

Vol. XXXIII.

SIMON HEWAVITARNE BEQUEST

MANORATHAPURANI

OR

THE COMMENTARY TO THE

ANGUTTARANIKAYA.

PART. II.

මනොරථපුරාණි

අභ්‍යුත්තරනිකායට්ඨකථා.

දුතියො භාගො.

සිරිනාථ කුමාරදාස මුනසිනාහිධානෙන
තිපිටක මුද්දාලයෙ මුද්දාපිතා.

සිව්සිවරසිඳො සිරසුගතවසොති.

2549
2006

මිල රු. 190/=

MANORATHAPURANI

ANGUTTARANIKAYA.

PART. II.

මනොරථපුරාණී
අභ්‍යුත්තරනිකායධම්මකථා.

දුතියො භාගො.

හදුනාරිය බුද්ධසොසමභාටේරවරවීරවිතා

මනොරථපුරණී

අඩුගුණාරනිකායට්ඨකථා.

දුතියො භාගො.

පාලකාර මහාපරිවේණාධිපතිනා තිපිටකවාටිසාරාවරියෙන

ධම්මකිත්ති සිරි ධම්මාඤ්ඤානිධානෙන

ලඛකායං පච්ඡිමදිසානුදිසාසු

පට්ඨාන සම්පන්නායකතෙරෙන

සං සො ධි තා.

සම්මන් භෙවාටිතාරණ සොගතාණතෙන

සිරිනාථ කුමාරදාස මුනසිහානිධානෙන

තිපිටක මුද්දාලයෙ මුද්දාපිතා.

සිව්විබර්සිද්ධෙ සිරිසුගතවසොසති.

1 9 3 1.

Vol. XXXIII.
SIMON HEWAVITARNE BEQUEST
BHADANTACARIYA BUDDHAGHOSA MAHA THERA'S
MANORATHAPURANI
OR
THE COMMENTARY TO THE
ANGUTTARANIKAYA.
OF THE
SUTTA PITAKA.

PART. II.

EDITED BY

Tripitaka Wacissaracariya

DHAMMAKITTI SIRI DHAMMANANDA

*Pradhana Sanghanayaka Maha Thera,
Colombo and Chilaw Districts,
Principal of Vidyalandara Oriental College,
Peliyagoda, Kelaniya.*

PUBLISHED BY THE TRUSTEE

SIRINATHA KUMARADASA MOONESINGHE ESQ.

THE TIPITAKA PUBLICATION PRESS,

MALIGAKANDA,

COLOMBO (CEYLON)

B. E. 2474.

C. E. 1931.

First Edition	:	1000 - 1918
Second Edition	:	1000 - 1991
Third Edition	:	1000 - 2006

PUBLISHERS NOTE

The late Mr. SIMON ALEXANDER HEWAVITARNE, who in his life time had begun to publish the TRIPITAKA, left a bequest for its completion after his death, He died suddenly on 17th January 1913 and in accordance with his wishes his Trustees had published the Commentaries on the Text in 49 Volumes After seventy years these books are no longer readily available.

His widow Mrs. SOMAWATI HEWAVITARNE who passed away on 10th January 1982 at the age of 94 had prior to her death, created the SOMAWATI HEWAVITARNE TRUST to carry on the good work started by her late husband and bequeathed her entire estate to this Trust.

We the Trustees of the Somawati Hewavitarane Trust, having seen the need to re-print the Commentaries, have undertaken this task to help both the student and teacher of the Dhamma and in the hope that this act of ours will help to preserve the Noble Teachings of the Blessed One for the benefit of the future generations and thereby prolong the life of the Buddha Sasana by many more thousands of years.

May the fruits of this meritorious act help the late Simon Alexander Hewavitarne and Somawati Hewavitarne Maha Upasikawa in Sansara and towards their final attainment of Nibbana.

NOEL WIJENAIKE

NANDA AMARASINGHE

PARINDA RANASINGHE

25. 11. 2006

Somawati Hewavitarne Trust Office

No. 130, Maligakanda Road, Colombo 10,

SRI LANKA.

PREFATORY NOTE

With the issue of the Manorathapurani or part II of the Anguttara Nikayatthakatha, we have much pleasure in placing before the Public the 33rd Volume of the Simon Hewavitarne Bequest Series. The editing of this volume also has been done by the Ven'ble Tripitaka Wāgiswaracarya Lunupokune Sri Dharmananda Maha Thero, Pradhana Nayaka of Colombo and Chilaw districts and Principal of Vidyālankara Oriental College, Colombo. The first part was issued under the same editorship in 1923.

The next volume we hope to issue is the Vibhangattha Katha of the Abhidhammapitaka.

We have now finished all the Attha Kathas of the Suttapitaka excepting Apadanattha Katha part II and the Majjhimanikayattha Katha.

Out of the text books of the Sutta Pitaka, we are now printing the Dighanikaya and the Sumyuttanikaya and hope to issue them at an early date. We beg to record our thanks to the learned and Rev. editor of this volume.

Anagarika Dharmapala,

S. K. Moonesinghe,

Tripitaka Publication office,
58, Maligakanda, Colombo.

2474
March 3rd —
1931

THE LATE
MR. SIMON ALEXANDER HEWAVITARNE.

BORN 20TH MARCH, 1875.

DIED 17TH JANUARY, 1913.

සෝමාවතී හේවාචිතාරණ මැතිනිය

THE LATE
VEN'BLE ANAGARIKA DHARMAPALA.
(SIRI DEVAMITTA DHAMMAPALA)

Director of Tripitaka Mudhrana Sabha

BORN 17TH SEPTEMBER 1864

DIED 29TH APRIL, 1933

PREFACE.

මනොරථපුරාණියා පටිසංඛාරණවිඤ්ඤානි.

1. පුරතරසුභගොරුරූපසාරං
උපවිතමිතපුඤ්ඤපුතවාණිං
ගුණගණමණිනික්කගෙසසාරං
හතදුරිතතමං මුනිං නමාමි.
2. සිරිසනසිගතං මනුඤ්ඤවිනතා-
මණිපුරතරූසනනිහග්ගධම්මං
ජතගණමනකුඤ්ඤකොමුදිං තං
වරමතසුඛදං මුදුහිවඤ්ඤ
3. ගුණමණිමණ්ඩනමණ්ඩනො සතං යො
පවරකරුමලකං සිවං වසාර,
සුරතරමොලිමරිවිචුච්චිතාඛිං
සිරිධරසංඝගණං සදු නමෙ තං.
4. විලසති යසං මහාපරිසරමෙන
මනුජමනොරථපුරාණි මනුඤ්ඤ
මුනිමනිතා ජිනභාරති සුධිනං
පතිවදනං පතිවාසරං වසනති,
5. දසබලභාසිතවසතිං-වාරෙන විසනති යෙන විවටෙන
යතයො, යතිනො ජයතං-නාමමභිඤ්ඤාසං බුද්ධශෝභසං;
6. යෙනෙව දෙවදෙව-ධම්මසං විරපපවතතිකාමෙන
අට්ඨකථා විරවයතා-පෙරෙනඛගුණානගමවරසං
7. සතතං සතං මනාන-මනිමහදුනඤ්ඤසිනී සතිතථා
සමජ්ජලසදලවලලී-තුලා කලාණභාරතිසංවලිතා
8. රවිතා පවරමනොරථ-පුරාණිවිකඛ්‍යාතවණ්ණනාපෙයසා,
යසං ව යසවිසරු දස-දිසා සිතාකංසු වඤ්ඤාසදිසා.
9. සිරිසනතථාගතො සො-වදනං පවරෙ යමාහ සද්ධම්මං
පුරිතපාරමිධම්මො-මහාදයො භිතසුඛාය ජනෙ,
10. පාවචනං තං නිබ්බලං-විවිතතකයමණ්ඩනං මනොභාරිං
පරිනිබ්බුතෙ ව භගවති-ලොකාලොකෙකදීපසංකාසෙ
11. බිණ්ණසචාරගනනො-කාසංපපමුඛා මහාමුනිසුතා තෙ
කුසුමෙ ගතෝනතා විශංසඛිතාස්සං මාලිකා කුසුමසදිසං.

12. වසිනො යසාදයෝ'නු-සඞ්ඛාසිංසු පුත ධම්මමග්ගං තං.
පුතරපි මොග්ගලිපුතන-නිස්සංඝේන්ද්‍රසෝ'පි සඞ්ඛායුං.
13. පරිතිට්ඨිතො ව තතිසෙ-සඞ්ඛායනධම්මකම්මති පුරෙව
ථෙණේ මහිඤ්ඤාමො-ලඞ්කාදීපපසාදකො අරහා
14. පාවචනං සාට්ඨිකථං-ආනෙසිහ තිබ්බලමපි පවුත්තං තං
ලඞ්කාලවාලමෙව-මනත්වා මුතිවාණිවල්ලියා යුත්තං.
15. ආතීතාට්ඨිකථායො-අපෙසි භාසාය දීපිකාය වසි;
අත්ථාය දීපිකානං-වසාර සඞ්ඛායනඤ්ච ලඞ්කායං.
16. පුතතික්කනෙන් කාලෙ-ථෙරු ආලොකවිසුත්තෙ ලෙණේ
සනතිපතිත්වා ධම්මං-ලිපිබ්බුමනං සවනාසකාමා තං.
17. අථ ව මහානාම මහා-රුජ්ඣි තසමිං ගතෙ'නු රුජ්ඣනං
ස හදන්තබුද්ධසොස-ථෙණේ ලඞ්කනතරිපමාගමෙ,
18. සුතිපුණ්විතිවජ්ජයං-මහාවිහාරාධිවාසිනො තස්ස
ථෙරස්ස සඞ්ඝපාල-නාමස්ස නතිකමුපෙව්ව ධීරස්ස,
19. උග්ගණ්ඨිත්වා සමමා-අට්ඨිකථාවරියවාදසංවලිතා,
විරවිය චිසුද්ධිමග්ගං,-ආරුසිය ථෙරවංසියෙ ථෙරෙ,
20. අට්ඨිකථාගතධම්මං-චිසුද්ධිමාගධනිරුත්තරා මහියො
පරිවතෙතසි සමත්ත-සත්තානං හිතසුබම්මිපතේනෙතා.
21. යං පරිවතෙතසි තද-ථෙරස්ස හදන්තජොතිපාලස්ස
අපෙකසනමධිවාසිය-සුද්ධාථිවස්ස ජීවහස්සාපි,
22. යායාගමසංවණ්ණන-මනොරථො තස්ස පුරිතො යතිනො,
තෙනානිත්ථං නාමං-ස මනොරථපුරණීති යස්සාදා,
23. විත්තපටිභානජනනී-බහුසො දුට්ඨාගවිත්ථං සාට්ඨිකථා,
විරකාලද්වාරජානා-නෙකකුලෙකහමෙහි සංකිණ්ණා,
24. මඤ්ඤානෙතහි යතිහි-සාසනපාලනධුරෙකිරෙහිත්ථං
ආරාධිතො හිතෙහි-නිද්ධාරිතනංසමත්ථවතෙතහි,
25. ඤ්ඤමහිමෙන යස්ස-විජජාලඞ්කාරසත්ථසාලාපි
සමජනි, විහිතා යසමිං-සුහිතා නාසුං මනිසිතයනාති,
26. ගුණගණමණිමයමණ්ඩන-මණ්ඩනයතිසාමිනො යතිහිතස්ස
සිස්සාසහො විනෙතු-සිට්ඨිමමාලොකසඤ්ඤිනො තස්ස,
27. බුධසෙවරයමානො-සුචිදිත්තසත්ථාගමො'තිතිපුණමතී
ධම්මතිත ධම්මකිතනි-සසිට්ඨිමමාග්ගනායකතේරො
28. විජජාලඞ්කනිවිජජා-ලසපති වාසියුරෙ තිපිටකෙ සො
ආවරියෝ'මගං වතනා-මහාවිහාරයසහතිමුපජ්ඣායො

29. පරිසොධෙසාඛගුනානර-භික්ඛාසවණ්ණනම්මං යථාධම්මං මහතා පරිසොමෙන-ජබ්බිසත්ථියානො පුරෙ සබ්බං.
30. නිවිතෙ නිරුකරිත්-ලිපිබහවෙ වරසමුග්ගනෙ සනෙත; බලිතෙ විචජ්ජිත්-නෙකෙ සංසද්දයං තදෙද්දෙද්දි.
31. සද්ධම්මස්ස වරට්ඨිති-මිච්ඡන්තො සො මහාසයො සනෙතා විතරණතිරතො සතතං-සසිමන් භේවාචිනාරණො සතියො
32. තිට්ඨකගතෙ විමලි-කාරුපෙඤා සයං පභාසෙද්දං සමවිනාසි සාට්ඨිකපෙ-පසුතවිහවො භවහගදස්සාපි;
33. නාමං යසසිහ සනතා-සරනා සනතතමසෙසතිදසාපි, ඉහ වසුමිතියං විලසති-යසමි ජනනි බහුව ලඛනාපි,
34. ධම්මසමාරම්චණං-තිරතො රතතිද්දිවං තදුපියතෙ යසොග්ගපො ස විජයති-අනගාගික ධම්මොලනාමො'යං,
35. යො යොජෙඤා සහජෙ-තයමිං කම්මති යම්චිඤා,දඤා සකම්මති ව තදන්තං-ජගාම තිද්දිවං අහො! මහාසද්ධො
36. අථ තංභාතා තයමිං-ලස්සාතිතමානසො බහුවිත් වාද්දස් අල්චස් භේවා-චිනාරණො සනතවිතො සො;
37. තිට්ඨකමුදදනසමිතිං-සමාරභිත් වරමතියතිනං යො අඛලවෙජ්ජාචරියො-සුමරියනාමො'ත්ථ සහතිමජ්ඣකො,
38. පාලෙතාර යෙන-විධිනා පරිපාලිතා සභා රුජ්, යෙන සමාරඳ්ධං තං-කම්මං යාවජ්ච වතතෙන සම්මා,
39. සංසොධෙසුං යනගො-යසාරුධනමුපෙච්ච අට්ඨිකථා, සමයාචිත්ථාචරියං-යො'මහම්මස්සාය සොධනං සුඛියං
40. ලඛනාජනෙතියා යො-සහතමපුතො ජනතිතකතාපි සද්ධම්මසහතවිතො-අනතකසනතිකම්මගද්දේ මනතිදෙද්ද,
41. යසමිං දිවමුපයානෙ-සමහතසහතා රුද්ධමුඛාගෙසුං සද්දස්සනමුදිතෙ ගො-පියායමානෙ රිතො'මරෙ තිදිවෙ.
42. අජෙඛසනම්බිවාසිය-නාදිකො යමකරිත් සො'ජ්ඣකො පාමොකධාචරියො'මෙහ-පුත විමලිකරණතපපරෙ'සසස්සා
43. කිනම්මරිතෙ මතිට්ඨො-සමාචිකාරං පලොකධම්මතං සම්මෙද්දකාර ගතියා-තිදිවං බුධසන්තිහො විහාපිසො.
44. අථ තංසිස්සපධානා-මයම්ම පසුතාහම්ම සඛිරණෙ මොදය මනිසිනං-සිරිසනාසසනවරට්ඨිතත්ථෙද්ද.
45. සංසනකිච්චවසෙන-බහුකරණියාපි දුලලභාවසර සංසොධසිමහ මහතා-පරිසොමෙනතමට්ඨිකථං.

46. අසා පඨමො භාගො-නිපාතනයවණ්ණනාසමුලලසිනො
සංවච්ඡරෙති සත්තති-පකාසසිමහ විමලිකරිය පුබ්බෙ.
47. ලිඛිතාවසානභාගෙ-මලිමසාසුං පුරුණලිපිකරජා.
අංසා සාන්ධා බහවො-ද්‍රව්‍යා නති දිස්සරෙ ගනේ;
48. උභනා මරමගනේ-සවපි තෙ භාගා න දිස්සරෙ; කීනතු
මුද්දිතසියාමගනේ-සංවත්තනති විසදිකතෙ තස්මිං.
49. උභනට්ඨානං යං යං-සමගමි තං තං තතො ගහෙත්වාන
පරිපූරසිමහ රෙබා-වයමජෙකි විනිතිතං කරිත්වාන.
50. විසදිසපාඨා ගනේ-සවාසුං යෙ යෙ තතිං තතිං විසයෙ,
අකරිමහ පාභුකාභුං-තෙ'ධොලිපියො'ඤ්ඤමඤ්ඤනාතත්තං.
51. මුද්දනමට්ඨිකථානං-සමාරතිය යෙ පවාරමිවජ්ඣංසු,
තෙසං භිත්තමච්ඡි-සුදුලලහො සො'තිසකි වරරත්තං.
52. සංරජනතං සත්තං-සමපති තස්සං සභායමජ්ඣිකතා
ධම්මොදයකාමා ගො-නිපිටකමුද්දාපතෙ විනිතවිත්තා;
53. යො ජිනසාසනවුද්ධිං-සදෙසදෙසත්තරෙසු කාතුමනො
පටිච්ඡන්දතායාසං-අනිතරසාධාරණං මහාවිහවො,
54. යො විස්සජති මහත්තං-විහවං සද්ධම්මවුද්ධියාවිරතං,
යං සඤ්ජානනති ජනා-අනිගානික ධම්මපාල නාමෙත,
55. යො වාතිවිපුලමඛිති-කරෙති සමපති පරිස්සමං සුමනො
මුද්දපතාසිමාසං-සිද්ධිනාථ කුමාරදස මුනසිහො,
56. යෙ දිවමිත්තස්ස තස්ස-සසිමන්තේවානිනාරණසිවජං
පුරෙත්තත්තපුපස්සග්ගං-මහාසයාසාසු විත්තසිත්තසා.
57. සිඛිසිබරසිඤ්චරණේ-සුද්ධිමිම්සාය සොගතෙ වස්සෙ
ධම්මවරට්ඨිතිකාමා-සමාපසිමානානුපද්දවා සත්තා.
58. පරිවෙණනලලජස්මිං-විජ්ජාලබ්බාරවිසුත්තෙ'ධිසො
ආසාය පච්ඡමායං-පච්ඡිමවිදිසාය වෙව සඬිසිසො
59. සෙඛිඤ්ණිකෙලනගරෙ-දසබලදසනපතිමණිනෙ රුචිරෙ
සිදිසුප්පාග්ගමහා-විහාරයතිවරසභතිමුපජ්ඣායො
60. වර'රත්මලාන'නාමෙ-ගාමෙ'ධිසො පුරුත්තවිහාරවරෙ
කොලබ්බපුරෙ ධම්ම-පසාසාදවිහාරමසිවසනො සනො
61. සනො සත්තත්තමිත්තං-නිපිටකවාසිස්සරෙ විසොධෙනා
ඤ්ජපයති ධම්මනිතති-සසිදිධම්මානාදනායකත්තෙරෙ.
62. පටිසඬිතරණෙතිමිතා නිවිතො මනොරථපුරණිපුත්තමහා-
කුසලෙන මමාවරියාමරමවචනණා ව ලහත්තමිතං පරමං.
ජිනභාරතිනීරබිනො තරණෙ තරණිසරණෙ සරණියකපෙ
ජය ධීරමනොරථපුරණි හොති මනොරථපුරණිඅට්ඨකපෙ!

සු වි ප න්න .

CONTENTS.

අංකය. වග්ගය. පිටපත.

4 වතුකකතිපානවග්ගය.

1	භණ්ඩාමවග්ගය	472
2	වරවග්ගය	476
3	උරුවෙලවග්ගය	497
4	වකකවග්ගය	508
5	පඤ්චවග්ගය	512

පඨමො පණ්ණාසකො නිට්ඨිතො

1	පුඤ්ඤභිසඤ්චග්ගය	515
2	පතතකමචග්ගය	520

ශාඨාකුලකං සමන්තං.

3	තතියො වග්ගය	523
4	මවලවග්ගය	525
5	අසුරවග්ගය	527

දුතියො පණ්ණාසකො නිට්ඨිතො.

1	වලාභකවග්ගය	528
2	කොසිඨවග්ගය	530
3	භයවග්ගය	534
4	පුග්ගලවග්ගය	536
5	ආභාවග්ගය	537

තතියො පණ්ණාසකො නිට්ඨිතො.

1	ඉඤ්ඤවග්ගය	539
2	පටිපද්ඨිකා	542
3	සඤ්ඤාතතිය	551
4	මුග්ගහ	556
5	මහාවග්ගය	576

චතුසස්සො පණ්ණාසකො නිට්ඨිතො.

1	සපසුරිසවග්ගය	577
2	පරිස සොභනවග්ගය	"
3	සුචරිතවග්ගය	"
4	මහාවග්ගය	579
5	ආපතතිභයවග්ගය	582
6	අභිසංඝවග්ගය	583

පඤ්චමො පණ්ණාසකො නිට්ඨිතො.

වතුකකතිපානවග්ගය නිට්ඨිතො.

අංකය. වග්ගය. පිටපත.

5 පඤ්චකතිපානවග්ගය

1	සෙබ්බලවග්ගය	585
2	බල වග්ගය	586
3	පඤ්චබුද්ධික වග්ගය	593
4	සුමනාවග්ගය	601
5	මුණ්ඩරු වග්ගය	603

පඨමො පණ්ණාසකො නිට්ඨිතො.

1	නිවරණවග්ගය	607
2	සඤ්ඤවග්ගය	608
3	තතියොවග්ගය	613
4	චතුසස්සො වග්ගය	615
5	පඤ්චමො වග්ගය	616

දුතියො පණ්ණාසකො නිට්ඨිතො.

1	පඨමොවග්ගය	617
2	දුතියො	618
3	තතියො	619
4	චතුසස්සො	621
5	පඤ්චමො	624

තතියො පණ්ණාසකො නිට්ඨිතො.

1	පඨමො වග්ගය	626
2	දුතියො	630
3	තතියො	632
4	චතුසස්සො	633
5	මුග්ගහ	642

චතුසස්සො පණ්ණාසකො නිට්ඨිතො.

1	පඨමො වග්ගය	644
2	දුතියො	646
3	තතියො	647
4	චතුසස්සො	648
5	පඤ්චමො	"

පඤ්චමො පණ්ණාසකො නිට්ඨිතො.

පඤ්චකතිපානවග්ගය නිට්ඨිතො.

අවධානය. වගන්තිය. පිළිවෙතය.

6 ජනතාවගේ වගන්තිය.

1	ආහාරයෙහි වගන්තිය	651
2	දුකිණිය	659
3	තනිය	664
4	වතුපොළ	668
5	පසුබලය	679

පසුබලය පණතියෙහි
නිවැසියා.

6	ජනතාවගේ	692
7	සහනමය	693
8	අධික	694
6	තවමය	695
10	ආනිසංස	"
11	එකාදසමය	"

ජනතාවගේ වගන්තිය
නිවැසියා.

7 සහනතාවගේ වගන්තිය.

1	ධන	697
2	අනුසය	701
3	වජ්ජසහනත	710
4	දෙවන	711
5	මහාසද්ද	718

පසුබලය පණතියෙහි
නිවැසියා.

6	අවසානතාවගේ	725
7	මහාවගේ	735
8	විනයධරවගේ	736

සහනතාවගේ වගන්තිය
නිවැසියා.

8 අධිකතාවගේ වගන්තිය.

1	මෙතනාවගේ	740
2	මහාවගේ	762
3	ගහපතිවගේ	768
4	දුතවගේ	772
5	උපොසථ	774
6	ගොතම	779
7	වාපාල	788
8	යමක	789
9	සතිවගේ	791

අධිකතාවගේ වගන්තිය
නිවැසියා.

අවධානය. වගන්තිය. පිළිවෙතය.

9 නවතාවගේ වගන්තිය.

1	සමෝධවගේ	796
2	සිහනාද	806
3	සහනවාස	809
4	මහාවගේ	815
5-10	දසමෝවගේ	816

නවතාවගේ වගන්තිය
නිවැසියා.

10 දසතාවගේ වගන්තිය.

1	ආනිසංසවගේ	818
2	නාථකරණවගේ	821
3	මහාවගේ	834
4	උපාලිවගේ	837
5	අනෙකාසවගේ	841

පසුබලය පණතියෙහි
නිවැසියා.

1	සවිතතතවගේ	842
2	යමක	844
3	ආනිසංස	848
4	පේර	853
5	උපාලි	857

දුකිණිය පණතියෙහි
නිවැසියා.

1	සමණසද්දවගේ	858
2	සමෝධරෙහණි	860
3	පාරිසුද්ධිවගේ	860
4	සාධු	"
5	අරියමග	"

නවතාවගේ වගන්තිය
නිවැසියා.

2	ජාණකොණ්ඩවගේ	861
	වතුපොළ පණතියෙහි	
	නිවැසියා.	

1	කරජනායවගේ	863
	දසතාවගේ වගන්තිය	
	නිවැසියා.	

11 එකාදසතාවගේ වගන්තිය.

1	නිසංසවගේ	864
2	මහාගොපාල සුතතවගේ	874
	එකාදසතාවගේ වගන්තිය	
	නිවැසියා.	

ABBREVIATIONS.

සංකේතනිරූපනං.

L, ලබ්‍ධායං පොත්කෙසු.

B, මරමකකර „

S. සියමකර „

සංවණ්ණිතපද්‍යාං අනුකකමණ්ණිකායං යත් * අයං සංකේතො
දීප්පති තසම් වචනෙ කණ්ණකරානං අභාවං දීපෙති.

IN SINHALESE CHARACTERS.

ආ ආර් ක්‍රි ජි උ උතු එ ඩ

ka ka ga gha na

චca ඡcha ජja ඤjha ඤña

ତା ଥା ଡା ଡ଼ା ଣା

තා ඵ්ථා ද්දා ඛ්ඞ්ඞා න්නා

ପା ଫା ବା ଭା ମା

යya රa ලa වa සsa හha ලla අං an

ဆ ka ဆာ ká ခီ ki ခီ kī ဆူ ku ဆူ kŭ ဆေး ké ဆေး kó

ဝဲ kha ဝဲ khá ဝဲ khi ဝဲ khí ဝဲ khu ဝဲ khú ဝဲ khé ဝဲ khò

$$\Theta_{ga} = \Theta_{ga} = \Theta_{ga} = \Theta_{ga} = \Theta_{ga} = \Theta_{ga} = \Theta_{ga} = \Theta_{ga}$$

කක kka කක ක්කා නි tva, නි tra ම ම mpha

କକ୍ଷା ନିହା ଚଢ଼ା ଭେ, ଉ ମ୍ବା

කාය kya ඤාමි, ම ඛිca ධ්ම, ධ්ම ddha මහා mbha

ବିkri ଶ, ଘଟିଁcha ଡ dra ଚେ mma

કી kva ે, ે ન્જા ે, ે dva ે mha

ಎಸ khya ಏಜಿ njha ಧಿ dhva ಯ, ಯಾ yya

බෙkhva වෙ tta න්න nta ය්න yha

ၵၵၵၵၵ ၵၵၵၵၵၵ ၵၵၵၵၵၵ ၵၵၵၵၵၵ

ඳෙග්ග්හා බිබ් ද්දා ඤ්ඤා ලෙඳ්ග්හා

ග gra, ග ga ධ ddha න ndha ල la

𑌕𑌃 ꞑkha 𑌕𑌃𑌕𑌃 ꞑna 𑌕𑌃 ꞑna, 𑌕𑌃𑌕𑌃 uha 𑌕𑌃𑌕𑌃 wha

බිං ආ භිං ආ ප්පා ස්සා

ဝါဝါ ṅgha နှင်း nthā ပာပီ ppha ဆာမာ sma

ච්ච cca ච්ච, ච්ච nda ච්ච bba ස්ව swa

ဇာ ccha နာ ṇha ခာ bbha ဣာ hma

ජ් jja ත් ta ම් bra හ් hva

ကမ္မိ jja ဆီ ttha ဓမ္မ mpa ဇ္ဇာ lha

ଦା ନି ଗୁ ଲେଖ୍ୟ ତେ ଦୋର

මනෝරථසූරණි
නාම
අභිග්‍රහනරනිකායටයකථා.

(දුතියො භාගො.)

නමො නාම ගගවතො අරහතො
සමමාසමුදායං.

චතුක්කනිපාතවණ්ණනා.

4. 1. 1.

චතුක්කනිපාතස්ස පඨමෙ අනතුබොධාති අබුජ්ඣතෙන අජාන
නෙන; අප්පට්ඨෙධාති අප්පට්ඨිජ්ඣතෙන අපච්චිකඛතිරියාය; දිසමද්ධා
නනති චරකාලං; සංක්ඛාපිතනති හවතො හවං ගමනවසෙන
සංක්ඛාපිතං; සංසරිතනති පුනපුනං ගමනාගමනවසෙන¹ සංසරිතං;
මමසෙඛව තුමහාකඤ්චාති මයා ච තුමෙහි ච; අථවා සංක්ඛාපිතං
සංසරිතනති සංක්ඛාවතං සංසරණං මමසෙඛව තුමහාකඤ්ච අහොසිති
ඵවමෙඤ්ඤි අහො වෙදිතබ්බො; අරියස්සාති නිදදොයස්ස; සීලංසමාධි
සංඤ්ඤාති ඉමෙ පන තයො ධම්මා මඤ්ඤාඵලසම්පසුත්තවා² වෙදිතබ්බො;
විමුක්ඛති නාමෙන ඵලමෙව නිද්දොයං; හවගණ්ණාති හවෙසු තණ්හා;
හවතෙනනති හවරජ්ජු; තණ්හාය ඵවතං නාමං; නාය හි සත්තා
හොණා විය ගීවාය බ්බන්තිං නං නං හවං නියනති තස්මා හවතෙනනති
වුච්චති; අනුත්තරාති ලොකුත්තර; දුක්ඛස්සානතකණේති වට්ටදුක්ඛස්ස
අත්තකරෙ; වක්ඛුමාති පඤ්චති වක්ඛුති වක්ඛුමා; පරිනිබ්බුතොති
කිලෙසපරිනිබ්බානෙන පරිනිබ්බුතො; ඉදමස්ස බොධිමණ්ඩ පඨම
පරිනිබ්බානං පච්ඡා පන යමකසාලානමත්තරෙ අනුපාදිසෙසාය නිබ්බාන
ධාතුයා පරිනිබ්බුතොති යථානුසංකිතා දෙසනං නිට්ඨපෙසී.

4. 1. 2

දුතියෙ පපතිතොති පතිතො වුතො; අප්පට්ඨිතොති අපතිතො
පතිට්ඨිතො;³ තඤ්ඤි ලොකියමහාජතො පතිතො සෙව නාම සොනා
පත්තාදයො⁴ කිලෙසපත්තිකබ්බේ පතිතා නාම බිණ්ණසථො ඵකත්ත

1. “හවගමනවසෙන” b.

2. “මඤ්ඤාඵලසම්පසුත්තවා ච” කප්ථවි “මඤ්ඤ

3. “පපතිතොති වුතො අපපතිතොති

ඵලසම්පසුත්තො ච විමුක්ඛති ච” b.

පතිතො b.

4. “සොනාපත්තාදයො තයො b.

පතිට්ඨිකො නාම; **වුතාපහනි**ති යෙ වුතා තෙ පහනි නාම; **පතිගාති** යෙ පතිතා තෙ වුතා නාම; වුතතො පතිතා පතිතතො වුතාති අපො; **තිද්ධාති** රුගරතො; **සුනග්ගනාති** සුන ජාතිං සුන ජරං සුන ව්‍යාධිං සුන මරණං ආගතා නාම ගොනති; **කතකිව්වන**ති වතුති මග්ගෙති කතතබ්බතිවං; **රතං රමමන**ති රමිතබ්බසුත්තකෙ ගුණජාතෙ රමිතං; **සුබෙනධාගතං සුබන**ති සුබෙන සුබං අනුආගතං සම්පත්තං මානුසසුබෙන දිබ්බසුබං ක්‍ෂාන්තසුබෙන විපස්සනාසුබං විපස්සනාසුබෙන මග්ගසුබං මග්ගසුබෙන ඵලසුබං ඵලසුබෙන නිබ්බාන සුබං සම්පත්තං අධිගතනති අපො.

4. 1. 3.

තතිස්ස දුකතිපාතවණ්ණනායං පුත්තමෙව. ගාරාසු පන **නිඤ්ඤ** නති නිඤ්ඤබ්බසුත්තකං; **නිඤ්ඤ**ති ගරහති; **පසංසිකොති** පසංසි තබ්බසුත්තො; **විවිනාති මුබෙන සො කලින**ති සො එවං පවත්තො තෙන මුබෙන කලිං විවිනාති නාම; **කලිනා ගෙන සුබං න විඤ්ඤ**ති තෙන ච කලිනා සුබං න පටිලහති; **සබ්බසාපි සපාපි අත්තනාති** සබ්බෙතපි සකෙන ධනෙන මෙව අත්තනා ච සද්ධිං යො පරාජයො යො අපමභතකොච කලිති අපො; **සො සුගතෙසුති** යො පන සම්මග්ගනෙසු පුග්ගලෙසු විතං පද්ධෙය්‍ය අයං විතතපදෙසොච තතො කලිතො මහත්තතරෙ කලි; ඉද්දති තස්ස මහත්තතරභාවං දසෙය්‍යෙනො සතං සහස්සානනති ආදිමාහ: තත් **සතං සහස්සානන**ති නිරිඤ්ඤ ගණනාය සතසහස්සං; **ජතනිංසනිති** අපරාති ච ජතනිංසනි නිරිඤ්ඤ දති; **පඤ්ච මාති** අභිඤ්ඤගණනාය ච පඤ්ච අභිඤ්ඤ දති; **සමපිසගරගිති** යං අරියෙ ගරගෙනා නිරයං උපපජ්ජති තත් එත්තකං ආසුපපමාණනති.

4. 1. 4.

චතුසේ **මාගපි පිගපි මාති** ආදිසු මිත්තවිඤ්ඤො මාතරි මිච්ඡා පටිපනො නාම; අජාතසත්තු පිතරි මිච්ඡාපටිපනො නාම; දෙව දත්තො තථාගතෙ මිච්ඡාපටිපනො නාම; කොකාලිකො තථාගත සාවකෙ මිච්ඡාපටිපනො නාම; **බහුඤ්චාති බහුකමෙව පසමනිති** පටිලහති; **නාසාති** තාය මිච්ඡාපටිපත්තිසංඛාතාය අධිමච්චරියාය; **සෙව්වාති** ඉතො ගතවා; **අපාසං ගවජනිති** නිරයාදිසු අඤ්ඤතරසමි නිබ්බතාති; සුකකපකෙවපි එතෙව නයො.

4. 1. 5.

පඤ්චමෙ අනුසොතං ගවජනිති **අනුසොතගාමි**; කිලෙසසො තස්ස පච්චතිකපටිපත්තිසා පටිසොතං ගවජනිති **පටිසොතගාමි**; **සීතතොති** සීතසභාවො; **තිණ්ණොති** මසං තරිතා සිතො; **පාරං ගතොති** පරතරං ගතො; **එලෙ නිට්ඨිති** නිබ්බානඑලෙ නිට්ඨති; **මාගමණොති** සෙව්වා නිදද්ධො; **ඉධාති** ඉමසමි ලොකෙ; **කාමෙ ච පටිසෙවනිති** කිලෙසකාමෙති වජ්ජකාමෙ පටිසෙවති; **පාපඤ්ච**

කමම. කණේනීති පාපඤ්ච පාණාතිපාතාදිකමම. කණේති; පාපඤ්ච කමම. න කණේනීති පඤ්චවෙරකමම. න කණේති; අසං. චුච්චනි ගිහඛපෙ ඩිනපොතාති අසං අනාගාමි පුග්ගලො තසමා ලොකා පුත පටිසංඝිවසෙන අනාගමනවසෙන¹ සිතපොතා නාම; නණ්ණාඛිපෙනාති තණ්ණාය අධිපන්නා අජේඛාන්ථවා; තණ්ණං වා අධිපන්නා අජේඛා ගාලො; පටිපුණ්ණසෙවොති සිකඛාපාරිපුරිසං සිතො; අසභාන ධම්මොති අපරිතිත්තසභාවො; වෙතොවසිසපානොති විත්තවසිභාවං පනොනා; එවරුපො බිණ්ණසවො හොති; ඉධ පන අනාගාමි කපිතො. සමාතිනිජ්ජිසොති සමාධිපිතජ්ජිජ්ජිසො;² පණේවරාති පණේවර උත්තම ලාමකා කුසලාකුසලාති අනො; සමෙවමාති සුභේන සමාගනනා; විදුපිතාති විදුධංසිතා කුසිපිතා වා;³ චුසිතචුගමිවජිසොති වග්ගචුගම වරිසං වසිත්වා සිතො; ලොකනනදාති නිවිධස්සාපි ලොකස්ස අනං ගතො; ආරගතොති ජනාකාරෙති පාරං ගතො; ඉධ බිණ්ණසවොව කපිතො. ඉති සුත්තෙපි ගාථාසුපි වට්ඨවට්ඨමෙව කපිතං.

4. 1. 6.

ජට්ඨේ අනුප්පනොනාති⁴ අනුපාගතො; සුත්තනනි ආදිසු උභතො විහඞ්නතිද්දසබ්බකපරිවාරසුත්තනිපාතවග්ගලසුත්තරත්තසුත්තනාලක සුත්තතුවට්ඨසුත්තනාති අඤ්ඤමපි ව සුත්තනාමකං තථාගතවට්ඨනං සුත්තනනි වෙදිතබ්බං; සබ්බමපි සගාථකං සුත්තං ගෙශ්ශනනි වෙදි තබ්බං විසෙසෙන සංයුත්තනෙක සබ්බොපි සගාථකවග්ගො;⁵ සකලමපි අභිධම්මපිටකං නිශ්ශාර්ථකසුත්තං යඤ්ඤ අඤ්ඤමපි අට්ඨනි අභේගති අසඞ්කතිතං චුඬවට්ඨනං තං වෙය්ශාකරණනනි වෙදිතබ්බං; ධම්මපදථෙර ගාථා ථෙරිගාථා සුත්තනිපාතෙ නොසුත්තනාමිකා සුද්ධිකගාථා ව ගාථාති වෙදිතබ්බං; සොමනස්ස ඤාණමයිකගාථා⁶ පටිසංයුත්තා වෙ අසීති සුත්තනනා උදනනනි වෙදිතබ්බං; “චුත්තමිදං භගවතා”ති ආදිතසප්පවත්තා දසුත්තරසත්තසුත්තනා⁷ ඉතිචුත්තකනනි වෙදිතබ්බං⁸; අපණ්ණක ජාතකාදීති පඤ්ඤසාධිකාති පඤ්ච ජාතකස්සාති ජාතකනනි වෙදි තබ්බාති⁹; “චත්තාරොවෙ භික්ඛවෙ අවජ්ජියා අබ්බුතා ධම්මා ආනන්දො”ති ආදිතසප්පවත්තා සබ්බෙපි අවජ්ජියා අබ්බුතධම්මපටිසංයුත්තා සුත්තනනා අබ්බුතධම්මනනි වෙදිතබ්බං¹⁰; චුලලවෙදලල¹¹ මහාවෙදලලසමාදිට්ඨිසකක පඤ්ඤසංඛාරභාජනියමහාපුණ්ණමසුත්තාදයො සබ්බෙපි වෙදඤ්ඤා තුවසිඤ්ඤා ලඬා ලඬා පුච්ඡනා සුත්තනනා වෙදලලනනි වෙදිතබ්බං¹²; න අඤ්ඤා මඤ්ඤා න ධම්මමඤ්ඤාසාති අට්ඨකථඤ්ඤා පාළිඤ්ඤා අජානිත්වා; ධම්මානුධම්මපටිපනොනාති නවලොකුත්තරධම්මස්ස අනුරුපධම්මං සහසිලකං¹³ පුබ්බභාගපට්ඨාදං න පටිපනොනා හොති; ඉමිනා උපා

1. “අනාගමනතො” b.	6. “සොමනස්සමයිකගාථා” l.
2. “සමාතින ජ්ජිජ්ජිසො” b.	7. “ආදිතසප්පවග්ගො සුත්තනනා” b.
3. “ම” b.	8. “වෙදිතබ්බං” b. l.
4. “අනුපපනොනා” b.	9. “චුත්තමිදං” b.
5. “සකලොපි සගාථාවග්ගො” b	10. “සහසිලං” b.

යෙන සබ්බවාරෙසු අපේ වේදිතබ්බො; පඨමවාරෙ පනෙත් අප්පසුතදුස්සිලො කපිතො, දුතියෙ අප්පසුතඛිණ්ණසවො කපිතො, තතියෙ ඛුසුසුතදුස්සිලො, චතුසේ ඛුසුසුතඛිණ්ණසවො; **සිලෙසු අසමාතිනොති** සීලෙසු අපරිපුරකාරි; **සිලනො ච සුතෙන** වාති සිලභාගෙන ච සුතභාගෙන ච අයං දුස්සිලො අප්පසුතොති එවං තං ගරහනති අපේ; **නායං සමපජ්ජනෙ සුතනති** තස්ස පුග්ගලස්ස යමානෙන සුතෙන සුතකිවමං කතං තස්මා තස්ස සුතං සමපජ්ජති නාම; **නායං සමපජ්ජනෙති** සුතකිවමස්ස අකතත්තා න සමපජ්ජති; **බම්බධර්නති** සුතධම්මානං ආධාරභූතං; **සප්පඤ්ඤානති** සුප්පඤ්ඤා; **නෙකමං ජමොනාදස්සමාති** ජමබ්‍රිතදං වුච්චති ජාතිසුවණ්ණං තස්ස ජමබ්‍රිතදස්ස නෙකමං විය පඤ්චසුවණ්ණපරිමාණං සුවණ්ණඝටිකං වියාති අපේ.

4. 1. 7.

සත්තමෙ විසත්තාති පඤ්ඤවෙශ්‍යතතියෙන සමන්තාගතා; විනිශාති විනයං උපොතා සුවිතීතා; විසාරද්ධි නිසාරජේන¹ සොමනස්ස සහගතෙන ඤ්ඤෙන සමන්තාගතා; **බම්බධර්නති** සුතධම්මානං ආධාරභූතා; **හිතබ්බ ච සිලසමපන්නොති** ගාථාය භික්ඛොපි එකෙකස්සෙව එකෙකො යුණො කපිතො සබ්බසම්පත් සබ්බපි චට්ටනීති.

4. 1. 8.

අධිද්ධෙ වෙසාරජ්ජානීති එත්ථ සාරජ්ජපටිපකෙඛා වෙසාරජ්ජං චතුසු ධානෙසු සාරජ්ජාභාවං පච්චවෙක්ඛන්තාස්ස උප්පන්නසොමනස්ස මයඤ්ඤස්සත්තං නාමං; **ආසභං ධානනති** සෙට්ඨධ්මානං උත්තමධ්මානං ආසභා වා පුබ්බවුද්ධා තෙසං ධානනති අපේ; අපි ච ගව්සනජේට්ඨකො උසභො ගව්සහස්සජේට්ඨකො වසභො චජ්ජනජේට්ඨකො උසභො චජ්ජහස්සජේට්ඨකො වසභො සබ්බගව්සෙට්ඨා සබ්බපරිස්සයසභො තෙතො පාසාදිකො මහාභාරවහො අසනිසත්තදෙද්ධි² අයම්පකම්පියො නිසභො සො ඉධ උසභොති අධිපෙපතො ඉදම්පි හි තස්ස පරියාය චචනං; උසභස්ස ඉදනති ආසභං; **ධානනති** චතුති පාදෙති පඨවිං උපපිළෙඤ්ඤා චචන්තානං; ඉදම්පන ආසභං වියාති ආසභං³; සථෙව හි නිසභසංඛාතො උසභො චතුති පාදෙති පඨවිං උපපිළෙඤ්ඤා අච්චලධ්මානෙන නිට්ඨති එවං තථාගතොපි චතුති වෙසාරජ්ජපාදෙති අධිපරිසපඨවිං උපපිළෙඤ්ඤා සදෙවකෙ ලොකෙ කෙනවි පච්චජීකෙන පච්චාමිත්තත්ත අකම්පියො අච්චලධ්මානෙන නිට්ඨති එවං නිට්ඨමානො ච තං ආසභං ධානං පරිජානාති උපගච්ඡති න පච්චක්ඛාති අත්තති ආරෙපෙති තෙන වුත්තං **ආසභං ධානං පටිජ්ජානීති**; **පටිසාසුති** අධිසු පරියාසු; **සිහභාදං නදතීති** සෙට්ඨනාදං අභීතනාදං නදති සිහනාදසදිසං වා

1. 'වෙසාරජේන' b.

2. 'අසනිසද්දෙද්ධි' b.

3. 'ආසභා වියාති ආසභා b.

නාදං නදති; අයමජෝ සිහනාදසුනෙන න දිපෙනබ්බො;¹ යථා වා සිහො
සහනතො ව හනනතො, ව සිහොති චුච්චති එවං තථානතො ලොක
බ්බමානං සහනතො පරපථවාදනස්ථි හනනතො සිහොති චුච්චති එවං
චුත්තස්ස සිහස්ස නාදං සිහනාදං තථ්ථ යථා හි සිහො සිහබ්ලෙන
සමන්තාගතො සබ්බත්ථ විසාරදො විහතලොමහංසො සිහනාදං නදති
එවං තථානතසිහොපි තථානතබ්ලෙහි සමන්තාගතො අධිස්සු පරිසාසු
විසාරදො විහතලොමහංසො “ඉති රූප”නති ආදිනා නායෙන නානාවිධ
දෙසනාවිලාසසම්පන්නං සිහනාදං නදති තෙන චුත්තං පටිසාසු සිහ
නාදං නදතිති; **බ්‍රහ්මවක්කං පමනෙතති**ති එත්ථ බ්‍රහ්මනති සෙට්ඨං
උත්තමං චිත්තං; වක්කසදෙය පනායං :-

සම්පතතිස්ස උක්කමණේ ව රථමෙහ ඉරියාපථේ

දුනෙ රතනධම්මරවක්කාදිසු ව දිස්සති

බම්මවක්කෙ ඉධ මනො²තස්ථි වෙධා විභාවසෙ.

“වත්තාරිමාති හිකබ්බෙ වක්කාති සෙහි සමන්තාගතානං දෙව
මනුස්සාන”නති ආදිසු හි අයං සම්පතතිස්ස දිස්සති, “පාදනලෙසු වක්කාති
ජාතාති”ති එත්ථ උක්කමණේ, “වක්කං ව වගතො පද”නති එත්ථ රථමෙහ,
“වතු වක්කං නව්චාර”නති එත්ථ ඉරියාපථේ, “දද පුස්සෙ ව මා ව පමාදෙ
වක්කං වත්තස්ස සබ්බපාණින”නති එත්ථ දුනෙ, “දිබ්බං වක්කරතනං
පාතුරහොසි”ති එත්ථ රතනවක්කෙ, “මයා පට්තතිතං වක්ක”නති
එත්ථ බම්මවක්කෙ, “ඉච්ඡාගතස්ස පොසස්ස වක්කං හමති මත්ථකෙ”ති
එත්ථ උරවක්කෙ, “බුරුපරියනෙතන මෙපි මනෙකනා”ති එත්ථ පහරණ
වක්කෙ, “අසතිවක්ක”නති එත්ථ අසතිමණ්ඩලෙ, ඉධ පනායං බම්ම
වක්ක මනො; තං පන³ බම්මවක්කං දුට්ඨං හොති පටිවේධස්සණස්ථි,
දෙසනාස්සණස්ථි, තත්ථ පස්සස්සපභාවිතං අවතනො අරියඵලාචනං
පටිවේධස්සණං කරුණාපභාවිතං සාවකානං අරියඵලාචනං දෙසනාස්සණං;
තත්ථ පටිවේධස්සණං උපපජ්ජමානං උපපන්නති දුට්ඨං තං හි අභි
තික්කමනතො යාව අරහත්තමණො උපපජ්ජමානං, ඵලක්කමණ උපපන්නං
නාම, තුසිතභවනතො වා යාව මහාබෝධිපලලමෙක අරහත්තමණො
උපපජ්ජමානං, ඵලක්කමණ උපපන්නං නාම, දීපඝ්ඤරතො පට්ඨාය වා
යාව අරහත්තමණො⁴ උපපජ්ජමානං, ඵලක්කමණ උපපන්නං නාම,
දෙසනාස්සණමපි පට්තනමානං පට්තනනති දුට්ඨං තං හි යාව අස්සෙ
මොණ්ඩස්සෙස්ස සොනාපතතිමණො පට්තනමානං, ඵලක්කමණ පට්තනං
නාම, තෙසු පටිවේධස්සණං ලොකුත්තරං දෙසනාස්සණං ලොකියං
උග්ගමපි පනෙතං අස්සෙස්සෙහි අසාධාරණං බ්‍රහ්මානංසෙව ඔරසං ස්සණං;
සමමාසමුද්ධස්ස තෙ පටිජ්ජනතොති අහං සමමාසමුද්ධා සබ්බෙ
බම්මා මයා අභිසමුද්ධාති එවං පටිජානතො තව අනතිසමුද්ධා ඉමෙ
නාම බම්මා තයා න අභිසමුද්ධා; **නග්‍ර මහාති** තෙසු අනතිසමුද්ධාති

1. ‘දෙසනාබ්බො’ b.

2. ‘තං පනෙතං’ b.

3. ‘බොධිපලලමෙක අරහත්තමණො’ b.

එවං දසසිතධම්මෙසු; සහ ධම්මෙතාති සහෙතුනා සකාරණෙන ච ච තෙන; නිමිත්තමෙතනති එත් පුග්ගලොපි ධම්මොපි නිමිත්තනති අධිපෙපතො තං පුග්ගලං න පසාමි යො මං පටිච්චාදෙස්සති, තං ධම්මං න පසාමි යං දෙස්සන්තා අයං නාම ධම්මො තයා අනභිසම්මුද්ධොති මං පටිච්චාදෙස්සන්ති අයමෙත්ථ අත්ථො; ඛෙමසුනෙතාති ඛෙමං පතෙතා; සෙසපදවයං ඉමස්සෙව වෙච්චනං, සබ්බමෙපනං වෙසාරජ්ඣාණමෙව සන්ධාය වුත්තං, දසබලස්ස භි අයං නාම ධම්මො තයා අනභිසම්මුද්ධොති වොදකං පුග්ගලං වා වොදනාකාරණං අනභිසම්මුද්ධධම්මං වා අපසාමො සභාවමුද්ධොයෙව චත සමානො අහං මුද්ධොසමිති වදමිති පච්ච වෙක්ඛන්තස්ස බලවතරං සොමනස්සං උපපජ්ජති තෙන සමපසුත්තං ඤාණං වෙසාරජ්ජං නාම; තං සන්ධාය ඛෙමපපතොති ආදිමාහ; එවං සබ්බත්ථ අත්ථො වෙදිතබ්බො; අනන්තසිකා ධම්මාති එත් පන අනන්තරයං කරෙන්නති අනන්තරසිකා තෙ අත්ථො සඤ්චිච චිතික්ඛන්තා සත්ත ආපත්තිකඛන්ධා; සඤ්චිච චිතික්ඛන්තං භි අනන්තරෙසා දුක්ඛං දුභංසිතමපි මග්ගඵලානං අනන්තරයං කරෙති ඉධ පන මෙත්ථ ධම්මො අධිපෙපතො, මෙත්ථං සෙවතො භි යස්ස කස්සච නිස්සංසයමෙව මග්ග ඵලානං අනන්තරෙසා භොති; යස්ස වො පන තෙ අත්ථාසාති රහතඛ යාදිසු යස්ස යස්ස අත්ථාය; ධම්මො දෙසිතොති අසුභභාවනාදිධම්මො කපිතො; තත්ථ වත මනති තස්මිං අනියානාතිකධම්මෙ; සෙසං වුත්ත නයෙතෙව වෙදිතබ්බං. වාදපථාති වාද ඵව; පුත්ථිති බහු; සිතාති උපනිබ්ඛා අභිසංඛතා; අථවා පුත්ථිසිතාති පුත්ථිභාවං සිතා උපගතා; පුත්ථිති වා සිතාතිපි පුත්ථිසිතා; සං නිසිසිතාති එතරහිපි යං වාදපථං නිසිසිතා; න තෙ භවන්ති තෙ වාදපථා න භවන්ති හිජ්ජන්ති විතස්සන්ති; ධම්මවක්ඛන්ති දෙසනාඤාණස්සපි පටිච්චධ්මඤාණස්සපි එතං නාමං; තෙසු දෙසනාඤාණං ලොකියං පටිච්චධ්මඤාණං ලොකුත්තරං; කෙවලිති¹ සකලගුණසමන්තාගතො; නාදිසනති තථාවිධං.

4. 1. 9.

තවමෙ උපපජ්ජති එතෙසුති උපපාදු කා උපපජ්ජති තණ්හා තණ්හාය උපපාදු තණ්හුපපාදු තණ්හාවත්ථුති තණ්හාකාරණාතිති අත්ථො; චිචර හෙතුති කත්ථ මනාපං චිචරං ලභිස්සාමිති චිචරකාරණං උපපජ්ජති; ඉති භවාභවහෙතුති එත් ඉති නිදස්සන නිපාතො; යථා චිචරාදි හෙතු එවං භවාභවහෙතුතිපි අත්ථො; භවාභවොති වෙත්ථ පඤ්චපඤ්ච තරුති සපටිනවනිතාදිති අධිපෙපතාති; සමපත්තිභවෙසු පඤ්චතතර පඤ්චතතමභාවොතිපි වදන්ති යෙව; තණ්හාදුතිසොති අයං භි සතෙතා අනමතයෙක සංසාරවට්ටෙව සංසරන්තො න එකකොව සංසරති තණ්හං පන දුතිසිකං ලභිත්වාච සංසරති තෙන වුත්තං තණ්හාදුතියොති; ඉත්ථ භාවඤාඤාථාභාවන්ති එත් ඉත්ථ භාවො නාම අයං අත්තභාවො; අඤාඤාථාභාවො නාම අනාගතත්තභාවො; එවරුපො වා අඤාඤාපි

අත්තභාවො ඉත්භාවො නාම; න එවරුපො අඤ්ඤාථාභාවො නාම; තං ඉත්භාවඤ්ඤාථාභාව; සංසාරනති ඛනිධාතුආයතනපටිපාටිං; භාගි චතනතීති නාතිකකමති; එවමාදීනවං. ඤායාති එවං අතීතානාගත පච්චුප්පනොසු ඛනික්ඛු ආදීනවං ජාතිනා; තණ්හාදුක්ඛස්ස සමභ චනති තණ්හා ච අසං චට්ටදුක්ඛස්ස සමභවො පභවො කාරණනති එවං ජාතිනා; එතතාවතා ඉමස්ස භික්ඛුනො විපස්සනා චබ්බොත්තා අරහත්තං පත්තභාවො දසසිතො; ඉදුනි තං බිණ්ණසමං ථොමෙතොනා විතතණ්හාති ආදිමාහ; තත්ථ අනාදයොති නිගගහණො; සදො භික්ඛු පටිබ්බජෙති සතිසමපජඤ්ඤා වෙපුලලප්පතොනා බිණ්ණසවො භික්ඛු සතො සමපජනො චරෙය්‍ය විහරෙය්‍යාති අජෙත්වා; ඉති සුත්තතෙනෙත චට්ටං කිථෙත්වා ගාරාසු චට්ටවිචට්ටං කටිතනති.

4. 1. 10.

දසමෙ චට්ටසමිං යොජෙතීති යොගා; කාමයොගොති ආදිසු පඤ්චකාමගුණිකො රුගො කාමයොගො; රූපාරූපභවෙසු ජ්ඣෙරුගො භවයොගො; තථා කුසානතිකනති සස්සතදිට්ඨිසභගතො ච රුගො වාසට්ඨිදිට්ඨියො ච දිට්ඨිසොගො; චතුසු සමෙවසු අඤ්ඤාණං අවිජ්ජා යොගො; කාමෙසු වා යොජෙතීති කාමයොගො; භවෙසු යොජෙතීති භවයොගො; දිට්ඨිසු¹ යොජෙතීති; දිට්ඨිසොගො; අවිජ්ජාය යොජෙතීති අවිජ්ජායොගොති හෙට්ඨාචුක්ඛධම්මානං අධිවචනං; ඉදුනි තෙ විත්ථා රෙත්වා දසෙය්‍යනො “කතමො ච භික්ඛවෙ”²ති ආදිමාහ; තත්ථ සමුදයනති උප්පත්ති; අත්ථබ්ගමනති හෙදං; අඤ්ඤානති මධුරභාවං. ආදීනවනති අමධුරභාවං දෙයං; නිග්ගජණනති නිග්ගට්ඨාවං; කාමෙසුති වත්ථු කාමෙසු; කාමරුගොති කාමෙ ආරබ්භ උප්පන්නරුගො; සෙසපදෙසුපි එසෙව නයො; අනුසෙය්‍යතීති නිබ්බතනති; අසං චුච්චතී භික්ඛවෙ කාමයොගොති භික්ඛවෙ ඉදං කාමෙසු යොජනකාරණං ඛනික කාරණං චුච්චතීති එවං සබ්බත්ථ අජෙත්වා වෙදිතබ්බො; එස්සාසනානානති වක්ඛාදීනං වක්ඛාසමපස්සාදිකාරණානං; අවිජ්ජා අඤ්ඤාණනති ඤාණ පටිපක්ඛභාවෙන අඤ්ඤාණසංඛාතා අවිජ්ජා; ඉතිකාමයොගොති එත්ථ ඉතිසද්දෙ වතුනිපි යොගෙහි සද්ධිං යොජෙතබ්බො එවං කාමයොගො එවං භවයොගොති; සංසුතෙතාති පරිවාරිතො; පාපසකිති ලාමකෙති; අසුභලෙහිති අකොසලසමතුතෙති; සංකිලෙසිකෙතිති සංකිලියසකෙති; පසන්නස්ස විතතස්ස පසන්නභාවදුසකෙතිති³ අජෙත්වා; පොතොගවි සකිති සුතබ්බවතිබ්බත්තකෙති; සදරෙහිති සදරථෙති; දුක්ඛවිපාකෙ හිති විපාකකාලෙ දුක්ඛප්පාදකෙති; ආයෙහිජාතිජරාමරණිසෙහිති අනාගතෙ පුතපුත ජාතිජරාමරණනිබ්බත්තකෙති; තස්මා අයො ගහෙබ්බිති චුච්චතීති යසමා අප්පතිනයොගො සුග්ගලො එතෙති ධම්මෙති සංසුතො හොති තස්මා වතුනි යොගෙහි බෙමං නිබ්බානං අනධිගතතො න යොගෙහෙබ්බිති චුච්චති; විසංයොගොති විසං

1. ‘දිට්ඨි’ b.
 2. ‘පසන්නභාවරෙහසකෙති’ b.

යොජනකාරණානි; කාමයොගවිසංයොගොති කාමයොගතො විසං
 යොජනකාරණං; සෙසපදෙසුපි එසෙව නයො; තත් අසුභජ්ඣානං
 කාමයොගවිසංයොගො තං පාදකං කත්වා අධිගතො අනාගාමිමග්ගො
 එකන්තනනෙව කාමයොගවිසංයොගො නාම, අරහත්තමග්ගො භවයොග
 විසංයොගො නාම, සොත්තාපත්තිමග්ගො දිට්ඨියොගවිසංයොගො නාම,
 අරහත්තමග්ගො අවිජ්ජායොගවිසංයොගො නාම, ඉද්දනි තෙ විජ්ජාරොත්තා
 දස්සෙන්නො “කතමො ච භික්ඛවෙ”ති ආදිමාභ: තස්සථො වුත්තනසෙ
 නෙව වෙදිතබ්බො; භවයොගෙන මුහුදන්ති භවයොගෙන ච සංයුත්තා
 කිඤ්චි භීයෙතාති, උභයං උභයෙනාපි ච සංයුත්තා සෙන කෙනවි යොගව
 සෙන සමන්තාගතාති අත්ථො;¹ පුරකකායාති පුරතො කතා පරිවාරිතා
 වා; කාමෙ පටිඤ්ඤායාති දුට්ඨෙපි කාමෙ පරිජානිතා; භවයොගඤ්ච
 සබ්බසොති භවයොගඤ්ච සබ්බමෙව පරිජානිතා; සමුභවමාති සමුභ
 නිතා; විශ්ජයන්ති විරජෙන්නො විරජෙත්වා වා; විරජෙන්නාති හි
 වුත්තෙ මග්ගො කට්ඨො කොති විරජෙත්වාති හි වුත්තෙ එලං; මුහිති
 බිණ්ණසවමුති; ඉති ඉමසම් සුත්තෙපි ගාථාසුපි වට්ටවිවට්ටමෙව කට්ඨන්ති.

හණ්ඩගාමවගෙගා

පඨමො.

4. 2. 1.

දුතියස්ස පඨමෙ අබ්බාසෙතීති විතෙත අබ්බරෙපෙත්වා වාසෙති;
 න පජනතීති න පරිච්ඡෙදිති; න විනොදෙතීති න නිහරති; න වානතී
 කෙතෙතීති න විගතන්තං පරිච්ඡන්තපරිවට්ටමං කරෙති; න අනභාවං
 ගමෙතීති අනු අභාවං අවබ්බිං විනාසං න ගමෙති;² වරමයිති
 වරන්තොපි; අනානාපිති නිබ්බිරියො; අනොනොපිති උපවාදභය
 රහිතො; සන්තනති නිවං; සමිනනති නිරන්තරං; එවං සබ්බත් අත්ථං
 ඤාත්වා සුක්කපතෙව වුත්තවිපරියාසෙන අත්ථො වෙදිතබ්බො; ගාථාසු
 තෙහණිසසිතාති කිලෙස්සකිසිත්තං; මොහොනසොසුති මොහජනකෙසු
 ආරම්මණෙසු; අභබ්බොති අභාජනාදි; සුචුට්ඨං සමෙබ්බාධිමුත්තමන්ති
 අරහත්තමග්ගසංඛාතං³ උත්තමං ඤාණං ප්‍රසිද්ධං.

4. 2. 2.

දුතියෙ; සමපනනසිලාති පරිපුර්ණසිලා; සමපනනපාතිමොක්ඛාති
 පරිපුර්ණපාතිමොක්ඛා; පාතිමොක්ඛසංවරසංවුත්තාති පාතිමොක්ඛ
 සංවරසිලෙන සංවුත්තා පිහිතා උපෙතා හුත්වා විහරථ; ආචාර භොවර
 සමපනනාති ආචාරෙන ච ගොචරෙන ච සමපනනා සමුපාගතා
 භවථ; අණුමත්තෙසු වජ්ජෙසුති අණුපමාණෙසු දෙසෙසු; භස්දස්සා

1. ‘භවයොගෙන ච සමපසුත්තො කිඤ්චි භීයෙතා උභයෙනාපි සමපසුත්තො
 සෙන කෙනවි යොගෙන සමන්තාගතාති අත්ථො’ b

2. ‘න අනුභාවං අවබ්බිං විනාසං ගමෙති’ b 3. ‘අරහත්තසංඛාතං’ l.

මිනොති තානි අණුමතතානි වරුනි හයනො දස්සනසිලා; **සමාදුස**
සිකඛිථ සිකඛාපදෙසුති සබ්බසිකඛාකොට්ඨාසෙසු තං තං සමාදුතබ්බං¹
 සමාදුස ගහෙතා සිකඛිථ; සමපන්නසිලානං-පෙ-සිකඛාපදෙසුති එතත
 කෙන ධම්මකඛානෙන සමාදුපෙතා වෙට්² පටිලුඛගුණෙසු ව වණ්ණං
 කථෙතා ඉදුති උත්තරිං කාතබ්බං දස්සෙන්නො කම්මස්සාති ආදිමාහ:
 තථ **කම්මස්සාති** කිං හවෙස්ස; **සදාං වජරති** යථා වරන්නො යතො
 ගොති සංයතො එවං³ චරෙස්ස; එස නස්ස සබ්බජ්ඣ, අවෙජ්ජති නිසී
 දෙස්ස; **සදාමෙත්තං සසාරසෙති** යං අබ්බපච්චබ්බං පසාරෙස්ස තං යතං
 සංයතවෙට්⁴ කත්වා පසාරෙස්ස; උද්ධතති උපරි; **නිවිසෙතති** මජ්ඣං;
අපාචිනනති අධො; එතතාවතා අතිතා පච්චුප්පන්නා අනාගතා ව
 පඤ්චකඛකා කථිතා; **සාවතාති** පරිවෙජ්ජවචනා; **ජගතො ගතීති**
 ලොකස්ස නිප්පත්ති; **සමවෙකඛිතා ව ධම්මානං බන්ධානං උදසබ්බ**
සතති එතෙසං සබ්බලොකෙ අතීතාදිභෙදනං පඤ්චකඛකධම්මානං
 උදසඤ්ච වසඤ්ච සමවෙකඛිතා; පඤ්චනනං බන්ධානං⁵ උදසං පස්සන්නො
 පඤ්චවිසති ලකඛණාති පස්සති වසං පස්සන්නො පඤ්චවිසති ලකඛණාති
 පස්සතිති වුත්තෙති සමපඤ්ඤාසය ලකඛණෙති සමා අවෙකඛිතා ගොති;
වෙතොසමථසාවිචිනති විතතසමථස්ස අනුච්ඡිකපටිපදං;⁶ **සිකඛ**
මානනති පටිපජ්ජමානං පුරයමානනති අපේඛා; **පතිනත්තොති** පෙසි
 තත්තො; ආහුති කථයනති; සෙසමෙජ්ඣ උත්තානවෙට්; ඉමසම් පන
 සුත්තෙ සීලමිස්සකං කථෙතා ගාථාසු බිණ්ණසවො කථිතො.

4. 2. 3.

තතිසෙ **සමමප්පඛානාති** සුඤ්ජරපඛානාති උත්තමචිරියාති;
සමමප්පඛානාති පරිපුණ්ණවිරියා;⁷ **මාරධෙස්සාඛිභුතොති**⁸ තෙභුමක
 වට්ඨසබ්බාතං මාරධෙස්සං අභිභවිතා⁹ සමතික්කමිතා සිතා; **තෙ අසිතාති**
 තෙ බිණ්ණසවා අතිසසිතා නාම; **ජ්ඣිමරණභස්සාති** ජාතිඤ්ච මරණඤ්ච
 පටිච්ච උපපජ්ජනකභයස්ස; ජාතිමරණසබ්බාතස්සෙව වා භයස්ස;
සාරභුති මාරං ගතා; **තෙ භුසිතාති** තෙ බිණ්ණසවා භුට්ඨා නාම;
ජෙට්ඨා මාරං සවාහනනති සපෙතකං මාරං නිජ්ජිතා¹⁰ සිතා;
තෙ අනෙජාති තෙ බිණ්ණසවා තණ්හාසබ්බාතාස එජාස අනෙජා නිච්චලා
 නාම; **නමුච්චලනති** මාරචලං; **උපාතිවත්තාති** අතික්කන්තා; **තෙ**
සුඛිතාති තෙ බිණ්ණසවා ලොකුත්තරසුඛෙත සුඛිතා නාම; තෙතෙවාවා :-

“සුඛිතා වත අරහන්නො¹¹ තණ්හා තෙසං න විජ්ජති
 අසම්මානො සමුච්ඡින්නො මොහජාලං පදුලිත”නති.

1. සබ්බසිකඛාකොට්ඨාසෙසු සමාදුතබ්බං b.
 2. එතතකෙන ධම්මෙන සිකඛිතාසෙ සමාදුපෙතා වෙට් b.
 3. යථාචරෙති යථාචරන්නො විම්මො ගොති තථා සො එවං b.
 4. තස්සතං සුත්තතමෙව b. 5. පමකඛානං b. 6. අනුච්ඡිකා පටිපදං b.
 7. සමමප්පඛානාතිති උත්තමචිරියසමපන්නපඛානාති පරිපුණ්ණවිරියාති b.
 8. මාරධෙස්සාඛිභුතාති b. 9. මාරභයං අසිභවිතා b.
 10. ජිතිතා b. 11. අනෙදන්නො b.

4. 2. 4.

චතුසේ සඛානානීති විරියානි; සංවරපසාධානනි චක්ඛාදිති සංවරනක්ඛණ උප්පන්නවිරියං; සභානසඛානනි කාමචිත්තක්කාදයො පජ්ඣන්තස්ස උප්පන්නවිරියං, භාවනාසඛානනි බොජ්ඣංගො¹ භාවෙනාස්ස උප්පන්නවිරියං; අනුරක්ඛණපසාධානනි සමාධිතිමිත්තං අනුරක්ඛණාස්ස උප්පන්නවිරියං; විවේකනිසිද්ධිනනි ආදිසු විවේකො විරුගො නිරුග්ධොති නිශ්චිති නිබ්බානස්ස නාමානි; නිබ්බානං හි උපධි විවේකත්තා විවේකො තං ආගමම රුගාදයො විරජ්ජනතිති විරුගො නිරුජ්ඣනතිති නිරුග්ධො තස්මා විවේකනිසිද්ධිනනි ආදිසු ආරම්භණ චසෙන චා අභිගන්තබ්බචසෙන චා නිබ්බානනිසිද්ධිනනි අපේථා; වොස්සග්ගසපිණ්ණාමිනි ඵළ්ථ වෙ වොස්සන්තා පරිච්චාගවොස්සන්තො ච පක්ඛන්දනවොස්සන්තො ච, තථ්ථි විපස්සනා තදබ්බචසෙන කිලෙසෙ ච ඛණ්ඩෙ ච පරිච්චජ්ජති² පරිච්චාගවොස්සන්තො, මග්ගො ආරම්භණචසෙන නිබ්බානං පක්ඛන්දනති පක්ඛන්දනවොස්සන්තො, තස්මා වොස්සග්ගසපිණ්ණාමිනි සථාභාවියමානො සතිසම්බොජ්ඣංගො වොස්සග්ගන්තො පරිණමති විපස්සනාභාවම මග්ගභාවම පාපුණ්ණති එවං තං භාවෙතීති අයමෙත්ථ අපේථා;³ සෙසපදෙසුපි එසෙව නයො. හද්දකනති ලද්ධිකං; සමාධිතිමිත්තං චුළචති අට්ඨිකසක්ඛන්දවසෙන අබිගතො සමාධිසෙව; අනුරක්ඛනීති පරිච්චාගවොස්සන්තො සමාධිපාරිපන්නපිකම්මෙව රාග දෙසවොග්ගොධෙන්නො රක්ඛති; ඵළ්ථ ච අට්ඨිකසක්ඛන්දකා පළෙව සක්ඛන්ද චුත්තා, ඉමසම්මං පන ධානෙ දසපි අසුභානි විජාරෙත්වා කප්ථ තබ්බානි තෙසං විජාරෙ විසුද්ධිමග්ගෙ චුත්තොසෙව, ගාථාය සංවරදී නාමෙන සංවරදීතිපථාදකං⁴ විරියමෙව චුත්තං; ඛසං දුක්ඛස්ස පාපුණ්ණති දුක්ඛකම්මසම්බාහං අරහත්තං පාපුණ්ණසාති.

4. 2. 5.

පඤ්චමෙ අග්ගසක්ඛන්දනිගොති උත්තමපඤ්ඤානතියො; අත්ත භාවිතනි අත්තභාවවත්තානං; සද්දිදං රාහු අසුපිඤ්ඤානි යො එස රාහු අසුපිඤ්ඤා අයං අග්ගො; රාහු කිර අසුපිඤ්ඤා චත්තාරි යොජන සහස්සානි අට්ඨි ච යොජනසතානි උළෙවා බාහනනරමස්ස වාදස යොජනසතානි හත්තලපාදතලානං පුත්තලනා⁵ නිශ්චි යොජනසතානි අභ්‍යුලිපබ්බානි පණ්ණාසයොජනානි හත්තලනරං පණ්ණාසයොජනං නලාටං තියොජනසතං සිසං නවයොජනසතං; කාමභොගිනං සද්දිදං රාජා මනිකානානි යො එස රාජා මනිකානා නාම අයං දිබ්බපි මානුස කෙපි කාමෙ පරිභුඤ්ජනකසත්තානං අග්ගො නාම;⁶ එස හි අසම්බන්ධායු

1. සම්බොජ්ඣංගො b. 4. අනුරක්ඛනීති සමාධිපරිපුර්ණිත බිඳීම රහදෙස
2. රුගං.පරිච්චජ්ජති b. 5. පසෙද නිපජාදකං b. [මොකං b.
3. භාවෙතීති අපේථා b. 6. හත්තලපාදතලං පුත්තලනො b.
7. පරිභුඤ්ජනකාහං සත්තානං. අග්ගොඑවි b.

කෙසු මනුසොසු නිබ්බන්ධිතා ඉවජ්ඣිවජ්ජනකිණේ තිරසුඤ්චයං.
 චය්‍යාපෙනො මානුසකෙ කාමෙ දීඝරතනං පරිභුඤ්ඤා දෙවලොකෙ පන
 යාච ජිතතිංසාය ඉංද්‍රිනං ආයුපාමාණං තාච පණ්ණිතෙ කාමෙ පරිභුඤ්ඤා
 කාමහොතිනං අග්ගො නාම ජාතො; ආධිපතෙසානන්ති අධි
 පතිට්ඨානං ජෙට්ඨකට්ඨානං කාරෙන්නානං; **තථාගතො අගගමකඩා**
සභීති ලොකිසලොකුත්තරෙති ගුණෙති තථාගතො අග්ගො සෙට්ඨා
 උත්තමො අකඩායති; **ඉද්ධිසා සසසා ජලනති** දිබ්බසම්පත්තිසම්භි
 යා ච පරිවාරසඛිංසාතෙන යසයා ච ජලන්නානං; **උද්ධං නිසිංසං අපාචි**
නන්ති උපරි ච මජ්ඣෙකි ච ගෙට්ඨා ච; **සාවතා ජගතො** ගභීති යත්තකා
 ලොකතිපථත්ති.

4. 2. 6.

ථුට්ඨො සොමුමානීති¹ සුබ්බලකකිණ්පරිච්ඡිකිනකාති සුඤ්ඤාති;
 රූපසොමුමෙත **සමනනාගතො හොති** රූපෙ සණ්ඨසුබ්බලකකිණ්
 පරිඤ්ඤාගකෙන සුඤ්ඤාත සමනනාගතො හොති; **පරමෙහාති** උත්ත
 මෙන; **තෙන ච රූපසොමුමෙත** තෙන යාච අනුලොමභාවං පතෙන
 න සුබ්බලකකිණ්පරිඤ්ඤාගකසුඤ්ඤාත; **න සමනුපසංගීති** නඤ්ඤාචෙ
 තෙව න පසංගී; **න පඤ්ඤාති** නඤ්ඤාචෙතෙව න පඤ්ඤාති; වෙද
 නාසොමුමාදිසුපි එතෙව නයො, **රූපසොමුමෙතං** සුඤ්ඤාති රූප
 කිකිකියා සණ්ඨසුබ්බලකකිණ්පරිඤ්ඤාගකෙන සුඤ්ඤාත සුබ්බලතං.
 ජාතිනා; **වෙදනානසුචි** සමගමනති වෙදනාකිකිකියා ච පභවං² ජාති
 නා; **සඤ්ඤා සෙනා ච³ සමුද්දතීති** යසමා කාරණා සඤ්ඤාකිකිකියා සමු
 ද්දතී නිබ්බන්ධති තසුචි ජාතිනා; **අඤ්ඤා ගමනති සඤ්ඤා** යසමි
 ඨාතෙ නිරුජ්ඣති තසුචි ජාතිනා; **සඤ්ඤා පරතො** සුඤ්ඤාති සඤ්ඤා
 රකිකියා අතිවිවාය පළුජ්ජනසභාවෙන⁴ පරතො ජාතිනා; ඉමිනා හි
 පදෙන⁵ අතිවිවානුපසංගා කපිතා, **දුක්ඛතො හො ච අත්තතො**ති
 ඉමිනා දුක්ඛානන්තානුපසංගා; **සත්තතාති** කිලෙසසත්තතාය සත්තො
සනිච්ඡෙද රතොති නිබ්බාතෙ රතො; ඉති සුත්තතෙන වතුසු
 ඨාතෙසු විපසංගාච කපිතා, ගාථාසු ලොකුත්තරධම්මොපිති.

4. 2. 7-9.

සත්තමෙ අගනිගමනාතිති න ගනිගමනාති; **ජංගුගනිං ගමන**
තීති ජංගුන අගනිං ගමනති අත්තතඛිං කරොති; **සෙසෙසුපි** එතෙව
 නයො, **ජංගු දෙසා ගසා මොහාති** ජංගුන දෙසෙන හසෙන
 මොහෙන; **අතිවත්තතීති** අතික්කමමිති. අධිමං උත්තානඤ්ඤාචෙව. නච
 මෙ තථා බුජ්ඣකානානං වසෙන විජිපි නයෙති කපිතං.

1. සුමුමානීති. l.

2. පඨමං. b.

3. සඤ්ඤාගතො. b.

4. දුජ්ජනසභාවෙන b.

5. පසාදෙන. b.

4. 2. 10.

දසමෙ භතභූදෙදසකොති සලාකහනනාදීනං¹ උදෙදසකො; කා මෙසු අසංඝනාති වජ්ඣකාමෙසු කිලෙසකාමෙති අයංගතා; පටිඝකා සාවො ව² පනෙස ප්‍රච්චතීති අයඤ්ච පන යා එවරුපා පරිසා එස පරිස කච්චතෙ³ නාම ප්‍රච්චතීති අනේ; සමණෝනාති බුද්ධිමණෙන; පටි සාස මණෝසා ව පනෙස ප්‍රච්චතීති අයං එවරුපා පරිසා විප්පයනෙනන පරිසමණෝති⁴ ප්‍රච්චතීති.

වරවණො දුතියො.

4. 3. 1.

නතියස්ස පඨමෙ උරුවෙලාසනති එන උරුවෙලාති මහාවෙලා මහාවාලිකාරාසීති⁵ අනේ; අථවා උරුති වාලිකා⁶ ප්‍රච්චති; වෙලාති; මරියාද වෙලාති කකමනහෙතු ආහවා උරු උරුවෙලාති එවමෙත් අනේ දට්ඨ බෙබා; අතීතෙ කීර අනුප්පනෙන බුද්ධි දසසහස්සා කුලපුත්තා නාපස පබ්බජ්ජං පබ්බජ්ඣා තස්මිං පදෙසෙ විහරන්තා⁷ එකදිවසං සනති පතීඤා කතීකාවතං අකංසු කායකමච්චිකමමාති නාම පරෙසමපි පාකටාති හොනති මනොකමමං පන අපාකටං තස්මා යො කාමචිතකකං වා ව්‍යාපාදචිතකකං වා විතියාචිතකකං වා විතකෙකති තස්ස අඤ්ඤා මොදකො නාම නාජීති සො අත්තනාව අත්තනාං වොදෙත්වා පත්තපුටෙන වාලිකං ආහරිත්වා ඉස්මිං ධානෙ ආකීරතු ඉදමස්ස දණ්ඩකමමනති, තතො පටිසාය යො තාදිසං විතකකං⁸ විතකෙකති සො තත් පත්තපුටෙන වාලිකං ආකීරති⁹ එවං තත් අනුක්කමෙත්ත මහාවාලිකාරාසී ජාතො තතො නං පටිජ්ඣං ජනනා පරික්ඛිපිත්වා වෙතියට්ඨානමකාසි, නං සකාය වුත්තං උරුවෙලාති මහාවෙලා මහාවාලිකාරාසීති අනේති, තමෙව සකාය වුත්තං අථවා උරුති වාලිකා ප්‍රච්චති වෙලාති මරියාද වෙලාති කකමනහෙතු ආහවා උරු උරුවෙලාති එවමෙත් අනේ දට්ඨබෙබාති. නාජ්ජා තෙරඤ්ඤරාය තීරෙති උරුවෙලගාමං¹⁰ නිස්සාය තෙරඤ්ඤරනදී තීරෙ විහාරාමිති දසෙසති; අප්පාලනිශ්‍රොමෙති අප්පාලකා තස්ස නිශ්‍රොධස්ස ඡායාය නිසීදනතිපි තිට්ඨනතිපි තස්මා සො අප්පාලනිශ්‍රො මොනෙව සබ්බං ගතො තස්ස හෙට්ඨාති අනේ; පඨමාභිසම්බුද්ධාති සම්බුද්ධො හුත්වා පඨමමෙව; උදපාදීති අයං විතකෙකා පඤ්චමෙ සත්තාහෙ උදපාදි; කස්මා උදපාදීති? සබ්බබුද්ධානං ආවිණ්ණත්තා වෙව පුබ්බා

1. සලාකාහනනාදීති b.

2. පරිසාකසවො ව b.

3. අයම පන යො එවරුපො පරිසාකමච්චතෙ. b.

4. පරිසාමණෝනාති. b.

5. මහාවාලිකාරාසීති. b.

6. වාලිකා. b.

7. මහරත්ති. b.

8. යො කාමචිතකකං. b.

9. ආකීරිත්වා b

10. උරුවෙලගාමං b.

සෙවනකාය ව, තථ පුබ්බාසෙවනාය පකාසනන්තං තිත්තිරුත්තකං
 ආහරිතබ්බං: හඤ්චානරුත්තතිරා කිර එකසමී පදසෙ විහරන්තා යො
 දමනාකං මහලලකො තසමී සගාරවා විහරිසසාමාති නිග්‍රොධං දසෙසනා
 කො හු බො දමනාකං මහලලකොති විමංසනනා තිත්තිරස්ස මහලල
 කභාවං ඤානා තස්ස ජෙට්ඨාපවායනකමං කන්‍යා අඤ්ඤමඤ්ඤං සමඤ්ඤා
 සමමොදමානා විහරිතා සග්ගපරායනා අහෙසුං නං කාරණං ඤානා
 රුකෙති අධිවන්තා දෙවනා ඉමං ගාථමාහ :-

“සෙ වදාමපවායන්ති නරා ධම්මස්ස කොවිදා
 දිශෙව ධම්මෙ පාසංසා සමපරායෙ ව සුග්ගති”ති.

එවං අහෙතුකතිරව්ණිනායොනියං නිබ්බන්තොපි තථාගතො සගාරව
 ටානං රොවෙසි ඉදුති කසමා න රෙවෙස්සනීති; අගාරපමාති; අඤ්ඤසමී
 ගාරවරතිනො; කඤ්ඤ¹ ගරුට්ඨානෙ අභිපෙක්ඛාති අන්තො; අප්පති
 සෙසාති පතිස්සයරතිනො; කඤ්ඤ¹ ජෙට්ඨකථානෙ අට්ඨපෙක්ඛාති අන්තො;
 ෧෧. වා බුහමණං. වාති එන් සමිතපාපබාහිතපාපායෙව සමණ
 ශ්‍රාහමණා අධිපෙත්තා; සඤ්ඤා ගරුකථාති² සකකාරඤ්ඤෙව කන්‍යා ගරු
 කාරඤ්ඤ³ උපට්ඨාපෙක්ඛා; සදෙවකෙ ලොකෙති ආදිසු සද්ධිං දෙවෙති⁴
 සදෙවකෙ; දෙවගහණෙන වෙත් මාරබ්‍රහෙමසු ගතිනෙසුපි මාරෙ නාම
 වසවන්ති සබ්බෙසං උපරි වසං වන්තෙති, මහාබුහමා නාම මහානුභාවො
 එකභිඥාලියා එකසමී වකකවාලසහස්සෙ⁵ ආලොකං ඵරති චිති චිසු දසති
 අභිඥාලිති දසසුපි වකකවාලසහස්සෙසු ආලොකං ඵරති, සො ඉමිනා සීල
 සම්පන්නතරොති වනතුං මා ලහනතුති සමාරකෙ සබුහමකෙති විසුං
 වුත්තං; තථා සමණා නාම එකතිකායාදි වසෙන බහුස්සුතා සීලවන්තො
 පණ්ඩිතා, බ්‍රාහ්මණාපි වස්ථුවිජ්ජාදිවසෙන බහුස්සුතා පණ්ඩිතා, තෙ ඉමිනා
 සම්පන්නතරති වනතුං මා ලහනතුති සසංමණ්ඩ්‍රාහමණීයා පජ්ජාති
 වුත්තං; සදෙවමනුස්සායාති ඉදමපන නිප්පදෙත්තො දස්සනන්තං ගති
 තමෙව ගහෙනා වුත්තං; අපි වෙත් පුරිමාති නිණි පදනි ලොකවසෙන
 වුත්තාති පච්ඡමාති වෙ පජාවසෙන; සීලසම්පන්නතරන්ති සීලෙ
 න සම්පන්නතරං අධිකතරන්ති අන්තො; එන් ව සීලාදයො මත්තාරෙ
 ධම්මා ලොකීයලොකුත්තර කපිතා; විමුත්තිඤ්ඤාදස්සනං ලොකීයමෙව
 පච්චෙක්ඛකඤ්ඤාමෙව හෙත්⁶ පාතුරහොසිති අයං සන්තා අවිචිතො
 යාව හවඤ්ඤා සීලාදිති අත්තනා අධිකතරං අපස්සන්තො මයා පටිවිද්ධං.
 නවලොකුත්තරධම්මමෙව සකකන්තා උපතිස්සාය විහාරිස්සාමිති වින්තෙති
 කාරණං හගවා වින්තෙති⁷ අන්තං වබ්බිං විසෙසං වින්තෙති ගච්ඡාමිස්ස
 උස්සාහං ජන්තෙස්සාමිති වින්තෙත්වා පුරතො පාකවො අහොසි අභිමුඛෙ
 අට්ඨාසිති අන්තො; විහංසු විහරන්ති මා ති එන් යො වදෙය්‍ය විහ
 රන්තිති වචනතො පච්චුප්පන්තොපි බහු බුද්ධාති සො “හගවාපි හන්තො
 එතරති අරහං සම්මාසම්බුද්ධො” ති ඉමිනා වචනෙන පටිබාහිතබ්බො :-

1. කිඤ්ඤ. b. 4. සදෙවකෙතිආදිසු විසුඛිදෙවෙති. b.
 2. ගරුකථාති. b. 5. එකසමී. වකකවාලෙ. b. l.
 3. ගරුකාමං. b. 6. පච්චෙක්ඛකඤ්ඤා. b. 7. පටිවිද්ධ. b. 8. වින්තෙති b

“න මෙ ආවරියො අඤ්ඤා මෙ න විජ්ජති
සදෙවකසමිං ලොකසමිං නත්ති මෙ පටිපුග්ගලොකි”

ආදීති වස්ස පුත්තොති¹ අඤ්ඤාසං බුද්ධානං අභාවො දිපෙනබ්බො;
නසාවති සසමා සබ්බෙපි බුද්ධා සද්ධම්මගරුතො නසමා; මහත්ත
මහිකඛ්ඛනාති මහත්තභාවො පඤ්ඤානො; සරං බුද්ධානසාසනනති
බුද්ධානං සාසනං සරත්තෙන; සන්තොති සසමිං කාලෙ; මහත්තෙන
සමන්තාගන්තොති රත්තඤ්ඤාමහත්තං වෙපුලුලමහත්තං බ්‍රහ්මවරිය
මහත්තං ලාභග්ගමහත්තනති ඉමිනා චතුබ්බිධෙන මහත්තෙන සම
නතාගතො; අපි මෙ සබ්බෙසි භාරවොති අපි මග්ගං සබ්බෙසි භාරවො
ජාතො²; කසමිං පන කාලෙ භගවතා සබ්බෙස භාරවො කතොති:
මහාපජාපතිසා දුස්සයුගදානකාලෙ, තද භි භගවා අත්තනො උපතීතං
දුස්සයුගං සබ්බෙස ගොතමි දෙති සබ්බෙස තෙ දිනෙන අභඤ්ඤාව පුජිතො
හවිස්සාමි සබ්බෙසා වාති වදනො සබ්බෙස භාරවං අකාසි නාම.

4. 3. 2.

දතිසෙ සම්බහුලාති බහුකා; බ්‍රාහ්මණොති හුහුකකජාතිකෙන බ්‍රාහ්ම
ණෙන සද්ධං ආගතා බ්‍රාහ්මණා; ජිණ්ණොති ජරජිණ්ණා; මුද්ධාති
වයොමුද්ධා; මහලලකාති ජාතිමහලලකා; අද්ධමග්ගාති තයො වයෙ
අද්ධෙ අතිකකන්නා; සුගං තෙනනති³ අවෙහති සුතං එතං; නසිදං
සො ගොතම නපේවාති හොගොතම එතං අවෙහති සුතකාරණං⁴
තථා එව; නසිදං සො ගොතම න සමපසන්නමේවාති තං එතං
අභිවාදනාදිතං අකරණං⁵ අනනුවර්තීමෙව; අකාලවාදීති ආදිසු
අකාලෙ වදනීති අකාලවාදී; අසභාවං වදනීති අසුභවාදී; අනන්ධං
වදනී නො අන්ධනති අනන්ධවාදී; අධමමං වදනී නො ධමමනති
අධමමවාදී; අවිනසං වදනී නො විනසනති අවිනසවාදී; අති
බාහවසිං වාචං භාසිනාති න හදසෙ නිධෙනබ්බසුගතකං වාචං
භාසිතා; අකාලෙනාති කපේතුං අයුත්තකාලෙන; අනපදසනති
අපදෙසරතිතං; සාපදෙසං සකාරණං කත්වා න කපේති; අසරි
සනහවතිනති පරියන්තරතිතං; න පරිවේදදං දසෙසනා දසෙසනා
කපේති⁶; අනසංඝාතිනනති න ලොකියලොකුත්තරඅන්තිසසිතං කත්වා
කපේති; බාලො පේරොතෙව⁷ සබ්බං ගමිජ්ජති අනිබාලො පේරෙති
සබ්බං ගමිජ්ජති; කාලවාදීති ආදීති වුත්තපටිකවසෙන වෙදිතබ්බාති;
සණ්ඨිතො පේරොතෙව⁷ සබ්බං ගමිජ්ජති පණ්ඨිවෙන සමන්තා
ගතතො පණ්ඨිතො පිරිභාවපපන්නියා පේරොති සබ්බං ගමිජ්ජති; බහුසු
තො හොතිති බහුං අස්ස සුතං හොති නවසිතං සත්ථාසකං පාළි
අනුසක්ඛිපුබ්බාපරවසෙන උග්ගතිතං හොතිති අන්තො; සුගමගේති

1. ආදීති සුත්තෙහි b.

2. කතො b.

3. සුතප්පෙත්ති b.

4. සුතකාරණං b.

5. අභිවාදනාදිඅකරණං b.

6. දසෙසනා කපේති b.

7. පේරොතෙව b.

සුතස්ස ආධාරභූතො යස්ස හි ඉතො ගතීතං ඉතො පලායති ජිද්දසථෙ උදකං. ¹ විය න තිවස්සිති පරිසමජ්ඣෙකි එකසුත්තං. වා ජාතකං වා කථෙත්තුං වා වාචෙත්තුං වා න සකෙකාති අයං න සුතධරො නාම, යස්ස පන උග්ගහිතං බුද්ධවචනං උග්ගහිතකාලාදිසමෙව හොති දසපි විසතිමපි වස්සාති සජ්ඣායං අකරොන්තස්ස නා² නස්සති අයං සුතධරො නාම; **සුත සහතිවසොති** සුතස්ස සහතිවසභූතො; යස්ස හි සුතං හදයමජ්ජසාය සහතිවතං සිලාය ලොඛා විය සුවණ්ණසථෙ පකඛිත්තසීතවසා විය ව තිවස්සිති අයං සුතසහතිවසො නාම; **බගාති** බතා පගුණා;³ එකච්චස්ස හි උග්ගහිතං බුද්ධවචනං බතපගුණං නිවච්චිකං න හොති⁴ අසුක සුත්තං. වා ජාතකං වා කථෙතීති වුත්තෙ සජ්ඣායිත්වා සංසද්දිත්වා⁵ ජාති ස්සාමිති වදති එකච්චස්ස බතපගුණං භවඛිත්තොන්තදිසං හොති අසුක සුත්තං. වා ජාතකං වා කථෙතීති වුත්තෙ උද්ධරිත්වා තමෙව කථෙති තං සකාය වුත්තං **බගාති**; **වචසා පටිවිතාති** සුත්තදසක වග්ගදසක පණ්ණාසදසකවසෙන වාචාය සජ්ඣායිත්වා; **මහසානුපෙක්ඛිතාති** වුත්තෙ න අනුපෙක්ඛිත්වා; යස්ස වාචාය⁶ සජ්ඣායිතං බුද්ධවචනං මහසා වුත්තෙ න්තස්ස තත් තත් පාකටං හොති මහාදීපං ජාලෙත්වා සීතස්ස රූප ගතං විය⁷ පඤ්ඤායති තං සකායෙනං වුත්තං; **දිට්ඨිසා සුප්පට්ඨිද්ධාති** අත්තො ව කාරණතො ව පඤ්ඤාය සුප්පට්ඨිද්ධා; **ආභිවේතසිකානනති** අභිවේතොති අභිකක්කන්තං විසුද්ධවුත්තං⁸ වුච්චති අභිවුත්තං. වා අභිවේතසි ජාතාති ආභිවේතසිකාති අභිවේතො සහතිස්සිතාතිති වා ආභිවේතසිකාති; **දිට්ඨධම්මසුච්චිභාරානනති** දිට්ඨධම්මෙව සුච චිභාරනා; දිට්ඨධම්මොති පච්චකොඛා අත්තභාවො වුච්චති තත් සුචචිභාරභූතානනති අත්තො; රූපාවචරජ්ඣානානමෙත්තං අභිවචනං තාති හි අපෙපචා නිසින්නා, කොසිතො 'ඉමසමිංයෙව අත්තභාවෙ අසංකිලිට්ඨනෙකකම්මසුඛං විඤ්ඤති තස්මා දිට්ඨධම්මසුච්චිභාරාතිති වුච්චනති; **තිකාමලාභිති** තිකාමෙන ලාභි අත්තනො ඉච්ඡා වසෙන ලාභි ඉච්ඡතිච්ඡිතකකිණේ සමාපජ්ජතුං සමජ්ඣොති වුත්තං හොති; **අකිච්ඡලාභිති** සුඛෙනෙව පච්චතිකධම්මෙව විකම්මොත්තා සමාපජ්ජතුං සමජ්ඣොති වුත්තං හොති; **අකසිරලාභිති** අකසිරානං ලාභි විප්පලානං; සථාරපරිවේෂ්ඨෙන වුදාතුං සමජ්ඣොති වුත්තං හොති; එකච්චො හි ලාභිසෙව හොති න පන සකෙකාති ඉච්ඡතිච්ඡිතකකිණේ සමාපජ්ජතුං එකච්චො සකෙකාති තථා සමාපජ්ජතුං පාරිපජ්ජිකෙ ව පන කිච්චෙන විකම්මොති එකච්චො තථා ව සමාපජ්ජති පාරි පජ්ජිකෙ ව අකිච්චෙනෙව විකම්මොති න සකෙකාති නාලිකායන්තං විය සථාරපරිවේෂ්ඨෙයෙව වුදාතුං යස්ස පන අයං නිවිධාපි සමපද අත්ති සො අකිච්ඡලාභි අකසිරලාභිති වුච්චති; **ආසමානං** බසාති ආදීති වුත්තත්තො

1. නෙව b. 3. උග්ගහිත බුච්චවචනං වතුගුණං නිපට්ඨිතං හොති b.

2. බාතාති මේධාපගුණා b. 4. සජ්ඣායිත්වා සංසද්දිත්වා සමනුග්ගාතිත්වා b.

5. යසස්මා තසස්මා b. 6. අනුපාකටං විය b.

7. විසුඛිවුත්තං. 1. විසුඛං විත්තං, වුච්චති අභිමුත්තං වා අභිවේතො b.

නෙව; එවම්බාපි සීලමි බිණාසවයෙහි සීලං බාහුසවමපි බිණාස
වයෙහි බාහුසවමං¹ කානානිපි බිණාසවයෙහි වලුරනකකානානි කපි
තානි; ආසවානං බසානි ආදිති පන අරහත්තං කපිතං; එලෙන වෙත්
මහාසිවමං පකාසිතනති වෙදිතබ්බං; උදධනනාති උදධවසන
ගනෙන; සමමනති පලාපකථං; අසමාගිතසංඛ්‍යාපාති අපිතසං
කපපා;² මනොති මගසදිසො; ආරාති දුරෙ; එවරෙසාමානාති එවර
භාවනො පිරභාවනො; පාපදිඝිති ලාමකදිඝි; අනාදරොති ආදර
රතිතො; සුනවාති සුතෙන උපනො; පටිභානවාති දුට්ඨෙන පටිභා
නෙන සමනතාගතො; පඤ්ඤාසන්ධිං විපස්සනීති සහ විපස්සනාය මහ
පඤ්ඤාය වතුන්තං සමානං අන්ධං විනිවිජ්ඣිතා පස්සති; පාරගු සබ්බ
බමමානනති සබ්බසං බකාදිබමමානං පාරං ගතො; අභිඤ්ඤාපාරගු
පරිඤ්ඤාපාරගු පහානපාරගු භාවනාපාරගු සමිතිරියාපාරගු සමාපතති
පාරගුති එවං ඡබ්බිධෙන පාරගමනෙන³ සබ්බබමමානං පාරං පරියො
සානං ගතො; අබ්ලොති රුගබ්ලාදිවිරතිතො; පටිභානවාති දුට්ඨෙනෙව
පටිභානෙන සමනතාගතො; බුහමවජිසස්ස කෙවලීති සකලබුහම
වරියො; සෙසමෙත් උත්තානමෙවාති.

4. 3. 3.

තතිසෙ ලොකොති දුක්ඛසවමං; අභිසමුද්ධොති ඤානො⁴ පච්චකො
කතො; ලොකසමාති දුක්ඛසවමතො; පභිනොති මහාබොධිමණො
අරහත්තමහාඤ්ඤෙන පභිනො; නථාගතස්ස භාවිතාති තථාගතෙන
භාවිතා; එවං එතතකෙන ධානෙන⁵ වතුති සවෙමති අත්තනො බුද්ධි
භාවං⁶ කපේති ඉද්දති තථාගතභාවං කපේතුං සං භික්ඛවෙති ආදිමානා
තත් දිට්ඨිතති රූපාසතනං; සුනනති සද්දාසතනං; මුනනති පන්ථා
ගහෙතබ්බතො ගඤ්ඤසපොඨබ්බාසතනං;⁷ විඤ්ඤනනති සුඛදුක්ඛාදි
බවමාරමමණං; පනනනති පරියෙසිතා වා අපරියෙසිතා වා පතනං; පජි
සෙසිනනති පතනං වා අපතනං වා පරියෙසිතං; අනුච්චිතං මනසාති
චිත්තෙන අනුසඤ්චිතං;⁸ නථාගතෙති අභිසමුද්ධොති ඉමිතා එතං
දුස්සෙති සං අපරිමාණාසු ලොකධාතුසු ඉමස්ස සදෙවකස්ස ලොකස්ස තීලං
පිතකන්ති⁹ ආදි රූපාරමමණං මනුෂ්‍යවාරෙ ආපාථං ආගමිති අයං සතො
ඉමසම් බණේ ඉමං නාම රූපාරමමණං දිස්වා සුමනොවා දුමමනො වා
මජ්ඣිමනො වා ජාතොති සබ්බං තථාගතස්ස එවං අභිසමුද්ධං තථා යං
අපරිමාණාසු ලොකධාතුසු ඉමස්ස සදෙවකස්ස ලොකස්ස හෙරිසද්දෙ
මුතිබ්බසද්දෙති ආදි¹⁰ සද්දාරමමණං සොතවාතෙ ආපාථං ආගමිති මුල

1. එවම්බ සීලමි බාහුසවමපි බිණා
සවයෙහි සීලං බාහුසවම b.
2. අනවචිතසංඛ්‍යාපපා b.
3. පාරංගමනෙන b.
4. ඤානෙන b.
5. කාරණෙන b.

6. අනුබුච්ඡිතං b.
7. ගඤ්ඤනං රසාසතනං
පොඨබ්බාසතනං b.
8. අනුච්චිතං b.
9. පිතකති b.
10. හෙරිසද්දෙති ආදි b.

‘ගණ්ඨා තවගණ්ඨාති ආදි ගණ්ඨාරමණං සානවායෙ ආපාථං ආගව්ජති මුලරසො ඛකුරසොති ආදි රසාරමණං ජ්වනාවායෙ ආපාථං ආගව්ජති කකබ්බං මුද්දකනනි ආදි පඨවිධාතුනෙජොධාතුවායොධාතුහෙදං ථොඝබ්බාරමණං කායවායෙ ආපාථං ආගව්ජති අයං සත්තො ඉමසමිං බණේ ඉමං නාම ථොඝබ්බාරමණං පුසිත්වා සුමනො වා දුමමනො වා මජ්ඣකෙනා වා ජාතොති සබ්බං තං තථාගතස්ස¹ එවං අභිසම්මුද්ධං; තථායං අපරිමාණාසු ලොකධාතුසු ඉමස්ස සද්දෙවකස්ස ලොකස්ස සුබ්බද්ධාදිහෙදං ධම්මාරමණං මනොවාරස්ස ආපාථං ආගව්ජති අයං සත්තො ඉමසමිං බණේ ඉමං නාම ධම්මාරමණං විජානිත්වා සුමනො වා දුමමනො වා මජ්ඣකෙනා වා ජාතොති සබ්බං තං තථාගතස්ස¹ එවං අභිසම්මුද්ධං; යං හි භික්ඛවෙ ඉමෙයං සබ්බසත්තානං දිඝං සුතං මුතං විඤ්ඤානං තත්ත තථා ගතෙන අදිඝං වා අසුතං වා අමුතං වා අවිඤ්ඤානං වා නත්ති, ඉමස්ස පන මහාජනස්ස පරියෙසිත්වා අපපතතම්පි² අත්ති, අපරියෙසිත්වා අපපතතම්පි² අත්ති, පරියෙසිත්වා පතතම්පි අත්ති, අපරියෙසිත්වා පතතම්පි අත්ති, සබ්බම්පි තථාතස්ස අපතතං නාම නත්ති විඤ්ඤාණෙන³ අසවජ්ජනනං; ගසමා ගථා ගණොති⁴ චුළච්ඡිති යං යථා ලොකෙන ගතං තස්ස තථෙව ගතත්තා⁵ තථාගතොති චුළච්ඡිති, පාලිසම්පන අභිසම්මුද්ධානති චුත්තං තං ගත සද්දෙන⁶ එකත්තං; ඉමිත්තා නයෙන සබ්බවායෙසු තථාගතොති නිගමනස්ස අජො වෙදිතබ්බො, තස්ස යුත්ති එකපුග්ගලවණ්ණනායං තථාගතසද්ද විජාරෙ චුත්තායෙව, අපිච්ඡෙත්ති අඤ්ඤාදසුත්ති එකංයත්තෙ නිපාතො; දකඛිතීති දසො; වසං චත්තෙතීති වසම්පත්ති; සබ්බලොකං⁷ අභිඤ්ඤා ඤාති තෙධාතුකං ලොකසන්නිවායං ජානිත්වා; සබ්බලොකෙ⁷ සථාන ථානති තසමිං තෙධාතුකලොකසන්නිවායෙ යං කිඤ්චි නෙය්‍යං සබ්බං තං සථාතථං අවිපරිතං⁸ ජානිත්වා; විසංයුතොති වතුනතං යොගානං පහා නෙන විසංයුතො; අනුසෙයාති තණ්හාදිට්ඨිථපයෙහි විරහිතො; සබ්බා ගිගුති රූපාදීනි සබ්බාරමණානි අභිගමිත්වා සීතො; ධිරොති ධ්තු යමපනො; සබ්බගිගුප්පසමොචනොති සබ්බෙ වත්තාගෙපි ගජෙ මොචෙත්වා සීතො; පුට්ඨස්සාති පුට්ඨං⁹ අස්ස; ඉද්දඤ්ච කරණත්තෙ සාමි වචනං; අරමා සන්තීති නිබ්බානං; තං හි නෙන ඤ්ඤාපුසනෙන පුට්ඨං තෙනෙවාග නිබ්බානං අකුතොගයනති; අථවා පරමා සන්තීති උත්තමා සන්තී; කතරා සාති; නිබ්බානං; යෙවා පන නිබ්බානෙ කුතොපි ගයං නත්ති තස්මා තං අකුතොගයනති චුළච්ඡිති; විමුතොති උපධිසංඛ සෙති උපධිසංඛසංඛිධාතෙ නිබ්බානෙ තදරමමණාය ඵලවිමුත්තියා

1. සබ්බං තථාගතස්ස¹ b.2. අපතතම්පි² b.

3. ඤ්ඤාණෙන b.

4. තථාගතොති l.

6. චුළච්ඡිති තථාගතසද්දෙන b.

7. සබ්බං ලොකං b.

8. තෙය්‍යං මා සබ්බං තථාගතස්ස

9. පුට්ඨං b.

(අවිපරිතං b.

5. යස්ස මා ලොකෙන ගතං තථාගතස්ස තථෙව ගතත්තා b.

විමුක්තො, සිංහො අනුගතරොති පරික්ඛයානං සහනසෙන කිලෙසානව
 කිංසනසෙන¹ තථාගතො අනුගතරෙ සිංහො නාම; මුහුම්නති සෙසං;
 ඉතිති එවං තථාගතස්ස ගුණේ ජාතිනා; සංගමොති සමාගතනා; නං
 භමස්සනතිති නං තථාගතං තෙ සරණං ගතා නමස්සනති; ඉද්දති යං
 පදනතා තෙ නමස්සනති නං දසෙසානං දනෙතොති ආදි වුත්තං; නං උත්තා
 නත්ථවෙවාති.

4. 3. 4.

වතුන්ට අවුල්පත්තියෝ නික්මිනනං කතරය අවුල්පත්තියන් දස
 බලස්ස ගුණකථාය; අනාථපිණ්ඩිකස්ස කිරි බිතා වුල්පුහඬු සාමොක
 නගරෙ කාලකසෙසිපුත්තස්ස ගෙහං ගවුන්නති;² සන්ධාරං උපසම්මිකම්නි
 ගතො අහං මිච්ඡාදිසිකකුලං ගවුන්මි සමෙ තත්ථ සක්කාරං ලතිස්සාඤ්ච
 එකග්ගිං පුරිසෙ පෙසියමානෙ පපවො භවිස්සති මං ආවජ්ජෙය්‍යතාථ භග
 වාති පරිඤ්ඤාං ගගෙනා අගමාසි, සෙට්ඨි සුඤ්ඤා මෙ ආගතාති මඛගලං
 කුරෙන්නො³ බහුං බාදනියභොජනියං පටියාදෙනා පඤ්ච අවෙලක
 සතාති නිමනොසි සො තෙසු නිසිනොසු බිතා මෙ ආගතනා අරහතො
 වන්දනුති වුල්පුහඬුය පෙසෙසි, ආගතඵලා අරියසාවිකා අරහතොති
 වුත්තමනොසෙව ලාභා වත මෙති උට්ඨතීනා ගතා, තෙ නිසිදිකදස්සනෙ
 අවෙලකෙ දිස්සාව සමණා නාම න එව රූපා ගොනති නාක යෙයං
 නෙව අජකිතං හිරි න බහිද්ධා මතතපං අජීති වනා න ඉමෙ සමණා
 ටි ටිති ඛෙලා⁴ පානෙනා නිවත්තීනා අත්තනො වසනට්ඨානමෙව ගතා,
 තතො අවෙලකා මහාසෙට්ඨි කුතො තෙ එවරූපා කාලකණ්ණි ලද්ධා
 කිං සකලජම්බුදිපෙ අඤ්ඤා දුරිකා නජීති සෙට්ඨිං පරිභාසිංසු, සො
 ආමරියා ජාතිනා වා කතං ගොතු අජාතිනා වා කතං ගොතු අහමෙත්ථ⁵
 ජාතියාමිති අවෙලකෙ උයෙසාජෙනා සුහඬුය සනතිකං ගතනා
 අමම කසමා එවරූපං අකාසි කසමා අරහතො ලජ්ජාපෙසිති ආහ. තාන
 අරහතො නාම න එවරූපා ගොනතිති, අථ නං සො ආහ :-

කිදිසා සමණා කුසුං බාලං බො තෙ පසංසයි⁶
 කිං සිලා කිංසමාමාරු නං මෙ අකබාති⁷ පුච්ඡතාති

සා ආහ :-

සනතිත්ථිසා සනතමානසා සනතතෙජා ගුණමහසංඝො⁸
 මක්ඛිතතවකඤ්ච, මිත්තාණි⁹ තාදිසා සමණා මම
 වසනති වනමොගස්ස නාගො ඡේත්වාට බකිනාං
 එකානියා අද්දතිසා¹⁰ තාදිසා සමණා මමාති.

1. පභිකසෙන b.	7. කුසුං අකබාසි b.
2. කොළිකසෙසිපුත්තස්සගෙහං
ගවුන්නාමිති b.	8. "සනතිත්ථිසා සනතමානසා සනත
තෙජං ගතං ඕතු"නතිපි පාඨො
සනතමිතා සනතතෙජා කුසුං
සිතා b.
3. කුරෙන්නොමි b.	9. උක්ඛිතතවකඤ්ච නිසංඝාති b.
4. ඉමෙ සමණාති ඛෙලං b.	10. එකකියා අද්දතිසා b.
5. අජාතිනා වා අහමෙත්ථ b.	
6. සාලංකෙදනොපසංසි b.	

එවඤ්චා පන වනාං සෙවසීයා පුරතො යනාං තිණ්ණං රතනානං
 දුණං කපේසි, සෙවසී තය්‍යා වචනං පුත්වා යදි එවං තව සමණේ ආනෙත්වා
 මඛලං කරොමාති පුට්ඨි, කද්ද කරියාම තාතාති, සෙවසී විනෙතසි කති
 පාහව්වසෙනාති වුතෙන පෙසෙත්වා පකෙකායාපෙය්‍යාති අථ නං සෙව
 අමොති ආහ, සා සායණිකසමයෙ උපරි පාසාදං ආරුහා මහනතං
 පුප්ඵසමුග්ගං ගහෙත්වා සඤ්චුග්ගේ අනුස්සරිත්වා අසී පුප්ඵමුට්ඨියො දස
 බලස්ස විස්සපේත්වා අඤ්ඤාං පග්ගස්ස නාමස්සමානා අවසාසි, එවඤ්ච
 අවච¹භගවා සෙව පඤ්චාති භික්ඛුසතෙති සද්ධිං මග්ගං භික්ඛං ගණ්හරාති,²
 තාති පුප්ඵාති ගනත්වා දසබලස්ස මන්තෙ විතානං හුත්වා අවසංසු,
 සත්ථා ආවජ්ජනෙත්වා තං කාරණං අග්ගස, ධම්මදෙසනාපරියොසානෙ අනාථ
 පිණ්ඩකමහාසෙවසී දසබලං වජ්ඣත්වා සෙව භනෙත පඤ්චාති භික්ඛුසතෙති
 සද්ධිං මම ගෙහෙ භික්ඛං ගණ්හරාති ආහ, චූළප්පහඤ්ඤා නිමනතිතමං
 මහාසෙවසීති,³ න භනෙත කඤ්චි⁴ ආගතං පස්සාමාති, ආම සෙවසී සද්ධා
 පන උපාසිකා දුරේ යොජනසතමන්තෙපි යොජනසතස්සමන්තෙපි සීතා
 තිමවනෙත්වා විස පඤ්ඤායතීති.

“දුරේ සනෙත්වා පකාසෙනති තිමවනෙත්වා පබ්බතො
 අසනෙතන්ති න දිස්සන්ති රතනිං”⁵ ඛිතො යථා සරා”⁶ති.

ඉමං ශාථමාහ, අනාථපිණ්ඩකො භනෙත මම ධිතු සබ්බතං කරෙ
 ථාති වජ්ඣත්වා පකාසමි,⁷ සත්ථා ආනාදුපේරං ආමනෙතසි ආහං ආනාදු
 සාකෙතං ගම්ඤ්ඤාමි පඤ්චනනං භික්ඛුසතානං සලාකං දෙති දදනෙත්වා ම
 ඡලභිඤ්ඤානංයෙව දදෙය්‍යාසීති, පේරෙ තථා අකාසි, චූළප්පහඤ්ඤා රතනි
 භාගසමනනතරෙ විනෙතසි බුද්ධා නාම බහුතිමා බහුකරණීයා මං
 සලලකෙකියා වා න වා කිං හු ඛො කරියාමිති, තස්මිං ඛණේ වෙස්ස
 වණො මහාරජා චූළප්පහඤ්ඤා සද්ධිං කපේසි⁸ භද්දෙ මා ඛො තිං විමනා,
 අහොසි මා දුමමනා අධිවුන්තං නෙ භගවතා ස්වාතනාය භතතං සද්ධිං
 භික්ඛුසමෙසනාති, සා තුට්ඨපහට්ඨා දුනමෙව සංවිදති, සකෙකාපි ඛො
 දෙවරාජා විස්සකමමං ආමනෙතසි තාත දසබලො චූළප්පහඤ්ඤා සනතිකං
 සාකෙතනගරං ගච්ඡති පඤ්ච කුටාගාරසතාති මාපෙතිති, සො තථා අකාසි,
 සත්ථා පඤ්චාති ඡලභිඤ්ඤාසතෙති පරිවුතො කුටාගාරයානෙන මණි
 වණ්ණං ආකාසං විලිඛනො⁹ විස සාකෙතනගරං අගමාසි, පුහඤ්ඤා බුද්ධා
 පමුඛස්ස භික්ඛුසබ්බස්ස දුනං දත්වා සත්ථාරං වජ්ඣත්වා ආහ භනෙත මග්ගං
 සපුරපකෙතා මිච්ඡාදිට්ඨිකො සාධු තෙසං අනුච්ඡිවිකං ධම්මකථං¹⁰ කපේ
 ථාති, සත්ථා ධම්මං දෙසෙසි කාලකසෙවසී යොනාපනෙත්වා හුත්වා
 අත්තනො උග්ගානං දසබලස්ස අදසි, අවෙලකා අමානං පථමං

1. පනඅවම b.

2. ගණ්හකුති b.

3. සෙවසී b.

4. කිඤ්චි b

5. රතනි I.

6. පකාසමි b.

7. චූළප්පහඤ්ඤා කපේසි b.

8. විලෙඛනො b.

9. ධම්මං b.

දිනනනති නිකඛමිත්තුං න ඉච්ඡති, ගච්ඡති නිගරිකඛනිසාමෙන තෙ
 නිගරිථානි සබ්බෙ නිගරාපෙනා තජේව සජ්ඣ විහාරං කාරෙත්වා, චුභ්ම
 දෙය්‍යං කත්වා උදකං පාතෙසි, යො කාලකෙන¹ කාරිතත්‍යාය කාලකාරමො²
 නාම ජානො, හගවා තස්මි සමයෙ තස්මි විහරති තෙන වුත්තං **භාකෙන**
මිහරති කාලකාරාමෙති; භික්ඛු ආමනෙහසිති පඤ්චසතෙ භික්ඛු³
ආමනෙහසි, තෙ කිර සාකෙතනගරවාසිනො කුලපුත්තා සජ්ඣ ධම්මදෙයනං
සුත්වා සජ්ඣ සන්තිකෙ පබ්බජිත්වා උපට්ඨානසාලායං නිසීන්තා අගො
බුද්ධගුණා නාම මහත්තා එවරුපං නාම මිට්ඨාදිට්ඨිකං කාලකසෙට්ඨිං
දිට්ඨිතො මොචෙත්වා යොනාපතතිඑලං පාපෙත්වා සකලනගරං සජ්ඣා
දෙවලොකසද්ධිං කතනති දසබලස්ස ගුණං කපේනති, සජ්ඣ තෙසං ගුණං
කපේන්නානං විත්තං උපපරික්ඛිත්වා මග්ගි ගතෙ මහති දෙයනා සමුට්ඨස්සති
දෙයනාපරියොසානෙ ව ඉමෙ පඤ්චසතා භික්ඛු අරහතො පතිට්ඨ
තිස්සන්ති මහාපඨවී උදකපරියන්තං කත්වා කමපිස්සන්ති ධම්මසභං
ගන්ත්වා පඤ්ඤාතත්වරපුද්ධාසනෙ නිසීන්තො තෙ භික්ඛු ආදිං කත්වා “සං
තිකඛිවෙ සදෙවකස්ස ලොකස්සා” ති ඉමං දෙයනං ආරභී, එවමිදං
සුත්තං ගුණකථාය නිකඛිත්තනති වෙදිතබ්බං, තස්මි **ගමිං ජානාමිති පද**
පරියොසානෙ මහාපඨවී උදකපරියන්තං කත්වා අකමපිඡ. අබ්බසඤ්ඤ
සීන්ති අභි අඤ්ඤසිං ජානිනති අපේවා; මිදිනනති පාකටං කත්වා ඤානං;
ඉමිනා එතං දස්සෙති අඤ්ඤ ජානනතිස්වෙ මයා පන පාකටං කත්වා
විදිතනති, ඉමෙති නීති පදෙති⁴ සබ්බඤ්ඤාතභුමි නාම කට්ඨා; **ගං ගථා**
ගණො න උපට්ඨාසිති තං ඡවාරිකං ආරමභං තථාගතො තණ්හාය
වා දිට්ඨියා වා න උපට්ඨාසි න උපගඤ්ඤ; අසං හි පස්සති හගවා චක්ඛුනා
රුපං ඡන්දරාගො හගවතො නන්ති සුචිත්තතවිත්තො යො හගවා,⁵
සුණාති හගවා යොතෙන සද්දං, ඝායති හගවා ඝාතෙන ගක්ඛං, යායති
ගගවා ඡවිතාය රසං, පුසති හගවා කායෙන ථොට්ඨබ්බං, විජානාති
ගගවා මනසා ධම්මං ඡන්දරාගො හගවතො නන්ති සුචිත්තතවිත්තො යො
හගවා⁶ තෙන වුත්තං තං තථාගතො න උපට්ඨාසිති, ඉමිනා ව පන
පදෙන ඛණ්ණසවභුමි කට්ඨාති වෙදිතබ්බං, **ගං මමස්ස මුසාති තං මෙ**
වචනං මුසාවාදෙ නාම භවෙය්‍ය; තමපස්ස⁷ තාදිසමෙචාති තමපි මුසා
වාදෙ නාම භවෙය්‍ය; **ගං මම අස්ස කල්ලිති තං වචනං මස්සං දෙස්සො**
භවෙය්‍යාති අපේවා; එතතාවතා සවචභුමි නාම කට්ඨාති වෙදිතබ්බං;
දට්ඨා⁸ දට්ඨබ්බනති දිස්වා දට්ඨබ්බං; දිට්ඨං. ග මඤ්ඤතිති තං දිට්ඨං⁹
රුපායතනං අභං මහාජනෙන දිට්ඨමෙව පස්සාමිති තණ්හා මානදිට්ඨිති
න මඤ්ඤති; අදිට්ඨං න මඤ්ඤතිති අභං මහාජනෙන අදිට්ඨමෙව එතං
පස්සාමිති එවමපි තණ්හාදිති මඤ්ඤනාති න මඤ්ඤති; දට්ඨබ්බං. ග

1. කොට්ඨකෙන b.

2. කොට්ඨකාරමො b.

3. පඤ්චසතභික්ඛු b.

4. ඉමෙති b.

5. සුචිත්තතවිත්තො b.

6. සුචිත්තතවිත්තො හගවා b.

7. ගං මමස්ස b.

8. දිට්ඨං b.

මඤ්ඤානීති මහාජනෙන දිට්ඨං පස්සාමි අදිට්ඨං පස්සාමි¹ එවමපි නිති² මඤ්ඤානාති න මඤ්ඤාති; දට්ඨබ්බං හි දිට්ඨමපි³ හොතිශෙව එවරුපාති හි වචනාති තීප්පුපි කාලෙප්පු ලබ්භනාති තෙනෙස අපේවා වුතො; දට්ඨායං න මඤ්ඤානීති පස්සිතාරං එකං සත්තං⁴ නාම තාති මඤ්ඤානාති න මඤ්ඤානීති අපේවා; සෙසවාරෙප්පුපි එසෙව නයො ඉමිනාව⁵ නයෙන අපේවා වෙදිතබ්බො, ඉමිනා එතතකෙන ධානෙන පුඤ්ඤාතාභුමි නාම කපිතා. ඉති වො හික්ඛවෙති එවං වො හික්ඛවෙ; ගාදිසෙව තාදිති⁶ තාදිතා නාම එකසදිතතා තථාගතො ව යාදිසො ලාභාදිප්පු තාදිසොව අලාභාදිප්පු තෙන වුතො: “ලාභෙපි තාදි අලාභෙපි තාදි යසෙපි තාදි අයසෙපි තාදි නිත්‍යයපි⁷ තාදි පසංසායපි තාදි සුඛෙපි තාදි දුක්ඛෙපි තාදිති ඉමාය තාදිතාය තාදිසෙව තාදි;” ගාමා ව පන ගාදිගාමනාරි තො තථාගතතාදිතො අඤ්ඤා උත්තරිතරො වා පඤ්ඤිතතරො වා තාදි නඤ්ඤිති එතතාමතා තාදිභුමි නාම කපිතා; ඉමාති පඤ්ඤාති භුමිති⁸ දෙසනං නිබ්බවෙතකං¹⁰ පඤ්ඤාප්පුපි ධානෙප්පු මහාපඨවී සක්ඛිභාවෙන අකමපිත්, දෙසනාපරිශොභානෙ තෙ පඤ්ඤාතෙ අබ්බතාකුලප්පතො ආදිං කන්ධා තං ධානං සමපතනානං දෙවමනුස්සානං වතුරාසීති පාණ සහස්සාති අමතපානං පිච්ඡං භගවාපි සුත්තං නිට්ඨාපෙනා ගාථාති කුටං ගණනොතා සං කිඤ්ඤිති ආදිමාහ: තත් අජෙකාසිතං සවමමුගං¹¹ සරෙසනති පරෙසං සද්ධාය පරපතතිශායනාය¹² සවවනති¹³ මඤ්ඤාති, අජෙකාසිතං ගිලිනා පරිනිට්ඨපෙනා ගතිතා; සංසංවුගොසුති සයුමෙව සරිනා පියාසිනා¹⁴ ගතිතගණෙනප්පු දිට්ඨිගතිකෙසුති අපේවා; දිට්ඨිගතිකා හි සංසංවුතාති වුච්චනති; සවමං මුසා¹⁵ වාපි පරං දහෙසනාති තෙප්පු සංසංවුතසංඛාතෙප්පු දිට්ඨිගතිකෙප්පු තථාගතො තාදි තෙසං එකමපි වචනං ඉදමෙව සවමං මොඝමඤ්ඤානති එවං සවමං මුසා¹⁶ වාපි පරං උත්තමං¹⁷ කන්ධා න මදහෙසන න සද්දහෙසන න පතතිශායෙය්; එතඤ්ඤා සලලනති එතං දිට්ඨිසලලං; පිච්චමෙව දිස්වාති පුරෙතරං බොධිමුලෙ යෙව දිස්වා; විසත්තාති ලග්ගා ලගිතා පලිමුඛා; ජානාමි පස්සාමි තෙමෙව එතනති යන්ධාය¹⁸ පජා අජෙකාසිතා ගිලිනා පරිනිට්ඨපෙනා විහත්තා ලග්ගා ලගිතා එවං අහමපි ජනාමි පස්සාමි තෙමෙව එතං¹⁹ යථා එතාය පජාය ගතිතනති එවං අජෙකාසිතං නඤ්ඤිති තථාගතානනති අපේවා;

1. දිට්ඨං පස්සාමිති b.

2. තාති b.

3. (අ) දිට්ඨමපි b. (එකසත්තං b.

4. දිට්ඨං තං මඤ්ඤානීති පස්සිමතාන.

5. ගං සවාරෙප්පුපි ඉමිනාව b.

6. තාදිසෙවොතාති b.

7. නිත්‍යමපි b.

8. තාදිසො තාදි b.

9. පඤ්ඤාභුමිති b.

10. නිබ්බවෙතකං 1. නිත්

11. සවමං මුගං b. (පෙනෙසං b.

12. තාය b.

13. සවමමුගනති b.

14. (තං) සරිනා පරියාසිනා b.

15. මුසං l.

16. උපමං b.

17. යථායං b.

18. තථාමෙව b.

4. 3. 5.

පඤ්චමෙ ජනිකුභනිකපනති තිති කුභනවස්සුති ජනස්ස කුභනස්සාය;
න ජනලභනිකපනති න ජනස්ස උපලාපනස්ස; න ඉතිවාදස්ස
මොක්ඛානිසංසස්සනති න තෙන තෙන¹ කාරණෙන කතවාදුති
සංසස්ස න වාදස්ස පමොක්ඛානිසංසස්ස; න ඉති මං ජනො ජානාතුති
න එවං කිර එස භික්ඛු එවං කිර එස භික්ඛුති ජනස්ස ජනනස්සාය;
සංවරස්සනති; පඤ්චති සංවරෙති සංවරණස්සාය; පහානස්සනති
තිති පහානෙති පජහනස්සාය; විරාගස්සනති රාගාදීනං විරාජනස්සාය;²
තිරොධස්සනති තෙසංයෙව නිරුජ්ඣනස්සාය; අනිතිභනති ඉතිහ පරි
වජ්ජනං අපරපනතිස්සනති අපස්සා; නිබ්බානොපපාදිතානි නිබ්බා
නස්ස අනෙතායාමිනං; මග්ගවුගමවිරියං හි නිබ්බානං ආරමභං කරිතා
නිබ්බානස්ස අනෙතායෙව චතතති පචතතති; මට්ඨෙජ්ජනතිති පුට්ඨමට්ඨි
පට්ඨෙජ්ජනති; ඉමසමිං සුතෙන වට්ඨවිට්ඨං³ කපෙතා ගාථාසු විට්ඨ
මෙව කපිතං.

4. 3. 6.

ජට්ඨෙ කුභාති කුභකා; ඵද්ධාති කොධෙන ව මානෙන ව ඵද්ධා;
ලපාති උපලාපකා; සිඬිතිති “තස්ස කතමං සිඬ්ඨං යං සිඬ්ඨං සිඬ්ඨාරතා
වතුරතා මාතුරියං පරික්ඛතතතා පරික්ඛිතතතා පාරික්ඛතතිස්ස”නති⁴ එවං
වුතෙතති සිඬ්ඨසද්ධෙති පාකට්ඨිලෙසෙති සමතතාගතා; උභහලාති
උග්ගතනලා තුවජ්ජමානං උක්ඛිපිතා සිතා;⁵ අසමාතිතාති විතෙතකස්ස
මතතස්සාපි අලාභිනො; න මෙ තෙ භික්ඛවෙ භික්ඛු මාමකාති තෙ
මස්සං භික්ඛු මම සත්තකා න ගොතති; තෙ මස්සනති ඉදං පන සජ්ඣාරං
උද්දස්ස පබ්බජිතතතා වුතතා; නෙ වො මෙ භික්ඛවෙ භික්ඛු මාමකාති
ඉධාපි මෙති අත්තානං උද්දස්ස පබ්බජිතතතා වදති සමමාපට්ඨනතතා
පන මාමකාති ආහ; වුද්ධිං විරුද්ධිං වෙසුලං ආපෙජ්ජනතිති සිලාදීති
ගුණෙති වසිස්සනතො වුද්ධිං නිවමලභාවෙන විරුද්ධිං සබ්බස්ස පස්ථ
තාය වෙසුලං පාපුණ්ණති; තෙ පනෙතෙ යාච අරහත්තමස්සා
විරුද්ධතති අරහත්තඵලං පතෙත විරුද්ධා නාම ගොතති; ඉති
ඉමසමිං සුතනනෙතපි⁶ ගාථාසුපි වට්ඨවිට්ඨමෙව කපිතං.

4. 3. 7.

සත්තමෙ අප්පාදිති පරිතතාති; සුලභාතිති සුබෙන ලදබ්බාති
තස්ස කප්ථෙ සක්කා ගොතති ලභිතුං; අනවජ්ජාතිති නිද්දෙයාති;
නිසීයාලොපගොජනනති ජබ්බාපිනිසීයබලෙන⁷ වරිතා ආලොපමතතං
ධං ගොජනං, සුභිමුත්තනති යං කිඤ්චිමුත්තං; යථාහි සුචණ්ණ

1. තෙන l.

2. විස්සජ්ජනස්සාය b.

3. මට්ඨං b.

4. පරික්ඛතතා පරික්ඛිතතතා. b.

5. උක්ඛිපිතා b.

6. සුතෙති b.

7. ජබ්බාපිනිසීයබලෙන l.

වණ්ණොපි කායො පුතිකායොති වුවමනි එවං අභිනවමපි මුත්තං පුති
 මුත්තමෙව; විසානොති විගතඝාතො¹ විතතං දුක්ඛං න හොතිති
 අනේවා; දිසා න පටිඝඤ්ඤාති යසං හි අසුකට්ඨානං නාම ගතො විව
 රාදිති ලභියාමිති විතතං උපපජ්ජති තස්ස දිසා පටිඝඤ්ඤාති නාම;
 ඛම්මාති පටිපත්තිධම්මා; සාමඤ්ඤායානුලොමිනාති යමණධම්මස්ස
 අනුලොමා; අභිග්ගතිගාති සබ්බෙ වෙ තුට්ඨවිගතස්ස භික්ඛුනො අභිග්ග
 තිනා හොනති අනෙතාගතා න පරිබාහිරාති.

4. 3. 8.

අට්ඨමස්ස අත්තජක්ඛාසසිකො² නිකේධො: ඉමං කිර මහාඅරියවංස
 පුත්තතනං භගවා ජෙතවනමහාවිහාරෙ³ ධම්මසභායං පඤ්ඤාත්තවර
 මුද්ධාසනෙ නිසිනොනා අත්තනොපි පරපුග්ගලානමපි අජක්ඛාසසවසෙන
 පරිවාරෙත්වා නිසිනොති වත්තාලිසං⁴ භික්ඛුසභස්සාති භික්ඛවෙති
 ආමනෙත්වා “වත්තාරොමෙ භික්ඛවෙ අරියවංසා”ති ආරභි: තථ අපිඝ
 චංසාති අරියානං වංසා; යථා හි ඛතියවංසො බ්‍රාහ්මණවංසො වෙස්ස
 වංසො සුද්දවංසො සමණවංසො ඤුලවංසො රාජවංසො එවං අයමපි
 අට්ඨමො අරියවංසො අරියතනති අරියපච්චේණි නාම හොති සො ඛො
 පනායං වංසො ඉමෙසං වංසානං මූලගතොදිතං කාලානුසාරිගතොදයො
 විස අග්ගමක්ඛායති, නෙ පන තෙ⁵ අරියා යෙසං එතෙ වංසාති, අරියා
 වුවමනති මුද්ධා ව පච්චෙකමුද්ධා ව තථාගතසාවකා ව එතෙසං අරියානං
 වංසාති අරියවංසා ඉතො පුබ්බෙ හි සත්තසභස්සකප්පාධිකානං චතුත්තං අසං
 බ්බෙය්‍යානං මජ්ඣිකෙ තණ්හාඛිකරො මෙධ්විකරො සරණ්ඛිකරො දීපඛිකරෙති
 වත්තාරෙ මුද්ධා උපපන්නා තෙ අරියා තෙසං අරියානං වංසාති අරිය
 වංසා; තෙසං මුද්ධානං පරිනිබ්බානතො අපරභාගෙ අසංබ්බෙය්‍යං අතික්ක
 මිත්වා කොණ්ඩඤ්ඤා නාම මුද්ධො උපපන්නො -පෙ-ඉමමසිං කප්පෙ
 කකුසඤ්ඤා කොණ්ඩගමනො කස්සපො අමහාකං භගවා ගොතමොති
 වත්තාරො මුද්ධා උපපන්නා තෙසං අරියානං වංසාති අරියවංසා; අපි ව
 අනිතානාගතපච්චුපපන්නානං සබ්බමුද්ධාපච්චෙකමුද්ධාධිකාවකානං අරි
 යානං වංසාති අරියවංසා; මෙ ඛො පනෙතෙ අග්ගඤ්ඤාති අග්ගාති
 ජාතිතබ්බා; රත්තඤ්ඤා දීඝරත්තං පවත්තාති ජාතිතබ්බා;
 චංසඤ්ඤා වංසාති ජාතිතබ්බා පොරාණා න අසුමුප්පත්තිකා;
 අසංකිණ්ණා අවිකිණ්ණා අනපජිතා; අසංකිණ්ණපුබ්බා අනිත
 මුද්ධෙතිපි න සංකිණ්ණපුබ්බා කිං ඉමෙහිති න අපජිතපුබ්බා; න සං
 කිණ්ණතිපි ඉදුතිපි න අපජිතති; න සංකිසියානති අනාගතමුද්ධො
 හිපි න අනිසියානති; යෙ ලොකෙ විඤ්ඤා යමණමුත්තො තෙති
 අප්පාතිකුරි සා සමිණිති බ්‍රාහ්මණිති විඤ්ඤාති අනිසිකා අගරතිකා
 සංගාමො: හොතිති පච්චෙකසන්නාසවසෙන සන්තුවෙතා හොති; ඉතිපි

1. විගතඝාතො l. විගතඝාතො b
 අර්ථ ඛාසසිකො b.
 3. ඉමං කිර මහාවිහාරෙ b
 4. වත්තාලිසං b.
 5. පනෙතෙ b.

තදේශාති¹ ඵලසුඛමලුඛපණිතපිරිජණණානං යෙන කෙනවි; අථබො
 යථාලද්ධාදීනං ඉතරීතරෙන යෙන කෙනවි සනතුටේයා හොතිති අනේ;
 විවරසමිං හි තයො සනෙතායා යථාලාභසනෙතායො යථාබලසනෙතායො
 යථාසාරුප්පසනෙතායොති පිණ්ඩපාතාදිසුපි එසෙව නයො. තෙසං හි විජ්ඣා
 රකථා “සනතුටේයා හිකාවෙ අනුප්පන්නා වෙව ඩුසලා ධම්මා
 උප්පජ්ජන්ති”ති ඉමසමිං සුතෙහ වුත්තනසෙනෙව වෙදිතබ්බා. ඉති
 ඉමෙ තයො සනෙතායෙ සකාය සනතුටේයා හොති ඉතරීතරෙන විව
 රෙන යථාලද්ධාදිසු යෙන කෙනවි විවරෙන සනතුටේයා හොතිති වුත්තං;
 එන් ව විවරං ජාතිතබ්බං විවරකෙවත්තං ජාතිතබ්බං පංසුකුලං ජාති
 තබ්බං විවරසනෙතායො ජාතිතබ්බං විවරපටිසංසුත්තාති බුත්තභිකාති
 ජාතිතබ්බාති. විවරං ජාතිතබ්බතති: බොමාදීති ඡ විවරාති දුකුලාදීති
 ඡ අනුලොමවිවරාති ව ජාතිතබ්බාති ඉමාති වාදස කප්පියවිවරාති;
 ඩුසචිරං වාකචිරං එලකචිරං කෙසකම්බලං පොඤ්ඤා² මමං උපුක
 පකම් රුකඩදුස්සං ලතාදුස්සං එරකදුස්සං කදලිදුස්සං වෙඵදුස්සනති
 එවමාදීති පන අකප්පියවිවරාති; විවරකෙවත්තනති: සඤ්ඤා වා
 ගණ්ණො වා ඤාතිතො වා මිත්තතො වා අත්තතො වා ධනෙන පංසුකුලං
 වාති එවං උප්පජ්ජන්තො ඡ බෙත්තාති අවධිත්තාඤ්ඤා මාතිකානං වසෙන
 අවධිබෙත්තාති ජාතිතබ්බාති; පංසුකුලනති: සොසානිකං පාපණිකං
 රට්ඨං³ සඤ්ඤාරකුට්ඨං සොඤ්ඤං සිත්තං තිස්සං⁴ ගතපච්චාගතං අනි
 දඤ්ඤං ගොඛාසිතං උපවිකාකාඛාසිතං උසුරඛාසිතං අත්තපජ්ජන්තං
 දසවජ්ජන්තං ධජ්ඣටං⁵ ඵුපං සමණ්ණවිවරං සාමුද්දිකං ආභිසෙකියං පටිකං
 වාතාහටං ඉද්ධිමයං දෙවදන්තියනති තෙවිසති පංසුකුලාති වෙදිතබ්බාති;
 එන් ව සොඤ්ඤනති ගබ්හමලහරණං;⁶ ගතපච්චාගතනති මත්තසරීරං
 පාරුපිඤා සුසානං නෙත්වා ආතීතවිවරං; ධජ්ඣටනති ධජං උස්සා
 පෙත්වා ‘තතො’⁷ ආතීතං; ඵුපනති වම්මකෙ පුජිතවිවරං; සාමුද්දියනති
 සමුද්දවිටිති එලෙ පාතිතං; පටිකනති පඤ්ඤා⁸ ගවජ්ජනෙති මොරහසෙන
 පාසාණෙති කොට්ටෙත්වා පාරුතවිවරං; ඉද්ධිමයනති එතිකිකුච්චවරං; සෙසං
 පාකටංසෙව;⁹ විවරසනෙතායොති: විසති විවරසනෙතායා විවරෙ විතක්ක
 සනෙතායො ගමනසනෙතායො පරිසෙසනසනෙතායො පටිලාභසනෙතා
 යො මත්තපටිකගණ්ණසනෙතායො ලොපුප්පජ්ජන්තසනෙතායො යථා
 ලාභසනෙතායො යථාබලසනෙතායො යථාසාරුප්පසනෙතායො උදක
 සනෙතායො ධොවකසනෙතායො කරණසනෙතායො පරිමාණසනෙතායො
 සුත්තසනෙතායො සිබ්බනසනෙතායො රජනසනෙතායො කප්පසනෙතා
 යො පරිභොගසනෙතායො සනතිධිපටිවජ්ජන්තසනෙතායො විස්සජ්ජන
 සනෙතායොති; තන් සාදකතිකුච්චා තෙමාසං නිබ්බට්ඨාසං වසිත්වා

1. ඉතරීතරවිවරෙනාති l.	5. ධජ්ඣකං b.
2. වාලුකම්බලං-පොඤ්ඤා b.	6. ගබ්හමලහරණං b.
3. රට්ඨකං b.	7. වාතෙන b.
4. සිත්තාතිස්සං-කඤ්ඤා	8. අථ. b.
9. පාකටංමෙමාති b.	

මාසමත්තං විතකෙකතුං වට්ටති සො හි පචාරෙතො විවරමාසෙ විවරං කරොති, පංසුකුලිකො අභිමාසෙනෙව කරොති, ඉති මාසද්ධිමාසමත්තං¹ විතකකතං විතකකසනෙතාසො නාම; විතකකසනෙතාසෙන පන සනතුධෙති හික්ඛුනා පාචිනබණ්ණිරාජ්වාසිකපංසුකුලිකථෙරසදිසෙන හවිතබ්බං.

ථෙරො කීර් වෙතිසපබ්බතවිහාරෙ වෙතිසං වජ්ඣිකාමිති ආගතො වෙතිසං වජ්ඣිකා විනෙතයි මග්ගං විවරං ජණ්ණං බ්‍රහ්මාණං වසනට්ඨානෙ ලභිකාමිති සො මහාවිහාරං ආගනතො සඛිකජේරං දිසවා වසනට්ඨානං පුච්ඡති තත්ථ චුජො පුන දිවසෙ විවරං ආදාය ආගනතො ථෙරං වජ්ඣි, ථෙරො කීං ආචුසොති ආග ගාමචාරං හනෙත ගම්ඤ්ජාමිති අහමොචුසො ගම්ඤ්ජාමිති සාධු හනෙතති ගච්ඡන්තො මහාබෝධිවාරකොට්ඨකෙ ධුතො² පුඤ්ඤවත්තානං වසනට්ඨානෙ මනාපං ලභිකාමිති විනෙතතො අපරි පුඤ්ඤො මෙ විතකෙකාති තතො පටිතිවතති, පුන දිවසෙ පෙනතමන ඔමපං³ ගතො පුන දිවසෙ මහාවෙතිසසං උත්තරචාරතො තජේව පටිති වතතිතො වතුන්දිවසෙපි ථෙරසං සනතිකං අගමාසි, ථෙරො ඉමසං හික්ඛුනො විතකෙකා න පරිපුඤ්ඤා හවිසංගිති විවරං ගහෙතො තෙන සද්ධිංසෙව පඤ්ඤං පුච්ඡමානො ගාමං පාවිසි, තඤ්ච රතතිං එතො මනුසො උචාරපලිචුඤ්ඤා සාවකෙසෙව වච්චං කතො තං සඛිකාර ධානෙ⁴ ඡබ්බසි, පංසුකුලිකථෙරො තං නිලමකිකාති සමපරිකිණ්ණං දිසො අඤ්ඤලිං පග්ගහෙසි, මහාථෙරො කීං ආචුසො සඛිකාරධානසං අඤ්ඤලිං පග්ගණ්ණාසිති, නාහං හනෙත සඛිකාරධානසං අඤ්ඤලිං පග්ගණ්ණාමි මග්ගං පිතු දසබලසං පග්ගණ්ණාමි පුණ්ණද්දසියා පාරු පිතො ඡබ්බිතපංසුකුලං⁵ තුමබ්බතො පාණකෙ විධුනෙතො⁶ සුසානතො ගණ්ණනෙතන දුකකරං⁷ කතං හනෙතති, මහාථෙරො පරිපුඤ්ඤා විතකෙකා පංසුකුලිකසාති විනෙතයි, පංසුකුලිකථෙරොපි තසමිංසෙව ධානෙ සිතො විපසානං වර්ණනා තිණි එලාති පතොතො තං සාවකං ගහෙතො විවරං කතො පාරුපිතො පාචිනබණ්ණිරාජං ගනතො අග්ගථලං අරහත්තං පාපුණි.

විවරණාය ගච්ඡන්තසං පන කත් ලභිකාමිති අවිනෙතතො කමට්ඨානාසිසෙනෙව ගමනං ගමනසනෙතාසො නාම; පරිසෙසන්තසං පන යෙන වා තෙන වා සද්ධිං අපරිසෙසිතො ලජ්ජං පෙසලං හික්ඛුං ගහෙතො පරිසෙසනං පරිසෙසනසනෙතාසො නාම; එවං පරිසෙසන්තසං ආහරිගමානං විවරං දුරතොව දිසවා එතං මනාපං හවිසංගි එතං අමනාපනති එවං අවිතකෙකතො චුලසුඛමාදිසු යථාලඤ්ඤෙනෙව සනතුසානං පටිලාභසනෙතාසො නාම; එවං ලඤ්ඤා ගණ්ණනසංගාපි

1. ඉදං මාසමත්තං. b.	4. සඛිකාරධානෙත: b.
2. ධපපනි: l.	5. ඡබ්බිත.පංසුකුලං ගහෙතො. b.
3. පන අමබ්බිත ඡණ්ඩපං. b.	6. මිඛුනිතො. b.
7. ගච්ඡන්තන දුකකරතරං. b.	

එතතකං දුපට්ඨස්ස හවිස්සති එතතකං එකපට්ඨස්සාති අතතනො පහොනකමහෙතනෙව සනතුස්සනං මත්තපට්ඨකගණ්ඨසනෙතොසො නාම විවරං පරියෙසනනස්ස පන අසුකස්ස ඝරවාරෙ මනාපං ලභිස්සාමිති අවිනෙතනිා මාරපට්ඨපාරියා වරණං ලොලුප්පවිච්ජනසනෙතොසො නාම; දුබ්බණිතෙසු යෙන කෙනවි යාපෙතුං සකෙකානනස්ස යථා ලද්ධනෙව යාපනං යථාලාභසනෙතොසො නාම; අතතනො ථාමං ජාතිනිා යෙන යාපෙතුං සකෙකාති තෙන යාපනං යථාබලසනෙතොසො නාම; මනාපං අඤ්ඤස්ස දනිා අතතනා යෙන කෙනවි යාපනං යථා සාරුප්පසනෙතොසො නාම; කථි උදකං මනාපං කථි අමනාපනති අවිචාරෙතො යෙන කෙනවි ධොවනුපකෙන¹ උදකෙන ධොවනං උදක සනෙතොසො නාම; පණ්ඩුමතතිකගෙරුකපුතිපණ්ණරසකිලිට්ඨාති² පන උදකාති වජේතුං. චට්ටති ධොවනස්ස පන මුග්ගරාදීති අපහරිනිා ගජේති මද්දිනිා ධොවනං ධොවනසනෙතොසො නාම; තථා අසුඤ්ඤානං පණ්ණාති පකඨිපිනිා තාපිතඋදකෙනාපි ධොවිතුං. චට්ටති එවං ධොවිනිා කරොනනස්ස ඉදං ථුලං ඉදං සුමුමනති අකොපෙනිා පහොනකතිහා රෙණෙව කරණං කරණසනෙතොසො නාම, තිමණ්ඩලපට්ඨජාදන මත්තසෙසව කරණං පරිමාණසනෙතොසො නාම, විවරකරණජාය පන මනාපං සුත්තං පරියෙසාමිති අවිචාරෙතො³ රජිකාදිසු වා දෙවට්ඨානෙ වා ආහරිනිා පාදමුලෙ වා යටිතං යං කිඤ්ඤිදෙව සුත්තං ගහෙතො කරණං සුත්තසනෙතොසො නාම; කුසිබ්බකකාලෙ පන අභිගුලමතෙත සත්තවාරෙ න විජ්ඣිතබ්බං එවං කරොනනස්ස භි යො භිකුඬු සභායො න ගොති තස්ස වත්තභෙදෙපි නත්ති, තිව්භිගුලමතෙත පන සත්ත වාරෙ විජ්ඣිතබ්බං එවං කරොනනස්ස මග්ගපට්ඨපනෙතනාපි සභා යෙන හවිතබ්බං යො න ගොති තස්ස වත්තභෙදෙ අයං සිබ්බන සනෙතොසො නාම; රජනෙතන පන කාලකච්ජාදීති⁴ පරියෙසනෙතන න වරිතබ්බං⁵ සොමවකකලාදිසු යං ලභති තෙන රජිතබ්බං අලභනෙතන මනුසෙසාති අරඤ්ඤ වාකං ගහෙතො ඡබ්බිතරජනං වා භිකුඬු පටිනිා ඡබ්බිතකසාවං⁶ වා ගහෙතො රජිතබ්බං අයං රජනසනෙතොසො නාම; නිලකද්දමකාලසාමෙසු යං කිඤ්ඤි ගහෙතො ගජපිට්ඨෙ නිසින්නස්ස පඤ්ඤායමානකප්පකරණං කප්පසනෙතොසො නාම, තිරිකොපිතපට්ඨජා දනමත්තවසෙන පරිභුඤ්ජනං පරිභොගසනෙතොසො නාම, දුස්සං පන ලභිනිා සුත්තං වා සුථිං වා කාරකං වා අලභනෙතන යාපතුං චට්ටති ලභනෙතන න චට්ටති කතමපි සවෙ අනෙතවාසිකාදීනං දතුකාමො ගොති තෙ ව අසනතිතිකා යාප ආගමනා යාපතුං චට්ටති ආගත මතෙතසු දතබ්බං දතුං අසකෙකානෙතන අධිට්ඨාතබ්බං අඤ්ඤසම්මි විවරෙ සති පච්චන්දරණමපි අධිට්ඨාතුං චට්ටති අනධිට්ඨිතමෙව භි සන්නධි ගොති අධිට්ඨිතං න ගොතිති මහාසිවපෙරො ආහ අයං සන්නධිපරි

1. ධොවකරුපකෙන. b (සංකීර්ති: හි.

4. කාලකච්ජකාදීති. b.

2. පණ්ඩුමතතිකාගෙරුක පුඨපණ්ණ

5. කරජිතබ්බං. b.

3. පරියෙසිකාමිති අවිචරිනිා. b.

6. ඡබ්බිතකසාවං. b.

වජ්ජනසන්නායො නාම; විස්සජේතනෙන පන මුඛං ඔලොකෙනිං
න දුතඛං සාරාණීයධම්මෙ ධුතා විස්සජේතනඛනති අයං විස්සජ්ජන
සන්නායො නාම, විවරපටිසංයුජානාති බුතඛනාති පංසුකුලිකඛනං.¹
තෙවිවරිකඛනස්සද්ධි, තෙතං විජාරකථා විසුද්ධිමග්ගතො² වෙදිනඛබ්බා, ඉති
විවරසන්නායමග්ගාආරියවංසං පුරුසමානො භික්ඛු ඉමාති වෙ බුතඛනාති
ගොපෙති ඉමාති ගොපෙනො විවරසන්නායමග්ගාආරියවංසවසෙන
සනතුටොසා ගොති, වණ්ණවාදීති එකො සනතුටොසා ගොති සන්නො
සස්ස වණ්ණං න කපේති එකො න සනතුටොසා ගොති සන්නොසස්ස
වණ්ණං කපේති එකො නෙව සනතුටොසා ගොති නෙව³ සන්නොසස්ස
වණ්ණං කපේති එකො සනතුටොසා ච ගොති සන්නොසස්ස ච වණ්ණං
කපේති තං දසෙසංතුං ඉති විවරසනතුටසිසා ච වණ්ණවාදීති වුත්තං;
අනෙකසනති දුතෙසසපතිනමනානුයොගපභෙදං නානපථකාරං
අනෙකසනං; අපාතිරුපනති අයුත්තං; අලද්ධා මාති අලභිත්වා; සථා
එකමොසා කථං නු බො විවරං ලභිස්සාමිති පුඤ්ඤවනෙනාති භික්ඛුති සද්ධිං
එකතො හුත්වා කොභස්සද්ධං කරොතො ලත්තසති පරිකස්සති
සනතුටොසා භික්ඛු එවං අලද්ධා ච විවරං න පරිකස්සති; ලද්ධා මාති
ධම්මෙන සමෙන ලභිත්වා; අගවිනොති විගතලොභගන්තො;⁴ අමුච්ඡි
නොති අධිමතතතණ්ණාය මුච්ඡං⁵ අනාපනො; අනිජ්ඣාපනොනාති
තණ්ණාය අනොත්තො අපරියොනදො; ආදීනවදස්සාමිති අනෙක
නාපතතිස්සද්ධි ගතිතපරිභොගෙ⁶ ච ආදීනවං පස්සමානො; නිසාරණ
පඤ්ඤාති යාවදෙව සීතස්ස පටිස්සානායාති වුත්තතිස්සරණමෙව පජා
නන්නා;⁷ ඉති විවරවිවරසනතුටසිසාති යෙන කෙනචි විවරෙන
සනතුටොසා; තෙවනනානුක්කංසෙතිති අහං පංසුකුලිකො මයා ලප
සමපද්මාලකෙසෙව පංසුකුලිකඛනං ගතිතං කො මයා සදිසො අපිති
අතතුක්කංසනං න කරොති; නො පරං වමොහිති ඉමෙ පනඤ්ඤ
භික්ඛු න පංසුකුලිකාති වා පංසුකුලිකමත්තං එතෙසං නපිති⁸ පරං න
වමොහති; සො හි නිසා දකෙබ්බාති යො නසම් විවරසන්නොසෙ
වණ්ණවාදිනාදිසු වා දතෙබ්බා ඡෙත්තො වන්නො; අනලසොති යාතච්ච
කිරියාය ආලසියවිරහිතො; සමපජානො පතිස්සනොති සමපජාන
පඤ්ඤාය වෙව සතිසා ම යුත්තො; අධිසංසෙ සිතොති අරියවංසෙ
පතිවිසිතො; ඉති විවරෙන පිණ්ඩපානොනාති යෙන කෙනචි පිණ්ඩපා
නෙන; එතාපි පිණ්ඩපානො ජාතිතබ්බො පිණ්ඩපානබෙත්තං ජාති
තබ්බං පිණ්ඩපානසන්නායො ජාතිතබ්බො පිණ්ඩපානපටිසංයුත්තං
බුතඛනං ජාතිතබ්බො තත්ථ පිණ්ඩපානොති ඔදනො කුමමාසො සනතු
මචේජා මංසං බීරං දධි සපපි නවතිතං තෙලං මුදු එංහිතං යාගු බාද
නිසං සායනිසං ලෙහනිසනති යොලුස පිණ්ඩපානා; පිණ්ඩපාන

1. පංසුකුලිකඛනස්සද්ධිම. b.

6. අතිකපරිභොගෙ. b.

2. විසුච්ඡිමග්ග. b.

3. න. b.

7. පටිජාතන්නො. b.

4. විගතලොභගතිම. b.

8. භික්ඛු පංසුකුලිකමත්තමපි

5. සංමුච්ඡං. b.

එතෙසංකපිතිම. b.

පුරෝකා ආතීතං න පටිග්ගහෙතබ්බං අනුපසම්පනෙන සති තෙන ගාහාපෙතබ්බං අසති හරාපෙතා පටිග්ගහණරුහනමත්තං¹ ගහෙතබ්බං අයං පරිමාණසන්නොසො නාම; ජීසවජාය පටිවිනොදනං ඉදුමෙත්ථ නිසාරණතති එවං පරිභුඤ්ජනං පරිගොගසන්නොසො නාම; නිදහිතා නිදහිතා න පරිභුඤ්ජිතබ්බං අයං සනතිධිපරිවජ්ජනසන්නොසො නාම; මුඛං අනොලොකෙතා සාරාණියධිමෙම සිතෙන විසංජේජතබ්බං² අයං විසංජේජනසන්නොසො නාම; පිණ්ඩපාතපටිසංයුත්තාති පන පඤ්ච බ්‍රහ්මයාති: පිණ්ඩපාතිකඛ්‍යං සපදනවාරිකඛ්‍යං එකාසතිකඛ්‍යං පත්ත පිණ්ඩිකඛ්‍යං ඛලුපච්ඡාහතතිකඛ්‍යනති, තෙසං විජාරකථා විසුද්ධිමග්ගෙ වුත්තා, ඉති පිණ්ඩපාතසන්නොසමභාඅරියවංසං පූරයමානො භික්ඛු ඉමාති පඤ්ච බ්‍රහ්මයාති ගොපෙති ඉමාති ගොපෙන්නො පිණ්ඩපාත සන්නොසමභාඅරියවංසවසෙන සනතුටොසා ගොති; මණ්ණවාදීති ආදීති වුත්තනසෙතෙව වෙදිතබ්බාති.

සෙනාසනෙතාති ඉධ සෙනාසනං ජාතිතබ්බං සෙනාසනවෙත්තං ජාතිතබ්බං සෙනාසනසන්නොසො ජාතිතබ්බො සෙනාසනපටිසංයුත්තං බ්‍රහ්මයං ජාතිතබ්බං තථ සෙනාසනනති මවො පිඨං භිසි බිවෙබ්බාහනං විහාරො අසිසයොගො පාසාදො හමමියං ගුහා ලෙණං අට්ටො මාලො වෙථගුමෙබ්බා රුක්ඛමුලං යථ වා පන භික්ඛු පටිකක්ඛනතීති ඉමාති පත්තරස සෙනාසනාති; සෙනාසනවෙත්තනති සඛ්ඤ්ඤො වා ගණ්ඨො වා ඤ්ඤිතො වා මිත්තතො වා අත්තතො වා ධිනනන පංසුකුලඤ්චාති ඡ වෙත්තනාති; සෙනාසනසන්නොසොති සෙනාසනෙ විත්තකසන්නොසා දයො පත්තරස සන්නොසා තෙ පිණ්ඩපාතෙ වුත්තනසෙතෙව වෙදි තබ්බා, සෙනාසනපටිසංයුත්තාති පන පඤ්ච බ්‍රහ්මයාති ආරඤ්ඤ කඛ්‍යං රුක්ඛමුලිකඛ්‍යං අබෙහාකාසිකඛ්‍යං සොසාතිකඛ්‍යං යථාසත්ථති කඛ්‍යනති, තෙසං විජාරකථා විසුද්ධිමග්ගෙ වුත්තා, ඉති සෙනාසන සන්නොසමභාඅරියවංසං පූරයමානො භික්ඛු ඉමාති පඤ්ච බ්‍රහ්මයාති ගොපෙති ඉමාති ගොපෙන්නො සෙනාසනසන්නොසමභාඅරිවංසවසෙන සනතුටොසා ගොති; ගිලානපච්චසො පන පිණ්ඩපාතෙසෙව පටිටොසා; තථ යථාලාභයථාබලයථාසාරුපසන්නොසෙතෙව සනතුසිතිතබ්බං නෙසජ්ජිකඛ්‍යං භාවනාරාමඅරියවංසං හජ්ජිති³

වුත්තමපි වෙතං:-

“පඤ්ච සෙනාසනෙ⁴ වුත්තා පඤ්ච ආහාරතිස්සිතා එකං විරියසංයුත්තො වෙ ව චිවරතිස්සිතා”ති.

ඉති භගවා පඨමිං පථරමානො විය සාගරකුච්ඡං පූරයමානො විය ආකාසං විජාරයමානො විය ව පඨමං චිවරසන්නොස⁵අරියවංසං කප්ථො වඤ්ඤං උට්ඨාපෙන්නො විය සුරියං උලලමඤ්ඤො⁶ විය ව දුගියං

1. පටිග්ගහණමත්තං. b.	4. සෙනාසනා. b.
2. විසංජේජතබ්බං. b.	5. චිවරසන්නොසං. b.
3. හජ්ජි. b.	6. උලලමඤ්ඤො. b.

පිණ්ඩාත්තනනොසං කථෙතො සිනේරුං උක්ඛිපනො විය ව තතිං
 සෙනාසතතනනොසං අරියවංසං කථෙතො ඉදංති සහසංතප්පතිමණ්ඩිතං
 චතුස්සං භාවනාරමං අරියවංසං කථෙතුං “පුන ච පරං ගිහිකවෙ ගිහිකු
 භාවනාරාමො හොති”¹ ති දෙසනං ආරභී: තස් ආරමනං ආරමො අභී
 රතීති අනේ; භාවනාය ආරාමො අසාසාති භාවනාරාමො; භාවනාය
 රතොති භාවනාරමො; පඤ්චවිධෙ පහානෙ ආරාමො අසාසාති පහා
 නාරාමො; අපි ව භාවෙනො රමතීති භාවනාරාමො; පජ්ගනො
 රමතීති පහානාරාමොති එවමෙස් අනේ දුට්ඨබ්බො; අසං හි වත්තාගේ
 සතිපට්ඨානෙ භාවෙනො රමති රතීං විනුතීති අනේ තථා වත්තාගේ
 සමමප්පධානෙ වත්තාගේ ඉද්ධිපාදෙ පඤ්චඤ්ඤිකාති පඤ්ච බලාති සත්ත
 බොජ්ඣකික සත්ත අනුපස්සනා අට්ඨාරස මහාවිපස්සනා සත්තතිංස
 බොධාත්තසධිමෙම² අට්ඨතිං ස ආරමමණ්ඩිකතතිසො භාවෙනො රමති
 රතීං විනුති කාමච්ඡද්දයො පන කිංලෙසෙ පජ්ගනො රමති රතීං
 විනුති; ඉමෙසු පන චතුස්ස අරියවංසෙසු පුරිමෙහි තාව තීති තෙර
 සත්තං ධුත්ඛිතානං චතුපච්චයනනොසසං ච වසෙන සකල් විනය
 පිටකං කපිතං හොති භාවනාරමෙන අවසෙසපිටකවසං.

ඉමං පන භාවනාරාමඅරියවංසං කථෙතෙන නිකුත්තා පටිපමති
 දුමග්ගෙ නෙකඛම්මපාළියා කථෙතබ්බො, දීඝනිකාසෙ දුසුත්තරසුත්තනන
 පරියායෙන කථෙතබ්බො, මජ්ඣිමනිකාසෙ³ සතිපට්ඨානසුත්තනනපරියා
 යෙන කථෙතබ්බො, අභිධම්මෙ නිදද්දසපරියායෙන කථෙතබ්බො.

තස් පටිපමතිදුමග්ගෙ නෙකඛම්මපාළියාති⁴ නෙකඛම්මං භාවෙනො
 රමති කාමච්ඡදං පජ්ගනො රමති අව්‍යාපාදං-ව්‍යාපාදං-ආලොක
 සඤ්ඤං-විනම්භිං-අවිනේදං-උභ්වං-බ්බමච්චස්ථානං-විච්චිච්ඡං-ඤ්ඤං
 අවිජ්ජං-පාමුජ්ජං-අරතීං-පඨමජ්ඣානං-පඤ්ච නිවරණේ-දුරියජ්ඣානං-
 විතහකවිච්චාර-තතිංසජ්ඣානං-පීතිං-චතුස්සජ්ඣානං-සුබ්බකේ-ආකාසා
 නඤ්ඤායතනසමාපතතිං භාවෙනො රමති රුපසඤ්ඤං පටිඝසඤ්ඤං
 නානභ්‍යාසඤ්ඤං පජ්ගනො රමති-විඤ්ඤාණඤ්ඤායතනසමාපතතිං-පෙ
 තෙවසඤ්ඤා නාසඤ්ඤායතනසමාපතතිං භාවෙනො රමති ආභිඤ්ඤාඤ්ඤා
 යතනසඤ්ඤං පජ්ගනො රමති අනිච්චානුපස්සනං භාවෙනො රමති
 නිච්චයඤ්ඤං පජ්ගනො රමති-දුක්ඛානුපස්සනං-සුබ්බසඤ්ඤං-අනත්තා
 නුපස්සනං අත්තසඤ්ඤං-නිබ්බද්ධනුපස්සනං-නාදිං-විරහානුපස්සනං-
 රාගං-නිරෝධානුපස්සනං-සමුදයං-පටිනිසංග්ගානුපස්සනං-ආද්‍යං- ඛයා
 නුපස්සනං-ඝනාසඤ්ඤං-ව්‍යානුපස්සනං-අසුභං-විපරිණාමානුපස්සනං-
 ධ්‍රැව්‍යඤ්ඤං-අනිමිත්තානුපස්සනං-නිමිත්තං-අප්‍රණිහිතානුපස්සනං- පණි
 ඨිං-සුඤ්ඤානානුපස්සනං-අභිනිවේශං-අධිපඤ්ඤාධිමම්පස්සනං-සාරද්දනා
 හිනිවේශං-සරාභුතඤ්ඤාදස්සනං⁴-සමෙමාගාහිනිවේශං-ආදීනවානුපස්සනං

1. බොධිපක්ඛය බ්බමම්. b.

2. මජ්ඣිමේ කස්ථි.

3. නෙකඛම්ම පාළියා. b.

4. සරාභුතං ඤ්ඤාදස්සනං, කස්ථි.

ආලයාහිනිවෙසං-පට්ඨඛිංකුපස්සනං-අපපට්ඨඛිං-විවට්ඨානුපස්සනං-සංයොගාහිනිවෙසං-යොනාපකතිමග්ගං-දිවෙසිකවෙසි කිලෙසෙ-සකදුගාමිමග්ගං-බ්ලාටිකෙ කිලෙසෙ-අනාගාමිමග්ගං-අනුසගගතෙ කිලෙසෙ-අරහත්තමග්ගං භාවෙනො රමති සබ්බකිලෙසෙ පජහනො රමති”ති එවං පට්ඨමහිදුමග්ගෙ නෙකබ්බ්පාළියා කපේතබ්බො.

දීඝතිකායෙ දසුත්තරසුත්තනනපරියායෙනාති “එකං ධම්මං භාවෙනො රමති එකං ධම්මං පජහනො රමති-පෙ-දස ධම්මෙ භාවෙනො රමති දස ධම්මෙ පජහනො රමති කතමං එකං ධම්මං භාවෙනො රමති කායගතාසනිං සාත්තගතං ඉමං එකං ධම්මං භාවෙනො රමති-කතමං එකං ධම්මං පජහනො රමති අසම්මානං ඉමං එකං ධම්මං පජහනො රමති-කතමෙ වෙ ධම්මෙ-පෙ-කතමෙ දස ධම්මෙ භාවෙනො රමති දස කසිණාසනනාති ඉමෙ දස ධම්මෙ භාවෙනො රමති. කතමෙ දස ධම්මෙ පජහනො රමති දස මිච්ඡතො ඉමෙ දස ධම්මෙ පජහනො රමති එවං බො භික්ඛවෙ භික්ඛු භාවනාරාමො හොති”ති එවං දීඝතිකායෙ දසුත්තරසුත්තනනපරියායෙන කපේතබ්බො.

මජ්ඣිමනිකායෙ සතිපට්ඨානසුත්තනනපරියායෙනාති එකායෙනා අයං භික්ඛවෙ මග්ගො-පෙ-යාවදෙව සද්දේමත්තාය පතිස්සතිමත්තාය අතිස්සිතො ව විහරති න ව කිඤ්චි ලොකෙ උපාදියති එවමපි භික්ඛවෙ භික්ඛු භාවනාරාමො හොති භාවනාරතො පහනාරාමො හොති පහන රතො, පුත ව පරං භික්ඛවෙ භික්ඛු ගච්ඡෙනො වා ගච්ඡාමිති පජානාති පුත ව පරං භික්ඛවෙ භික්ඛු සොය්ඨාපි පස්සෙය්ඨ සරීරං සිව පිකාය ඡබ්බිතං-පෙ-පුතිති වුණ්ණකජානාති සො ඉමමෙව කායං උප සංහරති අයමපි බො කායො එවං ධම්මො එවං භාවී එතං අනාගිතොති ඉති අජ්ඣිත්තං වා කායෙ කායානුපස්සි විහරති-පෙ-එවං බො භික්ඛවෙ භික්ඛු භාවනාරාමො හොති”ති එවං මජ්ඣිමනිකායෙ සතිපට්ඨාන සුත්තනනපරියායෙන කපේතබ්බො.

අභිධම්මෙ නිද්දෙසපරියායෙනාති “සබ්බෙපි සබ්බතො ධම්මෙ අතිව්චනො දුක්ඛතො රොගතො ගණ්ඨතො-පෙ- සංකිලෙසිකතො පස්සනො රමති එවං බො භික්ඛු භාවනාරාමො හොති”ති එවං නිද්දෙස පරියායෙන කපේතබ්බො. **නෙවනනානුක්කංසෙති**ති අජ්ජ මෙ සට්ඨිං වා සත්තතිං වා වස්සාති¹ අතිව්චං දුක්ඛං අනත්තාති විපස්සනාය කමං කරොන්නස්ස නො මයා සදිසො අප්පිති එවං අත්තුක්කංසනං න කරොති; **නො පරං වම්මෙති**ති අතිව්චං දුක්ඛනති විපස්සනාමත්ත කමපි නත්ති කිං ඉමෙ විස්සට්ඨකමමට්ඨානා වරන්තිති එවං පරවම්මනං න කරොති; සෙසං වුත්තනායමෙව. **ඉමෙ බො භික්ඛවෙ වත්තාරො අභිසංඛාති** භික්ඛවෙ ඉමෙ වත්තාරෙ අරියවංසා අරියතනනියො අරිය

පටෙණියො අරියඤ්ඤා අරියවට්ඨමානිති;¹ සුත්තනතං විනිවට්ටෙතො
 ඉද්දති මහාඅරියවංසපරිපූරකස්ස² භික්ඛුනො වසනදියා³ දසෙය්‍යෙනො
 ඉමෙති ච පන භික්ඛවෙති ආදිමාහ: තඤ්ඤෙව අරතීං සහනීති
 යො එව අරතීං අනභිරතීං උක්කණ්ඨිතං සහති අධිභවති; නං නං
 අරතීං සහනීති තං පන භික්ඛුං යා එසා පනොපු සෙනාසනෙසු අධි
 කුසලානං වා⁴ ධම්මානං භාවනාය අරතී නාම හොති සා⁵ සතිතුං අධි
 භවිතුං න සකෙකාති; අරතීරතීසහොති අරතීඤ්ඤා පඤ්ඤාකාමගුණර
 තීඤ්ඤා සහති අධිභවිතුං සකෙකාති; ඉද්දති ගාථාති කුටං ගණනෙනො
 නාරතීති ආදි මාහ: තඤ්ඤා ධිරනතී⁶ විරියවනාං; නාරතී ධිරසංභතීති⁷
 ඉදං පුරිමස්ස කාරණවචනං යසමා සා ධිරසංභති න හොති ධිරං⁸. සතිතුං
 අධිභවිතුං න සකෙකාති තසමා නාරති සහති ධිරං; ධිරො හි අර
 තීස්සහොති අරතීසහතො හි යො ධිරො නාම තසමා අරතීං සහතීති
 අනො; සබ්බකම්මවිශාසිනනති⁹ සබ්බං තෙභුමකකම්මං චරිතො
 පරිවජ්ජනං පරිවට්ඨමං කතො සිතං; පඤ්ඤාණං කො නිවාරණෙති
 කීලෙසෙ පඤ්ඤිතො සිතං කො නාම රාගො වා දොසො වා නිවාරෙය්‍ය;
 නෙකඛං ඡමොගදසෙය්‍යව කො නං නිජ්ඣාමරසනීති ජමොගදසං
 ඛාතස්ස රතතසුචණ්ණස්ස¹⁰ නෙකඛසදිසං ගරහිතබ්බදෙසවිනිමුත්තං
 කො තං පුග්ගලං නිජ්ඣාමර අරහති; බ්‍රහ්මනා පි පසංඝිතොති මහා
 බ්‍රහ්මනාපි එයො පුග්ගලො පසංඝිතොයෙවති; දෙසනාපරියොසානෙ
 වතතාරිසං භික්ඛුසහස්සාති අරහතො පතිට්ඨතිසු.

4. 3. 9.

නවමෙ ධම්මපද්‍යතීති ධම්මකොට්ඨාසා; අනභිජ්ඣාති ආදිසු අභිජ්ඣා
 පරිකෙවපෙන අනභිජ්ඣා; ව්‍යාපාදපරිකෙවපෙන අව්‍යාපාදො; මිච්ඡා
 සතිපරිකෙවපෙන සම්මාසති; මිච්ඡාසමාධිපරිකෙවපෙන සම්මාසමාධි
 වෙදිතබ්බො; අනභිජ්ඣාද්‍යති නිත්තණ්ණො හුතො; අව්‍යාපෙනනන
 මෙග්ගාති සබ්බකාලං පකතිභාවං අවිජ්ජනෙනන විතෙතන; සද්ධො
 එකගනවිතනස්සාති සතිසා සමනනාගතො ආරම්භණෙ එකගනවිතො
 අස්සා;¹¹ අජකතං සුසමාගිතොති නිසකජකතො සුච්ඡි ධරිත විතො
 අස්සාති; සුතොපි¹² ගාථාසධි වට්ටව්වට්ටං කරිතං.

4. 3. 10.

දසමෙ අභිභූතාති ඤානා පඤ්ඤානා පාකවා; අනන්තාරොති
 ආදීති තෙසං නාමාති; පටිසල්ලාණං වුට්ඨිතොති ඵලසමාපතනිතො
 වුට්ඨිතො; සා හි ඉධ පටිසල්ලාණනති අධිපෙතො; පට්ඨකතාසාති

1. අරියපටෙණියො අරියවංසාති. b.	7. විරසංභති නි-කපෙවි.
2. මහාඅරියවංසං පරිපූරකස්ස. b.	8. ධිරං න සහති තපපහොති. b.
3. වසෙන නිසාරං. b.	විරසංභති න හොති විරං-කපෙවි.
4. අධිකුසලානං. b.	9. සබ්බකම්මවිශාසි නනති. l.
5. හොති. b.	10. ජාතිරතන හුමණ්ණස්ස. b.
6. විරතී-කපෙවි.	11. අසං. b.
	12. ඉමෙවි. සුතොපි. b.

පටිකඛිපිත්තා; අභිජ්ඣාදුනරි සතණ්හං; කාමෙසු තිබ්බසාරාගනරි
 චක්ඛුකාමෙසු බහලරාගං; නම්මං නන්ධ එවං. චදෙය්‍යනති තං අභං
 තසම්. චචනෙ වුතෙත තසම්. කාරණේ¹ එවං චදෙය්‍යං; පටිකෙකාසි
 නබ්බං. මසෙකෙය්‍යාති පටිකෙකාසිතබ්බනති² පටිබාහිතබ්බනති³
 මසෙකෙය්‍ය, සහබමම්භාති සකාරණා; වාදනුපානාති බමම්කවාදෙ
 සට්ඨසමානා අබමම්කවාදනුපානා වාදපවතතියොති අපේ; ගාරස්සා
 ධානාති ගරහිතබ්බසුත්තකා පච්චයා; ආගච්ඡනති⁴ උපගච්ඡනති;
 උක්කලාති උක්කලජනපදවාසිනො; වස්සහස්සකු⁵ වස්සො ව
 හස්සකු වාති වෙජනා; අහෙතුච්ඡාදුති “නත්ති හෙතු නත්ති පච්චයො
 සත්තානං විපුද්ධියා”ති එවමාදිවාදිනො; අකිසිසවාදුති “කරොතො න
 කරියති පාප”නති එවං කිරිය පටිකෙකපවාදිනො; නත්තිසවාදුති “නත්ති
 දින්නා”නති ආදිවාදිනො; තෙ⁶ ඉමෙසු තිපුපි දස්සනෙසු ඔක්කනනති
 යාමා අහෙසු. කථං පන තෙසු තියාමො හොතිති යොති එවරුපං ලද්ධිං
 ගහෙතා රතතිට්ඨානදිවාදිවාදිනො තිසිනො සජ්ඣායති විමංසති
 තස්ස නත්ති හෙතු නත්ති පච්චයො කරොතො න කරියති පාපං. =පප=
 නත්ති දින්නං. =පෙ=කායස්ස හෙද උච්ඡජ්ජතිති තසම්. ආරම්භණේ
 මිච්ඡාසති සනුතිට්ඨති විතතං එකඟං හොති ජවනාති ජවනති පඨම
 ජවනෙ සතෙකිවෙජා හොති තථා දුතියාදිසු සත්තමෙ වුද්ධානමපි
 අතෙකිවෙජා අතිවතති අරිට්ඨකණ්ටකසදියො හොති, තත්ති කොචි
 එකං දස්සනං ඔක්කමති කොචි ඉව තිණ්ණි පියතමිච්ඡාදිට්ඨිකොච
 හොති පතොතා සඟ්ගමග්ගාවරණස්සෙව⁷ මොක්ඛමග්ගාවරණස්සෙව අහබ්බො
 තස්ස අත්තභාවස්ස අනානතරං සඟ්ගමපි ගතතුං පගෙව මොක්ඛං චට්ඨ
 බාණ්ණ නාමෙස සතොතා පඨවිගොපකො යෙකුසෙයන එවරුපස්ස
 හවතො වුට්ඨානං නත්ති වස්සහස්සකුපි එදියා අහෙසු. නිකුඛ්‍යාමො
 සනාඋපාරමභහසාති” අත්තනො නිකුඛයෙන සට්ඨනහසෙන උපවාද
 හසෙන වාති අපේ; අභිජ්ඣාචිනසෙ ඕක්කනති අභිජ්ඣාචිනසො⁷
 වුච්චති අරහත්තං. අරහත්තෙ සික්ඛමානො අපමගෙතො නාම වුච්ච
 තීති; සුත්තනෙත වට්ඨවිවට්ඨං කපේතා ගාථාය එලසමාපනති කට්ඨකාති.

උරුවෙලවගෙහා නතියො.

4. 4. 1.

වතුන්ස සඨමෙ මක්කානිති සමපතතියො; වතුමක්කං වගනතිති
 මතොරි සමපතතිවක්කාති මතනනති පමනනති සට්ඨසතියෙවාති
 අපේ; පතිරුපදෙසවාසොති යත් මතසො පරියා සද්දියනති

1. සං. අභං. තසම්. කාරණේ. b.	4. කෙසු. b.
2. පටි. කකාසිතබ්බාති පටිබාහිතබ්බො.	5. සතොතා සඟ්ගාවරණස්සෙව.
3. වස්සහස්සකු. b. (නිවා. b.)	6. නිකුඛ්‍යාමොස උපවාද හසාති. b.
7. අපේ. අභිජ්ඣාචිනසො. b.	

එවරුපෙ අනුච්ඡිකෙ දෙසෙ වාසො; සප්පට්ඨප්පසයොති බුද්ධාදීනං සප්පරිසානං අපසංයතං හජනං;¹ අත්තසමමාපණ්ඨිති² අත්තනො සමමා ධරතං සචෙ පුබ්බෙ අසංඛාදීති සමන්තාගතො හොති තාති පභාස සද්ධාදිසු පතිට්ඨාපනං; පුබ්බෙ ච සත්තපුඤ්ඤානාති පුබ්බෙ උප චිත්තකුපලතා; ඉදමෙව චෙත්ථ පමාණං යෙන හි ඤාණසම්පයුත්ත විතෙත්ත කුසලකම්මං කතං හොති තදෙව කුසලං තං පුරිසං පතිරුපදෙසෙ උපනෙති සප්පරිසෙ හජාපෙති සො එව ච පුග්ගලො අත්තානං සමමා ධරෙති; පුඤ්ඤකතොති කතපුඤ්ඤා; සුච්ඤ්ඤානං අඛිට්ඨතාති සුච්ඤ්ඤා එතං පුග්ගලං අඛිට්ඨතති අවජරතිති අජො.

4. 4. 2.

දුතියෙ සඛගහවක්ඛනීති සඛගණනකකාරණාති;³ දුතඤ්ඤාති ආදිසු එකච්චො⁴ දුතෙනෙව සඛගණනිතබ්බො හොති, තස්ස දුතමෙව දුතබ්බං; පෙසාචජනති පියවචනං; එකච්චො හි අයං දුතබ්බං නාම දෙති එකෙකෙන පන වචනෙන සබ්බං මකෙඛන්ධා නාසෙති කිං එතස්ස⁵ දුතනති වතතා හොති, එකච්චො අයං කිඤ්ඤාපි දුතං න දෙති, කප්පෙනො පන තෙලෙන විය මකෙඛති එස දෙතු වා මා වා වචනමෙ වස්ස සහස්සං අග්ගතිති වතතා හොති, එවරුපො පුග්ගලො දුතං.⁶ න පච්චාසිංසති පියවචනමෙව පච්චාසිංසති තස්ස පියවචනමෙව වතතබ්බං; අත්ථවිජිණාති අත්ථසංවදධනකථා; එකච්චො හි නෙව දුතං න පියවචනං පච්චාසිංසති අත්තනො හිතකථං වඛ්ඛිකථමෙව පච්චාසිංසති එවරු පසං පුග්ගලස්ස ඉදනෙත කාතබ්බං ඉදං න කාතබ්බං එවරුපො පුග්ගලො සෙවිතබ්බො එවරුපො න සෙවිතබ්බොති එවං අත්ථවරියාකථාව කප්පතබ්බො.⁷ සමානත්තනාති සමානසුඛදුක්ඛතාවො; එකච්චො හි දුතාදිසු එකමපි න පච්චාසිංසති එකාසනෙ නිසර්ජං එකපලලභික සයනං එකතො හොජනනති එවං සමානසුඛදුක්ඛතං පච්චාසිංසති සො සචෙ ගහට්ඨස්ස ජාතියා පබ්බජිතස්ස සීලෙන සදිසො හොති, තස්සායං සමානත්තතා කාතබ්බො; නත්ථ නත්ථ සථාරහනති තෙසු තෙසු ධම්මෙසු යථානුච්ඡිකං සමානත්තතාති අජො; රථස්සාණ්ඩිව යාසන්තොති යථා රථස්ස ගච්ඡන්තො ආණ්ඩි සඛගො නාම හොති යානං⁸ සඛගණනාති එවමිමෙ සඛගතා ලොකං සඛගණනාති; න මානා පුත්තකාරණාති යදි මානා එතෙ සඛගහෙ පුත්තස්ස න කරෙස්ස පුත්තකාරණං මානං වා පුරං වා න ලහෙස්ස; සඛගතා එතෙති උපයොගවචනෙ පච්චතනං; සඛගහෙ එතෙති වා පායො. සමචෙකඛන්ධාති සමමා පෙකඛනති; සාසංසා ච භවන්තිති පසංසනියා ව⁹ භවනතිති.

1. සප්පරිසාමසයොති බුද්ධාදීනං.
(අවසංයතං නරජානං. b.

2. අත්තනො සමමා පණ්ඨිති. b

3. සඛගණනකාරණාති. b.

4. එකච්චොති. b.

5. තසං. b.

6. දුතෙ. b.

7. අත්තනො වරියකථාය කප්ප

8. සාරථං. b. (තබ්බො. b.

9. පසංසනියා. b.

4. 4. 3.

තතිසෙ සීහොති වතනාරො සීහා තිණ්සිහො කාලසීහො පණ්ඩු සීහො කෙසරසීහොති, තෙසු තිණ්සිහො කපොතවණ්ණගාවිසදිසො තිණ්හකෙවා හොති, කාලසීහො කාලගාවිසදිසො තිණ්හකෙවායෙව, පණ්ඩුසීහො පණ්ඩුපලාසවණ්ණගාවිසදිසො මංගහකෙවා, කෙසරසීහො ලාබාපරිකමකතෙනෙව මුඛෙන අග්ගනඛතුලෙඨන වතුති ව පාදපරි යනොති සමනතොගතො මජ්ඣිමනිකායපට්ඨාය ලාබාතුලිකාය¹ කතා විය තිසෙසා රුජියො පිට්ඨිමජෙකුන ගනනා අනතරසජ්ඣමති දකඛිණො වතනා හුත්වා සීහා ඛකෙව පනස්ස සතසගස්ස ගසනකඛලපරිකෙවපො විය කෙසරහාරො හොති අවසෙසට්ඨානං පරිසුඤ්ඤාපිටිකොසඛිචුණ්ණ පිණ්ඩවණ්ණං² හොති; ඉමෙසු වතුසු සීහෙසු අං කෙසරසීහො ඉධ අධිපෙපතො; මිගරාජාති සබ්බමිගගණස්ස රාජා; ආයසාති වස නට්ඨානතො සුවණ්ණගුහතො වා රජතමණිඵලිකමනොසීලාගුහතො වා තිකකමතිති චුත්තං හොති; තිකකමමානො පනෙස³ වතුති කාර ණෙති තිකකමති අකුකාරපිලිතො වා ආලොකනාය උච්චාරපස්සාව පිලිතො වා තෙසං විසසජ්ජනනාය ජිකවජාපිලිතො වා ගොවරනාය සමභවපිලිතො වා අසද්ධිමමපතිසෙවනනාය,⁴ ඉධ පන ගොවරනාය තිකකමනො අධිපෙපතො; විජමහනීති සුවණ්ණතලෙ වා රජතමණි ඵලිකමනොසීලාතලානං වා අඤ්ඤාතරසමිං වෙ පච්ඡිමපාදෙ සමං පතිට්ඨ පෙකො පුරිමපාදෙ පුරතො පසාරෙත්වා සරිරස්ස පච්ඡාභාගං ආකඛිතිත්වා පුරිමභාගං අභිහරිත්වා⁵ පිට්ඨං නාමෙත්වා ගිවං උක්ඛිපිත්වා අසතිසද්දං කරොනො විය නාසාපුටාති පොථෙත්වා සරිරලක්ඛං⁶ රජං විබුනනොත්වා විජමහති විජමහනභුමියඤ්ච පන තරුණවච්ඡකො විය අපරාපරං ජවති ජවතො⁷ පනස්ස සරිරං අකුකාරෙ පරිබහමනො අලානං විය බායති; අනුචිලොකෙතිති කසමා අනුචිලොකෙති පරානුද්දයනාය තසමිං කිර සීහනාදං නදනො පබ්බතතවානාදිසු⁸ විසමට්ඨානෙසු මරනො ගඤ්ඤාකණ්ණමභිසාදයො⁹ පාණො පපාතෙපි ආවාටෙපි පනනති තෙසං අනුද්දයාය අනුචිලොකෙති; කිං පනස්ස ලුද්දස්ස පරමංසබා දිනො අනුද්දයා නාම අඤ්ඤිති; ආම අඤ්ඤිති තථාති කිමෙම ඛත්ති සාතිතෙ හීති අත්තනො ගොවරනායපි බුද්දකෙ පාණෙ න ගණනාති එවං අනුද්දයං කරොති.¹⁰ චුත්තමපි වෙතං “මාගං බුද්දකෙ පාණෙ විසම ගතෙ සඛිකානං ආපාදෙසි”නති. සීහනාදං නදතිති තිකකතනුං නාට¹¹ අභිතනාදං නදති; එවඤ්ච පනස්ස විජමහනභුමියං ධනං නදනාස්ස

1. ලාබාතඛතුලකාය.b.	6. විය සරිරලක්ඛං.b.
2. පරිසුඤ්ඤාපිටිකා සඛිචුණ්ණ (පිණ්ඩවණ්ණං).b.	7. අපරාපරං ජවතො. b.
3. තිකකම මිංනො ව. b.	8. පපාතාමාචාදිසු.b.
4. ජිකවජාපිලිතො වා අසද්ධිමමපටි	9. කච්ඡිගොණමභිසාදයො.b.
5. අභි ආහරිත්වා.b. (සමභවනායවා.b.	10. න ගණනාති.b.
	11. තිකකතනුං. b.

සදෙද්දු සමනතා නියෝජනපදෙසං එකනිනාදං කතෙති තමසා¹ නිනාදං සුචා නියෝජනබ්‍යන්තරගතා දිපදමතුපපදගණා යථායානෙ යාදා න සකෙකානති; **ගොවරාස පක්කමිති** ආහාරජාය ගව්ජි; කථා: සො හි විජමනනභුමියං යාදා දකඛිණතො වා වාමතො වා උපතනෙනා උසභමතනං යානං ගණයාති උද්ධං උපතනෙනා මනනාරිපි අට්ඨපි උසභාති² උපතති සමෙ යානෙ උජ්ඣං පක්කඤ්ඤෙනා සොළස උසභමතනමපි විසති උසභමතනමපි යානං පක්කඤ්ඤති එලා වා පබ්බතා වා පක්කඤ්ඤෙනා සට්ඨිඋසභමතනමපි අසිති උසභමතනමපි යානං පක්කඤ්ඤති අනතරමයෙක රුකං වා පබ්බතං වා දිසා නං පරිහරනෙනා වාමතො වා දකඛිණතො වා උද්ධං වා උසභමතනං අපක්කමති තතිසං පන සිහනාදං නදිනා නෙතෙව සද්ධිං නියෝජනට්ඨානෙ පඤ්ඤායති නියෝජනං ගතතො නිවතතිනා සිතො අතතනො වා නාදසා අනුනාදං සුණාති එවං සිසෙත ජවෙන පක්කමති; **සෙභුසොනාති** පායෙන; **කසං**³ **සන්තාසං** **සංවේගනති** සබ්බං විතත්තාසයෙව නාමං; සිහසා හි සද්දං සුචා බහු භායනති අපපකා න භායනති කෙ පන තෙති: සමසිහො හජාජාතියො අසාජාතියො උසභාජාතියො පුරිසා ජාතියො බිණ්ණසවොති, කසො පනෙන න භායනති සමසිහො නාට ජාතියා⁴ ගොතතකුලසුරභාවෙති සමානොසමිති න භායති හජාජාතියාදසො අතතනො සකකායදිට්ඨිබ්බවතාය න භායනති බිණ්ණසවො සකකායදිසියා පභිනතතා න භායති, **බිලාසසාති** බිලෙ සයනනා⁵ බිලවාසිනො අභිනකුලගොධාදසො; **දනාසසාති**⁶ උදකවා සිතො මච්ඡකච්ඡපාදසො; **වනාසසාති** වනවාසිනො හප්පිඅසාගො කණ්ණමිගාදසො;⁷ **පවිසනති** ඉද්දති ආගනතො ගණතිසානති මග්ගං මලොකෙනා පවිසනති;⁸ **දලොකති** පිරෙති; **වරතනති** වමරජ්ජුති; **මහිබ්බෙකාති** ආදිසු විජමනනභුමියං යාදා දකඛිණපසාදිති උසභ මතනං උජ්ඣං⁹ විසති උසභමතනාදිලංඝනවසෙන මහිබ්බකතා; සෙසමිගා නං අධිපතිභාවෙන මහෙසකකතා; සමනතා නියෝජනථානෙ සද්දං සුචා පලායනනානං වසෙන මහානුභාවතා වෙදිතබ්බා; **එවමෙව වොති** හගවා තෙසු තෙසු සුගතනෙතසු තථා තථා අතනානං කප්ථසි, “සිහොති බො භික්ඛවෙ තථාගතසෙසනං අධිවචනං අරහතො සමවා සමබ්බසාති” ඉමසමිං තාට සුතො සිහසදිසං අතනානං කප්ථසි, “තිසකෙකා සලලකතෙතාති¹⁰ බො සුනකකතන තථාගතසෙසනං අධිවච නනති” ඉමසමිං වෙජ්ජසදිසං, “බ්‍රාහ්මණොති බො භික්ඛවෙ තථාග තසෙසනං අධිවචනනති” ඉමසමිං බ්‍රාහ්මණසදිසං, “පුරිසො මග්ගකුසලොති බො තිසා තථාගතසෙසනං අධිවචනනති” ඉමසමිං මග්ගදෙසිකපුරිසසදි

1. කසං. b.

2. උසභාජාතී. b.

3. සෙභුසොන හසං. b.

4. ජාති. b.

5. බිලාසස සතනා. b.

6. උදකාසසාති. b.

7. හප්පි අසා ගොණමිගාදසො. b.

8. ගණතිසානති මග්ගං මලො

9. උජ්ඣං. (කෙතනා වසනති b.

10. කප්ථසි සලලකතෙතාති. b.

සං, “රාජාභමසමී සෙලාති” ඉමසමිං රාජසද්දසං, ඉමසමිං පන සුතෙන සිහ සද්දසමෙව කන්තා අත්තානං කපේතොතා එවමහ, තන්තං¹ සද්දසා: සිහසං කඤ්චනගුහාදිසු වසනකාලො විය හි තථාගතස්ස දීපඞ්කර පාදමුලෙ කතානිතිභාරස්ස අපරිමිතකාලං පාරමිසො සුරෙතො පච්ඡම භවෙ² පටිසංඝිගහණෙන චෙව මාතුකුච්ඡතො නිකම්මෙන න ම³ දසසහසසීලොකධානං කමෙපන්තා වුභිමනවාය දිබ්බසම්පත්තිසද්දසං සම්පත්තිං⁴ අනුභවමානස්ස තිසු පාසාදෙසු නිවාසකාලො⁵ දඨබ්බො, සිහසං කඤ්චනගුහාදිතො නිකම්මනකාලො විය තථාගතස්ස එකුනතිංසො සංවච්ඡරෙ විවටෙන මාරෙන කන්තං ආරුහං ජනනසහායස්ස නිකම්මිනා තිණි රජ්ජාති අතිකකම්මිනා අනොමානදීතිරෙ මුහුත්තා දින්නාති කාසායාති පරිදතිනා පබ්බජිතස්ස සත්තමෙ දිවසෙ රාජ ගහං ගන්තො තත් පිණ්ඩාය වරිනා පණ්ඩිතිරිපඞ්කාරෙ කතහත්ත නිවමස්ස සම්මාසම්බොධිං පන්තා පඨමමෙව⁶ මගධිරථං ආගමනන්තාය යාච රඤ්ඤාදි පටිඤ්ඤාදිනකාලො, සිහසං විජ්ඣනකාලො විය තථා ගතස්ස දින්නපටිඤ්ඤාදිසු ආලාරකාලාලපසඞ්කමනං ආදිං කන්තා යාච සුජාතාය දින්නපාසායස්ස එකුනපණ්ණාසාය පිණ්ඩාති පරිභුක්ත කාලො චෙදිතබ්බො, සිහසං සරිරවිධුනනං විය යායන්තමසෙ සොක්ඛියෙන දින්නා අඨ තිණ්මුසියො ගහෙනා දසසහසංවකකවාලො⁷ දෙවතාති ථොමියමානස්ස ගඤ්ඤිති සුජයමානස්ස තිකම්මතං බොධිං පදකම්මං කන්තා බොධිමණ්ඩං ආරුහං වුද්දස භන්ද්වෙබ්බසානො⁸ තිණ් සන්තරං සන්තරිනා⁹ චතුරඞ්ගවිරියං අධිසාය නිසින්නකාලතො පඨාය නිසින්නස්ස තං බණ්ණෙව මාරබලා විධිමෙනා තිසු යාමෙසු තියොසො විජ්ජා විසොධෙතො අනුලොමපටිලොමං පටිච්චසමුපපාදමහා සමුද්දං යමකඤ්ඤාමනෙත මනෙන්නස්ස¹⁰ යබ්බඤ්ඤාතඤ්ඤාණෙ පටිවිද්ධි තදනුභාවෙන¹¹ දසසහසසීලොකධානකම්මපනං¹² චෙදිතබ්බො, සිහසං චතුර්දිසාවිලෙකනං¹³ විය පටිවිද්ධිබ්බඤ්ඤාතඤ්ඤාණෙ සත්තසත්තාහං බොධිමණ්ඩං විහරිනා පරිභුක්තමධුපිණ්ඩිකාභාරස්ස අප්පාලනිත්‍රොධි මුලෙ මහාබ්‍රහ්මනො ධම්මදෙසනායාමනං පටිග්ගහෙනා තත් විහ රත්තස්ස එකාදසමෙ දිවසෙ සොච ආයාලනිපුණ්ණමා¹⁴ භවිස්සතිති පච්චිසමසෙ කස්ස නු ඛො අහං ධම්මං දෙසෙය්‍යන්ති ආලො, රුද්ධුකානං කාලකාතභාවං ඤාති ධම්මදෙසනන්තාය පඤ්චවග්ගියානං මලොකනං දට්ඨබ්බො, සිහසං ගොචරන්තා තියොජනං ගමනකාලො විය අත්තතො පත්තපිටරං ආදය පඤ්චවග්ගියානං ධම්මවක්කං පටිග්ගහණාමිති පච්ඡාහනෙන අප්පාලනිත්‍රොධිතො වුට්ඨිතස්ස අට්ඨා

1. තත්තං. b.	8. භන්ද්වෙබ්බසානො b.
2. පච්ඡමෙව. b.	9. අන්තරිනා.
3. ‘තිකම්මෙනතනාම’ කන්තවි.	10. මග්ගඤ්ඤාණං නිබ්බද්ධෙනත්තස්ස. b.
4. දිබ්බසම්පත්තිං. b.	11. තස්සානුභාවෙන b.
5. නිසින්නකාලො. b.	12. දසසහසං ලොකධාන කම්මපනං. b.
6. පඨමමෙවස්ස. b.	13. දිසාවිලොකනං. b.
7. දසසහසංවකකවාලො. b	14. භවෙ ආයාලනිපුණ්ණමා. b.

රසයෝජනමග්ගං ගමනකාලො, සීහස්ස සීහනාදකාලො විය තථා ගතස්ස අවිචාරසයෝජනමග්ගං ගනන්තා පඤ්චවග්ගියෙ සඤ්ඤපෙත්වා අවලපලලභෙක නිසින්නස්ස දග්ගි වක්කවාලසගස්සෙති සනතිපති තෙන දෙවගණෙන පරිවුතස්ස “වෙමෙ භික්ඛවෙ අනතා පබ්බජිතෙන න සෙවිතබ්බා”¹ති ආදිනා නයෙන ධම්මවක්කප්පවත්තනකාලො වෙදිතබ්බො, ඉමසම්ඤ්ච පන පදෙ දෙසියමානෙ තථාගතසීහස්ස ධම්මසොසො හෙට්ඨා අවිචං උපරි භවග්ගං ගහෙත්වා දගසග්ගසීලොකධාතුං පටිච්ඡාදෙසි, සීහස්ස සද්දෙන බුද්දකපාණානං සන්තායං ආපජ්ජන² කාලො විය තථාගතස්ස තිණි ලක්ඛණානි දීපෙත්වා චත්තාරි සම්මානි සොලසාකාරෙති සධ්මියා ව³ නයසගස්සෙති විහජ්ජිතා ධම්මං කපේන්නස්ස දීඝාසුකදෙවානං⁴ ඤ්ඤාසන්තායස්ස උප්පත්තිකාලො වෙදිතබ්බො.

අපරො නයො:- සීහො විය සබ්බඤ්ඤාතප්පතො⁵ තථාගතො, ආසග්ගුතාය⁶ කතකගුතාය නික්ඛමනං විය ගඤ්ඤාපිතො නික්ඛමන කාලො, විජම්භනං විය ධම්මසභං උපසඤ්ඤාතකාලො, දියාවිලොකනං විය පරිසාවලොකනං,⁷ සීහනාදනදනං⁸ විය ධම්මදෙසනාකාලො, ගො වර්ග පක්කමනං විය පරවාදිතිමමථනන්දායං⁹ ගමනං. අපරො නයො: සීහො විය තථාගතො, භිමවන්නනිසසිතාය කඤ්චනගුතාය නික්ඛමනං විය ආරමමණවසෙන නිබ්බානනිසසිතාය ඵලසම්පන්නියා වුට්ඨානං, විජම්භනං විය පච්චවෙකිනඤ්ඤාණං, දියාවිලොකනං විය වෙනෙය්ග සත්තාවලොකනං,¹⁰ සීහනාදෙ විය සම්පන්නපරිසාය ධම්මදෙසනා, ගොවර්ග පක්කමනං විය අසම්පන්නානං වෙනෙය්ගසත්තානං සනතිකූපසඤ්ඤාතං වෙදිතබ්බං. සද්දති යසම්මං කාලෙ; නථාගතොති හෙට්ඨා වුත්තෙති අවධිති¹¹ කාරණෙති තථාගතො; ලොකෙති සත්ත ලොකෙ; උප්පජ්ජති¹² අභිනිගාරතො පට්ඨාය යාව බොධිපලලභිකා වා අරහත්තමග්ගඤ්ඤාණං වා උප්පජ්ජති නාම අරහත්තඵලෙ පන පතෙත උප්පතො නාම; අරහං සම්මාසම්මුද්දොති ආදීති විසුද්ධි මග්ගෙ බුද්ධානුස්සතිතිද්දෙසෙ විජාරිතාති; ඉති සක්කායොති අයං සක්කායො¹³ න ඉතො භියෙතා සක්කායො අර්හිති; ඵත්තාවතා සභා වතො සරසතො පරියන්තතො පරිචේජ්දතො පරිවට්ටමො¹⁴ සබ්බෙපි පවුපදනකිකා දසසිතා ගොනති; ඉති සක්කායසමුදයොති අයං සක්කායසමුදයො¹⁵ නාම; ඵත්තාවතා ආභාරසමුදයා රූපසමුදයොති ආදි සබ්බං දසසිතං ගොති; ඉති සක්කායස්ස අර්හිගමොති¹⁶ අයං සක්කායස්ස අර්හිගමො; ඉමිතාපි ආභාරනිරොධා රූපනිරොධොති

1. සත්තාසාපජ්ජන. b.

2. සභි. b.

3. දීඝාසුකානං දෙවානං. b.

4. සබ්බඤ්ඤාණං පතො. b.

5. ආසග. b.

6. පරිසාවලොකනං. b.

7. සීහනාද. b.

8. පරවාදනිමුද්දනන්දාය. b.

9. වෙනෙය්ගසත්ත විලොකනං. b.

10. වුත්තෙති. b. සක්කායො. b.

11. අයං සක්කායො(ඵත්තතො

12. සරසතො පරිචේජ්දතො

(පරිමුද්දනතො. b.

13. අයං සක්කායස්ස සමුදයො. b.

14. අර්හිගමොති. b.

ආදි සබ්බං දසසිතං හොති; වණ්ණවිනේශනාති සරීරවණ්ණෙන වණ්ණ
 වනේනා; ඛම්මදෙසනං. සුඛාති ඉමං පච්ඡු ඛනේසු පණ්ණාසලකඛ
 ණපතිමණ්ණිනං¹ තථාගතස්ස ධම්මදෙසනං සුඛා; සෙභුසොභාති
 ඉධි කෙ ධපෙති අරියසාවකෙ² දෙවෙ තෙසං හි බිණ්ණසවනතා විතතුත්වා
 සහසමපි න උපපජ්ජති සංවික්කස්ස යොනියො පධානෙන පතතබ්බං
 පතතතාය ඤාණසංවේගොපි ඉතරාසං පන දෙවතානං තාසො
 හෙයො;³ භෂ්ණති අනිච්චතං මනසි කරොන්නානං විතතුත්වාසහසමපි
 බලවච්චසස්සනාකාලෙ ඤාණහසමපි උපපජ්ජති; හොති ධම්මාලපනමතත
 මෙන; සක්කාසපටිසාපනාති පඤ්චකඛිකිපරියාපනතා; ඉති
 තෙසං සම්මාසමුද්දො වට්ටදෙසං දසෙස්සා තිලකබණ්ණාගතං කත්වා
 ධම්මං දෙසෙන්න ඤාණහසං නාම මකකමති; අභිඤ්ඤායාති
 ජාතිනි; ඛම්මමක්කනති පටිච්චඤාණමපි දෙසනාඤාණමපි; පටි
 ච්චඤාණං නාම යෙන ඤාණෙන බොධිපලලඛික නිසින්නො වත්තාරි
 සම්මාති සොලසභාකාරෙති සට්ඨියා ම⁴ නසසහස්සෙති පටිච්චිකි,
 දෙසනාඤාණං නාම යෙන ඤාණෙන නිපට්ටවට්ටං වාදසාකාරං ධම්ම
 චක්කං පවතෙතසි, උභයමෙපතං දසබලස්ස උරෙ ජානඤාණමෙව,
 තෙසු ධම්මදෙසනාඤාණං ගහෙනබ්බං තං පනෙස⁵ යාව අට්ඨාරසති
 බ්‍රහ්මකොට්ඨි සද්ධිං අඤ්ඤාසොණිඤ්ඤාපේරස්ස සොනාපතතිඵලං
 න උපපජ්ජති තාව පවතෙතති නාම තස්මිං උපපන්නෙ පවතතිතං
 නාම හොතිති වෙදිතබ්බං; අප්පමිසුග්ගලොති සද්ධිසුග්ගලරතිතො;
 සසසසිනොති පරිවාරසමපනතා; නාදිනොති ලාභාදිති එකසද්ධස්ස.

4. 4. 4.

වතුනේ අග්ගෙසු පසාද අග්ගා වා පසාදති අග්ගපසසාද; සාව
 නාති යතතකා; අපදාති නිපපද අභිමච්ඡාදයො; දිපදාති මනුස්සපක්ඛි
 ආදයො; මහුපපදාති හප්පිඅස්සාදයො; බහුපපදාති සතපදීආදයො,
 නෙවසඤ්ඤිනාසඤ්ඤිනොති හට්ඨෙත නිබ්බතතසතතා; අග්ගමකඛාස
 තීති ගුණෙති අග්ගො උත්තමො සෙට්ඨාරි අකඛායති; අසංඛනාති
 නිබ්බානමෙව ගහෙනිා වුත්තං; විජාගොති ආදිති නිබ්බානස්සෙව
 නාමාති; තං හි⁶ ආභමම සබ්බකිලෙසා විරජ්ජනති සබ්බෙ රාගමද්දයො
 මද නිමමද හොනති⁷ අභාවං ගච්ඡනති සබ්බා පිපාසා විනයං උපෙතති
 සබ්බෙ ආලසා සමුග්ගානං ගච්ඡනති වට්ටාති උපච්ඡජ්ජනති⁸ තණ්හා
 බියනති වට්ටුකඛං නිරුජ්ඣති සබ්බපරිලාහා⁹ නිබ්බායනති තස්මා
 එතාති නාමාති ලහති; සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙවාරි.¹⁰

1. සුඛාති පඤ්චසුඛකෙසු	5. පනෙතං. b.
පනාරසලකඛණපතිමණ්ණිනං. b	6. තස්මිං.
2. ඉට්ඨෙව ධපෙතො අරියසාවක. b.	7. හට්ඨනි. b.
3. පනකායො තෙසො භික්කවෙ අනිච්චනති.	8. පච්ඡජ්ජනති. b (පරිලාහා. b.
4. සමි. b.	9. වට්ටුකඛා නිරුජ්ඣනතිසබ්බෙ
10. උත්තානමෙවාරි. b.	

4. 4. 5.

පඤ්චමෙ අනුසංගිතානි අනුගන්ත්වා සරිතා අපරාපරං සරිත්තුං සමන්තොති අන්තො;¹ දුග්ගෙඛාති ඡේතො; නත්තූපාසාසාති ඉමසම්මං කාලෙ ඉමං නාම කායාබ්බන්ති එවං තත්ත්වං තත්ත්වං උපායගුණාය පඤ්ඤාය සමනතාගතො; අනුමොදිතබ්බන්ති අභිනන්දිතබ්බං; සම්පූර්ණකාසි තබ්බන්ති පටිකම්පිතබ්බං; හෙව ඛො තාහන්ති නෙව ඛො නෙ අහං; කත්වා පනෙතං හගවා නාභිනන්දති න පටිකම්පතීති ලොකි යත්තා නාභිනන්දති ලොකියං අන්තං ගහෙත්වා සිත්තතා න පටිකෙකා සති, බහුසං ජනතාති බහු අසං ජනතා; ඉදංඤ්ච කරණන්තො සාමි වචනං වෙදිතබ්බං; අපිසෙ ඤෙසෙති සහවිපස්සනකො² මග්ගෙ; කල්‍යාණංමමනා කුසලංමමනාතිපි තස්සෙව නාමාති; සං විගක්ඛන්ති තෙනබ්බමචිතකකාදිසු අඤ්ඤන්රං; න ගං විගක්ඛං විගක්ඛතීති කාමචිතකකාදිසු එකමි න චිතකෙකති; ඉතරං තස්සෙව වෙච්චනං. විගක්ඛංපෙති එන්ති විතකෙකාසෙව චිතකකපථො; අහං හි බ්‍රාහ්මණාති ආදිසු පඨමතස්සෙත බිණ්ණසවස්ස සීලවෙච්ච බාහුසච්චඤ්ච කපිතා; දුතියතතියෙති බිණ්ණසවස්ස තිරියචිතකකා³ වෙච්ච තිරියච්චිතානාති ම; චතුස්සෙත බිණ්ණසවස්සාපො කපිතොති වෙදිතබ්බං; මච්චුපාසා පාමාම හන්ති මච්චුපාසා පමොචනකං මග්ගං; ඤෙසං බ්‍රමමන්ති සහවිපස්සනකං මග්ගං; දිස්වා ම සුඛා මාති ඤෙණෙනෙව පසස්සිතා ව සුභස්සිතා ව; භොස මෙත්ථ උත්තානමෙව.

4. 4. 6.

ජට්ඨෙ අනන්තරං ව උක්ඛංසං අනන්තරං ව සෙතච්චන්ති එන්ති උක්ඛංසංසාති උක්ඛාති ධාරියමානාති මාපිතත්තා එවං උදධිවොහාරං තගරං; සෙතච්චන්ති අතීතෙ කස්සපසමමාසමුද්ධස්ස ජාතහගරං; අනන්තරංසද්දෙ පන කාරණබණ්ඩිතතවෙමච්චිඤ්චිවරාදිසු වත්තති. “තද අනන්තරං කො ජාතෙස්ස අඤ්ඤානු තථාගතා”ති ම “ජනා සභිතම මනෙතන්ති මඤ්ච තඤ්ච කිමන්තර”න්ති ව ආදිසු හි කාරණෙ අනන්තර සද්දෙ,⁴ “අද්දසා මං හන්තො අඤ්ඤන්තරා ඉඤ්චි විජ්ජන්තරිකාය භාජනං ඛොචන්තිති ආදිසු බණේ. “යස්සන්තරන්තො න සන්ති කොපා”ති ආදිසු විතෙත, “අන්තර වොසානමාපාදි”ති ආදිසු වෙමච්චෙකි “අපි වායං තපොදු විතනං මහාතිරියානං අනන්තරිකාය ආගච්ඡති”ති ආදිසු විචරෙ ස්වායමිධි විචරෙ වත්තති තස්මා උක්ඛංසංසං ව සෙතච්චස්ස ම විචරෙති එවමෙත් අන්තො දුට්ඨබ්බො; අනන්තරංසද්දෙන පන යුත්තත්තො⁵ උපසො ගච්චනං කතං. එදිසෙසු ව ධානෙසු අකබරිත්තකා “අනන්තර ගාමඤ්ච නදිඤ්ච යාති”ති එවං එකමෙව අනන්තරංසද්දං පසුඤ්ඤන්ති සො දුතියපදෙනාපි සොජේතබ්බො හොති අසොජ්ඣමානෙ උපසොග වචනං න පාපුණාති ඉධ පන සොජේත්වා එව වුත්තොති.⁶ අද්ධාන

1. සමන්තො, b.

2. සහවිපස්සනාය, b.

3. තිරියචිතකකාති, b.

4. කාරණෙ, b.

5. අනන්තරංසද්දෙන සමුත්තතො.

6. වුත්තො, b.

මහපටිපනෙහි හොඳින් අද්ධානසංඛාරං මඟං පටිපනෙහි හොඳින් දිශමඟනති අපේ; කසමා පටිපනෙහි: නං දිවසං කීර හගවා ඉදං අද්දස: මයි නං මඟං පටිපනෙහි දෙණො බ්‍රාහ්මණො මම පදවෙති යාති පසයි නා පදනුපදිකො හුනා මම නිසිනනට්ඨානං ආගනවා පඤ්ඤා පුච්ඡියාති, අථස්සාහං වතුසච්චමං¹ දෙසියාමි බ්‍රාහ්මණො තිණි සාමඤ්ඤාඵලාති පටිච්ඡිකිත්වා වාදසපදසහස්සපරිමාණං දෙණ ගජ්ජනං නාම වණ්ණං ගජ්ජනා² මයි පරිනිබ්බුතෙ සකලජමබ්බදිපෙ උපපන්නා මහාකලහා වුපසමෙත්වා ධාතුයො භාජෙස්සතිති ඉමිනා කාරණෙන පටිපනෙහි; **දෙණොපි සුදං බ්‍රාහ්මණො**ති දෙණො බ්‍රාහ්මණොපි තයො වෙදෙ පගුණෙ කත්වා පඤ්ඤාසනෙ මාණවකෙ සිප්පං වාචෙනො නං දිවසං පානොව උට්ඨාය සරීරපටිජ්ඣනනං කත්වා සතඤ්ඤානං නිවාසෙත්වා පඤ්ඤාසතඤ්ඤානං එකංසවරගතං³ කත්වා ආමුත්තසඤ්ඤාසුතො රතතට්ඨකා⁴ උපාහනා ආරොහිත්වා පඤ්ඤාසත මාණවකපරිවාරො නමෙව මඟං පටිපජ්ජි නං සකියෙතං වුත්තං; **පදෙසුති පදෙති⁵ අකකනනට්ඨානෙන**පු; **වසකාගීති** ලකඛණවකකාති; කිං පන හගවතො ගවජ්ජනස්ස අකකනනට්ඨානෙන පදං පඤ්ඤාසතිති: න පඤ්ඤාසති, කසමා: සුබ්බතො මහාබලතො මහාජනානුග්ගහෙන ව, බුද්ධානං හි සුබ්බවජ්ජිත්වාය අකකනනට්ඨානං තුලපිච්ඡනා⁶ පතිට්ඨිතට්ඨානං විය හොති පදවලඤ්ඤා න පඤ්ඤාසති යථා ව බලවතො වාතජවසිකි වස්ස පදුමිතිපනෙහි අකකනනමතමෙව හොති, එවං මහාබලතාය තථාගතෙන අකකනනට්ඨානං අකකනනමතමෙව හොති තථ පද වලඤ්ඤා න පඤ්ඤාසති, බුද්ධානඤ්ඤා අනුපදං මහාජනකායො ගවජ්ජි, තස්ස⁷ සජ්ඣ පදවලඤ්ඤා දිස්වා මද්දිත්වා අවිසගනනස්ස ගමනවිවේජදෙ හවෙය්‍ය, තස්මා අකකනනකකනනට්ඨානෙන යොපි පදවලඤ්ඤා හවෙය්‍ය සො අනතරධායනෙව, දෙණො පන බ්‍රාහ්මණො අධිට්ඨානවසෙන⁸ පසයි, හගවා හි යස්ස පදවෙති යං දස්සෙතුකාමො හොති නං ආරඬ්ඬ අසුකො නාම පස්සතුති අධිට්ඨාති තස්මා මාගජ්ජියබ්‍රාහ්මමණො විය අයමපි බ්‍රාහ්මණො තථාගතස්ස අධිට්ඨානවසෙන අද්දස; **පාසාදිකනති** පසාද ජනකං; ඉතරං නස්සෙව වෙච්චනං; **උත්තමදමමසමමමුත්තපානන**නති එත් උත්තමදමථො නාම අරහතතමස්සො උත්තමසමථො නාම අරහතතමස්සසමාධි තද්දසං පතතනති අපේ; **දන්තනති** නිබ්බියෙවනං; **ගුහනනති** හොපිනං; **සංසතිජ්ජිකනති** රකඛිතිජ්ජියං; **හාගනති** ජ්ජදිති අගවජ්ජනො පතිනතිලෙසෙ පුත අනාගවජ්ජනො ආගුං අකරණො බලවතනවෙස්සනාති චතුති කාරණෙහි නාගං; **දෙවො නො හමං හමියාති** එත් දෙවො නො හවනති එතතාවතාපි පුච්ඡා නිට්ඨිතා හවෙය්‍ය, අයං පන බ්‍රාහ්මණො අනාගතෙ මහෙසකෙධා එකො දෙවරාජ

1. එකං සච්චමං.

2. වණ්ණං.

3. එකං සං. b. (සතතපටිඨිකා. b.

4. ආමුත්තසඤ්ඤාසුතො:

5. පාදෙසුති පාදෙති. b.

6. තුලපිච්ඡනො. b.

7. තථස්ස. b.

8. තථාගතස්ස අධිට්ඨානවසෙන b.

භවං භවිස්සාති¹ අනාගතවසෙන පුච්ඡං කරොතො² එවමාහ, භග
වාපිස්ස පුච්ඡාසභාගෙනෙව කපෙතො³ “න ඛො අහං බ්‍රාහ්මණ දෙවො
භවිස්සාමි”ති ආහ; එස නයො සබ්බස්ස. ආසවානනති කාමාසවාදීනං
චතුත්තං; සභිනාති බොධිපලලභෙක සබ්බඤ්ඤාතඤ්ඤාසාධගමෙනෙව
පභිනා; අනුපලිනො⁴ ලොකෙනාති තණ්හාදිට්ඨිලොපානං හි පභි
නත්තා සඤ්ඤාලොකසඤ්ඤාතෙන ලොකෙන අනුපලිනො; බ්‍රද්ධාති
චතුත්තං සච්චානං බුද්ධිත්තා බුද්ධො ඉති මං ධාරෙති; සෙනාති යෙන
ආසවෙන; දෙවුපපනාස්සාති දෙවුපපත්ති අස්ස මස්සං භවෙස්ස;
විහබ්බමාති ආකාසවරො ගතිබ්බකාසිකදෙවො; විද්ධාස්සාති විධිමිනා;
විනලිකනාති විගතනලා විගතබ්බිනා කතා; වග්ගුති පුඤ්ජරං; නො
සෙන න උපලිප්පති⁵ උදකානා රතනමත්තං අවවුග්ගමම සිතං සරං
සොභස්මානං භමරගණං භාසස්මානං නොසෙන න ලිප්පති;⁶ නස්මා
බ්‍රද්ධාස්මි බ්‍රාහ්මණාති දෙසනාපරියොසානෙ තිණි මග්ගඵලාති පාපු
ණ්ණිවා වාදසති පදසහස්සෙති දෙණගජ්ජිතං නාම වණ්ණං කපෙඨි,
කථාගතෙ ව පරිතිබ්බුතෙ ජමුද්දිපතලෙ උප්පත්තං මහාකලහං වූපස
මෙත්වා ධාතුසො භාජෙසිති.

4. 4. 7.

සත්තමෙ නිබ්බානස්සෙව සන්තිකෙති නිබ්බානසන්තිකෙයෙව
චරති; ඕසල සතිට්ඨිනොති පාතිමොක්කසිලෙ පතිට්ඨිතො; එවං.
විහරමානාපිති එවං විහරන්තො ආනාපනවිරියෙන සමන්තාගතො;⁷
සොගතෙබ්බස්සාති චතුති යොගෙහි බෙමස්ස නිබ්බානස්ස; සමාදෙ
භසදස්සිවාති පමාදං භයතො පස්සන්තො.

4. 4. 8.

අට්ඨමෙ සනුණ්ණසමෙවකසමෙවාති ඉදමෙව දස්සනං සච්චං ඉද
මෙව සච්චන්ති එවං පාරිචක්කං ගතිත්තතා පමෙවකසංඛාතාති දිට්ඨි
සච්චාති පනුණ්ණාති නිභවාති පභිනාති අස්සාති පනුණ්ණපමෙවක
සමෙවා; සමවසසමෙවකසනාති එස්ස අවසාති අනුතා සට්ඨාති විස්සට්ඨා
සමමා අවසා සට්ඨා⁸ එසනා අස්සාති සමවසසමෙවකසනො⁹ සමමා විස්සට්ඨා
සබ්බඵසනොති අස්සො; සතිලිනොති නිලිනො එඤ්ඤාටං උපගතො;
සුඵ්පසමිබ්බාහ්මණානති බහුත්තං¹⁰ සමණ්ණාහමණානං; එස්ස ව සම
ණාති පබ්බජ්ජපගතා බ්‍රාහ්මණාති භොවාදිනො; සුඵ්ප සමෙවකසමවා
නිති බහුති¹¹ පාටෙක්කසච්චාති; නුණ්ණානිති නිභවාති; සනුණ්ණානිති
සුට්ඨ නිභවාති; වත්තානිති විස්සට්ඨාති; වත්තානිති වමිනාති; බුග්ගා

1. දෙවත්ථා භවිස්සාති b.

6. ‘සථා’ කස්සම්.

2. පුච්ඡාසභාගෙනෙව කපෙතො b.

7. ‘සථෙසනො,’ කස්සම්.

3. නුපලිප්පති. b.

8. බහුත්තං. b.

4. ලිප්පති. b.

9. බහු. b.

5. එවං විහාරීති එවං විහරන්තො ආනාපිති ආනාපනවිරියෙන සමන්තාගතො.

හිති ජිනතබ්බිකානාති කතානි; පභිනානිති පජ්ඨිතානි; පච්ඡිනිසංඛ්ඛා
 හිති යථා න සුන මිත්තං ආරොග්ගනි එවං පච්ඡිනිසංජ්ඣනානි; සබ්බා
 තොවොනාති ගතිතග්ගණ්ණං¹ විස්සංඛ්ඛාවචෙවචනානි; කාමෙසනා
 පභිනා භොනිති අනාගාමිමග්ගෙන පභිනා; හවෙසනා පන අරහත්ත
 මග්ගෙන පභිනෙති, බ්‍රහ්මචරියං එසිස්සාමි ගවෙසිස්සාමිති එවං පටන්ත
 අජ්ඣාසසසබ්බානා බ්‍රහ්මචරියෙසනාපි අරහත්තමග්ගෙනොව පටිපපස්සද්ධිං
 වූපසං. ගච්ඡති, දිට්ඨිබ්‍රහ්මචරියෙසනා පන සොනාපනතිමග්ගෙනොව
 පටිපපස්සමානිති වෙදිතබ්බා; එවං බ්‍රො හික්ඛමෙති එවං² වතුන්ඡස්සා
 තෙන පස්සද්ධිකාසසබ්බාගේ වූපසන්තඅස්සාසපස්සාසො නාම භොති;
 අසම්මානොති අසමිති උපපජ්ජනසො නාවට්ඨමානො; ගාථාසු
 කාමෙසනා හවෙසනාති එනා³ වෙ එසනා; බ්‍රහ්මචරියෙසනා සභාති
 තාතිසෙව සහ බ්‍රහ්මචරියෙසනාති තිස්සොපි එනා; ඉධ ධ්වං⁴ එසනා
 පච්ඡිනිසංඛ්ඛාති ඉමිනා පදෙන සද්ධිං යොජ්ජනා කාතබ්බා; ඉති සච්ච
 පරාමාසො දිට්ඨිඛ්ඛානා සමුස්සභාති ඉති සච්චං ඉති සච්චනති ගහණ
 පරමාසො ච දිට්ඨිසබ්බානාසෙව දිට්ඨිඛ්ඛානා ච යෙ සමුස්සිත්තතා
 උග්ගන්තවා සිත්තතා සමුස්සයාති වූච්චනති තෙ සබ්බෙපි ඉධ ධ්වං
 දිට්ඨිඛ්ඛානා සමුග්ගනාති ඉමිනා පදෙන සද්ධිං යොජ්ජනා කාතබ්බා;
 කස්ස පන එනා එසනා පච්ඡිනිසංඛ්ඛා එතෙ ච දිට්ඨිඛ්ඛානා සමුග්ගනාති
 සබ්බරාගච්ඡිත්තං නාණකකසම්මුතාතිනො යො හි සබ්බරාගෙ
 හිපි චිරගොනා තණ්හකසෙව නිබ්බානො පටන්තාය අරහත්තඵල
 විමුත්තියා සමන්තාගතො තස්ස⁵ එසනා පච්ඡිනිසංඛ්ඛා දිට්ඨිඛ්ඛානා ච
 සමුග්ගා; සෙව සනෙතාති සො එවරුපො කිලෙසසන්තතාය සනෙතා;
 සස්සද්ධාති චිති කාසට්ඨන්තපස්සද්ධිති පස්සද්ධො; අපරාජිතොති
 සබ්බකිලෙසෙ ජිතිනා සිත්තතා කෙනාපි අපරජ්ජනො; මානාගිසම
 ඤාති මානස්ස පහානාතිසමයෙන; බ්‍රුද්ධාති වත්තාරි සච්චාති බුජ්ඣන්තො
 සිතො; ඉති ඉමසමි සුතෙනපි-ගාථාසුපි බිණ්ණසචොව කපිතොති.

4. 4. 9.

නවමෙ සබ්බානා ආපජ්ජනතිති වධං මරණං ආපජ්ජනති; නිවම
 දුනන්ති සලාකහත්තා; අනුකුලසඤ්ඤානති අභානං පිතුති පිතා
 මගෙති දිනන්තා එවං කුලානුකුලවසෙන යජ්ඨබ්බං දුතබ්බනති
 අනො; අස්සමෙධනති ආදිසු අස්සමෙත්ථ මෙධනතිති අස්සමෙධං;⁶ චිති
 පරිසඤ්ඤාති යජ්ඨබ්බස්ස එකච්ඡතිසුපස්ස ධ්වංචො හුමිඤ්ඤ පුරිසෙ ච
 අවසෙසසබ්බවිහවදකඛිණ්ණස්ස සඤ්ඤස්සෙතං අභිවචනා; පුරිසමෙත්ථ
 මෙධනතිති සුචිසමෙධං;⁷ වතුති පරිසඤ්ඤාති යජ්ඨබ්බස්ස සද්ධිං.
 හුමියා අස්සමෙධෙ වුත්තවිහවදකඛිණ්ණස්ස සඤ්ඤස්සෙතං අභිවචනා,
 සමමමෙත්ථ පාසනතිති සමමාපාසො; දිවසෙ දිවසෙ සමමං බිට්ඨිනා,
 තස්ස පතිතොකාසෙ වෙදිං කන්ධා සංහාරිමෙති සුපාදිති සරස්සාතිනදියා

1. ගතිතසාලං. b.

3. එතෙ b.

5. එතස්ස. b.

7. පුරිසමෙධො. b

2. සික්ඛමෙති. b.

4. වන්තො. b.

6. අස්සමෙධො. b.

නිමුග්ගොකායගතො පභුති පටිලොමං ගව්ඡනෙනන යජ්ඣබ්බස්ස සබ්බ
 යාගස්සෙතං අඛිට්ඨනා; වාජමෙඤ්ච පිබ්බනීති¹ වාජපෙඤා; එකෙන පරි
 යඤ්ඤාදා සත්තරසති පසුභි යජ්ඣබ්බස්ස බෙලුවසුපස්ස සත්තරසසත්ත
 රස² දුක්ඛිණස්ස යඤ්ඤාස්සෙතං අඛිට්ඨනා; නඤ්ච එඤ්ච අභග්ගොති³ නිර්ගත
 ලො; නවති පරියඤ්ඤාති යජ්ඣබ්බස්ස සද්ධං භූමියා පුරිසෙති ච
 අස්සමෙධෙ වුත්තවිහවදුක්ඛිණස්ස සබ්බමෙධපරියායනාමස්ස අස්සමෙධ
 විකපපස්සෙතං⁴ අඛිට්ඨනා; මහාරමහාති මහාකිට්ඨා මහාකරණීයා;
 අපි ච පාණාතිපාතසමාරම්භස්ස මහත්තතායපි මහාරම්භායෙව; නි නෙ
 භොනති මහපථලාති එඤ්ච නිරවසෙසඤ්ච සාවසෙසරූපානං⁵ කතං
 තත්තා ඉට්ඨිථලෙන නිපථලාච භොනතීති අඤ්චා; ඉදඤ්ච පාණාති
 පාතසමාරම්භමෙව සක්ඛාය වුත්තං යං පන තඤ්ච අත්තරත්තර දුතං
 දීයති ඉමිනා⁶ සමාරම්භෙන උපහත්තතා මහපථලං න භොති මඤ්චලං
 භොතීති අඤ්චා;⁷ හඤ්ඤාදෙති හඤ්ඤානති; සජ්ඣති අනුකුලං සද්ධං
 යෙ අඤ්ඤා⁸ අනුකුලං සජ්ඣති පුබ්බපුරිසෙති සිට්ඨිතතතා⁹ පට්ඨපුරිසාදි
 සජ්ඣතීති අඤ්චා; සෙසො භොතීති විසෙසොච භොති; න පාපිසොති
 පාපං කිඤ්ච න භොති.

4. 4. 10.

දසමෙ අභිසංඛිතනති රාසිකතා; නිර්වරම්භනති පාණසමාරම්භ¹⁰
 රතීතා; යඤ්ඤානති දෙය්‍යධම්මං තං හි යජ්ඣබ්බතතා යඤ්ඤානති
 වුවමති; කාලෙනාති සුත්තපත්තකාලෙන; උපසංඝනතීති උප
 ගව්ඡනති; කාලං ගතීනති වට්ටකාලෙ වෙව වට්ටගති ච¹¹ අතික්කතතා;
 සුඤ්ඤාස්ස කොවිදුති චතුභුමකපුඤ්ඤාකුසලා;¹² සෙසොති පකඨිදුනෙ;
 සද්ධොති මතකදුනෙ; හව්‍යං කිඤ්චාති හුතිතබ්බං¹³ දෙය්‍යධම්මං උප
 කපෙපතා; සුමෙහෙනා බ්‍රහ්මචාරිසුඤ්ච බ්‍රහ්මචාරිසංඛාතෙ පුබ්බෙනමගීති
 අඤ්චා; සුපත්තනනති සුට්ඨි පත්තං; දුක්ඛිණස්ස සු සං කුභනති යං
 දුක්ඛිණස්ස අනුච්ඡේදනෙසු උපකපපිතං තං සුහුතං සුසිට්ඨං සුපත්තනනති
 අඤ්චා; සෙදධාති බුද්ධධම්මසංඛිතභූතානං සද්දහත්තාය සද්ධො;
 මුත්තෙන මෙග්ගාති විස්සවෙස්සන විත්තෙන; ඉමිනාස්ස මුත්තවාගතං
 දීපෙතීති.

විකාසවග්ගො චතුඤ්චා

1. පිබ්බනීති b 'පිබ්බනීති' ඉට්ඨිකත්ථි.	8. යද්භිසෙසඤ්ඤා. b
2. සත්තරසසත්තරා ම. b	9. සිට්ඨිතතා. b.
3. අභග්ගොති. b.	10. පාණසමා. b.
4. 'විකපපස්සෙතෙතං' කත්ථි.	11. කුලංගතීනති වට්ටකුලං.වෙච්චි
5. නිරවසෙසඤ්ච සාවසෙසරූපෙන	වට්ටකතිඤ්ච. b.)
හඤ්ඤා. b)	12. යඤ්ඤාස්සකොවිදුති චතුභුමක
6. තංඉමිනා. b.	යඤ්ඤාකුසලා b.)
7. මහපථලං.නඤ්චාති අඤ්චා. b.	13. හමිං.කත්ථාති හුතිතබ්බං. b.

4. 5. 1.

පඤ්චමස්ස පඨමෙ ඤාණදස්සණිසම්මොගාසාති දිබ්බවක්ඛුඤ්ණ දස්සනස්ස පටිලාභාය; දිවාසඤ්ඤාං අධිධ්මානිති දිවාති එවං සඤ්ඤාං අධිධ්මාති; සථා දිවා නථා රතනිනති සථා දිවා ආලෝකසඤ්ඤා මනසි කතා තථෙව තං රතනිමපි මනසි කරොති; දුතියපදෙපි එසෙව නයො. සප්පභාසනති දිබ්බවක්ඛුඤ්ණොභාසෙන සමොභාසං; කිඤ්චාපි ආලෝකනදිසං කතං අථො පනෙත් න¹ එවං සලලකෙතිතබ්බො දිබ්බවක්ඛුඤ්ණොලොකො හි ඉධ අධිපෙපතො; විදිතාති පාකටා හුත්වා; කථං පන වෙදනා විදිතා උපපජ්ජනති විදිතා අභ්‍යන්තරෙව නිවර්තනී, ඉධ භික්ඛු වජ්ඣං පරිගණ්හති² ආරමභං පරිගණ්හති තස්ස පරිගණිතවන්තරමභණ්ණාය තා වෙදනා එවං උපපජ්ජනා එවං ධුතා එවං නිරුජ්ඣනනීති විදිතා උපපජ්ජනති විදිතා තිට්ඨනති විදිතා අභ්‍යන්තරෙව නිවර්තනී නාම; සඤ්ඤා විතකෙකස්සපි එසෙව නයො. උදයබ්බසානුසංසිති උදයඤ්ච වයඤ්ච පස්සනො; ඉති රූපෙන එවං රූපං එතතකං රූපං න ඉතො පරං³ අපිති; ඉති රූපස්ස සමුදයොති එවං රූපස්ස උපපාදෙ; අත්ථ ගමොති⁴ පන හෙදෙ අධිපෙපතො; වෙද නාදිස්සපි එසෙව නයො. ඉදඤ්ච සන මෙතං ගිඤ්චෙව සංකාය භාසි නාති භික්ඛවෙ යං මයා එතං පුණ්ණකපඤ්ඤා “සංකාය ලොකස්මි”නති ආදි භාසිතං තං ඉදං ඵලසමාපනති සංකාය භාසිතනති අථො; තත්ථ සංකායාති ඤාණෙන ජාතිතා; ලොකස්මිනති සත්තලොකෙ; සරො චරාතීති උච්චාවචාති උත්තමාධමාති; ඉඤ්ඤානාති වලිතං;⁵ න ඤාති ඤාති ලොකොති ලොකස්මි කත්ථි එකකිකෙපි එකායතනෙපි එකධාතුයාපි එකාරමභණ්ණෙපි නන්ති; සන්තොති පච්චතීකතිලසවුප සමෙන සන්තො; විධුමොති කොධධුමෙන විගතධුමො; එවමෙත්ථ සුත්තනෙන මග්ගෙකග්ගතමපි කථෙත්වා ගාරාය ඵලසමාපනතියෙව කපිතාති.

4. 5. 2.

දුතියෙ භො වනෙසං නත්ථ නත්ථ ජානාති අනුබම්මනනති යො එතෙසං පඤ්ඤානං තස්මිං තස්මිං ධාතෙ බ්‍යාකරණං ජානාති; වතු සඤ්ඤාස්ස ඤාණලො ආහු භික්ඛු. නථාපිධනති තථාපිධං භික්ඛු තෙසු වතුසු පඤ්ඤාසු යුගලොති එවං වදනති; දුරාසදෙ දුප්පසංභොති පරෙති සට්ඨෙවං වා අභිගච්ඡිතං වා න සකකා; ගම්භීරොති සත්තසි දත්තරමභාසමුදෙදො වීය ගම්භීරො; දුප්පධංසංභොති⁶ දුමමොවාපයො; ගම්ත ගණ්ණං වීසසජ්ජාපෙවං න සකකාති අථො; අත්ථ අනිත්ථො වාති වර්තියඤ්ච අවර්තියඤ්ච; අත්ථාගිසම්භොති අත්ථසමගමෙන; බිඤ්ඤා සංඝභින්නොති වුවමනීති ධිතිසමපනොනා පුග්ගලො පණ්ඨිතො අයනති වුවමනී එවං පවුවමනීති.

1. සන න. b

2. පරිගණ්හනාති. b.

3. සරං රූපං. b.

4. අත්ථග්ගමොති. b.

5. මලනං. b.

6. දුප්පධංසිංභොති. b.

4. 5. 3.

තනියෙ නොබගරු න සදබමගරුති කොඩං ගාරවෙන ගරුං කනා ගණනාති න සදබමං සදබමං පන අගාරවෙන ලාමකං කනා ගණනාති; සෙසපදෙසුපි එසෙව නයො. විරුහනතීති වසින්නි සඤ්ජානමුලාය වා සදබාය පතිවිහනති අවලා හවනති.

4. 5. 4.

වතුපේ නොබගරුගාති කොඩමි සතාරවතා; එස නයො සබිබන්.

4. 5. 5.

පඤ්චමෙ සන්ධාති වකකවාලලොකස්ස එකොකාසෙ භූමිං; න වට්ඨි න උපපජ්ජති¹ ඉදං අපරපරචුද්ධිපටිසංකිට්ඨෙන² ගතිනා; ශමනෙනාති පදගමනෙන; නාහනනං ලොකස්ස අනතනති සන්ධා සබ්බාරලොකස්ස අනතං සන්ධාය වදති, ඤානසානති³ ආදිසු ඤාතබ්බං දව්ඨබ්බං පතතබ්බනති අන්ධා; ඉති දෙවපුත්තෙන වකකවාලලොකස්ස අනෙතා, පුට්ඨිතො සන්ධාති සබ්බාරලොකස්ස කට්ඨිතො යො පන අතතනො පඤ්ඤන සද්ධිං සජ්ඣ බ්‍යාකරණං සමෙතීති සඤ්ඤා⁴ සමපතං සනෙතා අවජ්ජිතෙති ආදිමාහ, දළඛබමමාති දළඛබසු උත්තමපමා ණෙන බසුනා සමනතාගතො; බසුගහගොති බසුආවරියො; ශිඤ්ඤි නොති වාදස වස්සාති බසුසිප්පං සිකිත්තො; කතගපන්ධාති උසහප්ප මාණෙපි වාලුකං විජ්ඣිතුං සමන්භාවෙන කතගන්ධො; කතුපාස නොති කතසරකෙවපො⁵ දසසිතසිප්පො; අසනෙනාති කණෙකන; අතිපානෙසාති අතිකකමෙය්‍ය; යාවතා යො තාලව්ජාතිං⁶ අතිකක මෙය්‍ය තාවතා කාලෙන එකං වකකවාලං අතිකකමාමිති අතතනො ජවසමපතතිං දසෙය්‍යති; සුරජ්ජිමා සමුද්දා පට්ඨිමොති යථා 'සුරජ්ජිමා සමුද්දා පට්ඨිමසමුද්දෙ දුරෙ එවං මෙ දුරෙ පදවිතීභාරො අනොසිති වදති; සො කීර පාවිනවකකවාලමුඛවට්ඨියං සිතො පාදං පසාරෙත්වා පට්ඨිමවකකවාලමුඛවට්ඨිං අතිකකමති පුන දුතියං⁷ පාදං පසාරෙත්වා පරවකකවාලමුඛවට්ඨිං අතිකකමති; ඉවජාගතනති ඉවජා එව; අඤ්ඤානුමාති නිප්පඤ්චනං දසෙය්‍යති; භික්ඛාමාරකාලෙ කීරෙස නාගලතාදනකකම්භං බාදිත්වා අනාතතෙන මුඛං බොවිත්වා කාලෙ සමපතෙන උත්තරතුරුමිති පිණ්ඩාය වරිත්වා වකකවාලමුඛවට්ඨියං නිසිනෙතා ගතනාතිඑවං කරෙති තත් මුත්‍රතතං විස්සමිත්වා පුන ජවති; වස්සසන්ධාසුකොති තද දීඝාසුකකාලො හොති අසමපත වස්සසන්ධාවිසිට්ඨි ආයුමති ගමනං ආරති; වස්සසන්ධාසුකිති තං වස්ස සතං අනතතරයෙන ජීවනෙනා; අනතරයෙව කාලංකනොති වකක

1. අපරපරචුද්ධිපටිසංකිට්ඨෙන. b

2. ඤානෙසානති. b.

3. ඤානසානති. b.

4. කතකෙවපො. b.

5. තාලව්ජාතං. b.

6. දුතිය. b.

වාලලොකස්ස අන්තං අප්පඤ්ඤා අනන්තරව¹ මහො; සො පන තත්ත
 කාලං කතාපි ආගන්තුකා ඉමස්මිංසෙව වක්කවාලෙ නිබ්බතති,
 අප්පඤ්ඤා සම්භාරලොකස්ස අන්තං අප්පඤ්ඤා; දුක්ඛස්සාති වට්ඨ
 දුක්ඛස්ස; අනිත්තස්සාති පරිසන්තකරණං; කලෙඛනෙති අත්තභාවෙ;
 සසංකෘතියි සමනිතෙති සසංකෘතියි සමනතකෙ; ලොකානි දුක්ඛ
 සමමං; ලොකසමුදයාති සමුදයසමමං; ලොකනිවේශනාති නිරෝධ
 සමමං; පටිපදනාති මහසමමං; ඉති නාගං ආවුසො ඉවාති වත්තාරි
 සමමාති තිණකට්ඨාදිසු පඤ්ඤපෙමි ඉමස්මිං පන වාතුමහාහුතිකෙ
 කායස්මිංසෙව පඤ්ඤපෙමිති දුස්සෙති, සමිතාපිති සමිතපාපො;
 නාසි.සනිති න පඤ්ඤා. ඡට්ඨං උත්තානත්ථෙව.¹

4. 5. 7.

සත්තමෙ සුචිදුර්විදුරුනිති (යෙන) කෙනපි පරියායෙන² ආසන්නා
 නි හුතා සුචිදුරුනෙව විදුරුති; නිග්ගාමි³ හික්කමෙ පඨමි වාති ආකා
 සඤ්ච මහාපඨමි ව; තත්ත සිඤ්චාපි පඨමිතො ආකාසං නාම න දුරෙ
 ට්ඨිගුලභිගුලමත්තෙති හොති අඤ්ඤමඤ්ඤං අලග්ගනරෙඨන පන
 සුචිදුර්විදුරෙති චුත්තං වෙග්ගෙවගොති සුරියො; සනාඤ්ච හික්කමෙ
 ඛමමාති වතුසන්තට්ඨානාදිහෙදො සත්තංසමොධිපක්ඛිංධමෙමො;
 අසනාඤ්ච ඛමමමාති වාසට්ඨිදිට්ඨිගතහෙදො අසද්ධිමෙමො; පහංගනෙති
 ආලොකකරෙ; අව්‍යාසිතො හොතිති අවිනිවර්තනසභාවො⁴ හොති;
 සත්තං සමාගමමාති පණ්ඩිතානං මිත්තසත්ථව්වසෙන සමාගමො; සාවමුසි
 නිවේශිතොති සත්තකං අද්ධානං නිවේශිතං; නිවේශිතොති නාදි
 සොව හොති පක්ඛිං න ජහති; බිප්පං හි වෙහිති සිසං විනවර්ති.

4. 5. 8.

අට්ඨමෙ පඤ්ඤාලිපුත්තොති⁵ පඤ්ඤාලිපුත්තොති පුත්තො පොරිසා
 වාචාසාති පරිපුර්ණවාචාය; විස්සව්ඨාසාති අපලිවුද්ධාය; අනෙල
 ග්ලාසාති නිද්දොසය වෙව අනලිතාය ව අනපනිතපදව්‍යඤ්ඤානාය;⁶
 පරිසාපග්ගාසාති විවට්ඨපරියාපනනාය;⁷ අනිසිකාසාති වට්ඨං
 අනිසිකාය; විවට්ඨනිසිකමෙව කතා කථෙති වට්ඨනිසිකං කතා
 න කථෙතිති අයමෙත්ත අධිප්පායො; නාගාසමානනති න අක
 ථෙත්තං; අමිතං පදනති නිබ්බානපදං; භාසිතෙති මහාසෙය්‍ය;
 ජොග්ගසෙති නසෙව වෙවට්ඨනං; පහග්ගෙහ ඉසිනං. ඛජ්ජනති
 අබ්බුත්තනරෙඨන නවවිධො ලොකුත්තරධමෙමො ඉසිනං. ඛජො නාම
 චුච්චති තමෙව පහග්ගෙහස්ස උක්ඛිපෙස්ස උච්චං කතා කථෙස්සාති
 අනෙත්තං; නවලොකුත්තරධමමදිපකං සුභාසිතං. ඛජො එත්තෙත්තති සුභා
 සිතඛජො; ඉසිතොති චුද්ධාදයො අරියා; ඛමමමා හි ඉසිනං. ඛජෙතිති
 හෙව්ඨා. චුත්තනායෙත්තෙව ලොකුත්තරධමෙමො ඉසිනං. ඛජො නාමාති.

1. උත්තානත්ථෙව වාති. b.	4. අනිවුච්චනසභාවො. b.
2. කෙතභිපරිසායෙන. b, ඉධව	5. පඤ්ඤාලිපුත්තොති. b
කත්ථි. b.)	6. අපනිතපදව්‍යඤ්ඤානාය. b.
3. නාගාම. b.	7. විවට්ඨපරියාපනනාය. b.

4. 5. 9

නවමෙ සඤ්ඤාවිපල්ලාසානි සඤ්ඤාය විපල්ලත්ථාවා වතස්සො විපරිත්තසඤ්ඤානි¹ අපේඛා; සෙසවයෙපි එසෙව නයො. අභිවේචි භිවේචනානි හික්ඛවෙ සඤ්ඤාවිපල්ලාසොනි අනිවේචි වත්ථුසම්මි නිවම්. ඉදන්ති එවං ගහෙතො උපපජ්ජනසඤ්ඤා සඤ්ඤාවිපල්ලාසොනි අපේඛා; ඉමිනා නයෙන සබ්බපදෙසු අපේඛා වෙදිතබ්බො; අනන්තානි ච අභ්‍යානි අනන්තානි අභ්‍යානානි එවං සඤ්ඤාදිනොනි අපේඛා; ඕච්ඡා දිට්ඨිගණානි² න කෙවලං සඤ්ඤාදිනොව සඤ්ඤාය විශ උපපජ්ජමානාය ඕච්ඡාදිට්ඨියාපි ගතා;³ බිහත්ථිනානානි තෙ⁴ සඤ්ඤාදිට්ඨියො විශ උපපජ්ජමානෙන හතෙනන විතෙනන සමන්තාගතා; විසඤ්ඤාදිනොනි දෙසනාමත්තමෙතං විපරිත්තසඤ්ඤාවිත්තදිට්ඨිනොනි අපේඛා; භො ඤායොගසුත්තා මාරස්සානි තෙ මාරස්ස යොගෙ සුත්තා නාම භොනති; අසොගහෙබ්බිනොනි චතුති යොගෙහි බෙමං නිබ්බානං අප්පත්තා; සත්තානි පුග්ගලා; බුද්ධානි චතුසම්මුද්ධා; ඉමං ඛම්මනානි චතුසම්මු ඛම්මං; සම්මිත්තං පච්චලද්ධානි සක්ඛිත්තං⁵ පටිලභිත්තා; අභිවේචි නද්දකමුත්තා⁶ අනිවේචිනාවෙනෙව⁷ අද්දසංසු; අසුභනද්දසුත්තානි අසුභං අසුභතොයෙව අද්දසංසු; සම්මාදිට්ඨිසම්මාදානානි ගතිතසම්මාදස්සනා; සබ්බං දුක්ඛං උපච්චෙතුන්ති සක්ඛං වට්ටදුක්ඛං සමතික්කන්තා.

4. 5. 10.

දසමෙ උපකක්ඛිලෙසානි විරෝවිතුං අදන්තා උපකක්ඛිලිට්ඨිභාවකර භේන උපකක්ඛිලෙසා; මභිකානි හිමං;⁸ ධුම්රජොති ධුමො ච රජො ච; රාහුති පුරිමා නයො අසම්පන්නඋපකක්ඛිලෙසා රහු පන සම්පන්න උපකක්ඛිලෙසවසෙන කපිතොති වෙදිතබ්බො; සම්මන්ත්රාහුමණා න ගාසනති න භාසනති න විරෝවනතිති ගුණපතාපෙන න තපනති ගුණො භාසෙන න භාසනති ගුණවිරෝවනෙන න විරෝවනති; සුඛමෙරසපානා අප්පට්ඨිතානි පඤ්චවිධාය සුරාය චතුර්බ්බියං ච මෙරසස්ස පානතො අවිරතා; අවිජ්ජානිවුත්තානි අවිජ්ජාය නිවාරිතා පිතිතා;⁹ පිසරුපානි නාදිනොනි පියරුපං සාතරුපං අභිනාදුමානා තුස්සමානා; ඝාදි ඝනානිති; ගණනති; අපිද්දසුති අකුබාලා; සනෙතනිකානි තණ්හා යොතෙනනෙව සනෙත්තා;¹⁰ කාමසිනානි අත්තභාවං; ඤායනති කක්ඛලං; ඉමසම්මි සුත්තෙපි ගාථාසුපි විවට්ටමෙව කපිත්තනි.

පඤ්චමො වගෙගා.

පඨමො පණ්ණාසකො නිට්ඨිගො.

1. විපරිත්තසඤ්ඤායොනි. b.	6. අනිවේචිනාවෙනෙව b පාළියමපි
2. ඕච්ඡාදිට්ඨිගණානි. b.	‘අනිවේචිනද්දසුත්තා’කප්ථමි.)
3. ඕච්ඡාදිට්ඨියාපිගණා. b	7. අභිවේචිතාවෙන. b.
4. බිහත්ථිගණානි. b.	8. හිමිසම්මතෙහො ධුමොරජෙති. b.
5. සක්ඛං. b.	9. අවිජ්ජානිවුත්තානි පිතිතා b.
	10. සපොත්තා. b.

4. 1. 1.

දුතියෙස පඨමෙ පුඤ්ඤාභිසංඤ්ඤාති පුඤ්ඤාසං අභිසංඤ්ඤා පුඤ්ඤාප පකතිසොති¹ අපේඛා; කුසලාභිසංඤ්ඤාති නසොටි වෙවච්චනා; තෙ පනෙ තෙ සුඛං ආගරන්තීති සුඛස්සාභාගා; සුචුට්ඨ අභානං රූපාදීනං දයකාති සොචගීති; සුඛං නෙසං විපාකොති සුඛවිපාකා; සංගෙහ උපපතති සංගො සංගාය සංවත්තන්තීති සංගසංවත්තනීතා; විවරං පරි භුඤ්ඤමානොති විවරන්ද්‍රිය වන්. ලභිත්වා සුචුක්ඛතාදීනං අභාවෙන නං නිකම්පනොපි කතරෙනොපි කාරුපනොපි පාරුපනොපි² ජිණ්ණකාලෙ පච්චන්ද්‍රණං කතරෙනොපි පච්චන්ද්‍රතූලපි අසකකුණේයං භුමච්චන්ද්‍රණං³ කතරෙනොපි භුමච්චන්ද්‍රණස්ස අනනුච්ඡිකං ථාලෙත්වා ථාලෙත්වා⁴ පාදපුඤ්ඤානං කතරෙනොපි පරිභුඤ්ඤමානොනෙව⁵ චුච්චති යද පන පාදපුඤ්ඤානමපි න සකකා ඉදන්ති සමමජ්ජත්වා ජබ්බිතං හොති තද පරිභුඤ්ඤමානො නාම න හොති; අප්පමාණං. වෙතොසමාධිනති අරහත්තඵලසමාධිං; අප්පමාණො භාසං පුඤ්ඤාභිසංඤ්ඤාති ඉමිනා දයකස්ස පුඤ්ඤවෙනනාය අප්පමාණතං කපේති; තස්ස හි බිණ්ණසමාධිං මෙ විවරං පරිභුඤ්ඤාති පුනපුනං⁶ අනුස්සරණ වසෙන පටන්තපුඤ්ඤවෙනනා අප්පමාණා හොති තං සක්ඛියෙන චුත්තං; පිණ්ණපාතාදිසු පන යො පිණ්ණපාතා; පරිභුඤ්ඤා සත්තා හමපි තෙතෙව යාපෙති අඤ්ඤං න පරිභුඤ්ඤාති සො සත්තාහමපි තංගෙව පිණ්ණපාතං පරිභුඤ්ඤමානො නාම හොති, එකසමිං පන සෙනා සනෙ රත්තිට්ඨානදිට්ඨානාදිසු වංකමනොපි යාව තං සෙනාසනං පහාය අඤ්ඤං න ගණන්ති නාව පරිභුඤ්ඤමානො නාම හොති, එකෙන පන හෙසජේජන ව්‍යාධිමති චුපසනෙන යාව අඤ්ඤං හෙසජේ. න පරිභුඤ්ඤාති නාවදෙව පරිභුඤ්ඤමානො නාම හොති; බහුගෙරවන්ති බහුති හෙරවාරමමණෙති සමන්තාගතං; රතනගණනනති සත්තන්තං වරරතනානං;⁷ ආලසනති වාසට්ඨානං, සුචුස්සමන්ති⁸ බහුකා හුත්වා සන්දමානා; සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව.

4. 1. 2.

දුතියෙ අභිසංකතෙනාගීති මග්ගඵලසමපසුභෙත්ති; තාති හි අරියානං⁹ කන්තාති හොනති පියාති මනාපාති; සෙසං සුත්තනෙන නාව යං වත්තබ්බං සියා තං විසුඤ්ඤිමග්ගෙ චුත්තමෙව ගාරාසු පන සද්ධාති සොතාපනනස්ස සද්ධා අධිපෙපතා; සීලමපි සොතාපනනසීල¹⁰ මෙව; උජ්ඣුග්ගඤ්ඤා දස්සන්තති කායවඤ්ඤාදීනං අභාවෙන බිණ්ණස වස්ස දස්සනං උජ්ඣුග්ගදස්සනං නාම; ආහුති කථස්සති සොදන්ති චුද්ධිමමග්ගෙසු පසාදං; ඛමමදස්සන්ති චතුසමධිමමදස්සනං.

1. පුඤ්ඤාපවත්තිසොති. b.

2. කතරෙනොපි පාරුපනොපි. b.

3. භුමච්චන්ද්‍රණං. b.

4. ථාලෙත්වා. b.

5. තෙව. b.

6. පුනපුනං. b. [රතනානං. b.

7. රතනවරාතනති අත්තන්තමෙ

8. සුචුස්සමන්ති. b.

9. අරියාති. b.

10. සොතාපනනස්ස සීල. b.

4. 1. 3.

තනියෙ සම්බලාපි චො ගහපනී ච ගහපනානිසො වාති බහුකා
ගහපනයො ච ගහපතානියො ච ආවාහවිවාහකරණභාය ගවජ්ජනා
තමෙව මග්ගං පටිපන්නා ගොතති; සංවාසානි සහවාසා එකතො වාසා;¹
ජමො ජවාසානි ගුණමරණෙන මතන්නා ජමො ගුණමරණෙනෙව මතාය
ජවාය සද්ධිං; දෙවියා සද්ධිතනි ගුණෙති දෙවිභූතාය සද්ධිං; දුෂ්ඨිලාති
තිස්සිලො; පාසමමොති ලාමකධිමො; අනෙකාසකපටිසාසකොති
දසති අනෙකාසවජ්ජුති අනෙකාසකො; හයං දසෙය්නා සන්නර්ජනෙන
පරිභාසකො; එවං සබ්බජ් අපො වෙදිතබ්බො. කදම්බාති ඵද්ධිමච්ඡ
රිතො; ජනිපගසොති ජයමපතිකා; වද්දඤ්ඤාති යාවකච්චනස්ස² අජං
ජානනති; සඤ්ඤාති සීලසඤ්ඤානෙ සමනනාගතා; ධම්මජීවිතොති
ධිමෙ ධාතා ජීවිතං කප්පොනාති ධිමජීවිතො; අජා සම්පුරා
ණොනාති වධිසංඛාතා අජා එතෙසං බහු ගොතති; ථාසඤ්ඤා³ උපජ්
ඤ්ඤාති අඤ්ඤාමඤ්ඤා ථාසුචිතාරො ජායති; කාමකාමිතොති කාමෙ
කාමසමානා.

4. 1. 4.

වතුජෙ කමමපථවසෙන දෙසනා පවතතිතා සෙසං තාදියමෙව.
ඉමෙසු පන චිත්ත සුතෙතසු ආගාරිකපටිපදා⁴ කපිතා සොතාපන්නසක
දුගාමිනමපි චට්ටති.

4. 1. 5.

පඤ්චම ගෙනුසසඛිතමිති කිමජං උපසඛිතමි අනුග්ගණනන්දං;
තථාගතො හි තං රට්ඨං පාපුණ්ණොතො ඉමෙසංසෙව විනාං සංගණන
න්දාය පාපුණාති, නකුලපිතා කීර පඤ්ච ජාතිසතාති තථාගතස්ස
පිතා අගොසි පඤ්ච ජාතිසතාති මහාපිතා පඤ්ච ජාතිසතාති වුල
පිතා⁵ නකුල මාතාපි පඤ්ච ජාතිසතාති මාතා අගොසි පඤ්ච ජාතිස
තාති මහාමාතා පඤ්ච ජාතිසතාති වුලමාතා⁶, තෙ සජ්ජිට්ඨකාලතො
පට්ඨාය පුත්තසිනෙහං පටිලභිතා ගන්නාතා⁷ ගන්නාතාති වච්ඡකං
දිස්වා වච්ඡිද්ධිති ගාථි විස විරවමානා උපසඛිතමිතිා පඨමදස්සනෙ
නෙව සොතාපන්නා ජාතා, නිවෙසනෙ පඤ්චසතානං හික්කුතං ආස
නාති සදා පඤ්ඤාතොනෙව ගොතති, ඉති හගවා තෙසං අනුග්ග
හන්දාය⁸ උපසඛිතමි; අභිවජිතාති⁹ අතික්කමිතා; අභිසම්පරාසමාති පර
ලොකෙ ව; සම්පද්ධාති සද්ධාය සමා එකසද්ධි; සීලාදිසුපි එතෙව නයො.

1. සහවාසා. b.

2. යාවකාතං වචනස්ස. b.

3. ථාසුකං. b.

4. අගාරිකපටිපදා. b.

5. පිතා අගොසි පඤ්චජාතිසතාති

වුලපිතා. b.

6. තථාගතස්ස මාතා අගොසි පඤ්ච

ජාතිසතාති වුලමාතා. b.

7. ගන්නාතා. b.

8. අනුග්ගණනන්දාය. b.

9. අභිවජිතා-කප්පි. b.

4. 1. 6-7.

ජයං¹ කෙවලං හිකුන්තං දෙසිතං සෙසමෙඤ් තාදිසමෙව. සත්තමෙ
 සස්සනෙලනති තස්ස හි² නිත්මස්ස නාමං, කොලිසානනති කොල
 රාජකුලානං; ආයුං ඛො පන දමාති ආයුදනං දමා; ආයුස්ස හාගිති
 හොගිති ආයුලාභපටිලාහිති³ හොති ආයුං වා හජතිකා තොති ආයු
 පටිලාහිතිති අඤ්ඤා; සෙසපදෙසුපි එසෙව නසො. රසසා උපෙතනති
 රසෙන උපෙතං රසසමපනනං; උජ්ජග්ගෙසුති⁴ කායවසිකාදිරතිතතතා
 උජ්ජකමෙව ගතෙසු ඛිණ්ණසවෙසු; වරණ්ණපපනෙහසුති පඤ්චදසති වර
 ණධමෙමති සමනනාගතෙසු; මහගගනෙසුති මහගතං ගතෙසු; ඛිණ්ණ
 සවානංසෙවෙතං නාමං; පුඤ්ඤාන පුඤ්ඤං සංඝඤ්ඤානාති පුඤ්ඤාන
 සඤ්ඤං පුඤ්ඤං සට්ඨසමානං; මහපඨලා ලොකවිදුහවණ්ණිතාති එව
 රූපා දුතසසිඛාතදකඛිණ්ණා තිවිධලොකං විදිතං කල්පා විදිතතතා⁵ ලොක
 විදුතං බුද්ධානං වණ්ණිතා බුද්ධෙති පසන්ථාති අඤ්ඤා; සඤ්ඤාමුක්ඛස්ස
 රතතාති සඤ්ඤා දුතං අනුස්සරනතා, වෙදග්ගනාති තුට්ඨිජානා.

4. 1. 8.

අට්ඨමෙ සඤ්ඤානානනති කායවාමාති සඤ්ඤාතානං; පරදහන
 හොජිතනති පරෙති දිනනමෙව භුඤ්ජතා යාපෙන්නානං; කාලෙ
 නාති යුත්තපත්තකාලෙන; සත්තමෙව දදතීති සහන්ථා සකකාරං
 කතා දදති; වතනාපි ආනාති අනුප්පවෙච්ඡතිති වතනාරි කාර
 ණාති අනුප්පවෙසෙති දදති; සසවා හොගිති මහාපරිවාරො හොගි.

4. 1. 9.

තවමං කෙවලං හිකුන්තං කපිතං සෙසමෙඤ් තාදිසමෙව.

4. 1. 10.

දසමෙ සාමිපිපපිදනති ගිහිතං අනුච්ඡිකං පටිපතති; පච්චු
 පට්ඨිතා හොගිති අභිහරිතා දතුකාමතාය පතිඋපට්ඨිතො හොගි
 උපනතො හිකුන්තසිකස්ස විවරං දෙතිති අඤ්ඤා; උපට්ඨිතාති උපට්ඨා
 යකො; කෙසං දිවා ව රතෙනා වාති යෙ එවං වතුති පට්ඨසෙති
 උපට්ඨගනති තෙසං දිවා ව රතතිව පරිවොගවසෙන ව අනුස්සරණ
 වසෙන ව සදු පුඤ්ඤං පට්ඨස්සති; සග්ගඤ්ඤා සාමිපිදානනති⁶
 තාදිසො⁷ තං හදදකං කමමං කතා සග්ගධානං උපගච්ඡති, ඉමෙසු
 වතුසුපි සුත්තනෙතෙසු ආහාරියපට්ඨද⁸ කපිතා සොතාපනනසකදුගාමි
 නමි වට්ඨති.

පුඤ්ඤාතිසන්ධවගෙනා පඨමො.

1. ජයං. l.

2. පජ්ජතිකතති තස්ස. b.

3. ආයුභාගපටිලාහිති. b

4. උජ්ජග්ගෙසුති. b

5. සිතනතා. b.

6. සපෙතිධානනති. b.

7. තාදිසො. b.

8. අහාරියපට්ඨද. b.

4. 2. 1.

දුතියස්ස පඨමෙ අනිට්ඨපටිකෙව්වෙන ඉට්ඨා; මනො කමනති පටි සන්තීති කන්තා; මනං අප්පායනති වසිත්තනීති මනාපා; දුල්ලභාති පරමදුල්ලභා; භොගාති භුඤ්ජතබ්බකා¹ රූපාදයො විසයා; සහ ඛමෙම නාති ඛමෙමනෙව² සද්ධිං උප්පරුන්තා මා ඛමමුපසානං³ කන්තා අඛමෙම නාති; අථ වා සහ ඛමෙමනාති සකාරණෙන; තෙන⁴ සෙනාපති සෙට්ඨිට්ඨානාදිනා⁵ කාරණෙන සද්ධිං යෙව උප්පරුන්තාති අත්ථො; සසොති පරිවාරසම්පත්ති; සහ ඤාතීතීති⁶ ඤාතකෙති සද්ධිං; සහ උප්පකායෙහිති සුඛදුකෙව්ව උපනිජ්ඣායිතබ්බතතා උප්පකායසංඛා තෙති සන්ද්විට්ඨසම්පතෙතති සත්ථිං; අතිවමං කරොතීති අකාතබ්බං කරොති; ක්වමං අපෙක්ඛෙතීති කතතබ්බසුත්තකං කීවමං අකරොනෙතා තං අපර ධෙති නාම; ඛංසනීති පතති පරිභායති; අභිජ්ඣා විසමලොභනති අභිජ්ඣා සංඛාතං විසමලොභං; පජ්ඣතීති නුදති නීගරති; මහාපසෙඤ්ඤාති මහත්තපසෙඤ්ඤා; සුඵුපසෙඤ්ඤාති සුඵුලපසෙඤ්ඤා ආපාඨදසොති තං තං අත්ථො ආපාඨෙති තමෙව පස්සති සුඛමමපිස්ස අත්ථජාතං ආපාඨං ආගප්ති තයෙවති අත්ථො; උට්ඨානවිජිසායිගතෙහිති උට්ඨානසම්ඛාතෙන විරියෙන අධිගතෙති; බාහාබලපටිවිතෙහිති බාහාබලෙන පරිවිතෙති වසිතෙති; සෙද්ධිකම්පනෙහිති අවකම්පතයෙදෙති සෙදං මුඤ්ඤිතා වායාමෙන පයොගෙන සංගතෙහිති⁷ අත්ථො; ඛමමුකෙහිති ඛමමුසුතෙහිති; ඛමමලදෙබ්බිති දසකුසලකමමපථධමෙම⁸ අකොපෙත්වා ලදෙබ්බිති; පත්ත කම්මාතීති යුත්තකම්මාති අනුච්ඡිකකම්මාති; සුඛෙතීති සුඛිතං කරොති; පිණෙතීති පිණිතං බලසම්පත්තං කරොති; ණාගගතං භොතීති කාරණගතං භොති; කිං පන තන්ති වතුසු⁹ එකං භොගෙති කතතබ්බං කමමං¹⁰ භොගජාතමෙව ණාගගතං;¹¹ පත්තගතනාති යුත්ත පත්තට්ඨානගතං; ආසනනිසො පටිභුත්තනති කාරණෙනෙව පටි භුත්තං භොගජාතං භොතීති; පටිසොධාස වත්තනීති¹² පිදතිතා වත්තති; යථා අග්ගිආදිති උප්පන්නාසු ආපදසු එවං ආදිත්තගෙහතිබ්බාපනාදිනං¹³ අත්ථාය ඛනපරිව්වාගං කන්තා තාසං ආපදනං මඤ්ඤං පිදහති වාරෙති; සොජිං අත්තානං කරොතීති නිරුපද්ධවං ඛෙමං අත්තානං කරොති; ඤාතිබලිනති ඤාතකානං බලිං; අතීඨිබලිනති ආගතතුකබලිං;¹⁴ සුඛ පෙතබලිනති පරලොකගතානං ඤාතකානං බලිං; රාජබලිනති රඤ්ඤා කතතබ්බසුත්තකං රාජබලිං; දෙවතාබලිනති දෙවතානං කතතබ්බබලිං; සබ්බමෙතං තෙසං තෙසං යථානුච්ඡිකවසෙන

1. භුඤ්ජතබ්බා. b.

2. සද්ධිංමෙමනෙව b

3. ඛමමසාසානං. b.

4. තෙන (තෙන) b.

5. ණානාදී. b.

6. ඤාතීතී. b.

7. සමම්පතෙහිති. b.

8. ඛමමුකෙහිතිදසකුසලකමමපථධමෙම b.

9. වතුසු (පත්තකමෙමසු) b.

10. කතතබ්බකමමං. b

11. ණානංගතං. b.

12. සංවත්තනීති. b.

13. ආදිත්තගෙහං නිබ්බාපනාදිනං. b.

14. ආගතතුකානං බලිං. b.

දුතබ්බදුතස්ස අභිවචනං; **බන්ධිසොරෙවෙ** **තිවිධානි** අභි
වංසනකවන්තිස්සඤ්ච සුසිලතාය ව නිවිධානං; **එකමනනානං** දමෙනති
එකං අත්තනොව අත්තනාවං ඉන්ද්‍රියදමෙන දමෙනති; **සමෙනති**¹
අත්තනො විත්තං නිලෙසවුපසමනෙන සමෙනති; **පටිතිබ්බාපෙනති**²
කිලෙසපරිතිබ්බානෙනෙව පරිතිබ්බාපෙනති; **උදධග්ගිකනති** ආදිසු
උපරුපරිභූමිසු එළදනවසෙන උද්ධමග්ගමස්සාති උද්ධග්ගිකා;³ සග්ගස්ස
තිතාති⁴ තත්‍රාපපත්තිජනනතො සොවගිකා, නිබ්බන්ධනනිබ්බන්ධනානො
සුඛො විපාකො අස්සාති සුඛවිපාකා; සුචුට්ඨ අග්ගානං දිබ්බවණ්ණොදිනං
දසනනං විසෙසානං නිබ්බන්ධනතො සග්ගසංවත්තනිකා; එවරුපං
දක්කිණං පතිට්ඨාපෙති⁵ අත්තං; **අපිසබ්බමම** **සීතොති** පඤ්ඤාසිල
ධමම පතිට්ඨිතො; **පෙවෙ සග්ගෙ** **ව මොදති**⁶ පරලොකං ගතත්තා
යත් සග්ගෙ පටිසංකිං ගණනාති තත් මොදති; සොතාපත්තං⁷ සකද
ගාමිනො වා ගොනතු අනාගාමීති සබ්බසං අස්සං⁸ පටිපදා ලබ්බතෙවති.

4. 2. 2.

දුතියං **අබ්බමතිසාති** පත්තබ්බාති; **සාමගොගිතාති** වජ්ජකාමෙ
ව කිලෙසකාමෙ ව පරිභුඤ්ජනෙන; **අත්තිසුඛාදීසු** අත්ති උපපජ්ජනකසුඛං
අත්තිසුඛං නාම; හොතෙ පරිභුඤ්ජනස්ස⁹ උපපජ්ජනකසුඛං ගොගසුඛං
නාම; අනණොසමිති¹⁰ උපපජ්ජනකසුඛං අනණං¹¹ සුඛං නාම; නිද්දෙසො
අනවජ්ජාසමිති උපපජ්ජනකසුඛං අනවජ්ජසුඛං නාම; **භුඤ්ජනති**
භුඤ්ජමානො; **පඤ්ඤා විපස්සාති** පඤ්ඤාය විපස්සති; **උගො ගාගෙති**
වෙ කොට්ඨාසෙ; ගෙට්ඨිමාන නිණි එකං කොට්ඨාසං අනවජ්ජසුඛං
එකං කොට්ඨාසනති එවං පඤ්ඤාය පස්සමානො වෙ කොට්ඨාසෙ ජානා
තිති අත්තං; **අනවජ්ජසුඛස්සො නනති** එතං නිවිධමි සුඛං අන
වජ්ජසුඛස්ස සොලසිං කල්පාග්ගතිති.

4. 2. 3.

තතියං තිකනිපාතෙ වණ්ණිතමෙව. **සසුබ්බදෙවසාති**¹² පදමත්ත
මෙව එත් විසෙසොති. වතුපේ සබ්බං උත්තානත්මෙව.

4. 2. 5.

පඤ්ඤමෙ රුපෙ පමාණං ගහෙත්වා පසන්තො **රූපසමාණො**
නාම; **රූපසංසග්ගනාති** තස්සෙව අත්ථවචනං; සොසෙ පමාණං
ගහෙත්වා පසන්තො **සොසසමාණො** නාම; විවරලුච්චත්තලුච්චෙසු
පමාණං ගහෙත්වා පසන්තො **ලුච්චසමාණො** නාම; ධර්මෙව පමාණං
ගහෙත්වා පසන්තො **ධර්මසමාණො** නාම; ඉතරාති තෙසංසෙව අත්ථ
මෙවචනාති.¹³ සබ්බසන්තෙ ව තස්සො කොට්ඨාසෙ කත්වා වෙ කොට්ඨාසා

1. දමෙනති. b.

7. ගොති අනාගාමිනො වා

2. සමෙනති. b.

සබ්බසං අත්තං. b.

3. උපපත්තමග්ගමස්සාති උද්ධග්ගිකා. b.

8. පරිභුඤ්ජනෙන න. b.

4. තිතා. b.

9. අනණංසමිති. b.

5. පමොදති. b.

10. අනණං. b.

6. දෙති ගොතාපත්තස්ස. b.

11. (අග්ගං) සසුබ්බදෙවසාතිති. b.

12. අත්ථවචනාති. b.

රූපපමාණෝ එකෝ න රූපපමාණෝ, පඤ්ච කොට්ඨාසෙ කතා වතතායො කොට්ඨාසා සොසපමාණෝ එකෝ න සොසපමාණෝ, දස කොට්ඨාසෙ කතා නව කොට්ඨාසා ලුබ්භපමාණෝ එකෝ න ලුබ්භපමාණෝ සතසතස්සං කොට්ඨාසෙ කතා පන එකෝ කොට්ඨාසොව ධම්මපමාණෝ සෙසා න ධම්මපමාණෝව් වෙදිතබ්බා. රූපෙන පාමිංසුති¹ යෙ රූපං දිස්වා පසන්නා තෙ රූපෙන පාමිංසු නාම පමිනිංසුති² අපේ; ඥාසෙන අනවගුති සොසෙන අනුතතා සොසපමාණං ගහෙනා පසන්නාති අපේ; ඡන්දරාගවසුපෙනාති ඡන්දස්ස ව රාගස්ස ව වසං උපෙනා; අජකිත්තඤ්ච න ජානාතීති නියකජකිත්තෙත තස්ස ගුණං න ජානාති; බ්‍රහ්මා ව න සස්සතීති බ්‍රහ්මාපියස්ස පරිපතතිං න පස්සති; සමන්තාවරණොති සමන්තතො ආචාරිතො සමන්තා වා ආචරණමස්සාති සමන්තාවරණො; ඥාසෙන වුස්සතීති ඥා³ සොසෙන නීයති න ගුණෙන; අජකිත්තඤ්ච න ජානාති බ්‍රහ්මා ව විස්සතීති නිය කජකිත්තෙත ගුණං න ජානාති බ්‍රහ්මා පනස්ස පරිපතතිං පස්සති; බ්‍රහ්මා ඵලදස්සාවිති තස්ස පරෙති කතං බ්‍රහ්මා සකකාරඵලං පස්සන්නො විනිවරණදස්සාවිති විවටදස්සාවි;⁴ න සො ඥාසෙන වුස්සතීති සො සොසෙන න නීයති.

4. 2. 6.

ඡට්ඨ මොහජඤ්චාපවිදදසුති මොහජඤ්චාපි අවිදදසු අපණ්ණිතා; සමික්ඛානන්ති සද්දකං; දුඤ්ඤානන්ති ආයතිඤ්ච දුක්ඛවට්ඨිදසකං; අමඤ්ඤානන්ති පඤ්ඤාවකඤ්චරිතා; සථා ධම්මා තථා සන්තාති යථා රාගාදසො ධම්මා සිතා තථා සභාවාචි⁵ සුඤ්ඤා; නාසොචනන්ති⁶ මඤ්ඤා ඡෙති මයං එවං සන්නා එවං සභාවාති නස්ස මඤ්ඤා⁷ න මඤ්ඤානන්ති අපේ; ඉමසම් සුත්තෙති ගාථාසුපි වට්ඨමෙව කපිතං.

4. 2. 7.

සත්තමෙ ඉමානි වන්නාපි අභිග්ගජාලානිති ඉදං දට්ඨවිසානෙව⁸ “සක්කාය වුත්තං, යෙ හි කෙවි දට්ඨවිසා සමබ්බ තෙ ඉමෙයං වතුන්නං අභිග්ගජාලානං අබ්‍යුත්තරගතාව⁹ හොනති; අනතගුත්තිඤ්ච අත්තතො ගුත්තජාය; අත්තරකඛාඤ්ච අත්තතො රකඛනජාය; අත්තපටිත්තා ඤාති අත්තතො පරිත්තානජාය; පරිත්තං නාම අනුජානාමිති අපේ; ඉද්දති යථා තං පරිත්තං කාතබ්බං තං දස්සෙන්නො “විරූපකෙබ්බි මෙ”¹⁰ති ආදිවාහ: තත්ථ විරූපකෙබ්බිති විරූපකභාවාගකුලෙති; සෙසෙසුපි එසෙව නාමො; අපාදකෙබ්බිති අපාදකසන්නෙති; සෙසෙසුපි එසෙව නාමො; සමබ්බ සත්තාති ඉත්තො සුමබ්බ එත්තකෙත ධානෙන ඔදිස්සක

1. රූපෙ පමාණංසුති. b.

5. සභාවාච. b.

2. තෙරූපෙ පමාණංසු නාම

6. නතසෙසවිනිති. b.

පමිදිංසුති. b.

7. මයං එවං සභාවාති තස්ස

3. වුස්සතීති. b.

තමඤ්ඤාඡෙර.

4. විවට්ඨදස්සාවි. b

8. අත්තරංගතාව-කත්ථ. b.

මෙතන. කපේනා ඉදුනි අනුදායකමෙතන. කපේනා ඉදුමාරඬා,
තත් සතනා පාණා භුතාති සබ්බානෙතාති පුග්ගලවෙච්චනානෙව;
හද්දාති පසානතුති හද්දාති ආරමමණාති පසානතු; මා තච්ච පාපමා
ගමාති කඤ්චි¹ සතනං පාපකං ලාමකං මා ආගච්ඡතු; අපමාණො
මුද්දාති එත්² බුද්ධගුණා වෙදිතබ්බා තෙ හි අපමාණා නාම; සෙසපද
වයෙපි³ එතෙව නයො. පමාණවනානාති ගුණපමාණෙන යුතතාති;
උණණානාති ලොමසනාහිකො මකකටකො;⁴ සරච්ඡිති සරගොලිකා;
කතා මෙ රකඛා කතා මෙ පටිනාති මයා එතතකසා ජනසා
රකඛා ව පරිත්තානඤ්ච කතං; පටිත්තමහතු ගුණානිති සබ්බෙපි මෙ
කතපරිත්තානා සතනා අපගච්ඡතු මා මං විහෙයංසුති අපො.

4. 2. 8.

අවස්මෙ අවිරපසානනෙත දෙවදතෙතති සබ්බං හිඤ්ඤා න වර
පකකතෙත; පරාගවාසාති අවබ්බිසා විනාසාය; අසානනිති වලවාය
කුච්ඡමිං ගද්දසා ජාතා; අනාවාසා ගබ්බං ගණනාති⁵ නං
අසොන සද්ධිං සමපයොජෙනති සා ගබ්බං ගණනිනා කාලෙ සමපතෙත
විජායිතං න සකෙකානති⁶ පාදෙහි භූමිං පහරනති තිට්ඨති අථ සා
වය්‍යායො පාදෙ වතුපු බාණුකෙසු⁷ බ්බන්ති කුච්ඡං එළෙකා
පොතකං⁸ නිහරනති සා නපේව මරති තෙනෙවං⁹ වුත්තං.

4. 2. 9.

තවමෙ කිලෙකානං සංවරන්ධාය පවෙසවාරං පිදහනන්ධාය¹⁰ පධානං
සංවරපඤ්ඤානං; පඡනනන්ධාය පධානං පහානපඤ්ඤානං; කුසල¹¹
ධම්මානං මුඤ්ඤානන්ධාය වසිත්තන්ධාය පධානං භාවනාපඤ්ඤානං; තෙසං
යෙව අනුරකඛනන්ධාය පධානං අනුරකඛනාපඤ්ඤානං.

4. 2. 10.

දසමෙ අබමනිනා හොනති පොරාණකරුජ්ඣි සිපිතං දස
භාගබලිකෙව අපරාධානුරුපඤ්ඤා දණ්ඩං අගගෙනා අතිරෙකබලිතො
මෙව අතිරෙකදණ්ඩසා ව ගහණෙන අබමනිනා; රාජසුත්තාති
රජෙඤ්ඤ ජනපදෙසු කිට්ඨසංවිධායකා ආයුතකපුරිසා; බ්‍රාහ්මණගහ
පතිනාති අනෙතානගරවාසිනො බ්‍රාහ්මණගහපතයො; නෙගමජාන
පද්ධති නිගමවාසිනො මෙව ජනපදවාසිනො ව; විසමනති විසමා
හුතා අසමයෙන වායනති අපො; විසමාති න සමා අතිථද්ධා¹² වා
අතිමුද්දකා වාති අපො; අපඤ්ඤාති මග්ගතො අපගතා උම්මග්ගතො

1. කිඤ්චි. b.

2. එත්(බුද්ධාති) b.

3. සෙසවයෙසුපි-කත්ථි. b.

4. ලොමසාහිලොමකකටකො. b

5. ගණනිති. b.

6. කසකකාති-කත්ථි-නා:සෙකාති. b.

7. බාණුසු. b.

8. නෙත. b.

9. තෙතෙත. b.

10. සංවරන්ධා. b.

11. කුසලානා. b.

12. අතිත්ථද්ධා. b.

මනො හුතො වායනතීති අනො; දෙවනා පටිකුපිතා භවනතීති වානෙසු හි විසමෙසු අපඤ්ඤෙසු වායනෙතසු රුකාං හිථ්ථනති; විමා නාති හිථ්ථනති; කංමා දෙවනා පටිකුපිතා භවනති නා පටිකුපිතා දෙවස්ස සමමා වසසිතුං න දෙනති; තෙන චුතං “දෙවො න සමමා ධාරං අනුපවෙච්ඡති”ති.¹ විසමපාතීති සංඝාති භවනතීති² එකසමී ධානෙ ගබ්හිති භොනති එකසමී සඤ්ඤාතබ්බරාති එකං ධානං පච්ච තීති එවං විසමපාතීති³ භවනති; විසමං නිකඛින්නාති භාරකරු පාති පටිවත්තනතීති යථා කතතිකපුණ්ණමා කතතිකනකඛින්න මෙව ලභති මඤ්ඤාපුණ්ණමා මඤ්ඤාපුණ්ණමා නිකඛින්නමෙවෙති එවං තසමී තසමී මාසෙ සා සා පුණ්ණමා තං තං නිකඛින්නමෙව ලභති තථා න සමං⁵ පටිවත්තනති; අවිසමං වාගා වායනතීති අවිසමා හුතො සමයසමීයෙව වායනති ඡ මාසෙ උත්තරා වාතා ඡ මාසෙ දක්ඛ්ණාති එවං තෙසං තෙසං ජනපදානං අනුරූපසමයෙ⁶ වායනති; සමාධි⁷ සමපපට්ඨනතීනො තාතිථද්ධා නාඤ්ඤි; පඤ්ඤාති⁸ මඤ්ඤාපට්ඨනා මඤ්ඤා නොව වායනති නො අමඤ්ඤනාති අනො; ජිමහං ගව්ඡනීති ධුරිලං ගව්ඡනී අතිථං ගණනති; නෙතෙ⁹ ජිමහගතෙ සතීති නායතීති නෙතා තසමී නෙතෙ¹⁰ ජිමහගතෙ ධුරිලං ගතවා අතිථං ගණනතො ඉත රාපි අතිථමෙව ගණනනතීති අනො; නෙතෙතනිපි¹¹ පාඨො. දුක්ඛං සෙතීති දුක්ඛං සයති දුක්ඛිතං භොතීති අනො.

පනවකමමවගෙහා දුතියො

ගාථාකුලකං සමන්තං.

4. 3. 1.

තතිසවඤ්ඤා පඨමෙ අපඤ්ඤාකතං පටිපදනති¹² අවිරුද්ධපට්ඨද; සොති මස්ස ආරද්ධා භොතීති කාරණමස්ස පටිපුණ්ණං භොති; ආස වාගං බාසාසාති අරහත්තත්ථාය. දුතියං උත්තොනමෙව.

4. 3. 3.

තතිසෙ අවගණනාති අගුණො; පාතුකරොතීති කප්ථති පාකට්ඨ කරොති; පඤ්ඤාතිතිනොති පඤ්ඤාත්ථාය අතිතීනො; අනාපෙක්ඛා අලමෙකඤ්ඤාති අපරිහිතං අලමපිතං කත්වා; එත්ථ ච අසපුරිසො පාපිච්ඡතාය අත්තං නා අවගණනං ඡාදෙති සපුරිසො ලජ්ජතාය අත්තනො වගණනං, ඉද්දති යසමා අසපුරිසො හිරොත්තපපරතීනො සංවාසෙන

1. අනුපවෙච්ඡනීති. b.	7. යමනති. b.
2. විසමපාතීති සංඝාති භවනති. b.	8. සමං = ඤ්ඤාති b.
3. විසමං පාතීති. b.	9. නෙතෙත. b.
4. ජිමසිර. b.	10. නිසෙතීති නෙතොනසමී.
5. ථොසපුණ්ණමා ථොසනකඛින්නමෙව	11. නිසෙතීති. b. [නෙතෙත b.
6. අනුරූපෙ. b. [ලභති තත්ථමමා. b.	12. අපනතකපට්ඨපදනති. b.

අවජානාති සප්පුරිසො පන තිරොතනපසමනනාගතො සංවාසෙනාපි නාවජානාති තසමා¹ සප්පුරිසභාවසාධකං අබ්බුනාගතවට්ඨකොපමං දසොසංඛං “සෙය්‍යථාපි භික්ඛවෙ චට්ඨකා” තිආදිමග. තත්ථ චට්ඨකාති සුඤ්ඤා; නිබ්බන්ති බහලං; සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙවාති.” වතුජෙ ධීලග්ගන්ති අක්ඛපත්තං උත්තමසීලං; එසෙව නයො සබ්බත්ථ.

4. 3. 5.

පඤ්චමෙ රූපග්ගන්ති යං රූපං සමමසීනා අරහත්තං පාපුණාති ඉදං රූපග්ගං නාම; සෙසෙසුපි එසෙව නයො. භවග්ගන්ති එත්ථ පන යසම් අත්තභාවෙ සිතො අරහත්තං පාපුණාති එතං භවග්ගං නාමාති.

4. 3. 6.

ප්ථෙය්‍ය උපමග්ගන්ති පාවිතගතාය සාල²පන්තියා උත්තරෙන නිවත්තීනා සිතාය වෙමජ්ඣායානෙ; අත්තරෙන මෙකසාලානන්ති මිත්තං සාලරුකුඛානං අත්තරෙ; කංඛාති වෙලකං; විමතීති විනිවජ්ඣා අසමත්තා; බුද්ධො හු බො න බුද්ධො හු බො ධම්මො හු බො න ධම්මො හු බො සංඝො හු බො න සංඝො හු බො මග්ගො හු බො න මග්ගො හු බො පටිපද හු බො න පටිපද හු බොති යසං සංඝො උපපජ්ජන්තං ටොවද්දුමි පුච්ඡති භික්ඛවෙති අයමෙත්ථ සංඛෙපජ්ඣො; සක්ඛගාරමෙතාපි³ හ පුච්ඡන්තා එති මයං සත්ථ සන්තිකෙ පබ්බජ්ඣ වත්තාරො පවට්ඨාපි නො සත්ථ සන්තකාව තෙ මයං⁴ එත්තකං කාලං කඛිං අකන්තා න අරභාම අජ්ජ පච්ඡමේ කාලෙ කඛිං කාතුන්ති සමෙ එවං සත්ථි ගාරවෙන න පුච්ඡති; සභාසකොපි භික්ඛවෙ සභාසකායං ආරොචෙතුති නුමාසායො යසං භික්ඛු⁵ සද්දිට්ඨො සමහතො තො තස්ස ආරොචෙත්ථ අපං එක⁶ භික්ඛුයං කප්ථසාමි තස්ස කථං සුචා සබ්බෙ තික්කංඛා ගථ ථාති දසොති; එවා පසගෙනාති එවං සද්දතාමි අගන්ති අපජ්ඣා; සද්දමෙවාති තික්කංඛාභාව⁷ පවට්ඨකකරණ්ණදණ්ණෙව එත්ථ නථාග තස්ස න සද්ධාමත්තන්ති අපජ්ඣා; ඉමෙසං හි ආනන්දති ඉමෙසං අනෙතා සාඤ්ඤා නිසින්නානං පඤ්චනං භික්ඛුසත්තං යො පච්ඡමෙකාති යො ගුණවසෙන පච්ඡමකො; ආනන්දපේරෙවෙව සක්ඛායාග.

4. 3. 7.

යත්තමෙ අවිනේශ්‍යාතීති විනේශ්‍යං අයුත්තාති; හ විනේශ්‍යතබ්බා තීති අවිනේශ්‍යත්තායෙව න විනේශ්‍යතබ්බාති; සාති විනේශ්‍යතොති යාති කාරණාති විනේශ්‍යතො; උමාදස්සාති උමමග්ගකභාවස්ස;

1. (අ) b.

2. උත්තතත්ථමෙවංති. b.

3. සාලං. b.

4. සක්ඛගාරමෙතාපි. b.

5. න මයං. b.

6. භික්ඛුයං b.

7. එකස්ස. b.

8. තික්කංඛා. b.

විකාශාසාති දුක්ඛස්ස; **බුද්ධවිශේෂො**ති බුද්ධානං විශේෂො සබ්බඤ්ඤා
තඤ්ඤාදිනං බුද්ධානානාං පච්ඡන්ති ච ආනුභාවො ච; **ක්ෂාතවිශේෂො**ති
අභිඤ්ඤාඤානාවිශේෂො;¹ **කම්මවිපාකො**ති දිට්ඨධම්මවේදනීයාදිනං
කම්මානං විපාකො; **ලොකවිත්තා**ති කෙන භු ඛො චජ්ඣසුරියා
කතා කෙන මහාපඨවී කෙන මහාසමුද්දෙ කෙන සත්තා උප්පාදිනා
කෙන පබ්බතා² කෙන අමබනාඋපාදිකෙරාදයොති ඵලරූපා ලොකවිත්තා.

4. 3. 8.

අට්ඨමෙ **දුක්ඛණ්ඩපිසුද්ධියො**ති දුතසංඛාරාය දුක්ඛණ්ඩ පිසුද්ධින
කාරණාති; **දුශකතො විසුද්ධතී**ති මහපථලභාවෙන විසුද්ධතී මහපථලා
හොතිති අනේ; **කල්‍යාණධම්මො**ති සුවධම්මො; **පාපධම්මො**ති
ලාමකධම්මො; **දුශකතො විසුද්ධතී**ති එත් වෙස්සනතරමහාරූපා
කථෙතබ්බො; සො හි ජුජ්ඣක්ඛාගමණස්ස දුරකෙ දන්තා මහාපඨවි
කමෙපයි. **පටිගතාහකතො විසුද්ධතී**ති එත් කල්‍යාණිනදිමුඛවාර
වාසී කෙට්ටො කථෙතබ්බො, සො කිර දිසුමමනේරස්ස තිකඛතත්තං
පිණ්ඩපාතං දන්තා මරණමඤ්ඤෙ නිපන්නො අය්‍යස්ස මං³ දිසුමමනේ
රස්ස දින්නපිණ්ඩපාතො උදධිරතීති ආහ, **තෙම දුශකතො**ති එත්
වක්ඛමානවාසී ලුද්දකො කථෙතබ්බො, සො කිර පෙනදුක්ඛණං දෙනො
එකස්ස දුස්සීලස්සෙව තස්සො වාරෙ අදුසී තතියවාරෙ අමනුස්සො
දුස්සීලො මං විලුමපතීති විරවි⁴ එකස්ස සීලවතො හිකුන්තො දන්තා
පාපිතකාලෙයෙව⁵ පාපුණි. **දුශකතො මෙව පටිගතාහකතො ච**
විසුද්ධතීති එත් අසද්දසදානං කථෙතබ්බන්ති.

4. 3. 9.

නවමෙ **භාදිසාවා**ති තංසදිසාව තංසරිකඛකාව; **ඡේදගාමිනී**
හොතිති ඡේදං ගච්ඡති යං පඤ්ඤා තං සබ්බං නස්සතීති අනේ; **න**
සථාගිප්පාසා හොතිති සථාඤ්ඤාසයා න හොති; **පඤ්ඤාසා**
හොතිති පරිඤ්ඤාසයා අඤ්ඤාසයෙනා අධිකතරථලා හොති; **සමණං**
වා බ්‍රාහ්මණං වාති එත් සමිතපාපබාහිතපාපකාති සමණබ්‍රාහ්මණතා
වේදිතබ්බො; **චද්⁶ හනෙත පච්චසෙනා**ති හනෙත චතුර්විධෙන විට
රුදිනා පච්චසෙන චරෙය්‍යාසීති⁷ එවං පචාරෙති නිමනෙතති; **සෙන**
පචාරෙතීති පරිපජ්ඣන්තා යත්තකෙන පචාරෙති; **භං න දෙතී**ති
තං සබ්බසොච න දෙති; **භං න⁸ සථාගිප්පාසං දෙතී**ති සථා තස්ස
අඤ්ඤාසයො එවං දුක්ඛං න සකෙකාති භාපෙත්වා අප්පකං දෙති; **සථා**
ගිප්පාසං දෙතීති යත්තකං සො ඉච්ඡති තත්තකමෙව දෙති; **පඤ්**
ඤාසං දෙතීති අප්පකං පචාරෙත්වා අවන්තිතා බහුං දෙති.

1. අභිඤ්ඤාදිවිශේෂො. b.

2. උප්පාදිතා. b.

3. අය්‍යස්ස, b.

4. විරවති, b.

5. පාපිතකාලෙයෙවස්ස. b.

6. චදතු, b.

7. චරෙය්‍යාසීති. b.

8. භං දෙති, b.

4. 3. 10.

දසමෙ **තෙව යහාසං නිසිදති** චිතිව්ජයකරණන්ථං චිතිව්ජය සහායං නා¹ නිසිදති; න **කමමනං පසොපෙති** නිසිවණිජාදි මහාකමමනං නාපපයොපෙති; න **කමමාපං ගවජති** හොගසංගරණන්ථය² කමමාපරට්ඨං න ගවජති;³ දෙයනාමතතමෙව වෙතං සං කිඤ්චිතිරෙරට්ඨං න ගවජති අන්ථො, **කොධනොති** ආදිසු කොධනතතා කොධපරිසුට්ඨිතො⁴ අන්ථොන්ථං න ඡනාති, ඉයසුකිතාය පරසමපතතිං න සහති, මච්ඡරිතාය ධනං දන්තා කිච්චං කාතුං න සකෙකාති නිපසඤ්ඤතාය සං කිඤ්චි⁵ සංවිධානං න සකෙකාති, තසමා එතාති සහානිසිදනාදීති න කරෙති.

නතිශ්ශ වගෙහා.

4 4. 1-5.

වතුන්ථස පඨමාදිති උත්තානන්ථොනෙව. පඤ්චමෙ නිවෙ කුලෙ පච්චාජාතොති ආදිකෙන¹ තමෙන සුත්තොති **ගමො**; කායදුච්චිතාදීති පුන නිරයතමුපගමනතො **ගමපශයනො**; ඉති උභයෙනපි බකිනමොව කපිතො හොති; අරෙසි කුලෙ පච්චාජාතොති ආදිකෙන ජොතිනා සුත්තතො **ජෙති**; ආලොකභූතොති චුත්තං හොති; කායසුච්චිතාදීති පුන සගගුපපතතිජොතිභාවුපගමනතො **ජෙතිපශයනො**; ඉමිනා තසෙන ඉතරෙපි වෙ² වෙදිතබ්බා; **වෙනකුලෙති** විලිචකාරකුලෙ; **නෙසාදකුලෙති** මගපුද්ගකාදිනං කුලෙ; **රථකාරකුලෙති** වම්මකාරකුලෙ; **පුකකුලෙති** පුප්ථ්චබ්බකකුලෙ; **කසිරචුත්තනිකෙති** දුක්ඛචුත්තනිකෙ; **දුබ්බණ්ණොති** පංසුපිසාවකො විය ක්කිමබ්බණ්ණවණ්ණො; **දුද්දසසිකොති** විජානමාතුයාපි අමනාපදසසනො; **බකොච්චිකොති** ලකුණවකො; **කාණොති** එකවජ්ජකාණො වා උභයවජ්ජකාණො වා; **කුණ්ඨිති** එකහත්කුණ්ඨි වා උභයහත්කුණ්ඨි වා; **බසෙඤ්ඤාති** එකපාදබසෙඤ්ඤා වා උභයපාදබසෙඤ්ඤා වා; **පකබගනොති** හතපකෙබා පිය සපපි; **පදිපෙසාසාසාති** තෙලකපල්ලාදිනො දීපඋපකරණසාස; **එවං බො හිකබ්බෙති** එන්ථ එකො පුග්ගලො බහිද්ධා ආලොකං අදිසා මාතුකුච්ඡයම්භෙව කාලං කන්තා අපායෙසු නිබ්බතනනො සකලමපි කප්පං සංසරති සොපි තමො තමපරායනොව; සො හි³ කුහකපුග්ගලො හවෙය්ස කුහකසාස හි එවරූපා නිප්ථතති⁴ හොතිති චුත්තං, එන්ථ ව නිවෙ කුලෙති ආදිති ආගමනවිපතති වෙව පච්චුපපන පච්චයවිපතති ව දසසිතා, දළිදෙදති ආදිති පච්චතපච්චයවිපතති; කසිරචුත්තනිකෙති ආදිති ආජිචුපායවිපතති, දුබ්බණ්ණොති ආදිති

1. තෙව, b.

2. හොගෙහසංගරණන්ථය, b.

3. ගවජති, b.

4. ආදිසු කොධ

5. කිච්චං, b [පරිසුඤ්ඤා, b.

6. ආදිසුපත, b.

7. ඉතරෙපි, b.

8. සොපත, b.

9. කිබ්බහති, b.

අත්තභාවවිපතති; ඛව්‍යාබ්‍යාධොති ආදීති දුක්ඛකාරණසමායොගො, න ලාගීති ආදීති සුඛකාරණවිපතති වෙව උපභොගවිපතති ච, කායෙන දුච්චරිතතති, ආදීති තමපරිසරභාවස්ස කාරණසමායොගො; කායස්ස හෙදති ආදීති සමපරිසික්කනමුපගමො. සුක්කපකෙබ්බා¹ චුත්තපටිපක්කන යෙන වෙදිතබ්බො.

4. 4. 6.

ඡවෙඨ ඛණ්ණොණ්ණොති ඉද්දති නිව්‍යො ආයතිමි නිව්‍යො භවිස්සති; ඛණ්ණොණ්ණොති ඉද්දති නිව්‍යො ආයතිං උව්‍යො භවිස්සති; උණ්ණොණ්ණොති ඉද්දති උව්‍යො ආයතිං නිව්‍යො භවිස්සති; උණ්ණොණ්ණොති ඉද්දති උව්‍යො ආයතිමි උව්‍යො භවිස්සති විජාරෙ පන තෙසං පුරිමසුත්තනගෙනෙව වෙදිතබ්බො.

4. 4. 7.

යත්තමෙ සමණමමලොති සමණඅවලො, මකාරෙ පදසක්කරො නිව්‍යලසමණොති අජො; ඉමිනා සත්ථුවිධමි සෙබ්බං දස්සෙති සො හි සාසනෙ මුල්ථානාය සද්ධාය පතිට්ඨිතතා අවලො නාම; සමණපුණ්ඩරිකොති පුණ්ඩරිකසද්ධො සමණො; පුණ්ඩරිකං නාම උභනසතපතනං සරෙරුභං, ඉමිනා සුක්ඛවිපස්සකබ්බිණ්ණාසවං දස්සෙති, සො හි ඩ්ඛානාභිඤ්ඤානං අභාවෙන අපරිපුණ්ණගුණතා සමණපුණ්ඩරිකො නාම හොති; සමණපද්ධමොති පද්ධතසද්ධො සමණො; පද්ධමං නාම පරිපුණ්ණසතපතනං සරෙරුභං, ඉමිනා උභතොභාගවිමුත්තං ටිණ්ණාසවං දස්සෙති සො ඩ්ඛානාභිඤ්ඤානං භාවෙන පරිපුණ්ණගුණතා සමණපද්ධමො නාම හොති; සමණෙසු සමණසුමුමාලොති සබ්බෙසු ඵනෙසු සමණෙසු සුඛිමාලසමණො මුදුචිත්තසරිතෙ කායිකවෙතසික උකරිතො ඵකන්තසුඛි; ඵනෙන අත්තානඤ්ඤව අත්තසද්ධො ච දස්සෙති, ඵං මානිකං නික්ඛිපිත්වා ඉද්දති පටිපාටියා විහරන්තො “කතමො ච භික්ඛවෙ”ති ආදිමාන. තථ සෙවොති සත්තවිධොපි සෙබ්බො; පටිපදෙති පටිපන්නානො; අනුගතරං සොගකෙවමං පඤ්ඤ මානො විහරතීති අරහත්තං පඤ්ඤානො විහරති; මුද්ධාවසිත්තස්සාති මුද්ධාති අවසිත්තස්ස නතාභිසෙකස්සාති අජො; ආභිසෙකොති අභිසෙකං කාතුං යුත්තො; අනිභිසිත්තොති න තාට අභිසිත්තො; මම ලස්සනොති රසෙඤ්ඤ ඛතියස්ස මුද්ධාවසිත්තස්ස පුත්තභාවෙන වෙව පුත්තෙසු ජෙට්ඨකභාවෙන ච න තාට අභිසිත්තභාවෙන ච අභිසෙකපත්ති අජාය අවලප්පතො නිව්‍යලපඤ්ඤො; මකාරො නිපාත මත්තං. කායෙන පසසිච්ඡාති² නාමකායෙන පුසිත්වා; සාවිනොව ඛුහුලං විවරං පටිගුඤ්ඤති³ ඉදං භන්තෙ පරිගුඤ්ඤාති ඵං දයකෙති යාවමානෙති⁴ උපනිතං විවරං බහුං පරිගුඤ්ඤති කිඤ්චිදෙව අයාපිතං

1. සුක්කපකෙබ්බ. b. 2. නිව්‍යලපත්තො. 3. පුසිච්ඡාති. b. 4. යාවමානෙතෙව. b.

බකතුලපේරේ¹ විය; පිණ්ඩපාතං බද්ධවනමග්ගෙ සිවලිපේරො විය; සෙනාසනං අව්ඨකතාගරසුග්ගෙ ආනන්දපේරේ විය; හිලානපව්වයං පිලිඤ්චවර්ජපේරේ² විය; ආරක්ඛාති හෙ අස්ස; මනාපෙනෙවාති මනං අලලීයනකෙන; සමුද්ධරනීති කතතබ්බතිවාති කරොන්ති පවත්තනති වා; උපහාරං උපහරනීති කාසිකමෙතසිකඋපහාරං උපහරනති³ උපතීයනති; සභනිපාතිකාගීති තිණ්ණමපි සනතිපාතෙන තිබ්බත්තාති; උතුපරිණාමජනීති උතුපරිණාමනො අතීසිතඅතිඋණ්ණ උතුනො ජතාති; විසමපරිහාරජනීති අව්වාසනඅතිධ්මානාදිකා විය මපරිහාරනො ජාතාති ඔපකක්ඛිකාගීති වධබක්ඛාදිඋපකකමෙන⁴ තිබ්බත්තාති; කම්මවිපාකජනීති විනාපි ඉමෙති කාරණෙති කෙටලං පුබ්බකතකමමවිපාකවසෙනෙව ජාතාති; වතුගතං කානාගතනි එත්ථ බිණ්ණසවානමපි බුද්ධානමපි කිරිසක්ඛානානෙව අධිපෙපනාති; සෙසං උත්තානත්ථමෙවාති.

4. 4. 8.

අව්ඨමෙ සාසනෙ ලද්ධපතිධ්මත්තා සොනාපනෙතා ව සමණම වලොති වුග්ගො; නාතිබහුගුණත්තා න බහුපත්තං විය සරොරුභං සකද ගාමි සමණපුණ්ඩරීකොති; තතො බහුතරගුණත්තා සතපත්තං විය⁵ සරොරුභං අනාගාමි සමණපදුමොති; එද්ධිභාවකරානං කිලෙසානං සබ්බසො සමුච්ඡන්තත්තා මුදුභාවපත්තො බිණ්ණසවො සමණසුමු මාලොති.

4. 4. 9.

නවමෙ සම්මාදිවසිනොති ආදීති අව්ඨබ්බිකමග්ගවසෙන පඨම සුග්ගෙ විය සත්තසෙධා ගතිනා දුතියවාරෙ දසබ්බිකමග්ගවසෙන වා⁶ අරහත්තඵලඤ්ඤාඅරහත්තඵලවිමුත්තීති සද්ධිං අව්ඨබ්බිකමග්ගවසෙන⁷ වා සුක්ඛවිපස්සකබිණ්ණසවො කපිතො; තතියවාරෙන⁸ උභතොභාගවි මුග්ගො වතුත්ථවාරෙන⁹ තථාගතො ව තථාගතසද්ධිබිණ්ණසවො වාති ඉති ඉදං සුත්තං පඨමසුග්ගෙ කපිතසුග්ගලානං වසෙනෙව කපිතං දෙසනා මත්තමෙව පනෙත්ථ නානන්ති.

4. 4. 10.

දසමෙ පඨමවාරෙන¹⁰ අරහත්තත්ථාය පයොගං අනාරභිකා සිතො පමාදවිහාරී සෙබ්බසුග්ගලො කපිතො, දුතියවාරෙන¹¹ අනුපපාදිතජ්ඣානො ආරද්ධිවිපස්සකො අපමාදවිහාරී සෙබ්බසුග්ගලො කපිතො, තතියවාරෙන¹² ආරද්ධිවිපස්සකො අපමාදවිහාරී අව්ඨවිමොක්ඛලාභී සෙබ්බසුග්ගලො කපිතො, වතුත්ථවාරෙන¹³ පරමසුබ්බලො බිණ්ණසවොති.

මවලවගෙනා වතුත්ථො.

1. බාතුලපේරේ. b.

2. පිලිඤ්චවර්ජපේරේ. b.

3. උපසංහරනති. b.

4. වධබක්ඛාදි උපකකමෙන. b.

5. සත්තසෙධා. විය ව. b.

6. අභිබ්බිකමග්ගවසෙනව. b.

7. අභිබ්බිකමග්ගවසෙනව. b.

8. තතියවාරෙ. b.

9. වතුත්ථවාරෙ. b.

10. පඨමවාරෙ. b.

11. දුතියවාරෙ. b.

12. තතියවාරෙ. b-13. වතුත්ථවාරෙ. b.

4. 5. 1.

පඤ්චමස්ස පඨමෙ අසුගේති අසුරසදිකො බිහවේණා;¹ දෙවොති දෙවසදිකො දුණ්වසෙන අභිරුපො පාසාදිකො.

4. 5. 2.

දුරියෙ අජ්ඣතං වෙණොසමථස්සාති නියකජ්ඣතෙන² අපපතා විතතසමාධිස්ස; අධිපඤ්ඤාධම්මවිපස්සනාසාති සඛාරපරිඤාගක විපස්සනාඤ්ඤස්ස; තඤ්ඤි අධිපඤ්ඤාසඛිතඤ්ඤා පඤ්චකඛනිසඛිතා තෙසු ච ධර්මෙසු විපස්සනාභූතං තසමා අධිපඤ්ඤාධම්මවිපස්සනාති වුවවතීති.

4. 5. 3.

තතිසෙ සොගො කරණ්ණොති යුත්තපයුත්තතා කතතබ්බා; ජජෙද්ධති කතතුකම්මසතාජ්ජෙ; වාසාමොති; පයොගො; උස්සාගොති තතො අභිමතතතරං විරියං; උස්සොලභිති පඛලලග්ගසකථං³ උග්ගරණ සදිසං මහාවිරියං; අපපම්චානිති අනිවතතනා⁴

4. 5. 4.

චතුච්ඡේ ඵචං වො ආවුසො සඛාරො දඨ්ඨිබ්බාති ආදිසු ආවුසො සඛාරා නාම අනිච්චතො දඨ්ඨිබ්බා අනිච්චතො සමමසිතබ්බා අනිච්චතො විපසිතබ්බා⁵ තථා දුක්ඛතො අනත්තතොති; ඵචං වො ආවුසො විතතං සණ්ඨපෙනබ්බනති ආදිසු පඨමජ්ඣානවසෙන ආවුසො විතතං සණ්ඨපෙනබ්බං පඨමජ්ඣානවසෙන සනතිසාදෙනබ්බං පඨමජ්ඣානවසෙන එකොදි කතතබ්බං පඨමජ්ඣානවසෙන සමාදුතිතබ්බං තථා දුක්ඛජ්ඣානාදිවසෙනාති ඵචං අච්ඡො දඨ්ඨිබ්බා; ඉමෙසු තිසුපි සුනෙතසු සමථවිපස්සනා ලොකියලොකුත්තරා⁶ කපිතා.

4. 5. 5.

පඤ්චමෙ ජවාලාගනති සුසානෙ අලානං; මජ්ඣෙ ගුඨගගනති මජ්ඣධානෙ ගුඨමකිතං; තෙව ඥාමෙ කඨ්ඨ්ඨං ඵරතීති කුට ගොපානසිථමහසොපානාදිතං අන්ධාය අනුපනෙය්‍යතාය න ගාමෙ කඨ්ඨ්ඨං සාධෙති; ඛෙත්තකුටිපාදං වා මඤ්ඤපාදං වා කාතුං අනුප නෙය්‍යතාය න අරඤ්ඤ කඨ්ඨ්ඨං සාධෙති; විසු කොට්ඨු ගග්ගමානං ගන්ධං වා දහති මජ්ඣෙ ගග්ගමානං ගුඨෙන මකෙති; කුප්පමනති තං කරකකිකං; අභික්කතතතගේති සුඤ්ජරතරෙ; පණ්ණාගතගේති උත්තම තරෙ; ගමා බිරතති ගාවිතො බිරං; බිරමගා දබ්බි ආදිසු පරං පරං පුරිමතො පුරිමතො අග්ගං; සපපිමණො පන තෙසු සබ්බෙසුපි අග්ග මෙව; අග්ගොති ආදිසු ගුණෙති අග්ගො වෙව සෙවොධා ව පමුඛො ව

1. විහවේණා. b.

3. සකථ. b.

5. පසිතබ්බා. b.

2. නියකජ්ඣතං. b.

4. අභිමතතතා. b.

6. ලොකුත්තරව b.

4. 1. 3-6.

තතිසෙ කුමහාති සවා; **තුච්ඡා පිහිනොති** ඊතතකො පිහින මුඛො; පුණේ විච්ඡොති උදකපුණේණ අපාරුතමුඛො; සෙසච සෙපි එසෙව නයො. වතුච්ඡේ **උග්ගානො ගමහිණිභාසොති** ආදිසු පුරුණපණණරසසමතිනතවණේණා කාලඋදකො ගමහිරෙභාසො නාම; අච්ඡිප්පසනනවණිවණ්ණඋදකො උත්තානොභාසො නාම. පඤ්චමේ **ආමං පක්කමණ්ණිති** ආමකං හුත්වා ඔලොකෙනනානං පක්කසද්දියං බායති; එවං සබ්බපදාති දට්ඨබ්බාති. ඡට්ඨං උත්තානන්තමෙව.

4. 1. 7-10.

සත්තමෙ යො ආවාටං¹ බණ්ඨි න ව තත්ථ වසති සො **භාබ. කත්තා නො වසිනාති** වුවච්ඡි; **බන්තාතිපි** පාඨො. ඉමිනා නයෙන සබ්බපදාති වෙදිතබ්බාති. අට්ඨමෙ යො අත්තනො ගොගණං මදදති න පරගෙ;ගණං අයං **සගච්චණ්ඩා නො පරගච්චණ්ඩාති** එවං සබ්බපදාති වෙදිතබ්බාති; **උබ්බෙසෙතා ගොතිති** සට්ටෙත්වා විජ්ඣත්වා උබ්බෙගපපත්තං² කරොති. නවමෙ **පේගගු පේගගුපච්චායෙති** නිසායෙපේගගුරුකෙබ්බා පේගගුරුකෙබ්බෙව පරිවුත්තො; **සාරපච්චායොති** බද්ධදිඨි³ සාරුකෙබ්බාති පරිවුත්තො; එසත්තයො සබ්බත්ථ. දසමෙ **ආගත විසො න සොරවිසොති** යසං⁴ විසං ආගච්ඡති සොරං පන න ගොති විරකාලං⁵ න පිලෙති; සෙසපදෙසුපි එසෙව නයොති.

වලාහකවගෙහා පඨමො.

4. 2. 1.

දුතියස්ස පඨමෙ **කෙසිති** තස්ස නාමං; අස්සදමෙම සාරෙතිති **අස්සදමමසාරථි; සණ්ඨනනපි දමෙතිති**⁶ ආදිසු තස්ස අනුච්ඡිකං සක්කාරං කත්වා සුභොජනං භොජේත්වා මධුරපානං පායෙත්වා මුදුවච නෙන සමුදුවරිත්වා දමෙනො සණ්ඨනන දමෙති නාම, ජාණ්ඩකින මුබ්බකිනාදිති වෙච්ඡ පනොදවිජ්ඣනකසාතිසානථරුඤ්චවනෙති ව දමෙනො ථරුඤ්චන දමෙති නාම; කාලෙන කාලං තදුභයං කරෙනො සණ්ඨථරුඤ්චන දමෙති නාම.

4. 2. 2.

දුතිසෙ **අජජවෙනාති** උජ්ඣ භාවෙන; **ජවෙනාති** පදවෙගෙන;⁷ **බන්තියාති** අභිවාසනබන්තියා; **සොරවෙමනාති** සුවිභාවසිලෙන; පුග්ගලගුණභෙගසු **ජවෙනාති** ඤාණජවෙන; සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව.⁸

1. ආවාටං. b.

2. උබ්බෙගප. b.

3. බද්ධදිඨි මෙම-කත්ථි.

4. යං, b.—5. විරකාලං. b.

6. දමෙතිති ඉවෙච්ච පාඨො පොත්ථ කෙසු-විනෙසි විනෙමි ඉවෙච්ච ති

7. සරවෙගෙන. b. [පාළියං.

8. උත්තානන්තමෙව. b

4. 2. 3.

තනියෙ පනොදවජායනති විජ්ඣනත්ථං උත්තරාසනං පනොදස්ස ජායං; සංවිජ්ජති ජට්ඨො මෙ ගගගතබ්බොති සලලකතවසෙන සංවිජ්ජති; සංවෙගං ආපජ්ජති වෙගං පටිපජ්ජති; ලොමවෙධ විදොධාති ලොමකුප්ප පනොදවෙධෙන විදාධමනෙකා; වමමවෙධ විදොධාති ජට්ඨමමං¹ ඡිඤ්ඤෙන පනොදවෙධෙන විදොධා; අට්ඨමවෙධ විදොධාති අට්ඨං භිඤ්ඤෙන වෙධෙන විදොධා; කාසෙයාති නාමකා යෙන; පරමසමවනති නිබ්බානං; සවජ්ඣාගෙති පස්සති; පඤ්ඤාසාති ධර්මා විපස්සනාය මග්ගපඤ්ඤාය.

4. 2. 4.

වතුජේ අට්ඨකතාති අට්ඨකො හුත්වා; තිණවති නනාදසද්දනනති එත් තිණවොති දෙණ්ඨමො; නිනාදසද්දෙනි සබ්බසම්මි එකතො ඡික්ඛිතො මහාසද්දො; සංසාදිප්ප ධායාති පිභලලමකතිකා; මකසා මකසාව; විපසඤ්ඤාව ගතතා හොතිති සිලසමාධිපඤ්ඤාවිමුත්ති විමුත්තිඤ්ඤාදස්සනාති පුරෙත්වා සිසමෙව ගතතා² හොති.

4. 2. 5.

පඤ්ඤමෙ ආනාතිති කාරණාති; අනත්ථාස සංවග්ගතිති අති කාය අවඛිප්පා සංවග්ගති. එත් ව පඨමං ඔපානකතණනමච්ඡිකකත සනිවෙජ්ජනාදිහෙදං සද්දකං සවිසානං පාපකමමං චෙදිතබ්බං, දුතියං සමජ්ජිකානං ගිහිනං පුප්පජ්ඣකාදිකමමං සුඛාකොට්ටනගෙහච්ඡදනං³ අසුච්චානං⁴ සමමජ්ජනාදිකමමඤ්ඤව චෙදිතබ්බං. තතියං සුරපානගක්ඛ විලෙපනමාලාපිලකිනාදිකමමඤ්ඤව අස්සාදවසෙන පට්ඨතං. පාණාති පානාදිකමඤ්ඤව චෙදිතබ්බං, වතුජේ ධම්මයවනත්ථාය ගමනකාලෙ පුද්ධ චත්ථවජ්ජදනං⁵ මාලාගකාදිනං ආදාය ගමනං චෙතිසවඤ්ඤං බොධි චඤ්ඤං මධුරධමමකථාසමනං පඤ්ඤාසිලසමාදානනති එවමාදිප්ප සොම නස්සසමපසුත්තං හුසලකමමං චෙදිතබ්බං, සුච්ඡිකතමති පුරිසස්ස ඤ්ඤාමමසම්මි; සෙසවසෙපි එසෙව නගො.

4. 2. 6.

ජට්ඨො සත්තො වොති යද්ද වො; සමපරාධිකස්සාති දෙසනාමත්ත මෙතං බිණ්ණසට්ඨො පන නෙව සමපරාධිකස්ස න දිට්ඨධම්මිකස්ස මරණස්ස භායති, සො ඉධ අධිපොපනො. කෙවි⁶ “සමමාදිට්ඨි භාවිතා”ති වචනතො යොතාපනානං ආදිං කත්වා සබ්බසම්මි⁷ අධිපොපනාති වදනති.

4. 2. 7.

සත්තමෙ අනෙරුපෙයාති අත්තතො අනුරුපෙන අනුච්ඡිකෙන හිතකාමෙනාති අනේ; රජනිසෙසුති රුගස්ස පච්චයභුතෙසු; ධම්මෙසුති සභාවෙසු ඉට්ඨාරමෙමණෙසුති අනේ; එවං සබ්බත් නගො

1. සංවෙගං. b. 3. ගතා. b.

5. අසුච්චිසංඛත-කත්ථි. 7 කෙවි පන. b.

2. මමො. b.

4. ගෙහවජ්ජදන. b. 6. සුඛවිත්ථවජ්ජදන. b. 3. සබ්බසම්මි. b.

වෙදිතබ්බො. න ජමහනිති¹ දිට්ඨිවසෙන න ජමහනි²; සෙසපදෙසුපි එසෙව නයො; හව සහ සමණවචනහෙතුපි ගවජනිති සමණානං පරවාදීනං වචනහෙතුපි අතතනො දිට්ඨිං පභාය තෙසං දිට්ඨිවසෙන න ගවජනිති අනො; ඉධාපි බිණාසවොච අභිපෙපනො.

4. 2. 8-10.

අට්ඨමෙ දසානිසානිති පසසිතබ්බසුත්තකානි; සංවෙජනිසානිති සංවෙගජනකානි. නවමෙ ජාතිහසන්ති ජාතිං ආරභ්වා උපපජ්ජනකභයං; සෙසපදෙසුපි එසෙව නයො. දසමෙ අභිනිසන්ති අග්ගිං පටිච්ච උපපජ්ජනකභයං; සෙසපදෙසුපි එසෙව නයොති³.

කෙසියවග්ගො දුතියො.

4. 3. 1.

නතියස්ස පඨමෙ අත්තානුවාදහසන්ති අත්තානං අනුවදන්තස්ස උපපජ්ජනකභයං; සරානුවාදහසන්ති පරස්ස අනුවදනො⁴ උපපජ්ජනකභයං දණ්ඩහසන්ති චතතිංසකමමකාරණෙ⁵ පටිච්ච උපපජ්ජනකභයං; දුග්ගතිහසන්ති චතතාරො අපායෙ පටිච්ච උපපජ්ජනකභයං; “ඉදං චුච්චති භික්ඛවෙ අත්තානුවාදහස”න්ති ආදිසු අත්තානුවාදහසං තාව පච්චවෙක්ඛන්තස්ස අජ්ඣාතං හිරි⁶ සමුට්ඨාති සාස්ස⁷ නීසු වාරෙසු සංවරං ජනෙති නීසු වාරෙසු සංවරො චතුපාරිසුද්ධිසීලං හොති සො තසම් සීලෙ පභිට්ඨාය විපස්සනං වරෙස්සනා අඤ්චලෙ පභිට්ඨාති, පරානු වාදහසදණ්ඩහසන්ති⁸ පන පච්චවෙක්ඛන්තස්ස බහිද්ධා ඕත්තප්පං සමුදාති තදස්ස⁹ නීසු වාරෙසු සංවරං ජනෙති නීසු වාරෙසු සංවරො චතුපාරිසුද්ධිසීලං හොති සො තසම් සීලෙ පභිට්ඨාය විපස්සනං වරෙස්සනා අඤ්චලෙ පභිට්ඨාති, දුග්ගතිහසං පච්චවෙක්ඛන්තස්ස අජ්ඣාතං හිරි⁶ සමුට්ඨාති සාස්ස⁷ නීසු වාරෙසු සංවරං ජනෙති නීසු වාරෙසු සංවරො චතුපාරිසුද්ධිසීලං හොති සො තසම් සීලෙ පභිට්ඨාය විපස්සනං වරෙස්සනා අඤ්චලෙ පභිට්ඨාති.

4. 2. 3.

දුතියෙ උදනොරොහනතස්සාති උදකං ඔතරන්තස්ස; පාඨි කභිතිතබ්බානිති ඉට්ඨතබ්බානි; සුසුකාහසන්ති වණ්ඨමච්ඡහසං; මුඛා චරණං මණෙඤ්ඤ කණෙනතිති මුඛපිදහනං¹⁰ විය කරොන්ති, බද්ධි කන්තස්සාති මහොදරතාය මහග්ගසභාවස්ස; අරකිනිතෙතෙව කාසෙ නාති ආදිසු කායමාරෙ තිවිධස්ස සංවරස්ස අභාවතො අරකිනිතෙත කාසෙන වචිමාරෙ චතුරිතිධස්ස සංවරස්ස අභාවතො අරකිනිතාය වාමාය.

1. න රජ්ජති. b.	4. අනුවදනො-කත්ථි.	7. තදස්ස. b.
2. ත රජ්ජති. b.	5. කාරණං-බහුසු. කරණං b.	8. පරනුවාදහසං. b.
3. තසො. b.	6. හිරි. b.	9. තදස්ස. b.
	10. මුඛසිරිසංකං. b.	

4. 3. 3.

තතියෙ **තදස්සාදෙතීති** නං ක්කිනං සුඛස්සාදෙන අස්සාදෙති;
තිකාමෙතීති පජෙති; **විතති.** ආපජ්ජතිති තුඝිං ආපජ්ජති; **තදධි**
මුනෙතාති තස්මිං වා අධිමුනෙතානං වා අධිමුනෙතා; **තඛමුලවිතා**
දීති තෙන ක්කිනෙන ඛහුලං විහරන්තො¹; **සහව්‍යං උපපජ්ජතිති**
සහභාවං ගව්ජති තත් නිබ්බත්තතිති අප්‍රේ; **කප්පො ආයුප්පමාණන්ති**
එත් පඨමජ්ඣානං අප්‍රේ භිනං අප්‍රේ මජ්ඣිමං අප්‍රේ පණීතං තත්
භිනෙන උප්පන්නානං කප්පස්ස තතියො කොට්ඨාසො ආයුප්පමාණං
මජ්ඣිමෙන උප්පිකප්පො පණීතෙන කප්පො තං සක්කායෙනං වුත්තං;
තිරසමපි ගව්ජතිති තිරසගමනස්ස කමස්ස අප්පටිනත්තො අප්පරාපරං
ගව්ජති න අත්තරමෙව; (**නස්මිං සෙව හවෙ පටිතිබ්බායතිති** තස්මිං
සෙව රූපහවෙ ධ්වං පරිතිබ්බායති න ගෙට්ඨා මතරති; **සද්දං ගතියා**
උපපතියා සතීති යං ඉදං ගතියා ව උප්පතියා ව සති; සෙවස්ස
අරියසාවකස්ස පටිසංක්ඛිට්‍යෙන ගෙට්ඨා අනොත්තරිනො²) තස්මිංසෙව රූප
හවෙ උපරි දුතියත්තියාදියු අසුඤ්ඤාතරස්මිං මුහුල්ලොකෙ පරිතිබ්බානං
පුපුජ්ජනස්ස පන නිරයාදිගමනං ඉදං නානාකරණන්ති අප්‍රේ; චෙ
කප්පාති එත්ථාපි දුතියජ්ඣානං වුත්තනස්සෙනෙව නිවිධිභාවනං³ හොති
තත් පණීතභාවතෙන නිබ්බත්තානං අට්ඨ කප්පා ආයුප්පමාණං
මජ්ඣිමෙන චත්තාරෙ භිනෙන චෙ තං සක්කායෙනං වුත්තං; **චත්තා**
ණිකප්පාති එත්ථ යං ගෙට්ඨා වුත්තං කප්පො චෙ කප්පාති තමපි
ආගරිත්වා අප්‍රේ වෙදිතබ්බො; කප්පොති ව ගුණස්සාපි⁴ නාමං, තස්මා
කප්පො චෙ කප්පා චත්තාරො කප්පාති අයමෙත්ථ අප්‍රේ දඬිබ්බො; ඉදං
වුත්තං හොති: සො පඨමං වුත්තො කප්පො සො චෙ වාරෙ ගණේත්වා
එකෙන ගුණෙන චෙ කප්පා හොන්ති දුතියෙන චත්තාරෙ
පුන චත්තාරො චත්තාරෙ කප්පාති⁵ ඉමෙති වතුති ගුණෙති ගුණිතා
එකෙන ගුණෙන අඬි හොන්ති දුතියෙන සොලස තතියෙන චත්තාරෙ
වතුත්තෙන වතුසතීති එවමිධපණීතජ්ඣානවසෙන වතුසතිකප්පා ගති
නාති වෙදිතබ්බා. **පච කප්පසද්ධාතීති** ඉදං පණීතස්සෙව උප්පතති
ක්කිනස්ස වසෙන වුත්තං, වෙහපථලෙසු වා පඨමජ්ඣානතුමිආදියු විස
තිණ්ණං මුහුල්ලොකානං අභාවතො එත්තකමෙව ආයුප්පමාණං, තස්මා
එවං වුත්තං.

4. 3. 4.

වතුත්තේ රූපමෙව රූපගතං නාම; සෙසපදෙසුපි එසෙවනසො.
අතිවමනොති ආදියු හුත්වා අභාවසේන අතිවමනො, ආබාධසේන **ගේග**
නො; අනෙතො පදස්සනසේන¹ **ගණ්ඨනො;** අනුපවිසසේන **සලලනො;**
සද්ධකසේන**අභනො;**සපිලුනසේන**ආබාධනො;**අවිධෙයසේන **පරනො;**

1. විහරති, b.	3. නිවිධං, b.
2. රෙඛාසු අත්තරගතො පාසො	4. වතුගණ්ණංපි-සිහලපොත්තකසු.
මරමමපොත්තකෙ න චජ්ජති.	5. පුන තෙ වණ්ණාණේ කප්පාති b.
6. අභවනසේන, b.	

පලුරුන්වෙස්න පළොකතො; නිසාතත්වෙස්න සුඤ්ඤතො; අවස
වත්තනවෙස්න අනන්තතො; එත් ච අනිච්චතො පළොකතොති චිත්
පදෙති අනිච්චලකම්භං කපිතං, සුඤ්ඤතො අනන්තතොති චිත් අනන්ත
ලකම්භං සෙසපදෙති¹ දුක්ඛලකම්භං කපිතන්ති වෙදිතබ්බං, සමනු
පස්සනීති ඤ්ඤෙන පස්සති; එවං පඤ්චකඛ්ඛෙ තිලකම්භං ආරො
පෙත්වා පස්සන්නො තස්සො මග්ගෙ තිණි ඵලාති සච්ඡකරොති, සුඛා
වාසානං දෙවානං සහවානං උපපජ්ජති තත් සිතො
වතුන්ඤ්ඤානං භාවෙත්වා උපපජ්ජති.

4. 3. 5-7.

පඤ්චමෙ පඨමජ්ඣානෙන² මෙත්තා දුට්ඨාදිවසෙන කරුණාදසො
දස්සිතා. ඡවස්ථං වතුන්ඤ්ඤානෙ³ වෙදිතබ්බං. සත්තමෙ පාතු
භාවාති පාතුභාවෙන; කුච්ඡිං.⁴ ඔක්කමනීති එත් කුච්ඡිං⁵ ඔක්කන්නො
භොතිති අප්ථො; ඔක්කන්නෙති තස්මිං එවං භොති න ඔක්කමාමානෙ,
අසාමාණොති වුම්පමාණො⁶ විපුලොති අප්ථො; උලාභෙති සංස්සං
වෙවමනං; දෙවානං දෙවානුභාවනති, එත් දෙවානං අසමානුභාවො
තිවත්චත්ඨස්ස පභා වාදන භොජනාති එරති තථා සමස්සං පාදං,
විමානස්ස නං අතික්කමිත්වාති අප්ථො; ලොකනනරිතාති තිණං.
තිණං චක්කවාලානං අන්තරං එකා ලොකනනරිතා භොති තිණං.
තතවචක්කානං පත්තානං වා අඤ්ඤමඤ්ඤා ආභවං ධර්මානං මජ්ඣේ
ඤ්ඤානො වීඨි, පසා පන ලොකනනරිතනිරසො පරිමාණෙන අධර්මො
ජතසහස්සො භොති; අසාති නිච්චිවිච්චං; අසංවුත්තාති හෙරියාපි
අපපතිරියං; අඤ්ඤාතොති තමගුණා; අඤ්ඤාතමිත්ථොති චක්ඛුච්ඤ්ඤ
ඤ්ඤාපකතිනිවාරණෙන අඤ්ඤාවකරණත්ථිසාස සමන්තාගතා; තත් නිර
චක්ඛුච්ඤ්ඤාණං න ජායති, එවං මහිඛිකානනති මජ්ඣිමසුරියා නිර
පතප්පභාරෙතොව තීප්ප දීපෙසු පඤ්ඤාසනති එවං මහිඛිකා; එකෙකාස
දිසාස නව නව යොජනසතසහස්සාති අඤ්ඤාරං විධිමිත්වා ආලොක
දසෙන්නති එවං මහානුභවා; ආභා නානුභොනති පභා නප්පන්නාති;
තෙ නිර චක්කවාලපබ්බතස්ස වෙමජ්ඣන වරනති චක්කවාලපබ්බ
තඤ්ච අතික්කමිත්වා ලොකනනරිතරියා තස්මා තෙසං තත් ආභා
නප්පන්නාති; සෙපි තත්ථ සත්තාති සෙපි තස්මිං ලොකනනරිමහා
නිරසෙ සත්තා උපපන්නා; කිම්පන කමමං කත්වා තත් උපපජ්ජනතීති
භාරියං කමමං කතං⁷ දරුණං මාතාපිතුන්තං ධම්මසාසමේශ්වාභමණානං
ම උපරි අපරාධං අඤ්ඤාඤ්ච දිවසෙ දිවසෙ පාණ්ඩිඤ්ඤානසිකකමමං
කත්වා උපපජ්ජනති තමමපණ්ණීදීපෙ අභයවොරාගවොරාදසො වීඨි,
තෙසං අභතභාවො නිනාප්තිසො භොති වග්ගුලිතං වීඨි දීඝනබ්බ
භොනති තෙ රුක්ඛෙ වග්ගුලියො වීඨි නබෙති චක්කවාලපබ්බතපාදෙ

1. පසෙසෙති, b.

4. කුච්ඡිමං-කත්ථි.

2. පඨමජ්ඣානමසෙසා, b.

5. වුම්පමාණො, b.

3. තසෙසෙති, b.

6. භාරියං, b.

ලක්කනති' යද සංසප්පනන. අඤ්ඤාමඤ්ඤායං හත්ථපාසගතා හොනති
 අථ හසෙකා නො ලබෙති මඤ්ඤාමානා තත්ථ ව්‍යාවටා විපරිවත්තන්තා
 ලොකසක්කාරකං උදකෙ පතනති වාතෙ පහරනෙකං මධුකථලාති
 විස ජිජ්ජන්තා උදකෙ පතනති පතිතමත්තාව අවමනතාමෙර උදකෙ
 පිට්ඨපිණ්ඩි විස විලීයන්ති. අඤ්ඤාපි කිර හො සන්ති සත්තාති හො
 යථා මයං මහාදුක්ඛා අනුභවාම එවං අඤ්ඤාපි කිර සත්තා ඉදං
 දුක්ඛා අනුභවන්තවාය ඉටුප්පනනාති නං දිවසං පසංසන්ති; අයං පන
 මහාසො එකයාගුපිවනමත්තමපි න තිට්ඨති යාවතා තිද්දති පමුඬො
 ආරමමණං විහාවෙති නාගතං කාලං හොති, දීඝභාණකා පන අවර්ථ
 සංඝාතමත්තමෙව විජ්ජමහාසො විස තිවජ්ජන්තා කිං ඉදන්ති හණන්තා
 නංයෙව අනකරධායතීති වදන්ති.

4. 3. 8.

අට්ඨමෙ නණ්ණාදිට්ඨිති අලලීයිතබ්බවෙස්සන' ආලංයාති පඤ්චකාම
 ගුණා සකලමෙව වා චට්ටං, ආරමති එත්ථාති ආරාමො; ආලංයො ආරාමො
 එතිස්සාති ආලංයාති; ආලංයෙ රතාති ආලංයරතා; ආලංයෙ සමමුද්
 තාති ආලංයසමමුද්තා; අභාලංයෙ බමෙමති ආලංයපටිපකෙති විට්ටවුප
 තිසසිතො අරියධමෙව, සුසංසුසන්ති සොගුකාමො හොති; සොනං
 බද්ධන්ති සොනං ධිපෙති; අඤ්ඤාපිතං උපට්ඨපෙතිති ආජාන
 නන්තාය විතං පවිට්ටපෙති; මානොති මඤ්ඤානා මඤ්ඤානබ්බවෙස්සන
 වා සකලං චට්ටමෙව; මානවිතංයෙ බමෙමති මානවිතංයෙ බමෙමති;
 උපසමපටිපකෙති අනුපසමො අනුපසන්නවෙස්සන' විට්ටමෙව අනුපසමො
 නාම; බපසමිකෙති උපසමකරෙ විට්ටවුපතිසසිතො; අවිජ්ජාය හතා
 තමනනාගතාති අවිජ්ජාගතා; අවිජ්ජානිකොසෙන පරිසොනද්ධතො
 අණං විස භුතාති අණබ්බදා; සමන්තනො මනද්ධාති පරිසොනබා;
 අවිජ්ජාපිතංයෙති අවිජ්ජාපිතංයො වුට්ඨති අරහත්තං තනතිසසිතො ධමෙව
 දෙසියමානෙති අපේඛා; ඉති ඉමස්මිං සුනෙත වතුසු ධානෙසු චට්ටං
 වතුසු විට්ටං කපිතං.

4. 3. 9.

තවමෙ ගිහත්ථපටිසා ආනිඤ්ඤා දංසනායාති යෙ හගවන්තං පසිසිතු
 කාමා ථෙරං උපසංඝිකමන්ති යෙ වා ආයසමා කිරානායො සමන්තපා
 සාදිකො අතිරූපො දංසනියො බහුසුතො සමසංගහනොති ථෙරස්ස
 ගුණෙ සුත්වා ආගමන්ති තෙ සක්කාය ගිහත්ථපටිසා ආනිඤ්ඤා දංසනාය
 උපසංඝිකමන්ති වුත්තං; එසෙව නයො සබ්බත්ථ. අත්තමනාති සවනෙන
 නො දංසනං සමෙතීති සකමනා නුට්ඨවිත්තං; බමිමන්ති කච්චි ආවුසො
 බමතිතං කච්චි යාපතීයං කච්චි යොතිසොමනසිකාරෙ' කමමං කරොථ

1. ලක්කති. b.	5. මානවිතස බමෙම. b.
2. ලොකසක්කාරකෙ. b.	6. අනුපසන්නපෙත වා. b.
3. පහරනෙකපි. b.	7. අවිජ්ජාගතාති අවිජ්ජායගතා. b.
4. ආලංයනබ්බවෙස්සන b.	8. මහසිකාර. b.

ආවර්ජ්‍යපර්ක්කායවතනං පුරෙථාති එවරුපං පරිසන්තරධම්මං; තත්තිකක්ඛුතීසු කච්චි හගිනියො අවංගරුධම්මෙ සමාදය වතතථාති ඉදම්පි නානාකරණං හොති, උපාසකෙසු සාගතං¹ උපාසක න තෙ කිසුචි සිසං වා අභිභං වා රුජති² අරොගා තෙ පුට්ඨානුකරොති න එවං පරිසන්තරං කරොති එවමපන කරොති කථං උපාසකා තිණි සරණාති පඤ්චසිලාති රතකථ මාසස්ස අවුට්ඨපොසථෙ කරොථ මාතාපිතුන්තං උපට්ඨානවතනං පුරෙථ ධම්මිකතමණ්ඩ්‍රාගමණේ පටිජ්ඣනාථාති, උපාසිකාසුපි එසෙව නයො.

4. 3. 10.

දසමෙ ධ්වනියපිසාති අභිසිත්තා අනභිසිත්තා ච ඛතතියා; තෙ භි කිර රාජා වකකවන්ති නාම අභිරුපො පාසාදිකො ආකාසෙන විමරන්තො රජං අනුසාසති ධම්මිකො ධම්මරුජාති තස්ස ගුණකථ සුත්වා සවනෙන දස්සනමති සමෙන්නෙ අත්තමනා හොන්ති. හාසනී, කථං නානා රාජධම්මං පුරෙථ පච්චේණි රතකථාති පරිසන්තරං කරොති; මුග්ගමණෙසු පන කථං ආවරියා මනෙත වාවෙථ අනෙතවාසිකා මනෙත ගණනනති දකඛිණං වා වන්තාති වා කපිලං³ වා ලහථාති එවං පරිසන්තරං කරොති, ගහපතීසු කථං නානා න වො රාජකුලතො දණ්ඩන වා බලිනා⁴ වා පිලා අපී සමමා දෙවො ධාරං⁵ අනුප්පවෙච්ඡති සස්සාති සමපජ්ජන්ති එවං පරිසන්තරං කරොති සමණෙසු කථං හනෙත කච්චි පබ්බජිතපරික්කාර සුලභා සමණධම්මෙ නප්පමජ්ජාති එවං පරිසන්තරං කරොති.

හයවග්ගො නතියො.

4. 4. 1.

වතුන්ස පඨමෙ උපපතතිපටිලාභියාතිති යෙති අනන්තරා උප්පතතිං පටිලහති; භවපටිලාභියාතිති උප්පතතිභවස්ස පටිලාභාය පච්චයාති; සංදයාමිස්සාති ඉදං අප්පභිනාසංයෝජනෙසු අරියෙසු උත්තමකොටියා ගතිතං යස්මා පන අනන්තරාපරිනිබ්බාසිස්ස අනන්තරා උප්පතති නත්ති යං පන සො තත්ති ක්කානං සමාපජ්ජති තං කුසලත්තා උප්පතතිභවස්ස පච්චයොනෙව සඬ්ඛං ගච්ඡති තස්මාස්ස උප්පතතිපටිලාභියාති සංයෝජනාති පභිනාති භවපටිලාභියාති සංයෝජනාති අප්පභිනාතිති වුත්තං, ඔරමාගියෙසු ච අප්පභිනං උපාදය සකදයාමිස්ස අවිසෙසෙන ඔරමාගියාති සංයෝජනාති අප්පභිනාතිති වුත්තං, සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව.

1. සාගතං. b.

2. රුජති. b.

3. සිලං. b.

4. බමනෙත. b.

5. තානි. b.

4 4. 2.

දුතියෙ සුත්තපටිභානො නො මුත්තපටිභානොති පඤ්ඤා කපේතො සුත්තමෙව කපේති සිංහා පන න කපේති සංඝිකමෙව කපේති අනේ; ඉමිනා නයෙන සබ්බපදානි වෙදිතබ්බානි.

4. 3. 4.

තතියෙ වතුනාහමපි පුග්ගලානං සුතොනන විසෙයො වෙදිතබ්බො. “කතමො ච පුග්ගලො උග්ගචිතඤ්ඤා යස්ස පුග්ගලස්ස සහ උද්භවමෙ ලාය ධම්මාභිසමයො හොති අයං වුව්චති පුග්ගලො උග්ගචිතඤ්ඤා, කතමො ච පුග්ගලො විපචිතඤ්ඤා¹ යස්ස පුග්ගලස්ස විජ්ජාරෙන අනේ විහරිසමානෙ ධම්මාභිසමයො හොති අයං වුව්චති පුග්ගලො විපචිතඤ්ඤා, කතමො ච පුග්ගලො නෙයෙසා යස්ස පුග්ගලස්ස උද්දිගතො පරිපුච්ඡතො යොනිසො මනසි කරොතො කල්‍යාණමිත්තෙත සෙවතො භජතො පසිරුපාසතො අනුපුබ්බත ධම්මාභිසමයො හොති අයං වුව්චති පුග්ගලො නෙයෙසා, කතමො ච පුග්ගලො පදපරමො යස්ස පුග්ගලස්ස බහුමපි සුණ්ණො බහුමපි ධාරයතො² බහුමපි වාමයතො න තාය ජරියා ධම්මාභිසමයො හොති අයං වුව්චති පුග්ගලො පදපරමො”ති.

4 4. 4.

වතුනේ උදානවිරියෙනෙව දිවසං විනිනාමෙත්වා තස්ස නිස්සංඤ ඵලමත්තං කිඤ්චිදෙව ලභිත්වා ජීවිකං කපෙපති තං පන උදානං ආගමම කිඤ්චි පුඤ්ඤඵලං න පටිලභති අයං උට්ඨානඵලපජීවී හ කම්මඵල පජීවී නාම; වාතුමමහාරාජකෙ³ පන දෙවෙ ආදිං කත්වා සබ්බෙපි දෙවා උට්ඨානවිරියෙන විනා පුඤ්ඤඵලයොව උපජීවනතො කම්මඵල පජීවීහො හ උට්ඨානඵලපජීවීහො නාම; රාජරාජමහාමත්තාදයො උට්ඨානඵලපජීවීහො ච කම්මඵලපජීවීහො ච; තෙරසිකසත්තා නෙව උට්ඨානඵලපජීවීහො හ කම්මඵලපජීවීහො; ඉමසම් හි⁴ සුත්තෙ පුඤ්ඤඵලමෙව කම්මඵලාති අධිපෙතං තඤ්ච තෙසං නජී.

4. 4. 5.

පඤ්චමෙ පඨමො අකුබාලපුත්ථර්නො; දුතියො අත්තරත්තරා ඤාලකාරකො ලොකීයපුත්ථර්නො; තතියො සොනාපනො; සකදගාමි අනාගාමිනොපි එතෙනෙව සංගහිතා⁵, වතුනේ බිණ්ණාගවො; සො හි එකත්තෙනෙව අනවරේජා.

4. 4. 6-7.

ජට්ඨෙ පඨමො ලොකීයමහාජනො, දුතියො සුක්ඛවිපස්සකො සොනා පනො ච සකදගාමි ච; තතියො අනාගාමි; සො හි සමා තංබඤ්ඤි කමපි උපපතතිතිබ්බත්තකං කුබානං පටිලභතියෙව තසමා සුක්ඛවිපස්ස

1. විපචිතඤ්ඤා, b. 2. පුග්ගලස්සබහුමපි සංඝිකො, b 3. වාතුමමහාරාජකෙ, b.

4. ඉමසම්, b.

5. සංගහිතා, b.

කොපි සමාධිස්මිං පරිපූරකාරියෙව, චතුර්ථො ඛිණ්ණවොයෙව යො ති සබ්බසං සීලාදිපච්චනිකානං පභිනතතා සබ්බත් පරිපූරකාරී නාම. සත්තමෙපි ඡවෙඨ චුත්තනසෙනෙව පුග්ගලපරිවේජ්ඤෙ වෙදිතබ්බො.

4. 4. 8

අධම්මෙ නිකම්ඨකාසොති නිග්ගතකායො¹; අනිකම්ඨවිතොනාති අනුපරිධම්මිතොනා; කායෙනෙව ගාමනො නිකම්ඨනොනා විතොනන අරඤ්ඤෙ වසනොනාපි ගාමමෙව පරිවෙඨාති චුත්තං හොති; ඉමිනා නයෙන සබ්බත් අර්ථො වෙදිතබ්බො.

4. 4. 9.

නවමෙ අසම්මානති අර්ථෙන අසංයුතං; න කුසලො හොතිති නවේජකො² හොති; සම්මාසම්මානානාති අර්ථනිසිතිතස්ස චා අනිසිතිතස්ස චා; එවං සබ්බත් අර්ථො වෙදිතබ්බො.

4. 4. 10.

දසමෙ අර්ථෙනා පරියාදානං. ශච්ඡන්ති අධ්මකථං පුච්ඡනො පරියාදානං පරිකම්ඨං ගච්ඡති කථෙත්ථං න සකෙකාති; හො බ්බාඤ්ඤානං හොති බ්බාඤ්ඤානං පනස්ස පචතති න පරියාදියති; එස නයො සබ්බන්තී.

පුග්ගලවග්ගො චතුර්ථො.

4. 5. 1-5.

පඤ්චමස්ස පඨමෙ ආභාසනවසෙන චංඤා චංඤාසා; සෙසපදෙසුපි එසෙව නයො. දුම්භාදිසුපි පභාසනවසෙන චංඤාව චංඤාසාසා; ආලොකනවසෙන චංඤාව චංඤාලොකො; මහාසනවසෙන චංඤාව චංඤාසාසා; පරෙරානනවසෙන චංඤාව චංඤාපරෙරානොති; එවං සබ්බ පදෙසු අර්ථො වෙදිතබ්බො.

4. 5. 6-10.

ඡවෙඨ කාලාති යුත්තපයුත්තකාලා³; කාලෙන ධම්මසචනනති යුත්තපයුත්තකාලෙ ධම්මසචනං; ධම්මසාන චන්තී පඤ්ඤාපුච්ඡන විස්සර්නවසෙන පචතතා සංකථා⁴. සත්තමෙ කාලාති තස්මිං තස්මිං කාලෙ ධම්මසචනාදිවසෙන පචතතානං කුසලධම්මානං එතං අභිවචනං; තෙ භාවිසන්ති මෙව⁵ අනුපරිවහන්තීයන්ති ච; ආසවානං බ්බන්ති අරහත්තං.

1. නිකම්ඨකාසොති විග්ගතකායො b.

3. යුත්තපයුත්තකාලා. b.

2. අනුච්ඡන්තො. b.

4. සංභංගකථා. b. 5. ච. b.

4. 5. 8-10.

අවස්ථං උත්තානවෙව.¹ නවමෙ සණ්ඨාපාචාති මුද්දවාචා; මනනාසා
සනති² මනනාසංඛාතාය³ පඤ්ඤාය පරිවර්තනිකා කපිතකථා. දසමෙ සිල
සාණේති සාරසම්පාපකං සිලං; සෙසෙසුපි එසෙව නයොති.⁴

ආභාවගොතො සංක්ඛමො

නතිගො පණ්ණාසකො නිසීතො.

4. 1. 1-5.

වතුන්ස පඨමෙ සද්ධාධුරෙන ඉන්ද්‍රියං කුරෙතිති සංක්ඛිද්දිසං;
සෙසෙසුපි එසෙව නයො. දුතියෙ අස්සභියෙ අභවපනවෙස්සන සංඛාබලං;
සෙසෙසුපි එසෙව නයො. තතියෙ අනවජ්ජබලානි නිද්දෙසබලං; සංඛාත
බලනති⁵ සංඛණ්ණිකබලසුත්තකානං සංඛණ්ණනාබලං. වතුන්පඤ්ඤමාන
උත්තානන්තොව.⁶

4. 1. 6.

ජවෙස්ස සංවට්ඨනීති එන්තයො සංවට්ඨා ආපොසංවට්ටො තෙජො
සංවට්ටො වායොසංවට්ටොති; නියොසංවට්ටසීමා ආභස්සරා සුභතීණ්ණා⁷
වෙහපථලාති, යද් කපො තෙජෙන සංවට්ටති ආභස්සරතො හෙට්ඨා
අනිකා ඛයාති යද් ආපොත සංවට්ටති සුභතීණ්ණතො හෙට්ඨා උද
කෙන විලීයති යද් වායුනා⁸ සංවට්ටති වෙහපථලතො හෙට්ඨා වාතෙන
විඛංසෙති⁹ විජාරතො පන යද්පි එකං මුද්ධකෙකතං විතස්සති අය
මෙන්ත සංඛෙපො. විජාරකථා පන විසුභ්බිමග්ගෙ වුත්තනායෙනෙව
වෙදිතබ්බාති.¹⁰

4. 1. 7.

සත්තමෙ විසානවාති මහිවජාපච්චයෙන විසානෙන දුකෙකත
සමන්තාගතො; අසනතුමෙස්සාති වතුසු පච්චයෙසු නීති සනොතොසෙති
අසනතුමෙස්සා; අනවඤ්ඤපටිලාභායාති පරෙති අනවජානනස්ස පටි
ලාභන්තො; ලාභසත්තාරසිලොකපටිලාභායාති සුසංඛිතවතුපච්චය
සංඛාතස්ස ලාභසකකාරස්ස මෙව වණ්ණභණ්ණනසංඛාතස්ස¹¹ සිලොකස්ස
ව පටිලාභන්තො; සංඛාත කුලාති උපසංඛිතමනීති ඉති මං ඉමෙ¹²
ජාතියානතිති ජානනන්තො කුලාති උපසංඛිතමති; සෙසපදෙසුපි
එසෙව නයො.

1. උත්තානවෙව. b	7. සුභතීණ්ණා b. ඉධම-කන්චි.
2. මනනාසාති. b.	8. මානෙන. b
3. මනනාසංඛාතාය. b.	9. විභිංසති. b.
4. නයො. b.	10. වෙදිතබ්බා. b.
5. සංඛණ්ණබලනති. b.	11. මණ්ණසංඛාතස්ස-කන්චි.
6. උත්තානානෙව. b.	12. එතෙ. b. [මණ්ණලාභසංඛාතස්ස b

4. 1. 8.

අවස්ථෙ ගමිතේරසුනි අත්ථගමනිතේරසු; ඍභාඍභෙසුනි කාරණා කාරණෙසු; න කමතීති නාවගාහති නප්පට්ඨකති;¹ පඤ්ඤාවකඛුනති වෙත්² උග්ගහපරිපුච්ඡ, පඤ්ඤපි චට්ඨති සමමසනපටිවෙධපඤ්ඤපි චට්ඨතිසෙව.

4. 1. 9.

නවමෙ එහි කුතති ථෙරෙ³ පරිබද්ධවිත්තා නං පඤ්ඤානං එව මාහ; සසිසං පාරුපිකාති සහ සීසෙන කායං පාරුපිකා; මඤ්ඤකෙ නිපජ්ජිති වෙතෙන මඤ්ඤකං පඤ්ඤපෙත්වා තත් නිපජ්ජි;⁴ එතදවොවාති තස්සාකාරං⁵ සලලකෙබ්බිතා ලොභපභානාන්ධාය සමෙත්තනෙව අසුභකථං කපේතුං එතං අවොච;⁶ ආහාරසමුභූතොති ආහාරෙන සමුභූතා ආහාරං නිසාය වධිතිනො; ආහාරං නිසාය ආහාරං පජ්ඣතිති පව්වුප්පන්නං කබලිංකාරාහාරං⁷ නිසාය නං එවං යොනිසො සෙවමානො පුබ්බකමම සම්බාතං ආහාරං පජ්ඣති පව්වුප්පනෙනපි පන කබලිංකාරාහාරෙ නියන්ති⁸ තණ්හා පජ්ඣිතබ්බාව;⁹ තණ්හං පජ්ඣතිති ඉද්දති එවං පට්ඨතං පව්වුප්පන්නතණ්හං නිසාය වට්ඨමුලිකං පුබ්බතණ්හං පජ්ඣති; අයං පන පව්වුප්පන්නතණ්හා කුසලා අකුසලාති අකුසලා, සෙවිතබ්බා න සෙවිතබ්බාති සෙවිතබ්බා,¹⁰ පටිසන්ති ආකඛ්ඨති නාකඛ්ඨති, නාකඛ්ඨති¹¹ එතිස්සාපි පන පව්වුප්පන්නාය සෙවිතබ්බතණ්හාය නියන්ති⁸ පජ්ඣිතබ්බා සෙව යො හි නාම ආයසමා ආයවංතං වයා උපසම්පජ්ජ විහරිස්සති කිමබ්බ පනාහන්ති එත් කිමබ්බපනාති කාරණපරිවිතක්කනමෙන; ඉදං චුත්තං හොති යො ආයසමා අරහත්තඵලං අවජ්ඣති විහරිස්සති අහං කෙන කාරණෙන න සච්ඡිකතා විහරිස්සාමි යොපි හි ආයසමා සමමා සම්බුද්ධස්සෙව පුත්තො අහමපි සමමාසම්බුද්ධස්සෙව පුත්තො මය්හමප්පනං උපපජ්ජස්සතිති; මාහ. නිසායාති ඉදං එවං උප්පන්නං¹² සෙවිතබ්බමානං නිසාය; මාහ. පජ්ඣතිති වට්ඨමුලිකපුබ්බමානං¹³ පජ්ඣති; යං නිසාය පනෙත්තං පජ්ඣති යොපි තණ්හා විස අකුසලො වෙව සෙවිතබ්බො ව නො ව පටිසන්ති ආකඛ්ඨති¹⁴ නියන්ති පන තස්මිමපි පජ්ඣිතබ්බාව; සෙතුසානො චුත්තො හග්ගොති පදසානො පට්ඨපසානො බුද්ධෙන හත්ථතා කපිතො; ඉති ඉමෙහි චතුහි අමෙහි ථෙරෙ දෙසනං විති

1. තසමතිති බතිතප්පට්ඨකති. b.

3. කිත්තති. b.

2. පඤ්ඤාවකඛුනි එත්. b.

9. පජ්ඣිතබ්බා. b.

න සෙවිතබ්බා. b.

3. ථෙරං. b.

10. කුසලාකුසලාති කුසලාසෙවිතබ්බා අකුසලා

4. නිපජ්ජති. b.

11. පටිසන්ති ආකඛ්ඨති නාකඛ්ඨති. b.

5. තස්සා. b.

12. උප්පන්න. b.

6. එතදවොච. b.

13. වට්ඨමුලිකං පුබ්බමානං. b.

7. කබලිංකාරාහාරං. b.

14. සෙවිතබ්බොව පටිසන්ති නාකඛ්ඨති. b.

වට්ටෙනන විනිවට්ටෙනන නසා¹ හිකුනිසා ථෙරං ආරබ්බ උපනෙතා ඡන්දරුනා අපගඤ්ඤි සාපි ථෙරං බමාපෙතුං අවමාං දෙසෙසි, ථෙරො පිසාං පතිගණ්ඨි, නං දසෙසතුං අථ මො සා හිකුනිති ආදි වුත්තං.

4. 1. 10.

දසමෙ දුග්ගහිනනති උපපට්ඨාපියා ගහිතං; පටිසාපුණ්ණනති වලුඤ්ජනති කප්ථනති; පදවිසඤ්ජනෙහිති එත් පදමෙව අත්ඤා වසඤ්ජනතො වසඤ්ජනනති වුත්තං; දුග්ගාහිකිත්තසංඝාති දුඤ්ඤිතිකිත්තසං උපපට්ඨාපියා ධීපිතසං; අප්ථොපි දුත්තසො හොතිති අවශිකථා නිහරිතො කප්ථතුං න සකසා හොති; ඡිතනමුලකොති මුලභුතානං හිකුනිතං උච්ඡින්නතො ඡිත්තමුලකො;² අපමසරණොති අපමට්ඨො; බාහුලීකාති පවමයබාහුලියා³ පටිපන්නා; සාඨලිකාති තිසෙසා සිකකා සිපිල ගහණෙන ගණනනා; බහුමනෙ පුබ්බමනොති පඤ්ඤිතිවරණාති අවසිතවනතො;⁴ මයකමනනති වුවවනති තත් පුබ්බමනොති අප්ථො; පෙවිපමකෙති තිවිධවිපමකො;⁵ නිකුතින්නධුරාති නිබ්බිරියා; ඉමිනා නයෙන සබ්බපදෙසු⁶ අප්ථො වෙදිතබ්බො.

ඉන්ද්‍රියවග්ගො පඨමො.

4. 2. 1.

දුතියස්ස පඨමෙ සුඛපටිකෙධිපෙන දුක්ඛා; පටිපජ්ජිතබ්බතො පටිපදා; අසීසප්පවනතිතාය ගරුභාවෙන දක්ඛා අභිඤ්ඤා එඨස්සාති දක්ඛාහිඤ්ඤා; ඉමිනා⁷ නයෙන සබ්බපදෙසු පි අප්ථො වෙදිතබ්බො. ති⁸

4. 2. 2.

දුතියෙ අභිකම්මණන්ති අභිණං; ආනනනිසෙතති අනන්තරවිපාක දායකං මග්ගමාධිං; ආසමානං වසාසාති අරහත්තඵලජාය; පමිජ්ජිකානිති විපස්සනාපට්මකාති⁹ පඤ්ඤිත්ථිකාති; පඤ්ඤිජ්ජිකනති හි එත් විපස්සනා පඤ්ඤව පඤ්ඤිත්ථිකනති අධිපෙපතො; ගෙසමෙත් පාළිවසෙන උත්තාන මෙව, ඉමාං පන පටිපදානං අයං ආවිභාවකථා, ඉධ හිකු වුබ්බ අකතාහි නිවෙසො පුබ්බහානෙ රුපපරිඤ්ඤෙ කිලමති අරුපපරිඤ්ඤෙ කිලමති පට්ම යපරිඤ්ඤෙ කිලමති තීපු අඬාපු කිලමති මනාමග්ගෙ කිලමති එව පඤ්ඤපු ධානෙපු කිලමනෙතා විපස්සනං පාපුණාති විපස්සනං පථොපි උදයානු පස්සනො¹⁰ හමිකානුපස්සනෙ හසතුපට්ඨානෙ ආදිතවානුපස්සනෙ නිබ්බිදානුපස්සනෙ මුඤ්ඤිතුකමත්තාඤ්ඤෙ සම්භාරුපෙඛාඤ්ඤෙ අනුලොම

1. ථෙරොදෙනං. විනිවට්ටානසංඝ b.
2. ඡිත්තමුලකොතිමුලඋපමඡිත්තසංඝා b.
3. පවමයබාහුලියා. b. ඡිත්තමුලකො. b.
4. අවගමනතො. b.
5. නිවිධෙ විවිධකො. b.
6. නයෙන පහ සබ්බත්. b.
7. ඉමිනාම. b.
8. පෙදිතබ්බො. b.
9. විපස්සනා පඤ්ඤා නංමිතාති. b.
10. උදයබ්බිකානුපස්සනො. b.

ඤ්ඤේ ගොත්තුභුඤ්ඤේති ඉමෙසු නවසු විපස්සනාඤ්ඤේසුපි කීල මිත්තාව ලොකුත්තරමඤ්ඤා පාපුණාති තස්ස සො ලොකුත්තරමඤ්ඤා ඵලං දුක්ඛෙන ගරුභාවෙන සච්ඡන්තනතා දුක්ඛා පටිපද දක්ඛාඤ්ඤා¹ නාම ජාතො; සො පන පුබ්බභාගෙ පච්ඡ ඤ්ඤේසු² කීලමනො අපර භාගෙ නවසු විපස්සනාඤ්ඤේසු අකීලමිත්තා³ මඤ්ඤා සච්ඡන්තරොති තස්ස සො මඤ්ඤා ඵලං දුක්ඛෙන අගරුභාවෙන⁴ සච්ඡන්තනතා දුක්ඛා පටිපදෙ⁵ ඛිප්පාභිඤ්ඤා නාම ජාතො, ඉමිනා උපායෙන ඉත්තරපි වෙ වෙදිතබ්බා, ගොණපරියෙයකඋපමාහි වෙනා විභාවෙනබ්බා. එකස්ස හි පුරිස්ස චත්තාරෙ ගොණා පලායිත්වා අවච්ඡිං පටිච්ඡා සො සකණ්ඩකෙ සගහනෙ⁶ චනෙ නෙ පරියෙයනො ගහන⁷ මඤ්ඤනෙව කිච්ඡන්ත කසිරන්ත ගන්ත්වා ගහනට්ඨානෙයෙව නිලීනෙ ගොණෙපි කිච්ඡන්ත කසිරන්ත අද්දස, එකො කිච්ඡන්ත ගන්ත්වා අබ්බොකාසෙ සීතෙ⁸ ඛිප්පමෙව අද්දස, අපරෙ අග හනෙන⁹ අබ්බොකාසමඤ්ඤන ගන්ත්වා¹⁰ ගහනට්ඨානෙ නිලීනෙ කිච්ඡන්ත කසිරන්ත අද්දස, අපරෙ අබ්බොකාසමඤ්ඤනෙව සුඛෙන ගන්ත්වා අබ්බොකාසෙ සීතෙ⁸ යෙව ඛිප්පං අද්දස, තත්ථ චත්තාරෙ ගොණා විය චත්තාරෙ අරියමඤ්ඤා දට්ඨබ්බා, ගොණපරියෙයකො පුරිසො විය සොභා චචරෙ,¹¹ ගහනමඤ්ඤන කිච්ඡන්ත කසිරන්ත ගමනං විය පුබ්බභාගෙ පච්ඡ ඤ්ඤේසු කීලමනො දුක්ඛා පටිපද, ගහනට්ඨානෙ නිලීනං කිච්ඡන්තෙව දස්සනං විය අපරභාගෙ නවසු ඤ්ඤේසු කීලමනත්තස්ස අරියමඤ්ඤානං දස්සනං, ඉමිනා උපායෙන සෙසඋපමාපි යොජේතබ්බා.

4. 2. 3.

තතියෙ අසුභානුපසසී කායෙ විහරතීති අත්තනො කරජකායෙ යථා ඵතං¹² තථා ඉදන්ති ඉමිනා නයෙන ඛතිඤ්ඤා දිට්ඨානං දදන්තං අසුභානං උපසංහරණ්ඩයෙන අසුභානුපසසී විහරති; අත්තනො කායං අසුභතො¹³ පටිකකුලතො ඤ්ඤෙන පස්සතීති අන්තො; ආභාරෙ පටිකකුලසඤ්ඤිති නවන්තං පාටිකුලභානං වසෙන කබලිංකාරභාරෙ¹⁴ පටිකකුලසඤ්ඤි; සබ්බලොකෙ අනභීරතසඤ්ඤිති සබ්බසමිම්පි තෙධාතුකෙ ලොක සන්තීවාසෙ අනභීරතාය උක්කණ්ඨිතසඤ්ඤාය සමන්තාගතො; සබ්බ භංගාතෙසු අනිච්චානුපසසීති සබ්බෙපි තෙභුවකසංඛාරෙ අනිච්චතො අනුපස්සන්තො; මරණසඤ්ඤිති මරණං ආරබ්භ උපන්නසඤ්ඤා; අජකිත්තං සුපට්ඨිතා භොතීති නියකජ්ඣිපතෙ සුට්ඨ උපට්ඨිතා ගොති; ඵත්තාවතා බලවිච්චස්සනා කපිතා; සෙබ්බලංගිති සිකතිතකානං බලාති; සෙසමෙත්ථ පාලිවසෙන උත්තානමෙව. අසුභානුපසසීති ආදීති පන දුක්ඛාය පටිපදාය දස්සනත්ථ චුත්තාති, පඨමජ්ඣානාදීති සුඛාය,

1. දුක්ඛපටිපදෙ දක්ඛාඤ්ඤා. b.

2. පඤ්චසු. b.

3. අකීලමිත්තාව. b.

4. ගරුභාවෙන b. ඉඛිම්-බ්හුසු.

5. දුක්ඛපටිපදෙ. b. දුක්ඛාපටිපද-කත්ථි.

6. සො සකලගහනෙ. b. 7. ගහ. b.

8. සීතො-කත්ථි.

9. අපරො b

10. සුඛෙන ගන්ත්වා. b.

11. එචං. b

12. අනුගතො. b

13. කබලිකාරාභාරෙ. b.

අප්‍රභාදීති හි පටිකකුලාරමමණාති තෙසු පන පකතිසාව සමපියාස මානං¹ විතතං අලලීයති තසමා තාති භාවෙනො දුක්ඛාපට්ඨං පටි පනොනා නාම භොති, පඨමජ්ඣානාදීති පණිතසුඛාති තසමා තාති පටිපනොනා සුඛාපට්ඨං² පටිපනොනා නාම භොති. අයං පනෙත්ථ සබ්බ සාධාරණං උපමා. සබ්බාමාවචරපුරිසො හි ඵලකකොට්ඨකං කත්වා පමා වුඛාති සත්තාසතිත්වා සබ්බාමං පටිසති සො අනතරං විසුමිතුකාමො ඵලකකොට්ඨකං පටිසිත්වා විසුමති වෙව පානභොජනාදීති ච පටි සෙවති තතො පුන සබ්බාමං පටිසිත්වා කමමං කරෙති, තත්ථ සබ්බාමො විය කිලෙසසබ්බාමො දට්ඨබ්බො, ඵලකකොට්ඨකො විය පඤ්ච නිසාය³ බලාති, සබ්බාමං පටිසනපුරිසො⁴ විය යොගාවචරෙ, පඤ්චාවුධසත්තාගො⁵ විය විපසානා⁶ පඤ්චමාති ඉන්ද්‍රියාති, සබ්බාමං පටිසනකාලො විය විපසානාය කමමකරණිකාලො; විසුමිතුකාමසු ඵලකකොට්ඨකං පටිසන කාලො⁷ විය විපසානාය කමමං කරෙත්තසු විතතුප්පාදසු තිරසා දකඛණ් පඤ්ච බලාති නිසාය විතතං සමහංසනකාලො, විසුමිත්වා ඛාදිත්වා පිචිත්වා ච පුන සබ්බාමං⁸ පටිසනකාලො විය පඤ්චති බලෙති විතතං සමහංසිත්වා පුන විපසානාය කමමං කරෙත්තසු විවට්ටෙත්වා අරහත්තගණිකාලො වෙදිතබ්බො; ඉමස්මිං පන සුතෙත බලාති වෙව ඉන්ද්‍රියාති ච මිසසකානෙව කපිතාතීති.

4. 2. 4-6

වතුතෙ; අකඛමාති අනට්ඨාසිකපට්ඨං⁹ ඛමාති අට්ඨාසිකපට්ඨං⁹ දමාති ඉන්ද්‍රියදමනපට්ඨං; සමාති අකුසලවිතකකානං වුපසමනපට්ඨං; ගෙසනනං පටිගෙසතිති සට්ටනං¹⁰ පටිසට්ටෙති; භණ්ඩනනං පටිගණ්ඩතිති පහරනනං පටිපහරති. පඤ්චමජ්ඣාති උත්තානාත්තෙනව.

4. 2. 7-8.

සත්තමෙ මහාමොග්ගලානඤ්චරසු ගෙට්ඨිමා තයො මග්ගා සුඛා පට්ඨං දකුභිඤ්ඤා අගෙසුං අරහත්තමග්ගො දුක්ඛාපට්ඨංදෙ ඛිප්පා හිඤ්ඤා, තත්ථා ඵමාන; “යායං පට්ඨං දුක්ඛා ඛිප්පාහිඤ්ඤා ඉමං¹¹ මෙ පට්ඨං ආගමම අනුපාදය ආගමෙති විතතං විමුත්ත”න්ති. අට්ඨමෙ ධම්මනොපාතිථෙරසු ගෙට්ඨිමා තයො මග්ගා සුඛා පට්ඨං දකුභිඤ්ඤා අගෙසුං¹² අරහත්තමග්ගො සුඛාපට්ඨංදෙ ඛිප්පාහිඤ්ඤා, තත්ථා “යායං පට්ඨං සුඛා ඛිප්පාහිඤ්ඤා”ති ආග ඉමෙසු පන විසුපි සුතෙතසු මිසස කාව පට්ඨං කපිතාති වෙදිතබ්බො.

1. පකතිසා සමානං. b.

2. සුඛපට්ඨංදං b.

3. නිසාරණං. b.

4. සංභාමපටිසනපුරිසො b

5. පඤ්චාවුධසත්තාගො-කත්ථි

6. මය. b

7. ඵලකකොට්ඨකං පටිසිත්වා; විසුමිත

පානභොජනාති පටිසෙවනකාලො b.

8. සබ්බාමසු. b.

9. වාසකපට්ඨංදං b

10. සට්ටෙත්තං. b

11. ඉදං. b.

12. දකුභිඤ්ඤා. b.

4. 2. 9.

නවමේ පටිමදුරියපුග්ගලා පුබ්බවිපස්සකා සංඛාරෙන සප්පයො
ගෙන සංඛාරනිමිත්තං උපට්ඨපෙනති තෙසු එකො විපස්සනිඤ්ඤානං
ඛලවත්තා ඉධෙව කිලෙසපරිනිබ්බානෙන පරිනිබ්බායති; එකො ඉඤ්ඤා
යානං දුබ්බලතාය ඉධ අසංකොතො අනන්තරෙ අත්තභාවෙ තදෙව
මූලකමමයානං පටිලභිතා සංඛාරෙන සප්පයොගෙන සංඛාරනිමිත්තං
උපට්ඨපෙනා කිලෙසපරිනිබ්බානෙන පරිනිබ්බායති, තතිස්වතුජා සමථ
යාතිකා තෙසං එකො අසංඛාරෙන අප්පයොගෙන ඉඤ්ඤානං ඛලවත්තා
ඉධෙව කිලෙසෙ ඛෙපෙති, එකො ඉඤ්ඤානං දුබ්බලතාය ඉධ
අසංකොතො අනන්තරෙ අත්තභාවෙ තදෙව මූලකමමයානං පටි
ලභිතා අසංඛාරෙන අප්පයොගෙන කිලෙසෙ ඛෙපෙති වෙදිතබ්බො.

4. 2. 10

දසමෙ සමථපුබ්බඛිඛමිත්ති සමථං පුබ්බඛිඛමං¹ පුරෙවාරිකං කතා; ¹
මග්ගො සංඤ්ඤාසනීති පටිමො ලොකුකතරමග්ගො නිබ්බතති;² සො
නං මග්ගනති එකවිත්තකඛණිකමග්ගස්ස ආසෙවනාදිති නාම නඤ්ඤා
දුරියමග්ගාදස්සො පන උප්පාදෙනො තමෙව ආසෙවති භාවෙති ඛහුලි³
කරෙතිති වුවවති; විපස්සනාපුබ්බඛිඛමිත්ති විපස්සනං පුබ්බඛිඛමං පුරෙ
වාරිකං කතා සමථං භාවෙති පකතිසා විපස්සනාලාභී විපස්සනාය
ඝජා සමාධිං උප්පාදෙතිති අජෝ; සුගතදා⁴ සාමෙතිති සුගතදා⁴
කතා භාවෙති; තථ තෙනෙව විගෙනන සමාපත්තං සමාපජ්ජිතා
තෙනෙව සංඛාරෙ සමමසිත්තුං න සක්කා අයං පන යාවතා සමාපත්තියො
සමාපජ්ජති තාවතා සංඛාරෙ සමමසති යාවතා සංඛාරෙ සමමසති
තාවතා සමාපත්තියො සමාපජ්ජති, කර්ථං පටිමජ්ඣානං සමාපජ්ජති
තතො වුදාය සංඛාරෙ සමමසති සංඛාරෙ සමමසිතා දුරියජ්ඣානං සමා
පජ්ජති තතො වුදාය පුන සංඛාරෙ සමමසති සංඛාරෙ සමමසිතා
තතිජ්ඣානං.-පෙ-නෙවසංඤ්ඤානාසංඤ්ඤාසනසමාපත්තං සමාපජ්ජති
තතො වුදාය සංඛාරෙ සමමසති එවමයං⁵ සමථවිපස්සනං සුගතදා⁴
භාවෙති නාම ධම්මධම්මවිග්ගහිතනති සමථවිපස්සනාධම්මෙසු දස
විපස්සනුපකම්මෙසසංඛාරෙන උදාමෙවන විග්ගහිතං සුග්ගහිතනති⁶
අජෝ; හොති සො ආවුසො සමසොති ඉමිනා සත්තානං සප්පා
යානං පටිලාභකාලො කපිතො; යතං විග්ගනති යසම් සමයෙ තං
විපස්සනාවිට්ඨං ඔක්කමිතා පවතං විතං; අජකුතතමෙව සනතිඝ
නීති විපස්සනාවිට්ඨං පමොඤ්ඤිතා තසම්යෙව ගොවරජකිත්තසං
ඛාරෙ ආරමමණ සනතිඝති පතිඝති; සනතිඝිදුතීති ආරමමණවසෙන
සමා නිසිදති; එකොදි හොතිති එකගං හොති; සමාධිසනීති සමා
ආධිසති⁷ පුඨපිතං හොති; සෙසමෙඤ්ඤානතමෙවති.

පටිපදාවගෙගා දුරියො.

1. සමථං, b.

3. අසෙවනිකුලං, b.

5. එවමයං, b.

2. නිබ්බතො, b. 4. සුගතඝා, b.

6. සුගහිතනති, b. 7. අසිසති, b.

4. 3. 1.

තතිසස පඨමේ නාමෙති කායවායේ; කායවිඤ්ඤානනියා සතීති අපේඨා, නායසඤ්ඤානනායෙතුති ආදිසු කායානවේතනා නාම කාය වායේ වේතනා පකප්පනා¹ සා අභිකාමාවචරකුසලවසෙන අභිවිධා අකුසලවසෙන වාදසවිධාති විසතිවිධා; තථා ච්චිසවේතනා තථා මනෝ සවේතනා, අපි වෙත්ථ නව මහඤ්ඤානවේතනාපි ලබ්භනති, නායසඤ්ඤානනායෙතුති කායසඤ්ඤානනාපච්චයා, උපපජ්ජති අජකිත්තං සුඛදුක්ඛානති අවස්ඤ්ඤානවේතනාපච්චයා නියකජ්ජිකෙන සුඛං උපපජ්ජති වාදස අකුසලකමපච්චයා දුක්ඛං; සෙසවායේසුපි එසෙව නයො. අවිජ්ජාපච්චයාති අවිජ්ජාකාරණෙනව; සවෙ හි අවිජ්ජා ඡාදය මානා පච්චයො හොති, එවං සනෙත නිසු වායේසු සුඛදුක්ඛානං පච්චසගුතා වේතනා උපපජ්ජති ඉති මූලභූතාය අවිජ්ජාය වසෙන එතං² වුත්තං. අවිජ්ජාපච්චයා වා සාමං වානි ආදිසු පරෙහි අනාණ්ණෙනා සසමෙව අභිසංඛරොතොතො සාමං කායසංඛාරං අභිසංඛරෙති නාම; යං පන පරෙ සමාදපෙත්වා ආණ්ණපෙත්වා කාරෙන්නි³ තස්ස තං කායසංඛාරං පරෙ අභිසංඛරෙති නාම; යො පන කුසලං කුසලනති අකුසලං අකුසලනති කුසලවිපාකං කුසලවිපාකොති අකුසලවිපාකං අකුසලවිපාකොති ජනනොතා කායවායේ විසතිවිධං කායසංඛාරං අභිසංඛරෙති අයං සමපජානො අභිසංඛරෙති නාම යො එවං අවිජ්ජනනො⁴ අභිසංඛරෙති අයං අසමපජානො අභිසංඛරෙති නාම, සෙස වායේසුපි එසෙව නයො. තත්ථ අසමපජානකමමං එවං වෙදිතබ්බං. දහරදරකා මාතාපිතුන්ති කතං කරෙමාති වේතියං වඤ්ඤානි පුප්ථපුජං කණ්ණානති හිකඛුසංඝං වඤ්ඤානි තෙසං කුසලනති අජානනානාමපි තං කුසලමෙව හොති, තථා මිත්තපකිඤ්ඤාදයො තිරච්ඡානා ධම්මං සුඤ්ඤානි සංඝං වඤ්ඤානි වේතියං වඤ්ඤානි තෙසං ජානනානාමපි අජානනානාමපි තං කුසලමෙව හොති.⁵ දහරදරකා පන මාතාපිතරෙ හත්ථා දෙති පහරනති හිකඛුසං තලසතත්තං උග්ගිරනති ලෙඛ්ඛිං⁶ ඛිපනති අකෙකාසනති ගාවිසො හිකඛුසංඝං අනුබ්බනති සුතඛා අනුබ්බනති ධ්වනති සීහව්‍යග්ගාදයො අනුබ්බනති ජීවිතා වොරෙපෙනති තෙසං ජානනානාමපි අජානනානාමපි අකුසලකමමං හොතිති වෙදිතබ්බං. ඉද්දති නිසුපි වායේසු ආසුභනවේතනා සමොධානෙනබ්බා, සෙසසපිදං කායවායේ සංඝකතමූලකා⁷ විසති වේතනා, ආණ්ණතිමූලකා විසති, සමපජානමූලකා විසති, අසමපජානමූලකා විසතීති අසීති වේතනා හොතති, තථා ච්චිවායේ, මනෝවායේ පන එකකසමිං විකපො එකුතා තිංස කච්ඡා සතඤ්ඤා නොලස ව හොතති ඉති සබ්බාපි නිසු වායේසු වෙ සතානි ඡායතනි වේතනා තා සබ්බාපි සබ්බාරකවිකොනොව සබ්බං ගච්ඡන්ති සමපසුතො⁸ වෙදධිතාකාගේ වෙදනාකවිකො සඤ්ඤා

1. සංකප්පනා. b.

2. වසෙනතා. b.

3. සමානෙත්වා ආණ්ණපෙත්වා

4. අජනනො. b. [කරෙන්නි b.]

5. නොහිතවා. b.

6. දණ්ඩා. b.

7. මූලිකා. b

8. තං සමපසුතො. b

නනාකාරො සඤ්ඤාකකිකො චිත්තං විඤ්ඤාණකකිකො කායො උපාදරුපං
 තස්ස පච්චයා චතස්සො ධාතුසො චතතාරි භූතානීති ඉමෙ පඤ්ඤාකකිකා
 දුක්ඛසච්චං නාම; ඉමෙසු හික්ඛවෙ ඛමෙමෙසු අවිජ්ජානුභවිනාති
 ඉමෙසු චුත්තප්පභෙදෙසු චෙතනාධිමෙමසු අවිජ්ජා සහජාතවසෙන ච
 උපනික්ඛයවසෙන ච අනුපනිතා; එවං වට්ටවෙව වට්ටමුලකා ච අවිජ්ජා
 දසසිතා භොති, එතතාවතා විපස්සනං වඩ්ඪෙත්වා අරහත්තං පත්තස්ස
 බිණ්ණසවස්ස ඉදුති ථූතිං කරොනෙතා “අවිජ්ජායතෙව අසෙසවිරහ
 නිරෝධා”ති ආදිවාහ. තත් අසෙසවිරහනිරෝධාති අසෙසවිරහෙන
 වෙව අසෙසනිරෝධෙන ව: සො කායො න භොතීති බිණ්ණසවස්ස
 කායෙන කරණකම්මං පඤ්ඤායති වෙනියඛිගණ්ණසම්මජ්ජනබොධියඛිගණ්ණ
 සම්මජ්ජනඅභිකක්ඛනපටිකක්ඛනවත්තානුවත්තකරණනති¹ එව මාදි
 කායවායෙ පනස්ස විසති වෙතනා අවිජ්ජාකම්මත්තං ආපජ්ජනති තෙන
 චුත්තං “සො කායො න භොති යං පච්චයාස්ස තං උපපජ්ජති අජ්ඣත්තං
 යුග්ගදුක්ඛ”ති කායවායෙපවත්තා හි වෙතනාව² ඉධ කායොති අධිපෙපනා
 සෙසවසෙපි එසෙව නායො වෙනතනති ආදීනිපි කුසලාකුසල
 කම්මසෙසව නාමාති, තං විපාකස්ස විරුහතර්ථානාවේශන බෙහුනා;
 පතිර්ථානාවේශන චන්ත්‍රි;³ කාරණවේශන ආයතනං; අධිකරණවේශන
 අධිකරණනති චුච්චති; ඉති සත්ථා එතතකෙන ණානෙන තීති වායෙති
 ආයුජිතකම්මං දසෙසත්වා ඉදුති තස්ස කම්මස්ස විපච්චනර්ථානං
 දසෙසතුං “චතනායෙමෙ හික්ඛවෙ”ති ආදිවාහ. තත් අත්තභාව
 සම්මානාති පටිලාභාති පටිලාභාති අත්තභාවා; අත්තසංඝෙච න නා කම්මති අත්තනා
 පකපපිතවෙතනා වහති පවත්තති; අත්තසංඝෙච න නා හෙතු නෙසං
 සත්තානං නමහා කායා චුති භොතීති ආදිසු බිඛ්ඛාපදෙසිකා දෙවා
 අත්තසංඝෙච න නා හෙතු වචනති, තෙසං හි නන්දනවනවිත්තලතාවන
 ථාරුසකවනාදිසු දිබ්බරතිසම්පපිතානං කිලිතනානං පානභොජන
 සති සම්මුස්සති තෙ ආභාරුපවේජ්දෙන ආතපෙ බිත්තමාලා විය මිලා
 යනති,⁴ මනෝපදෙසිකා දෙවා පරසංඝෙච න නා හෙතු වචනති එතෙ
 මාතුච්චනාර්ථකා,⁵ තෙසු කිර එකො දෙවපුත්තො නක්ඛත්තං
 කිළිසාමිති සපරිවායෙ රථෙන විපිං පටිපජ්ජති අපඤ්ඤා නික්ඛ
 මනෙතා තං⁶ පුරතො ගච්ඡන්තං දිස්වා කිමො අයං කපණො අදිට්ඨ
 පුබ්බං විය එතං දිස්වා පිතිසා උද්භූමානො විය ගජ්ජමානො විය
 ගච්ඡතිති කුජ්ඣති⁷ පුරතො ගච්ඡන්තොපි නිවත්තති⁸ තං කුභ්බං
 දිස්වා කුභ්බා නාම සුචිජානා භොතන්ති කුභ්බාචාමස්ස ඤාති තං⁹
 කුභ්බො මස්සං කිං කරස්සාසි අයං සම්පත්ති මයා දුනසිලාදීනං වසෙන

1. වෙනියඛිගණ්ණසම්මජ්ජනං බොධියඛිගණ්ණ සම්මජ්ජනං අභිකක්ඛනපටිකක්ඛනමයං. චුත්තානු වත්තකරණනති. b.	5. මාතුමනාර්ථකා දෙවා. b.
2. වෙනතා. b.	6. අපඤ්ඤා නික්ඛමත්තං. b.
3. චන්ත්‍රි-කසම්ම. b.	7. එතං විපිං උච්ඡිමානො විය බඤ්ජමානො විය ගච්ඡති. b.
4. මිසනති. b.	8. මිතිවත්තති. b.
	9. නිං. b. අකුමො-කසම්ම.

ලඳා න නුග්ගං වසෙනාති පටිකුජ්ඣති එකසමිං හි කුදෙධි ඉතරෙ අකකුදෙධා¹ රකති උභොසු පන කුදෙධිසු එකසා කොධො ඉතරසා පච්චයො හොති තසාපි කොධො ඉතරසා පච්චයො හොතිති උභො කඤ්ඤනානංයෙව ඔරොධානං වචනති. මනුසා අත්තසඤ්ඤවතනා ව පරසඤ්ඤවතනා ව හෙතු වචනති අත්තසඤ්ඤවතනාය ව පරසඤ්ඤවතනාය ව හෙතුභූතාය වචනතිති අපො; මනුසා හි කුජ්ඣතා අත්තනා ව අත්තනා සපේතිපි දණ්ණෙතිපි පහරනති රජු ඛනිනාදිති ඛනිනති අසිනාපි සිසං ජිඤ්ඤති විසං² බාදනති පපාතෙ පපනනති³ උදකං⁴ පටිසනති අග්ගිං⁵ පටිසනති පරෙපි නෙ දණ්ණෙන වා සපේන වා පහරිතා මාරෙතති⁶ එවං තෙසු අත්තසඤ්ඤවතනාපි පරසඤ්ඤවතනාපි කමති, කතමෙ හෙන දෙවා දට්ඨබ්බාති කතමෙ නාම තෙ දෙවා දට්ඨබ්බාති අපො; තෙන වා අත්තභාවෙන කතමෙ දෙවා දට්ඨබ්බාතිපි⁷ අපො; කකමා පන ථෙරෙ ඉමං පඤ්ඤං පුච්ඡති කිං අත්තනා කපේතුං නප්පහොතිති පහොති ඉදං පන පදං⁸ අත්තනො සභාවෙන බුද්ධිවිසයං පඤ්ඤනති ථෙරෙ න කපේසි,⁹ හෙන දට්ඨබ්බාති තෙන අත්තභාවෙන දට්ඨබ්බා; අයං පන පඤ්ඤා හෙට්ඨා කාමාවචරෙපි රූපාවචරෙපි ලභනති භවග්ගෙන පන පරිච්ඡදිතා කපිතො නිප්පදෙසෙන කපිතො හොතිති භවතා එවං කපිතො, ආගන්තාගේ ඉක්කන්තනති ඉක්කන්තාමං කාමාවචර පඤ්ඤකඛිකභාවමෙව ආගන්තාගේ නොව තත්‍රූපපත්තිකා න උපරූප පත්තිකා හොනතිති;¹⁰ අනාගන්තාගේ ඉක්කන්තනති ඉමං ඛනිපඤ්ඤකං අනාගන්තාගේ¹¹ හෙට්ඨපපත්තිකා න හොනති තත්‍රූපපත්තිකා වා තපේව වා¹² පරිනිබ්බාසිතො හොනතිති අපො; එත්ථ ව හෙට්ඨමෙ¹³ භවෙ නිබ්බත්තානං වසෙන උපරූපපත්තිකා වෙදිතබ්බා භවග්ගෙන පනෙනං නපි සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.

4. 3. 2.

දුතියෙ අත්ථපටිසම්භිද්ධි පඤ්ඤාසු අපේසු පහෙදගතඤ්ඤං;¹⁴ ඛදි සොති කාරණසො; බ්‍රහ්මද්වයසොති අනබ්‍රහ්මද්වයසො; අනෙකපටිසම්භිද්ධි අනෙකෙති කාරණෙති; ආවික්ඛාමිති කපේමි; දෙසෙමිති පාකටං කතා කපේමි; පඤ්ඤාසෙමිති ජානාපෙමි; පට්ඨපෙමිති පට්ඨපෙත්වා පවත්තතා කපේමි; විවග්ගමිති විවටං කතා කපේමි; විභජ්මිති විභජිතා¹⁵ විභජිතා කපේමි; උත්තාගිකාගේමිති අගමරං උත්තානකං¹⁶ කතා කපේමි; සො මං පඤ්ඤනාති සො මං පඤ්ඤන උපගමිත්තු; අභං

1. අතුළොං-කපේමි.	8. පරං. b.
2. විභජිමි. b.	9. පඤ්ඤං කපේමි. b
3. පපාතෙපි පතනති. b.	10. හොනති. b.
4. උදකමෙපි. b.	11. න ආගන්තාගො-කපේමි.
5. අග්ගමි. b.	12. (උපරූපපත්තිකාමා)තපේමිවා. b.
6. පරෙපි කපේති වා දණ්ණෙනවා	13. හෙමිමි. b.
පහරිතා මාරෙතති. b.	14. පහෙදගතං ඤ්ඤං. b.
7. දට්ඨබ්බාති-කපේමි.	15. විභජාමිති. b.—16. හමිමරං. b.

වෙසාකරණේනාති අභමස්ස පඤ්ඤාවෙය්‍යාකරණෙන කථනෙන විතතං
 ආරාධෙය්‍යාමි; සො නො ධම්මානං සුකුසලොති යො අමාකං අභිගත
 ධම්මානං සුකුසලො සන්තා සො එස සමුච්ඡිතුනො යදි මයා අන්තර්
 සමිදි න සමිකිනා සමිකරොති තාව සාරිපුත්තාති වත්තා මං පටිඛා
 තිස්සනීති සත්ථු පුරතො නිසින්නකොව සිහනාදං නදති; ඉමිනා උපාසෙන
 සබ්බන් අන්තො වෙදිතබ්බො, ඉමාසු ව පන පටිසම්මිද්දසු තිස්සො
 පටිසම්මිදි ලොකියා අන්තර්මිදි ලොකියලොකුත්තරති.

4. 3. 3-4.

තතිසෙ එස්සායනනානාති එස්සාකරානං එස්සස්ස උපතතිට්ඨා
 නානනාති අන්තො; අන්තඤ්ඤං කිඤ්චිති එතෙසු අසෙසතො තිරුභේද
 නතො පරං¹ කොචි අපමන්නකොචි කිලෙසො අන්ති පුච්ඡති;
 ගන්තඤ්ඤං කිඤ්චිති ඉධාපි² අපමන්නකොචි කිලෙසො නන්ති පුච්ඡති;
 සෙසවසෙපි එසෙව නයො ඉමෙ පන වත්තාගෙපි පඤ්ඤා සස්සතුච්ඡද
 එකවමසස්සතභුමරවිකෙඛවසෙන පුච්ඡති තෙනස්ස ඵෙරෙ පුච්ඡිත
 පුච්ඡිතං පටිඛාගනො මා හෙමනති ආහ. එන්ත ඉති³ නිපාතමත්තං
 එවං මා හනිති අන්තො; අනතුපලද්ධිවසෙන වා⁴ අන්තඤ්ඤං කිඤ්චි
 අඤ්ඤං කොචි අත්තා නාම අන්ති සස්සතාදිආකාරෙන පුච්ඡති,
 කිං පනෙස අනතුපලද්ධිකොති න අනතුපලද්ධිකො එවංලද්ධිකො පන
 තන්තෙකො භික්ඛු තිසින්නො සො⁵ පුච්ඡන්තං න සකෙකාති තස්ස ලද්ධි
 විස්සර්ජනාදං එවං පුච්ඡති, යෙපි ව අනාගතෙ එවංලද්ධිකා භවිස්සනති
 තෙසං බුද්ධිකාලෙපෙසො පඤ්ඤා මහාසාවකෙති විස්සර්ජනොති
 වචනොකාසපච්ඡදනන්තො⁶ පුච්ඡතිසෙව. අස්සපඤ්ඤං පපඤ්ඤාතිති
 නපපඤ්ඤාවබ්බවිතොනෙ පපඤ්ඤං කරොති අනාවරිතබ්බං මග්ගං ආව
 රති;⁷ නාචනා⁸ පපඤ්ඤාය ගතිති යත්තකා ඡන්තං එස්සායනනානං
 ගති තත්තකාව තණ්හාදිට්ඨිතානපපඤ්ඤාය පපඤ්ඤාය ගති, ඡන්තං
 ආපුසො එස්සායනනානං අසෙසවිධගතිගෙධා පපඤ්ඤාති
 ගෙධො පපඤ්ඤාපුසෙමොති එතෙසු ඡස්ස ආයතනෙසු සබ්බයො
 තිරුභේදසු පපඤ්ඤාපි තිරුභේදා ව ගොනති වූපසන්නාව ගොනතිති
 අන්තො; ආරුපෙස පන පුච්ඡර්ජනදෙවතානං කිඤ්චාපි පඤ්ඤා
 එස්සායනනාති තිරුභේදානි ඡට්ඨස්ස පන අතිරුභේදනා තයොපි පපඤ්ඤා
 අපාභිතාව, අපිච පඤ්ඤාවොකාරභවවසෙනෙවෙස පඤ්ඤා⁹ කටිතොති.
 වතුන්තො ඉමිනා නයෙන අන්තො වෙදිතබ්බො.

4. 3. 5.

පඤ්ඤාමෙ විජ්ජායනතකගෙ ගොතිති විජ්ජාය වට්ටද්ධකස්ස
 අනතකගෙ ගොති සකලං වට්ටද්ධකං පටිච්ඡින්නං පටිවට්ටං කන්තා තිට්ඨ
 තිති; සෙසපදෙසුපි එසෙව නයො. සලපාදුගොති සගගණොව හුත්වා;

1. ප. ස. b.

2. ඉද්ධි. b.

3. හි ඉද්ධි. b.

4. අනතුප්ලද්ධිවසෙනව. b.

5. තිසින්නො. b.

6. වචනොකාසුපච්ඡදනන්තං. b.

7. වර්ජ. b.

8. යාචනා. b.

9. වසෙනෙව පපඤ්ඤා. b.

අග්ගකණේ අභවිසායානී වට්ටුකකියා අනතං කතාං සිතො අභවිසාය; වරණසමපනෙතානි පනතරසධිමග්ගෙදෙන වරණෙන සමනතාගතො; සථාදුතං ඡනිං පසං අග්ගකණේ හොතිති සථාසභාවං මග්ගපඤ්ඤාය ජාතිනාං පසිනාං වට්ටුකකියා අනතං කතාං සිතො නාම හොතිති; අරහත්තතිකුටෙන පඤ්ඤාං නිවසිපෙසි, ඡරිසං ගෙට්ඨා එකතිපාන වණ්ණනායං චුත්තනායෙනෙව වෙදිතබ්බං.

4. 3. 7.

සත්තමෙ අජකුතතිකානි කෙසාදිසු විසතියා කොට්ඨාසෙසු ඵදාං කාරුකකිණා පඨවිධාතු; ඛානිති බතිථා අනිඤ්ඤාදොදුසු පාසාණ පබ්බතාදිසු ඵදාංකාරුකකිණා පඨවිධාතු; ඉමිනාව නයෙන සෙසාපි ධාතුයොවෙදිතබ්බා, නෙතං මම නෙසොගමසමි න මෙයො අත්තාති ඉදං නයං¹ තණ්හාමානදිට්ඨිගාහපටිකෙඛපවසෙන චුත්තං; සමමපාඤ්ඤාය දුට්ඨිබ්බතති ගෙතුනා කාරුණෙන මග්ගපඤ්ඤාය පසිනිතබ්බං; දිට්ඨාති සභවිපසායනාය² මග්ගපඤ්ඤාය පසිනිතා; අවෙජ්චජි නණ්ණනති මග්ග වජ්ඣකණ්ණං³ සමුලකං ඡිඤ්ඤි; වාචනකසි⁴ සංයොජනනති දසවිධමපි සංයොජනං වාචනකසි⁵ උබ්බතෙනතා පජති; සමමාමානාගිසමසාති ගෙතුනා කාරුණෙන නාවිධියා මානසා පහානාතිසමයා; අනගමකාසි දුකකියානි වට්ටුකකිං පරිවජ්ඣතං පරිවට්ඨමං අකාසි කතාං සිතොති අනේවා; ඉති සභාරු සංයුතතමහාතිකායෙ රුහුලොවාදුට්ඨිපසායනා කපිතා චූලරුහුලොවාදෙපි විපසායනාව කපිතා අමලට්ඨිකාරුහුලොවාදෙ⁶ දහ රසොප සතො මුසාවාදු වෙරමණී කපිතා මහාරුහුලොවාදෙ විපසායනා කපිතා ඉමසමි⁷ අභිතුනතරමහාතිකායෙ අයං වතුකොපික⁸ සුඤ්ඤානා නාම කපිතාති.

4. 3. 8.

අට්ඨමෙ සත්තං වෙතොමුනතිනති අට්ඨනතං සමාපනතිනං අඤ්ඤ තරං සමාපනති; සක්කාසනිකේනති තෙහුමකවට්ටසඛිධාතසා සක්කා සසා නිරොධං නිබ්බානනති අනේවා; න සක්කිඤ්ඤිති ආරමමණිවසෙන න පකඤ්ඤති; සෙසපදෙසුපි එසෙව නයො; න පාපිකඤ්ඤාති න පාපි කඛිතිතෙබ්බා; ලසගනෙතානි ලසමකඤ්ඤෙන⁹ ඉමසමිඤ්ඤා පනනේ පාරං ගනතුකාමපුරුසොපමං ආහරිතබ්බං, එකො කිර පුරිසො වණ්ණ සොතාය වාලමච්ඡාකුලාය නදියා පාරං ගනතුකාමො ඔරිමං නිරං, පාසඛිකං සපපටිභයං පාරිමං නිරං බෙමං අපාටිභයං කීනතු වො කතා පාරං ගමිසාමිති පටිපාටියා සිතෙ අට්ඨ කකුඛරුකෙඛ දිට්ඨා සක්කා ඉමාය රුකකපටිපාටියා ගනතුනති මනං¹⁰ කතා කකුඛරුකකා නාම මට්ටසාධා හොනති සාධාය ගජා න සණ්ඨගෙයස්සනති නිශ්ශොධපිලකඛ

1. නයං. b.

2. දසවිපසායනාය. b.

3. මග්ගවජ්ඣකණ්ණයා. b

4. විචනකසි. b.

5. අමලට්ඨිකාරුහුලොවාදෙ. b.

6. වතුකොපික. b.

7. ලෙපගනෙතානි ලෙපමකඤ්ඤෙන. b.

8. මනසි. b.

රුක්ඛාදිනං අඤ්ඤාතරස්ස ලාබාය¹ හත්ථපාදෙ මක්ඛිනිා දක්ඛිණගන්තො
එකං සාධං ගණ්ඨි, ගන්තො තන්තෙව ලග්ගි,² පුන වාමගන්තො දක්ඛිණ
පාදෙන වාමපාදෙනාති මත්තොගෙපි හත්ථපාද තන්තෙව ලග්ගිංසු,³ යො
අධොසිසො⁴ ලම්බිමානො උපරි නදියං දෙවෙ ව්චෙඨි පුණ්ණොය නදියා
තොගෙන නිවුග්ගො කුමභිලාදීනං හතෙකා අහොසි, තත්ථ නදීසොතං
විය සංසාරසොතං දට්ඨබ්බං, සොතස්ස පාරං ගතතුක්කාමො පුරිසො විය
යොගාවමගේ, ඔරිමං තීරං විය සක්කායො, පාරිමං තීරං විය නිබ්බානං
පටිපාටියා සිතා අට්ඨි කඤ්ඤාතරස්ස විය අට්ඨි සමාපත්තියො ලබග
තො⁵ හන්තො සාධාගහණං විය ක්කානවිපස්සනානං පාරිපජ්ඣකො
අසොධෙකො සමාපත්තිසමාපජ්ජනං, චතුභි හත්ථපාදෙති සාධාය ඛද්ධස්ස
ඔලම්බනං විය පඨමජ්ඣානෙන නිකන්තියා ලග්ගකාලො, උපරි සොගෙන
වුට්ඨි විය ඡත්ත වාරෙත්ත කිලෙසානං උප්පන්නකාලො, නදියා පුණ්ණොය
සොගෙන නිවුග්ගස්ස කුමභිලාදීනං හතඛභුතකාලො විය සංසාරසොගෙන
නිවුග්ගස්ස චතුසු අපායෙත්ත දුක්ඛානුභවනකාලො වෙදිතබ්බො, සුද්ධෙන
හන්තොනාති සුධොගෙන පරිසුද්ධගන්තො, ඉමස්මිම්පි සුගතො⁶ තාදිස
වෙව ඔපම්මං කාතබ්බං තන්තෙව භි පාරං ගතතුක්කාමො පුරිසො කඤ්ඤ
රුක්ඛා නාම මට්ටසාධා කිලිට්ඨගන්තො ගණ්ඨනන්තස්ස ගන්තො පරිග
ලෙය්සාති හත්ථපාදෙ සුධොගෙන කන්තො එකං සාධං ගණ්ඨිනිා පඨමං
රුක්ඛං ආරුලෙහා තතො ඔත්තරිනිා දුතියං—පෙ තතො ඔත්තරිනිා අට්ඨමං
අට්ඨමරුක්ඛනො⁷ ඔත්තරිනිා පාරිමතිරේ බෙමන්තභුමිං ගතො තත්ථ ඉමෙති
රුක්ඛෙති පාරිමතිරං ගමිස්සාමිති තස්ස පුරිසස්ස විනතිතකාලො විය
යොගිතො අට්ඨි සමාපත්තියො සමාපජ්ජනිා සමාපත්තියො වුට්ඨාය
අරහත්තං ගණ්ඨිස්සාමිති වි තිත්තකාලො, සුද්ධෙන හන්තො සාධා
ගහණං විය ක්කානවිපස්සනානං පාරිපජ්ඣකධම්මෙ සොධෙකො සමා
පත්තිසමාපජ්ජනං, තත්ථ පඨමරුක්ඛාතොගන්තකාලො විය පඨමජ්ඣාන
සමාපත්තිකාලො, පඨමරුක්ඛනො ඔරුග්ග දුතියං ආරුලෙහකාලො විය
පඨමජ්ඣානෙන නිකන්තියා අඛද්ධස්ස තතො වුට්ඨාය⁸ දුතියජ්ඣානං
සමාපන්නකාලො—පෙ—සත්තමරුක්ඛනො ඔරුග්ග අට්ඨමං ආරුලෙහ
කාලො විය ආකිඤ්ඤාතරස්සනසමාපත්තියං නිකන්තියා අඛද්ධස්ස
තතො වුට්ඨාය නොවසඤ්ඤානසඤ්ඤායනනං සමාපන්නකාලො අට්ඨ
මරුක්ඛනො ඔරුග්ග පාරිමං තීරං බෙමන්තභුමිං ගතකාලො විය
නොවසඤ්ඤානසඤ්ඤායනනෙන නිකන්තියා අඛද්ධස්ස සමාපත්තියො
වුට්ඨාය සම්බාරෙ සමම්පිනිා අරහත්තං පත්තකාලො⁹ වෙදිතබ්බො;
අවිජ්ජා භගෙදං මනසි කගෙතිති අට්ඨස්ස ධානෙත්ත අඤ්ඤාණභුතාය
සනඛ්භලමහාඅවිජ්ජාය පගෙදසම්බානං අරහත්තං මනසි කරොති;

1. ලෙපස්ස. b.

2. ලභි. b.

3. ලභිංසු. b.

4. අධොසිසො. b.

5. ලෙපමික්ඛිතෙන. b.

6. අගන්ත. ටි.

7. තගෙන. b.

8. පට්ඨාය. b.

9. අරහත්තපත්තකාලො. b.

න පකඛ්‍යයීති¹ ආරම්භවසෙනෙව න පකඛ්‍යද්‍ය; ජමබාලීය ගාමකො
 නිකඛිතනලදකස්ස² පතිට්ඨානභුතො මහාආවාමො; අනෙකවස්සගණි
 කාති ගාමස්ස වා නගරස්ස වා උප්පනනකාලෙයෙව උප්පනනතතා
 අනෙකාති වස්සගණිකී³ උප්පනනය එතිස්සාති අනෙකවස්සගණිකා;
 ආසමුඛාතීති වතස්සො පවිසනකඤ්ජරා; අපාසමුඛාතීති අපවාගන
 කව්ඡ්ඤ්ජරා;⁴ න ආලිප්පහෙදො පාටිකංඛොති න පාලිපහෙදො⁵ පාටි
 කඛිතිතබ්බො නති තතො උදකං උට්ඨාය පාලිං භිඤ්ඤා කමචරං
 ගහෙත්වා මහාසමුද්දං පාපුණ්ණිති; ඉමස්ස පනත්තස්ස විභාවනත්තං උය්‍යාන
 ගවෙසකමපමං ආහරිතබ්බං එකො කීර නගරවාසිකො කුලපුතො
 උය්‍යානං ගවෙසනො නගරො නාතිදුරෙ නාවමාසනො මහනං
 ජමබාලිං අද්දය, යො ඉමස්මිං ධානෙ රමණීයං උය්‍යානං ගවිස්සතීති
 සලලකෙඛිතා කුඤ්ජලං ආදය වතකාරිපි කඤ්ජරාති පිඨාය අපවාගන
 කව්ඡ්ඤ්ජරා විවරිත්වා අට්ඨාසි දෙවො න සමො වස්සි, අවසෙසං උදකං
 අපවාගනකව්ඡ්ඤ්ජරා පරිස්සවිත්වා ගතං වමමඛණ්ඩපිලොතිකාදීති
 ත්ඤ්ඤො පුඤ්ණාති ජාතාති පාණකා සණ්ඨිතා සමනතා අනුපගමතිස්ස
 ජාතා උපගතානමපි නාසාපුට්ඨො පිඨාය⁶ පකකමිතබ්බං ජාතා, යො කති
 පාහෙන ආගනත්වා පටිකකමෙ සිතො ඔලොකෙත්වා න සකකා උප
 ගතතුනති පකකාමි, තත්ත නගරවාසි කුලපුතො විය යොගාවචරෙ
 දට්ඨබ්බො, උය්‍යානං ගවෙසනො ගාමමාරෙ ජමබාලීයා දිට්ඨකාලො
 විය මාතුමහාභුතිකකායො, ආයමුඛානං පිඨිතකාලො විය ධම්මසවනොද
 කස්ස අලභිකාලො, අපායමුඛානං විවට්ඨකාලො විය ජ්වාරිකසංවරස්ස
 විස්සව්ඨකාලො, දෙවස්ස සමො අවට්ඨකාලො⁷ විය සප්පායකමට්ඨා
 නස්ස අලභිකාලො අවසෙසලදකස්ස අපායමුඛෙති සවිත්වා⁸ ගතකාලො
 විය අබ්භතතරෙ ගුණානං පරිභිතකාලො, උදකස්ස උට්ඨාය පාලිං
 භිඤ්ඤා කමචරං ආදය මහාසමුද්දං පාපුණ්ණිතං අසමත්තකාලො විය
 අරහතකමග්ගෙන අවිජ්ජාපාලිං භිඤ්ඤා කිලෙසරසිං විධමිත්වා නිබ්බානං
 සව්ඡිකාතං අසමත්තකාලො, වමමඛණ්ඩපිලොතිකාදීනං තඤ්ඤො පුඤ්
 භාවො විය අබ්භතතරෙ රාහාදිකිලෙසෙති පුරිතකාලො,⁹ තස්ස ආගනත්වා
 දිස්වා විප්පට්ඨකාරිනො ගතකාලො විය වට්ඨසමඛනිපුග්ගලස්ස වට්ට
 අභිරතීකාලො වෙදිතබ්බො, ආලිප්පහෙදො පාටිකංඛොති පාලිපහෙදො
 පාටිකංඛිතබ්බො; තතො හි උදකං උට්ඨාය පාලිං භිඤ්ඤා කමචරං
 ආදය මහාසමුද්දං පාපුණ්ණිතං සකකිස්සතීති අනෙත්වා; ඉධාපි තදෙව
 මපමං ආහරිතබ්බං. තත්ත ආයමුඛානං විවට්ඨකාලො විය සප්පායධම්ම
 සවනස්ස ලභිකාලො, අපායමුඛානං පිඨිතකාලො විය ජසු මාරෙසු
 සංවරස්ස පට්ට්ඨපට්ඨිතකාලො,¹⁰ දෙවස්ස සමො වට්ඨකාලො¹⁰ විය සප්පාය

1. තිකකතමහාලදකස්ස. b.	6. අවිස්සතකාලො. b.
2. වස්සගණිකා. b.	7. පරිස්සවිත්වා. b.
3. අපවාගනමඤ්ජරා. b.	8. පරිසුරිතකාලො. b.
4. පාලිපහෙදො. b. පාලිහෙදො-කත්ථි.	9. පටිසංඝිතකාලො. b.
5. පිඨිතස්ස. b.	10. මුඛිකාලො. b.

කමමට්ඨානස්ස ලද්ධකාලො, උදකචාගකස්ස¹ උට්ඨාය පාළිං භිඤ්ඤා කචචරං ආද්ය මහාසමුද්දං පතතකාලො විය අරහත්තමග්ගෙන අවිජ්ජං භිඤ්ඤා අකුසලරාසිං විධමිත්වා අරහත්තං සච්ඡිකතකාලො, ආයමු බෙති පටිට්ඨෙන උදකෙන සරස්ස පුණ්ණකාලො² විය අබ්බන්තරෙ ලොකුත්තරධමමෙති පරිපුණ්ණකාලො, සමන්තතො චරිං කන්ධ රුකෙකි රෙපෙත්වා උශ්ශානමජ්ඣෙකි පාසාදං මාපෙත්වා නාටකානි පච්චිපට්ඨපෙත්වා සුභොජනං කුඤ්ඤන්තස්ස නිසින්නකාලො විය ධම්මපාසාදං ආරුක්ක නිබ්බානාරමමණං ඵලසම්පාදනං අපෙපත්වා නිසින්නකාලො වෙදිතබ්බො, සෙසමෙත්ථ උත්තානත්මෙව. දෙසනා පන ලොකියලොකුත්තර මිස්සකා³ කවිතා.

4. 3. 9.

නවමෙ භානිභාගිණි සඤ්ඤාති ආදිසු “පඨමස්ස ඤානස්ස ලාභිං⁴ කාමසගගතා සඤ්ඤාවනසිකාරි සමුද්ධරනති භානිභාගිති පඤ්ඤා”ති අතිධමෙම වුත්තනසෙනෙව අප්ථො වෙදිතබ්බො; සථානුතං නසඤ්ඤ නිනතිති යථා සභාවතො මග්ගඤ්ඤෙන න ජානනති.

4. 3. 10

දසමෙ භොගිනිගරෙ විහරතිති පරිනිබ්බානසමයෙ වාරිකං වරන්තො තං නගරං පත්වා තත්ථ විහරති; ආනිඤ්ඤෙති ආනඤ්ඤ යකකියං භවනට්ඨානෙ පතිට්ඨිතවිහාරෙ; මහාපදෙසෙති මහාමහාසෙ මහාඅපදෙසෙ වා; බුද්ධාදයො මහතෙක මහතෙක අපදිසිත්වා වුත්තාති මහාකාරණාතිති අප්ථො; හෙව අභිනිද්දිතබ්බන්ති භට්ඨතුපෙට්ඨති සාමුකාරං දත්වා පුබ්බෙව න සොතබ්බං ඵලං කතෙ හි පච්ඡා ඉදං න සමෙතිති වුච්චමානොපි කිං පුබ්බෙව අයං ධම්මො ඉද්දති න ධම්මොති වත්වා ලද්ධිං න විස්සජ්ජති, න පටිගෙකාසිතබ්බන්ති කිං ඵස බාලො වදන්ති ඵලං පුබ්බෙව න වත්තබ්බං; ඵලං වුත්තෙති වත්තුං සුත්තමපි න වක්ඛති තෙනාහ “අනනිනඤ්ඤා අපපටිකෙකාසිත්වා”ති; පදමාඤ්ඤ නිගතිති පදසම්බාතාති වාඤ්ඤානාති; සාමුකං උග්ගහෙට්ඨාති ඉමසමිං ථානෙ පාළි වුත්තා ඉමසමිං ථානෙ අප්ථො වුත්තා ඉමසමිං ථානෙ අනුසන්ති කවිතා ඉමසමිං ථානෙ පුබ්බාපරං කවිතනති සුට්ඨි ගහෙත්වා; සුත්තෙක මනාරෙතබ්බාතිති සුත්තෙක මනාරෙතබ්බාති; විහිසෙ සදසෙසා නබ්බාතිති විනගෙ සංසද්දෙතබ්බාති; ඵත්ථ ව පන සුත්තනති විනයො වුත්තො යථාහ: “කත්ථ පටිකඛිත්තං සාවන්ධියං සුත්තවිහරෙහති”විහිසොති බක්ඛකො යථාහ: “කොසමබ්බියං විනයාතිසාරෙ”ති, ඵලං විනයපිටකමපි න පරියාදියති, උග්ගහෙට්ඨාති පන සුත්තං බක්ඛකපරිවාරා විනයොති ඵලං විනයපිටකං පරියාදියති, අථවා සුත්තනනපිටකං සුත්තං විනය පිටකං විනයොති ඵලං මෙයෙව පිටකානි පරියාදියන්ති, සුත්තනනාති

1. උදකස්ස, b.

2. පරිපුණ්ණකාලො, b.

3. මිසිකා, b.

4. පඨමජ්ඣානලාභිං. b. පඨමජ්ඣාන. ලාභිං-කත්ථෙ.

5. මහරිතබ්බොති, b.

6. සංදසිතබ්බොති, b.

ධම්මපිටකානි වා. සුභතං විනයපිටකං විනයොති එවමපි නිඤ්ඤි පිටකානි න තාව පරියාදියනති අසුභතනාමකං හි¹ බුද්ධිවචනං² අභිසෙය්‍යපිදං ජාතකං පටිසම්භිදා නිද්දෙසො සුභතනිපාතො ධම්මපදං උද්‍යානං ඉතිවුත්තකං විමානවජ්ඣු පෙතවජ්ඣු ථෙරගාථා ථෙරිගාථා අපද්‍යානති, සුදිනගතෙරො පන අසුභතං නාම කිං බුද්ධිවචනං අභිසි³තං සබ්බං පටිකම්පිතා නිඤ්ඤි පිටකානි සුභතං විනයො පන කාරණන්ති ආග. තතො තං කාරණං දසෙසනො ඉදං සුභතං ආගරි “යෙ ඛො තෙ ගොතම් ධම්මෙ ජාතෙය්‍යාසි ඉමෙ ධම්මා සරාගාය සංවත්තනති නො විරාගාය සංයොගාය සංවත්තනති නො විසංයොගාය සඋපාද්‍යාය සංවත්තනති නො අනුපාද්‍යාය මහිව්ඡ්ඡතාය සංවත්තනති නො අපිට්ඨතාය අසනතුට්ඨියා සංවත්තනති නො සනතුට්ඨියා කොසජ්ජාය සංවත්තනති නො විරියාරමගාය සම්මනණිකාය සංවත්තනති නො පටිවෙකාය ආවයාය සංවත්තනති නො අපවයාය එකංසෙන ගොතම් ජාතෙය්‍යාසි තෙසො ධම්මො තෙසො විනයො තෙන සජ්ඣසාසනන්ති, යෙ ච ඛො තෙ ගොතම් ධම්මෙ ජාතෙය්‍යාසි ඉමෙ ධම්මා විරාගාය සංවත්තනති නො සරාගාය විසංයොගාය සංවත්තනති නො සංයොගාය අනුපාද්‍යාය සංවත්තනති නො සඋපාද්‍යාය අපිට්ඨතාය සංවත්තනති නො මහිව්ඡ්ඡතාය සනතුට්ඨියා සංවත්තනති නො අසනතුට්ඨියා විරියාරමගාය සංවත්තනති නො කොසජ්ජාය පටිවෙකාය සංවත්තනති නො සම්මනණිකාය අපවයාය සංවත්තනති නො ආවයාය එකංසෙන ගොතම් ජාතෙය්‍යාසි එසො ධම්මො එසො විනයො එතං සජ්ඣසාසන”න්ති. තස්මා සුතෙනති තෙපිටකෙ⁴ බුද්ධිවචනෙ ඔතාරෙතබ්බාති; විනිසෙති එතස්මිං රාගාදිවිනය කාරණෙ සංසද්දෙනබ්බාති අයමෙත්ථ අත්ථා; නි ඔව්ච සුතෙන ඔගරහති සුතපටිපාටියා කත්ථි අනාගතො ජලු⁵ උට්ඨපෙත්වා ගුල්‍යවෙසසනතර ගුල්‍යඋමග්ග ගුල්‍යවිනය වෙදලුපිටකානං අඤ්ඤ කරතො ආගතානි පඤ්ඤායන්ති අත්ථා; එවං ආගතානි හි රාගාදි විනයෙ ච අපඤ්ඤාමානානි ඡබ්බිතබ්බාති ගොතති⁶ තෙන වුත්තං ඉති හිදං හික්ඛමෙ ඡබ්බිතසාථාති; එතෙන උපායෙන සබ්බත්ථ අත්ථා වෙදිතබ්බො. ඉදං හික්ඛමෙ චතුස්ථං මහාපදෙසං ඛාරෙය්‍යාථාති ඉමං චතුස්ථං ධම්මස්ස පතිට්ඨානොකායං ඛාරෙය්‍යාථාති.

සඤ්ඤවනති යවගෙගා නති යො.

1. අසුභතං නාමකම්මපි. - කත්ථි.

2. බුද්ධිවචනං නාම. b.

3. අසුභතනාමකං බුද්ධිවචනං නාමිති. b.

අසුභතනාමක බුද්ධිවචනං අභිසිති - කත්ථි.

4. ගෙපිටක. b.

5. ජලු. b.

6. ගොතති. b.

4. 4. 1-3.

වතුන් සහ පරිමෙ ආනිකුසලොති යෙන ආනෙන සිනො අවිර
බෙත්වා විජ්ඣිතුං සකෙකාති තසමිං ආනෙ කුසලො; සෙසං ගෙට්ඨා
චුත්තනසෙනෙව වෙදිතබ්බං. දුතියෙ නිජජි කොච පාවිභොගොති
අභමෙජ්¹ පාවිභොගොති එවං. පාවිභොගො භවිතුං සමජෝ නාම
නත්ති; ජර්ඛබ්බිකාති ජර්ඛසභාවං; එස නයො සබ්බත්. තතියෙ නිජජි
නිනො දොසොති තසමිං දොසො නාම නත්ති අජෝ.

4. 4. 4.

වතුන් නිවජ්, ජීවිතකරණවේන² රොගොව රොගානුකො
නාම; පුට්ඨිකාති තෙන රොගානුකෙකන සමනනාගතස්ස; උරතනාලිං.
කිංකරිති උරං තාලෙත්වා තාලෙත්වා³ රොදති; අකිංකරාණොති
ආදිප්ප කලාසාණං චුච්චති පුඤ්ඤකමං තං අකතං එතෙනාති අකත
කලාසාණො; සෙසපදෙසුපි එසෙව නයො. පුඤ්ඤකමමෙව ති කොසල
සමභූතතතා කුසල; සීතස්ස පරිතතාසකතතා⁴ හිරිතනාණන්ති
චුච්චති; කතපාපොති ආදිප්ප පාපං චුච්චති ලාමකං අකුසලකමං;
දුද්දනති කකබලකමං; කිබ්බිසනති සමලං අපරිප්පදකමං; නං.
හොතිති බුද්ධිමමසඝසගුණෙසු වෙව සික්ඛාය ව පුබ්බතෙන ව අප
රතෙන ව පුබ්බතනාපරතෙන ව පටිච්චසමුප්පාදෙ වාති අට්ඨප්ප ධානෙසු
කිබ්බාය සමනනාගතො හොති; චෙට්ඨිච්ඡිති විචිතිච්ඡාය සමනනා
ගතො සාසනසද්ධිමෙ⁵ න නිට්ඨං ගතො උග්ගහපරිපුච්ඡාය⁶ වසෙන
නිට්ඨං ගතතුං න සකෙකාති; ඉමිනා නයෙන සබ්බත් අජෝ
වෙදිතබ්බං.

4. 4. 5.

පඤ්චමෙ බ්‍රාහ්මණිකව්‍යාහිති බ්‍රාහ්මණානං සච්චාති තථාති;
සො හෙන න සමණො මඤ්ඤතිති සො බිණ්ණසච්චො තෙන සච්චෙන
අහං සමණොති තණ්හාමානදිට්ඨිති න මඤ්ඤති; සෙසපදෙසුපි එසෙව
නයො. සදෙව නත්ති සච්චං. නද්ධිඤ්ඤායාති යං නත්ති සබ්බෙ පාණා
අවජ්ඣාති පටිපත්තියා සච්චං තථං අවිපරිතං; ඉමිනා වට්ඨිසච්චං
අබ්බතතරං කත්වා පරමත්ථසච්චං නිබ්බානං දයොසිති; නද්ධිඤ්ඤායාති
තං උභයමපි අති විසිට්ඨාය පඤ්ඤාය ජානිත්වා; අනුද්දයාය අනුකම්පාය
සමිපගෙනා හොතිති අනුද්දයත්ථාය ව අනුකම්පාය ව යා පටිපදා තං
පටිපතෙනා හොති පුරෙත්වා සිනොති⁷ අජෝ; සෙසපටිපදසුපි එසෙව
නයො. සබ්බෙ කාමාති සබ්බෙ වජ්ඣකාමකිලෙසකාමා; ඉති වදං
බ්‍රාහ්මණො සච්චමාහාති එවමපි වදනෙනා බිණ්ණසච්චබ්‍රාහ්මණො සච්ච
මෙව ආහ; සබ්බෙ භව්‍යාති කාමහවාදයො තයොපි; නාහං කචග්ගිති
එත්ථ පන වතුකොට්ඨසුඤ්ඤානා කට්ඨා, අයං ති නාහං⁷ කචග්ගිති කච

1. අහං. හෙ. h.

2. ජීවිතකරණවේන. h.

3. උදරං. තාලෙත්වා. b.

4. "තණ්හ හරිතතාස කතතතා"ති පොඤ්ඤාසු. හසපරිතතාණතතා. b.

5. සොපන සමමම. h.

6. උග්ගහපරිපුච්ඡා. h.

7. අයං. කිංකර. b.

අත්තානං න පසසති; කසසචි කිසඤ්චනිතසමිනති අත්තනො අත්තානං කසසචි පරසස කිචනභාවෙ උපනෙතබ්බං න පසසති භාතිට්ඨානෙ භාතරං සභායට්ඨානෙ සභායං පරික්ඛාරට්ඨානෙ වා පරික්ඛාරං මඤ්ඤිතො උපනෙතබ්බං න පසසතිති අපො; න ච මම කිචනිති එත් මමසද්දං තාව ඵපෙත්වා න ච කිචනි පරසස ච අත්තානං කිචි න පසසතිති අයමපො; ඉදති මමසද්දං ආහරිතො මම කන්චි¹ කිසඤ්චනං නාපීති යො පරසස අත්තා මම කිසමිචි කිසඤ්චනභාවෙ අපීති න පසසති අත්තනො භාතිට්ඨානෙ භාතරං සභායට්ඨානෙ සභායං පරික්ඛාරට්ඨානෙ වා පරික්ඛාරනති කිසමිචි ණානෙ පරසස අත්තානං ඉමිනා කිසඤ්චන භාවෙන උපනෙතබ්බං න පසසතිති අපො; එවමයං යයමා නෙව කන්චි අත්තානං පසසති න තං පරසස කිසඤ්චනභාවෙ උපනෙතබ්බං පසසති න පරසස අත්තානං පසසති න පරසස අත්තනො කිසඤ්චනභාවෙ උපනෙ තබ්බං පසසති; ඉති වදං බ්‍රාහ්මණො වතුකොට්ඨකං සුඤ්ඤනං වදනොපි බිණ්ණසවබ්‍රාහ්මණො තසාං පටිපද්දය සමමා පටිච්ඡිදාත්තා සමමමෙව ආභ න මුසාති ව සබ්බසුපි වාරෙසු මඤ්ඤනානං පතීනත්තායෙව න මඤ්ඤ තීති ව අපො වෙදිතබ්බො. ආකිසඤ්චනඤ්ඤංසෙම පටිපද්දනති කිසඤ්චන භාවිවරිතිතං නිප්පලිබ්බොධං නිග්ගහණමෙව පටිපද්දං²; පටිපදෙනා හොතිති³ පුරෙත්වා සිතො; ඉමානි භො පටිබ්බාජනා වත්තාරි බ්‍රාහ්මණ සමමාති මයා සං අභිඤ්ඤා සමජ්ඣත්වා පටිච්ඡිදානිති යාති තුලෙහ භොවාදිබ්‍රාහ්මණානං සමමාති වදෙථ තෙති අඤ්ඤති මයා ඉමානි ඛාතිත පාපබ්‍රාහ්මණස්ස වත්තාරි සමමාති වතුති මග්ගෙති සොළසවිධෙන කිචෙවන ජාතිතො පච්චක්ඛං කත්වා පටිච්ඡිදානති දෙසිතාති ජොතිතා තීති අපො; ඉති ඉමසමිං සුනෙත වතුසුපි ණානෙසු බිණ්ණසවස්ස වචිසමමෙව කපිතනති.

4. 4. 6.

ඡට්ඨෙම පටිකස්සානිති ආකඛසීයති; උමමගෙහාති උමමුජ්ජනං පඤ්ඤගවනනති අපො; පඤ්ඤා එව වා උමමුජ්ජනට්ඨෙන උමමගොනා චුච්චති; සාව පටිභානට්ඨෙන⁴ පටිභානං; විතතස්ස උප්පත්තස්ස වසං ගච්ඡතිති යෙ විතතස්ස වසං ගච්ඡනති තෙසං යෙවෙච ගහණං වෙදි තබ්බං, අත්ථමඤ්ඤාසං ධම්මමඤ්ඤාසොති අත්ථඤ්ච පාළිඤ්ච ජාතිතො; ධම්මානුධම්මපටිපත්තා හොතිති ලොකුතතරධමස්ස අනුච්ඡික ධමමං සහ සිලෙන පුබ්බභාගපටිප්දං පටිපනොනා හොති; නිබ්බන්ධික පඤ්ඤානති නිබ්බිජ්ඣිතකපඤ්ඤා; ඉදං දුක්ඛනති ඵපෙත්වා තණ්හං සෙසගෙහුමකක්ඛනිපඤ්චකං දුක්ඛනති සුතං හොති; පඤ්ඤාසොති මග්ග පඤ්ඤාස; අසං දුක්ඛසමුදයොති වට්ටමුලකතණ්හා තස්ස දුක්ඛස්ස සමුදයොති සුතං හොති; ඉමිනා උපායෙන සෙසවයෙපි අපො වෙදිතබ්බො, වතුත්ථපඤ්ඤවස්සජ්ජනෙන අරහත්තඵලං කපිතනති වෙදිතබ්බං.

1. කිසමි. ටි b.

3. හොති b.

2. නිග්ගහණතමෙව b.

4. හොම පටිභානනෙත b.

4. 4. 7.

සත්තමෙ නොදෙසාය්‍යාති කුද්ගාමවාසිකස්ස; පටිසම්භවනී¹ සත්ති පතිතාය පරිසාය; පරුපාරමහං චතෙනනීති පරගරහං පචතෙනනති කථෙන්නති; බාලො අසං රාජාති ආදි යං තෙ උපාරමහං චතෙනනති නස්ස දස්සනන්තං වුත්තං; සමග්ගෙ ගම්පුත්තෙති උද්දකෙ රාමපුත්තෙ; අභිසංසතෙහිනාති අතික්කමම පසනෙතා; පරමභිසම්මාසාරනති උත්තමතිපාතකිරියං තිව්වුත්තං; පටිසාරකාති පරිවාරකා; සමනොති ආදීති තෙසං නාමාති; තෙසු හි එකො සමකො නාම, එකො මොග්ගලො² නාම, එකො උග්ගො නාම, එකො නාවිඤ්ඤා නාම, එකො ගක්ඛබ්බො නාම, එකො අග්ගිවෙස්සො නාම; න්‍යායස්සදන්ති එන්තං අස්සදන්ති නිපාත මත්තං; තෙ අත්තනො පරිසතිං නිසින්නෙති අත්තො; ඉමිනා නගෙහි තෙතිති ඉමිනා කාරණෙන අනුතෙති³ ජානාපෙති; කරණිසාධකරණි සෙසුති පණ්ඩිතෙති කතතබ්බකිවෙමසු ම අතිරෙකකිවෙමසු ව; වචනි සාධිවචනිසෙසුති වත්තබ්බසු ව අතිරෙකවත්තබ්බසු ව; අලමන්ත දසගතෙතිති එන්තං අත්තං පසසිත්තං සමන්තං අලමන්තදස්සං තෙ අතිසිත්තං⁴ සිත්තං අලමන්තදසතරං තෙති අලමන්තදසතරෙති; අලමන්තදසගතෙති⁵ අලමන්තදසනාය උත්තරිතරෙ තෙති තෙති තෙති පණ්ඩිතෙති පණ්ඩිත තරෙති පුච්ඡනො එවමහ; අථස්ස තෙ සංපටිපුච්ඡනා එවං ගොති ආදිමාහංසු, ඉති බ්‍රාහ්මණො අත්තනො සප්පුරිසනාය නං එලෙසතරජා නමපි නස්ස පරිවාරකෙපි⁶ උද්දකමපි රමපුත්තං පසංසි, අකො විස අසප්පුරිසො චක්ඛුමා විස හි සප්පුරිසො සථා අකො නෙව අනකං න අකං පස්සති එවං අසප්පුරිසො නෙව සප්පුරිසං න අසප්පුරිසං ජානාති සථා චක්ඛුමා අකමපි අනකමපි පස්සති එවං සප්පුරිසො සප්පුරිසමපි අසප්පුරිසමපි ජානාති තොදෙසොපි සප්පුරිසනාය අසප්පුරිසො⁷ අඤ්ඤාසිති ඉමමන්තං පටිච්ච කුට්ඨමානස්සො බ්‍රාහ්මණො අච්ඡිදං ගො ගොන මාති ආදීති වන්තා තථාගතස්ස හාසිතං අනුමොදිත්වා පක්කාමි.

4. 4. 8.

අට්ඨමෙ උපකොති නස්ස නාමං; මණ්ඩිකාපුත්තොති මණ්ඩිකාය පුත්තො; උපසංකංමිති සො කිර දෙවදත්තස්ස උපට්ඨාකො කිත්තවුමො සන්තා මධි අත්තනො සත්තිකං උපගතො චණ්ණං කථෙස්සාති උද්ගු අවණ්ණනති පරිගණ්ණනන්තං උපසංකමි; නෙරසිකො දෙවදත්තො කප්පට්ඨො⁸ අතෙතිවෙත්ති වචනං සුත්තං සන්තාරං සට්ටිතුකාමො උපසං කමිතිපි වදන්ති, පරුපාරමහං චතෙනනීති⁹ පරගරහං කථෙති; සබ්බො සො¹⁰ න උපසාදෙතිති සබ්බොපි සො කුසලධර්මං න උපසාදෙති අත්තනො වා වචනං උපසාදෙත්තුං අනුච්ඡිවිකං කාත්තුං න සක්කොති;

1. පරිසතිති. b.

2. පුග්ගලො. b.

3. කාරණෙහ. b.

4. තෙ අතිසිත්තමිත්තං. b.

5. අලමන්තදසතරෙති. b.

6. පරිවාරකෙපි. b.

10. සබ්බසො. කප්පමි.

7. සප්පුරිසො. b.

8. කප්පථො. b.

9. චතෙතිති. b.

අනුපසාදෙනො භාරසෙහා හොතිති කුසලං ධම්මං උපපාදෙනුං අසකෙකානෙනා අතතනො¹ චචනං උපපන්නං අනුවත්ථිකං කාතුං අසකෙකානෙනා භාරසෙහා හොති ගරහං පාපුණාති²; උපවජ්ජාති උපවදිතබ්බො ච හොති වජ්ජන වා උපෙනො හොති සද්දෙසො හොතිති අපො; අථ භතවා තස්ස වාදං ගහෙත්වා තස්සෙව ධිවාය පටිමුඤ්චෙනො, පරිපාරමනසෙච්චි ආදිමාහ. උමමුජ්ජමානකංසෙවාති උදකතො සිසං උකම්පන්නංසෙව; තත්ථ අපරිමාණපද්ධති ආදිසු තසම් අකුසලනාති පඤ්ඤාපනපද්ධති³ අකඛරානිති ධම්මදෙසනාපි අපරිමාණාසෙව; ඉතිපිදං⁴ අකුසලනාති ඉදම්පි අකුසලං ඉදම්පි අකුසලනාති ඉම්මිනාපි කාරණෙන ඉම්මිනාපි කාරණෙන අකුසලනාති⁵ එවං අකුසලපඤ්ඤාතතිස්සං ආගතාති ඉද්ධති අපරිමාණාති අරාපි අඤ්ඤානාකාරෙන තථාගතො තං ධම්මං දෙසෙය්‍ය එවම්පි දෙසනා අපරිමාණා භවෙය්‍ය සථාහ: “අපරියාදිණ්ණො වාසං තථාගතස්ස ධම්මදෙසනා අපරියාදිණ්ණං ධම්මපදබ්‍යඤ්ඤන”නාති. ඉම්මිනා උපාසෙන සබ්බවාසෙසු අපො වෙදිතබ්බො. යාම ධංසිමාසනාති⁶ යාවගුණධංසි වත අයං; ලොණකාරකදුරකොති⁷ ලොණකාරගාම දුරකො; සත්‍රු හි නාමාති යො හි නාම; ආසාදෙතබ්බං⁸ මඤ්ඤිස්සනාති සවෙවතබ්බං මඤ්ඤිස්සනාති අපෙහිති⁹ අපගච්ඡ මා මෙ පුරතො අවසාසි; එවඤ්ච පන වත්වා ගිවාය ගණ්ඨාප්‍රොත්වා නිකායසිංහපෙසියෙවාති.

4. 4. 9.

තවමෙ කාසෙහාති නාමකාසෙන; සච්ඡිකරණීයාති පච්චකං කාතබ්බා; සතිසාති පුබ්බෙතිවාසානුස්සතිසා; චක්ඛුනාති දිබ්බචක්ඛුනා; පඤ්ඤාසාති කුසලපඤ්ඤාය විපස්සනාපඤ්ඤා සච්ඡිකාතබ්බා විපස්සනාය පඤ්ඤාය මග්ගපඤ්ඤා මග්ගපඤ්ඤාය ඵලපඤ්ඤා ඵලපඤ්ඤාය පච්චවෙකඛි නාපඤ්ඤා සච්ඡිකාතබ්බා¹⁰ පතතබ්බාති අපො; ආසවානං බසංඛාතං පන අරහතං පච්චවෙකඛිනාවසෙන පච්චවෙකඛිනාපඤ්ඤාය සච්ඡිකර ණීයං නාමාති.

4. 4. 10.

දසමෙ තුණ්හිභුතං තුණ්හිභුතනාති යතො යතො අනුවලොකෙති තතො තතො තුණ්හිභුතමෙව; හික්ඛු ආමනෙතසිති පටිපතති සම්පනෙත හික්ඛු පසනෙතති චක්ඛුති අනුවලොකෙත්වා උපපන්නාධම්ම පාමුජ්ජො පොමෙතුකාමතාය ආමනෙතසි; අපලාපාති¹¹ පලාපරහිතා; ඉතරං තස්සෙව වෙවචනා; සුදාමාති නිමමලා; සාරෙ පතිවසිනාති පිලාදි සාරෙ පතිවසිනා; අලනාති යුතනා; යොජනගණ්ඨානිති එකං යොජනං.

1. අතතනො ව b.

6. යාවධංසිමාසනාති b

2. හොති b.

7. ලොණකාරධාරකොති b

3. පඤ්ඤාපනපද්ධති b

8. අසාදෙතබ්බං b.

4. ඉතිපිතං කත්ථි.

9. අපෙපහිති b

5. ඉතිපිතං. අකුසලනාති ඉදම්පි අකුසලං. ඉම්මිනා කාරණෙන අකුසලනාති b.

10. විපස්සනාපඤ්ඤාය සච්ඡිකාතබ්බාති විපස්සනාපඤ්ඤාය ඵලපඤ්ඤාය පච්චවෙකඛිනාපඤ්ඤාය සච්ඡිකාතබ්බා b.

11. අපලාපාති b.

යොජනමෙව දසපි යොජනානි යොජනානෙව තතො උද්ධං යොජන ගණානීති වුවමනි ඉධ පන යොජනසතමපි යොජනසතසංසමපි අධිපෙතො; පුටොසෙනාපිති පුටොසං වුවමනි පාථෙය්‍යං පාථෙය්‍යං ගහෙනාපි උපසංක මිතුං යුත්තමෙවානි අන්තො; පුටං. සෙනානිපි පාථො තසංසන්තො පුටො අංසෙ අසංසානි පුටංසො තෙන පුටංසෙන අංසෙන පාථෙය්‍යපුටං වහනෙතනාපිති වුත්තං හොති ඉද්දති එවරුපෙති ව ගුණෙති සමනනාගතා එන් හිකු අභිති දසෙසංසං. “සනති හිකුබවෙ”ති ආදිමාග. තන් දෙවපසනොති උපපතති දෙවතිබ්බත්තකං දිබ්බවිහාරං දිබ්බවිහාරෙන ව අරහත්තං පත්තො; බ්‍රහ්මපසනොති නිදෙද්දසට්ඨන බ්‍රහ්මභාවසාධකං බ්‍රහ්මවිහාරං බ්‍රහ්මවිහාරෙන ව අරහත්තං පත්තො; ආනෙජ්ජපසනොති අතිඤ්ජනභාවසාධකං ආනෙජ්ජං ආනෙජ්ජෙන ව අරහත්තං පත්තො; අරියපසනොති පුච්ඡිජ්ජන භාවං අතිකකමම අරියභාවං පත්තො; එවං බ්‍රහ්ම හිකුබවෙ හිකුබු දෙවපසනො හොතිති ආදිසු එවං රුපාවචරවතුන්ඡකානෙ ධුතා විත්තං විචට්ටෙනා අරහත්තං පත්තො දෙවපසනො නාම හොති, වතුසු බ්‍රහ්මවිහාරෙසු ධුතා විත්තං විචට්ටෙනා අරහත්තං පත්තො බ්‍රහ්මපසනො නාම, වතුසු අරුපඤ්ඤානෙසු ධුතා විත්තං විචට්ටෙනා අරහත්තං පත්තො ආනෙජ්ජපසනො නාම, ඉදං දුක්ඛන්ති ආදීති වතුති සවේච්ඡි වත්තොරො මග්ගා තිණ්ණි ඵලානි කපිත්තානි තස්මා ඉමං අරියධම්මං පත්තො හිකුබු අරියපසනො නාම හොතිති.

බ්‍රාහ්මණවග්ගො වතුන්තො.

4. 5. 1.

පඤ්චමස්ස පඨමෙ සොනානුගතානිනි පසාදසොතං ඔද්ධිතිං ඤාණසොතෙන විචන්තාපිත්තානං; වත්තාගේ ආතිසංසා පාටිකඛිතබ්බො; ඉදං පන භගවතා අවුට්ඨපත්ති වසෙන ආරද්ධං, කතරඅවුට්ඨපත්තිවසෙනාති. හිකුන්තං ධම්මසවනාය අනුපසඤ්ඤානෙව අවුට්ඨපත්තිවසෙන, පඤ්චසතා කිර බ්‍රාහ්මණපබ්බජ්ජනා සමමාසමුද්ධො ලිඛිතවචන විහත්තිපදබ්‍රහ්මඤ්ජනාදීති කපේතොතො අමෙහති ඤාතමෙව කපේසසති අඤ්ඤාතං කිං කපේසසතිති ධම්මසවනග්ගො¹ න ගව්ජන්ති සන්තානං පටිත්තිං සුත්වා තෙ පසෙකාසාපෙනා කස්මා එවං කරොථ සකකච්චං ධම්මං සුණොථ සකකච්චං ධම්මං සුණන්තානඤ්ච සඤ්ඤායත්තො නඤ්ච ඉමෙ එත්තනා ආතිසංසාති දසෙසනොතො ඉමං දෙසනං ආරති, තන් ධම්මං පටිසාසුණානීති සුත්තං ගෙය්‍යන්ති ආදීනං නවමිහං සඤ්ඤාසායන භූතං තන්තිධම්මං වලෙඤ්ජති; සොනානුගතා හොනතිති සොතං අනු වත්තා² අනුපට්ඨො හොනති; මහසානුපෙතතිනාති විතෙත්තං ඔලොකිත්තා; දිඤ්ඤා සුසංවිච්චාති අන්තො ව කාරණොතො ව පඤ්ඤාය සුට්ඨි පටිවිද්ධා පට්ටකං කතා; මුට්ඨස්සති කාලං ඤාමරුමානොති නයිදං³ බ්‍රුධවචනං.

අනුසාරණසතිසා අභාවෙන වුත්තං¹ පුපුර්ජනකාලකිරියං පන සකියාස
 වුත්තං පුපුර්ජනොති මුට්ඨස්සති කාලං කරොති නාම; උපපජ්ජතිති සුද්ධ
 සිලෙ පතිට්ඨිතො දෙවලොකෙ නිබ්බත්තති; ඛම්මපද්ධි උපහතීති සනෙත
 හවෙ නිබ්බත්තස්ස සුඛිනො² යෙපි පුබ්බෙ සජ්ඣාසමුලකා³ වාචා පරි
 භිතා⁴ බුද්ධවචනධර්මා තෙ සබ්බෙ පසනෙත ආදයෙ ජායා විය අපිල
 පනති⁵ උපට්ඨිතනති පාකවා හුත්වා පඤ්ඤාසනති; දුකොතිකම්මෙ
 සතුප්පාදෙති බුද්ධවචනානුසාරණසතිසා උප්පාදෙව⁶ දුකො ගරු; අපි
 යො සනෙතා ඛිප්පංසෙව විසෙසගාමි භොතිති⁷ නිබ්බාතගාමි භොතිති
 අන්තො; ඉද්ධිමා වෙත්තො වසිප්පනෙතාති ඉද්ධිසමපනෙතා විතකස්ස
 වසිභාවප්පනෙතා ඛිණ්ණසවො; අසං වා සො ඛම්මවිනිශොති එත්ථ
 විභාවනන්තො වාසදො; සන්තාති සසම්මං ධර්මවිතසෙ; බ්‍රහ්මචරියං.
 අමරිතති බ්‍රහ්මචරියවාසං පසිං; ඉදං බුද්ධවචනං මයා පුබ්බෙ වළඤ්ජ
 තනති බුද්ධවචනානුසාරණවසෙතෙවෙනං⁸ වුත්තං දෙවපුත්තොති
 පඤ්ඤාලවිසේඛා විය හත්ථකම්මාබ්‍රහ්මා විය සනංකුමාරබ්‍රහ්මා විය ව
 එකො ධර්මකතිකදෙවපුත්තො; ඛප්පාතිකො⁹ ඛප්පාතිකං ඝාතෙතිති
 පඨමං උප්පනෙතා දෙවපුත්තො පච්ඡා උප්පනතං සාරෙති; සහපංසු
 කිලිකාති එතෙන තෙසං දීඝරත්තං කතපරිවයභාවං දුසෙකති; සමා
 ගච්ඡෙත්ථසුත්තති සාලාය වා රුක්ඛමුලෙ වා සමමුඛිභාවං ගච්ඡෙත්ථ; එවං
 චදෙශාති සාලාය වා රුක්ඛමුලෙ වා පඨමගරං නිසින්නො පච්ඡා
 ආගතං එවං චදෙශ්‍ය; සෙසමෙත්ථ පාලිතසෙතෙව වෙදිතබ්බං.

4. 5. 2.

දුතියෙ ධානානිති කාරණාති; ධානෙතිති කාරණෙති; සොවෙණානති
 සුචිභාවො; සංවසමානොති එකතො වසමානො; න සනතගකාපිති
 න සතතකාරී; න සනතනවුත්ති¹⁰ සිලෙසුති සතතං සබ්බකාලං සිල
 ජීවිතං න ජීවතීති අන්තො; සංවොඤ්ඤාමානොති කපේතො; එකෙන
 එකො වොහරෙතිති එකෙන සද්ධිං එකො හුත්වා කපේති; වොහකමතිති
 ඔක්කමති; පුරිමවොහාරා පච්ඡමවොහාරනති පුරිමකථාය පච්ඡම
 කථා; පුරිමකථාය ව පච්ඡමකථා පච්ඡමකථාය ව පුරිමකථා න
 සමෙතිති¹¹ අන්තො; ඤාතිව්‍යසනෙනාති ආදිසු ඤාතිනං ව්‍යසනං
 ඤාතිව්‍යසනං ඤාතිවිනාශොති අන්තො; දුතියපදෙපි එසෙවනසො;
 රෙගව්‍යසනෙ පන රෙගොසෙව ආරෙග්‍යං¹² විනාසනතො ව්‍යසනං
 රෙගව්‍යසනං;¹³ අනුපට්ඨනනනති අනුචක්ඛනති; ලාභො මාති ආදිසු

1. න වුත්තං. b.	2. ඛම්මපද පලවනතිති අනතරහවෙ නිබ්බත්තමුඨස්සතිතො
3. මුලිකා. b.	7. භොති. b.
4. වාචාපරිචිත. b.	8. වසෙතොසං. b.
5. ඡායාමයපලවනති. b.	9. දෙවපුත්තො. b.
6. උප්පාදෙ. b.	10. න සනතවුත්ති. b.
11. පුරිමකථා ව පච්ඡමකථා ව න සමෙතිති b, පුරිමකථාය ව පච්ඡමකථාය
ව න සමෙතිති-කත්ථි. 12. ආරෙග්‍ය. b. 13. විනාසනතො ව්‍යසනං. b.	

එකං අත්තභාවං ලාභො අනුපරිවත්තති එකං අලාභොති එවං නයො
නෙතබ්බො; **සාකප්පායමානො**ති පඤ්ඤාපුච්ඡනවිසංජ්ඣනවසෙන
සාකප්පං කරුණෙනා; සථාති යෙනාකාරෙන; **උමිමගොති**
පඤ්ඤාමගගො; **අභිනිභාගෙ**ති පඤ්ඤාතිසම්ඛාරවසෙන විත්තස්ස¹ අභිනි
භාගෙ; **සමුද්භාගෙ**ති පඤ්ඤාපුච්ඡනං; **සනතනති** පච්චතිකසන්නතාය
සන්නං කතා න කප්ථෙති අප්ථො; **පණිනනති** අතපපකං; **අනාකාම**
චර්නති යථා තසෙකන නයසාගෙන ගහෙතුං සක්කා හොති එවං
න කප්ථෙති අප්ථො; **නිපුණනති** සණ්ඨං; **පණ්ණිනවෙදගී**සනති
පණ්ණිතෙති ජාතිතබ්බකං; සෙසං සබ්බත්ථ චුත්තානුසාරෙනව
වෙදිතබ්බං.

4. 5. 3.

තතිසෙ **උපසංඛිකමිති** භුත්තපාතරුසො හුක්ඛා මාලාගතිඵ්ලෙපනං
ගහෙත්වා ගගවත්තං වැදියාමිති උපසංඛිකමි; **මා අනුස්සවෙ**නාති
ආදිය අනුස්සවවසෙන මම කථං මා ගණ්හථාති ඉමිනා නයෙන අප්ථො
වෙදිතබ්බො; **සාර්ගමිහා**ති කරුණුතතිරියලකඛණො සාරමො; අලො
භාදයො ලොභාදිපටිපක්ඛවසෙන වෙදිතබ්බො;² **කුසලධම්මුපසම්පද**යාති
කුසලධම්මානං සම්පදනාත්ථාය පටිලාභත්ථායාති චුත්තං හොති; **ඉමෙ**
වෙපි හද්දිය මහාසාලාති පුරතො සිතෙ සාලරුක්ඛෙ දසෙසනො;
එවමාහ; සෙසමෙත්ථ ගෙටියාචුත්තනායතනා උත්තානාත්තනා ව සුච්ඡෙද
යසමෙව. සත්ථර් පන දෙසනං විනිවට්ටෙනො විනිවට්ටෙනො³ හද්දියො
සොත්තාපනො ජාතොති.

4. 5. 4.

වතුත්ථ **සාපුග්ගිසාති** සාපුග්ගිගමවාසිනො;⁴ **ව්‍යග්ගපජ්ජාති** නෙ
ආලපනො එවමාහ; කොලනගරස්ස හි කොලරුක්ඛෙ භාරත්ථා
කතතො කොලනගරනති ව ව්‍යග්ගපථෙ මාපිතතො ව්‍යග්ගපජ්ජනති ව
වෙ නාමාති එතෙසඤ්ච පුබ්බපුරිසා තත්ථ වසිංසුති ව්‍යග්ගපජ්ජවාසි
තාය ව්‍යග්ගපජ්ජාති චුච්චනති තෙන නෙ ආලපනො එවමාහ. **සාපි**
සුද්ධිපධානියෙඛාති පාරිසුද්ධිඅත්ථාය පධානියෙඛාති පදනිතබ්බවිරියස්ස
අභිගාති කොට්ඨාසාති අප්ථො; **සිලසාපිසුද්ධිපධානියෙඛා**ති සිලපරි
සොධනවිරියස්සෙතං නාමං; තං හි සිලපරිසුද්ධිපරිපූරණත්ථාය පධානි
යෙඛනති සිලපාරිසුද්ධිපධානියෙඛං; සෙසෙසුපි එසෙවනායො. **තත්ථ**
තත්ථ පඤ්ඤාය අනුගහගෙසාමිති තස්මිං තස්මිං ධානෙ විපස්සනා
පඤ්ඤාය අනුගහගෙසාමි; **සො තත්ථ ජ්ජෙද්දති** ආදිය යො තස්මිං
අනුගහගෙන කතතුකමසතාජ්ජෙද්දති ඉමිනා නයෙන අප්ථො වෙදිතබ්බො;
සතිසම්පජ්ජෙද්දං පනෙත්ථ සතිං උපට්ඨපෙත්වා ඤ්ඤෙන පරිච්ඡිද්දිතා
විරියපවත්තනාත්ථ⁵ චුත්තං. **රජගීසෙසු ධම්මිසු විත්තං. විග්ගජනිති**

1. පඤ්ඤාතිසම්ඛාරවසෙන විත්තං. b.
2. ලොභාදි පටිපක්ඛාති වෙදිතබ්බො. b.
3. නිවෙතනෙනො. b.

4. සාමුග්ගිසාති සාමුග්ගිගම
වාසිනො b.
5. විරියපගහගත්ථං. b.

රුගපච්චයෙසු ඉට්ඨාරමමණේසු යථා විතතං විරජ්ජති එවං කරුණි; විමොචනීයෙසු ධම්මෙසු විතතං විමුච්චතීති¹ යෙති ආරමමණෙති විතතං විමොචෙනබ්බං තෙසු යථා විමුච්චති එවං කරුණි; විරජේත්වාති එත්ථ මඤ්ඤානවණ්ණෙ විරජේති නාම ඵලකමණෙ විරතතං නාම හොති; දුතිසපදෙපි එසෙවනායො. සම්මාවිමුත්තනීං පුසිත්තා හෙතුනා නායෙන අරහත්තඵලවිමුත්තනිං ඤ්ණේථස්සෙන පුසිත්තීති.

4. 5. 5.

පඤ්චමෙ මපෙසාති දසබලස්ස චූළපිතා සක්ඛාරජා; නිගණ්ඨසාම නොති වෙසාලියං සීගසෙනාපති විය නාලුඤ්ඤං උපාලිගහපති විය ච නිගණ්ඨස්ස නාථපුත්තස්ස උපට්ඨාමො; කායෙන සංවුත්තොති කාය වාරස්ස සංවුත්තතා පිහිත්තතා කායෙන සංවුත්තො නාම; සෙසවයෙපි එසෙවනායො. අවිජ්ජාචරණාති අවිජ්ජාය බයවිරගෙන;² විජ්ජුප්පාදුති මඤ්චිජ්ජාය උපපාදෙන; තං ධානන්ති තං කාරණං; අවිපක්කවිපා කන්ති අලභ්භිවිපාකවාරං; තතො නිදුන්තති තං හෙතු තප්පච්චයා; දුක්ඛ චෙදනිසා ආසවා අස්සවෙය්‍යන්ති දුක්ඛචෙදනාය පච්චයභුතා කිලෙසා අස්සවෙය්‍යං තස්ස පුරිසස්ස උපපජේය්‍යන්ති අන්තො; අභිසම්පට්ඨන්ති දුතියෙ අත්තභාවො; කායසමාරමහපච්චයාති කායකමපච්චයෙන; ආසවාති කිලෙසා; විකාතපරිලාභාති එත්ථ විකාතොති දුක්ඛං;³ පරිලා හොති කායිකමෙත්තපිකපරිලාභො; පුස්ස පුස්ස බ්‍යානනි කණ්ණිති ඤ්ණවජ්ඣං කමමං ඤ්ණේථස්සෙන පුසිත්තා පුසිත්තා බයං ගමෙති විපාක වජ්ඣං කමමං විපාකථස්සෙන පුසිත්තා පුසිත්තා බයං ගමෙති; නිජජාති කිලෙසජීරණකපිපදා; සෙසවාරෙසුපි එසෙව නායො. ඉධ ධනිං අයං භික්ඛු බිණ්ණසවො කාතබ්බො, චත්තාරි මහාභුතාති නීහරිත්වා චතුසච්ච වචන්තාං දස්සෙත්වා යාච අරහත්තඵලං කමමට්ඨානං කපේත්තබ්බං. ඉදුති පත තස්ස බිණ්ණසවස්ස සත්තවිහාරෙ දස්සෙත්වා එවං සමමාවිමුත්ත විත්තස්සාති ආදිමහ. තත්ථ සම්මාවිමුත්තනවිත්තස්සාති හෙතුනා කාර ණෙන නායෙන⁴ සමමාවිමුත්තස්ස; සත්තාවිහාරති නිවච්චිහාර නිබ්භු විහාර; නෙව සුමනොහොතිති ඉට්ඨාරමමණෙ රුගවසෙන සොමනස්ස ජාතො න හොති; න දුම්මනොති අතිට්ඨාරමමණෙ පරිසවසෙන දෙමනස්සජාතො න හොති; උපෙබ්බකො විහරති සත්තො සම්පජ්ජ නොති සතිසමපජ්ඣපරිඤ්ඤානිත්තාය මජ්ඣිත්තාකාරලකුණාය උපෙබ්බාය තෙසු ආරමමණේසු උපෙබ්බකො මජ්ඣිත්තො හුත්වා විහරති; කාය පටිසන්තිකන්ති කායන්තිකං කායපරිච්ඡින්නා; යාච පඤ්චවාරකායො පචත්තති තාච පචත්තං පඤ්චවාරිකචෙදනන්ති අන්තො; ජීවිතපටි සන්තිකන්ති ජීවිත්තන්තිකං ජීවිතපරිච්ඡින්නා; යාච ජීවිතං පචත්තති තාච පචත්තං මනොවාරිකචෙදනන්ති අන්තො; තත්ථ පඤ්චවාරිකාචෙදනා

1. විමොචනීයීති b. 2. අවිජ්ජාය බයංගවිරගෙන b 3. දුක්ඛං b.

4. හෙතුනාකාරණෙන b, හෙතුනානායෙන-කන්ථි.

පච්ඡා උපපජ්ඣනා පඨමං නිරුජ්ඣති මනෝචාරිකා වෙදනා පඨමං උපපජ්ඣනා පච්ඡා නිරුජ්ඣති සා හි පටිසන්තිකමණේ වජ්ඣරූපමිං යෙව පතිට්ඨාති, පඤ්චචාරිකා පචතෙන පඤ්චචාරවසෙන පචතනමානා පඨම වසෙ විසතිවස්සකාලෙ රජ්ජනදස්සනමුත්තනවසෙන අධිමත්තා ඛලවතී හොති පණණාසවස්සකාලෙ සිතා හොති සට්ඨිවස්සකාලතො පට්ඨාය පරිභායමානා අසිතිනවුතිවස්සකාලෙ මඤ්ඤ හොති තද්ද සත්තා විරරතනං එකතො නිසිද්ධිතා නිපජ්ජමනාති වදනෙනපි න ජානාමාති වදනති, අධිමත්තානිපි රූපානි ආරමමණානි න පස්සාම න සුණාම සුගක්ඛ දුක්ඛකං වා සාද්දආදං වා එභ්බිමුද්ධං වානිපි න ජානාමාති වදනති, ඉති නෙසං පඤ්චචාරිකා වෙදනා භග්ගා හොති මනෝචාරිකා පචතනති යාව පනෙසා පචතනති තාව සතෙතා ජීවතීති වුවමති යද් නපපචතනති තද්ද මතො නිරුද්ධාති වුවමති ස්වායමචෝ වාපියා දීපෙනබ්බො, යථාති පුරිසො පඤ්චඋදකමග්ගසමපන්නා වාපිං කරෙය්‍ය පඨමං දෙවෙ වට්ඨං¹ පඤ්චති උදකමග්ගෙති උදකං පටිසිතො අනෙතොවාපියං ආවාටෙ පුරෙය්‍ය පුනපපුනං දෙවෙ වස්සනෙන උදකමග්ගෙ පුරෙතො ගාමුත්තසියොජන මත්තං ඔජ්ජිතො උදකං තිට්ඨෙය්‍ය තතො තතො විස්සන්දමානං, අථ නිඛම්මනාතුමෙඛි² විවරිතො බෙතෙනසු කමෙම කසිරමානෙ උදකං නික්ඛ මත්තං සස්සපාකකාලෙ උදකං නික්ඛිත්තං උදකං පරිහිනං මචේජ ගණ්ඨාමාති වත්තබ්බතං ආපජේජය්‍ය තතො කතිපාගෙන ආවාටෙසු යෙව උදකං සණ්ඨග්ගෙය්‍ය යාව පන තං ආවාටෙසුයෙව හොති තාව මගාවාපියං උදකං අජීති සබ්බං ගච්ඡති යද් පන තත්ථ ජිජ්ජති තද්ද වාපියං උදකං නාජීති වුවමති එවං සමපදමිදං වෙදිතබ්බං.

පඨමං දෙවෙ වස්සනෙන පඤ්චති මග්ගෙති උදකෙ පටිසනෙන ආවාටානං පුරකාලො³ විස හි පඨමමෙව පටිසන්තිකමණේ මනෝචාරික වෙදනාය වජ්ඣරූපෙ පතිට්ඨිතකාලො, පුනපපුනං දෙවෙ වස්සනෙන පඤ්චනතං මග්ගානං පුරිතකාලො⁴ විස පචතෙන පඤ්චචාරිකවෙදනාය පචතති, ගාමුත්තසියොජනමත්තං අජේඝ්ඤාජීරණං විස පඨමවසෙ විසති වස්සකාලෙ රජ්ජනාදිවසෙන තස්ස අධිමත්තඛලවහාවො, යාව වාපිතො උදකං න නිග්ගච්ඡති තාව පුරාය වාපියා සිතකාලො විස පඤ්ඤස වස්සකාලෙ තස්ස සිතකාලො, නිඛම්මනාතුමෙඛිසු විවටෙසු කම්මනෙන⁵ කසිරමානෙ උදකස්ස නික්ඛමනකාලො විස සට්ඨිවස්සකාලතො පට්ඨාය තස්ස පරිභානි, උදකෙ භට්ඨං උදකමග්ගෙසු පරිත්තඋදකස්ස සිත කාලො විස අසිතිනවුතිකාලෙ පඤ්චචාරිකවෙදනාය මඤ්ඤකාලො, ආවාටෙසුයෙව උදකස්ස පතිට්ඨිතකාලො විස හදයවජ්ඣකොටිං නිස්සාය මනෝචාරෙ වෙදනාය පචතතිකාලො, ආවාටෙසු පරිත්තෙති උදකෙ සති වාපියං උදකං අජීති වත්තබ්බකාලො විස යාව සා පචතනති

1. වුවම b

2. නිඛම්මනාතුමෙඛි-කත්ථි.

3. පුරණකාලො b

4. පඤ්චමග්ගානං පුරණකාලො b.

5. කමම්ම b.

තාව සතොතා ජීවතීති වුච්චති. සථා පන ආවාටෙසු උදකෙ ඡිතෙන නත්ති වාපියං උදකනති වුච්චති එවං මනෝවාරිකවේදනාය අප්පවත්ත මානාය සතොතා මනොති වුච්චති; ඉමං වේදනං සක්කාය වුත්තං “ජීවිත පරියනතිකං වේදනං වේදියමානො”ති. කායස්ස හෙදුති කායස්ස හෙදෙන; උදං ජීවිතපටිසාදනාති ජීවිතකකියතො උදං; ඉමෙඛාති පටි සංකප්පසෙන පරතො අගනත්වා ඉධෙව; සීති හවිස්සනතිති පටිත්ති විපජ්ඣ නදර්ථර්කිතාති සිතාති¹ අප්පවත්තනධම්මාති හවිස්සනති; ජුණං පටිච්චාති රුක්ඛං පටිච්ච; කුඤ්ඤපිටකං ආදායාති කුඤ්ඤාඤ්ඤ ඛණිතතිව පටිඤ්ඤා ගහෙතීති අන්තො; දෙසනා පන කුඤ්ඤවසෙතොව කතා. මුලෙ ජිහ්වෙසාති මුලං හි කුඤ්ඤෙන ඡිතෙය්ස; පලිවණ්ණසාති ඛණිතතියා සමතො ඛණෙය්ස; එවමෙම ඛොති එන් ඉදං ඔපමමසංසන්දනං; රුකෙති විස හි අත්තතාවො දට්ඨකෙති, රුක්ඛං පටිච්ච ඡායා විස කුසලාකුසලකමමං,² ඡායං අප්පවත්තං කාතුකාමො පුරිසො විස සොගා වචරො, කුඤ්ඤො විස පඤ්ඤා, පිටකං විස සමාධි, ඛණිතති විස විපස්සනා, ඛණිතතියා මුලානං පලිවණ්ණකාලො විස අරහත්තමග්ගෙන අවිජ්ජාය ඡේදනකාලො, ඛණ්ඩාඛණ්ඩං කරණකාලො විස ඛණ්ඩවසෙන දිට්ඨිකාලො, එළනකාලො විස ආයතනවසෙන දිට්ඨිකාලො, සකලිකරණකාලො විස ධාතුච්ඡෙන දිට්ඨිකාලො, මානාතපෙ විසොසනකාලො විස කාශික වෙතසිකස්ස³ විරියස්ස කරණකාලො, අහිතා දහනකාලො විස ඤාණෙන කිලෙසානං දහනකාලො, මසිකරණකාලො විස ධර්මානකපටකඛිකා⁴ කාලො, මහාවාතෙ ඔපුනනකාලො⁵ විස නදියොතෙ පටාහනකාලො විස එ ඡිත්තමුලකානං පඤ්ඤානං ඛණ්ඩානං අප්පට්ඨකිකතිරොධො, ඔපුන නපටාහනෙති⁶ අප්පඤ්ඤතතිකභාවුපගමො විස පුනඛ්භවෙ විපාකඛණ්ඩානං. අනුප්පාදෙන අපණ්ණතතිකභාවො වේදිතකෙති, හමවත්තං එතද ඛොචාති සන්තරි දෙසනං විනිවට්ටෙනෙති විනිවට්ටෙනො⁷ සොඛා පත්තිඵලං පන්තා එතං සෙය්සථාපි හනෙතති ආදිවචනං අවොච; තහු උදසන්තිකොති වාසිඅත්තිකො; අස්ස පණ්ණිං පොසෙසාති පඤ්ඤ අස්සපොතකතාති කිණිත්වා පච්ඡා විතතිණිස්සාමිති පොසෙය්ස; සහස්සග්ගනකස්ස අස්සස්ස පඤ්ඤාසතමත්තං උපකරණං ගතිමාලාදි වසෙන පොසාවතියංසෙව අගමාසි අථස්ස තෙ අස්සා එකදිවසෙනෙව රොගං පුසිත්වා සබ්බෙ ජීවිතකකියං පාපුණෙය්සුන්ති ඉමිනා අධිප්පා සෙන එවමාහ. උදසෙඤ්ච⁸ න ලභෙසාති වාසිඤ්ඤා ගෙහනො නිගරිත්වා දිත්තමුලඤ්ච⁹ කිඤ්චි න ලභෙය්ස; පටිච්චාසිත්ති චතුති

1. පටිත්තිවිමකර්මිතාතිපි කාති. b.

5. ඔබ්බනකාලො. b.

2. කුසලකමමං. b.

6. මුත්තභවමාහනෙති. b.

3. මාචසිකස්ස. b.

7. දෙසනං නිවර්තනෙනා. b.

4. මත්තමාහපඤ්ඤාකඛි. b.

8. උදසෙඤ්ච-කන්තී. b.

9. දිත්තමුලෙව. b.

පව්වයෙහි උපවස්සිති; සොහොන¹ උදයසෙසුව ව නාගිගවස්සිනාහි සො අහං-
නෙව උදයං න ගෙහනො දිනනාධනං අබිගවස්; පඤ්ඤාදස්සප්පකනකො
නාම ජානොසමිති දස්සෙති; සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙවාහි.

4. 5. 6.

ඡවෙස්ස චසෙනාති විති කොට්ඨාසෙහි; ඔක්කසා නිසරණනති
චතුරෙස්සතිත්ථරණං; නිසෙට්ඨව්ජාගෙතුති දුක්ඛකාරිකසංඛ්‍යාතෙන
තපෙන පාපජ්ඣවුත්තගෙතු; අඤ්ඤාතරං සාමඤ්ඤාඛගනති² එකං
සමණධම්මකොට්ඨාසං; අපරිපුද්ධාසංඝමාමාති ආදිසු පුරිමෙහි තිති
පදෙහි කාසිකචාමසිකමෙකසිකසීලානං අපරිපුද්ධානං දස්සෙති, පච්ඡිමෙන
පදෙන අපරිපුද්ධාජ්චනං දස්සෙති, ඤාණදස්සනාසාති මග්ගඤ්ඤාණ
සංඛ්‍යාතස්ස දස්සනස්ස;³ අනුත්තරාස සමෙඛාධාසාති අරහත්තාය;
අරහත්තඤ්ඤාණපස්සෙන පුසිතුං අහබ්බාති වුත්තං හොති; සාලලච්ඡිනති
සාලලකං; නාමනති තරුණං; අකුකුචුමච්ඡානති හවෙසා නු ඛො
න හවෙසාති අජනෙනබ්බකුකුචුමං; ලෙඛනිසා ලිඛෙසාති අව
ලෙඛනසත්තෙන අවලිඛෙසා; ඛොමෙසාති සංගෙසා; අනෙතා
අමිසුද්ධාති අබ්හන්තරෙ අපුද්ධා අපතීතසාර; එවමෙව ඛොති එත්ථ
ඉදං ඔපමමසංසද්දනං: සාලලච්ඡි විස හි අත්තභාවො දවස්ඛෙඛා, නදී
සොතං විස සංසාරසොතං, පාරංගනතුකාමපුරිසො විස මාසවසිද්ධිසො
ගහෙනා සිත්තපුරිසො, සාලලච්ඡිසා බහිද්ධා සුපරිකමමකතකාලො විස
බහිද්ධා තපවරණං ගාලිහං කචා ගහිතකාලො, අනෙතා අපුද්ධාකාලො
විස අබ්හන්තරෙ සීලානං අපරිපුද්ධාකාලො, සාලලච්ඡිසා සංසිද්ධිං අඛො
ගමනං විස දිගිගහිකස්ස සංසාරසොතෙ සංසිද්දනං වෙදිතබ්බං, පිසාරිතං.⁴
බ්බෙසිසාති පියඤ්ච⁵ රිත්තඤ්ච යොජෙසා; එවමෙවාති එත්ථාපි ඉදං
ඔපමමසංසද්දනං: සාලලච්ඡි විස අත්තභාවො, නදීසොතං විස සංසාර
සොතං, පාරංගනතුකාමපුරිසො විස යොගාවචමෙ, බහිද්ධා සුපරිකමම
කතකාලො විස ඡසු වාමෙසු සංවරස්ස පච්චුපසිතකාලො, අනෙතා
සුවිසොධිගහාවො, විස අබ්හන්තරෙ පරිපුද්ධාසීලභාවො, පියාරිත්ත
බ්බකං විස කාසිකමෙකසිකවිරියකරණං, සොජ්ජිතා පාරිමතීරං
ගමනං විස අනුපුරෙඛන සීලං පුරෙත්වා සමාධිං පුරෙත්වා පඤ්ඤං
පුරෙත්වා නිබ්බානගමනං දවස්ඛෙඛං, කණ්ඩවිත්තකාතිති සරලච්ඡි සරරජ්ජ
සරපාසාද සරසාණි සරපොකබරණි සරපද්මානීති අනෙකාති කණ්ඩහි
කාතබ්බවිත්තාති; අඵචො සො හිති ධානෙහිති සො එවං බහුති
කණ්ඩවිත්තකාති ජානනෙතාපි න රුජාරහො හොති තිතිසෙව පන
ධානෙති හොතිති අත්ථා; සමමාසමාධි හොතිති මග්ගසමාධිතා ච
එලසමාධිතා ච සමාසිතො හොතිති අයමෙත්ථ අත්ථා; සමමාදිච්ඡිති
මග්ගසමමාදිසියා සමත්තාගතො; ඉදං දුක්ඛනති ආදිති චතුති

1. සවාහං. b. 3. මග්ගඤ්ඤාණසංඛ්‍යාතාස දස්සනාස. b.
2. සාමඤ්ඤාඛගං වදානි-පොත්තකසු. 4. පිසාරිතං. b.
5. පියඤ්ච, b.

සවෙව්හි වතතායො මහා තිණි ව ඵලාති කපිතාති අයමපන මහෙතොව අපිරාසිතං විජ්ඣති නාමාති වෙදිතබ්බො; සමමාවිමුනතිති අරහත්තඵලවිමුනතිසා සමනනාගතො; අවිජ්ජාකකිනිං පදලෙතිති අරහත්තමහෙතන පදලෙති නාමාති වුවති; ඉමිනා හි හෙට්ඨා අරහත්ත මහෙතන අවිජ්ජාබන්ධො පදලිතො ඉධ පන පදලිතං උපාදය පදලෙ තිති වතතුං වටවතිති.

4. 5. 7.

සත්තමෙ මලලිකා දෙවිති පසෙනදිරසෙසු දෙවි; සෙහමිසෙව කෙවො මාතුගාමොති සෙන ඉධෙකච්චා ඉපි; දුබ්බණ්ණොති බිහව්ජ වණ්ණො; දුරුපාති දුස්සණ්ඨිකා; සුපාපිකාති සුවස්ථි පාපිකා සුවස්ථි ලාමිකා; දුස්සනාසාති පසිතුං; දලිද්දුති ධනදලිද්දු; අසසස්සකාති සකෙන ධනබ්බෙසුකුන රහිතා; අසසභොගාති උපභොගපරිභොගහණ්ඩකරහිතා; අසසසකකාති අපපපරිවාරා; අසසාති ඉස්සරා; මහද්ධනාති වලඤ්ඤාක¹ ධනෙන මහද්ධනා; මහාභොගාති උපභොගපරිභොගහණ්ඩභොගෙන මහාභොගා; මහෙසකකාති මහාපරිවාරා; අභිරුපාති උත්තමරුපා; දුස්සනිසාති දුස්සනසුත්තා; පාසාදිකාති දුස්සනෙන පන² පාසාදිකා; වණ්ණපොකකර්තාසාති වණ්ණෙන වෙව සරිසණ්ඨානෙන ව; අභි සජ්ජතිති ලග්ගති; ව්‍යාපජ්ජතිති පකති ජහති; පතිපජ්ජතිති කොධ වසෙන චිතභාවං ඵද්ධිභාවං ආපජ්ජති; න දුතා භොතිති න දුසිකා භොති; සෙසාචසඵපදිපෙසානති එඤ්ඤානි මඤ්චපලඛකාදි සසනං; ආවසථොති ආවසථාගාරං; පදිපෙසාං වුවති වට්ටිතෙලාදි පදිපුපකරණං; ඉස්සාමනිකාති ඉස්සාය සමපසුත්තවිත්තා; ඉමිනා නසෙන සබ්බඤ්ඤා වෙදිතබ්බො. කොධනා අභොසිනති කොධ මනා³ අභොසිං; අනිස්සාමනිකා අභොසිනති ඉස්සාවිරහිතවිත්තා අභොසිං; සෙසමෙඤ්ඤා උත්තානඤ්ඤාමෙවති.

4. 5. 8.

අභිමෙ අත්තනතපාදිසු අත්තානං තපති දුක්ඛාපෙතිති අත්තනතපො; අත්තනො පරිතාපනානුසොගං අත්තපටිතාපනානුසොගං; පරං තප තීති පරත්තපො; පරෙසං පරිතාපනානුසොගං පරපටිතාපනානු සොගං; දිට්ඨිච ධම්මෙති ඉමසමිංසෙව අත්තභාවෙ; නිව්ජානොති ජානං වුවති තණ්හා සා අස්ස නත්ති නිව්ජානො; සබ්බකිලෙසානං නිබ්බු තත්තා නිබ්බුතො; අත්තො තාපනකිලෙසානං අභාවා සීතලො ජානොති සීතිශුද්ධා; ක්‍රියානමග්ගඵලනිබ්බානසුභාති පටිසංවෙදෙතිති සුචපෙසංවෙදි; බ්‍රහ්මශුද්ධෙන අත්තනාති සෙට්ඨිභුතෙන අත්තනා; අවෙලකොති ආදිති වුත්තඤ්ඤානෙව; මරබ්බිකාදිසු උරබ්බා වුවනති ඵලකා උරබ්බෙ හතතිති මරබ්බිකො; සුකරිකාදිසු එසෙව නයො,

1. වලඤ්ඤා, l.

2. දුස්සනක, b.

3. කොධනා-කප්ඵ.

පුද්දෙති දුරුණො කකබලො; මච්ඡානකොති මච්ඡකො¹ කෙට්ටො; බඩ්ඨානාගිකොති බඩ්ඨානාරතොපකො; ඤාදුරුකමමනාති දුරුණ කමමනා; මුද්ධාච්ඡිකොති බන්ධනාභිසංකොන මුද්ධති අභිසංකා; පුරුෂමිති නගරස්සාති නගරතො පුරුෂමාය දිසාය; සන්ධාරනති² යඤ්ඤාසාලං; බ්ග්ජිතං නිවාසෙධොති සමුරං අජනවමං නිවාසෙත්තා; සප්පිනෙලොනාති සප්පිනා තෙලෙන ව; ධපෙත්වා හි සප්පිං අවසෙසො යො කොච්ඡි සෙනසො තෙලනති වුවති, කඤ්චමානොති නබානං ජිනනතතා කඤ්චුවිතබ්බකාලෙ තෙන කඤ්චුවමානො; අනන්තරතිනා යාති³ අසන්තාය; සරුපච්ඡායාති සද්ධපච්ඡාය; සවෙ සාවි සෙනා හොති වචෙත්ථි සෙනකොච සවෙ කපිලා වා රතතා වා වච්ඡකොපි තාදිසොසෙවති එවං සරුපච්ඡාය; සො එවමානාති සො රාජා එවං වදෙති; චච්ඡානති තුරුණවච්ඡකභාවං අතිකකන්තා බලවච්ඡා; වච්ඡනරිපුපි එසෙව නසො. බ්ග්ජිතස්සාති⁴ පරිකෙඨපකරණන්තාය වෙව යඤ්ඤාභූමියං අන්තර්ණන්තාය ව; චතුස්පුඤ්ඤං බුද්ධුපාදතො පට්ඨාය දසෙසංභං “ඉධ තථාගතො”ති ආදිමාග. තත් තථාගතොති ආදීති වුත්තන්තොව, නං බමමනති තං වුත්තපපකාරසම්පදං බමමං; සුත්තාති ගහපති වාති කසමා පඨමං ගහපතිං නිද්දසති නිත්තමානතතා උස්සන්තතතා ව; සෙත්තසොන හි බන්ධනකාලතො පබ්බජිතා ජාතිං නිස්සාය මානං කරොනති බ්‍රාහ්මණකුලා පබ්බජිතා මනෙත නිස්සාය මානං කරොනති, නිතජ්චකුලා පබ්බජිතා අත්තතො විජාති තාය පට්ඨායං න සකෙක්කානති, ගහපතිදුරකා පන තාදිසස්ස මානස්ස අභාවතො නිත්තමානදපා හොනති කචෙත්ථි සෙදං මුඤ්ඤනෙතති පිට්ඨියං ලොණං පුප්ථමානාය තෙ පබ්බජිතා මානං වා දපාං වා අකත්වා යථාබලං බුද්ධවචනං උත්තනෙත්වා විපස්සනාය කමමං කරොන්තා සකෙක්කානති අරහතෙත පට්ඨායං; ඉතරෙති ව කුලෙති නිකම්මිත්වා පබ්බජිතා න බහුකා ගහපතිකාව බහුකා ඉති නිත්තමා නතතා උස්සන්තතතා ව පඨමං ගහපතිං නිද්දසති. අඤ්ඤාතරසම්මං වාති ඉතරෙසං වා කුලානං අඤ්ඤාතරසම්මං; පට්ඨානිතොති ජාතො; තථාගතෙ සද්ධං පටිලභතීති පරිසුද්ධං බමමං සුත්වා බමමසාමිමති තථාගතෙ සමමාසමුද්‍රොධො වත ගහවාති සද්ධං පටිලභති; ඉති පටි සඤ්චිකම්මිති එවං පට්ඨවෙකම්මිති; සමබ්බොධො සරවාසොති සවෙපි සට්ඨි ගතො සරෙපි සොජනසකන්තරෙපි වා වෙ ජයමපතිකා වසන්ති තථාපි⁵ නෙසං සකිඤ්ඤනසප්පලිබ්බොධනවෙත්තං සරවාසො සමබ්බොධො; රජා පථොති රාගරජාදීනං උට්ඨානට්ඨානනති මහාඅට්ඨකථායං වුත්තං; ආගමනපථොතිපි වට්ටති; අලග්ගනවෙත්තං අබ්බොක්කාසො විශාති අබ්බොක්කාසො; පබ්බජිතො හි කුටානාරරනනපාසාදදෙවවිමානාදිසු

1. මච්ඡකො. b.

2. සංභාරනති. b.

3. අනන්තරතිනා යාති. b.

4. පරිකමමන්තායාති. b.

5. තථාගි-පොත්තෙසු.

අඤ්ඤානු ගතභූමි න ඉවත්තීති අනේ; සමයෙන දිස්වාපි සුත්වාපි නාදතීති සමගගනදදි; සමගගතරණි වාචං භාසිතාති යා සා වාචා සතෙන සමයෙනසෙව කරොති තං සාමග්ගිගුණපරිදිපිකමෙව වාචං භාසති න ඉතරන්ති; හෙළාති එළං වුවවති දෙසො නායො එළන්ති නෙළා නිද්දොසාති අනේ; “නෙළබ්බො සෙනපච්ඡාදො”¹ ති එත් වුත්තසිලං² විය. කණ්ණසුඛාති ව්‍යඤ්ජනමධුරතාස කණ්ණානං සුඛා සුවිච්ඡිකතං විය කණ්ණසුලං න ජනෙති; අත්ථමධුරතාස සකලසරීරෙ කොපං අජනෙතො පෙමං ජනෙතීති පෙමනිසා;³ හදසං ගව්හි අපරි ගඤ්ඤමානා සුබෙන චිත්තං පටිසනීති හදසබ්බමා; ගුණ්ණපුණ්ණ කාස පුරෙ හවාති පොදි; පුරෙ සංවදධිනාරී විය සුකුමාරාතිපි පොදි; පුරස්ස එසාතිපි පොදි; පුරස්ස එසාති නගරවාසිනං කථාති අනේ; නගරවාසිනො හි යුත්තකථා හොනති පිඨිමත්තං තාතාති⁴ භාතිමත්තං භාතාති වදන්ති එවරුපි කථා බහුතො ජනස්ස කන්තා හොතීති බහු ජනිකන්තා; කන්තභාවෙනෙව බහුජනස්ස මනාපා චිත්තවුද්ධිකරාති බහුජනමනාපා; කාලෙ වදන්ති කාලවාදි; වත්තබ්බයුත්තකාලං සලලකෙබ්බො වදන්ති අනේ; භුතං තච්ඡං සභාවමෙව වදන්ති භුතවාදි; දිට්ඨධම්මිකසම්පරාසිකඅත්ථසන්තිස්සිතමෙව කතො වදන්ති අත්ථවාදි; නවලොකුත්තරධම්මසන්තිස්සිතං කතො වදන්ති ධම්මවාදි; සංවර විනයපභානවිනයසන්තිස්සිතං කතො වදන්ති විනයවාදි; නිධානං වුවවති යථනොකාසො, නිධානමස්සා අත්ථිති නිධානමති; හදසෙ නිබ්බතබ්බයුත්තකං වාචං භාසිතාති⁵ අනේ; කාලෙහාති එවරුපං භාසමානොපි අහං නිධානවතීං වාචං භාසාමිති න අකාලෙන භාසති යුත්තකාලං පන අවෙක්ඛිතොව⁶ භාසතීති අනේ; සාසදෙසන්ති සලපමං සකාරණන්ති අනේ; පටිසෙතභවතීන්ති පරිචේදං දස්සෙතො දස්සෙතො⁷ යථාස්සා පරිචේදො පඤ්ඤාසති එවං භාසතීති අනේ; අත්ථසංගිතන්ති අනෙකෙහිපි නයෙහි විභජ්ජෙනන පරිසාදානුං අසක්කුණේය්‍යං⁸ අත්ථ සම්පන්නා; යං වා සො අත්ථවාදී අත්ථං වදති තෙන අනේන සංගිතත්තා අත්ථසංගිතං වාචං භාසති⁹ න අඤ්ඤං නික්ඛිපිතො අඤ්ඤං භාසතීති වුත්තං හොති; ඛිජ්ඣාමභුතභාමසමාරමහාති මුලඛීජං බක්ඛිඛීජං එලඛීජං අග්ගඛීජං ඛිජ්ඛීජන්ති පඤ්ඤවිධස්ස ඛිජ්ඣාමස්ස මෙව යස්ස කස්සච නිල නිණ්ණරුක්කාදිකස්ස භුතභාමස්ස ච සමාරමහා ඡේදනපච්ඡාදිභාවෙන විකොපනා පටිවිරන්තොති අනේ; එකභතතිකොති පාතරාසභතතං සායමාසභතතන්ති මෙ භතතාති, තෙසු පාතරාසභතතං අනෙතා මජ්ඣන්ති කෙන පරිච්ඡන්තං, ඉතරං මජ්ඣන්තිකතො උදධං අනෙතා අරුණෙන, තස්මා අනෙතාමජ්ඣන්තිකෙ දසකඛිතනුං භුඤ්ජමානොපි එකභතතිකො¹⁰

1. හෙළං. b. තෙලං. s.

2. පෙමනිසා. s

3. පිතාති. b.

4. යුත්තං වාචං භාසිතාති b. යුත්තක.

වාචං. භාසිතා හොතිති s

5. අපෙක්ඛිතොව-කත්ථවි.

6. දස්සෙතො. s.

7. අසක්කුණේය්‍යාසං. b.

8. අත්ථසංගිතං තද්දුභාසති. b.

9. එකභතතිකොව. b. s.

හොඳි නං සකාය වුතං එකභතතිකොති; රතතිහොජනං¹ රතති තතො උපරතොති රතභුජරතො; අතිකකතෙන මජ්ඣන්තිකෙ යාව පුරියස්මතො හොජනං විකාලහොජනං නාම තතො විරතතො විරතො විකාලහොජනා; ඡන්දරූපෙනි සුවණ්ණං; රජගනති කතාපණො ලොභමාසකො ජතුමාසකො දුරුමාසකොති යෙ වොහාරං ආවුත්තති කසය උභයසාපි පටිග්ගහණො පටිවිරතො නෙවි තං පටි ගණනාති න උග්ගහාපෙති² න උපතිකතිතං සාදියතිති අපො; ආමක ඛඤ්ඤපටිග්ගහණොති සාලිවිතියවගොච්ඡවකභවරකඤ්ඤාසකඛබාතසය සත්තවිධසාපි ආමකඛඤ්ඤාසය පටිග්ගහණො; න කෙවලං ව එතෙසං පටිග්ගහණමෙව ආමසනමපි³ හිකුන්තං න වට්ටතිසෙව; ආමකමංස පටිග්ගහණොති. එත් අඤ්ඤානු ඔදියා අනුඤ්ඤානා ආමකමංසමච්ඡානං පටිග්ගහණමෙව හිකුන්තං න වට්ටති නො ආමසනං;⁴ ඉප්පිකුමාරිකා⁵ පටිග්ගහණොති එත් ඉප්පිති පුරිසන්තරගතා ඉතරා කුමාරිකා නාම තාසං පටිග්ගහණමපි ආමසනමපි අකපපියමෙව, දුසිදුසපටිග්ගහණොති එත් දුසිදුසවසෙනෙව තෙසං පටිග්ගහණං න වට්ටති කපපියකාරකං දමමි ආරාමිකං දමමිති එවං වුතො පන වට්ටති, අපේලකාදිසුපි බෙත්තවජ්ඣපරියොයානෙසු කපපියාකපපියනායො විතසවසෙන උපපරිකති තබෙබ්බා. තත් බෙත්තං නාම යසම් පුබ්බන්තං රුහති, වජ්ඣ නාම යසම් අපරන්තං රුහති, යත් වා උභයං රුහති තං බෙත්තං, තදන්ධාස අකටභුමිභාගො වජ්ඣ, බෙත්තවජ්ඣසීසෙන වෙත් වාපිතලාකාදිතිපි සභගතිනානෙව. කසපිකකයාති කසා ව විකකයා ම; දුතෙය්සං වුව්චති දුතකමමං ගිහිනං පණ්ණං වා සාසනං වා ගහෙනා තත් තත් ගමනං; පඨිණ්ණමනං වුව්චති සරා සරං පෙසිතසය බුද්දකගමනං; අනුසොගො නාම තදුභයකරණං; තසමා දුතෙය්සපතිණගමනානං අනුසොගොති එව මෙත් අපො වෙදිතබෙබ්බා. තුලාකුටාදිසු කුමනති වඤ්චනං; තත් තුලාකුටං තාව⁶ රූපකුටං අභිගකුටං ගහණකුටං පටිච්ඡන්තකුටනති වතුබිබ්බං හොති, තත් රූපකුටං නාම වෙ තුලා සරූපා කන්ධා ගණනෙනා මගධියා ගණනති⁷ දදනොනා බුද්දකාය දෙති, අභිගකුටං නාම ගණනෙනා පච්ඡාභාගෙ හන්තන තුලං අකකමති දදනොනා පුබ්බභාගෙ, ගහණකුටං නාම ගණනෙනා මුලෙ රජ්ජං ගණනති දදනොනා අග්ගෙ, පටිච්ඡන්තකුටං නාම තුලං සුසිරං කන්ධා අනොනා අයවුණ්ණං පකම්පිතා ගණනෙනා තං පච්ඡාභාගෙ කරොති දදනොනා අග්ගභාගෙ, කංසො වුව්චති සුවණ්ණපාති තාය වඤ්චනං කංසකුටං, කථං එකං සුවණ්ණපාති කන්ධා අඤ්ඤා වෙ තියෙසා ලොභපාතියො සුවණ්ණවණ්ණා කගෙන්නති තතො ජනපදං ගන්තවා කඤ්චදෙව අභිගකුලං පටිසිතිනා සුවණ්ණභාජනාති කිණ්ඨාති වති අගෙස සුවජ්ඣෙන

1. රතතියාහොජනං. b.

5. ඉප්පිකුමාරිකා s.

2. නෙවිකං උග්ගහණනති න උග්ගහණනාපෙති. s. නෙවිතං උග්ගහණනති b.

3. ආමසනමපි අකපපියමෙව-කත්ථි

6. නාම. b

4. නොආමසනනති. b.

7. ගණනනති b.

සමග්‍යතරං දුකුකාමා හොනති තහො තෙති කථං ඉමෙසං සුවණ්ණ භාවො ජාතිතබ්බොති චුතොන විමංසිත්වා ගණනථාති සුවණ්ණපාතිං පාසාණේ සංසිත්වා සබ්බපාතිසො දත්වා ගව්ඡනති,¹ මානකුටං හදසහෙද සිධාහෙදරජ්ජුහෙදවසෙන නිවිධං හොති, තස්ස හදසහෙදෙ සප්පිනෙලාදි මිත්තකාලෙ ලබ්‍හති තාති භි ගණ්හනොනා හෙවිඨාව්ඡදෙන මානෙන සණ්ඨං ආසිඤ්චාති වත්වා අත්තනො භාජනෙ ඛත්‍රං පග්‍යාරපෙත්වා ගණ්හාති දදනොනා ඡිද්දං පිඩාය සිසං පුරෙත්වා දෙති, සිධාහෙදෙ නිල තණ්ඩුලාදිමිත්තකාලෙ ලබ්‍හති තාති ගණ්හනොනා සණ්ඨං සිධං උසාරපෙත්වා ගණ්හති දෙනොනා වෙගෙන පුරෙත්වා සිධං භිඤ්ජනොනා² දෙති, රජ්ජුහෙදෙ බෙත්තවත්ථුමිත්තකාලෙ ලබ්‍හති ලඤ්චං අලහනොනා භි බෙත්තං අමහනනමපි මහනනං කත්වා මිත්තනති.

උකෙකාටනාදිසු උකෙකාටනනති සාමිකෙ අසාමිකෙ³ කාතුං ලඤ්ච ගහණං; චඤ්චනනති තෙති තෙති උපායෙති පරෙසං වඤ්චනං; තත්‍රිද මෙකං වත්ථු. එකො කිර පුද්දනො මිගඤ්ච මිගපොතකඤ්ච ගහෙත්වා ආගව්ඡති; තමෙකො ධුතොනා කිමෙහා මිගො අග්‍යති කිං මිගපොත කොති ආහ, මිගො වෙ කහාපණේ මිගපොතකො එකනති ච චුතොන කහාපණං දත්වා මිගපොතකං ගහෙත්වා ථොකං ගනත්වා නිවතොනා න මෙ හො මිගපොතකෙන අඤ්චා මිගං මෙ දෙතිති ආහ, තෙන භි වෙ කහාපණේ දෙතිති, සො ආහ නනු තෙ හො මයා පඨමං එකො කහාපණො දිනොනාති, ආම දිනොනාති, ඉමමපි⁴ මිගපොතකං ගණ්හ එවං සො ච කහාපණො අසඤ්ච කහාපණ්‍යසනකො මිගපොතකොති වෙ කහාපණො හවිසානන්ති සො කාරණං වදන්ති සලලකෙබත්වා මිගපොතකං ගහෙත්වා මිගං අදුසිති. නිකන්ති යොගවසෙන මායාවසෙන වා අපාමඛිතං පාමඛිතනති අමණිං මණිනති අසුවණ්ණං සුවණ්ණනති කත්වා පතිරුප කෙන වචනං; ඝාමිශ්‍යොගොති⁵ කුටිලයොනො එතෙසංසෙව උකෙකාට නාදීනමෙනං නාමං; තස්මා උකෙකාටනසාවිශ්‍යොගො වඤ්චනසාවිශ්‍යොගො නිකතිසාවිශ්‍යොගොති⁶ එවමෙත්ථ අඤ්චා දට්ඨබ්බො, කෙපි අඤ්ඤා දසොනවා අඤ්ඤාසං පරිවත්තනං සාවිශ්‍යොගොති වදනති තං පන වඤ්චනෙනෙව සංගතිතං. ඡේදනාදිසු ඡේදනනති හත්ථෙඡ්දනාදි; චංඛොති මාරණං; ඛණ්ඩොති රජ්ජුඛකිනාදිති ඛකිනං; විපරිමොගොති හිමවිපරමොසො ගුම්බවිපරමොසොති ද්විධො; හිමපාතසමයෙ යං හිමෙන⁷ පරිව්ඡනනා හුත්වා මග්‍ගපරිපනනං ජනං මුසනති අයංහිමවිපරමොසො, යං ගුම්බාදිති පරිව්ඡනනා මුසනති අයං ගුම්බවිපරමොසො ආලොභො ච්චිවති ගාමනිගමාදීනං චුලොපකරණං; සහසානාගෙති සාහසකිරියා;⁸ ගෙහං පවිසිත්වා මත්‍රස්සානං

1. ගව්ඡති. b.

4. ඉමං. s.

2. භිඤ්ජනො. b.

5. සාවිශ්‍යොගො. b.

3. අසාමිකෙ. b.

6. උකෙකාටන සාවිශ්‍යොගො වඤ්චනසාවිශ්‍යොගො නිකතිසාවිශ්‍යොගොති. b.

7. යං හිමපාතසමයෙ හිමෙන. b.

8. සාහසකිරියා. b.

උරෙ සන්ධිං ධපෙත්වා ඉව්ඡිතගණ්ඨගහණං; එවමෙතස්වා¹ ඡේදන²-පෙ-
සගසාකාරා පටිච්චරතො හොති; ණො සනතුපෙය්වා හොතිති ස්වායං
භික්ඛු හෙට්ඨා චුතොනන වතුපු පච්චයෙසු වාදසට්ඨෙත ඉතිරිතරපච්චය
සනොනාසෙන සමනනාගතො හොති; ඉමිනා පන වාදසට්ඨෙත ඉතිරිතර
පච්චයසනොනාසෙන සමනනාගතස්ස භික්ඛුනො අට්ඨ පරිකබ්බාඤ්ච චට්ටනති
තිණ්ණි විවරති පතොනා දනතකට්ඨචේදනවාසි එකා සුචි කායබ්බතං
පරිස්සාවනනති. චුතකපි මෙතං:-

“තිව්වරඤ්ච පතොනා ව වාසි සුචි ව බ්බතං,
පරිස්සාවනෙන අසෙතෙ යුත්තයොගස්ස භික්ඛුනො”ති.

තෙ සබ්බෙ කායපරිහාරියා³ හොනති කුච්ඡ්පරිහාරියාපි,⁴ කථං-
තිව්වරං තාව නිවාසෙත්වා පාරුපිත්වා ව විවරණ්ණකාලෙ කායං පරිහරති
පොසෙතිති කායපරිහාරියං⁵ හොති, විවරකණ්ණෙන උදකං පරිස්සා
වෙත්වා පිටතකාලෙ බාදිතබ්බඵලාඵලං ගහණකාලෙ⁶ ව කුච්ඡ් පරිහරති
පොසෙතිති කුච්ඡ්පරිහාරියං⁵ හොති. පතොනාපි තෙන උදකං උදධිරිත්වා
නගානකාලෙ කුච්ඡ්පරිහරණ්ඨකරණකාලෙ ව කායපරිහාරිකො හොති
ආහාරං ගහෙත්වා භුඤ්ජනකාලෙ කුච්ඡ්පරිහාරියො,⁷ වාසිපි කාය දනත
කට්ඨචේදනකාලෙ මඤ්චපිඨානං අභ්ගපාදවිවරකුච්ඡ්පරිහරණ්ඨකරණ
කාලෙ ව කායපරිහාරිකා හොති උච්ඡ්චේදනනාලිකොදිතව්ජනකාලෙ
කුච්ඡ්පරිහාරිකා, සුචිපි⁸ විවරසිබ්බතකාලෙ කායපරිහාරිකා හොති පුපං⁹
වා ඵලං වා විජ්ඣත්වා බාදනකාලෙ කුච්ඡ්පරිහාරිකා, කායබ්බතං බ්බතො
විවරණ්ණකාලෙ කායපරිහාරිකං උච්ඡ්චාදිති බ්බතො ගහණකාලෙ කුච්ඡ්
පරිහාරියං,¹⁰ පරිස්සාවනං තෙන උදකං පරිස්සාවෙත්වා නගානකාලෙ
සෙනාසනපරිහරණ්ඨකරණකාලෙ ව කායපරිහාරිකං පානීයපානකපරිස්සා
වනකාලෙ තෙනෙව තිලතණ්ඤුලපුත්තාදිති ගහෙත්වා බාදනකාලෙ ව
කුච්ඡ්පරිහාරියං,¹⁰ අසනතාව අට්ඨපරිකබ්බාරිකස්ස පරිකබ්බාරමතතා,
නවපරිකබ්බාරිකස්ස පන සෙය්ගං පටිසන්තස්ස¹¹ තනුට්ඨකපච්චජරණං වා
කුඤ්චිකා වා චට්ටති, දසපරිකබ්බාරිකස්ස නිසිදනවමමබ්බණ්ඩං¹² චට්ටති,
එකාදසපරිකබ්බාරිකස්ස කත්තරයට්ඨි වා තෙලනාලිකා වා චට්ටති, වාදස
පරිකබ්බාරිකස්ස ඡතනං වා උපාහනං වා චට්ටති, එතෙසු ව අට්ඨපරිකබ්බාරි
කොව සනතුපෙය්වා ඉතරෙ අසනතුට්ඨා මභිච්ඡා මහාඵජාති¹³ න වත්තබ්බා
එතෙපි අපට්ඨිච්ඡා¹⁴ සනතුට්ඨා¹⁴ සුභරා¹⁴ සලලනුකවුත්තියොව.¹⁴ ගගවා
පන න ඉමං¹⁵ සුත්තං තෙසං වතොන කප්ථසි අට්ඨපරිකබ්බාරිකස්ස විසෙන
කප්ථසි. සො හි බුද්ධකවාසිඤ්ච සුචිඤ්ච පරිස්සාවනෙ පකඨිපිත්වා
පත්තස්ස අනොනා ධපෙත්වා පතනං අසංකුට්ඨෙ ලග්ගෙත්වා තිව්වරං කාය

1. එවමෙව ගණ්ඨා. s. 6. බාදිතබ්බඵලගහණකාලෙ s. 11. වසනතස්ස. b.
2. ඡේදනා. b. 7. පරිහාරිකො. b s. 12. නිසිදන.වාමමබ්බණ්ඩං.වා. s.
3. කායපරිහාරියාපි. s. 8. සුචි. s. 13. මහාභාණ්ඨි. b.
4. කුච්ඡ්පරිහාරියාපි. b. 9. සුචා. s. 14. ව. b.
5. පරිහාරියා. b. 10. පරිහාරිකා. b. s. 15. නභිම. s.

බබ්බං කන්ධා ඥානිච්ඡිකං සුඛං පක්කමති පටිනිවත්තීනාං ගහෙනබ්බං නාමස්ස නි හොති, ඉති ඉමස්ස භික්ඛුනො සල්ලසුඛප්‍රිතතිතං දස්සෙන්නො භගවා “සනතුට්ඨො හොති කායපරිහාරිකෙන චිවරෙන”¹ ති ආදිමාභ, තථ **කායපරිහාරිකෙන නාති** කායං² පරිහරණමත්තකෙන; **කුච්ඡපරිහාරිකෙන නාති** කුච්ඡං³ පරිහරණමත්තකෙන; **සමාදුයෙව පක්කමති** ති තං අට්ඨපරික්ඛාරමත්තකං සබ්බං ගහෙනිව කායපට්ඨද්ධං කන්ධා ච ගච්ඡති මම විනාරො පරිවෙණං උපට්ඨාකාතිස්ස සමොභා වා බන්ධො වා න හොති සො ජියාමුත්තො සරො විස සුථා අපක්කන්නො මත්තං⁴ හජී විස ඉච්ඡතිච්ඡිතං සෙනාසනං වනසණ්ඨං රුක්ඛමුලං නවං නවං⁵ පබ්බාරං පරිභුඤ්ජන්නො එකො තිට්ඨති එකො නිසීදති සබ්බිරියාපථෙසු එකො අද්ධතියො :-

“වාතුද්දියො අපපට්ඨො ච⁶ හොති
සනතුස්සමානො ඉතරිතරෙන
පරිස්සයානං සතීනා අජමති
එකො චරෙ බග්ගවිසාණකපෙසා”⁷ති.

එවං වණ්ණේතං බග්ගවිසාණකපෙතං ආපජ්ජති; ඉද්දති තමථ: උපමාය සාධෙන්නො සෙය්‍යාපාටිති ආදිමාභ: තථ පක්ඛි **සකුණො**ති පක්ඛි යුත්තො සකුණො; **මෙඛි**ති උපපභති; අයමපෙනථ සමෙධපෙතො, සකුණා නාම අසුඛසමිං පදෙස්ස රුක්ඛො පරිපක්කථලොති ඤානා නා නාදියාති ආගන්තවා නබපක්ඛිතුණ්ඨාදීති තස්ස ඵලාති විජ්ඣිතො” විට්ඨ නන්නා¹ බාදන්ති ඉදං අජ්ජත්තාය ඉදං සවානනාය භවිස්සන්ති තෙසං න හොති එලෙ පන බිණෙ තෙව රුක්ඛස්ස ආරක්ඛං යපෙනති න තථ පක්ඛං වා පත්තං වා නබං වා තුණ්ඨං වා යපෙනති අථ ඛො තසමිං රුක්ඛෙ² අනපෙක්ඛා³ යුත්තා සො යං දියාභාගං ඉච්ඡති සො තෙන සපත්තභාරොව උපපතිතො ගච්ඡති එවමෙව අයං භික්ඛු නිය්‍යමො” නිරපෙක්ඛොයෙව පක්කමති සමාදුයෙව පක්කමති; **අරිසෙන නාති** නිද්දො සෙන; **අජ්ඣත්තනති** සකෙ අත්තභාවෙ; **අනිච්ජස්සවන්ති** නිද්දොස්සවං; **සො චක්ඛුනා රූපං දික්ඛාති** සො ඉමිනා අරිසෙන සීලක්ඛිතෙන සමත්තා ගතො භික්ඛු චක්ඛු විඤ්ඤාණෙන රූපං පසිඤ්චාති අනෙථා; සෙසපදෙසුපි යං වත්තබ්බං සියා තං සබ්බං විසුද්ධිමග්ගෙ වුත්තං, **අව්‍යාසෙකස්සවන්ති** කිලෙසෙති අනාසිත්තස්සවං; අවිකිණ්ණස්සවන්තිපි වුත්තං; ඉත්ථි යං සංවරස්සවං හි දිට්ඨාදිසු දිඨමත්තාදිවසෙන පටිත්තනාය අවිකිණ්ණං හොති. **සො අභික්ඛානෙන පටික්ඛානෙන** ති සො මනච්ඡදානං ඉත්ථි යං සංවරෙන සමත්තාගතො භික්ඛු ඉමෙසු අභික්ඛානනාපටික්ඛානනාදිසු සත්තස්ස ධාතෙසු සතිසමපජ්ඤාඤාචසෙන සමපජානනාරි හොති; තථ **අභික්ඛානන නති**

1. කාය. s.

2. කුච්ඡ. s.

3. මද්ද. b.

4. නවං. b. වං. s.

5. ම. b.

6. විජ්ඣත්තා. b, s.

7. විතුදන්නා. s.

8. අනපෙක්ඛා. s.

9. නිරාසමො. b.

පුරතො ගමනං;¹ පටිකකභනනති පච්චාගමනං;² සමපජානනාදි
 භොගීති සාන්තසමපජ්ඣාදං සපාසසමපජ්ඣාදං ගොවරසමප
 ජ්ඣාදං අසමොගසමපජ්ඣාදනති ඉමෙසං වතුනතං සතිසමපයුතතානං
 සමපජ්ඣාදනං වසෙන සතිං උපසපෙනා ඤාණෙන පරිවජ්ඣිතා
 යෙව තානි අභිකකනතපටිකකනතානි කරොති; සෙසපදෙසුපි එයෙව
 නයො; අයමෙත්ථ සමෙධිපො විජාරො පන ඉච්ඡෙනෙන දීඝති
 කායෙ සාමඤ්ඤාඵලවණණනාතො වා මජ්ඣමනිකායෙ සතිපදාන
 වණණනාතො වා ගගෙනමෙධා; ණො ඉච්ඡා මානි ආදිනා කිං දසෙසති,
 අරඤ්ඤවාසස්ස පච්චසසමපනතිං දසෙසති, යස්ස හි ඉමෙ වතනාරො
 පච්චයා නජ්ඣි තස්ස අරඤ්ඤවාසො න ඉජ්ඣති තිරව්ජානගෙනති වා
 චනවරකෙති වා සභිං වතනමෙතං ආපජ්ජති අරඤ්ඤා අධිවජා දෙවතා
 කිං ඵවරුපස්ස පාපභික්ඛුතො අරඤ්ඤවාසෙනාති ගෙරවසද්දං
 ඤාමෙනති හත්ථෙති සීලං පහරිතො පලාසනාකාරං කරොනති අසුකො
 හික්ඛු අරඤ්ඤා පටිසිදා ඉදඤ්චිදඤ්ච පාපධම්මං³ අකාසිති අයසො පජ්
 රති යස්ස පනෙනෙ වතනාරො පච්චයා අජ්ඣි තස්ස අරඤ්ඤවාසො
 ඉජ්ඣති යො හි අතතෙනා සීලං පච්චවෙකකෙනො කිම් කාලකං වා තිලකං
 වා අපස්සනෙනා පිතිං උපපාදෙනා තං ඛයෙනා වයනො සමමසනෙනා⁴ අරිය
 භුමිං ඔක්කමති අරඤ්ඤා අධිවජා දෙවතා අතතමනා වණණං භාසනති
 ඉතිස්ස උදකෙ පක්ඛිතගතෙලබ්ඤ්ඤා⁵ විස යසො විජාරිකො⁶ හොති;
 තත්ථ විවිතනනති සුඤ්ඤං අපසසද්දං⁷ අපපතිස්සොසනති අත්ථො; එතදෙව හි
 යකාය විහමෙන විවිතනනති සනතිකෙ මෙපි සෙනාසනං හොති තඤ්ච
 අනාකිණණං ගහපෙති පබ්බජ්ඣෙති නෙන තං විවිතනනති වුතතං. සෙති
 මෙව ආසති ව ඵජාති ණෙතාසනං; මචපිදානමෙතං අධිවජනං; තෙනාහ
 සෙනාසනනති මමොපි සෙනාසනං පිඨමපි හිසිපි බිමෙබාහනමපි විහාරොපි
 අභිස්සොගොපි පාසාදෙපි ගමමියමපි ගුහාපි අවොපි මාලොපි ලෙණමපි
 චෙඵගුමෙබාපි රුක්ඛමුලමපි මණ්ඩපොපි සෙනාසනං යත්ථ වා පන හික්ඛු
 පටිකකමනති සබ්බමෙතං සෙනාසනනති. අපිච විහාරො අභිස්සොගො
 පාසාදෙ ගමමියං ගුහාති ඉදං විහාරසෙනාසනං නාම, මමො පිඨං හිසි
 බිමෙබාහනනති ඉදං මඤ්චපිඨසෙනාසනං නාම; විලිම්භා මමෙබණ්ඩා
 තිණසන්ථාරො පණ්ණසන්ථාරොති ඉදං සන්තසෙනාසනං නාම; යත්ථ
 වා පන හික්ඛු පටිකකමනති එතං⁸ ඔක්කසෙනාසනං නාමාති; එවං
 වතුබ්බිධං සෙනාසනං හොති තං සබ්බමපි සෙනාසනගහණෙන ගති
 තමෙව, ඉමස්ස පන සකුණසද්දියස්ස මාතුද්දියස්ස හික්ඛුතො අනුච්ඡිවිකං⁹
 දසෙසනො “අරඤ්ඤා රුක්ඛමුල”නති ආදිවාග. තත්ථ අරඤ්ඤානති
 “තික්කමිතා බති ඉන්දබ්බිලා”¹⁰ සබ්බමෙතං අරඤ්ඤා”නති ඉදං හික්ඛුති

1. නිගමනං. b.

2. පච්ජාගමනං. b.

3. පාපකම්මං. s.

4. පස්සනො. s.

5. තෙලබ්ඤ්ඤා. s.

6. විජාරිකො. s.

7. විවිතනනති අපසසද්දං. b, විවිතනනති

8. ඉදං. s

[අරඤ්ඤා අපසසද්දං. s.

9. අනුච්ඡිවිකං සෙනාසනං. s.

10. ඉන්දබ්බිලං. b.

නං වසෙන ආගතං අරඤ්ඤං,¹ “ආරඤ්ඤං නාම සෙනාසනං පඤ්චධි
 නුසතිකං පට්ඨම” නති ඉදමපන ඉමස්ස භික්ෂුනො අනුරූපං; තස්ස
 ලක්ඛණං විසුඛිමයෙක ධුතභනනිදෙදසෙ වුත්තං, රුක්ඛමුලනති යං කිංචි
 සඤ්චයං විවිත්තං² රුක්ඛමුලං; පබ්බතනති සෙලං; තඤ්ඤි උදක
 සොණනිසු උදකකිවමං කතො සිත්තං රුක්ඛවත්තයං නිසිත්තස්ස නානාදි
 සාසු බාසමානාසු³ සිතෙන⁴ චාරිනා විජ්ජමානස්ස වත්තං එකග්ගං හොති;
 සඤ්ඤනති කං වුවචති උදකං තෙන දුරිතං උදකභිත්තං⁵ පබ්බතපදෙස
 යං නිතමනතිපි නදීතිකුජනතිපි⁶ වදනති; තඤ්ඤි රජතපට්ටපදිසා
 වාලිකා හොනති මන්තෙ මණ්ඩිතානං විස වනගහනං මණ්ඩකකිසදිසං
 උදකං සඤ්ඤති⁷ එවරූපං කඤ්ඤං ඔරුක්කපානියං පිච්චා ගහතානි සිතිං⁸ කතො
 වාලිකං⁹ උක්කපෙතො පංසුකුලපිටරං පඤ්ඤපෙතො නිසිත්තස්ස සමණධම්මං
 කරොතො වත්තං එකග්ගං හොති; භික්ෂුහ නති විත්තං පබ්බතානං අනතරං
 එකසම්මං සෙව වා උමමග්ගසදිසං¹⁰ මහාවිටරං; සුඛානුලක්ඛණං විසුඛිමයෙක
 වුත්තං, වනපසන්තති අභික්කමිත්වා මනුස්සානං උපවාරථානං යන්ත
 කාසනති න වපනති; තෙනෙවාහ “වනපන්තති දුරානමෙන සෙනාසනා
 නං අධිවමන” නති ආදි අබ්බතානාසනති අවජ්ජනාං; ආකඛමානො
 පනෙත්ථ විවරකුටිං කතො වසති, පලාලසුඤ්ඤනති පලාල රාසිං; මහාපලාල
 පුජ්ජනො භි පලාලං නික්කාමිත්වා පබ්බතරලෙණසදිසෙ ආලසෙ කරොනති
 ගවජගුලොදිනමපි උපරි පලාලං පක්ඛිපිත්වා හෙතො නිසිත්තා සමණ
 ධම්මං කරොනති තං සකාසෙනං වුත්තං; පච්චාගහනනති ගහතස්ස
 පවජ්ජනො; පිණ්ඩපානපමික්කනෙනාති පිණ්ඩපානපරිසෙසනතො
 පරික්කනෙනො; පලලඛකනති සමනතො උගුරුබාසනො; ආභුජිකාති
 බන්ධනො; උජ්ජං කාසං පණ්ඩාසානි උපරිමසරිං උජ්ජං ධිපෙතො; අභාරස
 පිසිකණ්ඩකෙ කොට්ඨා කොටිං පරිපාදෙතො; එවං¹¹ නිසිත්තස්ස වමමං
 සනභාරුති න පණමනති අථස්ස යං තෙසං පණමනපට්ටයා බණ්ණ
 බණ්ණ වෙදනා උපපජ්ජෙය්ගං නා න උපපජ්ජනති තාසු න උපපජ්ජමා
 නාසු විත්තං එකග්ගං හොති කමමථානං න පරිපට්ඨි¹² වුඛිං එති උපගවජ්ජි;
 පරිමුඛං සතිං උපට්ඨපෙතොති කමමථානාහිමුඛං සතිං ධිපිත්වා මුඛසම්පෙ
 වා කතොති අනෙත්ථ; තෙනෙව විහරෙහ අයං වුත්තං¹³ “සති උපසිතා හොති
 සුපසිතා නාසිකයෙක වා මුඛනිමිත්තෙව වා තෙන වුවචති පරිමුඛං සතිං
 උපට්ඨපෙතොති අථවා පරිති පරිග්ගහසො මුඛනති නිස්සානසො සතිති
 උපථානසො තෙන වුවචති පරිමුඛං සතිනති” එවං පරිසමන්දය වුත්තන
 යෙන පනෙත්ථ අනෙත්ථ දඤ්ඤො; තත්තායං සංඛෙපො පරිග්ගහිතනිස්සානා
 සතිං කතොති; අභිජ්ඣං ලොකෙති එන්ත පුජ්ජනපුජ්ජනසෙන

1. ඉදං භික්ෂුහං, අරඤ්ඤං, b.	7. සඤ්ඤාති, b.
2. සිතවත්තං, b.	8. සිති, s.
3. නානාදිසාසු, b.	9. පිච්චා වාලිකා, b.
4. වාසෙන, s.	10. උමමග්ගසදිසං, b.
5. උදෙසනෙ සිත්තං s. [නදීතිකුජනතිපි, l.	11. එවඤ්ඤි, b. s.
6. භික්කුජනතිපි b. නදීකුඤ්ඤනතිපි, s.	12. පරිපතති, b s, 13. වුත්තං අයං b s.

පඤ්චපාදනකකිකා ලොකො තත්ථා පඤ්චසු උපදනකවිනේසු රාගං පහාය කාමච්ඡදං විකම්බෙනානාති අයමෙඤ්ඤ අනේභා;¹ විගහාතිජේකිනාති විකම්බනාත්ථසෙන පටිනත්තා විගහාතිජේකින න චක්ඛු විඤ්ඤාණසද්ධි සෙනාති අනේභා; අභිජ්ඣාය විතතං පටිසොධෙති² අභිජ්ඣානො විතතං පරිමොචෙති³ යථා නං සා⁴ මුඤ්චති වෙච මුඤ්චතී ව න පුත ගණනාති එවං කරොතිති අනේභා; ව්‍යාපාදදෙසං පහායාති ආදිසු ඵයෙව නසො; ව්‍යාපජ්ජති ඉමිනා විතතං පුතිකුමාසාදයො විස පුරිමපකතිං ජහති⁵ ව්‍යාපාදෙ විකාරප්පතතියා පදසසති පරං වා පදසෙති විතා සෙති⁶ පදෙසො⁷ උභයමෙපනං⁸ කොධසෙසවාධිවචනා;⁹ පිනං විතත ගෙලඤ්ඤං මිද්ධං වෙනසිකගෙලඤ්ඤං පිනඤ්ච මිද්ධඤ්ච පිනමිද්ධං; ආලොකඤ්ඤාදි රතතිමිදි දිවාපි දිශ්ආලොකසජ්ජානනසමන්තං¹⁰ විගත නිවරණාය පරිසුද්ධාය සඤ්ඤාය සමන්තාගතො; සතො සම්පජානොති සතියා ව ඤ්ඤෙන ව සමන්තාගතො; ඉදං උභයං ආලොකඤ්ඤාය උපකාරකතතා වුත්තං. උඛ්චමඤ්ච කුකකුචමඤ්ච උඛ්චමකුකකුචමං; තිණ්ණමිවිකිමෙජාති විවිකිච්ඡං තරිතා අතිකකම්මිනා සිතො; කථමිදං කථ මිදනති¹¹ එවං තප්පවත්තතිති අකථංකමි; කුසලෙසු ධර්මමුත්තරි අනවජේසු ධර්මමුත්තරි; ඉමෙ නු¹²බො කුසලා කථමිමෙ කුසලාති එවං න විවිකිච්ඡති න කච්චිතිති අනේභා; අයමෙඤ්ඤ සංඛෙපො ඉමෙසු පන නි වරණෙසු වචනාත්ථලකඤ්ඤාදිභෙදතො යං වත්තබ්බං සියා තං සබ්බං විසුද්ධිමග්ගෙ වුත්තං, පඤ්ඤාය දුබ්බලිකරණොති ඉමෙ¹³ පඤ්ච නිවරණා උපපජ්ජමානා අනුප්පන්නාය ලොකිකලොකුත්තරාය පඤ්ඤාය උපපජ්ජිතං න දෙනති උප්පන්නාපි අධිකා සමාපකතියො පඤ්ච වා අභිඤ්ඤා උච්ඡින්නා¹⁴ පානෙනති තත්ථා පඤ්ඤාය දුබ්බලිකරණොති වුච්චනති; මිච්චෙවම සාමෙහිති ආදිති විසුඛිමග්ගෙ විජාරිතාති; ඉමෙ ආසවාති ආදි අපරෙතපි පරියායෙන වතුසම්මප්පකාසනන්තං වුත්තං. තාපරං ඉත්ථත්තායාති පජානාතිති එත්තාවතා හෙයා තිගඛෙහිතී¹⁵ බාහිරසමසස්ස නිප්ථලභාවං දසෙසනා වතුනේන අඛෙහන අත්තතො සාසනස්ස ගම්හිරභාවං පකාසෙනා දෙසනාය අරහත්තෙන කුටං ගණති.¹⁶ ඉද්දති දෙසනං අපොත්තො එවං. වො හිකම්බෙති ආදිමාන.

4. 5. 9.

තවමෙ ජාලිනති ජාලසද්ධිං; යථා හි ජාලං සමන්තතො සං සිබ්බිතං¹⁷ ආකුලව්‍යාකුලං එවං තණ්හාපිති¹⁸ ජාලසද්ධිතතො ජාලිනීති වුත්තා; තසො වා¹⁹ හවෙ අජේකාත්ථරිතා සිතාය එතිස්සා තත්ථ තත්ථ අත්තතො කොසාසභුතං ජාලං අත්ථිති ජාලිනී; සපිනනති²⁰ තත්ථ තත්ථ

1. අනේභා දළඛො, s.	7. කොධසෙසව අභිවචනං, b. s.	13. තිති අඛෙහති, s.
2. පරිසොධෙති, b. s.	8. ආලොකඤ්ඤානෙන සමුච්ඡාය b.	14. අරහත්ත නිකු
3. ආවත, b. යථා වතංඃ, s.	9. දිවාදිශ් ආලොක සජ්ජානන [වෙන නිසාපෙන], s.	15. සිබ්බිතං, b.
4. පජ්ඣති, b.	10. සිතො කථමිදනති, l.	16. හණ්හාපි, s.
5. විතාපසති මි දෙසො s	11. න, s.	17. සංහරිතනති s.
6. උභයමෙහි, s.	12. උපච්ඡින්නා, s.	

සරිතො¹ සිතා; විසමතො² පත්ථං විකතිතං; විසතනිකනති තත් තත් විසතං ලග්ගං ලගිතං;³ අපි ච විසමුලාති⁴ විසතනිකා විසථලාති⁴ විසතනිකාති ආදිනාපි නයෙනෙත්⁵ අපේ දඬබො; උඛසොති උපරි ධංසිතො; පච්ඡෙයානදොති සමනතා වෙසිතො; ගාතනාකුලකජායොති තනතං විය ආකුලජායො; යථා නාම දුනතිකතිතං මුසිකවජනතං පෙසකාරානං තනතං තතිං තතිං ආකුලං හොති ඉදං අග්ගං ඉදං මුලනති අග්ගෙන වා අග්ගං මුලෙන වා මුලං සමානෙනං දුක්කරං හොති එවමෙව සතතා ඉමාස තණ්හාස පරියොනධා ආකුලව්‍යාකුලා න සකෙකානති අතතනො⁶ නිසසරණමග්ගං උජුං කාතුං; ගුලාගුණික ජායොති ගුලාගුණිකං වුවච්චි පෙසකාරකජයසුතතං; ගුලා නාම සකුණිකාතසා කුලාවකොතිපි එකෙ යථා නදහස්මපි ආකුලං අග්ගෙන වා අග්ගං මුලෙන වා මුලං සමානෙනං දුක්කරනති පුරිමනායෙනෙව යොජෙ තබ්බං; මුරබබ්බජගුණොති මුරතිණං විය බබ්බජතිණං විය ච ගුණො තාදිසො ජායො; යථා තාති තිණොති කොට්ටනා කතරජුං ජිණ්ණ කාලෙ කත්ථි පතිතං ගහෙනා තෙසං තිණොනං ඉදං අග්ගං ඉදං මුලනති අග්ගෙන වා අග්ගං මුලෙන වා මුලං සමානෙනං දුක්කරං තම්පි⁷ පච්චත්තපුරිසකායෙර ධනා සකකා හවෙසූ උජුං කාතුං ධරොති පන බොධසකෙතො අසෙසු සකෙතො අතතනො ධම්මතාස තණ්හාජාලං ප දුලෙනා අතතනො නිසසරණමග්ගං උජුං කාතුං සමපේ නාම නජි එවමසං⁸ ලොකො තණ්හාජාලෙන පරියොනධො අපාසං දුග්ගතිං විති පාතං සංසාරං නාතිවතති. තත් අපායොති නිරයතිරිත්තනායො නිපෙතතිවිසයඅසුරකායා සබ්බෙපි හි තෙ වර්ෂිසඛිතසං ආයසං අභාවතො අපායාති වුවච්චති; තථා දුක්ඛසං ගතිභාවතො දුග්ගති; සුඛසමුස්සයො⁹ විතිපතිතතතා විනිසායො ඉතරො පන :-

වකානං ච පටිපාටි ධාතුආයතනාන ච

අබ්බොවජනතං වතතමානං සංසාරොති පවුච්චති;¹⁰

තං සබ්බං නාතිවතති නාතිකමති අථ බො වුතිතො පටිසංඝිං පටිසංඝිතො වුතිනති එවං පුනපුන¹¹ වුතිපටිසංඝියො ගණ්හමානො තිසු හවෙසු චතුසු ගොතිසු පඤ්චසු¹² ගතිසු සතතසු විඤ්ඤාණධම් තිසු නවසු සතතාවාසෙසු මහාසමුදෙද වාතකතිතනාවා විය යනෙක සුතතගොණො විය ච පරිබ්බමතියෙව, අජකිනතිකසං උපාදයාති අජකිනතිකං බකිපඤ්චකං උපාදය; ඉදං හි¹³ උපයොගෙත් සාම්චිතං.

1. සංසරිතො s.	5. තයෙනෙව. s.	9. සුඛසමුදයතො b.
2. විසතං ලග්ගිතං. s.	6. අතතනො තසං. s.	10. පවුච්චති, s.
3. විසමුලාති. s.	7. කම්පි ච b.	11. පුනපුනං b. s
4. විසථලාති. s.	8. එවමසං, b.	12. ඡසු. b.
		13. ඉදම්පි, s.

බාහිරස්ස උපාදයාති බාහිරං ඛනිපඤ්චකං¹ උපාදය; ඉදමපි උපයෝගයේ සාමිවචනං.² අසමිති භික්ඛවෙ සතීති භික්ඛවෙ යදෙනං අර්ඛතතං ඛනිපඤ්චකං උපාදය තණ්හාමානදිසිවසෙන සමුහගාණො හොති අසමිති හොති³ තසමිං සතීති අපේ; ඉතිසමිති හොතිති ආදිසු පන එවං සමුහතො අහනති ගහණේ සති සතො⁴ අනුපතිධාය ව උපතිධාය මාති මිධා ගහණං හොති; තත් අනුපතිධායාති අඤ්ඤං ආකාරං⁵ අනුපගමම සකභාවවෙව⁶ ආරමමණං කතා ඉත්ථසමිති හොති ඛතතියාදිසු ඉදංපකාරො; අහනති එවං තණ්හාමානදිසිවසෙන හොතිති අපේ; ඉදං තාව අනුපතිධාය ගහණං උපතිධායගහණං පන දුට්ඨං හොති සමතො ව අසමතො ව තං දසෙසතුං එවසමිති ව අඤ්ඤථාසමිති ව වුත්තං; තත් එවසමිති ඉදං සමතො උපතිධාය ගහණං යථායං ඛතතියො යථායං මුඛමණො එවමහමපිති අපේ; අඤ්ඤථාසමිති ඉදං පන අසමතො ගහණං යථායං ඛතතියො යථායං මුඛමණො තතො අඤ්ඤථා අහං හිතො වා අධිකො වාති අපේ; ඉමාති තාව පච්චුප්පනනවසෙන වත්තාරි තණ්හාවිචරිතාති; අසමිති සතසමිති ඉමාති පන වෙ යසො අපිති අයං⁷ තිවමසෙතං අධිවචනං සීදතිති සතං⁸ අතිවමසෙතං අධිවචනං තසමා සසසතුචෙත්ථදවසෙන වුත්තාතිති වෙදිතබ්බාති ඉතො පරාති සනති එවමාදිති වත්තාරි සංසපරිචිතකකවසෙන වුත්තාති, සතති හොතිති එවමාදිසු හි සියනති⁹ හොතිති එවමපේ, වෙදි තබ්බො; අධිපජායො පනෙත් පුරිමවතුකෙක වුත්තනායෙනෙව ගහෙ තබ්බො. අපිසසනති¹⁰ ආදිති පන වත්තාරි අපි නාම අහං හවෙය්‍යනති එවං පන්තා කපපන¹¹වසෙන වුත්තාති තාතිපි පුරිමවතුකෙක වුත්තනායෙනෙව වෙදිතබ්බාති සමිස්සනති ආදිති පන වත්තාරි අනාගත වසෙන වුත්තාති තෙසමපි පුරිමවතුකෙක වුත්තනායෙනෙව අපේ, වෙදිතබ්බො; එවමෙන :-

වෙ දිසිසියා සිසඤ්ඤා¹² වත්තාරො සිසමුලකා
තයො තයොති එතාති අභාරය විභාවසෙ

එතෙසු හි, අසමිතිව සතසමිති ව¹³ එතෙ වෙ දිසිසියා නාම අසමි සනති අපිහ සනති භවිස්සනති¹⁴ එතෙ වත්තාරො සුඛසියා එව ඉත්ථසමිති ආදයො තයො තයොති¹⁵ වාදය සිසමුලකා නාමාති එව මෙනෙ වෙ දිසිසියා වත්තාරො සුඛසියා වාදය සිසමුලකාති අභාරය තණ්හාවිචරිතබ්බො වෙදිතබ්බො, ඉමති තාව අර්ඛතතිකස්ස උපාදය අභාරය තණ්හාවිචරිතාති. බාහිරස්ස උපාදය තණ්හාවිචරිතෙසු පන¹⁶

1. බාහිරස්ස උපාදයාති බාහිරං ඛනිපඤ්චකං. s. 7. අස b අසනං. s.

2. උපාදය. b. s.

3. සමුහගාණො අසමිති 9. සදි. b. එවමාදිසු අහං සියනති. s. [ව ඉත්ථසමිති ව s.

4. තයො b. s. [හොති. b. 10. අපිහං සනති b අපිසසනති. s. 14. එවසමිති අඤ්ඤ

5. කාරණං. s.

6. සකභාවවසෙන උපාදයාති භවිස්සනති. s.

7. සුඛසියා සිසඤ්ඤා. s. 15. ආදයොති තයොති s.

16. සුඛසියා සිසඤ්ඤා. s. 15. ආදයොති තයොති s.

16. සුඛසියා සිසඤ්ඤා. s. 15. ආදයොති තයොති s.

ඉමිනාති ඉමිනා රුපෙන වා=පෙ= විඤ්ඤණෙන වාති එස විසෙතො
 වෙදිතබ්බො සෙසං තාදිසමෙව=ඉති එවරුපාති අනිතාති ඡතති.සාති
 එකමෙකස්ස පුග්ගලස්ස අනිතෙ අධිති ඡතතිංස; අනාගතොති ඡතති.සාති
 එකමෙකස්ස ව¹ පුග්ගලස්ස² අනාගතෙ අධිති ඡතතිංස, පච්චුප්පානාති
 ඡතති.සාති එකස්ස වා පුග්ගලස්ස යථාසම්භවතො ඔහුතනං වා
 පච්චුප්පනෙන අද්ධනි³ ඡතතිංස;⁴ සබ්බසත්තානං පන නිසමෙනෙව⁵
 අනිතෙ අද්ධනි ඡතතිංස; අනාගතෙ ඡතතිංස පච්චුප්පනෙන ඡතතිංස
 අනන්තා හි අසද්ධිතණ්ණාමානදිඝිහෙදු⁶ සත්තා⁷ අභිසංගං ගාණනාමිවරි
 තං⁸ හොතිති එත් පන අට්ඨසත්තසංඛාතං තණ්හාවිචිරිතං හොතිති එව
 මයො දඨබ්බො.

4. 5. 10.

දසමෙ නොමුසෙසනෙතිති⁹ දිඝිවසෙන න උක්ඛිපති; න පටිසෙස
 නෙතිති¹⁰ පටිවිරුඬො හුත්වා කලහනණ්ණිනවසෙන න උක්ඛිපති;
 න මුසාසනීතිඅජ්ඣතතිකස්ස උපාදය තණ්හාවිචිරිතවසෙන න මුපා
 යති; න පජ්ජලනීති බාහිරස්ස උපාදය තණ්හාවිචිරිතවසෙන න
 පජ්ජලති; න අපජ්ඣාසනීති¹¹ අසම්මානවසෙන න අපජ්ඣාසති¹² සෙසං
 පාළිවසෙනෙව¹³ වෙදිතබ්බං ඉමසම් පුත්තෙ වට්ටවිට්ටං¹⁴ කපිතනති.

මහාවග්ගො පඤ්චමො

චතුර්ථො පණණායකො නිට්ඨිතො.

4. 1. 1-6.

පඤ්චමස්ස පඨමෙ අසප්පජිසනති ලාමකපුරිසං කුච්ඡපුරිසං මූලහ
 පුරිසං අවිජ්ජාය අසිකිතං බාලං; අසප්පජිසනාත්තති අතිරෙකෙන අසප්ප
 රිසං; ඉතරෙ වෙ වුත්තපටිකඛිවසෙන වෙදිතබ්බො. සෙසමෙත් උත්තා
 නත්තමෙව යථා වෙත් එවං ඉතො පරෙසු පඤ්චසු, එතෙසු හි පඨමං
 පඤ්චවෙරවසෙන දෙසිතං. දුතියං අසද්ධිමමවසෙන. තතියං කායට්ඨි
 මාරවසෙන. චතුර්ථං මනොමාරවසෙන. පඤ්චමං අට්ඨමිච්ඡතතවසෙන
 ඡඨං දසමිච්ඡතතවසෙන.

4. 1. 7-10.

සත්තමෙ පාපනති ලාමකං සංකිලිඨපුග්ගලං; කල්යාණනති හද්ද
 කං අනවජ්ජපුග්ගලං; සෙසමෙත් උත්තානත්තමෙව¹⁵ අභිමෙපි එසෙව
 නයො, නවමෙ පාපබම්මනති ලාමකබ්බමං; කල්යාණබම්මනති අනවජ්ජ

1. එකමෙකස්සෙව. b, s.

2. පුග්ගලස්ස ව. b.

3. අභානෙ. b.

4. ඡතතිංසව b.

5. නිසාමෙනෙව. s.

6. අනන්තාති අපරිමාණං තණ්හාමාන

7. සත්තා. b.

[දිඝිහෙදු s.

8. අභිසංගං විචිරිතසං. s.

9. නට්ඨෙසනෙතිති s. නෙවට්ඨෙසනෙතිති b

10. නට්ඨවිසෙසනෙතිති b.

11. න සමපජ්ජායෙතිති b, න පජ්ජාය

12. න සමපජ්ජායෙති. b, තිති. s.

13. පාළිතයෙනෙව. b, s.

14. වට්ටං. b.

15. උත්තානමෙව. s.

බමම; සෙසමෙත් උත්තානමෙව;¹ දසමෙපි එසෙව නයො; ඉමසමි
වණෙ දසසුපි සුතෙතසු අගාරියපට්ඨ කපිතා සමෙපි² යොනාපනත
සකදගාමිනො හොනති වට්ටතිසෙවාති.

සපුට්ඨවග්ගො පඨමො

4. 2. 1-10.

දුතියස්ස³ පඨමෙ පරිසං දුෂකනීති පටිසදුසනා; පරිසං සොහෙනතීති
පටිසසොහනා; දුතියෙ මනොදුච්චිතපරියාපනායි⁴ මිච්ඡාදිට්ඨි
මහාසාවජ්ජාය මිසුං වුත්තා; තස්සා ව පටිපක්ඛවසෙන සමමාදිඝි,
තතියෙ අකඤ්ඤාගා අකතමෙදිනාති අකතඤ්ඤාය අකතමෙදි
තාය; උභයමෙපනං⁵ අත්තො එකමෙව සුක්කපක්කපි එසෙව නයො,
චතුත්ථං චතුත්තං කම්මකිලෙසානං තප්පිපක්කස්ස ව වසෙන වුත්තං,
පඤ්චමං සුක්කපක්කානං ආදිතො චතුත්තං මිච්ඡත්තානං වසෙන,
ඡට්ඨං අවසෙසානං චතුත්තං, සත්තමං අනරියමොගාරආරියමො
ගාරානං, තථා අභමනවමදසමාති සප්පට්ඨකානං අසද්ධිමානං වසෙන
වුත්තාති සබ්බසුතෙතසු පන සුක්කපක්කධම්මො ලොකියලොකුතතරමිස්ස
කාව කපිතා; නවසු සුතෙතසු කිඤ්චාපි සගෙහති⁶ වුත්තං තයො පන
මහා තිණි ව ඵලාති ලබ්භන්තිසෙවාති,⁷

පටිසසොහනවග්ගො දුතියො

4. 3 1-10.

තතියස්ස පඨමාදිති උත්තානත්තොනෙව, දසමෙ යො විනෙතත්තා
කව්‍යං⁸ කරොති අයං විනානානම් නාම; යො සුත්තා කරොති අයං සුත්ත
නම් නාම; යො එකං⁹ අත්තං නිස්සාය කරොති අයං අත්තනම් නාම;
යො තං බණියෙව වඩ්ඪිතපේරො විය අත්තතො පටිභානෙන කරොති
අයං පටිභානනම් නාමාති.

සුචරිතවග්ගො තතියො

4. 4. 1.

චතුත්ථස්ස පඨමෙ කණ්ණනති කාලකං දසඅකුසලකම්මපථකමම;¹⁰
කණ්ණවිපාකනති අපායෙ නිබ්බතනතො¹¹ කාලකවිපාකං; සුක්කනති
පණ්ණරකං¹² කුසලකම්මපථකමම; සුක්කවිපාකනති සගෙහ නිබ්බතන
තො¹³ පණ්ණරවිපාකං; කණ්ණසුක්කනති¹³ මිස්සකකමම; කණ්ණ

1. උත්තානත්තමෙව. b.

2. සමෙ. s

3. දුතියවිකසස්. s

4. මනොදුච්චිතෙ පරියාපනායි. b.

5. තුද්ධයමෙපනං. s

6. සගෙහති. l මගෙහති b, s.

7. යෙව. s.

8. කතනබ්බං. b.

9. යො. s

10. දසඅකුසලකම්මපථං. b.

11. නිබ්බතනාපනතො, s.

12. පණ්ණරං, දස, s.

13. කණ්ණං සුක්කනති. s.

සුඤ්ඤානපිපාසානති සුඛදුක්ඛපිපාසා; මිඤ්ඤානවමං හි කතා අකුසලෙන තිරව්ජානගොතිසං මඛගලහජීවිකානාදිසු උප්පන්නා කුසලෙන පටිකෙන සුඛං වෙදියති; කුසලෙන රාජකුලෙපි නිබ්බන්ධනා අකුසලෙන පටිකෙන දුක්ඛං වෙදියති, අකුණං අසුඤ්ඤානති කම්මකම්මකරං චතුමග්ගසුඤ්ඤං අධිප්පතං; තං හි යදි කණ්ණං හවෙය්‍ය කණ්ණපිපාසං දදෙය්‍ය යදි සුඤ්ඤං හවෙය්‍ය සුඤ්ඤානපිපාසං දදෙය්‍ය උභයපිපාසං පන අප්පද්‍යතො අකණ්ණං අසුඤ්ඤානති අයමෙත්ථ අනේවා.

4. 4. 2.

දුතියෙ සමාපජ්ඣනති සද්දෙසං; කාශංඛාරනති කාශවාරවෙන නං; අභිසංඛාරනති ආයුහති සම්පිණ්ඩති;¹ සෙසවයෙපි එසෙව නයො, සමාපජ්ඣං ලොකනති සදුක්ඛං ලොකං; සමාපජ්ඣා එසානති සදුක්ඛා පිපාසාපසා; සමාපජ්ඣං වෙදනං වෙදියති² සාධාධං පිපාසාවෙදනං වෙදියති; එකනනදුක්ඛනති එකනෙතනෙට දුක්ඛං න සුඛමිසං;³ සෙසපාපි සග්ගා නෙරසිකාති එත්ථ සෙසපාපිති නිදසුනනෙත්ථ නිපාතො;⁴ තෙන කෙට්ඨං නෙරසිකසතෙන දසෙසති අසෙසදු පන තංගරකකිකා නාම නජී ඉමිනා උපායෙන සබ්බත්ථ අනේවා වෙදිතබ්බො; සෙසපාපි මනුස්සාති ආදිසු පන මනුස්සානං තාච කාලෙන සුඛා වෙදනා උප්පජ්ජති කාලෙන දුක්ඛං⁵ වෙදනා; එකවෙච ච දෙව්‍යාති එත්ථ පන කාමාවචරදෙව්‍යා දඨබ්බො; තෙසං හි මග්ගසකිකරා දෙවතා දිස්වා නිසින්නාසනතො වුද්ධානං පාරුත⁶ උත්තරාසඛකසං ඔතාරණං අසුප්පිපග්ගණනනති ආදීනං වසෙන කාලෙන දුක්ඛං උප්පජ්ජති; දිබ්බසම්පත්තිං අනුභවිතනානං⁷ කාලෙන සුඛං, එකවෙච ච විනිපාතිකාති එත්ථ⁸ වෙමාතිකපෙතා දඨබ්බො; තෙ නිරන්තරමෙව එකසම්මං කාලෙ සුඛං එකසම්මං කාලෙ දුක්ඛං වෙදෙනති නාගසුප්පණ්ණගත්ථිඅස්සාදයො පන මනුස්සා විස වොතිණ්ණසුඛදුක්ඛා ච⁹ හොනති, සහායාස යා වෙතනාති එත්ථ විචට්ටගාමිති¹⁰ මග්ග වෙතනා වෙදිතබ්බො; සා හි කම්මකම්මාය සංචතනතිති;¹¹

4. 4 3-9

තතියෙ සිඛාමොග්ගලානොති සිසමජේඣ සිතාය මහතියා සිඛාය සමන්තාගතො මොග්ගලානගොතොත්තො බ්‍රාහ්මණො; පුරිමානිති අතිතානන්තරදිවසතො පඨාය පුරිමානි; දුතියාදිතො පඨාය පුරිමාන ගති වෙදිතබ්බොති; සොනිකායනොති තස්සෙව අනන්තවාසිකො; කම්මසම්මායං¹² ගො ලොකොති ගො අයං ලොකො කම්මසහාවො;

1. කාශමාරෙ වෙනකං. s.	7. අනුභවිතතො b. අනුභවිතො s. l.
2. සම්පිණ්ඩනති අනේවා. s.	8. එකවෙච. s.
3. සුඛසම්මිසං. b. s.	9. පි. s. ' .
4. දව්‍යවෙච. s.	10. චට්ට. s.
5. දුක්ඛ. s.	11. සංචතනති. s.
6. පාරුඨක. s.	12. කම්මසම්මාය. b.

4. 5. 1.

පඤ්චමයා පඨමෙ අපි නු නං ආනන්ද අධිකරණනති විවාදධිකරණාදිසු අඤ්ඤතරං අධිකරණං භික්ෂුසංඝස්ස උපපජ්ඣ සන්ථා තස්ස වුපසන්නභාවං පුච්ඡන්තො එවමාහ; කුණො නං ගණෙනති ගනෙන කුණො කිනති කෙන කාරණෙන නං අධිකරණං වුපසමිස්සනීති වදති; කෙඵලකප්පනති සකලං¹ සමන්තතො; සංඝසංඝදාය සීතොති සංඝිකන සඬ්ඛි වාදන්ථාය කචිතං පටිකථෙන්නොව සිතො; නන්ධායස්මාති තස්මි එවං සිතෙ ආයස්මා අනුරුද්ධො; න එකවාදිකමපි ගණිතබ්බං මඤ්ඤතීති මා ආවුසො සංඝිකන සඬ්ඛි එවං අවවාති එකවචනමපි වතනබ්බං න මඤ්ඤති;² චොයුඤ්ඤතීති අනුයුඤ්ඤති අනුයොගං³ ආපජ්ජති; අනුච්ඡෙදනි කාරණවසෙ; නාසිස්සන්ති⁴ උපොසථපචාරණෙ⁵ උපගන්තුං අදන්තා නික්කංඛිස්සන්ති; සෙසං පාදිවසෙනෙව චෙදිතබ්බං.

4. 5. 2.

දුතියෙ චුරමුණ්ඩං⁶ කචිත්ථාති පඤ්ච සිංහනිකෙ ධරෙත්වා චුරෙන මුණ්ඩං කරිත්වා; චරස්ස රෙණාති කකලිසදෙදන; පණ්චෙවනාති වජ්ඣ ගෙරියා; එලව්ඨස්සාති එකමනෙත සිත්ඤා; සිංහෙවජ්ජනති සිංහෙවජ්ජ රහං⁷; සත්ත භි නාමාති යං නාම; සො වතායානති⁸ සො වත අභං අස්සං; යං එවරුපං පාපං න කරෙය්න්ති අන්තො; සථාධම්මං පටිකපිස්සනීති ධම්මානුරුපං පටිකපිස්සනි සාමනෙරභුමියං ධම්මනීති අන්තො; කාලකං⁹ වන්ධං පටිකාසාති කාලපිලොතිකං නිවාසෙත්වා¹⁰; මොඤ්ජුලනති මුස ලාභිකාතාරහං¹¹; සථාධම්මනති ඉධ ආපතනිතො වුච්ඡාය සුදධිනෙත පතිට්ඨගනෙතා සථාධම්මං කරොති නාම; අස්සපුමනති ජාරිකා¹² ගණිකා¹³ භාරස්සං අස්සපුමනති ගරහිතබ්බං¹⁴ ජාරිකාපුටෙන¹⁵ මන්තෙ අභිකාතාරහං¹⁶ සථාධම්මනති ඉධ ආපතනිං දෙසෙන්නො සථා ධම්මං පටිකරොති නාම; උච්චජ්ජනති උපවාදරහං; පාටිදෙසගිණෙසුති පටිදෙසෙතබ්බෙසු; ඉමිනා සබ්බාපි සෙසාපතනියො සංඝගිතා, ඉමාහි මො භික්ඛවෙ වතනාති ආපතනිගස්සාහිද්ධි භික්ඛවෙ ඉමාති වතනාරි ආපතනිං නිස්සාය උපපජ්ජනකභයාති නාමාති.

1. සකල s.

2. නමඤ්ඤතීති. s.

3. චොයුඤ්ඤතීති ආයොගං. b. යුඤ්ඤති අනුයුඤ්ඤති අනුයොගං l.

4. නාසෙස්සන්ති. s.

5. උපොසථපචාරණං b උපොසථ පචරණං. s.

6. චුරමුණ්ඩකං l.

7. සිංහෙවජ්ජකරණං. b.

8. යොවතසොගනති. b.

9. කාල. b. කාලං l.

10. නිවාසාපච්ඡා. b.

11. මුසලාපිකතාරහං. b.

12. මුසලාපිකාතාරහං. s.

13. ගණිපුමනති ජාරිකා. b.

14. ගණිකං. s.

15. ගරහිතබ්බං. s.

16. ජාරිකාපුටෙන. s.

4. 5. 3.

තතිසෙ සිකඛා ආනිසංසා එජාති සිකඛානිසංසං; පඤ්ඤා උත්තරා එජාති පඤ්ඤාත්තරං; විමුත්ති සාරො එජාති විමුත්තිසාරං; සති ආධිපතෙය්‍යා¹ එජාති සනාධිපතෙය්‍යාං; එතෙසං ති² සිකඛාදිසඛිතා තානං ආනිසංසාදිතං අජාය වුස්සන්ති වුත්තං හොති. ආගිසමාවජි ක්‍යාති උත්තමසමාවරිකා; වත්තවසෙන පඤ්ඤාත්තසිලසෙය්‍යං අබිච්චනං; ගථා ගථා සො ගාය්‍යා³ සිකඛායාති තථා තථා සො සිකඛාකාමො භික්ඛු තසමිං සිකඛාපථෙ; ආදිවුභවරිකිකාති⁴ මග්ගවුභවරිකය්‍යා⁵ ආදිභුතානං වතුත්තං මහාසිලානමෙනං අබිච්චනං; සබ්බසොති සබ්බා කාරෙත; ධම්මාති වතුසච්චධම්මා; පඤ්ඤාය සමවෙග්ගිනා හොන්තිති සග විපස්සනාය⁶ මග්ගපඤ්ඤාය සුද්ධිං හොන්ති; විමුත්තිසා එග්ගිනා⁷ හොන්තිති අරහත්තඵලවිමුත්තිසා ඤ්ණඵසෙය්‍යං ජුට්ඨා හොන්ති; අපකිත්තංසෙව සති සුපසිනා හොතිති නිසකච්ඡිත්තෙය්‍යෙව සති සුට්ඨ උපරිකිතා⁸ හොති; පඤ්ඤාය අනුග්ගහෙය්‍යාමිති විපස්සනාපඤ්ඤාය අනුග්ගහෙය්‍යාමි; පඤ්ඤාය සමවෙග්ගිනාමිති ඉධාපි විපස්සනා පඤ්ඤා⁹ අධිපෙත්වා; එග්ගිනා¹⁰වා ගාඨ ගාඨ පඤ්ඤාය අනුග්ගහෙය්‍යා මිති එජ පන මග්ගපඤ්ඤාය අධිපෙත්වා.

4. 5. 4.

වතුජෙ පෙතාති කාලකතා වුච්චන්ති; උත්තානා සෙනතිති තෙ සෙභුසෙය්‍යං උත්තානකාව සයන්ති; අථවා පෙත්තිවිසයෙ නිබ්බතතා පෙත්වා නාම තෙ අපාමංසලොකිත්තතා අට්ඨිංසාච්චිතා¹¹ එකෙන පසෙය්‍යං සබ්බං න සකෙකාන්ති උත්තානාව සෙන්ති; අනිත්තමහො හොතිති තෙජ්ඣාදග්ගා හි සිතො මහරාජා වෙ පුරිමපාදෙ එකසමිං පච්ඡිම පාදෙ එකසමිං ධානෙ ධාපෙත්වා නඛගුට්ඨං අනතරසජ්ඣමි පකඛිපිත්වා පුරිමපාදපච්ඡිමපාදනඛගුට්ඨානං සිතොකායං සලලකෙඛිත්වා චිත්තං පුරිමපාදානං උත්තෙ සිසං ධාපෙත්වා සයති දිවසමිදි සබ්බා පබුච්ඡිමානො න උත්තසන්නො පබුච්ඡිමා සිසං පන උකඛිපිත්වා පුරිමපාදදිනං සිතොකායං සලලකෙඛිත්වා සවෙ කිඤ්චි ධානං විජ්ඣතං හොති නසිදං තුග්ගං ජාතියා න සුරභාවස්ස අනුරූපන්ති අනත්තමහො¹² හුත්වා තපෙච්ච සයති න ගොචරාය පකකමති; ඉදං සකියං වුත්තං:- “අනත්ත මහො හොති”ති. අවිජ්ඣිත්වා සිංහ පන තුග්ගං ජාතියා ච සුරභාවස්ස ච අනුරූපමිදන්ති තුට්ඨා¹³ වුට්ඨාය සිහවිජ්ඣන්තං විජ්ඣන්ති කෙසර භාරං විබුන්ති නික්ඛන්තං සිහනාදං නදිත්වා ගොචරාය පකකමති. තෙන වුත්තං:- අනත්තමහො හොතිති.

1. අභිසංසාය්‍යා, s. l.

2. තෙරං මෙ, s.

3. තථෙ l.

4. ආදිදි භවරිකිකායාති, l.

5. මුග්ගි මරියස්ස, s.

6. සමාගිවිපස්සනාය, l. s.

7. ජුට්ඨා, b. s. පසිකා, l.

8. පභිසිතා b. [9. පඤ්ඤාපි, s.

10. ජුට්ඨා, b. s. ජුට්ඨා, l.

11. අභිසංසාච්චිතා, b. s. [12. තෙතො s.

ගුණවණ්ණනා සමන්තාගතො;¹ බලසම්පන්නානි විරියබලෙන සමන්තාගතො; ජවසම්පන්නානි ඤාණජවෙන සමන්තාගතො. සත්තමෙපි ඵණෙව නයො, සෙසමෙජ් උත්තානමෙවාති.

අභිඤ්ඤා වග්ගො ජමෙයා.

කමමපථවග්ගෙ දසපි කමමපථා ලොකියලොකුත්තරමියාකාව කප්පිතා. රාගපෙය්‍යාලං අරග්ගතං පාපෙත්වා කප්පිතං. සෙසං සබ්බජ් උත්තානමෙවාති.²

මනොරථපුරණිඝා අබ්ගුත්තරනිකාසට්ඨකථාස

චතුකකනිපාත වණ්ණනා

නි ඝි තා .

5. 1. 1.

පඤ්චකනිපාතස්ස පඨමෙ සත්තන්තං සෙධානං බලානිති සෙබ්බ³ බලානි; සද්ධාබලාදිසු අස්සද්ධියෙන⁴ න කමපනීති සද්ධාබලං; අහිරිකෙන⁵ න කමපනීති හිරිබලං; අනොත්තපෙත්ත⁶ න කමපනීති ඔත්තප්පබලං; නොසජ්ජන්⁷ න කමපනීති විජියබලං; අවිජ්ජාය න කමපනීති පඤ්ඤාබලං; තස්මාති යස්මා ඉමානි සෙධානං බලානි තස්මා

5. 1. 2-6

දුතියෙ කාසද්වවරිතෙනාති ආදිසු උපයොගෙජ් කරණවචනං; හිරිසිත්තබ්බාති කාසද්වවරිතාදීති හිරියති ජිගුච්ඡනීති අජෝ; ඔත්තප්පනිදෙදසෙ තෙත්තෙජ් කරණවචනං; කාසද්වවරිතාදීති ඔත්තප්පස්ස හෙතුහුතෙති ඔත්තප්පති භායතීති අජෝ; ආරද්ධවිජිතොති පග්ගතිත විරියො අනොසක්කිතමානාසො; සොන්ධාසාති පනානන්ධාය; උපසම්පද්ධාති පටිලාභන්ධාය; ථාමවාති විරියථාමෙන සමන්තාගතො; දලො පරත්තමොති පිරපරත්තමො; අභික්ඛන්තධුරො කුසලෙසු ඛමෙමසුති කුසලෙසු ඛමෙමසු අනොරොපිතධුරෙ අනොසක්කිතවිරියො; උදයන්ධාමිහිසාති පඤ්ඤානං බක්ඛානං උදයවයයාමිහියා උදයඤ්ච වයඤ්ච පටිපිස්සිතුං සමන්ධාය;⁸ අපියාසාති වික්ඛම්භනාවසෙන ව සමුච්ඡේදවසෙන ව කිලෙසෙති ආරකා සිතාය පරිසුද්ධාය;⁹ පඤ්ඤාය සම්මනනාගෙනාති විපස්සනාපඤ්ඤාය වෙව මග්ගපඤ්ඤාය ව සමබ්බිභූතො; නිබ්බන්ධිකාසාති සායෙව නිබ්බන්ධිකානො¹⁰ නිබ්බන්ධිකාති වුවවති තාය සමන්තාගතොති අජෝ; තත් මග්ගපඤ්ඤා සමුච්ඡේදවසෙන අනිබ්බිද්ධා

1. ගුණවග්ගෙ සමන්තාගතො. b.
2. උත්තානාන්තමෙවාති. b.
3. මෙවෙය්. s-4. අස්සවිසය. b.
4. අභිරිකෙ. b.
5. අනොත්තපෙත්. b.
6. නොසජ්ජන්. b.
7. පඤ්ඤා සමන්තාගතොති විපස්සනාය මෙව මග්ගපඤ්ඤාය සම්මිතිභූතො. s.
8. නිබ්බන්ධිකාසාති-s. 10. සා ව විනිවිජ්ඣිතො s. සායෙව අනිවිජ්ඣිතො b.

පුබ්බං අපඨදලිතපුබ්බං ලොභකකිං දොසකකිං මොහකකිං¹ නිබ්බිජ්ඣති පදලෙතීති වට්ටදුක්ඛස්ථි කිලෙසදුක්ඛස්ථි² නිබ්බෙධිකා, විපස්සනාපඤ්ඤා තදබ්බවසෙන නිබ්බෙධිකා, මග්ගපඤ්ඤා පටිලාභ සංවත්තනතො වාපි විපස්සනා³ නිබ්බෙධිකාති ව්‍යතුං වට්ටති; **සමමා දුක්ඛකකිංගාමිති**සාති ඉධාපි මග්ගපඤ්ඤා සමමා ගෙතුනා නයෙන⁴ වට්ටදුක්ඛං කිලෙසදුක්ඛස්ථි ඛෙපයමානා ගච්ඡතීති සමමාදුක්ඛකකිංගාමිති නාම; විපස්සනා⁵ තදබ්බවසෙන වට්ටදුක්ඛස්ථි කිලෙසදුක්ඛස්ථි ඛෙපයමානා ගච්ඡතීති දුක්ඛකකිංගාමිති, දුක්ඛකකිංගාමිතියා වා මග්ග පඤ්ඤා පටිලාභාය සංවත්තනතොපෙසා දුක්ඛකකිංගාමිතීති වෙදිතබ්බං; ඉති ඉමසමි පුතො පඤ්ඤා බලාති මිස්සකානෙව කපිතාති⁶තථා පඤ්ඤමෙ ඡෙ ය අකුසලස්ස සමාපනතීති අකුසලධම්මස්ස සමාපජ්ජනා තෙන⁷යද්ධිං සමබ්බිභාවොති අනො; පටිපුට්ඨාසං⁸තිට්ඨතීති පරියොනක්ඛිනා⁹තිට්ඨති.

5. 1. 7.

සත්තමෙ කාමෙසු පලාලිතාති¹⁰වජ්ජුකාමකිලෙසකාමෙසු ලලිතා¹¹ අතිරතා; අසිතව්‍යාහබ්බිතති නිශ්ලායනඅසිතස්ථෙව තිශ්චගත¹² කාජස්ථි; කුලපුත්තොති ආචාරකුලපුත්තො; බහාසාති පහාය; අලං වචනාසාති යුත්තං වචනාය; ලබ්භාති පුලභා සකකා ලභිතුං; ගීතා කාමාති පඤ්ඤානං නිවකුලානං කාමා, මජ්ඣිමා කාමාති මජ්ඣිම සත්තානං කාමා; පඤ්ඤා කාමාති රාජරාජමහාමත්තානං කාමා; කාමා ඤෙව සබ්බං¹³ ගච්ඡතීති කාමනවසෙන කාමෙතබ්බවසෙන ච කාමා ඉවෙව ච සබ්බං¹⁴ ගච්ඡතීති; පුද්දො¹⁵ හොතීති මහලලෙසො හොති; අලමපඤ්ඤාති යුත්තපඤ්ඤා; අනතගුත්තොති අත්තනාව¹⁶ ගුත්තො රක්ඛිතො; අත්තානං වා හොපෙතුං රක්ඛිතුං¹⁷ සමචො; තාලං පමා දුසාති න යුත්තො පමජ්ජතුං; සබ්බාය අබ්බතං හොතීති යං සද්ධාය කුසලෙසු ධම්මෙසු කාතුං යුත්තං තං න¹⁸ කතං හොති; සෙසපදෙසුපි එසෙව නයො. අනිසෙධොදුනාහං ගිකඛිටෙ ගසමිං ගිකඛිසමිං¹⁹ හොමීති එවං සද්ධාදීති කාතබ්බං කතා²⁰ සොනාපනතිඵලෙ²¹ පතිට්ඨිතෙ තසමිං පුග්ගලෙ අනපෙධො හොමිති දසෙසති; ඉමසමිං පුත්තෙ සොනා පනතිමග්ගො කපිතො.

1. අතිබ්බිච්ඡ පුබ්බ අපඨදලිතපුබ්බ ලොභකකිං දොසමොහකකිංගෙ. s

2. පදලෙතීති b. s.

3. තබ්බිපස්සනා. b

4. ඤායෙය. b.

5. මපස්සනාති. b, මපස්සනාපඤ්ඤා. s

6. කපිතාති. b

7. සමාපජ්ජනකාමෙත්. s

8. පටිපුට්ඨාස. s.

9. පරියොනක්ඛිනා. s.

10. කාමෙසුලලිතාති. b, මලලිතාති. s.

11. මලලිතා. s.

12. නිශ්චාමගත. s.

13. සබ්බාය. s.

14. පුද්දො. s.

15. අත්තනා. s.

16. හොපෙතුං. b.

17. තතං. b.

18. තසමිං. s.

19. කතාව. b.

5. 1. 8-10.

අට්ඨමෙ සද්ධමෙති සාසනසද්ධමෙ; අසාදොති ඔකපපන සද්ධාය පටිකකසද්ධාය වානි විහිපි සද්ධාති විරතිතො; චචන් න භෙතිවිකානිති ඉමසමා සාසනෙ ගුණෙති වචනි පතිට්ඨාතුං න සකෙකාති; ඉති¹ ඉමසමිං සුත්තෙ අපපතිට්ඨානඤ්ච² පතිට්ඨානඤ්ච කපිතං. නවමෙ නාසං ගාරවොති අගාරවො; නාසං පතිසංයොති³ අසනිසංයා; අපෙට්ඨකො අතිවවුතති; සෙසමෙත්ථ පුරිමසදිසමෙව. දසමෙ අභයොති අභාජනං;⁴ චුද්ධානති චුද්ධිං;⁵ විරුද්ධානති විරුද්ධානමුලනාය⁶ නිවමුලභාවං; වෙසුලලානති මහනාගභාවං; සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානත්ථ මෙවාති.⁷

සෙබබලවෘත්තා සංයමො.

5. 2. 1-3.

දුතියං පඨමෙ පුබ්බාගං ගිත්තමෙ අනිත්තසුත්තසු බසෙමිත්තති අහං ගිත්තමෙ පුබ්බෙ අසුත්තෙසු¹ චතුසවධමෙමෙසු;² අභිසංඝමොභාග පාරමිපසංගතා සමිත්තාමිති චතුසු සවෙසු චතුති මහෙගති සොලස විධං සිව්වං කරණෙන අභිජානිතා වොසානපාරමිං සබ්බසං කිව්වානං නිවසිතත්තා කතකිව්වභාවං¹⁰ පාරං පතො පටිජානාමිති මහාබොධිපල්ලවෙක අත්තතො ආගමනීයගුණං දසෙති; නිපාගනාසාති අට්ඨති කාරණෙති තථාගතස්ස; නිපාගනබලානිති යථා තෙති ගතතබ්බං තප්ථ ගතාති පවත්නාති ඤාණබලාති; ආසං ආනිතාති සෙට්ඨිකානං; සිහනාදනති අභිතනාදං; මුහුමනනති සෙට්ඨිකානං; වතෙතනති පවත්නාති¹¹ කප්ථති. දුතියෙ¹² අත්තනති උත්තමං; සෙසබලාති ගොපාන සියො කුටං විස සංගණනාති¹³ සංගණනිකං; තානෙව බලාති සංගා නාති¹⁴ කරොති සංගානනිකං.¹⁵ තතසෙ සෙබබලානිති සෙබ්බානං. ඤාණබලාති; තත්¹⁶ මුට්ඨසවෙවන¹⁷ න කම්පනිති සතිබලං; උභිවෙවන¹⁸ න කම්පනිති සමාධිබලං.

5. 2. 4-6

චතුත්ථෙ සතිනෙසනෙකනාති ඵල් නෙපකං චුට්ඨති පඤ්ඤා සා සතිසා උපකාරභාවෙන ගතිතා. පඤ්ඤමෙ සවිසයසමිංසෙව ලොකීය ලොකුත්තරධමෙව කප්ථතුං “කත්ථ ච ගිත්තමෙ සද්ධාබලං දට්ඨබ්බ”නති

1. නසකකානි. s.

2. අපපතිට්ඨානං. s.

3. පටිසංයොති s. පතිසංයොති b.

4. අභයොති අභාජනං පතො. s

5. චුද්ධිනති. s. චුද්ධි. b.

6. විරුද්ධානාය. s.

7. උත්තානසමිට්ඨාති. b. s.

8. අනිත්තසුත්තෙ. b. s.

9. බසෙමිත්ත චතුසවධමෙමෙසු. s.

චතුසු සවිධමෙමෙසු. b

10. භංගි. s.

11. පමනනනිති. s.

12. දුතියෙ සෙසබලානිති

සෙසානං ඤාණබලාති. s.

13. සංගණනාතිති s.

14. සංගානි. b.

15. සංගානනිකං. s.

16. තතසෙ තත්ථ. s.

17. මුට්ඨසවෙවන b.

18. උභිවෙවන. b. i.

ආදිමාත: යථා හි වත්තාරො සෙවසිපුත්තා රාජාති රාජපඤ්චමෙසු සහායෙසු නක්කමතං කිළිසිංහමාති විටිං ඔතිණ්ණෙසු එකස්ස ඥෙවසි පුත්තස්ස ගෙහං ගතකාලෙ ඉතරෙ වත්තාරො තුණ්හි නිසීදනති ගෙහසාමිකොව ඉමෙසං බාදනීයං භොජනීයං දෙථ ගක්ඛමාලාලඛකාරාදීති දෙථාති ගෙහෙ විවාරෙති, දුතියස්ස, තතියස්ස, චතුත්තියස්¹ ගෙහං ගත කාලෙ ඉතරෙ වත්තාරො තුණ්හි නිසීදනති ගෙහසාමිකොව ඉමෙසං බාදනීයං භොජනීයං දෙථ ගක්ඛමාලාලඛකාරාදීති දෙථාති ගෙහෙ විවාරෙති, අථ සබ්බපච්ඡා රඤ්ඤෙ ගෙහං ගතකාලෙ කිඤ්චාපි රාජා සබ්බභ් ඉස්සරො ඉමසම් පන කාලෙ අත්තනො ගෙහෙයෙව ඉමෙසං බාදනීයං භොජනීයං දෙථ ගක්ඛමාලාලඛකාරාදීති දෙථාති විවාරෙති, එවමෙවං² සඤ්චාපඤ්චමෙසු බලෙසු තෙසු³ සහායෙසු එකතො විටිං⁴ ඔතරනෙත්තසු විස ඵංකාරමමණෙ උපපජ්ජමානෙසුපි යථා පඨමස්ස ගෙහෙ ඉතරෙ වත්තාරො තුණ්හි නිසීදනති ගෙහසාමිකොව විවාරෙති එවං සොතාපතනීයඛානාති පඤ්චා අධිමොක්ඛලක්ඛණං සඤ්චාබලමෙව ජෙට්ඨකං හොති පුබ්බඛගමං සෙසාති තදනුයාති හොනති, යථා දුතියස්ස ගෙහෙ ඉතරෙ වත්තාරො තුණ්හි නිසීදනති ගෙහසාමිකොව විවාරෙති එවං සමමප්පධානාති පඤ්චා පග්ගහලක්ඛණං විරියබලමෙව ජෙට්ඨකං හොති පුබ්බඛගමං සෙසාති තදනුයාති හොනති, යථා තතියස්ස ගෙහෙ ඉතරෙ වත්තාරො තුණ්හි නිසීදනති ගෙහසාමිකොව විවාරෙති එවං සතිපට්ඨානාති පඤ්චා උපට්ඨානලක්ඛණං සතිබලමෙව ජෙට්ඨකං හොති පුබ්බඛගමං සෙසාති තදනුයාති හොනති, යථා චතුත්තිය ගෙහෙ ඉතරෙ වත්තාරො තුණ්හි නිසීදනති ගෙහසාමිකොව විවාරෙති එවං කුසාන විමොක්ඛෙ පඤ්චා අවිමෙකපලක්ඛණං සමාධිබලමෙව ජෙට්ඨකං හොති පුබ්බඛගමං සෙසාති තදනුයාති හොනති, සබ්බපච්ඡා රඤ්ඤෙ ගෙහං ගතකාලෙ පන⁵ යථා ඉතරෙ වත්තාරො තුණ්හි නිසීදනති රාජාව ගෙහෙ⁶ විවාරෙති එවමෙවං⁷ අරියසම්මාති පඤ්චා පජානනලක්ඛණං පඤ්ඤ බලමෙව ජෙට්ඨකං හොති පුබ්බඛගමං සෙසාති තදනුයාති හොනති එවමිධ පඤ්ච බලාති මිස්සකාති කපිතාති. ඡට්ඨං උත්තානභ්මෙව; එවං පුරිමවග්ගෙ ව ඉධ ව අට්ඨසු සුත්තෙසු සෙබ්බලානෙව කපිතාති. කරණඛිකොලවාසී මහාදෙවභෝරො පනාග : හෙට්ඨා චතුසු සුත්තෙසු සෙබ්බලාති කපිතාති උපරි චතුසු අසෙබ්බලාතිති.

5. 2. 7-10.

සත්තමෙ සිලාදයො මිස්සකා⁸ කපිතා; විමුක්ඛනීති අරහත්තඵලවිමුක්ඛනි යෙව; විමුක්ඛනීඤ්ඤාණදස්සනං පච්චට්ඨෙකඛනඤ්ඤාණං; තං ලොකීයමෙව. අට්ඨමෙ දුස්සිලබ්බසුත්තො⁹ කපිතො. නවමෙ අප්පසුත්තදුස්සිලො.¹⁰ දසමෙ බහුසුත්තකීණාසට්ඨොති.

බලවග්ගො දුතියො

1. දුතිය තතිය චතුත්තිය. b 4. එකතොපි. b. 7. එවමෙව. b. s.
 2. එවමෙව. s 5. ගතකාලෙ. b. 8. මිස්සකාපි. b. [දුස්සිලො. s
 3. බලෙසු. b. 6. ඡට්ඨම. b. 9. දුස්සිලාබ්බසුත්තො. s. 10. අප්පසුත්තො

5. 3. 1-2.

තඤ්ඤා පඨමෙ අසභාගවුතනිකොති අසභාගාය විසදිසාය¹ ජිවිත වුතනිකා සමන්තාගතො; ආභිසමාචාරිකං² ඛමමනති උත්තමසමාචාර භූතා වත්තවසෙන පඤ්ඤානාසිලං; භෙවං³ ඛමමනති සෙධපණ්ණනති සිලං; සිලානිති වත්තාරි මහාසිලානි; සමමාදිසිනති විපස්සනාසමමාදිට්ඨිං; සමමාසමාධිනති මහසමාධිසංඝට්ඨ ඵලසමාධිඤ්ඤා;⁴ ඉමසමිං සුමත්ත සිලානි මිසසානති කපිනානි. දුතියෙ සිලකඤ්ඤානති සිලරාසිං; සෙසවසෙපි ඵසෙව නසො. ඉමෙ පන නසොපි ඛතා මිසසානා⁵ කපිනානි.⁶

5. 3. 3.

තනියෙ න ච සහසාරනති න ච පභාවනනං; සහඛඛු මානි පභිජ්ජනසභාවං; අසොති කාලලොභං; ලොභනති ධපෙත්වා ඉධ චූතනානි වත්තාරි අවසෙසං⁷ ලොභං; සප්ඤ්ඤානති⁸ රජ්ජනං; විනතාසානි වතුභූමක කුසල⁹ විතතස්ස; තෙභූමකස්ස තාව උපකක්ඛිලොසා හොනතු¹⁰ ලොකුත්ත රස්ස කථං හොනති උපපජ්ජනං අපපදනෙන¹¹ යදගෙන න හි උපපජ්ජනං න දෙනති තදගෙනෙනව තෙ ලොකිසස්සාපි¹² ලොකුත්තරස්සාපි උපකක්ඛිලොසා නාම හොනති; සහඛඛු මානි ආරම්මණෙ වුණ්ණවි වුණ්ණභාවුපගමනෙන හිජ්ජනසභාවං; සමමා සමාධිසති ආසවානං ඛසාසානි ආසවානං ඛසසඛිකානස්ස¹³ අරහතස්ස අන්ධාස හෙතුනා කාරණෙන සමාධිසති, ඵත්තාවතා විතතං විතොධෙත්වා අරහතෙන පතිට්ඨිතඛිණ්ණසවං¹⁴ දසෙසධි¹⁵ ඉදුතිස්ස අභිඤ්ඤාපටිච්චෙධං දසෙසනෙනා සස්ස සස්ස මානි ආදිමාහ: තං උත්තානන්ථමෙවති.

5. 3. 4.

වතුන්ථ හතුපනිසොති හතුපනිසස්සො¹⁶ හතකාරණො; යථා භූතං¹⁷ ඤාණදස්සනනති නාමරූපපරිචෙජ්දඤ්ඤං ආදිං කත්වා තරුණ විපස්සනා; නිබ්බිදුපිරාගොති නිබ්බිදු ව විරාගො ව; තන්ථ නිබ්බිදු බලවිපස්සනා; විරාගො මහො; විමුතනිඤ්ඤානති ඵලවිමුතනි ව පච්චෙකඛනඤ්ඤාඤ්ඤා.

5. 3. 5.

පඤ්ඤමෙ සමමාදිට්ඨිති විපස්සනාසමමාදිට්ඨි; වෙතොවිමුතනි ඵලානි ආදිසු වෙතොවිමුතනිති මහසඵලසමාධි; පඤ්ඤාවිමුතනිති ඵල ඤ්ඤං; සිලානුග්ගතිගානි සිලෙන අනුග්ගතිතා අනුරක්ඛිතා; සුතා

1. පරිසාය, b. මිසසානාය, s.

2. අභිසමාචාරිකං, s.

3. භෙවං, s.

4. ඛලසමාධිඤ්ඤා, b.

5. මිසසානා, b.

6. කපිනා, s.

7. අවසෙස b, s.

8. සප්ඤ්ඤානති, b. l.

9. මාභුභුමක කුසල, b වතුභූමකකුසල, s.

10. හොනති, s.

11. අදනෙන, s.

12. යසෙපි, b. s.

13. ඛසසඛිකාන, s.

14. පතිට්ඨිතං ඛිණ්ණසවං, b. s.

15. දසෙසති, b. s.

16. හතඋපනිසස්සො, b.

[භික්ෂුපනිසස්සො, s.]

17. යථාභූත, b, s.

සුභගතිනාති ඛුහුසවෙන අනුග්ගතිනා; සාකච්ඡාසුභගතිනාති ඛලමසාකච්ඡාස අනුග්ගතිනා; සමථාසුභගතිනාති විනේශකත්තනාස අනුග්ගතිනා; ඉමස්ස පනත්තස්ස ආච්ඡාචත්¹ මධුරඛෙබ්බරො. රොපෙණා සමනතා මරියදං ඛන්තිනා කාලානුකාලං උදකං ආසිඤ්චිනා කාලානුකාලං මුලාති සොධෙණා කාලානුකාලං පතිතපාණ්ණෙන හරිනා² කාලානුකාලං මකකට්ඨාලං මුඤ්චිනා³ අමං පටිපත්තනෙනා පුරිසො දස්සෙ තඤ්ඤා, තස්ස හි පුරිසස්ස මධුරඛෙබ්බරොපනං විය විපස්සනාසමමා දිට්ඨි දට්ඨබ්බා, මරියදඛනිනං විය සිලෙන අනුග්ගණ්ණනං, උදකා⁴ සෙවනං විය සුතෙන අනුග්ගණ්ණනං, මුලපරිසොධනං⁵ විය සාකච්ඡාස අනුග්ගණ්ණනං, පාණ්ණකරණං⁶ විය කුතචිපස්සනාපාරිපත්තිකසොධනං⁷ වසෙන සමථානුග්ගණ්ණනං, මකකට්ඨාලමුඤ්චනං⁸ විය බලවිපස්සනාව සෙන විපස්සනානුග්ගණ්ණනං, එවං අනුග්ගතිතස්ස රුකධස්ස බිපස මෙව චබ්බිනා ඵලපදානං විය ඉමෙති සිලාදිති අනුග්ගතිනාස මුල සමමාදිට්ඨියා බිපසමෙව මග්ගවසෙන වසෙස්සිනා⁹ වෙතොවිමුත්තිපඤ්ඤ විමුත්තිඵලපදානං¹⁰ වෙදිතබ්බං.

5. 3. 6.

ජටෙඨ විමුත්තාසකනාති විමුච්චනකාරණාති; සන්ධාති සෙසු විමුත්තාසකතෙසු; සන්ධා ඛමමං දෙසෙස්සිති චතුස්චට්ඨමං දෙසෙස්සිති; අන්ධපටිසංචෙදිතොති පාලිඅත්ථං ජානනත්තස්ස; ඛමමපටිසංචෙදිතොති පාලිං ජානනත්තස්ස; සාමුප්පන්නාති තරුණපිති; පිතීති තුට්ඨාකාරභූතා බලවපිති; කාසොති නාමකායො; සස්සමග්ගතිති පටිපටස්සමග්ගති; සුඛං චෙදෙතිති සුඛං පටිලහති; විතතං සමාධිස්සිති අරහත්තඵලසමාධිනා¹¹ සමාධියති; අයං හි තං ඛමමං සුණ්ණෙනා¹² ආගතාගතවිධානෙන කුත විපස්සනාමග්ගඵලාති ජානාති තස්ස එවං ජානතො පිති උපපජ්ජති සො තස්සා පිතියා අනතරා මසකකිචුං න දෙතෙනා උපචාරකමච්ඡා නිකො හුනා විපස්සනං වසෙස්සිනා අරහත්තං පාපුණාති, තං සකාය වුත්තං “විතතං සමාධියති”ති. සෙසෙසුපි එතෙව නයො. අයං පන විසෙසො: සමාධිතිමිත්තනාති අට්ඨානිකාස ආරමභෙසු අඤ්ඤතරො සමාධියෙව සමාධිතිමිත්තනා; සුභගතිනං¹³ හොතිති ආදිසු¹⁴ ආචරියස්ස¹⁵ සන්තිතෙක කමමට්ඨානං උග්ගණ්ණනෙනන සුච්ඡි ගතිතං හොති සුච්ඡි මනසිකතං¹⁶ සුච්ඡි උපධාරිතං; සුපපටිච්චං පඤ්ඤායොති පඤ්ඤාසු සුච්ඡි පච්චිකං කතං; නස්මිං ඛමෙමති තස්මිං කමමට්ඨානපාලිබ්බමෙ; ඉති ඉමස්මිං සුතෙන පඤ්චපි විමුත්තාසකනාති අරහත්තං පාපෙණා කපිතාතිති.

1. ආච්ඡාචත්තං. s.

2. හාපෙණා. b. s.

3. උඤ්චිනා. b. s.

4. උදක. l. s.

5. මුලානං සොධනං. b.

6. පාණ්ණකරණං. s.

7. කුතචිපස්සනානං පටිපත්තික

භාසාධනං. s.

8. මකකට්ඨාලමුඤ්චනං. b. s.

9. දිට්ඨියා චබ්බිනා. s. චබ්බිනා. b.

10. අසුපපාදනං. b.

11. අරහත්තඵලං. b.

12. ඛමමං. b.

13. සුභගතිනං. b. s.

14. ආදිසු. s.

15. ආචරියං. s.

16. මනසි. b.

5. 3. 7.

සත්තමෙ අපමාණන්ති පමාණකරධම්මරතිතං ලොකුතතරං;
 නිසංකා පටික්ඛනාති¹ නෙපකෙකන ච සඨියා ච සමන්තාගතා හුත්වා;
 පඤ්ච ඤාණානිති පඤ්ච පච්චේක්ඛනඤ්ඤානි; පච්චන්තංගෙව
 උපපජ්ජන්තිති අත්තනියෙව උපපජ්ජන්ති; අංගං සමාධි පච්චුප්පනන
 සුඛො වෙමාති ආදිසු අරහත්තඵලසමාධි අධිපොතො; මග්ගසමාධි
 තිපි වදන්තියෙව, සො හි අපරිතපපිතකකිණේ සුචන්තා පච්චුප්පනන
 සුඛො; පුරිමො පුරිමො පච්චිමස්ස පච්චිමස්ස සමාධිසුඛස්ස පච්චග්ගතා
 ආයංගිං සුඛවිපාකො; කිලෙසෙති ආරක්ඛතා අවිසො; කාමා
 මිත්තවච්චාමිත්තලොකාමිත්තං අභාවා නිරාමිසො; බුද්ධාදිති මහාපුරිසෙති
 යෙවිතතතා අනාපුරිසසෙවිසො;² අභිගුණතතාය ආරම්භණසන්නතාය
 සබ්බකිලෙසදර්ථසන්නතාය ච සන්තො; අනප්පතියට්ඨනං³ පණිසො;
 කිලෙසපටිපස්සාද්ධියා ලද්ධතතා කිලෙසපටිපස්සාද්ධිභාවං වා ලද්ධතතා
 පටිපස්සාද්ධිලද්ධො; පටිපස්සාද්ධං පටිපස්සාද්ධිති හි ඉදං අත්තො
 එකං, පටිපස්සාද්ධිකිලෙසෙන වා අරහතා ලද්ධතතාපි පටිපස්සාද්ධි
 ලද්ධො;⁴ එකොදිභාවෙන අධිගතතතා එකොදිභාවමෙව වා අධි
 ගතතතා එකොදිභාවාධිගතො; අප්පගුණසංසට්ඨමාධි විය සසම්ඛා
 රෙන සප්පයොගෙන විතොතනං⁵ පච්චනිකධමෙව⁶ නික්ඛන්ත කිලෙසෙ
 වාරෙත්වා අනධිගතතතා න සසම්ඛාරනික්ඛණ්ණවාරිනිවෙත්වා;⁷ තඤ්ච
 යමාධිං⁸ සමාපජ්ජන්තො තතො වා⁹ වුට්ඨිගතො සතිවෙපුලලප්පත්තතතා
 සතොව සමාපජ්ජති සතොව වුට්ඨිගති සථා පරිච්ඡන්තකාලවසෙන වා
 සතො සමාපජ්ජති සතො වුට්ඨිගති තස්මා යදෙත්ථ අයං සමාධි
 පච්චුප්පනනසුඛො වෙව ආයතිඤ්ච සුචචිපාකොති¹⁰ එවං පච්චවෙක්ඛ
 මානස්ස පච්චන්තංගෙව අපරපච්චයඤ්ඤාණං¹¹ උපපජ්ජති තං එකං ඤාණං,
 එකං¹² නයො ගෙසෙසු. එවං ඉමානි පඤ්ච ඤාණානි¹³ පච්චන්තංගෙව
 උපපජ්ජන්තිති.¹⁴

5. 3. 8.

අවංගමෙ අවිසංසාති වික්ඛම්භනවසෙන පටිනෙති¹⁵ කිලෙසෙති
 ආරක්ඛා සිතස්ස; භාවනං දෙසෙස්සාමිති බ්‍රාහ්මනං වසිත්තං පකාසධිස්සාමි;
 ඉමිමෙව ඤායන්ති ඉමං කරජ්ජායං; අභිසංඤ්ඤානිති තෙමෙති සෙනගෙති
 සබ්බත්ථ පටිත්තපිටිසුඛං කරොති; පටිසංඤ්ඤානිති සමන්තතො සංඤ්ඤති;
 පටිසුරෙතිති වාසුතා ගස්සං විය සුරෙති; පටිපථරතීති සමන්තතො

1. පටික්ඛනාති. b.	9. තතොව. b.
2. මහාපුරිසසෙවිසො. b.	10. සුඛවිපාකොචාති. b.
3. අනප්පතියට්ඨන. s.	11. අපරපච්චයං ඤාණං. b.
4. පටිපස්සාද්ධිලද්ධො. b. l. s.	12. ඉදං පච්චිම පච්චවෙක්ඛණ ඤාණං. s.
5. සප්පයොගෙන. b.	13. එසෙව. b.
6. පච්චනිකධමෙම. s.	14. ඉමානි. b.
7. මාරිතප්පත්තො. s. මාරිමාවෙව. b.	15. උපපජ්ජති. s.
8. තං සමාධිං. s. අඤ්ඤාසමාධිං. b.	16. පණිසං. b.

ප්‍රභතී : සබ්බාවගො කායසංඝාති තස්ස හික්ඛුතො සබ්බකොට්ඨාසවගො
 කායසංඝ; නික්ඛු උපාදිණණකසන්නතිපට්ඨානිධානෙ ඡවිමංසලොභිකානු
 ගතං අණුචතතමපි ධානං පඨමජ්ඣානසුඛෙන අප්‍රථං¹ නාම න භොති.
 දුගෙඛාති ඡේතො පටිබලො නභානිසවුණණානි² කාතුඤ්ඤව යොජෙ
 තුඤ්ඤ සන්නෙතුඤ්ඤ; සංසථලෙති³ යෙන කෙනවි ලොභෙන කත
 භාජනෙ; මහතිකභාජනං⁴ පන වීරං න භොති සඤ්ඤනතස්ස හිජ්ජති තස්මා
 තං න දසෙසයි; පටිපෙට්ඨාසකං. පටිපෙට්ඨාසකානි සිඤ්ඤෙත්වා සිඤ්ඤෙත්වා;
 සන්නෙසාති වාමගජේන කංසථාලං ගගෙත්වා දක්ඛිණගජේන පමාණ
 යුතතං උදකං සිඤ්ඤෙත්වා සිඤ්ඤෙත්වා පරිමද්දනො⁵ පිණ්ණං කතෙරස්ස;
 සෙතභානුගතාති⁶ උදකසෙතගෙන අනුගතා; සෙතභපරෙතාති
 උදකසෙතගෙන පරිතතා; සන්නර්මාතිරාති⁷ සද්ධිං අනෙතාපදෙ
 තෙන වෙව ඛිනිපදෙසෙන ව; සබ්බත්ථකමෙව උදකතෙතගෙන ප්‍රථකාති
 අජේවා; න ච පශ්ඤර්හිති⁸ න ඉමිතා⁹ උදකං පශ්ඤර්හි සක්කා හොති
 ගජේනපි චිතිපි අභිතුලිති ගගෙත්වා ඔට්ටිකායපි කාතුනති අජේවා;
 දුතිසජ්ඣානසුඛඋපමායං : උඛිතිද්දදුකොති උඛිතිතනඋදකො;¹⁰ න
 ගෙට්ඨා උඛිතිජ්ජත්වා උග්ගච්ඡනඋදකො අනෙතායෙව පන උපපජ්ජන
 උදකොති අජේවා; අඤ්ඤානති ආගමනමගො; දෙවොති මෙකො;
 කාලෙන කාලානති අනුග්ගමාසං වා අනුදසාහං වාති¹¹ අජේවා; ඛාජනති
 වුට්ඨිං; නානුප්පවෙවෙජ්ජනාති¹² න පවෙසෙස්ස න වසෙස්සාති අජේවා;
 සිතා වාජිඛාරා උඛිතිජ්ජත්වාති සිතා වාරිධාරා තං¹³ රහදං පුරස්මානා
 උපපජ්ජත්වා; හෙට්ඨා උග්ගච්ඡනඋදකං හි උග්ගනත්වා හිජ්ජනතං¹⁴ උදකං
 බොහෙති චතුති දිසාති පටිසනඋදකං පුරාණපණණතිණකට්ඨදණ්ණං¹⁵
 කාදිති උදකං බොහෙති වුට්ඨි උදකං¹⁶ ධාරානිපාතවුඛිඛුලකෙති උදකං¹⁷
 බොහෙති සන්නිසින්නමෙව¹⁸ පන හුත්වා ඉද්ධිනිමුත්තමිව උපපජ්ජ
 මානං¹⁹ උදකං ඉමං පදෙසං ඵරති ඉමං න ඵරතීති නත්ති තෙන අප්‍රථෙට්ඨා
 කාසො නාම න භොති. තත්ථ රහදෙ විය කරජකායො, උදකං විය
 දුතිසජ්ඣානසුඛං සෙසං පුරිමනගෙතෙව වෙදිතබ්බං. තතිසජ්ඣානසුඛ
 උපමායං උපපලාති එත්ථ සන්නිති උපපලිති; සෙසපදවයෙපි එතෙව
 නගො, එත්ථ ච සෙතරතතනිලෙසු යං නික්ඛු උපපලමෙව උතතකසන
 පතනං²⁰ පුණ්ණිට්ඨකං; සතපතනං පදුමං, පතනනිසමං වා විනාපි සෙතං
 පදුමං රතනං පුණ්ණිට්ඨකානි අයමෙත්ථ විනිවජ්ජයො, උදකා අනුගතො

1. අප්‍රථං. b.
2. නභානිස වුණණාති. b. i.
3. කංසථලෙති. b.
4. මහතිකභාජනං b.
5. පරිමද්දනො. s. මජ්ජනිකා. b.
6. සිංහනානුගතාති. s.
7. අනුගතා සමිත්තර්මාතිරාති. b.
8. නාමපශ්ඤර්හිති. b.
9. න ඛිත්ථ ඛිත්ථ. s. න ඛිත්ථ. ඛිත්ථ. b.
10. උදකං. b.

11. ව අනුදසාහසුඛාති. b.
12. නානුප්පවෙවෙජ්ජනාති. b. s.
13. සිතවාරිතං. s.
14. හිජ්ජනතං. b.
15. දණ්ණු s.
16. උදකං. s.
17. උදකං. b. s.
18. සන්නිසින්නාමෙව. b.
19. උඛිතිජ්ජමානං. b.
20. උපතතකසනපතනං. s.

නිති¹ උදකතො න උග්ගතානි; අනෙතානිමුග්ගපොසිනිති² උදකතඋග්ග අනෙතා නිමුග්ගානියෙව හුන්වා පුසන්නි³ වඩ්ඪන්ති අනේ. සෙසං පුරිමනසෙනෙව වෙදිතබ්බං චතුන්ජකානඋපමායං සපිසුදෙබ්බන චෙතසා සපිසොදුගෙනාති එන් නිරුපකතිලෙඝවෙඨන පරිසුද්ධං පහසුරවෙඨන පරියොදුතං වෙදිතබ්බං; ඔදුගෙන චිකේන්නාති ඉදං උතුඵරණේන් වුත්තං, කිලිට්ඨව්වේන හි උතුඵරණං න හොති තං ඛණං ඛොතපරිසුද්ධෙන උතුඵරණං බලවං හොති, ඉමිසා හි උපමාය වන් විය කරජකායො, උතුඵරණං විය චතුන්ජකානසුඛං, තස්මා යථා සුතභාතස්ස පුරිසස්ස පරිසුද්ධං වන් සසීසං පාරුපිත්වා තිසිත්තස්ස සරිරතො උතු සබ්බමෙව වන් ඵරති න කොච වන්ස්ස අපුරව්ඨාකායො හොති එවං චතුන්ජකානසුඛෙන භික්ඛුනො කරජ කායස්ස න කොච ඕකායො අපුරව්ඨා හොතිති එවමෙත් අනේ දුට්ඨබ්බො, චතුන්ජකානචිකත්තමෙව වා වන් විය, තංසමුට්ඨානරූපං උතුඵරණං විය, යථා හි කන්චි කන්චි ඔදුතව්වේ⁴ කායං අපුසනෙතපි⁵ තංසමුට්ඨානෙන උතුනා සබ්බන්තමෙව කායො පුරව්ඨා හොති එවං චතුන්ජකානසමුට්ඨාපිතෙන සුබ්බරූපෙන⁶ සබ්බන්තමෙව භික්ඛුනො කායො පුරව්ඨා හොතිති එවමෙත් අනේ දුට්ඨබ්බො; සච්චමෙක්ඛනනි මිත්තනති පච්චවෙක්ඛනඤ්ඤත්තමෙව; සුග්ගහිතං.⁷ හොතිති යථා තෙන කානවිපස්සනාමග්ගා සුට්ඨි ගහිතා හොති එවං පච්චවෙක්ඛනනි මිත්තං අපරාපරෙන පච්චවෙක්ඛනනිමිත්තෙනෙනෙව සුට්ඨි ගහිතං හොති; අසෙසං වා අසෙසංගති අසෙසං එකො අසෙසං එකං අත්තතො යෙව හි අත්තනා⁸ පාකටො හොති, සිග්ගා වා හිසිග්ගනනි සිතකස්සාපි නිසිත්තො පාකටො හොති; තෙන වුත්තං. සෙසෙසුපි එයෙව නයො, උදකමණිකොති සමෙබලා උදකමාපි; සමතිතනිසොති සමහරිතො; කාකසෙසොති මුඛවට්ඨිං නිසිදිත්වා කාතෙන හිටං අනා මෙත්වා පාතබ්බා; සුභුමිසනති සමභුමියං; “සුභුමෙ සුබෙතෙන විහන ඛාණ්ණකෙ ඛිජාති පතිට්ඨාපෙය්සා”ති එන් පන මණ්ඩභුමි සුභුමිති ආග්ගා, වාතුමමගාපමෙති විත්තං මගාමග්ගානං විනිවිජ්ඣිත්වා ගතව්ඨානො; ආජෙසෙසංගති විනිතඅස්සරෙථා; ඔබ්බනසෙනොදෙති යථා රථං අභිරුඡිත්වා සිත්තෙන සකකා හොති⁹ ගණ්ඨිත්වං එවං ආලම්බනං නිසාය තිරියතො ධාපිතපතොදෙ; සොග්ගාවජිසොති අස්සාවරියො; සෙව අස්සදමෙව සාරෙතිති අස්සදමමසාරපි; සෙතිවජ්ඣනනි යෙන යෙන මසග්ගන ඉවජති; යදිවජ්ඣනනි යං යං ගතිං ඉවජති; සාරෙය්සාති උජ්ජකං පුරතො පෙසෙය්ස; සච්චාසාරෙය්සාති පටිතිවතෙනෙය්ස; එවං හෙට්ඨා පඤ්චති අබ්බෙති සමාපත්තිපරිකමං කමෙත්වා ඉමාහි තිති

1. උදකානුගතනානිති. b s

2. අනෙතානිමුග්ගපොසිනිති. b

3. පුසන්නි. b. s.

4. ඔදුතව්වේන. b.

5. අපුසනෙතාපි. b. අපුසනෙතාපි. s.

6. සුබ්බසුඛෙය්ස. b.

7. සුග්ගහිතං. b. s.

8. අත්තනා. b. අත්තනා. s.

9. සකකානං. b.

උපමාහි පඤ්චකනිපාතයා ආනිසංසං දසෙකොනා ඉද්දනි විණාසවස්ස අභිඤ්ඤාපටිපාටිං දසෙකොනං “ඡයා සචෙ ආකඛ්ඛනී”ති ආදිමාතා තං උත්තානන්තවෙධාති.

5. 3. 9.

නවමෙ අද්ධානිකම්මො භොතීති දුරං අද්ධානමග්ගං¹ ගව්ජනෙතා ඛමති අධිවාසෙත්තුං සකෙකාති; පඬානකම්මොති පඬානවිරියකම්මො;² චඛකමාධිගෙහො³ සමාධිති චඛකමං අධිස්භනෙත්තන අධිගතො අධින්නං සමාපත්තීතං අඤ්ඤාතරසමාධි; විරමචීතීකො භොතීති විරං තිව්ඤ්ඤා; ඝිතකෙන ගතීතනිමිත්තං හි නිසින්නස්ස නස්සති, නිසින්නෙන ගතීත නිමිත්තං නිපන්නස්ස, චඛකමං අධිව්ඤ්ඤාතරසමාධි⁴ ගතීත නිමිත්තං පන ඝිතස්සපි නිසින්නස්සපි නිපන්නස්සපි න නස්සතිති.

5. 3. 10.

දසමෙ උද්ධං උග්ගත්තතා⁵ උච්චො රාසිභාවෙන ච මහාසද්දෙ ඵනෙසන්ති උච්චාසද්දමහාසද්ද; තෙසු හි උග්ගතුග්ගතෙසු⁶ ඛතතිය මහාසාලමුඛමණ්ඩලාදිසු⁷ මහාසකකාරං ගහෙනා ආගතෙසු⁸ අසුකස්ස මකාසං දෙථ අසුකස්ස මකාසං දෙථාති වුත්තෙ මයං පඨම තරං ආගතා මයං පඨමතරං ආගතා නන්ති⁹ මකාසොති ඵලං අඤ්ඤා මඤ්ඤා කපේත්තානං සද්දෙ උච්චො චෙව මහා ච අගොසි. කෙච්චමා මඤ්ඤා මච්චවිලොපෙති¹⁰ කෙච්චටා¹¹ විස මච්චවිලොපෙ; තෙසං හි මච්චපච්චිං ගහෙනා ආගතානං විකම්මනව්ඤ්ඤා මග්ගං දෙථ මග්ගං දෙථාති වදනො මහාජනස්ස ඵවරූපො සද්දෙ භොති, මිලුකසුඛතී;¹² අසුච්චිකං; මිද්ධසුඛතී නිද්ධසුඛං; ලාභසන්තාරසිලොකසුඛතී ලාභසන්තාරකෙට්ඨි පණ්ණාසකපණ්ණාසක උපපන්නසුඛං; නගනිහනාම ගමිස්සනතීති¹³ තං තදෙව හභවතා¹⁴ ගතභානං ගමිස්සනති අනුබන්ධස්සනතිශ්චෙති වුත්තං භොති; නාඨා හි ගහෙනා ගහවිහො සිලසද්දෙණිනී යසමා නථාට්ඨං තුමහාකං සිලකෙට්ඨි සද්දෙණිනී අනෙ; මා ච මයා යසොති මයා සද්ධං යසොපි මා සමාගව්ජතු; ඵසො යස්ස නිස්සංකෙට්ඨි ඵසා තස්ස¹⁵ නිපථතී;¹⁶ පිසොනනති පිසජනකානං¹⁷ ඵසො යස්ස නිස්සංකෙට්ඨි ඵසා පිසභාවස්ස නිපථතී; අසුගනිමිත්තොත්තු සොකනති අසුගනමමධිකානාත්තුසොගං; සුගනිමිත්තොති රාගධිකානිසෙ

1. අද්ධානං. මග්ගං. s	9. වුත්තෙමග්ගං. පඨමතරං. නන්ති. s
2. පඬානකම්මොති විරියකම්මොති. b. s.	10. මච්චවිලොපෙති. s
3. චඛකමාධිගෙහො. s	11. කෙච්චෙව. s.
4. තවථකාරමමෙණ. b.	12. මිලුකසුඛතී. b. s.
5. උග්ගත්තතා. s.	13. ගමිස්සනතී. b.
6. උග්ගතුග්ගතෙ. l. b	14. ගංගදෙවගහවිහො. b. ගහවිහො. s.
7. මහාසලාදයො. b. l.	15. ඵසා. මිලුකභාවස්ස. s.
8. අගතෙ. b.	16. මාසමාගව්ජතු. b.

ඉට්ඨාරම්මෙණ; එසො නස්ස නිස්සංයොති එසා නස්ස අසුභනිමිත්තා
නුයොගස්ස නිප්පතති; එවම්මසම්¹ සුතො ඉමෙසු පඤ්චසු ධානෙසු
විපස්සනාව² කරිතාති.

පඤ්චබ්බිකවග්ගො නුතිසො.

5. 4. 1.

වතුන්සු පඨමෙ සුමනාරාජකුමාරීති මහාසකකාරං කන්වා පන්තං
පන්තො³ එවංලද්ධනාමා රාජකඤ්ඤ; විපස්සිගමමාගමිබුද්ධිකා
ලම්භි⁴ නාගරෙසු⁵ සුභ්බිමි කන්වා සන්ථාරං අමානං ගණනියාමාති
සෙනාපතිං නිස්සංය බුද්ධිපමුඛං⁶ සඛ්ඤං ලභිතො පටිපාටියා පුඤ්ඤනි
කාතුං ආරදොසු⁷ සබ්බපඨමදිවසො⁸ සෙනාපතිස්ස අගොසි,⁹ තස්මි
දිවසෙ සෙනාපති මහාදුතං සජ්ජන්තො අජ්ජ යථා අඤ්ඤ කොචි
එකභික්ඛමි¹⁰ න දෙති එවං රක්ඛ්ථාති සමන්තා පුරිසෙ ධිපෙසි,¹¹ තං
දිවසං සෙට්ඨිහරියා රොදමානා ධිතරං¹² පඤ්චති කුමාරිකාසතෙති සද්ධිං
කිළිතො ආගතං ආහං¹³ සවෙ අමම තව ජිතා ජීවෙය්‍ය අජ්ජාහං පඨමං
දසබ්බං භොජෙය්‍යනති, සා තං ආහ අමම මා චන්තයි¹⁴ අහං තථා
කරිස්සාමි යථා බුද්ධිපමුඛො සඛ්ඤා අමානං පඨමං භික්ඛං භුඤ්ජියාතීති,
තතො සකසහස්සශක්තිකාය සුවණ්ණපාතියා¹⁵ නිරුද්ධනායාසං පුරෙත්වා
සප්පිමබ්බකකිරාති¹⁶ අභියඤ්චරිතො අඤ්ඤාසා පාතියා පටිකුජ්ජන්තො,¹⁷
තං සුමනමාලාගුණෙති¹⁸ පරික්ඛිපිතො මාලාගුලසද්ධං කන්වා භගවතො
ගාමං පවිසනවෙලාය සයමෙව උක්ඛිපිතො දුසිගණ්¹⁹ පරිවුත්තා ඝරා නික්ඛමි,
අන්තරාමස්සෙ සෙනාපතිනො²⁰ උපට්ඨාකා අමම මා ඉත්තො ආගමාති²¹
චදනති, මහා පුඤ්ඤ නාම මනාපකථා භොනති, න ච නෙසං පුත්තපුත්ත
කපේන්තානං²² පරික්ඛිපිතුං සක්කා හොති සා චුල්ලපිත²³ මහාපිත මාතුල
කියා තුමෙහ ගතතුං න දෙථාති ආහ, සෙනාපතිනා අඤ්ඤාසා කස්සචි
බාදනියභොජනියං²⁴ දුතුං²⁵ මා දෙථාති ධිපිතමහ අමමාති, කිං පන මෙ²⁶
හන්ථි බාදනියභොජනියං පස්සථාති, මාලාගුලං පස්සාමාති, කිං තුමානං
සෙනාපති මාලාපුෂ්පමි කාතුං න දෙතිති, දෙති අමමාති, තෙනති
අපෙථාති භගවන්තං උපසඤ්ඤාමිතො මාලාගුලං ගණන්තො²⁷ භගවාති ආහ :
භගවා එකං සෙනාපතිස්ස උපට්ඨාකං ඔප්පොකෙත්වා මාලාගුලං ගණන්තො
පෙසි, සා භගවන්තං චජ්ජිතො භගවා භවාතිතිබ්බතති²⁸ මෙ සති

1. එවම්බුද්ධිමි. b	11. ධිපෙසි. b	21. අගමිති s අගමාසිති. b.
2. විපස්සනා. s.	12. රොදමානා. b, s	22. නෙසං පුත්තපුත්ත.
3. පට්ඨිතං පට්ඨප්පඤ්ඤා. s.	13. ධිතරං ආහ. b, s.	23. ගණන්තානං කථා, b,
4. කාලකම්. b. s.	14. වික්ඛිපිත. b.	24. බාදනිය භොජනියං, b,
5. නාගරෙති b	15. වාටියා. s,	25. බාදනිය භොජනියං, s,
6. බුද්ධිපමුඛං. b. s.	16. සක්කාරාදිති. s	26. මම. b.
7. ආරදොසි b.	17. පටිකුජ්ජන්තො. b, s	27. ගණන්තොපථ, s.
8. දිවසෙ. s.	18. මාලාගුලෙති. b, s.	28. භවාතිතිබ්බතති. s.
9. මාගර අගොසි. s	19. දුසිගණ් s බාසිගණ්. b.	
10. එකං සික්ඛමි. s	20. සෙනාපති. s,	

පරිත්‍යක්‍යනජ්චිතං නාම මා හොතු අයං සුමනමාලා විය නිබ්බන්ත¹
 නිබ්බන්තවංශානෙ පියාව හොමි නාමෙන ච සුමනායෙවංති පඤ්ඤා
 කතා² සඤ්ඤා සුඛිති හොතිති චුත්තා වජ්ඣිතා පදකම්මං කතා
 පක්කාමි,³ හගවාපි සෙනාපතිස්ස ගෙනං ගනත්වා පඤ්ඤාතතාසනෙ
 නිසිදි, සෙනාපති යාගං ගහෙත්වා උපභඤ්ඤි,⁴ සඤ්ඤා හඤ්ඤා පිබ්බෙසි,⁵
 නිසිදෙනො හනෙත භික්ඛුසමෙකාති, අඤ්ඤා නො⁶ එකො අනතරා⁷ පිණ්ඩ
 පාතො ලද්ධාති, සො⁸ මාලං අපනෙත්වා පිණ්ඩපාතං අද්දස, චුලලු⁹
 පට්ඨාකො ආග සාමි මාලාති මං වත්වා මාතුගාමො වඤ්ඤෙසිති, පායාසො
 හගවන්තං ආදිං කතා සබ්බභික්ඛුනං¹⁰ පහොසි, සෙනාපති අත්තනො
 දෙයාධම්මං අද්දසි, සඤ්ඤා හතනතිච්චං නත්වා මඛගලං වත්වා පක්කාමි,¹¹
 සෙනාපති කා නාම සා පිණ්ඩපාතමද්දසිති පුච්ඡි, හෙවංසිති සාමිති,
 සප්පඤ්ඤා¹² ඉඤ්ඤා එවරුපාය සරෙ වසන්තියා¹³ පුරිසස්ස සග්ගසමපතති
 නාම නා¹⁴ දුලලහාති නං ආනෙත්වා ජෙට්ඨකට්ඨානෙ ධූපෙසි, සා පිතු¹⁵
 ගෙහෙ ච සෙනාපතිගෙහෙ ච ධනං ගහෙත්වා යාවතායුක්කං තථාගතස්ස
 දුතං දත්වා පුඤ්ඤාති කරිත්වා¹⁶ තතො චුත්තා කාමාවචරදෙවලොකෙ
 නිබ්බන්තති, නිබ්බන්තකම්මණෙයෙව¹⁷ ජාණ්ණමනෙත්තන¹⁸ ඔබ්බිතා සකලං¹⁹ දෙව
 ලොකං පුරයමානං²⁰ සුමනවස්සං වස්සි, දෙවතා අයං අත්තනාව අත්තනො
 නාමං ගහෙත්වා ආගතාති සුමනා දෙවධිතානෙවස්සා²¹ නාමං අකංසු,
 සා එකනචුට්ඨිකපෙප²² දෙවෙසු ච මනුස්සෙසු ච සංගරන්ති නිබ්බන්ත
 නිබ්බන්තවංශානෙ අවිජ්ජිතසුමනවස්සා සුමනා²³ සුමනානෙව නාමා අහො
 සිති.²⁴ ඉමසමිං පන කාලෙ කොසලරඤ්ඤා අග්ගමහෙසියා කුච්ඡිසමිං²⁵
 පටිසඤ්ඤා ගණති, තාපි පඤ්ඤාසතා කුමාරිකා තං දිවසඤ්ඤාදව තත්මිං
 තත්මිං කුලෙ පටිසඤ්ඤා ගහෙත්වා එකදිවසෙයෙව සබ්බා මාතුකුච්ඡිතො
 නිකම්මිංසු, තං බණ්ණෙයෙව ජාණ්ණපපමාණෙන ඔබ්බිතා සුමනවස්සං වස්සි, තං
 දිස්වා රාජා පුබ්බෙ කතාභිතිහාරා එසා හවිස්සතිති තුට්ඨමානො²⁶ ධිතා
 මෙ අත්තනාව අත්තනො නාමං ගහෙත්වා ආගතාති සුමනානෙවස්සා නාමං
 කතා මග්ගං ධිතා න එකිකාව නිබ්බන්තියස්සතිති නගරං විවිතාපෙනො
 පඤ්ඤා දුරිකාසතාති ජාතාතීති සුචා සබ්බා අත්තනාව පොයාපෙසි,
 මාසෙ මාසෙ නෙ පුත්තන²⁷ ආනෙත්වා මම ධිතු දස්සෙථාති ආග, එවමෙයා²⁸
 මහාසක්කාරං කතා පඤ්ඤා පඤ්ඤා එවංලද්ධිනාමාති වෙදිතබ්බා,
 තස්සා සත්තවස්සිකකාලෙ අනාඨපිණ්ඩිකෙන විහාරං නිවංශාපෙනා තථා

1. විය. s.	[මකාසි. s	1'. පක්කාමි. b	21. සුමනානෙවස්සා. s.
2. පඤ්ඤාකම්මාසි. b. පට්ඨන	12. සප්පඤ්ඤා. s		22. එකනචුට්ඨිකපෙප. s
3. පක්කාමි. b.	13. න. s.		23. වස්සා. s.
4. උපභව්ඤ්ඤා. s. [පක්කං පිදති. s.	14. නාම. s.		24. අහොසි. b, s
5. හගවත්තපිදති b හගෙත්ත	15. සාපිමි. තු. s.		25. කුච්ඡිසමි. s,
6. නුසමා. b.	16. කාලො. s.		26. සුචා, s,
7. අත්තනාමෙක. b. s.	17. ගෙවස්සා. s.		27. සමපනොස පනොස, b,
8. ලභොති b s ලභොතිනෙ. l.	18. ජාණ්ණපපමාණෙන. b.		28. එවමෙවස්සා, s,
9. චුච්ඡි. b. s.	19. සකල. s.		
10. සබ්බභික්ඛුසමස්සා. b.	20. පරිපුරයමානං. b.		

ගතස්ස දුතෙ පෙසිතෙ සන්ථා භික්ඛුසංඝපරිවායො සාවච්ඡියං¹ අගමාසි,
 අනාථපිණ්ඩිකො ගතත්වා රාජානං එවමාහ² මහාරාජ සත්ථු ඉධාගමනං
 අමනාකම්පි මඩ්ඛලං තුමනාකම්පි මඩ්ඛලමෙව සුමනං රාජකුමාරිං පඤ්චති
 දුරිකාසතෙති සද්ධිං පුණ්ණසංවෙ ව ගනිමාලාදීති ව ගාභාපෙත්වා දසබලස්ස
 පච්චුක්ඛමනං පෙසෙරාති, රාජා සාධු මහාසෙට්ඨිති³ නථා අකාසි, සාපි
 රඤ්ඤා චුක්ඛනාසෙතෙව ගතත්වා සන්ථාරං වන්දිත්වා ගනිමාලාදීති පුජෙත්වා
 එකමනනං අවසාසි, සන්ථා තස්සා ධම්මං දෙසෙසි, සා පඤ්චති කුමාරිකා
 සතෙති සද්ධිං සොතාපතතිඑළෙ පතිට්ඨාසි, අඤ්ඤාතිපි පඤ්ච දුරි
 කාසතානි පඤ්ච මාතුගාමසතානි පඤ්ච උපාසකසතානි⁴ තස්මිං යෙව ඛණේ
 සොතාපතතිඑළං පාපුණ්ණියු, එවං තස්මිං දිවසෙ අත්තරාමභෙගයෙව
 මෙ සොතාපතනාසහස්සාති ජාතාති, ඡෙති භගවා සොත්තපසඛිකමිති
 කසමා උපසඛිකමි,⁵ පඤ්ඤං පුට්ඨිතුනාමනාය, කස්ස පසමොසමිබ්බදාකාලෙ
 කීර සභායතා වෙ භික්ඛු අගෙසුං, තෙසු එකො සාරාණීයධම්මං පුරෙති
 එකො භතතභ්ගවතනං, සාරාණීයධම්මපුරකො ඉතරං ආභ: ආවුසො
 අදින්නස්ස එළං නාම නත්ති අත්තනා ලද්ධං පරෙසං දත්වා භුඤ්ජිතුං වට්ට
 නීති, ඉතරො⁶ ආභ⁷ ආවුසොත්තං න ජනාසි දෙය්‍යධම්මං⁸ විනිපාතෙත්තුං න
 වට්ටති අත්තනො යාපනමත්තමෙව ගණ්ණනෙත්ත භතතභ්ගවතනං⁹
 පුරෙත්තුං වට්ටනීති, තෙසු එකොපි එකං අත්තනො ඔවාදෙ මනාමරෙත්තුං
 නාසකති,¹⁰ වෙපි අත්තනො පටිපත්තිං පුරෙත්වා තතො චුතා කාමාවචර
 දෙවළොකෙ නිබ්බන්තිංසු, තත්ථ සාරාණීයධම්මපුරකො ඉතරං පඤ්චති
 ධම්මෙති අධිගණ්ණි, එවං තෙ දෙවෙසු ව මනුස්සෙසු ව සංසරනතා
 එකං බුද්ධන්තරං ඛෙපෙත්වා ඉමස්මිං කාලෙ සාවච්ඡියං නිබ්බන්තිංසු,
 සාරාණීයධම්මපුරකො කොසලරඤ්ඤා ගෙගෙ¹¹ මහෙසියා කුච්ඡස්මිං
 පටිසන්ති ගණ්ණි, ඉතරො තස්සා එව උපට්ඨාකඉච්ඡියා කුච්ඡස්මිං
 පටිසන්ති ගණ්ණි, තෙ වෙපි ජනා එකදිවසෙයෙව ජායිංසු, තෙ නාම
 ගණ්ණදිවසෙ නාතාපෙත්වා සිරිගබ්බෙ නිපජ්ජාපෙත්වා විනාමපි මාතරො
 බති සක්කාරං සංවිදතිංසු, තෙසු සාරාණීයධම්මපුරකො අකතිති
 උමම්මෙත්වා මහන්තං සොතව්ජන්තං සුපඤ්ඤාතනං¹² සිරිසයනං අලඛිත
 පටිසත්තව නිවෙසනං දිස්වා එකස්මිං රාජකුලෙ නිබ්බන්තොස්මිති
 අඤ්ඤාසි, සො කිනනුබො කමමං කත්වා ඉධ නිබ්බන්තොස්මිති
 ආවජෙජ්ජෙනා¹³ සාරාණීයධම්මනිස්සන්දනාති ඤාත්වා සභායො¹⁴ මෙ කුභිං
 නුබො¹⁵ නිබ්බන්තොති ආවජෙජ්ජෙනා නිවසගෙන නිපන්තං දිස්වා
 අයං භතතභ්ගවතනං පුරෙමිති¹⁶ මම වචනං න ගණ්ණි ඉමස්මිං දුති
 නිග්ගණ්ණනට්ඨානො¹⁷ නිග්ගණ්ණිත්තුං වට්ටනීති සමම මම වචනං නාකාසිති
 ආභ, අථ කිං ජාතනති, පස්ස මග්ගං සමපතතිං සෙතව්ජන්තස්ස ගෙට්ඨා

1. සාවච්ඡියං b. s, 5. උපසඛිකමිති b. s, 9. භතතභ්ගවතනං s 13. ආවජ්ජෙනා. b
 2. යත්තමාහ, s. 8. පත b. s. 10. තසකති s. 14. නුබො, s.
 3. ගෙට්ඨිති s. 7. පත. b. 11. රඤ්ඤා අත්ත b s 15. කුභිං s.
 4. ම s. 8. නාම. b s. 17. සුපඤ්ඤාතන s 16. පුරෙමි. s.
 17. ඉමස්මිං ඉදති නං ආනෙ, b s.

සිරිසංයෝග නිපනෙතාසම් නිං නිවමවෙ ඵද්ධිඅභරකමන්තෙ¹ නිපනෙතා
සිති, කිං පන නිං එතං නිසංයං මානං කරොසි ත්ඤ්ඤාපෙක්ඛාකාති²
කතා පිලොතිකාස පලිවෙසිතං සබ්බමෙතං පඨවිධාතුමත්තමෙවාති,
සුමනා තෙසං කථං සුනා මම භාතිකානං සන්තිකෙ කොපි නාපීති
තෙසං සම්පං ගව්ඡන්ති වාරං නිසංයං සිතා ධාතුති වචනං සුනා
ඉදං ධාතුති වචනං ඛතිධා නාපී මම භාතිකා සමණදෙවපුත්තා
භවිස්සන්ති පිනෙත්වා සවාහං ඉමෙ එවං කප්ථන්ති මානාපිතුනං³
කප්ථස්සාමි අමනුස්සා එතෙති නිගරාපෙස්සන්ති ඉමං⁴ කාරණං අඤ්ඤාස්ස
අකප්ථො කඛිඛාප්ථෙදං⁵ පුරිසභෙරඤ්ඤාකං මම පිතරං මහාගොතම⁶
දසබලංගෙව පුච්ඡස්සාමිති භුත්තපාතරාසා රාජානං උපසඞ්ඛමිත්වා දස
බලස්ස⁷ උපට්ඨානං ගමිස්සාමිති ආහං රාජා පඤ්ච රථසනාති ගොජාපෙසි
ජලේදිපතලසම් හි තිස්සොව ඤාමාරියො පිතුනතා සන්තිකා⁸ පඤ්ච⁹
රථසනාති ලභිංසු, ඛිමඞ්සාරරඤ්ඤා සිතා චුඤ්ඤි රාජකඤ්ඤා, ධනඤ්ඤා¹⁰
සෙට්ඨස්ස සිතා විසාඛා, අයං සුමනා රාජකඤ්ඤාති, සා ගක්ඛමාලෙ¹¹ ආදාය
රථෙ සිතා පඤ්චරථසනපරිවාරා ඉමං පඤ්ඤා පුච්ඡස්සාමිති යෙන භගවා
තෙත්වපසඞ්ඛමි,¹² ඉධිසංසුති ඉධි භවෙය්සං; එතො දාසකොති එතො
අත්තනා ලභිලාභතො¹³ පරස්ස දන්තා පරිභුඤ්ඤානකො සාරණීයධම්ම
සුරකො; එතො අදාසකොති එතො අත්තනා ලභිං පරස්ස අදානං
පරිභුඤ්ඤානකො භත්තග්ගවත්තසුරකො; දෙවභූතානං සමාගන්ති¹⁴
දෙවභූතානං එතෙසං; අධිගණනාති¹⁵ අධිගච්ඡාති ගණනාති අපේක්ඛාන්
රති අතිසෙති¹⁶ ආධිපත්තියොති¹⁷ පේධංකකාරණෙන; ඉමෙති පච්චි
ඤ්ඤාති¹⁸ අධිගණනාති; මානුසකතාති ආදිසු ආනුනා මහාකස්සපථෙරෙ
විස ඛකුලපේරෙ¹⁹ විස ආනන්දපේරෙ විස ච, චණ්ණෙන මහාගතිච්ච²⁰
අභයපේරෙ විස භණ්ඩාගාරඅවච්චො²¹ විස ච, සුඛෙන රථිපාලකුල
පුත්තා විස සොණසෙට්ඨිපුත්තා විස සසදුරතො විස ච, යසෙන
ධම්මාසොකො විස ච²² තථා ආධිපච්චොති²³ ඉමෙති පඤ්චති කාරණෙති
අතිරෙතො පේධංකො ගොති; ඤාපිත්වාම ඛුලනති ඛකුලපේර
සිවලිපේරආනන්දපේරෙ²⁴ විස යාපිත්වාම ඛුලං විවරාදීති පරිභුඤ්ඤාති
ඉමෙති කාරණෙති අතිරෙතො ගොති පේධංකො; ඤද්දං විමුත්තති²⁵
විමුත්තති²⁶ යං එකස්ස විමුත්තති සද්ධිං ඉතරස්ස විමුත්තති ආරම්භ
නානාකරණං²⁷ වත්තඛං භවෙය්සං නං න වදාමිති අපේ; සත්තවස්සක

1. අභිඅභරකමන්තෙ b	10. ධනඤ්ඤාස්ස b.	19. ඛාකුලපේරො b.
2. පේචසලාකාති b s.	11. ඤාමාරිං b, s.	20. මහාගතිච්ච b
3. මානාපිතුනං. b s.	12. කමිති. s	21. භණ්ඩාගාරිකො
4. ඉදං. b.	13. අත්තනාලාභතො b.	අමුච්චො s
5. කඛිඛාපේථෙදං. b.	14. පනතෙසන්ති. b.	22. විස b, s.
6. ගොතමිච්චො. s.	15. අධිගතණනාති. b.	23. ආරිපච්චොති s.
7. දසබලං. b.	16. අභිගච්ඡාගණනාති. s.	24. පේථදාය b s
8. පිතුනං සන්තිකෙ. b, s.	17. ගො. b s.	25. විමුත්තන්ති s
9. භාතිපඤ්ච. b.	18. පඤ්චතිපඤ්චකාමුගණති b s	26. තානාකාරණං s.

දුරකො වා හි විමුත්තං පටිවිජ්ඣතු වසංසතිකපේඨෙ වා හිකු වා හිකුති වා¹ උපාසකො වා උපාසිකා වා දෙවො වා මාතෙ වා බ්‍රහ්මා වා පටිවිද්ධිලොකුත්තරමයෙක නානත්තං² නාම නාපි; අලමෙව්‍යාති යුත්තමුව; සත්‍ර හි නාමාති යාති නාම; ගවජං ආකාශධාතුයාති ආකාශෙන ගවජනො; සද්ධොති රත්නත්තයගුණානං සද්ධාතා; එන සත්ති ගජ්ජනො; විජ්ජුමාලිති මාලාදිසාය³ මෙසමුඛෙ වරනතිසා විජ්ජුතාය⁴ සමනතාගතො; සසානකකුති සතකුපො; ඉතො විතො ව උට්ඨිතෙන වලාහකකුටසතෙන සමනතාගතොති අපො; දසසන සමසතොති සොතාපනො; හොගපට්ඨිලොකාති⁵ උදකොසෙන විය දුතවසෙන නියමානෙති⁶ ඔසෙති⁷ පරිබ්‍රුලොකා දෙවලොකං⁸ සමපාපි තොති අපො; පෙව්‍යාති පරලොකො; සගෙන ව මොදනිති⁹ යමිං සගෙන උපපජ්ජති¹⁰ තපෝව මොදති පමොදති.¹¹

5. 4 2.

දුතියෙ පඤ්චති රථසතොගිති භුත්තපාතරාසා පිතු සනතිකං¹² පොසොති, පඤ්ච රථසතාති යොජාපොති තෙති පරිවුත්තාති අපො; උපසංඛාමිති භාතරි සද්ධං පට්ඨතිතං¹³ පඤ්ඤාසානවිජං පුච්ඡාමිති ගඛිමාලවුණ්ණාති¹⁴ ආදාය උපසංඛාමි; සදෙව සො හොතිති යද එව සො හොති; අථවා යො එව සො හොති; අභිසංකතාති සිලාතිති මග්ග ඵලසමප්‍රත්තකාති¹⁵ සිලාති; තාති හි අරියානං කතොති හොනති¹⁶ භවත්තපරපි අපරිවච්ඡාති;¹⁷ සෙසං චතුක්කතිපාතෙ අග්ගපාසා දසුත්තෙ වුත්තනායෙනෙව¹⁸ වේදිතබ්බං.

5. 4. 3.

තතියෙ භද්දිකොති භද්දිකනගරෙ; ජාතිසාවතෙති සංඝරාතෙ අරොපිමෙ¹⁹ හිමවනෙනන සද්ධං එකාබ්‍යෙධි වනසග්ගෙඛ; තං නගරං උපතිස්සාය තසමි වනෙ විහරතිති අපො;²⁰ අත්තචතුපේඨාති අත්තනා චතුපේඨා; කාමා පනෙස භගවත්තං අත්තචතුපේඨං නිමනෙති, ගෙගෙ කිරසං මහනතං මඛලං²¹ තථි මහනෙනන සංවිධානෙන හවි තබ්බං බහු²² මහුස්සා සනතිපත්තති²³ තෙ හිකුසංඝං පරිවිසනෙන න දුස්සංඝහා හවිස්සානති අත්තචතුපේඨං නිමනෙති, අපිචස්ස එවමපි අහොසි, දහරකුමාරිකායො මහාහිකුසංඝමජේඛ සජ්ජි ඔවදනෙන ඔලිතමනා²⁴ මවාදං ගහෙත්තුං න සකකුණ්ණෙත්තුනති ඉමිනාපි කාරණෙන අත්තචතුපේඨෙව නිමනෙති, ඔවදත්තු නාසං හනෙති හනෙන

1. පෙණරවා b	10. උපපජ්ජති. b,	19. අතරපිත්තං ආරොපිමෙ l.
2. නානාත්තං. b	11. මොදනිති b මොදනිපමොදනිති s.	
3. මාලාසද්ධාය b. s.	12. සත්තියං b.	20. විහරතිති s
4. විජ්ජුලකාය. b s.	13. පට්ඨතිත. s	21. මඛලං මහනතං. b
5. පරිබ්‍රුලොකාති s l	14. මාලාවුණ්ණාති b මාලාවුණ්ණාදිති s [සංවිධානෙන න s.	
6. දියමානෙති b	15. යුත්තාති b s.	22. මහනෙනන පරිවාරෙන බහු b
7. හොගෙති, s	16. හොනතිති s.	23. සනතිපතිස්සනති. b,
8. දෙවලොක s	17. අපරිවච්ඡනති, s, තපරිවච්ඡනති b.	
9. සසංඝපසමොදනිති. b, s.	18. තපෙනාපි. s.	24. මලොකසමානං. b, s

හඟවා එතාසං ඔවදතු එතා¹ ඔවදතුති අපේ; උපයෝගත්ථසම්මිං හි එතං සාම්ච්චනං; **සනතාසනති** යං ඔවාදනුසාසනං එතාසං; එවඤ්ඤ පන වනා සො සෙට්ඨි ඉමා මම සනතිකෙ ඔවාදං ගණනමානා හරායෙය්‍යනති² හඟවනනං වඤ්ඤා පක්කාමි, **හනතුති** සාමිකස්ස; **අනුකම්ඤ උපාදයාති** අනුදායං පටිච්ච; **පුබ්බවිචාරිනිසොති** සබ්බපථමං උරුනානසීලා; **චෙට්ඨානිපාතිනිසොති** සබ්බපච්ඡා නිපජ්ජනසීලා; **ඉත්ථිසා³** හි පථම තරං භුඤ්ජිතා සයනං ආරුක්ඛා නිපජ්ජතුං න වට්ටති⁴ සබ්බෙ පන ගෙහපරිජනෙ හොජේතා උපකරණහණිං සංවිධාය ගොරුපාති⁵ ආගතා නාගතාති ඤාතා සෙව කතතබ්බං⁶ කමමං විචාරේතා කුඤ්ඤිකමුද්දිකං⁷ හපේ කතා සචෙ හොජනං අත්ථි භුඤ්ජිතා නො චෙ අත්ථි අඤ්ඤං පචාපෙතා⁸ සබ්බෙ සන්තප්පතා⁹ පච්ඡා නිපජ්ජතුං වට්ටති, නිපනනං යපි යාව සුරියුක්ඛමනා නිඤ්ඤතුං න වට්ටති සබ්බපථමං පන උරුනාය දාසකච්චකරෙ පක්කොසිතා¹⁰ ඉද්දඤ්ඤිකමමං කරොපාති කමමනනා විචාරේතා ධෙත්‍රයො දුභාපෙතා සබ්බං ගෙහෙ කතතබ්බතිච්චං අත්තනො පච්චකංගෙව කාතුං වට්ටති, එතමථං සන්ධාය “පුබ්බවිචාරිනියො පච්ඡා නිපාතිනියො”ති ආහ. **කිංකාරපටිස්සාවිනිසොති** කිං කතෙ මාති¹¹ මුඛං¹² ඔලොකෙතා විචරණසීලා; මනාපචාරිණියොති මනාපං යෙව කිරිසං කරණසීලා; **පිඨවාදිනිසොති** පිඨමෙව කථනසීලා;¹³ **පුජිස්සා මාති¹⁴** චතුපච්චයපුජාය පුජපිස්සාම; **අබ්බාගගෙහති** අත්තනො සනතිකං ආගතෙ; **ආසනොදකෙහ පටිපුජෙස්සාමාති** ආසනෙන ව පාදධො වනඋදකෙන ව පුජපිස්සාම; එථ ව මාතාපිතුනනා¹⁵ දෙවපිකං සක්කාගෙ කාතබ්බො සමණමුහුණිකානං පන අබ්බාගතානං ආසනං¹⁶ දතා පාද ධොවනඤ්ඤ දාතබ්බං සක්කාමරි ව කාතබ්බො; **උණණාති** එළකලොමං;¹⁷ **තඨ උක්ඛා හවිස්සාමාති** එළකලොමානං විජ්වනධොවනරජනවෙණි කරණාදිසු කප්පායස්ස ව වට්ටනපිඤ්ඤන¹⁸ ථොවනකතනාදිසු ඡේකා හවිස්සාම; **තනුපායායාති** තස්මිං උණණාකප්පායසංවිධානෙ උපාය භූතාය ඉමස්මිං කාලෙ ඉදං නාම කාතුං වට්ටතිති එවං පටිත්තාය විමංසාය සමන්තාගතා; **අලං කාතුං අලං සංවිධාතුනති** අත්තනා කාතුමි පරෙති කාරාපෙතුමි යුත්තමෙව¹⁹ සමථා ව හවිස්සාමාති අපේ; **කතඤ්ඤ කතගො ජාතිස්සාම අකතඤ්ඤ අකතගොති** සකලදිවසං²⁰ ඉදං නාම කමමං කතා ආගතානං උපබ්බදිවසං ඉදං නාම නික්කමනං²¹ ගෙහෙ නිසිතතානං ඉදං නාම දාතුං එවඤ්ඤ කාතුං වට්ටතිති²² එවං

1. එතාසං s	8. විචාරේතා. b.	15. මාතාපිතුනං. b. s.
2. හරපෙය්‍යනති b.	9. සබ්බපෙපතා. ,	1. අනනං. b.
3. ඉත්ථිසො. b	10. පාසකාසාපෙතා, b. s.	17. එළකලොමා. s.
4. නවට්ටනති. b	11. කිං කරොම කිං කායමාති. b s.	18. පිඤ්ඤන, s, පිසක b.
5. ගොරුපාදිති. b s	12. මාති. b. [වාදනසීලා. s.	19. කුමි පි. ක.කරොනති
6. කතතබ්බ. b,	13. පිඨමෙවච්චනං.	යුත්තාමෙව b
7. කුඤ්ඤිකාමුද්දිකං. b.	14. පුජෙස්සාමාති. b	20. සකල. දිවසං. s.
	21. ඉදං. නාම කමමං කතා ආගතානං උපබ්බදිවසං. ඉදං. නාම. b.	
	22. ඉදං. නාම දාතුඤ්ඤ වට්ටති. b.	

ජාතිසාම; **තිලානකානිඤ්ඤා**¹ බලාබලනති සචෙ හි තිලානකාලෙ තෙසං
 හෙසජ්ඣොජනාදීනි දත්වා රෙතං² ථාසුං න කරෙන්නති ඉමෙ අරෙග
 කාලෙ අමෙග යං ඉච්ඡන්ති තං කරොන්ති³ තිලානකාලෙ අජිභාවට්ඨි තො
 න ජානන්ති වරතනරූපා පච්ඡා කිච්චානි න කරෙන්නති වා⁴ දුක්ඛතානි
 වා⁵ කරෙන්නති තසමා තෙසං බලාබලං ඤාත්වා දුක්ඛබ්බාදි කාතබ්බාදි⁶
 ජාතිසාමාති එවං තුලෙහති සිකතිතබ්බනති දසොති; **බාදනිස**
හොජනිසඤ්ඤාසාති⁷ බාදනිසඤ්ඤා හොජනිසඤ්ඤා අසං අනෙතාජනස්ස;
 පච්චංසෙතාති⁸ පටිලුතිතබ්බන අංසෙන අත්තනො⁹ අත්තනො
 ලභාබ්බකොට්ඨාසානුරූපෙනාති අනෙතා; **සංවිහරිකාමා**ති දසොම; **සමසා**
දෙසොමාති සමසාදයිසොම; **අබ්බතනී**ති පුරිසබ්බතනපුරබ්බතතාවසෙන
 අබ්බතතිසො; **අපේනී**ති¹⁰ අපේතිසො අවොරිසො; **අසොඤ්ඤි**ති පුර
 සොඤ්ඤිතාදිවසෙන අසොඤ්ඤිසො; එවං සුත්තනතං නිට්ඨපෙනා ඉදුති
 ගාථාති කුටං ගණනනො “සො නං හරති සබ්බද”ති ආදිවා. තත්ථ
 හරතීති පොසති පටිපය්හති; **සබ්බකාමහර**නති සබ්බකාමදදං; **සොජජි**ති
 සු ඉච්ඡි; එවං. **වතනතී**ති¹¹ වතනකං වතනං පුරෙතා වතනති; **මනාපා**
නාම ගො දෙවාති නිමොන්තරති දෙවා; තෙ හි ඉච්ඡතිච්ඡතං රූපං
 මාපෙනා අභිරමණෙනා නිමොන්තරතීති ච මනාපාති ච වුච්චනතීති.

5. 4. 4.

වතුපෙඨ **සජ්ඣට්ඨික**නති සාමං පසසිතබ්බකං; **දුෂෙකො**ති දුනසුරෙ
 න සො¹² සභ්වාමත්තකෙනෙව නිට්ඨති පටිච්චජ්ඣමපි සකෙකානීති අනෙතා;
දුනපතීති යං දුනං දෙනි තස්ස¹³ පති හුත්වා දෙනි න දුසො න සභාසො;
 යො හි අත්තනා මධුරං භුඤ්ජති පරෙතං අමධුරං දෙනි සො දුනසඬ්ඛා
 තස්ස දෙය්ගබ්බමස්ස දුසො හුත්වා දෙනි, යො යං අත්තනා භුඤ්ජති
 තදෙව දෙනි සො සභාසො හුත්වා දෙනි, යො පන අත්තනා යෙන
 කෙනවි යාපෙති පරෙතං මධුරං දෙනි සො පති ජෙට්ඨකො සාමි හුත්වා
 දෙනි, තාදිසං සකාය වුත්තං දුනපතීති; **අමබ්බකුභුගො**ති න නිතෙතජ
 භුතො; **විහාරදෙනි** ඤාණෙනොමනස්සපඨනො; **සහමානං ගතා**ති¹⁴
 සහභාවං එභිභාවං ගතා; **කතාමාසා**ති¹⁵ යෙන කමෙමන තත්ථ ආවාසො
 හොති¹⁶ තස්ස කතතතා කතාවාසා¹⁷; තමපන යසමා කුසලමෙව හොති
 තසමා **කිනකුසලා**ති වුත්තං; **මොදරෙති** මොදනති පමොදනති;¹⁸
අසිතසාති අතිසසිතස්ස තථාගතස්ස; **තාදිගො**ති තාදිලක්ඛ
 ණපත්තස්ස.¹⁹

1. තිලානකාලඤ්ඤා, l.	3. පච්චක්ඛං. සෙතාති. b.	පච්චංසෙතාති s.
2. රෙතං, s.	9. අංසෙතං. s.	13. තස්සදුනස්ස b.
3. කාමරන්ති. b.	10. අපෙතනීති b.	14. සහමානාති b. සහමාගතාති s
4. තකරොන්ති. b.	11. වතනතෙති l.	15. කතාමාසාසාති b.
5. ත කරෙන්නති කත්තබ්බතං. s.		16. අවතාසොසොති b s.
6. කත්තබ්බඤ්ඤා, s.	12. න සංඝුදුනන්ති s	17. කතාමාසාසා b s.
7. බාදනිසං. හොජනිසඤ්ඤාසාති. b.		18. පමොදරෙති පමොදනති b.
	19. ලක්ඛණපත්තස්ස b.	

5. 4. 5.

පඤ්චමෙ ගිහිඛමමා අනපෙතො¹ හොතිති අබණ්ඩපඤ්චසිලො
හොති; සහං ඛමමං අනුක්කමනති සප්පරිසානං මහාප්පරිසානං ඛමමං
අනුක්කමනො; සනොනා නං හජනතිති සප්පරිසා වුඤ්චපචෙක
වුඤ්චනපාගතසාවකා එතං² හජනති.

5. 4 6.

ඡට්ඨං කාලදානානිති සුත්තදානානි පත්තදානානි³ අනුච්ඡික
දානානිති අපේඛා; නවසංඝානිති අඤ්ඤානි; නවචල්ලානිති ආරා
මතො පඨමුපපනනානි අඤ්ඤානි; පඨමං සිලවනොත්තං තේට්ඨා
පෙතිති පඨමං සිලවනනානං දන්තා පච්ඡා අත්තනා පරිභුඤ්ජති;
වදඤ්ඤාති භාසිතඤ්ඤා; කාලෙදිනනනි⁴ සුත්තපත්තකාලෙ⁵ දිනනං;
අනුමොදනතිති එකමනෙක සිතා අනුමොදනති; චෙය්‍යාවච්චනති
කංසෙත චෙය්‍යාවට්ඨකකමමං කරොනති; අපච්චානවිතොනාති
අනුක්කණ්ඩනවිතොනා; යත්ථ දිනනං මහපච්චනති යස්මිං ධාතෙ
දිනනං මහපච්චං හොති තත්ථ දදෙය්‍ය.

5. 4. 7.

සත්තමෙ ආසුං දෙතිති ආසුදානං දෙති; වණ්ණනති සරිරවණ්ණං;
සුඛනති කාසිකචෙතසිකසුඛං; ඛලනති සරිරජාමය⁶; පටිභානනති
සුත්තමුත්තපටිභානං.

5. 4. 8.

අට්ඨමෙ අනුක්කමනතිති අනුඤ්ඤානති; ඛණ්ඩමාම මහාදුමොති
ඛණ්ඩමපනො මහාරුක්කො විය; මනොරමෙ ආසනානෙති රමණීයෙ
සමොසරණට්ඨානො; ඡායං ඡායජුකා සනතිති ඡායාය අච්ඡිකාව
ඡායං උපගච්ඡනති; නිවානමුත්තතිති නිවමුත්තං; අත්ථදානති කොධ⁷
මානත්ථානාය රහිතං; සොරනනති සොරචෙතන සුච්චිලෙන සමනනා
ගතං; සබ්බලනති⁸ සමමොදකං.

5. 4. 9.

තවමෙ හතො වා නො හට්ඨස්සතිති අමොහි එඤ්ඤාපායන
හත්ථපාදවක්ඛනාදීහි හතො පටිජගතිතො අමොහ මහලලකකාලෙ හත්ථ
පාදධොවනනභාපනසාගුහත්තදානාදීහි හරිස්සති; කිවමං වා නො
කට්ඨස්සතිති අත්තනො කමමං ධපේතො අමොකං රාජකුලාදිසු⁹
උපපනනං¹⁰ කිවමං ගනො¹¹ කරිස්සති; කුලවංසො චිරං ධස්සතිති
අමොකං සත්තකං බෙත්තවදුත්ථිජඤ්ඤාසුචණ්ණොදිං අවිනාසෙත්තා
රක්ඛනෙන පුත්තෙ¹² කුලවංසො චිරං ධස්සති; අමොහි වා පටිත්තනාති

1. ගිහිඛමමං නුපකං b. අනපකං s.

2. සං b

6. සරිරපාමං. s.

9. කුලාදිසු. b. s.

3. සුත්තදානානි b.

7. කොප. b.

10. උපපනන, s.

4. කාලෙදිනනනති b s.

8. සබ්බලනති. s.

11. කමමං. b.

5. සුත්ත පපත්තකාලෙන s. සුත්තපත්තකාලෙන b.

12. රක්ඛනෙන. b.

සලාක¹භතතාදීනි අනුපච්ඡිදිත්වා පටිතොක්ඛනි ඵලමපි නො කුලවංඝො
 චිරං ධස්සති; දුශ්ඡර්මං පටිපජ්ජති² කුලවංසානුරූපාය පටිපතතිස්ස
 අත්තානං දුශ්ඡර්මං කණ්ණොනො අමොක්ඛං සත්තං දුශ්ඡර්මං පටි
 පජ්ජස්සති; දුක්ඛිණං අනුපපදස්සති³ පතතිදුතං කත්වා⁴ තතිසද්ධි
 සතො පටිඨාය දුතං අනුපපදස්සති; සන්තො සපුජ්ජිමානි ඉමස්මිං
 ධාතො මාතාපිතූසු සමමාපටිපතතිස්ස සන්තො සපුජ්ජිමානි වෙදිතබ්බා;
 පුබ්බෙකතමනුස්සරන්ති මාතාපිතූනි පඨමතරං තතගුණං අනුස්ස
 රන්තා; ඛවාදසාදිති මාතාපිතූනි දිත්තස්ස ඛවාදස්ස කතතා; භන
 පොසිති යෙති භතො තෙසං පොසකො; සසංඝිමොති දිට්ඨිව ධම්මෙ
 මහාජනෙන පසංසිතබ්බො හොති.

5. 4. 10.

දසමෙ මහාසාලාති මහාරුක්ඛා; සාධාපත්තපලාසෙන වඩ්ඪිනතිති
 බුද්ධකයාධාති ව පත්තසම්බාතෙන ව පලාසෙන වඩ්ඪිනති; අරඤ්ඤස්මිනති
 අගාමික පදෙසො; බ්‍රහ්මති මහා; චතෙති අවච්ඡියං;⁵ සෙසං සබ්බජ්
 උත්තානමෙවොති.⁶

සුමනා⁵වගෙහා චතුජෝ.

5. 5. 1-3.

පඤ්චමස්ස පඨමෙ භොගානිං ආදිමානි භොගානං ආදුතබ්බකාර
 ණානි;⁶ උට්ඨානවිජිකාබ්ගතෙහිති උට්ඨානසම්බාතෙන විරිසෙන අධිග
 තෙති; බාහාබලපටිවිතෙහිති බාහුබලෙන සවිතෙති; සෙදුට්ඨකිතෙත
 හිති සෙදං අවකම්නා⁷ උප්පාදිතෙති; ඛමමිකෙහිති ඛමමුත්තෙති; ඛමම
 ලදොගිති දසකුසලකමං⁸ අකොපෙත්වා ලදොගිති;⁹ පිනෙතිති පිතං.¹⁰
 ථූලං කණ්ණාති; සෙසමෙජ්ඣ චතුක්කනිපාතො වුත්තනසෙතොව වෙදි
 තබ්බං. දුතිස්ස උත්තානජ්ඣමෙව. තතිසෙ ආසුසංවත්තන්තා පටිපදති
 දුතසීලාදිකා පුඤ්ඤපටිපදා; සෙසෙසුපි ඵසෙව නයො. අත්වාගිමමොති
 අත්ස්ස අභිසමාගමෙන;¹¹ අත්පටිලාභෙනාති වුත්තං හොති.

5. 5. 4-7.

චතුජෝ උග්ගොති ගුණෙති උග්ගතත්තා ඵලංලද්ධිනාමො;
 සාලප්පකං බාදනිස්සන්ති¹² චතුමධුරයොජ්ඣෙන සාලිපිට්ඨන කතං
 සාලප්පකද්වයං බාදනිස්සං; තං හි පඤ්ඤාසමාණවණ්ටපත්තකෙසරං.¹³ කත්වා
 ජරකාදිසමාරුහුත්තෙ සප්පිමති පච්චා සප්පිං විනිවට්ටෙත්වා.¹⁴ කොලමෙඛ

1. සලාකා b.	6. දුතබ්බකාරණානි b,	10. පිතිතං b.
2. දත්තා l.	7. සෙදෙ s අවකම්නෙත්වා b.s.	11. අත්මිතිගමෙන s.
3. බ්‍රහ්මවිතෙති අවච්ඡියං b මහාචතෙව අවච්ඡියං s.	8. දසකුසලධම්මං. b s.	12. බාදනිස්සන්ති b. s.
4. උග්ගාතත්මමොති b.	9. ඛමමිතලදොගිති b.s.	13. පඤ්ඤාසමාණවණ්ණ
5. සුමන b, l.	14. සප්පිමෙ s.	[පත්තකෙසරං b පඤ්ඤා
[මාතං වණ්ණ s.

පුරෙතො ගතිවාසං ගාභාපෙතො පිදහෙතො¹ ලඤ්ඤන්තො² ධර්මං හොති
 තං හො³ යාගං පිවිතො නිසින්නාස්ස හගවතො අනතරහතෙන දකුකාමො
 එවමාන. පටිග්ගකෙසි හගවාති දෙසනාමත්තමෙනං, උපායකො පන
 තං හගවතො ච පඤ්චන්තඤ්ච භික්ඛුසත්තං අදසි, යථා ච තං⁴ එවං
 සුකරමංයාදිතිපි, තත් භමපහනකොලකාත්ති සමපන්නබදරං;⁵ සුකර
 මංසාත්ති මධුරරසෙති බදරෙති සද්ධිං ජීරකාදිසමාසරෙති යොජෙතො
 පක්කං එකසංවච්ඡරිකං⁶ සුකරමංසං; නිබ්බා⁷ ගෙලකනති විනිවර්ධි
 තතෙලං;⁸ නාලිසා⁹ සාභනති යාලිපිවෙසින සද්ධිං මග්ගිතො ජීරකාදි
 සමපුත්තෙත්තං¹⁰ සප්පිමි පටිතො චතුමධුරෙන යොජෙතො වාසං ගාභාපෙතො
 ධර්මං නාලිකා¹¹ සාකං; නෙතං හගවතො කප්පතිති එත් අකප්පිං
 උපාදය කප්පියමපි න කප්පතිති වුත්තං, තෙට්ඨි පන සබ්බමපි තං
 ආභරාපෙතො රාසිං කතො යං යං අකප්පිං තං තං අනතරාපණං,
 පතිණිතො කප්පිං උපහොගපරිභොගහණං අදසි, චන්දනඵලං
 නාතිමහන්නං දික්ඛො අසුභ්භිසරන්නං¹² නිරිසං දියස්සිරිත්තං සාරවර
 හණ්ඩතො පන මහණං අහොසි, හගවා තං පටිග්ගකෙතො බණ්ඩා
 බණ්ඩකං ඡෙදපෙතො භික්ඛුතං අඤ්ජනුපපිංසනාතො¹³ දපෙසි. උපු¹⁴
 භුතෙසුත්ති කායවාචාමත්තෙත්ති උත්තෙසු; ඡඤ්ඤාති පෙමෙන; මත්තනති
 ආදිපු පරිවාගවසෙන මත්තං; මුත්තවාගතාය මුත්තං; අනපෙක්ඛ
 මත්තතාය මත්තන න අග්ගතිතාත්ති අනග්ගතිතං;¹⁵ මෙතභුපමෙති
 විරුද්ධනවෙසින බෙත්තසදිසෙ; අඤ්ඤාතරං මත්තාමසනති පුද්ධාවා
 සෙසු එකං ක්කිනමත්තෙත්ති¹⁶ නිබ්බත්තං දෙවකායං; සථාබ්භාසොති
 යථාභික්ඛාසයො; ඉමිතා කිං පුච්ඡති, තස්ස කිර මනුස්සකාලෙ අර
 හත්තතොය අභික්ඛාසයො අහොසි තං පුච්ඡාමිති පුච්ඡති, දෙවපුත්තොපි
 අරහත්තං පත්තතොය¹⁷ “තඤ්ඤ මෙ හගවා යථාබ්භාසො”ති ආහ, යථා
 සෙසුපපජ්ජතිති නිපු වා කුලසමපත්තිපු ඡපු වා කාමසග්ගෙසු යථා
 යථා උපපජ්ජති තත් තත්¹⁸ දීඝායු යසවා හොතිති. පඤ්චමං චතුක්ක
 නිපාතෙ වුත්තනසෙනෙව වෙදිතබ්බං, ඡට්ඨසත්තමාති උත්තා
 නතොතෙව.

5. 5. 8.

අවධිමෙ අලබ්භනිසාතිති අලබ්බිකාති න සක්කා උභිතුං;
 ධානානිති කාරණාති; ඡරාබමමං මා ජීවිති¹⁹ යං මඤ්ඤං ජරාසත්තං තං
 මා ජීරතු; සෙසපදෙසුපි එතෙව නයො. නිව්ජාදෙසනාති න රුමෙමසෙ;
 අබ්බගිති²⁰ නිහරි. සත්තොති යසම් කාලෙ; ආසදසුති උපද්දවෙසු;

1. පිදහිතො b.	8. මිතිවත්තිතතෙලං b s 15. න උග්ගතිත්තති
2. ලඤ්ඤන්තො b සජ්ජිතො s	9. නාලිය b. අනුග්ගතිතං b
3. තස්ස s.	10. සංයුත්තෙ b s.
4. යථා - තං s තථා b.	11. නාලිය b.
5. සමපන්නවර s.	12. අබ්භිසත්තසරත්තං b රත්තසං s
6. එකසංවච්ඡරිකං s.	13. අඤ්ජනපිසසාසාස b අඤ්ජන s.
7. නිබ්බත්ත b නිබ්බට් s.	14. උත්ත s.
	15. අරහත්තපත්තතාය s.
	16. එකජ්ඣාතමත්තෙත්ති s.
	17. තෙත්ථ s.
	18. ජීවිති s.
	19. අබ්බගිති b, s.

න වෙබ්බතී න කමපති නානුසොවති; අසථිවිති චජ්ඣසංඤ්ඤාති කාරණස්ථිති චජ්ජසං ඤාසලො; සුරාණිනති නිබ්බිකාරකාය පොරාණකමෙව; ජපෙසනාති වණ්ණහණනෙන; මහෙත්තනාති මහානුභාවමනනාපරි චත්තනෙන; සුභාසිනෙත්තාති සුභාසිතකථනෙන; අනුසද්දනෙත්තාති සතස්ස වා සතස්සස්ස වා දුතෙන; පටෙණිසා චාති කුලංසෙන වා; ඉදං අමාතං පටෙණියා ආචිණ්ණං ඉදං අනාචිණ්ණනති එවං පටෙණිය දීපනෙනාති අපේ; සථා සථා සසථ ලහෙථ අසථනති එතෙසු ජපපාදිසු සෙන සෙන සථ සථ යානෙ ජරාධමොදිනා¹ අජීරණිතාදි² අථං ලහෙය්; ගථා ගථා ගසථ පරික්කමෙය්සාති තෙන තෙන කසමිං තසමිං යානෙ පරික්කමං කරෙය්; කමමං දුල්ලනනති චට්ටගාමි කමමං මයා³ පිරං කත්වා ආයුඡිතං සවාහං ඉද්දති කිත්ති කරොමිති එවං පට්ටවෙකඛිත්වා අධිවාසෙය්සාති.

5. 5. 9.

නවමෙ උපෙකණ්ණකෙති කණ්ණමුලෙ; දුමමනොති දුට්ඨමනො;⁴ පතතකඛිපකාති පතිතකඛිකො; පජ්ඣාසනෙතාති චිත්තයනෙනා; අසමිභානොති නිපට්ඨනො හුත්වා; සෙසං හෙට්ඨා වුත්තනසමෙව.

5. 5. 10.

දසමෙ අපෙකාමුචජිතොති අභිමුචජිතො⁵; ගිලිත්වා පරිනිව්ඨපෙත්වා ගහනසභාවාය⁶ අභිරෙකමුචජාය තණ්හාය සමන්තාගතො; මහචම් රාජානුභාවෙත්තාති මහතා රාජානුභාවෙන; අව්ඨාරසති තෙතිති පරි වාරිතො මහතියා රාජ්ඣියා⁷ පායාසිති අපේ; ගහසාති එකංසෙථ නිපාතො; එකංසෙතෙව සොකසලලහරණොති අපේ; ඉති රාජා ඉමං ඔවාදං සුත්වා තසමිං සිතො ධම්මෙන සමෙන රජං කාරෙත්වා සග්ග පරායනො අහොසිති.⁸

මුණ්ඩරාජවග්ගො පඤ්චමො

පඨමො පණ්ණාසනො

නිට්ඨිතො

5. 1. 1-2.

දුරියස්ස පඨමෙ ආවරණකවසෙන ආවරණා; නිවරණකවසෙන ගිවරණා; වෙගසො අජ්ඣාරුහාති⁹ වෙගසො අජ්ඣාරු ලහා; විපස්සනා¹⁰ පඤ්ඤාය ව මග්ගපඤ්ඤාය ව¹¹ උපපතති නිවාරණවෙසිති¹² දුබ්බලං කරොන්ති පඤ්ඤාය දුබ්බලිකරණා; යා වා එතෙති¹³ සථිං වොකිණ්ණ¹⁴ පඤ්ඤා උපපත්ති තං දුබ්බලං කරොන්ති පඤ්ඤාය දුබ්බලිකරණා;

1. ජයධම්මාදනා. b.	7. මඤ්ඤියා. b.	11. විපස්සනාපඤ්ඤා. වමග්ග
2. අජීරණාදි. s.	8. අනොසි. b s	පඤ්ඤා. ව. b. s. පඤ්ඤා ව. l.
3. යථා. b.	9. අජ්ඣාරු ලහාති. l.	12. නිවරණ. වෙසිත. b. s.
4. දුට්ඨමනො. b.	10. වෙතො අජ්ඣාරු	13. යථාචිතෙති b. එතෙති. s.
5. අභිමුචජිතො. s.	හත්තිච්චෙතසො	14. වොකිණ්ණ. b.
6. ගහණසභාවාය. s.	අජ්ඣාරුහා. b.	

අබලාසාති පඤ්චනීවරණපරියොනදාධිත්තා අපගතබලාය; උත්තරිං¹ මා මනුස්සබලමා අලමයිඤ්ඤාණදස්සනවිසෙසනති දසකුසලකමපථ සබ්බාතා මනුස්සානං² ධම්මා උත්තරිං අරියභාවං කාතුං සමන්ත ඤ්ඤාණදස්සනවිසෙසං; භාරභාගිණීති හරිතබ්බං හරිතුං සමන්තා; නඛල මුඛානීති මාතිකාමුඛාති; තාති හි නඛලසරිකඩත්තා³ නඛලෙති ච කතන්තා⁴ නඛලමුඛාතීති වුවනති, එවමෙව බොති එන් සොනං විය විපස්සනාඤ්ඤා දට්ඨබ්බං; උභතො නඛලමුඛානං විවරණකාලො විය ඡත්ත වාරස්ස සංවරස්ස විස්සට්ඨකාලො,⁵ මජ්ඣිකාදියා රුක්ඛපාඨෙද කොටෙත්වා පලාල⁶ නිණ්මන්තිකාති ආවරණේ කතෙ උදකස්ස විකසිත්ත ව්‍යවට්ඨාදිණ්ණකාලො⁷ විය පඤ්චනී නීවරණේති පරියොනදාධිකාලො, එවා අවරණේ කතෙ විගතවෙගස්ස උදකස්ස නිණ්පලාලාදීති පරිකඩ්ඪිත්වා සමුද්දං පාපුණීතුං අසමන්තකාලො විය විපස්සනාඤ්ඤාණ සබ්බාකුසලෙ විද්ධංසෙත්වා නිබ්බානසාගරං පාපුණීතුං අසමන්තකාලො වෙදිත්තබ්බං, සුකකපකෙඛ වුත්තවිපල්ලාසෙන යොජනා කාතබ්බා. ඉමස්මිං සුපතන චට්ටවිට්ටං කපිතං. දුර්ගං උත්තානන්තමෙව.

5. 1. 3.

තතිසෙ පඛානිසෙඛානීති පඛානං වුවති පදනනභාවො, පඛාන මස්ස අප්පිති පඛානියො, පඛානියස්ස හිකමුන්තා අඛනානීති පඛානියංසානි; සදෙධාති සද්ධාය සමන්තාගතො; සද්ධා පනෙසා ආගමනං⁸ සද්ධා අධිගමසද්ධා ඔකප්පනසද්ධා පසාදසද්ධාති චතුරබ්බිධා, තන්ත සබ්බඤ්ඤාබොධිසත්තානං සද්ධා අභිනිභාරතො පට්ඨාය ආගතත්තා ආගමනසද්ධා නාම, අරියසාවකානං පටිවෙධෙන අධිගතත්තා අධිගම සද්ධා නාම, බුද්ධො ධම්මො සමෙඛාති වුත්තෙ අවලභාවෙන ඔකප්පනං ඔකප්පනසද්ධා නාම, පසාදප්පනති පසාදසද්ධා නාම, ඉධ ඔකප්පනසද්ධා අධිපෙපනා බොධිනි චතුරමගඤ්ඤාණං සුප්පට්ටිවිද්ධං තථාගතෙනාති සදදහති; දෙසනාසීයමෙව වෙතං ඉමිනා පන අභෙන නිසුපි රතනෙසු සද්ධා අධිපෙපනා, යස්ස හි බුද්ධාදිසු පසාදෙ බලවා තස්ස පනං⁹ විරියං ඉජ්ඣති. අප්පාඛාබොති අරොගො; අප්පාඛාබොති නිදුක්කො; සමමෙපාකිතිසාති සමවිපාචිතියා¹⁰; ගහණිසාති කමමජ තෙජරාධාතුයා; නාතිසිතාස තාවමුණ්ණාසාති අතිසිතගහණිකො¹¹ හි සිතහීරුකො¹² තොති අවමුණ්ණගහණිකො උණ්ණහීරුකො¹² තෙතං පඛානං න ඉජ්ඣති; මජ්ඣිමගහණිකස්ස ඉජ්ඣති තෙනාග මජ්ඣිමාස පඛානිකඛමාසාති; සථාභුතං අත්තානං ආවිකත්තාති සථාභුතං අත්තනො අතුණං පකාසෙනා;¹³ උදයස්මාමිතිසාති උදයඤ්ච අස්ඤ්ච¹⁴

1. උත්තරිං b	5. විසුඛකාලො b, විසට්ඨ s	10. සමවිපාකිතිසා s.
2. මනුස්ස. b. s.	6. බහල. b.	11. අතිසිතලතගහණිකො, b.
3. සරිකකකතා b,	7. බන්ධනකාලො s.	12. හීරු. b.
සරිකක. කප්පා s.	8. අගම. s.	13. භුණං පකාසෙනා b, භුණං අපකාසෙනා, l.
4. නඛලෙතිමත්තා, s.	9. පඛාන. b. s.	
	14. අත්ඛිතඤ්ච, b.	

තතො පරිච්ඡිද්දං සමන්තං; එතෙන පඤ්ඤාසලකඛණපරිඤාතකං
 උදයවායසඤ්ඤා¹ චුතං. අපිසාසාති පරිපුඤාය; නිබ්බිධිකාසාති
 අනිබ්බිධිපුබ්බි ලොභකඛණාදයො නිබ්බිජ්ඣිතං² සමන්තං; සමමා
 දුක්ඛකඛණමානිසාති කදඛතවසෙන නිලෙසානං පතිතත්තා යං දුක්ඛං
 බිසති තස්ස දුක්ඛස්ස වයනාමිතිසා; ඉති සමබ්බිති පි ඉමෙති පදෙති
 විපස්සනාපඤ්ඤා ව කපිතා, දුපපඤ්ඤාස්ස හි පටානං න ඉජ්ඣති.

5. 1. 4.

වතුන් පටානාසාති විරියකරණන්තං; න සුකරං උඤ්ජන
 පගහපහන සාපෙකුන්ති න සක්කා හොති³ පතං ගහෙනා උඤ්ජා
 වරියාය යාපෙතො; ඉමසමිමපි සුත්තෙ වට්ටවිට්ටමෙව කපිතං.

5. 1. 5.

පඤ්ඤාමෙ පපිසාදස් නිට්ඨන්ති පරිසාදිසිතා ගහෙනා වෙපෙනා⁴
 තිට්ඨති; උග්ගාතිනාති උග්ගිමානා⁵ අසිභපෙත්තාති සියවෙජ්ජනන්තං
 අසිං ආදය ආගතෙනාපි; පිසාමෙනාති බාදිතං ආගතයකෙවනාපි;
 ආසිදෙති⁶ සංවෙය්ස; මඤ්ජුනාති මුදුකෙන; කාමොසමුලභානන්ති
 කාමොසෙන මුලභානං⁷ කසිතිතානං; කාලංගති⁸ හවාහවන්ති වට්ට
 කාලං ගතිඤ්ඤා පුනපුනහවෙ⁹ ව; පුරකඛිනාති පුරෙවාරිකා පුරතො
 කතාසෙව;¹⁰ යෙ ව කාමෙ පපිසාදස්¹¹ නිසෙ පණිතා දුට්ඨෙව කාමෙ
 නිති පරිඤ්ඤාති පරිජාතිතා; වජන්ති අකුණොහසාති බිණ්ණවනං
 කුණොව හං නාම නජී තසමා තෙ අකුණොහස්ස හුතා වරන්ති;
 පාරං ගතාති¹² පාරං මුට්ඨති නිබ්බානං තං උපගතා¹³ සවජ්ඣන්ති සිතාති
 අපේ; ආසවකඛණන්ති අරහතතො; ඉමස්මිං සුත්තෙ වට්ටමෙව
 කපේතා භාරාසු වට්ටවිට්ටං කපිතං.

5. 1. 6.

ඡවෙඨ මධුරකර්මානොති සඤ්ජාතගරුභාවො; දිසාපි¹⁴ මෙ න
 පක්ඛායනන්ති වතස්සො දිසා ව අනුදිසා ව මයං න උපවස්ගනන්ති
 වදති; ධම්මා ව මං¹⁵ නප්පට්ඨිගනන්ති සමථවිපස්සනාධම්මාපි මෙ න උපවස්
 ගන්ති; අනගිරතො ව බුහමිවජිං වරාමිති උක්කණිතො හුතා
 බුහමවිරියවායං වසාමි; යෙන හගවා තෙනුපසඛකමිති තස්ස
 කරා සුතා මුඛාවන්තස්සපුග්ගලො අයන්ති නං කාරණං හගවතො
 ආරොවෙතො උපසඛකමි; අවිපස්සකස්ස කුසලානං ධම්මානන්ති
 කුසලධම්මම¹⁶ අවිපස්සනත්තස්ස අනෙකනත්තස්ස අගවෙසනත්තස්සාති අපේ;
 මොඛපක්ඛිසානන්ති¹⁷ සතිපට්ඨානාදීනං සත්තනිංස¹⁸ ධම්මානං.

1. උදයමයසඤ්ඤා. b. s. 7. මුලභානං. b. s. 8. හති. s.
 2. විතිවිජ්ඣිතං. b. 9. සුතඛතවො. b. 10. ගතාසෙව. b. 13. දිසාව. s.
 3. හොන්ති. s. 11. පාරගතාති. s. 14. මෙ. b.
 4. පරිසාදිසිතා. b. 12. උපගන්ති. b. 15. කුසලධම්මම. s.
 5. උග්ගාතිනාති. උග්ගිමානා b. 16. මොඛපක්ඛිසානන්ති. s. 17. සත්තනිංස. b.
 6. ආසදෙති. s. 18. මොඛපක්ඛිසානන්ති. s. 19. මොඛපක්ඛිසානන්ති. s.

5. 1. 7.

සත්තමෙ ජරාධමෙමාමහීති ජරාසභාවො අමහි; ජරං අනභි
 භොති ජරං අනභිකතනො අනො ජරාය ඵච චරාමි; සෙසපදෙසුපි
 ඵසෙච නයො. කම්මස්සකොති ආදිසු කම්මං මයං සකං අත්තනො
 සත්තකතති කම්මස්සකො අමහි; කම්මස්ස දයාදෙ කම්මදයාදෙ;¹
 කම්මං මයං දයජරං සත්තකතති අභො; කම්මං මයං යොති
 කාරණන්ති කම්මසොති; කම්මං මයං බැඳුති කම්මබඳු; කම්ම
 ඤ්ඤකොති අභො; කම්මං මයං පටිසරණං. ට්ඨාති කම්මපටි
 ඤ්ඤණා; තස්ස දයාදෙ හවිස්සාමිති තස්ස කම්මස්ස දයාදෙ
 තෙක දිනනාථල² පටිඤාගකො හවිස්සාමිති අභො; සොබ්බතමදෙති
 යොබ්බතං ආරබ්භ උප්පත්තමදෙ; සෙසෙසුපි ඵසෙච නයො. මහො
 සඤ්ජායතිති ලොකුත්තරමගො සඤ්ජායති; සඤ්ඤාජනා පටිඤ්ජාතිති
 දස සංයොජනා සබ්බසො පටිඤ්ජාති; අනුසසා චානති³ භොනතිති
 සත්ත අනුසසා විගතනො පටිච්ඡිනො පටිච්චමා භොනති; ඵචමෙඤ්ඤ
 හෙට්ඨා පඤ්චසු ධානෙසු විපස්සනා කම්මා ඉමෙසු පඤ්චසු ලොකුත්තර
 මගො, ඉද්දති ගාථාති කුටං ගණ්ඨනො “ව්‍යාධිබලො”ති ආදිමාග.⁴

තඤ්ඤා ධම්මං නිරුපධිනති උපසිරහිතං අරහත්තමගං
 ඤ්ඤා; සබ්බෙ මඤ්ඤ අභිභවාමිති සබ්බෙ ඉමෙ තයොපි මඤ්ඤ
 අබ්බවං අතිකතම සිත්තාසමිති අභො; නෙකධම්මං දට්ඨු මෙමනොති
 පබ්බජරං බෙමනො දිස්වා; නස්ස මෙ අහු උස්සාහො නිබ්බානං
 අභිපස්සතොති තස්ස මයං නිබ්බානං අභිපස්සත්තස්ස වායාමො
 අහොසි; අනිච්ඡාති හවිස්සාමිති පබ්බජරො⁵ අනිච්ඡාතිහො හවිස්සාමි
 බ්‍රහ්මචරියවාසනො අනිච්ඡාතිහො සබ්බඤ්ඤානඤ්ඤණො අනිච්ඡාතිහො
 හවිස්සාමි; බ්‍රහ්මචරියපජරාසනොති මහාබ්‍රහ්මචරියපජරාසනො; ඉමිනා
 ලොකුත්තරො අට්ඨබ්බිකමගො⁶ කම්මොති.

5. 1. 8.

අට්ඨමෙ සජ්ජාති ධනුනිති සජ්ජාති⁷ ආරොපිතධනුනි; අද්දසුති
 අද්දසංසු; හවිස්සාති චජ්ජිති චබ්බිස්සාති චජ්ජරාජානො; අපජ්ජාති⁸
 අචබ්බිතිසිති මානඤ්ඤා; පච්චාලිසං බිපනතිති පච්චතො ගහඤ්ඤා
 පිට්ඨිපාදෙන⁹ පහරන්ති; රසිකස්සාති ආදිසු රචං භුඤ්ජතිති රසිකො
 පිතරා දහතා සාපතෙය්‍යං භුඤ්ජතිති පෙතනතිකො; සෙනාස පඨි
 ජෙට්ඨකොති සෙනාපතිකො; ගාමගාමිකස්සාති¹⁰ ගාමානං ගාමිකස්ස
 ගාමගාමිකස්සාති¹¹ අභො; සුගගාමණිකස්සාති ගණ්ඨජෙට්ඨකස්සාති; කුලෙ
 සුති තෙසු තෙසු කුලෙසු; පටෙමනාබිපට්ඨං කාරෙතතිති පටෙමනං
 ජෙට්ඨකස්සානං කාරෙතති; කල්‍යාණෙන මහං අනුකම්පනතිති සුඤ්ඤ

1. කම්මදයාදෙති කම්මසඤ්ජාදෙ s. 7. සජ්ජාති b 8. අපානුකති b අපානුකති s.
 2. දිනනාථලදයාදෙ b. 9. පිට්ඨිපාදෙන b s.
 3. චානති s. 5. පබ්බජරාහො s. 10. ගාමගාමිකස්සාති b.
 4. ති ආග s. 6. අභිබ්බිකොමගො b s. 11. ගාමානං ගාමිකස්සාති b.

රොනා විතොන අනුගණනා; ඔවොනාමිමනනාමනාසංවොහා රොති¹ යෙ² අනතො ඔවොනකමනනානං සාමනනා අනතතරබෙතන³ සාමනො තෙ ව රජුදණෙකි භුමිපපමාණෙ භාගකෙ සංවොහාරො⁴ ව; ඔලිපටිගහාතිකා දෙවනාති භුලපවෙණියා ආනතා ආරකබදෙවතා; සකකණෙති⁵ නා දෙවතා අග්ගසාගුභතනාදීති සකකරොති. කිවමක රොති උපපනනානං කිවොනං කාරකො; සෙ වසස උපජීවිනොති යෙ ව එනං උපනිසාස ජීවනති; උභිග්ගංසෙව අන්ධාසාති උභිග්ගමපි කිතභාය පටිපනොනා හොතිති අන්ධා; පුබ්බපෙතානනති පරලොක ගතානා; දිට්ඨිධම්මෙ⁶ ව ජීවිනනති⁷ යෙ ව දිට්ඨිධම්මෙ ජීවනති; ඉති පදවයෙතාපි අතීතපච්චපනොනා ඤාතයොව⁸ දසොසති. විතතිසඤ්ඤා⁹ නොති භුට්ඨිජනනො; සරමාවසනති සරවාසං වසනො; පුජජා හොති සංඝිකොති පුජනබ්බො ව පසංසිතබ්බො ව හොතිති.

5. 1. 9-10.

නවමෙ තිපුණොති සණ්ඨා සුඛමකාරණඤ්ඤා; ආනපස ඝම්පනොනාති සමණාකප්පන සමපනොනා. දසමෙ පදකිණිගහාතිති දිනොනාචාදං පදකිණිනො ගණනොනා; සෙසං සබ්බජි උත්තානමෙවති.

නිවරණවග්ගො පඨමො.¹⁰

5. 2. 1-10.

දුතියස්ස පඨමෙ මහපඨලාති විපාකඵලෙන මහපඨලා; විපාකාති සංසතෙව මහාතිසංසා; අමනොගඛාති තිබ්බානපතිට්ඨා; සබ්බ ලොකෙ අනභිරතිසඤ්ඤාති¹¹ සබ්බසමා තෙධාතුසනතිවාසෙ¹² ලොකෙ උක්කණ්ණිකස්ස¹³ උපපජ්ජනසඤ්ඤා¹⁴. දුතියං උත්තානමෙව¹⁵. තතියෙ මගදුජ්ඣි උත්තමස්ස චරස්ස ආදයනො; තෙසමෙජ්ඣ චතුජො ව උත්තා නමෙවති. පඤ්චමෙ අලංසාකමජාති සාකමජාය යුතොනා; ආග්ගං පඤ්ඤාති පුච්ඡනං පඤ්ඤා; ව්‍යාකතනා හොතිති විස්සජ්ජනා හොති. ඡෙසෙ අලංසාජීවොති සාජීවාය¹⁶ යුතොනා; සාජීවොති¹⁷ පඤ්ඤාපුච්ඡනමෙව පඤ්ඤා විස්සජ්ජනඤ්ඤා¹⁸; සබ්බපි කි සමුග්ගමාරිනො පඤ්ඤා උපජීවනති තෙන තා¹⁹ පඤ්ඤා පුච්ඡනවිස්සජ්ජනං සමානාජීවනාය²¹ සාජීවොති වුත්තං, කිං පඤ්ඤාති අභිසම්බතං පඤ්ඤං. සත්තමෙ උසොසලිහිති

1. සබ්බානාරොති b s.	8. ඤාතයො b s.	15. උත්තානමෙව s.
2. යෙව b s.	9. පිතිසඤ්ඤා s	16. ආජීවාය b.
3. අනතතරබෙතන s	10. ඡෙසා. b.	17. සාජීවො b.
4. භුමිපපමාණෙකෙසෙබ්බානාරො b.		18. පඤ්ඤා b. s.
5. සාකකාරොතිති s.	11. අනභිරතිසඤ්ඤාති b,	විසජ්ජනඤ්ඤා s.
6. දිට්ඨිධම්මෙ b	12. සහාතිවමසෙ b. l.	19. තෙතෙතං b s.
7. ජීවිතනති s.	13. ලොකෙ b.	20. පඤ්ඤා b. පඤ්ඤා s.
	14. උපපජ්ජනසඤ්ඤා s.	21. මහෙතජීවනාය b.

අභිමතත¹ විරියං. අවංකම අත්තනො බොධිමණෙහි පටිවිද්ධිආගමන² ඉද්ධිපාදෙ කපේති; උපරි අත්තනොව ඡ අභිඤ්ඤා කපේසිති. නවම දසමෙසු විපස්සනා කට්ඨා; සෙසං සබ්බජ් උත්තානාත්මෙවාති³.

සඤ්ඤාවගො දුතියො.

5. 3. 1.

තතියස්ස පඨමෙ යතො වො භික්ඛවෙති ගෙට්ඨාචුත්තනයෙන විපස්සනං වසේති; අරහත්තං පත්තස්ස භික්ඛුනොදුති⁴ වණ්ණ භණ්ණාත්. ඉදං ආරඬ්ඛං, තත් සතො වොති යද වො; උක්ඛිත්ත පටිකොති අවිජ්ජාපලිකං උක්ඛිපිත්වා අපනෙත්වා සිතො; සංකිණ්ණ පටිකොති සංසාරපරිඛං⁵ සංකිරිත්වා විනාසෙත්වා සිතො; අබ්බුලෙන සිතොති තණ්හාසංඛාතං එසිකාත්මනං අබ්බුය්හං⁶ පුඤ්ඤිත්වා සිතො; නිර්ගහලොති නිවරණකවාටං උග්ගාවෙත්වා සිතො;⁷ පහනදායො පහනදායොති මානදායකො ඛණ්ඩාසංඛාරකිලෙසභාරකො පානෙත්වා ඔත්තාරෙත්වා සිතො; විසංයුතොති වට්ටෙන විසංයුතො; සෙසං පාළි නසෙත්ව වෙදිතබ්බං. එත්තාවතා භගවතා මග්ගෙන කිලෙසෙ ඛෙපෙත්වා නිරොධිසයනවරගතස්ස නිබ්බානාරමණං. එලසමාපත්තිං අපෙත්වා විහරතො බිණ්ණසවස්ස කාලො දසසිතො, යථා⁸ හි මෙ නගරානි එකං වොරනගරං එකං බෙමනගරං, අථ එකස්ස මහායොධස්ස එවං භවෙය්හං⁹ යාචිමං වොරනගරං තිට්ඨති නාච බෙමනගරං භයතො න මුච්චති වොර නගරං අනගරං කරස්සාමිති සත්තාහං කත්වා බග්ගංගහෙත්වා වොරනගරං උපසඤ්ඤාමිත්වා නගරවාසෙ උස්සාපිතො¹⁰ එසිකාත්මනෙ බග්ගෙන ජිඤ්ඤා සද්ධිං මාරබාහාහි කවාටං භිඤ්ඤා පලිකං උක්ඛිපිත්වා පාකාරං භිඤ්ඤා¹¹ පරිඛං සංකිරිත්වා¹² නගරසොභනාය උස්සිතෙ බජ්ජ පානෙත්වා නගරං අග්ගිනා ක්කාපෙත්වා බෙමනගරං පටිසිත්වා පාසාදං ආරුග්ග ඤාතිගණ්ණ පරිවුත්තො සුරසභොජනං භුක්ඤ්ඤාය්හං, එවං වොරනගරං විස සක්කායො, බෙමනගරං විස නිබ්බානං, මහායොධො විස යොනාවචරො, තස්සෙවං භොති යාච සක්කායවට්ටං වට්ටති¹³ නාච මත්තිංසකමමකාරණා¹⁴ අවං නවුත්තරොගපච්චිසගිමහාභයෙහි පරිමුච්චනං නඤ්ඤිති, සො මහායොධො විස සත්තාහං¹⁵ සීලසත්තාහං කත්වා පඤ්ඤාබග්ගං ගහෙත්වා¹⁶ බග්ගෙන එසිකාත්මනෙ විස අරහත්තමග්ගෙන තණ්හාසිකං පුඤ්ඤා¹⁷ සො යොධො සමාරබාහං නගරකවාටං විස පවොරමාගියසඤ්ඤාජනගතො¹⁸

1. අභිමතතං b.	7. උග්ගාවෙතො b.	13. සක්කායොවගතති s
2. පටිවිද්ධි b s.	8. කථා b.	14. කරණං.
3. උග්ගාකමෙවොති b.	9. භවති b.	15. විස b.
4. ඉද්ධි b s.	10. උග්ගාවිතෙ b.	16. කත්වා b.
5. පරිකොති සංසාරපරිකං. b, s.		17. පුඤ්ඤා.
6. අබ්බුලො b.	11. භිඤ්ඤා b.	18. සඤ්ඤාජනකවාටං b.
	12. පරිකං. මිකිරිත්වා b s.	

උග්ගාචෙත්වා සො යොධො පලිඝං විය අවිජ්ජාපලිඝං උක්ඛිපිත්වා සො යොධො පාකාරං භිඤ්ඤානෙතා පරිබං විය කම්මාභිසංඛාරං භිඤ්ඤානෙතා ජාතිසංසාරපරිබං සංකිරිත්වා¹ සො යොධො නගර² සොහජාය උග්ගාපිතෙ ධරේ³ විය මානදායෙ පානෙත්වා සක්කායනගරං ක්වාපෙත්වා සො යොධො ඛෙම නගරෙ උපරිපාසාදෙ සුභොජනං විය කිලෙසනිබ්බානනගරං⁴ පවිසිත්වා අමතං⁵ නිරොධාරමමණං එලසමාපත්තිසුඛං අනුභවමානො කාලං විති නාමෙති.

5. 3. 2.

දුතියෙ අනිච්චසංඤ්ඤාති ඛනිපඤ්චිකං හුත්වා අභාවාකාරෙන අනිච්චනති උපපජ්ජනකසංඤ්ඤා; අනිච්චෙ උක්ඛිසංඤ්ඤාති යදනිච්චං තං පති⁶ පිලනාකාරෙන දුක්ඛනති උපපජ්ජනකසංඤ්ඤා; දුක්ඛෙ අනිච්චසංඤ්ඤාති යං දුක්ඛං තං අවසවනතනාකාරෙන අනතතාති උපපජ්ජනකසංඤ්ඤා; සෙසං ගෙවසා වුත්තනයමෙව ඉමෙසු පන චිත්ත⁷ සුත්තෙහු විපස්සනාඵලං නාම කපිතං.⁸

5. 3. 3.

තතියෙ දිවසං අනිනාමෙතිති දිවසං අතික්කමෙති,⁹ ටිඤ්චති පටිසල්ලාණනති එකිභාවං විස්සරෙති;¹⁰ දෙසෙතිති කපේති පකාසෙති; ඛම්මසංඤ්ඤානති ඛාති ඛමමසං¹¹ සංඤ්ඤාපනාය;¹² ඛම්මං පටිසාපුණාතිති නවඛතවසෙන චතුසච්චධම්මං පරිසාපුණාති වලඤ්ඤති කපේති, න ටිඤ්චති පටිසල්ලාණනති එකිභාවං න විස්සරෙති; අනුසුඤ්ඤාති අජකිත්තං. චෙත්නාසම්මනති නියක්කිතෙන විත්තසමාධිං ආසෙවති භාවෙති සමඵකමමධානෙ සුත්තපසුත්තො¹³ ගොති; නිත්තෙසිනාති හිතං එසත්තෙන; අනුක්ඛමපකෙනාති අනුක්ඛමපමානෙන; අනුක්ඛමං උපාදු භාති අනුක්ඛමං විත්තෙන පරිග්ගහෙනා; පටිච්චාදිපි වුත්තං ගොති; කතං මොගං මොගාති මොගං ඉමෙ පඤ්චපුග්ගලෙ දෙසෙත්තෙන තුමාකං තං¹⁴ කතං එත්තකමෙව හි අනුක්ඛමපකසංස සජ්ඣි කිච්චං යදිදං අවිපරිත ඛමමදෙසනා; ඉතො පරං පන පටිපත්ති නාම සාවකානං කිච්චං, තෙනාග එතාති හික්ඛු රුක්ඛමුලාති-ප-අමාකං අනුසාසති¹⁵. ¹⁵තථ ච රුක්ඛ මුලාතිති ඉමිනා රුක්ඛමුලසෙනාසනං දසෙති; සුඤ්ඤාගාතිති ඉමිනා ජනවිවිත්තධානා; උභයෙනාපි ච යොගානුරූපං සෙනාසනමාවිකති දයරුං නිසාතෙති;¹⁶ ක්වාසථාති ආරමමණුපතිජ්ඣානෙන අවිච්චිංසා¹⁷ රමමණාති ලක්ඛණුපතිජ්ඣානෙන ච අනිච්චාදිතො ඛකායතනාදිති උපතිජ්ඣායථ¹⁸ සමඵඤ්ච විපස්සනඤ්ච වෙසිඨාති වුත්තං ගොති; මා

1. පරික්ඛං-විකිරිත්වා, b පකිරිත්වා, s. 7. චිත්තපි. b. s.	13. සුත්තපසුත්තො. b.
2. සො මොරතගර, s.	3. කපිතනති. b. s.
3. උග්ගාපිතෙව. b. s.	9. අතික්කාමෙති. b. s.
4. කිලෙසපරිතිබ්බානනගරං, b. s. 10. විසරෙති. s.	15. මුලාති-ප-අනුසාසති. s.
5. අමත. s.	16. නිසාදෙති. s.
6. පති b. s.	11. ඛම්මපඤ්ඤානති ඛම්ම. b.
12. පඤ්ඤාපනාය. b. s.	17. අච්චාදි. b.
	18. උපජකියථ. b.

පමාදන්ධානි මා පමජ්ජන්; මා පච්ඡා විප්පවිසාදිනො අනුචන්ධානි යෙති පුබ්බෙ දහරකාලෙ ආරෙහනකාලෙ සත්තං¹ සප්පායාදිසම්පන්නිකාලෙ සන්ත්තං සමමුඛිභාවකාලෙ ච යොනිසො මනසිකාරවිරහිතා රත්තන්ද්‍රවං මඛකුණ හත්තා² හුන්වා සෙසසපුබ්බිධිසුබ්බනුභොගනා³ පමජ්ජන්ති තෙ පච්ඡා ජරකාලෙ රෙහනකාලෙ මරණකාලෙ විපත්තිකාලෙ සන්ත්තං විරහිතකාලෙ⁴ ච තං පුබ්බෙ පමාදවිහාරං අනුසාරන්තා සප්පවිසාදිකාලකිරියඤ්ච භාරියං සම්පසාමානා විප්පවිසාරිනො හොන්ති, තුමෙන පන තාදියා මා අනු චන්ධානි එතමන් දසෙසනෙතා ආහ මා පච්ඡා විප්පවිසාරිනො අනුචන්ධානි; අයං චො අමහාකං අනුසාසනීති අයං අමහාකං සන්නිකා ක්‍රියාපථ මා පමාදන්ධානි තුමහාකං අනුසාසනී මවාදෙති වුත්තං හොති.

5. 3. 4.

චතුසේ උත්තරිඤ්ඤාසං⁵ සංඤ්ඤාය අන්ධං නිප්පජානාතීති තතො පරියත්තිතො උත්තරිං⁶ තස්ස ධම්මස්ස සහ විපස්සනාය මහපඤ්ඤාය අන්ධං නප්පජානාති චත්තාරි සච්ඡානි න පස්සති නප්පට්ඨිජ්ඣතිති අපේඨා; සෙසවාසෙසුපි එසෙව නයො, එවමෙනෙසු විසුපි සුත්තෙසු බහුසසුතතිකඤ්ච⁷ විපස්සනාකම්මකො සොත්තාපනොතා සකද්දගාමී අනාගාමී බ්‍රහ්මචාරී ජ ජනා ධම්මවිහාරිනො නාමාති චෙදිතබ්බා.

5. 3. 5.

පඤ්චමෙ සොධාජීවානි යුග්ගපථවිනො;⁸ රජගහ නති හත්ථි⁹ අස්සාදිනං පාදප්පහාරහිනනාය භූමියා උග්ගතං රජකඩකං; නි සන්ධමහනීති සන්ධමතින්ධා ධාතුං න සකෙකාති; සහති රජගහ නති රජකඩකං දිස්වාපි අධිවාසෙති; ධජගහ නති හත්ථිඅස්සපිට්ඨෙසු¹⁰ වා රථෙසු වා උස්සාපිනානං ධජානං අග්ගං; උස්සාදනී නති හත්ථිඅස්සරථානඤ්ච ඛලකායස්ස ච උච්චාසද්දං¹¹ මහාසද්දං; සම්පසාදෙති සමාගහෙත අප්පමත්තකෙසපි පසාතර; ආහසඤ්ඤති¹² විගඤ්ඤති විසානං ආපජ්ජති; ව්‍යාපජ්ජතිති විපත්තිං ආපජ්ජති පකතිභාවං ජහති; සහති සම්පසාරනති චෙ තයො පසාතර පනාපි සහති අධිවාසෙති; නුමෙව සම්බාමසිසනති තංයෙව¹³ ජග්ගකිවාරථානං; අජකිවසනීති සත්තාහමත්තං අභිහවිත්වා ආව සති; කිං කාරණං ලද්ධිප්පහාරනං පහාරජග්ගනන්ධඤ්ච කත්තමමානං විසෙසං ඤ්ඤති ධානතතරදනන්ධඤ්ච ඉස්සරියසුඛානුභවනන්ධඤ්ච, ඉද්දති සසමා සන්ත්තං යොධාජීවෙති කිව්චං නත්ති ඉමසම් පන සාසනෙ තථාරුපෙ පඤ්චපුග්ගලෙ දසෙසං ඉද්දං මපමං ආහතං තස්මා තෙ පුග්ගලෙ දසෙසනො “එවමෙව බො”ති ආදිමාහ: තන්ධං සංසිද්ධතිති මිච්ඡාචිතකකසම් සංසිද්ධති අනුපවිසති; නි සත්තනාති බ්‍රහ්මචරියං.

1. අත්තb.s.	5. උත්තරිඤ්ඤා, b	9. හත්ථි, s	අස්සාදි, b
2. මඛකුල b. හත්තං, b. l	6. උත්තරි, b.	10. හත්ථිඅස්සාදිනං පිට්ඨෙසු, s.	
3. මහුත්තං, b. s.	7. බහුසසුතනාතිකඤ්ච, s.	11. උච්චාසද්දං, b. s.	
4. පරිනිබ්බානකාලෙ, b. එං., l.	8. යුග්ගපථවිනො, s.	12. හඤ්ඤති, b. s.	
	13. තසෙසම, b.		

සත්තානෙතුනති¹ බ්‍රහ්මවරියවාසං අනුපච්ඡන්ති² ගොපෙතු-
 න සකෙකාති; සිඤ්ඤාදුබ්බලං. ආවිකාමාති සිඤ්ඤාය දුබ්බලවා-
 පකාසෙනා; කිම්බ්‍රාජ්ජගග්ගිනති කිත්තස්ස පුග්ගලස්ස රජ්‍යං
 නාමාති වදති; අභිරුපාති අභිරුපා;³ දස්සනිසාති දස්සනසොග්ගා;
 සාසාදිකාති දස්සනෙනෙව විත්තප්පසාදවතා; පරමාසාති උත්තමාස;
 චණ්ණපොඤ්ඤානාසාති සරිවණ්ණෙන වෙව අධ්‍යාසණ්ණානෙන ව;
 උභසනීති⁴ අවසනති; උලලසනීති කපේති; උජ්ඣගෙහනීති⁵ පාණි-
 පහරිතා මහාහසිතං හසති; උප්පණ්ණවතීති උප්පණ්ණවතකපං කපේති;
 අභිනිසිද්ධතීති අභිහවිතා සත්තිකෙ වා එකාසනෙ වා නිසිදති; දුතිස
 පදෙපි එසෙව නසො. අප්පකාසාරතීති අවන්තරති; විනිවෙසෙමා විනි-
 වෙවෙමාති ගතිතට්ඨානතො නස්සා හන්ථං විනිවෙසෙමා වෙව
 වෙවෙමා ව; සෙසවෙත්ථ උත්තානවෙමාති ඉමස්මිං සුතෙන වට්ටවිට්ටං
 කපිතං.

5. 3. 6.

ඡට්ඨෙ අසිවමිමි ගහෙමාති අසිඤ්ඤ වමඤ්ඤ ගහෙනා, ඛත්තලා-
 සං සත්තානෙමාති ඛත්තලාපඤ්ඤ⁶ සත්තාසනිතා; විසුලානති⁷
 සත්තිවෙසෙන⁸ සිතං; සංගාමං. ඛතරතීති මහාසුද්ධං මතරති; උස්සනති
 වාසමතීති උස්සාහඤ්ඤ වාසමඤ්ඤ කරොති; හනනති සානෙනති;
 පරිසාදෙනති⁹ පරිසාදිසනති;¹⁰ උපලිකානති විජ්ඣනති; අප-
 නෙනති සකසෙනං ගහෙනා ගව්ජනති; අපනෙමා ඤාතකානං
 නෙනති සකසෙනං නෙනා තතො¹¹ ඤාතකානං සත්තිකං නෙනති;
 නිසාමානෙති අනන්තො ගෙහං වා පෙසඤ්ඤ¹² සත්තිකං වා නිසාමානො;
 උපධිහනති පරිවරනති පහාරසොධනවණ්ණප්පනාදිති කරොත්තං¹³
 ජග්ගනති ගොපයනති; අරඤ්ඤෙනෙව ඤාතෙතාති අරඤ්ඤෙන
 කාසවාරෙන; අරඤ්ඤාස වාමාසාති අරඤ්ඤෙන වට්ටවාරෙන; අරඤ්ඤ
 නෙන විතෙනතාති අරඤ්ඤෙන මනොවාරෙන; අනුපට්ඨිතාස සති
 සාති සතිංසුපට්ඨිතං¹⁴ අනතා; අසංවුසෙති ඉද්දිසෙහිති මනව්ජට්ඨෙති
 ඉද්දිසෙති අපිනිතෙති අනොපිතෙති; රුගො විතං අනුදාංසෙතිති
 රුගො උප්පඤ්ඤානොව සමච්ඡිප්පසානාවතනං. ධංසෙති දුරෙ ඛිපති;
 රුගාසිනොමති¹⁵ ආවුසො රුගපරෙතොති ආවුසො අතං¹⁶ රුගෙන
 රතො රුගෙන අනුගමො; අවසිකාසකලපමාති ආදිසු අවසිකාසකල
 පමා අප්පසාදවෙතින; මංසපෙසුපමා බහුසාධාරණ්ටෙතින; නිණ්ණකඤ්ඤ

1. සත්තානෙතුනති. b.	8. පරිසාදෙනති පරිසාදෙනති. b.
2. අභිරුපමති. b. s.	පරිසාදෙනති. s.
3. මහසනිති s. උභසනිති. b	9. නෙනා. b.
4. උජ්ඣගෙහනීති b. s.	10. ඤාතක. s.
5. ඛත්තලාපඤ්ඤ. b.	11. පොධනකප්පනාදිතිකරොත්තං. b.
6. විසුලානති. b. s.	12. සුපට්ඨිතං. l.
7. (විසුලා)සත්තිවෙසෙවෙසන b	13. රාහපරිසුචිතොමිති. b
සුඛසනතිවෙසෙවෙසන. s.	14. අතංආවුසො. b. s.

පමා අනුදගනවෙන්න; අධිතාරකාසුපමා මහාභිතාපවෙන්න; සුසිනකු පමා ඉහතරපවවුපට්ඨානෙන;¹ ආවිනකුපමා තාවසාලිකවෙන්න; රුකක ඵලපමා සබ්බකපවවකපලිහඤ්ජනවෙන්න; අසිසුනුපමා අභිකුට්ඨ නවෙන්න; සතතිසුලුපමා විනිවිජ්ඣනවෙන්න; සපසිරුපමා සාසක සප්පිහසවෙන්න; උසාහිසාමිති උසාහං කරිසාමි; ධාරකිසාමිති සමභවාං ධාරෙසාමි;² අභිරමිසාමිති අභිරං උප්පාදෙසාමි න උකකඤ්චිසාමි;³ සෙසමෙත්ථ උත්තානවෙව⁴ ඉමසමි පුත්තෙ වට්ඨවට්ඨාකට්ඨනති.

5. 3. 7.

සත්තමෙ ආරඤ්ඤාසෙතාති අරඤ්ඤවාසිනා; අප්පත්තසාති අසමපත්තසා ක්කානවිපසානාමග්ගඵලපභෙදසා විසෙසප්පත්තසා;⁵ සෙසපදෙසුපි එසෙව නසො. සො මමසා අනන්තසොති සො මම ජිවිතනතරසො ව බ්‍රහ්මවරිසනතරසො ව පුජ්ජිජ්ජන කාලකිරිං කරොන්නසා සත්තනතරසො ව මග්ගනතරසො ව භවෙසා; හද්දති වවසාග්ගත්තේ⁶ නිපානො; විජිසං ආරහාමිති දුට්ඨමපි⁷ විරිසං කරෙමි; සත්ථකාති සත්ථං විස සත්ථිකච්ඡෙදකා⁸ වානා; වාලෙහිති කකඛලෙහි; මාණ්වෙහිති⁹ වොරෙහි; කප්පකමෙහිති වා අකප්පකමෙහිති වාති එත්ථ වොරිකං කත්වා නිකඛිතතා කතකමමා නාම වොරිකං කාතුං ගච්ඡන්තා අකතකමමා නාම තත්ථ කතකමමා කමමසා නිජ්ජනනතා සත්තානා ගලලොහිතං ගහෙත්වා දෙවතානං බලිං කරොන්ති, අකතකමමා එවං නො කමමං නිපජ්ජිජ්ජසාතිති පථමතරං කරොන්ති, ඉදං සකාය තෙමං ජිවිතා වොරෙපෙය්‍යන්ති වුත්තං; වාලා අමනුසාති කකඛලා දුට්ඨා¹⁰ සකඛාදසො අමනුසා.

5. 3. 8.

අට්ඨමෙ සුඤ්ඤා මං සො ධම්මො ආගච්ඡතිති යාව සො ධම්මො මං න උපගච්ඡති නාව අහං පුරෙතරමෙව විරිසං ආරහාමිති අත්තො; ඛිණ්දකිඤ්චාති ඛිරොදකං විස භුතා එකිභාවං උපගතා; පිසමකඤ්චිති මෙත්තවකඤ්චි.¹¹

5. 3. 9.

නවමෙ ධම්මසඤ්ඤා විනාසඤ්ඤාසොති ධම්මසඤ්ඤෙත විනාස ඤ්ඤෙතො හොති; කථං පන ධම්මසමිං දුසානෙත විනාසො දුසාති නාම, සමථවිපසානාධම්මෙසු ගඛිතං අගණ්ණනෙතසු පඤ්චවිධො විනාසො න හොති එවං ධම්මෙ දුසානෙත විනාසො දුසාති, දුසාලසා පන සංවර විනාසො නාම න හොති තසමිං අසති සමථවිපසානා ගඛිතං න ගණ්ණති¹² එවං විනාසඤ්ඤෙතපි ධම්මසඤ්ඤෙතො වෙදිතබ්බො. අභිධම්ම

1. ඉහතරපවවුපට්ඨානෙන, b. s. 5. විසෙසපත්තසා b, විසෙසසපත්තසා. s.
 2. ධාරකිසාමි, b. 6. වචිතසංගත්ථ b. වචිතසාමිසෙත්ථ. s.
 3. මිති අත්තො. s. 7. දුට්ඨමා. s. 9. මාණ්වෙහිති. s.
 4. උත්තානත්ථෙව. b. 8. චෙදක. b. 10. රුකා, b.
 11. මෙත්තාචකඤ්චි, b. 12. කගණ්ඤාති, b.

කථනා¹ උත්තමධම්මකථා; වෙදදලකථනා² වෙදපරි³සංයුත්තං සදුණි
 මිත්තකකථා; කණ්ණං⁴ ඛම්මං. ඛක්කමමානාති රක්ඛගවෙසිත්තං උපාරමින
 පරිසෙතනවසෙත කාලකධම්මං⁵ ඛක්කමමානා; අපිච උට්ඨවිහෙතන
 පුග්ගලං සංවට්ඨනාපි තං කණ්ණං⁶ ඛම්මං අත්තනො දහන්තාපි ලාභ
 සක්කාරජං කපේන්තාපි කණ්ණං⁷ ඛම්මං ඛක්කමන්තිගෙව; ශම්මිණිති පාළි
 ගමිති; ශම්මිජ්ජාති අත්තමමිති; ලොකුත්තණිති ලොකුත්තරධම්ම
 දීපකා; සුඤ්ඤනාපටිසංයුත්තාති ඛක්කමානුභාසනපට්ටසාකාරපටිසං
 යුත්තා; නි අඤ්ඤාචිත්තං උපට්ඨපෙත්තනාති⁸ ජානනන්දාය චිත්තං න
 ධපෙත්තනාති;⁹ උග්ගහෙතඛබ්බං පටිසාපුර්ණිකඛබ්බනාති උග්ගහෙතඛබ්බ
 ව චළඤ්ජනඛබ්බ ව;¹⁰ කම්මිකනාති සිලොකාදිඛක්කවසෙත කම්මි කතා;
 කාමෙය්සාති තසෙය්ස වෙට්ටනා; බාහිරිකාති සාසනනො ඛම්මා සිත්තා;
 භාවකිකාසිතාති බාහිරිසාවකෙති භාසිත්තා; සෙසවෙජ්ඣ ගෙට්ඨා වුත්තන
 යත්තා¹¹ සුච්ඤ්ඤායත්තා ව උත්තානන්දවෙට්ට.

5. 3. 10.

දහමෙ කලාණිකාමාති සුඤ්ජරකාමා; රසග්ගානිති උත්තමරසාති;
 සංසඨ්ඨා විහරිත්තනාති පඤ්ච විධින සංසංගෙතන සංසඨ්ඨා විහරිත්තනාති;
 සන්තිබ්බිකාරපටිසෙතාගනාති සන්තිබ්බිකත්තං පරිභොගං; ඔලාපිකම්මි
 නිමිත්තනාති එත්ථ පඨවිං. ඛණ්ණෙනාපි ඛණ්ණිති ආණ්ණපෙත්තනාපි පඨ
 වියං ඔලාරිකං නිමිත්තං කතෙති නාම; ඛණ්ණකඨ්ඨසාධපලාසං ඡිඤ්ජෙනාපි
 ඡිඤ්ජති ආණ්ණපෙත්තනාපි¹² හරිතගෙත ඔලාරිකං නිමිත්තං කතෙති නාම;
 ආජීවන්දාය පන වාසිආදීති¹³ ගාගාපෙත්තනා ඵලාඵලාති ඔචිනෙනා¹⁴
 වා වත්තඛබ්බමෙව නත්ති ඉමෙසු වතුසු සුත්තෙසු සන්ධාර සාසනෙ ව¹⁵
 වසි¹⁶ පරිභාති කම්මාති

තතිගො වගෙහා.¹⁴

5. 4. 1-5

වතුත්තං පඨමෙ රජනිගෙසුති රුග්ගං පට්ටගෙසු ආරම්මණෙසු;
 සෙසෙසුති එසෙව නගො. දුතිගෙ මක්ඛිති ගුණමක්ඛිතො; පලාසිති
 සුගග්ගාගලකඛණෙන පලාසෙන සමන්තාගතො. තතිගෙ කුහණොති
 නිති කුහනවත්ථුති¹⁷ සමන්තාගතො; ලපෙකොති ලාභනිසිත්තං¹⁸ උප
 නාය සමන්තාගතො; නෙමිකතිකොති¹⁹ නිමිත්තකිරිසකාරකො; නිගෙස
 සිකොති නිපට්ඨසනකථාය²⁰ සමන්තාගතො; ලාගෙති²¹ ලාභං. නිජිති.²²

1. සිලාදි. b. s.	9. ඡෙදපෙත්තනාපි. l.	15. කුහණොතිකුහනවත්ථුති s.
2. වෙදදලාභපට්ට. b.	10. ආදිති. b	16. ලාභසකතිසිත්තං. b. s.
3. කණ්ණ b	11. පණ්ණතිවාපආදීති ගාගාපෙත්තන ඵලාති ඔචි	
4. කාලක. ඛම්මං. s.	තනෙතවා ඔචිතාපෙත්තන. s.	
5. උපට්ඨපෙත්තනාති. b	12. සාසනෙ. b. s.	17. නෙමිත්තකොති. b.
6. තත්ථපෙත්තනාති. b.	13. වුචි. b. s.	18. නිපට්ඨසනකථාය. b
7. උග්ගහෙතඛබ්බං ව චළඤ්ජනඛබ්බා. b.	19. ව. b.	20. නිජිති. b.
8. ව. s.	14. ගොඛාජීවිගෙහා කතිගො. s.	

සිතාති ලාභෙන ලාභගවෙසිකො;¹ සුක්කපතෙඛා චුත්තවිපල්ලායෙන² වෙදිතබ්බො. චතුත්ථං උත්තානමෙව. පඤ්චමෙ අකඛමො හොති රූපා නිනති රූපාරමමණානා අනට්ඨාසකො හොති තදුරමමණෙති³ ගතාදීති අභිභූයාති;⁴ එතෙව නයො සබ්බත්ථි.

5. 4. 6-7

ඡවෙඨ අක්ඛපටිසම්භිද්දසපනොති⁵ පඤ්චසු අනේසු පහෙදගතං ඤුණං⁶ පතොතා; ධම්මපටිසම්භිද්දසපනොති චතුබ්බිංධං ධම්මෙව පහෙදගතං ඤුණං පතොතා; නිරූපාතිපටිසම්භිද්දසපනොති ධම්මනිරූපාතිසු පහෙදගතං ඤුණං පතොතා; පටිභානිපටිසම්භිද්දසපනොති තෙසු තිස්ස⁷ ඤුණෙසු පහෙදගතං ඤුණං පතොතා; යො පන තාති තිණි ඤුණානෙව ජානාති න තෙසං කිච්චං කරෙති; උච්චාවචානීති මහත්තවුද්දකාති; කිං කරණිකානීති ඉති කතතබ්බාති. සත්තමං උත්තානමෙව සීලං පනෙත්ථි ඛිණාසවසීලමෙව බාහුසච්චමපි ඛිණාසවබාහුසච්චමෙව; වාචාපි ඛිණාසවසා කල්‍යාණවාචා; කිංතාතිපි කිරියජ්ඣානානෙව⁸ කට්ඨිකානීති වෙදිතබ්බාති.

5 4 8.

අවධිමෙ ඡෙට්ඨොති පිරභාවපපතොතා; රතනඤ්ඤාති පබ්බජිත දිව්‍යතො පට්ඨාස අභිකකතනානං බහුතනං රතනීනං ඤුතා; ඤුතොති පඤ්ඤාතො පාකපො; සසසසිති යානිසසිතො; මිච්ඡාදිට්ඨිතොති අයාථාවදිට්ඨිතො; සබ්බමො චුට්ඨාපෙට්ඨාති කුසලකමමපථධම්මතො චුට්ඨා පෙට්ඨා; අසබ්බමම පට්ඨාපෙට්ඨාති අකුසලකමමපථෙසු පට්ඨාපෙට්ඨි.

5. 4. 9

නවමෙ සෙබ්බාසාති⁹ සික්කකසා සකරණිකසා; පටිභානාසාති උපරි¹⁰ උපරි ගුණෙති පරිභානාත්ථාස; කම්මාරාමනාති නවකමෙව රමණිකභාවො¹¹; භාසාරාමනාති අල්ලාපසල්ලාපෙ රමණිකභාවො; නිද්ද රාමනාති නිද්දයනෙ¹² රමණිකභාවො; සබ්බණිකාරාමනාති ගණ සබ්බණිකාස රමණිකභාවො; සථාවිමුත්තං විත්තං හ පච්චපෙකබ්බිති සථාසා විත්තං විමුත්තං යෙ¹³ දෙසා පභිතා ගුණා ච පටිලද්ධා තෙ පච්ච වෙකබ්බිතා උපරි ගුණපටිලාභාස¹⁴ වායාමං න කරොතිති අනේ; ඉති ඉමසමිං සුත්තෙ සත්තනනා තෙබ්බානං උපරිපරි භාතිකාරණඤ්ඤා චබ්බි කාරණඤ්ඤා කට්ඨං යඤ්ඤා නාම සෙබ්බසා පරිභානකාරණං තං පුට්ඨජ්ජ තසා පඨමමෙව හොතිති.

5. 4 10.

දසමෙ විසපනොති ව්‍යතො, ඡෙකො; කිංකරණිකෙසුති ඉති කතතබ්බෙසු; වෙට්ඨාසමිථාති සමාධිකමමට්ඨානං; අනිඤ්ඤාමි නොනාති සාසනසා අනනුච්ඡවිකෙන; අභිකාලොනාති අභිපාතොව;

1. ගවෙසකො. b.	6. ගතඤුණං b.	11. රමනකාපො b s.
2. විපල්ලාසමසෙක. b s.	7. තෙසු s.	12. නිද්දය s.
3. තදුරමමණ තෙති b.	8. කිරියාකායානෙව s.	13. යෙව s.
4. අභිභූයාතීති s	9. සෙකබ්බාසාති s.	14. පටිලාභාසෙව s.
5. අනේපටිසම්භිද්ද පතොතාති b.	10. පරිභානාසාති s	

අභිදිව්භි දිවා වුවවති මජ්ඣන්තිකොති තං අතික්කමිත්වා; ආභිසලෙ¹ බික්ඛාති අභිවිස කිලෙසසලෙබ්බිකා; වෙදනොවිවරණසප්පායාති විත්ත විවරණසඤ්ඤානානං සමථවිපස්සනානං සප්පායා; අපිච්ඡකථාති අපිච්ඡා ගොථාති කර්තකථා; සන්තුට්ඨිකථාති චතුති පච්චයෙති සන්තුට්ඨා ගොථාති කර්තකථා; පටිපෙක්ඛකථාති තිති විපෙක්ඛති විචිත්තා ගොථාති කර්තකථා; අසංසන්නකථාති පඤ්චවිධෙන සංසන්නෙන අසංසන්නා ගොථාති කර්තකථා; විජිහාරමහකථාති දුට්ඨං චිරිසං ආරභාති කර්ත කථා; සීලකථාදිසු සීලං ආරභ්ඤ කථා; සමාධිං ආරභ්ඤ කථා; පඤ්චවිධ පඤ්ඤං ආරභ්ඤ විමුත්තිං ආරභ්ඤ කථා;² එකුනවිසතිපච්චවෙක්ඛනකථා සඤ්ඤානං විමුත්තිඤ්ඤාදස්සනං ආරභ්ඤ කථා විමුත්තිඤ්ඤාදස්සනකථා; න නිකාමලාභිති ආදිසු න ඉවජ්ඨිප්පකලාභි³ දුක්ඛලාභි න විපුලලාභිති අපේඨා; සෙසං උත්තානමෙවාති.

චතුත්තො වගෙගා.⁴

5. 5. 1-8.

පඤ්චමස්ස පඨමෙ පඤ්ච සමුද්ද මිසිකා කපිතා. දුතියෙ පුරිමා වතස්සො මිසිකා පඤ්චමි ලොකිකාව. තතියෙ අඤ්ඤාචාරාකරණා යිති අරහත්තව්‍යාකරණාති; මඤ්ඤාති මඤ්ඤාවෙන අඤ්ඤාණෙන; මොවුහගාති අතිමුලගාවෙන;⁵ අඤ්ඤං චාරාකරොතිති අරහත්තං පහතාසමිති කමේති; ඉවජ්ජාසකතොති ඉවජ්ජා අතිභුතො; අධි මානෙනාති අධිගතමානෙන; සමමුද්දවාති හෙතුනා තයෙත කාරණෙ නෙව. චතුත්ත චාසුචිභාරාති සුඛචිභාරා. පඤ්චමෙ අකුප්පනාති අරහත්තං. ඡට්ඨෙ අප්පට්ඨාති අප්පසමාරමෙහා; අප්පකිංචවාති අප්ප කරණීයො; සුභගෙති සුඛෙන හරිතබ්බො සුපොයො; සුසන්තොසොති තිති සන්තොසෙති සුට්ඨි සන්තුට්ඨා;⁶ ජිවිතපටික්ඛාතරසුති ජිවිත සමනාතරසු; අප්පානාගෙති මඤ්ඤාගෙ; අනොදරිකතනනති න මදරිස⁷ භාවං අමගග්ගසභාවං අනුප්පන්නො;⁸ අප්පමිඤ්ඤාති න බහුච්ඡෙදො; සත්තමට්ඨමාති උත්තානන්තාති.

5. 5. 9.

නවමෙ සංඝභවමඤ්ඤාච⁹ දෙති නො අසංඝභවමාති අන වඤ්ඤාය අවිරජ්ඣිත්වා දෙති නො අවඤ්ඤාය විරජ්ඣිත්වා; මාමෙ සොග්ග පපේ නිශ්ශාති¹⁰ මයා කතයොග්ගපපේ මයං මා නස්සතු එනො සිත්තො උට්ඨාය බිලාරං පහරනො විරජ්ඣිත්වා පහරිති එවං වත්තාරො මා ගොනතුති අපේඨා; අත්තභාරගතිසාදනනති එත් අත්තං වුවවති

1. අභිසලෙ s.	5. අතිමුලගාවෙන b.	8. අනුප්පන්නං b
2. සමාධිං. ආරභ්ඤ පඤ්ඤං. ආරභ්ඤ පඤ්චවිධං. විමුත්තිං. ආරභ්ඤ b. s		
3. න ඉවජ්ජකලාභි s.	6. සුමුසන්තොසො s.	9. පහාරං s.
4. චට්ඨවගෙගා චතුත්තො s.	7. බදරික b. s.	10. පහසාගි b.

යවසං නං භාගේ එතෙසනති අනන්තාර යාවසිකානං² එතං නාමං,
තෙසාදු³ වුච්චනති සාකුණිකා ඉති සබ්බපච්ඡමාය කොට්ඨා එතෙසං
යාවසිකතෙසාදුනමපි සක්කච්චමෙව දෙගෙති.

5. 5. 10

දසම අනන්තාරායවසවලාභොති සරීරපටිලාභො; මෙ වා තිණි වා
මාගධකාති ගාමකෙඛිත්තාතිති එත් මාගධිකං ගාමකෙඛිත්තං, අජි
බුද්දං, අජි මජ්ඣිමං, අජි පණීතං, බුද්දං ගාමකෙඛිත්තං ඉතො
මත්තාලීය උසභා ඉතො මත්තාලීයාති⁴ ගාමිතං හොති, මජ්ඣිමං ඉතො
ගාමිතං ඉතො ගාමිතනති අසිඨයොජනං හොති, මහනං ඉතො දියඩ්ඨි
ගාමිතං ඉතො දියඝ්ඤාමිතනති තිගාමිතං හොති, තෙසු බුද්දකෙන
ගාමකෙඛිත්තන තිණි බුද්දකෙන ව මජ්ඣිමෙන ව මෙ ගාමකෙඛිත්තාති
තස්ස අනන්තාරො තිගාමිතං තිස්ස සරීරං; පටිභට්ඨිකාමිති ජගතිස්සාමි
ගොපතිස්සාමි; රක්ඛිතෙසානති රක්ඛිතෙසු එතං; මොඝපුට්ඨොති තුච්ඡ
පුරිසො; නිස්සංස්සාති න එතස්ස භවෙය්‍ය; සමුදච්ඡේදයාමාති
කථෙය්‍යම; සම්මනනාති සමමානං කරොති; යං තුමො කපිස්සති
තුමොව නෙත පඤ්ඤාසිස්සතිති යං එස කපිස්සති සො එව⁵ තෙන
කමෙවන පාකවො භවිස්සති; සෙසං සබ්බත් උත්තානමෙවාති.

පඤ්චමො වගෙගා.⁶

දුතියො පණ්ණාසකො නිවහිතො.

5. 3. 1.

තතිස්ස පඨමෙ වෙසාරජ්ජකරණොති ඤාණසොමනස්සකරණං⁷
විසාරදභාවාවහා; සාරජ්ජං හොතිති දෙමනස්සං හොති; දුතිසෙ
උස්සඛිකපට්ඨිකොති උස්සඛිතො ව පරිසඛිතො ව; අපි අකුස
බ්බෙමාපිති⁸ අපි අකුසාධමෙමා ඕණ්‍යාවො සමානොපි පරෙති⁹ පාප
තික්ඛුති උස්සඛිතපරිසඛිතො හොතිති අත්ථො; වෙසිසකොවරොති
ආදිසු වෙසිසා වුච්චනති රුපුපථිවතිසො තා ගොවරො අස්සාති වෙසිස
ගොවරො තාසං ගෙහං අභිණ්ණගමනොති අත්ථො; සෙසපදෙසුපි¹⁰ එසෙව
නසො. තත්ථ පන විබ්බාති මතපඨිකා; පුලලකුමාරිසොති¹¹ මහලලක
කුමාරිසො.¹² තතිසෙ ඉතො ගොතොති පටිසන්ධිස්සමිති ඉතො මම
සාපගෙගා¹³ හොතං ගගෙත්වා තෙන පටිසන්ධාරං කරිස්සාමි තස්ස¹⁴ මම ව
අනන්තරං පිදතිස්සාමිති අත්ථො; නිග්ගහණාතිති පරිසන්තකානං භණ්ඩානං
ගහණාති; ගුහ්‍යමන්තොති ගුහිතබ්බමන්තා; අනන්තාරිකාසාති සස්සතං
වා උච්චේදං වා ගගෙත්වා සිතාය; සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙව. වතුණේ
කබ්බං ගෙට්ඨාමුත්තනායමෙව.

1. යවසං b. s.

2. යාවසානං s.

3. තෙසාදුති s.

4. මත්තාලීය උසභාති ඉතොමාගාලීයනති b.

5. එතොම b. s.

6. කකුබ්බෙතො පඤ්චමො s

7. වෙසාරජ්ජකරණොති b s,

8. බ්‍යෙමාති s.

13. ගාපකෙය්‍යො, b. s.

9. පරෙතිපි s.

10. පදෙසු s.

11. පුලලකුමාරිති s

12. කුමාරිකාසො, b.

14. ම. s

5. 1.5-10.

පඤ්චමෙ මෙතනං කායකමමනති මෙතනවිතෙතන¹ පටිත්තිතං² කායකමම; ආවි චෙට් රකො වාති සමමුඛෙ චෙට් පරමමුඛෙ ව; ඉතරෙ සුපි එතෙව නයො; ඝාති නාති සිලානීති ආදි වතුපාරිසුද්ධිසිලවතෙත³ වුත්තං; සමාධිසංවත්තනිකානීති මග්ගසමාධි ඵලසමාධි නිබ්බන්ධකාති; සිලසාමඤ්ඤානගොති සමානසිලතං ගතො එකසද්ධසිලො හුන්වාති අන්තො; නික්කරසායාති යො නං කරෙති තස්ස; ඉති ඉමස්මිං සුත්තෙ සිලං මිස්සකං කපිතං, දිට්ඨි විපස්සනා සමමාදිට්ඨිති. ඡට්ඨෙව නො ව පරං අධිසිලෙ සමපට්ඨනා නොනීති පරං සිලභාවෙන⁴ න ගරහති න උපවදති; අත්තානුපෙක්ඛිති අත්තනොව⁵ කතාකතං ජානනවතෙත අත්තානං අනුපෙක්ඛිතා; නො පශ්චුපෙක්ඛිති පරස්සා කතාකතෙසු අව්‍යාවධො; අපඤ්ඤානොති⁶ අපාකටො අපාපුඤ්ඤා; අපඤ්ඤානගෙ නාති අපඤ්ඤාතභාවෙන අපාකටතාය මඤ්ඤාඤාතාය; නො පටිගස්සනීති පරිත්තං නාපථ්ථිති ඉමිතා සුත්තෙන⁷ බිණ්ණසමොව කපිතොති,⁸ සත්තමෙ සිලසමාධිපඤ්ඤා මිසිකා කපිතා; මිමුකනීති⁹ අරහත්ඵලවිමුත්ති;¹⁰ ඤ්ණ දස්සනං පට්ඨමෙකකතඤ්ණං ලොකිකමෙව.¹¹ අධිමෙවි එතෙව නයො. පට්ඨමෙකකතඤ්ණමපනෙත් අසෙබස්ස පටිත්තත්තා අසෙබනති වුත්තං. නවමෙ වාතුද්දිසොති වතුසු දිසාසු අපට්ඨිතතවාගෙ; ඉමස්මිමපි සුත්තෙ¹² බිණ්ණසමොව කපිතො. දසමෙ අලනති සුත්තො; ඉධාපි බිණ්ණ සමොව කපිතොති.¹³

පඨමො වගෙහා ¹⁴

5. 2. 1-3.

දුතියස්ස පඨමෙ අසනුදුගමිස්සාසිති අත්තනා සද්ධං සන්චවං.¹⁵ අකරොනෙතසු¹⁶ විස්සායං අනාපථ්ථනෙතසුගෙව විස්සායං කරොති; අනික්කරවිකප්පිති අනිස්සරොව සමානො ඉමං දෙථ¹⁷ ඉමං ගණ්ණ ථාති ඉස්සරො විග විකපෙතති; විසඤ්ඤාපෙක්ඛිති විගන්තාති¹⁸ තිත්තාක¹⁹ කුලාති සට්ඨන්තාය උපසෙවති; උපසංඝණ්ණකප්පිති කණ්ණමුලෙ මන්තං ගණ්ණාති;²⁰ සුක්කපකෙතා වුත්තවිපරියයෙන²¹ චෙදිතබෙබ්බා. දුතියෙ පත්තපට්ඨොපහනං න ගණ්ණානීති උපඤ්ඤායෙ නිවත්තිත්තා සිතෙ අත්තනො කුච්ඡපත්තං දත්තා තස්ස පත්තං න ගණ්ණති²² තතො වා දියමානං න ගණ්ණාති; හ නිවාරෙතීති ඉදං වට්ඨනං ආපත්ති

1. මෙත්තා, b.

2. පටිත්තිතං, b, s.

3. සිලානංවතෙත, b.

4. භා.ව. l, භා.ගෙත, b.

5. අත්තනො ව. s

6. අපඤ්ඤානොති, b.

7. ඉතිඉමස්මිං සුත්තෙ, b.

8. කපිතො, b.

9. මිමුකති, b

10. ඵලං, b, s

11. ලොකියමෙව, b, s.

12. ඉමස්මිං සුත්තෙපි, s.

13. ඉමස්මිං සුත්තෙ, b.

14. කපිතො, b, s.

15. සන්චවං, b.

16. සන්චවං, s.

17. සමානො, b.

18. විසඤ්ඤාපෙක්ඛිති

19. විසඤ්ඤාපෙක්ඛිති, b. බා.දු.ප, s.

20. ජත්ත, l. භිත්ත, b, s.

21. ගණ්ණති, b.

22. විපරියයෙන b, s-22.

විතික්කමච්චනං නාමාති න ජානාති සුද්ධාපි¹ හනෙන එවරුපං නාම
 වතභුං න වට්ඨනීති න වාරෙති²; කථං ඔපාගෙනිති තස්ස කථං
 ඡිඤ්ඤා³ අත්තනො කථං පච්චෙසෙති; ජලොති ජලො⁴; එළමුණොති
 පග්ගරිතබෙලමුණො. තතිස් උත්තානමෙව.

5. 2. 4.

වතුපේ සිලවා හොථාති සිලවනා හොථ; ආරක්ඛසතිනොති
 වාරරක්ඛිකාය සතිස් සමන්තාගතා; නිපසසතිනොති⁵ වාරරක්ඛන
 කෙනෙව සුඤ්ඤෙන සමන්තාගතසතිනො; සතාරකෙඛනි සමන්තා
 ගතාති සතාරකෙඛන විතෙතන සමන්තාගතා; අප්පසංසාති අප්පකථා;
 සමමාදිට්ඨිකාති⁶ කමසස්සකතජ්ඣාන⁷ විපස්සනාමගඵලවසෙන පඤ්ච
 විධාය සමමාදිට්ඨියා සමන්තාගතා; අපිච්ච පච්චවෙකඛනසුඤ්ඤෙති සමම,
 දිට්ඨියෙවාති වෙදිතබ්බාති.

5. 2. 5-7.

පඤ්චමෙ ආවාසමච්ඡිදිතිති ආවාසං මච්ඡරායති තථ අඤ්ඤාසං
 වාසං න සහති; සුලමච්ඡිදිතිති උපට්ඨාකතුලං මච්ඡරායති අඤ්ඤාසං
 තථ උපසඛිකමනං න සහති; ලාභමච්ඡිදිතිති ලාභං මච්ඡරායති
 අඤ්ඤාසං තං උපපජ්ජනං න සහති; චණ්ණමච්ඡිදිතිති ගුණං මච්ඡ
 රායති අඤ්ඤාසං ගුණකථං න සහති; බම්මමච්ඡිදිතිති පරිසතතිබමං
 මච්ඡරායති අඤ්ඤාසං දුතුං න ඉච්ඡති. ඡට්ඨෙ ඤද්ධාදෙසං විනිසා
 නෙතිති පරෙති සද්ධාය දිනනපිණ්ඩානනො අග්ගං⁸ අගභෙත්වා පරස්ස
 දෙති. සත්තමෙ ඉස්සුකිතිති ඉස්සාය සමන්තාගතා; ඡසසං සබ්බථි
 උත්තානමෙවාති.

දුතියො වගෙහා.⁹

5. 3. 4-10

තතිස්ස වතුපේ නි පටිබලොති කායබලෙන ව සුඤ්ඤලෙන
 ව අසමන්තාගතො¹⁰; ආමිසනනගෙති ආමිසනෙනුකො විවරාදිති පච්චා
 සිංසමානො¹¹. පඤ්චමෙ අනායුස්සාති ආයුපච්චේදනා න ආයුචක්ඛනා.
 ඡට්ඨෙපි එසෙව නයො. සත්තමෙ නාලං සඛ්ඛමා වපකාසිතුනති
 සඛ්ඛනො නික්ඛමිත්වා එකකො වසිතුං න යුතෙතා; කාමඤ්ඤව සඛ්ඛ
 මජ්ඣෙපි වසිතුං අයුතෙතාව අසඛ්ඛසොභනතතා¹² ඔවාදුත්ථාසතිපටි¹³
 බද්ධතතා පන නිපපරියායෙනෙව¹⁴ සඛ්ඛමා වපකාසිතුං න යුතෙතා;
 අලං සඛ්ඛමා වපකාසිතුනති වාතුද්දසත්තා සඛ්ඛමා නික්ඛමම

1. කං සුද්ධාපි. b.	6. සමමාදිට්ඨිනොති. b 10. න සමන්තාගතො. s.
2. නිවාරෙති. b. s.	7. සුඤ්ඤ. b
3. ඡිඤ්ඤා. b.	8. අග්ගං. b. s 12. සොභනතාය. b. s.
4. එළොතිජළො. b ජළොති, ජළො. s ජළොති “දසකා” ඉති මෙ සෘඤ්ඤ.	
5. නිපසසන b.	9. අනික්ඛමිඤ්ඤවගෙහාදුතියො. b s
13. සාසතිපට්ඨි. b. නිපට්ඨි. s.	14. යාගෙත. b. s.

එකකොට වසිතුං සුභෙතා; සඬ්ඝසොභනතා¹ පන සඬ්ඝපි වසිතුං සුභෙතායෙව. අට්ඨමං උත්තානත්ථෙව. නවමෙ ආසාසිකාති අපාය ගාමිනො; තෙරසිකාති නිරයගාමිනො; පටිකුප්පාති² කුප්පනසභාවා පුරාණවණ්ණසද්ධො; අනෙකිවජාති අකත්තබ්බපටිකමො³. දසමං උත්තානත්ථෙවති.

තතිශයො වගෙතා⁴

5. 4. 1.

චතුස්ස පඨමෙ ඛමමනාති දසකුසලධර්මෙන;⁵ චක්ඛනති ආණවකකං; අභිඤ්ඤාති හෙතුං ජානාති;⁶ ධම්මඤ්ඤාති පටෙණ්ඩවමං ජානාති; මත්තඤ්ඤාති දණෙකි⁷ වා බලිමති⁸ වා පමාණං ජානාති; කාලඤ්ඤාති රජ්ජබානුභවනකාලං විනිවර්තකරණකාලං ජනපද වාරිකාකාලඤ්ඤාති ජානාති; පටිසඤ්ඤාති අයං පරිසා⁹ බත්තිසපරිසා අයං බ්‍රාහ්මණවෙස්සපුද්ද¹⁰ සමණපරිසාති ජානාති; තථාගතවාසෙ අභිඤ්ඤාති පඤ්ච අනෙකි ජානාති; ඛමමඤ්ඤාති චක්ඛාරො ධර්මෙව ජානාති; මත්තඤ්ඤාති චතුස්ස පට්ටසෙස්ස පටිග්ගහණපරිභොගමත්තං ජානාති; කාලඤ්ඤාති අයං කාලො පටිසල්ලාණ්ණසං අයං සමාපත්තියා අයං ධර්මදෙසනාය අයං ජනපදවාරිකායාති එවං කාලං ජානාති; පටිසඤ්ඤාති අයං පරිසා බත්තිසපරිසා-පෙ-අයං සමණපරිසාති ජානාති; අනුත්තරනති නවති ලොකුත්තරධර්මෙමති අනුත්තරං; ඛමමචක්ඛනති සෙට්ඨවකකං.

5. 4. 2.

දුතියෙ පිතර් පටනති. චක්ඛනති චක්ඛවත්තිමති පබ්බජිතෙ වා කාලකතෙ වා චක්ඛත්තනං සත්තාගමත්තං ධර්මා අනත්තරධායති, කථමෙස තං අනුප්පවත්තෙති නාම පිතුපට්ටණියං ධර්මා චක්ඛවත්තිවත්තං පුරෙත්වා චක්ඛවත්තිරජ්ජං කාරෙත්තොපි පිතර් පටිතතිතමෙව අනුප්පවත්තෙති නාම. තතිසං තිකතිපාතෙ වුත්තනායමෙව; සෙවිතබ්බාසෙවි තබ්බො පතෙත්ථ පට්ඨමපදවයමෙව විසෙසො; තත්ථ සමමාදාජ්චො සෙවි තබ්බො මිට්ඨාදාජ්චො න සෙවිතබ්බො සප්පායො ගාමතිගමො සෙවි තබ්බො අප්පායො න සෙවිතබ්බො.

5. 4. 4.

චතුස්සේ උග්ගොති මිතිපි පකෙඛති; මොතිනො ච පිතිනො මාති යස්ස හි මාතා බත්තිසා මාතු මාතා බත්තිසා තස්සාපි මාතා බත්තිසා, පිතා බත්තිසො පිතුපිතා බත්තිසො තස්සාපි පිතා බත්තිසො යො උග්ගො

1. නතාය. b.

4. හිලානවයනා b. s.

7. දණ්ඩකේ. b.

2. පරි b. s.

5. ක්‍යමමන. b

8. බලසමි. s.

3. පරිකමො. b.

6. රජ්ජං-ජානාති. b. s.

9. අයං. s.

10. බ්‍රාහ්මණපරිසා වෙසසපරිසාසුද්දපරිසා, s

සුජාතො මාතිතො ච පිතිතො ච; සංසුද්ධගහණිකොති සංසුද්ධාය මාතු
කුච්ඡයා සමනතාගතො; සමෙවොසාකිනිසා ගහණිකාති පන එත්ත කමෙජ
තෙජොධාතු ගහණිති වුවවති; සාම සත්තමා පිනාමගසුනාති එත්ත පිතු
පිතා පිතාමනො පිතාමගස්ස යුගං පිතාමගසුතං යුගනති ආයුප්පමාණං
වුවවති අභිලාපමතතමෙව වෙතං අත්තො පන පිතාමනොයෙව පිතා
මගසුතං තතො උද්ධං සබ්බෙපි පුබ්බපුරිසා පිතාමගගහණෙනෙව ගතිතා;
එවං සාම සත්තමො පුරිසො තාව සංසුද්ධගහණිකො; අථ වා අකම්මෙනා අනු
පකකුටෙසා ජාතිවාදෙනාති දසෙසති. අකම්මෙනාති අපනෙථ එතං කිං
ඉමිනාති එවං අකම්මෙනා අනවකම්මෙනා; අනුපකකුටෙසාති න උප
කුටෙසා න අකෙකාසං වා නිඤ්ඤං වා පත්තපුබ්බො; කෙන කාරණෙනාති
ජාතිවාදෙන; ඉති භීතජාතිකො එසොති එවරුපෙන වචනෙනාති අපෙත්ත;
අපෙතිති ආදිසු යො කොච අත්තතො සත්තකෙන විතෙවන අපෙති
හොති; ඉධ පන න කෙවලං අපෙතිතයෙව; මහද්ධනො මහතා අපරිමාණ
සමෙධන ධරෙන සමනතාගතොති අපෙත්ත; පඤ්ඤාමඥානවසෙන
මහතො උලාර හොගා අස්සාති මහාගොගො; පටිපුණ්ණකො
සකොට්ඨාගාරොති කොසො වුවවති ගණධාගාරං නිදහෙනා¹ ධරිතෙන²
ධරෙන පරිපුණ්ණකොසො ධරෙඤ්ඤාන ව පරිපුණ්ණකොට්ඨාගාරොති
අපෙත්ත; අථවා චතුබ්බිකො කොසො හපි අස්සා රථා රථිනති³, තිවිධං
කොට්ඨාගාරං ධනකොට්ඨාගාරං ධරෙඤ්ඤානොට්ඨාගාරං වත්තොට්ඨාගා
රනති, තං සබ්බෙපි පරිපුණ්ණමස්සාති පරිපුණ්ණකොසකොට්ඨාගාරො;
අස්සමාසාති⁴ කස්සපි බහුමපි ධනං දෙනතස්ස සෙනා න සුභොති⁵
සා අනස්සවා නාම හොති⁶ කස්සපි අදෙනතස්සාපි සුභොතිසෙව අසං
අස්සවා නාම; ඛවාදපභිකුණිකාති⁷ ඉදං ටො කත්තබ්බං ඉදං න
කත්තබ්බනති දිත්තමවාදකරුස; පණ්ණිකොති පණ්ණිවෙවන සමනතා
ගතො; මාතොති පඤ්ඤාවෙසත්තතිසෙන යුතොති⁸; මෙධා
මිති ධානුපාතතිකපඤ්ඤාය සමනතාගතො; පටිබලොති සමෙත්තො;
අපෙත්ත විනෙතාතුනති වඩිතිඅපෙත්ත විනෙතාතුං; යො හි පවුප්පනන
අත්තවසෙනෙව අතිතෙපි එවං අගෙසු අනාගතෙපි එවං හවිස්සනතිති
විනෙතති; මිජ්ඣාමිනනති විජිතවිජයානං; ⁹ මහනෙතන වා විජයෙන⁹
සමනතාගතානං; විමුත්තවිත්තානති පඤ්ඤාති විමුත්තති විමුත්ත
චානසානං.

5. 4. 5-7.

පඤ්ඤාමෙ නෙගමජානපදස්සාති නිගමවාසිතො ච රථිවාසිතො
ච ජනස්ස; හපිසිමනති. ආදිති හපිඅස්සරථථරු¹⁰ ධනුලෙබ්බද්දගණනා
දිති යොලුස මහාසිප්පාති දැක්කිනාති; අනිමෙසොති සමෙත්තො පරි

1. නිදහෙනා. b. s.

5. සුභොති. b. s.

8. ජිවිතජයානං. b.

2. එපිතෙත. b.

6. ඛවාදපටිකාරුසාති s

9. විජිතවිජයානං. 1.

3. පත්තති. s

පපටිකාරුසාති. b.

9. ජිවිතෙත. b.

4. යා. b.

7. සමොසුතො. b.

10. රථ. b. s.

පුණ්ණො; සෙසමෙත්තං ගෙවසා වුත්තනගෙතෙව වෙදිතබ්බං. ඡවෙත්තං ඔප
 රජ්ජනති¹ උපරාජභාවං. සත්තමෙ පුට්ඨසාධිප්පාසාති අසඬාමවසෙත
 පුරිසෙ උපානනාඅධිප්පාසා පුරිසජ්ඣාසයා; ආදුශාධිප්පාසාති ඉදුති
 ගහෙතුං සකඛිස්සාමි ඉදුති² සකඛිස්සාමිති එවං ගහණොධිප්පාසො;
 විසඤ්ඤාශාධිප්පාසාති ඉදුති නිබ්බානං පාපුණ්ණිස්සාමි ඉදුති³
 පාපුණ්ණිස්සාමිති එවං නිබ්බානජ්ඣාසයො.

5. 4. 8.

අවස්මෙ ගතනාදකොති ගතනකොදකො ඛුද්ධාගුණෙත්තාති⁴
 අත්තො; ඔකාසපරිණොති ඔකාසං ඵරිත්වා අඤ්ඤාසං සම්බාධං කත්වා
 ඤාතො ඔකාසපරිණො; තත්⁵ තත් ලණ්ඤාසාවෙති⁶ පාතෙතිති ලණ්ඤ
 ඤාමත්තො;⁷ එත්තස්ස ගජ්ජිති ගණ්ණකාලෙ සලාකං ගණ්ණතිති⁸ සලාක
 භාති;⁹ තිසිදුතසගතවසෙත මඤ්චපිටං මද්දනීති පිට්ඨමදදතො; ගිහි
 ගණ්ණකාලෙ සලාකං ගණ්ණතිති සලාකභාති.

5. 4. 9.

තවමෙ හජ්ජිකාසනති ගජ්ජිකටං;¹⁰ සෙසෙපුට්ඨි එසෙව නයො.
 සබ්බාමෙ අවචරනතිති සබ්බාමාවචත්; එකිස්සා වා නිණොදක
 දතතිසා විමානිකොති එකදිවසං¹¹ එකෙන තිණොදකදුතෙන
 විමානිතො; එකදිවසමත්තං අලඬාතිණොදකොති අත්තො; ඉත්තො පරමපි
 එසෙව නයො. න සෙත්තොති විත්තං සමාදනිතුනති ආරවමණ
 විත්තං සමා ධපෙතුං න සත්තොති; සෙසමෙත්තං උත්තානමෙව. ඉමස්මිං
 පන සුත්තෙ වට්ඨවට්ඨං කපිතනති වෙදිතබ්බං.

5. 4. 10.

දසමෙ දුරුත්තානනති න සුච්ඡි වුත්තානං දෙසවසෙත පවති
 තානං ඵරුසවචනානං; දුරුත්තානනති දුක්ඛපාදනාකාරෙන සොතචාරං
 ආගතානං; වචනපට්ඨානනති වචනානං; දුක්ඛානනති දුක්ඛමානං;
 නිසානනති ඛලානං; තාපනසභාවානං වා; ඔරුතිනති ඵරුසානං;
 කුට්ඨානනති තිබ්භානං; අසානානනති අමබුරුනං; අමනාපානනති
 මනං අප්පායිතුං වසෙත්තුං අසමත්තං; පාණිගරුනනති ජිවිතගරුනං;
 ඤා ඤා දිසාති සබ්බාසබ්බාරාමථාදිවසෙත දිස්සති අවදිස්සති¹² නිබ්බානං
 දිසාති වෙදිතබ්බං; යත්තං පන නං ආගමෙ සබ්බෙ සබ්බාග්ග සමථං ගච්ඡතිති
 තත්තා සබ්බසබ්බාරාමමත්තං වුත්තං; සෙසං සබ්බත්තං උත්තානමෙව.
 ඉමස්මිං පන සුත්තෙ සිලසමාධිපඤ්ඤා මිසසිකා කපිතාති.

වතුත්තො වගෙහො.¹³

1. උපරජ්ජනති. s.	5. පරිණො. b. s	8. ගණ්ණාතිති s
2. ගහෙතුං. b	6. ලෙණ්ඤා. සාරෙති. b. සාවෙති. s.	9. භාති. b. s
3. නිබ්බානං. s.	7. ලෙණ්ඤාසාරණො. b.	10. භජ්ජි. s.
4. භොසොති. b.	ලණ්ඤාධිප්පාසො. s.	11. ම. s.
12. අවදිස්සති. b.	13. රාජවගෙහො. b. s.	

5. 5. 1.

පඤ්චමයා පඨමෙ සංචාසෙනානි එකතොවාසෙන; ආදිය¹ මුඛොති ආදියනමුඛො ගහණමුඛොති අපේ; නමෙන. දඬා අවජ්ඣානීති අයං දිනනං² දිනනං පටිග්ගහෙතුවෙව ජානාතීති එවං අව මඤ්ඤති; නමෙන. සංචාසෙන අවජ්ඣානීති අපමත්තකෙ කිසම්චි³ දෙව කුරුකිත්වා ජානාමහං තයා කමමං එත්තකං අද්ධානං අහං කිං කරෙතො වසිං නහු තුග්ගෙව⁴ කතාකතං⁵ විමංසනොති ආදීති වත්තා හොති අථ ඉතරෙ අද්ධා කොච මයං දෙසො හවිසාතීති කිඤ්චි පටිපථිථං න සකොති; නං විසංසෙව අභිමුච්චිතා හොතීති තං වණ්ණං වා අවණ්ණං වා සීඝ්‍රෙව සද්දහති සද්දහනවෙධින හි ආදුනෙන එස ආදියනමුඛොති⁶ චුත්තො;⁷ ආභිසන්මුඛොති⁸ පාළියා පන ධරිතමුඛොති අපේ; මග්ග ඛතආවාටො විස ආගතාගතං උදකං වණ්ණං වා අවණ්ණං වා සද්දහනවසෙන සමපට්ඨිත්වා ධරිතමුඛොති චුත්තං හොති; ඉතතරසදොති පරිත්තකසදො;⁹ කුසලාකුසලෙ ඛමෙම න ජනානීති ආදිසු කුසලධමෙම¹⁰ ඉමෙ කුසලාති¹¹ අකුසලධමෙම¹² ඉමෙ අකුසලාති න ජානාති; තථා සාවජේ සදෙසධමෙම ඉමෙ සාවජ්ජාති අනවජේ ච නිද්දසධමෙම ඉමෙ අනවජ්ජාති හිනෙ හිනාති පඤ්ඤෙ පඤ්ඤාති කණ්ණසුකකපපටිභාගෙසු¹³ ඉමෙ කණ්ණා සුකෙත පටිබාහොති සිත්තො සප්පටිභාගා¹⁴ නාම ඉමෙ ච සුකකා කණ්ණ පටිබාහොති සිත්තො සප්පටි භාගාති න ජානාති.

5. 5. 2.

දුතියෙ ආරහති ච විප්පට්ඨාදි ච හොතීති ආපත්තිවිතිකම වසෙන ආරහති වෙව තප්පට්ඨයා ච විප්පට්ඨාදි හොති; වෙසො විමුහති. පඤ්ඤා විමුහති තති අරහත්තමාධිකෙව අරහත්තඵල ඤ්ණඤ්ඤා; නපජ්ඣනාතීති අනධිගත්තො න ජානාති; ආරහති න විප්පට්ඨාදි හොතීති ආපත්තිං ආපජ්ජති¹⁵ චුට්ඨිත්තො පන න විප්පට්ඨාදි හොති; නාරහති විප්පට්ඨාදි හොතීති සකිං ආපත්තිං ආපජ්ජත්වා තතො චුට්ඨාය පමජා කිඤ්ඤාපි නාපජ්ජති විප්පට්ඨාරං පන විනො දෙතුං න සකොති; නාරහති න විප්පට්ඨාදි හොතීති න වෙව ආපත්තිං ආපජ්ජති න ච විප්පට්ඨාදි හොති; නඤ්ච වෙසො විමුහති. -පෙ-තිරුක්කනීති අරහත්තං පන අප්පත්තො¹⁶ හොති; පඤ්ඤමෙන¹⁷ බිණ්ණසවො කට්ඨො. ආරමහන්ති ආපත්තිවිතිකමසමභවා; විප්පට්ඨාර ජනි විප්පට්ඨාරතො ජානා; පට්ඨිතිතීති¹⁸ පුනපුන¹⁹ උප්පජ්ජෙන²⁰

1. අද්දය. s. ආදිය b.	7. අපේ b	13. භාගෙති. s.
2. අයං. s	8. ආබෙය. b. අභිය. s.	14. කිත්තානාති b.
3. කිසම්චි. b. s.	9. පටිග්ගහෙම. b s.	15. අපජ්ජිතා. b
4. තුග්ගෙම. s.	10. කුසල b. s.	16. අපත්තො b.
5. කතාකතං. b.	11. න ජානාති. b. s.	17. පඤ්ඤමිත්තසෙත. b. s.
6. ආදියනමුඛොති s.	12. අකුසල. b s.	18. සංවිච්චිතීති. b.
19. පුනපුනං. b. s.	20. උප්පජ්ජමානෙන b.	

වස්ථුනාහි; ආරම්භයේ ආසයෙ පහායාහි විනික්කමසමනවෙ ආසයෙ ආපනතිදෙසනාය වා ආපනතිවුට්ඨානෙන වා පජ්ඣිකා; පටිච්ඡේදනාදෙය්‍යාහි සුද්ධිනෙත සිතභාවං පට්ටවෙකඛනෙන නිහරිකා; චිත්තං පඤ්ඤාඤච භාවෙතුති විපස්සනාවත්තඤ්ච තං සමපසුත්තං පඤ්ඤාඤච භාවෙතු; සෙසං ඉමිනාව උපායෙන¹ වෙදිතඛනති.

5. 5. 3.

තතියෙ කාමාධිමුත්තානනති වස්තුකාමනිලොසකාමෙසු අධිමුත්තානං; ධම්මානුධම්මපටිපෙතනාහි නවලොකුත්තරධම්මජාය සහ සීලකං² පුබ්බභාගපටිපදං පටිපනෙනා පටිපත්තිපූරකො පුග්ගලො දුලලහො ලොකස්මිං.

5. 5. 4-5.

වතුජේ අපපටිකකුලෙති අපපටිකකුලාරම්භේ; පටිකකුල³ සඤ්ඤිති පටිකකුලනති එවංසඤ්ඤි;⁴ එස නායො සබ්බජි. කථං පනායං එවං විහරතිති. ඉට්ඨස්මිං වස්තුස්මිං⁵ අසුභාය වා එරති අනිච්ඡතො වා උපසංහරති එවං තාව අපපටිකකුලෙ පටිකකුලසඤ්ඤි විහරති, අනිට්ඨස්මිං වස්තුස්මිං මෙතනාය වා එරති ඛාතුසො වා උපසංහරති එවං පටිකකුලෙ අපපටිකකුලසඤ්ඤි විහරති; උභයස්මිං පන පුරිමනසස්ස ච පච්ඡිමනසස්ස ච⁶ වසෙන තතියචතුජ්ඣාරා වුත්තා, ඡලඛිතුපෙක්ඛාවසෙන පඤ්චමො ඡලඛිතුපෙක්ඛා වෙසා බිණ්ණසවස්ස උපෙක්ඛා සද්දියා න පන බිණ්ණසවුපෙඛා⁷; තජ් උපෙක්ඛකො විහරෙය්‍යාති මජ්ඣන්තභාවෙ සිනො විහරෙය්‍ය; කච්චිති⁸ කිංචිති⁹ ආරම්භේ; කඤ්චිති කිංචිති පදෙසෙ; කිඤ්චනාති¹⁰ කොච් අපපමනකොච්; ඉති ඉමස්මිං සුතො පඤ්චසු ණානෙසු විපස්සනාව කට්ඨනා, තං ආරද්ධිවිපස්සකො එකො¹¹ භික්ඛු කාතුං සකෙකාති ඤ්ඤෙවා පඤ්ඤාත්තරො ඛත්තසුත්තසමණොච් කාතුං සකෙකාති සොකාපනත්තසකද්දාමිඅනාගාමිනො කාතුං සකෙකානතිසෙව බිණ්ණසවෙ වත්තඛනවෙව නජ්ඣිති පඤ්චමං උත්තානාවෙව.

5. 5. 6.

ඡට්ඨෙති කම්මනං කාරෙතිති වෙතනාදිකම්මනං කාරෙති; අධිකරණං ආදියතිති වත්තාරි අධිකරණාති ආදියති; පාමොකෙඛසු භික්ඛුසුති දිසාපාමොකෙඛසු භික්ඛුසු; පටිච්ඡේදනා හොතිති පට්ටනීකනා හිතාය¹² විරුද්ධො හොති; අනවස්ථි¹³ වාජිකනති අවචජ්ඣනාවාරිකං.¹⁴

1. ඉමිනාඋපායෙකෙව, b. s.

6. පුරිමසම පච්ඡිමසම, b.

11. විපස්සකො b.

2. ස්ථාය සමාගිපිපස්සකාය, b.

7. වුපෙක්ඛා, b. s.

12. නිකුත්තාහිතාය, b.

3. පටිකුල, b. s.

8. කච්චිති, b.

නිකුත්තාහිතාය s

4. එවං කතසඤ්ඤි, b.

9. කිංචිති, b. s.

13. අවචජ්ඣන, s.

5. පන, b.

10. කිඤ්චනෙති, b. කිච්චනාති, s.

14. අවචජ්ඣනෙ මාරිකං, s. අනවස්ථානකමාරිකා, b.

5. 5. 7.

සත්තමෙ අසන්නවමං දුතං¹දෙතීති න සකකරිතා සුපිං² කතා
 දෙති; අවිහතීකඛා දෙතීති අවිහතී කාරෙන අභාරවෙන³දෙති; අසවිදාං
 දෙතීති න තිරන්නාරං දෙති; අථවා ඡබ්බකුකාමො විය දෙති; අනාගමන
 දිඝිකො දෙතීති කුදසු⁴ නාම ඵලං ආගමිකයනීති න⁵ ඵච ආගමන
 දිට්ඨිං⁶ උපපාදෙතා දෙති; ⁷ පුක්කපකෙව විහතීකඛා දෙතීති දෙය්‍ය
 ධම්මෙසු⁸ දක්ඛිණේයෙසු ච විහතීකාරං උපට්ඨපෙතා දෙති; තත් දෙය්‍ය
 ධම්මං පඤ්ඤාං ඔජවන්තං කතා දෙනෙතා දෙය්‍යධම්මෙ විහතීකාරං⁹
 උපට්ඨපෙති නාම, පුග්ගලං විවිතීතා දෙනෙතා දක්ඛිණේයෙසු විහතී
 කාරං උපට්ඨපෙති නාම, පුග්ගලං විවිතීතා දෙනෙතා දක්ඛිණේයෙසු
 ච¹⁰ විහතීකාරං උපට්ඨපෙතා දෙති; තත් දෙය්‍යධම්මං පඤ්ඤාං ඔජවන්තං
 කතා දෙනෙතා දෙය්‍යධම්මෙ විහතීකාරං උපට්ඨපෙති නාම, පුග්ගලං
 විවිතීතා දෙනෙතා දක්ඛිණේයෙසු විහතීකාරං උපට්ඨපෙති නාම; සභස්සා
 දෙතීති ආණ්ඩකයා පරගජේන අදතා අනමතයෙක සංසාරෙ විවරතෙතන
 මෙ හත්ථාදුතං අලද්ධකාලස්ස පමාණං නාම නපි චට්ටමොක්ඛං හව
 තිස්සරණං කරිස්සාමිති සහජේනෙව දෙති; ආගමනදිඝිකොති අනා
 ගතහවස්ස පට්ටසො හවිස්සනීති කමමඤ්ච විපාකඤ්ච සද්දුතීතා දෙතීති

5. 5. 8

අට්ඨමෙ සඛායාති දුතඤ්ච දුතඵලම සද්දුතීතා; නාලෙහීති යුත්ත
 පසුත්තකාලෙන; අනගගතින විනෙතාති¹¹ අගතිනවිනෙතා මුත්තවායො
 හුතා; අනුපගමව්වාති අනුපසාතෙතා ගුණේ අමතෙතිතා; නාලාගනාවස්ස
 අස්සා පචුරි¹² නොනතීති අස්සා¹³ ආගච්ඡානා වයො වුද්ධකාලෙ අනා
 ගතතා යුත්තපසුත්තකාලෙ පඨමවයසමිංයෙව ආගච්ඡනති චෙව ඛු ව
 ගොනති.

5. 1. 9-10.

නවමෙ සමයවිමුත්තස්සාති අපටිතපටිත¹⁴ කඛණේයෙව විකඛමති
 තෙති කිලෙසෙති විමුත්තත්තා සමයවිමුත්තසඛධාතාය ලොකීයවිමුත්තසා
 විමුත්තවිත්තස්ස. දසමං උත්තානත්ථෙව.

පඤ්චමො වග්ගො¹⁶
 නතියො පණ්ණාසකො

5. 1. 1.

වතුන්ස පඨමෙ අහබ්බො නියාමං ඛත්තමිතුං කුසලෙසු
 ධම්මෙසු සම්මතතනති කුසලෙසු ධම්මෙසු සමත්ත¹⁶භූතං මහනියාමං
 ඔක්කමිතුං අහබ්බො අභාරනං;¹⁷ සථං සෙසොනීති ආදියු කිං කථා නාම

1. මම., b	6. න. s.	11. අනගගතිත, b s
2. අසුමි., b.	7. උපපාදෙති b	12. පරිසුර., s
3. අභාරවිමසෙත, b s.	8. ධම්මමි., b s.	13. ගොනතීති, b.
4. කතස්ස., b, s.	9. විහතීකාරං. b.	14. අපටිත, b.
5. තීති, s.	10. සු., b, s.	15. නිකංගමිති වග්ගො, b
	16. සම්මත, b, s.	17. අහබ්බො, s.

එසාති වදනෙතා කථං පරිභොති නාම; කිං නාමෙස කථෙති කිං අයං ජාතාතීති වදනෙතා කථිකං පරිභොති නාම; මයං කිං ජාතාම කුතො අමතාකං එතං සොත්ථං බලනති වදනෙතා අතතානං පරිභොති නාම; විපරිසායෙන සුක්කප්පකඩා වේදිතබ්බො.

5. 1. 2.

දුතිසෙ අභිකුසුද්ධො අකුසුද්ධමානීති අවිකුසුද්ධතමංගෙව විකුසුද්ධං ඉදං මයාති එවං මානී.

5. 1. 3.

තතිසෙ මඤ්ඤි ධම්මං සුඤ්ඤානීති මඤ්ඤි හුත්වා ගුණමකඛනවිතෙතන ධම්මං සුඤ්ඤාති; උපාරමනවිතෙතනාති නිගග්ගාගේපනවිතෙතා; රුධ්ම චෙශ්ඨිති ගුණෙරකං¹ ගුණවජ්ඣදං ගවේසනෙතා.

5. 1. 4.

වතුජේ න සත්තවච්චං ධම්මං සුඤ්ඤානීති² මනිතසොතා සුක්ක කාරිතො හුත්වා න සුඤ්ඤාති; න පරිසාපුඤ්ඤානීති යථාසුතං ධම්මං වලඤ්ඤනතාපි සකකච්චං න වලඤ්ඤනාති³ පඤ්චමං උත්තානාත්තෙව.⁴

5. 1. 6.

ජවෙස අපසම්ඤරණොති අපපතිවෙසා; ආවරියා හි සුත්තනතසං පටිසරණං නාම තෙසං අභාවා අපපටිකරණො භොති; සෙසමෙත්ත භෙවසා වුත්තනසමෙව.

5. 1. 7.

සත්තමෙ සුභගලං උපනිධායාති තං තං පුඤ්ඤං උපනිකම්පිත්වා සකම්ඤ්ඤාති අජේයා; කච්ඡමානායාති කට්ඨමානායා⁵; සෙසමෙත්ත අවස්මි⁶ උත්තානාත්තෙව.⁷

5. 1. 8-9.

තවමෙ ආනුපුබ්බිකථං⁸ කථෙසසාමිති දුතානනතරං සීලං සීලා නනතරං සග්ගනාති එවං දෙසනානුපුබ්බිකථා⁹ වා යං යං සුත්තපදං වා ගාථාපදං වා නිකම්පිතං භොති තස්ස තස්ස අනුරූපං කථං වා¹⁰ කථෙසසා මිති විතං උපවස්සෙත්වා පරෙසං ධම්මො දෙසෙතබ්බො, පරිසාපදසසාමිති තස්ස තස්ස අත්ථස්ස තං තං කාරණං දසෙසනෙතා; කාරණං හි ඉධ පරියායොති වුත්තං; අනුදදස්සනං සම්ච්චාති මහාසම්මාදිපපනෙත සහෙත සම්මාධිතො මොච්චසාමිති අනුකම්පං ආනමෙ; න ආමිසගතණොති න ආමිසගතතුකො අත්තනො වතුපපච්චසලාභං අතාසිංසනෙතාති¹¹ අජේයා; අත්තානසෑච පරසෑච අනුපහවිමාති අත්තුක්කංසන පරවමිනනාදිවසෙන අත්තානසෑච පරසෑච ගුණ්ණසංගතන අනුපහනවා.

1. ගවේසිති, b.

2. පාලියං-සුඤ්ඤාති, ඉති.

3. ජනති, b.

4. උත්තානමෙව, b, s

5. කට්ඨමානායා b.

6. අපසමෙත්ත, s. අවස්මි ම, b

7. අවස්මි, උත්තානමෙව, s.

8. අනුපුබ්බි, b. අනුපුබ්බි, s.

9. පුබ්බිකා, s.

10. පුබ්බිකථං, b

11. අනුරූපකථං, b

12. අතාසිගතෙතා, b.

5. 1. 10.

දහමෙ දුපපට්ඨිනොදයානි යානි හසසාදීනි¹ කිව්වානි උප්පාදෙත්තුං ධානානි හොනති තෙසු මන්තං අප්පකෙත්තුං අනතරයෙව දුන්නිභාර දුට්ඨකමනසා² හොනති; පටිභානනති කප්ථතුකමානා³ වුච්චති; ඉමානි පඤ්ච දුපපට්ඨිනොදයානි⁴ න සුපපට්ඨිනොදයානි⁴ උපායෙන පන කාරණෙන අනුරූපානි පච්චෙක්ඛනඅනුසායනාදීනි⁵ සකතා පට්ඨිනොදෙත්තුනති.

පථමො වග්ගො.

5. 2. 1.

දුතියස්ස පථමෙ ආසාතං පට්ඨිනොදෙනති වුපසමෙනති⁶ ආසාත පට්ඨිනසා; අසථි හික්ඛුනො උප්පන්නො ආසාතො සබ්බසසා පට්ඨිනෙ කමෙබ්බාති යත් ආරම්භණෙ හික්ඛුනො ආසාතො උප්පන්නො හොති තත් තො සබ්බො ඉමෙහි පඤ්චති පට්ඨිනෙතමෙබ්බාති අප්ථො; මෙත්තො නසමිං පුග්ගලෙ භාවෙතබ්බාති තිකචතුක්කජ්ඣානවසෙන මෙත්තො භාවෙතබ්බො; කරුණායපි එසෙව නයො. උපෙබ්බා පන චතුස්ථානවසෙන⁷ භාවෙතබ්බො, යසො පන යං පුග්ගලං පසසතො චිත්තං න නිබ්බාති තසමිං මුදිතා න සණ්ඨහති තසො සා න වුත්තා. අසති⁸ අම නසිකාගොති යථා සො පුග්ගලො න උපට්ඨාති කුඛ්ඛාදීනි අනතරිතො විය හොති එවං තසමිං අසතිඅමනසිකාගෙ ආපජ්ජිතමෙබ්බො; සෙසං හෙට්ඨා වුත්තනයත්තා උත්තානමෙව්භි⁹.

5. 2. 2.

දුතියෙ ආසාතො එතෙසු පට්ඨිනෙතමෙබ්බාතිපි ආසාතපට්ඨිනසා; ආසාතො එතෙහි පට්ඨිනෙතමෙබ්බාතිපි ආසාතපට්ඨිනසා; පට්ඨිනයොති හි පට්ඨිනයව්ඤ්ඤානමපි පට්ඨිනයකාරණානමපි එතං අධිවචනං තදුග්ගමපි ඉධ වට්ඨති පඤ්චති පුග්ගලො පට්ඨිනයකාරණානමපි වඤ්ඤානොති, පඤ්චති උපමානි පඤ්ච පට්ඨිනෙතමෙබ්බාති පට්ඨිනයකාරණානි, ලහති ච කාලෙහ කාලං පෙඤ්ඤානං විවරං වෙග්ගෙසා සාසාදනති කාලෙ කාලෙ¹⁰ සමථිප්පසානාවිතසස්ස උප්පජ්ජනොකායසසිඛාතං විවරෙකෙව සඤ්ඤාය පසන්නානාවසසිඛාතං පසාදඤ්ඤා ලහති; ර්ථසායානි අනතරි වියං; නිග්ගහනති පිලොතිකමණ්ඩං¹¹ නිග්ගහෙය්වාති අක්කමිත්වා; සො හන්ඨ සාගෙති යං තත් පිරට්ඨානං; නං පටිපාටෙය්වාති තං උඤ්ඤිත්වා; එවමෙව ඤාති එත් පංසුකුලිකො විය මෙත්තාවිහාරි

1. යානි : යානිවං b යානියානිකිවංනි l

2. දුට්ඨකමනසා b.

5. (හ) b.

8. අසති b

3. කාමිනා b, s.

6. වුපසමෙනති b.

9. මෙව b, s.

4. විනොදයා s.

7. චතුක්කපඤ්චකජ්ඣානවසෙන s.

10. කාලෙතකාලං b

11. පිලොතිකාමණ්ඩං b, s.

දට්ඨබ්බො, රජියාය¹ නන්තකං විය වෙරිපුග්ගලො, දුබ්බලට්ඨානං විය අපරිපුද්ධිකායසමාචාරනා චිරට්ඨානං විය පරිපුද්ධිවිසමාචාරනා, දුබ්බලට්ඨානං ඡබ්බෙත්වා චිරට්ඨානං ආදිය ගතවා සිබ්බිත්වා රජත්වා පාරු පිත්වා විවරණකාලො විය අපරිපුද්ධිකායසමාචාරනං අමනසි කත්වා පරිපුද්ධිවිසමාචාරනං මනසි කත්වා වෙරිමිති චිත්තුපපාදං නිබ්බාපෙත්වා ඵාසු විහාරකාලො දට්ඨබ්බො. **සෙචාලපණ්ණසප්පියොනධාති** සෙචාලෙන ච උදකප්පවනෙන ච පටිවජ්ජනා; **ඝමමපරෙණොති** ඝමෙමන අනු ගතො; **කිලනොති** මග්ගකිලනෙනා; **තඤ්ඤොති** තඤ්ඤාතිභුතො; **පිපාසිතොති** පානියං පාත්‍රකාමො; **අපබ්බුතිත්වාති** අපනෙත්වා; **පිච්ඤාති** පසන්තඋදකං පිච්ඤා; **ඵමමෙම ඛොති** ඵත්ථ ඝමමාතිත්තෙනා පුරිසො විය මෙත්තාවිහාරී දට්ඨබ්බො, සෙචාලපණ්ණං විය අපරිපුද්ධිවිසමා චාරනා, පසන්තඋදකං විය පරිපුද්ධිකායසමාචාරනා, සෙචාලපණ්ණං අපබ්බුතිත්වා² පසන්තඋදකං³ පිච්ඤා⁴ ගමනං විය අපරිපුද්ධිවිසමාචාරනං අමනසි කත්වා පරිපුද්ධිකායසමාචාරනං මනසි කත්වා වෙරිමිති චිත්තුපපාදං නිබ්බාපෙත්වා ඵාසු විහාරකාලො දට්ඨබ්බො. **බොග්ගසාමිති** වාලෙසාමි; **ලොඝ්ඤාමිති**⁵ ආකුලං කරිසාමි; **අපෙසාමිති නං** කරිසාමිති පිච්ඤං අසකතුණෙයං කරිසාමි; **චතුගුණිකොති**⁶ ජාණ්ඩි ව ගජේ හි ව භූමියං පතිට්ඨානෙන චතුගුණිකො හුත්වා; **ගොපිතකං** පිච්ඤාති ගාපිතො විය මුඛෙන ආකස්සිතො පිච්ඤා; **ඵමමෙම ඛොති** ඵත්ථ ඝමමාතිත්තෙනා⁷ විය මෙත්තාවිහාරී දට්ඨබ්බො; ගොපදං විය වෙරිපුග්ගලො, ගොපදෙ⁸ පරිත්තඋදකං විය තස්ස බහුන්තරෙ පරිත්තගුණො; චතුගුණිකස්ස ගොපිතකං පිච්ඤා පක්කමනං විය තස්ස අපරිපුද්ධිකායවිසමා චාරනං අමනසි කරිත්වා⁹ යං සො¹⁰ කාලෙන කාලං ධම්මසට්ඨං නිස්සාය වෙත්වා¹¹ විවරපසාදසඤ්ඤානං පිතිපාමොජ්ජං ලහති නං මනසි කත්වා චිත්තුපපාදනිබ්බාපනං වෙදිතබ්බං. **ආබාධිකොති** ඉරියාපට්ඨඤ්ජන කෙන විසභාගාබාධෙන ආබාධිකො; **පුරිසොපිසාමිති** පුරිසොපි හවෙය්; **අනංගසනනති** අවබ්බිචිතාසං; **ඵමමෙම ඛොති** ඵත්ථ සො අනාථගිලානො විය සබ්බකණ්ණධම්මසමන්තාගතො පුග්ගලො, අද්ධාන මඤ්ඤා විය අනමනග්ගසංඝාතේ, පුරිසො ච පටිච්ඡනො ච ගාමානං දුරභාවො විය නිබ්බානස්ස දුරභාවො, සප්පායභොජනානං¹² අලාභො විය සාමඤ්ඤාථලභොජනානං අලාභො, සප්පායභොජනානං අලාභො විය සමථවිපක්කනානං අභාවො, පතිරුපඋපට්ඨාකානං අලාභො විය ඔවාදුනු සායනිති කිලෙසතිකිට්ඨිකානං අභාවො, ගාමන්තනායකස්ස අලාභො විය නිබ්බානසමපාපකස්ස නරාගනස්ස වා නරාගනසාවකස්ස වා අලද්ධි භාවො, අඤ්ඤාතරස්ස පුරිසස්ස දිස්වා කාරුඤ්ඤාපට්ඨානං විය තස්මි පුග්ගලෙ මෙත්තාවිහාරිකස්ස කාරුඤ්ඤං උප්පාදෙත්වා චිත්තනිබ්බාපනං

1. රජියා. s.

2. අපබ්බුතිත්වා. b. s.

3. පසන්තඋදකං. s.

4. අපබ්බුතිත්වා. b.

5. ලොඝ්ඤාමිති. b.

6. චතුගුණිකොති. b.

7. පුරිසො. b. s.

8. ගොපදෙන. b.

9. කත්වා. b. s.

10. යං, සොකං. l.

11. මෙත්තො. b. s.

12. භොජනං. b.

වෙදිතබ්බං; අවෙජ්ජාදිකාති¹ පසනෙතාදිකා;² භාගනාදිකාති³ මඩුරෙ
 දිකා;⁴ භික්ෂාදිකාති තනුසිතසලිලා; සෙතකාති උමභිජ්ජනකානෙසු
 සෙතවණණා; සුසන්තාති සමතිජා; එවමෙව බොති එත් සමොති
 තතත්⁵පුරිසො විය මෙතනාවිහාරි දට්ඨබ්බො; සා පොකකරණි විය පරි
 සුද්ධාසබ්බවාණ⁶ පුරිසො; නතාතා⁷පිවිතො පවුත්තරනිකා රුක්ඛවජ්ජාය
 නිපජ්ජිතා යථාකාම⁸ගමනා විය තෙසු වාරෙසු යං ඉවජ්ජි තං ආරමමණං
 කතා ව්‍යාතනිබ්බාපනං වෙදිතබ්බං, තතිස වතුන්ති හෙට්ඨා වුත්තන්තා
 නෙව,⁹

5. 2. 5.

පඤ්චමෙ අඤ්ඤාතුකාමොති ජානිතුකාමො හුත්වා; පටිභවන්ති පරි
 භවනෙත්වා; එවං තං⁹ පරිභවිස්සාමිති¹⁰ පරිභවනන්තාස පුච්ඡන්ති අපො.¹¹

5. 2. 6.

ඡට්ඨෙ අපෙඨනං ආනිත්ති අපි එතං කාරණං; නො වෙ දිට්ඨෙව
 ඛිමෙම අඤ්ඤං ආරාධෙත්වාති නො වෙ ඉමසමියෙව අතහායෙව අර
 හතනං පාපුණෙය්‍ය; කබලිංකාර¹²හනඛානං දෙව්‍යානන්ති කාමාවචර
 දෙව්‍යානං; අඤ්ඤාතරං මනෝමයං කායන්ති කුසලතෙන නිබ්බතනං
 අඤ්ඤාතරං සුද්ධාවාසවුහමකායං; උදයිති ලාඨදයි;¹³ සො හි මනෝමයන්ති
 සුත්වා ආරුපෙත හවිතබ්බන්ති පරිබාහි ථෙරෙ සාරිපුත්තො¹⁴ කිං
 ජානාති යස්ස සමමුඛා එවං¹⁵ හිකු වචනං පරිකෙකාසන්තිති එවං බාලානං
 ලඛ්ඨිලප්පන්ති පරිබාහනන්තං තං වචනං අනධිවාසෙත්වා සෙන හනවා
 තෙත්‍රපසබ්බමි, අපි නාමාති අමරිසනංසේ¹⁶ නිපානො; තෙනෙව වෙත්ති
 අජ්ඣුපෙකසිස්සථාති අනාගතවචනං කතං අයං හෙත්ති අපො; ආනන්ද
 තුමෙහ ථෙරං හිකු වෙතසියමානං¹⁷ අජ්ඣුපෙකබ්ථ න වො එතං මරි
 සාමි¹⁸ නාධිවාසෙමිති;¹⁹ කස්සා පත හනවා ආනන්දපෙරංසෙව එවමාහාති
 ඛිමෙතණ්ඩාගාරිකතතා, ඛිමෙතණ්ඩාගාරිකස්ස හි එවං වදනෙත්වා²⁰ පරිබා
 හිත්වා භාණෙ අපිව²¹ සාරිපුත්තපෙරස්ස සහායො තෙනාපියස්ස එසහාරො
 තත්ති කිඤ්චාපි හනවා ආනන්දපෙරං ගරහනෙත්වා එවමාහ න පනෙත්වා
 තස්සෙව ගරහා සමමුඛිත්‍රානං සබ්බසංසෙව ගරහාති වෙදිතබ්බා,
 මිහාරන්ති ගකිත්‍රා; අනච්ඡිසන්ති න අවජ්ජිසං; යථාති කාරණ
 වචනං, ආයස්මිනංසෙවෙත්ති උපමාණං පටිභාගෙසාති එත් හග
 වතා ව එවං²² එතදෙව කාරණං ආරක්ඛ උදග්ගෙව ආයසමනෙයෙව උප
 මාණස්ස පටිවචනං පටිභාගු උපමාතුති දිපෙති; භාරණං ඛිකානනන්ති

1. දකාති b. s.	9. එවං. b. s.	17. ජිනෙසියමානං, b. මහෙසියමානං. s
2. දකා. b. s.	10. එවං. b.	18. එවං. පරිසන්තාමි. s.
3. මුළුපෙරදකා b	11. සුතුකාමොති ජානිතුකාමො හුත්වා. s	
4. තෙත්‍රා. b	12. කබලිකාරානං. b.	19. තෙත්‍රාමිතානිවාසෙමිති. b. s
5. මාර. s	13. ලාඨදයි. s	20. සෙව. s.
6. නතාතා. b.	14. පෙරෙසාරිපුත්තො. s. පෙරොඅයං. b.	
7. නිපජ්ජිතා යථාකාමං. b.	15. එවං. s.	21. අපිවෙහ. b. s.
8. වුත්තන්තානෙව. b. s.	16. අපදික්කනෙත්ති. s.	22. හගවතා. s.

දොමනස්සං අනුපවිට්ඨං; සිලමානි ආදිති බිණාසවසිලානියෙව¹ කථිතාති; ඛණ්ඩිවෙමනාති ආදිති සකකාරාදිනං කාරණපුච්ඡාවසෙන වුත්තාති; කිං ඛණ්ඩිවටාදිති කාරණෙති තං තං සමුහවටාරිං සකත රෙඤ්ජනති අයං හෙත්ථ අධිප්පායො.

5. 2. 7-8.

සත්තමෙ මොදනෙනාති වජ්ජසඤ්ඤානා ආපත්තිසඤ්ඤානා සංවාස පටිකේතො සාමිපිපටිසකම්පොති චතුභි වොදනාවජ්ජිති වොදයමානෙන; කාලෙන චක්ඛාමි නො අකාලෙනාති එත්ථ චුදිතකස්ස කාලො කපිතො න වොදකස්ස පරං වොදෙනෙන ත්ති පරිසමජේඛා වා උපො සථාපාරණ්ණෙන වා ආසනසාලාභොජනසාලාදිසු වා න වොදෙනබ්බො² දිවාට්ඨානො³ නිසිත්තකාලෙ කණ්ණායසමා⁴ ඔකාසං අහං ආයසමනං වත්තුකාමොති එවං ඔකාසං කාරෙත්වා වොදෙනබ්බං පුග්ගලමාන උප පරිසිත්තා යො ලොලපුග්ගලො අහුතං චත්වා භික්ඛුනං අයසං ආණෙ පෙති සො ඔකාසකමං විනාපි වොදෙනබ්බො භූතෙනාති තචේජන සභාවෙන; සණ්ණෙනාති මට්ටෙන මුදුකෙන; අසංඝාතෙනාති අත්ථ කාමනාය භිත්තමාමනාය උපෙනෙන; අවිසමසාරාණි උපදාතකම්බොති⁵ අමඛකුභාවො උප්පාදෙනබ්බො; අලං ගෙන අවිසමසාරාණාති සුභතං තෙ අමඛකුභාවාය සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙවාති. අධිමං හෙට්ඨා වුත්තන සත්තා පාකට්ටමෙව.

5. 2. 9.

තවමෙ බිප්පං නිසාමයෙති උපධාරෙතීති බිප්පනිසන්ති⁶; සුගහිතං කතා ගණනාතිති සුගහනිතගාති; අත්ථකුසලොති අධිකථාය ඡෙකො; ඛමමකුසලොති පාළියං ඡෙකො; නිරුතතිකුසලොති නිරුතතිවචනෙසු ඡෙකො; ව්‍යඤ්ජනකුසලොති අකකිරප්පහෙදෙ ඡෙකො; සුබ්බාපරකුසලොති අත්ථපුබ්බාපරං ඛමමපුබ්බාපරං පදපුබ්බාපරං⁷ අකකිරපුබ්බාපරං⁸ අනුසංඝිපුබ්බාපරනති ඉමසමිං පඤ්චවිධෙ පුබ්බාපරෙ ඡෙකො; තත්ථ අත්ථ පුබ්බාපරකුසලො ති හෙට්ඨා අත්ථෙන උපරි අත්ථං ජානාති උපරි අත්ථෙන හෙට්ඨා අත්ථං ජානාති, තථං : සො ති හෙට්ඨා අත්ථං ධිපෙත්වා උපරි අත්ථෙ වුත්තන හෙට්ඨා අත්ථො අත්ථෙ ජානාති, උපරි අත්ථං ධිපෙත්වා හෙට්ඨා අත්ථෙ වුත්තනපි උපරි අත්ථො අත්ථෙ ජානාති, උභයො⁹ ධිපෙත්වා මජ්ඣෙක අත්ථෙ වුත්තන උභයො අත්ථො අත්ථෙ ජානාති, මජ්ඣෙක අත්ථං ධිපෙත්වා උභයො භාගෙසු අත්ථෙ වුත්තන මජ්ඣෙක අත්ථො අත්ථෙ ජානාති, ඛමමපුබ්බාපරාදිසුපි එතෙව නයො, අනුසංඝිපුබ්බාපරෙ පන සිලං ආදිං කතා ආරඤ්ඤා සුත්තනෙන මත්ථක ඡස්ස අභිඤ්ඤාසු ආගතාසු සථානුසංඝිං සථානු පරිවෙජ්ජං¹⁰ සුත්තනෙනා ගතොති ජානාති දිට්ඨිවතෙන ආරඤ්ඤා¹¹ උපරි සාරාණීයධිමමෙසු ආගතෙසුපි සථානුසංඝිනා ගතොති ජානාතිති.

1. සිලාදිතිසමථ. b. s.

5. උපදහිතකම්බොති s.

9. උභයං b.

2. කම්බං. b. s.

6. නිසන්ති. b. s.

10. සථාපරිවෙජ්ජං. b.

3. දිවාට්ඨානො. b.

7. ඛමමපුබ්බාපරං. b.

සථානුපදෙව්ජ්ජං s.

4. කණ්ණකුමෙආයසමා. b.

8. ව්‍යඤ්ජනකුසලාපරං.

11. ආරඤ්ඤා, s.

5. 2. 10.

දසමෙ අභිභූති අභිභවිතාං සිනො, ජෙට්ඨකො; අභිභිභූතොති
 අඤ්ඤෙති අනභිභූතො; අඤ්ඤෙදසුඤ්ඤි ඵකංසවචනෙ නිපාතො; දසං
 නවසෙන දසො; සබ්බං පසානිති අධිපපායො; ඔසවනනීති සබ්බං ජනං.¹
 වසෙ වනෙතති; යථාපසානොති ඉට්ඨාරමමණං වා හොතු අනිට්ඨාරමමණං
 වා සෙනාකාරෙන නං පසානකායං; අනිනනන් ආසවානං. ඔසො
 හොනීති අනනනරාසෙව අරහතනං උපපජ්ජති; යථා සුඤ්ඤොති ඵණ්ඩ
 ඵසෙව නසො. අථ වා සං වක්ඛනා රූපං දිස්වා තිරනතරමෙව විපසානං
 පට්ඨිපෙතා අරහතනං පාපුණාති තං කසං අරහතනං වක්ඛවිඤ්ඤාණං
 නනතරං නාම හොති තං සන්ධාය වුත්තං. ඉදං දසංනානං අග්ගනති;
 දුතියපදෙපි² ඵසෙව නසො. යථාසුඤ්ඤානාති යෙන මග්ගසුඤ්ඤාන සුඤ්ඤායං;
 අනනනන් ආසවානං. ඔසො හොනීති සමනනතරමෙව අරහතනං
 උපපජ්ජති; ඉදං සුඛානං අග්ගනති ඉදං මග්ගසුඤ්ඤාන සුඛානං උත්තමං;
 යථාඤ්ඤෙදසුඤ්ඤාති ඉට්ඨාපි මග්ගඤ්ඤාපි අධිපෙතො; යථාභූතානාති
 යග්ගිං හවෙ³ යග්ගිං අනතභාවෙ සිත්තං; අනිනනනාති අනනනන්යෙන;⁴
 ඉදං භවානං අග්ගනති අයං පට්ඨිමො අනතභාවො භවානං අග්ගං නාම;
 අථවා යථාභූතානාති යෙති ඛනෙති මග්ගකඛණේ භූතස්ස විජ්ජමානස්ස;
 අනනනන් ආසවානං. ඔසො හොනීති මග්ගනනතරමෙව ඵලං
 උපපජ්ජති; ඉදං භවානං අග්ගනති ඉදං මග්ගකඛණේ ඛනිපඤ්ඤානං
 භවානං අග්ගං නාමාති.

දුතියො වග්ගො.

5. 3. 1-3.

නතියස්ස පඨමදුතියතනියෙසු අගාරිපට්ටපතති කට්ඨො කොතාපනත
 සකදානමිනොපි හොනතු වට්ටනියෙව.

5. 3. 4.

චතුඤ්ඤා භසානීති චතුභුත්තාසහසාති; චෙතනීති අකුසලචෙරනිපි
 පුග්ගලචෙරනිපි; චෙතනිකනති විතනනිසීතං; දුක්ඛනති කායප
 සාදවච්ඡිකං දුක්ඛං; දෙමනස්සනති දෙමනස්සවෙදනං; ඉමසමිං සුත්තෙ
 විරතිපපානං කපිතං.

5. 3. 5.

පඤ්චමෙ උපාසකපට්ඨිකිට්ඨොති උපාසකපට්ඨිමකො; කොභුතල
 මඛලිකොති ඉමිනා ඉදං හවිස්සනීති ඵලං පවනනතො කොභුතල
 සබ්බාතෙන දිට්ඨිසුතමුත්තමඛලෙන සමනතාගතො; මඛලං පච්චෙති
 හො කමමනති මඛලං ඔලොකෙති කමමං න ඔලොකෙති; ඉතො ව
 ඛනිදධාති ඉමමහා සාසනා ඛනිදධා; සුඛසාරං කතෙති⁵ දුතමාන
 නාදිං⁵ කුසලකිට්ඨං පඨමතරං කතෙති.

1. සබ්බජනෙ. l

2. දුතියෙපි. b. s

3. යථාභූතානාති. b.

4. අනනනන්යෙව අරහතනං උපපන්නං. s.

අනනනන්යං අරහතනං උපපජ්ජති. b

5. දුතමානාදිකං. b. දුතාදිකං. s

5. 3. 6.

ජයෙ කිනති මසනැති කෙන නාම උපායෙන මයං; පච්චෙකපිතිනති¹; පඨමදුර්ගඤ්ඤානාති නිසාය උපපජ්ජනකපිතිං²; කාමුසංහිතනති දුට්ඨෙ කාමෙ ආරබ්භ උපපජ්ජනකං; අකුසල්ලපසංහිතනති මිත්සුකර් දයො විජ්ඣිණාමිති සරං බිපිනා තසමිං විරදො විරදං මයාති එවං අකුසලෙ නිසාය උපපජ්ජනකං තාදිසෙසු පන ඩානෙසු අවිරජ්ඣනතසා සුච්ඡි මෙ විදං සුච්ඡි මෙ පහවනති උපපජ්ජනකං අකුසල්ලපසංහිතං සුඛං තොමනසං නාම; දුතාදි³ උපකරණානං අසම්පන්නායා උපපජ්ජමානං පන කුසල්ලපතිසසිතං දුකං දෙමනසානති වෙදිතබ්බං.

5. 3. 7.

සත්තමෙ චණ්ජජාති වාණිජකමානති⁴; උපාසකොනාති සරණ ගතෙන; සත්ථචණ්ජජාති⁵ ආවුබ්ගණං කාරෙතා තසා විකකයො; සත්ත චණ්ජජාති මනුසා විකකයො; මංසචණ්ජජාති සුකර්මිඤ්ඤාදයො පොසෙතා තෙයං විකකයො; මජ්ඣචණ්ජජාති යං කිඤ්චි මජ්ඣං කාරෙතා තසා විකකයො; විඤ්චණ්ජජාති විසං කාරෙතා තසා විකකයො ඉති සබ්බමපි ඉමං චණ්ජජං නෙව අත්තනා කාතුං න පරෙ සමාදපෙතා කාරෙතුං වට්ටති.

5. 3. 8.

අරියමෙ ජබ්බාපෙන්නති රරියමා පබ්බාපෙන්නති; සථාපච්චයං වා කසෙන්නති සථාබ්ථපායං සථාජ්ඣාසයං කරෙන්නති; නපෙථ පාපකං⁶ කම්මං පපදෙන්නති⁷ සථා තෙන කතං තං නපෙථ අඤ්ඤාතං ආරෙ වනති කපෙන්නති.

5. 3. 9.

තවමෙ සංවුත්තමමනනති පිහිතකමනනං; ආර්ථවෙත්ති කානනති උත්තමවිත්තතිසසිතානං; දිට්ඨිමමසුච්චිභාගනනති පච්චකෙබ්බෙව ධම්මෙ පච්චතිකකණේ සුඛවිහාරනං; අරියකතෙහිති අරියානං කතෙත්ති මග්ගඵලසීලෙති; අරියබම්මං සමාදයාති එත් අරිය ධර්මොති පඤ්ඤාසීලාති කපිතාති; මෙරයං වාරුණිනති චතුබ්බං මෙරයං පඤ්ඤිවිඤ්ඤා පුරං; බම්මඤ්ඤා අනුචිතකතයෙති⁸ තවවිධං ලොකුත්තරධර්මං අනුසායතිවෙසනෙව⁹ විතකෙකයා; අභ්‍යාපජ්ඣං හිතං මිත්තනති තිදුකං මෙත්තාදිබ්‍රහ්මවිහාරවිත්තං; දෙවලොකාස භාවයෙති බ්‍රහ්මලොකත්ථාය භාවෙයා; පුඤ්ඤත්ථසා ජිහිංසනොති¹⁰ පුඤ්ඤාන අපිකසා පුඤ්ඤං ගවෙසනතසා; සත්තකසුති බුද්ධාවේවක බුද්ධිතථාගතසාවකෙසු; විපුලා භොති දක්ඛිණාති එවං දින්නදානං මහපඵලං භොති; අනුපුරබ්බනාති සීලපුරණාදිනා අනුක්කමෙන; සෙසං තිකතිපාතෙ වුත්තත්තමෙව.

1. පච්චෙකපිතිනති, b.

5. සත්ථචණ්ජජාති, b.

9. අනුක්කම්මයෙන, b.

2. කං, පිති., s.

6. පාප., b s.

අනුක්කම්මයෙන, s.

3. දුතාදිනා., s.

7. පච්චෙදෙන්නති, bs.

10. ජිහිංසනොති, b.

4. වාණිජජාතිති වාණිජකමානාති, b.

8. බම්මඤ්ඤා, b s.

5. 3. 10.

දසමෙ සිතං පාඨානාසිති මහාමග්ගෙන¹ ගව්ජනෙනා තං
 භාලවනං ඔලොකෙනා අපී නු බො ඉමසමිං ධානෙ කිඤ්චි පුකාරණං
 උප්පත්තපුබ්බන්ති අදදස කසසප්පුද්ධිකාලෙ ගවෙසිනා² උපාසකෙන කතං
 පුකාරණං, අථස්ස එතදනොසි: ඉදං පුකාරණං³ භික්ඛුසම්මස්ස අපාකට්ඨං
 පටිච්ඡන්තං හදද නං⁴ භික්ඛුසම්මස්ස පාකට්ඨං කතෙමිති මග්ගා ඔක්කමම
 අඤ්ඤාතරසමිං පදෙසෙ සිතකොට්ඨිති⁵ පාතුකමම අකාසි අග්ගඤ්ඤාතරෙ⁶
 දසෙස්සමා මද්දහසිතං හසි, යථාති ලොකීයමනුස්සා උදරං පහරන්තා කතං
 කහන්ති⁷ හසන්ති න එවං බුද්ධා, බුද්ධානං පන හසිතං හට්ඨපහට්ඨා
 කාරමත්තමෙව හොති, හසිතඤ්ච නාමෙන තෙරසති සොමනස්සසගගත
 විතෙතති හොති, තඤ්ච ලොකීයමහාජනො අකුසලොතො⁸ චතුති කාමා
 චචරකුසලොතො ච චතුතිති අට්ඨති විතෙතති හසති, සෙබො අකුසලොතො,
 දිට්ඨිසම්පයුත්තානි⁹ වෙ අපනෙත්වා ඡති විතෙතති හසන්ති, ධිණ්ඨිසම්පා
 චතුති සහෙතුකකිරියවිතෙතති එකෙන අහෙතුකකිරියවිතෙතනාති¹⁰
 පඤ්චති විතෙතති හසන්ති, තෙසුපි ඛලවාරමමණේ ආපාඨගතෙ මිති ඤ්ඤා
 සම්පයුත්තවිතෙතති හසන්ති, දුබ්බලාරමමණේ දුෂ්ඨකුකචිත්තවයෙන ච
 අහෙතුකවිතෙතන වාති නීති විතෙතති හසන්ති, ඉමසමිං පන ධානෙ
 කිරියාහෙතුකමනොවිඤ්ඤාණධාතුසොමනස්සසගගතචිත්තං හතවතෙ
 පහට්ඨාකාරමත්තහසිතං¹¹ උප්පාදෙසිතං පනෙතං හසිතං එවං අප්පමන්ත
 කමෙති ථෙරස්ස පාකට්ඨං අහොසි, කථං තථා රූපෙ හි කාලෙ තථාගතස්ස
 චතුති දුඨාති වාතුද්ධිකමහාමෙඝමුඛතො සතෙරතා විජ්ජනා¹² විස විරෝද
 මානා මහාතාලකකිකිප්පමාණා රසමිච්චිට්ඨො උට්ඨතිත්වා තිකඛතත්ථං සිර
 වරං පදකසිණං කත්වා දුඨ්ගග්ගපුසෙව අනතරධායන්ති වෙන සඤ්ඤාණෙන
 ආයස්මා ආනන්දො හගවතො පච්ඡන්තො ගව්ජමානොපි සිත්තාතුභාවං
 ජානාති; ඉදං නති සම්මදං; ජිහන්ති අභිසම්මදං සබ්බපාලිපුලං විස;
 ආකිණ්ණමනුස්සන්ති ජනසමාකූලං; සිලෙසු අපිපුර්කාපිති පඤ්චපු
 සිලෙසු අමත්තකාරී; පටිදෙසිතානිති උපාසකභාවං පටිදෙසිතානි සමාද
 පිතාති¹³ සරණෙසු පටිට්ඨාපිතානිති අනේ; ඉමෙවනං සම්මසන්නති
 ඉති එතං කාරණං සබ්බාකාරණො සමභාවෙනෙව සමං න එතදෙසෙන;
 නපී කිඤ්චි අභිජර්කන්ති මග්ගා ඉමෙති කිඤ්චි අභිජර්කං නපී;
 හද්දති වට්ඨස්සගතඤ්ච නිපාතො; අභිජර්කායාති විසෙසකාරණඤ්චාය
 පටිපථාරාමිති අනේ; සිලෙසු පපිපුර්කාපිං බාජෙථාති පඤ්චපු සිලෙ
 සමත්තකාරීති ජානාථ; එතතාවනානෙන පඤ්චසීලානි සමාදිග්ගණ
 නාම හොන්ති, කම්මසි¹⁴ පන න මග්ගන්ති මගං පන කෙතෙව කාරණං
 පරිපුරකාරිතො න හවිස්සාම; සෙසමෙඤ්ච උත්තානමෙවති.

නතිට්ඨො වගෙතො.

1. මග්ගෙනෙව. b s 5. සිතොම සිතං b 9. ගතාමපයුත්තානි s

2. හාමෙසිතා. l s 6. අග්ගදසන. b s. 10. කිරියාවිතෙතනාති. s.

3. කාරණං. b. 7. කුසලාකුසලානි. b. 11. මග්ගා හසිතං. s. 13. සමාදපිතානිති b. s

4. පටිච්ඡන්තං. b. 8. ම. s. 12. සමොසර්තාමිජ්ජලතා. b. 14. කම්මසි. b s.

5. 4. 1-10.

චතුස්ස පඨමෙ මඤ්ඤා මොමුහතනාති¹ නෙව සමාදුතං ජානාති න ආනිසංසං අත්තනො පන මජ්ඣනා මොමුහතනා අඤ්ඤාණෙනෙව කාරණෙන² ආරඤ්ඤකො හොති; පාපිට්ඨා ඉට්ඨාපකතොති අරඤ්ඤ විහරන්තස්ස අයං ආරඤ්ඤකොති චතුපට්ඨසකකාරං³ කරිස්සන්ති අයං හිකවු ලජ්ජි පච්චිතොති අදිති ච ගුණෙ හි සමනාවිස්සන්තිති එව පාපිකාය ඉට්ඨාය ධනා තාය එව ඉට්ඨාය අතිභූතො හුත්වා ආරඤ්ඤකො හොති; උමාදවසෙන අරඤ්ඤං පච්චිනා විහරන්තො පන උමාද විහරන්තො ආරඤ්ඤකො නාම හොති; චණ්ණිනනති ඉදං ආරඤ්ඤ කඛිතං⁴ නාම බුද්ධති ව⁵ බුද්ධිසාවකෙති ව චණ්ණිතං පසස්සන්ති ආරඤ්ඤකො හොති; ඉදමට්ඨිනනති⁶ ඉමාය කල්‍යාණාය පටිපත්තියා අපො ඵකස්සාති ඉදමට්ඨි⁷ ඉදමට්ඨිනො භාවො ඉදමට්ඨිනා තං ඉදමට්ඨි තංගෙව තිස්සාය න අඤ්ඤං කිඤ්චි ලොකාමිසන්ති අපො, සෙසමෙත්ථ ඉතො පරෙසු ව උත්තානත්ථෙවාවි.

චතුස්සො වගෙනා.

5. 5. 1.

පඤ්චමස්ස පඨමෙ බ්‍රාහ්මණිකමොති බ්‍රාහ්මණසභාවා; සුනවෙ සුති කුකකුරෙසු; භෙව කිණනති න විකතිණනතිති න ගණනන්තා න කිණනති න දෙනතා න විකතිණනති;⁸ අමපිසෙතොව සංවායං සංසග්ගත්ථාය⁹ අමපිසෙතනනතිති පියා¹⁰ පියං උපසඤ්ඤාමිත්වා පටෙණියා¹¹ ගන්තත්ථා¹² සංවායං පටිත්තයනති;¹³ උදරාමදෙහකනති උදරං අවදිතිත්වා¹⁴ උපටිතිත්වා සුරෙත්වා; අමසෙසං ආදය පකක මනතිති යං හුඤ්ඤං න සකෙතාන්ති තං ගණිකං කත්වා ගහෙත්වා ගවන්ති; ඉමසමි සුතෙත වට්ටමෙව කපිතං.

5. 5. 2.

දුගියෙ නමපි හොති තමපි හු; පටිත්තාණෙති පටිත්තබ්බාණෙ; අසිසනති ගෙසං සන්තකං; මනනපදනති වෙදසඤ්ඤානං මනනමෙව; ගිහනති අවට්ඨාදිති¹⁵ දසති පොරණකබ්‍රාහ්මණෙති සරසමෙතතිවසෙන සප්ඤ්ඤාසිතං; පටිත්තනති අඤ්ඤාසං චුතං වාචිතනති අපො; අම ගිහනති සමුපච්චුලනා¹⁶ රාසිකභං පිණං කත්වා ධර්මනති අපො; ගදනුසායනතිති එතරති බ්‍රාහ්මණා තං ගන්ති පුබ්බති¹⁷ ගිහ.

1. භොමුහතනාති. s.	8. ගණනන්තා කිණනති දෙනතා විකතිණනති. b.
2. අඤ්ඤාණෙනෙව. b. s.	ත ගණනන්තාන දෙනතා. s. 14. අවදිතිත්වා. l.
3. මකුපට්ඨමසෙන සකකාරං. s.	9. අමපිසෙතොව. b. s.
4. ආරඤ්ඤකතො. s.	10. පියො. b. l.
5. බුද්ධති. s.	11. පටෙණියා. l. s.
6. ඉදමට්ඨිනනති. b. s.	12. බකිකත්ථං b ගණිකභං. s.
7. ඉදමට්ඨි. s.	13. පටිත්තයති. l.
	15. අවට්ඨාදිති. b.
	16. සමුපච්චුලනං. s.
	17. පුබ්බති. s.

අනුභාසනති අනුසර්කායනති; **භද්දනුභාසනති** ති අනුභාසනති; ඉදං පුරිමපදසෙව වෙවචනං; **භාසිනමනුභාසනති** තෙති භාසිනං අනු භාසනති; **සර්කාසිගමනුසර්කාසනති** තෙති සර්කාසිතමනුසර්කා යනති; **වාචිනමනුචාචනති** තෙති අසෙසදුතං වාචිතං අනුවා චෙතති; **සෙසාදිදනති** තෙ කතමෙති අපේඨා; **අවමකොති** ආදීති තෙසං නාමාති; හෙ කීර දිබ්බෙන වක්ඛුතා ඔළොකෙනා පරුපසාතං අකතා කසස¹භමොසමබුද්ධියා හගවතො පාවචනෙන සහ සංසදෙනා මනෙත ගනේසුං අපරාපරා² පන බ්‍රාහ්මණා පාණාතිපාතාදීති පක්ඛි පිනා තසො වෙදෙ භඤ්ජනා³ බුද්ධිවචනෙන සද්ධිං චිරාදෙධි අකංසු. **ගායාසු** මෙති එත්ථ අසුති නිපාතමතං තෙ බ්‍රාහ්මණා ඉමෙ පඤ්ච බ්‍රාහ්මණෙ පඤ්ඤාපෙනති අපේඨා; **මනන අධිශමනොති** වෙදෙ සර්කාසනො ගණනො; **ආවරිශබ්දනති** ආවරිශබ්දකිණං⁴ ආවරිශ භාගං; **න ඉසසසෙත්තාති** න රාජ්‍රපට්ඨාකභාවෙන; **කෙවලං හික්ඛා වරිශායාති** සුද්ධාය හික්ඛාවරිශාය එව; **කපාලං අනතිමඤ්ඤමානොති** තං⁵ හික්ඛාභාජනං අනතිමඤ්ඤත්තං⁶; **සො හි පුණණපතනං** ආදාය සීසං නභාතො⁷ කුලවාසෙසු ධනා අභං අට්ඨවත්තාරිසං වසාති කො මාරබ්‍රහ්මවරිශං වරිං, මනනාපි මෙ ගතිතා ආවරිශසා ආවරිශධනං දසසාමි ධනං මෙ දෙථාති යාවති, තං පුනා මනුසා සථාසනති යථාබලං අට්ඨපි සොලසපි සතමපි සහසමපි දෙනති, එවං සක්ඛලාමං වරිත්වා ලද්ධ ධනං ආවරිශසා නිසාදෙති තං සකායෙනං වුතනං. **එවං වො දෙණ බ්‍රාහ්මණො බ්‍රහ්මසමො හොති** එවං බ්‍රහ්මවිහාරෙහි සමනනාග තතනා බ්‍රාහ්මණො බ්‍රහ්මසමො නාම හොති; **නෙව ඛශෙති න වික්ක සෙනාති** නෙව අභතනා කසං කතා ගණනා න පරෙන වික්කසං කාරෙතා⁸; **උදකුපසසඨනති**¹⁰ උදකෙන උපසසඨං පරිචචතනං; **සො හි සසමං කුලෙ වසපතනදුරිකා** අපචි ගනනා තසා වාසෙ ධසසති,¹¹ **කසමා සිසතාසීති** වුතත අභං අට්ඨවත්තාරිසං¹² වසාති කොමාරබ්‍රහ්ම වරිශං වරිං, තං සබ්බං කුමභාකං දෙමි, කුමෙහ මයාං දුරිකං දෙථාති වදති, තෙ දුරිකං ආතෙනා තසා ගනේ උදකං පාතෙනා දෙනති, සො තං උදකුපසසඨං හරිසං ගණනිතා ගච්ඡති. **අතිමිලනජොති**¹³ අති මිලෙන මහාගුරුරාසිමිති ජාතො; **ගායසාති** තසා එසා¹⁴; **න දවස්ථාති** න කීලනස්ථා; **න රගස්ථාති** න කාමරතිඅස්ථා; **මිප්‍රිනං**¹⁵ **උප්පාදෙතාති** ධිතරං වා පුතනං වා උප්පාදෙතා ඉදති පවෙණි සවිසිසාති¹⁶ නික්ඛ මිනා පබ්බජති; **සුගතිං සගගං ලොකනති** බ්‍රහ්මලොකමෙව සකාය එතං¹⁷ වුතනං; **දෙවසමො හොති** දිබ්බවිහාරෙහි සමනනාගතතනා

1. කසසපසා. h	7. පුණණ.පතනං. h.	13. අතිමිලනජොති. b. s
2. අපරෙ. b. s	8. ආදාය. b	14. තසාසසාති තසා
3. සිඤ්ඤා. b. s	9. කතාදිතනං. b. s	එසාසා s.
4. ආවරිශපදකිණං. h	10. උදකුපසඨනති. s.	15. මෙප්‍රිනං. b. s
5. මානොති. s	11. නිසිති. b. s	16. සවිසිසාතිති. s
6. අනතිමඤ්ඤමානො. b. s	12. වසාලීස. b. s.	17. ගෙතං. b

දෙවසමො නාම හොති; නමෙම පුත්තසාදං නිසාමසමානොති
 යොසා¹ ධිතරං වා පුත්තං වා ජාතං දිසවා පුත්තපෙමං පුත්තසාදෙ
 උපපජ්ජති තං පඤ්චමානො ඉච්ඡමානො; කුටුම්භං අපකාචසනීති
 කුටුම්භං සණ්ඨපෙනා² කුටුම්භමපෙකා වසති; සෙසමෙඤ් උත්තානඤ්
 මෙවාති.³

5. 5. 3.

තතිසෙ සඤ්චොති පඨමංසෙව; කාමරාගපටිසුච්ඡිදෙන නාති කාම
 රාගගතිනෙන; කාමරාගපරෙන නාති කාමරාගානුගතෙන; නිසා
 ඤ්නති තිවිධං කාමරාග⁴ නිසාරණං විකම්භනනනිසාරණං තද්විගතිසාර
 රණං සමුච්ඡේදනිසාරණෙන; තඤ්ඤ අසුභෙ පඨමස්කානං විකම්භන
 නිසාරණං නාම, විපසනා තද්විගතිසාරණං නාම, අරහත්තමගො
 සමුච්ඡේදනිසාරණං නාම, තං තිවිධමපි නපජ්ජානාතීති අනේ; අන
 ඤ්නඤ්චිති ආදිසු අරහත්තසංකිංතො අනතනො අනේ; අනතනේ
 නාම, පච්චෙද්ධසකානං අනේ; පරනේ නාම, සෙව උපිඤ්ඤා⁵ උග්ගනේ
 නාම, ඉමිනා නයෙන සබ්බවාරෙසු අනේ; වෙදිතඤ්ඤා; අසං පන
 විසෙසා: ව්‍යාපාදසා නිසාරණෙන ආදිසු හි වෙව⁶ නිසාරණෙන
 විකම්භනනිසාරණඤ්ඤා සමුච්ඡේදනිසාරණඤ්ඤා, තඤ්ඤ ව්‍යාපාදසා තාව
 මෙතාස පඨමස්කානං විකම්භනනනිසාරණං,⁷ අනගාමිමගො සමුච්ඡේද
 නිසාරණං, විනමිඤ්ඤා ආලොකසඤ්ඤා විකම්භනනනිසාරණං, අර
 හත්තමගො සමුච්ඡේදනිසාරණං, උද්ධමකුකුඤ්ඤා වසා කොපි
 සමපේ විකම්භනනනිසාරණං, උද්ධමසා පනෙඤ්ඤා අරහත්තමගො
 කුකුඤ්ඤා අනගාමිමගො සමුච්ඡේදනිසාරණං, විචිකිච්ඡාස ධම්ම
 චචන්දනං⁸ විකම්භනනනිසාරණං, පඨමමගො සමුච්ඡේදනිසාරණං, යා
 පනෙඤ්ඤා “සෙසඤ්චි බ්‍රාහ්මණ උදානො සංසට්ඨා ලාබ්‍ය වා”ති
 ආදිකා උපමා වුත්තා තාසු උදානොති උදානරිතා පාති; සංසට්ඨාති
 වණ්ණනෙදකරණවයෙන සංසට්ඨා; උත්තමසිද්ධොති⁹ කට්ඨො, උසා
 දකප්පොති උසුමප්පොති;¹⁰ සෙවලපණ්ණාසපිසොනදොති තිලිප්ප
 කාදිසෙදෙන¹¹ සෙවලෙන වා නිලමණ්ණිකපිලිවණ්ණෙන වා උදකපිලිං
 ඡාදෙනා නිබ්බන්තපණ්ණාපරියොනදොති;¹² වානෙදිනොති වානෙන
 එරිනො¹³ කමපිනො; ආමිලොති අපසනෙනා; ලුලිකොති අසනති
 සිනෙනා; කලලිභුකොති කද්දමභුකොති;¹⁴ අනිසාසෙ නිකම්භෙනාති
 කොට්ඨකත්තරුදිසෙද අනාලොකට්ඨානෙ ධ්විනො;¹⁵ ඉමසමි පුත්ත
 හතවා තිති හවෙති දෙසනං නිබ්බවෙට්ඨා අරහත්තනිකුටෙන නිට්ඨ
 පෙති,¹⁶ බ්‍රාහ්මණො පන සරණමතෙන පතිට්ඨිතොති.

1. සාය b සවාස. l.

7. නාම. b s.

11. නෙදෙතෙව. b.

2. සඤ්චපඤ්ඤා. b

8. මිච්ඡානං. s.

12. නිබ්බන්තන පණ්ණෙන

3. උත්තානපණ්ණිකා. b. s.

9. උසාකුට්ඨිකොති.

පරිසොතපමා. b. s.

4. කාමරාගසා b

10. කුට්ඨිකො s. උකුකුති කොති.

13. එරිනො. s.

5. උපිඤ්ඤා. b. s.

11. කුට්ඨිකො. b. කම්භිකො. l.

14. කද්දමභුකො. b.

6. මෙ. s.

12. උසුමප්පොති උසුමකප්පොති. b.

15. එපිසො. b.

16. අරහත්තකුටෙන නිට්ඨපෙති. b.

5. 5. 4.

වතුපේ **කාරණපාලි**ති පාලොති¹ තස්ස නාමං රුජකුලානං පත
කමමනෙන කාරෙතිති කාරණපාලි නාම ජාතො; **කම්මගතං කාරෙති**ති
පාතොව උට්ඨාය මාරට්ටාලපාකාසෙ අකතෙ කාරෙති ජ්ඣෙණ පටි
ජ්ඣනාපෙති; **සිඛිඛිසාහිං බ්‍රාහ්මණන්ති** එවං නාමිකං² අනාගාමිපිලෙ
පතිට්ඨිතං අරියසාවකං³ බ්‍රාහ්මණො; සො කිර පාතොව උට්ඨාය ගනිමාලා
දීති ගාභාපෙතො සජ්ඣ සනතිකං ගතො වජ්ඣො ගනිමාලාදීති⁴ පුජෙතො
නගරං ආගමිති, ඉදං බ්‍රහ්මණස්ස දෙවසිකවත්තං, තං⁵ සො එවං චත්තං
කතො ආගමිත්තං අදදස්, **එතද්දමොමාති** අයං බ්‍රාහ්මණො පඤ්ඤවා
ඤ්ඤුත්තරො කභං හු බො පාතොව ගතො ආගමිතිති විනේතො
අනුක්කමෙන සනතිකං ආගතං සඤ්ජානිතො ගජ ඩුතො හු ගවන්ති⁶
ආදිවචනං අවොච; තත් දිවා දිවස්සාති දිවස්සාති⁷ දිවා මජ්ඣිමානා
ලොති⁸ අපො; **සණ්ඨිතො මඤ්ඤාති**ති⁹ ගවං පිඛිඛිසාහි සමණං ගොතමං
පණ්ඨිතොති මඤ්ඤාති උදුහු නොති අයමෙත් අපො; **කො වාහං**
කොති හො සමණස්ස ගොතමස්ස පඤ්ඤාවෙය්‍යන්තියං ජානෙන¹⁰ අහං
කො නාම; **කො ච සමණස්ස ගොතමස්ස පඤ්ඤාවෙය්‍යන්තියං**
ජානියාමිති කුතො වා හං සමණස්ස ගොතමස්ස පඤ්ඤාවෙය්‍යන්තියං
ජානියාමි; කෙන¹¹ කාරණෙන ජානියාමිති එවං සබ්බථාපි අත්තනො
අජනනභාවං දීපෙති; **කොපි භූතස්ස නාදිසොචාති** සො සමණස්ස
ගොතමස්ස පඤ්ඤාවෙය්‍යන්තියං ජානෙය්‍ය සොපි නුත දස පාරමිසො
පුරෙතො සබ්බඤ්ඤානං පටෙනා නාදිසො බුද්ධොසෙව ගවෙය්‍ය; සිනෙරු
වා¹² පඬිච්චො වා ආකාසං වා මෙතුකාමෙන¹³ තපපමාණොව¹⁴ දුකො වා
රජ්ජ වා ලඤ්ඤං වට්ටති සමණස්ස ගොතමස්ස පඤ්ඤා¹⁵ ජානෙනෙනපි
තස්ස ඤ්ඤාසදිසමෙව සබ්බඤ්ඤාතඤ්ඤං ලඤ්ඤං වට්ටතිති දීපෙති, ආදර
වසෙන පනෙත් ආමෙණ්ඨිතං¹⁶ කතං; **උලාශ්ඨාති** උත්තමාය පෙට්ඨාය;
කො වාහං හොති හො අහං සමණස්ස ගොතමස්ස පසංසනෙ කො නාම;
කො ච සමණං ගොතමං පසංසියාමිති කෙන කාරණෙන පසං
සියාමි; **පසන්ධිසමාපොති** සබ්බගුණානං උපරි වරෙති¹⁷ සබ්බලොක
පසන්ධිති අත්තනො ගුණෙහෙව පසන්ධො න තස්ස අඤ්ඤාති පසං
සනතිඑවං අපි යථා හි මමපකපුපථං වා නිලුපපලං වා පදමං වා ලොතිත
වජ්ජනං වා අත්තනො වණ්ණනකිසිරියාව පාසාදිකඤ්ඤාව සුගතිඤ්ඤාව
න තස්ස ආගතභූතෙහි වණ්ණගතිකි ථොමනාතිඑවං අපි, යථා ච
මණ්ණිතනං වා වජ්ජකං වා අත්තනො ආලොකෙනෙව ඔහාසති
න තස්ස අඤ්ඤාත ඔහාසනාතිඑවං අපි, එවං සමණො ගොතමො

1. කාරණපාලිති පාලොති. b කාරණපාලිති. s. 13. පමෙකුකාමෙන. b. සමෙකු. s.

2. නාමිකං. b. s. 8. මජ්ඣිමනිකායෙති. b. මජ්ඣිමනිකායෙති. s.

3. අරියසාවකං. b. s. 9. මඤ්ඤාති. b. 14. තපමාණො. s.

4. මාලාදීති. s. 10. තතිගජානෙන. s. අපමාණො. b.

5. මත්තන්ති. b. 11. නාමි. b. s. 15. පඤ්ඤං. b. s.

6. කුතොහුති. b. කුතොති. s. 16. ආමෙණ්ඨිතං. b.

7. දිවස්සාති. b. 12. වා හි. b. s. 17. වරෙති. b.

සබ්බලොකපසඤ්ඤාං අත්තනො ගුණේගෙව පසඤ්ඤාං ථොමිතො සබ්බ
 ලොකස්ස සෙට්ඨනං පාපිතො න තස්ස අඤ්ඤාන පසංසතතිච්චං
 අනි; පසඤ්ඤාං වා පසඤ්ඤාංතිපි පසඤ්ඤාං; කෙ පන පසඤ්ඤාං නාම;
 රාජා පසංසදිකොසලො කාසිකොසලවාසිකෙති පසඤ්ඤාං, තිබ්බිසාරෙ
 අභගමගධවාසීති, වෙසාලිකා ලිච්ඡවි චජ්ජරට්ඨවාසීති පසඤ්ඤාං, පාවෙය්‍යකා
 මල්ලා කොසිතාරකා මල්ලා අඤ්ඤාන පි තෙ තෙ ඛන්තිස්ස තෙති
 තෙති ජානපදෙති පසඤ්ඤාං, චිඤ්ඤාදයො බ්‍රාහ්මණො බ්‍රාහ්මණගණේති,
 අනාථිණ්ඩිකාදයො උපාසකා උපාසකගණේති, විසාඛාදයො උපාසිකා
 අනෙකත්තාති උපාසිකාති, සකුලුද්ධිආදයො¹ පරිබ්බාජකා අනෙකෙති
 පරිබ්බාජකත්තෙති, උපපල්වණ්ණප්ථරිආදිකා මහාසාවිකා අනෙකෙති
 භික්ඛුනීත්තෙති, ධාරිපුත්තප්ථරාදයොපි මහාප්ථරා අනෙකත්තෙති භික්ඛුති,
 සකකාදයො දෙවා අනෙකත්තෙත්තෙති දෙවෙති, මහාබ්‍රහ්මාදයො බ්‍රහ්මා
 නො අනෙකත්තෙත්තෙති බ්‍රහ්මෙති පසඤ්ඤාං, තෙ සබ්බෙපි දසබ්බලං
 ථොමෙනති වණ්ණෙනති පසංසතතිති භගවා පසඤ්ඤාංති චුච්චති.
 අත්ථවස්ස තති අනාතිසංසං;² අථස්ස සො අත්තනො පසාදකාරණං
 ආවිකාමනො “සෙය්‍යථාපි සො පුරිකො”ති ආදිමාග. තත්ථ අග්ගරස
 පටිතිත්තොති හොජනරසෙසු පායාසො සෙනහරසෙසු ගොසපි ක
 සාවරසෙසු³ බුද්ධමුද්‍රා අනෙලකං⁴ මධුරරසෙසු සකකාරාති එවමාදයො
 අග්ගරසා නාම, තෙසු යෙන කෙනවි පරිතිතො⁵ ආකණ්ඩප්ථමාණං
 භුඤ්ජිතා සිතො; අඤ්ඤාසං ගිනිනිනති අග්ගරසෙති අඤ්ඤාසං
 ගිනිතරසානං; සුත්තගොති සුත්තනො සුත්තභාවෙනාති අත්ථො; සෙසෙ
 සුපි එසෙව නයො. නිත්තො නිත්තොති සුත්තාදිසු තනො තනො;
 අඤ්ඤාසං සුද්ධිමණිබ්‍රාහ්මණප්ථවාදුනති යෙ අඤ්ඤාසං පුද්ධනං
 සමණ්‍යාබ්‍රාහ්මණානං ලද්ධිසබ්බානා ප්‍රවාදු⁶ තෙසං න පිහෙති න පඤ්ඤාති
 තෙ කප්පිමානෙ සොතුමපි න ඉච්ඡති; ජිගත්ථාදුබ්බලාපරෙගොති
 ජිගත්ථාය ච දුබ්බලභාවෙන ච අනුගතො; මධුපිණ්ඩිකනති සාලිපිච්චං.
 ගජජ්ජනා⁷ චතුමධුරෙන යොජේත්වා කතං භට්ඨසත්තුපිණ්ඩං⁸ මධුර
 සුවච්ච වා;⁹ අබ්බිමච්ඡස්සාති ලහෙය්‍ය; අසෙවනිකනති මධුරභාව
 කරණත්ථාය අඤ්ඤාන රසෙන අනාසිත්තකං ඔජවන්නං පණ්ණිතරසං;
 ගපිමඤ්ඤාසංසාති සුවණ්ණවණ්ණවන්දනස්ස; ලොගිගවන්දනස්සාති
 රත්තවණ්ණවන්දනස්ස; සුරගිගඤ්ඤාති සුගඤ්ඤා; දරථාදයො ච වට්ඨ
 දරථා වට්ඨකිලමථා වට්ඨපරිලාහා එව;¹⁰ උදුගං උදුගෙසිති උදුගාරං
 උදුගති; යථා හි යං තෙලං මානං ගහෙතුං න සකෙකාති විස්සන්දිත්වා
 ගච්ඡති තං අවසෙකොති චුච්චති යං¹¹ ජලං තලාකං ගහෙතුං න සකෙකාති
 අපේක්ඛාත්ථරිත්වා ගච්ඡති තං ඔක්කොති චුච්චති එවමෙව යං පිතිච්චනො.

1. සකුලුද්ධි ආදයො. b. s.	5. නිත්තො. l.	9. සුවච්ච වා. s
2. අනාතං. වසං. b. s.	6. සබ්බාතප්ථවාදු s දුති. b.	
3. හොජනරසෙසු ගොසපිකං.	7. කද්දිත්වා. b.	10. එමං. l.
පායාසරසෙසු. b.		11. යං ම. b s
4. බුද්ධකමුද්‍රාඅනෙලකං. s. 8, බ්‍රහ්මසත්තුපිණ්ඩං. b, බ්‍රහ්මසත්තු පිණ්ඩං. s බ්‍රහ්. l.		

හදයං ගහෙත්‍යං න සකෙකාති අධිකං හුත්වා අනෙතා අභණ්ණිකිත්වා ඛනි නික්ඛමති තං උද්‍යනනති වුච්චති එවරුපං පිතිමයවචනං.¹ නිව්ඡාරෙසිති අනේවා.

5 5 5.

පඤ්චමෙ නිලාති ඉදං² සබ්බසම්භාහිකං; නිලචණ්ණාති ආදි තසෙසව විභාගදස්සනං; තත්තේ තෙසං පකඨිවණ්ණො න³ නිලො නිල විලෙපනවිලිත්තතතා පනෙනං වුත්තං. නිලචණ්ණාති පට්ටසුඤ්ඤා⁴ කොසෙය්‍යාදීනිපි තෙසං නිලානෙව හොතති; නිලාලංකාරාති නිලමණ්ණිති නිලපුපෙථිති අලඛිකතා තෙසං හත්ථාලඛකාර අස්සාලඛකාර රථාලඛකාර සංඝේවිතානකස්සුකාපි සබ්බෙ නිලායෙව හොතති. ඉමිනා නයෙන සබ්බපදෙසු අනේවා වෙදිතබ්බො. පද්ධමං සථාති යථා සතපතතං රතත පද්ධමං; කොකනදනති තසෙසව වෙච්චනං; පානොති පගෙව සුරි සුගගමනකාලෙ; සිසාති හවෙය්‍ය; අවිනගනිනති අවිගගනිකං; අඛි රසනති හගවතො⁵ අඛිමබ්බෙහති රසමිසො නිව්ඡරනති තස්මා අඛි රසොති වුච්චති; නපනනමාදිවච්චිතලිකෙකති විසභස්සදීපපරිවා රෙසු චතුසු මහාදීපෙසු ආලොකකරණවසෙන අනතලිකෙක තපනතං ආදිච්චං විස විරෙච්චනං අඛි රසං පස්සාති අතතානමෙව වා මහාජනං වා සකාය එවං වදති.

5 5 6.

ඡවේඨි මහාසුපිනාති මහනෙකති පුරිසෙති පසිඤ්ඤානො මහනතා නඤ්ච අනිත්තං නිමිත්තභාවතො මහාසුපිනා; පාතුරහෙසු නති පාකවා අහෙසු; තත්තේ සුපිනං පස්සනො චතුති කාරණෙති පස්සති ධාතුකෙඛා හතො වා අනුභුතපුබ්බතො වා දෙවතොපසංභාරතො වා පුබ්බතිමිත්ත තො වාති, තත්තේ පිත්තාදීනං බොහකාරණං⁶ පට්ටසොගෙන බුහිතධාතුකො ධාතුකෙඛාහතො සුපිනං පස්සති පසනො ව නානාපිධං සුපිනං පස්සති පබ්බතා පතනො විස ආකාසෙන ගච්ඡනො විස වාලුමිගහජීවොර දීති අනුබ්බිකනො විස⁷ හොති, අනුභුතපුබ්බතො පස්සනො පුබ්බෙ අනු භුතපුබ්බං ආරම්භො පස්සති, දෙවතොපසංභාරතො පස්සනත්තං දෙවතා අනිත්තාමතාය වා අනනිත්තාමතාය වා අනිත්තං වා අනනිත්තං වා නානා විධාති ආරම්භොති උපසංහරනති සො නානං දෙවතානං ආනුභාවෙන තාති ආරම්භොති පස්සති, පුබ්බතිමිත්තතො පස්සනො පුඤ්ඤා පුඤ්ඤාවසෙන උපපජ්ඣුකාමස්ස අනිත්තං වා අනනිත්තං වා පුබ්බතිමිත්ත තුතං සුපිනං පස්සති බොධිසත්තං⁸ මාතා විස පුත්තපටිලාභනිමිත්තං, කොසලරුජා විස සොලස සුපිනො, අයමෙව හගවා බොධිසත්තභුතො ඉමෙ පඤ්ච මහාසුපිනො විස වාති, තත්තේ යං ධාතුකෙඛාහතො අනුභුත පුබ්බතො ව සුපිනො⁹ පස්සති නෙතං¹⁰ සච්චං හොති, යං දෙවතොපසං

1. පිඨිමයං මචනං. s. 4. පට්ටසුඤ්ඤා. b 6. බොහකරණං. b s. 9. සුපිනං. s.
2. එතං. b. 5. රසනති. b. 7. අනුබ්බිකො. b. s. මයම, b.
3. න තෙසං පකඨිවණ්ණො. b. s. 8. සත්තත්තං. b s 10. න තං. b. s.

භාරතො පසංගි තං සච්චං වා හොති අලිකං වා කුඳාං හි දෙවතා
 උපායෙන විතානෙකුකාමා විපරිතමපි කන්ධා දසෙසන්ති, යං පන සුඛ
 නිමිත්තතො පසංගි තං එකන්තං¹ සච්චමෙව හොති එතෙසං චතුන්තං
 මුලකාරණානං සංසග්ගහෙදතොපි සුපිනහෙදො හොතියෙව තඤ්ඤ
 පනතං චතුඛ්ඛමපි² සුපිනං යෙබ්බපුත්ථිත්තාච පසංගාති අපපතින
 විපල්ලාසත්තා, කිං පනතං පසංගෙනා සුතෙනා පසංගි පටිවුදොධා
 උද්ගු නෙව³ සුතෙනා න පටිවුදොධාති, කිඤ්ඤෙත්ථ යදි තාච සුතෙනා
 පසංගි අභිබ්බම විරොධො ආපඤ්ඤාති භවඛ්ඛවිනේතන හි සුපති තං රූප
 නිමිත්තාදි ආරමභං⁴ රාගාදිසම්පසුත්තං වා⁵ න හොති සුපිනං
 පසංගත්තස්ස ච ඊදිසාති විතතාති උපපජ්ජන්ති, අථ පටිවුදොධා පසංගි විනස
 විරොධො ආපඤ්ඤාති යං හි පටිවුදොධා පසංගි තං සබ්බොභාරිකවිනේතන
 පසංගි සබ්බොභාරිකවිනේතන ච⁶ කතෙ විදිකකමෙ අනාපතති නාම
 නත්ති සුපිනං පසංගෙනන පන කතෙ විතිකකමෙ එකන්තා මනාපතති
 එව අථ⁷ නෙව සුතෙනා න පටිවුදොධා පසංගි න නාම⁸ පසංගි එවඤ්ඤ
 සති සුපිනස්ස අභාවොච⁹ ආපඤ්ඤාති න අභාවො කසමා යසමා කපිමිද්ධ
 පරෙතො පසංගි, චුත්තං හෙතං “කපිමිද්ධපරෙතො ඛො මහාරාජ සුපිනං
 පසංගි”ති. කපිමිද්ධපරෙතොති මකකවතිද්දස සුතෙනා; යථා හි මකක
 වස්ස නිද්ද ලුහුපරිවත්තා හොති එවං යා නිද්ද පුනපුන¹⁰ කුසලාදි
 විතතාවොකිණ්ණත්තා ලුහුපරිවත්තා යස්සා¹¹ පච්චතියං පුනපුන
 භවඛ්ඛතො උත්තරණං හොති තාය සුතෙනා සුපිනං පසංගි තෙනායං
 සුපිනො කුසලොපි හොති අකුසලොපි අව්‍යාකතොපි. තත්ථ සුපිනතො
 වෙතියවද්දන ධම්මසචන ධම්මදෙසනාදිති කරොන්තස්ස කුසලො පාණාති
 පාණාදිති කරොන්තස්ස අකුසලො මිති අනෙතති මුතෙනා ආචර්ජන
 තදුරමභංකවණ් අව්‍යාකතතාති වෙදිතබ්බො. ස්වායං දුබ්බලවත්ථ
 කත්තා වෙතනාය පටිතංඤි ආකඛිතිඤ්ඤා අසමච්චො පච්චෙන පන අඤ්ඤාති
 කුසලාකුසලෙති උපත්ථෙතිතො විපාකං දෙති කිඤ්ඤාපි විපාකං දෙති¹²
 අථ ඛො අවිසයෙ උපනතත්තා අබ්බොභාරිකාච සුපිනතෙන වේතනා,¹³
 සො පනෙස සුපිනො කාලවසෙන හි දිවා තාච දිවෙයා න සමෙති, තථා
 පඨමයාමමජ්ඣිමයාමෙසු, පච්ඡමයාමෙ ව¹⁴ බලවපව්වුසෙ පන අසිතපිත
 බායිත සමමාපරිණාමං ගතෙ කායසමිං ඔජාය පතිට්ඨිතාය අරුණේ
 උග්ගච්ඡමානො¹⁵ දිට්ඨසුපිනො¹⁶ සමෙති, ඉට්ඨතිමිත්තං සුපිනං පසංගෙනා
 ඉට්ඨං පටිලහති, අනිට්ඨතිමිත්තං පසංගෙනා අනිට්ඨා, ඉමෙ පන පඤ්ඤ
 මහාසුපිනෙ නෙව ලොකියමහාජනො පසංගි, න මහාරාජානො, න

1. එකන්තං. b. 8. නනුතාම. b 14. පඨමයාමෙ මජ්ඣිමයාමෙ ම. b.
 2. තං පනතං චතුඛ්ඛම. b. 9. අභාවො b පඨම මජ්ඣිම යාමෙ ම l. පඨම
 3. තො s 10. පුනපුන. s b යාමෙ මජ්ඣිමයාමෙ
 4. වා. s 11. යාය. b පච්ඡමයාමෙ ම. s.
 5. යුත්තං. b 12. උපත්ථෙතිතො විපාකං දෙති b l. 15. මානෙව. b.
 6. විතතන. s 13. සුපිනත්තාමිත්තනා. l. 16. දිට්ඨාසුපිනො. b. s.
 7. එකන්තං අනාපතති එව අපි. b.

චක්කවත්තිරූපානො, න අග්ගසාවකා, න පච්චෙක්ඛවුද්ධා, න සමමාසමුද්ධා,
 එතො සබ්බඤ්ඤ බොධිසත්තොයෙව පස්සති; අමහාංසං පන බොධි
 සත්තො කදු¹ ඉමෙ සුපිනෙ පසයිති සෙව බුද්ධො භවිස්සාමිති වාතුද්දසියං
 පක්ඛස්ස රත්තිවිභාසනකාලෙ පසයි තෙරසියනාපි වදන්තිසෙව. භො
 ඉමෙ සුපිනෙ දිස්වා උට්ඨාය පලලඛං ආභුජ්ඣා නිසිනොනා විනොතසි :
 සචෙ මයා කපිලවත්තනගරෙ ඉමෙ සුපිනා දිට්ඨා අග්ග පිතුමහාරාජස්ස
 කථෙය්‍යං, සචෙ පන මෙ මාතා ජීවෙය්‍ය තස්සා කථෙය්‍යං, ඉමසමිං බො පන
 ණානෙ ඉමෙයං පටිග්ගාහකො නාම ඤාතී අගමෙව පතිගණ්ඨස්සාමිති²
 තො ඉදං ඉමස්ස පුබ්බතිමිත්තං ඉදං ඉමස්සාති සසමෙව සුපිනෙ
 පතිගණ්ඨිතා³ උරුවෙලගාමෙ සුජාතාය දින්නං පායාසං පරිභුඤ්ජිතා
 බොධිමණ්ඩං ආරුඤ්ඤා සමෙධොධිං⁴ පඤා අනුක්කමෙන ජෙතවනෙ විහ
 රනොනා අත්තනො මතුලෙබ්බිධානාලෙ දිට්ඨො⁵ පඤා මහාසුපිනෙ විජා
 රෙත්තුං භික්ඛු ආමනොනො ඉමං දෙසනං ආරභි. තඤ්ඤ මහාපඨවිති
 චක්කවාලගඛං පුරෙත්වා සීතා මහාපඨවී; මහාසංඝං, අහොසිති
 සිරිසයනං අහොසි; ඔතිගොති ධර්මො;⁶ සො පන න උදකකමිංයෙව
 ධර්මො⁷ අථ බො පාමිතසමුද්දස්ස උපරුපරිභාගෙන⁸ ගතත්වා පාමිත
 චක්කවාලමඤ්ඤ ධර්මො අහොසිති වෙදිතබ්බො. පච්චිමෙ සමුද්දෙ
 දකඛිණෙ සමුද්දෙති එතෙසුපි එතෙව නයො. නිවිසා නාම නිවිසාතිති
 දඛතිණං⁹ චුට්ඨති; නාභිසා උග්ගනත්වා නිගං අභාවම සීතා අහොසිති
 නඛලමත්තන රත්තදණ්ඩන නාභිතො උග්ගනත්වා පස්සන්තස්සා¹⁰
 පස්සන්තස්සෙව විදජ්ජිමත්තං රත්තමත්තං ව්‍යාමමත්තං යට්ඨිමත්තං ගාමුක්
 මත්තං අඛිසයොජනමත්තං යොජනමත්තනාති එවං උග්ගනත්වා උග්ගනත්වා
 අනෙකයොජනසගස්සං නිගං ආභාවම සීතා අහොසි;¹¹ පාදෙති
 උස්සකාතිත්වාති අග්ගනත්වො පට්ඨාය පාදෙති අභිරුහිත්වා;¹² නානා
 මණ්ණාති එතො නිලවණ්ණො එතො පිතවණ්ණො එතො ලොභිත
 වණ්ණො එතො පණ්ඩුප්‍රාසවණ්ණොති එවං නානාමණ්ණා; සෙතාති
 පණ්ඩුරා පරිපුද්ධා; මහතො මිලා¹³ පබ්බගස්සාති තියොජනුබ්බධස්ස
 ගුරුපබ්බතස්ස; උපරුපරි මඛනමතීති මත්තමත්තෙ වඛනමති; දීඝා
 යුක්ඛවුද්ධා පන තියොජනිකෙ මිලහපබ්බතෙ අනුපට්ඨිත්වා නිසින්නා විශ
 භොතති. එවං එතතකෙන ණානෙන පුබ්බතිමිත්තාති දසෙත්වා ඉදුති
 සහ පුබ්බතිමිත්තෙති පටිලාහං දසෙත්වා “යමපි භික්ඛවෙ”ති ආදිමාහ.
 තඤ්ඤ සබ්බගුණ්දයකතො බුද්ධානං අරහත්තමගෙහා අනුත්තර සමම
 සමෙධොධි නාම තස්මා යං සො චක්කවාලමහාපඨවී සිරිසයනතුං අද්දස
 තං බුද්ධාවස්ස පුබ්බතිමිත්තං, යං භිමවත්තපබ්බතරාජානං බිමෙධා
 හනං අද්දස තං සබ්බඤ්ඤානඤ්ඤාබිමෙධාහනස්ස පුබ්බතිමිත්තං, යං

1. ඉදුති. b. 5. අත්තනාබුධනාලෙ. b. 9. දඛතිණං. b 1 s.
 2. පටිග්ගාහකාමිති, b s. 6. ධර්මො. b. 10 සසත්තස්ස b
 3. පරිග්ගාහකාමිති s. පටි. b. 7. අහොසි b. s. 11. අහොසිති. s
 4. බොධි. b. 8. උපරිභාගෙන, b. 12. අභිරුහිත්වා, b, s. 13. මිලා. b, s.

වත්තාරො හන්තොද වක්කවාලමස්සෙ සිතෙ අද්දස, තං ධම්මවක්කස්ස අප්පතිවත්තියභාවෙ¹ පුබ්බතිමිත්තං, යං අත්තානං උත්තානං නිප්පතං² අද්දස, තං තීජ්ඣ භවෙසු අවකුප්පානං³ සත්තානං උත්තානමුඛාවස්සං⁴ පුබ්බතිමිත්තං, යං අක්කිති උම්මලෙත්වා පස්සන්නො විය අහොසි, තං දිබ්බවක්කපට්ටාභස්ස පුබ්බතිමිත්තං, යං යාච භවග්ගා එකාලොකං අහොසි, තං අනාවරණඤ්ඤාස්ස පුබ්බතිමිත්තං, සෙසං පාළිනසෙනෙව⁵ වෙදිතබ්බතී.

5. 5. 7-9.

සත්තමෙ නෙමිත්තාති නිමිත්තපාඨකා; නෙත්වාධාතු පඤ්චසතීති මහා අග්ගිකකිත්තො උප්පජ්ජති; පාණිනා උදකං පටිච්ඡිකාති⁶ උප්පන්නං උතුංගමුඛානං උදකං තියොජ්ජනසතෙන හන්තන පටිග්ග හෙත්වා; පමත්තා හොනතීති අත්තනො කීලාය පමත්තා හොනති විප්පවුත්තතීනො;⁷ තෙසං හි සකාය රතියා රමාමාති විත්තන උප්පන්නා අකාලෙපි දෙවො වස්සති තදභාවෙ⁸ න වස්සති තං සකායෙතං වුත්තං, න කාලවස්සං.⁹ අව්ච්ඡිකවමාති උත්තානන්තොව.

5. 5. 10.

දසමෙ නිස්සාරණියාති¹⁰ නිස්සවා විසංසුත්තා; ධාතුසොති අත්ත සුඤ්ඤසභාවා; කාමං මනසි කරොගොති කාමං මනසි කරෙන්නස්ස; අසුභජ්ඣානතො වුඛාය අගදං ගහෙත්වා විසං විමංසන්නො¹¹ විය විමංසනන්තං කාමාතිමුඛං විත්තං පෙසෙන්නස්සාති¹² අපේඛා; න පක්ඛඤ්ඤාති න පවිසති; න පසසිද්ධතීති පසාදං නාපජ්ජති; න සන්තිට්ඨතීති න පතිට්ඨතති; න විමුච්චතීති නාතිමුච්චති; යථා පන කුකඤ්චපත්තං වා නහාරුද්දුලං වා අග්ගමිති පක්ඛිත්තං පතිලියති පතිකුට්ඨති පතිට්ඨති¹³ න සමප්පාරියති එවං පතිලියති න සමප්පාරියති;¹⁴ නෙත්තමමං ඛො පනාති ඉධි නෙත්තමමං නාම අසුභෙසු පඨමජ්ඣානං, තදස්ස¹⁵ මනසි කරෙතො විත්තං පක්ඛඤ්ඤාති; නස්ස නං විත්තනති තස්ස තං අසු භජ්ඣානවිත්තං;¹⁶ සුභනනති නොවජර ගතත්තා සුට්ඨ ගතං;¹⁷ සුභා විත්තනති අභානභාගියත්තා සුට්ඨ භාවිතං; සුමුට්ඨිතනති කාමතො, වුට්ඨිතං; සුමිත්තනති කාමෙති සුට්ඨ විමුත්තං; කාමපට්ඨමා ආසවා නාම කාමහෙතුකා වත්තාරො ආසවා; විසානාති පුක්ඛා; පටිලාභාති කාමරාගපරිලාභා; න සො නං වෙදනං වෙදියතීති සො තං කාම වෙදනං විකාතපරිලාභවෙදනඤ්ඤා න වෙදියති; ඉදමක්ඛානං කාමානං නිස්සාරණිතති ඉදං අසුභජ්ඣානං කාමෙති නිස්සටත්තා කාමානං

1. අප්පට්ඨාතකිත්තාවෙ b s.(හ)b. 7 ඒ පට්ඨික b s ස්සාතිනො. b.

2. නිප්පත්තං, b.

8. භාවෙත b.

13. පටි. b, s.

3. අවකුප්පානං, b.

9. න කාලවස්සනති b. න කාලෙපි දෙවො වස්සති. s.

4. උත්තානංභාවස්ස b.

10. නිස්සාරණියාති. b.

14. සමප්පාරියති, b.

5. පාළිවස්සනම, b.

11. විමංසන්නො, s.

15. අසුභජ්ඣානංභාවස්ස. b.

6. සමප්ට්ඨිකාති. b.

12. පක්ඛඤ්ඤාතකාති. b.

16. ජ්ඣානං විත්තං, b.

17. සුභකනති නොවජරකත්තො සුමුත්තං, b.

නිසාරණනති අකඩානං; යො පන නං ක්ඛානං පාදකං කතො සම්ඛාරෙ
 යමමසනෙතො තතිසමග්ගං පත්වා අනාගමිඵලෙන නිබ්බානං දිස්වා පුන
 කාමා නාම නාච්චිති ජානාති තස්ස චිත්තං අවචනනනිසාරණමෙව.
 සොපදෙසුපි එතෙව නයො අයමපන විෂයසො, දුතියවායෙ මෙතනඤ්ඤා
 නාති¹ ව්‍යාපාදස්ස නිසාරණං නාම, තතියවායෙ කරුණඤ්ඤානාති²
 විහිංශාය නිසාරණං නාම, චතුත්ථවායෙ අරුපඤ්ඤානාති රූපානං
 නිසාරණං නාම; අවචනනනිසාරණං³ වෙත්ථ අරහත්තඵලං⁴ යොජේ
 තබ්බං, පඤ්චමවායෙ සංඝායායං මනිසි කරොන්තාති සුද්ධාසම්ඛාරෙ
 පරිගණ්ඨිතො අරහත්තං පත්තස්ස⁵ සුඤ්ඤිපසංකස්ස ඵලංමාපන්නිතො
 වුට්ඨාය විමංසනත්ථං පඤ්චාදනකඛිකාභිමුඛං චිත්තං පෙසෙන්නස්ස;
 ඉදමක්ඛානං සංඝායායස්ස⁶ නිසාරණනති ඉදං අරහත්තමග්ගෙන ව
 ඵලෙන ව නිබ්බානං දිස්වා සිත්තං භික්ඛුන්තො පුන සක්කායො නාච්චි
 උප්පන්නං⁷ අරහත්තඵලංමාපන්නිචිත්තං සක්කායස්ස නිසාරණනති
 අකඩානං; ඉදති එවං සක්කායනිසාරණං නිවරාධං පත්වා සිත්තං ධර්මාය
 වස්ස වණ්ණං භජෙන්නො, “තස්ස කාමනාදිපි” නානුසෙති”ති ආදිමාන.
 තත්ථ නානුසෙතිති න නිබ්බත්තති; අනිනුසෙතිති අනිබ්බත්තති; සො
 මෙත්ථ උත්තානත්ථමෙවාති.

මුග්ගමංගො පඤ්චමො.

චතුරො පණ්ණාසිකො.

5. 1. 1.

පඤ්චමස්ස පඨමෙ කිම්බලායනති⁸ එවං තාමකෙ නයරෙ; නිවෙලු
 වනෙති මුච්චිඤ්ඤානං;⁹ එතදවොමා¹⁰ අං කිරි රේරො තස්මිං යෙව
 නනරෙ සෙට්ඨිපුත්තො සත්ථ සන්නිප්පත පබ්බජිතො පුබ්බනිවාසස්සණං
 පටිලභී, යො අත්තනා නිවුත්ථං¹¹ බ්බසන්නානං අනුසාරන්නො කස්සප¹²
 දසබලස්ස සාත්තෙ මහකකතකාලෙ¹³ පබ්බජිතො චතුසු පරිසාසු සාසනෙ
 අගාරවං කන්තනතිසු¹⁴ නිසෙස්සණිං බ්බසිතො පබ්බතං ආරුක්ඛ තත්ථ
 සමණධම්මං කතො අත්තනො නිවුත්ථතාචං¹⁵ අද්දං, යො සත්ථාරං උප
 සම්බම්භිතො තං කාරණං පුච්ඡස්සාමිති එතං “කො හු ඛො භගන්ත”ති
 ආදිවචනං අවොච; සත්ථ අගාරවා විහරනති අසප්පිස්සාති¹⁶ සත්ථ
 ගාරවංඤ්ඤා ව ජෙට්ඨතාචස්ස¹⁷ අනුපට්ඨපෙත්වා විහරන්ති; සෙසෙසුපි
 එතෙව නයො තත්ථ වෙතිසමග්ගොදිසු ජිත්තං ඛායන්තො උපාහන්තො

1. මෙතොක්ඛානාති, b. s

2. කරුණා, b.

3. නිසාරණං b ණනති, s.

4. අරහත්තමග්ගොපලංමා, h

5. සත්ථපත්තස්ස, s.

6. සක්කාය, b.

7. පපන්න, s

8. කන්දිපි, s

9. කිම්බලායනති, b

10. පෙඵමනෙති b s මුච්චිඤ්ඤා, s නිවුට්ඨ, s.

11. නිවුට්ඨ, s.

12. සත්ථපත්ත, h.

13. සාසනොසංකතන b s.

14. කන්තනතිසු, s.

15. නිබ්බතතාම, b.

16. අපපටි, b.

17. ජෙට්ඨක, b, s.

ආරුක්ක විචරනොනා නානපසකාරඤ්ච නිරන්තකකථං කථෙන්නො සන්ඨි
 අගාරවො විහරති නාම, ධම්මසවනනෙක පන නිසිදිනා නිද්දසනො
 චෙව නානපසකාරඤ්ච නිරන්තකකථං කථෙන්නො ධම්ම අගාරවො විහරති
 නාම, සම්මතජේක ඛාගාපිකෙවසකං¹ නානතතකථං කථෙන්නො ථෙර
 නවමජ්ඣිමෙසු ව විහරිකාරං අනන්තනො සමෙක අගාරවො විහරති නාම,
 සිකඛා අපරිපුරන්නො සිකඛාස අගාරවො විහරති නාම, අඤ්ඤමඤ්ඤං
 කලහභණ්ඩනාදීනි කන්තනො අඤ්ඤමඤ්ඤං අගාරවො විහරති නාම.

දුතියං උත්තානස්මෙව.

5. 1. 3-4.

තතියෙ අජ්ජවෙනාති² උජ්ඣාවෙන අවභිකමනෙන; ජ්ජවෙනාති
 පදජවෙන; මදදවෙනාති සරිරමුද්දනාති; ඛනතිසාති අධිවාසනකකිත්තිසා;
 සොරවෙනාති සුපිපිලනාස; හිකුචාරෙ අජ්ජවන්ති ඤ්ණස්ස උජ්ඣ
 ගමනං; ජ්ජවෙනාති සුරස්ස³ හුචා ඤ්ණස්ස වහනහාවො; මදදවන්ති
 පිලමදදං; ඛනති අධිවාසනකකිත්තිසෙව; සොරවමං⁴ සුපිපිලනාසෙව.
 වතුජෙ පඤ්චබලාති ටීස්සකාති කපිතාති.

5. 1. 5.

පඤ්චම වෙනොබ්ලාති විතතස්ස ථදධිභාවා⁵ කච්චරභාවා බාණ්ණක
 ගාවා; සන්ඨි කඛිඛිති සන්ඨි සරිරෙ වා ගුණෙ වා කඛිඛිති; සරිරෙ
 කඛිඛිමානො වහතිසවරලකඛිණිපතිමණ්ඩිතං⁶ නාම සරිරං අජ්ජි හු බො
 නාජ්ජිති කඛිඛිති, ගුණෙ කඛිඛිමානො අතිතානාගතපච්චුපපනාජානන
 සමන්තං සබ්බඤ්ඤාඤ්ණං අජ්ජි හු බො නාජ්ජිති කඛිඛිති; විවිකිච්ඡතිති
 විවිතනොනා කිච්ඡති දුක්ඛං ආපජ්ජති විනිවේදනං⁷ න සකෙකාති;
 නාබ්බුච්චතිති ඵව්ජවහන්ති අධිමොක්ඛං න පටිලහති; න සම්පසිද
 තිති ගුණෙසු මහරිනා නිබ්බිච්ඡිච්ඡනාවෙන පසිදිතං අනාවිලො
 හවිතං න සකෙකාති; ආගස්සාසාති කිලෙසසත්තාපකවිරියකරණ්ණොස;
 අනුසොගාසාති පුනපුන⁸ යොගාස; සානවමාසාති සතතකිරියාස;
 සබ්බානාසාති පදගනන්තාස; අසං පඨමො වෙනොබ්ලොති⁹ අසං සන්ඨි
 විවිකිච්ඡාසංඛාතො පඨමො විතතස්ස ථදධිභාවො¹⁰ ඵව්ජවහස්ස හිකුචුනො
 අපජානො හොති; ධම්මෙති පරිසත්තිධම්මෙ ව පටිවෙධධම්මෙ ව;
 පරිසත්තිධම්මෙ කඛිඛිමානො තෙපිටකං බුද්ධවචනං චතුරාර්ථිති ධම්මකඛික
 සහස්සාතීති වදන්ති අජ්ජි හු බො ඵතං නාජ්ජිති කඛිඛිති, පටිවෙධ
 ධම්මෙ කඛිඛිමානො විපස්සනාතිස්සජෙ, මග්ගො නාම මග්ගනිස්සජෙ¹¹
 ථලං නාම සබ්බසම්මාර්ගපටිත්තිස්සකො නිබ්බානං නාමාති වදන්ති නං
 අජ්ජි හු බො නාජ්ජිති කඛිඛිති. සමෙක කඛිඛිති උජ්ජවට්ඨනොනාති

1. කෙවසං, s.	5. බිඛාචා, b.	9. බිලොති, s.
2. අජ්ජවෙනාති, s.	6. විතතිසවරපුරිසලක ඤ්ජපට්ඨි b කතිසපුරිස, s.	
3. සුරස්, b.	7. ජනිච්ඡතුං, s.	10. බිඛාචො, b.
4. වහති, s.	8. s, s	11. හිග්ගජං, b.

ආදීනං පදනං විසෙන ඵවරූපං පටිපදං පටිපනෙනා චන්තායො මග්ගවිකා
චන්තායො ඵලවිකානි අවිකානං සුග්ගලානං සමුහගුණො සමෙකා නාම
අජී නු ඛො නත්ති කම්බනි; සිකඛාය කම්බමානො අධිසිලසිකඛා
අධිවිතනසිකඛා අධිපඤ්ඤාසිකඛා නාමානි වදන්ති සා අජී නු ඛො
නත්ති කම්බනි; අයං පඤ්චමොති¹ අයං සමුහමචාරිපු කොපසම්බානො
පඤ්චමො විතනස්ස ඵදබ්භාවො කචචරභාවො බාණ්ණකභාවො

5. 1. 6.

ඡටෙය් වෙනසො විනිබ්බානි විතනං විනිබ්බනි² මුට්ඨිං කචා
විස ගණිතනීති වෙනසො විනිබ්බා; කාමෙති වජ්ජකාමෙපි කිලෙස
කාමෙපි; කාමෙති අත්තනො කාමෙ; රූපෙති බතිද්ධාරූපෙ; සාව
දසන්ති යත්තකං ඉවජති තත්තකං; උදරාවදෙහකනති උදරපුරං,
තං හි උදරං අවදෙහනනො උදරාවදෙහකනති වුවති; සෙසසුඛනති
මඤ්චපිඨසුඛං උතුසුඛඤ්ච; සෙසසුඛනති³ යථාමපරිවත්තකං සෙත්තස්ස
දකඤ්ඤාපස්සවාමපස්සානං සුඛං හොති ඵවං උප්පන්නසුඛං⁴; මිද්ධසුඛනති
තිද්දසුඛං; අනුසුත්තනාති සුත්තපසුත්තො⁵ විතරති; සන්ධිකාසාති පච්ඡ
සිත්වා⁶; සිලෙනාති ආදිපු සිලනති චතුපාරිසුද්ධිසිලං; වතනති වත
සමාදානං; කපොති තපවරණං; බ්‍රහ්මවේදනති මෙජ්ඣවිතරති; දෙවො
වා හවිස්සාමිති මහෙසකඛදෙවො වා හවිස්සාමි; දෙවඤ්ඤානරො වානි
අපොසකඛදෙවෙසු වා අඤ්ඤානරොති.

5. 1. 7.

සත්තමෙ වානං අනුප්‍රොමෙතීති වානං අනුප්‍රොමෙතො හරති⁷;
වජීං සොබෙතීති ධමනිසො සුද්ධිං⁸ කරොති; ආමාවසෙසං පාමෙතීති
සමෙ ආමාවසෙසකං හොති නං පාමෙති.

5. 1. 8-9

අට්ඨමෙ අමනුස්සනති න වක්ඛනං හිතං වක්ඛං විසුද්ධං⁹ න
කරෙති. නවමෙ ආසනාසකනාති දීඝෙන පරිපුණ්ණපදවඤ්ඤානං¹⁰
ගාථාචුත්තඤ්ච¹¹ විනාසෙත්වා¹² පටිනෙතන; සරකුත්තිමපි නිකාමස
මානස්සාති ඵවං ගීතස්සරො කාතබ්බොති සරකිරියං පච්ඡසමානස්ස;
සමාධිස්ස හෙධො හොතීති සමථවිපස්සනාවිතනස්ස විනාසො හොති.

5. 1. 10

දසමෙ දුක්ඛං සුපෙතීති නානාවිධසුපිනං¹³ පස්සනො දුක්ඛං සුපති;
දුක්ඛං පටිවුජ්ඣතිති පටිවුජ්ඣනොපි උත්තසිත්වා සලොමගංගො¹⁴
පටිවුජ්ඣති; ඉමසමිං සුත්තෙ සතිසමපඤ්ඤාමිස්සකං¹⁵ කපිතං

පඨමො වගෙගො.

1. කම්බනි b	6. අසංකො b පට්ඨනී s.	11. විතනඤ්ච b s.
2. විතනං බනිත්වා. b	7. විතරති. b	12. විනාසෙත්වාපි. b.
3. සමපස්සසුඛනති l	8. සුඛා. s.	13. නානාවිධං. b s.
4. උප්පන්නං සුඛං. s.	9. වක්ඛු s විසුඛි. b s	14. සලොමංගො. b
5. සුත්තපසුත්තො b s.	10. සත්තං b සං. s	15. ජඤ්ඤං. b s.

5. 2. 1-2.

දුතියස්ස පඨමෙ අනෙකාසකපටිභාසංඝාති දසති අනෙකාස
 වජ්ඣති අනෙකාසකො භසදස්සනෙන පරිභාසකො; ඡිනනපටිපනොති¹
 ලොකුතතරපරිපත්ඨස්ස ඡිනනනනා ඡිනනපරිපනො; රොගානාඛනනති
 රොගොසෙව කිවජ්ජිවිකාවහනතො² රොගානාඛනා නාම. දුතියෙ
 අධිකරණකාරකොති වතුනනං අධිකරණොනං අඤ්ඤාතරස්ස කාරකො;
 අනඛිනනනති පුබ්බෙ අනුපපන්න³විසෙසං.

5. 2. 3.

තතියෙ දුසසිලොති අසිලො නියසිලො; සිලවිපනොනාති විපනන
 සිලො හිනනසංවරො; පමාදධිකරණනති පමාදකාරණා; ඉදඤ්ඤ
 පුත්තං ගහට්ඨානං වසෙත ආගතං පබ්බජිතානමපි පන ලබනතෙව,
 ගහට්ඨා හි යෙන යෙන සිප්පට්ඨානෙන ජිවිකා⁴ කප්පපති යදි කසියා
 යදි වණ්ණජ්ජාය පාණාතිපාතාදිවසෙන පමනෙතා තං තං යථාකාලෙ⁵
 සමපාදෙත්තුං න සකෙකාති අථස්ස මුලමපි නස්සති⁶ මාසානකාලෙ පාණාති
 පාතං පන⁷ අදිනනාදනාදීති ව කතොනෙතා දණ්ඩවසෙන මහතිං හොග
 ජාතිං නිගවජ්ජි⁸, පබ්බජිතො දුසසිලො පමාදකාරණා සිලනො මුද්ධ
 වචනතො කුසානතො සත්තඅරියධනතො ව ජාතිං නිගවජ්ජි, ගහට්ඨස්ස
 අසුකො අසුකාකුලෙ ජනො දුසසිලො පාපධමෙමා පරිවචනනඉධිලොක
 පරලොකො සලාකහතතමතතමපි න⁹ දෙතීති වතුපරිපමජෙකි¹⁰
 පාපකො කිත්තිසද්දෙ අබ්බුග්ගවජ්ජි, පබ්බජිතස්ස අසුකො නාසකසි සිලං
 රකිත්තුං න¹¹ මුද්ධවචනං ගහෙත්තුං චෙජ්ජකමොදීති ජීවති ජිති අගාරවෙති
 සමනතාගතොති එවං අබ්බුග්ගවජ්ජි. අවිසාරද්දෙති ගහට්ඨා තාව
 අවස්සං බහුනනං¹² සනතිපාතට්ඨානෙන කොචි මම කමම ජාතියසති
 අථ මං ගණ්ඨස්සනති¹³ වා රුජ්ඣුලස්ස වා දස්සනතීති¹⁴ සහයො උප
 සඛකමති මඛකුහුතොව පතිතකඛනො¹⁵ අඛිකුට්ඨකෙන භූමිං කපනෙතා
 නිසීදති විසාරදෙ හුත්වා කපෙත්තුං න සකෙකාති, පබ්බජිතොපි බහු
 භික්ඛු සනතිපතිනා අවස්සං කොචි මම කමම ජාතියසති අථ මෙ උපො
 සථමපි පවාරණමපි ධාපෙත්වා සාමඤ්ඤනො¹⁶ මාචෙත්වා නික්කඛිස්සනතීති
 සහයො උපසඛකමති විසාරදෙ හුත්වා කපෙත්තුං න සකෙකාති එකච්චො
 පන දුසසිලො¹⁷ දප්පිතො විය වරති¹⁸ යොපි අජ්ඣාසයෙන මඛකු
 හොතිසෙව; සමමුලෙකා කාලං කතොතීති නස්ස හි මරණමඤ්ඤ
 නිපනනස්ස දුසසිලකමෙම¹⁹ සමාදය වතතිතං ධානං²⁰ ආපාථං ආගවජ්ජි

1. බසෙකාති. b	8. ගවජ්ජි. b.	14. දසසතිති b, s.
2. ජිවිකායාවහනකො. b.	9. භතත ඡිනනමපි න s සලාකාභතතමතතමපිනෙව. b	
3. අප්පත්ත s අපත්ත. b	10. වතුපපරිසා. b.	15. භූතො ම. b, s.
4. ජිවිතං. b.	11. රකිත්තුං. b.	පත්තසතිං කොභ අවොමුඛො s.
5. කාලං. b	12. බහුභං. b.	16. සාමඤ්ඤ s.
6. මුලං විතස්සති. b	13. කිත්ත භතිස්සති b න භතිස්සති. s.	
7. පාතං b පාත. s.		17. දදිතොමිමරති. s
18. දුසසිලකමෙම l සසිලස්සකමෙම b දුසසිලකමෙම. s	19. මඛකුට්ඨානං. b, s.	

සො උමමිලෙඛා ඉධිලොකං පසාති නිමමිලෙඛා පරලොකං පසාති
නසා චතොතෙ අපායා උපට්ඨනනති සතතිසතෙන සිසෙ පහරියමානො
විස හොති සො වාරෙථ වාරෙථාති විරවනො, මරති තෙන චුත්තං
“සමමුලෙඛා කාලං කණති”ති; පඤ්චමං¹ පදං උත්තාතමෙව, ආනිසංස
තථා චුත්තවිපරියසෙන² වෙදිතබ්බා.

5 2 4-9

චතුසේ බහුභාණ්ඤාති පඤ්ඤාය අපරිච්ඡදිනා බහුං භණ්ණෙන;
මහභාණ්ඤාති මහතා චුච්චති පඤ්ඤායාය පරිච්ඡදිනා භණ්ණෙන.
පඤ්චමෙ වෙරබහුලොති පුගලවෙරෙනපි අකුසලවෙරෙනපි බහු
වෙරො; වජ්ජබහුලොති දෙයබහුලො. ඡවෙඨ ලුඤ්ඤාති දරුණොකකබලො;
විසුට්ඨාදිති මහිකුභාවෙන සමනතාගතො. සතතමෙ අසාසාදිකෙති
අපාසාදිකෙති කායකමමාදිති සමනතාගතො; සාසාදිකෙති පසාද්‍යවන
පරිසුද්ධියමාවාරෙ. අට්ඨමනවමාති උත්තාතනුමානෙව.

5 2. 10

දහමෙ පඤ්චමෙ ගික්ඛමෙ ආදීනවා මධුරාසනති එකං සමසං
හගවා භික්ඛුසබ්බපරිචුතො වාරිකං වරමානො මධුරාතනරං සමපාපු
ණ්ණිනා³ අනෙතාතනරං පටිසිත්තුං ආරභි, අපේකා මිථ්‍යාදිට්ඨිකා සකඛිති
අවෙලා⁴ හුචා වෙ හසේ පසාරෙතා ජට්ඨං නිලාලෙතා⁵ දසබලසා
පුරතො අට්ඨාසි, සථා අනෙතාතනරං අපටිසිත්තා තතොව⁶ නික්ඛමිත්තා
විහාරං අගමාසි, මහාජනො බාදනියභොජනියඤ්ච⁷ සකකාරසමා
නඤ්ච ආදාය විහාරං ගනන්තා බුද්ධපමුබසා සබ්බසා⁸ දුතං අදාසි, සථා
තසා නගරසා නිග්ගණ්ණතන්තාය ඉමං සුත්තං ආරභි; තථ විසමාති
න සමතලා; බහුජන්ති වාතපහරණකාලෙ⁹ උග්ගතන¹⁰ රජකබ්බෙන
පරියොනද්ධා විස හොති, සෙසං සබ්බත් උත්තාතනුමෙව¹¹

දුතියො වගෙතා.

5. 3. 1-2

තතියසා පඨමෙ අනිවත්ථ වාගිකනති අවස්ථිතවාරිකං;¹² සුතං න
පටිසොදපෙතිති යමපිසා සුතං අපි¹³ නං පරියොදපෙද්ධං න සකෙතාති;
සුතෙනෙනිකෙවමන අවිසාරපදො හොතිති ථොකථොකෙන සුතෙන විජ්ජ
මානෙනාපි ඤ්ණසොමනසාප්පතනා¹⁴ න හොති; සමමස්ථාගෙති සම
වස්ථිතවාරෙ.¹⁵ දුතියං උත්තාතනුමෙව.

1. පඤ්චම. b.

6. ම. s.

10. උභයෙන b.

2. මපරියොසෙක. b. s.

7. බාදනියභොජනි

11. උත්තාතනුමෙව. හි. b. s.

3. මධුර. කහර. පාපුණ්ණි. s යඤ්චම. b. s

12. අනවස්ථිත අවමසිත. s.

4. අවලා b.

8. භික්ඛුසබ්බසා. b. s.

13. නෙ. හි. h.

5. නිත්තාලෙච්ච. l.

9. මාතසා s මාපප. b

14. ඤ්ණසා. b. s.

15. සමමසිත. s.

5. 3. 3-5

තතිශය බහුභග්නොති¹ බහුපරික්ඛාරෙ; බහුභග්නසේජාති සප්පිනව
තිතාදිතං බහුතාය² බහු හෙසසේජා; ව්‍යාපෙනාති ව්‍යාසතෙනා;³
සංසද්ධිභාති පඤ්ඤවිද්ධින සංසද්ධෙන සංසද්ධො හුතො; අනනුලොමිකෙ
නාති සාසනස්ස අනානුවජ්චිකෙන. වතුසේ වර්ණනමච්ඡදිති ගුණමච්ඡදි;
බලමච්ඡදිති පරිසක්ඛමච්ඡදි. පඤ්ඤමෙ අනාමනව්‍යාපර ආපජ්ජතිති
තිමන්තිතො සහතෙනා සමානො සන්තං භික්ඛුං අනාපුච්ඡා පුරෙහත්තං වා
පච්ඡාහත්තං වා යුලෙසු වාරිත්තං ආපජේය්‍යාති සික්ඛාපදෙ වුත්තං
ආපත්තිං ආපජ්ජති; රහොතිසේජාසාති ආදිතිදි තෙසං තෙසං සික්ඛා
පද්‍යං වසෙන වෙදිතබ්බාති.

5. 3. 6.

ජ්ඣෙඨි⁴ අභිවෙලනති අතික්කන්තපමාණකාලං.⁵ සත්තමං උත්තාන
මෙව.⁶ අභිමෙ උක්ඝරහතෙනති අතිදිව්‍යවනහත්තෙ; න කාලෙන
පටිපුජෙතිති යාගුකාලෙ යාගුං බජ්ජකකාලෙ බජ්ජකං හොජන
කාලෙ හොජනං අපචන්තා යුත්තපසුත්තකාලස්ස අතිනාමිහත්තා න
කාලෙන පටිපුජෙතිති අත්තනො විතෙහනෙව දෙනති නාම; තතො
තෙසු අත්තනො හෙහං ආගතෙසු තථව⁷ කරෙත්ති යුලපවෙණියා
ආගතා බලිපට්ඨනාතිකා දෙවතාපි යුත්තපසුත්තකාලෙන ලාභං ලභමා
නායෙව රක්ඛන්ති හොපයන්ති පිළං පඤ්ඤා⁸ අකාලෙ⁹ ලගමානා පන
ඉමෙ අමෙහසු අනාදරාති ආරක්ඛං න කරෙත්ති සමණබ්බහමණාපි එතෙසං
ගෙහෙ හොජනවෙලාය හොජනං න හොති ඕතමජ්ඣන්තිකෙ දෙනතිති"
මඛලා¹⁰ මඛලෙසු කාතබ්බං න කරෙත්ති; ඔබ්බා කමමං කාතෙතිති
පාතො කිංඤ්ඤි න ලභාම බුද්ධපටිපිළිතා¹¹ කමමං කාතුං න සකෙකාමාති
කමමං විස්සජේත්වා නිසීදන්ති; අනොපවහනං හොතිති අකාලෙ¹²
යුත්තං ඔජං එරිතුං න සකෙකාති; සුක්කපකෙබ්බා වුත්තවිපල්ලායෙන
වෙදිතබ්බො.

5. 3. 9.

නවමෙ සභිරුති සන්දෙසු මහානිදදං නිදදයති; සප්පිහසොති තං
තිස්සාය හසං උපපජ්ජති තස්මා යප්පවිහසො; මිත්තදුග්ගිති¹³ පානහොජන
දයකමපි මිත්තං දුභිති විනිංයති;¹⁴ මාතුගාමෙපි එසෙව නයො.

5. 3. 10.

දසමෙ භොරවිසොති කකබලවිසො; දුජිවෙහාති විබාහිනනජ්ඣො
භොරවිසොති භොරවිසොය; සෙසවයෙපි එසෙව නයොති.

තතිශය වග්ගො.

1. තමතිතාදි. b.	5. උත්තානසේජව. s	9 දෙනති. s.
2. අමසතෙනාති අමසා. s.	6. ගතෙසුපව. b.	10. නතිති. b.
3. ජ්ඣමෙ. b.	7. අකාලො. b	11. බුද්ධපටි. b. s.
4. සමානකාල. b.	8. අකාලෙන. s.	12. අකාල. s
13. දුමුතිති. b. s.	14. හිංසති. b. s.	

5. 4. 1-2.

වතුන් සහ පරමෙ නි ආනසාසකපනෙතාති න සමණකපෙත්ත න සමපනෙතා; අනාචාරිකො නොතිති වසිතිතියො නොති. දුතියං උත්තානමෙව.

5. 4. 3

තතියෙ පටිබලොති. කායබලෙන ව සූඤ්ඤලෙන ව සමන්තාගතතා පටිබලො.

5. 4. 4.

වතුන් බණ්ඩුල්ලනති පතිතව්‍යානඤ්ච භික්ඛව්‍යානඤ්ච; පටිසම්බන්ධනීති පටිපාකතිකං කරොති; ආරොපෙතීති ඉදං පචාරිත ඥානං¹ වහෙන වුත්තං.

5. 4. 5-6.

පඤ්චමෙ අබ්බිලෙසුති පඤ්චසු සිලෙසු; ඛම්බදස්සනෙ නිවේශෙතීති වතුන් වච්චිතදස්සනෙ පතිට්ඨාපෙති; අරහග්ගන්තති සබ්බසක්කාරානං අරහෙ රතනත්තයං² ගතං නිසු වජ්ඣසු ගරුචිත්තිකාරං උපට්ඨිතපට්ඨාති අපේ. ඡව්ඨං උත්තානමෙව.

5. 4. 7.

සත්තමෙ ආවාසපටිග්ගෙති ආවාසං බලවගිඤ්චසෙන ගිලිනා විසසිතා; සෙසං සබ්බත් උත්තානත්මෙවති.³

වතුන් වගෙතා.

5. 5. 1.

පඤ්චමස්ස පරමෙ දුච්චිතෙ සුච්චිතෙති ඉදං අහෙදතො වුත්තං; කායදුච්චිතෙති ආදි කායචාරදීනං වසෙන හෙදතො; සද්ධම්මාති දසකුසලකම්මපට්ඨවමනො; අසද්ධම්මෙති අකුසලකම්මපට්ඨාසිකානෙ අසද්ධමෙව.

5. 5. 9.

නවමෙ සිම්භිකායාති සුසානෙ; ආරොදනාති ආරොදනව්‍යානං; අසුචිනාති ජිගුච්ඡනියෙන.

5. 5. 10.

දසමෙ පුග්ගලපසංසාදෙති එකපුග්ගලසං උපනතපසාදෙ, අනෙක නිසිදසෙතීති භික්ඛුනං ආසනපරියතෙන නිසිදපෙති; සෙසං සබ්බත් උත්තානත්මෙවති.³

පඤ්චමා පණ්ණාසකො.

1. පරිවාරඥානං. s.

2. නතයෙ b.

3. උත්තානමෙවති. b. s.

5. 6. 1-3.

ජට්ඨස්ස පඨමෙ උපසම්පාදෙන බ්බන්ති උපස්සායෙන හුත්වා උපසම්පාදෙන බ්බං. දුතියෙ ක්කායො දුතාබ්බාති ආචරියෙන හුත්වා තිස්සයො දුතාබ්බො. තතියෙ සාමිග්ගොති උපස්සායෙන බ්බන්ති උපස්සායෙන හුත්වා සාමග්ගොති ගහෙන බ්බො¹ ඉමානි තිණ්ඨි සුත්තානි පඨමබොධියං බිණ්ණසව්වයෙන වුත්තානි.

5. 6. 4.

වතුන්දාදිනි අනුපදවණ්ණනො² උත්තානන්දානොව. භතතුදොසකාදිනං විනිව්ජ්සකථා සමන්තපාසාදිකාය විනයධානකථා³ වුත්තනායෙනෙව වෙදිතබ්බාති. සම්මනො න පෙසෙන බ්බොති⁴ පකතියා සමමනො ගව්ජ්භත්තං⁵ උද්දිසාහිති න පෙසෙන බ්බො, සාමිසංඝාභාසෙකොති⁶ වසධිකසාටිකාය ගාභාපකො; පහතභාභාසෙකොති “යො ව තස්සා භික්ඛුපරිත්තාය පහතපරියන්තො යො තස්ස භික්ඛුනො පදුතබ්බො”⁷ ති එත් වුත්තපහතගාභාපකො; ආජීවකොති නග්ගපබ්බජ්ජො;⁸ නිග්ගෙස්සාති පුරිමභාගපටිව්ජන්තො; බුද්ධිසාවකොති⁹ නිග්ගෙස්සාවකො; ජට්ඨලෙකොති තාපකො; පටිබ්බාජකොති ජනනපරිබ්බාජකො; මාගදිකාදයොපි¹⁰ තිප්පියා එව; එතෙසං පත සිලෙසු පරිපුරිකාරිත්තාය¹¹ අභාවෙන සුක්කපකෙඛා න ගතිනො. සෙසං සබ්බත් උත්තානන්දමෙවාති.¹²

¹²මනොරථපුරණියා¹³ අභිභුත්තරනිකායධානකථාය

පඤ්චකනිපාතවණ්ණනා

නි වට්ඨි තා.

6. 1. 1.

ජක්කනිපාතස්ස පඨමෙ ඉධ භික්ඛවෙ භික්ඛුනි භික්ඛවෙ ඉමස්මිං සාසනෙ භික්ඛු; නෙව සුමනො භොති න දුමමනොති ඉට්ඨාරමමණෙ රාගසන්දානෙන¹⁴ සොමනස්සෙන න සුමනො වා අනිට්ඨාරමමණෙ දොසසන්දානෙන¹⁴ දොමනස්සෙන න දුමමනො වා භොති¹⁵ උපෙචකො විහරති සන්තො සම්පජානොති මජ්ඣානාරමමණෙ අසමපෙක්ඛිනෙන¹⁶ අඤ්ඤාභ්‍රෙපෙක්ඛිය උපෙක්ඛිකභාවං අනාපජ්ජන්තා සන්තො සමපජානො හුත්වා ආරමමණෙ මජ්ඣානෙනා විහරති; ඉමස්මිං සුත්තෙ බිණ්ණසව්වස්ස සත්තවිහාරො කපිතො.

1. ඉති. b s	8. බුණ්ණසාවකොති. b. s. 14. සහගතෙන. b. s.
2. වණ්ණනා:නො. b.	9. මාගදිකාදයොපි. b s 15 දුමමනො මා න
3. කථාසං. b.	10. පුරිත්තාය. b
4. පෙසිතෙබ්බොති. b.	11. සෙසමෙත්ථ උත්තානමෙවංති. b. s.
5. සම්මනොපි ගව්ජ්භ භත්තොති. b s.	16 රමමණෙසු සුමමෙපක්ඛිනෙන b.
6. සාටිත්තාභාසකොති. b. s.	12. ඉති. b.
7. නග්ගපරිබ්බාජකො. b.	13. සුත්තසත්තපට්ඨිකොති. b.

6. 1. 2-4.

දුතියේ අනෙකවිධිනං ඉද්ධිවිධනති ආදීනි විසුද්ධිමග්ගෙ චූතතා නෙව; ආසවානං බ්‍යා අනාසවනති ආසවානං බ්‍යෙත අනාසවං න චකක්ඛිවිඤ්ඤාණාදීනි¹ විස අභාවෙනාති; ඉමසමිං සුතෙන බිණ්ණාසවස්ස අභිඤ්ඤාපටිපද්දා² කපිතා තතියවතුජේසු බිණ්ණාසවොච කපිතො.³

6. 1. 5-7.

පඤ්ඤාමෙ අමෙකභිති ගුණබෙගති; ඔමොති අධිවාසකො; රූපානි නති රූපාරමමොනං, චිත්තණසමනොනාති සරිරවණෙණන සමපනොනා. ඡවෙධි බලසමපනොනාති කායබලෙන සමපනොනා. සත්තමෙ ජව සමපනොනාති පදජවෙන⁴ සමපනොනා.

6. 1. 8.

අධිමෙ අනුත්තරිකානිති අඤ්ඤාන උත්තරිතරෙන රකිතානි⁵ නිරුත්තරානි; දස්සනානුත්තරිකානි රූපදස්සනෙසු අනුත්තරං; එස නසො සබ්බපදෙසු; හජිරතනාදීනං⁶ හි දස්සනං න දස්සනානුත්තරිකං⁷ නිවිට්ඨසද්ධස්ස පන නිවිට්ඨපෙමවසෙන දසබලස්ස වා හිකක්ඛිබ්බස්ස වා කසිණඅසුභනිමිත්තාදීනං වා අඤ්ඤාතරස්ස දස්සනං දස්සනානුත්තරිකං⁷ නාම; බත්තිසාදීනං ගුණකථාසවනං න සවනානුත්තරිකං⁷ නිවිට්ඨසද්ධස්ස පන නිවිට්ඨපෙමවසෙන තිණ්ණං වා රතනානං ගුණකථාසවනං⁸ තෙට්ටකක්ඛුද්ධිවචනසවනං වා සවනානුත්තරිකං නාම; මණිරතනාදිලාභො⁹ න ලාභානුත්තරිකං⁷ සත්තවිධිඅරියධනලාභො පන ලාභානුත්තරිකං නාම; හජිසිප්පාදිසිකඛනං න සිකඛානුත්තරිකං⁷ සිකඛාතතයසුරණං¹⁰ පන සිකඛානුත්තරිකං නාම; බත්තිසාදීනං පන¹¹ පාරිවරියා න පාරිවරියානුත්තරිකං⁷ තිණ්ණං පන රතනානං පාරිවරියා පාරිවරියානුත්තරිකං නාම; බත්තිසාදීනං ගුණානුස්සරණං න අනුස්සතානුත්තරිකං⁷ තිණ්ණං පන රතනානං ගුණානුස්සරණං අනුස්සතානුත්තරිකං නාම; ඉති ඉමානි ඡ අනුත්තරිකානි ලොකියලොකුත්තරානි කපිතානි.

6. 1. 9.

නවමෙ බුද්ධානුස්සහිති බුද්ධගුණාරමණො සති;¹² සෙසපදෙසුපි එතෙව නසො.

6. 1. 10.

දසමෙ මහානිමොති දසබලස්ස චූළපිචුසුතො ඵකො සක්ඛ රාජා; සෙත හගවා නොනුපසංඛකමිති භුත්තපාතරාසො හුත්වා දස පරිජනපරිවුතො ගකමාලාදීනි ගාභාපෙත්වා යත් සත්ථා තත් අගමාසි; අරියඵලං අස්ස ආගතනති ආගතඵලො; සිකඛාතතයසාසනං එතෙන විඤ්ඤාතනති විඤ්ඤාතයාසනො; ඉති අස්ස රාජා සොනාපනතස්ස

1. දීනං. s	5. උත්තරිතරෙන. b	9. දීනං. ලාභො. s
2. පටිපාටි b පටිපාටියො. s.	6. හජි. s.	10. සිකඛාතතයසසුරණං. b.
3. බිණ්ණාසවා කපිතා. b.	7. රියං. යං. b, s.	11. දීනං. b. s
4. මරජවෙන. b.	8. කථාසසවනං. b, s.	12. භානුස්සහි. b, s.

නිසංසවිහාරං පුච්ඡාමිති පුච්ඡතො ඵලමාහ. නෙවසං රාගපටි
 සුඛිනනති න උප්පජ්ජමානෙන රාගෙන උච්ඡිඤ්ඤාගතිනං; උජ්ජගනනති
 බුද්ධානුස්සතිකමච්ඡානෙන උජ්ජකමෙව ගතං; **ගථාගතං ආරබ්භාති**
 නථාගතගුණේ ආරබ්භ; අත්ථවෙදනති අච්ඡිකථං නිසංස උප්පන්න¹
 පිතිපාමොජ්ජං; **ධම්මවෙදනති** පාළිං නිසංස උප්පන්න¹ පිතිපාමොජ්ජං;
ධම්මසංඝිනනති පාළිඤ්ඤා අච්ඡිකථාඤ්ඤා නිසංස උප්පන්නා; **පමුදි**
ගායාති දුට්ඨෙත පිතිපාමුජ්ජෙන පමුදිතස්ස; **පිති ජායතීති** පඤ්චවිධා
 පිති නිබ්බතනති; **කායො පයංගහතීති** නාමකායො ච කර්මකායො
 ච දර්ථපටිපස්සදායා පටිපස්සමනති; සුඛනති කායිකමෙතසිකං² සුඛං;
සමාධියතීති ආරමමණේ සමමා ධ්විතං ගොති; **විසමගතාය පඤ්ඤාති**
 රාගදොෂමොහවිසමගතෙසු සත්තෙසු; **සමප්පනොති** සමං උපසමං
 පත්තො හුතො; **සමාපජ්ඣායාති** සදුක්ඛාය; **ධම්මසොන³ සමාපගනාති**
 විපස්සනාසංඛිධානං ධම්මසොනං සමාපන්නා; **බුද්ධානුස්සති.** භාවෙතීති
 බුද්ධානුස්සතිකමච්ඡානං බුද්ධෙති වජ්ජෙතී; ඉමිනා නයෙන සබ්බජ්
 අජ්ඣා වෙදිතබ්බො. ඉති මහානාමො සොකාපන්නාය නිසංසවිහාරං
 පුච්ඡ සභාපිස්ස තමෙව කපේසි. ඵවමිමස්මිං⁴ සුතෙන සොකාපන්නාව
 කපිතොති.

ආනුනේය්‍ය විගේහො.

පඨමො.

6. 2. 1.

දුතියස්ස පඨමෙ ආරාණ්ණාති සරිතබ්බසුත්තකා; මෙනතං
 කායිකමෙනති මෙතෙන විතෙන නත්තබ්බකායකමං; වටිකමම
 මනොකමෙමසුපි ඵනෙව නයො; ඉමාති ව පන භික්ඛුනං වසෙන ආගතාති
 ගිහීසුපි ලබ්භනති. භික්ඛුනං හි මෙතෙනන⁵ විතෙනන ආභිසමාචාරික⁶
 ධම්මපුරණං මෙතනං කායකමමං නාම; ගිහිනං වෙතිසවඤ්ඤානාය
 බොධිවඤ්ඤානාය⁷ සඛ්ඤාතිමන්නනායාය ගමනං ගාමං පිණ්ඩාය පටිට්ඨ
 භික්ඛු දිස්වා පටිවුග්ගමනං පනතපටිග්ගගණං ආසනපඤ්ඤාපනං අනුගම
 නනති ඵවමාදිකං මෙතනං කායකමමං නාම; භික්ඛුනං මෙතෙනන
 විතෙනන ආචාරපණ්ණත්තිසික්ඛාපනං⁸ කමමච්ඡානකථනං ධම්මදෙසනා
 තෙපිටකමපි⁹ බුද්ධවචනං මෙතනං.¹⁰ වටිකමමං නාම; ගිහිනං වෙතිසවඤ්ඤා
 නාය ගච්ඡාම බොධිවඤ්ඤානාය ගච්ඡාම ධම්මසවනං කාරෙස්සාම දීපමාලං.¹¹
 සුපථපුරං කාරෙස්සාම තිණි සුවරිතාති සමාදාය වන්තිස්සාම සලාක
 ගතතාදීති දස්සාම වස්සාවාසිකං දස්සාම අජ්ජ සඛ්ඤාය වත්තාගෙ පච්චසෙ
 දස්සාම සඛ්ඤං නිමෙනනවා බාදනීයාදීති සංවිදගථ ආසනාති පඤ්ඤාපෙථ

1. උප්පන්නං. b. s.	5. මෙතනං. s	8. සික්ඛාපදපඤ්ඤාපනං. b.
2. මෙතසිකං. s.	6. අභිසමාචාරිකං. s.	9. තෙපිටකං. s.
3. සොතං. s	7. වෙතිසවඤ්ඤානාය. b	10. මෙතනං. s.
4. ඵව. ඉමිමස්මිං. b ඵවමිපි ඉමිමස්මිං. s		11. කාරෙස්සාම දීපමාලං. b. s.

පානීයං උපට්ඨාපෙථ සබ්බං පවුග්ගනතො ආනෙථ පඤ්ඤානතාසනෙන නිසිද්ධපෙථ ඡන්දජානා උස්සාගජානා වෙය්‍යාවච්චං කරොථාති ආදිවචන කාලෙ මෙතනං වචිකමං නාම; භික්ඛුනං පානොව උට්ඨාය සරීරපටි ජග්ගනං වෙතිසබ්බග්ගවත්තාදීති ච කතො විචිත්තාසනෙන නිසිද්ධතො ඉමසමීං විහාරෙ භික්ඛු සුඛි ගොනතු අවෙරා අව්‍යාපජ්ඣාති විත්තනං වෙතනං මනොකමමං නාම; ගිහිනං අය්‍යා සුඛි ගොනතු අවෙරා අව්‍යා පජ්ඣාති විත්තනං මෙතනං මනොකමමං නාම; **ආථි වෙච් රභො චාති** සමමුඛා ච පරමමුඛා ච; තත්ථ නවකානං විවරකමොදිසු සකායභාව ගමනං සමමුඛා කායකමමං නාම; ථෙරානං පන පාදධොවනච්ඡන්දාදි හෙදමපි සබ්බං¹ සාමිවිකමමං සමමුඛා කායකමමං නාම; උභයෙතිපි දුන්නිකිත්තනානං දුරුභග්ගොදීනං තෙසු අවඤ්ඤං අකතො අත්තනා දුන්නිකිත්තනානං විය පටිසාමනං පරමමුඛා මෙතනං කායකමමං නාම; දෙවජේරො තිස්සජේරෙති එවං පග්ගවචනං සමමුඛා මෙතනං වචි කමමං නාම; විහාරෙ අයත්තං පන පටිපුච්ඡන්තස්ස කභං අඤ්ඤාකං දෙවජේරො කභං අඤ්ඤාකං තිස්සජේරෙ කද භු ඛො ආගමිස්සතීති එවං මමායනවචනං පරමමුඛා මෙතනං වචිකමමං නාම; මෙතනසිනෙහි² සිතිඤ්ඤාති පන නයනාති උමමිලෙකො පසනෙනන මුඛෙන මලොකනං සමමුඛා මෙතනං මනොකමමං නාම; දෙවජේරෙ තිස්සජේරෙ අරෙතො හොතු අව්‍යාපජ්ඣාති³ සමනනාගරණං පරමමුඛා මෙතනං මනොකමමං නාම.

ලාභාති විවරාදයො ලදධපච්චයා; **බමිමිසාති** කුහනාදිහෙදං මිච්ඡාජිවං වජේරතො බමෙමන සමෙන භික්ඛාචරිතවතෙනන උප්පන්නා; **අනගමසො පතනපටිසාපනගමනමපිති** පච්ඡමකොට්ඨා පතන පරිසා පනනං පතනස්ස අනෙතානනං⁴ චන්තිකවච්ඡුභික්ඛාමතමපි;⁵ **අප්පටි විහග්ගභොගිති** එත්ථ වෙ පටිවිහත්තාති නාම ආමිසපටිවිහත්තං පුග්ගලපටිවිහත්තඤ්ච, තත්ථ එත්තකං දස්සාමි එත්තකං න දස්සාමිති එවං විතෙතන පටිවිහජනං⁶ ආමිසපටිවිහත්තං නාම; අපුකස්ස දස්සාමි අපුකස්ස න දස්සාමිති එවං විතෙතන විහජනං පන⁷ පුග්ගලපටිවිහත්තං නාම, තදුභයමපි අකතො යො පන⁸ අප්පටිවිහත්තං භුඤ්ජති අයං අප්පටිවිහත්තභොගි නාම; **සිලවනෙතති සමුග්ගචාටිති සාධාරණ භොගිති** එත්ථ සාධාරණභොගිතො ඉදං ලකඛණං යං යං පඤ්ඤානං ලභති තං තං නොව ලාභෙන ලාභං නිජ්ජිංසනාමුඛෙන තිහිනං දෙති න අත්තනා පරිභුඤ්ජති පතිගණනෙනා ච සමෙකිත්ත සාධාරණං හොතුති ගහෙතො ගණිං⁹ පහරිතො පරිභුඤ්ජනබ්බං සබ්බ සත්තකං විය පස්සති; ඉමං පන සාරාණීයබ්බමං කො පුරෙති කො න

1. පාදපඛාචනදුසාදි b s හෙදං සබ්බමපි. b. 5. මිත්තං. b

2. නාම; සිනෙක. s

6. විතෙතනමිහජනං. b

3. අප්පාඛාධොති b අඛාඛාධොති s.

7. මිහජනං. s.

4. අනෙතාගමං. b

8. යො. b. s.

9. අග්ගං. b.

පුරෙති, දුස්සිලො නාච න පුරෙති න හි තස්ස සත්තකං සිලවන්තා
ගණ්හනති පරිසුඤ්ඤා පන වත්තං අබ්භේධනො පුරෙති. තත්ථිදං¹
වත්තං: යො හි ඔදිස්සකං නත්වා මානු වා පිතු වා ආචරිසුප්පකායා
දීතං වා දෙති සො දුතබ්බං දෙතු² සාරාණීයධම්මො පනස්ස න හොති
පලිබොධජ්ඣනං නාම හොති, සාරාණීයධම්මො හි මුත්තපලිබො
ධස්ස වට්ඨති, තෙන පන ඔදිස්සකං දෙනෙන න ගිලානගිලානුපට්ඨාන
ආගන්තුකගමිකානඤ්ඤව නවපබ්බජිතස්ස³ ච සංඝාටිපත්තගහණං අජා
නන්තස්ස වා⁴ දුතබ්බං එතෙසං දත්වා අවසෙසං ථේරාසනනො පට්ඨාය
ථොකථොකං අදත්වා යො සත්තකං ගණ්හාති තස්ස තත්තකං දුතබ්බං
අවසිට්ඨේ අසති පුන පිණ්ඩාය චරිතො ථේරාසනනො පට්ඨාය යං යං
පණ්ණිනං තං තං දත්වා සෙසං භුක්ඤ්ජිතබ්බං.⁵ සිලවනොගාමිති වචනනො
දුස්සිලස්ස අදතුමපි වට්ඨති. අයං පන සාරාණීයධම්මො සුසිකබ්බාය
පරිසාය සුපුරෙති හොති සුසිකබ්බාය හි පරිසාය යො අඤ්ඤනො ලහති
සො න ගණ්හති අඤ්ඤනො අලහනනො පි මාණ්සුත්තමෙව ගණ්හති න
අතිරෙකං අයං පන සාරාණීයධම්මො එවං පුනපුන පිණ්ඩාය චරිතො
ලද්ධං ලද්ධං දෙනතස්සාපි මාදසති වසෙසති පුරෙති, න තනො ඔරං,
සචෙ හි මාදසමෙ වසෙස සාරාණීයධම්මපුරනො පිණ්ඩාපානපුරං පත්තං.
ආසනසාලායං ධූපෙතො නහායිතුං ගව්ඡති, සබ්බජේරෙ ව කසෙසසො
පත්තො⁶ සාරාණීයධම්මපුරකස්සාති වුත්තෙ ආගරථ නන්ති සබ්බං
පිණ්ඩාපානං විවාරෙතො⁷ භුක්ඤ්ජිතො ච රිත්තපත්තං ධූපෙති⁸ අථ
බො⁹ සො හිකත්ථු රිත්තපත්තං දිස්වා මයං අසෙසෙතොව පරිභුක්ඤ්ජිති
දෙවනස්සං උප්පාදෙති සාරාණීයධම්මො හිජ්ජති පුන මාදස වස්සාති
පුරෙතබ්බො හොති, තිත්ථිපරිවාසසදිසො හෙව¹⁰ සකිං බණ්ඩ ජාතෙ
පුන පුරෙතබ්බොව. යො පන ලාභා වත මෙ සුලද්ධං වත මෙ යස්ස
මෙ පත්තගතං අනාපුච්ඡව සමුගමොරි පරිභුක්ඤ්ජන්ති සොමනස්සං
ජනෙති තස්ස පුණ්ණණා¹¹ නාම හොති, එවං පුරිතසාරාණීයධම්මස්ස පන
නෙව ඉස්සා න මච්ඡරියං හොති මනුස්සානං පියො හොති අමනුස්සානං
පියො හොති සුලභපච්චයො පත්තගතමස්ස දියමානමපි න බියති භාජ
නියගණ්හිට්ඨානෙ අග්ගගණ්ඩං ලහති භයෙ වා ජාතකෙ වා පත්තෙ
ඥවතා උසස්සකං ආපජ්ජන්ති. තත්ථමාති වන්ථිති :-

ලොණ¹² ගිරිවාසිතිස්සජේරෙ කිර මහාබිරගාමං¹³ උපතිස්සාය වසති,
පඤ්ඤාමහාථේරා නාගදීපං චෙතියං¹⁴ වන්දනන්දාය ගව්ඡන්තා බිරගාමෙ
පිණ්ඩාය චරිතො කිඤ්ඤි අලද්ධා නිකබ්බිසු, ථේරො පටිසන්නො නෙ
දිස්වා පුච්ඡි ලද්ධං භනෙතති, චරිතො¹⁵ ආවුසොති, සො අලද්ධිභාවො

1. තත්ථිදං b s

2. දෙති b s

3. චෙව පබ්බජිතස්ස b.

4. අජානන්තස්ස s.

5. පරිභුක්ඤ්ජිතබ්බං b.

6. පත්තොති වන්ථි s.

7. තො ව b. තො s.

8. දෙති. b

9. අථ s.

10. සදිසො සො. s.

11. පුණ්ණණං j

12. ලොණ s සෙසා b.

13. මහාබිරගාමං b

14. දීප s චෙතිය b

15. චරිතො b.

ඤ්ඤා ආහ භනෙත යාවාහං ආගච්ඡාමි තාච ඉධෙච භොථාති, මයං ආවුසො පඤ්ඤාස ජනා පත්තතෙමන¹ මත්තමපි න ලභිමහාති, භනෙත තෙවාසිකා නාම පටිබලා භොනති අලභනතාපි තිකිඛාචාරමග්ගසභාගං ඡන්තනීති, ථෙරා ආගමසිංසු,² ථෙරෙ ගාමං පාවිසි, ධුරතෙහෙසෙච මහා උපාසිකා බිරහත්තං සජ්ජන්තා, ථෙරං ඔලොකකමානා සිතා ථෙරස්ස චාරං සමපත්තසෙසෙච පත්තං පුරෙත්වා අදුසි, සො තං ආදාය ථෙරහං සන්තිකං ගන්තා ගණ්ඨථ භනෙතති සංඝජේරං ආහ, ථෙරෙ අමෙතති එත්තකෙති කිඤ්චි න ලදා: අයං සීඝමෙච ගහෙත්වා ආගතො කීන්ත්වු බොති සෙසානං මුඛං ඔලොකෙසි, ථෙරෙ ඔලොකනාකාමරතෙච ඤ්ඤා භනෙත ධම්මෙත සමෙත ලදො³ පිණ්ඩපාතො තිකාකුකකුච්චා ගණ්ඨ ථාති ආදිතො පට්ඨාය සබ්බෙසං යාවදන්ථං දන්තා අත්තනාපි යාවදන්ථං භුඤ්ජි, අථ නං භත්තකිච්චාවසානෙ ථෙරං පුච්ඡිංසු: කද ආවුසො ලොකුත්තර ධම්මං පටිච්ඡිකිති, නත්ති මෙ භනෙත ලොකුත්තරධම්මොති⁴ කිංත ලාභිසි ආවුසොති; එතමපි භනෙත නත්ති, නත්ත ආවුසො පාරිභාරියන්ති සාරාණීයධම්මො මෙ භනෙත පුරිත්තොකස්ස⁵ පුරිත්තකාලතො පට්ඨාය සමෙපි තිකකු සත්තසභස්සං භොති පත්තගතං න බියතීති, සාධු සාධු සපුරිස අනුච්ඡිවිකං ඉදං තුයහන්ති ඉදං තාච පත්තගතං න බියතීති එන්ච වත්ථු.

අයමෙච පන ථෙරෙ වෙතිසපබ්බතෙ ගිරිභණ්ඩ⁶ මහාපුජාය දුනසානං ගන්තා ඉමසමිං දුතෙ කිං වරභණ්ඩන්ති පුච්ඡි, මෙ සාවකා භනෙතති, එතෙ මස්සං පාපුණීස්සන්ති, තං සුත්වා අමච්චො රඤ්ඤා ආරොචෙසි එකො දහරො එවං වදන්ති, දහරස්ස එවං මිත්තං මහාථෙරානං පන සුමුච්චසාවකා චට්ටන්ති වත්තා මහාථෙරානං දස්සාමිති ධ්වපෙසි, තස්ස තිකකුසංසෙ පටිපාටියා සිතෙ දෙනතස්ස මන්තෙ ධ්වපිතාපි තෙ⁷ සාවකා හන්ථං නාගෙහන්ති අඤ්ඤාච ආරෙහන්ති, දහරස්ස දුනසාලෙ පන හන්ථං ආරුල්ලා සො තස්ස හන්ථ ධ්වපන්තා අමච්චස්ස මුඛං ඔලොකෙත්වා දහරං නිසීදුපෙත්වා දුනං දන්තා⁸ සබ්බං විස්සජ්ජන්තා දහරස්ස සන්තිකෙ නිසී දිත්වා කද භනෙත ඉමං ධම්මං පටිච්ඡිකිත්වාති ආහ, සො පරියායෙනාපි⁹ අසත්තං අවදනෙතා නත්ති මයං මහාරජ ලොකුත්තරධම්මොති ආහ, නත්ත භනෙත පුබ්බෙච අවචුජන්ති,¹⁰ ආම මහාරජ සාරාණීයධම්මපුරකො අහං තස්ස මෙ ධම්මස්ස¹¹ පුරිත්තකාලතො පට්ඨාය භාජනියට්ඨාන¹² අග්ග භණ්ඩං පාපුණාතිති, සාධු සාධු භනෙත අනුච්ඡිවිකමිදං තුමහාකන්ති වත්තා පක්කාමි,¹³ ඉදං භාජනියට්ඨානෙ අග්ගභණ්ඩං පාපුණාතිති එන්ච වත්ථු.

බ්‍රාහ්මණිකසමයෙ¹⁴ පන භාතරගාමවාසිනො නාගථෙරියා අනාගෙ වෙත්වා පලාසිංසු, ථෙරී පච්චුසසමයෙ අති විස අප්පනියොසො ගාමො උපධාරෙථාති¹⁵ දහරතිකකුතියො ආහ, තා ගන්තා සබ්බෙසං ගතභාවං

1. පත්තෙධාමන s. 6 ගිරිකණ්ඩ s ගිරිකණ්ඩ b. 11. සාරණීයධම්මස්ස s.
 2. ආකමෙසු. b. 7. ධ්වපිත s. 12. භණ්ඩානෙ b s
 3. ලබ b. 8. නිසීදුපෙත්වා s 13 පක්කමි b. [නිස්සගසෙ b.
 4. කිං b 9. නපි b s. 14. බ්‍රහ්මණිකසමයෙ s බ්‍රහ්මණ
 5. තස්සමෙ b, s. පුරිත්තස්ස s. 10. පුබ්බෙ s චුත්තාති b. 15. උපධාරෙථාතාපි b.

ඤ්ඤා ආගමම ථේරියා ආරෙවෙසුං, සා සුඤ්ඤා මා භූමෙහ තෙසං ගත භාවං විනතඤ්ඤා, අත්තනො උදෙසපරිපුඤ්ඤායොතිසොමනසිකාරෙසු යෙව යොගං කරෙථාති වන්තා භික්ඛාවාරවෙලායං පාරුපිතා අත්තවාදයමා¹ ගාමවාසෙ නිත්‍රොධරුක්ඛමුලෙ අවධාසි, රුක්ඛෙ අභිවන්තා² දෙවතා වාදයනාමපි³ භික්ඛුනීනං පිණ්ඩපාතං දන්තා අයෙස අඤ්ඤාච මා ගවජ්ථ නිවමං ඉග්ධව ආගවෙජ්ජය්‍යාථාති ආහ, ථේරියා පන කතිට්ඨ භානා නාගඤ්ඤෙ නාම අජ්ඣි, සො මහත්තං භයං න සක්කා යාපෙත්‍රං පරතිරං ගමිස්සාමිති අත්තවාදයමොව අත්තනො වසනට්ඨානා නික්ඛන්තො ථේරිං⁴ දිස්වා ගමිස්සාමිති භාතරගාමං ආගතො ථේරි ථේරා ආනතාති සුඤ්ඤා තෙසං සන්තිකං ගන්තො කිං අය්‍යාති පුච්ඡි, සො තං පවත්තිං ආරොවෙසි, සා අජ්ජ එකදිවසං විහාරෙව වසිතිං සො ගමිස්සාථාති ආහ, ථේරා විහාරං ආගමිංසු,⁵ ථේරි පුන දිවසෙ රුක්ඛ මුලෙ පිණ්ඩාය වරිත්තා ථේරං උපයංකමිත්තා ඉමං පිණ්ඩපාතං පරිභුඤ්ජ ථාති ආහ. ථේරෙ වට්ටිස්සති ථේරීති වන්තා⁶ තුණ්හි අහොසි,⁷ ධම්මිකො නානා⁸ පිණ්ඩපාතො කුක්ඛාචංවං අකත්වා පරිභුඤ්ජ ථාති, වට්ටිස්සති ථේරීති සා පතනං ගහෙත්වා ආකාසෙ බිපි, පතෙතා ආකාසෙ අවධාසි, ථේරො සත්තනාලමත්තෙ සිතමපි භික්ඛුනීහත්තමෙව ථේරීති වන්තා භයං නාම සබ්බකාලං⁹ න හොති භයෙ චූපසන්නෙ අරියවංසෙ¹⁰ කථයමානො හො පිණ්ඩපාතික භික්ඛුනීහත්තං භුඤ්ජත්වා විතිනාමසිත්තාති විත්තෙන අනු වදියමානො සන්ථමතිත්‍රං න සක්ඛිස්සාමි අප්පමත්තා හොථ ථේරියොති මග්ගං පටිපජ්ජි, රුක්ඛදෙවතාපි සවෙ ථේරො ථේරියා හන්තො පිණ්ඩ පාතං පරිභුඤ්ජස්සති න තං නිවත්තෙස්සාමි සවෙ න පරිභුඤ්ජස්සති නිවත්තෙස්සාමිති විනතයමානා ධන්තා¹¹ ථේරස්ස ගමනං දිස්වා රුක්ඛා ඔරුයහ පතනං භන්නෙ දෙථාති වන්තා¹² පතනං ගහෙත්වා ථේරං රුක්ඛ මුලඤ්ඤෙව ආනෙත්වා ආයනං පඤ්ඤාපෙත්වා පිණ්ඩපාතං දන්තා කත භත්තකිවමං පටිඤ්ඤා කාරත්වා වාදය භික්ඛුනියො වාදය ව භික්ඛු¹³ සත්තවස්සාති උපට්ඨති.¹⁴ ඉදං දෙවතා උය්‍යුක්කං ආපජ්ජනනීති එන්ච වන්තා¹⁵ හි ථේරි සාරාණීයධම්මපුරිකා අහොසි.

අවණ්ඨානීති¹⁶ ආදිසු යස්ස සත්තපු ආපත්තිකඛිකෙසු ආදිමති වා අනෙතා¹⁷ වා සික්ඛාපදං භින්නං හොති තස්ස සීලං පරියනෙත භින්න සාටකො විය ඛණ්ඩං නාම; යස්ස පන වෙමජේකා භින්නං තස්ස ඡිද්දසාටකො විය ඡිද්දං නාම හොති; යස්ස පටිපාටියා වෙ තිණ්ඤි භින්නාති තස්ස පිට්ඨියං වා කුච්ඡියං වා උට්ඨිත්තෙත විසභාගවණ්ණෙන කාලුරත්තා දිනං අඤ්ඤාතරවණ්ණො ගාථි විය සබ්බං නාම හොති; යස්ස අනතරත්තරා

1. භාමවාසං සමපත්තා b.

6. වට්ටිස්සතිති අවන්තා s.

11. ගන්තො b.

2. අභිවන්තා s.

7. අභාසි b s.

12. ඔරුයහ b.

3. සත්තං b s.

8. තාව s.

13. කාරත්වා වාදයතිහසු b

4. ථේරං b.

9. කාලෙ s.

14. උපථාසි b s.

5. අගමිංසු b ආගමිංසු l

10. මුපසන්නෙ s l. අරියවංසං b s

15. හත්‍ර b s.

16. අභ්‍යන්තරානිති, b.

17. අනෙතො ආදිමති, s.

භික්ෂුවානි තස්ස අනතරනතරා විසභාගභික්ෂුවිච්ඡා ගාථි¹ විස කමොසං නාම භොති; යස්ස පන සබ්බෙන සබ්බං අභිනතාති තස්ස තාති සිලාති අබණ්ඩාති අවජ්ඣාති අසබ්බාති අකමොසාති නාම භොතති තාති පනෙතාති තණ්හාදුසව්‍යතො මොවෙච්ඡා භුජ්ඣසාචකරණතො භුජ්ඣසාති; බුද්ධාදීභි විඤ්ඤාභි පසස්තතා විඤ්ඤාපසස්තාති; තණ්හා දිට්ඨිති අපරාමට්ඨතතා ඉදං නාම චං ආපනපුබ්බොති කෙනපි පර මට්ඨං අසකඤ්ඤාසත්තතා ච අපරාමට්ඨාති; උපචාරසමාධිං අපසනා සමාධිං චා සංවත්තසන්තීති සමාධිසංවත්තනිකාතිති වුවවනති; **සිල සාමඤ්ඤාගතො විහරතීති** තෙසු තෙසු දිසාගාගෙසු විහරනෙති භික්ඛුති සද්ධිං සමානභාවුපගතසිලො විහරති; සොනාපනනාදීනං හි² සිලං සමුදදන්තරෙපි දෙවලොකෙපි වසන්තානං අඤ්ඤාසං භොතා පනනාදීනං සිලෙන සමානවෙව භොති නත්ති මග්ගසිලෙන නානත්තං තං සක්ඛාසෙනං වුත්තං: **යාසං දිසීති මග්ගසමප්පත්තා සමමාදිට්ඨි; අපිසාති නිදදාසා; නිසායතීති නිසායතිකා; නිකායකරසාති යො තථා කාරී භොති; දුක්ඛකම්මසාසාති සබ්බදුක්ඛකම්මස්ථං; දිට්ඨිසාමඤ්ඤා ගතොති** සමානදිට්ඨිභාවං උපගතො හුචා විහරතීති.

6 2. 2.

දුතියෙ යො තෙ ධම්මෙ පුරෙති තං සමුභමචාරීනං³ පියං කරෙන්නීති⁴ **පියකරණා; ගරුං කරෙන්නීති⁴ ගරුකරණා; සබ්බභාසාති සබ්බණ්ණ නස්ථාය; අවිමාදාසාති අවිමාදනස්ථාය;⁵ සාමග්ගිසාති සමග්ගභාවස්ථාය; එකිභාවාසාති එකභාවස්ථාය නිනනානාකරණාය; සංවත්තගතීති වත්තනති⁶ පවත්තනති.**

6. 2. 3.

තතියෙ නිසසාරණිසා ධාතුසොති නිසසරණධාතුසොච;⁷ **මෙතො හි ථො මෙ වෙතොවිමුත්තතීති** එස්ථ පථවතීකධම්මෙති විමුත්තතතා තික වතුකකර්කාතිකා මෙතොව මෙතො වෙතොවිමුත්තති නාම; **භාවිනාති** වධිති; **බහුලිකතාති⁸** පුනපුනකතා; **යාතිකතාති** යුත්තයානසදිසා කතා; **වජ්ඣකතාති** පතිට්ඨා කතා; **අනුඝීතාති** අධිට්ඨිතා; **පපිටිනාති** සමන්තතො චිතා ආචිතා උපචිතා; **සුසමාරදධාති** සුපගුණකරණෙන සුට්ඨි සමාරදධා; **පපිසාදාය නිට්ඨතීති** පරිසාදිසිචා ගහෙචා තිට්ඨති; **මාගෙවහනිසා වචනීසාති** යසමා අනුත්තවාකරණං ව්‍යාකරෙති තස්මා මා එවං හඤ්ඡිති වත්තබ්බො; **සද්දං මෙතො වෙතොවිමුත්තතීති** යා අයං මෙතො වෙතොවිමුත්තති; **ඉදං නිසසරණං ව්‍යාපාදාය** ව්‍යාපාද තො නිසසරාති අපො; යො පන මෙතොය තිකවතුකකර්කාතො වුට්ඨිතො සබ්බාරෙ සමමසිචා තතියමග්ගං පචා පුන ව්‍යාපාදො නපිති තතියමලෙන නිබ්බානං පස්සති තස්ස විත්තං අවචනනනිසසරණං.

1. භාගවණ්ණවිච්ඡාභාමි b.

2. දිතං s.

3. බ්‍රහ්මාරී b.

4. කරෙතීති l.

5. අවිමාදකරණස්ථාය b s.

6. සංවත්තනතීති s.

7. නිසසරධාතුසොම. b.

8. බහුලිකතාති b.

9. පුනපුනකතා b.

ව්‍යාපාදස්ස; එතෙත්‍රපායෙන සබ්බජ් අජේවා වෙදිතබ්බො. අභිමිත්තා
 වෙනොවිමුනති¹ ඛලවපිපස්සනා; දීඝභාණ්ණා පන² අරහත්තඵලසමා
 පත්තීති වදන්ති, සා භි රාගනිමිත්තාදීනඤ්ච රූපනිමිත්තාදීනඤ්ච
 නිවනිමිත්තාදීනඤ්ච අභාවා අනිමිත්තාති චුත්තා; නිමිත්තානුසාරීති
 චුත්තපාහෙදං නිමිත්තං අනුසරණස්සවාං;³ අසමිති අසම්මානො; අසමඝ
 මඤ්චි පඤ්චස්ස බණ්ඩස්ස අයං නාම අගං අසමිති; එත්තාචතා අරහත්තං
 ව්‍යාකතං හොති; විවික්ඛිව්‍යාභ්ථංභථාසලලන්ති විවික්ඛිව්‍යාභුතං කථං
 කථාසලලං; මාගෙවන්තිස්ස වචනිස්සොති සචෙ තෙ පඨමමග්ගවජ්ඣා
 විවික්ඛිව්‍යා, උපප්පත්ති අරහත්තව්‍යාකරණං මිව්‍යා හොති තස්මා⁴ මා අභුතං
 ගණිති⁵ වාරෙතබ්බො; අසමිතිමානසමුග්ගසානොති අරහත්තමග්ගො;
 අරහත්තමග්ගඵලවසෙන භි නිබ්බානෙ දිට්ඨි පුන අසම්මානො නාස්මිති
 අරහත්තමග්ගො අසම්මානසමුග්ගසානොති චුත්තො ඉති ඉමසමි පුත්තො
 අභුතව්‍යාකරණං නාම කපිතං.

6. 2. 4.

චතුස්සේ න ගද්දකන්ති න ලද්ධකං; නජ් යො භි භිතභිතො
 මරති තස්ස න ගද්දකං මරණං හොති; යො අපායෙ පටිපාසිං ගණ්හති⁶
 තස්ස න ගද්දකා කාලක්ඛිට්ඨො හොති; කම්මාරාමොති ආදිස්ස ආරමණං⁷
 ආරාමො අභිරතීති අජේවා පිහාරකරණාදිමිති නවකමෙම ආරාමො
 අස්සාති කම්මාරාමො; තස්මිංයෙව කමෙම රතො නිරතොති⁸ කම්මරතො;
 තදෙව කම්මාරාමතං පුනපුන⁹ සුත්තොති අනුසුමන්තා; එස නයො
 සබ්බජ්. එජ් ව ගස්සන්ති අලාපසලාපො; නිඤ්ඤි යොජාං;¹⁰
 සබ්බඤ්ඤාති ගණ්ඤබ්බඤ්ඤා; සා එකස්ස දුට්ඨො හොති විනතමිති
 තතිස්සො හොතීති¹¹ ආදිනා නයෙන වෙදිතබ්බො. සංසග්ගොති සචන
 දස්සනාසමුලාපසමිත්තාගකායසංසග්ගවසෙන¹² පටිත්තො සංසට්ඨිභාවො;
 සප්පඤ්චාති තණ්හාදිට්ඨිතාවසෙන පටිත්තො මදනාකාරසංඤ්ඤා
 කිලෙසපපඤ්චා; සක්කාසෙන¹³ තෙභුමකවට්ටං; සම්මා දුක්ඛස්ස අනා
 කිට්ඨිසාසාති හෙතුනා නයෙන¹⁴ සකලවට්ටදුක්ඛස්ස පරිවට්ටමපරිච්ඡේද
 කරණජං හොති. මගොති මගසදිස්සා; නිසසපඤ්චපදෙති නිබ්බාන
 පදෙ; ආග්ගස්මිති පරිපුරයි සමපාදෙති වා.¹⁵

6. 2. 5.

පඤ්චමෙ අනුනාසාති අනුසොචිතබ්බො¹⁶ අනුතාපකාරී; ඉමෙස්ස
 විසුචි සුත්තෙස්ස ගාථාස්ස ව චට්ටං¹⁷ කපිතං.

6. 2. 6.

ජට්ඨි බාලාගිලානොති අධිමත්තගිලානො; ජනදමොමාති සාමි
 කස්ස හෙසජං කත්වා ව්‍යාධිං චූපසමෙත්තුං අසකෙකානති ඉද්දති සිහ
 නාදං නදන්ති¹⁸ සචචකිරියාය ව්‍යාධිං චූපසමෙත්තුං සන්තිතෙ නිසිදිත්වා

1. භාණ්ණා ම s. 5. ගණ්හාති s. 8. පුනපුනා-b, s. 12. ඤ්ඤෙත b. 14. තබ්බ b.
 2. අනුසරණස්සවාං b. s. 9. සුප්පං b. 13. තා සමපාදෙතිති s. සමපාදෙතිති b.
 3. තස්ස s. 6. ආරමණං b. 10. විනතං s. විනතානොති තතිස්සොති b.
 4. ගණිති b. 7. රතොති b. s. 11. දස්සනාසමන b. 15. වට්ටමිවට්ටං-b-16. කදිකා b. s.

එතං “මා ඛො ති” තති ආදිවචනං අවොච; සාපෙඛොති සතණ්ඤා; න නිකුලමානාති එථ නිකායෙ න සකඛනීති¹ එවං පරපදෙන යොජෙතඛො; සංඝපිකුනති² නිවජ්ඣං කාතුං සණ්ඨපෙනුං පටිනෙත තුනති³ අපො; චෙණ්ණං ඔලිඛිකුනති එළකලොමාති කපොතො පිජ්වෙතො චෙණ්ණං කාතුං; අඤ්ඤං චිරං⁴ ගමිස්සනීති අඤ්ඤං සාමිකං ගණ්ඨස්සති; සොලසවස්සාති ගහධම්මං⁵ බ්‍රහ්මවජ්ජිං සමාදිණ්ණනති⁶ ඉතො සොලසවස්සමථකෙ ගහධම්බ්‍රහ්මවජ්ජියවංසො සමාදිණ්ණො;⁷ දස්සනිකාමනාති අතිරෙකෙන දස්සනකාමා; ඉමෙති නීති අඛෙගති සීගනාදං නදිනා ඉමිනා සචෙතන තව සරීරෙ ව්‍යාධි ථාසු⁸ භොතුති සච්චකිරියං අකාසි; ඉදනි භගවතනං සකඛිං කතො අත්තනො සීලාදි ගුණෙහිපි සච්චකිරියං කාතුං “සියා ඛො පන තෙ”ති ආදිමාග. තථ පටිපුරුකාදිනීති සමත්තකාරිනී; චෙතොසමථස්සාති සමාධිකමච්චා නස්ස; ඔගාඛපසනාති මනාධං අනුපවෙසං පත්තා; පතිගාඛපසනාති පතිගාධං පතිච්ඡං පත්තා; අස්සාසපසනාති අස්සාසං⁹ පත්තා; චෙසා රජ්ජපසනාති සොමනස්සඤ්ඤං පත්තා; අපරපසච්චසාති පරපාච්චයො චුච්චති පරසදධා පරපත්තියායනා තාය¹⁰ විරතිතාති අපො; ඉමෙති නීති අඛෙගති අත්තනො ගුණෙ ආරබ්භ සච්චකිරියං අකාසි, භීලානා චුච්චිතොති භීලානො හුනිං චුච්චිතො; සාවනාති යනතිකායො; නාසං අඤ්ඤානාති තාසං අත්තරෙ එකා; අනුකම්පිකාති තිතානුකම්පිකා; ඔවාදිකාති ඔවාදදයිකා; අනුසාසිකාති¹¹ අනුසෙට්ඨයිකා.¹²

6. 2. 7.

සත්තමෙ පටිසල්ලාණා චුච්චිතොති එකිභාචාය¹³ ඛමමනිජ්ඣා නකඛනතිතො එලසමාපනතිවිතාරතො චුච්චිතො; සථාමිකාරනති අත්තනො අත්තනො වසනවිහාරං; නිව්‍යාති පබ්බජ්ජාය නවකා; තෙ පඤ්ඤසතමත්තා අහෙසුං. කාසඛජ්ජමානාති කාසඤ්ඤං කරෙන්නා දන්තෙ බාදනතා; ඓගිති විරභාවං පත්තා; නෙත නොති තෙන හු; සෙය්‍යසුබාදීති නෙච්ඡා චුත්තනානෙව. රච්චිතොති යො රච්චිං තුඤ්ඤති; පෙත්තනිකොති යො පිතරා තුත්තානුතුත්තං තුඤ්ඤති; සෙතාපති කොති සෙතාය ජෙට්ඨිතො; ගාමගාමිකොති¹⁴ ගාමභොජකො; සුග ගාමනිකොති ගණ්ඨජෙට්ඨිතො; අට්ඨිපස්සකො කුසලානං ඛමිමානනති කුසලානං ඛමිමානං¹⁵ අතෙසකො අගවෙසකො හුනි; බොධ¹⁶ පකඛි සානං ඛමිමානනති සත්තනිංසාය බොධ¹⁷ පකඛියඛමමානං.

1. න සකඛනී b, න පෙඤ්ඤනී s. 6. සමාචිණ්ණනති b. s.	11. අනුසෙට්ඨයිකාති l.
2. සකඛිකුනති b.	7. සමාචිණ්ණා b. s.
3. සණ්ඨපෙනුනති b. s.	8. ථාසුකො l.
4. භගතාරං s. භරං b.	9. අස්සාසං අවස්සසං b. s.
5. ගහධම්	10. පරපත්තියායනසමාය b.
	13. බොසි b. s.
	12. අනුසට්ඨයිකා s. සිට්ඨි b.
	13. එකිභාව b. භාවා l.
	14. ගාමිගාමිකොති l.
	15. කුසලධර්මිකොති l.

6. 2. 8.

අරියමෙ මමඡිකනති මච්ඡසාතකං; ගඤ්ඤා සංගීති¹ ගඤ්ඤාසී;
පරතොපි එසෙව නයො. චජෙකිති වචිතබ්බෙ; චබ්බාසොපභිනෙති²
වබ්බස උපභිනෙ; පාසකෙන මනසාති ලාමකෙන වබ්බකච්ඡෙත්තනා;
පාලියමපන වබ්බාසුනභිනෙති³ ලිබන්ති. මාගච්ඡිකොති මිගභාතකො;⁴
කො පති වාදො මනුස්සකුනාති යො මනුස්සකුතං පාපකෙන මනසා
අනුපෙක්ඛති⁵ තස්ස සමපන්නියා අභාවො⁶ කිමෙව වතතබ්බං, ඉදං පාපකස්ස
කමමිනො⁷ අතිවිච්චලතාවං දස්සෙතුං චුත්තං, සෙසං පන තාදිසං කමමං
කරෙනතානමපි සසපටිලාහො හොති තෙසං තං අකුසලං නිස්සාය කුසලං
විපට්ඨති වෙදිතබ්බං තෙන පනස්ස අකුසලකමෙවන උපහතතතා
විපාකො න විරට්ඨිතිනො හොතිති⁸ ඉමසමිං සුත්තෙ අකුසලපනෙධා⁹
කපිතො.

6. 2. 9

නවමෙ නාදිකෙති¹⁰ එවං නාමකෙ යාමෙ; ගිඤ්ඤාමසමෙති ඉරිය
කාමසෙ පාසාදෙ; අමනොගමාති නිබ්බානොගධා නිබ්බාතපතිරියාති¹¹
අන්තං; භාවෙඨ නොති භාවෙඨ නු; මරණසනිති මරණසති
කමමරියානං; අහොමනාති පඤ්ඤානෙති නිපානො; බහු¹² චන මෙ
කනං අස්සාති නුමනාකං සාසනෙ මම කිව්වං බහු කතං අස්ස; නාදනන
රත්ති තං අනතරං බණං ඔකාසං; අස්සසිධා වා පස්සසාමිති එත්ථ
අස්සායො චුට්ඨති අනෙතාපටිසනවාතො පස්සාසො බහිනිකබ්බනවාතො
ඉති අයං හිකු යාව අනෙතාපටිවිච්චවාතො බහි නිකබ්බති බහි
නිකබ්බෙනො වාතො අනෙතා පටිසති තාව ජීවිතං පඤ්ඤානෙති එවමාහ;
දකුන්ති මඤ්ඤං ගරුකං අසිසපවත්තං;¹³ ආසවානං බසාසාති අර
හත්තඵලත්ථාය; ඉමසමිං සුත්තෙ මරණසති අරහත්තං පාපෙත්වා කපිතා¹⁴

6. 2. 10.

දසමෙ පනිතිනාසාති¹⁵ පටිපන්නාය; ඉති පටිසංඝචිකිති එවං
පච්චෙකබ්බති; සො මමස්ස අනන්තසොති එත්ථ තිවිධො අනන්තසො
ජීවිතනන්තසො සමනෙධමනන්තසො සුඵල්ලනාලකිරියං කරෙනතාසා
සග්ගනන්තසො වෙච මග්ගනන්තසො වාති තං සබ්බමපි සකායෙවමාහ;
මාසපෙඤ්ඤාති අරිණ්ණකාදිවසෙන¹⁶ විපරෙරයා; අබ්බමනෙතාති
බලවා; ජජෙදුති කතතුකමසතාජ්ඤො; වාසාමොති පයොගවිරියං; උස්සා
හොති උස්සාපනවිරියං¹⁷ උස්සාලුති සමපාදනවිරියං;¹⁸ අපච්චිමාතිති
අනුක්කණ්ණනා අපච්චිසබ්බරණා;¹⁹ සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානත්ථමෙවාති.

දුතියො වග්ගො.

1. සාසකීති b.	8. හොති b.	12. බහු. b.	16. අරිණ්ණකාදිවසෙන b.
2. වබ්බසනිතෙති b.	වබ්බසනිතෙති s.	13. අසිසංපවත්තං s සපවත්තං b.	
3. වබ්බසනිතොති b.	වබ්බසුපනිතෙති s වබ්බසුනෙතෙති l.	17. උස්සානනවිරියං b.	
4. මිගභාතකො l.	9. පසකාව b.	14. ඵපපඤ්ඤාසනිති b.	
5. අපෙක්ඛති s.	10. නාදිකෙති b.	15. පටිසිතාසාති s. පටිගතාසාති b.	
6. අභාවෙන b. s.	11. නිබ්බාතං පටිවිච්චාති s නපච්චිවිච්චාති b.	18. බලවුපපාදනවිරියං b.	
7. කපිමුනො b.	19. අනුක්කණ්ණනා අපච්චිසබ්බරණා b.		

6. 3. 1-2.

තතිසස පඨමෙ සාමගාමකෙති සාමකානං උසනනනනා එවං ලද්ධ නාමෙ ගාමකෙ; පොකබරණිසාසනති පොකබරණිසා නාමකෙ විහාරෙ; අභික්ඛන්‍යාස රතතිසාති රතතිසා පඨමං¹ යාමං අතික්කමම මජ්ඣිම යාමෙ සමපතො; අභික්ඛන්‍යාවණණාති අභික්කන්‍යාඅතිමනාපවණණා; කෙට්ඨකප්පාති සකලකප්පං; පොකබරණිසං ඔහාසෙකාති පොකබරණිසානාමකං මහාවිහාරං අත්තනො ඔහාසෙන එරිතො; සමනුසෙකොති සමානඅනුසෙකො² සමානවිත්තො; දෙව්වසානාති දුබ්බවහාපො; පාප මිත්තනාති ලාමකමිත්තනා; ඉමසම් සුත්තෙ පරිභානියධිමොව කපිතා. දුතියෙ අපරිභානියධිමො³ ලොකුත්තරමිසසකා කපිතා.

6. 3. 3

තතිසෙ කාමර්ගරතනාසනති කාමර්ගරතො අයං; ජද්දර්ග විනිබ්බොති ජද්දර්ගෙන විනිබ්බො; හසාති විත්තුත්‍රාසසයං; පඬිකාති කිලෙසපඬිකතො;⁴ සමෙකා පඬිකා ව උභයනති සමෙකා පඬිකා ව⁵ ඉදමි උභයං; එතෙ කාමා පවුච්චනති සත්ථ සත්තො සුඵර්ජනොති යසම් සමෙක ව පඬිකං⁶ ව සුඵර්ජනො සත්තො ලග්ගො ලගිතො පලිබ්බො; උපාදුනොති වතුබ්බො උපාදුනො; ජනිමරණසමග්ගවෙති ජාතියා ව මරණසස ව සමග්ගෙ පටිපසුතො; අනුපාදු විමුච්චනති අනුපාදිසිතො විමුච්චනති; ජනිමරණසංඛ්‍යෙති ජාතිමරණානං සංඛ්‍යා සංඛ්‍යාතෙ නිබ්බාතො; නිබ්බාතාරමණාස විමුත්තියා විමුච්චනති අත්තො; ඉමසම් යානෙ විවට්ටනො අරහත්තමෙව පත්තො එස භික්ඛු ඉදති නං බිණ්ණසං රොමෙත්තො “නෙ බෙමපත්තො”ති ආදිමාහ. තත්ථ මෙමසසනොති බෙමභාවපත්තො;⁷ සුබ්බොති ලොකුත්තරසුබ්බෙත සුබ්බො; දිට්ඨබ්බොතිනිබ්බනාති අබ්බත්තරෙ කිලෙසාභාවෙන දිට්ඨ බ්බමෙසෙව අභිනිබ්බතො; ඉමසම් සුත්තෙ වට්ටමෙව කපේතො ගාථාසු වට්ටව්ට්ටං කපිතං.

6. 3. 4.

වතුත්ථෙ පදුලෙසාති භිද්දෙසෙ; ජවාසාති ලාමිකාස; සමාධිසස සමාපනති කුසලො හොතිති ආහාරසප්පාසදුසප්පාසාති පරිඤ්ඤාතො සමාධිං සමාපජ්ජතුං කුසලො හොති ඡෙත්තො සමත්ථො පටිබලො; සමාධිසස සිනිකුසලොති සමාධිසස සිනියං⁸ කුසලො සමාධිං⁹ යප්පතුං සත්තොතිති අත්තො; සමාධිසස වුට්ඨානකුසලොති සමාධිසස වුට්ඨානෙ කුසලො යථාපරිච්ඡදෙන වුට්ඨාතුං සත්තොතිති අත්තො; සමාධිසස කල්ලිකකුසලොති¹⁰ සමාධිසස කල්ලිකාස කුසලො සමාධිවිත්තං භාසකතුං කල්ලං කාතුං සත්තොතිති අත්තො; සමාධිසස ගොවරකුසලොති සමා

1. රතතිසාති පඨම b. රතතිසා පඨම s.	6. යසම් සමෙකා ව පඬිකා b.
2. සමානමනුසෙකො b.	7. හාංවපත්තො s.
3. හානියා ධම්මා b.	8. සිනියා b.
4. සමානාතිනිපලස සමානතො. b.	9. සමාධිං (ගහනතො) b.
5. සමෙකා ව පඬිකාම b. ඉදං s.	10. කල්ලිකාකුසලොති b. s.

සිය ස්වසාය අනුපකාරකෙ ධර්මෙ වජ්ජනි ස්වසායෙ උපකාරකෙ
 සෙවනෙකාපි අයං සමාධි නිමිත්තාරම්මණො අයං ලක්ඛණාරම්මණොති
 ජානනෙකාපි සමාධියං ගොචරකුසලො නාම ගොති; සමාධියං අභිභි
 භාරකුසලොති උපරි උපරි සමාපත්තිසමාපත්තියාං පඨමස්කිංතාදි
 සමාධිං අභිනිගරිතුං සකෙකානෙතා සමාධියං අභිනිගාරකුසලො නාම
 ගොති; සො පඨමස්කිංතා වුට්ඨාය දුතියං සමාපත්ති දුතියස්කිංතා-පෙ-
 තතියස්කිංතා වුට්ඨාය චතුස්සං සමාපත්තීති.

6. 3. 5.

පඤ්චමෙ අනුස්සන්ධිඛානානි අනුස්සතිකාරණානි; “ඉතිපි යො
 ගගවා”ති ආදීති විපුද්ධිමග්ගෙ විජාරිතානෙව. ඉදං මො භික්ඛවෙ
 ආරම්මණං කපිඤ්ඤාති ඉදං වුද්ධානුස්සතිකම්මට්ඨානං ආරම්මණං
 කතා;¹ විපුද්ධිනිග්ගිති පරමවිපුද්ධිං නිබ්බානං පාපුණන්ති; සෙසං
 සබ්බස්මිං උත්තානස්මෙව. ඉමස්මිං පන සුතෙත ජ අනුස්සතිඛානානි
 මියස්සකානි කපිතානිති වෙදිතබ්බානි.

6. 3. 6.

ජට්ඨෙ සම්බොධෙති පඤ්චකාමගුණසමුදායො; ඛණාසාධිගමොති
 එස්මි ඛණායා වුච්චන්ති ජ² අනුස්සතිඛානානි තෙසං අධිගමො;
 විපුද්ධිසාති විපුද්ධිනිග්ගිති; සොභාසපිද්දවානං³ සමනික්ඛාමාසාති
 සොකානඤ්ච පරිද්දවානඤ්ච⁴ සමනික්ඛාමනන්තො;⁵ අස්මිගමාසාති⁶
 අස්මිගමනන්තො; සුඤ්ඤා අධිගමාසාති සහ විපස්සනකස්ස මග්ගස්ස
 අධිගමනන්තො; නිබ්බානස්ස සමුද්ධිසාසාති අපච්චයපරිනිබ්බානස්ස
 පච්චිකම්මිතියන්තො; සබ්බසොති සබ්බාකාරෙන; ආභාසසමෙත්තාති
 අලග්ගනාසම්මතං⁷ මෙව අපච්චිකම්මනාසම්මතං⁸ ච ආකාසසමෙත්තො; විපුද්ධි
 නාති න පරිත්තානෙන; මහග්ගනෙත්තාති මහනාභාවං ගතෙන;
 මහනෙත්තං චා අරියසාවකෙති ගතෙන පටිපත්තොනාති අත්තො; අසං
 මාණෙත්තාති එරණඅපමාණතාය අපමාණෙන; අවෙසෙත්තාති අකු
 සලවෙරපුග්ගලවෙරරතිතෙන; අව්වාපසෙත්තාති කොධිදුක්ඛවජ්ජ
 තෙන; සබ්බමෙතං වුද්ධානුස්සතිවිත්තමෙව සකියං වුත්තං, පරතොපි
 එසෙව නගො. විපුද්ධිසමුද්ධිති විපුද්ධිනිග්ගිති; ඉමස්මිමිති සුතෙත
 ජ අනුස්සතිඛානානි මියස්සකානෙව කපිතානිති.

6. 3. 7.

තත්තමෙ මනෝභාවනිස්සසාති⁹ එස්මි මනං වසෙතිති¹⁰ මනො
 භාවතිතො;¹¹ දස්සනාසාති දස්සනන්තො, නිස්සරණන්ති නික්ඛාමනං
 වුපසමනා;¹² ධම්මං දෙසෙතිති කාමරහපභානන්තො¹³ අසුභකම්මඛානං

1. කපිඤ්ඤා b. 5. සමනික්ඛාමන්තො b. 9. භාවනිස්සසාති b.
 2. වුච්චන්ති b. 6. අස්මිගමනන්තො b. s. 10. වසෙතිතිභාසවනිති b. භාසවනි
 3. සොභාසපිද්දවානං b. s. 7. අලග්ගනාසම්මතං b. 11. භාවනිස්සසාති b. [වසෙතිති b. s.
 4. පරිද්දවානඤ්ච b. s. 8. අපච්චිකම්මනාසම්මතං b. 12. වුපසමං b. වුපසමං s.
 13. රාගපපජ්ජනන්තො b. s.

කපේති; දුතියවාරදිසු ව්‍යාපාදපභානාය මෙතතාකමමට්ඨානං, ඵිනමිද්ධි පභානාය ඵිනමිද්ධිවිනොදනකමමට්ඨානං. ආලොකසඤ්ඤං වා විරියාරමන වජ්ජුආදීනං වා අඤ්ඤාතරං, උද්ධිච්චකක්ඛච්චපභානාය සමථකමමට්ඨානං, විචිතිවජ්ජපභානාය තිණ්ණං රතනානං. ගුණකථං කපේනෙතා ධම්මං දෙසෙතිති වෙදිතබ්බං. ආශමමාති ආරමන; මනසි කතේනොති ආරමමණ්වසෙන විනෙත කතේනතස්ස; අනන්තර ආසවානං ඛසො හොතිති අනන්තරයෙන ආසවකඛයො හොතිති.¹

6. 3. 8.

අට්ඨමෙ මණ්ඩලමාලෙති භොජනසාලාය; වාටිත්තකිලමපොති පිණ්ඩාපාතවරියාය උප්පන්නකිලමපො; හත්තකිලමපොති හත්තදරපො; විහාරපච්ඡාසාසනාති විහාරපච්චෙනො ඡායාය; සදෙවස්ස දිවා සමාධි නිමිත්තං මනසි කතං හොතිති යං එතස්ස² තනො පුරිමෙ³ දිවස භාගෙ සමථනිමිත්තං විනෙත කතං හොති; නිදෙවස්ස නස්මිං සමසෙ සමුදවරනීති තංසෙව එතස්ස තස්මිං සමසෙ දිවා විහාරෙ නිසින්නාස්ස මනොචාරෙ සඤ්චරති; ඔපට්ඨාසිති ඔජාය සිතො පතිට්ඨිතො; එාසුස්ස⁴ හොතිති එාසුසං අස්ස හොති; සමුත්ඛානි කපේනතස්ස සමුත්ඛට්ඨානො; සුනානති සොනෙන සුතං; පටිගගගිනනති විනෙතන පටිගගගිනං.

6. 3. 9.

තවමෙ උදුසිනති ලාථදුසිසේරං;⁵ සුණාමහං ආවුසොති ආවුසො නාහං ඛබ්බෙ පුණාමි හතවතො වචනං පඤ්ඤං පන උපපරික්ඛාමිති; අභිවිත්තනති සමාධිවිපස්සනාවතනං; ඉදං හතෙන අනුස්සන්තිකානනති ඉදං ක්කාතතසසඬාතං අනුස්සන්තිකාරණං; දිට්ඨබ්බමසුච්චිභාරාස සංමන්තනීති ඉමයමිංසෙව අත්තභාවෙ සුච්චිභාරජාය⁶ සංවත්තති; ආලොකසඤ්ඤානති ආලොකනිමිතෙන උප්පන්නසඤ්ඤං; දිවාසඤ්ඤං අභිවේදනීති දිවාති සඤ්ඤං යපෙති; සථා දිවා නථා රතනිනති යථා තෙන දිවා ආලොකසඤ්ඤා මහසි කතා රතනිමි තපෙව තං මථාසි කතෙති; සථා රතනිං නථා දිවාති යථා ව⁷ තෙන රතනිං ආලොකසඤ්ඤා මනසි කතා දිවාපි තං තපෙව මනසි කතෙති; විච චෙතනාති පාකචෙන; අපටිසොනිදෙධනාති නිවරණෙති අනොනදොධන; සප්පභාසං විත්තං භාගෙතිති දිබ්බවක්ඛුඤ්ණජාය සහොභාසකං විත්තං බ්‍රූහෙති වසේසති; යමන⁸ ආලොකසඤ්ඤං මනසි කතෙතිති වුත්තං තං ඵිනමිද්ධිවිනොදනආලොකසඤ්ඤං සංඛාය වුත්තං න දිබ්බ වක්ඛුඤ්ණාලොකනති වෙදිතබ්බං. ඤ්ණදස්සනසුච්චිලාභාසාති දිබ්බ වක්ඛුඤ්ණාලොකනස්ස ඤ්ණදස්සනස්ස පටිලාභාය; ඉමමෙව කාසනති ආදිසු යං වත්තබ්බං සියා තං සබ්බං සබ්බාකාරෙන විජාරිතො විසුද්ධි මගෙන කායගතාසන්කමමට්ඨානෙන වුත්තං; කාමර්ශපභානාසාති පඤ්ච භාවගුණිකස්ස රුතස්ස පභානජාය; සෙසපාපි පසෙසසාති යථා¹⁰

1. ආසවානං ඔජායහොති b, s.	5. කාමදුසි b, ලොභදුසි s.	7. පවත්තනි s.
2. ච්චකස්ස b.	6. තං සුණාමිහතවතො	8. යථාචා s.
3. පුරිම b, s.	පඤ්ඤං පන උපපරික්ඛාමිති	9. යස්සං පන b.
4. එාසුසස්ස b, s. එාසස්ස j.	අභිවිහාර උත්ථාය b.	10. යථාපි b.

පසෙයස; සර්වත්ති මතසර්ව; සිව්සිකාස ජබ්බිනනති සුසානෙ අප
 විදා; එකාභං මතසස අසාති එකාභමනං; විභං මතසස අසාති විභ
 මනං; තිභං මතසස අසාති තිභමනං; හසා විස වාසුනා උද්ධං ජිවිත
 පරියාදනා යථානුක්කමං සමුග්ගතෙන සුනභාවෙන උද්ධුමානතනා¹
 උද්ධුමානං උද්ධුමානමෙව උද්ධුමානභං; පටිකකුලතනා² වා ඩුවජිතං උද්ධු
 මානනති උද්ධුමානභං; විතීලං වුවච්චි විපරිතිනතවණණං විතීලමෙව
 විතීලභං පටිකකුලතනා වා ඩුවජිතං විතීලනති විතීලභං; මංසුසා
 දඨානෙසු රතතවණණසා පුබ්බසනතිවයඨානෙසු සෙනවණණසා
 යෙදුසෙයන ච තීලවණණසා තීලඨානෙ තීලසාවකපාරුතසෙව ඡව
 සර්වසෙයනං අච්චිවනං; පරිතිනතඨානෙති නවති වා වතමුඛෙති විසාද
 මානං පුබ්බං විපුබ්බං විපුබ්බමෙව විපුබ්බභං පටිකකුලතනා වා ඩුවජිතං
 විපුබ්බනති විපුබ්බභං විපුබ්බභං³ ඡාතං තථාභාවං ගතනති විපුබ්බභණ්ඩං;
 සො ඉමමෙව කාසං⁴ යො හිකපු ඉමං අතතනො කායං; තෙන කායෙන
 සද්ධිං සදුසෙත උපසංහරති උපනෙති; කථං අසමිධි වො කාසො එවං
 ඛමෙමා එවංභාවි එනං⁵ අනතීනොති ඉදං වුත්තං හොති; ආයු උසමා
 විඤ්ඤාණනති ඉමෙසං තිණණං ධම්මානං අරච්ඡාය අයං කායො ධානගම
 නාදිකම්මො හොති ඉමෙසං පන විගමා අසමිධි එවංඛමෙමා එවං පුතික
 සභාවොසෙව;⁶ එවංභාවිති එවමෙවං⁷ උද්ධුමානාදිගෙදෙ හවිසසති; එනං⁸
 අනතීනොති එනං⁹ උද්ධුමානාදිභාවං අනතික්කනෙනා; ඛජ්ජමානනති
 උදරදිපු නිසිදිකා උදරමංසං මධ්මමංසං අකඛිකමංසාදිති¹⁰ පුඤ්ඤා
 පුඤ්ඤා බාදිසමානං; සමංසලොභිනනති සෙසාවසෙසමංසලොභිත
 යුත්තං;¹¹ නිමමංසලොභිනමක්ඛිනනති මංසෙ බිණෙපි ලොභිතං
 න සුසාති තං සකාය වුත්තං ලොභිතමක්ඛිතනති; අසෙසඤ්ඤාති
 අසෙසඤ්ඤා දිසාභානෙන; හඤ්චසිකනති චතුසට්ඨිභෙදමපි හත්ථිකං
 පාටියෙකකං පාටියෙකකං¹² විපජ්ජිණ්ණං; පාදට්ඨිකාදිසුපි එසෙව නයො;
 නෙණෙවසසිකානිති අතික්කනතසංචජ්ජති; සුතීනිති අබොධාසෙ
 සිතාති වාතාතපවුට්ඨිසමථසෙයන තෙරොවසසිකානෙව සුතීනි හොනති
 අනෙතාභුමිගනාති පන විරතරං තිව්ඨනති; මුණ්ණිකණ්ණානිති මුණ්ණ
 මුණ්ණං¹³ හුත්වා විකිණ්ණාති;¹⁴ සබ්බජ්ඣො ඉමමෙවාරි වුත්තනායෙන
 ඛජ්ජමානාදිතං වසෙන යොජනා කාතබ්බා. අසමිමානසමුග්ගානාසාති
 අසමිති පවතතසා නවවිධසා මානසා සමුග්ගාතජාය; අනොභිධානුපපි
 මෙධාසාති¹⁵ අනෙකධානුතං පටිවිජ්ඣිතජාය; සනොච අතික්කමනීති
 ගච්ජනො සතිපඤ්ඤාති සමනනාගතොව ගච්ජති; සනො පටික්ක
 මනීති පටිතිවතනනොපි සතිපඤ්ඤාති සමනනාගතො¹⁶ නිවතනති,
 සෙසපඤ්ඤුපි එසෙව නයො; සතිසමපඤ්ඤාසාති සතිසා ච ඤ්ණසා ච
 අජාය; ඉති ඉමමිං සුතෙත සතිඤ්ඤානි මිසසකාති කට්ඨානීති.

1. බුමානුකා b. 6. සෙවනි b. s. 7. එව මෙව l. s. 12. මුණ්ණ මුමුණ්ණ s.
 2. පටික b. 8. එව. b. l. s. 13. විපජ්ජිණ්ණානි b.
 3. මානං b. 9. මංසමධ්මංස අකඛිකුචාදිති l. 14. සමුග්ගා තජාය b.
 4. විපුබ්බාකභාවං b. 10. සාවසෙසමංසලොභිතයුත්තං b. s. 15. ගතොව b. s.
 5. එව. s. s. 11. පාටිච්ඡකං පාටිච්ඡකං b.

සඤ්ඤා; ධර්මා ගරු අස්සාති ධම්මගරු; නිබ්බානාර්ථොති ධර්ම
 ගාර්ථො; පටිසංඝාරෙ ගාර්ථො අස්සාති සම්මසාරාර්ථො. තතිසෙ
 සප්පතිස්සාති¹ සජ්ජෙට්ඨකො සගාරවො; හිරෙත්තපං. පනෙත්ථ
 මිත්තං. කපිතං.

6. 4. 4.

වතුයෙති නිස්සො නාම භික්ඛුති ථෙරස්සෙව සද්ධිවිහාරිකො;
 මනිඤ්ඤො මහානුභාවොති ඉජ්ඣනාදෙට්ඨන වහති ඉද්ධි අස්සාති
 චන්දිකො; අනුථරණදෙට්ඨන මහාආනුභාවො අස්සාති මහානු
 භාවො; විරස්සං වො මාජිස මොග්ගලොනා ඉමං සජ්ජාසමඤ්ඤාසිති
 එවරුපං² ලොකෙ පකතියා පියසමුද්ගාරවචනං³ හොති, ලොකියා
 හි විරස්සං ආගතමපි අනාගතපුබ්බමපි මනාපජාතියං ආගතං දිස්වා
 ඤුතො හවං ආගතො විරස්සං හවං ආගතො කථං තෙ ඉධාගමන
 මග්ගො ඤුතො කිං මග්ගමුලෙහාසිති ආදීනි වදනති අයමපන ආගත
 පුබ්බතනාසෙව එවමහ, ථෙරෙ හි කාලෙන කාලං බ්‍රහ්මලොකං
 ගවුජ්ජියෙව, තත්ථ සජ්ජාසමඤ්ඤාසිති වාරං අකාසි; සද්දිදං ඉධාගමනා
 සාති යො අයං ඉධාගමනාය, වාගෙ තං විරස්සං අකාසිති චුත්තං
 හොති; ඉද්ධිමාසනං සඤ්ඤානතනති මහාරහං බ්‍රහ්මපලලචකං පඤ්ඤා
 පෙඤ්ඤා එවමහ; අවෙච්චසසසාදෙනාති අධිගතෙන අවලෙන මග්ගප්ප
 සාදෙන; ඉමසමිං සුත්තෙ සොකාපතතිමග්ගඤ්ඤං. කපිතං.

6 4. 5.

පඤ්ඤාමෙ මිජ්ජාභාගිසාති විජ්ජාකොට්ඨාසිකා; අනිවච්චසඤ්ඤාති
 අනිවාරානුපස්සනාඤ්ඤා උප්පන්නසඤ්ඤා; අනිවෙච්ච දුක්ඛසඤ්ඤාති
 දුක්ඛානුපස්සනාඤ්ඤා උප්පන්නසඤ්ඤා; දුක්ඛෙ අනිත්තසඤ්ඤාති
 අනත්තානුපස්සනාඤ්ඤා උප්පන්නසඤ්ඤා; සභානිසඤ්ඤාති පභා
 නානුපස්සනාඤ්ඤා උප්පන්නසඤ්ඤා; මිශ්‍රිකසඤ්ඤාති විරුහානු
 පස්සනාඤ්ඤා උප්පන්නසඤ්ඤා; නිශේධසඤ්ඤාති නිරෝධානුපස්සනා
 ඤ්ඤා උප්පන්නසඤ්ඤා⁴.

6. 4. 6.

ජට්ඨෙ මිවාදමුලානිති විවාදස්ස මුලාති; කොධගොති කුජ්ඣන
 ලක්ඛණෙන කොධෙන සමන්තාගතො; උපනාහිති වෙරඅප්පටි
 නිස්සග්ගලක්ඛණෙන උපනාගෙන සමන්තාගතො; අභිනාය දුක්ඛාය
 දෙවමනුස්සානනති වින්තං හික්ඛුතං විවාදෙ කථං⁵ දෙවමනුස්සානං.
 අභිනාය දුක්ඛාය සංවත්තති, කොසමකකකකිකෙ⁶ විය වීජු හික්ඛුජු
 විවාදං ආපනෙනසු තසමිං විහාරෙ තෙසං අනෙතවාසිකා විවදනති,
 තෙසං ඔවාදං ගණනනො හික්ඛුතිසමිකා විවදති, තතො තෙසං
 උපට්ඨාකා විවදනති, අථ මනුස්සානං ආරක්ඛදෙවතා වෙ කොට්ඨාසා
 හොනති, තත්ථ⁷ ධම්මවාදීනං ආරක්ඛදෙවතා ධම්මවාදීති යො
 හොනති අධම්මවාදීනං අධම්මවාදීති යො, තතො ආරක්ඛදෙවතානං.

1. සප්පටිස්සාති b. 3. පකතියාපි සමුද්ගාරවචනං b. 5. මිවාදෙ s. 7 කථා. s.
 2. මහාසිති bs. 4. සඤ්ඤාති s. 6. කථං කොසමිකකකිකෙ s.

මිත්තා භූමිමා¹ දෙවනා භිජ්ජනති, එවං පරමපරං යාව බ්‍රහ්ම
ලොකා යපෙතා අරියසාවනෙ සබ්බෙ දෙවමනුස්සා වෙ කොට්ඨාසා
තොනති, ධම්මවාදිති පන අධම්මවාදිනොව² බහුතරං තොනති,
තතො යං බහුකෙති ගතිතං තං ගච්ඡනති ධම්මං. විස්සජ්ජකා
බහුතරං අධම්මං ගණ්හනති තෙ අධම්මං පුරකඛ්ඛා³ විහරන්තා
අපාසෙ නිබ්බතනති, එවං මිත්තං භික්ඛූතං විවාදෙ දෙවමනුස්සානං
අනිත්‍යාය දුක්ඛාය තොති. අජ්ඣානං වාචි තුමානං අබ්බතරපරි
සාය; බ්‍රහ්මද්වාරි පරෙසං පරිසාය; මක්ඛිති පරෙසං ගුණමක්ඛන
ලක්ඛණෙන මක්ඛන සමන්තාගතො; පළාසිති⁴ සුගගාහලක්ඛ
ණෙන පළාසෙන සමන්තාගතො; ඉංසුකිති පරසක්කාරදිති ඉස්සා
යනලක්ඛණාය ඉස්සාය සමන්තාගතො; මච්ඡිති ආවාසමච්ඡිතාදිති
සමන්තාගතො; සප්පාති කෙරපිකො; මාසාමිති කතපට්ඨිතාදකො;⁵
පාපිච්ඡාති අනන්තසමාචාරිච්ඡකො දුස්සිලො; මිච්ඡාදිධිති නාථික
වාදී අනෙතුවාදී අතිරියවාදී;⁶ සංඛිද්ධිපරාමාසිති සං. දිට්ඨමෙව
පරමසති; ආධානාමාසිති⁷ දලහ්මාති; දුප්පමිතිස්සගති න සක්කා
තොති ගතිතං විස්සජ්ජාපෙතුං;⁸ ඉමසමිං සුතෙන චට්ටමෙව කපිතං⁹.

6. 4. 7.

සත්තමෙ චෙට්ඨකණ්ඩකිති චෙට්ඨකණ්ඩකනගරවාසිති; ඡලඛග
සමන්තාගතනති ඡති ගුණකෙති සමන්තාගතං; දක්ඛිණං පනිට්ඨා
පෙතිති දුතං දෙති; සුඛෙබ්බ දුතා සුමනොති දුතං දස්සාමිති
මාසද්ධිමාසතො¹⁰ පට්ඨාය සොමනස්සප්පතො තොති; එත්ථ
සුඛෙබ්බ¹¹ චෙතනා දස්සාමිති චිත්තප්පාදකාලතො පට්ඨාය ඉතො
උච්චිතෙන දුතං දස්සාමිති චෙතනගහණං ආදිං කතා විනේනන්තස්ස
ලක්ඛති; දදං විතතං පසාදෙතිති¹² එවං චුත්තා මුඤ්ඤාචෙත්තනා
පන දුතකාලෙසෙව ලක්ඛති; දදා අනන්තො තොතිති
අයමපන අපරචෙත්තනා අපරපරං අනුස්සරන්තස්ස ලක්ඛති;
මිත්තංගාති මිත්තංගා ඩිණාසවා; ගුණමිත්තංගා වා පටිපත්තාති රුග
විනයපටිපදං පටිපත්තා; උක්ඛට්ඨදෙසනා වෙසා න කෙට්ඨං පන
ඩිණාසවානං අනාගාමිසකදුකාමිසොනාපනානාමපි අනන්තො
නදගු පබ්බජිතස්ස ගණ්ඩගාහක¹³ සාමණේරස්සාපි දිත්තා දක්ඛිණා
ඡලඛගසමන්තාගතාව තොති, සොපි හි සොනාපනතිමග්ගත්මෙව
පබ්බජිතො. සංඤ්ඤාසං¹⁴ සමපදාති දුතස්ස පරිපුණ්ණනා, සංඤ්ඤානාති
සිලසංඤ්ඤමෙන සංඤ්ඤානා, සං. ආචමසිකානාති¹⁵ අත්තනාව
ගත්ථපාදෙ ධොවිතා මුඛං වික්ඛාලෙතා; සෙති¹⁶ පාණිතිති

1. භූමිම b.	7. ආදුතග්ගාහිති s. ධානග්ගාහිති b.	12. පසාදසෙ-ඉතිපාළියං.
2. වාදිතො s.	8. මිසජ්ජා s.	13. හණ්ඩග්ගාහකස්. හණ්ඩාගාරික b.
3. පුරකඛ්ඛා b.	9. සාමිතනති b. s.	14. පුඤ්ඤසං b.
4. පලාසිති b.	10. මාසතො s. මාසඛ්ඨිමාසතො b.	
5. ච්ඡප්පට්ඨිතාදකො b.	11. සුඛෙබ්බ. සුඛි b. s.	15. ආචරිතියානාති s.
6. මිච්ඡාදිධිති අනෙතුවාදී අතිරියවාදී b.	16. සප්පාති b. s. පාණිතිති s.	

අනන්තො හතෙති; සතකිතිපි¹ පාඨො. සදෙධාති රතනත්තස
ගුණ සදදහනෙනා; මුත්තනන වෙනසාති ලාභමච්ඡරිසාදිති
මුත්තනන² මිත්තනන; අමසාපජකං සුඛං ලොකනති නිදුකකං
උලාරසුඛසොමනස්සං දෙවලොකං.

6. 4. 8.

අධිමෙ අදදසං වා අසෙසාසිං වාති අකති උමිලෙඩා මා
අදදසං අසුකමිං³ නාම ධානෙ වසති⁴ මා අසෙසාසිං කප්පනස්ස
වා වචනං න⁵ අසෙසාසිං; කථං හි නාමාති කෙන නාම කාරණෙන;
ආරමබ්බාතුති⁶ ආරහනවසෙන පවත්තවිරියං; නිකමබ්බාතුති
කොසජ්ජනො නිකමවනසභාවං විරියං; පරකකමබ්බාතුති පරකකම
සභාවො; ථාමබ්බාතුති ථාමසභාවො; සීහිබ්බාතුති සීහිසභාවො;⁷
උපකකමබ්බාතුති උපකකමසභාවො; සබ්බපෙතං තෙන⁸ තෙනා
කාරෙන පවත්තස්ස විරියස්සෙව⁹ නාමං.

6. 4. 9.

තවමෙ කමමානනති වට්ටගාමිකමොනං; සමුදසාසාති පිණ්ඩ
කරණත්ථාය; නිදුනනති පට්ටයො; ලොහපේනාති ලොහනො
ජානෙන; න සංඝඝ්ඤානනති එවරුපෙන කමමන නිබ්බතාති
න දිස්සනති; සුකකපකෙඛ කමමානනති විවට්ටගාමිකමොනං; ඉති
ඉමමිං සුත්තෙ වට්ටව්ටටං කතිකං.¹⁰

6. 4. 10.

දසමෙ නිවුලවනෙති¹¹ මහාමුච්ඡිද්ධනෙ; සද්ධමෙමාති සාසන
සද්ධමො.

6. 4. 11.

ඵකාදසමෙ වෙනොවසිස්සපෙනාති චිත්තවසිභාවප්පනෙනා;¹²
පසම්මනෙව¹³ අභිමුදෙවසාති ඵද්ධාකාරං පඨවිධාතුති සලලකෙඛය්‍ය;
සං නිසාසාති යං විජ්ජමානං ඵද්ධාකාරං පඨවිධාතුං නිසාය
අමුං දරුකකිකං පඨවිනෙව¹⁴ අභිමුදෙවස සා එත්ථ පඨවිධාතු
අත්ථි ඉමිනා නයෙන සෙසපදාතිපි වෙදිතකාති; යථෙව හි තසමිං
ඵද්ධාකාර පඨවිධාතු අත්ථි එවං සුසාකාර අපොධාතු උණාකාර
තෙජොධාතු විත්ථිනනාකාර වායොධාතු රතනවර්ණණමි සාරෙ¹⁵
පදුමපුඤ්චර්ණණා සුභ¹⁶ ධාතු සුභිභුතෙ වුණෙණ¹⁷ වෙව ඵෙතභු
පපටිකාසු ව අමනුසුඤ්චර්ණණා අසුභධාතු නංනිසායෙව¹⁸ අමුං
දරුකකිකං අසුභනෙව¹⁹ අභිමුදෙවස සලලකෙඛය්‍යාති. ඉමමිං
සුත්තෙ මිස්සකපිභාගෙ නාම කපිතො.

1 සතකිතිපිසිසසෙතිපිසි. 7. සබ්බපෙතං b. වෙතං s. 12. පඨවිනෙව s.

2. මවජාදිදිසි b මුත්තනන b s. 8. මිරියසෙසන b, l. 13. සරෙ b. s.

3. අප්පකමිං b. 9. කතිකනති s. 14. සුභා l.

4. මා b s. 10. වෙච්චනෙති b s. 15. සුභිභුතො වුණෙණා l.

5. ආරමබ්බාතුති s l. 11. භාවං පනෙතා b. s. 16. නිසාය b. නිසායෙව s. l.

6. සීහිබ්බාතුති සීහිසභාවො, s. සීහිසභාවො , 17. අසුභමිදෙව b.

6. 4. 12.

වාදයමෙ ගාමනනමිහානිනි¹ ගාමනනසෙනාසනවාසිං;² ඝමා
 නිනං නිසින්නනති තසමිං ගාමනනසෙනාසනෙ සමාසිං. අප්පෙකා
 නිසින්නං; ඉද්දනිමනති ඉද්දනි ඉමං; ඝමාසිමහා වාචෙසසනිති
 සමාසිමහා³ වුට්ඨසිසාති;⁴ න අත්තමනො හොමිති න සකමනො
 හොමි; පච්චාසමානනති නිද්දයමානං; එකග්ගනති⁵ එකසභාවං.
 එකග්ගතා⁶ භූතං; අරඤ්ඤසඤ්ඤංයෙව විනෙත කරිසානිති අප්පො;
 අනුරක්ඛිසසනිති අනුගණ්හිසාති; අමිමුත්තං වා විත්තං මිමො
 වෙසසනිති අඤ්ඤසමිං කාලෙ අමිමුත්තං විත්තං ඉද්දනි පඤ්චති විමුත්තති
 විමොවෙසසනි;⁷ ජිඤ්චනිති වජ්ජි⁸ විසාසෙකති; පමිපණා
 මෙකොති පනුදිකා විසාසෙකකා; උච්චාරපසාචකමොසාති උච්චාර
 පසාචකරණන්දාය; ඉමිනා එත්තකෙන ධානෙන සන්ධාර අරඤ්ඤ
 සෙනාසනස්ස වණ්ණො කපිතො. සුත්තනත්තස්ස පන⁹ පඨම
 කොට්ඨාසෙ යං වත්තඛං තං හෙට්ඨා වුත්තමෙවාති.

චතුස්ථාවග්ගො-¹⁰.

6. 5. 1.

පඤ්චමස්ස පඨමෙ ආසසමානා ආනිඤ්ඤන සඤ්ඤනති ඉදං
 ආයාමානස්සති ථෙරං ආමනෙතකා ගතත්තා වුත්තං; සන්ධා පන
 අනුනෙති පඤ්චති භික්ඛුසතෙති පරිවුත්තො තත්ථ අගමාසිති වෙදි
 තඛො. නොනුපසසමාමිති තෙහෙව පඤ්චති භික්ඛුසතෙති පරි
 වුත්තො උපසමාමි; පසිසිඤ්ඤිකාති වොහාරවචනමෙනං නභාසිකාති
 අප්පො; සුඛබ්බසමානොති¹¹ රත්තදුපට්ටං නිවාසෙකා උත්තරාසඬ්ඨ
 විවරං. මිති හසෙති ගහෙකා පච්ඡමලොකධාතුං පිට්ඨිතො කකා
 සුරත්ථිමලොකධාතුං¹² අතිමුඛො වොදකභාවෙන¹³ ගත්තාති පුඛ්ඛසදි
 සාති කුරුමානො අට්ඨාසිති අප්පො; භික්ඛුසමෙකාපි තෙන තෙන
 ධානෙන ඔත්තරිකා නභාකා පච්චුත්තරිකා සන්ධාරංයෙව පරිවා
 රෙකා අට්ඨාසි. ඉති ඉමසමිං¹⁴ සමජය ආකාසතො පතමානං රත්ත
 සුවණ්ණකුණ්ඩලං විස සුරියො පච්ඡමලොකධාතුං පපිපජ්ජි, පරිසුද්ධි
 රජ්ජතමණිලො විස පාටිනලොකධාතුතො වජ්ජ අබ්‍යුත්තස්ස¹⁵,
 මජ්ඣට්ඨානෙ¹⁶ පඤ්චතික්ඛුසතපරිවාරො සමොසමමුද්දො ඡක්ඛණ්ණ
 වුද්ධිරසමියො¹⁷ විසාසෙකකා සුඛකොට්ඨකනදීඨිතෙර ලොකං¹⁸

1 විහාරනති. s.	7 විමොවසිසා. s b.	13 නිරිතදකභාවෙන s
2 වාසං. s.	8 වජ්ජනි b. s. විසජ්ජනි s	14 තසමිං. b. s.
3 ඝමාසිමහා b. s.	9 සුත්තස්ස පන s සුත්තනත්තස්ස b	15 අබ්‍යුත්තමිජ්. s.
4. වුට්ඨාපසසනිති s	10 පසකුඤ්ඤාතිසමග්ගො චතුස්ථා s	16. ධානෙති b.
5. එකග්ගනති s.	11. සුඛබ්බසදිසාතිකුරු.	17 ඡක්ඛණ්ණරු. සිසොමසජ්ජනා s
6. එකග්ග b	12 ධාතු s. [මානොති s	18 ආලොකං s

අලංකාරුමානො අධ්‍යාසී, තෙනි බො සන සමසෙති-පෙ-සෙතො
 නාම නාගොති සෙනවණ්ණතාය එවං. ලඛ්ඛනාමො හප්පිනාගො; ¹
 මහාතුර්ගොලිනවාදිනොනාති මහනෙන්න තුරියනාලිනවාදිනෙන්න;
 තස්ස පඨමං² සංඝට්ඨනං නාලිතං නාම හොති තතො පරං වාදිතං;
 ජනොති හප්පිදස්සනස්සං සන්නිපතිතමහාජනො; දිස්සා එමමාහාති
 අධ්‍යපථවඩ්ඛාති සංසිඤ්ඤා නකාපෙඤ්ඤා උත්තාරෙඤ්ඤා³ බ්බිතිරෙ
 ධපෙඤ්ඤා ගහනාති වොදකානි⁴ කඤ්ඤා හස්තාලඤ්ඤා රෙන්න අලංකිතං
 තං මහානාගං දිස්සා ඉදං අභිරුපො වන හොති පසංසා වචනං
 ආහ; කායසුඝෙතොති සරිරසමපන්නියා උපපන්නො පරිපුන්නාධ්‍ය
 පථවඩ්ඛාති අත්ථො; ආසසමා උද්ධුති පරිසමතිදස්සනො⁵
 කාඨද්ධිසේඤ්ඤා, එනදමොවාති තං මහාජනං හප්පිස්ස වණ්ණං
 හණ්ණං දිස්සා අයං ජනො අහෙතුකපරිසකිස්සං නිබ්බානහප්පිනො
 වණ්ණං කපේති න බුද්ධිහප්පිස්ස අහංදති ඉමිනා හප්පිනාගෙන
 උපමෙඤ්ඤා⁶ බුද්ධිනාගස්ස වණ්ණං කපේස්සාමිති විනෙන්නා එතං
 “හප්පිමෙව නු බො හනෙන්න”ති ආදිවචනං අවොච; තස්ස මහනන්නති⁷
 ආරොහසමපන්නං; බ්‍රාහ්මනන්නති⁸ පරිණාහසමපන්නං; එමමාහාති
 එවං වදති; අථ හගවා සයමා අයං නාගසදෙසු හප්පිමිති වෙථ
 අස්සගොණඋරගරුකබ්බමුස්සෙස්ස වාපි වන්නති” තස්සා “හප්පිමපි
 බො”ති ආදිමාහ. ආභුනති පාපකං ලාමකං අකුසලධම්මං; නමහං
 නාගොති බ්‍රාහ්මි තං අහං ඉමෙති තීති වාරෙති දසන්නං අකුසල
 කමමපථානං වාදසන්නඤ්ඤා අකුසලචිත්තානං අකරණෙනො නාගොති
 වදමි; අයං හි න ආභුං කරොතීති ඉමිනා අත්ථෙන නාගො; ඉමාහි
 ශාථාති අනුමොදමිති ඉමාහි වතුසට්ඨිපද්ධි සොලසති ශාථාති
 අනුමොදමි අනිනසුමි.

මනුස්සභුතානති දෙවාදිභාවං අනුපගනකා¹⁰ මනුස්සමෙව භුතං;
 අත්තදත්තානති අත්තනා එව දත්තං න අඤ්ඤෙති දමථං උපනීතං;
 හගවා හි අත්තනා උප්පාදිතෙනෙව මග්ගදමපේන වකුට්ඨොපි දන්නො
 සොතතොපි ඝානතොපි ජිව්හාතොපි කායතෙ පි මනකොපිති ඉමෙසු
 ජිපු ධානෙසු දන්නො සන්නො නිබ්බුතො පරිනිබ්බුතො තෙතාහ
 අත්තදත්තානති; සමාතිනානති දුට්ඨොපි සමාධිනා සමාතිතං; ඉතිස
 මානානති විහරමානං;¹¹ බ්‍රහ්මසපේති සෙට්ඨිපපේ අමතපපේ¹² නිබ්බා
 නපපේ; විත්තස්සපසමෙ¹³ රත්තානති පඨමස්සානෙන පඤ්චවිවරණානති
 පුපසමෙඤ්ඤා¹⁴ දුතිස්සානෙන විතක්කවිවාරෙ තතිස්සානෙන

1. හප්පිනාගො. s.	7. මහනන්නති b.
2. පඨම s.	8. බ්‍රහ්මිත්තානති b. බ්‍රහ්මනන්නති s. බ්‍රහ්මනන්නති, l.
3. කතාඤ්ඤා උත්තාරිමා. b.	9. උත්තාරරුකබ්බමුස්සෙස්ස වා පමිත්තති. b.
4. නිරොදකානි, s.	10. (මානුස්සංගනකා) b. වාපි s.
5. දපපන්නො. s. දපන්නො. b	11. විසාදමානං. b.
6. උපමිමා උපමිකමා b. s.	12. විත්තස්සපසමෙ b.
	14. පුප. b.

පීඨිං. චතුස්ථිකානෙන සුඛදුක්ඛං. වූපසමෙකාං නසමිං. චිත්තසංසුප්පසමෙ රතං. අභිරතං; නාමසංනාතිති කායෙන නාමසංනාති වාචාය නාමසංනාති මනසා නාමසංනාති ධම්මානුධම්මපටිපත්තිසා. නාමසංනාති සක්කරොනාති ගරුකරොනාති¹; සබ්බධම්මානපාරගුනාති සබ්බසංඛිකායතනධාතුධම්මානං. අභිඤ්ඤාපාරගු පරිඤ්ඤාපාරගු පසාන පාරගු භාවනාපාරගු සච්ඡිකිරිසාපාරගු සමාපත්තිපාරගුනි ඡ්ඛේධෙන පාරගමනෙන පාරගතං. පාරප්පත්තං. මස්සප්පත්තං;² දෙවාපි නං. නාමසංනාතිති දුක්ඛප්පත්තා සුඛමුද්දාචප්පත්තාදයො සුඛප්පත්තා ච සබ්බෙව දසසහස්සවක්කවාලවාසිනො දෙවාපි තුලෙන නාමසංනාතිති³ ඉති මෙ අරහතො සුනානාති ඉති මයා චතුති කාරණෙති අරහාති ලද්ධවොහාරානං. තුළුභාසංයෙව සනාතිනෙ සුතනාති දීපෙනි; සබ්බසංසොජ්ඣාතිනානාති සබ්බාති දසපිඨසංයොජ්ඣාති අභික්කන්තං; චනා නිබ්බන්ධාගන්තාති⁴ නිලෙසවන්තො නිබ්බන්ධං නිලෙසවන්තරිතං. නිබ්බන්ධං ආගතං සමප්පත්තං; කාමෙති නොක්කමමරනානාති දුට්ඨෙති කාමෙති නික්කන්තන්තා පඤ්ඤා අට්ඨ සමාපත්තිසො චන්ත්තාරො ච අරියමග්ගා කාමෙති නොක්කමම නාම තස්ස රතං. අභිරතං; මුත්තං සෙලාම කාසාවනාති⁵ සෙල ධාතුතො මුත්තං. කඤ්ඤානසද්ධං; සබ්බෙ අවමරුචීති සබ්බසන්නෙ අභික්කමිකා පටිත්තරුචි;⁶ අට්ඨමකං. හි අභික්කමිකා පටිත්තරුචි තාය සොතාපන්නො අවමරුචි නාම, සොතාපන්නං. අභික්කමිකා පටිත්තරුචිතාය සකදුගාමි-පෙ-බ්බන්ධං.⁷ අභික්කමිකා පටිත්තරුචිතාය පට්ටෙකමුද්දො, පට්ටෙකමුද්ධං. අභික්කමිකා පටිත්තරුචි තාය සමමාසමුද්දො අවමරුචි නාම; හිමවා චඤ්ඤා⁸ සිද්ධිවසෙනි⁹ යථා හිමවා පඤ්ඤාපඤ්ඤා පඤ්ඤානෙ අභිරොවති එවං. අභිරොව තිති අස්සො; සමමනාමොති තච්ඡිකාමො භුත්තාමො ආභං.¹⁰ අකාරණෙනෙව නාගොති එවං. අවිනිවර්තනාමො; භොරමමනාති සුච සිලං. අමිඨිංසාති කරුණා ච කරුණාපුඤ්ඤාගො ච; පාද නාගස්ස නෙ දුට්ඨෙති තෙ බුද්ධිනාගස්ස දුට්ඨෙ පුරිමපාද; නසොති ධුතසමාදානං;¹¹ මුක්ඛමිච්ඡිකාති අරියමග්ගසිලං; චරණා නාගස්ස නාසපරෙති තෙ බුද්ධිනාගස්ස අපරෙ මෙ පච්ඡිමපාද; සද්ධාගසස්සාති සද්ධාම යාය සොඤ්ඤාය සමන්තාගතො; උපෙක්ඛාසසද්ධානවාති ඡ්ලධතු පෙක්ඛාමයෙති සෙතදන්නෙති සමන්තාගතො; සති හිමාති යථා නාගස්ස අධුතපට්ටෙකෙ සිරාජ්ජානං.¹² හිමා පතිට්ඨා එවං. බුද්ධිනාගස්ස සොරවමාදීනං ධම්මානං සති; තෙන¹³ මුත්තං. සති හිමාති, සිතෙ පඤ්ඤාති යථා ගජචිනාගස්ස සිරො උත්තමධුතං.¹⁴ එවං. බුද්ධි

1. සක්කරෙනාති, s. ගරුකරෙනාති, b.

6. පටිත්තරුචිතාය, l.

2. පාරප්පත්තං මස්සප්පත්තං, h.

7. අනාගාමි විණ්ණසවංසබ්බං, b.

3. නාමසංනාති, b. s. 8. සිමවාඤ්ඤා, b. s.

12. පට්ටෙක, b හිතසමිං, s.

4. නිබ්බන්ධං, s. l.

9. සිද්ධිවසෙනාති, s.

13. ධම්මානං පතිට්ඨපට්ඨනං, b.

5. කාසාවනාති, s. 10. ආභං, s. 11. චන්තසමාදානං, s. 14. උත්තමධුතං, b.

නාගස්ස සබ්බසුද්දාසසුද්දාසං; තෙන හි සො සබ්බමෙව ජානාති
 තෙන වුත්තං සිරෙ පඤ්ඤාති; විමංසා බම්මවිනානනාති යථා හත්ථි
 නාගස්ස අග්ගසොණේධා¹ විමංසා නාම ගොති සො තාය ඵදබ්බුද්ධකං
 බාදිතබ්බාමාදිතබ්බාසුචි විමංසති තතො පභාතබ්බං පජ්ඣති ආදා
 තබ්බං ආදියති එවමෙවං² බුද්ධිනාගස්ස බමමකොට්ඨාසපරිචේද
 ඤ්ණසංඛාතා බමමවිනානනා විමංසා; තෙන හි ඤ්ණේන සො හබ්බා
 හෙබ්බා³ ජානාති තෙන වුත්තං විමංසා බමමවිනානනාති; බම්ම
 කුච්ඡසමාවාපොති⁴ බමමො වුවචති චතුස්ථිකානසමාධි කුච්ඡ
 යෙව සමාවාපො කුච්ඡසමාවාපො⁵ සමාවාපො නාම සමාවාප
 නට්ඨානං බමමො⁶ කුච්ඡසමාවාපො⁷ අස්සාති බමමකුච්ඡසමා
 වාපො⁷ චතුස්ථිකානසමාධිසමං සිතස්ස හි තෙ⁸ තෙ ඉද්ධිවිධාදි
 බමමා ඉජ්ඣන්ති තස්මා සො කුච්ඡසමාවාපොති⁷ වුත්තො;
 විවෙකොති කායචිත්තඋපධිවිවෙකො; යථා නාගස්ස වාලධි මකඝිකා
 වාරෙති එවං තථාගතස්ස විවෙකො ගහට්ඨපබ්බජ්ජෙන වාරෙති
 තස්මා සො වාලධීති වුත්තො. ක්කාසිති දුට්ඨෙන ක්කාතෙන ක්කාසී;
 අස්සාසරණොති නාගස්ස හි අස්සාසපස්සාසා පිය බුද්ධිනාගස්ස
 ඵලසමාපනති තත්ථ රතො; අස්සාසපස්සාසෙති පිය තාය පිනා න
 වත්තතිති අත්ථො; සබ්බස්මි සංවුද්ධාති සබ්බවාරෙසු සංවුද්ධො;
 අනවජ්ජාතිති සමවාආජ්චෙන උප්පනාතොජ්ජනාති;⁹ සාවජ්ජාතිති
 පඤ්ඤාපිබ්බමිච්ඡා¹⁰ ජීවවසෙන උප්පනනාති;¹¹ අණ්ණං පුලිත්ති බුද්ධ
 කඤ්ඤා මහත්තඤ්ඤා; සබ්බං ඡේධානා බන්ධනාති සබ්බං දසවිධමපි
 සංයොජ්ජනං ඡිද්ධිනා; න උපලිප්පති¹² ලොකෙතාති ලොකෙන
 සද්ධං තණ්හාමානදිට්ඨිලෙපෙති න ලිප්පති; මහගිතිති¹³ මහා අග්ග;
 විඤ්ඤාති දෙසිනාති ඉධ පටිසම්භිද්දප්පතො කාළද්ධිසේරෙ
 විඤ්ඤා පණ්ඩිතො තෙන දෙසිතාති අත්ථො; විඤ්ඤාසනාති¹⁴ මහා
 නාගා නාගං නාගෙන දෙසිතනාති උද්ධිසේරනාගෙන දෙසිතං
 බුද්ධිනාගං ඉත්තරෙ බිණ්ණසවා¹⁵ නාගා විජානිස්සන්ති; සජ්ජරං විජ්ඣං
 පජිතිබ්බස්සතිති බොධිපලලබ්බා කිලෙසපරිතිබ්බාතෙන පරි
 තිබ්බුත්තො යමකසාලනතරෙ අනුපාදිසෙසාය නිබ්බානධාතුසා පරි
 තිබ්බාසිස්සති; එවං පටිසම්භිද්දප්පතො උද්ධිසේරෙ සොලසති
 ගාථාති චතුසමධියා පදෙති දසබලස්ස වණ්ණං කපේතො දෙසනං
 නිට්ඨාපෙසි හගවා අනුමොදි, දෙසනාවසානෙන චතුරාසිතිපාණ
 සහස්සාති අමතපානං පිටිංසුති.

1. සොණ්ඩාඅග්ගෙ සොණ්ඩා, l. සොණ්ඩා s.	8. හි, s.	10. සත්තවිධ b.
2. එවමෙව, b, s.	9. උප්පනනාති හොජ්ජනාති, s.	
3. ඤ්ණේන සෙවිතබ්බා සෙවිතබ්බ, b.	11. උප්පනනාතොජ්ජනාති, b.	
4. බම්මකුච්ඡසමාවාපොති b s. සමාවාපොති l.	12. ඡිද්ධිනාන b. නුපලිප්පති b.	
5. කුච්ඡසමවි සමානපො කුච්ඡසමානපො b s. සමාවාපො, l.	13. නලිමාති	
6. නාම. s. සමානපොනාම. b. සමානපනට්ඨානං, b, s.	මහාගිතිති, b.	
7. සමානපො b, s. සමාවාපො, l.	14. විඤ්ඤාසනාති, b. විඤ්ඤාසනාති, s.	
	15. බිණ්ණසවා, s.	

විවිසංඝාරාති¹ අලාසසලාපවසෙන විවනානෙව; සො වා පනිසං
මාදිසොති යො වා පනසෙසු²මයා ආදිසො සමමාසමවුදොයෙව
අවසං පුග්ගලෙසු³ පමාණං ගණිතයනාති අපෙඨා; ඛිඤ්ඤාති⁴ ගුණ
බණනං පාපුණාති; ඉමෙ වො ආනිඤ්ජ ජ පුග්ගලාති වෙ සොරතා
වෙ අධිගත⁵කොධිමානලොභධිමා වෙ අධිගතකොධිමානවිජිංසා
රාති⁶ඉමෙ ජ පුග්ගලා; ගතිනති ඤ්ණගතිං; එකබ්බතිනාති එකෙ
කෙන⁷ ගුණවෙනන හිනා; පුරාණො⁸ සිලෙන විසෙසී අහොසී
ඉසිදත්තො පඤ්ඤය, පුරාණස්ස⁹ සිලං ඉසිදත්තස්ස පඤ්ඤධ්මානෙ
සිතං ඉසිදත්තස්ස පඤ්ඤ පුරාණස්ස⁷ සිලධ්මානෙ සිතාති⁵.

6. 5. 3.

තතිසෙ දුලිඤ්ඤනති දුලිදදහාවො; කාමගොගිගොති කාම
භුඤ්ජනකසත්තස්ස;⁹ අස්සකොති අත්තනො සත්තකෙන රහිතො;
අනාලිහිසොති න අසෙඨා;¹⁰ ඉණං ආදිසති¹¹ ජිවිතුං අසකො
තො ඉණං ආදිසති; වඩ්ඪිං පටිසුණාති¹² දුතුං අසකොතො
වඩ්ඪිං දසසාමිති පටිජානාති; අනුමරණාදිති නිනති පරිසමජ්ඣගණ
මජ්ඣාදිසු ආනපට්ඨපන¹³ පංසුමතිරණාදිති විපසකාරං පාපෙනො¹⁴
පච්ඡෙනා පච්ඡෙනා අනුබ්බනති; සද්ධා නිජිති ඔකප්පනකසද්ධා
මත්තකමචි නජි; හිරි¹⁵නිජිති හිරියනාකාරමත්තකමචි නජි;
බන්ධනසං නිජිති භායනාකාරමත්තකමචි නජි; විජිං නිජිති
කාසිකවිරියමත්තකමචි නජි; පඤ්ඤා නිජිති කමමස්සකතපඤ්ඤා
මත්තකමචි නජි; ඉණාදුහස්මිං වදුමිති ඉණගහණං¹⁶වදුමි; මා මං
ජඤ්ඤාති මා මං ජානාතු;¹⁷ දුලිඤ්ඤං දුක්ඛනති ධනදුලිදදහාවො
දුක්ඛං; කාමලාභාගිජපටිනනති කාමලාභං පට්ඨයනං;¹⁸ පාපකම්මො
විනිවජ්ජසොති¹⁹පාපකමවට්ඨකො; සංසප්පනිති පරිච්ඡිද්ධාති; ජානනති
ජානනො; සස්ස විපට්ඨසාරජාති යෙ අස්ස විපට්ඨසාරතො ජානා;
සොතිමඤ්ඤානරනති එකං තිරවජානගොති; දදං විතං පසාද
සනති විතං පසාදෙනො දදමානො; කමගොගිගොති ජයගො
ගො අනපරාධගො²⁰ගොති සරමෙසිගොති සරවාසං පරිජය
සත්තස්ස වසමානස්ස වා; වාගො පුඤ්ඤං පට්ඨතිති වාගොති
සංඛං ගතං පුඤ්ඤං පට්ඨති;²¹ වාගො²² පුඤ්ඤනති වා පාඨො;
පතිට්ඨිනාති පතිට්ඨිතසද්ධා නාම සොනාපනස්ස සද්ධා; කිට්ඨිගොති
හිරිසමප්පත්තවිතො; නිරාමිසං සුඛනති නිශ්චි ක්කානාති නිසංසං

1. විවිසංඝාරාති. b. s. 8. හිතනති. l. 14. හිරි. s. 15. ඉණගහණං. b. s.

2. පනඅපඤ්ඤාති. b. s. 9. භුඤ්ජනකසත්තා. l. s. භුඤ්ජනකසත්තස්ස. b.

3. වො අසකසො b. 10. අනාලිහිසොති අනලො b. 16. ජඤ්ඤාති. b. s. ජානනතු s.
පමා සෙවඅසසසො. s. අනවිසකොති න අපෙඨා. [පට්ඨයෙනන l.

4. අවිත, b. 11. පටිසුණාති. b. s. 17. පච්ඡෙනනානං. b. පච්ඡිද්ධනානං. s.

5. එසෙකො. s. 12. පරිසමජ්ඣාදිසු ආවාසෙඨපන b. 19. ධිතමො b ධිතොගො. s.

6. පුරුෂණො. s. 18. පාපකම්මවිනිවිධි සොති b. සමමො. s. 20. වඩ්ඪති. b.

7. පුරුෂස්ස. s. 13. පාපපනො. s. 21. මාගො. s.

උපායන් නකසුබං; උපෙඛනති වතුප්පකානුපෙක්ඛං; ආරද්ධවිජි
 සොති පරිපුණ්ණපගගතිනවිරියො;¹ ක්කානාති උපසමපජ්ජාති වග්ගා
 රිජ්ඣානාති පඤ්ඤා; එතොදි නිසංකො සංකොති එකග්ගවිග්ගො
 ඤ්ණසන්ති² ව සමනනාගතො; එවං³ ඤ්ඤා සථාගුනනති එවං⁴
 එතතකං කාරණං යථාසභාවං ජාතිනා; සබ්බසංඤ්ඤාජනකඛ්ඤෙති
 නිබ්බානො; සබ්බසොති සබ්බාකාරෙන; අනුපාදුසාති අගගෙනා;
 සමමා විග්ගං විමුච්චතීති ඉදං වුත්තං භොති සබ්බසංයොජනකඛ්ඤ
 සංඛාතෙ නිබ්බානෙ සබ්බසො අනුපාදිසිති සමා ගෙතුනා නයෙන
 මග්ගවිග්ගං විමුච්චති; එනං⁵ ඤ්ඤා සථාගුනං සබ්බසංයොජනකඛ්ඤ
 සන්තිපි පාළිං ලිඛනති⁶ තස්ස එතං සබ්බසංයොජනකඛ්ඤසංඛාතං
 නිබ්බානං යථාගුතං ඤ්ඤාති අපො; පුරිමපච්චමෙති පන සද්ධිං න
 සංසිටියති;⁷ තස්ස සමමා විමුත්තනස්සාති තස්ස සමා විමුත්තනස්ස ඛිණා
 සවස්ස; ඤ්ණං මෙ භොතීති පච්චවෙකඛනඤ්ණං භොති; නාදිනොති
 නංගණිතස්ස; අකුප්පාති අකුප්පාරමමත්තො කුප්පකාරකානං⁸
 කීලෙසානඤ්ඤා අභාවෙන අකුප්පා; විමුත්තතීති මග්ගවිමුත්තතීපි එල
 විමුත්තතීපි; හවසංයොජනකඛ්ඤෙති හවසංයොජනකඛ්ඤසංඛාතෙ
 නිබ්බානො; හවසංයොජනානඤ්ඤා බ්බසෙන උපානතතො.⁹ එනං ඛො
 පජමං ඤ්ණනති එතං මග්ගඵලඤ්ණං පරමං¹⁰ ඤ්ණං නාම; සුඛ
 මනුෂ්‍යතරනති එතදෙව මග්ගඵලසුඛං අනුත්තර¹¹ සුඛං නාම; ආන
 ඤාමුත්තමනති සබ්බසං අනණ්ණානං¹² ඛිණාසවො උත්තමඅනණ්ණො
 තස්සා අරහත්තඵලං ආනණ්ණමුත්තමනති අරහත්තඵලෙන දෙසනාස
 කුටං ගණති; ඉමසමිං¹³ සුත්තෙ වට්ටමෙව කපෙඤ්ඤා¹⁴ ගාථාසු වට්ටපි
 වට්ටං කපිතනති.

6. 5. 4.

වතුප්ප මෙතිසුති මෙතිරවේදි; සහජාතිසන්ති¹⁵ එවං නාමකෙ
 නිගමෙ; මහාමුඤ්ඤාති ධම්මසෙනාපතිස්ස කතිට්ඨිභාතිකො; ධම්මෙ¹⁶
 යොගො අනුයොගො එතෙසන්ති ධම්මසොගා¹⁷ ධම්මකපිකානං එතං
 නාමං; ක්කායන්ති¹⁸ ක්කායි; අපසාදෙනති¹⁹ සමෙට්ඨනි බිපනති;²⁰
 ක්කායන්ති විනෙතනති; පජ්ඣාසන්ති ආදීති උපසග්ගවසෙන
 වච්ඡිතාති; කිං භිමෙ²¹ ක්කායන්ති; කිං නාම ඉමෙ ක්කායන්ති; කිනති
 මෙ ක්කායන්ති කිමත්ථං ඉමෙ ක්කායන්ති; කථං භිමෙ ක්කායන්ති
 කෙන කාරණෙන ඉමෙ ක්කායන්ති; අමනං බාහුං කාසෙන
 එසිසිමා²² විහරන්ති ආදීති²³ මරණවිරහිතං නිබ්බානාබාහුං සක්ඛාය

1. සබ්බසංයොජනකඛ්ඤෙති

9. පරම. b. s

17. ක්කායන්ති. l.

2. කම්මසංයොජනකඛ්ඤෙති. s. 10. අනුත්තරං. b

18. අපසාදෙනති. b.

3. එතං. s. 11. අනණ්ණ, සබ්බසංයොජනං. b. සං. ආනණ්ණං. s. ආනණ්ණං. l.

4. එවං. s. 12. ම. b. s.

19. නිං. සන්ති. b.

5. පාළිං. ලිඛිතං. b. පාළිං. s. l. i3 කපිතං. b.

20. කිමෙම. b.

6. සද්ධිං. s. සවිසති. b. 14. සං. ජාතිසන්ති b. සඤ්ඤාතිසන්ති. s.

7. කාරණං. b. 15. ධම්මො. b.

21. පුට්ඨිමා. b. s.

8. උපනතො. b. 16. ධම්මසොගො. b.

22. නති. b. l.

කමමධ්‍යානං ගහෙනා විහරන්තා¹ අනුක්කමෙන තං නාමකායෙන
 පුඤ්ඤා විහරන්ති; ගමිතීරං² අනුපදන්ති ගුලං පටිවර්තනං ඛනිධාතු
 ආයතනාදිඅත්ථං; පඤ්ඤා අනිවිජ්ඣා පස්සන්ති සහ විපස්සනාය
 මග්ගපඤ්ඤා අනිවර්තීන්තා³ පස්සන්ති; ඉමසම් පනෙත්⁴ සමමසන
 පටිවෙධපඤ්ඤාපි උග්ගහපරිපුච්ඡාපඤ්ඤාපි වට්ටතිසෙවාති.

6. 5. 5.

පඤ්චමෙ සන්තං වා අජකිත්තන්ති නිග්ගහිතෙහ විජ්ජමානං;
 ලොහොති ආදිති තිණි අතුසලමුලානි දස්සිතාති; ලොහධම්මානි
 ආදිති තංගමපසුත්තකධම්මා⁵.

6. 5. 6.

ජවෙධි කායසංකප්පසන්ති කායචාරස්ස දුස්සන්කාරණං;⁶ සෙසං
 යෙපි⁷ එසෙව නයො. ඉමෙසු චිත්ත සුත්තෙහසු පටිවෙකිනා ව කපිතො.

6. 5. 7.

සත්තමෙ මුඤ්ඤාචාති වුත්ථුකමචරිතවාසො; කිත්තඤ්ඤාසොති
 වතුති මගෙහි කත්තඤ්ඤා කතා සිත්තො; ඛනිධානායොති ඛනිභාරං.
 කිලෙසභාරං අභිසංඛාරභාරඤ්ඤා ඔනාරෙකා සිත්තො; අනුප්පත්තසං
 දකේථාති⁸ සද්දේවා වුට්ඨති අරහත්තං තං පත්තොති අත්ථො; පටිකිංණි
 හවසංසොජනොති බිණ්හවඛකිත්තො; සමමදඤ්ඤා විමුත්තොති
 සමමා හෙතුනා කාරණෙන ජානිතා විමුත්තො; නස්ස න එවං
 හොති අත්ථි මෙ සෙසස්සාති වාති ආදිතිපි⁹ සෙසස්ස සෙසස්සාහම
 සමිති මානාදසො නයො මානා පටිකිත්තො න හි බිණ්හවස්ස අත්ථි
 මග්ගං සෙසස්ස අත්ථි සද්දේවා අත්ථි හිත්තොති මානො හොති;
 නත්ථි මෙ සෙසස්සාති ආදිතිපි තෙසෙව පටිකිත්තො න හි බිණ්හ
 වස්ස අහමෙව සෙසස්ස අහං සද්දේවා අහං හිත්තො අඤ්ඤා සෙසස්සා
 දසො නත්ථි එවං¹⁰ මානො හොති; අවුරපකකනෙහසුති¹¹ අර
 හත්තං ව්‍යාකරිතා අවුරස්සෙව¹² පකකනෙහසු; අඤ්ඤං ව්‍යාභි
 භේනනීති අරහත්තං කථෙති; හසමානානා මඤ්ඤා අඤ්ඤා¹³
 මාභිභේනනීති හසමානා විස කථෙති; විභානං ආපජ්ජනීති
 දුක්ඛං ආපජ්ජනීති. න උසෙසසු න ඔමෙසු සමත්තෙ නොපනිසා
 රෙති¹⁴ එත්ථ උස්සාති උස්සිතා සෙසස්සගුලා; ඔමාති හිත්තා; සමත්තොති
 සද්දේවා; ඉති¹⁵ ඉමෙසු තීප්පි සෙසස්සිනසද්දේවසු බිණ්හවා මානෙන න
 උපනිස්සරෙන උපනෙති න උපගච්ඡන්ති අත්ථො; බිණ්හ සඤ්ඤා
 තීති¹⁶ බිණ්හ තෙසං ජාති; මුඤ්ඤා ඔහමවිසෙති වුත්ථං මග්ගවුහම
 වරිතං; වරනති සඤ්ඤාජනවිපසමුත්තොති සබ්බසංයොජ නෙති විපස
 මුත්තා¹⁷ හුතා වරති; සුත්තෙපි ගාථායපි¹⁸ බිණ්හ වොව කපිතො.

1. විහරන්ති s.	7. පදමයෙපි s.	13. මඤ්ඤා b. l.
2. ගමිතීරං s.	8. අනුපත්ත b.	14. න උපනිසරෙති l
3. හහවිපස්සනාය පටිවිජ්ඣන්ති b	9. ආදිති b.	15. සද්දේවා s
4. පත්තෙත්ථ b. පන අත්ථෙ s.	10. න එවං s. [ඉතිපාති]	16. බිණ්හජාතිති b.
5. සමෙසුත්තකා ධම්මා b.	11. "අවුරපකකනෙහ"	17. විමුත්තා b. s.
6. දුස්සන්කාරං b.	12. අවුරං යෙව b.	18. සමිති, b.

6. 5. 8.

අධ්මෙ හතුපනිසං¹ භෝගීති තතඋපනිසංයං² භෝගි; සීල විපනනාසාති විපනනසීලයං; සඨාභුතං ඤාණදස්සනනනි තරුණ විපස්සනාඤාණං; නිබ්බිදු මිත්භෝගි එත් නිබ්බිදු බලවවිපස්සනා; විරහො අරියමග්ගො; මිමුතනිඤාණදස්සනනනි එත් විමුතනිති අරහත්තඵලං; ඤාණදස්සනනනි පච්චෙක්ඛනඤාණං; උපනිසංස සමපනතං භෝගීති සමපනතඋපනිසංයං³ භෝගි; ඉමස්මිං සුනෙත සීලානුරක්ඛනඉන්ද්‍රියසංචරො කපිතො;

6. 5. 9.

නවමෙ කිත්තාවධාති කිත්තකෙන; අස්සුතඤ්ඤවධාති අඤ්ඤසමි. කාලෙ අස්සුතපුබ්බං; හි සමෙමාසං ගච්ඡන්තිති විතාසං න ගච්ඡන්ති; ථෙව්නසා⁴ සමපුච්ඡපුබ්බාති විනෙතන පුසිතපුබ්බා; සමුද්චරන්තිති මනෝචාරෙ චරන්ති; අවිඤ්ඤානඤ්ඤ මිජ්ජානාතීති අඤ්ඤසමි. කාලෙ අවිඤ්ඤාතකාරණං ජානාති; පටිසංසුණාතීති චලඤ්ඤති කථෙති; ඤෙසෙතීති පකාසෙති; පරං වාචෙතීති⁵ පරං උග්ගණ්ණාපෙති; ආගනාගමාති දිසාදිසු යො කොච ආගමො ආගතො එතෙසන්ති ආගතාගමා; බම්බිබ්ගති සුත්තපිටකධරු;⁶ මිනසබ්ගති විනාසපිටක ධරු; මානිසාබ්ගති වෙපාතිමොක්ඛධරා; පටිසුච්ඡන්ති අනුසන්ති පුබ්බාපරං පුච්ඡති; පටිපඤ්ඤාතීති ඉදඤ්චිදඤ්ච පුච්ඡස්සාමිති පරිතුලති පරිච්ඡද්දති; ඉදං හගෙන කථනති හනෙන⁷ ඉදං අනුසන්තිපුබ්බාපරං කථං භෝගීති පුච්ඡති; ඉමස්ස කිසෙමාති ඉමස්ස භාසිතස්ස නො අත්ථොති පුච්ඡති; අමිමපනති අවිචරිතං; මිචරන්තිති පාකටං කණෙනති; කබ්බාච්චාතිඤ්ඤති කබ්බාය කාරණභුතෙසු; තත්ථ යස්මිං ධම්මෙ කබ්බා උපපජ්ජති සෙව ච කබ්බාධ්මානීයො⁸ නාමාති වෙදිතබ්බො.

6. 5. 10.

දසමෙ භොගාධිප්පාසාති භොගසංහරණත්ථං⁹ ධම්මාධිප්පායං පටිත්තඅඤ්ඤාසංයං; පඤ්ඤාපටිච්චාති පඤ්ඤාචනෙතා හවෙය්සාමාති එටං පඤ්ඤාත්ථාය පටිත්තුපටිච්චාරු; අයමෙව නෙසං විචාරෙ විනෙත උපවිචරති; බලාධිබ්බානාති¹⁰ බලකායාධිධ්මානා; බලකායං හි ලද්ධා තෙ ලද්ධපනිධ්මා නාම භොගනි. පඨමිහිනිවෙසාති පඨවි සාමිනො¹¹ හවිස්සාමාති එටං පඨවිඅත්ථාය කතවිත්තාහිනිවෙසා; ඉස්සපිසපිසොසානාති රජ්ජාහිසෙකපරියොසානා; අහිසෙකං හි පඤා තෙ පරියොසානප්පත්තා නාම භොගනි; ඉමිනා නයෙන සබ්බත්ථ අත්ථො වෙදිතබ්බො. යෙසපදෙසු පනෙත්ථ අයමධිප්පායො බ්‍රාහ්මණා තාව¹² මනෙත ලභිනා¹³ ලභිනා ලද්ධපනිධ්මා නාම භොගනි, ගහපතිකා යංකිඤ්චි සිප්පං, ඉත්ථි කුලද්‍රයජ්ජසාමිකං සුත්තං, මොර යංකිඤ්චි ආවුබ්බත්ථං, සමණා සිලෙ¹⁴ පරිපුණ්ණො

1. හතුපනිසං s 4. මෙතසො l. 9. සංහරණත්ථං s-10 ප්ලාධිධ්මානාති b.
 2. හතුපනිසංයං s 5. "පරෙසං වාචෙති" පාළි 11. පඨමිසාමිනො, s
 හතඋපනිසංයං b. 6. සුත්තකපිටකධරා b. s. 12. නාමිනෙ l.
 3. උපනිසංයො b. 7. කථනති l-8 ධානිසො b 13. මනෙත b s-14. සීල b, s.

ලදාපතිට්ඨා නාම භොතනි; තසමා මහනාගිට්ඨානානි ආදීනි වුත්තානි,
 බ්‍රාහ්මණානඤ්ච යඤ්ඤං යජ්ඣාමාති චිත්තං අභිනිවිසති බ්‍රහ්ම
 ලොකෙ පතෙත පරියොසානප්පත්තා නාම භොතනි තසමා භෙ
 සඤ්ඤායිනිවෙසා බ්‍රහ්මලොකපටිසොසානානි වුත්තා. කම්මන්ත
 කරණත්ථාය මනො එතෙසං අභිනිවිසතිනි කම්මන්තායිනිවෙසා;
 කම්මෙ නිට්ඨිතෙ පරියොසානප්පත්තා නාම භොතනිනි නිවෙසන
 කම්මන්ත¹පටිසොසානා; සුට්ඨිසාධිප්පාසානි පුරිසෙසු පවත්තආරක්ඛා
 සයා;අලඛකාරත්ථාය මනො උපවිවරති එතිස්සාති අලඛකාරරූපවිමානි;
 අසපතනි² හුත්වා එතිකාව සරෙ වසෙය්‍යන්ති එවමස්සා චිත්තං
 විනිවිසතිනි අසපතනිවිනිවෙසා;³ සර්වාසිස්සරියෙ ලද්ධි පරියො
 සානප්පත්තා නාම භොතනිනි ඉසසපිසපටිසොසානා;⁴ පරහණ්ඩස්ස
 ආදුතෙ අධිප්පායො එතෙසන්ති ආදුතාධිප්පාසා; ගහතෙ නිලිය
 නට්ඨාතෙ එතෙසං මනො උපවිවරතිනි ගහනුපවිමානි; අනි
 කාරත්ථාය එතෙසං චිත්තං විනිවිසතිනි අනිකාරවිනිවෙසා;⁵ අදස්ස
 නප්පත්තා පරියොසානප්පත්තා භොතනිනි අදස්සනිපටිසොසානා;
 අධිවාසනකම්මන්තියඤ්ච සුචිතාවසිලෙ ච අධිප්පායො එතෙසන්ති
 ඛනනිසොරවවාධිප්පාසා; අතිඤ්චනභාවෙ නිග්ගහණභාවෙ එතෙසං
 චිත්තං විනිවිසතිනි ආකිඤ්චඤ්ඤායිනිවෙසා⁶; නිබ්බානප්පතෙත⁷ පරි
 යොසානප්පත්තා භොතනිනි නිබ්බානපටිසොසානා.

6, 5, 11.

එකාදස්මෙ සමබ්ගහණානි සුට්ඨි ගණනිත්වා; ජඛගමානං පාණා
 නන්ති පඨවිතලවාරිතං සපාදකපාණානං; පදන්තානිති පදනි;
 සමොධානං ගවජනනිති ඔධානං පකෙඨපං⁸ ගවජනනි; අග්ග
 මක්ඛාසනීති සෙට්ඨං අකධායනි; බබ්බජ්ජාසකොති බබ්බජනිණ්වෙජ
 දකො;⁹ ඔබ්බනානීති ගෙට්ඨාමුඛං විබ්බනානි;¹⁰ නිදබ්බනානීති උභොති
 පසෙසති වුත්තානි; නිවෙජදෙනීති¹¹ බාහාය වා රුකෙඛ වා පහරනි;
 අමබපිණ්ඩිසානි අමබඵලපිණ්ඩියා; චණ්ඩුපනිබ්බනානිති¹² වණ්ඨො
 උපතිබ්බනානි වණ්ඨො වා පතිට්ඨිතානි; නදඩ්ඝානි හවනනිති
 වණ්ඨොනුවත්තකානි හවනනි; අමබපිණ්ඩිදණ්ඩකානුවත්තකානි හවනනි
 නිවි අප්ථො; කුබ්බිත්ථානොති¹³ බුදුකරුජානො පකතිරුජානො වා.

6, 5, 12.

වාදසමෙ සබ්බසොති සබ්බෙසු; සත්තෙසු විහාරෙසු¹⁴ සත්තෙසු පරි
 වෙණෙසු; පටිභාසනීති පරිභවති හයං උපදංසෙති; විහිංසනීති
 විහෙරෙති; විතුදනීති විජ්ඣති; රොසෙති වාචාසානි¹⁵ වාචාය

1. කම්ම. 1. 7 නිබ්බානප්පත්තා b ප්පත්තා s. 10. ගෙට්ඨාමුක්ඛානි b.
 2. අසපතනි. 8. උපතිපකම්ප. b. 11. නිවජාපදනිති b. s.
 3. අභිනිවිසතිනි අසපතනිනිනිවෙසා b. පඨිඅභිනිවෙසා s. 12. වණ්ඨොපනිබ්බනානිති s.
 4. භොතනි³ b. l. 9. පබ්බජ b s. 13. බුදුරුජානොති b.
 5. අභිනිවිසතිනි අනිකාරාසිනිවෙසා b. s. 14. ආවාසෙසුති s. 15. රොසෙතිනි b.
 6. නිග්ගහණ භාවෙ චිත්තං එතෙසං අභිනිවිසතිනි අතිඤ්චනාසිනිවෙසා b.

සට්ටෙති; පක්කමනීති දිසා පක්කමනති; නිසංකිභනීති න පතිට්ඨ
භනති; ජිඤ්චනීති ජට්ඨෙනති විසංජේජනති;¹ පබ්බාජේජනාමාති
නිසංජේජනාම; භන්දුති වට්ඨසංගහෙත්ති පාතො; අලනති යුත්ත
මෙතං යං තං පබ්බාජේජනනි අත්ථො; කිංගො ඉමිනාති කිං
තච ඉමිනා² ජාතිභුමියං වාසෙන;³ නිරදසසිං සකුණනති දිසාකාකං;
මුඤ්චනීති දිසා දසසනත්ථං විසංජේජනති; සාමනනාති අවිදුරෙ;
සමනනාතිපි පාඨො සමනනනොති අත්ථො; අභිනිවෙසොති පඨ
රිකා සිත්තසාමානං නිවෙසො; මූලසනනානිකානනති මූලානං
නිවෙසො; ආලොකනාදිකාති තණ්ඩුලාලොකකසං භත්ත පච්චනාදිකා;⁴
මුද්දං මුච්චනති මුද්දමකිකාති කථං දණ්ඩකමට්ටුං; අනෙලකනති⁵
නිදොසං; න ච සුදං⁶ අඤ්ඤමඤ්ඤකං ඵලාති හිංසනීති අඤ්ඤ
මඤ්ඤකං කොට්ඨාසෙ ඵලාති න හිංසනති අත්තනො කොට්ඨාසෙ⁷
මූලං වා කචං වා පත්තං වා ජිඤ්ඤනො නාම නත්ථි අත්තනො
අත්තනො සාමාය හෙට්ඨා පතිනානෙව පරිභුඤ්ඤනති අඤ්ඤකං
කොට්ඨාසනො අඤ්ඤකං⁸ කොට්ඨාසං පරිවත්තන්තො⁹ ගතමපි
න අමිතාකං සාමාය ඵලනති ඤ්ඤා නො බාදනති: සාවද්දත්ථං
භක්ඛිකාති කණ්ඩපපමාණෙන බාදිතො; සාවං සඤ්ඤිකාති ජත්තපප
මාණමත්තං¹⁰ ජිඤ්ඤා ජායං කන්තා පක්කමි:¹¹ සත්‍ර හි නාමාති
යො හි නාම; පක්කමිසනීති පක්කමෙනා; නාදසිති දෙවතාය ආනුභා
වෙන ඵලමෙව න ගණිති; එවං හි සා අභිට්ඨාසි; නොනුපසංකමිති
ජනපදවාසිති ගන්තො මහාරාජ රුකෙබ්බා ඵලං න ගණිති අමිතාකං
නු බො දොසො තුමිතාකනති වුත්තෙ නෙව මයං දොසො අත්ථි න
ජනපදනං අමිතාකං විජ්ඣෙ අබ්බෙවො නාම න වත්තති කෙන
නු¹² බො කාරණෙන රුකෙබ්බා න ඵලිතො සක්කං උපසංකමිතො
පුච්ඡස්සාමිති විනෙත්තො යෙන සක්කො දෙවනම්ඤ්ඤ නොනුපසං
කමි; පච්ඤෙනසිති පරිවත්තෙසි; උමමුලමකාසිති උඬා¹³ මූලං
අකාසි; අපි නු කෙතති අපි නු තච; අට්ඨිනාසෙමාති අට්ඨිතාය
ඵව; සච්ඡමිනීති සමානච්ඡමිනී¹⁴ පක්කිඨානෙ සිත්තාති; න සච්ඡමිනො
සනීති න පටිඅනෙකාසනී;¹⁵ ගේසෙගනනති¹⁶ සට්ටෙනතං;
භණ්ඩගනනති පහරනතං;¹⁷ සුගොගෙනාති නෙත්තො වුච්චනති
අකිකිති තෙසං සුඤ්ජරතාය සුගොගෙනා; නිකුඤ්ඤති සුගති;¹⁸ ඔගා
ගන තිත්ථස්ස කාරකො; විනාශගොති විකම්මනනවසෙන විතර්කො;¹⁹
සසමනීති පටිලභති; දිට්ඨිසමපනනනති දසසනසමපනනං යොතො

විසජේජනනි s	7. කොට්ඨාසෙති b s.	13. සමානච්ඡමිනී s
අත්ථො; කිං ගො ඉමිනා b	8 අඤ්ඤකං b s	14. නපට්ඨෙකකාසනි b
වාසෙනාති s	9. මිහිමා l	15. රොසනනනි b s
පච්චනාදිකා. b මුද්දමමුනි s 10. ජත්තපපමාණපනනං s	16. භත්තනං b	
අනිලකනනි l.	11. පක්කමි b.	17. අගති b
6. න ච සුදං b.	12 උඬං b.	18. මිහගරණං b

පනහනති අපේ; බන්ධනි¹ අනතනො ගුණබණ්ණනං;² සඨාමං
 සමුග්ගමාරිසුති යථා ඉමං සමුග්ගමාරිසු අනෙකාසනපරිහාසනං
 අඤ්ඤං එවරූපං ගුණබන්ධනං න වදමිති³ අපේ, න නො ආම
 සමුග්ගමාරිසුති⁴ එත් ආමජනො⁵ නාම සකජනො වුවිටිති තසො
 නනො සකෙසු සමානමුග්ගමාරිසු විතතාති පද්ධතීති හවිසානතිති
 අයමෙත් අපේ; ඡේතිපාලො ව ගොවිපෙද්ධති නාමෙන ඡේති
 පාලො ධානෙන⁶ මහාගොවිපෙද්ධති; සත්තපුරෙහිනොති රෙණුආදීනං
 සත්තනතං රුජ්ජනං පුරෙහිනො; අතිංසෙතො⁷ අතිනංසෙති එතෙ
 ඡ සත්ථාගේ අතිතංසෙ අතිංසකා අගෙසු; නිග්ගමනාති කොධාම
 ගඤ්ඤන නිර්ගමනකා; කරුණේ විමුක්තාති කරුණේඤ්ඤානෙ විමුක්තා⁸
 කරුණො ය ව කරුණාපුබ්බහාගෙ ව සීතා; සෙතොති එතෙ; අයමෙව
 වා පාඨො; න සාමුරූපං ආසිද්දෙති⁹ සාධුතාවං න සට්ඨෙය්; දිට්ඨිධර්මා
 ආසභාසිනති වාසට්ඨිදිට්ඨිගතපභාසිනං;¹⁰ සත්තමොති අරහත්ත
 නො¹¹ පට්ඨාය සත්තමො; අවිනශ්ගොති අවිගතරගො; එතෙන
 අනාගාමිභාවං පටිකම්පති; පඤ්චේද්ධො මුද්ධති පඤ්ච විපස්සනිඤ්ඤාති
 මුද්ධති; තස්ස හි තාති සකද්ගාමිං උපාදය මුද්ධති නාම ගොනති;
 විපස්සනාති සංඛාරපරිගහහඤ්ඤං; සුබ්බිධ උපසඤ්ඤාතිති පඨම
 තරංසෙව උපසඤ්ඤති; අකම්මනොති ගුණබණ්ණනෙන අකම්මනො
 අනුපහතො හුඤ්ඤා; සෙසං සබ්බත් උත්තානමෙවාති.

පඤ්චමො වග්ගො.

පඨමො පණ්ණාසකො.

ඡට්ඨස්ස පඨමෙ සොණොති සුබ්බමාලසොණපේරො; සීනවනෙති
 එවංනාමකෙ සුතානො; තස්මිං කීර පටිපාටියා පඤ්ච වඩ්ඤමන
 සතාති¹ මාපිතාති තෙසු පේරො අනතනො සප්පායවඩ්ඤමනං.²
 ගහෙතො සමණධම්මං කතොති තස්ස ආරද්ධවිරියස්ස හුඤ්ඤා වඩ්ඤ
 මනො පාදතලාති හිජ්ජංසු ඡ්ඤාති,³ වඩ්ඤමනො ජණ්ණකාතිපි⁴
 භත්තලාතිපි හිජ්ජංසු ඡ්ඤාති අගෙසු එවං ආරද්ධවිරියො විතරනො
 ඔභාසනිමිත්තමත්තකම්පි දස්සෙතුං නාසකති තස්ස විරියෙන
 කීලම්මකායස්ස වඩ්ඤමනකොටියං.⁵ පාසාණ්ඵලකෙ නිසිනාසස්ස

1. බන්ධනි s. 7. අතිසෙතො s. අතිංසකා b. අතිංසො. න l.
2. ගුණං බන්ධනං b. 8. කරුණේඤ්ඤානෙ අවිමුක්තා b. 13. සප්පායං වඩ්ඤමනං s.
3. ගුණං න බන්ධනි වදමිති b. 9. ආසිද්දෙති b. 14. ජනනුති s.
4. නනොසමුග්ගමාරිසුති b. 10. ගහපභාසිනං b. හප්ප s.
5. සමජ්ජනා b. 11. අරහත්තනො b. 15. ජාණ්ණකාතිපි b. ජනනු s.
6. ඡේති පාලොනාමධරනන b. 2. වඩ්ඤමපණ්ණසාලාසකාති b.
16. විරියෙති කීලෙසිතකායස්ස වඩ්ඤමකොටියං b.

සො¹ විතකොතා උදපාදි. තං දසොසානං “අථ බො ආයසමනො”ති
 ආදි වුත්තං. තත්ථ ආරදධමිට්ඨිකාති පරිපුණ්ණපගගතිතවිරියා; න අනු
 පාදය ආසවෙති විත්තං. විමුච්චතිති සචෙ² අභං උග්ගචිතඤ්ඤා වා
 අසං. විපවිතඤ්ඤා වා³ නෙයො වා නුන⁴ මෙ විත්තං. විමුච්චෙය්‍ය
 අධ්‍යා පනස්මි⁵ පදපරමො යෙන මෙ විත්තං. න⁶ විමුච්චතිති
 සනතිට්ඨානං. කතො “සංවිජ්ජනෙත⁷ බො පනා”ති ආදීති විනෙතසි.
 තත්ථ භොගාති⁸ උපයොගෙත්ථ පච්චත්තං; පාතුරහොසිති ථෙරස්ස
 විත්තාවාරං.⁹ ඤාතො අයං සොණො අජ්ජ සිතවනෙ¹⁰ පධානභූමියං.
 නිසිනෙතො ඉමා විතකකං විතකෙතති ගතභාසං විතකකං සභොට්ඨං.
 ගණනිකා විණොපමං.¹¹ කමමට්ඨානං. කථෙස්සාමිති පමුඛෙ පාකවො
 අභොසි; පඤ්ඤානෙත ආසනෙති පධානිකතිකමු අත්තනො වසන්ට්ඨා
 නෙ ඔවදිතුං ආගතස්ස බුද්ධස්ස භගවතො නිසිදන්තං. යථාලාභෙන
 ආසනං පඤ්ඤාපෙත්ථාව පධානං. කරොත්ති අඤ්ඤං අලභමානා පුරාණ
 පණ්ණානිපි සන්තිරිකා¹² උපරි සබ්බාපි. පඤ්ඤාපෙනති¹³ ථෙරෙපි
 ආසනං පඤ්ඤාපෙත්ථාව¹⁴ පධානං. අකාසි තං සකාය වුත්තං. පඤ්ඤ
 තෙන ආසනෙති; නං කිං මඤ්ඤසිති සත්ථා ඉමස්ස භිකූපුනො අව
 සෙසකමමට්ඨානෙති අත්ථා නත්ථි අයං ගනිබ්බසිපෙප ඡෙත්තො
 චණ්ණවසි අත්තනො විසයෙ කපියමානං. බිප්පමෙව සලලකෙබ්බස්සතිති
 විණොපමං කථෙතුං. “තං කිං මඤ්ඤසි”ති ආදිමාස; විණාය තත්තිස්සරෙ
 කුසලතා නාම විණාය වාදනකුසලතා සො ච තත්ථ කුසලො මාතා
 පිතරො හිස්ස අමාතාකං පුත්තො අඤ්ඤං සිප්පං සිකපිනෙතො කායෙන
 කිලමිස්සති ඉදං පන සයනෙ නිසිනෙතනෙව සකකා උග්ගණති
 තුනති ගනිබ්බසිපෙමෙව උග්ගණ්භාපෙසුං.¹⁵ තස්ස :-

“සත්ත සරා තයො ගාමා මුච්ඡනා එකවිසති

යානා එකුනපඤ්ඤාසං¹⁶ ඉවෙවනෙ සරමණිකල්”නති¹⁷.

ආදිකං ගනිබ්බසිප්පං සබ්බමෙව පගුණං අභොසි. අවමාසනාති
 අතිආයනා බරමුච්ඡනා; සරවතිති සරසමපනනා; කම්මඤ්ඤාති
 කමමකමා කමමයොග්ගා; අනිසිට්ඨාති මන්දමුච්ඡනා; සමෙ ගුණ
 පනිට්ඨිනාති වජ්ඣමෙ සරෙ ධ්වපෙත්ථා¹⁸ මුච්ඡනා; අවමාරදධනති
 අතිගාලහං; උදධවමාස සංවත්තතිති උදධතභාවාය සංවත්තති; අනි
 ඉතිනති අතිසිට්ඨං; කොසල්යාසාති කුසිතභාවත්ථාය; විජිසසමථං
 කුට්ඨිකාති¹⁹ විජිසසමපසුත්තං. සමථං අධිට්ඨක විජියං. සමථෙන
 යාපෙතිති අත්ථා: ඉන්ද්‍රියානඤ්ඤා සමනං පටිච්ඡිකාති සද්ධාදිතං.

1. සො b. s.

2. සමෙ හි b. s.

3. විපං වි තඤ්ඤා වා b.

4. තෙන b.

5. අධ්‍යාසාසනසම්. b.

6. පදපරමො යෙන ව

7. න මෙ විත්තං s.

7. සංවිජ්ජනෙති b. s.

8. භොගාති b.

9. විත්තාවාරං s.

10. අජ්ජ b.

11. ගතභාසං විතකකං

12. පත්තිරිකා b.

13. පඤ්ඤාපෙනති b.

14. පඤ්ඤාපෙත්ථා b.

15. ගණ්භාපෙසුං b.

16. පඤ්ඤාසං b. s.

17. සරමණිකල්හි b. [සමථ b.

18. විජියසමථං s.

19. විජියසමථං s.

18. ධ්වපෙත්ථා b.

ඉන්ද්‍රියානං සමතං සමභාවං අධිධ්‍යානී; තත් සද්ධං පඤ්ඤාය පඤ්ඤං ච¹ සද්ධාය විරියං සමාධිනා සමාධිං ච² විරියෙන යොජනා ඉන්ද්‍රියානං සමතා අධිධ්‍යානා නාම භොගී, සති පන සබ්බජිකා සා සද්ධි³ බලවතීයෙව වට්ඨති, තඤ්ඤා පන තෙසං යොජනාවිධානං විසුද්ධිමග්ගෙ පුකාසිතමෙව නත්ථ ච නිමිත්තං. ගණනාගීති තස්මිඤ්ඤ සමභාවෙ සති යෙන ආදුසෙ මුඛබ්බේතොති නිමිත්තෙන උපපජ්ජිතබ්බං තං සමථනිමිත්තං විපස්සනානිමිත්තං මග්ගනිමිත්තං.⁴ ඵලනිමිත්තඤ්ඤා ගණනාගී නිබ්බතෙනාගීති; එවමස්ස සත්ථා අරහතො පකම්පිත්වා කමමධ්‍යානං කපේසි. නත්ථ ච නිමිත්තං අග්ගභෙසීති සමථනිමිත්තඤ්ඤා විපස්සනානිමිත්තඤ්ඤා අග්ගභෙසී; ඡට්ඨානාගීති ඡ කාරණානි; අබ්බුතොතා භොගීති පටිච්ඡිකිත්වා පට්ඨකං.⁵ කත්වා සීතො භොගී; නොකම්මොධිමුතොතානි ආදි සබ්බං අරහත්තවසෙතො වුත්තං. අරහත්තං හි සබ්බකිලෙසෙහි නිබ්බත්තත්තා නොකම්මං; තෙහෙව⁶ පටිච්ඡත්තත්තා පටිච්චෙකො; ව්‍යාපජ්ඣාභාවතො අව්‍යාපජ්ඣං;⁷ තණ්හාය බයනො⁸ උපපන්නත්තා නණ්ණාකම්මං;⁹ උපාදනස්ස බයනො¹⁰ උපපන්නත්තා උපාදනකම්මං; සමමොභාවතො අසමමොභොගී ච වුට්ඨති; කෙවලං සද්ධා මනනානන්ති පටිච්චධරතිනං.¹¹ කෙවලං පටිච්චපඤ්ඤාය අසමමස්සං.¹² සද්ධාමහත්තං; පතිවසන්ති පුනපුනං¹³ කාරෙන වඬ්ඬිං; විනශගන්තානි මග්ගපටිච්චෙතො රුගස්ස විගන්තත්තායෙව නෙකබ්බම සංඛාතං. අරහත්තං පටිච්ඡිකිත්වා සච්ඡිකත්වා සීතො භොගී ඵලසමාපත්තිව්‍යාපෙන විහරති තනන්තභාවනසොයෙව භොගීති අත්ථා; සෙසපදෙසුපි එසෙව නයො. ලාභසක්කාරසිලොභනති වතුපට්ඨස ලාභඤ්ඤා තෙසඤ්ඤා ජුක්කභාවඤ්ඤා වණ්ණභණ්ණඤ්ඤා; නිකාමසමානොති ඉච්ඡමානො පත්ථසමානො; පටිච්චෙකොධිමුතොතානි පටිච්චෙකාධිමුතොතා¹⁴ අතන්ති එවං. අරහත්තං ව්‍යාකරෙතීති අත්ථා; සීලබ්බපණ්ණාසනති සීලඤ්ඤා වතඤ්ඤා පරමසීත්වා ගතිතග්ගණ මත්තං; භාරතො පට්ඨාගච්ඡනොතානි සාරභාගෙන¹⁵ ජානනොතා; අව්‍යාපජ්ඣාධිමුතොතානි අව්‍යාපජ්ඣං අරහත්තං ව්‍යාකරෙතීති; ඉමි නාව නයෙන සබ්බාවරෙසු¹⁶ අත්ථා දුට්ඨිකො. අපි චෙත්ථ නොකම්මොධිමුතොතානි ඉමසමිඤ්ඤා ආරහත්තං කපිතං සෙසෙසු පඤ්ඤා නිබ්බානන්ති එකෙ වදන්ති, අපරෙ අසමමොභාවධිමුතොතානි එත්ථව නිබ්බානං කපිතං සෙසෙසු අරහත්තන්ති වදන්ති, අයමපනෙත්ථ සාගෙ සබ්බෙයෙව වෙනෙසු¹⁷ අරහත්තමපි නිබ්බානමපි කපිතමෙ

1. පඤ්ඤං s.

2. සමාධි ව b l.

3. සද්ධ b.

4. විපස්සනා නිමිත්තං b.

5. පට්ඨකං b.

6. ත.සෙව b.

7. අව්‍යාපජ්ඣං b. s.

8. තණ්හකම්මයනො b. s.

9. තණ්හකම්මයො b. s.

10. උපාදනකම්මයනො b. s.

11. පටිච්චධරතිනං s.

12. අසමමස්සං b.

13. පුනපුනං b. s.

14. පටිච්චෙකොධිමුතොතා

15. සාරභාගෙන b. s.

16. සබ්බාවරෙසු b. s.

17. වෙනෙසු b. s.

වාති. භූසානි¹ බලවනොනා දිබ්බරූපසද්දියා; නොවසස විනතං පටිසාදි සනාතිනි එතස්ස බිණ්ඤ්ඤාය විනතං ගහෙතො ධාතුං න සකෙතානති; කිලෙසා හි උපපජ්ජමානා² විනතං ගණනතති නාම. අමිසසිකනතති කිලෙසා හි ආරම්භණෙන සද්ධිං විනතං මිසසිකරෙනති³ තෙසං අභාවා අමිසසිකතං; සිතනති පතිට්ඨිතං; ආනෙජ්ජපනතනති අවල නපපතනං;⁴ වසඤ්චස්සානුපස්සනති තස්ස වෙස⁵ විනතස්ස උප්පාදමපි වෙසමපි පස්සති; භූසා⁶ චානවුට්ඨිති බලවා වාතකඛකො; නොව සංඝමෙසසානි එකභාගෙන වාලෙතුං න සකතුණෙය්‍ය; න සමප කමෙපය්‍යාති ගුණං විස සබ්බභාගතො කමෙපතුං න සකතුණෙය්‍ය; න සමෙසවෙසෙය්‍යාති වෙධෙතො පවෙධෙතො පාතෙතුං න සකතුණෙය්‍ය; නොකම්මම. අධිමුත්තස්සාති අරහතනං පටිවිජ්ඣිතො සිතස්ස;⁷ සෙස පදෙසුපි⁸ අරහතනමෙව කපිතං; උපාදානිකබ්බස්ස වාති උපයොගෙත්ථ සාමිවචනං⁹ අසමෙමානඤ්ච මෙතස්සාති විතතස්ස ව අසමෙමානං අධිමුත්තස්ස; දිස්වා ආසනානුප්පාදනති ආයතනානං උප්පාදඤ්ච වෙසඤ්ච දිස්වා; සමමා විනතං විමුච්චති සමමා හෙතුනා නයෙන ඉමාය විපස්සනාපටිපත්තියා එලසමාපත්තිවසෙන විනතං විමුච්චති නිබ්බානාරම්භණෙ අධිමුච්චති, අථවා ඉමිනා බිණ්ඤ්ඤාය පටිපදා කපිතා. තස්ස හි ආයතනුප්පාදං දිස්වා ඉමාය විපස්සනාය අධිගතස්ස අරියමග්ගස්සානුභාවෙන සබ්බකිලෙසෙහි සමමා විනතං විමුච්චති එවං තස්ස සමමා විමුත්තස්ස. -පෙ-න විජ්ජති. තත්ථ සනතවිතතස්සාති නිබ්බුතවිතතස්ස; සෙසං¹⁰ උත්තානත්ථමෙව¹¹.

6. 1 2.

උතිසෙසමෙසඤ්චාපිති¹² උට්ඨානාකාරං දසෙසසි;¹³ පටික්ඛාමනාති පරිභායනති; නො අභික්ඛාමනාති න වසිති; සිසෙවසිනං දදෙසසාති සිසං වෙධෙතො ගණකෙන සමපරිවිතතකං බකෙය්‍ය; ඉප්ප්පිසාති විපසසිදිංසුති තස්මිං මරණසමයෙ ඡ ඉන්ද්‍රියාති විපසසනනාති අගෙසුං; අක්ඛපපටික්ඛාසාති අත්ථානත්ථං කාරණාකාරණං උපපරිකමනෙ;¹⁴ අනුත්තරෙ උපසිසංඛසෙති නිබ්බානෙ; අධිමුත්තං හොතිති අරහතනඵලෙන අධිමුත්තං හොති.

6. 1 3.

තතිසෙ ඡලාභිජානිතොති ඡ ජාතිසො; නත්තිදනති නත්තායං; ලුඤ්ඤි දුරුණං; භික්ඛුභිණ්ඩකවුත්තිකාති¹⁵ සමණා නාමෙන; එකසාධකාති එකෙනෙව පිලොභිකබණ්ඩන පුරතො¹⁶ පටිව්ජාද නකා; අකාමසස්ස බිලං බලගෙගස්සනති¹⁷ සත්ථ ගච්ඡමානෙ

1. භූසානි s.

2. උපපජ්ජමානා s.

3. මිසස. කපෙත්ති b. s.

4. අවලපතනං b.

5. තස්ස මි b.

6. භූසා s.

7. සිතස්ස බිණ්ඤ්ඤාය b.

8. සෙසපදෙසිපි b.

9. සාමිවචනං s.

10. සෙසසමත්ථ. b s.

11. මෙමාති. b.

12. සමධොතිති b.

13. දසෙසසි b.

14. උපපරිකමනෙ b.

15. උපපරිකමනෙ b. s.

16. කණ්ඩාබ්බුත්තිකාති s.

17. පිලොභිකා b. පුරතො

පුරතො l.

17. අකාමසස්ස l. බලගෙගස්සනති b. බලගෙගස්සනති. s. බලමෙබ්බස්සනති. l.

ගොණමිනි මනෙ ගොමංසමුලෙ¹ උපපාදනත්ථය විහජ්ඣා බාදමානා එකස්ස ගොමංසං අනිවජ්ඣනස්සෙව කොට්ඨාසං කථා අයඤ්ච තෙ බාදිතඛො මුලඤ්ච දුතඛිනති තං කොට්ඨාසසංඛාතං බිලං ඔලග්ගෙය්‍යං² ඔලකකාරෙන හත්ථෙ ධපෙය්‍යනති අත්ථො; අබෙත්තඤ්ඤානාති³ අභිජාතිපඤ්ඤාතඨියා ඛෙත්තං අජානන්තනා; නං සුණාහිති තං මම පඤ්ඤාතං සුණාහි; කණ්ණාභිජාතිකොති කාලකජාතිකො; කණ්ණං ඛමමං අභිජාසනීති කණ්ණසභාවො හුත්වා ජායති නිබ්බතනති කණ්ණාභිජාතියං වා ජායති; නිබ්බානං අභිජාසනීති නිබ්බානං පාපුණාති අරියභූමිසංඛාතය වා නිබ්බාන ජාතියා ජායති.

6. 1. 4.

වතුන් සංවර්ධන පභානඛොති සංවරෙන පභානඛො; සෙසෙ සුපි එසෙව නයො. ඉධාති ඉමසමිං සාසනෙ; පමිසංඛාති පටි සඤ්ජානිතා⁴ පටිච්චෙක්ඛිතාති අත්ථො; සොතිසොති උපායෙන පථෙන;⁵ එත්ථ ව අසංවරෙ ආදීනවපටිසංඛා⁶ යොනිසො පටි සංඛාති වෙදිතඛො, සා වායං. “වරං භික්ඛවෙ තත්තාය අයොස ලාකාය ආදිතතාය සමපජ්ජලිතාය සජොතිභුතාය චක්ඛුන්ද්‍රියං සමපලි මධං නත්ථෙව චක්ඛුච්ඤෙඤ්ඤෙය්‍යසු රුපෙසු අනුච්ඤානසො නිමිත්තග්ගාගො”ති ආදිනා ආදිතතපරිශායෙන වෙදිතඛො. චක්ඛුන්ද්‍රිය සංවරසංවුත්තො විහරතීති එත්ථ චක්ඛුමෙව ඉන්ද්‍රියං චක්ඛුන්ද්‍රියං සංවරණතො සංවරෙ පිදහනතො එකනතොති වුත්තං හොති සතිසා එතං අධිවචනං. චක්ඛුන්ද්‍රියෙ සංවරො චක්ඛුන්ද්‍රියසංවරෙ ජවනෙ උපපජ්ජමානොපි ගෙස නසමිං වාතෙ කිලෙසානං උපපත්ති වාරණතො චක්ඛුන්ද්‍රියසංවරෙති වුච්චති; සංවුත්තොති තෙන සංවරෙන උපෙත්තො; තථා හි “පාතිමොක්ඛසංවරසංවුත්තොති⁷ ඉමිනා පාති මොක්ඛසංවරෙන උපෙත්තො හොති-පෙ-සමන්තාගතො”ති වුත්තං, අථවා සංවරිති සංවුත්තො එකෙසි පිදහිති වුත්තං හොති; චක්ඛුන්ද්‍රිය සංවරසංවුත්තොති චක්ඛුන්ද්‍රියසංවරසංඛාතං සතිකවාටං චක්ඛුවාතෙ ඝරවාතෙ කවාටං විස සංවරි එකෙසි පිදහිති වුත්තං හොති; අයමෙවෙත්ථ අත්ථො සුඤ්ඤාතරො තථා හි “චක්ඛුන්ද්‍රියසංවරං අසංවුත්තං විහරතො සංවුත්තං විහරතො”ති එතෙසු පදෙසු අයමෙවෙත්ථො දිය්‍යතීති. සං භික්ඛාති ආදිමති යං චක්ඛුන්ද්‍රියසංවරං අසං භික්ඛුතො අසංවුත්තං අථකෙත්වා අපිදහිතා විහරන්තස්සාති අත්ථො; යෙකා රස්ස වා එස යනති ආදෙසො, යෙ අස්සාති අත්ථො; ආසවා විසානා පටිලාභාති වත්තාතෙ ආසවා ව අඤ්ඤා ව විසානකරි කිලෙස පටිලාභා වා⁸ විපාකපටිලාභා වා; චක්ඛුවාතෙ හි⁹ ඉධාරමණො.

1. මුලං b. මංස. මුලං s. 5. උපායෙන සංවරෙන b. 8. කිලෙසපරිලාභා b [වාරස්සාති]

2. ඔලග්ගෙය්‍යං b ඔලග්ගෙය්‍යං s. ඔලග්ගෙය්‍යං. 1. 9. චක්ඛුවාරසමිං. හි s. වාරසමිං. b.

3. අබෙත්තඤ්ඤානාති b s. 6. ආදීනව (පටිච්චෙක්ඛිත) පටිසංඛා, b

4. පටිසංඛාජානිතා s

7. සංවුත්තොති ඉමසමිං විහරිත s. (ඉමසෙව විහරිත b.)

ආපාඨනං¹ කාමසංඥාවසෙන අසංඥායතො අනිනන්දතො කාමාසවො උපපජ්ඣති ඊදිසං අඤ්ඤාසම්මපි සුභතිභවෙ ලභිසංඝාමිති භවපඤ්ඤාය අසංඥායතො භවාසවො උපපජ්ඣති, සත්තොති වා සත්තසංඝාති වා² ගණනතො දිට්ඨාසවො උපපජ්ඣති, සබ්බෙසව සහජාතං අඤ්ඤාණං අවිජ්ජාසවොති වත්තාරො ආසවා උපපජ්ඣති තෙති³ සම්පයුත්තා අපරෙ කිලෙසා විඝාතපරිලාභා ආයතිං වා තෙසං විපාකා තෙතිපි⁴ අසංවුත්තස්සෙව විහරතො උපපජ්ජන්ති චුච්චන්ති;⁵ එවංස තෙනි එවං අස්ස තෙ; එතෙත්තපායෙන න⁶ තොනති නො⁷ අඤ්ඤාථාති වුත්තං තොති; පටිසංඛාතොතිසො තොතිජ්ජිසංචරසංවුත්තොති ආදිසුපි එසෙව නයො; ඉමෙ චුච්චන්ති ආසවා සමත් පහානබ්බාති ඉමෙසු ජසු වාරෙසු වත්තාරෙ වත්තාරෙ කඤ්ඤා වතුච්ඡති ආසවා සංවරෙන පහානබ්බාති චුච්චන්ති; පටිසංඛාතොතිසො විචරන්ති ආදිසු යං වත්තබ්බං තං සබ්බං විසුද්ධිමග්ගෙ සීලකථායං⁸ වුත්තමෙව සංගිහ්සාති යං හි විචරං පිණ්ඩපාතාදිසු වා අඤ්ඤතරං අස්ස⁹ අපටිසෙවත්තොති¹⁰ එවං යොනිතො අපටිසෙවත්තස්ස¹¹ ඉමසම්ම වාරෙ¹² අලද්ධං විචරදිං පඤ්ඤායතො ලද්ධං වා අසංඥායතො කාමාසවස්ස උපපත්ති වෙදිතබ්බා ඊදිසං අඤ්ඤාසම්මපි සුභතිභවෙ ලභිසංඝාමිති භවපඤ්ඤාය අසංඥායතො භවාසවස්ස අතං ලභාමි¹³ න ලභාමිති වා මයං වා ඉදන්ති අත්තසඤ්ඤා අබ්බිභවතො දිට්ඨාසවස්ස සබ්බෙසව පන සහජාතො අවිජ්ජාසවොති එවං වතුත්තං ආසවානං උපපත්ති විඝාතපරිලාභාව නවවෙදත්තපාදනතොපි වෙදිතබ්බො,¹⁴ ඉමෙ චුච්චන්ති භික්ඛවෙ ආසවා පටිසෙවත්තා පහානබ්බාති ඉමෙ එකමෙකසම්ම පච්චයෙ වත්තාරෙ වත්තාරෙ කඤ්ඤා සොලස ආසවා ඉමිනා ඤ්ඤාසංචරසබ්බාතෙන පච්චවෙකතින පටිසෙවත්තෙන පහානබ්බාති චුච්චන්ති;¹⁵ පටිසංඛාතොතිසො ධමො තොති සීතස්සාති උපායෙන පථෙන පච්චවෙකතිනා බත්තා තොති සීතස්ස සීතං බමති සහති න අවිරුද්ධො වීථි අප්පමත්තකෙනපි සීතෙන වලති කමපති කමමධ්වානං විජ්ඣති; උණ්ණාදිසුපි එසෙව නයො, එත්ථ ව¹⁶ වචනමෙව වචනපථොති වෙදිතබ්බො,¹⁷ දුක්ඛානන්ති ආදිසු දුක්ඛමනවෙධන¹⁸ දුක්ඛා බහලවෙධන තිප්පා¹⁹ ඵරුසවෙධන බරු තිබ්බවෙධන කට්ඨකා අසංඥාවිරහතො අසාතා මනං අවසිඨිනතො²⁰ අමනාපා පාණ්ණරණසමත්තාය පාණ්ණරති

1. ආපාඨනං b. 7 න b 11. ධාතෙ s. 5. එත්ථ. b.
 2. උපපජ්ඣති, සත්තොඅසංඝාති b. 8. කථාය b 12. අතං ලභාමිති b.
 3. එතෙති, b 9. විචරපිණ්ඩපාතාදිසු වා අඤ්ඤතරස්ස, s 16. වෙදිතබ්බා b.
 4. තෙති, b. 10. අපටිස b. s. 13. වෙදත්තපාදනතොපි වෙදිතබ්බා, b.
 5. උපපජ්ජන්ති b උපපජ්ජන්ති චුච්චති l. 14. චුච්චති l. 17 දුක්ඛමවෙධන, b.
 6. එවං අස්ස තෙත්තපායෙන b, එවං අස්ස තෙත්තෙත්තපායෙන l. 18 බලවෙධන
 19 මනඅවසිඨිනතොගතො, b. තිබ්බා, b.

වේදිතඛො ඝං භික්ඛාති සීතාදිසු යං කිංඤ්ච¹ එකධම්මපි අස්ස; අනාධිවාසකෙනාති අනාධිවාසකෙනස්ස අබ්බන්තස්ස;² ආයුප්පත්ති පනෙත්ථ එවං වේදිතඛො සීතෙන පුට්ඨස්ස උණං පත්ථයතො කාමා සචො උපපජ්ජති එවං සඛාය්. නච්චි සුගතිහවෙ සීතං වා උණං වාති හවං පත්ථන්නස්ස හවාසචො, මයං සීතං උණන්නති භාගො දිට්ඨාසචො සඛෙහෙව සම්පසුතො අවිජ්ජාසචොති. ඉමෙ චුම්භනීති ඉමෙ සීතාදිසු එකමෙකස්ස වසෙන චත්තාරො චත්තාරො කන්ධා අනෙකෙ ආසවා ඉමාය ඛන්තිසංවරසංඛාතාය අධිවාසනාය පහාතඛොති චුම්භනීති අපෙත්ථ; **සමිසංඛාගොතිස්සො චණ්ඩං.**³ හච්චිං **පරිවජ්ජති** තිති අහං සමනොති න චණ්ඩස්ස හච්චිස්ස ආසනෙන ධාතඛං තතො නිදනං හි මරණම්පි මරණමත්තම්පි දුක්ඛං හවෙය්හාති එවං උපායෙන පථෙන පට්ඨවෙකන්තිවා චණ්ඩං⁴ හච්චිං **පරිවජ්ජති** පටිකකම්භි;⁵ එසං⁶ නයො සඛාය්. **චණ්ඩනති** දුට්ඨං වාලං;⁷ **ඛාණ්ණනති** බදිරබාණ්ණකාදිං;⁸ **කණ්ණකාධානනති**⁹ යත්ත කණ්ණකා විජ්ඣනති¹⁰ තං ඔකාසං; **සොඛනනති** සඛතො ජිනනතට්ඨං;¹¹ **සපානනති** එකතො ජිනනතට්ඨං¹². **චංඤනිකනති** උච්චිට්ඨොදකනඛ මලාදිනං ජ්ඣන්තට්ඨානං; **ඛලිගලලනති** තෙසංයෙව¹³ කදුමාදිනං සදුන්නාකාසං;¹⁴ තං ජණ්ණමත්තම්පි අසුචිතරිතං හොති වෙපි මෙතාති ධානාති අමනුස්සස්ස දුට්ඨානාති¹⁵ හොනති තසමා වජ්ජ තඛාති. **අනාසනෙති** එත්ථ අසුත්තං ආසනං අනාසනං තං අත්තො අනියතවත්ථුත්තං රහොපට්ඨජිනනාසනනති වේදිතඛං; **අගො චණ්ණෙති** එත්ථාපි¹⁶ අසුතො ගොවරො අගොවරො සො වෙසියාදි හෙදන්තො පඤ්චවිධො; **පාසකෙ** මිත්තෙති ලාමකෙ දුස්සිලෙ මිත්ත පතිරූපකෙ¹⁷ අමිත්තෙ; **පාසකෙ**සුති ලාමකෙසු; **ඛකපෙසකෙ**සුති සදුග්ගෙය්සං අභිමුච්චෙය්සං අද්ධා අයමායත්තා අකාසි වා කරස්සති වාති; **ඝං භික්ඛාති** හච්චිආදිසු යං කිංඤ්ච¹⁸ එකම්පි අස්ස; ආස ප්ලප්පත්ති පනෙත්ථ එවං වේදිතඛො, හච්චි ආදි නිදනෙන දුක්ඛෙන පුට්ඨස්ස සුඛං පත්ථයතො¹⁹ කාමාසචො උපපජ්ජති, නච්චි සුගතිහවෙ ජ්ඣං දුක්ඛනති හවං පත්ථන්නස්ස හවාසචො මං හච්චි මද්දති මං අස්සොති භාගො දිට්ඨාසචො, සඛෙහෙව සම්පසුතො අවිජ්ජාස චොති. ඉමෙ චුම්භනීති ඉමෙ හච්චි ආදිසු එකෙකස්ස වසෙන චත්තාරො චත්තාරො කන්ධා අනෙකෙ අසවා ඉමිනා සීලසංවරසංඛා තෙන²⁰ පරිවජ්ජනෙන පහාතඛොති චුම්භනති; **සමිසංඛාගොතිස්සො උපපනති.** **කාමමිනකං.** **නාධිවාසකෙති** ඉති පායං විතකො

1 කඤ්චි s. 7. බදිරබාණ්ණං, b 13. අමනුස්ස දුට්ඨානි b.
 2 අඛමත්තස්ස. b s. 8. කණ්ණකධානනති, b. s. 14. එත්ථපි, b.
 3. චණ්ඩං s 9. විජ්ජනති. b. 15. මිත්තපපට්ඨාපකෙ b. මිත්තපටි, s.
 4. පටිකකම්භිති. b. 10. ජිනනවාට්ඨං, b. 16. සඤ්ඤිස්සාති හච්චි ආදිසු යංකඤ්ච, s.
 5. එසමච, s. 11. යෙව ම. b. සකදුමාදිනං, l. 17. පට්ඨයතො, s. ආදිසු, b.
 6 වාලං s. 12 පනුන්නාකාසං, b ජනසු s 18. සීලසංවරසංචුත්තෙහි, l.

අකුසලො ඉතිපි සාවජේයා ඉතිපි දුක්ඛවිපාකො සො ච ඛො අනතවාතාබාධායපි¹ සංවතනතීති ආදිනා නයෙන² යොනිසො කාමවිතකෙන ආදිනවං පච්චවෙකඛිනා තසම් තසම් ආරම්භේ උප්පන්නං කාමවිතකං නාධිවාසෙති විතතං ආරොපෙතා න වාසෙති අඛන්තතර වා න වාසෙති අපෙතා; අනධිවාසෙනො කිං කරෙති³ පජ්ඣති; කිං කවචරං විය පිටකෙනාති, නති අපිච ඛො නං විනොදෙති කුදති විජ්ඣති නිහරති; කිං බලිවද්දං විය පනොදෙනාති, නති අථඛො නං චෘන්ති කණේති විගතන්නං කරෙති යථාසං⁴ අනෙතාපි නාවසිසංති අනතමසො හඬගමනමපි තථා නං කරෙති;⁵ කථං පන නං තථා කරෙතීති, අනිභාවං ගමෙති අනු⁶ අනු අභාවං ගමෙති වික්ඛම්භනපභානෙන යථා සුවික්ඛමිතිතො⁷ හොති තථා කරෙති; දෙසවිතකකවයෙපි ඵසෙව නයො. උප්පනනුප්පනෙති උප්පනෙන⁸ උප්පනෙන උප්පනනමනෙතයෙවාවති⁹ චුන්නං හොති; සකිං වා උප්පනෙන විනොදෙතා දුතියවාරො¹⁰ අජ්ඣ පෙකඛිතා න හොති¹¹ සතකඛිතත්වමි උප්පනෙන¹² උප්පනෙන විනොදෙතිසෙව;¹³ පාපකො අකුසල ඛමෙමති තෙසෙව කාමවිතකො දයො සබ්බෙපි වා නව මහාවිතකෙන, තත් තයො චුන්නා අවසෙසසු¹⁴ ඤුතිවිතකෙතො ජනපදවිතකෙතො අමරවිතකෙතො¹⁵ පරනුද්දයතාපටිසංසුතො විතකෙතො ලාභසකකාරසිලොකපටි සංසුතො විතකෙතො අනවඤ්ඤානපටිසංසුතො විතකෙතාති ඉමෙ ඡ; සං භික්ඛාති ඵතෙසු විතකෙතසු යං කිඤ්චි අසං; කාම විතකෙතො පනෙත් කාමාසවො ඵව තබ්බිසෙසො හවාසවො තං සමප්පනො දිට්ඨාසවො සබ්බවිතකෙතසු අවිජ්ජා අවිජ්ජාසවොති ඵවං ආසවුප්පනති වෙදිතබ්බො. ඉමෙ වුවමනාති ඉමෙ කාමවිතකො¹⁶ දිවසෙන චුන්නප්පකාර ආසවා ඉමිනා තසම් තසම් විතකෙන ආදිනවං¹⁷ පච්චවෙකඛනසතිනෙන විරියසංවරසංඛාතෙන¹⁸ විනොද නෙන පහානබ්බාති වුවවනති. පටිසංඛාතෙයො සති සමෙඛාජ්ඣාඛං භාගෙතිති අභාවනාය ආදිනවං භාවනාය ච ආති සංසං උපායෙන පථෙන පච්චවෙකඛිනා සතිසමෙඛාජ්ඣාඛං භාගෙති; ඵසං¹⁹ නයො සබ්බත්. ඛොජ්ඣාඛගාවනා පනෙසා²⁰ හෙට්ඨා විජාරිතාව; සං භික්ඛාති ඵතෙසු ඛොජ්ඣාඛගෙසු යං කිඤ්චි අසං; ආසවුප්පනතියං පනෙත් ඉමෙසං අරියමග්ගසමප්පන්නානං ඛොජ්ඣාඛගානං අභාවිතතො යෙ උප්පජේයස්ස කාමාසවාදයො ආසවා භාවයෙනො ඵවංස තෙ න හොනතීති අයං නයො වෙදි

1. බ්‍යාබාධාය b. බ්‍යා s. 7. සුවික්ඛම්භිතං. b. s. 13. අවසෙසා. s.

2. (සො) b.

8. උප්පනනුප්පනෙනති b.

14. අමරවිතකෙතො b.

3. කරෙතීති, b

9. දුතිසෙවාරො. b.

15. ආදිනවං. b

4. යථා. b.

10. ක හොනති. s.

16. විරියසංඛාතෙන. s.

5. කරෙතීති. s.

11. සතකඛිතත්වමි, b.

17. ඵසෙව. b.

6. ගමෙති. s. 12. යෙවොති. s. 18. ඛොජ්ඣාඛගානං භාවනාපනෙසා s. ඛගාවනා b

තබ්බො. ඉමෙ වුවවනතීති ඉමෙ¹ කාමාසවාදයො ආසවා ඉමාස
ලොකුතතරය බොජ්ඣකධනාසවනාස පහාතබ්බාති වුවවනති; ඉමෙති
ජාතාකාරෙති පටිනාසවං භික්ඛුං ථොමෙතොනා “යතො බො
භික්ඛවෙ”ති ආදිමාත. තත්ථ යතොති සාමිවවනෙ තොකාරෙ යස්සාති
වුත්තං හොති; පොරුණො පන යමිති කාලෙති වණ්ණයනති. ඡෙ
ආසවා සංවත් පහාතබ්බා නෙ සංවත් පටිනා හොනතීති යෙ
ආසවා සංවරෙන පහාතබ්බා තෙ සංවරෙනෙව පටිනා හොනති
න අපාතිනෙසුයෙව පටිනසඤ්ඤි හොතීති.²

6. 1. 5.

පඤ්චමෙ දුරුකම්මිකොති දුරුචිකකයෙන පවතතිකාජ්චො
එතො උපාසකො; කාසිකවඤ්ඤනති සණ්ඨවඤ්ඤනං; අමොගනාති
අගුණධෙගන; සුක්කපකෙති ගුණධෙගන; ගොමනනණිකොති
නිමනනණං³ ගණනනකො; සංඝෙ දුනාති දස්සාමිති භික්ඛුසංඝස්ස
දස්සාමි; සො එවං වනා සත්ථාරං අභිවාදෙතා පක්කාමි.⁴ අපස්ස
අපරහාගෙ පඤ්චසතා කුලුපකතික්ඛු⁵ ගිහිනාවං පාපුණ්ණිසු සො
කුලුපකතික්ඛු තෙ විබහනනාති⁶ වුත්තෙ කිං එත්ථ මයහනති⁷ වනා
විත්තුපපාදවෙමනතමනමපි⁸ න අකාසි. ඉදං සක්කාය සත්ථා “සංඝෙ
තෙ දුනං දදතො විත්තං පසිදිස්සති”ති ආත.

6. 1. 6.

ජට්ඨෙ අභිබම්මකථනති අභිබම්මමස්සකං⁹ කර්ථං; කථං ඔපානො
තීති තෙසං කර්ථං විචජ්ඣිතා අත්තනො කර්ථං කර්ථති; ඡෙත්තං
භික්ඛුනනති කරණ්ණෙති සාමිවවනං ථෙරෙති භික්ඛුති සද්ධිනති
අත්ථා; යා ව ථෙරනං අභිබම්මකථා නං¹⁰ අයමිති කර්ථතුං
සකෙකාතීති අත්ථා; වෙත්තොපටිසාසනති විත්තවාරං;¹¹ ඉධාති ඉමසම්.
ලොකෙ; සුරනසුරනොති¹² සුරතො විය සුරතො සොරච්ච සමනනා
ගතො වියාති අත්ථා, නිවානනිවානොති නිවානො විය නිවානො
නිවානවුත්ති වියාති¹³ අත්ථා; උපසංනතුපසනොති උපසනොනා
විය උපසනොනා; වසංඝස්සනොති සත්ථාරාති සත්ථා සනතිකා අප
ගච්ඡති;¹⁴ සංඝච්චස්සාති පඤ්චති සංඝගෙහති සංඝච්චස්ස; විස්සචස්සාති
විස්සජ්ඣස්ස;¹⁵ පාකනස්සාති පාකතිජ්ඣස්ස;¹⁶ කිට්ඨාදෙති කිට්ඨ
බාදකො; අනන්තරබාපෙසාති නාසෙය්ස; ගොපසුති ගාවො ව
අජිකා ව; සිප්පිසම්මුකනති සිප්පියො ව සම්මුකා ව; සක්කරකඤ්ඤනති
සක්කර ව කථලාති ව;¹⁷ ආභිදෙසිකනති¹⁸ අභිඤ්ඤනදෙසං කුද්දාසක
හොජනං; නිව්ඤ්ඤාසාති න රුචෙවයා; තත්ථ යදිදං¹⁹ සුපිසං

1. ඉමෙව, s.	8. විත්තුපපාදමනෙ විත්තමපි b.	12. සොරගසොරනොති. s.
2. පහාතබ්බාති වුවවනතීති b. වුවවනතී. s.	13. නිවානොති. b	
3. ගොමනනනිකො b, s. නිමනනනං b. නිමනනන s.	14. [සිප්පමපි] අපගච්ඡති, b.	
4. පකකම්. b.	9. මිසසික. b.	15. විසච්චස්සාතිවිසච්ඡතස්ස. s.
5. කුලුපකා. b.	10. තං. b, s.	16. පාකචස්සාතිපාකච්ඡිගස්ස. s.
6. කුලුපකො s. තෙවිජ්ජනනතී. b.	17. කථලනති-කථලාති. s, b.	
7. මයනතී. s.	11. විත්තවාරං. s.	18. ආභිදෙසිකනතී. s.
		19. යදෙතං b, s.

භුත්තාමිනති උපයොගවචනං තං සාමිඅයෙථ දුට්ඨිකං අමුං භාවුසො¹
 සුඤ්ඤනති ආවුසො අමුං පුරිසං; සබ්බනිමිත්තානන්ති සබ්බෙසං නිවච
 නිමිත්තාදීනං නිමිත්තානං;² අනිමිත්තං වෙතොසමාධිනති ඛලව
 විපස්සනාසමාධිං; විජිලිසසද්දෙති විරියසද්දෙ; ³සජ්ඣානිතොක්කමිඤ්ඤා
 නි පබ්බර්ජාය ගුණේ සරිස්සති;⁴ අරහතං අහොසිති හගවතො
 සාවකානං අරහන්තානං අන්තරෙ එකො අරහා ආසි;⁵ අයං හි
 ථෙරෙ සත්ත වාරෙ ගිහි⁶ හුත්වා සත්ත වාරෙ පබ්බජිති. කාරණා
 කස්ස පසමාසමිද්ධාකාලෙ කිරෙස එකස්ස භික්ඛුතො ගිහිභාවෙ
 වණ්ණං කථෙසි සො තෙනෙව කමෙවන අරහත්තස්ස උපනිස්සයෙ
 විජ්ජමානෙයෙව සත්ත වාරෙ ගිහිභාවෙ ච පබ්බර්ජායෙව සඤ්චරන්තො⁷
 සත්තමෙ වාරෙ පබ්බජිත්වා අරහන්තං පාපුණ්ති.

6. 1. 7.

සත්තමෙ භාග්ගනෙ මෙත්තෙත්තසපඤ්ඤාති පාග්ගනසමා
 ගමමති මෙත්තෙත්තසමාණවස්ස පඤ්ඤා : උභගෙන⁸ විදිධානාති වෙ
 අනෙත වෙ කොට්ඨාසෙ ජානිත්වා; මජ්ඣෙක මනනා න ලිප්පතීති⁹
 මනනා වුච්චති පඤ්ඤා නාය උභො අනෙත විදිත්වා මජ්ඣෙක න
 ලිප්පති වෙමජ්ඣෙක ධානෙ¹⁰න ලිප්පති; සිබ්බනිමවචනාති සිබ්බති
 සබ්බානං¹¹ තණ්හං අතිතො, එසෙස්සාති එස්සවසෙන නිබ්බන්තන්තො
 අයං අත්තභාවො; එකො අනෙතාති අයමෙතො කොට්ඨාසො;
 එස්සසමුදෙස්සාති එසෙස්සා සමුදෙස්සො අස්සාති එස්සසමුදෙස්සො ඉමස්මිං
 අත්තභාවෙ කතකමමඑස්සපච්චයා නිබ්බන්තො අනාගතත්තභාවො;
 දුතීස්සො අනෙතාති අයං දුතීයො කොට්ඨාසො; එස්සනිශ්චොධාති
 නිබ්බානං; මජ්ඣෙකාති සිබ්බනිතණ්හං හොත්වා¹² විධාකරණට්ඨන
 නිබ්බානං. මජ්ඣෙක නාම භොති; නණ්හා හි නං සිබ්බතීති තණ්හා
 නං¹³ අත්තභාවමයසබ්බානං එස්සඤ්ච එස්සසමුදෙස්සඤ්ච සිබ්බති
 සට්ඨති; කිංකරණං, නස්ස නස්සෙව හවස්ස අනිනිබ්බන්තිස්සා; යදි හි
 තණ්හා න සිබ්බෙය්ස තස්ස තස්ස හවස්ස නිබ්බන්ති න හවෙය්ස;
 ඉමස්මිං ධානෙ කොට්ඨෙකිකුපමං¹⁴ ගණ්හතති වින්තං හි කණ්ඩා
 නං එකතො කත්වා මජ්ඣෙක සුත්තෙත සංසිබ්බිතානං කොට්ඨෙකානති
 වුච්චති සුත්තෙත¹⁵ ථෙත්තෙත උභො කණ්ඩාති උභතො පඨනති එව
 මෙත්ථ කණ්ඩවයං විස වුත්තප්පකාග් වෙ අන්තං සිබ්බිත්වා සිත්සුත්තං
 විස තණ්හා සුත්තෙත ථෙත්තෙත කණ්ඩවයස්ස උභතො පඨනං විස
 තණ්හාය නිරුද්ධාය අත්තවයං නිරුද්ධමෙව භොති.¹⁶ එනතාවනාති

1. අසුභාවුසො. b. 8. උභොඅනෙත. b. l. 14. කොට්ඨෙකිකුපමං. b. කොට්
 2. නිවචනිමිත්තාදීනං. b. නිවචනිමිත්තානං. ෧ මජ්ඣිකප්පමං'ඉති'ව'කොට්
 3. විරියසද්දෙති මාලලිකාසද්දෙ. b. 9. ලිප්පතීති. b. l. මජ්ඣෙකි උපමානං'ඉති'ව.
 4. ගුණං. b. s. පඨසසති. b. 10. වෙමජ්ඣෙකධානෙ. b. s.
 5. අහොසි. b. s. 11. සිබ්බනිමවචනාතිසිබ්බිතිසංඛාතං. b.
 6. ගිහි. b. s. 12. ජෙත්වා. b. s. 15. සුත්තෙතවා. l.
 7. සංසරන්තො. b. 13. සිබ්බතීති b. 16. භොතීති. s.

එකතකෙන ඉමිනා උහො අනෙක විදිනා තණ්හාය මජ්ඣෙ අනුප
ලිතතභාවෙන අභිසංඝායං වතුසච්චබ්බමං අභිජානාති නාම; තීරණ
පරිඤ්ඤාය ම පභානපරිඤ්ඤාය ම පරිජාතිතඛං ලොකීයසච්චවයං
පරිජානාති නාම; දිවෙඤ්ච බමෙමති ඉමසමිසංඝායෙ අනතභාවෙ;
දුක්ඛස්ස භවතො භොගීති වට්ඨදුක්ඛස්ස කොටිකරො පරිචේද
පරිච්චමකරො භොගී නාම; දුතියවාරෙ තිණ්ණං කණ්ඩානං වසෙන
උපමා වෙදිතඛං තිණ්ණං හි කණ්ඩානං සුනෙතන සංසිඛිතානං
සුනෙතා ජිනෙත තිණ්ණං කණ්ඩානං නිසු ධානෙසු පතනති එවමෙස්ස
කණ්ඩතතයං විය අතීතානාගතපච්චුප්පනතා ඛන්ධා සුතතං විය
තණ්හා සා හි අතීතං පච්චුප්පනෙතන පච්චුප්පනතඤ්ච අනාගතෙන
සද්ධිං සිඛමිති, සුනෙත¹ ජිනෙත කණ්ඩතතයස්ස නිසු ධානෙසු පතනං
විය තණ්හාය නිරුද්ධාය අතීතානාගතපච්චුප්පනතා ඛන්ධා නිරුද්ධාව
භොගීති, තතියවාරෙ අදුක්ඛමසුඛා මජ්ඣෙති චිත්තං වෙදනානං
අනතරං² නාම තප්පි නාණ්ඩා සිඛමිති³ වෙදනාසු නන්දිග්ගො
වෙදනානං උපවේදං නිවාරෙතීති තා සිඛමිති නාම; වතුස්ස වාරෙ
විඤ්ඤාණං මජ්ඣෙති පටිසංකිච්ඤ්ඤාණං හි⁴ නාමරූපපච්චයසමුදය
තතතා නාමරූපානං මජ්ඣෙති නාම; පඤ්චමවාරෙ විඤ්ඤාණං
මජ්ඣෙති කමමවිඤ්ඤාණං මජ්ඣෙති; අර්කානතිකායතනෙසු වා මනා
යතනෙන කමමස්ස ගතිතතතා ඉධ යං කිංඤ්ච විඤ්ඤාණං මජ්ඣෙති
නාම; මනොවාරෙ වා ආවජ්ජනස්ස අර්කානතිකායතනනිසීතතතා
ජවනවිඤ්ඤාණං මජ්ඣෙති නාම; ජ්ථ්ඨවාරෙ සක්කාසොති තෙහුමක
වට්ටං; සක්කාසසමුදයොති සමුදයසච්චං; සක්කාසනිග්ගොති
නිරෝධසච්චං; පටිසංකිච්ඤාණං තෙන තෙන කාරණෙන⁵ සෙසං
සඛිස්ස වුත්තනසෙනෙව වෙදිතඛං.

6. 6. 8.

අට්ඨමෙ අඤ්ඤානරොති දෙවදත්තපකිකො එකො⁶ සමන්තා
හරිඤ්ඤාති ආවජ්ජනා; ඉදං සො⁷ කීනනු බො භගවතා ජාතිනා
කපිතං උදග්ග අජාතිනා එකංසිකං වා කපිතං උදග්ග විහර්ස්ස කපි
තනති අධිප්පායෙන පුච්ඡති. ආපාසිකොති අපායෙ නිබ්බතනකො;
නෙරසිකොති නිරයගමි; කප්පචේදාති කප්පචේදකමස්ස කතතතා
කප්පං ධස්සති; අනෙකිච්ඡෙති න සකකා තිඤ්ච්ඡිතුං;⁸ මෙජ්ඣනති
විධාතාවං; වාලග්ගකොටිතිතතුද්දනමත්තනති⁹ වාලස්ස අග්ග
කොටියා දස්සෙතඛමත්තකං වාලග්ගකොටිතිපාතමත්තකං වා;¹⁰
සුඤ්ඤිඤ්ඤාණානි පුරිසපුග්ගලානං ඉන්ද්‍රියපරොපරියතතඤ්ඤානි¹¹
ඉන්ද්‍රියානං තිකමුද්දහාචජානුඤ්ඤානිති අපෙත්වා; විජ්ජමානා¹²

1. සංසිඛමිති සුනෙත හි b.	6. දෙවදත්තසර්කකො යඤ්ඤදත්තො එකො b
2. අනතතරං i	7. ඉදං තෙ b.
3. සිඛමිති b	10. වාලස්ස අග්ගකොටිතතුද්දෙය ධම්මෙ
8. තිඤ්ච්ඡිතුං b.	මත්තකං වා b.
4. පටිසංකිච්ඤ්ඤාණමපි සෙසං විඤ්ඤාණමපි b. s.	11. ඉන්ද්‍රියපරොපරියතතඤ්ඤානි b
5. කාරණෙනෙව b.	9. නිතතුද්දන s.
	12. විජ්ජමාන 1.

කුසලාපි ධම්මා අකුසලාපි ධම්මාති එත්තකා කුසලා ධම්මා විජ්ජනති එත්තකා අකුසලා ධම්මාති ජානාමි; අනන්තරානිති අදස්සනං ගතා; සමමුඛිකුණාති සමුද්ධාරවසෙන¹ පාකවා ජානා; කුසලමුලනති කුසලඤ්ඤාසයො; කුසලමුලා² කුසලනති තමා කුසලඤ්ඤාසයා අසෙසුමපි කුසලං නිබ්බන්ධන්ති; සාරද්දනී³ සාරද්දනි ගතිතසාරනති සරද්ද⁴ මාසෙ වා නිබ්බන්තානි; සුඛසංසිතානිති සුඛසන්තිවිතානි;⁵ සුඛෙතෙතනති වණ්ඤාසෙතෙන, නික්ඛිත්තානිති වුත්තානි; සප්පට්ඨාසාති සරික්ඛකා; අභිද්දෙ අඛරිත්තනති⁶ අභි අඛරිත්තං. අඛරිත්තෙන අභිවුච්චෙ⁷ භුතො; භන්තකාලසමසෙති රජකුලානං භන්තකාලසංඛාතෙන සමසෙ; සට්ඨානාධම්මොති කො එවං භගවතා ඤාතොති අජාතසත්තු රජා සො හි පාපමිත්තං නිස්සංග මග්ග ඵලෙති පරිනිකො අපරෙපි සුප්පබුද්ධිසුත්තකත්තනාදස්සො භගවතා ඤාතාව; අසට්ඨානාධම්මොති එවං භගවතා කො ඤාතො සුසීමො පරිබ්භාජකො අසෙසු ව ඵවරූපා; සට්ඨිබ්බාසිස්සනීති එවං කො ඤාතො භගවතාති⁸ සන්තතිමහාමත්තො අසෙසු ව ඵවරූපා.

6. 6. 9.

නවමෙ අනිබ්බද්ධිපුබ්බො අප්පදලිතපුබ්බෙ ලොභකඛකාදස්සො නිබ්බිජ්ඣති පදුලෙතීති නිබ්බිජ්ඣපට්ඨසාසො නිබ්බිජ්ඣනකාරණනති අප්ඨො; නිද්දනසමගමොති කාමෙ නිද්දති උප්පාදනසමත්තාය නිද්දා දෙතීති නිද්දනං සමගවති තතොති සමගවො නිද්දනමෙව සමගවො නිද්දනසමගවො; මෙමන්තාති නානාකරණං; කාමගුණාති කාමසි තබ්බවේදන කාමා ඛනිනවේදන ගුණා අත්තගුණනති ආදිසු පිය; මහමුච්ඡෙසෙසුසාති මහමුච්ඡෙසෙසුන පසිත්තබ්බා; ඉට්ඨාති පරි ඣට්ඨා වා භොනතු මා වා ඉට්ඨාරමච්ඡෙසුනාති අප්ඨො; කන්තාති කමනියා; මනාපාති මනවඛිනකා; පිසරූපාති පියජාතිකා; කාමුප සංඝිතාති⁹ ආරමභං කන්තා උප්පජ්ජමානෙන කාමෙන උපසංගිතා; රජනිසාති රාගුප්පත්තිකාරණගුණා; නෙතෙ කාමාති හ එතෙ කමනවේදන කාමා නාම භොතති; සංකප්පණිසාති සංකප්පට්ඨෙත උප්පන්නරාගො; කාමොති අයං කාමප්පභානාය පටිපතෙනති පභාතබ්බො කමනවේදන කාමා නාම¹⁰ විත්තානිති විත්තවිත්තාරමභානාති;¹¹ ඵසෙසාති සප්පට්ඨානිසා; කාමසමානොති කාමං කාමය මානො; ඤජ්ජං ඤජ්ජනති තජ්ජාතිකං තජ්ජාතිකං; පුඤ්ඤභාගිසනති දිබ්බො කාමෙ පප්ඨෙතො සුවරිතපාරිසුරියා දෙවලොකෙ නිබ්බන්තස්ස අත්තභාමො පුඤ්ඤභාගියො නාම; දුච්චරිතපාරිසුරියා අපාසෙ නිබ්බන්තස්ස අපුඤ්ඤභාගියො නාම; අයං වුවමනි භික්ඛමෙ කාමානං මිපාකාති අයං දුට්ඨොපි කාමපඤ්ඤානං¹² නිස්සංග උප්පන්නතො

1. සමුද්ධාරණවසෙන l. 6. අභිද්දෙස b. s. අභිද්දෙද l. අඛරිත්තනති b.
2. කුසල b කුසලාමුලා s. 7. අභිඅඛරිත්තං අඛරිත්තෙත b. අභිමුඛි b s.
3. සාරද්දනීති s. 8. භගවතාඤාතොති b. 10. කාමනවේදන කාමොනාම b.
4. සරද්ද b. s. 9. කාමුපසංඝිතාති b. 11. විත්තවිත්තාරමභානාති b.
5. සුඛසන්තිවිසිතාති b. සුඛසන්තිසිසිතාති s. සුඛසන්තිවිසාති l. 12. කාමොප්පඨනං b.

කාමානං විපාකොති වුවවති; සො ඉමං නිබ්බේධිකනති සො හිකවු
 ඉමං ඡන්තිංසාය ධානෙසු නිබ්බේධිකනකං¹ සෙට්ඨවරියං ජානාති;
 කාමනිගේධනති කාමානං නිරෝධනෙන² එවං ලද්ධිනාමං; ඉමසමිං හි
 ධානෙ බුහුවරියසංඛාතො මහොභව කාමනිරෝධොති කපිතො.³
 ඝාමිඝාති කිලෙසාමිසසම්පසුත්තා; ඉමිනා නයෙන සබ්බවාරෙසු
 අත්ථා වෙදිතබ්බො. අපි වෙත්ථ වොහාරවෙපක්කනති වොහාර
 විපාකං කථාසංඛාතො හි වොහාරෙ සද්දසුය විපාකො නාම; සථා
 සථා නනති එත්ථ නං ඉති නිපාතමත්තමෙව ඉති යස්මා යථා යථා
 සඤ්ජානාති⁴ තථා තථා එවං සඤ්ඤී අහොසිනති කපේති තස්මා
 වොහාරවෙපක්කාති අත්ථා. අවිජ්ජාති අට්ඨසු ධානෙසු අඤ්ඤණ
 භූතා බලවඅවිජ්ජා;⁵ නිරයං ගමෙතීති නිරසගාමිනිසා⁶ නිරයෙ
 නබ්බන්තිපවට්ඨාති අත්ථා; සෙසෙසුපි එසෙව නයො. වෙනනාහනති
 වෙනනං අහං; ඉධ සබ්බසබ්බාතිකා විදගනවෙනනා⁷ ගතිතා;
 වෙනසිකාති වාරපථවත්තවෙනනා; මනසාති වෙනනාසම්පසුත්ත
 විත්තනනා;⁸ නිරසවෙදනිසනති නිරයෙ විපාකදුයකං; සෙසෙසුපි
 එසෙව නයො. අබ්බිත්තනති බලවදුක්කං; දකුච්ඡිගනති⁹ ගරුකං න
 බිප්පං සණ්ඨකං විගල්නකදුක්කං; උරතනාමිං කඤ්ඤිති උරං
 තාලේකා රෙදති; පටිසෙට්ඨිනති පරියෙසනං; එකපදං දිපදනති¹⁰
 එකපදමනනං¹¹වා දිපදමනනං¹¹වා කො මනනං¹¹ ජානාතීති අත්ථා;
 සමමොහවෙපක්කනති සමමොහවිපාකං; දුක්ඛස්ස හි සමමොහො¹²
 නිස්සාදු විපාකො නාම, දුතියපදෙපි එසෙව නයො පරියෙසනාපි හි
 තස්ස නිස්සාදු විපාකොති. ඉමසමිං සුත්තෙ වට්ටිවට්ටං කපිතං.

6. 6. 10.

දසමෙ ආසනං ධානනති සෙට්ඨං නිව්වලට්ඨානං; සීහනාදනති
 අභිත්තනාදං පමුච්ඡනාදං; බුහුවකකනති සෙට්ඨං¹³ ඤ්ණවකකං පටි
 වෙධඤ්ණඤ්ඤව දෙසනාඤ්ණඤ්ඤ; ධානඤ්ඤ ධානතොති කාර
 ණඤ්ඤ කාරණතො; සමපිති යෙන කාරණෙන;¹⁴ ඉදමපි තථාග
 නස්සාති ඉදමපි ධානාධානඤ්ණං¹⁵ තථාගතස්ස තථාගතබලං¹⁶ නාම
 හොති : එවං සබ්බපදෙසු අත්ථා වෙදිතබ්බො. කාමසමාදානනනති
 සමාදිගිකා කතානං කුසලාකුසලකම්මානං; කම්මමෙව වා කම්ම
 සමාදානං; ධානසො හෙතුසොති පට්ටයතො වෙව හෙතුතො ව;
 තත්ථ ගතිඋපධිකාලපයොගා විපාකස්ස ධානං කම්මං හෙතු; කාන
 විමොක්ඛසමාධිසමාපනනනති වතුනනං කානානං අට්ඨනනං.

1. ඉමං ඡන්තිංසායනෙසු නිබ්බේධිකනකං b. 7. සංවිදගනවෙනනා b.
 2. කාමානං නිරෝධෙන b. s. 8. වෙනනාසම්පසුත්තනන විත්තනන s.
 3. වුත්තනා b. s. 9. දකුච්ඡිගිති b. 12. දුක්ඛං පටිසමොහො b
 4. පජානාති b 10. විපදනති b s 13. සෙට්ඨ b.
 5. බහල b බහලාඅවිජ්ජා s. 11. මනනං l s. 14. යෙනඤ්ණෙන b, s.
 6. ගමෙතීති b s, නිරයගමිනියා b, ගමිනියා s. 15. ධානාට්ඨාන b.
 16. තථාගතසබලං b.

විමොක්ඛානං තිණ්ණං සමාධිනං නවනතං අනුපුබ්බසමාපන්නිනඤ්ඤා; සංක්ඛ්‍යෙය්‍යනති භානභාගියධම්මං; මොදනනති විසෙසභාගියධම්මං;¹ වුට්ඨානනති “වොදනමපි වුට්ඨානං නමිතා තමා සමාධිමා වුට්ඨානමපි වුට්ඨාන”නති එවං වුත්තං පගුණඡක්ඛානඤ්ඤාව භවබහඵල සමාපන්නියො ව; හෙට්ඨිමං හෙට්ඨිමං හි පගුණඡක්ඛානං උපරිමස්ස උපරිමස්ස පදට්ඨානං හොති² තස්මා වොදනමපි වුට්ඨානනති වුත්තං. භවඛෙතන පන සඛ්‍යානිකානෙති වුට්ඨානං හොති එලසමා පන්නියා නිරෝධසමාපන්නිනො වුට්ඨානං හොති නං සක්ඛාය “තමා තමා සමාධිමා වුට්ඨානමපි වුට්ඨාන”නති වුත්තං. අනෙකමිතිනනති ආදීනි විසුද්ධිමයෙහි වණ්ණිතානි; ආසවකධස්සුණං හෙට්ඨා වුත්තත්ථ මෙව. පුරිමස්සාපි³ ඤාණන්තයස්ස විජාරකථං ඉවජ්ජෙනාන මජ්ඣිමට්ඨකථාය මහාසීහනාදවණ්ණනා ඔලොකෙනබ්බා; සමාගිහස්සාති එකස්සවිත්තස්ස; සමාධි මහෙස්සාති සමාධි එතෙසං ඤාණානං අධිගමාය උපායො; අසමාධිති අනෙකස්සභාවො; කුමමහෙස්සාති මිට්ඨාමයෙහි; ඉමසමිං සුභෙන තථාගතස්ස ඤාණබලං කපිතනති.

ඡට්ටො වග්ගො.

6. 7. 1-3.

සත්තමස්ස පඨමෙ අස්සද්ධිසනති අස්සද්ධිභාවං; දුප්පඤ්ඤනනති නිප්පඤ්ඤභාවං. දුතියෙ සමාදනති සතිවිප්පවාසං. තතියෙ ආති සමාචාරිකනති උත්තමසමාචාරභූතං වත්තවසෙන පණ්ණන්තිසීලං; සෙඛං ඛම්මනති සෙඛපණ්ණන්තිසීලං; සීලානීති වත්තාරි මහාසීලානි.

6. 7. 4.

වතුජෙ සඛගණිකාගමොති ගණසඛගණිකාරමො; සුත්තනති කගණාදිසු පන ගණෙසු අත්තනො වා පරිසංඛාතෙ ගණෙ රමනීති ගණාගමො; පටිච්චෙකෙති කායවිච්චෙකෙ; විත්තස්ස නිමිත්තනති සමාධිවිපස්සනාවිත්තස්ස නිමිත්තං සමාධිවිපස්සනාකාරං; සම්මාදිට්ඨිනති විපස්සනාසමාදිට්ඨිං; සමාධිනති මහෙසමාධිඤ්ඤාව ඵල සමාධිඤ්ඤා; සංඝාජනානීති දස සංයොජනානි; නිබ්බානනති අපච්චයපරිනිබ්බානං.

6. 7. 5-6.

පඤ්චමෙ සොවමස්සනාති සුබ්බවභාවො; කල්‍යාණමිත්තනාති සුචිත්තනා; සක්ඛුභාරමොති සත්ථරි ගාරවසුත්තො; එස නයො සබ්බත්ථ. ඡට්ටො න සනෙහනාති පච්චනිකතිලෙසෙහි අවුපසනෙනා; න පණ්ණිනෙහනාති න අතප්පකෙනා; න පටිපස්සදාලදොනාති කිලෙසපටිපස්සදායා අලදොන අප්පනෙනා; න එකොදිභාවාධිගනෙහනාති න එකස්සභාවං උපගනෙනා.

6. 7. 7.

සත්තවෙ නත්ත නත්තාති නසමි. නසමි. විසෙසෙ; සකඛිභබ්බි නනති පට්ටකඛභාවං; ආසනනෙති කාරණෙ; භානභාගියාදයො විසුද්ධිමග්ගෙ සංවණ්ණිතා. අසකඛවමකාදීති න සුකතකාරී න ආදර කාරී; අසපාසකාදීති න සපාසකාරී න උපකාරභූතධම්මකාරී.¹

6. 7. 8.

අධිමෙ බලනනති බලභාවං ථාමභාවං; අසනවමකාදීති න සත්තකාරී; සෙසං හෙට්ඨා වුත්තනායමෙව.

6. 7. 9-10.

නවමෙ න සථාභූතං සම්මපසඤ්ඤා සුද්ධියා හොතිති වදන්තාමසිලසකාමෙසු ආදීනවො න යථාසභාවතො ක්කානපඤ්ඤා සුද්ධියා හොති. දසමං උත්තානස්මෙවෙති.

සිත්තමො වගෙහො.

6. 8. 1.

අධිමසං පඨමෙ සම්මසානනති සඋපසානං සොපද්දවං; සප්පි ලාභනති කාසිකවෙතසිකෙන පරිලාභෙන සපරිලාභං; පාපිකබ්බාති ඉච්ඡිතඛා අවසංභාවිති.²

6. 8. 2.

දුතියෙ මානනති ජාතිආදිති මඤ්ඤානං; ඔමානනති නිනොභ මසමිති මානං; අනිමානනති අතිකකමිතා පවත්තං අවුච්ඡන්ති මානං; අඛිමානනති අඛිතමානං;³ ථමනනති නොධමානෙති ථද්ධිභාවං; අනිතිපානනති නිනසං⁴ නිනොභමසමිති මානං.

6. 8. 3.

තතියෙ උත්තරි මනුසංඛමොති මනුසංඛමතො උත්තරි;⁵ අලමසිඤ්ඤාදසංඛමසෙසනති අරියභාවං කාතුං සමස්ථං ඤ්ඤා දසංඛමසෙසං වත්තාරෙ මහා⁶ වත්තාරි ව ථලානිති අසෙඨා; කුභනනති තිවිධං කුභනවදන්තං; ලසනනති ලාභභිකතාය උකඛි පිතා අවකඛිපිතා වා⁷ උපනං.

6. 8. 4.

වතුසස්ස සොති මසං ආරද්ධා හොතිති කාරණඤ්ඤා පරිපුණ්ණං පහනිතා හොති; ඛමොඤ්මොති බමෙව රතීං විජ්ඣති; භාවනාය රමති භාවෙයො හා වා රමතිති භාවනායමො; පහානෙ රමති පජ්ඣනෙතා වා

1. අසපාසකාරී න උපකාරභූතධම්මකාරී b. 3. අඛිතමානං b.

2. අවසංභාවිති b. 4. අනිතිපානනති b. 5. උත්තරි b. 6. මත්තාරොමෙහෙස.

7. උකඛිපිතා වා b.

රමනීති පහානාගමො; නිවිධෙ පවිටෙකෙ රමනීති පවිටෙකාගමො; අව්‍යාපජ්ඣා නිද්දකඛ්ඛාවෙ රමනීති අව්‍යාපජ්ඣාගමො; නිප්පඤ්චයංඛානෙ නිඛ්ඛානෙ රමනීති නිප්පඤ්චාගමො.

6. 8. 5.

පඤ්චමෙ න ආසකුසලොති න ආගමනකුසලො; න අපාසකුසලොති, න අපගමනකුසලො; ඡඤ්ඤාති කතතුකමාසතාජ්ඤං; න ඝාරකඛනීති න රකඛති.

6. 8. 6

ජ්වෙධ ආලොකබහුලොති ඤ්ණාලොකබහුලො; සොගබහුලොති සොගෙ බහුලකමං.¹ කරෙති; චෙදබහුලොති පිතිපාමුජ්ඣබහුලො; අසනතුට්ඨිබහුලොති කුසලධම්මෙසු අසනතුට්ඨො; අනික්ඛිනතමුගේති අට්ඨපිතමුගේ පගගතිතපිරියො; උග්ගජිඤ්ඤා² පනා රෙතීති සමපති ව උග්ගජිඤ්ඤා පිරියං කරෙතෙව.³ සත්තමං උග්ගානමෙව.

6. 8. 8-10.

අට්ඨමෙ පග්ගෙහාති කායපාගඤ්ඤාදිති සමනනාගතො. නවමං උග්ගානාත්මෙව.⁴ දසමෙ විඝානමාති මතිවජ්ඣං නිසාය උපානෙනාලොකප්‍රසන්නෙන දුක්ඛිතො; සෙසං සඤ්ඤා උග්ගානාත්මෙවාති.⁵

අට්ඨමො වග්ගො.

6. 9. 1.

නවමස්ස පඨමෙ සීනිභාවනති සීතලභාවං; සසම්මං සමසෙ විතතං නිගගණ්ණිනබ්බනති ආදිසු උද්ධව්වසමයෙ විතතං සමාධිනා නිගගහෙතබ්බං නාම; කොයජ්ජානුපතීතකාලෙ විරිසෙන පගගහෙතබ්බං නාම නිරස්සාදගතකාලෙ සමාධිනා සමපගංසිතබ්බං නාම; සමපපවත්තකාලෙ බොජ්ඣංගධතුපෙඛයං⁶ අජ්ඣුපෙකතිතබ්බං නාම.

6. 9. 2.

දුතියෙ කම්මාවරණනාසාති පඤ්චති ආනන්තරියකමෙමිති;⁷ කිලෙසාවරණනාසාති නියතමිච්ඡාදිට්ඨියා; විපාකාවරණනාසාති අකුසලවිපාකපටිසංකීයා වා කුසලවිපාකෙති අනෙකුකපටිසංකීයා වා.⁸

6. 9. 4.

වතුසෙ අනාත්තනි අවඤ්ඤා; අත්ථං ජිඤ්ඤාතිති වඤ්ඤාත්ථං ජ්වෙධති; අනානුලොමිකාසාති සායනස්ස අනානුලොමිකාය. පඤ්චමෙ සීසමපදනති සොනාපනතිමග්ගං.

1. සොගෙබහුලං s සොගබහුලංකමමං b.

4. උග්ගානමෙව b s

2. උග්ගජිඤ්ඤා b.

5. උග්ගානමෙවාති b, s

6. බොජ්ඣංගධතුපෙඛයං b, s.

3. සමනනොව උග්ගජිඤ්ඤාකරෙතෙව b

7. පඤ්ඤානන්තරියකමෙමිති b.

8. වාති b.

6. 9. 8.

අට්ඨමෙ අනාගමනිසං¹ චක්ඛුනති අනානුගතතඤ්ඤාං² කාරණං; පඤ්ඤානාං චේරානං වාසට්ඨියා ච දිට්ඨිගතානාමෙනං අභිවචනං; අට්ඨමං භවනති කාමාවචරේ අට්ඨමං පටිසංකී. නවමෙ කොකුභල මඛගලෙනාති දිට්ඨසුභමුභවඛගලෙන.³ දසමෙ සසං ඝාතනාති ආදීති අත්තදිට්ඨිවසෙන චුතතානි; අභිවචසමුප්පන්නනති අහෙතුතිබ්බතනං, සෙසං සබ්බස්ථ උත්තානාවචනි.

නවමො චගෙහො.⁴

6. 10. 1.

දසමස්ස පඨමෙ අජිසාසනනෙති මජ්ඣිමදෙසෙ; ඉඤ්ඤානානති මනවජ්ඣානං. දුතියෙ සද්ධම්මනිසකොති සාසනසද්ධිමම නියතො; අසාධාරණෙනාති පුපුරුනෙති අසාධාරණෙන.

6. 10. 7.

සත්තමෙ අනොඨං කජිඤ්ඤාති එත්තකාව සංඛාර අතිව්වා න ඉතො⁵ පරෙති එවං සීමං මරියාදං අකතා; අනවට්ඨිනනොති⁶ ථානරතිතා⁷ භිජ්ජමානාව හුත්වා උපට්ඨතිස්සනති⁸ අත්තො; සබ්බ ලොකෙති සකලෙපි තෙධාතුකෙ; සාමසෙක්ඤ්ඤාති සමණභාවෙන අරියමග්ගෙනාති අත්තො.

6. 10. 8.

අට්ඨමෙ මෙත්තාවනාසාති මෙත්තායුත්තාය පාරිවරියාය;⁹ සත්තති සෙඛා තථාගතං මෙත්තාවනා¹⁰ පරිවරනති බිණ්ණසවො¹¹ පරිවණ්ණසටුකො.

6. 10. 9.

නවමෙ අනම්මසොති තමමයා චුච්චනති තණ්හාදිට්ඨියො තාති රතිතො; අභිංකාරති අභිංකාරදිට්ඨි;¹² මමිංකාරති මමිංකාර¹³ තණ්හා; සෙසං සබ්බස්ථ උත්තානස්ථාවචනි.¹⁴

ආනිසංසවගෙහා දසමො.

1. අනාගමිනිය ස නිසං 1.	7. අවට්ඨිතානා ථානරතිතා ස. අවට්ඨිතායරතිතා b.
2. අනුප්පය. තඤ්ඤා ස තඤ්ඤා b. 8. හුත්වාපන b. සද්ධම්මසනති b. s.	
3. දිට්ඨසුභ මඛගලෙන b.	9. මෙත්තායුත්තාය b. l. පාරිවරියාය ස පරිවරියාය l.
4. සිතිවග්ගතාවගමො s.	10. මෙත්තාවනාය b. s. 13. මමිංකාරති මමිංකාර b. s.
5. තණ්හා b	11. බිණ්ණසවොපි s. 14. උත්තානසමචනි b.
6. අනවට්ඨිනාති b.	12. අභිංකාරති අභිංකාරදිට්ඨි b. s.

8. 11. 1.

ඵකාදසමස්ස පඨමෙ අසුභනනි¹ අසුභකමමධ්‍යානං; මෙතොති
මෙතොකමමධ්‍යානං.² සඤ්ඤාති සහවිපස්සනා³ මත්තපඤ්ඤා;

8. 11. 8.

ඡට්ඨෙ අස්සාදදිට්ඨති සස්සනදිට්ඨි; අනනානුදිට්ඨති අනනානං
අනුගතා විසතිවජ්ජකා සක්කායදිට්ඨි; මිච්ඡාදිට්ඨති වාසට්ඨිවිධාපි
දිට්ඨි; සම්මාදිට්ඨති මග්ගසමාදිට්ඨි; නත්ති දින්නනනි ආදිකා වා
මිච්ඡාදිට්ඨි; කමමස්සකතඤ්ඤාණං⁴ සමමාදිට්ඨි. සත්තමෙ අබම්ම
චජිඤාති දසඅකුසලකමමපථා. දසමෙ අසංචජේති අනට්ඨාසක
භාවො; සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.

ඵකාදසමො චගෙගො.⁵

ඉතො පරෙසු නසුස්සොති වෙවාචිකඋපාසකො;⁶ නථාගතො
නිඛං ගතොති බුද්ධිගුණේසු පතිට්ඨිතවිත්තො පතිනකංඛො;
අමතං අද්දසාති අමනද්දසො; අජිසෙතොති නිද්දෙසෙන ලොකුහනර
සිලෙන; ඤ්ඤාණොති පච්චට්ඨෙකඛනඤ්ඤාණෙන; විමුක්තිඤාති සෙඛ
ඵලවිමුක්තිසා; නිවකණ්ණිකොති ඵවනනාමකො ගහපති; තප
කණ්ණිකොතිපි පාළි. ගිගස්සොති පඤ්ඤාකාමගුණිකරගස්ස; සෙසං
සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.⁷

මනොරථසුරණිසා අඩිගුහනරනිකායධම්මකථාය

ජක්කතිපානවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

1. අසුභාති b s.

2. අසුභකමමධ්‍යානං b.

3. විපස්සනාය s.

4. කමමස්සකතඤ්ඤාණං b.

5. නිකචජේති ඵකාදසමො s.

6. වාචිකඋපාසකො b.

7. උත්තානමමෙවාති b. s.

7. 1. 1.

සත්තකතිපානස්ස පඨමෙ අනවඤ්ඤාතනිකාමොති අභිඤ්ඤාන භාවකාමො.¹ තතියෙ සොනිසො විවිතෙ ඛම්මනති උපායෙන චතු සච්චබලම. විචිනාති; පඤ්ඤායස්ස. විපස්සනීති සහ විපස්සනාය මග්ග පඤ්ඤාය සච්චබලම. පස්සති;² පජ්ජනාසෙය්වාති දීපස්සෙව; විමොචො.³ හොති වෙහසොති තස්ස ඉමෙහි බලෙහි සමනනාගතස්ස ඤිණාසවස්ස දීපතිඤ්ඤානං.⁴ විය වරිමකච්ඡන්තස්ස වත්ථාරමමණෙහි විමොචො හොති ගතව්වානං න පඤ්ඤායති. චතුසේ සදො හොතීති ආදීනි පඤ්ඤාකතිපානෙ වර්ණනානෙව, පඤ්ඤමෙ ඛනාතීති අදලිද්දාය කරණවේදිනං⁵ ඛනාති.

7. 1. 7.

සත්තමෙ උග්ගො ග්ජමහාමනොති පයෙනදිකොසලස්ස මහා අමච්චො; උපසංඝමිති භුත්තපාතරුසො උපසංකම්; අබ්බිඨාති නිබ්බාන ගතෙන බින්නෙන අසෙඨා; මහාසෙති ගේහගේහසොති රේහණ සෙට්ඨිනො තත්තාරං මිගාරසෙට්ඨිං. සකායෙවමාහ. මහද්ධමොති වලඤ්ඤානබින්නෙන මහද්ධමො;⁶ මහාභොගොති උපභොගපරිභොග ගණ්ඨස්ස මහත්තතාය මහාභොගො; ගිරිඤ්ඤායාති සුවණ්ණස්සෙව; සුවණ්ණානෙවෙ⁷ හිස්ස කොට්ඨසිං ඛනං⁸ අහොසි. රුපිසස්සාති සෙසස්ස⁹ තට්ඨකසරකද්ධරණපාපුරණාදිනො පරිභොගපරිකරා රස්ස පමාණසංඛානෙ¹⁰ වාදෙයෙව නත්ති.

7. 1. 8.

අට්ඨමෙ අනුනසංසොජනනති කාමරගසංයෝජනං; සඤ්ඤා නෙව වෙතාති ඛකිනවේදින සංයෝජනානීති වේදිතඤ්ඤාති, ඉමසම්. සුත්තෙ වට්ටමෙව කපිතං. සෙසං සඤ්ඤා උත්තානත්මෙවාති.

ධනවග්ගො පඨමො.

7. 2. 3.

දුතියස්ස තතියෙ නාලනති න සුත්තං නානුච්ඡිකං; නි මනා සෙනාති න මනමිති අප්පනකෙන¹ ආකාරෙන නිසිද්ධනාසනතො පච්චිට්ඨනති අනාදරමෙව² දස්සෙතති; සනතමස්ස නිගුහනතීති³ විජ්ජමානමපි දෙයාබලම. එතස්ස නිගුහනති පටිච්ඡාදෙනති; අසක්කවමං දෙනති නො සක්කවමනති ලුඛං වා හොතු පණ්ණිතං වා අගගත්වා අවත්තිකාරෙන⁴ දෙනති නො විත්තිකාරෙන.

1. අනවඤ්ඤාතනිකාමො b. 5. අදලිද්දායකරණවේදින s. 9. සයන s.

2. විපස්සති s. 6. මොධින්න b. s. 10. පමාණසංඛානො h. s. සංඛානෙ l.

3. විමොචො b. s. 7. සුවණ්ණමෙව b. s. 11. අප්පකෙන b.

4. සමනනාගතස්ස පරිනිඤ්ඤානං b. 8. කොට්ඨසිං s. ඛිං s. b. 12. අමන පමෙව s.

13. අසද්දන්තා අවත්තිකාරෙන b. * පරිගුහනතීති. පාළි.

7. 2. 4.

වතුපේ උභතො භාගමිමුත්තොති විචි භාගෙහි විමුත්තො; අරුප
 යමාපතනියා රුපකායෙනො විමුත්තො මගෙන නාමකායෙනො, සො
 චතුත්තං අරුපයමාපතනීතං එකෙකෙනො වුට්ඨාය සබ්බාසර සමමසිත්වා
 අරහත්තං පත්තානං චතුත්තං නිරේධා වුට්ඨාය අරහත්තං පත්තං¹
 අනාගාමිනො ච වසෙන පඤ්චවිධො භොති. පාළි පනෙත්ථ කතමො ච
 පුග්ගලො උභතො භාගමිමුත්තො ඉධෙකවේවා පුග්ගලො අවධි
 විමොඛෙ කායෙන එසීත්වා² විහරති පඤ්ඤාය මසා³ දිසා ආසවා
 පරික්ඛිණා භොනති එවං අවධිවිමොඛලාභිනො වසෙන ආගතො.
 පඤ්ඤාය විමුත්තොති පඤ්ඤාමිමුත්තො; සො සුක්ඛවිපස්සකො චතුති
 කොතෙහි වුට්ඨාය අරහත්තං පත්තා වත්තාගේ වාති ඉමෙසං වසෙන
 පඤ්චවිධො භොති. පාළි පනෙත්ථ අවධිවිමොඛපටිකෙට්ඨපටිකෙට්ඨනො ච
 ආගතො. යථාහ “න හෙව ඛො අවධිවිමොඛෙ කායෙන එසීත්වා”
 විහරති පඤ්ඤාය මසා⁴ දිසා ආසවා පරික්ඛිණා භොනති අයං වුච්චති
 පුග්ගලො පඤ්ඤාමිමුත්තො”ති පුට්ඨිත්තං සච්ඡිකතොති කායසකිති;
 සො කොනථස්සං පඨමං පුසති පච්ඡා නිරේධං නිබ්බානං සච්ඡිකරෙති
 සො සොතාපතනිඵලට්ඨං ආදිං කත්වා යාච අරහත්තමග්ගට්ඨා ඡ්ඛිමො
 භොති. තෙනාහ “ඉධෙකවේවා පුග්ගලො අවධිවිමොඛෙ කායෙන
 එසීත්වා විහරති පඤ්ඤාය මසා⁵ දිසා එකවේවා ආසවා පරික්ඛිණා
 භොනති අයං වුච්චති පුග්ගලො කායසකිති”ති. දිට්ඨිත්තං පනෙතොති
 දිට්ඨිප්පත්තො;⁶ ත්වුදං සංඛෙපලකමණං, දුක්ඛා සංඛාර සුඛො නිරේ
 ඛොති ඤ්ඤං භොති දිට්ඨිං විදිතං සච්ඡිකතං එසීත්වා⁷ පඤ්ඤායාති
 දිට්ඨිප්පත්තො⁸ විත්ථාරතො පන සොපි කායසකිති විස ඡ්ඛිමො
 භොති. තෙනෙවාහ “ඉධෙකවේවා පුග්ගලො ඉදං දුක්ඛනති යථාභුතං
 පජානාති-පෙ-අයං දුක්ඛනිරේධගාමිනී පටිපදාති යථාභුතං පජානාති
 තථාගතප්පචේදිතා මසා⁹ ධම්මා පඤ්ඤාය මොදිට්ඨා භොනති වොච
 රිතා පඤ්ඤාය-පෙ-අයං වුච්චති පුග්ගලො දිට්ඨිප්පත්තො”ති. සද්ධාය
 විමුත්තොති සද්ධාමිමුත්තො; සොපි වුත්තනායෙනො ඡ්ඛිමො භොති.
 තෙනාහ “ඉධෙකවේවා පුග්ගලො ඉදං දුක්ඛනති යථාභුතං පජා
 නාති-පෙ-අයං දුක්ඛනිරේධගාමිනී පටිපදාති යථාභුතං පජානාති
 තථාගතප්පචේදිතා මසා¹⁰ ධම්මා පඤ්ඤාය මොදිට්ඨා භොනති සොච
 රිතා පඤ්ඤාය-පෙ-නො ච ඛො යථා දිට්ඨිප්පත්තාසා¹¹ අයං වුච්චති
 පුග්ගලො සද්ධාමිමුත්තො”ති. එතස්ස හි සද්ධාමිමුත්තාසා පුබ්බිභාග
 මග්ගකමණේ සද්දුගන්තාසා විස ඔක්කප්පන්තාසා විස අධිමුච්චන්තාසා
 විස ම කිලෙසකමණො භොති දිට්ඨිප්පත්තාසා පුබ්බිභාගමග්ගකමණේ
 කිලෙසචේදකං¹² ඤ්ඤං අදකං තිබ්බං සුරං හුත්වා වහති තසමා යථා

1. අරහත්තපත්ත s. 4. දිඤ්ඤාය s. 1. දිට්ඨිප්පත්තො b. 7. පඤ්ඤාය අයං.

2. පුබ්බිභා b. s. 5. පුබ්බිභා b. s. (සං.) b. වුච්චති පුග්ගලො සබ්බාමිමුත්තො b.

3. පසා s. 6. දිඤ්ඤාය s. 8. දිට්ඨිප්පත්තාසාති එතසාසති b. 9. කිලෙසචේදකං b.

නාම නාතිතිබ්ණෙන අසිනා කදලිං¹ ජිතුන්තස්ස ජිනනධානං
න මට්ටං² හොති අසි න සිසං³ වහති සද්දො සුයති⁴ බලවතකො⁵
වායාමො කාතඛො හොති එවරුපා සද්ධාවිමුත්තස්ස පුබ්බභාගමයා
භාවනා, යථා පන අතිනිසිනෙන⁶ අසිනා කදලිං ජිතුන්තස්ස
ජිනනධානං මට්ටං හොති අසි සිසං වහති සද්දො න සුයති බලව
වායාමකිච්චං. න හොති එවරුපා පඤ්ඤවිමුත්තස්ස පුබ්බභාගමයා
භාවනා වෙදිතඛො. ධම්මං අනුසාරනීති ධම්මානුසාරී;⁷ ධම්මොති
පඤ්ඤ පඤ්ඤපුබ්බධගමං මයං භාවෙතීති අරොපා; සද්ධානුසාරමිති⁸
එසෙව නයො. උභොපෙතෙ සොනාපතනිමයාධායෙව. වුත්තමපි
වෙන. “යස්ස පුග්ගලස්ස සොනාපතනිඵලසව්ඤ්ඤිතියං පටිපත්තස්ස
පඤ්ඤිඤියං⁹ අභිමතං. හොති පඤ්ඤවාති¹⁰ පඤ්ඤපුබ්බධගමං.¹¹
අරියමයං භාවෙති අයං වුච්චති පුත්තලො ධම්මානුසාරී”¹² “යස්ස
පුග්ගලස්ස සොනාපතනිඵලසව්ඤ්ඤිතියං පටිපත්තස්ස සද්ධිඤ්ඤියං අභි
මතං. හොති සද්ධාවාති සද්ධාපුබ්බධගමං අරියමයං භාවෙති අයං
වුච්චති පුත්තලො සද්ධානුසාරී”¹³ති. අය මෙත්ථ සංඛෙපො විජාරතො
පනෙසා උභතො භාගවිමුත්තාදිකථා විසුද්ධිමයෙහි පඤ්ඤභාවනාධි
කාරෙ වුත්තා කස්මා තත්ථ වුත්තනායෙතොව වෙදිතඛොති.

7. 2. 5.

පඤ්ඤමෙ උදකුපමාති උමමුජ්ජනාදිං¹⁴ ආකාරං ගහොධා උද
කෙන උපමිතා; සක්ඛං නිමුග්ගොති එකවාරං නිමුග්ගො;¹⁵ එකනන
කාලකෙහිති¹⁶ නියතමච්ඡාදිට්ඨිං සකාය වුත්තං; උමමුජ්ජනීති උට්ඨ
භති; සාමුඛි සොභනා ලඛකා,¹⁷ භාසනිමෙවොති වචගාරෙ¹⁸ ආසින්න
උදකං විය පරිභාගතෙව; උමමුජ්ජනා විපස්සාති විලොකෙතීති උට්ඨ
තිඤා ගනනඛං.¹⁹ දිසං විපස්සති විලොකෙති; පනරතීති ගනනඛ
දිසාහිමුඛො තරති නාම; පනිශාධපපනෙතා²⁰ හොතිති උට්ඨාය
විලොකෙතො පනරිතො පනරිතො ගතො²¹ එකස්මිං ධාතෙ පතිට්ඨං.
පනෙතා²² නාම හොති තිට්ඨති²³ න පුනාගච්ඡති; තිණ්ණො පාර
ගතො²⁴ එළලනිට්ඨතීති සබ්බකිලෙසෙ ගනනරිතො²⁵ පරතීරං ගතො
නිබ්බානත්ථලෙ පතිට්ඨිතො නාම හොති; ඉමස්මිං සුත්තෙ වට්ටවිච්චං.
කපිතං.

7. 2. 6.

ජවෙධි අනිච්චාති එවං පඤ්ඤාය එරතො අනුපස්සතීති
අනිච්චානුපසස්සි; අනිච්චාති එවං සඤ්ඤා අස්සාති අනිච්චසඤ්ඤි;
අනිච්චාති එවං ඤ්ණෙන පටිසංවිදිතා අස්සාති අනිච්චපටිසංවෙදි;

1. කදලිං s. 9. සතිඤ්ඤියං b සතිඤ්ඤියං l 17 වචගාරෙ b s. [පනෙතා b s.
2. නමිට්ඨං s මිට්ඨං න b. 10. හොති s. 18. ගනනඛ b s. 19. පටිපභාධ
3. අසිසිං න b 11. සථාවාති සථාපුබ්බධගමං b l. 20. පනරිතො b s
4. සුයති b s. 12. සථානුසාරාසාරිති රිතිඅග්ගමෙත්ථ b l 21. පතිට්ඨං b පතිට්ඨං
5. බලවතරො b s 13. නිමුග්ගනාදි b නිමු s. 22. තිට්ඨති (නාමිතොති) b. අපනෙතා l.
6. සිතනි සිසෙන b සුනිසිසෙන s 14. නිමුග්ගොති එකවාරෙමෙව නිමුග්ගො b.
7. අනුසාරනීති ධම්මානුසාරී b. 15. කෙසිති b. 23. පාරංගතො b.
8. සථානුසාරිමිති b. 16. ලඛකා b l හදදකා s. 24. සබ්බකිලෙසොඤ්ඤාපනරිතො b s.

සනනනනි සබ්බකාලං; සමිනනනි යථා¹ පුරිමචිනෙතන පච්චෙවනං. සමිතං සමුපගනං සචිතං හොති එවං;² අබ්බොක්ඛණ්ණනනි නිරන්තරෙන³ අඤ්ඤාන වෙතසා අසමමිස්සං; වෙතසා⁴ අබ්බුච්චමානොති චිනෙතන සනනිට්ඨාපයමානො; පඤ්ඤාස පටිසොගානමානොති විපස්සනාඤ්ඤෙන අනුපවිසමානො; අසුඛං අවජිමනති අපුරෙ අපච්ඡා එකකම්මණෙයෙව; ඉධ සමසීඨි කපිතො සො චතුබ්බිධො හොති⁵ රෙග්ගමසීඨි වෙදනාසමසීඨි ඉරියාපථසමසීඨි ජිවිතසමසීඨි. තත්ථ යස්ස අඤ්ඤාතරෙන රෙග්ගෙන පුට්ඨස්ස සමො රෙග්ගපුපයමො ච ආසවකම්මයො ච එකපපභාරෙනෙව හොති අයං රෙග්ගසමසීඨි නාම, යස්ස පන අඤ්ඤාතරං වෙදනං වෙදියතො⁶ වෙදනාපුපයමො ච ආසවකම්මයො ච එකපපභාරෙනෙව හොති අයං වෙදනාසමසීඨි නාම, යස්ස පන ධානාදිසු ඉරියාපථෙසු අඤ්ඤාතර සමබ්බිතො විපස්සනාස්ස ඉරියාපථස්ස පරියොසානඤ්ච ආසවකම්මයො ච එකපපභාරෙනෙව හොති අයං ඉරියාපථසමසීඨි නාම, යස්ස පන උපකම්මතො වා සර සතො වා⁷ ජිවිතපරියාදනඤ්ච ආසවකම්මයො ච එකපපභාරෙනෙව හොති අයං ජිවිතසමසීඨිනාම, අයමිධි අධිප්පෙතො. තත්ථ කිඤ්චාපි ආසවපරියාදනං මඤ්චිනෙතන ජිවිතපරියාදනං චුතිචිනෙතන හොතිති⁸ උභින්නං එකකම්මණෙ සමිනෙවා නාම තත්ථ යසමා පනස්ස ආසවෙසු ඛිණ්ණෙතොසු පච්චෙවකම්මනවාරනානතරමෙව⁹ ජිවිතපරියාදනං ගච්ඡති අනතරං න පඤ්ඤායති තස්මා එවං චුතතං. අනන්තපටි නිබ්බාසීති යො පඤ්ඤාසු සුද්ධාවාසෙසු යත්ථ කත්ථි උප්පන්නො නිබ්බන්තකම්මණෙ වා ථොකං අභික්කම්මිතො වා වෙමජ්ඣෙකං ධර්මං වා අරභන්තං පාපුණ්ණති තස්සෙතං නාමං; උප්පත්තං පටිනිබ්බාසීති යො තත්ථෙව ආසුරෙමජ්ඣං අභික්කම්මිතො අරභන්තං¹⁰ පාපුණ්ණති; අසංඛාර පටිනිබ්බාසීති යො තෙසංයෙව පුග්ගලානං අසංඛාරෙනෙව අප්පයො ගෙන කිලෙසෙබ්බෙපභි; අසංඛාරපටිනිබ්බාසීති යො සංඛාරෙන යප්පයොගෙන කිලෙසෙ බෙපෙභි; උද්ධංසොනො අභනිට්ඨගාමිති යො හෙට්ඨා චතුසු සුද්ධාවාසෙසු යත්ථ කත්ථි නිබ්බන්තිතො තතො චුතො අනුපුබ්බෙන අකතිට්ඨි උපපජ්ජිතො අරභන්තං පාපුණ්ණති.¹¹

7. 2. 7.

සත්තමෙ දුක්ඛානුසෙසීති පිලනාකාරං දුක්ඛතො අනුපස්සන්තො. අට්ඨමෙ අනිත්තානුසෙසීති අවසවනනාකාරං අනන්තාති අනුපස්සන්තො. නවමෙ සුඛානුසෙසීති සුඛනති එවං ඤ්ඤෙන අනුපස්සන්තො.

7. 2. 10.

දසමෙ නිද්දසවස්සුනිති නිද්දසාදිවස්සුනි;¹² නිද්දසො හික්ඛුති¹³ නිබ්බිසො නිත්තිංසො නිවන්තාලිසො¹⁴ නිප්පඤ්ඤායොති එවං චම්භකාරණානි; අයං කිර පඤ්ඤා නිත්තිසමයෙ උප්පන්නො, නිත්තියා හි

1. සමිතනනි b	6. වෙදයතො s	10. අරභන්තං වා b l.
2. පච්චෙවිතං සමමාපාකවා හොති b ආට්ඨිතං s.	7. පරියාදනානාම වා b	11. පාපුණ්ණති b s
3. නිරන්තරං b s.	8. හොති s.	12. නිද්දසානි වස්සුනි s.
4. අසමමිස්සං b	9. වෙතසානානතරමෙව b.	13. වස්සුනි b හික්ඛුනි s.
5. චතුබ්බිධො b.		14. නිවන්තාලිසො b s

දසවස්සකාලෙ¹ මතං නිගණ්ඨං² නිදදසොති වදන්ති සො කිර පුත
 දසවස්සො න හොති න කෙවලඤ්ච දසවස්සො නවවස්සොපි එක
 වස්සොපි න හොති එතෙනෙව නසෙන විසතිවස්සාදිකාලෙපි මතං
 නිබ්බිතො නිත්තිංසො නිවතතාලිසො නිපසඤ්ඤාසොති වදන්ති, ආයස්මා
 ආනඤ්ඤා ගාමෙ විවරතොතා තං කථං සුත්වා විහාරං ගතො ගතවතො
 ආණ්ඩෙසි ගතවා ආභ නසිදං ආනඤ්ඤා තිස්සකානං³ අභිවචනං මම
 සාසනෙ ඛිණ්ණසවස්සෙතං අභිවචනං ඛිණ්ණසවො හි දසවස්සකාලෙ
 පරිනිබ්බුතො පුත දසවස්සො න හොති න කෙවලඤ්ච දසවස්සොව
 නවවස්සොපි-පෙ-එකවස්සොපි න කෙවලඤ්ච එකවස්සොව එකාදස
 මාසිකොපි පෙ-එකමාසිකොපි එකමුත්තකිකොපි⁴ න හොතිසෙව
 කසමා පුත පටිසන්ධියා අභාවා, නිබ්බිතාදිසුපි එසෙව නසො. ඉති ගතවා
 මම සාසනෙ ඛිණ්ණසවස්සෙතං අභිවචනනති වත්වා සෙති තෙති⁵ කාර
 ණෙති නිදදසො⁶ හොති තං දසෙත්තුං ඉමං දෙසනං ආරහි. තත්ථ
 ඉධාති ඉමසම්. සාසනෙ සික්ඛාසමාදුනෙ නිබ්බව්ඤ්ඤා හොතිති
 සික්ඛාත්තයපුරුණෙ බලව්ඤ්ඤා⁷ හොති; ආසතිඤ්ඤා සික්ඛාසමාදුනෙ
 අවිගතපෙමොති අනාගතෙ පුතදිවසාදිසුපි සික්ඛාපුරුණෙ අවිගත
 පෙමෙනෙව⁸ සමන්තාගතො හොති; ධම්මනිසන්ධිති ධම්මනිසාමනා⁹
 විපස්සනාසෙතං අභිවචනං! ඉච්ඡාමිනසෙති තණ්හාවිතයෙ; පටිසල්ලා
 ණෙති එකිනාවෙ; විජිසාරමෙහති කාසිකවෙතසිකස්ස විජයස්ස
 පුරුණෙ; සනිනෙපකෙහති සතිසඤ්චව නිපකතාවෙ ව; දිවසිපටි
 වෙධෙති මහදස්සනෙ; සෙසං සබ්බත් උත්තානමෙවාති.

අනුසයවග්ගො දුතියො.

7. 3. 1.

තතිස්ස පඨමෙ ආරඤ්ඤෙ¹⁰ වෙනිසෙති එවං නාමකෙ විහාරෙ
 අනුප්පන්නෙ කිර තථාගතෙ තත්ථ ආරඤ්ඤස්ස¹¹ සකඛස්ස නිවාස
 නාට්ඨානං වෙනිසං අහොසි අපේඨ්ථ ගතවතො විහාරං කාරෙසුං
 සො ආරඤ්ඤවෙනිසෙනෙව සංඛං¹² ගතො; ආමකිවස්චාති සත්තකං
 කාලං; අභිණ්ණං සහනිපානාති¹³ දිවස්සෙ තිකඛත්තුං සනතිපතනතාපි
 අනතරතතරා සනතිපතනතාපි අභිණ්ණං සනතිපාතාව; සහනිපාන
 බහුලාති හිසෙතාපි පුරිවදිවසමපි සනතිපතමා¹⁴ (පුත)අජ්ඣ කිමත්ථං
 සනතිපතාමාති වොසානං අනාපජ්ඣෙනෙති සනතිපතබහුලා;
 පුඤ්ඤෙව දිව්ඤ්ඤා වජ්ඣනං ආමිතංවා නො පටිගානිති අභිණ්ණං
 අසනතිපතනතා හි දිසාසු ආගතසාසනං¹⁵ න සුණන්ති තෙතො

1. දසවස්සමත්තකාලෙ b s.

6. සො නිදදසො b.

10. ආනඤ්ඤා b.

2. නිගණ්ඨං s මතංගණ්ඨනිදදසොති b. 7. බලව්ඤ්ඤා b s. 11. ආනඤ්ඤා b.

3. න ඉදං ජ්ඣයානං b. 8. අවිගතපෙමෙනෙව s. 13. අභිණ්ණං s. 12. සංඛං s. b s.

4. එකාදසමාසිකොපිඑකමුත්තකොපි b 14 සනතිපතමෙ b පුත b s

5. සෙති b s. 9. ධම්මනිසන්ධියාති ධම්මනිසාමනාස s. 15. ආභවා b s

අසුකතාමසිමා වා නිගමසිමා වා¹ ආකුලා අසුකට්ඨානෙ වොරා පරිසුට්ඨිකාති න ජානනති වොරපි පමන්නා රුජානොති සුඤ්ඤා ගාමනිගමාදීති පභරන්නා ජනපදං නාසෙන්නති එවං රුජුනං පරිහානි හොති, අභිණං සනතිපතන්නා පන තං පවනති.² සුඤ්ඤති තතො ඛලං පෙසෙය්වා අමිත්තමද්දනං කරොනති වොරපි අප්පමන්නා රුජානො න සකකා අමොහි වග්ගකිකිනොන විවරිතුනති හිජ්ජිකා පලායනති එවං රුජුනං වුඤ්ඤා හොති, තෙන වුත්තං. “වුඤ්ඤෙව ලිච්ඡි වජ්ජනං පාරික්ඛං නො පරිහානි”ති සමග්ගාති ආදිසු³ සනතිපාතහෙරියා නිශ්ශතාය අජ්ජ මෙ කිච්චං අපි මධ්ගලං අපිති විකෙඛපං කරොන්නා න සමග්ගා සනතිපතනති නාම, හෙරියද්දං පන සුඤ්ඤාච භුඤ්ජමානාපි අලංකුරුමානාපි⁴ වජ්ජනි නිවාසයමානාපි අඤ්ඤානා අඤ්ඤාලංකතා වත්ථං නිවාසෙන්නාව සනතිපතන්නා⁵ සමග්ගා සනතිපතනති නාම, සනතිපතිතා පන විනෙක්ඤා මනෙක්ඤා කත්තඛං කතා එකතො⁶ අවුට්ඨිගන්නා න සමග්ගා වුට්ඨිගනති නාම, එවං වුට්ඨිගෙසුපි⁷ යෙ පඨමං ගච්ඡන්ති තෙසං එවං හොති අමොහි බාහිරිකථාව සුතා ඉදනි විනිච්ඡයකථා හවිසස්සතීති, එකතො වුට්ඨිගන්නා පන සමග්ගා වුට්ඨිගනති නාම,⁸ අපි ව අසුකට්ඨානෙ ගාමසිමා වා නිගමසිමා වා ආකුලා වොර වා පරිසුට්ඨිකාති සුඤ්ඤා කො ගතො අමිත්තමද්දනං කරස්සතීති වුත්තෙ අහං පඨමං අහං පඨමනති වතා ගච්ඡන්නාපි සමග්ගා වුට්ඨිගනති නාම, එකස්ස පන කමමනෙක ඔසිදමානෙ සෙසා පුත්තභාතරෙ පෙසෙය්වා තස්ස කමමන්නං උපස්මිතයමානාපි ආගතභුකරුජානං අසුකස්ස ගෙහං ගච්ඡතු අසුකස්ස ගෙහං ගච්ඡතුති අවතා සබ්බෙ එකතො සබ්බග්ගහන්නාපි එකස්ස මධ්ගලෙ වා රෙගෙ වා අඤ්ඤාසමි වා පන තාදිසෙ සුඛදුකෙඛ උප්පන්නෙ සබ්බෙ තත්ථ සභායභාවං ගච්ඡන්නාපි සමග්ගා වජ්ජිකරණීයාති කරොනති නාම:—

අප්පඤ්ඤානනති ආදිසු පුත්ඛෙ අතං සුඛං වා ඛලං වා දණ්ඩං වා ආභරපෙන්නා අප්පඤ්ඤානං පඤ්ඤාපෙතති නාම; පොරණ්පවෙණියා¹⁰ ආගතමෙව පන ආභරපෙන්නා පඤ්ඤානං න සමුච්ඡින්නති නාම; වොරෙති¹¹ ගහෙය්වා දස්සිතෙ අවිනිච්ඡ නිකාව¹² ජෙජ්ජහෙජ්ජං අනුසාසන්නා පොරණං වජ්ජධම්මං සමාද්ද න¹³ විතනනති නාම; තෙසං අප්පඤ්ඤානං පඤ්ඤාපෙන්නානං අතිනව සුඛකාදිපිළිතා මනුස්සා අතිඋපද්දනමා¹⁴ කෙ ඉමෙසං විජ්ජෙ වසිස්සන්ති පච්චන්නං පවිසිතා වොර වා වොරසභායා වා හුඤ්ඤා

1. ගාමසිමාවා නගරසිමාවා b. l. R. එකතොව s.

11. වොරෙපි b.

2. තං තං b. s. පවුත්තං s. 7 වුට්ඨිගෙසුපි b. s. 12 අවිනිච්ඡා b. විනිච්ඡිනිච්ඡා ව s.

3. සමග්ගාති b.

8. පන න එවං හොති b. 13. සමාද්ද ස.

4. අලංකරමානාපි b. අලංකතමානාපි l. 9. වජ්ජි s.

14. අතිඋපද්දනමා b.

5. සනතිපතනති b.

10. පොරණ්පවෙණියා s.

දද්දනමා s.

ජනපදං හනනති, පඤ්ඤනනං සමුච්ඡදනනානං පච්චේදාගතානි සුඛකාදීනි අගණනනානං¹ කොසො පරිභායති තතො හත්ථි අස්සබලකායමරෙබාදයො යථානිබදධං² වට්ටං අලභමානා ථාමබලෙන පරිභායනති තෙ තෙව සුද්ධිකම්මා³ භොනති න පාරි වරියකම්මා පොරුණං වජ්ඣධම්මං සමාදාය අවත්තනනානං විජ්ඣෙ මනුස්සා අමොක්ඛං පුත්තං පිත්තරං භාතරං⁴ අමොරංයෙව වොරෙති කතා ඡිඤ්ඤා භිඤ්ඤා කුණ්ඩිකා පච්චනනං පටිසිත්තං මොර වා මොරසකායා වා හුත්වා ජනපදං හනනති එවං රුජ්ජනං පරිභානි භොති, අපපඤ්ඤනනං න පඤ්ඤපෙත්තනානං පන පච්චේදාගතංයෙව රජානො කරෙන්නති මනුස්සා හට්ඨකුට්ඨා කසිවණ්ණිජ්ජාදිකෙ⁵ කම්මනෙත සම්පාදෙනති පඤ්ඤනනං අසමුච්ඡදනනානං පච්චේදාගතානි සුඛකාදීනි ගණනනානං කොසො චස්ථිති තතො හත්ථි අස්සබලකායමරෙබාදයො යථානිබදධං⁶ වට්ටං ලභමානා ථාම බලසම්පන්නා සුද්ධිකම්මා චෙව⁷ පාරිවරියකම්මා ව භොනති පොරුණෙ වජ්ඣධම්මෙ සමාදාය වත්තනනානං මනුස්සා න උච්ඤායනති රජානො පොරුණපච්චේදො කරෙන්නති අට්ටකුලික⁸ සෙනාපති උපරුජ්ජති පරිකම්මිතං⁹ සයමපි පරිකම්මිතා¹⁰ පච්චේදාපොත්තං වාමාපෙනා අනුච්ඡිදිකම්මෙව දණ්ඩං පච්චනනායනති එතෙසං දෙසො තත්ථි අමොක්ඛංයෙව දෙසොති අපපමත්තා කම්මනනං¹¹ කරෙන්නති එවං රුජ්ජනං වුද්ධි භොති :- සක්කාපිස්සනතිති යං කිංඤ්ඤිතෙසං සක්කාරං කරෙන්නා සුඤ්ජරම්මෙ කරිස්සනති; ගරු¹² කපිස්සනතිති ගරුභාවං පච්චිට්ඨාපෙනාව¹³ කරිස්සනති; මානෙස්සනතිති මනෙත පියාසිස්සනති;¹⁴ සුප්පෙස්සනතිති; පච්චය පුජාය පුප්පෙස්සනති; සොනබ්බං මඤ්ඤිස්සනතිති දිවසස්ස චෙ තෙසො වාමර උපට්ඨානං ගන්ත්වා තෙසං කරං න්‍යාතබ්බං සද්ධාතබ්බං මඤ්ඤිස්සනති තත්ථ යෙ එවං මහලලකානං රුජ්ජනං සක්කාරදීනි න කරෙන්නති ඔවාදුත්ථාය වා¹⁵ තෙසං උපට්ඨානං න ගච්ඡන්ති තෙ තෙති විස්සට්ඨා අපෙඨි අනොවදියමානා¹⁶ කීලාපසුත්තා රජ්ජනො පරිභායනති, යෙ පන තථා පටිජ්ජන්ති තෙසං මහලලක¹⁷ රජානො ඉදං කාතබ්බං ඉදං න කාතබ්බනති පොරුණ¹⁸ පච්චේදො ආවිකම්මනති සඛ්භාමං පනාපි එවං පටිසිත්තබ්බං එවං නිකම්මිත්තබ්බනති උපායං දෙස්සෙන්නති තෙ තෙති ඔවදියමානා යථාඔවාදං පටිපජ්ජමානා සතෙකානති රජ්ජපච්චේදො සක්කාරෙත්තුං තෙන වුත්තං “වුද්ධියෙව ලිච්චි වජ්ජනං පාරිකංඛා”ති කුලිඤ්ඤොති කුලසරණිඤො; කුල කුමාපිස්සොති අතිවිට්ඨා¹⁹තාසං ධිතරෙ; ඔක්කස්සාති²⁰වා සසස්සාති වා

1. අගණනනං b, 7. අත්ථකුල s, 13. පියාගපිස්සනති b s 14. අත්ථායව b.
2. නිබ්බදධං b, 8. පරිකම්මිතං b l 15. විසට්ඨාඅනොවදියමානා s.
3. බලසුද්ධිකම්මා s, 9. පරිකම්මිති b l, විස්සට්ඨාඅනොවදියමානා b.
4. පිත්තරං s, 0. කම්මිකෙත b s, 16. මහලලකා s 18. අතිවිද්ධා b.
5. වාමේජ්ජාදිකෙ b, 11. ගරු b 17. පොරුණං b, අපපෙඨිඤ්ඤං s.
6. චෙවභොනති b l, 12. ධිපෙත්තා s පච්චිට්ඨාපෙනාව b, 13. ඔක්කස්සාති s.

පඤ්ඤාකාරණෙවෙන නාම; ඛනාසානිපි පථනති, තත් ඛකස්සාති අවකසිකා ආකඛ්ඛිකා;¹ පඤ්ඤාති අභිගමිකා අපේක්ඛාත්ථිකාති අයං වචනෙතා; එවං හි කරොන්නානං පන විජ්ඣෙ මනුස්සා අමානං ගෙගෙ පුත්තභානරොපි ඛෙලුසිඛ්ඛානිකාදිති මුඛෙන අපනෙකා සංවඛ්ඛිතා ධිතරොපි ඉමෙ ඛලකකාරෙන ගෙගෙකා අත්තනො සරෙ වාසෙනති කුපිතා පච්චන්තං පටිසිකා වොර වා වොරසභායා වා සුඛා ජනපදං ගන්තති එවං අකරොන්නානං පන විජ්ඣෙ මනුස්සා අපොසායස්සකා සකාති කම්මාති කරොන්නා රජකොසං වසේඨනති, එවමෙත්ථ පුද්ධිභානියො වෙදිතඛො :- වජ්ජිනං වජ්ජිවෙතිසානිති වජ්ජරජ්ජනං වජ්ජරථෙඨි වත්තිකතාති² වෙතිසානිති ලද්ධිනාමාති යකඛට්ඨානාති; අබ්බත්තරනිකාති අනො නගරෙ සිතාති; ඛානිග්ගිති ඛනිතගරෙ සිතාති; දින්නපුබ්බං ඛනපුබ්බනති පුබ්බෙ දින්නඤ්ච කතඤ්ච නො පරිභාසෙන්නති³ අභාසෙකා යථාපචත්තමෙව කරිස්සන්ති; ධම්මිකං⁴ ඛලිං පරිභාසෙන්නානං හි දෙවතා ආරක්ඛං සුසංවිහිතං⁵ න කරොන්නති අනුප්පන්නං සුඛං උප්පාදෙතුං⁶ අසකෙකානතියොපි උප්පන්නං⁷ කාසසිසරෙගාදිං වසේඨනති සඛිතාමෙ පනෙත්⁸ සභායා න භොනති, අපරිභාසෙන්නානං පන ආරක්ඛං සුසංවිහිතං කරොන්නති අනුප්පන්නං සුඛං උප්පාදෙතුං අසකෙකානතියොපි උප්පන්නං කාසසිසරෙගාදිං හරන්ති සඛිතාමසිසෙ සභායා භොනතිති එවමෙත්ථ පුද්ධිභානියො වෙදිතඛො :- ධම්මිකං රක්ඛාවරණංගුහන්ති⁹ එත්ථ රක්ඛාවච යථා අනිවර්තං නාගවර්තී එවං ආවරණෙනො ආවරණං යථා අනිවර්තං න නස්සති එවං භොපායනතො ගුහති; තත් ඛලකායෙන පරිවාරෙත්වා රක්ඛනං පබ්බජිතානං ධම්මිකා රක්ඛාවරණංගුහන්ති නාම න භොති යථා පන විහාරස්ස උපවනරුකෙව¹⁰ න ඡිඤ්ඤාති වාපිකා වාපං¹¹ න කරොන්නති පොකඛරඤ්ඤ මචෙජ් න ගණ්ණනති එවං කරණං ධම්මිකා රක්ඛාවරණංගුහන්ති නාම; කිංගිති කෙන නු ඛො කාරණෙන; තත් සෙ අනාගතානං අරහන්තානං ආගමනං න ඉච්ඡන්ති තෙ අස්ස ද්ධා භොනති අප්පසන්නා පබ්බජිතෙ සමපනෙත්ත පච්චුග්ගමනං න කරොන්නති ගන්ථා න පස්සන්ති¹² පටිසන්තාරං¹³ න කරොන්නති පඤ්ඤා¹⁴ න පුච්ඡන්ති ධම්මං න සුඤ්ඤන්ති දුතං න දෙන්නති අනුමොදනං න සුඤ්ඤන්ති නිවාසනට්ඨානං න සංවිද්ධන්ති අථ නොසං අවණ්ණො උග්ගවර්තී අසුකො නාම රජා අස්ස ද්ධා අප්පසන්නා පබ්බජිතෙ සමපනෙත්ත පච්චුග්ගමනං න කරොති -පෙ- නිවාසනට්ඨානං න සංවිද්ධන්ති, තං සුඛා පබ්බජිතා තස්ස නගරවාසෙන ගච්ඡන්තාපි නගරං න පටිසන්ති

1. ඛකස්සාති ඛකස්සාති අවකසිකා b. 6. අනුප්පන්නං ජනතුං b 12. ගන්තො
2. වත්තිකතාති s. වත්තිකතවෙඨන b. l. 7. උප්පන්න s. න නමස්සන්ති b.
3. නො පරිභාසෙන්නති s. 8. දි-හරන්ති සඛිතාමසිසෙ s 13 පරිභාසාරං b
4. ධම්මික s. 9. ධම්මිකාරක්ඛාවරණංගුහන්ති s. 14 පඤ්ඤා b s
5. සුසංවිහිතා l. 10. උපවනරුකං b. 11 වාපිකා වාපරජ. b. වාපිකාවාප. l.

එවං අනාගතානං අරහත්තානං අනාගමනමෙව හොති ආගතානං පන එසුචිතාතර අසති යෙපි අජානිතා ආගතා තෙ වසිස්සාමාති කාව විනේනතා ආගතමානා ඉමෙසං පන රුජ්ජනං ඉමිනා නිතාතරන කො වසිස්සානිති¹ නිකඛිමිතා ගව්ජනති එවං අනාගතෙසු අනා ගව්ජනෙතසු ආගතෙසු උක්ඛං විතරනේතසු සො දෙසො² පබ්බජිතානං අනාවාසො හොති තතො දෙවතාරක්ඛා න හොති³ දෙවතාරක්ඛාය අසති අමනුස්සා ඔකාසං ලභනති අමනුස්සා උස්සන්නා අනුප්පන්නං ව්‍යාධිං උප්පාදෙනති සිලවන්නානං දස්සනපඤ්ඤාපුච්ඡනාදිවජ්ජිකස්ස පුඤ්ඤස්ස අනාගමො හොති විපරියායෙන යථාච්ඡින්නකණ්ණපකඛි විපරිතස්ස සුක්කපකඛස්ස සමිහවො හොතිති එවමෙත්ථ වුද්ධිතානියො වෙදිතඛො.

7. 3. 2.

දුතියෙ අභිසංඝාතොති අභිභවනත්ථාය යාතුකාමො; චජ්ජිති වජ්ජරුජනො⁴ එවං මහිඤ්ඤෙති එවං මහතියා රුජ්ඤියා සමනතා ගතෙ; එතෙන නෙසං සමගගභාවං කථෙති. එවං මහානුභාවෙති එවං මගනෙතන රුජ්ඣුභාවෙන සමනතාගතෙ; එතෙන නෙසං හඤ්ඤිප්පාදිසු⁵ කතසික්ඛිතං කථෙති යං සක්ඛාය වුත්තං “සික්ඛිතා වතීමෙ ලිච්ඡවිකුමාරකා” සුසික්ඛිතා වතීමෙ ලිච්ඡවිකුමාරකා” යත්ථ ති නාම සුමුමෙන තාලුච්ඡගලෙන අසනං අභිපාතසිස්සනති පොඛිධානුපොඛිධං⁶ අවිරුධිත”නති. උච්චේජ්ජාමිති⁷ උච්චේජ්ජස්සාමි; විනාසෙස්සාමිති අදස්සනං නසිස්සාමි; අනාසංඝනනති අවබ්බිසෙඤ්ච සුඛිව්‍යසනඤ්ච; ආපාදෙස්සාමිති පාපසිස්සාමි; ඉති කිර යො ධාන නිසරුජාදිසු ඉමං යුද්ධිකථමෙව කථෙති ගමනසරුජා හොථාති ව බලකායං ආණ්ණපෙති, කස්මා ගඛිතාය කිර එකං⁸ පටනගාමං නිස්සාය අද්ධියොජනං⁹ අජාත සත්තුනො විජ්ජනං අද්ධියොජනං¹⁰ ලිච්ඡවිනං තත්ථ පබ්බතපාදතො මහස්සං ගනිහණ්ඩං¹¹ ඔතරති තං සුඤ්ඤා අජ්ජ යාමි යෙව යාමිති අජාතසත්තුනො සංවිදගනතස්සෙව ලිච්ඡවිතො සමග්ගා සමොදමානා පුරෙතරං ආගනතා සබ්බං ගණ්හනති, දූජාත සත්තු පච්ජා ආගනතා තං පවතති, ඤාතා කුණ්ණිතා ගව්ජති, තෙ පුන සංවච්ඡරෙපි කථෙව කණ්ණනති, අථ සො බලවාසානපාතො තද එවමකාසි. තතො විනේනසි ගණ්ණන සද්ධිං යුද්ධිං නාම භාරිසං එකොපි මොඝපභාරො නාම නඤ්ඤි එකෙන බො පන¹² පණ්ණිතෙන සද්ධිං මනෙතතා කණ්ණෙනා නිරපරාධො හොති, පණ්ණිතො ව සත්ථාරා සද්දසො නඤ්ඤි, සත්ථා ව අවිදුරෙ වුර්චිතාතර වසති හඤ්ඤං පෙසෙතො පුච්ඡාමි, සවෙ මෙ ගතෙන කොච අත්ථො හවිස්සති සත්ථා

1. කො වසිස්සානති b s.	6. ලිච්ඡවි s කුමාර b s.	11. මහග්ග b s හණ්ඩං b.
2. සොතෙසං b.	7. පොඛිධානුපොඛිධං s පොඛිධානුපොඛිධං l.	
3. නා හොතති b l.	8. උච්චේජ්ජාමිති b උච්චේජ්ජස්සාමිති s.	
4. වජ්ජරුජනො s.	9. ගඛිතායතිර b s එකං b.	12. කෙතෙවි b එකෙන s.
5. හඤ්ඤි s සිප්පාදිසු b s.	10. අද්ධියොජනං b අඛිති s.	

තුණති හවිසාති අනෙත් පන සති කිං රඤ්ඤ තත්¹ ගතෙනාති
 වකභිති, ගො වසාකාරං බ්‍රාහ්මණං පෙතෙසි බ්‍රාහ්මණො නතඤා
 හගවතො තමත්ථං ආගෙවෙසි තෙන චුත්තං “අථබො රුජා-පෙ-
 ආපාදෙසාමි වජ්ඣ”ති. හගවතං විජමානොති² ථෙරෙ වත්තසිගෙ
 ධාතා හගවතං විජති හගවතො පන සිතං වා උණං වා නත්ථි;
 හගවා බ්‍රාහ්මණස්ස වචනං සුඤ්ඤා තෙන සද්ධිං අමනෙතඤා ථෙරෙන
 සද්ධිං මනෙතතුකාමො “කිනති තෙ ආනන්ද සුත්ත”නති ආදිමාන.
 තං චුත්තත්ථෙව, එකමිදුහනති ඉදං හගවා පුබ්බෙ වජ්ඣනං ඉමස්ස
 වජ්ඣසත්තකස්ස දෙසිතභාවපකායනත්ථං³ ආහ. අකරණිකාති
 අකතතබ්බා අගතෙතබ්බාති අත්ථො;⁴ සද්දිනති නිපාතමත්තං;
 සුද්ධස්සාති කරණත්ථෙ යාමිවචනං අභිමුඛසුද්ධන⁵ ගතෙතුං න
 සකකාති අත්ථො; අඤ්ඤානු උපලාපනාසාති ධර්මො උපලාපනං;
 උපලාපනා⁶ නාම අලං විවාදෙන ඉද්දති සමයානා ගොමාති හත්ථි⁷ අස්ස
 රථභිරඤ්ඤාසුචණ්ණාදිති පෙතෙඤා සමගතකරණං, එවං හි සමගතං
 කඤ්ඤා කෙවලං විසායෙත සකකා ගණිතිතුනති අත්ථො; අඤ්ඤානු මිජ්ඣ
 භෙදාති ධර්මො මිජ්ඣභෙදං; ඉමිනා අඤ්ඤාමඤ්ඤං හෙදං කඤ්ඤාති⁸
 සකකා එතෙ ගතෙතුනති දස්සෙති. ඉදං බ්‍රාහ්මණො හගවතො කථාය
 නයං ලභිතා ආහ, කිං පන හගවා බ්‍රාහ්මණස්ස ඉමාය කථාය නය
 ලාභං ජානාතීති,⁹ ආම ජානාති, ජානනො කසමා කපෙසි, අනු
 කමපාය, එවං කිරස්ස අගොසි මයා අකවිතෙපි කතිපාගෙන ගතඤා
 සබ්බෙ ගණිතිස්සති කවිතෙ පන සමගතෙ හින්දුනො¹⁰ තිති සංවච්ඡ
 රෙහි ගණිතිස්සති එත්තකමපි¹¹ ජිවිතමෙව වරං එත්තකං හි ජිවනො
 අත්තනො පතිට්ඨාභුතං පුඤ්ඤං කරස්සනති. අභිනන්දිකාති
 විතෙතන නන්දිකා; අනුමොදිකාති යාව සුභාසිතමිදං¹² හොතා
 ගොතමෙනාති වාචාය අනුමොදිකා; සකකාමිති රඤ්ඤා සනතිකං
 ගතො; රුජාපි තමෙව පෙතෙඤා සබ්බෙ හින්දිකා ගතඤා අත්තප්පා
 සනං පාපෙසි.

7 3. 3.

තතිගෙ අභිණං සභානිපානාති ඉදං වජ්ඣසත්තකෙ චුත්තසද්ධි
 මෙව; ඉධාපි ව අභිණං අසනතිපත්තනා දිසාසු ආගතසාසනං න
 සුණන්ති තතො අසුකවිහාරසිමා ආකුලා උපපාසථපවාරණා සිතා
 අසුකසමං ධාතෙ හිකුට්ඨි වෙජ්ඣකමදුත්තකමොදිති කරෙතති විඤ්ඤාති
 බහුලා පුප්ථදනාදිති ජිවිකං කපෙන්නති ආදිති න ජානති
 තෙ¹³ පාපහිකුට්ඨි පමනො සංඝොති ඤ්ඤා රුසිභුතා¹⁴ සාසනං
 මසකකාපෙනති අභිණං සනතිපත්තනා පන තං¹⁵ තං පවත්ති.
 සුණන්ති තතො හිකුට්ඨිසංඝං පෙතෙඤා සිමං උජ්ජං කාරෙතති¹⁶ උපො

1. කිං තත්ථ s කිං රඤ්ඤ තත්ථ b. 6. උපලාපනා l. 11. එත්තකොසි b.
 2. විජමානොති b. 7. හත්ථි s 8. අඤ්ඤාමඤ්ඤා b l. යානො s. 12. සුභාසිතඤ්ඤා b l.
 3. භාවප්පකාසනත්ථං b s නොl. 13. ජානාති s තෙවා b
 4. අගතෙතබ්බාති b. 9. න ජානාතීති b. 14. රුසිභුතා s. 15. පන s.
 5. යාමිවචනං s අභිමුඛ. සුද්ධන b. 10. අසමගතෙ කරෙතො b. 16. කරෙතති b l.

ඝථපචාරණොයො පවත්තාපෙනති මිච්ඡාජ්ඣානං. උස්සන්තධානො¹
 අරියවංසිනෙ පෙසෙකො අරියවංසං කථාපෙනති පාපභික්ඛුනං විනය
 ධරෙහි නිග්ගහං කාරපෙනති පාපභික්ඛුපි අපපමනො සංඝො න
 සක්කා අමෙහි වග්ගඛිනෙන න විවරිතුනති හිජ්ඣො පලායනති එව
 මෙඤ්ඤාති පුද්ධියො² වෙදිතඛො. සමග්ගොති ආදිසු වේනියපටිප්ඟ්ග
 නස්මිං වා බොධිසරුපොසථාගාරජාදනස්මිං³ වා කතිකවත්තං⁴ වා
 ථපෙදුකාමනාය සමෙක්ඛා සනතිපතතුති හෙරියා වා ගණ්ඨියා⁵වා
 ආකොට්ඨමත්තාය මයහං විවරකමම. අනි මයහං පනොනා පචිතඤ්ඤා
 මයහං නවකමම. අනිති විකෙකිපං කරොන්නා න සමග්ගා සනති
 පතනති නාම, සබ්බං පන නං කමම. ථපෙකො අහං පුරිමතරං අහං
 පුරිමතරනති එකපසභාරෙනෙව සනතිපතන්නා සමග්ගා සනති
 පතනති නාම, සනතිපතිතා පන විනෙකකො මනෙකකො කත්තඛං
 කකො එකතොව අවුට්ඨගන්නා න සමග්ගා වුට්ඨගනති නාම, එවං
 වුට්ඨිතෙසු හි යෙ පථමං ගච්ඡන්ති තෙසං එවං හොති අමෙහි බාහිර
 කථාව සුතා ඉද්දති විනිව්ඡයකථා හවිස්සන්ති එකපසභාරෙනෙව⁶ වුට්ඨ
 ගන්නා පන සමග්ගා වුට්ඨගනති නාම, අපි ච අසුකට්ඨානො විහාරසීමා
 ආකුලා උපොසථපචාරණා සිත්තා අසුකට්ඨානො වෙජ්ඣකමාදිකාරකා
 පාපභික්ඛු උස්සන්තාති සුඤ්ඤා කො ගන්තො තෙසං නිග්ගහං කරිස්සන්ති
 වුත්තෙ අහං පථමං අහං පථමනති චකො ගච්ඡන්නාපි සමග්ගා වුට්ඨ
 ගනති නාම, ආගතතුකං පන දිස්වා ඉමං පරිවෙණං යාහි එතං පරි
 වෙණං යාහි මයං කෙති⁷ අවකො සබ්බං වත්තං කරොන්නාපි ඡින්න
 පත්තවිවරකං⁸ දිස්වා තස්ස භික්ඛාචාරවත්තෙන පත්තවිවරං පරියෙ
 සන්නාපි ගිලානස්ස ගිලානහෙසජ්ජං පරියෙසමානාපි ගිලානමෙව
 අනාථං අසුකපරිවෙණං යාහිති අවකො අත්තනො අත්තනො පරි
 වෙණෙ පටිප්ඟ්ගන්නාපි එකො ඔලියමානකො⁹ ගන්තො හොති පඤ්ඤ
 වත්තං භික්ඛුං සමග්ගෙහිඤ්ඤා තෙන නං ගන්තං උකම්පාපෙනනාපි¹⁰
 සමග්ගා සමික්ඛකරණියාති කමෙන්නති නාම; අපඤ්ඤාතනති ආදිසු
 නවං අධිමමකං කතිකවත්තං¹¹වා සික්ඛාපදං වා ගණ්ඨනතා
 අපපඤ්ඤාතනං පඤ්ඤාපෙනති නාම පුරුණසන්තවජ්ඣුසම් සාවච්ඤියං
 භික්ඛු විය; උදධමමං උබ්බිනායං සාසනං දිපෙනනා පඤ්ඤාතනං
 සමුච්ඡිද්දන්ති නාම වස්සසකපරිනිබ්බුතෙ හගච්ඡි වෙසාලිකා වජ්ජ
 පුත්තකා විය, බුද්ධානුබුද්ධා පන ආපත්තියො සංඤ්චි වීතිකකමත්තා
 යථාපඤ්ඤාතෙත්තසු සික්ඛාපදෙසු සමාදිය න වත්තනති නාම අසංඝ
 පුත්තඛිසුකා විය; තථා අකරොන්නා පන අපපඤ්ඤාතනං න පඤ්ඤ
 පෙනති පඤ්ඤාතනං න සමුච්ඡිද්දන්ති යථාපඤ්ඤාතෙත්තසු සික්ඛාපදෙසු
 සමාදිය වත්තනති නාම ආයස්මා උපසෙතො විය ආයස්මා යසො
 කාකණ්ඩකපුත්තො විය ආයස්මා මහාකස්සපො විය ච: වුද්ධියෙමාති

1. වසන්තධානෙ b s	4. කම්මාමයනං b	7. අයං කොති b	10. පෙනෙතාපි b.
2. වුච්ඡිතො b s.	5. අණ්ඩො b	8. විවරං s l.	11. කතිකාවත්තං b.
3. භාරවජාදනස්මිං b s.	6. භාරෙන එවං b.	9. ඔලියමානකො s.	

සීලාදිගුණෙහි වුද්ධියෙව නො පරිහානි. ථෙණ්හි විරහාවප්පත්තා
 ථෙරකරෙහි¹ ගුණෙහි සමන්තාගතා; ඛනු රතනියො ජානනීති
 ජනකඤ්ඤා; විරං පබ්බජිතානං² එතෙසනති විරපබ්බජිතා; සංඝායා
 පිතිධ්මානෙ සිතාති සංඝායිකානෙ; පිතිධ්මානෙ³ සිතත්තා සංඝං පරි
 ණෙතති පුබ්බගමා හුත්වා තීසු සික්ඛාසු පවතෙතනනීති සංඝපඤ්ඤා
 ණාසකා; යෙ තෙසං සක්කාරාදීනි න කරෙතති ඔවාදභාය වෙ
 තෙසො වාරෙ උපධ්මානං න ගව්ඡන්ති තෙපි තෙසං ඔවාදං න දෙනති
 පවෙණිකථං න කථෙතති සාරභූතං ධම්මපරියායං න සික්ඛාපෙනති
 තෙ තෙහි විස්සධ්මා⁴ සීලාදීහි ධම්මකඩ්දෙසෙති සත්තනි ව අරියධ්මනෙහිති
 එවමාදීහි ගුණෙහි පරිහායනති, යෙ ජන තෙසං⁵ සක්කාරාදීනි
 කරෙතති උපධ්මානං ගව්ඡන්ති තෙසං තෙ එවං තෙ අභික්ඛම්
 තබ්බන්ති ආදිකං⁶ ඔවාදං දෙනති පවෙණිකථං කථෙතති සාරභූතං
 ධම්මපරියායං සික්ඛාපෙනති තෙරසති චුතමෙතති දසති කථාවස්සුති
 අනුසායනති තෙ තෙසං ඔවාදෙ ධ්මා සීලාදීහි ගුණෙහි වසිථිමානා
 සාමඤ්ඤත්ථං අනුපාපුණන්ති, එවමෙත්ථ භානිවුද්ධියො⁷ දධ්මිකා.
 පුනඤ්ඤො සීලමස්සාති පොනොභවිකා⁸ පුනඤ්ඤවදසිකාති අත්ථා
 තස්සා පොනොභවිකාසං⁹නි වසං ගව්ඡස්සන්තිති එත්ථ යෙ වතුනතං
 පව්වසානං කාරණං උපධ්මාකානං පදනුපදිකා හුත්වා සාමනො සාමං
 විවරන්ති තෙ තස්සා වසං ගව්ඡන්ති නාම ඉතරෙ න ගව්ඡන්ති; තත්ථ
 භානිවුද්ධියො පාකවායෙව, ආරඤ්ඤානෙසුති පඤ්ඤාධිකුසතිකපච්ඡ
 මෙසු; සාපෙකාති¹⁰ සාලයා; ගාමනතසෙනායනෙසු¹¹ කුමානං
 අපෙපඤ්ඤාති තතො වුද්ධිතමතොව ඉත්ථිසුරියදුරකාදියදදං¹² සුණාති
 තෙනස්ස¹³ අධිගතවිසෙසොපි භාගතිසෙව¹⁴ අරඤ්ඤායෙනායනෙ
 නිද්දසිත්වාපි විමුද්ධි¹⁵මතො සිහව්වසංගමොගදීනං සද්දං සුණාති
 යෙන අරඤ්ඤා¹⁶ පිතිං පටිලභිත්වා තමෙව සම්මසන්නො අනාථලො
 පතිධ්මාති ඉති භගවා ගාමනතසෙනායනෙ කුමානං අපෙපඤ්ඤා නිසිත්තා
 හිකුමො¹⁷ අරඤ්ඤා නිද්දසානමෙව පසංසති තස්මා තමෙව අත්ථ
 වසං පටිවිව ආරඤ්ඤානෙසු සෙනායනෙසු සාපෙකා හවිස්සන්තිති ආහ;
 පච්චිකානංගෙව සන්තිං පච්චිකෙසසන්තිති අත්තනාව¹⁸ අත්තනො
 අඤ්ඤාතරෙ සතිං උපධ්මපෙසසන්ති; පෙසලාති පියසීලා; ඉධාපි
 සමුගමවාටීනං ආගමනං අනිච්ඡන්තා නෙවාසිකා අසසද්ධා නොනති
 අපපසන්නා විහාරං සමපත්තතිකුමානං පච්චිගමනපත්තවිවරපටිග්ග
 සංඝආයනපඤ්ඤාපත්තාලවණ්ටගහණාදීනි¹⁹ න කරෙතති අථ
 තෙසං අවණෙණං උග්ගව්ඡති අසුකවිහාරවාසිනො හිකුමු අස්සද්ධා

1. පිරෙහි b

7. වුද්ධියො s.

13. ගෙනස්ස b.

2. පබ්බජිතං b s.

8. පොනොභවිකා b s.

14. විසෙසොපරිහායනියෙව s.

3. තස්සපිතිධ්මානෙ s. 9. පොනොභවිකාය b s. 15. නිද්දසිත්වා b පමුඛි s පටිමුඛි b.

4. සික්ඛාපෙනති තෙහි විපසන්නා b. 10. සාපෙකාති b s. 16. අරඤ්ඤා b

5. පනෙතෙසං b. 11. ගෙනායනෙසුති සෙනෙහි b 17. හිකුමො s [පෙසසන්තිති b.

6. ආදිකා b. 12. ඉත්ථි සද්දසද්දකාදියදදං b

8. උපධ්මපෙසසන්තිති s. උපත්

19. විවරපටිග්ගහණායනාලවණ්ටගහණාදීනි, ඉති කීම්මි, ඉති

අපසසනනා විහාරං පටිට්ඨානං චතතපටිචතනමපි න කරොන්ති¹ හං සුඤ්ඤා පබ්බතං විහාරවාසෙතා ගච්ඡන්තාපි විහාරං න පටිසන්ති² එවං අනාගතානං අනාගමනමෙව හොති ආගතානං පන³ ඵාසු විහාරෙ අසති යෙපි අජාතිනා ආගතා තෙ වසිස්සාමාති තාව චිත්තෙතනා ආගතමානා ඉමෙසං පන නෙවාසිකානං ඉමිනා⁴ නිසා රෙන කො වසිස්සන්ති නික්ඛම්නා ගච්ඡන්ති එවං සො විහාරෙ අඤ්ඤාසං භික්ඛුනං අනාවාසොච හොති තතො නෙවාසිකා සිල චන්තානං දස්සනං අලභන්තා කංඛාවිනොදකං වා ආචාරසික්ඛාපකං වා මුද්‍රධම්මසචනං වා න ලභන්ති තෙසං නෙව අගභිතධම්මගහණං න ගතිකසප්කායකරණං හොති ඉති තෙසං⁵ භානියෙව හොති න චුද්ධි, යෙ පන සමුගමවාරිනං ආගමනං ඉච්ඡන්ති තෙ සද්ධා හොන්ති පසන්නා ආගතානං සමුගමවාරිනං පච්චුගමනාදීනි කනා සෙනා සනං පඤ්ඤාපෙඤා⁶ දෙනති තෙ ගහෙතා භික්ඛාමාරං පටිසන්ති කංඛං විනොදෙනති මුද්‍රධම්මසචනං ලභන්ති අථ තෙසං කිත්තිසඤ්ඤා උග්ගච්ඡති අසුඤ්ඤාසං භික්ඛු එවං සද්ධා පසන්නා චතතසමපන්නා⁷ සඤ්ඤාසංභාරාති තං සුඤ්ඤා භික්ඛු දුරතොපි ආගච්ඡන්ති තෙසං නෙවා සිකා චතතං කරොන්ති සමිපං ගන්තා බුද්ධිතරං⁸ ආගන්තුකං චජිද්ධා නිසිද්ධති නවකතරස්ස සන්තිකෙ ආසනං ගහෙතා නිසිද්ධා ඉමසම්. විහාරෙ වසිස්සං ගම්ඤ්ඤාති පුච්ඡන්ති ගම්ඤ්ඤාමාති චුත්තෙ සප්පායං සෙනාසනං සුලභා භික්ඛාති ආදීනි වනා ගන්තුං න දෙනති විනය ධරෙ වෙ හොති තස්ස සන්තිකෙ විනයං සප්කායන්ති සුත්තන්තාදි ධරෙ වෙ⁹ තස්ස සන්තිකෙ තං තං ධම්මං¹⁰ සප්කායන්ති තෙ ආගන්තු කපෙරන්තං ඔවාදෙ යනා සහ පටිසම්භිද්ධි අරහන්තං පාපුණන්ති ආගන්තුකා එකං වෙ දිවසානි වසිස්සාමාති ආගතමානා ඉමෙසං පන සුඛසංවාසකාය¹¹ දස වාදස වස්සානි වසිමානා චතතා රෙ හොන්ති එවමෙත්ථ භානිචුද්ධියො වෙදිතබ්බා.

7. 3. 4.

චතුස්සෙ න කම්මාත්මාති යෙ දිවසං විවරකමමකංඛකින පරිස්සාවනධම්මකරකසමෙත්ථ නිපාදකඤ්ඤිකාදී¹² නෙව කරොන්ති තෙ සක්ඛායෙස¹³ පටිකෙතිපො යො¹⁴ පන තෙසං කරණවෙලාය එව¹⁵ එතානි කරොති¹⁶ උදෙසවෙලාය උදෙසං ගණාති¹⁷ සප්කාය වෙලාය සප්කායති¹⁸ වෙතිසඤ්ඤාචතතවෙලායං¹⁹ වෙතිසඤ්ඤා²⁰ චතතං කරොති²¹ මනසිකාරවෙලායං මනසිකාරං කරොන්ති²² යො න²³ කම්මාරමො නාම; යො ඉත්ථිවණ්ණපුරිසවණ්ණාදිවෙසන²⁴

1. නපසසනනි b. 7. බුද්ධිතර. b s. 13. යෙ l. 18. ගච්ඡන්ති l.
2. අනාගතමෙව හොති ආගතානං b. 8 වෙහොති s. 17. සප්කායන්ති l.
3. ඉමිනාච b. 9. සන්තිකෙති s. 14. එවං s. 18. වෙලාය b s.
4. නෙසං b s. 10. සුඛසංවාසකාය s. 15. සන්තෙති l. 19. භගණ b s.
5. පඤ්ඤාපෙඤා b. 11. ධම්මකරණ b සමමත්ති s. 20. නෙසං b s.
6. පසන්නා ආචාරසමපන්නා l. 12. තෙසං සප්කාය s. තෙසකාය b. 21. ඉත්ථිවණ්ණ s.

අලලාපසලලාපං කරෙන්නායෙව රතනිඤ්චං¹ විනිනාමෙති එව රූපෙ හසෙස පරියන්තකාරී න හොති අයං හසසාධමො නාම; යො පන රතනිඤ්චමපි² ධම්මං කප්ථති පඤ්ඤං විස්සජ්ජති අයං අප්පහසෙසාව හසෙස පරියන්තකාරීයෙව³ කසම, “සන්තිපතිතානං වො භික්ඛවෙ මයං කරණියං ධම්මෙ වා කථා අරියො වා තුණ්ඤ්ඤාභාවො”ති චූත්තත්තා; යො සීතොච්ඡි ගවජ්ජෙනාපි නිසීනෙකාපි සයානොපි⁴ විනාමිද්ධාභිභූතො නිද්දායතිසෙව අයං නිද්දායමො නාම; යස්ස පන කරජ්ඣායගෙලඤ්ඤොන විත්තං හවඬෙහ⁵ ඔතරති නායං නිද්දායමො, තෙනෙවාහ “අභිජානාමහං අභතිවෙස්සන සිම්බානං පච්ඡිමෙ මාසෙ පච්ජාහත්තං පිණ්ඩපානපටික්කනෙතො චතුගුණං සම්භාවිං පඤ්ඤාපෙත්වා දුක්ඛිණේන පසෙසන සතො සමපජානො නිද්දං ඔක්කමිතා”ති⁶ යො එකස්ස දුතියො විත්තං තතියො තිණ්ණං චතුථොති එවං සංසට්ඨා⁷ විහරති එකකො අස්සාදං න ලහති අයං සම්භංඤ්ඤාධමො; යො පන චතුසු ඉරියාපථෙසු එකකොව අස්සාදං ලහති නායං සම්භංඤ්ඤාධමො අසන්නසම්භාවන ඉච්ඡාය සමන්තාගතා දුස්සිලා පාපිච්ඡා නාම; යෙසං පාපකා මිත්තා චතුසු ඉරියාපථෙසු සහ අයනතො⁸ පාපහායායෙව තනතින්තතපෙපාණ්නප්පඤ්ඤාය පාපෙසු සමපට්ඨානො තෙ පාපමිත්තා පාපසඤ්ඤා පාපසමපට්ඨානා නාම; ඔරමන්තකෙත්වාති අවරමන්තකෙන අප්පමන්තකෙන; අනන්ධති අරහත්තං අප්පත්තාව එත්ථන්තරෙ; චොසානිතති පරිනිට්ඨිතභාවං අලමෙත්තාවතාති⁹ ඔසකකනං; ඉදං චූත්තං හොති යාව සීලපාරිසුද්ධිකාන (විපස්සනා)¹⁰ සොනාපනනාභාවාදීනං අඤ්ඤාකරමන්තකෙන වොසානං නාපජ්ජස්සනති තාව චුද්ධියෙව භික්ඛුනං පාටිකංඛා නො පරිහානීති.

7. 3. 7.

සත්තමෙ අනිච්චසඤ්ඤාදසො අනිච්චානුපස්සනාදීති සගගත¹¹ සඤ්ඤා අට්ඨමෙ උප්පන්නානං සම්ඤ්ඤිට්ඨානං නිත්ථරණේන භාරං චහන්ති භාරවාහිනො; තෙ තෙන පඤ්ඤාසිස්සන්තිති තෙ ථෙර¹² අත්තනො ථෙරභාවානුරූපෙන කිවෙවන පඤ්ඤාසිස්සන්ති; චොසොජං ආපජ්ජනීති¹³ පයොගං ආපජ්ජනී¹⁴ සයං තානි කිට්ඨානි කාතුං ආරහනී¹⁵ නවමෙ හික්ඛුදස්සනං හාසෙතිති භික්ඛුගම්භස්ස දස්සනත්ථාය ගමනං භාපෙති; අබ්බිලෙති පඤ්ඤාසීලදසසීලසම්බානෙ උත්තමසීලෙ; ඉතො ඔක්ඛිද්ධානි ඉමමහා සාසනා ඔක්ඛිද්ධා; දක්ඛිණේයං ගමෙසනීති දෙයාධම්මපටිග්ගාහකෙ පරියෙසනී; තත්ථ ච සුඛභාරං ඤාණෙනීති තෙසං ඛාතිරුතං නිත්ථියානං දත්වා පච්ජා භික්ඛුනං දෙති; සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවානි.

වජ්ජසත්තකථගෙහා නතිසො.

1 රතනිඤ්චං b	6 ඔක්කමිත්තොති b	11. සගගතා s.
2 රතනිඤ්චං s රතනිඤ්චං b	7 සංසට්ඨාව b	12. ථෙර තෙන b s.
3. කාරිමෙව කාරියෙවස b.	8. අසන්නො s. 13 තෙයොගං ආපජ්ජස්සනනීති b.	
4. නිසීනෙකාපි b s	9 අලංකෙති b.	14. ආපජ්ජස්සනනීති b.
5. හවඬහං b s	10. කාන b l s.	15. ආරහනීති b.

7. 4. 5.

වතුන්සා පඤ්චමෙ දුද්දනති දුපරිච්චයං. මහාරහතණ්ඩකං;
 දුක්කරං කිණ්ඨිති කාතුං අසුකරං කම්මං කරෙති; දුක්ඛමං ඛමතිති
 සත්තසංස්ථාය දුර්ධවාසං.¹ අධිවාසෙති; ගුණමයං² ආර්ථිකණ්ඨිති
 අත්තනො ගුණං තස්ස ආවිකරෙති; ගුණං අස්ස පටිගුණනීති³
 තස්ස ගුණං අසෙසෙසං නාච්ඤාති; බිණ්ණන⁴ නානිමසෙසුති
 තස්ස භොගෙ බිණ්ණෙන න බෙසන තං නානිමසෙසුති තස්මිං මමානං
 අත්තනි ව අතිමානං නෙව⁵ කරෙති.

7. 4. 8.

ජලේඛි චන්තාති චචනකුසලො; චචනකුසමොති චචනං. බම්භි
 දිත්තං මවාදං කරෙති; භිම්බිජනති ගුණං රහස්සං ක්කානනිසීතං.
 විපස්සනාමත්තඵලනිබ්බානනිසීතං. සත්තමෙ ඉදං මෙ වේදනසො
 ලීනත්තනති උපනෙතා වේදනසො ලීනත්තන ඉදං මෙ වේදනසො
 ලීනත්තනති සථාසභාවතො ජානාති; අජකිත්තං සංඛිත්තං නාම
 ටීනමිද්ධානුගතං;⁶ බිඤ්ඤා විකිඤ්ඤා නාම පඤ්චසු කාමගුණෙසු
 විකිඤ්ඤා; වේදනාති ආදීති පපඤ්චමුලවසෙන ගතිතාති;
 වේදනා හි තණ්හාය මුලං සුඛවසෙන තණ්හුප්පත්තීතො, සඤ්ඤා
 දිට්ඨියා⁷ අවිභූතාරම්භණි දිට්ඨිඋප්පත්තීතො, විතකෙතො මානස්ස මුලං
 විතකකවසෙන අසමීති⁸ මානුප්පත්තීතො, සප්පාසාසප්පාසෙසුති
 උපකාරනුපකාරෙසු; නිමිත්තනති කාරණං; සෙසං සබ්බස්මිං
 උත්තානස්මිං වෙමාති⁹.

දෙවනාමගොඨා වතුපස්ථා.

7. 5. 1.

පඤ්චමයා පඨමෙ විඤ්ඤාණ්ඩකිණ්ණොති පටිසංඛිවිඤ්ඤාණස්ස
 ධානාති; සංඝරාජාපිති නිදස්සනස්මිං නිපාතො; මනුස්සාති¹⁰ අස්මා;
 අපරිමාණෙසු හි වක්කවාලෙසු අපරිමාණානං මනුස්සානං වණ්ණ
 සණ්ඨානාදිවසෙන වෙපි ඵකසද්ධිං නාමිදෙව¹¹ කන්ථි යමකතාකරෙ
 විණ්ණෙන වා සණ්ඨානෙන වා සද්ධිං භොනති තෙසමපි ආලෝකිත
 විලෝකිතකපිතසිතමතවධානාදිති විසෙසො භොතිදෙව තස්මා
 නානාත්තකාශාති වුත්තා; පටිසංඛිසඤ්ඤා පන තෙසං තිසෙතුකාපි
 දුගෙතුකාපි¹² අගෙතුකාපි භොති තස්මා නානාත්තසඤ්ඤිතොති
 වුත්තා; එකමෙව ච දෙවොති ජකාමාවචරදෙවා; තෙසු හි කෙසඤ්ඤි
 කායොනිලො භොති කෙසඤ්ඤි පිතකාදිවණ්ණො සඤ්ඤා පන තෙසං.¹³
 දුගෙතුකාපි¹⁴ තිසෙතුකාපි භොති අගෙතුකා නාමි, එකමෙව ච

1. සත්තසංස්ථාය දුර්ධවංගමං b 5 න b s. 10. (සථා මනුස්සාති b,
 2. ගුණස්ස b. 8. ටීනමිද්ධානුගතං b. 11. නාමිදෙව; සෙපි s යෙපිහි b.
 3. ගුණමයස්ස s ගුණස්සපරිගු b. 7. පඤ්ඤා b. දිට්ඨියානුලං s. 12. විභෙදකාපි b.
 4. බිණ්ණ b. 8. අසමි s. 9. උත්තානස්මිං වෙමාති s. 13. තෙසං b s.

මිනිපාතිකානි චතුඅපායවිනිමුත්තා උත්තරමාතා සක්කිනි පියංකර මාතා පුස්සමිත්තා¹ ධම්මගුත්තානි එවමාදිනා අඤ්ඤා ච වෙමානික පෙනා; එතෙසං හි ඔදුනකාලමඩ්දුරව්ජ්චි සාමවණ්ණාදිවසෙන වෙව කිසපුල්ලරස්සදීඝවසෙන ච කායො නානා භොති මනුස්සානං. විස දුග්ගෙකුකතිගෙතුකාගෙතුකවසෙන² සඤ්ඤාපි තෙ පන දෙවා විස න මහෙසකකිා කපණ්මනුස්සා විස අපෙපසකකිා දුල්ලභසායවජාදනා දුකඛිපිළිතා විහරන්ති එතෙවෙ කාලපකෙඛි දුකඛිතා ජුණ්ණපකෙඛි සුඛිතා භොනති තයමා සුඛසමුස්සයා³ විනිපතිත්තතා විනිපාතිකානි වුත්තා යෙ පනෙත්ති තිගෙතුකා තෙසං ධම්මානිසමයොපි භොති පියංකරමාතාදිනං. විස. බුහමිනාසිකානි බුහමිපාරිසර්ජබුහම පුරොගිත⁴මහාබ්‍රහ්මානො; පඨමානිනිබ්බන්තානි තෙ සඤ්ඤා පඨමජ්ඣානෙන නිබ්බන්තා; බුහමිපාරිසර්ජා පන පරිත්තෙන තෙසං කපපස්ස තුතියො භාගො ආයුපපමාණං, බුහමිපුරොගිතා මජ්ඣිමෙන තෙසං උපස්ඨිකපෙපා ආයුපපමාණං කායො ච තෙසං.⁵ විථාරිකතරෙ භොති, මහාබ්‍රහ්මානො පඤ්ඤෙත්ති තෙසං කපෙපා ආයුපපමාණං කායො ච පන තෙසං.⁶ අතිවිථාරිකොව භොති ඉති තෙ කායස්ස නානත්තා පඨමජ්ඣානවසෙන සඤ්ඤාය එකත්තා නානත්තකායා⁷ එකත්තසඤ්ඤානොති වෙදිතබ්බා යථා ච තෙ එවං. චතුසු අපායෙසු භත්තා, නිරයෙසු හි කෙසචි ගාමිනං කෙසචි අසඨයොජනං කෙසචි යොජනං අත්තභාවො භොති, දෙවදත්තස්ස පන යොජනසතිකො ජාතො, නිරව්ජානෙසුපි කෙවි බුද්දකා කෙවි මහත්තා පෙත්ති විසයෙපි⁸ කෙවි සට්ඨිහත්තා කෙවි අසිඨිහත්තා භොනති⁹ කෙවි සුචණ්ණා කෙවි දුබ්බණ්ණා, තථා කාලකඤ්ජකපුසුරා,¹⁰ අපි වෙත්ති දීඝවට්ඨිකපෙතා¹¹ නාම සට්ඨියොජනිකාපි¹² භොනති සඤ්ඤා පන සඤ්ඤාසමිති අකුසලවිපාකා අග්ගෙකුකාච¹³ භොති ඉති ආපාසිකාපි නානත්තකායා එකත්තසඤ්ඤානොතෙව සමිධං.¹⁴ ගව්ජනති. ආභස්ස ග්හි දණ්ඩඋක්කාය අවපි විස එතෙසං සරීරතො ආභා ටිජ්ඣා¹⁵ ටිජ්ඣා පනන්ති¹⁶ විස සරති විසරතීති¹⁷ ආභස්සරා; තෙසු පඤ්ච කාලයෙ දුරියතතිසජ්ඣානවයං පරිත්තං භාවෙතා උපපන්නා¹⁸ පරිත්තාභා නාම භොනති තෙසං මෙ කප්පා ආයුපපමාණං, මජ්ඣිම භාවෙතා උපපන්නා අපපමාණාභා නාම භොනති තෙසං වත්තාරො කප්පා ආයුපපමාණං, පඤ්ඤං භාවෙතා උපපන්නා ආභස්සරා නාම භොනති තෙසං අට්ඨකප්පා ආයුපපමාණං, ඉධ පන උක්කට්ඨිපරිවේද වසෙන සඤ්ඤාපි තෙ ගතිනා සඤ්ඤාසං හි තෙසං කායො එකවිපජාතෙව භොති සඤ්ඤා පන අවික්කවිවාරමත්තා වා අවික්කවිවාරා¹⁹ වාති

1. පියංකරමාතා b පස්සමිත්තා b. 7. නානාත්තකායා b. 13. විපාකාගෙතුකාච b.
 2. තිගෙතුකවසෙන b. 8. පිතති s l විසයෙසුපි b s කෙවිමහත්තාකෙවි සඤ්ඤාපි b.
 3. සුඛසමුස්සයොපි b s. 9. අසිඨිහත්තා s. 14. සඤ්ඤානොතෙව
 4. පාරිසර්ජා බුහමිපුරොගිතා s. 10. කප්පා s කඤ්ජකා b. සමිධං b s.
 5. කායො s තෙසං b s. 11. දීඝවට්ඨික අසුරා s. 15. ආභා s l. 16. පනන්ති b l.
 6. කායො s පන තෙසං b s. 12. යොජනිකා b s. 17. විසරතීති b නිසරතීති s.
 18. උපපන්නා s l. 19. අවික්කවිවාරාචා s, l.

නානා; සුභකිණ්ණාති සුභෙන වොකිණ්ණො විකිණ්ණො සුභෙන යද්
 රජපතාවණේන ඵකසතාති අපො; ඵතතං හි න ආභස්සරනං
 විය ජිජ්ඣා¹ ජිජ්ඣා පභා ගච්ඡති. පඤ්ඤානසෙ පන පරිත්ත
 මඤ්ඤිමපඤ්ඤාසං වතුත්ඤ්ඤානසං වසෙන සොලසවතනිංසවතුසට්ඨි²
 කප්පාසුකා පරිත්තආපමාණසුභකිණ්ණා³ නාම සුඤ්ඤා නිබ්බතනති.
 ඉති සඤ්ඤි පි තෙ ඵකතතකායා වෙච්ච වතුත්ඤ්ඤානසංසංසං ඵකතත
 සංසංසංසො වාති වෙදිතබ්බා. වෙච්චපථිලාපි වතුත්ඤ්ඤාණට්ඨිති
 මෙච භජනති අසංසංසංසතා⁴ විඤ්ඤාණාභාවා ඵත්ථ සභගතං න
 ගච්ඡනති සත්තාවාසෙසු ගච්ඡනති සුද්ධාවාසා⁵ විච්චපකෙඛි සීතා න
 සබ්බකාලිකා කප්පසතසකසංසමපි අසංසංසංසමපි බුද්ධිසංසංසං
 ලොකෙ න උප්පජ්ජනති සොලසකප්පසකසංසංසතතරෙ⁶ බුද්ධිසු
 උප්පතෙනසුගෙව උප්පජ්ජනති ධම්මවිකකචන්තිසං⁷ හගවතො
 බන්ධාවාරසද්ධිසා⁸ හොනති තස්මා නෙව විඤ්ඤාණට්ඨිතිං න සත්තා
 වාසං භජනති. මහාසිව්ඤ්ඤානෙ පන “න ඛො පන සො සත්තා
 වාසො” සුලභරුපො යො¹⁰ මයා අනාවුත්ථප්පබ්බො¹¹ ඉමිනා දිසෙත
 අඤ්ඤා අසංසංසු සුද්ධාවාසෙති දෙවෙති”ති ඉමිනා සුතොනන
 සුද්ධාවාසාපි වතුත්ඤ්ඤාණට්ඨිති. වතුත්ඤ්ඤානාවාසං¹² භජනතිති
 වදන්ති නං අප්පට්ඨානිසත්තා සුතතස්ස අනුඤ්ඤානං. නෙවසංසංසංසා
 සංසංසංසතනං යථෙව සංසංසංස ඵං විඤ්ඤාණස්සාපි සුමුමතො
 නෙව විඤ්ඤාණං නාවිඤ්ඤාණං තස්මා විඤ්ඤාණට්ඨිතිසු න වුත්තං.

7. 5. 2-3

දුතියෙ සමාධිපටිකම්මාති මහසමාධිස්ස සමාරා. තතියෙ
 සඤ්ඤි රුහාදයො අනුදභනට්ඨින අග්ගි; ආහුනෝසාග්ගිති ආදිසු
 පනෙත්ථ ආහුනං වුච්චති සක්කාතෙ ආහුනං අරතනතීති ආහුනෙය්සා
 මානාපිතරෙපි¹³ පුත්තානං බහුපකාරතාය ආහුනං අරතනති තෙසු
 විප්පට්පජ්ජමානා පුත්තා නිරයාදිසු නිබ්බතනති තස්මා කිඤ්ඤාපි
 මානාපිතරෙ න අනුදභනති අනුදභනස්ස පන පච්චයා හොනති
 ඉති අනුදභනට්ඨිනෙව ආහුනෙය්සග්ගිති වුච්චනති; ගහපතීති
 පන ගෙගසාමිකො වුච්චති සො¹⁴ මාතුනාමස්ස සසතවත්ථා
 ලබ්බාරදිති¹⁵ අනුපපදනෙත බහුපකාරෙ හං අතිවරනො
 මාතුගාමො නිරයාදිසු නිබ්බතනති තස්මා සොපි පුරිමතසෙ
 නෙව අනුදභනට්ඨින ගහපතග්ගිති වුත්තො. දක්ඛිණේසාග්ගිති
 ඵත්ථ පන දක්ඛිණොති වත්තාතෙ පච්චයා හිකුක්ඛිකෙසා දක්ඛි
 ණේයෙය්සා ව හොති¹⁶ සො හි ගිතිනං නිසු සරණෙසු පඤ්ඤාපි සීලෙසු

1. විය s. 1. 6. සහසංසංසතතරෙ b. 11. අනාවුත්ථ s. 16. දක්ඛිණේසාග්ගිති
 2. බන්ධාවාරසද්ධිසා b. 7. ධම්මවිකකචන්තිසං b. 12. ධර්මාදිසු වතුත්ථ [b s.
 3. පරිත්තපමාණසුභ 8. බන්ධාවාර b. සත්තාවාසද්ධි b s. [හොති s.
 කිණ්ණා s පරිත්තපමා 9. සො සාරිපුත්තසත්තා 13. මානාවුත්ථ s.
 4. අසංසංසතතා s. [ඤ b වාසො s සාරිපුත්ත 14. සොති s සොපි b.
 5. සුභාවාසිකා s. 10. සො s. [අවාසො b. 15. වත්ථාලබ්බාරදි s.
 90

දසසීලෙසු¹ මාතාපිතුපට්ඨානෙ ධම්මකසමණ්ඩ්‍රාහමණ්ණපට්ඨානෙති² එවමාදිසු. කලාණ්ඩමෙමසු නියොජනෙන ඛුපුපකාරෙ තසම්. මිච්ඡාපටිපත්තා හිඨි හිකඛුසඛ්‍යං අනෙකාසිඤා පරිභාසිඤා නිරසාදිසු නිබ්බතතනති තසමා සොපි පුරිමනසෙනෙව අනුදකනට්ඨන දකඛිණෙය්‍යග්ගති වුහොතා; කට්ඨතො නිබ්බහොතා පාකතිකොව අග්ගිකට්ඨග්ගි නාම.

7. 5. 4.

වතුසෙව උග්ගනසර්ප්පයාති සො කිර වුහමණ්මහාසාලො අත්තභාවෙනපි හොගෙහිපි උග්ගතො සාරප්පතො අහොසි තසමා උග්ගතසර්ප්පෙතෙව පඤ්ඤාසිත්ථි; උපකට්ඨාති³ පව්වුපට්ඨිතො; පුණ්ණපට්ඨිනාතිති සුපසඛිධාතං පුණ්. උපනිතාති; සඤ්ඤාඤාසාති වසිඤා යජනත්ථාය; උපසඛකමිති සො කිර සබ්බසඤ්ඤාසමාරං.⁴ සරෙජ්ඤා විනෙතසි සමණො කිර ගොතමො මහාපඤ්ඤා කීනත්‍ර ඛො මෙ සඤ්ඤාසු වණ්ණං කපෙය්‍යති උදුසු අවණ්ණං පුට්ඨිඤා ජානිසාමිති ඉමිනා⁵ කාරණෙන. යෙන හගවා තෙනුපසඛකමි; අග්ගිසාදානනති සඤ්ඤං.⁶ යජනත්ථාය නවසා මධගලග්ගිතො ආදානං;⁷ සබ්බෙන සබ්බනති සබ්බෙන සුතෙන සබ්බං සුතං; සමෙති සංසද්දති එකසද්දං ගොතිති දසෙය්‍යති; සඤ්ඤාතිති විහෙස නට්ඨනං⁸ සත්ථාති විශාති සත්ථාති; සසං පඨමං සමාරම්භනීති අත්තනා⁹පඨමතරං ආරභති; හනගුනති හනිතුං;¹⁰ පටිභානබ්බාති¹¹ පරිහරිතබ්බා; අනො භසනති අනො ති¹² මාතාපිතිතො අයං; ආහුනොති ආගතො; සමිගුනොති උප්පතො; අසං වුමච්ඡි වුහමණ් ගහපනග්ගිති අයං පුත්තදුර්දිගණො යසමා ගෙහපති¹³ විස ගෙහසාමිකො විස හුඤා අග්ගති විචරති තසමා ගහපතග්ගිති වුමච්ඡි; අත්තානනති විතතං; දමෙනතිති ඉ නිසදමනෙන දමෙනති;¹⁴ රහාදිසමනෙන සමෙනති; ගෙසඤ්ඤා ව පරිනිබ්බාපනෙන පටිනිබ්බාපෙනති; නිකඛිපිතබ්බාති යථා න විතසාති එවං යිපෙ තබ්බා; උපමාසනනති උපවායතු;¹⁵ එවඤ්ච පත වඤා වුහමණො සබ්බසමුපි තෙසං පාණානං ජිවිතං දඤා සඤ්ඤාසාලං විද්ධංගෙනා සත්ථුසාසනෙ ඔපානගුතො අහොසිති.

7. 5. 5-6.

පඤ්චමෙ අමනොගබාති නිබ්බානපතිට්ඨා; අමනපටිසොසානාති නිබ්බානාවසානා. ඡෙට්ඨි මෙච්ඡිනධම්මසමාපනතිසාති මෙච්ඡින ධම්මෙන සමච්ඡිභාවතො; නිහාරුදදුලනති නහාරුඛණ්ඩං නහාරුච්චලෙ

1. පඤ්චසු සීලෙසු මාතා b.	5. සො ඉමිනා b.	11. පභානබ්බාති b.
දසසීලෙසු s.	6. අග්ගිසස ආධානනති	12. තතොපාසනති තතොපි b
2. පිතුපට්ඨානෙ-බ්‍රාහ්මණ්	සඤ්ඤාසස s.	ඉතොහසනතිඉතොති s.
පට්ඨානෙති b s	7. ආදිසනං b ආධානං s.	13. ගහපති s.
3. උපසඛවොති b s.	8. මිඨි-සනට්ඨන b.	14. සමෙනති s.
4. සබ්බං තං සඤ්ඤා	9. අත්තනාව b s.	15. උපට්ඨාසනනති
සමාරං b s.	10. හඤ්ඤානගුති හනනගු s.	උපට්ඨාසතු b.

බතං වා; අනුසංඝනීති පවත්නා; නාස්මි මෙසුබ්බිනාපරං විසෙසොති
නස්මි මසං පුබ්බෙන අභාවිතකාලෙන සද්ධිං අපරං භාවිතකාල
විසෙසො; ලොකවිනේතසුති නිධානුකලොකසන්නිවාසසම්බානේතසු
ලොකවිනේතසු;¹ ආලසෙසති ආලසියභාවෙ;² විසංචිතෙති විසංචි
භාවෙ;³ අනිත්තසොගෙති යොගස්ස අනත්තසුඤ්ඤා; අනිංකාරමිමිං
කාරමානාපගන්තනි⁴ අභංකාරදිට්ඨිතො ච මමංකාරනණ්ණානො ච
නවවිධානනො ච අපගතං; විධාසමනික්ඛන්තනනි තිස්සො විධා
අතික්ඛන්තං; සන්තනනි තප්පවට්ඨනි⁵ කිලෙසෙති සන්තං; සුචි
මුත්තනනි පඤ්චති විමුත්තනිසු පුපු ව්මුත්තං.

7. 5. 7.

සත්තමෙ උපසංඝකමිති භුත්තපාතරාසො දසකමෙකරපරිවුතො
උපසංඝකමි; භවමිති නොති භවමපි නු; මුත්තමාදි පටිජානාතීති අභං
මුත්තමාරීති එවං මුත්තමරියවාසං පටිජානාතීති පුච්ඡති; එවං කීරස්ස
අභොසි මුත්තමණ්ණසමයෙ වෙදං උග්ගණ්ණන්තා⁶ අධිවත්තාලියං.⁷
වස්සානි මුත්තමරියං වරන්ති, සමණො පන ගොතමො අගාරං අඤ්ඤා
වසන්තො තිසු පාසාදෙසු තිවිධනාවකරතියා අභිරමි. ඉද්දනි කීනත්ත
බො වක්ඛතීති ඉමමථං සක්ඛාසෙවං පුච්ඡති. තතො⁸ භගවා මනේතන
කණ්ණසප්පං ගණ්ණන්තො විය අමිත්තං සිවාසං⁹ පාදෙන අසක
මමානො¹⁰ විය අත්තනො සංකිලෙසකාලෙපි¹¹ ජ්ඣස්සානි පධාන
වරියාස රජ්ජුබං වා පාසාදෙසු නාවකසමපත්තිං වා ආරඤ්චිතකක
මත්තස්සාපි අනුප්පන්නභාවං සක්ඛාස සිහනාදං නදන්තො “යං හි තං
මුත්තමණ්ණ”ති ආදිමාන. තත්ථ මසං¹² මසමාපනතින්ති විති විති
සමාපජ්ජිතබ්බාවං; දුක්ඛසමාති සකලවට්ඨදුක්ඛතො; සඤ්ඤාසනීති
හසිතකථං¹³ කප්ථති; සංකිලනීති කෙළිං කරෙති; සංභෙලාසනීති
මහාහසිතං හසති; වක්ඛනා වක්ඛනති අත්තනො වක්ඛනා තස්සා
වක්ඛනං පටිවිජ්ඣිතා උපජිජ්ඣාසති; නිගේකුබ්බං වා¹⁴ නිගේපාභාරං
වාති පරකුඤ්ඤි වා¹⁵ පරපාකාරෙ වා; දෙවොති එකො දෙවරුන්;
දෙවඤ්ඤානගේති අඤ්ඤාතරෙ දෙවපුත්තො; අනුත්තරං¹⁶ සමමාසමෙමා
සිනති අරහත්තඤ්ඤව සබ්බඤ්ඤාතඤ්ඤාඤ්ඤා.

7. 5. 8.

අධිමෙ සංඝොගමිසංඝොගනති සංයොගවිසංයොගසාධකං; ධම්
පටිසාසනති ධම්මකාරණං; අජ්ඣන්තං ඉතිකුත්තනති නියකජ්ඣාතනං.
ඉතිභාවං;¹⁷ ඉතිකුත්තනති ඉතිකීරියං;¹⁸ ඉතිකිසප්පනති නිවාසන
පාරුපනාදිං ඉතිආකප්පං;¹⁹ ඉතිවිධනති ඉතියා මානවිධං;

1. ලොකවිනේතසුති b l නෙ	5. තප්පවට්ඨනික s.	12. මස s.
බානුකසනනිවාස b	6. උග්ගණ්ණනති b.	13. තං. සං. කථං. b තං. කථං. l.
ලොකවිනේතසු b l.	7. මත්තාලිය b ලිය s.	14. නිගේකුච්චං. වා b.
2. ආලසියභාවෙ.	8. තප්පාව s.	15. නිගේකුච්චවට්චං b.
3. විසංචිතෙති විසංචි	9. සිවාසං. s.	16. නියකජ්ඣිතෙත b s ඉතිභාවං. s.
භාවෙ s.	10. අකකමිත්තනා b.	17. ඉතිකුච්චනති ඉතිකීරියං. s.
4. අනබ්බාරමමබ්බාර b s.	11. කාලෙ s.	18. පාරුපනාදි b ඉතිභාවප්පං s

ඉථි වජ්ඣනති ඉථියා අජ්ඣාසයජ්ඣං;¹ ඉථියායනති ඉථියද්දං; ඉථියාලඛිකාරනති ඉථියා පසාධනභණ්ඩං; පුරිසිඤ්ඤාදිසුපි එසෙව නයො. බහිද්ධාසංසොගනති පුරිසෙත සද්ධිං සමාගමං; අනිවත්තනිති අනතිරතාති එවං. වුත්තාය බලවටිපසසනාය අරියමග්ගං පඤ්ඤා අනි වත්තනති; ඉමසමිං සුත්තෙ වට්ටව්වට්ටං කපිතං.

7. 5. 9.

නවමෙ සාපෙවොති² සතණ්ඤා; පටිබද්ධවිත්තොති විපාකෙ බද්ධවිත්තො; සභනිධිපෙවොති නිධානපෙවො එව³ හුත්වා; පෙවොති පරලොකං ගතත්වාපි:⁴ නං කමමං වෙපෙවොති තං කමමිපිපාකං වෙපෙත්වා; ඉද්ධිනති විපාකිද්ධිං; සසනති පරිවාරසමාදං; ආබිසව්වනති ජෙට්ඨකභාවකාරණං;⁵ ආගනනා ඉත්ථනනති ඉත්ථභාවං. ඉමෙ පඤ්ඤාකමකෙ පුත ආගනනා; න තත්ප්‍රාපපත්තිකො න උපරුප පත්තිකො⁶ හේවධිාගාමියෙව හොතිති අත්ථො; සාහු දුතනති දුතං නාමෙතං සාහු ලද්ධිකං සුඤ්ඤං:⁷ නාති මහාසද්ධිනි නාති සපි නවතිතද්ධිමධුපාණිතාදිති නිට්ඨානං ගතාති⁸ මහාදුතාති; විත්තා ලඛිකාරං⁹ විත්තපටිකාරනති සමථවිපසසනාවිත්තසස අලඛිකාර භූතසෙඤ්ඤාව පරිවාරභූතසෙඤ්ඤාව; චුගමනාසිකානං දෙව්‍යානං සහව්‍යාගනති න සකකා තත්ථ දුතෙන උපපජ්ඣං.¹⁰ යමා පන තං සමථවිපසසනා විත්තසස අලඛිකාරභූතං තසමා තෙන දුතාලඛිකතෙන විත්තෙන කුසානසෙඤ්ඤාව අරියමග්ගසෙඤ්ඤාව නිබ්බිත්තෙන නා කුසානෙන තත්ථ උපපජ්ඣති; අනාගාමි හොතිති කුසානාගාමි නාම¹¹ හොති; අනාගනනා ඉත්ථනනති පුත ඉත්ථභාවං.¹² න ආගනනා උපරුප පත්තිකො වා තත්ප්‍රාපපත්තිකො¹³ වා හුත්වා තත්ථෙව පරිනිබ්බාසති; ඉති ඉමෙසු දුතෙසු පඨමං තණ්හුත්තරියදුතං දුතියං විතතිකාරදුතං¹⁴ තතියං තිණ්ණතපදදුතං චතුත්ථං තිරවසෙසදුතං පඤ්ඤමං දක්ඛිණෙසදුතං ඡට්ඨං සොමනසසුපටිවාරදුතං සත්තමං අලඛිකාරපරිවාරදුතං නාමාති.

7. 5. 10.

දසමං අවුප්පත්තිවසෙත¹⁵ දෙසිතං. සත්ථා කිර වුත්ථවසෙසා¹⁶ පවාදෙත්වා වෙ අග්ගසාවකෙ ඔහාය දක්ඛිණාගිරි.¹⁷ වාරිකං ගමිසසා මිති නිකමිමි, ගජා පසෙනදිකොසලො අනාථපිණ්ඩකො ගහපති විසාඛා මහාඋපාසිකා අඤ්ඤෙව බහුජනා දසබලං නිවත්තෙතං නාසකම්පු, අනාථපිණ්ඩකො ගහපති සත්ථාරං නිවත්තෙතං නා සකතිනති රහො විත්තසමානො නිසීදි, අථ නං පුණ්ණො නාම දසී

1. අජ්ඣාසයජ්ඣං b s	6. ආගනනා තත්ප්‍රාප	11. කුසානාගාමි b.
2. සාපෙවොති s	පත්තිකො b.	12. ඉද්ධිනති b.
3. නිධානපෙවො b	7. සද්ධිකං සුඤ්ඤං b s.	13. තත්ප්‍රාපපත්තිකො b s.
පෙවොති s පෙවො ම l.	8. මධුපාණිතාදිති b	14. විතතිකාරදුතං b l
4. ගතත්වා b s.	නිට්ඨාන s කුසානි b.	15. අත්ථෙව පරිනිබ්බාස b s
5. අබිප්පත්තියෙති s ජෙට්ඨ	9. මහාලඛිකාර b.	16. වුත්ථවසෙසා s.
සාවකාරණං b s.	10. උපපජ්ඣං s l.	17. දක්ඛිණාගිරි s l.

දිසවා කීනතුබො හෙ සාමි න පුණ්ණ විය ඉඤ්ඤාති විප්පසන්නානීති පුච්ඡි, ආම පුණ්ණෙණ සඨො වාරිකං පක්කන්නො¹ තමහං නිවත්තෙත්තුං නාසකතිං, න බො පන සක්කා ජාතිතුං පුන සීසං ආගච්ඡෙය්‍ය වා න වා තෙතාහං වින්නයමානො නිසින්නොති, සමාහං දසබ්බං නිවත්තෙය්‍යං කිං මෙ කරෙය්‍යාසීති, භුජ්ඣං තං කරිස්සාමිති, සා ගනඤා සඨාරං වඤ්ඤා නිවත්තථ භනෙත්ති ආහ, මම නිවත්තන පච්චයා නිං කිං කරිස්සාසීති, තුමෙහ භනෙත් මම පරාධිනභාවං ජානාථ අඤ්ඤං කීඤ්ඤි කාතුං න සත්තෙකාමි සරණෙසු පන පතිට්ඨාය පඤ්ඤාපිලානි රක්ඛිස්සාමිති, සාධු සාධු පුණ්ණෙති සඨො ධම්මගාරවෙන² එකපදසම්ඤ්ඤාව නිවත්ති. වුත්තං කෙතං “ධම්ම ගරු භික්ඛවෙ තථාගතො ධම්මගාරවො”ති. සඨො නිවත්තිඤා ජෙතවනමනාවිහාරං පාවිසි, මහාජනො පුණ්ණෙය සාධුකාර සහස්සානි අද්දසි, සඨො තස්මිං සමාගමෙ ධම්මං දෙසෙසි, චතුරසීති පාණ්ඩකස්සානි අමතපානං පිටිංසු, පුණ්ණෙපි සෙට්ඨිනා අනුඤ්ඤානා භික්ඛුනීඋපස්සයං ගනඤා පබ්බජි, සමමාසමුද්දො ආදීපුත්ත මොග්ගලානෙ ආමන්නෙඤා අහං යං දිසං වාරිකාය නික්ඛන්තො ඤාති න ගච්ඡාමි තුමෙහ තුමානං පරිසාය සද්ධිං තං දිසං වාරිකං ගච්ඡාති වඤා උයොයාජෙසි, ඉමිස්සා අට්ඨුප්පත්තියා³ “එකං සමයං ආයස්මා ඤාතිපුන්නො”ති ආදි වුත්තං.

තත්ථ වෙළුකණ්ටකිති වෙළුකණ්ටකනගරවාසිති; තස්ස කිර නගරස්ස පාකාරගුත්තස්සාය⁴ පාකාරපරිශන්නෙන වෙළු ගෙටිතා තෙනස්ස වෙළුකණ්ටකනෙත්ත වාමං ජාතං. පාණ්ඩනිනී නික්ඛාන සබ්බාතං පාරං අයනතො පාරායනුනති ලදධිවොහාරං ධම්මං; සමෙත්ත භාසනීති සත්තභූමකස්සා⁵ පාසාදස්ස උපරිමතලෙ සුසංවිහිතාරකෙඛ ඨානෙ⁶ නිසින්නා සමාපත්තිමලෙන රත්තිභාගං විනිනාමෙත්වා සමා පත්තිතො වුට්ඨාය ඉමං තාව රත්තාවසෙසං කත්තය රතියා විනිනා මෙස්සාමිති වින්නෙඤා ධම්මරතියාති කත්තසන්තිට්ඨානා⁷ තිණි එලානි පත්තා අරියසාවිකා අසිඤ්ඤෙය්‍යනාථාසතපරිමාණං පාරායනසුත්තං මධු රෙන සරහඤ්ඤානු භාසති. අසෙස්සාසි බොති ආකාසට්ඨකවිමානානි පරිහරිඤා තස්ස පාසාදස්ස උපරිභාගං⁸ ගතෙන මග්ගෙන නාරිවාහන යානං⁹ ආරුහන ගච්ඡමානො අසෙස්සාසි; කුඨාපට්ඨිකොසානං ආගමස් මානො අට්ඨාසිති කිංසද්දෙ එය භණෙති පුච්ඡිඤා නන්දමානාය උපාසිකාය සරහඤ්ඤාසද්දති වුත්තෙ ඔත්තිඤා ඉදමවොවාති ඉදං දෙසනාපරිශොයානං ඔලොකෙන්නො අවිසුරෙ ඨානෙ¹⁰ ආකාසෙ අට්ඨාසි; සාධු හගිනි සාධු හගිනිති සු හගිතා¹¹ තෙ හගිනි ධම්මදෙසනා සුකට්ඨා පාසාණ්කවෙතියෙ නිසිදිඤා ථොලුසන්නං පාරායනක

1. නික්ඛන්තො b. 4. භුමිකස්ස s. 6. සත්තිට්ඨානානිසින්නො s. 9. අවිසුරට්ඨානෙ
 2. ධම්මගාරවෙන s. 5. රක්ඛිට්ඨානෙ s. 7. උපරිභාග s. 10. සුගගතිතා b [b 2,
 3. ඉමිස්සං අනුප්පත්තියං b අනුප්පත්තියා s. 8. තරවාහනශානං b.

7. 6. 1.

ජට්ඨවග්ගස්ස පඨමෙ අමාසානිවක්ඛුසුති එකංසාදිවසෙන අකච්ඡන වත්ථුසු; නිඛාගතොති සතොතා; දිට්ඨිගතමෙතනති මිච්ඡාදිට්ඨි මත්තක මෙතං න තාය දිට්ඨියා ගතිනො¹ සතොතා නාම අප්පි; පටිපදනති අරියමග්ගං; න ඡම්මනීති දිට්ඨිවසෙන න කම්පති; සෙසපදෙසුපි එසෙව නයො නිශ්කාගිනනති දිට්ඨිතණ්ඛා; සඤ්ඤාගතාදිසුපි එසෙව නයො. දිට්ඨිසඤ්ඤා එව හෙත් සඤ්ඤාගතං දිට්ඨිනිසිතිනමානොයෙව දිට්ඨි මඤ්ඤිතමෙව වා මඤ්ඤිතං දිසිපපඤ්ඤාව පපඤ්ඤිතං දිට්ඨිපාදනමෙව උපාදනං දිට්ඨියා විරුපං පටිසරණභාවොයෙව විපට්ඨිසාරෙ නාමාති වෙදිතභෙබ්බං. එත් ව දිට්ඨිගතණෙන මාසට්ඨිදිට්ඨියො දිට්ඨිනිගේඛ ගාමිනිපට්ඨිපදගතණෙන² සොතාපත්තිමග්ගො ව³ ගතිනොති.

7. 6. 2.

දුතියෙ සුඤ්ඤානිසොති පුරිසස්ස ඤාණගතියො; අනුසාදුපටි නිබ්බානනති අපච්චයනිබ්බානං; නො වග්ගාති අතීතෙ අත්තභාවෙ⁴ නිබ්බතාකං කමමං නො වෙ අභවිස්සං; නො ව⁵ මෙ සිසාති එතරති මෙ අයං අත්තභාවො න සියා; න ගමිස්සනීති එතරති මෙ අනාග තත්තභාවනිබ්බතාකං කමමං න භවිස්සති; න ව මෙ⁶ ගමිස්සනීති අනාගතෙ මෙ අත්තභාවො න භවිස්සති; සද්දං සං භූතනති යං අප්පි යං භූතං⁷ පච්චුප්පනනඛිපඤ්ඤාකං;⁸ නං පජ්ඣාමිති උපෙඛං පමිලහතීති තං⁹ තත් ඡන්දුගප්පයානෙන පජ්ඣාමිති විපස්සනුපෙඛං පටිලහති; හමෙ න රජජනීති අතීතෙ ඛිපඤ්ඤාකෙ තණ්හාදිට්ඨිති න රජජනී; සමගමෙ න රජජනීති අනාගතෙපි තථෙව න රජජනී; අනුභවං¹⁰ පදං සනනනති උතාරිං¹¹ සනතං නිබ්බානපදං¹² නාම අප්පි; සමච්ඡාදනස්ස පස්සනීති තං සත විපස්සනාය මග්ගපඤ්ඤාය සමා පස්සති; න සමෙඛනි සමෙඛනති එකච්චානං කිලෙසානං අප්පතිනත්තා සච්චපටිච්ඡාදකස්ස තමස්ස සබ්බසො අවිද්ධං සිත්තතා න සබ්බාකාරෙන සබ්බං; සඤ්ඤාමානෙති සණ්ඨාසෙන ගහෙන වා බ්බුදි කාය කොට්ඨිගමානෙ; අනන්ත පටිනිබ්බාසීති උපනති¹³ සමනන්ත රතො පට්ඨාය ආයුතො වෙමජ්ඣං අනතික්කමිත්වා එත්ථනතරෙ කිලෙසපරිනිබ්බානෙන පරිනිබ්බුතො හොති; අනුපහම්ම නිලනති ආකාසතලං අනුපහම්ම අනතික්කමිත්වා¹⁴ භූමිං අප්පනා¹⁵ ආකාසෙ යෙව නිබ්බාසෙය්‍යාති ඉමාති තීති උපමාති තයො අනන්ත පරිනිබ්බාසී දසසිතා. උපහම්ම පටිනිබ්බාසීති ආයුචෙමජ්ඣං අතික්කමිත්වා පච්ඡම කොට්ඨං වා ආගතත්වා¹⁶ පරිනිබ්බුතො හොති; උපහම්ම නිලනති ජලමානා පන¹⁷ ගතත්වා ආකාසතලං අතික්කමිත්වා පඨවිතලං වා¹⁸

1. ගතිත b s.	8. පච්චුප්පනනං ඛිපි පනනකකි b	14. න අතික්කමිත්වා s.
2. ගාමිනිපට්ඨි b.	9. තීති b.	15. අපනා b
3. මෙතොව b s.	10. අනුභවං b s	16. කොට්ඨං අපනා b
4. අත්තභාව b.	11. උතාරි b.	කොට්ඨං අගමි s.
5. නෙවම් b.	12. නිබ්බානං පදං b.	17. ජලමානා b s.
6. නමෙ s.	7. සද්දං භූතං b.	18. පඨවි b තලොව b s.
13. උපපත්ති b.		

උපහනිකා¹ පඨවියං පතිතමනනාච නිබ්බායෙය්‍ය; අසබ්බාසරන අප්ප
 යොගෙන කිලෙසෙ ඛෙපෙකා පරිනිබ්බාසිති අසබ්බාරපපිතිබ්බාසි;
 සසබ්බාසරන සප්පයොගෙන කිලෙසෙ ඛෙපෙකා පරිනිබ්බාසිති
 සසබ්බාරපපිතිබ්බාසි; කච්ඡනති² නිරුරකං අරඤ්ඤං; දුස්සනි
 සාරකං අසාසකාය දිනනං අරඤ්ඤං; සෙසං සබ්බාස³ උත්තානස්
 මෙව. ඉමස්මිං සුතෙන අරියපුගලාච⁴ කපිතාති.

7. 6. 3.

තනියෙ ගිකුනිසොති මහාපජාපතියා පරිවාග් පඤ්චසතා
 ගිකුනියො; විමුත්තාති පඤ්චගි විමුත්තති විමුත්තා; අනුපාදිසෙසාති
 උපාද්‍යන්‍යසං⁵ අගහෙකා⁶ පඤ්චගි විමුත්තති අනවසෙසාති⁷ විමුත්තා;
 සඋපාදිසෙසෙවා සඋපාදිසෙසොති සඋපාද්‍යන්‍යසෙසෙ පුගලෙ සඋපා
 ද්‍යන්‍යසෙසො අයනති;⁸ ඉතරස්මිමපි එසෙව නයො, නිසෙසාති ථෙරස්ස
 සද්ධිවිහාරිකවුත්තා;⁹ අනුලොමිකාතිති පටිපත්තියා අනුලොමාති
 විවිත්තාති¹⁰ අනර්ථපරියන්තාති; ඉඤ්ඤාතිති සද්ධාදිති විපස්ස
 නිඤ්ඤාති; සමන්තාන්‍යමානොති සමන්තාකාරෙ¹¹ ධ්වංසමානො;
 නති පන තෙති ඉදං කස්මා ආරති? සත්තමස්ස පුගලස්ස දස්ස
 නස්මං. සත්තමො හි සද්ධානුසාරී පුගලො න¹² දස්සිතො අථ
 හගවා බලවිවිපස්සකවසෙන නං දස්සන්තො එවමාහ. තස්ස සබ්බ
 ගිමිත්තානනති සබ්බෙසං නිව්වනිමිත්තාදිනං; අභිමිත්තනති බලව
 විපස්සනාසමාධිං.

7. 6. 4.

වතුස්ම මච්ඡති පඤ්චමච්ඡරස්සත්තො; කදපිසොති ථද්ධි
 මච්ඡරියො පරෙතං දියමානමපි¹³ වාසෙති; අනුප්පද්‍යන්තොති
 පුනස්සන¹⁴ දුතං දදමානොව රමති; අනුකම්පනාති කො අරු
 අමෙහි අනුග්‍රහෙතවසෙබ්බා කස්ස දෙය්‍යබ්බමං වා පතිගණ්‍යයාම¹⁵
 බ්බමං වා දෙසෙය්‍යාමාති එවං විනෙතන අනුකම්පමානා.

7. 6. 5.

පඤ්චමෙ ගිමිත්තනති බ්බමනිමිත්තමපි පුගලනිමිත්තමපි; අයං හි
 අත්තදෙසිතබ්බමෙ¹⁶ එකපදමපි දුරකඩාතං අතියානිකං අපස්සන්තො
 බ්බමනිමිත්තං න සමනුපස්සති දුරකඩාතො තයා බ්බමො න ස්වාකඩා
 තොති¹⁷ උච්චිතිකා පටිපථරත්තං එකපුගලමපි අපස්සන්තො පුගල
 නිමිත්තං න සමනුපස්සති නාම; සෙසවසෙපි එසෙව නයො.¹⁸

1. උපහනිකාන b.	7. සෙසාහිපි b.	8. සෙසො s.	14. පුනස්සනං b s.
2. ගච්ඡනති b s.	9. සබ්ධිවිහාරිකා බ්‍රහ්මි: s.	15. පටිග්‍රහණයොම b s.	
3. සෙසමෙත්ව b s.	10. විවිත්තාති s.	16. අත්තනා දෙසිතෙ	
4. පුගලා l s.	11. සමන්තාකාරෙ b l.	බ්බමෙ b s.	
5. උපාද්‍යං සෙසං b.	12. පුගලො b.	17. ස්වා බානොති b.	
6. අනර්ථපථො b	13. දියමානාහිපි s දිය	18. ජඬ්ඬසත්තමාති උත්තානා	
අඬ්ඬපෙථො s.	මානමපි b l.	තෙව b උත්තානාතිසෙව s.	

7. 6. 8.

අධිමෙ පච්චාසමානෝති¹ නං ගාමං උපතිස්සාය එකස්මිං
 වනසණ්ඨි සමණධම්මං කරෙන්නො සත්තාහං වඩ්ඤ්මනවිරසෙන²
 නිමමිතත්තා කිලන්තගන්නො වඩ්ඤ්මනකොට්ඨං පච්චාසමානෝ¹
 නිසින්නො හොති; පච්චාසසි නොති නිද්දසසි හු; අපතිජිඤාති
 පරිමද්දි³ ආලොකසංඝරාගානි මිද්ධවිනොදනආලොකසංඝරාගානි;
 දිවාසංඝරාගානි දිවාති සංඝරාගානි; සථා දිවා නථා රතනිති යථා
 දිවා ආලොකසංඝරාගානි අධිධිතා නථා නං රතනිමිද්ධවිතසොසාසි;
 සථා රතනි නථා දිවාති යථා ව තෙ රතනි ආලොකසංඝරාගානි
 අධිධිතා නථා නං දිවාපි අධිධිතසොසාසි; සප්පභාසනති දිඤ්චකු
 ඝර්ණස්ථාය සතොභාසං; පච්චාසුරෙ සංඝරාගානි⁴ පුරතො ව පච්චතො ව
 අභිභරණසංඝරාගානි සංඝරාගානි; අනෙකාගතෙති ඉද්ධිසෙති ඛති
 අභිභරණෙති අනෙකා අනුපවිට්ඨිතෙව පඤ්චති ඉද්ධිසෙති;
 මිද්ධසුඛනති නිද්දසසි; එතතකෙන ඤානෙන භගවා ථෙරස්ස
 මිද්ධවිනොදනකම්මට්ඨානං කප්ථසි.⁵ සොණ්ඨනති මානසොණ්ඨං;
 කිම්මකරණීයානිති එථ අවස්සං කත්තඛාති කිම්මාති ඉතරති
 කරණීයානි; මධ්දුභාමොති නිතෙතජනා දෙමනස්සානා; එතතකෙන
 ඤානෙන සත්ථා ථෙරස්ස භික්ඛාචාරවත්තං කපිතං. ඉද්දති භස්ස
 පරිසන්තකාරිතාය සමාදපෙත්තු. නාම නිභාති ආදිමාග. තථ
 විශාඛිකකප්ථනති න නිමං ඉමං ධම්මවිතසං ආජානාසිති⁶ ආදිතසප්ප
 වත්තා විශාඛිකකප්ථා; නාම මොග්ගලානාති⁷ ආදි පාපමිත්ත
 සංසර්ගවිපරිතස්මිං වුත්තං. කිත්තාවතා හු මොති කිත්තකෙන
 හු මො; නන්තාසංඝරාගානි විමුත්තො හොතිති තන්තාසංඝරාගානි⁸
 නිඛානෙන. ආරමමං කතා විමුත්තවත්තතාය තන්තාසංඝරාගානි⁹
 විමුත්තො නාම සංඝරාගානි කිත්තාවතා හොති යාය පටිපත්තියා
 තන්තාසංඝරාගානි විමුත්තො හොති තං මෙ¹⁰ බිණ්ණසවස්ස භික්ඛුනො
 පුඤ්ඤාගපටිපදං සංඝරාගානි¹¹ දෙසෙතාති පුච්ඡති; අවමනන
 නිමොති ඛතිසංඝරාගානං අනං. අතිතාති අවමනනා, අවමනනා
 නිමො අස්සාති අවමනනනිමො, එකතනනිමො සත්තනනිමොති
 අත්ථා; අවමනනසොගතෙතිමිති අවමනනං සොගතෙතිමිති නිමො
 සොගතෙතිමිති අත්ථා; අවමනනමුභවාරිති අවමනනං මුභවාරිති¹²
 අත්ථා; අවමනනං පරිසොසානමස්සාති¹³ පුරිමනසෙතෙව අවමනන
 පටිසොසානො; සෙමොති දෙමමනස්සානනති දෙමනස්සාන මනස්සා
 නස්සාන සෙමොති උත්තමො; එවරුපො භික්ඛු කිත්තාවතා¹⁴ හොති
 සෙමොපෙතෙව¹⁵ තස්ස පටිපත්තිං කප්ථතාති යාවති. සෙමො ඛම්මා

1. පච්චාසමානො s.

6. ජානාසිති s.

11. බුද්ධිමාරි නිමබුද්ධිමාරිති b. s.

2. වඩ්ඤ්මන b l විරසෙන b. 7. මොග්ගලානාති b. 12. අවමනපරිසොසානොති s.

3. අනුමජ්ඣාති s. පතිඤ්ඤාති b. අපනුදිඤාති l. පරිමජ්ඣාති b. s.

4. පුරෙ නථා)සංඝරාගානි b.

8. තන්තාසංඝරාගානි b. s.

13. කිත්තකො b.

5. කප්ථසි s.

9. තමෙව s.

10. සංඝෙපන s.

14. නෙව මෙ b.

නාලං අභිනිවේසායාති එත්ථ සබ්බෙ ධම්මා නාම පඤ්චකකිකා
 වාදසායනනාති අවධාරකඛාතුයො තෙ ස්බ්බෙති තණ්හාදිට්ඨිවසෙන
 අභිනිවේසාය නාලං න පරිසත්තා න සමත්තා න සුත්තා කසමා
 ගතිතාකාරෙන අභිවිධිනතො තෙ හි නිව්වා සුඛා අත්තාති ගතිතාපි
 අනිව්වා දුක්ඛා අත්තත්තාව සමපජ්ජනති තසමා නාලං අභිනිවේසාය;
 අභිජානාතීති අනිව්වා දුක්ඛං අත්තනාති ඤාතපරිඤ්ඤාය අභිජානාති;
 පටිජානාතීති තථෙව තීරණපරිඤ්ඤාය පරිජ්ජනාති; සං කිඤ්චි¹
 වෙදනනති අත්තමසො පඤ්චවිඤ්ඤාණසමපසුත්තමපි² යං කිඤ්චි¹
 අප්පමත්තකමපි වෙදනං අනුභවති; ඉමිනා භගවා ථෙරස්ස වෙදනා
 වසෙන ව³ චිතිවට්ටෙතා අරුපපරිගහං දසෙසසි.⁴ අනිව්වානුපසෙසිති
 අනිව්වතො අනුපසෙසන්නො; චිත්තානුපසෙසිති එත්ථ වෙ විරුගා
 බයවිරුගො ව අව්වත්තවිරුගො ව, තත්ථ සබ්බාරතං බයං බයතො
 පසසනා විපසසනාපි අව්වත්තවිරුගං නිබ්බානං විරුගතො දසසන
 මහඤ්ඤමපි විරුගානුපසසනා තදුභයසමය්ඨි පුග්ගලො විරුගානු
 පසසී නාම; තං සකාය පුත්තං චිත්තානුපසෙසිති. විරුගතො
 අනුපසෙසන්නාති අත්තො; නිරුධ්වානුපසසිමිති එත්ථෙව නයො.
 නිරුධ්වොපි හි බයනිරුධ්වො අව්වත්තනිරුධ්වොති දුට්ඨොසෙව.
 පටිනිස්සග්ගානුපසෙසිති එත්ථ පටිනිස්සග්ගො පුට්ඨති වොස්සග්ගො
 යො ව පරිව්වාගවොස්සග්ගො පකඛ්ඤනවොස්සග්ගොති දුට්ඨො
 තොති, තත්ථ පරිව්වාගවොස්සග්ගොති විපසසනා, සා හි තදුභය
 වසෙන කිලෙසෙ ව බිඤ්ඤ ව වොස්සජ්ජති,⁵ පකඛ්ඤන
 වොස්සග්ගොති මග්ගො, යො හි නිබ්බානං ආරම්භෙතො පකඛ්ඤති
 චිතිපි වා කාරණෙහි යො වොස්සග්ගොසෙව සමුච්චේදවසෙන
 බිඤ්ඤානං කිලෙසානඤ්ච වොස්සජ්ජනතො නිබ්බානෙ ව පකඛ්ඤ
 නතො තසමා කිලෙසෙ ව බිඤ්ඤ ව පරිච්චජ්ජති පරිව්වාග
 වොස්සග්ගො නිරුධ්වාය නිබ්බානධාතුයා චිත්තං පකඛ්ඤති⁶
 පකඛ්ඤනවොස්සග්ගොති උභයමෙපනං⁷ මග්ගෙ සමෙති තදුභය
 සමය්ඨි පුග්ගලො ඉමාය පටිනිස්සග්ගානුපසසනාය සමත්තාගගත්තා
 පටිනිස්සග්ගානුපසසී නාම තොති තං සකායෙතං⁸ පුත්තං; නි කිඤ්චි⁹
 ලොකෙ උපාදිසතීති කිඤ්චි එකමපි සබ්බාරගතං තණ්හාවසෙන න
 උපාදියති න ගණ්හාති න පරමසති; අනුපාදිසං නි පටිනිස්සතීති
 අගණ්හනතො¹⁰ තණ්හාපරිතස්සනාය න පරිතස්සති; පච්චත්තංසෙව
 පටිනිබ්බාසතීති සයමෙව කිලෙසපරිනිබ්බානෙන පරිනිබ්බාසති;
 බිණ්ණ ජාතීති ආදිනා පනස්ස පච්චවේකකිනා දසසිනා, ඉති භගවා
 සබ්බිත්තෙන න බිණ්ණසවස්ස පුබ්බභාගපටිපදං පුච්ඡිතො සබ්බිත්තෙනෙව
 කථෙසි. ඉදං පන සුත්තං ථෙරස්ස ඔවාදෙපි අහොසි විපසසනාපි
 යො ඉමසමිංසෙව සුත්තෙ විනිවට්ටෙතා¹¹ අරහත්තං පන්නාති.

1. සං කච්ඡි s.

5. වොස්සජ්ජති b. s.

8. සකායෙව b යෙවං s.

2. විඤ්ඤාණසංයුත්තමපි s. සමපසුත්තං b.

9. න ව කිච්ඡි s.

3. වසෙන b s.

6. කීච්ඡි s.

10. අග්ගණ්හනතො b

4. දසෙසසි b. s.

7. උභයමෙපනං s.

11. විවට්ටෙතා b l. විපසසනං වසෙසකා s.

7. 6. 9.

නවමෙ මා භික්ඛමෙ සුඤ්ඤානං භාසිත්වානි පුඤ්ඤානි
 කරෙන්නා තෙසං මා භාසිත්ව; මෙනං¹ විතං භාවෙසිනති
 තිකවතුකක්ඛාතිකාය මෙහතාය සමපයුතං පණිතං කතා
 විතං භාවෙසිනති දසෙති; සංවට්ඨමානාදුද්දනනි² සංවට්ඨමානෙ
 සුදං අනං;³ සංවට්ඨමානෙති කියාමානෙ විපජ්ජමානෙ;⁴ ඛමමිකොති
 දසකුසලධම්මසමනනාගතො; ඛමමන්ජාති තසෙව⁵ වෙවචනං;
 ඛමෙමන වා ලද්ධිරජ්ජතතා ඛමමන්ජා; වාතුරතොනාති පුරත්ථම
 සමුද්දාදිතං වතුනතං සමුද්දානං වසෙන වතුරන්නායං⁶ පඨපියා
 ඉසෙරො; විජ්ජාමිති විජ්ජනසමාමො; ජනපදෙ නයමිං ථාවරියං
 වීරභාවං පතොනාති ජනපදත්ථාවට්ඨිසප්පතො; පරොසහස්සනති
 අතිරෙකසහස්සං; සුත්ති අභිරුතො; මිරඛගරුපාති වීරනං අඛං
 වීරඛං වීරියසෙසනං නාමං වීරඛං⁷ රුපමෙනෙසනති වීරඛගරුපා
 වීරියජාතිකා වීරියසභාවා වීරියමයා⁸ විස අකිලාසුතො දිවසමපි
 සුත්ඛිකතා ථා කිලමනති වුත්තං හොති; සාගරපට්ඨිසනනති
 චක්කවාලපබ්බතං සිමං කතා සිතසමුද්දපරියනනං; අදණ්ඩනාති
 ඛනදණ්ඩනපි ඡේජ්ජහෙජ්ජානුසාසනෙන සත්දණ්ඩනපි විනා
 යෙව; අසණ්ඩනාති එකතො ධාරාදිනා පරෙ⁹ විහෙඨනසත්තෙතපි
 විනායෙව; ඛමමනාති එති ඛො මහාරාජාති එවං පටිරාජ්ජති
 සමපට්ඨිත්තාගමනො¹⁰ පාණො න භන්තකොති ආදිනා ඛමෙමනෙව
 වුත්තපාකාරං පඨවිං අභිවිජ්ජිත්වා; සුඛෙසිතොති¹¹ සුඛපරියෙසකෙ
 සතෙත ආමනෙතති; සුඤ්ඤං¹² බ්‍රහ්මපගොති සුඤ්ඤබ්‍රහ්ම
 විමානුපගො;¹³ පඨමිං ඉමනති¹⁴ සාගරපරියනං මහාපඨවිං අසාහ
 සෙතාති න සහාසියං¹⁵ කමෙමන; සමෙමනමනුසාසිසනති¹⁶ සමෙමන
 කමෙමන අනුසාසිං;¹⁷ නෙහෙනං¹⁸ සුදෙසිනනති තෙති සමනාස
 තෙති මහාකාරුණිකෙති බුද්ධෙති එතං එත්තකං යානං සුදෙසිතං
 සුකම්මං; පඨමොති පුත්ථි¹⁹සාමිකො.

7. 6. 10.

දසමෙ කෙවට්ඨා මඤ්ඤා මච්ඡවිලොපෙති²⁰ කෙවට්ඨානං
 මච්ඡපච්ඡං. ඛතාගරොති සිතට්ඨානෙ²¹ ජාලෙ වා උදකතො
 උක්ඛිතතමනෙත මච්ඡගාහකානං වසෙන²² මහාසද්දො හොති නං
 සකායෙතං වුත්තං; සුජානාති විසාධාය කතිට්ඨා; සා නොව සංඝං.

1. මෙනං b, මෙන s.	8. මහාවීරියා s.	17. අනුසාසි s.
2. මානෙසුද්දනනි s.	9. පර b, s.	18. තෙති එතං s.
3. සුදං b.	10. සමපට්ඨිත්තා ව b.	19. පඨමොති පඨවිසු පුඨථි
4. විතසිසමානෙ s.
විතසසන b.	11. සුඛෙසිතනති s.	20. කෙවට්ඨො මඤ්ඤා [b,
මච්ඡ විලොපෙතිති s.
5. ඉදමසෙ s, ඉමසෙ b.	12. සුඤ්ඤ b, s	21. ඝිතඨානං b.
6. වාතුරන්නාය s.	13. බ්‍රහ්මවිමානපපතො s	22. ගාහකානං b, s.
7. වීරඛ b, l.	14. පඨවිනති ඉමෙසිං b.	16. මනුසාසිනති b, s. මනුසාසිනති l.
	15. සාහසිය b.	

ආදියනීති සසසුයා කතනබ්බො¹ වතතං නාම අත්ථි තං න කරොති සසසුනිපි නං න ගණෙති න සසුරං.² ආදියනීති වචනං පනස්සා³ න ගණෙති⁴ එවං අනාදරතායපි අගගණෙනපි න ආදියති නාම; සෙසෙ සුපි එසෙව නයො. එවං අනාථපිණ්ඩකො සුණ්ඩාය භාරං.⁵ ගහෙනා සත්ථු පුරතො නිසීදි, සාපි සුජාතා කීනානු බො අයං සෙට්ඨි දසබලස්ස සනතිකෙ මයං ගුණං කාපේස්සති උදුනු අගුණනති ගතනා⁶ අවිදුරෙ සද්දං සුණ්නත් අවධාසි. අථ නං සත්ථා එති සුජාතෙති ආමනෙතසි. අභිනානුකම්පිනීති න භිනානුකම්පිනී; අසෙසෙසුති පරපුරිසෙසු; අනිමසෙසෙනෙති ඔමානාතිමානවසෙන අනිමසෙසුති; බනෙන කීනස්සාති බනෙන කීතා අස්ස; වධාස උස්සකාති වසිතුං.⁷ උස්සකක මාපනතා; සං ඉත්ථිසා විඤ්ඤාති සාමිකො බනනති ඉත්ථිසා සාමිකො යං බතං ලහති; අපපමපියං⁸ අපභාතුමිච්ඡනීති⁹ ථොකතොපි අස්ස හරිතුං.¹⁰ ඉච්ඡති උදධිනෙ අරෙපිතඋක්ඛලියං පක්ඛිපිතකි තණ්ඩුල තොපි ථොකං.¹¹ හරිතුමෙව වායමති; අලසාති නිසින්නධානෙ නිසින්නාව සිතව්වානෙ සිතාව හොති; ඵරුසාති බරු; දුරුත්තවාදි නීති දුබ්බාසිනී¹² කක්ඛලං.¹³ වාලුකථමෙව කපේති; උසාසකානං අභි භුසා වනනනීති එත්ථ උධායකානනති බහුවචනවසෙන විරිසුසාන සමපනෙතා සාමිකො වුතෙතා තස්ස තං උධානසමපනතං අභිගපිතා හෙට්ඨා කතා වතනති; පමොදනීති ආමොදිතපමොදිතා¹⁴ හොති; කොලෙසාකාති කුලසමපනතා; ¹⁵පතිබ්බනාති පතිදෙවතා; වධදණ්ඩ නප්ථිනාති දණ්ඩකං ගහෙනා වධෙන තප්ථිතා සාතෙස්සාමි නනති¹⁶ වුතතා; දුසිසමනති¹⁷ සාමිකස්ස වතනපුරිකා¹⁸ දුසිති මං හගවා බාරෙතුති වතා¹⁹ සරණෙසු පතිට්ඨාසි.

7. 6. 11.

එකාදසමෙ සපනනභිනනාති සපනතානං චෙරිතං කතනා පියා තෙති ඉච්ඡිතපත්ථිතා;²⁰ සපනනභරණාති²¹ සපනතානං චෙරිතං අත්ථකරණා;²² කොබපරෙතොති කොබානුගතො; පවුරත්ථනාසාති බහුඅත්ථතාය²³ බහුභිතතාය; අනත්ථමපිති අවබ්බිමපි;²⁴ අපො මෙ ගතිතොති වබ්බි මෙ ගතිතා;²⁵ අපො අත්ථං ගහෙනානාති

1. කතනබ්බ	b. l. [සසුරං s. 11. ථොකෙ b.	18. වුතතා b.
2. න ගණෙති සසුරං න b	12. දුබ්බාසිතසාසිනී s.	19. බාරෙතුති b.
3. වචනං b. වචනමපියා s.	13. කක්ඛල l s.	20. ඉච්ඡිතා b. පථිතා s.
4. න ගණෙති s.	14. ආමොදිතා b. දිතපප	21. කාරණාති s.
5. සාමාරං s. අමාරං b.	මොදිතා s	22. කාරණා s l.
6. කතා l. වචනං b.	15. කුලපපනතා b.	23. බහුඅත්ථ (භූත)තාය b.
7. උස්සකා b. l.	16. තනති s.	24. අවුච්ඡිපි b.
8. මපිතසා b.	17. දුසිසවතති මනති l.	25. මෙ ගතිතොති b.
9. අපභාතුමිච්ඡනීති b.		
10. සා තතොපි b. සුථොකතොපි-සුථොකතොපි l. අස්ස අපහරිතුං b.		

අපො වඩ්ඪිං.¹ ගහෙතො; අනිත්ථං අධිපජ්ජති² අනෙතො මෙ ගතිතොති සලලකෙති; වඩං.³ ඝට්ඨානාති පාණාත්පාතකමං කතො; කොධසම්මදසම්මතොති කොධමදෙන මනෙතො ආදිණ්ණ⁴ ගතිත පරමට්ඨාති අපො; ආසසකානති අයසභාවං අයසො නියසො ගොතිති අපො; අනතරතො ජානනති අභතතරෙ උපපන්නං; අත්ථං න ජානාතිති වඩ්ඪිං.⁵ අත්ථං න ජානාති; ඛම්මං න පසස්සති සම්මච්චපස්සනාධිමං න පස්සති; අකිංතමනති අකිංතවකරසන මහාතමං;⁶ සහතෙති අතිභවති; දුම්මඛකුසනති⁷ දුම්මඛකුසාවං නිත්තෙජ්ජං දුම්මණ්ණමුඛතං; සතො පනාසති⁸ යද නිබ්බතති; න වාටො ගොති ගාරටොති වචනස්සාපි⁹ ගරුභාවො න ගොති; න දිපං ගොති කිංකුමනති කාපි පඨව්ඨා නාම න ගොති; තපනිසාතිති තාපජනකාති; ඛම්මිති සම්මච්චපස්සනාධිමෙති; ආරකාති දුරෙ; බ්‍රාහ්මණනති විණාසවමුගමණං; සාස මාතු හතොති යාය මාතර හතො පොසිතො; පාණදදිං සනතිනති. ජිවිතදුසිකං සමානං;¹⁰ හනති කුදො පුපුරානනති කුදො පුග්ගලො පුපුරා නානාකාරණෙති අත්තානං හනති; නානාරූපෙසු මුච්ඡිතොති නානාරමණෙසු අභිමුච්ඡිතො හුතො; රජ්ජසා ඛජ්ජ සිංහනති රජ්ජයා ඛකිනා මරනති; පබ්බතාමපි කඤ්ජෙති පබ්බතකඤ්ජෙති පතිනා මරනති; යුනභවමානති හතවඩ්ඪිති;¹¹ ඉනාසනති ඉති අයං; නං දමෙන සමුච්ඡිතෙති නං කොධං දමෙන ඡිතෙය්‍ය; කතරෙන දමෙනාති, පඤ්ඤා විජිතෙන දිට්ඨිසා (ති) විපස්සනාපඤ්ඤාය වෙච විපස්සනාසම්පප්පතෙන න කාසික වෙතසිකවිරියෙන ව මග්ගසම්මාදිට්ඨියා ව; නට්ඨං ඛමම්ම සිතෙති ඨාති යථා අකුසලං සමුච්ඡිතෙය්‍ය සම්මච්චපස්සනාධිමෙති තම්මච සිකෙය්‍ය; මා ගො දුම්මඛකුසං අනුති මා අමාකං දුම්මඛකුසාවො අගොසිති ඉමමත්ථං පත්ථයමානා;¹² අනාසාසාති අනුපායාසා; අනුසුඛාති කත්ථි උසසුකං අනාපනනා; සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානත්ථමෙවාති.¹³

අව්‍යාකතවග්ගො ජට්ඨො.

7. 7. 1.

සත්තමස්ස පඨමෙ හතුපනිසොති ජිනපට්ඨයො; සඨායුතං.¹⁸ ඤාණදස්සනනති තරුණවිපස්සනා; නිබ්බද්ධිග්ගොති බලවිපස්සනා වෙච මග්ගො ව; විමුතතිඤාණදස්සනනති අරහත්තවිමුතති ව පට්ඨවෙකකතා ව.

1. වුඪිං b.

6. අකිංතමනති s. අකිංතමකරං තමං බහලකමං b s. වා s.

2. පටිපජ්ජති b s. අධිපජ්ජති .

10. හතභවමානිති b l. හත වුඪිති b.

3. වණං l.

7. දුම්මඛකුසනති b. 11. පට්ඨයමානා s. පත්ථයමානා b l.

4. ආදිත්ත b s.

8. වචනස්සාපි b

12. උත්තානමෙවාති b s.

5. වඩ්ඪි s. වුඪි b.

9. සමණං b.

13. යථාහුත b .

7. 7. 2

දුතියෙ යසමා අයං සත්තසුරියදෙසනා¹ තෙජෝසංවට්ඨදස්සන
 වසෙන පටිත්තා තසමා තයො සංවට්ඨා තියස්සා සංවට්ඨසීමා තිණ්ණි
 සංවට්ඨමුලානිති² අයං නාච ආදිනොච ඉමස්ස සුත්තස්ස පුරෙවාරික
 කථා වෙදිතබ්බා. සා විසුද්ධිමග්ගෙ පුබ්බෙතිවාසානුස්සතිනිදෙදසෙ
 විජාරිතාව. එතදවොචාති අනිච්චකමමට්ඨානිකානං පඤ්චනං
 භික්ඛුසත්තං අජ්ඣාසයෙන උපාදිණ්ණකඅනුපාදිණ්ණකානං³ සම්ඛා
 රානං විපත්තිදස්සනත්ථං⁴ එවං අනිච්චා භික්ඛවෙ සම්ඛාණති ආදි
 සත්තසුරියොපමසුත්තනතං අවොච; තත්ථ අනිච්චාති හුත්වා අහා
 වට්ඨෙන අනිච්චා; සම්ඛාණති උපාදිණ්ණකඅනුපාදිණ්ණකා⁵ සම්ඛාර
 ධම්මා; අබ්බවාති අපිරට්ඨෙන නද්ධවා;⁶ අනස්සාපිකාති අසස්සත
 භාවෙන⁷ අස්සාසරසිකා; අලමෙමාති සුත්තමෙව; අජෙකාශාලොහාති
 උදකෙ අනුපච්චිට්ඨා; අවුග්ගන්තොති උදකපිට්ඨිතො උග්ගන්තො;
 දෙවො න වස්සනීති පඨමං. නාච උපකප්පනමෙකො නාම කොපි
 සතසගස්සවක්කවාලො⁸ එකමෙකො හුත්වා වස්සති⁹ තදා නික්ඛන්ත
 බිජං.¹⁰ න පුත ගෙහං පටිසති තතො පට්ඨාය ධම්මකරකෙ¹¹ නිරුද්ධං
 විය උදකං හොති පුත එකබිඤ්ඤමි දෙවො න වස්සනීති උපමා න
 ධම්මකථාව පමාණං.¹² විතස්සන්තො පන ලොකෙ¹³ පඨමං
 අවිචිතො පට්ඨාය තුට්ඨො හොති තතො උට්ඨිතිත්වා සත්තා මනුස්ස
 ලොකෙ ව තිරව්ණානෙසු ව නිබ්බත්තනති තිරව්ණානෙසු නිබ්බත්තාපි
 පුත්තභාතිකෙසු¹⁴ මෙත්තං පටිලභිත්වා කාලකතා¹⁵ දෙවච්චුස්සෙසු
 නිබ්බත්තනති, දෙවතා ආකාසෙන චරනතියො ආරොචෙනති න
 ඉදං ධානං සස්සතං.¹⁶ මෙත්තං භාවෙථ කරුණං මුදිතං උපෙක්ඛං
 භාවෙථාති, තෙ මෙත්තාදයො භාවෙත්වා තතො වුත්තා වුත්තමලොකෙ
 නිබ්බත්තනති. බිජගාමනති¹⁷ එත්ථ “බිජගාමො¹⁸ නාම පඤ්ච
 බිජජාතාති භුතගාමො නාම යං කිඤ්ච නික්ඛන්තමුලපණ්ණං
 හරිතකමසධිතිණ්ණවනස්සතයො”ති¹⁹ එත්ථ ඔසබ්බිති ඔසධිරුක්ඛා;²⁰
 නිණ්හාති ඔසිසාර තාලනාළිකෙරුදයො; වනසප්පතස්සාති²¹ වන
 ජෙට්ඨකරුක්ඛා; කුන්තදිස්සොති ධිපෙත්වා²² පඤ්ච මහානදියො
 අවසෙසා නිත්තගා; කුසුසුඛාති²³ ධිපෙත්වා සත්තමහාසරෙ අවසෙසා

1. සුරියොපමදෙසනා b. 10. නික්ඛන්තබිජං b. 19. හරිතකං s. හරිතකං b. ඔසධි s.
 2. තිණ්ණිකොලාලානිති b s 11. ධම්මකරකෙ b. නිණ්ණවනපපතයොති b s.
 3. උපාදික්කකානං අනුපාදික්කකානං s. උපාදික්කක අනුපාදික්කකානං. b
 4. විමුක්තිදස්සනත්ථං b. 12. උපමානං b උපමානං ධම්මකථාවපමාණං l.
 5. අනුපාදික්කක s. 13. විතස්සන්තොපනලොකො b
 6. අබ්බවාති b s. එවං අපිර 14. නිබ්බත්තාපිසත්තා භාතිසකසු b. [රුක්ඛා b s l.
 ට්ඨෙන l. නබ්බවා b. අබ්බවා s. 15. කාලංකත්ථා s. කාලංකතා b. 20. ඔසධාති s. ඔසධි
 7. අසසාතභාවෙන b. 16. සස්සතං න නිවමිං s. න නිබ්බමිං b.
 8. වක්කවාලං b. 17. බිජගාමාති b s 21 වනපපතයොති. b s
 9. වස්සි b. 18. බිජගාමා s. 22. ධිපෙත්වා b
 23. කුසුසුඛාති b s.

රහදදයො; දුනිසො සුඛිසොති ආදිසු දුතියසුරියකාලෙ එකො
 උදෙති එකො අත්ථෙති,¹ තතියකාලෙ එකො උදෙති එකො
 අත්ථෙති¹ එකො මජ්ඣෙකො හොති, වතුත්ථකාලෙ වතුතුලිකෙ²
 ගාමෙ වත්තාගෙ පිණ්ඩවාරිකා වාරපටිපාටියා සීතා විය හොනති,
 පඤ්චොදකාලෙපි එසෙව නයො. පඤ්ඡණ්ඩනීති ඡිජ්ඣා³ පතනති;
 නෙව ජායිකා පඤ්ඤායති න මසිති වක්කවාලුමහාපඨවී සිනෙරා
 පබ්බතරුජා සීමවා වක්කවාලුපබ්බතො ඡ කාමසග්ගා පඨමජ්ඣානික
 බ්‍රහ්මලොකාති⁴ එතතකෙ යානෙ දසෙක් අවජ්රය ගහෙතබ්බත්තාපි
 ඡාරිකා වා අබ්බාගෙ වා න පඤ්ඤායති; සො මනා⁵ සො
 සද්ධායාති කො තස්ස සද්ධාපනත්ථාය මනෙතතුං⁶ සමජො කො වා
 තස්ස සද්ධාතා; අඤ්ඤානු දිට්ඨිපදෙගිති දිට්ඨිපදෙ තොතාපනෙත
 අරියසාවකෙ යපෙඤා කො අඤ්ඤා සද්දගිස්සනීති අජො;
 විතර්ගොති වික්කමනාවසෙන විතර්ගො; සාසනං ආජානිංසුති
 අනුසරීං⁷ ඡනිංසු බ්‍රහ්මලොකසභව්‍යත්ථාය මග්ගං පටිපජ්ජිංසු;
 සමගගිසොති⁸ දුතියකභවෙ⁹ සබ්බාකාරෙන සමගගිකො;¹⁰ උත්තරිං
 මග්ගං¹¹ භාවෙසන්නති පඨමජ්ඣානතො උත්තරිං යාව තික
 වතුක්කත්ථකානා¹² පණිතං කතා මෙත්තං භාවෙය්‍යං.

වක්ඛුමාති පඤ්චගි වක්ඛුගි වක්ඛුමා; පටිනිබ්බුතොති බොධි
 පලලෙකයෙව කිලෙසපරිනිබ්බානෙන පරිනිබ්බුතො; එව අනිච්ච
 ලක්ඛණං දීපෙඤා සත්ථරි දෙසනං විනිවට්ටෙන¹³ විනිවට්ටෙන
 පඤ්චසතාපි තෙ අනිච්චකමට්ඨානිකා භික්ඛු දෙසනානුසාරෙන
 ඤ්ණං පෙසෙඤා නිසින්නාසනෙසුයෙව අරහත්තං පාපුණිංසුති.

7. 7. 3.

තතියෙ සනොති යද; පච්චනතිමනති රට්ඨිපරියනෙත
 රට්ඨාවසානෙ නිවිට්ඨිං; මජ්ඣදෙසෙ¹⁴ නගරස්ස පන රක්ඛාකිට්ඨං
 නත්ථි තෙන තං න ගතිතං. නගරපටිකඛාරෙති පටිකඛිග්ගනති නග
 රලුකාරෙති අලඛිකතං; අකරණිසොති අකත්තබ්බං අගමතියං;¹⁵
 ගමහිරනොමාථ¹⁶ ගමහිරආවාමා; සුනිබ්බානති සුට්ඨි සන්නිසිද්ධිපතා;
 තං පනෙතං එසිකාත්ථොඤා ඉට්ඨිකාති වා කරෙන්නති සිලාති වා
 බද්ධදිති වා සාරරුකෙති තං නගරගුහත්ථාය කරෙන්නා
 බතිනගරෙ කරෙන්නති අලඛිකාරත්ථාය කරෙන්නා අනෙතානගරෙ
 තං ඉට්ඨිකාමයං කරෙන්නා මහත්තං ආවාටං කතා වයං විනිත්ථා

1. අත්ථමගමෙති b s.

7. අනුසිසිං b, අනුසසිං s.

12. කොනං b s.

2. වතුසාගුලිකෙ b.

8. සමසමගගිසොති b s.

13. දෙසනං b s.

3. නතීති s.

9. දුතියත්තභාවෙ b.

14. මජ්ඣිමදෙස b.

4. බ්‍රහ්මලොකොති l s.

10. සමගගිකො එකගති

15. අත්ථපතියං b, අජ්

5. පඤ්ඤායති b.

කො s සමගගිකොති b.

නියං s, අවසානියං l.

6. සබ්බාපනත්ථාය b.

11. උත්තරි b s, මෙත්තං s.

16. ගමහිරනොමිති b.

උපරි අව්‍යංගං කතා සුධාය ලෙපෙනති¹ යද හත්තනා දනෙනති
 අභිගතො න චලති තද සුලිනෙනා නාම හොති සිලාත්ථොදයොපි
 අව්‍යංගං එව හොනති තෙ සවෙ අව්‍යංගනා හොනති චතුරත්තන
 මත්තං ආවාටෙ පවිසති චතුරත්තනමත්තං. උපරි හොති සොලසරත්තන
 විසතිරත්තනෙසුපි එසෙව නයො. සබ්බෙසං හි උපසිංගෙව්‍යා හොති
 උපසිංගං උපරි තෙ ගොමුත්තවසිකා හොනති තෙන තෙසං අත්තරෙසු
 පදරවයං.² කතා කමමං කාතුං සකකා හොති තෙ පන කතවිත්ත
 කමමා පගගතිතධිජා³ හොනති. පටිඛාති පරිකම්පිතා සිතමාතිකා;⁴
 අනුපටිසංසප්ථොති අනෙතා පාකාරස්ස⁵ පාකාරෙන සද්ධිං ගතො
 මහාපථො යත් සිතා ඛතිපාකාරෙ සිතෙති සද්ධිං යුජ්ඣානති;
 සලාභිනති සරතොමරුදිතිස්සග්ගියාවුධං; ජෙට්ඨිකනති⁶ එකතො
 ධරුදිසෙසාවුධං; හස්සාගේහාති සබ්බෙපි හත්තිආවරියහත්තිවෙජ්ජ
 හත්තිඛකාදයො; අසාසොහාති සබ්බෙපි අසාසවරියඅසාසවෙජ්ජඅසා
 ඛකාදයො; රජිකාති සබ්බෙපි රජාවරියරජයොධරජරත්තනාදයො;
 ඛනුග්ගහාති ඉසාසා; වෙලකාති යෙ යුද්ධ ජයදායකං.⁷ ගහෙනා
 පුරතො ගව්ජනති; චලකාති ඉධ රඤ්ඤා ධානං හොතු ඉධ
 අසුකමහාමත්තස්සාති එවං සෙනාබ්‍යුත්තකාරකා; පිණ්ඩදාසිකාති
 සාහසිකමහායොධා; තෙ කිර පරසෙනං පටිසිදා පිණ්ඩමිව ඡේදා
 ඡේදා දස්සනති⁸ උපපතිතා නික්ඛව්ජනතිති අත්ථො; යෙ වා
 සබ්බාමමජේඣ යොධානං හත්තපානියං ගහෙනා පවිසනති⁹
 තෙසමෙපනං නාමං; උග්ගා ගජපුත්තාති උග්ගතුග්ගතා සබ්බාමා
 වචග් ගජපුත්තා; පක්ඛඤ්ඤාති යෙ කස්ස සිසං වා ආවුධං වා
 ආහරමාති වතා අසුකස්සාති වුත්තා සබ්බාමං පක්ඛඤ්ඤා තදෙව
 ආහරනති ඉමෙ පක්ඛඤ්ඤාති පක්ඛඤ්ඤා; මහානාගා විය
 මහානාගා; හත්තිආදියුපි අභිමුඛං ආගව්ජනෙත්ත අනිවත්තිය
 යොධානං.¹⁰ එතං අධිවචනං; සුග්ගති එකසුග්ග යෙ සජාලිකාපි¹¹
 සමුද්දං තරිතුං සකෙකානති; වම්මසොධිනොති යෙ වම්මකස්සුකං
 වා¹² පටිසිදා සරපරිත්තාණවම්මං.¹³ වා ගහෙනා යුජ්ඣානති;
 දාසකපුත්තාති බලවසිනෙහා සරදාසයොධා; ජෙට්ඨාපිකොති වාර
 පාලකො;¹⁴ වාසනිලෙපනසමපනෙතාති වාසනෙන සබ්බවිවර
 පටිච්ඡාදනෙන සුධාලෙපෙන සමපනෙනා; ඛති වා බාණුපාකාරසබ්බා
 තෙන වාසනෙන සතමට්ඨෙන ව සුධාලෙපෙන සමපනෙනා පුණ්ණස්සව
 පනතී. දස්සෙතා කතවිත්තකමමාපගගතිතධිජො;¹⁵ නිණ්ණිකෙට්ඨාද
 කනති හත්තිඅස්සාදිනං සාසත්ථායං¹⁶ ගෙහානඤ්ඤ ඡාදනත්ථාය

1. ආවාටං කතා සුධාය s. ලිපෙනති b s. 7. ජයධජා. b.	11. සජාලිකාපියවම්මසාපි b.
2. පදරවයං s. පරිවයං b. 8. පිණ්ඩ පිණ්ඩමිව s. පිණ්ඩ	12. කඤ්ඤාකං s.
3. ඛජාට s. ඛජාට b	මිව ඡේදාදයනති b
4. මහතිකා l.	නග්ගනති s.
5. අත්තනා s.	9. පරිවිසනති b.
6. ජෙට්ඨිකනති b s.	10. අනවත්තකයොධානං b.
	15. කමමපගගතිතධිජෙට්ඨ, b.
	16. අත්ථාය l.

ආහරිතා ඛුට්ඨානෙසු ධර්ම¹ තිණ්ඤා ගෙහකරණපචනා
දිනං අත්ථාය ආහරිතා ධර්මකට්ඨකො යනෙනාති පච්චෙසෙනා
පොකකිරණිසු ධර්මඋදකකො; සහතිවිතං හොති² පටිගච්චව³
අනෙකෙසු ධානෙසු සුච්ඡි නිවිතං⁴ හොති; අබ්බතනන්තං රතීසාති
අනෙතා නගරවාසිතං රතීඅත්ථාය; අපට්ඨනසාසාති තාසං
අනාපජ්ජත්ථාය; ආලිඝ්ඛනති නානප්පකාරසාලියො⁵ චෙව යවා
ව; තිලමුගගමාසාපරනතනති තිලමුගගමාසා ව සෙසාපරනතනකකො⁶
ඉද්දති යසමා තථාගතස්ස නගරෙ කමමං නාම නඤ්චි නගරසද්ධිං
පන අරියසාවකං නගරපරික්ඛාරසද්ධියො⁷ සත්ත ධම්මෙ වතුආහාර
සද්ධියාති ව චත්තාරි කිංනාති දසෙසනා එකාදසසු ධානෙසු
අරහතෙන⁸ පක්ඛිපිතා දෙසනං විනිවට්ටෙසාමිති⁹ අයං උපමා
ආහතා¹⁰තං දෙසනං පකාසෙත්ථං ඉදං එමමෙව මොති ආදි ආරද්ධං.
තත්ථ සද්ධමමිති සුධම්මෙති; සද්ධොති ඔකප්පනසද්ධිය චෙව
පච්චිකම්පද්ධිය ව සමනනාගතො; තත්ථ දුනාසිලාදිනං එලං සද්දතිතා
දුනාදිපුඤ්ඤකරණෙ සද්ධා ඔකප්පනසද්ධා නාම, මහෙතන
ආගතසද්ධා පච්චිකම්පද්ධා නාම, පසාදසද්ධාතිපි එසාව.¹¹ එතස්ස
ලක්ඛණාදිති¹² විභාවො වෙදිතෙබ්බො¹³ “යමපකම්පදනලක්ඛණා ව
මහාදජ සද්ධා සමපසාදනලක්ඛණා වා”ති වචනතො ඉදං සද්ධාය
ලක්ඛණං නාම. “නීගි භික්ඛවෙ ධානෙති සද්ධො පසනෙනා වෙදි
තෙබ්බො කතමෙති යිති දිලවනනානං දස්සනකාමො හොති”ති ආදිනා
නගෙන චුත්තං පන සද්ධාය නිමිත්තං නාම, “කො වාහාරෙ සද්ධාය
සද්ධිමමසවනනතිස්ස වචනිය”නති අයං පනස්ස ආහාරෙ නාම.
“සද්ධාපබ්බජිතස්ස භික්ඛවෙ භික්ඛුනො අයමනුධම්මො හොති යං
රූපෙ නිබ්බද්ධමුලො විහරියස්සති”ති¹⁴ අයමස්ස අනුධම්මො නාම.
“සද්ධා ඛකුති පාථෙය්ගං සිරි හොගානමාසයො, සද්ධා දුතියා පුරිසස්ස
හොති, සද්ධාය තරති ඔසං, සද්ධාබිජං තපොවුට්ඨි, සද්ධාගත්ථො
මහානාගො උපෙබ්බාසෙතදනව”ති ආදියු පන සුත්තෙසු එතිස්සා¹⁵
ඛද්ධිගතනුප්වාදිසරිකම්පනාය අනෙකසරසතා හතවතා පකාසිතා
ඉමස්මිං පන නගරෙපමසුත්තනෙන එසා අවලසුප්පතිධර්මතතාය
එසිකාත්ථමසද්ධියා කතා දසසිතා. සද්ධොසිඤ්ඤාති¹⁶ සද්ධං
එසිකාත්ථමං කතා අරියසාවකො අකුසලං පජ්ඣතීති ඉමිනා
නගෙන සබ්බපදෙසු යොජනා කාතබ්බො; අපිච්චෙත්ථ හිරෙනනපෙසති
නියු මාරෙසු සංවරෙ සමපජ්ජති සො වතුපාරිසුද්ධිසිලං හොති. ඉති
ඉමස්මිං සුත්තෙ එකාදසසු ධානෙසු අරහතෙන¹⁷ පක්ඛිපිතා දෙසනාය
කුටං ගතිතනති වෙදිතෙබ්බො.

1. ඛුසුඨානෙසු b s. ධර්ම b. 6. සද්ධෙව s. ම b 7. අරහතං s. 10. එසාවච b s.
2. පටිකච්චව b s. 8. දෙසනං නිවට්ටෙසාමිති s. 11. තස්සා b s. ලක්ඛණාදිති s.
3. සහතිවිතං s. 9. අගතාතසමා b s. 12. විභාවො b. විභාවෙතබ්බොති s.
4. නානප්පකාරය, නානාප්පකාර b. ආලී s. 13. ඛුලාමිහරියස්සතීති b.
5. මාසො ව අපරනතකො b, අසොපරනතකො s. 14. එතා b. 15. සමාසිකාති b.

7. 7. 4.

චතුර්ත්ව කාලං ජානාතීති යුත්තපත්තකාලං ජානාති;
අසං කාලො උදෙසංසාති අයං බ්‍රිද්ධිවචනං උග්ගණ්ඨන
කාලො; පටිපුච්ඡාසාති අත්ථානත්ථං කාරණාකාරණං පරිපුච්ඡනස්ස;¹
සොගස්සාති යොගෙ කමමං පකිපනස්ස; පටිසලොභස්සාති
තිලිසනස්ස එකිභාවස්ස; ධම්මානුබම්මපටිපතොති නට්ඨකං
ලොකුත්තරධම්මානං අනුරූපධම්මං පුබ්බාගපටිපදං පටිපතො;
එවං ඛො භික්ඛවෙ භික්ඛු පුග්ගලපඨෙවරඤ්ඤා² හොතීති එවං භික්ඛු
පුග්ගලානං පඨෙවරං³ තික්ඛමුද්භාවං ජානනසම්පේදො නාම හොති.

7. 7. 5.

පඤ්චමෙ සත්තපලාසොති⁴ පතීතපලාසො; ජාලකජාතොති
සඤ්ජාතපත්තපුථ්ථාලො; තස්ස හි පත්තජාලඤ්ච පුථ්ථාලඤ්ච
සගෙව තික්ඛමති. ධාරකජාතොති පාරිචක්කං සණ්ඨිතෙන⁵ පුට්ඨි
භත්තකෙන⁶ පත්තජාලකෙන ව පුථ්ථාලකෙන ව සමන්තාගතො;
කුඩුමලක⁷ ජාතොති සඤ්ජාතමකුලො;⁸ කොසාසක⁹ ජාතොති
අවිකසිතෙති මහාකුච්ඡිති පතීතනමුඛෙහි¹⁰ පුථ්ථෙහි සමන්තාගතො;
සබ්බපාලිපුලොති¹¹ සබ්බාකාරෙන පුපුථ්ථො; දිබ්බෙ මත්තාගෙ
මාසෙහි දිබ්බෙන ආයුතා මත්තාගෙ මාසෙ; මනුස්සගණ්ඨාය පන
තාති වාදස වස්සසගස්සාති හොනති; පටිවාසරනති¹² ඉතො
විතො ව ඉඤ්ඤාති වාසරනති කීලනති රමනති අත්ථො; ආභාස
පුච්චං හොතීති තත්තකං ධානං ඔභාසෙන පුච්චං හොති; තෙසං හි
පුථ්ථානං බාලසුරියස්ස විය ආභා හොති පත්තාති පණ්ණව්ඡත්තපමා
ණාති¹³ අත්තො මහාතුමෙමත්තා රෙණු¹⁴ හොති පුථ්ථෙ පන
පාරිච්ඡත්තකෙ ආරොහනකිච්චං වා අබ්බසකං ගභෙහි නමනකිච්චං
වා පුථ්ථාහරණත්ථං චෛග්ගාචකකිච්චං වා නථී, කත්තනකවාතො
උච්චිති නා පුථ්ථාති වණිතො කත්තති සමපටිච්ඡනකවාතො
සමපටිච්ඡති පවෙසනකවාතො සුධම්මං දෙවසභං පවෙසෙති
සමමජ්ජනකවාතො පුරුණපුථ්ථාති නිහරති සඤ්ජාතකවාතො
පත්තකණ්ණිකකෙසරති රඤ්ඤත්තො සඤ්ජාති මජ්ඣධාරිනො
ධම්මායනං හොති යොජනපපමාණො රතනපලලභිකා¹⁵ උපරි
තියොජනෙන සෙතච්ඡත්තෙ ධාරියමානෙන තදනත්තරං සක්කස්ස
දෙවරඤ්ඤා ආයනං අත්ථරියති තතො තෙතනංයාය දෙවපුත්තානං
තතො අඤ්ඤාසං මහෙසකඛානං දෙවානං අඤ්ඤාතරදෙවතානං
පන¹⁶ පුථ්ථිකණ්ණිකාව ආයනං හොති දෙවතා¹⁷ දෙවසභං පටිසිත්වා

1. පරිපුච්ඡාය s

7. කුඩුමලක b.

12. පත්තාතිපත ඡත්තපපමාණාති b.

2. පරොපරඤ්ඤා b. s.

8. මකුලො s

13. රෙණු s.

3. පරොපරං b. l. s.

9. කොසාසක b.

14. පමාණරතනපලලභිකා s.

4. පත්තපලාසොති b, පණ්ණපලාසොති s.

15. දෙවතානං b. s.

5. සඤ්ජාතෙන b.

10. සමතිත්තමුඛෙහි s.

16. දෙවා b. s.

6. සුමිහත්තෙන b.

11. සබ්බපාලිපුලොති l. s.

නිසිදනති තතො¹ පුළුඵති රෙණුවටි උග්ගනඩා² උපරිකකණ්ණිකං
 ආභවති නිපතමානා දෙවතානං තිගාචුතප්පමාණං අත්තභාවං
 ලාබාරසපරිකමමසජ්ජතං විස සුවණ්ණපුණ්ණපිඤ්ජරං විස කතෙති
 එකමෙව පන³ දෙවා එකෙකං පුළුඵං ගගෙකා අඤ්ඤාඤ්ඤං
 පහරන්තාපි කීලුනතිසෙව පහරණ්කාලෙපි මහාතුමෙප්පමාණා රෙණු
 නිකමිතා සරීරං පහාසමපනෙති ගකුටුණ්ණෙති සඤ්ජනිත
 මනොසිලාරාගං⁴ විස කතෙති එවං සා කීලා චතුති මාසෙති
 පරියොසානං ගව්ජති. අසමානුභාවොති අයං අනුභව්ති⁵ ආනු
 භාවො; ඉදුනි යසමා න සත්ථා පාරිච්ජනනකෙන අතීකො තෙන
 පන සද්ධිං උපමෙකා සත්ත අරියසාවකෙ දසෙයුකාමො තෙ
 දසෙයුකං එවමෙව ධොති ආදිමාග. තත් පබ්බජ්ජාස වෙතොනිති
 පබ්බජ්ජාමිති විනොති; දෙවානංචාති දෙවානං විස; සාව චුහම
 ලොකා සාධුකාරසද්දෙන සබ්බං එකසද්දමෙව හොති; අසමානු
 භාවොති අයං ඛිණ්ණසවස්ස භික්ඛුනො අනුභව්ති⁶ ආනුභාවො;
 ඉමසමිං පන⁷ සුතෙත චතුපාරිසුද්ධිසිලං පබ්බජ්ජානිකිතං හොති
 කසිණපරිකමං පථමජ්ඣානසන්තිකිතං විපස්සනාය සද්ධිං තයො
 මග්ගා තිණි ව එලාති අරහත්තමග්ගසන්තිකිකානි හොනති.
 දෙසනාය නාම⁸ උපරිතො වා හෙට්ඨතො වා⁹ උභයතො වා
 පරිචේජ්ජෙ හොති. ඉධ පන උභයතො පරිචේජ්ජෙ තෙනෙනං
 චුත්තං. සඤ්ඤාපනො පනෙත්ථ චට්ඨවට්ඨං කපිතනති වෙදිතබ්බං.

7. 7. 6.

ජට්ඨං පටිසුද්ධා ව හවිස්සනතිති භික්ෂොසොමනතාය පරිසුද්ධා
 හවිස්සනති නිමලා; සකමමාරගතොති එත්ථ සකාතෙ නිපාතමනනං;
 කමාරගතො කමාරුද්ධනගතොති අත්ථා.

7. 7. 7.

සත්තමෙ අනිකුසුත්තස්සාති න සුත්තපසුත්තස්ස හුඬා විහරතො;
 සෙසසථාපි භික්ඛවෙ ඤානභවිසා අණඩානිති ඉමා කණ්ණපකඩ
 සුත්තපකඩවසෙන වෙ උපමා චුත්තා, නාසු කණ්ණපකඩඋපමා⁹ අත්ථස්ස
 අසාධිකා ඉතර් සාධිකාති සුත්තපකඩඋපමාය එවං¹⁰ අත්ථා වෙදි
 තබ්බො. සෙසසථාපිති ඔපමෙත්ථ නිපාතො; අපිති සමාචාරත්ථා;
 උභයෙනාපි¹¹ සෙසසථාපි නාම භික්ඛවෙති දසෙයුති; ඤානභවිසා
 අණඩානි අට්ඨ මා දස මා මාදස මානි එත්ථ පන කිඤ්චාපි කුකකුටියා
 චුත්තප්පකාරතො උභනාධිකානිපි අණ්ඩානි හොනති වචනසිලිට්ඨිකාය
 පනෙතං චුත්තං එවං හි ලොකෙ සිලිට්ඨිං¹² වචනං හොති; නානිඤ්ජනි

1. වාතො b

6. ඉමසමිං b.

9. කණ්ණපකඩුපමා b.

2. රෙණුවට්ඨං උග්ගතෙකා b.

10. පකඩුපමාය එවං b.

3. එකමෙව b.

7. දෙසනාය s.

11. සමාචාරත්ථා s

4. සඤ්ජනන b s. මනොහරංගං b.

12. සිලිට්ඨි s.

5. අනුපරිකුං b.

8. හෙට්ඨතොවා උපරිතොවා b.

තානි අසු නෙ¹ හවෙයුනනි අපෙඨා; කුභකුටියා සමමා අධි සසිනානිති තාය ජනෙනතියා කුභකුටියා පනෙක පසාරෙතා තෙසං උපරි සයනතියා සමමා අධිසසිනානි; සමමා පජිසෙදිනානිති කාලෙන කාලං උතුං ගණනාපෙනතියා සුචුට්ඨි සමනනතො සෙදිතානි උසමිකතානි;² සමමා පජිසාමිනානිති කාලෙන කාලං සුචුට්ඨි සමනනතො භාවිතානි³ කුභකුටගතං ගාභාපිතානිති අපෙඨා; කිඤ්චාපි තසා කුභකුටියානි⁴ තසා කුභකුටියා ඉමං නිවිධකිරියා කරණෙන අප්පමාදං කතා කිඤ්චාපි⁵ න එවං ඉච්ඡා උප්පජ්ජෙය්; අථ ඛො භබ්බාම භෙනි අථ ඛො තෙ කුභකුටපොතකා චුත්තනසෙන සොපිනා අභිනිබ්බිජ්ඣං භබ්බාම තෙ හි යසමා තාය කුභකුටියා එවං තිසාකාරෙහි තානි අණ්ඩානි පරිපාලියමානානි න පුතීති භොනති යොපි තෙසං අලලසිනෙතො යො පරියාදනං ගච්ඡති කපාලං තනුකං භොති පාදනබ්බිබ්බා ව මුඛතුණ්ඩඤ්ච⁶ බරං⁷ භොති සයමපි පරිණාමං ගච්ඡති කපාලස්ස තනුතතා බ්බි⁸ ආලොකො අනෙතා පඤ්ඤායති තසමා විරං වත මයං සබ්බකුටිතභත්තපාදා සමිබ්බාමෙ සසිමා⁹ අයඤ්ච බ්බි ආලොකො දිස්සති එත්ථදුති නො සුච්චිතාරෙ භවිස්සතීති නිකම්මතුකාමා හුතා කපාලං පාදෙන පභරතති ගිවං පසාරෙනති තතො තං කපාලං වෙධා හිජ්ජති අථ තෙ පනෙක විධුනතතා තඤ්ඤානුරූපං විරවතතා නිකම්මතතියෙව නිකම්මිතා ව ගාමනෙකතතං උපසොභයමානා විවරතති. එමමෙම ඛොති ඉදං ඔපමම සමපරිපාදනං, තං එවං අපෙඨන සංසද්දිතා¹⁰ වෙදිතබ්බං.

තසා කුභකුටියා අණ්ඩසු නිවිධකිරියාකරණං විය හි ඉමස්ස හිකුන්තො භාවනං අනුයුත්තකාලො, කුභකුටියා නිවිධකිරියා සමපාදනෙන අණ්ඩානං අපුතිභාවො විය භාවනං අනුයුත්තස්ස හිකුන්තො තිවිධානුපස්සනාසමපාදනෙන විපස්සනාඤ්ඤාස්ස අපරි භානි, තසා නිවිධකිරියාකරණෙන අණ්ඩානං අලලසිනෙතපරියාදනං විය තසා හිකුන්තො තිවිධානුපස්සනාසමපාදනෙන භවතතයානු ගතනියනතිසිනෙතපරියාදනං,¹¹ අණ්ඩකපාලානං තනුභාවො විය හිකුන්තො¹² අවිජ්ජණිකොසස්ස තනුභාවො, කුභකුටපොතකානං¹³ නබතුණ්ඩකානං එද්ධබරභාවො¹⁴ විය හිකුන්තො¹⁵ විපස්සනා ඤ්ඤාස්ස නිකම්මවිපසයනනසුරභාවො,¹⁶ කුභකුටපොතකානං

1. අසු b l.

8. බ්බිද්ධා s.

14. එද්ධභාවො b

2. උසමිකතානිති චුත්තංභොති s

15. හිකුන්තොතිවිධානුපස්සනාසමපාදනෙන s.

3. පරිසාමිතානි s.

9. සමිභ්බ b.

16. භාගො කුභකුටියානිවිධකිරියාකරණෙන s.

4. කිඤ්චාපි b.

10. සංසද්දිතා b

5. කතා b.

11. නිකානිසෙනතපරියාදනං s. නිකානියාපරියාදනං b.

6. මුඛතුණ්ඩඤ්ච s.

12. හිකුන්තොතිවිධානුපස්සනාසමපාදනෙන s.

7. එද්ධා. b.

13. කුභකුටියානිවිධකිරියාකරණෙන කුභකුටපොතකානං s.

පරිණාමකාලො¹ විශ් භික්ඛුනො² විපස්සනාඤ්ඤාණං පරිණාමකාලො³
 ගබ්බගහණකාලො⁴ කුසාකුටපොතකානං⁵ පාදනබසිබාය වා
 මුඛකුණ්ඩකෙන වා අණ්ඩකොසං පදුලෙඛා පකෙඛ පථොවෙඛා
 සොඤ්ඤා අභිනිබ්බිදුකාලො විශ් තස්ස භික්ඛුනො² විපස්සනාඤ්ඤා⁶
 ගබ්බං ගණ්ඨාපෙඤා විවරනක්ඛං⁷ උතුසප්පායං වා භොජනසප්පායං
 වා පුග්ගලසප්පායං වා ධම්මසවනසප්පායං වා ලභිඤා එකායනෙ
 නිසින්නස්සෙව විපස්සනං වසේඤ්ඤානං අනුපුබ්බාධිගතෙන අරහත්ත
 මග්ගෙන අවිජ්ජාණ්ඩකොසං⁸ පදුලෙඛා අභිඤ්ඤාපකෙඛ පථොවෙඛා
 සොඤ්ඤා අරහත්තප්පත්තකාලො වෙදිතබ්බො. යථා පන කුසාකුට
 පොතකානං පරිණතභාවං ඤාතා මාතාපි අණ්ඩකොසං භිඤ්ඤා එවං
 තථාරූපස්ස භික්ඛුනො ඤාණපරිපාකං ඤාතා සත්ථාපි:-

“උච්ඡ්ඤ සිනෙගමත්තනො කුමුදං සාරදිකංව පාණීනා,
 සත්තිමග්ගමෙව බුද්ධය නිබ්බානං සුගතෙන දෙසිති” නති.

ආදිනා නයෙන ඔහාසං එරිඤා ගාරාය අවිජ්ජාණ්ඩකොසං
 පහරති සො ගාරාපරියොසානෙන අවිජ්ජාණ්ඩකොසං භිඤ්ඤා අරහත්තං
 පාපුණාති තතො පට්ඨාය යථා භෙද කුසාකුටපොතකා ගාමකෙඛත්තං
 උපසොභයමානා තත්ථ විවරනති⁹ එවං අයමපි මහාබිණ්ණාසවො
 නිබ්බාතාරමමණං එලගමාපනති. අපෙඤා සඛිකාරමං උපසොභය
 මානො විවරති. එලගණ්ඩස්සාති¹⁰ වසේකිස්ස; සො හි¹¹ මලමබ්බක
 සඛිකාතඵලං වාරෙඤා¹² දුරුතං ගණ්ඩං කරතීති එලගණ්ඩාති¹³
 චුච්චති. වාසිජ්ජවෙති වාසිදණ්ඩකස්ස ගහණට්ඨානෙන; එතතකං වා මෙ
 අජ්ජ ආසඛානං බිණ්ණනති පබ්බජ්තස්ස හි පබ්බජ්ජාය වෙතනාදියඤ්ඤ
 පෙන¹⁴ උද්දෙසෙන පරිපුච්ඡාය යොනියො මනසිකාරෙන වත්තපපි
 පත්තියා ව¹⁵ නිච්චකාලං ආසවා බියනති එවං බියමානානං පන¹⁶
 තෙසං එතතකං අජ්ජ බිණ්ණං එතතකං හියෙතාති එවං අස්ස¹⁷
 ඤාණං න තොතිති අපෙඤා. ඉමාය උපමාය විපස්සනානිසංසො දීපිතො,
 ගෙමනනිකෙනාති ගෙමත්තසමයෙන; සමිසසස්සගෙනාති විරහා
 වෙන පරිභායනති; එවමෙව භොති එත්ථ මහාසමුද්දෙ විශ් සාසනං
 දට්ඨබ්බො, නාවා විශ් යොගාවච්ඡරෙ, නාවාය සමුද්දෙ¹⁸ පරියායනං
 විශ් ඉමස්ස භික්ඛුනො උනාපඤ්චවස්සකාලෙ ආවරිතපඤ්ඤායානං
 සතතිකෙ විවරණං, නාවාය මහාසමුද්දෙදකෙන බජ්ජමානානං

1. පරිණාමකාලො b.

12. මලගණ්ඩාති s.

2. භික්ඛුනො නිව්වානුපස්සනා සමපාදනෙන s.

13. පබ්බජ්ජාසඤ්ඤපෙන b s.

3. පරිණාමකාලො වාසිකාලො s.

14. ව s

4. ගබ්බගහණකාලො b.

9. මලගණ්ඩස්සාති s.

15. බියමානානං b.

5. කුසාකුටපායං හි විධිකිරියාසමපාදනෙන කුසාකුටපොතකානං s.

6. විපස්සනාඤ්ඤා s b.

10. එසොභි s.

16. එවමස්ස. එවංපත්තස්ස b

7. විවරනක්ඛං තජ්ජාතිකං b s.

17. මහාසමුද්දෙ b.

8. චරකස්ස b l.

11. සංඛාතං b, බලං s. ධාරෙඤා b s.

බ්බුත්තානං තනුභාවං විය භික්ඛුනො පබ්බජ්ජාසංඝෙහිපෙන උද්දෙසෙන¹ පරිපුච්ඡාදීභියෙව සංශෝජනානං තනුභාවො, නාවාය එළෙ උක්ඛිත්ත කාලො විය භික්ඛුනො නිස්සයමුත්තකස්ස කමමධ්ථානං ගහෙතො අරඤ්ඤ වසනකාලො, දිවා වාතාතපෙන සංසුස්සනං විය විපස්සනා ඤ්ඤෙන තණ්හාසිනෙහස්ස² සංසුස්සනං, රතනිං හිමොදකෙන තෙමනං විය කමමධ්ථානං නිස්සය උපපනෙතන පිටිපාමොජේජන විත්තතෙමනං, රතනිද්විවං³ වාතාතපෙති වෙව හිමොදකෙන ච පරිසුක්ඛිතීත්තානං බ්බුත්තානං දුබ්බලභාවො විය විපස්සනාඤ්ඤ පිටිපාමොජේජනි සංශෝජනානං හිමොදකොමත්තාය දුබ්බලභාවො, පාටුස්සකමෙසො විය අරහත්තමග්ගඤ්ඤං මෙඝවුට්ඨිඋදකෙන නාවාය අනෙතාසුභිභාවො විය ආරදධිවිපස්සකස්ස රූපසත්තකාදිවසෙන විපස්සනං වසෙඨිත්තස්ස ඕක්ඛායමානෙ පක්ඛායමානෙ කමමධ්ථානෙ⁴ එකදිවසං උතුසප්පායාදීනි ලද්ධා එකපලලෙකෙන නිසිත්තස්ස අරහත්තඵලාසිගමො, සුභිබ්බුත්තාය නාවාය කඤ්චිකාලධ්ථානං⁵ විය. බිණ්ඨසංශෝජනස්ස අරහතො මහාජනං අනුගමිත්තස්ස යාවතායුකං ථානං, සුභිබ්බුත්තාය නාවාය අනුපුබ්බෙන භිජ්ජිතා අපණ්ණහතික භාවුපගමො විය බිණ්ඨසවස්ස උපාදිණ්ණක්ඛිකිගෙදෙන අනුපාදි සෙසාය නිබ්බානධාතුයා පරිනිබ්බුතස්ස අපණ්ණහතිකභාවුපගමොති. ඉමාය උපමාය සංශෝජනානං දුබ්බලතා දිපිතා.

7. 7. 8.

අවධිමං අවුප්පත්තිං⁶ කපිතං. අවුප්පත්ති පතස්ස හෙධ්ථා චූළච්ඡර්ගඝිකාත⁷ සුත්තවණ්ණනාය විඤ්චිතායෙව. පස්සථ නොති පස්සථ නු; ආලිඛිතොති උපගුහිතා; උපනිශ්ඨෙද්ධොති සමිපෙ නිස්සාය නිසිදෙය; උපනිපෙජ්ජොති උපගතො නිපජේය; ආරෙවසාමිති ආවික්ඛාමි; පටිවෙදොති පටිවෙදොති ජානාපෙනා කපෙමි; වාලරජ්ජොති අස්සවාලගොවාලෙහි වට්ඨිතරජ්ජො; පට්ටො රඝමනි උරමජේකි; පෙට්ඨෙද්ධොති පෙණං උද්දෙති⁸ උප්පාදෙති⁹ අස්ථා; අත්තත්තනි අත්තනො දිට්ඨධම්මකසමපරික ලොකීයලොකුත්තරං අත්ථං; පරස්ථාහයෙට්ඨපි එසෙව නයො. සෙයමෙත්ථ යං වත්තබ්බං සියා තං සබ්බං චූළච්ඡර්ගඝිකාතසුත්තස්ස අවුප්පත්තිං කපිතමෙව. ඉදංඤ්ච පන සුත්තං කපෙතො සත්ථා චූළච්ඡර්ගඝිකාතසුත්තං කපෙසි. නවමං උත්තානත්ථමෙව.

7. 7. 10.

දයමෙ පරිත්තනනි අප්පං ථොකං; තං හි සරසපරිත්තනායපි බණ්ණපරිත්තනායපි සිතිපරිත්තනායපි පරිත්තමෙව; ලහුං උප්පජ්ජිතා නිරුජ්ජිතනො ලහුසං;¹⁰ මනාය බොද්ධබ්බනති මනාය

1. උද්දෙස b s.

4. ඕක්ඛායමානෙ b.

7. සංඝාට b

8. උද්දෙතිතො b.

2. සෙහනස්ස s.

5. කිඤ්චිකාලං b.

9. උප්පාදෙතිතො b s.

3. රතනි දිවං b.

6. අනුප්පත්තිං b.

10. ලහුකං b s. ලහුං l

බොධිබ්බං¹ පඤ්ඤාය ජාතිකබ්බන්ති² අපොභා; සබ්බකොසාති පබ්බත සමාපා³ භාරභාජිනීති රුක්ඛනලවෙච්ඡාදීනි හරිතබ්බානි හරිතුං සමන්තා;⁴ සෙසං සබ්බන් උත්තානන්තමෙවාති.

මහාවග්ගො සන්ධිමො.

7. 8. 1.

අවධිමස්ස පඨමෙ ආපනනිං ජානානීති ආපනනිංයෙව ආපනනීති ජානාති; සෙසපදෙසුපි එසෙව නයො.

7. 8. 2.

දුතියෙ ස්වාගතානීති සුආගතානි සුප්පගුණානි; සුචිගතානීති කොට්ඨාසතො සුච්ඡි විගතානි; සුප්පවනනීති ආවජ්ජිතාවජ්ජිතව්වානො⁴ සුච්ඡි පවනතානි දලපගුණානි; සුචිච්ඡිනානීති සුච්ඡි විනිවජ්ජනානි;⁵ සුත්තසොති සුත්තවිභාගතො;⁶ අනුපාඤ්ඤානොති බ්බිකපරිවාරතො.

7. 8. 3.

තතියෙ විනිසෙ බො පන සිනො හොනීති විනයලක්ඛණෙ පතිට්ඨිතො හොති; අසංගිගේති න සක්කා හොති ගතිගහගණං විස්සජ්ජාපෙතුං.

7. 8. 9.

තවමෙ එකොති අදුනියො; වූපකට්ඨානි කායෙන ගණතො විනෙතන කිලෙසෙති වූපකට්ඨා වට්ඨකට්ඨා⁷ දුරිතුතො; අප්ප මනෙතානි සතිඅවිප්පවාසෙ සිතො; පභිනනෙතානි පෙසිතනෙතො; නිබ්බිදාසාති හවෙ උක්කණ්ඨාපනන්තා;⁸ විඤ්ඤාසාති රුගාදීනං විරජ්ජනන්තා; නිගේඛාසාති අප්පවන්ති⁹ කරණන්තා; වූපසමාසාති කිලෙසවූපසමාස අප්පවන්තිසා; අභිඤ්ඤාසාති නිලක්ඛණං ආරොපෙත්වා අතිජානනන්තා; සමෙබ්බාධාසාති මග්ගසම්බාහස්ස සමෙබ්බාධස්ස අන්තා; නිබ්බානාසාති නිබ්බානස්ස සමජ්ජකරණන්තා.

7. 8. 10.

දසමෙ අධිකරණානි සමෙත්ති උපසමෙත්තීති අධිකරණ සමථා; උප්පනනුප්පනනානනති උප්පනනානං උප්පනනානං; අධිකරණානනති විවාදාධිකරණං අනුවාදාධිකරණං නිවාදාධිකරණං ආපතනාධිකරණනති¹⁰ ඉමෙසං චතුන්නං; සමථාස වූපසමාසාති. සමන්තසංකෘතව වූප සමන්තසංකෘත;¹¹ සමමුත්තාපිනසො දුනිගේඛා. -පෙ-නිග්ගමන්තාරණොති

1. බොධිබ්බ b. ජොට්ඨබ්බන්ති මනාය ජොට්ඨබ්බං s. 9. අප්පවන්ත b. 11. වූප-b.

2. පබ්බතපසමා b. 6. සුත්තසොති විභික්ඛතො b s.

3. සමන්තානි b 7. වූපකට්ඨා b වූපකට්ඨා විවෙකට්ඨා s.

4. සුප්පවනනීති ආවජ්ජිතව්වානො b. 8 වට්ඨ b s. උක්කණ්ඨාසාන b.

5. දලපගුණානි සුචිච්ඡිනානි b l. උක්කණ්ඨාසාන s.

10. ආපතනාධිකරණං නිවාදාධිකරණනති b.

ඉමෙ සත්ත සමථා දුතඛා. තෙසං විනිවර්ජයනං¹ විනායවණ්ණ නානො² ගභෙනෙඛා. අපිච දීඝනිකායෙ සඛිතිසුත්තවණ්ණනායමපි විජාරිතොයෙව. තථා මජ්ඣිමනිකායෙ සාමගාමසුත්තවණ්ණනායමපිති.³

විනයධරවගො අට්ඨමො.

ඉතො පරානි සත්ත සුත්තානි උත්තානස්ථානෙව. නගෙස්ස කිංඤ්චි ගෙට්ඨා අවුත්තනං නාම අපිති.

මනොරථපූරණිසා අබ්ගුනතරනිකායවර්ධකපාය

සත්තකනිපාතවණ්ණනා

නිට්ඨිතා.

අට්ඨක නිපාතවණ්ණනා.

8. 1. 1.

අට්ඨකනිපාතස්ස පඨමෙ ආසෙවිනාසාති ආදරෙන සෙවිතාය; භාෂිනාසාති වඛ්ඛිතාය; බහුලිකනාසාති පුනපුන⁴ කතාය; සානි කනාසාති සුත්තයානසද්ධිය කතාය; චක්ඛුකනාසාති පතිට්ඨානවෙඨින වජ්ඣ විය කතාය; අනුට්ඨිනාසාති පච්චුපට්ඨිතාය; සජිවිනාසාති සමන්තතො විතාය උපවිතාය, සුසමාරද්ධාසාති පුට්ඨ සමාරද්ධාය සුකතාය; ආනිසංසාති ගුණා; සුඛං සුපතීති ආදිසු යං වත්තඛං තං එකාදසනිපාතෙ⁵ වක්ඛාම. අප්පමාණනි ඵරණවසෙන අප්පමාණං; නනු⁶ සංසොජනා භොනනි සස්සනො උපබික්ඛස්නති මෙත්තා පදට්ඨානාය විපස්සනාය අනුක්කමෙන උපබික්ඛසසඛිතං අරහත්තං පත්තස්ස දස සංයොජනා පභියන්ති අප්ඨො; අථවා නනු සංසොජනා භොනනි පටිසංඤ්චව පටිසංමපසුත්තසංයොජනඤ්ච⁷ තනුකා භොනති; සස්සනො උපබික්ඛස්නති තෙසංයෙව කිලෙසුපට්ඨිතං බසසඛිතං මෙත්තං⁸ අධිගමවසෙන පස්සන්තස්ස; කුසලී⁹ නොන භොනති තෙන මෙත්තායනෙන කුසලො¹⁰ හොති; සත්තසණ්ඛනති සත්තසඛිතෙන සණ්ඛිත සමන්තාගතං සත්තභරිතනති අප්ඨො; ජිනිකාති¹¹ අදණ්ඛන අසප්ඨන ධම්මෙනෙව විජිනිකා; රුජිස යොති ඉසිසද්ධි ධම්මිකරුජානො; සජ්මානාති දුනාති දදමානා; අනුපජිසගාති¹² විචිරිසු; අස්සමෙධනති¹³ ආදිසු පොරණක¹⁴ රුජකාලෙ කීර සස්සමෙධං පුරිසමෙධං සමමාපායං වාචපෙය්‍යනති¹⁵

1. විනිවර්ජයා b.

6. තනු s l.

11. විජිනිකාති b.

2. විනයසංවණ්ණනා b 7. සංයොජනාම b s.

12. අනුචරියගාති s.

3. වණ්ණනායාති b s.

8. බසසංඛාතං අරහත්තං s.

13. සස්සමෙධනති b s.

4. බහුලිකතායාති b. පුනපුනං b s.

14. ආදිසු b s. පොරණක

5. එකාදසකනිපාතෙ b s. 9. කුසලං b s.

ධම්මික s.

10. කුසලං b s. 15. වාචපෙය්‍යනති b. වාචපෙය්‍යනති s.

වහනාරි සඛගභවඤ්ඤානි අගෙසුං යෙති රුජානො ලොකං සඛගණිංසු,
 කථා නිජ්ඣනසංසතො දසමභාගගණං සංසමෙධං නාම සංස
 සමාදනො මෙධාවිතාති අනෙථා; මහායොධානං ඡමොසික¹ භතත
 වෙතනානුපපදනං පුරිසමෙධං නාම පුරිසසඛගණනො මෙධාවිතාති
 අනෙථා; දුලද්දවනුස්සානං හත්තො² ලෙඛං ගෙතනා තිණි වස්සාති
 විතා වඬිඝ්ඨා සහසංචිසහසංමග්ගං³ ධනානුපපදනං සමාපාසං
 නාම; කං හි සමා මනුස්සො පාසෙති හදසෙ ඛකිකා විස ධපෙති
 තසමා සමාපාසනති වුව්වති; නාන මාතුලාති ආදිනා නයෙන පන
 සණ්ඨවාභණ්ණං වාවපෙය්‍යං⁴ නාම පියවාමාති අනෙථා; එවං චතුති
 සඛගභවඤ්ඤානි සඛගතිතං රට්ඨං ඉද්ධිඤ්ඤව භොති ඒතඤ්ඤා; ඛනු
 අතපානං⁵ ඛෙමං නිරිබ්බුදං; මනුස්සා මුද් මොදමානා⁶ උරෙ පුතෙත
 නවෙවනතා අපාරුහස්සා විහරන්ති. ඉදං සරමාරෙසු අග්ගලානං
 අභාවතො නිරික්කලන්ති වුව්වති; අයං පොරණිකා පවෙණි.
 අපරභාගෙ⁷ පන ඕකකාකරුජකාලෙ බ්‍රාහ්මණා ඉමාති වහනාරි
 සඛගභවඤ්ඤානි ඉමඤ්ඤ රට්ඨසමපත්තිං පරිවෙනනනා උද්ධමුලකං⁸
 කතා අස්සමෙධං පුරිසමෙධනි⁹ ආදිතො පඤ්ඤා යඤ්ඤා නාම
 අකංසු, තෙසු අස්සමෙත් මෙධනති වධෙතති¹⁰ අස්සමෙධො; විති
 පරිසඤ්ඤාති යජ්ඣබ්බස්ස එකවිසතිසුපස්ස එකසමිං පච්චමදිවසෙ
 සෙව සතතනවුත්තඤ්ඤාපසුසතකාහතිංසනස්ස¹¹ ධපෙතා භූමිඤ්ඤා
 පුරිසෙ ව අවසෙසසබ්බවිභවදකම්භස්ස යඤ්ඤාස්සෙතං අභිවචනං; පුරිස
 මෙත්¹² මෙධනති පුරිසමෙධං; චතුති පරිසඤ්ඤාති යජ්ඣබ්බස්ස සද්ධිං
 භූමියා අස්සමෙධෙ වුත්තවිභවදකම්භස්ස යඤ්ඤාස්සෙතං අභිවචනං;
 සමමෙත් පාසනති සමාපාසො; දිවසෙ දිවසෙ යුගච්ඡන්තලෙ
 පවෙසනදණ්ඩකසඬානං¹³ සමමං බිපිකා තස්ස පභිතොකාසෙ
 වෙදිං¹⁴ කතා සංභාරිමෙති යුපාදිති සරස්සාතිනදියා¹⁵ නිමුණොකාස
 තොප්පභූති පරිලොමං ගච්ඡන්තන යජ්ඣබ්බස්ස සතුයාගස්සෙතං¹⁶
 අභිවචනං; වාවමෙත් පිබ්බනති වාවපෙය්‍යං¹⁷ එතෙන පරිසඤ්ඤාන
 සතතරසති පසුති යජ්ඣබ්බස්ස ඛෙලුවසුපස්ස¹⁸ සතතරසක¹⁹
 දකම්භස්ස යඤ්ඤාස්සෙතං අභිවචනං; නච්චි එත් අග්ගලාති
 නිරික්කලො; නච්චි පරිසඤ්ඤාති යජ්ඣබ්බස්ස සද්ධිං භූමියා ව පුරිසෙති
 ව අස්සමෙධෙ වුත්තවිභවදකම්භස්ස සබ්බමෙධපරියායනාමස්ස
 අස්සමෙධවිකප්පස්සෙතං අභිවචනං; කලුමපි තො නානුභවනති

1. ඡමොසික b.	9. අස්සමෙධනති s.	16. සතකාතස්සෙතං b.
2. හත්තං b.	10. අස්සං මෙධනති b.	
3. මහත b s.	11. හිතතස්ස ඵපෙතො b. හිංසතස්ස s.	
4. වාචපපය්‍යනති b. වාජපෙය්‍යනති s.	17. වාජමෙත් s පිවනති b s	
5. ඛනුතනපානං s.	12. පුරිසං b	වාජපෙය්‍යො s. වාචපපය්‍යො b.
6. මනුස්සාගමොදමානා s.	13. දණ්ඩසංඛාතං s.	18. වෙලුවසුපස්ස s.
7. ව s.	14. වතිං b.	19. සතතරසයුත්ත s. සතතරස
8. උඬං මුලකං b s.	15. යුපාදිතිනදියා b.	(ගතනදස) ක b.

සොළසිනති තෙ සබ්බෙ පි මහායාගා එකස්ස මෙතනවිතතස්ස විපාක මහනාතාය සොළසිං කලං නාගස්සනති සොළසමං භාගං න පාපුණ්ණනති අපො; න ජානාතීති න අනනනා පරස්ස ජනිං කරෙති; න ජාපසෙති න පරෙන පරස්ස ජනිං කරෙති; මෙතනං සොති මෙතනායමානවිතතකොට්ඨාසො¹ හුන්වා; සබ්බකුණානනති සබ්බසත්තෙහු; චෙරං නස්ස න කෙනවිති තස්ස කෙනවි සද්ධිං අකුසලචෙරං වා පුග්ගලචෙරං වා නත්ති.

8. 1. 2.

දුතියෙ ආදිමුහමවේසිකාසාති මග්ගමුහමවර්ගස්ස ආදිභුතාය; පඤ්ඤාසාති විපස්සනාය; ගරුට්ඨානිසනති ගාරවුප්පතති පව්වසතුතං ගරුභාවතීයං; තිබ්බනති බහලං;² පටිපුච්ඡතීති අත්පාලිදහුසක්ඛි පුබ්බාපරාති පුච්ඡති; පටිපඤ්ඤාතීති පඤ්ඤං කරෙති ඉද්දඤ්ඤාපුච්ඡස්සාමිති විතකෙකති; මසෙනාති දුට්ඨෙන; අනානාභට්ඨෙකොති අනානතතකට්ඨෙකො³ භොති; අතිරව්ජානභට්ඨෙකොති නානාවිධං තිරව්ජානකථං න කථෙති; අපිං වා තුණ්හිභාවනති අරියතුණ්හි භාවො නාම චතුස්ථානං සෙසකමට්ඨානමනසිකායෙති වට්ඨති;⁴ ජානං ජානාතීති ජාතිතබ්බකං⁵ ජානාති; පස්සං පස්සතීති පස්සිතබ්බකං⁶ පස්සති; සිසතතාසාති පියභාවත්ථාය; ගරුත්තාසාති ගරුභාවත්ථාය; භාවනාසාති භාවනත්ථාය ගුණසම්භාවනාය වා; සාමඤ්ඤාසාති සමඤ්ඤමමත්ථාය; එකිභාවාසාති තිරනතරභාවත්ථාය.

8. 1. 3.

තතියෙ අපට්ඨපසංසිති අපට්ඨප්පනස්ස පස්සකො වණ්ණභාණ්ඤ්ඤා; සිසගර්හිති පියප්පනස්ස නිඤ්ඤා ගරහකො.

8. 1. 4.

චතුසෙ අනවඤ්ඤානිකාමොති අහො චත මං අඤ්ඤා න අවජානෙය්‍යනති අනවජානනකාමො;⁷ අකාලඤ්ඤාති කථාකාලං⁸ න ජානාති අකාලෙ කථෙති; අසුචිති අසුචිකායකමොදීති සමනනාගතො.⁹

8. 1. 5.

පඤ්චමෙ ලොකස්ස ධම්මාති ලොකධම්මා; එතෙති මුත්තා¹⁰ නාම නත්ති බුද්ධානමපි භොනති තෙනෙවාත¹¹ ලොකං අනුපට්ඨි මත්තනතීති අනුබ්බනති න පජ්ඣති ලොකතො න නිවත්තනතීති අපො; ලොකො ච අධිලොකධම්මෙ අනුපට්ඨි මත්තනතීති¹² අයඤ්ඤා ලොකො එතෙ අනුබ්බනති න පජ්ඣති¹³ තෙති ධම්මෙති අනුපට්ඨි මත්තනතීති¹⁴ අපො; ලාහො අලාහොති ලාහෙ ආගතෙ අලාහො

1. මෙතනාසමාධිවිතතකොට්ඨාසො b.

10. මුත්තො b

2. තිබ්බනතිබලවං b.

6. පස්සිතබ්බං s.

11. තෙනවාතං b.

3. අනානාතතකට්ඨෙකො b.

7. අනවජානනං නිකාමෙති b.

12. අනුපට්ඨි මත්තනති b.

4. පව්වට්ඨති s.

8. කාලාකාලං s.

13. නපජ්ඣති b.

5. ජාතිතබ්බං.

9. සමුදගතො l.

14. න නිවත්තනතීති b s. අනුබ්බනතීති l.

අගනොගෙවාති වෙදිනගො; අයසාදිසුපි එගෙව නගො. අවෙකකති විපජිණාමබගෙමති විපරිණාමබගෙම¹ ඉගෙති එවං අවෙකකති; විබුපිකාති විබුමිතා² විද්ධංසිතා; පදඤ්ච ඤාඤාති නිබ්බානපදං ජනිතා; සමමප්පජානාති හවස්ස පාරගුති හවස්ස පාරං ගතො නිප්පකති. මත්තං පතොනා නිබ්බානපදං ඤාතාව තං පාරං ගතභාවං සමපපජනාති. ඉමස්මිං සුතො වට්ටවිවට්ටං කපිතං.

8. 1. 6.

ඡවෙඨි ගො විගෙගොති කිං විගෙගකාරණං; ගො අධිප්පාගො ගොති³ ගො අධිකපගොගො; පටිඤ්ඤාති ගගෙතො පරිනිධිපෙතො; ඉධාපි වට්ටවිවට්ටගෙව කපිතං.

8. 1. 7.

ගතතමෙ අවිජ්ජකතොති සතිං ගිජ්ඣිතා න විරපකතොතො; ආරබ්බාති ආගම පටිට්ඨ සකාය; අනාගමිකෙතිතති අතතො විපතති. විපතනාකාරං; ගෙගපදෙසුපි එගෙව නගො. අභිභුසාති අභිභවිතො මද්දිතො.

8. 1. 8.

අර්ධමෙ බවජාලිකාසෙනා⁴ එවංනාමකෙ විහාරෙ; ගො කිර බවවනො⁵ නිවිඨිතො බවජලිකාති නිව්ඨං ගතො;⁶ පාතුරතොසිති ඉමමත්ථං දෙවරඤ්ඤා ආරොවෙසාමිති ගතො⁷ පාකවො අගොසි; ආදිබ්බමමජිසිකොති⁸ සිකඛාතතං⁹ සබ්බගස්ස සකලයාසනබ්බම¹⁰ වරිගස්ස ආදිභුතො.

8. 1. 9.

තවමෙ කුලසුතොති ජනිකුලසුතො; බලවාති එම සමපතො; පාසාදිකොති රූපසමපතරියා¹¹ පසාදජනකො; තිබ්බති ගොති බලවරගො; කිමඤ්ඤාත්වාති ආදිසු අයමගො, කිං අඤ්ඤාන කාරණෙන කපිතො; අයං නගො ඉජ්ජිගෙසු ගුත්තවාගෙ හොජනො මත්තඤ්ඤා ජාගරියමනුසුතො සතිසමපජඤ්ඤාන සමනනාගතො ගෙන¹² නගො සකෙකාති පරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මවරිගං වරිතුං ගෙව ඉගෙමති කාරණෙති සමනනාගතො නාහවිස්ස න සකඤ්ඤාසනාති; ඉතිහ නසොති¹³ එවං තත්ථ; ඉමස්මිං සුතො වට්ටගෙව කපිතං.

8. 1. 10.

දසමෙ අඤ්ඤානඤ්ඤා¹⁴ පටිවරතීති අඤ්ඤාන කාරණෙන වචනෙන වා¹⁵ අඤ්ඤා කාරණං වචනං වා පටිවර්තාදෙති; බිභිද්ධා කප්ථං අපනාමෙතිති බාහිරතො අඤ්ඤා ආගනතුකකප්ථං ඔනාරෙති;

1. බමො b.

7. අගතො s.

10. සකලබ්බම s.

2. විබුපිකාති b.

8. වරිගකොති s.

11. පාසාදිකොති b.

3. අධිප්පාගොති s.

9. සිකඛාතතං b.

12. ගෙමි s.

4. වට්ටජාලිකාසෙනා s. වට්ටජාලිකාසෙනා b.

13. ඉතිහතොති s.

5. වට්ටවනො s. වට්ටවනො b.

14. අඤ්ඤානඤ්ඤා s.

6. වට්ටජාලිකාති s. වට්ටජාලිකාති b. සංඛංගතො b s.

15. කාරණෙන b.

අපනෙසොති¹ නිහරිතබ්බො එස; සමණදුසිති සමණදුසකො; සමණපලාපොති විහිසු විහිපලාපො² විස නිසාරතාස සමණසු සමණපලාපො;³ සමණකාරණධවොති⁴ සමණකවවණ; බහිණා නාසෙනති බහි නිහරනති;⁵ සමකරණොති සවෙනධනෙන; පුස මානසොති⁶ උච්ච ධානෙ ධානා⁷ මහාවානෙ ඔපුණිසමානසො;⁸ අපසමමජ්ජනති සාරධසුද්දනං එකතො දුබ්බලධසුද්දනං එකතො කරණන්තං පුනපුන⁹ අපසමමජ්ජනති අපසමමජ්ජනි සබ්බාතෙන වකසොතිනා¹⁰ සුපෙත වා වණ්ණෙන වා පහරනති;¹¹ දදුරන්ති බබරසද්දො;¹² සංචාසාසනති සංචාසෙන අසං; විජානාමාති¹³ ජාතෙය්සාථ; සන්තවාචොති සණ්තවාචො; ජනිමතිති ජනමජ්ජකා; රහො භිකුණි භිකුණනති කවනං¹⁴ වුවචි පාපකමං තං රහො පටිච්ඡන්තො හුතා කණෙති; සංසප්පි ම මුසාවාදිති සංසප්පිතා මුසාවාදි මුසාගණන්තො සංසප්පති එතද්දතිති අපො; ඉමසමි සුත්තෙ වට්ටමෙව කපේතො ගාථාසු වට්ටවිවට්ටං කපිතනති.

මෙතො වජගො සධිමො.

8. 2. 1.

දුතියස්ස පඨමෙ අභිවාදෙතිති එවමාදිති නි සමණො ගොන මොති එත්ථ චුතත¹ නකාරෙන යොජෙතො එවමෙත්ථ අපො වෙදිතබ්බොති² න වතදති නාසනා වුට්ඨාති නාපි ඉධ හොනො නිසිදනතුති එවං ආසනෙන වා³ නිමනෙතතිති; එත්ථ හි වාසදො විභාවතෙ නාම අපො⁴ රූපං නිවං වා අතිවං වාහි ආදිසු විස. එවං වතා අථ අත්තනො අභිවාදනාදිති අකණෙනං හගවනතං දිත්වා ආත; නිසිදං හො ගොනම නිමෙමාති යං තං මයා සුතං තං තපේව තං හවනඤ්ච දස්සනඤ්ච සංසද්දති සමෙති අත්තනො එතිභාවං ගව්හති; නි හි හමං ගොනමො-පෙ-ආසනෙන මා නිමනෙතතිති එවං අත්තනා සුතං දිට්ඨෙන නිගමෙතො නිතදනො ආත.⁵ නිසිදං හො ගොනම නි සමපත්තමෙමාති තං අභිවාදනා දිතං⁶ අකරණං අසුත්තමෙව; අථස්ස හගවා අත්තුකතං සනපරවමිනන දොසං අනුපගම කරුණාසිතලෙන හදසෙන තං අඤ්ඤාණං විධිමෙතො සුත්තභාවං දස්සෙතුකාමො නිාහං නිං වුාහමණාති

1. අපානෙය්සාති (අපනෙය්සා) b.	15. එවමෙත්තො වෙදිතබ්බ
2. සමණපලාපොති විහිසු විහිපලාපො b.	[නි b s.
3. සමණකාරණධවොති b s. 10. නිහරනති b.	16. ආසනෙන s.
4. නිහරනතිසෙව b. 11. දදුරසද්දො b.	17. අපො b.
5. පුසමානසොති b. පුසසමානසොති s.	18. හගවනතං දිත්වා අසන b.
6. ධපෙමා l.	12. සංචාසාසනති සංචාසෙන විජානාමාති s.
7. ඔපුණිසමානසො s. ඔපුණිසමානසො b ඔපුණිසමානසො l.	
8. පුනපුනං b s.	13. කරණන්තිකරණං b. කරණන්තිකවණං s.
9. වාතසාසිතා s.	14. වුත්තෙන b. 19. දිති b.

ආදිමාත. තත්‍රායං සමිධිපණො, අතං බ්‍රාහ්මණ අප්‍රපිතතෙන න සබ්බඤ්ඤාසංකල්පවිකල්පානාං ඔලොකෙනෙනාපි තං පුග්ගලං එතස්මිං සදෙවකාදිගෙදෙ ලොකෙ න පස්සාමි යමහං අභිවාදෙය්‍යං වා පච්චුට්ඨස්‍යං වා ආසන්නෙන වා නිමන්නෙය්‍යං, අනච්ඡරියං වා එතං ස්වාහං අජ්ජ සබ්බඤ්ඤානං පණතා ඵවරූපං නිපච්චාකාරග්‍රහං පුග්ගලං න පස්සාමි, අපි ච යදුපහං¹ සමපති ජාතො ව උත්තරෙතමුමො සත්තපදවිනිසාරෙන හත්තො සකලදසසහස්සි² ලොකබොධුං ඔලොකෙයිං; තදුපි එතස්මිං සදෙවකාදිගෙදෙ ලොකෙ තං පුග්ගලං න පස්සාමි යස්සාහං³ ඵවරූපං නිපච්චාකාරං කරෙය්‍යං, අථ මො මං සොලසකප්පසහස්සාසුකොබ්භාසවමහාබ්‍රහ්මාපි අඤ්ඤාපිං පග්ගහෙත්වා තං ලොකෙ⁴ මහාපුරිසො තං සදෙවකස්ස ලොකස්ස අග්ගො ච ජෙට්ඨො ච සෙට්ඨො ච නත්ති තස්‍ය උත්තරිතග්‍රේති සඤ්ජාතසො මනසො පඨිමානෙයි,⁵ තදුපි මාහං අත්තනා උත්තරිතරං අපස්සන්නො ආසති⁶ වාචං නිව්ජාචෙයිං; අග්ගෝභමස්මි ලොකස්ස ජෙට්ඨෝභමස්මි ලොකස්ස සෙට්ඨෝභමස්මි ලොකස්සාති, එවං සමපති ජාතස්සාපි මස්සං අභිවාදනාදිරතො පුග්ගලො නත්ති ස්වාහං ඉදුති සබ්බඤ්ඤානං පණතා තං අභිවාදෙය්‍යං, තස්මා තං බ්‍රාහ්මණ මා හථාගතා⁷ ඵවරූපං පරමතිපච්චාකාරං⁸ පස්සි,⁹ යං හි බ්‍රාහ්මණ තථාගතො අභිවාදෙය්‍ය වා-පෙ-ආසන්නෙන වා නිමන්නෙය්‍ය මුද්ධාපි තස්ස පුග්ගලස්ස රත්තිපරිසොසානෙන පරිපාකසිපිලබ්බති. වණ්ණ¹⁰ මුත්තතාලථලං විස වණ්ණො ජ්ජ්ජිතා සහසාව භූමියං විපතෙය්‍ය; එවං වුත්තෙති බ්‍රාහ්මණො දුප්පඤ්ඤාතාය තථාගතස්ස ලොකජෙට්ඨ භාවං අසලලකෝන්නො කෙවලං තං වචනං අසහමානො ආහ අරසරූපො හවං ගොනගොති. අයං කිරස්ස අධිප්පායො, යං ලොකෙ අභිවාදනපච්චුට්ඨානඅඤ්ඤාකම්මසාම්චිකම්මං සාමග්ගිරසොති වුච්චති තං ගොතො ගොතමස්ස නත්ති තස්මා අරසරූපො හවං ගොතමො අරසජාතො අරසසහාවොති.¹¹

අර්ථස්ස හගවා විත්තමුදුහාවජනනත්ථං උජ්ඣිපච්චනීකභාවං පරිහරන්නො අඤ්ඤාතා තස්ස වචනස්ස අත්ථං අත්තනී සඤ්ජෙය්‍යන්නො අජ්ඣි ග්‍රෙවස බ්‍රාහ්මණ පටිසාසොති ආදිමාත. තත්ථ අජ්ඣි ග්‍රෙවසාති අත්ථි මො එස; පටිසාසොති කාරණං; ඉදං වුත්තං හොති අත්ථි බ්‍රාහ්මණ කාරණං යෙන කාරණෙන මං අරසරූපො හවං ගොතමොති වදමානො පුග්ගලො සමො වදෙය්‍ය අවිතථවාදීති සබ්බං ගච්ඡෙය්‍ය; කතමො පන සොති සෙ තෙ බ්‍රාහ්මණ රූපරසා-පෙ-ගොච්චිබ්බිරසා ගො තථාගතස්ස පටිනාති තිං වුත්තං හොති යෙ තෙ ජාතිවසෙන වා

1. මො h. s. යදුපහං s.

5. පටිසාසොති b s.

9. පච්චිසි s.

2. සකලං s. දසසහස්සි b.

6. ආසති s.

10. බ්‍රහ්ම s. වණ්ණ b.

3. යමහං b.

7. මාතථාගතෙ b.

11. අරසස්සාගොති l.

4. සදෙවකෙ ලොකෙ s.

8. නිපච්චිකාරං s.

උපපත්තිවසෙන¹ වා සෙව්ඨසමනානමපි පුප්ප්ථර් නානං රුපාරමණො
දිනි අස්සාදෙනතානං අභිනන්දනතානං රජ්ජනතානං උපපජ්ජනති
කාමසුඛස්සාදසංඛාතා රුපරසා සද්දගඤ්ඤිතං² ඵොට්ඨිකිරසා යෙ ඉමං
ලොකං ගිව්ඨං³ ඔක්ඛිතා විස ආවිඤ්ඤානති වත්ථාරමමණොදිසාමග්ගිසා වා
උපපන්නතා සාමග්ගිරසාති වුච්චනති; තෙ සබ්බෙපි තථාගතස්ස
පභිනා; මග්ගං පභිනාති වතතබ්බෙපි මමංකාරෙන අතතානං
අනුක්ඛිපනෙතා ධම්මං දෙසෙති දෙසනාවිලාසො වා එස තථාගතස්ස;
(භස්) සභිනාති චිත්තසන්නානතො විගතා පජ්ජිතා වා; එතස්මිං
පනත්ථ කරණේ සාමිවචනං දට්ඨකං. අරියමග්ගසංයෝග
උච්ඡින්නං තණ්හාවිජ්ජාමයං මූලං එතෙසනති උච්ඡින්නමූලා;
තලාවජ්ජු⁴ විස තෙසං වජ්ජු කතනති කාලාවජ්ජුකතා; යථා හි තාල
රුක්ඛං සමූලං උඬ්ඛිරිකා තස්ස වජ්ජුමතෙත තස්මිං පදෙසෙ කතෙ න
පුන තස්ස තාලස්ස උපපත්ති පඤ්ඤායති; එවං අරියමග්ගසංයෝග
සමූලෙ රුපාදිරසෙ උඬ්ඛිරිකා තෙසං පුබ්බෙ උපපන්නපුබ්බසාවෙන
වජ්ජුමතෙත චිත්තසන්නානෙ කතෙ සබ්බෙපි තෙ තාලාවජ්ජුකතාති
වුච්චනති; අවිරුළුහතා වා මත්ථකච්ඡින්නතාලො විස කතාති
තාලාවජ්ජුකතා, යග්ගා පන එවං තාලාවජ්ජුකතා අනු අභාවකතා
හොනති⁵ යථා තෙසං පච්ඡා භාවො⁶ න හොති තථා කතා හොනති
තග්ගා ආහ අනිසාමසභාති⁷ ආසනිං අනුපසාදධම්මාති අනාගතෙ
අනුපපජ්ජනකසභාවා; නො ච ඛො යං නිං සභාස චදෙසිති යඤ්ච
ඛො සභාස නිං⁸ වදෙසි සො පරියායො න හොති; නනු වෙචං⁹
වුත්තෙත යො බ්‍රාහ්මණෙන වුත්තො සාමග්ගිරසො තස්ස අතතනි
විජ්ජමානතා අනුඤ්ඤාතා හොතිති, න හොති,¹⁰ යො හි නං සාමග්ග
රසං කාතුං භබ්බො හුකා න කරෙති සො තදභාවෙන අරහරුපොති
වතතබ්බතං අරහති; භගවා පන අභබ්බාව තං¹¹ කාතුං තෙනස්ස
කාරණෙන¹² අභබ්බතං පකාසෙතෙතා ආහ. නො ච ඛො යං නිං
සභාස වදෙසි¹³ යං පරියායං සභාස නිං මං අරහරුපොති වදෙසි
සො අමෙහසු නෙව වතතබ්බොති. එවං බ්‍රාහ්මණො අතතනා
අධිපොතං අරහරුපතං ආරොපෙතුං අසකෙතානෙතා අථාපරං¹⁴
භික්ඛොගො භවනති ආහ. සබ්බපරියායෙසු වෙත්ථ වුත්තනෙයෙනෙව
යොජ්ජනාක්කමං විදිකා සභාස භාසිතමත්ථං එවං වෙදිතබ්බං.
බ්‍රාහ්මණො තදෙව වසොවුද්ධානං අභිවාදනාදිකම්මං ලොකෙ සාමග්ගි

1. උපපත්තිවසෙන b. 8. යංචඛො නිං සභාස b. යඤ්චඛොමංසභාසනිං s.

2. සද්දරසාගඤ්ඤාතංසරසරසා b. s. 12. කරණේ b.

3. ගිව්ඨං s. 9. නනුවච්චං b. නනුවච්චං s. නනුවච්චං l.

4. වජ්ජු b. s. 10. අනුඤ්ඤාතාගොති b. 13. වදෙසිති b.

5. අනුඅභාවං s. අතභාවං කතාගොති b. 14. නෙතා පරං b.

6. පච්ඡාභාසෙ b. l. 11. අභබ්බාව එතං s. බබ්බාව b.

7. තග්ගා අතභාවංකතා b. තග්ගාආහඅතභාවංකතාති s.

පරිභොගොති¹ මඤ්ඤමානො තදභාවෙන (ව) තථාගතං² නිසේන
ගොති ආදිමාන,³ භගවා ච ස්වායං⁴ රුපාදිසු සත්තානං ඡන්දරුග
පරිභොගො තදභාවං අත්තනි සමපස්සමානො අපරං පරියායමනුජාති,
පුන බ්‍රාහ්මණො යං ලොකෙ වයොවුද්ධානං⁵ අභිවාදනාදිකුලසමුද්චාර
කමමං ලොකියා කරොනති තස්ස අකිරියං සමපස්සමානො භගවන්තං
අකිංඡිමාදෙති ආත. භගවා පන යස්මා කායදුච්චරිතාදීනං අකිරියං
වදති තස්මා තං අකිරියවාදිතං⁶ අත්තනි සමපස්සමානො අපරං
පරියායමනුජාති. තත්ථ ධූපෙත්වා⁷ කායදුච්චරිතාදීනි අවසෙසා
අකුසලා ධම්මා අනෙකවිතිතා පාපකා අකුසලා ධම්මාති වෙදිතඛිං,⁸
පුන බ්‍රාහ්මණො තදෙව අභිවාදනාදිකමමං භගවති අපස්සනෙතා ඉමං
ආගමමි අයං ලොකතනති ලොකපවෙණී උච්ඡ්ඨ්ඨති මඤ්ඤමානො
භගවන්තං උචෙත්ඤ්මාදෙති ආත. භගවා පන යස්මා පඤ්චකාමගුණීක
රුගස්ස වෙව අකුසලවිත්තවයසමපසුත්තස්ස වෙව⁹ දෙයස්ස අනාගාමි
මග්ගෙන උචෙත්ඤ්. වදති සඛිංකුසලසමනවස්ස පන මොහස්ස
අරහත්තමග්ගෙන උචෙත්ඤ්. වදති ධූපෙත්වා නෙ තයො අවසෙසානං
පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං යථානුරූපං¹⁰ වතුති මග්ගෙති
උචෙත්ඤ්. වදති තස්මා තං උචෙත්ඤ්වාදං¹¹ අත්තනි සමපස්සමානො
අපරං පරියායමනුජාති. පුන බ්‍රාහ්මණො ජිගුච්ඡති මඤ්ඤ සමණො
ගොතමො ඉදං වයොවුද්ධානං අභිවාදනාදිකුලසමුද්චාරකමමං¹² තෙන
තං න කරොති¹³ මඤ්ඤමානො භගවන්තං ඡේගුච්ඡිති ආත. භගවා
පන යස්මා ජිගුච්ඡති කායදුච්චරිතාදීනි¹⁴ කායවිමිමනොදුච්චරිතානි
වෙව යා ව¹⁵ අකුසලානං ලාමකධම්මානං¹⁶ සමාපත්ති සමාපත්තීනා
සමධික්ඛාපවා නං සඛිමපි ගුරං විශ මණ්ඩනනජාතිකො¹⁷ පුරිසො
ජිගුච්ඡති කිරියති තස්මා තං ඡේගුච්ඡිතං අත්තනි සමපස්සමානො
අපරං පරියායමනුජාති. තත්ථ කායදුච්චරිතොති ආදි කරණ
වචනං උපයොගයෙන් දට්ඨඛිං; පුන¹⁸ බ්‍රාහ්මණො තදෙව අභිවාද
නාදිකමමං භගවති අපස්සනෙතා අයං ඉදං ලොකජෙට්ඨකකමමං
විනෙති විනාසෙති¹⁹ අථවා යස්මා එතං සාමිච්චකමමං²⁰ න කරොති
තස්මා අයං විනෙතමො නිගණ්ඨිතමොති මඤ්ඤමානො භගවන්තං
මේනසිකොති ආත. තත්‍රායං පදෙත්වා, විනයතීති විනයො; විනයො
තීති වුත්තං ගොති විනයො එව වෙනසිකො; විනයං වා අරහතීති
වෙනසිකො; නිග්ගහං අරහතීති වුත්තං ගොති; භගවා පන යස්මා

1. සාමනනිපරිභොගොති s. 9. සමච b s.

15. යාව b l.

2. තදභාවෙන l. ව භගවන්තං b s.

16. යාවඅනෙකවිතිතානං පාපකානං.

3. ගොතිආත s.

10. යථානුරූපං s.

අකුසලානං ධම්මානං s.

4. භගවාස්වායං l s.

11. උචෙත්ඤ්මාවං h.

17. මණ්ඩනජාතිකො b l.

5. ලොකසෙසවුද්ධානං b. වයොවුද්ධානං s.

18. ඛිං; තත්ථ b.

6. වාදං b l.

12. කුසලසමුද්චාරකමමං l s. 19. විනෙති විනාසෙති b.

7. ධූපෙත්වා b.

13. තෙන නතං b s. කරොමිති b.

8. ඛිංති l.

14. දීති යාති s.

20. සාමිච්චකමමං b.

ගතාදීනං විනයාය වුපසමාය¹ ධම්මං දෙසෙති තස්මා චෙතසිකො
 හොති අයමෙව චෙත්² පදෙත්වා. විනයාය ධම්මං දෙසෙතිති
 චෙතසිකො; විචිත්තා හි තද්ධිතවුත්ති; ස්වායං තං චෙතසිකභාවං
 අත්තති සමපසාමානො අපරං පරියායමනුජාති. පුන බ්‍රාහ්මණෝ යස්මා
 අභිවාදනාදීති සාමිචිකමමාති කරුණන්තා වයොවුද්ධි තොසෙනති
 භාසෙනති³ අකරුණන්තා පන තාපෙනති විගෙසෙනති දෙවනස්සං
 නෙසං උපපාදෙනති හගවා ච තාති න කරුණි තස්මා අයං වයොවුද්ධි
 තපතීති මඤ්ඤමානො සප්පරියාමාරවිරතිත්තන්තා වා තපණිපුරිසො
 අයනති මඤ්ඤමානො හගවන්තං කාසෙති අහං තත්තායං පදෙත්වා
 තපතීති තපො; රුසෙති විගෙසෙතිති අත්වා; සාමිචිකමමා
 කරුණස්සෙත්තං⁴ අධිවචනං. තපො අස්ස අත්ති තපස්සි; දුතියෙ
 අත්චිකපෙ⁵ ව්‍යඤ්ජනාති අවිවාරෙත්වා ලොකෙ තපණිපුරිසො
 තපස්සිති වුවචති හගවා පන යෙ අකුසලා ධම්මා ලොකං තපනතො
 තපනීයාති⁶ වුවචනති තෙසං පභිත්තන්තා යස්මා තපස්සිති සබ්බං
 ගතො තස්මා තං තපස්සිතං අත්තති සමපසාමානො අපරං පරියාය
 මනුජාති. තත්තායං චචනත්වා, තපනතීති තපා අකුසලධම්මාන
 මෙතං අධිවචනං, තෙ තපෙ අස්සි නිරස්සි පභාසි විද්ධංසීති⁷ තපස්සි;
 පුන බ්‍රාහ්මණෝ තං අභිවාදනාදිකමමං දෙවලොකගඤ්ඤමපත්තියා
 දෙවලොකපටිසන්තිපට්ටාභාය සංවත්තතිති⁸ මඤ්ඤමානො හගවති
 වස්ස අභාවං දිස්වා හගවන්තං අසංගෙහොති අහං. කොධවසෙන වා
 හගවතො මානුකුච්ඡස්මි. පටිසන්තිගහණේ දෙසං දස්සෙන්නො⁹
 එවමාහ. තත්තායං පදෙත්වා,¹⁰ ගඤ්ඤො අපගතොති අපගඤ්ඤො
 අගඤ්ඤො දෙවලොකුපපත්ති¹¹ පාපුණිතුන්ති අධිපපායො; හිනො
 වා ගඤ්ඤො අස්සාති අපගඤ්ඤො; දෙවලොකගඤ්ඤො¹² පරිබාහිරන්තා
 ආයතිං හිනගඤ්ඤපට්ටාභායා¹³ හිනො වා අස්ස¹⁴ මානුකුච්ඡස්මි.
 ගඤ්ඤවායො අහොසීති අධිපපායො. හගවතො පන යස්මා ආයතිං
 ගඤ්ඤෙය්‍යා අපගතො තස්මා යො තං අපගඤ්ඤං අත්තති සමපසා
 මානො අපරං පරියායමනුජාති. තත්ත වා¹⁵ සස්ස චො බ්‍රාහ්මණ
 ආයතිං ගඤ්ඤෙය්‍යා පුනඤ්ඤවාහිතිඤ්ඤති පභිත්තාති එතෙසං
 පදනං එවමෙත්වා දව්ඨෙබ්බා, බ්‍රාහ්මණ යස්ස පුග්ගස්ස දනාගතෙ
 ගඤ්ඤෙය්‍යා පුනඤ්ඤවෙ ව අභිතිබ්බන්ති අනුත්තරෙන මග්ගෙන
 විගතකාරණන්තා පභිත්තා; ගඤ්ඤෙය්‍යාගහණෙන චෙත් ජලාමුජා
 යොති¹⁶ ගතිතා පුනඤ්ඤවාහිතිඤ්ඤතිගහණෙන ඉතරු තිස්සො,¹⁷

1. වුපසමාය b.

8. ලොකපටිසන්තිපට්ටාභාය සංවච්ඡති b.

2. මෙවච්ඡ b.

9. දස්සෙන්නොපි b s.

12. ගඤ b s.

3. වුඤ්ඤි s, වයොවුද්ධිතොසෙත්ති b.

13. පට්ටාභායාහි b

4. සාමිචි b. කම්මකරණස්සෙත්තං b s l.

14. හිනොවායං s. හිනො

5. දුතියෙපිකපෙ b.

10. තත්තායංචචනත්වා b.

15. තත්තාපි s. (තස්ස b.

6. තපනීයාති s.

11. ලොකුපපත්ති b.

16. ජලාමුජයොති s, ජලා

7. තෙතපෙතිපභාසි විද්ධංසෙති b.

17. තිස්සොපි b, [බුරුසොති b.

අපිව ගඟෙය්‍ය සෙය්‍යා ගඟෙය්‍යා පුනඤ්චො ඵව අභිනිබ්බන්ති
 පුනඤ්චාභිනිබ්බන්ති ඵවමෙත්ථ අපො දඨබ්බො, යථා ච
 විඤ්ඤාණධර්මීති චුතොපි න විඤ්ඤාණෙනො අඤ්ඤා ධීති අපි
 ඵවමධාපි න ගඟෙනො අඤ්ඤා සෙය්‍යා වෙදිතබ්බො, අභිනිබ්බන්ති ච
 නාම යසමා පුනඤ්චභූතාපි අපුනඤ්චභූතාපි අපි ඉධ ච පුනඤ්ච
 භූතා අධිපොතා ඕසමා චුතො, පුනඤ්චො ඵව අභිනිබ්බන්ති
 පුනඤ්චාභිනිබ්බන්ති, ඵවං ආගතකාලෙනො පඨාය අරහරූප
 තාදිති අඨ්ඨති¹ අකෙකාසවජ්ඣති අකෙකාසනං.² බ්‍රාහ්මණං හගවා
 ධම්මස්සරෙ ධම්මරජා ධම්මසාමි³ තථාගතො අනුකම්පාසිතලෙ
 නෙව⁴ වකුන්තා බ්‍රාහ්මණං ඔලොකෙනෙනා යං ධම්මධාතුං
 පටිච්ඡෙදිත්වා දෙසනා විලාසප්පන්නා නාම ගොනති⁵ තස්සා
 ධම්මධාතුයා සුප්පටිච්ඡධ්වන්තා විගතවිලාහකෙන නගෙ පුණ්ණවජ්ඤ
 පිය⁶ සරදකාලෙ සුරියො පිය ච බ්‍රාහ්මණස්ස හදයකිකාරං
 පිධමෙනො⁷ තානියෙව අකෙකාසවජ්ඣති තෙන තෙන පරියායෙන
 අඤ්ඤා දස්සෙත්වා පුනපි අත්තනො කරුණොපිඨාරං අඨ්ඨති
 ලොකධම්මෙහි අකම්පනියභාවෙන⁸ පටිලද්ධාදිගුණලක්ඛණං පටිච්ඡම
 චිත්තනං⁹ අකුප්පධම්මකඤ්ච පකාසෙතෙනා අයං බ්‍රාහ්මණො කෙවලං
 පලිතසිරිඛණධදන්නවලිත්තවතාදිති අත්තනො චුද්ධිභාවං සලලකෙඛති
 නො ච බො අත්තනං ජානාති¹⁰ ජාතියා අනුගතං ජරය අනුසවං
 ව්‍යාධිතා අභිභූතං මරණෙන අබ්බාහතං අජ්ඣ මරිත්වා පුන යෙව¹¹
 උත්තානායසනදරක්ඛාමං¹² ගමනියං මගනෙතන බො පන උස්සාහෙන
 මම සන්තිකං ආගතො තදස්ස ආගමනං සාන්තිකං ගොතුති විනෙත්තවා
 ඉමසමිං ලොකෙ අත්තනො අප්පටිසමං¹³ පුරෙජිත්තාවං දස්සෙතෙනා
 සෙසථාපි බ්‍රාහ්මණාති ආදිනා නගෙන බ්‍රාහ්මණස්ස ධම්මදෙසනං
 වසෙතිසි.¹⁴

තත්ථ සෙසථාපිති ආදිනං හෙට්ඨා චුත්තනායෙනෙව අපො
 වෙදිතබ්බො, අයං පන විසෙසො, හෙට්ඨා චුත්තනායෙනෙව හි තෙ
 කුසකුට්ඨපොතනා පකෙඛ විධුනන්තා තංඛණොනුරූපං විරවන්තා
 නික්ඛමන්ති ඵවං නික්ඛමන්තානඤ්ච තෙසං යො පඨමතරං නික්ඛමති
 යො ජෙට්ඨාති චුම්චති තසමා හගවා තාය උපමාය අත්තනො
 ජෙට්ඨිභාවං සාධෙතුකාමො බ්‍රාහ්මණං පුච්ඡති යො නු බො ගෙසං-පෙ-
 කුකුඤ්චපොතකානං කිනති¹⁵ සමාස්ස වචනිගොති තත්ථ¹⁶ කිනති

1. අරහරූපතාදිති b s.	8. අකම්පියභාවෙන b s. පටිලඝං s.	13. අප්පටිසම s.
2. අකෙකාසනමිපි s.	9. පඨවි s. පඨවි b.	14. වසෙති b.
3. ධම්මිකො b	10. ජානාති අත්තනං b s.	15. කුසකුට්ඨපොතනං-පෙ
4. අනුකම්පාය සිතලෙනෙව b s.	[කිනති s. කුසකුට්ඨපොතකානං-පෙ-කිනති b.	
5. විලාස-පෙනො b, විලාසපෙනො s. නාමිභොති b s.	16. තත්ථ කුසකුට්ඨපොතනං	
6. පියව b.	11. සෙවිව s.	[තත්ථ කුසකුට්ඨපොතකානං s.
7. මිධම්මෙනො s.	12. උත්තානායසන b, දරක්ඛාම b s.	

භාසා චචනිශොති සො කිනති චචනියො අස්ස කිං වත්තඛො
 හවෙය්‍ය ජෙට්ඨො වා¹ කතිට්ඨො වාති; ජෙට්ඨො නිස්ස හොගොනම
 චචනිශොති හොගොනම සො ජෙට්ඨාති² අස්ස චචනියො කඤ්චාති³
 වෙ සො හි නෙසං ජෙට්ඨාති යස්මා සො තෙසං වුද්ධිතරෙති
 අපේනා; අථස්ස හභවා ඔපමම⁴ යමපිපාදෙනො එවමෙව ඛොති
 ආහ. යථා සො කුසකුට්පොනකො එවං අහමපි; අවිජ්ජාගතාය
 පජාසාති අවිජ්ජා වුච්චති අඤ්ඤාණං තත්ථ ගතාය; පජාසාති
 සත්තපජාය;⁵ අවිජ්ජාකොසස්ස අනෙතාපවිට්ඨස්ස සතෙතස්සති වුත්තං
 හොති; අණ්ඩභූතාසාති අණ්ඩ භූතාය පජාතාය⁶ සඤ්ජාතාය;
 යථා හි අණ්ඩ නිබ්බතතා එකවෙව සත්තා අණ්ඩභූතාති වුච්චතති
 එවමයං සබ්බාපි පජා අවිජ්ජාණ්ඩකොසෙ නිබ්බතතතා අණ්ඩභූතාති
 වුච්චති; පටිසොනද්ධාසාති තෙන අවිජ්ජාණ්ඩකොසෙන යමනතො
 ඔනද්ධාය බද්ධාය වෙධිතාය; අවිජ්ජාණ්ඩකොසං පදුලොකාති නා
 අවිජ්ජාමයං අණ්ඩකොසං හිඤ්ඤා; එකොව ලොකෙති සකලෙ
 ලොකසන්නිවාසෙ අහමෙව එකො අදුතියො; අනුත්තරං සමමා
 සමෙබ්බාධිං අභිසමමුද්දොති උත්තරරහිතං⁷ සබ්බසෙට්ඨං යමමා
 යාමඤ්ච බොධිං; අථ වා පසඨං සුඤ්ඤච බොධිං; අරහත්තමයා
 ඤ්ඤාණස්සනං නාමං සබ්බඤ්ඤානඤ්ඤාසාපි නාමමෙව උභයමපි
 වට්චති. අඤ්ඤාසං අරහත්තමගො අනුත්තරං බොධි හොති න
 හොතිති, න හොති, කසමා, අසබ්බභූණ්දයකත්තා, තෙසං හි
 කස්සපි අරහත්තමගො අරහත්තඵලමෙව දෙති කස්සපි තිස්සො
 විජ්ජා කස්සපි ඡ අභිඤ්ඤා කස්සපි වතස්සො පටිසමභිදා කස්සපි
 සාවකපාරමිඤ්ඤාණං⁸ පථෙවකමුද්ධානමපි පථෙවකබොධිඤ්ඤාණමෙව
 දෙති මුද්ධානං පන සබ්බභූණ්සමපතති. දෙති අභිසෙකො විශ් රඤ්ඤා
 සබ්බලොකීස්සරභාවං⁹ තස්මා අඤ්ඤාසා කස්සපි අනුත්තරං බොධි න
 හොතිති. අභිසමමුද්දොති අබ්බඤ්ඤාසිං පටිවිජ්ජිං පතොමති¹⁰
 අධිගතොමති වුත්තං හොති; ඉදුති යදෙතං හභවතා එවමෙව
 ඛොති ආදිනා නයෙන වුත්තං ඔපමමයමපිපාදනං තං එවං
 අපේන සංසඤ්ඤා¹¹ වෙදිතබ්බං. යථාහි තස්සා කුසකුට්පො අත්තො
 අණ්ඩස්ස අධිසයනාදි¹² තිවිධකිරියාකරණං එවං බොධිපලලෙඛන
 නිසින්නස්ස බොධිසත්තභූතස්ස හභවතො අත්තො සත්තානො
 අතිච්චං දුක්ඛං අනත්තාති තිවිධානුපස්සනාකරණං, කුසකුට්පො
 නිවිධකිරියාසමපාදනෙන අණ්ඩානං අපුතිභාවො විශ් බොධිසත්ත
 භූතස්ස තථාගතස්ස¹³ තිවිධානුපස්සනා සමපාදනෙන විපස්සනා
 ඤ්ඤාණස්ස අපරිහානී, කුසකුට්පො තිවිධකිරියාකරණෙන අණ්ඩානං

1. ජෙට්ඨකො l.

6. ජාතාය s.

10. පටිවිජ්ජිං b s.

2. ජෙට්ඨො ඉති b s.

7. උත්තරවිජ්ජිතං s.

11. සංසඤ්ඤා b.

3. කස්මා ඉති s.

8. පාරමිඤ්ඤාණං b s.

12. අභිසමමුද්ද b s.

4. උපමං s.

9. සබ්බලොකීස්සරභාවං l. 13. භූතස්ස හභවතො b s.

5. පජාසාති සත්තාසිව වත්තමෙතං s.

අලලසිනෙහපරියාදනං¹ විශ් බොධිසත්තභූතස්ස භගවතො තිව්ඛානු
පස්සනාසමපාදනෙන භවතතයානුගතනිශ්චන්ති² සිනෙහපරියාදනං,
කුසකුටියා තිව්ඛිකිරියාකරණෙන අණ්ඩකපාලානං තනුභාවො
විශ් බොධිසත්තභූතස්ස භගවතො තිව්ඛානුපස්සනාසමපාදනෙන
අවිජ්ජණ්ඩකොසස්ස තනුභාවො, කුසකුටියා තිව්ඛිකිරියාකරණෙන
කුසකුටිපොතකස්ස පාදනබ්බුණ්ඩකානං ඵද්ධිබර්හාවො විශ් බොධි
සත්තභූතස්ස භගවතො තිව්ඛානුපස්සනාසමපාදනෙන විපස්සනා
ඤ්ඤස්ස භික්ඛබරවිපසසන්නසුර්භාවො, කුසකුටියා තිව්ඛිකිරියා
කරණෙන කුසකුටිපොතකස්ස පරිණාමකාලො විශ් බොධිසත්ත
භූතස්ස භගවතො තිව්ඛානුපස්සනාසමපාදනෙන විපස්සනාඤ්ඤස්ස
පරිණාමකාලො වඩ්ඪිකාලො ගඤ්ඤගහණකාලො, කුසකුටියා තිව්ඛි
කිරියාකරණෙන කුසකුටිපොතකස්ස පාදනබ්බිබාය වා මුඛබුණ්ඩ
කෙන වා අණ්ඩකොසං පදුලෙඤ්ඤා පකෙඛ පථොවෙඤ්ඤා සොච්ඡිනා
අභිනිබ්බිජ්ජනකාලො³ විශ් භගවතො තිව්ඛානුපස්සනාසමපාදනෙන
විපස්සනාඤ්ඤං⁴ ගඤ්ඤා ගණ්ඤාපෙඤ්ඤා අනුපුබ්බාධිගතෙන අරහත්ත
මඤ්ඤෙන අවිජ්ජණ්ඩකොසං පදුලෙඤ්ඤා අභිඤ්ඤාපකෙඛ⁵ පථො
වෙඤ්ඤා සොච්ඡිනා සකලවුද්ධිගුණානං සච්ඡිකතකාලො වෙදිගබ්බො.
අහං භි බ්‍රාහ්මණ ජෙට්ඨො සෙට්ඨො ලොකස්සාති බ්‍රාහ්මණ යථා
තෙසං කුසකුටිපොතකානං පඨමතරං අණ්ඩකොසං පදුලෙඤ්ඤා
අභිනිබ්බිතො කුසකුටිපොතකො ජෙට්ඨො සොති ඵවං අවිජ්ජා
ගතාය පජාය තං අවිජ්ජණ්ඩකොසං පදුලෙඤ්ඤා පඨමතරං අරියාය
ජාතියා ජාතතො අහං භි ජෙට්ඨො වුද්ධිතයෙති සඛිං ගතො
සඛිගුණෙති පන අප්පටිසමතො සෙට්ඨොති ඵවං භගවා අත්තනො
අනුත්තරං ජෙට්ඨසෙට්ඨභාවං බ්‍රාහ්මණස්ස පකාසෙඤ්ඤා ඉද්දති යාය
පටිපද්ධං තං අධිගතො තං පටිපද්ධං පුබ්බිභාගතොපභුති දසෙසංකුං
ආරද්ධං ඛො පන මෙ බ්‍රාහ්මණාති ආදිමාහ. තත්ථ ආරද්ධං ඛො
පන මෙ බ්‍රාහ්මණ ඩිට්ඨං අහොසිති බ්‍රාහ්මණ මයා⁶ අහං අනුත්තරෙ
ජෙට්ඨසෙට්ඨභාවො කුසිනෙන මුට්ඨස්සනිනා සාරද්ධිකායෙන
වික්ඛින්න විතෙන න⁷ අධිගතො අපි ච බො තදධිමාය ආරද්ධං
ඛො පන මෙ විරියං අහොසි බොධිමණ්ඩො නිසිනෙන න මයා
චිතුසමප්පධානහෙදං විරියං ආරද්ධං අහොසි පගගතිනං අසිථිලප්ප
වත්ති;⁸ ආරද්ධිත්තායෙව ච මෙ තං⁹ අසලලිතං අහොසි; න
කෙවලඤ්ඤා විරියමෙව සතිපි මෙ ආරමණ්ණිහිමුඛභාවෙන¹⁰ උපට්ඨිතා
අහොසි; උපට්ඨිතත්තායෙව ච අප්පමමුට්ඨා; සස්සදෙධා කාසො
අසාරදෙධාති කායචිත්තපස්සද්ධිවයෙන කායොපි¹¹ පස්සදෙධා
අහොසි; තත්ථ යථා නාමකායෙ පස්සදෙධා රූපකායොපි පස්සදෙධා

1. අලලසිනෙහපරියාදනං b s. 5. ජ අභිඤ්ඤාපකෙඛ s. 9. ආරඞ්ඤායෙව මෙහ.

2. නිකක්ඛි b s. 6. නමයා b s. b. යෙවමමෙතං s

3. අභිනිබ්බිද s. ද b. කාලො b s. 7. විතෙන b s. 10. සිමුඛිභාවෙන s.

4. විපසසනාඤ්ඤාන b s. 8. පච්ඡතිනං s. 11. කායොපිමෙ s.

යෙව හොති¹ නසමා නාමකායො රූපකායොති අවිසෙසෙනාව පසාදො කායොති වුත්තං අසාරදොති යො ව බො පසාදානතා යෙව අසාරදො විහතදරපොති වුත්තං හොති; සමාතිනං විනතං එකගනනි විතතමපි මෙ සමා ආතිනං සුඛපිතං² අපිතං. විස අහොසි සමාතිනතතා එව ව එකගං අවලං නිථ්ඤනනති; එතතාවතා කිංතසා පුබ්බගාපපිපදා කපිතා හොති ඉදුනි ඉමාය පපිපදාය අධගනං³ පඨමජ්ඣානං ආදිං කතා විජ්ජානතයපරියොසානං විසෙසං දසෙසනෙතා සො ඛො අහනති ආදිමාග. තත්ථ යං යාව විනිව්ඡයෙන වතතබ්බං⁴ සියා තං විසුද්ධිමග්ගෙ වුත්තමෙව. ⁵ අසං ඛො මෙ බ්‍රාහ්මණොති ආදිසු පන විජ්ජාති විදිතකරණවෙධන විජ්ජා කිං විදිතං කරෙති පුබ්බනිවායං, අවිජ්ජාති තසෙව පුබ්බනිවායසා අවිදිතකරණවෙධන තං පටිච්ඡාදක⁶ මොහො; නමොති යෙව මොහො නප්පටිච්ඡාදකවෙධන තමො නාම; ආලොකොති යා එව විජ්ජා ඔහාසකරණවෙධන ආලොකොති වුවටිති;⁷ එත්ථ ව විජ්ජා අධිගතාති⁸ අත්ථො සෙසං පසංසාවටිතං. යොජනා පනෙත්ථ අයං බො මෙ විජ්ජා අධිගතා තසා මෙ අධිගතවිජ්ජසා අවිජ්ජා විහතා විතට්ඨාති අත්ථො කසමා යසමා විජ්ජා උප්පන්නා; එස නයො ඉතරස්මිමපි පදවයෙ. සථා නනති එත්ථ තනති නිපාතමත්තං. සතිසා අපිප්පවාසෙන අප්පමනසා විරියානාපෙන ආනාපිනො කායෙ ව ජීවිතෙ ව අනපෙක්ඛතාය; පඤ්ඤානසා පෙසිතත්තසාති අත්ථො; ඉදං වුත්තං හොති යථා අප්පමනසා ආනාපිනො පති තත්තසා විහරතො අවිජ්ජා විහරෙද්දාය විජ්ජා උප්පරෙද්දාය තමො විහරෙද්දාය ආලොකො උප්පරෙද්දාය එවමෙව මම අවිජ්ජා විහතා විජ්ජා උප්පන්නා තමො විහතො ආලොකො උප්පන්නො එතසා මෙ පට්ඨානානුසොගසා අනුරූපමෙව එලං ලදබ්බති; අසං ඛො මෙ බ්‍රාහ්මණ පඨමා අභිනිබ්බිදා අහොසි කුසකුට්ඨජාපකසෙසව අණ්ඩකොසමනාති අයං බො මම බ්‍රාහ්මණ පුබ්බනිවායානුසාති සුද්ධිමුඛවුණ්ඩකෙන පුබ්බනිවුත්ථබ්බපටිච්ඡාදකං. අවිජ්ජා කොසං පදුලෙකා පඨමා අභිනිබ්බිදා පඨමා අභිනිබ්බනති⁹ පඨමා අරියා ජාති අහොසි කුසකුට්ඨජාපකසෙසව මුඛවුණ්ඩකෙන වා පාදනබ්බිබාය වා අණ්ඩකොසං පදුලෙකා තමා අණ්ඩකොසමා¹⁰ නික්ඛනති කුසකුට්ඨකායෙ පට්ඨාජනීති. අයං තාව පුබ්බනිවාය කථාය නයො, වුත්තප්පාතසුද්ධිකථාය¹¹ පන විජ්ජාති දිබ්බවක්ඛු සුද්ධිවිජ්ජා;¹² අවිජ්ජාති වුත්තප්පාතපටිච්ඡාදිකා අවිජ්ජා, යථා පන පුබ්බනිවායකථාය පුබ්බනිවායානුසාති සුද්ධිමුඛවුණ්ඩකෙන පුබ්බ

1. යෙව අහොසි s.	5. සුචුත්තමෙව s.	10. අණ්ඩකොසා b, කොස
2. සුචු b s, පිපිතං b. ධම්මං s. 6. තප්පටිච්ඡාදක s,		තො අභිනිබ්බිදා s.
3. අධිගත s.	7. ආලොකොති b s.	11. වුත්තප්පාතකථායං s.
4. යංතාව විනිව්ඡයං යෙනවත්තබ්බං b. යං.		12. සුද්ධි. විජ්ජා s.
තාවවිනිව්ඡයං ත වත්තබ්බං s සබ්බසං.	8. අධිගතාති අයං s.	
යාව විනිව්ඡයං යෙන-ඉති කෙසුචි.	9. නික්ඛනති s.	

8. 2. 2.

දුතියෙ අභිඤ්ඤානාති ඤානා පඤ්ඤානා පාකවා, සන්ධාගාරෙති¹ මහාජනස්ස සන්ධිමනනාගාරෙ² විස්සමනත්ථාය කතෙ අගාරෙ; සා කීර සන්ධාගාරසාලා නගරමජ්ඣෙකි අහොසි වතුසු ථානෙසු සිතානං පඤ්ඤායති වතුති දිසාති ආගතමනුස්සා³ පඨමං තත්ථ විස්සමෙකා⁴ පච්ඡා අතතනො⁵ අතතනො ථාසුකවඨානං ගව්ඨනති, රාජකුලානං රජජනිවචසඤ්ඤාත්ථාය⁶ කතං අගාරනතිපි වදනතිසෙව⁷, තත්ථ භි නිසීදිකා ලිච්ඡිවිරුජනො රජජනිවචං සඤ්ඤානති⁸ කතෙතති විවා රෙතති; සනතිසිතනාති තෙසං නිසීදනත්ථෙඤ්ඤාව පඤ්ඤාතෙතසු මහාරහපච්චත්ථරණෙසු සමුස්සිතසෙතච්ඡතෙතසු ආසනෙසු සනති සිතනා; අනෙකපටිසාසෙන බුද්ධස්ස වණ්ණං භාසනතිති රාජකුලෙ⁹ කිව්වඤ්ඤාව ලොකත්ථවිරියඤ්ඤා විවාරෙකා අනෙකෙහි කාරණෙහි බුද්ධස්ස වණ්ණං භාසනති කථෙතති දිපෙතති; පණ්ඩිතා භි තෙ රජානො සද්ධා පසන්නා සොතාපන්නාපි සකදගාමිනොපි අනාගාමි නොපි අරියසාවකා තෙ සබ්බෙපි ලොකීයජවං ඡිත්ථිකා බුද්ධාදීනං තිණ්ණං රතනානං වණ්ණං භාසනති; තත්ථ තිවිච්ඡා බුද්ධවණ්ණො නාම විරියවණ්ණො සරීරවණ්ණො ගුණවණ්ණොති, තත්ථිමෙ රජානො විරියාය වණ්ණං ආරභිංසු දුක්කරං වත කතං සමමාසමිබ්බිද්ධන කප්පසතසකස්සාධිකාති චතතා රි අසබ්බසානාති දස පාරමිසො දස උපපාරමිසො දස පරමත්ථපාරමිසොති සමතිංස පරමිසො පුරෙතෙතන ඤාතත්ථවිරියං ලොකත්ථවිරියං බුද්ධිවිරියං මත්ථකං පාපෙකා පඤ්ඤා මහාපරිව්වාගෙ පරිවච්ඡනෙතනාති¹⁰ අසිච්ඡකෙහි ජාතකසකෙහි¹¹ බුද්ධවණ්ණං කථෙතනා තුසිතභවනං පාපෙකා ඝප්පිංසු, ධම්මස්ස වණ්ණං භාසනනා පන තෙත භගවතා ධම්මො දෙසිතො නිකායනො පඤ්ඤානිකායා පිටකනො තීණි පිටකානි අඩගතො නව අඩගාති ඛකුතො වතුරසිති ධම්මකඛකුසලස්සානිති කොට්ඨාසවසෙන ධම්ම ගුණං කථංසිංසු, සඛ්ඤ්ඤා වණ්ණං භාසනනා සජ්ඣ ධම්මදෙසනං සුඛා පටිලද්ධිසද්ධා කුලපුත්තා භොගකඛකුඤ්ඤාව ඤාතිපරිවට්ඨඤ්ඤා පභාය සෙතච්ඡතනං ඔපරජ්ජං සෙනාපතිසෙට්ඨිභං භාගාරිකසානනතර දීති අගණිත්වා¹² නිකම්මෙ සජ්ඣ වරසාසනෙ පබ්බජ්ජනති සෙනච්ඡතනං පභාය පබ්බජ්ජනානං හද්දියරුමඤාකප්පිතපුකකුසාති ආදීනං රාජ පබ්බජ්ජානානංසෙව බුද්ධකාලෙ අසීතිසකස්සානි අහෙසුං අනෙකකොට්ඨනං පභාය පබ්බජ්ජානං පන සසකුලපුත්තා සොණ්ණසෙට්ඨිපුත්ත රඨිපාලකුලපුත්තාදීනං පරිවෙජ්ඣෙ නත්ථි එවරුපා ව¹³ එවරුපා ව කුලපුත්තා සජ්ඣනාසනෙ පබ්බජ්ජනති පබ්බජ්ජාසබ්බිපවසෙනෙව¹⁴

1. සන්ධාගාරෙති b.	7. වදනති l.	11. අසිච්ඡකකසකෙහි b. අසිච්ඡ
2. මහාජනස්ස සන්ධාගාරෙ s	මහාජනස්ස b.	ටෙසිති ජාතකසකෙහි s.
3. ආගතාමනුස්සා s.	8. සඤ්ඤානති b.	12. අගණිත්වා b. අගණිත්වා s.
4. විස්සමෙකා s.	9. රාජකුල s.	13. කථෙති l.
5. පච්ඡා s.	10. පරිවච්ඡනෙතනපිති s.	14. වසෙන b s.
6. කිව්වං b s. සඤ්ඤානති s. සඤ්ඤානත්ථාය b.		

සබ්බද්ධාණේ කථසිංසු. සීහො සෙනාපතීති එවංනාමකො සෙනාපතී
අභිපති; වෙසාලියං හි සත්තසහස්සානි සත්තසතානි සත්ත ව රුජා
නො තෙ සබ්බෙපි සන්නිපතිතා සබ්බෙසං මනං ගහෙනා රට්ඨං
විවාසරතුං සමත්ථං එකං විවිනථාති විවිනන්නා සීහං.¹ රුජකුමාරං
දිස්වා අයං සකඛිස්සතීති සන්නිව්ඨානං කතා කස්ස රතතමණිවණ්ණං
කමිලපරිශයානදධං සෙනාපතීජනනං අදංසු, තං සක්ඛාය වුත්තං
සීහො සෙනාපතීති. නිගණ්ඨසාවකොති නිගණ්ඨස්ස² නාථපුත්තස්ස
පච්චසද්දයකො උපට්ඨාසකො, ජමබ්බදීපතලස්ස³ හි තයො ජනා
නිගණ්ඨානං අග්ගුපට්ඨාකා නාලස්සයං උපාලි ගහපති කපිලපුරෙ
වපෙපා සකෙකා වෙසාලියං අයං සීහො සෙනාපතීති. නිසිහෙනා
හොතීති සෙසරුජුනං පරිසාය අනතරන්නරෙ⁴ ආසනානි පඤ්ඤ
පසිංසු සීහස්ස පන මජ්ඣෙකා සානෙති තස්මිං පඤ්ඤතො මහාරහෙ
රුජාසනෙ නිසිහෙනා හොති; නිස්සංඝස්සති නිබ්බිවිභිව්ඡං අදධා
එකංසෙන න හෙනෙ යස්ස වා තස්ස වා අපෙපසකඛස්ස එවං
අනෙකසතෙති කාරණෙති වණ්ණං භාසනති; සෙන නිගණ්ඨසා
නාථපුත්තො⁵ තෙනුපසඛකමිති නිගණ්ඨො කිර නාථපුත්තො සවායං
සීහො කස්සවදෙව සමණස්ස ගොතමස්ස වණ්ණං කථෙන්නස්ස
සුත්තා සමණං තොතමං දස්සනාය උපසඛකමිස්සති මස්සං පරිනාති
හවිස්සතීති විනෙන්නා පරමතරංයෙව සීහං සෙනාපතී. එතදවොච
සෙනාපති ඉමස්මිං ලොකෙ අහං බුද්ධො අහං බුද්ධොති බහු විවරනති⁶
සචෙ තිං කස්සව දස්සනාය උපසංකමිතුකාමො අහොසි මං පුච්ඡ
යාසි අහං තෙ යුත්තව්ඨානං පෙසෙස්සාමි අයුත්තව්ඨානතො නිවා
රෙස්සාමිති,⁷ යො තං කරං අනුස්සරිතා සචෙ මං පෙසෙස්සති ගමස්සාමි
තො චෙ න ගමස්සාමිති විනෙන්නා සෙන නිගණ්ඨො නාථපුත්තො
තෙනුපසඛකමි, අථස්ස වචනං සුත්තා නිගණ්ඨො මහාපබ්බතෙන විස
බ්බවසොනෙන ඔත්ථො යත්ඨස්සාහං.⁸ ගමනං න ඉච්ඡාමි තත්ථෙව
ගතතුකාමො ජාතො භනොගමස්මිති අනත්තමනො සුත්තා පටි
බාහනුපායමස්සකරිස්සාමිති විනෙන්නා සීං සෙන ඩානති ආදිමාහ.
එවං වදනො විවරනං ගොණං දණ්ඩන⁹ පහරනො විස
ජලමානං පදීපං නිබ්බාපෙනො විස සහගං පාතිං¹⁰ නිකතුජ්ජනො
විස ව සීහස්ස උප්පන්නං පිති.¹¹ විනාසෙසි. ගමිසාගිසබ්බාණෙති
ගත්ථොනාදීනං යොජාපතගකුමාලාදිගහණවසෙන පවනො
පයොගො,¹² සො පටිසසස්සමිති යො වුපසනො; දුරියමපි
මොති; දුරියවාරමපි; ඉමසමිඤ්ඤ¹³ වාරෙ වුඤ්ඤ වණ්ණං
භාසනො තුසිතභවනො පට්ඨාය යාව මහාබොධිපලලඛනා

1. සීහ s.

8. අයුත්තං තෙ b s. නිවාරෙයාමිති s.

2. නිගණ්ඨසාවකොතිනිගණ්ඨස්ස s.

9. භතතහරිතං පනනං b s.

3. පරිසාය අනතරන්නෙ s. 7. යත්ථදුරියස්සාහං b.

10. උප්පන්නපිති s. නනපිති, b.

4. නිගණ්ඨො s. නාථපුත්තො b s.

11. පවනොසංයොගො s.

5. බහුවදනති b.

8. ගොණංතුණ්ඩන s. 12. දුරියවාරයමපි ඉමසමිඤ්ඤ s.

දසබලයා හෙට්ඨා පාදතලෙහි උපරි කෙසෙකෙහි පරිවර්තීතා
 චතරිංසමාපුරිසලකකිණ්ඤාපිතිඅනුබ්බාසාමප්පහානං¹ වසෙන
 සරිවණණං. කථංසු, ධම්මයා වණණං. භාසනා ඵකපදෙපි
 ඵකබ්බාසානෙපි අවබලිතං නාම නාමිති සුභවිතවසෙන² ධම්මගුණං.
 කථංසු, සබ්බසා වණණං. භාසනා ඵවරුපං යසසිරිවිහවං. පහාය
 සඤ්ඤාසනෙ පබ්බතා න කොසල්පකතිකා හොනති තෙරසසු
 පන ධුතගුණෙසු පරිපුරකාරිනො³ හුතා සතෙතසු අනුපස්සනාසු
 කමමං. කතෙතති අවධිතිංය ආරමභවිහතතියො චලෙඤ්ඤාතීති
 පටිපදාවසෙන සබ්බගුණෙ කථංසු. තතියවාරෙ පන මුද්ධාය
 වණණං. භාසනා⁴ ඉතිපි යො හගවාති සුභතනනපරියායෙනෙව
 මුද්ධාගුණෙ කථංසු, යවාකතො හගවතා ධම්මොති ආදිනා
 සුභතනනපරියායෙනෙව ධම්මගුණෙ, සුපටිපනො හගවතො
 යාවකසමෙකාති ආදිනා සුභතනනපරියායෙනෙව සබ්බගුණෙ ව⁵
 කථංසු, තතො සිහො විනෙකසි ඉමෙසඤ්ඤි ලිවර්ථි⁶ රුජකුමාරනං.
 තතියදිවසතො පට්ඨාය මුද්ධාමමසබ්බගුණෙ කප්පනානං. මුඛං
 නප්පහොති අද්ධා අනොමගුණසමනාගතො⁷ යො හගවා ඉමං
 දුති උප්පනං⁸ පිති. අවිජ්ඣිතාව අහං අප්ප සමොයමිමුද්ධං
 පසයිස්සාමිති අථස්ස කිං හි මෙ කරස්සනති නිගණ්ඨාති විතකෙතා
 උදපාදි. තත්ථ කිං හි මෙ කප්පසනතිති කිං. නාම මයහං නිගණ්ඨා
 කරස්සනති; අප්පොකිතා වා අනප්පොකිතා වාති ආපුර්වතා වා
 අනාපුර්වතා වා න හි මෙ තෙ ආපුර්වතා යානවාහනසමුපනති.
 න ව⁹ ඉස්සාරියවසෙයං දස්සනති නාපි අනාපුර්වතා හරිස්සනති
 අඵලං ඵතෙයං ආපුර්වතනති අධිප්පායො; මෙසාලිසා නිසාසිති
 යථා හි සිත්තකාලෙ දෙවෙ වට්ඨි උදකං සඤ්ඤානං. නදිං
 ඔතරිතා ථොකමෙව ගතවා තිට්ඨති නප්පවතනති ඵලං සිහස්ස
 පඨමදිවසෙ දසබලං පසයිස්සාමිති උප්පනාය පිතියා නිගණ්ඨන
 පටිබාහිතකාලො, යථා පන දුතියදිවසෙ දෙවෙ වට්ඨි උදකං
 සඤ්ඤානං. නදිං ඔතරිතා ථොකං ගතවා වාලිකපුඤ්ඤං¹⁰ පහරිතා
 අප්පවතනං. හොති ඵලං සිහස්ස දුතියදිවසෙ දසබලං පසයිස්සාමිති
 උප්පනාය පිතියා නිගණ්ඨන පටිබාහිතකාලො, යථා තතියදිවසෙ
 දෙවෙ වට්ඨි උදකං සඤ්ඤානං. නදිං ඔතරිතා පුරුණපණ්ණසුකකි
 දණ්ඨකනලුකවචරදිති පරිකස්ඨිතං වාලිකපුඤ්ඤං¹¹ හිඤ්ඤා
 සමුද්දතිනනමෙව හොති ඵලං සිහො තතියදිවසෙ තිණණං වජ්ඣනං
 ගුණකථං හුතා උප්පනෙත පිතිපාමුජේ අඵලා නිගණ්ඨා නිථිලා
 නිගණ්ඨා කිං මෙ ඉමෙ කරස්සනති ගමස්සාමහං සඤ්ඤාතීතිකතති

1. බ්බාමප්පහා s.

5. ගුණෙ s.

9. සමපනති. s.

2. ව්සසනෙව s.

6. ලිවර්ථි b.

10. වාලිකා b s, පුඤ්ඤ b.

3. පරිපුරකාරිනො s.

7. අනොමගුණෙත සමනාගතො b s.

4. භාසනා b s.

8. උප්පනන s.

11. වාලිකාපුඤ්ඤ b s.

ගමනං අභිනිභරිතා වෙසාලියා නිශ්ශාසි; නිශ්ශාසනො ව¹ චිරස්සාහං
දසබලස්ස සන්තිකං ගතතුක්කාමො ජාතො න ඛො පන මෙ සුත්තං
අඤ්ඤාතකවෙසෙත්² ගතතුන්ති යෙ කෙවි දසබලස්ස සන්තිකං ගතතු
ක්කාමා සබ්බෙ නික්ඛමන්තුති සොසනං කාරොතා පඤ්ච රථසතානි
යොජාපෙතා උත්තමරථෙ සිතො තෙහි වෙව පඤ්චති රථසතෙහි
මහතියා ව පරිසාය පරිවුතො ගකුපුථ්වුණ්ණවාසාදිති භාගාපෙතා³
නිශ්ශාසි, දිවා දිවස්සාති දිවස්සා ව දිවා මජ්ඣන්තිකෙ අභික්කන්ත
මත්තෙ; සෙනි හගවා තෙනුපසඬකමි ආරමං පටිසන්තො
දුරතොව අසිතිඅනුබ්බස්ස නබ්බාමපභාවන්ති සමභාපුරිසලක්ඛණානි
ජබ්බණ්ණසනවුද්ධරසමියො⁴ දිස්වා එවරුපං නාම පුරිසං එවං
ආසන්නෙ වසන්තං එත්තකං කාලං නාදදසං වස්සිතො වතමි
අලාභා වත මෙති චින්නෙතා මහාතිධිං දිස්වා දුලිදදුපුරිසො විස
සඤ්ජානපිතිපාමොජ්ජො යෙන හගවා තෙනුපසඬකමි. ඛමමස්ස වානු
ඛමමං ව්‍යාභණන්තිහි භොතා ගොතමෙන වුත්තකාරණස්ස අනු
කාරණං කථෙත්ති; කාරණවචනො හෙත්ථ ධම්මසද්දෙ “තෙතුමති
ඤ්ඤං ධම්මපටිසමිද්”ති ආදිසු විස. කාරණන්ති වෙත්ථ තථා
පවත්තස්ස සදදස්ස අත්ථො අධිපෙපතො තස්ස පවන්තිතෙතුභාවතො
අත්ථපසුත්තො හි සදදපසයොගො අනුකාරණන්ති එසො එව
පරෙති තථා වුච්චමානො, සහඛමමිකො වාදනුවාදෙති පරෙති
වුත්තකාරණෙහි සකාරණො. සුඤ්ඤා තුමාකං වාදෙ වා තත්තො
පරං තස්ස අනුවාදෙ වා කොචි අපමත්තකොපි විඤ්ඤති ගරහි
තබ්බං ථානං කාරණං න ආගච්ඡති, ඉදං වුත්තං භොති කිං සබ්බා
කාරෙනපි තව වාදෙ භාරයාං කාරණං නත්ති. අනාබ්භක්ඛාතු
ක්කාමාති න අභුතෙන වත්තුක්කාමා; අත්ථි සිහ පටිසංයොති ආදිනං
අත්ථො වෙරඤ්ඤකණ්ඩ ආගතනායෙනෙව වෙදිතබ්බො.⁵ පරමෙත
අස්සාසෙතාති වතුමග්ගවතුඵලසබ්බානෙන උත්තමෙන අස්සාසෙන;
අස්සාසාස ඛමමං දදසෙමති අස්සාසනත්ථාය සත්ථිකනත්ථාය⁶ ධම්මං
දෙසෙමි; ඉති හගවා අට්ඨකවෙසෙති සිහස්ස සෙනාපතිස්ස ධම්මං
දෙසෙසි. අනුච්චිවකාරන්ති අනුච්චිදිවා චින්නෙතා තුලසිඤ්ඤා
කාතබ්බං⁷ කරෙහිති වුත්තං භොති; ඤාපු භොතිති සුඤ්ඤෙ භොති;
තුමාදිසමිං හි මං දිස්වා මං සරණං ගච්ඡන්තෙ නිගණ්ඨං දිස්වා
නිගණ්ඨං සරණං ගච්ඡන්තෙ කිං අයං සිතො දිට්ඨිදිට්ඨමෙව සරණං
ගච්ඡතිති ගරහා උපපත්ති තස්මා අනුච්චිවකාරෙ තුමාදිසානං
සාමුච්ඡි දස්සෙති; පමාකං පටිසරෙස්සන්ති තෙ කීර එවරුපං සාවකං
ලභිතා අසුකො නාම රුජා වා රුජමභාමත්තො වා සෙට්ඨි වා
අමාකං සරණං ගතො සාවකො ජාතොති පමාකං උක්ඛිපිතා
නගරෙ භොසෙන්නා ආභිණ්ඩන්ති කස්මා එවං නො මහත්තභාවො

1. ව. s. 4. සමානතං ඝනවුච්චරසමියො b. ජබ්බණ්ණං ව සන
2. අඤ්ඤාතකවණ්ණනා b s. 5. යෙනහගවා තෙනුපසඬකමි b s. [රසමියො s.
3. ගපෙතා. b s. 6. උපභමනනත්ථාය s. 7. තුලසිඤ්ඤා කතබ්බං b s.

ආවිහවිසානිති ව¹ සමෙ පනස්ස කිමහ. එතෙසං² සරණං ගතොති විපපටිසාගේ උපපජ්ජයා තමපි සො³ එතෙසං මෙ සරණගතභාවං බහු ජානනාති දුක්ඛං ඉදුනි පටිනිවත්තිතුනති විනොදෙත්වා න පටික්කමිස්සනිති තෙනාහ පටාකං පරිතරෙය්‍යනති; ඔසානභුක්තනති පටිසත්තඋදපානො විශ සිතං; ඤාලනති තව නිවෙසනං; දුක්ඛං මසෙඤ්ඤාසායීති සුඛෙ දසපි විසතිමපි සට්ඨිමපි ජනෙ⁴ ආගතෙ දිස්වා නත්ථි අවඤා දෙසි ඉදුනි මං සරණං ගතකාරණමනෙතනෙව මා ඉමෙසං දෙයාධමමං උපවජ්ඣදි සමපන්නානං හි දුක්ඛමෙවංති ඔවදති. සුත්තං මෙත්තං භගොනති කුතො සුත්තං⁵ නිගණ්ණානං සනතිකා⁶ ගෙ කිර කුලසිරෙසු එවං පකාසෙතති මයං යස්ස කස්සපි සමපන්නස්ස දුක්ඛනති වදාම සමණො පන ගොතමො මයහමෙව දුතං දුක්ඛං නාසෙඤ්ඤං දුතං දුක්ඛං මයහමෙව සාවකානං දුක්ඛං නාසෙඤ්ඤං සාවකානං දුක්ඛං මයහමෙව දින්නං මහජ්ඣලං නාසෙඤ්ඤං දින්නං මහජ්ඣලං මයහමෙව සාවකානං දින්නං මහජ්ඣලං නාසෙඤ්ඤං සාවකානං දින්නං මහජ්ඣලනති එවං වදනිති තං සකාය සුත්තං මෙතනති ආහ. ආනුසුබ්බිකාමනති⁷ දුතානන්තරං සිලං සිලානන්තරං සග්ගං සග්ගානන්තරං මග්ගනති එවං අනුපටිපාටිකර්ථං⁸ තත්ථ දුක්ඛාමනති ඉදං දුතං නාම සුඛානං නිදුතං සමපන්නානං මුලං භොගානං පතිට්ඨා විසමගතස්ස තාණං ලෙණං ගති පරයනං ඉහලොකපරලොකෙසු දුතාදිස්වා අවස්සයො පතිට්ඨා ආරමමණං තාණං ලෙණං ගති පරයනං නත්ථි ඉදං හි අවස්සයවේදින රතනමය සිභාසනාදිසං පතිට්ඨානවේදින මහාපථවිසදිසං ආරමමණවේදින ආලමභනරජ්ජුසදිසං ඉදං හි දුක්ඛනිත්ථරණවේදින නාමා අස්සාස නවේදින සංඛාතමුග්ගේ භයපරිත්තාණවේදින සුසංඛිතං⁹ නගරං මචෙජ්ජරමලාදිති අනුපලිත්තවේදින පදුමං තෙසං නිදදුගනවේදින අග්ගි දුරසදවේදින ආසිවිසො¹⁰ අසන්නසනවේදින සිංහො බල වන්නවේදින හත්ථි අභිමඛලසමමනවේදින සෙනවසහො බෙමන්න භූමිං සමපාපනවේදින වලාහො අස්සරජා, දුතං නාමෙතං මයා ගතමගොනා මසෙඤ්ඤා වංසො මයා දස පාරමිසො පුරෙන්නෙන වෙලාමමහායසෙඤ්ඤා මහාගොවිඤ්ඤාමහායසෙඤ්ඤා මහාසුදස්සනමහා යසෙඤ්ඤා වෙස්සන්තරමහායසෙඤ්ඤාති අනෙක¹¹ මහායසෙඤ්ඤා පවත්තිතා, සසභුතෙන ජලිතෙ අග්ගිකඛිනෙ අත්තානං නියානෙනෙන්නන¹² සමපන්නයාවකානං විත්තං ගතිතං දුතං හි ලොකෙ සංකායමපන්නං දෙති මාරසමපන්නං බ්‍රහමසමපන්නං චක්කවත්තිසමපන්නං සාවක පාරමිඤ්ඤං පමෙවකබොධිඤ්ඤං අභිසමොධිඤ්ඤං දෙතිති එව මාදිනා දුතාගුණපටිසංසුත්තකර්ථං; යස්මා පන දුතං දදන්නො සිලං

1. සිති b. 5. සු. නති b s. 7 අනුපුබ්බ b. අනුපුබ්බකර්ථනති s.

2. එතෙ s. 6. සනතිසාගි s. 8. අනුපටිපාටියා කර්ථං s. 10. ආසිවිසො b s.

3. උපපජ්ජයානං සිනො s. 9. සුසංඛිත b s. 11. අනෙකෙ s.

4. විසතිපිජනෙ s. විසතිපිසට්ඨිපිජනෙ b. 12. නියානෙදන්නෙන b s.

සමාද්‍යං. සනෙකානි තසමා තදනනතරං සිලකථං කථෙසි,¹ සිලං නාමෙන අවස්සයො පභිට්ඨා ආරමමණං තාණං ලෙණං ගති පරායනං, සිලං නාමෙන මම වංසො අහං සබ්බපාලනාගරාජකාලෙ භූරිදත්තනාගරාජකාලෙ වමෙපය්‍යනාගරාජකාලෙ සිලවරාජකාලෙ මාතුපොසකගඤ්චරාජකාලෙ ඡද්දනගඤ්චරාජකාලෙති අනනෙතසු අත්තභාවෙසු සිලං පරිපුරෙසිං. ඉධිලොකපරලොකසමපතීනං හි සිලසද්ධියො අවස්සයො පභිට්ඨා ආරමමණං තාණං ලෙණං ගති පරායනං නඤ්ච සිලාලඛිකාරසද්ධියො අලඛිකාරො නඤ්ච සිලපුප්ඵි සද්ධිං පුප්ඵං නඤ්ච සිලගණිසද්ධියො ගණියා නඤ්ච සිලාලඛිකාරෙන හි අලඛිකං සිලගණිසුත්‍රිත්තං සද්දෙවසෙකා²පි ලොකො ඔලොකෙනෙතො තිත්තිං ත ගච්ඡතිති එවමාදි සිලගුණපටිසංයුත්තකථං; ඉදං පන සිලං නිස්සාය අයං සග්ගො ලඛ්ඨතීති දස්සෙතුං සිලානනතරං සග්ග කථං කථෙසි, සග්ගකථානති අයං ගග්ගො නාම ඉට්ඨො කනෙතො මනාපො තථා³ නිවමෙස්ස කිලා නිවමං සමපතියො ලඛ්ඨතීති මාතුමහාරාජකා දෙවා නවුත්තිවස්සසතසග්ගානි දිබ්බසුඛං දිබ්බ සමපතීනං අනුභවතී, තාවතීංසා තිස්සො ච වස්සකොට්ඨියො සට්ඨි වා⁴ වස්සසතසග්ගානිති එවමාදි සග්ගගුණපටිසංයුත්තකථං; සග්ග සමපතීනං කථස්සනානං හි මුද්ධානං මුඛං නපපගොති මුත්තමපි වෙතං. “අනෙකපරිසායෙනපි ඛො අහං හිකඛිවෙ සග්ගකථං කථෙස්‍ය”තීති ආදී. එවං සග්ගකථාය පලොභෙත්වා පන ගඤ්ච අලංකරිත්වා තස්සා⁵ සොණං ඡිඤ්ඤෙනා විස අයමපි සග්ගො අනිවෙවා අට්ඨුවො⁶ න එස්ස ඡිඤ්ඤාගො කත්තබ්බොති⁷ දස්සනස්ස අපසස්සාද්‍ය නාමා ඔහුදුකඛා ඔහුපායාසා ආදීනවො එස්ස හිසෙසාති ආදීනා නයෙත කාමානං ආදීනවං ඔකාරං සබ්බිලෙසං කථෙසි, තස්ස ආදීනවොති දෙසො: ඔබ්බාගේති අවකාරො ලාමකභාවො; සංකිලෙසොති තෙහි සත්තානං සබ්බිලිස්සනා;⁸ යථාහ “සබ්බිලිස්සනති⁹ වත භො සත්තා”ති. එවං කාමාදීනවෙන තජ්ජත්වා නෙකබ්බමෙම ආනිසංසං පකාසෙසි; කලලවිත්තනති අරොගවිත්තං; සාමුක්කංසිකාති¹⁰ අත්තනායෙව උද්ධරිත්වා ගතිතා සයමුද්දස්සෙත්ත දිට්ඨා අසාධාරණා අසෙද්දසනති අත්තො; කා පන සාති අරියසම්මදෙසනා තෙනෙවාහ දුක්ඛං සමුදයං නිරොධං මග්ගනති. ඡිරජං චිත්තමුලනති රාගරජාදීනං අභාවා චිරජං රාගමලාදීනං විගතත්තා විතමලං; ඔමමමකමුත්තති ඉධි සොතාපතතිමග්ගො අධිපප්පනො; තස්සුප්පනති¹¹ ආකාරදස්සනස්සං යං කිස්සාමි සමුදයධම්මං සබ්බිත්තං නිරොධධම්මොති ආහ. තං හි නිරොධං ආරමමණං කත්වා කිව්වවසෙන එව සම්මසම්බානං පටිපදං පටිපජ්ජති,¹² දිට්ඨො අරියසම්මධමො එතෙනාති දිට්ඨධම්මො;

1. කථෙසි, සිලකථානති b s. 5. අට්ඨුවො s. 9. කාති සාමං උක්කංසිකා b s.
 2. මනාපො b s. 6. කාකෙබ්බොති b. 10. තස්ස උප්පනති b s.
 3. සට්ඨිව b s. 7. සංසාරෙ b s. සංකිලිස්සනං s. කිලිස්සනං b. (ජජති b s.)
 4. ගඤ්ච ස b. 8. කිලිස්සනති b. 11. එව සබ්බසම්බානං b. පටිවිජ්ජිත්තං උප්ප

එසනගො සෙසෙසුපි.¹ තිණණා විවිකිවත්, විගතා කථංකථා අසානි
තිණණවිවිකිවත්, විගතකථංකථා;² විසාරජං.³ පසොනාති
වෙසාරජපසොනා සත්ථසාසනෙ⁴ පරො පට්ටයො න පරං
සද්ධාය එත් පට්ඨනනිති⁵ අපරපට්ටයො, පට්ඨනමංසනි
පකතිසා පට්ඨනං⁶ කප්පිසමංයං මුලං ගහොතා අනතරාපණෙ
පරියෙසාතිති අධිප්පායො. සමබ්බලා නිගණ්ඨාති⁷ පඤ්චසත්තමතො
නිගණ්ඨා,⁸ ඵලං.⁹ පසුනති ඵලං මහාසරිං ගොකණ්ණමතිසසුකර
සබ්බානං¹⁰ පසුං; උද්දිසාකට්ඨනි¹¹ අනානං උද්දිසිතා කතං මාරිතනි
අත්ථා; පට්ටව කමමනති සවායං ඵං.¹² මංසං පට්ටව නං පාණවධි
කමමං ඵුසති නං හි අකුසලං උපසිඨං දයකස්ස උපසිඨං පට්ඨානසක්ඛ
ගොතිති තෙසං.¹³ ලද්ධි; අපරො නගො, පට්ටව කමමනති අනානං
පට්ටව කතං; අථවා පට්ටව කමමනති නිමිත්තකමමෙසං අධිවචනං
තං.¹⁴ පට්ටව කමමං එත් අත්ථිති මංසමපි පට්ටව කමමනති වුත්තං;
උපකණ්ණකෙති කණ්ණමුලෙ; අලනති පට්ටකෙට්ටවනං.¹⁵ කිං
ඉමිනාති අත්ථා. න ච පනෙතෙති එතෙ අයසමනො දිසරහනං
අවණ්ණකාමා හුතා අවණ්ණං භාසනාපි අඤ්ඤාපිකිනනා න
ජිරනති¹⁶ අඤ්ඤානස්ස අනතං න ගව්ජනතිති අත්ථා; අථවා
ලජ්ජනත්ථෙ¹⁷ ඉදං ජිරනතිති¹⁸ පදං දුට්ඨබ්බං න ලජ්ජනතිති අත්ථා.

8. 2. 3.

තතිගෙ අමෙහිති ගුණධෙහති; නස්සං දිසාසං ජාතො හොතිති
නස්සා සිඤ්ඤාදි¹ තීරදිසායං ජාතො හොති අඤ්ඤාපි හද්වා අස්සා
ජාතිසා නත්ථෙට්ඨජායනති; අලං වා සුකම්චාති තිණං;² න අඤ්ඤා³
අස්සෙ උබ්බෙජනාති අඤ්ඤා අස්සෙ න⁴ උබ්බෙජති න පහරති න
ඛසති⁵ න කලහං කරොති; සාපේසානිති සඨභාවො;⁶ කුටෙසා
නිති කුටභාවො;⁷ ජිමෙහසානිති ජිමහභාවො;⁸ චමෙහසානිති
චමහභාවො; ඉට්ටස්ස චතුතිපි පදෙති අසිකිත්තභාවො⁹ කපිතො.
චාතිති චිතනභාවො¹⁰ දිනෙභාවාද පතිකරො;¹¹ සාව ජිවිතමරණපටි
සාදනාති යාව ජිවිතස්ස¹² මරණෙන පරිඥාසානා;¹³ සකකම්චං පටි
භුඤ්ජතිති අමතං පිය පට්ටවෙකිති¹⁴ පරිභුඤ්ජති; සුචිසථාමෙනාති
ආදිසු ඤ්ඤාථාමාදයො¹⁵ කපිතා; සත්ථානනති¹⁶ මසකනනං.

1. සෙසපදෙසුපි s.	13. අධිවචනං s.	23. භාවා s.	23. භාවො s.
2. තිණණවිවිකිවත්, අනෙකානි තිණණවිවිකිවත්, විගතා කථංකථා අසානි විගත			
3. වෙසාරජං s.	14. වචනංගතං b s.	24. විගතසභාවො b s.	[කථං සථො s.
4. තත් සත්ථසාසනෙ තස්ස b.	නාස්ස s.	25. දප්පතිකාරො b.	පටිකාරො s.
5. වචනනිති b s.	අපරපට්ටයො b.	26. ජිවිතසක්ඛව b s.	27. පරිසාදනා s.
6. පට්ඨන s.	15. න ජිරද්ධනි b.	28. සො සාමෙඤ්ඤාට්ට b s.	
7. නිගණ්ඨාති s.	16. ලජ්ජනපට්ඨන s.	29. ස්වාමෙහාති b.	ස්වාමා b.
8. ඵලං b s.	17. තස්ස s.	සිඤ්ඤා b s.	නදි b.
9. මහිංස b.	18. අලං සුක්ඛං වාති අලංගිණං වා සුක්ඛගිණං වා s.		[දසෙසි s.
10. කතනති b s.	19. න ච අඤ්ඤා s.	නාඤ්ඤා b.	
11. සවායං නං b.	20. න අඤ්ඤා අස්ස s.	30. සංග්ගානනති b s.	මහකක
12. නෙසං b s.	21. නඛංසති b.	න සහති s.	නං (පට්ටපසක්ඛ) b.

8. 2. 4.

වතුණේ පෙහිති වුනෙතාහි ගව්නාහි වුනෙතා; පිටහිනො රථං පටිවනෙතාහි¹ බකවිහිනො² යුගං උඛ්ඛවිනා³ පව්ජමහානෙත රථං පවටෙවනො⁴ ඔසකතා; පච්ඡාලං විපති⁵ කුඛිරං හනාති⁶ වෙ පව්ජමපාදෙ උකඛිපිතා තෙති පහරිතා රථකුඛිරං හිතුති; නිදණ්ඩං⁷ හඤ්ඤාති රථස්ස පුරතො තයො දණ්ඩකා හොනති තෙ හඤ්ඤාති; රජිසාස ඤජිං උග්ගජ්ජිකාති සිසං නාමොතා යුගං⁸ තුමියං පාතොතා සච්ඡිනා රජිසං පහරිතා; අපේකාමදදාති විති පුරිමපාදෙති ඊසං මදදනොති වධිති; උඛ්ඛමුමං රථං කණේති විති ථලං වා කණ්ටකධානං වා⁹ රථං ආරොපෙති; අනාදිසිකාති අමනසි කතා අගණිතා; මුඛාධානනාති මුඛථපනතාය¹⁰ දිනනං අයසඛිලිකං; බිලව්ඛාසිති වතනාගෙ පාදෙ ථමෙත විස නිවලං ධපෙතා¹¹ ති වධිති; ඉමසමිං සුත්තෙත වට්ටමෙව කපිතං.

8. 2. 5.

පඤ්චමෙ අසජ්ඣාසමලාති උග්ගතිතමනනානං අසජ්ඣාසකරණං මලං නාම හොති; අනුඛානමලා සගති¹² උඛ්ඛානවිරයාභාවො සරතං¹³ මලං නාම; වණ්ණස්සාති සරීරවණ්ණස්ස; රකඛනොති සං කිඤ්ඤි සත්තකං¹⁴ රකඛනත්තස්ස; අච්ඡා පරමං මලනාති තනො සෙසාකුසලධමමමලතො¹⁵ අවධිසු ධානෙසු අඤ්ඤාණනා¹⁶ වට්ටමුල සඛිකාතමලනා¹⁷ අච්ඡා පරමං මලං තනො හි මලතරං නාම නච්චි; ඉමසමිං සුත්තෙත වට්ටමෙව කපිතං.

8. 2. 6.

ජවෙධි දුතෙසානාති දුතකමමං; ගහතුමරහනීති තං දුතෙසා සඛිකාතං සාසනං ධාරෙතා හරිතුං අරහති; සොනාති යස්ස¹⁸ සාසනං දෙති තස්ස සොනා; ඤාමෙතාති තං උග්ගණිතා¹⁹ ඉදං නාම තුලෙනති වුත්තනාති පටිසාවෙතා; උග්ගතෙතාති සුග්ගතිතා;²⁰ ධාරෙතාති සුධාරිතං කතා ධාරෙතා; විඤ්ඤානාති අනානාත්තස්ස²¹ අත්ථං ජානිතා; විඤ්ඤාපෙතාති පරං විජානාපෙතා; සභිකාසභිකාසාති ඉදං සභිකං ඉදං අසභිකනාති ථවං සභිකාසභිකාසා

1. බකවිහිනො b s යුගං s. 10. ථපෙතො බිලව්ඛානෙන b. බිලව්ඛාන සදිසෙක
2. උපපිළිතා b. උපපිළිතා s. 11. අනුඛානමලාති b. [ධානන s.]
3. පව්ජමදිසාභානෙන s. රථං පව්ජනනෙන b s. 16. සඛිකාතමලකිකාර b.
4. පච්ඡාලං විපති s. 12. සරිතං b. සඛිකාතාබ්ගලකිකාර s.
5. හනාති a. 13. අත්තනො සත්තකං b s. 17. සොනාතිසොතං අසෙ b.
6. නිදණ්ඩං b. 14. සෙසා අකුසල b. 18. උග්ගතෙතාති සුග්ග
7. යුගං s. 15. අඤ්ඤාණනා b s. හිතා b. සුග්ගතිතං කතා
8. බලං වා t s. කණ්ටකධානං වා s. ගණ්ඤාධානං වා b. [උග්ගතෙතා s.]
9. මුඛාදාන නති මුඛථපනතාය b. 19. අත්තනා තසෙ b.

කුසලො උපගතාසු¹ ඡේතො සාසනං ආරෙවෙනො සතිතං² සලලංකිතා ආරෙවෙති; න වෙධනී න ජමනී;³ අසඤ්ඤානි⁴ විගතසංඝයං; සුච්ඡේතානි පඤ්ඤායාසං⁵ පුච්ඡන්තො.

8. 2. 7.

සත්තමෙ භේතණ්ණනාති රුදිතෙන; ආභාසෙනාති නිවාසන පාරුපතාදි⁶ විධානෙන; චනාහබ්බෙනාති වනතො හඤ්ඤා ආග වෙන පුච්ඡිලාදිනා⁷ පණ්ණාකාරෙන. අව්ඨමේපි එසෙව නයො.

8. 2. 9.

නවමෙ සභාග්දෙති එවං නාමකො; අසුඤ්ඤෙති අසුරපෙට්ඨකො; අසුරෙසු ති වෙපවිතනි රුහු පභාග්දෙති ඉමෙ තයො ඡෙට්ඨකා; සෙනා හගවා නෙත්තපසඛිකමිති දසබලස්ස අභිසම්මුද්ධිවසනො පට්ඨාය අජ්ජ ගම්ඤ්ඤාමි සෙව ගම්ඤ්ඤාමිති එකාදස වස්සානි අතික්කමිතා වාදසමෙ වස්සෙ සත්ථි⁸ වෙරඤ්ජායං වසනකාලෙ සමාසම්මුද්ධස්ස සන්තිකං ගම්ඤ්ඤාමිති චිත්තං උපපාදෙතා මම අජ්ජ සෙවති වාදස වස්සානි ජාතානි හඤ්ඤං ඉදුනෙව ගච්ඡාමිති තඛිකණ්⁹ සෙව අසුරගණ්පරිවුතො අසුරහවනා නික්කමිතා දිවා දිවස්ස¹⁰ යෙන හගවා නෙත්තපසඛිකමි; එකමනං අට්ඨාසිති යො කීර තථාගතං පඤ්ඤං පුච්ඡිතා එව බමමං.¹¹ සුඤ්ඤාමිති ආගතො තථාගතස්ස පන දිට්ඨිකාලතො පට්ඨාය මුද්ධිගාරවෙන පුච්ඡිතුං අසකකානොතො¹² පි¹³ සත්ථාරං වඤ්ඤා එකමනං අට්ඨාසි; තතො සත්ථා විනොසි අයං පභාග්දෙ මසි අකපේනෙන පඨමතරං කපේතුං න සක්ඛිස්සති විඤ්ඤ වසිට්ඨානෙසෙව නං තථාසමුට්ඨාපනත්ථං¹⁴ එකං පඤ්ඤං පුච්ඡස්සා මිති අථ නං පුච්ඡන්තො අපි සන¹⁵ සභාග්දති ආදිමාස. තත්ථ අභිරමනනීති රතීං විඤ්ඤති අනුක්කණ්ණමානා වසන්තිති අයො; යො පරිවිඤ්ඤවිධානෙසෙව මං හගවා පුච්ඡතිති අත්තමනො හුතා අභිරමනති හනෙති ආස. අනුසුඛිකිනෙනාති ආදිති සඛානි අනු පටිපාටියා නිත්තභාවස්ස වෙවචනානි, න ආසනානෙතෙව සපාතොති න ජිත්තකවමසායොසෙතා විය ආදිතොව පපාතො යො හි කීර කුලතො¹⁶ පට්ඨාය එකඛතුලවඛතුලවිදඤ්ඤිතන¹⁷ උසගඅසිභාමුත ගාමුතඅසිභොජනාදි¹⁸ වයෙන ගමිතරො හුතා ගච්ඡන්තො සිනෙරු පාදමුලෙ චතුරාසිතියොජනසහස්සගමිතරො හුතා සිතොති දසෙසති, සිකධමෙමානි සිතසහාමො පතිට්ඨිතසහාමො¹⁹ කුණ්ටපෙනාති යෙන

1. උපගතාසුපගතෙසු s.	9. තං ඛණං b s.	15. සොති තීරතො b.
2. නොතා පතිතමත්ථං b.	10. දිවා දිවසස්ස s.	කීරපපදෙසතො s.
3. න ඛිකාධනී b s. න වධනී b. න වෙධනී s. න ජමනී b s.		
4. අසඤ්ඤානි නිසසඤ්ඤා b s.	11. එවං බමමනං s.	16. රත්තන s. රත්ත
5. නොති කථනානි පඤ්ඤායාසං s.	12. නොතා අපි b.	සට්ඨිඋසහ b.
6. පාරුපතාදිනා b s.	13. සමුට්ඨානත්ථං s.	17. අබ්බිසොජන
7. ආගතෙන පුච්ඡිලාදි b. ආභතවන පුච්ඡිලාදිනා s.		යොජනාදි s.
8. සත්ථි b s.	14. අපිසු පන b.	18. සිතසහාමො b.

කෙනෙහි හත්තිඅසාදිතං කලෙබරෙන;¹ එලං උසාදෙතීති²
 හත්තෙන ගගෙනා විස විවිපතාගරෙනෙව එලං විපති. ගඬිනා සමුනාති
 ඉඬ සිතා ඉමාසං නදිතං උපපත්තිකථං කථෙතුං වට්ටති. අයං තාව
 ජලද්විපො දසසතසායොජනපරිමාණො තත්ථ චතුසතසායොජන
 පරිමාණො පදෙසො උදෙකෙන අපේක්ඛාත්ථෙවො මහාසමුදෙසුති සබ්බං
 ගතො තිසතසායොජනපාමාණෙ මනුස්සා වසනති තිසතසායොජ
 නපාමාණෙ³ භිව්වා පඨිට්ඨිතො උඤ්ඤබෙන පඤ්ඤයොජනසතිකො
 චතුරාසීතිකුටසතසායොජනමණ්ඩනො⁴ සමනතතො සඤ්ඤාපඤ්ඤසත
 නදිවිවිතො⁵ යත්ථ ආයාමවිත්ථාගරෙන⁶ ගමිතරතො ච පණ්ණාස
 පණ්ණාසයොජනා දිය ධ්වයොජනසතපරිමණ්ඩලා අනොතතතදහො
 කණ්ණමුණ්ඩදහො⁷ රථකාරදහො ඡද්දනතදහො කුණාලදහො
 මන්දකිනිදහො⁸ සිතපපාතදහොති සතත මහාසරං පඨිට්ඨගතති⁹
 තෙසු අනොතතො සුදස්සනකුටං විතතකුටං කාලකුටං ගකුමාදන
 කුටං කෙලාසකුටනති ඉමෙහි පඤ්ඤති පබ්බතෙති පරිකිත්තො, තත්ථ
 සුදස්සනකුටං සොවණ්ණමයං විසොජනසතුඤ්ඤං අනොතවකං
 කාකමුඛසණ්ඨානං තමෙව සරං පටිච්ඡාදෙනා සිතං¹⁰ විතතකුටං
 සබ්බරතනමයං කාලකුටං අඤ්ඤනමයං ගකුමාදනකුටං සානුමයං¹¹
 අභ්‍යන්තරෙ මුග්ගවණ්ණං මුලගණ්ණා සාරගණ්ණා ථෙගුගණ්ණා¹²
 තවගණ්ණා පපටිකාගණ්ණා¹³ පතතගණ්ණා පුප්ඵගණ්ණා ඵලගණ්ණා
 බකුගණ්ණා¹⁴ ඉමෙහි¹⁵ ගණ්ණි උස්සන්තං නානපපකාරමසධ
 සඤ්ඤන්තං¹⁶ කාලපකඨඋපපාසථදිවසෙ ආදිතතමිව අභිසාරං ජලන්තං
 තිට්ඨති, කෙලාසකුටං රජතමයං සබ්බාති සුදස්සනෙන සමානුඤ්ඤ
 සණ්ඨානාති තමෙව සරං පටිච්ඡාදෙනා සිතාති, සබ්බාති¹⁷ දෙව නාගානු
 භාවෙන වස්සනති,¹⁸ නදියො වෙනෙසු¹⁹ සඤ්ඤති, තං සබ්බමපි
 උදකං අනොතතතමෙව පටිසති, චද්දිමසුරියා දකිණෙන වා
 උත්තරෙන වා ගච්ඡන්තා පබ්බතන්තරෙන²⁰ තත්ථ මහාසං කරොනති,
 උජ්ජං ගච්ඡන්තා න කරොනති, තෙනෙවස්ස අනොතතතොති සබ්බා
 උදපාදි, තත්ථ මනොහරපදසිලාති²¹ නිමමිත්තකච්ඡපාති ඵලික
 සද්ධතිමිමලොදකාති²² නානාතතිත්ථාති සුපටිසන්නාති හොනති
 සෙසු බුද්ධා බිණ්ණවා ච පථෙවකබුද්ධා ච ඉද්ධිමන්නා ච ඉගයො
 නාගායනති දෙවසකිකාදසො ච නාගායනති කිලනති,²³ තසෙව²⁴

1. කලෙබරෙන b s.	12. පෙගුගණ්ණා පතතගණ්ණා s.
2. උසාදෙතීති b.	13. පපටිකාගණ්ණා රසගණ්ණා b s, පතතගණ්ණා b.
3. පපමාණ්ඨානෙ s.	14. ගකුමාදන b, l.
4. පටිමණ්ණිතො b s.	22. පටිකාසද්ධාති
5. සඤ්ඤානාති පඤ්ඤමහානදිති විවිතො s.	23. දයො උසාන
6. ව b s.	24. තත්ථ s, හසෙ b.
7. කණ්ණ මුණ්ඩදහො s.	
8. මන්දකිනිදහො b s.	
9. පඨිට්ඨිතා s.	
10. භා නිට්ඨති b.	
11. සානුමයං s.	
12. පෙගුගණ්ණා පතතගණ්ණා s.	
13. පපටිකාගණ්ණා රසගණ්ණා b s, පතතගණ්ණා b.	
14. ගකුමාදන b, l.	
15. ඉමෙහි දසති b s.	
16. නානාපපකාර මසධසඤ්ඤන්තං b. [කිලං කිලනති, l.	
17. කානිසබ්බාති b s.	
18. දෙව නාගායනෙව නාගායනාසෙවන b s.	
19. වෙනෙසු s.	
20. නතරෙන ගච්ඡති b s.	
21. පදරසිලාති s.	
22. පටිකාසද්ධාති b s.	
23. දයො උසාන	
24. තත්ථ s, හසෙ b.	

වතුසු පසෙසු සිහමුව. හඬිමුව. අසුමුව. උසහමුවනති වතනාරි
මුවනි හොනති යෙහි වතසො නදියො සඤ්ඤාති, සිහමුවෙන¹
නිකඛනනදිතිර² සිහා බහුතර හොනති, හඬිමුවදිහි හඬිඅසු
උසහා³ පුරප්පිමදිසතො නිකඛනනදි අනොතතනං නිකඛනනු.
පදකඛිණං කඛා ඉතර නියො නදියො අනුපගමෙ පාවිනතිමවනෙන
නෙව මනුසුපථං අගනඛා⁴ මහාසමුද්ධං පවිසති, පව්ප්පිමදිසතො ව
උතතරදිසතො ව නිකඛනනදියොපි තථෙව පදකඛිණං කඛා
පව්ප්පිමවනෙනන⁵ උතතරගිමවනෙනන⁵ ම මනුසුපථං අගනඛා⁶
මහාසමුද්ධං පවිසති, දකඛිණමුවතො නිකඛනනදි⁷ පන තං
නිකඛනනු, පදකඛිණං කඛා උතතරෙන උජ්ඣං පාසාණපිට්ඨෙනෙව
සට්ඨියොජනාති ගනඛා පඛිතං පහරිතා උට්ඨාය⁸ පරිකෙහිපෙන
තිහාමුතප්පමාණා උදකධාර හුඛා ආකාසෙන සට්ඨියොජනාති
ගනඛා තියගගලො නාම පාසාණෙ පතිතා පාසාණො උදකධාර⁹
වෙගෙන හිනො තත් පඤ්ඤාසයොජනප්පමාණා තියගලො නාම
මහාපොකඛරණී ජාකා පොකඛරණියා කුලං හිඤ්ඤා පාසාණං පවිසිතා
සට්ඨියොජනාති ගතා තතො සනපඨිවං හිඤ්ඤා උමමගෙන¹⁰
සට්ඨියොජනාති ගනඛා විඤ්ඤං නාම¹¹ තිරව්ජනපඛිතං පහරිතා
ගත්තලෙ පඤ්ඤාමුලිසදියා පඤ්ඤාධාර හුඛා පවතනති, යා නිකඛනනු.
අනොතතනං පදකඛිණං කඛා ගතව්ධානෙ ආවතනගඛාති වුවවති,
උජ්ඣං පාසාණපිට්ඨෙන සට්ඨියොජනාති ගතව්ධානං¹² කණ්ණ
ගඛාති¹³ ආකාසෙන සට්ඨියොජනාති ගතව්ධානෙ ආකාසගඛාති¹⁴
තියගලපාසාණෙ පඤ්ඤාසයොජනොකාසෙ සිතා තියගල
පොකඛරණීති¹⁵ කුලං හිඤ්ඤා පාසාණං පවිසිතා ගතව්ධානෙ¹⁶
බහලගඛාති උමමගෙන¹⁷ සට්ඨියොජනාති ගතව්ධානෙ උමමගෙන¹⁸
ගඛාති විඤ්ඤං¹⁹ නාම තිරව්ජනපඛිතං පහරිතා පඤ්ඤාධාර
හුඛා ගතව්ධානෙ²⁰ පන ගඛා සමුනා අවරවති සරභු මනිති පඤ්ඤා
සඛිං²¹ ගතා ඵවමෙනා පඤ්ඤාමහානදියො හිමවනනතො පවතනනතිති
වෙදිතබ්බා.²² සමන්තිසොති යා කාවි සවමනා ගව්ජනති²³
මහානදියො වා කුනනදියො වා; අපෙසනතිති අලලීයනති;²⁴
බාණති වුව්ධාර; සුරතනනති පුණ්ණභාවො,²⁵ මහාසමුද්ධං හි

1. මුවෙ b.	11. ගනඛා b. විජ්ඣං නාම s.	19. පවතනව්ධානෙ b s.
2. නදිතිරෙ b.	12. ගතව්ධානෙ s.	20. පඤ්ඤාධාරසඛිං s.
3. හඬිමුවදිහි නිකඛනනදිතිරෙ හඬිඅසු උසහා බහුතර හොනති s.		
4. පාවිනතිමවනෙනනෙව උතතර හිමවනෙනනෙව ම s. අමනුසුපථං ගනඛා b s.		
5. තෙතනෙව b s.	13. ගඛා b.	21. වෙදිතබ්බාව s.
6. අමනුසුපථං ගනඛා b s.	14. පොකඛරණී b.	22. ගව්ජනතියො s.
7. නිකඛනනනදි s.	15. පවිසිතා සට්ඨියොජනාති ගතව්ධානෙ b s.	
8. වුව්ධාය b s.	16. උමමගෙන s. උමමගෙන b.	23. අලලීයනතිමසරනති s.
9. උදකධාර s.	17. උමමගෙන s. උමමගෙන b.	24. සුරතනනති සුර. b.
10. උමමගෙන s. උමමගෙන b.	18. වුවවති විජ්ඣං s. විඤ්ඤං b.	

අයං ධම්මතා¹ ඉමසමිං කාලෙ දෙවො මජ්ඣෙ² ජාතො ජාලකඛිපාදීති
 ආදය මච්ඡකච්ඡපෙ ගණ්ඨස්සාමාති³ වා ඉමසමිං කාලෙ මහනතා⁴
 බ්‍රිට්ඨි ලභිස්සාම නු ඛො පිට්ඨිපාසාණ්ඨානනති⁵ වා වතතුං න සක්කා
 පඨමකප්පිකාලතො පට්ඨාය⁶ යං සිනෙරුමෙබලං ආභව්ව උදකං
 සිතං තතො එකඛුලමත්තමපි උදකං නෙව හෙට්ඨා ඔසිදති න උදං
 උත්තරති. එකරසොති අසමභිනතරසො; මුත්තාති බ්‍රිද්දකමහනත
 වට්ඨිකාදිහෙද අනෙකවිධා; මණ්ණිති රත්තතිලාදිහෙද අනෙක
 විධො;⁷ චෙඨිසිසොති වංසවණ්ණසිරිස⁸ ප්‍රථවණ්ණාදිහෙද අනෙක
 විධො; සඛොති දකඛිණාවතත⁹ තමකුච්ඡකධමනසඛිධාදිහෙද
 අනෙකවිධො; සිලාති සෙනකාලමුත්තවණ්ණාදිහෙද අනෙකවිධා;
 සමාලනති බ්‍රිද්දකමහනතරත්තසනරත්තාදිහෙද අනෙකවිධා; මසාර
 ගලලනති කචරමණ්ණි;¹⁰ නාශාති උෂ්මපිට්ඨවාසිනොපි;¹¹ අට්ඨ
 සභාගද්වති සත්ථා අට්ඨපි ධම්මෙ වතතුං සක්කොති යොලුසපි බත්ති.
 සපි¹² වතුසට්ඨපි සහස්සමපි¹³ පභාරදෙන පන¹⁴ අට්ඨ කචිතා
 අභමපි තෙහෙව සරිකබ්බෙ කතා කථෙස්සාමිති විනේනතා එවමාහ.
 අනුසුබ්බ¹⁵ සික්ඛාය තිස්සො සික්ඛා කචිතා;¹⁶ අනුසුබ්බසිසොය
 තෙරස භුතඛතාති; අනුසුබ්බසම්පදය සත්ත අනුපස්සනා අට්ඨාරස
 මහාපපස්සනා අට්ඨාතිංස ආරමමණ්ණවිභත්තියො සත්තතිංස බොධි¹⁷
 පකඛිගමමා; න ආයනකෙන¹⁸ අඤ්ඤාපටිච්චොති මණ්ඩුකස්ස¹⁹
 උප්පතිතා ගමනං විස ආදිතොව සීලපුරණාදිං අකතා අරහත්ත
 පටිච්චොධො නාම නන්ති²⁰ පටිපාටියා පන සීලසමාපිපඤ්ඤායො
 පුරේනාව සක්කා අරහත්තං පතතුනති අත්ථා; ආරකාමාති²¹ දුරෙ
 යෙව; න තෙන නිබ්බානධාතුසා උනත්තං වා පුරත්තං වාති
 අසඤ්ඤායොපි කප්පෙ බ්‍රිද්ධපු අනුපපනෙත්තු²² එකසතෙත්තොපි
 පරිනිබ්බාතුං න සක්කොති ගද්ධි තුවජා නිබ්බානධාතුති න සක්කා
 වතතුං බ්‍රිද්ධකාලෙ ව²³ පන එකෙකස්මිං සමාගමෙ අසඤ්ඤායොපි
 සත්තා අමතං ආරාධෙතති තද්ධි න සක්කා වතතුං පුරි නිබ්බානධාතුති.

8. 2. 10.

දසමෙ නිසිනෙනා හොතිති උපොසථකරණත්ථාය උපාසිකාය
 රත්තපාසාදෙ නිසිනෙනා; නිසර්ජ පන භික්ඛුනං විත්තාති ඔලො
 කෙනෙනා එකං දුස්සීලප්‍රග්ගලං දිස්වා සමාහං ඉමසමිං ප්‍රග්ගලෙ

1. ධම්මතාව s.	10. කචරමණ්ණි s.	[කට්ඨක s. නාගාති b s.
2. මහනතා l.	11. උෂ්මපිට්ඨි s. වාසිනොපි b s.	විමානට්ඨකා b. විමා
3. ස්සාමිති b.	12. බාහුතිංසපි b. වතතිංසපි s.	වතුස්සසිටි b.
4. මහතා l.	13. සත්තමපිසහස්සමපි s.	19. මණ්ඩුකස්ස s.
5. පිට්ඨිපසාරණ්ඨානනති b.	14. පභාරාදෙන s.	20. නතපට්ඨිච්චොධො නාම
6. පට්ඨාය භි b.	15. අනුසුබ්බසික්ඛාති ආදිසු අනුසුබ්බ s.	[නන්ති b.
7. හෙද අනෙකවිධා s.	16. සික්ඛා ගතිතා b s.	21. ආරකාති b l.
8. වංසග්ග b. සිරිස s.	17. සත්තතතිංස b, සමාසි b s.	22. අනුපපර්ජනෙත්තු b s.
9. දකඛිණාවට්ඨ b s.	18. කෙතෙව b s.	23. කාලෙ s.

නිසිනෙතයෙව පාතිමොක්ඛං.¹ උද්ධසිස්සාමි සත්තධා තස්ස මුද්ධා
ඵලිස්සනිති තස්ස² අනුකම්පාය තුණ්හියෙව අහොසි; අභික්ඛන්තාති
අතික්ඛන්තා පරික්ඛිණා; උද්ධසෙන අරුණෙති උග්ගතෙ අරුණසිසෙ;
නාදිමුඛිසාති තුට්ඨමුඛියා; අපටිසුද්ධා ආනඤ පටිසාති අපුක
පුග්ගලො අපරිපුද්ධාති අවතා අපරිපුද්ධා ආනඤ පරිසාති ආත;
සෙසං සබ්බස්මි උත්තානමවොති.

මහාවග්ගො දුතියො.

8. 3. 1.

තතිස්ස පඨමෙ සඤ්ඤානෙත ආසනනි නිසිදිති තස්ස කිර සරෙ
පඤ්චනතං භික්ඛුසත්තානං පඤ්ච ආසනසත්තාති නිවථ³ පඤ්ඤාතතා
තෙව හොතති තෙසු අඤ්ඤාතරස්මි. ආසනෙ නිසිදි; නං සුණාහිති⁴
තෙ සුණාහි තං වා අට්ඨවිධං අවජරියං ධම්මං.⁵ සුණාහි; විත්තං පසිදිති
මුද්ධා නු ඛො න මුද්ධා නු ඛොති විත්තක්ඛමත්තමපි න උපපජ්ජ
අයමෙව මුද්ධාති විත්තුපපාදෙ පසනෙතා අනාවලො අහොසි;
සභාති වා ඤාතිකුලාහිති අත්තනො යාපනමත්තං ධනං ගගෙකා
ඤාතිසරාති ගවජතු; කස්ස වො දමමිති කතරපුරිසස්ස තුලෙන දදමි
ආනෙවෙථ මෙ අත්තනො අධිපපායං; අප්පටිමිහත්තාති එත්තකං
දස්සාමිඑත්තකං න දස්සාමි ඉදං දස්සාමි ඉදං න දස්සාමිති⁶ විත්තං උපා
දෙනෙතන හි පටිවිහත්තා නාම හොති මයං පන න එවං.⁷ අථඛො
සබ්බිකා විය ගණසත්තකා විය ව සීලවනෙනහි සද්ධිං සාධාරණායෙව;
සක්ඛවම්මංසෙව පසිරුපාසාමිති හට්ඨපභවෙත්වා⁸ උපට්ඨතාමි විතරී
කාරෙන⁹ උපසඛිකමාමි; අනවජරියං ඛො පන මං හතෙතති
හතෙත සං මං දෙවතා උපසඛිකමිත්වා එවං ආරොචෙතත්ථ ඉමං න
අවජරියං¹⁰ යං පනාහං තතො නිදුතං විත්තස්ස උණණති නාහි
ජානාමි එවං.¹¹ අවජරියනති වදති; සාමු සාමු භික්ඛුති එත්ථ කිඤ්චාපි
භික්ඛුං ආමනෙතසි උපාසකස්සෙව පන¹² වෙය්‍යාකරණං¹³ සමපතං
සනෙ එස සාධුකාරෙති වෙදිතස්සො.

8. 3. 2.

දුතියෙ නිගමනෙති තස්ස කිර සෙට්ඨිනො නාගවතං නාම
උය්‍යානං සො තත්ථ පුරෙ හත්තං ගකුමාලදීති ගාභාපෙකා උය්‍යාන
කිළිකං.¹⁴ කිළිතුකාමො ගතකා පරිවාරියමානො¹⁵ හගවත්තං අද්දස
සහ දස්සනෙනෙවස්ස පුරිමනයෙනෙව විත්තං පසිදි පුරුපානෙන
ව¹⁶ උපත්තනමදෙ තං බණ්ණෙයෙව පසිදි¹⁷ තං සකායෙවමාහ;

1. පාටිපමාක්ඛං s.	7. එවං. විධං. b.	12. උපාසකසෙසව s.
2. තස්මා b.	8. පසිරුපාසාමිති s. සහස්සා b s.	13. වෙය්‍යාකරණං. b.
3. නිවථං b s.	9. විත්තකාරෙන b.	14. උය්‍යානකිළං s.
4. අත සුණාහිති s.	10. ඉදං s. අනවජරියං. b.	15. පාරිවාරියමානො b. පරිවාරිය
5. අවජරිය b. අබ්‍යුත්තමිමි. s		16. පානෙන s. [මානො s.
6. එත්තකං න දස්සාමිති b. 11. එතං s. තං එව b.		17. පඤ්ඤා s.

බණ්ණාපේසිනති උදකං හසේ පානෙඛා අදාසිං; අසුකොති අමුකො;¹ සමවිනොච දෙමිති ඉමස්ස ථොකං² ඉමස්ස ඔහුකනති එවං. විග්ගනානතං³ න කණමි⁴ දෙය්‍යබමං. පන එකසද්ධං කණමිති දස්සෙති. ආරොවෙනතීති ආකාසෙ ධ්වා ආරෙවෙනති; නත්ති නං සංසොජනනති ඉමිනා උපාසකො අත්තනො අනාගාමි එලං ව්‍යාකරෙති⁵.

8. 3. 3.

තතිසෙ හත්තො ආලවකොති හගවතා ආලවකයකඛස්ස හත්තො හසේති පටිච්ඡිතතා⁶ හත්තොති ලද්ධනාමො රජ කුමාරෙ; සිලධාති පඤ්චසිලදසසිලෙන සිලවා; වාගධාති වාග සමපනො; කවිතිත්ත හනොති කවි අත්⁷ ව්‍යාකරණධ්වනො; අපිට්ඨෙජාති අධිගමපටිච්ඡතාය අපිට්ඨෙජා.

8. 3. 4.

වතුසේ පඤ්චමනොති උපාසකසනෙතිති සොතාපනත්තසකදා ගාමිනාසෙව⁸ අරියසාවකඋපාසකානං පඤ්චති සතෙති පටිවුනො භුත්තපාතරස්සො ගඛිමාලවුණ්ණොති⁹ ගහෙඛා සෙන හගවා තෙනුප සබ්බමි; සබ්බගවස්සුතිති සබ්බණ්ණනකාරණාති; නොනාහනති නොති අහං නං දුනොති සබ්බණ්ණාමිති නබ්බලබ්බද්ධහත්තවස්ථාදිති¹⁰ වෙව භික්ඛමාලමුලාදිති ව¹¹ දඛා සබ්බණ්ණමි; පෙසාවපේජනාති¹² අමම තාන භාන¹³ හතිතිති ආදිකෙන කණ්ණපුටෙන මුද්දකෙන පියවචනෙන සබ්බණ්ණමි; අත්ථවිජ්ජාසාති ඉමස්ස දුනො වා පියවචනෙන වා කිව්වං. නත්ති අත්ථවරියාය සබ්බණ්ණිතබ්බසුත්තකො අයනති ඤාඛා උපනතාතිවතිත්ථරණසබ්බාතාය අත්ථවරියාය සබ්බණ්ණමි; සමානාත්තනාසාති ඉමස්ස දුනාදිති කිව්වං. නත්ති සමානත්තතාය සබ්බණ්ණිතතබ්බා අයනති¹⁴ එකතො බාදනපිටන නිසර්ජාති¹⁵ අත්තනා සමානං කඛා සබ්බණ්ණමි; දලිද්දස්ස වො නො කථා සොනබ්බං මඤ්ඤනතිති දලිද්දස්ස¹⁶ කිඤ්චි දාහං වා කාතුං වා අසනකානතස්ස; යථා දලිද්දස්ස නො නථා සොනබ්බං මඤ්ඤනති මම පන සොනබ්බං මඤ්ඤනති දිනොතාවාදෙ තිට්ඨනති න මෙ අනු සාසනං අතික්කමිතබ්බං මඤ්ඤනති;¹⁷ සොති වො නායාසනති උපාසො වො තෙ අයං, ඉමෙසු පන චිත්ත පුත්තෙසු සත්ථාර¹⁸ සිලවාගපඤ්ඤ මස්සකා¹⁹ කචිතාති වෙදිතබ්බා.

1. අසනාසකාති අසුකො s. 10. බලිබද්ධහත්ත b s. ඕජාදිති b. චිජාදිති s.

2. ථොකං දමිති s.

11. මාලාමුලාදිති ව b. මාලාවිලෙපනවුණ්ණොදිති ව s.

3. නානාතං b.

12. පෙසාවපේජනාති s.

15. නිසර්ජාදිති s. නිසර්ජනාදි

4. න කණමි ඉමිනානෙසංගුණෙ එකසද්ධසෙය්‍යකණමි s. 16. ධ්වා දලිද්දස්සවා b, [ති b,

5. ව්‍යාකරණසිති s.

13. භාතර b.

17. මඤ්ඤනතිති s.

6. හමවිච්ඡිතතා, b s. 14. අයනති ඤාඛා s.

18. පුත්තෙසු සත්ථා s.

7. හපනා ටි හපන කවිමි එත්ත හගවතො s. කවිමි අත්ත හගවතො b.

8. සකදායමි අනාගාමිනාසෙව s.

19. මස්සකා b s.

9. ගඛිමාලාවිලෙපන වුණ්ණොදිති s. ගඛිමාලාවණ්ණවුණ්ණොති b.

8. 3. 5-6.

පඤ්චමෙ අසුපපටිකි¹ හොනිති අභානභං කාරණාකාරණං උපපරිකිකා හොති. ඡවෙධි සද්ධාසිලවාගා මිසසනා කපිතා.

8. 3. 7.

සත්තමෙ උජ්ඣානනිබලාති උජ්ඣානබලා; බාලානං හි යං අසා කොධවිත්තං තථා මං සො ආහ² න අඤ්ඤනති එවං උජ්ඣානමෙව බලං; නිජ්ඣානනිබලාති න ඉදං එවං³ එවං නාමෙතනති අභානභං නිජ්ඣාපනංසෙව බලං; පටිසම්බානබලාති පච්චෙක්ඛනබලා;⁴ ඛනනිබලාති අධිවාසනබලා.⁵

8. 3. 8.

අට්ඨමෙ බලානිති ඤ්ණබලාති; ආසවානං බසං පටිජ්ඣානිති අරහත්තං පටිජානාති; අනිවව්නොති හුත්වා අභාවාකාරෙන; සථා භූතනති සථාසභාවතො; පඤ්ඤාසාති⁶ සගවිපසානාය⁷ ගගෙපඤ්ඤාය; අඛාරකාසුපමාති සඤ්ඤාපනවෙධන⁸ අඛාරකාසුයා උපමිතා ඉමෙ කාමාති;⁹ විවෙකනිනනති එලසමාපනතිවසෙන නිබ්බානනිත්තං; චචකඨනති කිලෙස¹⁰ චජ්ජිතං දුරිභූතං වා; නෙක්ඛමාගිරනනති පබ්බර්ජාතිරතං; ව්‍යානනිභූතනති¹¹ එකංසෙනාපි¹² අනලලීනං විශං යුත්තං විශංසට්ඨං; ආසවඛානිසෙහිති¹³ සමපයොගවසෙන ආසවානං කාරණභූතෙහි කිලෙසධිමෙහිති අත්‍යො; අථවා ව්‍යානනි භූතනති විගතව්‍යයනති¹⁴ අත්‍යො; කුතො¹⁵ සබ්බසො ආසවඛානිසෙහි බමෙමහිති සබ්බෙහි තෙභූමකධිමෙහිති අත්‍යො; ඉමසමිං සුත්තෙ අරියමග්ගො ලොකීයලොකුත්තරෙ කපිතො.

8. 3. 9.

නවමෙ බසෙ කිව්වාති කරෙතීති බණ්ණිවෙවා; ඛිකාසං ලභිත්වාප කිව්වාති කරෙතීති¹⁶ අත්‍යො; බමෙමාති වතුසා වට්ඨවෙවා; බසමිකොති¹⁷ කිලෙසුපසමාවතො; පටිනිබ්බාසිකොති කිලෙස පරිනිබ්බානකරෙ; චතුමගඤ්ඤාණසම්බානං සමෙබ්බං ගච්ඡති සමොපුණාතීති සමෙබ්බාධගාමි; දිසාසුභං දෙවනිකාසනති ඉදං අසඤ්ඤා¹⁸ දෙවනිකාසං සක්ඛාය වුත්තං; අපිඤ්ඤානාසෙසුති අති විශ අපිඤ්ඤාසු. සුප්පාපදිනෙති සුකපිතෙ; අනාගතිසිකාති අනන්තරයකර; බණ්ණො වෙ¹⁹ මා උපවච්ඡාති අයං ලද්ධො බණ්ණො මා²⁰ අතික්කමි;

1. අසුපපරිකිකා b.	10. විවෙකඨනති කිලෙසෙහි b. s.	16. කරෙතීති b.
2. උජ්ඣානබලා තහිසං අසසො ඉදංචිදං වත මංසො ආහ b උජ්ඣාන බලා		
3. ඉදං s.	[බාලානංහිසං අසුකො ඉදංචිදංඤ්ඤා ආහ මංසො ආහ s.	
4. පටිසම්බානබලා b.	11. පබ්බර්ජාය අතිරතං බ්‍යානනී s. බ්‍යානනීභූතනති	
5. අධිවාසනසම්බන්ධ බලා s.	[විගතනතභූතං b. විගතනතිභූතං s.	
6. සමමපඤ්ඤායාති s.	12. එකපදසෙනාපි b.	17. උපසමිකොති s.
7. සමවිපසානා s.	13. නිසෙහිති b.	18. අසඤ්ඤා b. අසඤ්ඤා s.
8. සත්තාපනවෙධන b s.	14. විගතවායනති b. විගතනතිභූතං නිත්තරණනති s.	
9. කාමා s.	15. අත්‍යො s.	19. වෙවා s. 20. තුමෙමා s.

ඉඬ වෙම නං¹ විණේබෙහිති සවෙ කොපි පමතතවාරි ඉඬ² ඉමං
බණ්. ලභිකා³ සද්ධම්මස්ස නියාමනං අරියමග්ගං⁴ විරුබෙති න
සමාදෙති; අතීතකොති හාපිතයො; විරතනං අනුතපෙස්සනිති
විරරතනං⁵ සොචස්සති; යථාති අසුකට්ඨානෙ හණ්ඩං සමග්ගනති⁶
සුඛා එකො වාණිපො න ගවේස්ස අසෙසෙ ගනකා ගණේගස්සං
තෙසනනං අර්ධගුණමපි දසගුණමපි හවෙස්ස අථ ඉතරෙ මම අයො
අතීතකතොති අනුතපෙස්ස එවං යො ඉඬ බණ්. ලභිකා අපාපි
පජ්ජනනා සද්ධම්මස්ස නියාමනං⁷ විරුබෙති යො අයං වාණිපොව
අතීතයො විරං අනුතපිස්සති⁸ සොචස්සති කිංකරි⁹ හියෙසා; අවිජ්ජා
නිවුත්තා¹⁰ පි තථා;¹¹ සම්මවිදුනති පටිවිජ්ඣිංසු; සංචන්ති සීලසංවර; චාරිකා
සාරිකා¹² නිබ්බානං ගතා;¹³ සෙ පතනා ආසවකඛිසනති සෙ
අරහතං පතනා;¹⁴ එවමිධි ගාථාසු වට්ටව්ට්ටං කපිතං.

8. 3. 10.

දසමෙ වෙතිසුති වෙතිනාමකානං රුජ්ජනං නිවාසට්ඨානතනා
එවං ලභිවොහාරෙ රජෙධි පාවිනිමංසද්ධෙති දසමලස්ස වසනට්ඨා
නකො පාවිනිදියාය සිතෙ වංසද්ධෙ නිලොභාසෙති වෙළුති සංජනනා
අරසෙසෙ; එවං වෙතසො පටිමිනකෙකා උදපාදිති සො¹⁵ කිර
පබ්බජිතා පඨම¹⁶ අනෙතාවස්සමනියෙව සමාපතති ලාභී හුඛා සහස්ස
ලොක¹⁷ දස්සනසමත්ථං දිබ්බිකක්ඛුඤ්ණං උපපාදෙසි, සො සාරිපුත්ත
ථෙරස්ස සනතිකං ගනකා එවමාහ, ඉධාහං ආවුසො සාරිපුත්ත
දිබ්බින චක්ඛුනා විසුද්ධින අතීතකතනමානුසකෙන සහස්සං¹⁸
ලොකං ඔලොකෙමි ආරද්ධං ඛො පන මෙ විරියං අසලලිතං උපට්ඨිතා
සති අපමමුට්ඨා¹⁹ පස්සද්ධො කායො අසාරද්ධො සමාහිතං චිත්තං
එකග්ගං අථ.ව පන මෙ අනුපාදය²⁰ ආසවෙති චිත්තං න විමුච්චති²¹
අථ නං ථෙරෙ ආහ යං ඛො තෙ ආවුසො අනුරුද්ධි එවං හොති
අහං දිබ්බින චක්ඛුනා-පෙ-ඔලොකෙමිති ඉදං තෙ මානසමි. යමපි
තෙ ආවුසො අනුරුද්ධි එවං හොති ආරද්ධං ඛො පන මෙ විරියං-පෙ-
එකග්ගනති ඉදං තෙ උද්ධවට්ඨමි. යමපි තෙ ආවුසො අනුරුද්ධි
එවං හොති අථ ව පන මෙ අනුපාදය²² ආසවෙති චිත්තං න²³
විමුච්චතිති ඉදං තෙ කුකකුච්චයමි. සාධු වතායස්මා²⁴ අනුරුද්ධො
ඉමෙ තයො ධම්මෙ පහාය ඉමෙ තයො ධම්මෙ අමනසි කරිකා

1. වෙතං b. වෙත s.

2. මාරි b.

3. ලභිකාපි b s.

4. න s.

5. විරතන නුතපිස්සනති විරරතනං s.

6. සමුපපනනති b.

7. න s.

8. අනුතපිස්සනති s.

9. කිංකරි b.

10. නිවුත්තාති තථා s. නිවුත්තාති ගාථා l.

11. මාරබෙස්ස පරනුගෙති b.

12. පාරංගනාති b.

13. නිබ්බානගතා b.

14. තතපපනනා b.

15. දිති ථෙරෙ b s.

16. පඨමං s.

17. ලොකධාතු b s.

18. සහස්ස b.

19. අසමමුට්ඨා b.

20. නානුපාදය s.

21. චිත්තං විමුච්චතිති s.

22. නානුපාදය s.

23. චිත්තං s.

24. වත ආයස්මා s.

අමතරය ධාතුයා විතත. උපසංහරනුති එවමසා ථෙරෙ කමමධිනා. කපේසි සො කමමධිනාං ගහෙතා, සඨාරං ආපුච්ඡන්තා වෙතිරට්ඨි. ගතන්තා සමඤ්ඤාමිමං කතෙතො අද්ධි¹මාසං වච්ඡාමෙන විනිනාමෙසි සො පඨානවෙගනිමමිතතතා කිලනතකායො එකසා වෙථගුමිකසා හෙව්වා නිසිදි අථස්සායං එවං වෙතසො පටිච්ඡානෙකා උදපාදිති² එස මහාපුරිසවිතකෙකා උපපජ්ජති අපො; අපට්ඨස්සායා එස පච්චයපටිවේජා අධිගමපටිවේජා පරිසත්තිඅපටිවේජා ධුතඛගපටිවේජාති වතතාගෙ අපටිවේජා, තඨ පච්චයපටිවේජා ඛත්තං දෙනො අපාං ගණ්හති අපං දෙනො අපානරං ගණ්හති³ න අනවසෙයදොති⁴ හොති, අධිගමපටිවේජා මජ්ඣන්තිකිථෙරෙ විස අතතනො අධිගමං අනෙකො ජාතිතුං න දෙනි, පරිසත්තිඅපටිවේජා තෙතිවකො⁵ පි සමානො න ඛත්තසුතභාවං ජානපෙතුකාමො හොති සාකෙතක⁶ තිස්සපෙරෙ විස, ධුතඛගපටිවේජා ධුතඛගපරිහරණභාවං අනෙකො ජාතිතුං න දෙනි වෙහාතිකපෙරෙසු ජෙට්ඨිකපෙරෙ⁷ විස, වත්තු⁸ විසුද්ධිමග්ගෙ කපිතං. අසං ඛමෙමාති එවං ලද්ධිඉණනිගුහනො⁹ ව පටිග්ගසණ් මහතඤ්ඤාතාය ව අපටිවේජසා පුග්ගලසා අයං නවලොකුතාර ධමමො සමපජ්ජති¹⁰ නො මතිවේජසා එවං සබ්බඨ සොජෙනබ්බං. සනතුට්ඨස්සාති වතුසු¹¹ පච්චයෙසු නිති සනොසෙති සනතුට්ඨස්සා; පටිච්ඡානසායාති කායවිතතඋපධිවිවෙකෙති විචිතතසා; තඨ කාය විවෙකො නාම ගණ්හසමග්ගිකං විනොදෙනි අධාරසවත්තුට්ඨෙත¹² එකිභාවො, එකිභාවමග්ගොන¹³ කමමං න නිප්පජ්ජතිති කසිණපරි කමමං කතා අට්ඨසමාපත්තියො නිබ්බතනති අයං විතතවිවෙකො නාම, සමාපත්තිමග්ගොනෙව කමමං න නිප්පජ්ජතිති කිංතං පාදකං කතා සබ්බාරෙ සමමසිතා සහ පටිසම්භිද්ධි අරහතතං පාපුණාති අයං සබ්බාකාරණො උපධිවිවෙකො නාම, තෙනාහ භගවා “කාය විවෙකො ව චචකස්කායානං¹⁴ නෙකධම්මාගිරතානං විතතවිවෙකො ව පරිසුද්ධිවිතතානං පරමවොදනපත්තානං උපධිවිවෙකො ව නිරු පටිතං පුග්ගලානං විසබ්බාරගතානනති; සබ්බඤ්ඤාත්මස්සාති ගණ්හසමග්ගිකාය වෙච කිලෙසසබ්බඤ්ඤාය ව රතසා; ආරද්ධි මිද් සස්සාති කාසිකවෙතසිකවිරයවසෙන ආරද්ධිවිරයසා; උපධින සතිස්සාති වතුසතිපට්ඨානවසෙන උපධිනසතිසා; සමානිතසායාති එකග්ගවිතතසා; පඤ්ඤාචරොති; කමමසාකපඤ්ඤාය¹⁵ පඤ්ඤාචරො; සාධු සාධුති ථෙරසා විතතකං¹⁶ සමපහංසෙනො¹⁷ එවමාහ;

1. අඛි b. s.	8. එවං සනතුඤ්ඤානිගුහනොන b.	
2. උදපාදි b.	9. උපපජ්ජති s.	13. මිච්චකට්ඨකායානං b. s.
3. වා ගණ්හාති s.	10. වතු s.	14. කමමසකතා b.
4. න අවසෙසදොති s, න අනවසෙසග්ගාති b.		15. ථෙරසා විතතා s.
5. සාකෙත b.	11. මිච්චාදොති s. ආරබ්බවත්තුට්ඨෙත b. s.	
6. ජෙට්ඨපෙරෙ b, කපෙරෙ s.	12. මහෙතනෙව b. මග්ගොන පන s.	16. සංපහංසෙනො b.
7. වත්තු s.		

ඉමං අවධිමනති සත්ත නිධි ලද්ධපුරිසස්ස අවධිමං දෙනො විය සත්ත මණිරතනානි සත්ත භජිරතනානි සත්ත අස්සරතනානි ලද්ධ පුරිසස්ස අවධිමං දෙනො විය සත්ත මහාපුරිසවිතකෙන විතකෙන නා සිතස්ස අවධිමං ආවිකකෙනො එවමාග. නිපසසඤ්චාග්ගස්සාති තණ්හාමානදිට්ඨිපපඤ්චරහිතනො නිපපඤ්චසඛාසෙන නිබ්බාන පදෙ අභිරතස්ස; ඉතරං තස්සෙව වෙවචනං; පසඤ්චාග්ගස්සාති යථාචුත්තෙසු පපඤ්චෙසු අභිරතස්ස; ඉතරං තස්සෙව වෙවචනං. සතොති යද; නසොති තද; නානාර්ගතානනති නිලපිතලොගිතො දුතවණ්ණති තානාර්ජනෙහි රතනානං; පංසුකුලනති¹ තෙව්විසා බෙත්තෙසු සිත² පංසුකුලං; විවරානං බාසිස්සනිති යථා තස්ස³ පුබ්බතභ සමයාදිසු යසම් සමයෙ යං ඉච්ඡති තස්මි. සමයෙ තං පාරුපනතස්ස සො දුස්සකරණිකො මනාපො හුන්වා බාසති එවං තුයහමපි විවරසත්තොසමහාඅරියවංසෙන භූධිස්ස විහරතො පංසුකුලවිවරං බාසිස්සති උපට්ඨතිස්සති; රනිසාති රනිඅත්ථාය; අපට්ඨිකස්සාසාති තණ්හාදිට්ඨිපරිතස්සනාති අපරිතස්සනත්ථාය; එසුමිහාග්ගාති සුඛ විහාරත්ථාය; ඔක්කමනාස නිබ්බානස්සාති අමතං නිබ්බානං ඔතර ණත්ථාය; පිණ්ඩසාලොපනති⁵ ගාමානිගමරජධානිසු ජඞ්ඝාබලං⁶ නිස්සාය සරපපිපාපියා වරතෙනන ලද්ධපිණ්ඩසාලොපගොජනං; බාසිස්සනිති තස්ස ගහපතීනො නානගරසභොජනං විය උපට්ඨ තිස්සති; සනතුට්ඨස්ස මිහරතොති පිණ්ඩපාතසත්තොසමහාඅරිය වංසෙන සනතුට්ඨස්ස විහරතො; රුක්ඛමුලං සෙරාසනානං බාසිස්සනිති තස්ස ගහපතීනො තෙහුමක⁷ පාසාදෙ ගනිකුසුමවාය⁸ සුගතිං කුවාගාරං විය රුක්ඛමුලං⁹ උපට්ඨතිස්සති; සනතුට්ඨස්සාති සෙනාසනසත්තොසමහාඅරියවංසෙන සනතුට්ඨස්ස; නිණ්ණන්දකොති තිණ්ණෙහි වා පණ්ණෙහි වාහුමියං වා එලක¹⁰ පාසාණ්ඤාලානං වා අඤ්ඤ තරස්මි. සත්ථසත්ථෙන; ¹¹පුතිමුත්තනති යං නිඤ්ඤ මුත්තං තඞ්ඛණ්ණෙ ගතිතමපි පුතිමුත්තමෙව චුච්චති දුග්ගකුත්තා; සනතුට්ඨස්ස මිහරතොති ගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරිකබ්බරසත්තොසෙන සනතුට්ඨස්ස විහරතො; ඉති හගවා චතුසු ධානෙසු අරහතනං¹² පකපිපතො කමමධානං කථෙඤ්ඤා කතරසෙනාසනෙ හු බො වසනතස්ස කමමධානං සපපායං හවිස්සනිති ආවජේජනො තස්මිඤ්ඤෙව වාසං නිස්සායාති¹³ ඤ්ඤා තෙන හි නිං අනුරුද්ධාති ආදිමාග. පමිමිත්තස්ස මිහරතොති තිහි විවෙකෙහි විවිතතස්ස විහරනතස්ස; උසෙසාජනිකපමිසංසුත්තනති උසෙසාජනිකෙතෙව¹⁴ වචනෙහි පටිසංස්ථතනං; තෙසං උපධානගමන කංසෙවාති¹⁵ අත්ථාය; පසඤ්චනිග්ගෙධෙති නිබ්බානපදෙ; පඤ්ඤාතිති

1. පංසුකුලවිවරනති s. 6. රජධානිසු b. ජඞ්ඝබලං b s. 11. සත්ථසත්ථායෙ s.
 2. ඝිතං b. 7. තෙ 8. ගනිකුසුමවාය s. 12. අරහතෙ s [සායාති b s.
 3. යථා b. භූමික s. 9. රුක්ඛමුලසෙනාසනං s. 13. තස්මි.සෙව s. වසනත
 4. එවං යථාපි b. 10. එලකං වා b. 14. උසෙසාජනිකාර හෙතෙව s. [b s.
 5. පිණ්ඩසාලොප ගොජනනති s. 15. උපධානගමන කීරියාසෙවාති

ආරම්භකරණවසෙන පකඛ්ඤති; පසිදනීති ආදිපුපි ආරම්භ වසෙනෙව¹ පසිදනසනතිධිනමුවනා වෙදිතඛා ඉති හගවා වෙතිරවෙධි පාවිතවංසදසෙ ආයසමනො අනුරුද්ධස්ස කපිතෙ අධි මහාපුරිසවිතසෙක පුන හෙසකලාවනෙ² මහාවිහාරෙ නිසිදිනා භික්ඛුසමස්ස විජාරෙන කපෙසි. මනොමසෙනාති මනෙන නිබ්බන්තකායො³ පි මනොමයොති වුවති මනෙන නිමිතකායො⁴ පි⁵ ඉධ මනෙන කතකායං⁶ සන්ධායෙවමාහ; සථා මෙ අහු සබ්බසෙසාති යථා මයහං විතසෙකා අහොසි; නනො උත්තරීති අධි⁷ මහාපුරිස විතසෙක දසෙන්නො තතො උත්තරී දෙසෙසි.⁸ සෙසං සබ්බත් උත්තානත්මෙවාති.

ගහපතිවගෙගා තතියො.

8. 4. 1.

වතුත්ස්ස පඨමෙ ආසත් දුතං දෙතීති පඨා දුතං දෙති ආගතං දිස්වා නං මුහුත්තංයෙව නිසිදපෙඨා සක්කාරං කඨා දුතං දෙති දස්සාමිති න කිලමෙති; හස්සාති අයං අදයමනො අකාරකොති ගරහගයා අපායගයා වා; අදසි මෙති අයං පුබ්බෙ ඉදං⁷ නාම අදසිති දෙති; දස්සති මෙති අනාගතෙ ඉදං නාම දස්සතිති දෙති; සාහු දුතානති දුතං නාම සාධු සුඤ්ඤං බුද්ධාදීති පණ්ණිනෙති පසත්තති දෙති, විත්තාලඛකාරවිත්තපටික්ඛාරත්ථං දෙතීති⁸ සමථවිපස්සනා විත්තාලඛකාරත්ථෙඤ්ච⁹ පරික්කාරත්ඤ්ච දෙති; දුතං හි විත්තං මුද්දං කණ්ණි යෙන ලද්ධො¹⁰ සො ලද්ධං මෙති මුද්දවිත්තො හොති යෙන දින්නං දින්නං මයාති¹¹ මුද්දවිත්තො හොති ඉති උභින්නං විත්තං මුද්දං කණ්ණි තෙනෙව අදනනදමනනති වුවති යථාහ :-

“අදනනදමනං දුතං දුතං සබ්බත් සාධකං,¹²

දුතෙන¹³ පියවාමෙත ඔණ්මනති¹⁴ නමනති වා”ති.

ඉමෙසු පන අධිසු දුතෙසු විත්තාලඛකාරදුතමෙව උත්තමනති.

8. 4. 2.

දුතියෙ සද්ධාති යාය සද්ධාය දුතං දෙති සා සද්ධා; කිරිසනති යාය කිරියා දුතං දෙති සාව අධිපෙපතා; කුසලඤ්ච දුතානති අනවස්ඤ්ඤා දුතං; දිවිසනති දිවසමං.

1. වසෙනෙව පසිදති s

2. සිස b කලාවන b s

3. මනොගහකායොපි b s

4. ගහකායං b s

5. නනො උත්තරී අධිමං b

6. උත්තරී දෙසෙසි b s

7. අදසිමෙති මයහං පුබ්බෙථස ඉදං b s

8. දුතං දෙතීති b s

9. විත්තසං අලඛකාරත්ථංමෙව b s

10. යෙන ලඛිතොති s

11. සොපි b s. දින්නමස්සාති s.

12. අදුතං දුතනදුසකං b s.

13. දුතෙන b s

14. අනෙක s.

නෙත්‍රපසඛකමිථු, නීසු ධානෙසුති නීසු කාරණෙසු; ධානෙසා පච්චිලභාමාති¹ බණෙනෙව ලභාම; සරනති වචනසද්ධං වා හිතසද්ධං වා ආහරණසද්ධං වා; පීතා අසසුති ආදීති නිලා තාව ජාතා පිතා හවිතුං න සකඛියානතීති ආදිනා නයෙන විනෙතඤා විතකෙකති තාපි ඉද්දති අයෙසා අමහාකං පිතභාවං ඉච්ඡති ඉද්දති ලොකිතභාවනති තාදිසාව අහෙසුං; අච්ඡිකං² වාදෙසීති පාණිතලං වාදෙසි; පඤ්චබ්බිකාසාති ආතතං විතතං ආතතවිතතං ඝනං සුසිරනති³ ඉමෙති පඤ්චභවෙකති⁴ සමනනාගතස්ස; තස්ස ආතතං නාම වමච පරියොනදෙධසු හෙරිආදිසු එකතලතුරියං;⁵ විතතං නාම උභයතලං, ආතතවිතතං නාම සබ්බෙසා පරියොනඛං, සුසිරං වංසාදි, ඝනං සමොදි, සුමිනිනාසාති ආකඛිනසිච්චිකරණාදීති සමුච්චිතස්ස;⁶ සුපපටිපතාලිකාසාති පමාණෙන⁷ සිතභාවජානනස්ස සුච්ඡි පටිපතාලිතස්ස; කුසලෙති සුසමනනාගතස්සාති යෙ වාදෙතුං කුසලා ඡෙකා⁸ තෙති වාදිතස්ස; චග්ගති සුඤ්ඤා;⁹ රජනීසොති රඤ්ඤාතුං¹⁰ සමෙත්ථා; කමනීසොති කාමෙනබ්බසුතො; බමනීසොති වා¹¹ පාඨො. දිවසමපි සුසමානො¹² බමනෙව න නිබ්බිඤ්ඤාති අමෙත්ථා; මදනීසොති මානමද පුරිසමදජනනො; ඉන්ද්‍රියානි බකඛිපීති අසාරූපං ඉමා දෙවතා කණෙනතීති ඉන්ද්‍රියානි හෙට්ඨා බිපි න අකඛිති උමිලෙඤා¹³ ඔලොකෙසි; න ඛො අමෙසා¹⁴ අනුරුද්ධො ඤාදිසතීති මයං නවමාම ගායාම අයෙසා පන අනුරුද්ධො න ඛො සාදියති අකඛිති උමිලෙඤා න ඔලොකෙති කිං මයං¹⁵ නවිඤා වා ගායිකා වා කරස්සාමාති තස්සෙව අනතරධාසිසු; සෙන හගමා නෙත්‍රපසඛකමිති තාසං දෙවතානං ආනුභාවං දිස්වා කතිති¹⁶ නු ඛො බමෙමති සමනනාගතො මාතුගාමො මනාපකාසිකො දෙවලොකෙ නිබ්බතනතීති ඉමමත්ථං සුච්ඡිතුං උපසඛකමි.

8 5. 9.

නවමෙ අසංඝා¹⁷ ලොකො ආරද්ධො හොනීති අයමස්සා¹⁸ ලොකො කරණමතනාය¹⁹ ආරද්ධතො පරිපුණ්ණතො ආරද්ධො හොති පරිපුණ්ණො; සොලසාකාරසමපනනාති සුතො වුතොති අවධිති අවධිකාසු²⁰ අවධිති සොලසති ආකාරෙති සමනනාගතා යාති තස්සා²¹ අවධිඛානි පරමපි නෙසු සමාදපෙතීති එවමපි සොලසා කාරසමපනනාති; සද්ධාසිලපඤ්ඤා²² පනෙත්ථ මිස්සකා කවිතා.

1. කාරණෙසු; පච්චිලභාමාති b l.	17. අයං b l අයං ස s.
2. අච්ඡරං b.	18. අයමස්ස b s l.
3. සුසිරං-ඝනනති s.	19. ලොකො ඉධිලොකෙ b s, කරණ
4. පඤ්චඛි අමෙහති b.	20. කමමත්ථාය ඉරියස්ස s, ආරභා b.
5. තුරියං b.	21. සාධිතා s.
6. සමුච්චිතස්ස b.	22. සමනනාති එකෙ s.
7. පමාණෙ b s.	
8. ඡෙකා කුසලා b.	
9. ඡෙකො සුඤ්ඤෙ b මබ්බෙ සුඤ්ඤෙ s.	
10. රජෙත්ථා b.	
11. බමනීසොතිපි s.	
12. සුසමානො b s.	
13. බිපිඅකඛිති උමිලෙඤා න s.	
14. නවමෙසා b s.	
15. කීර්මමයං b.	
16. කතීති s.	
17. අයං b l අයං ස s.	
18. අයමස්ස b s l.	
19. ලොකො ඉධිලොකෙ b s, කරණ	
20. කමමත්ථාය ඉරියස්ස s, ආරභා b.	
21. සාධිතා s.	
22. සමනනාති එකෙ s.	
ච්චි. සඤ්ඤා සිල (මාම පඤ්ඤා b.	

8. 5. 10.

දසම. භික්ඛුසංඝස්ස කපිතං. යං පන න චුත්තං¹ තං හෙවධා ආගතනස්සතා උත්තානස්මෙවාති.

උපොසථවගෙහා පඤ්චමො.

8. 6. 1.

ඡවධස්ස පථමෙ සංකෙහස්ස චිහරනීති පථමගමනෙන ගතනා විහරතී; මහාපජාපෙනීති පුත්තපජාය වෙච ධිතුපජාය ව මහනත්තා ඵලං උද්ධනාමා; සෙන හගවා නොනුපසඬකම්භි හගවා කපිලපුරං ගතනා පථමමෙච නඤං පබ්බාපෙසි, සත්තමෙ දිවසෙ රුහුලකුමාරං, චුම්බචකලභෙ පන² උභයනගරවාසීසු³ සුද්ධිත්ථාය නිකඛිනෙත්තස්ස සත්ථා ගතනා හෙ රුජානො සඤ්ඤපෙඨා⁴ අත්තදණ්ඩපුත්තං කපෙසි රුජානො පසිදිඨාච⁵ අඤ්ඤිත්ථායසෙන අඤ්ඤිත්ථායසෙන⁶ කුමාරෙ අදංසු තානි පඤ්ච කුමාරසතානි සඤ්ඤානිකෙ පබ්බජංසු අථ නෙසං පජාපතියො සාසනං පෙසෙත්වා අනභිරතීං උපපාදසිංසු සත්ථා තෙසං⁷ අනභිරතියා උපපත්තභාවං ඤාත්වා හෙ පඤ්චසෙන දහරහිකචු කුණාලදහං නොත්වා අත්තනො කුණාලකාලෙ නිසිත්තපුබ්බෙ පාසාණ තලෙ නිසිදිත්වා කුණාලජාතකකථාය තෙසං අනභිරතීං විනොදෙත්වා හෙ සඤ්ඤා⁸ සොතාපත්තිථලෙ පතීට්ඨාපෙසි. පුන මහාවතං ආනොත්වා අරහත්තථලෙති තෙසං චිත්තං⁹ ජානනස්මිං පුනපි පජා පතියො සාසනං පභිණ්ණංසු හෙ අභබ්බා මයං සරුවාසස්සාති පටිසාසනං පභිණ්ණංසු තා තදානි අමහාකං සරං ගතංසු සුත්තං මහා පජාපතියා සත්ථාකං ගතනා පබ්බජං අනුජානාපෙත්වා පබ්බජස්සා මාති පඤ්චසතාපි පජාපතීං උපසඬකම්භිඨා අයෙස අමහාකං පබ්බජං අනුජානාපෙථාති ආහංසු මහාපජ්ජතී තා ඉත්ථියො ගහෙත්වා යෙන හගවා තෙනුපසඬකම්භි; සෙනච්ඡත්තස්ස හෙවධා රඤ්ඤා පරිනිබ්බුත කාලෙ උපසඬකම්භිපි වදන්තියෙච. අලං ගොනම් මා නො රුච්ඡිති කස්මා පටිකම්පි නානු සබ්බෙසමපි බුද්ධානං වතස්සො පරිසා භොනතීති, කාමං භොනතී කීලමෙත්වා පන අනෙකචාරං යාචිතො අනුඤ්ඤාතං පබ්බජං දුක්ඛෙති උද්ධාතී සමා පරිපාලෙස්සන්තීති ගරුං කත්වා අනුඤ්ඤාතුකාමො පටිකම්පි; පක්කාමිති¹⁰ පුන කපිලපුරමෙච පාචිසි; සථාභිරතනං චිහරිත්වාති සත්තානං¹¹ උපතියස්සං ඔලොකෙත්තො යථාජ්ඣාසයං¹² විහරිත්වා; වාසිකං පක්කාමිති¹⁰ මහාජනසඬහං කරෙත්තො අනුපමාය¹³ බුද්ධසිරියා අනොපමෙන බුද්ධිවිලාසෙන

1. සබ්බසුත්තෙසු පන b s. යං චුත්තං b. යං ත චුත්තං s.	10. පක්කමිති b
2. චුම්බචකලභෙ s.	6. පසිදිඨාච අඤ්ඤිත්ථායසෙන b.
3. උභයනගරවාසීසෙසු b.	7. තෙසං පන s.
4. සඤ්ඤපෙඨා b.	8. සඤ්ඤිතෙ b s.
5. පසිදිඨා s.	9. චිත්ත b.
	11. බොධනොස සත්තානං b s.
	12. යථාජ්ඣාසයෙන b s.
	13. කප්පානෙත්තා උත්තමාය b s.

අතුරිතවාරිකං පකාමි; සමභුලාභි සාකිසානිති සද්ධිනති අනෙතා
 නිවෙසනමිතිසෙව දසබලං උද්ධස්ස පබ්බජාවෙසං. ගහෙත්වා පඤ්ච
 සත සාකිසානියො¹ පබ්බජාවෙසං.² භාගාපෙත්වා සබ්බාතිපි කාති
 සමභුලාභි සාකිසානිති සද්ධිං; චාජිකං පකාමිති³ ගමනං අභිනිහරි;
 ගමනාභිතරණකාලෙ⁴ පන සුමුමාලා⁵ රුජ්ඣියො පදසා ගනතුං න
 සකභිස්සන්තීති සාකිසකොළියරුන්තො⁶ සුවණ්ණ⁷ සිවිකායො උපධිං
 පසිංසු⁸ තා පන යානෙ ආරුය්ග ගව්න්තරීති සත්ථරි අභාරවො කතො
 හොතීති එකපණ්ණාසයොජනිකං⁹ පදසාව පටිපජ්ජිංසු රුජානො¹⁰ පි
 පුරතො ව පව්ත්තො ව ආරකං. සංවිදහාපෙත්වා තණ්හුලසප්පිතෙලා
 දීනං සකවාති පුරපෙත්වා ගතධ්වානෙ¹⁰ ආභාරං පටිසාදෙථාති
 පුරිසෙ පෙසසිංසු; සුනෙති පාදෙහිති තාසං හි සුමුමාලනතා පාදෙසු
 එකො ථොවො උදෙති එකො හිරුති උහො පාදු කතකට්ඨිපරි
 කිණ්ණො¹¹ විස හුත්වා උද්ධුමානා,¹² තෙන වුත්තං සුනෙති පාදෙහිති;
 බහිමාරකොට්ඨකෙති වාරකොට්ඨකතො¹³ බහි; කසවා පනෙවං.
 සිතාති එවං කිරස්සා අහොසි අහං තථාගතෙන අනනුඤ්ඤාතා
 යසමෙව පබ්බජාවෙසං අනගහසිං එවං ගතිකතාවො ව පන මෙ
 සකලජමුද්දිපෙ පාකවො ජාතො යමෙ සත්ථා පබ්බජං අනුජනාති
 ඉවෙවතං කුසලං යමෙ පන නානුජානිස්සති මහති ගරහා භවිස්සාතීති
 විහාරං පටිසිතුං අසකෙකානතී රෙදමානා¹⁴ අධ්වාසි. කිනනු කිං
 ගොනමිති කිං නු රුජකුලානං විපතති උපපන්නා කෙන¹⁵ කිං
 කාරණෙන එවං විවණ්ණභාවං පතනා සුනෙති පාදෙහි සිතාති;¹⁶
 අඤ්ඤානපි පජිසාපෙතාති අඤ්ඤානපි කාරණෙන බහුභාග¹⁷
 ගනෙනති ආදිනා තස්සා ගුණං කපේත්වා පුන පබ්බජං යාවනෙතා
 එවමාග. සත්ථාපි ඉඤ්ඤානාම පරිත්තපඤ්ඤා එකයාචිතමතෙන¹⁸
 පබ්බජාය අනුඤ්ඤාතාය න මෙ සාසිනං¹⁹ ගරුං කත්වා ගණනතරීති²⁰
 තිකඛිතතුං පටිකඛිපිත්වා ඉදති ගරුං කත්වා භාගාපෙතුකාමකාය
 “යමෙ ආනන්ද මහාපජාපතී ගොතමි අධි ගරුබමෙම පතිගණනාති
 සාවස්සා හොතු උපසමපදු”ති ආදිමාග. තත්ථ සාවස්සාති සා එවස්සා
 පබ්බජාපි උපසමපදුපි හොතු; නදනුසංසමපනනස්සාති තං දිවසං²¹
 උපසමපනනස්ස; අභිමාදනපච්චුපච්චානඅඤ්ඤාලිකමමසාමිවිකමමනති
 මානෙ²² අකත්වා පඤ්චපතිට්ඨිතෙන අභිමාදනං ආයනා උධ්වාය²³

1. තාපි s. පඤ්චසතා සාකිසානියො b s.	19. මමසාසනං b s.
2. පච්චසෙව s.	31. උහොපාදෙ b. කටකභී s. සමාරකිණ්ණො b s.
3. සමි; පකාමිති s.	32. උමුමානා ජාතා, b
4. ගමනාභිතරණ කාලෙ b s.	33. වාරකොට්ඨකස්ස b s.
5. පනස්සාසුමුමාලා s. පනතා සුමුමා b.	21. දිවසපි s.
6. කොලිස b s.	22. අභිමාදනං පච්චුධ්වානං
7. භොවණ්ණ b s.	14. රෙදමානාව b.
8. උධ්වාපසිංසු s.	15. නකනනු s.
9. යොජනිකාමග්ගං b s.	16. පාදෙහි-පස-සිතාති b s.
10. සුරෙඨාගතගතධ්වානං s.	17. බහුපකාරා b s.
	18. එතායාචිතමතායෙව b.
	23. ආයනාපච්චුධ්වාය b s.
	20. ගණනාසතරීති s.
	සාමිවිකමමනති b.
	සාමිවිකමමනති b.
	මමානාතිමානෙ b s.

පවුට්‍යමනවසෙන පවුට්‍යානං දසනබං¹ සමොධානෙනා අඤ්ඤා
කමමං. ආසනපඤ්ඤාපනච්ඡිනාදිකං අනුච්ඡිකකමමසඛාතං සාමිච්ඡි
කමමඤ්ඤා කාතබ්බං;² අභිකුක්ඛො ආවාසෙති යත්ථ වසන්තියා
අනන්තරසෙන ඔවාදන්තිය උපසඤ්ඤාමනවිධානෙ³ ඔවාදදායකො
ආචරියො නත්ථි අයං අභිකුක්ඛො ආවාසො නාම එවරුපෙ ආවාසෙ
වස්සං. න උපගන්තබ්බං; අනුදායාසනති අනුපොසභිකං; ඔවාදස
සඤ්ඤාමනති ඔවාදන්තිය උපසඤ්ඤාමනං; දිට්ඨසුත
මුතවසෙන⁴ පරිසඤ්ඤාමනං; ගරුකමමනති ගරුක⁵ සඤ්ඤාදිසෙසා
පනති; සඤ්ඤාමනනති අනුනාති පනතරසදිවාසානි⁶ මානන්තං;
ස්ස ඛමෙමසුති ඵකාලභොජනච්ඡිකමසු සිකඛාපදෙසු; සිකඛා
සිකඛාසාති එකසිකඛමපි⁷ අබණ්ඩං. කන්ධා තාය සිකඛිතසිකඛාය;⁸
අනෙකාසිතබ්බො පටිභාසිතබ්බොති දසනනං අනෙකාසවජ්ඣනං.
අඤ්ඤාතරෙන අනෙකාසවජ්ඣනා න අනෙකාසිතබ්බො හයපරමපරාය⁹
යාය කායච්ඡි පරිභාසාය න පරිභාසිතබ්බො; ඔවටො භිකුක්ඛිනං.
භිකුක්ඛු වචනපටොති ඔවාදනුසාසනා¹⁰ ඛමකප්පාසකො වචන
පටො භිකුක්ඛිනං භිකුක්ඛු ඔවරිතො¹¹ පිහිතො න භිකුක්ඛිතියා කොච්ඡි
භිකුක්ඛු ඔවදිතබ්බො නානුසාසිතබ්බො;¹² හන්තෙ පොරණකස්සෙර
ඉදං විවරවන්තං.¹³ පුරසංසුති එවං පන පටිභාසිතෙත කප්පො
වට්ඨති. අනොචටො භිකුක්ඛිනං භිකුක්ඛු වචනපටොති¹⁴ භිකුක්ඛිනං
පන භිකුක්ඛු වචනපටො අනිවාරිතො යථාරුචි ඔවදිතං අනුසාසිතං.
ඛමකප්පං කප්පොති අයමෙත්ථ සඤ්ඤාපො; විඤ්ඤාතො පනෙසා
ගරුකමකප්පං සමන්තපාසාදිකාය විනයසංවණ්ණනාය චුත්තනසෙ
නෙව වෙදිතබ්බො ඉමෙ පන අට්ඨි ගරුකමෙම සත්ථිසතතිකෙ උග්ග
හෙත්වා පෙරෙන අත්තනො ආරොපියමානෙ¹⁵ සුත්ථිව මහාපජාපතියා
තාව මහන්තං දෙමනස්සං. ඛණ්ණෙන පටිපස්සමහි අනෙකතත්ත
දහතො ආහන්තෙ සිතුදකස්ස ස්වසන්තෙ ඔත්තෙ පරිසිත්තං විස
විහනපරිලාභා අත්තමනා හුත්වා ගරුකමෙමපටිග්ගහණෙන උපන්න¹⁶
පිතිපාමුත්ථං. ආවිකරෙතති සෙසාපාදි හන්තති ආදිකං උදනං
උදනෙසි. කුමනපෙත්තනෙහිති කුමන දීපං ජාලොති තෙන ආලො
කෙන පරිසරෙ හණ්ඩං විචිතිතො පෙනකප්පොරෙති; සෙතප්පිකා¹⁷ නාම
ගෙගජානිති¹⁸ එතො පාණකො නාලමජ්ඣගතං කණ්ඩං.¹⁹ චිත්තති

1. දසනබෙ b s.	9. එත්ථ සිකඛමපි b.	16. සිකුක්ඛිසුති b.
2. සාමිච්ඡිකමමං ව b. කාතබ්බං b s.		17. ආරොපියමානො b.
3. උපසඤ්ඤාමනාරත්තකප්පො s.	10. කන්ධාපුරිතසිකඛාය s.	18. උපන්නං s.
4. මහුක්ඛා b	11. හසුපරමපරාය b. හසුපදංසනාය s.	[සෙතප්පි b.
5. සොත්තන b.	12. ඔවාදනුසාසනී s.	19. සෙතප්පිකා b s.
6. දිට්ඨසුතවසෙන b s.	13. මාරිතො s.	20. යොගජානිති b.
7. ගරුකං b s.	14. ඔවදිතප්පිකා වා අනුසාසිතබ්බො වා b s.	
8. පණ්ණරස s.	15. ඉදමිදං ඔවත්තං s.	21. නාලමජ්ඣගතං චණ්ඩං b.
		නාලමජ්ඣගතං කණ්ඩං s.

8. 4. 3.

තතිසෙ දුතවක්ඛනීති දුතකාරණානි; ඡන්ද, දුතං දෙනීති පෙමෙන දුතං දෙනී; දෙය්‍යාති දෙය්‍යෙන කුද්ධො හුතො යං අත්ථි තං වෙගෙන ගණ්හිතො දෙනී; මොහාති මොහෙන මුලො¹ දෙනී; ගරහාති² ගරහගයෙන වා අපායගයෙන වා තස්සෙව³ වා පනතයෙන දෙනී; කුලවංසනති කුලපාවෙණි.⁴

8. 4. 4.

වතුපෙ න මහපථලං හොතීති බිඤ්ඤඵලෙන මහථලං න හොති; න මහස්සාදනති යමපියං ඵලං හොති භුස්ස අස්සාදෙ න මහා හොති මහස්සාදං න මධුරං; න ථාතීසෙසනාති වධිතිපියං න හොති⁵ තස්ස මහන්නං විහිත්මසන්නිවෙසං න හොතීති අපෙඨා; උණණාමනිනනාමිති නින්නඵලවසෙන⁶ විසමතලං; තත්ථ ඵලෙ උදකං න සණ්ඨාති තින්නෙ අතිබහු තිට්ඨති; පාසාණසකඛිලිලනති⁷ පත්ථිතො සිතපිටිපාසාණෙති ව බුදුකපාසාණෙති ව සකඛති ව⁸ සමන්නාගතං; උඤ්ඤති උඤ්ඤදකං;⁹ න ව ගමිතිරසින්නති ඵද්ධි භූමිතාය ගමිතිරහුගත¹⁰ නඩතලමග්ගං කතො කසිතුං න සක්කා හොති උත්තානනඩතලමග්ගමෙව¹¹ හොති; න ආසසමපනනති න උදකාගමනසමපනනං; න අපාසසමපනනති න නිත්තමතමග්ග සමපනනං.¹² හොති; න මානිකාසමපනනති න බුදුකමතනති උදකමාතිකාති සමපනනං හොති; න මපිසාදසමපනනති න කෙදුර මපියාදති සමපනනං න මහථලනති ආදීති සකිනාති විහිඵලවසෙන¹³ වෙදිතකිනාති; සමපනනති පරිපුණ්ණ සමපනතිසුත්තෙ; පමුත්තාබ්ඡ සමපදති සමපනනං බිජං රෙපිතං; දෙවෙ සමපාදසනමනිති දෙවෙ සමවා වස්සනෙත; අනීතිසමපද හොතීති කිට්ඨිමිආදිපාණකප්ථියා අභාවො ඵකා සමපද හොති; චිත්තලිති වධිති දුතියා සමපද හොති; වෙසුලලනති විපුලභාවො තතියා සමපද හොති; ඵලනති පරිපුණ්ණ ඵලං විතතසමපද¹⁴ හොති,¹⁵ සමපනනසිලෙසුති පරිපුණ්ණසිලෙසු; හොජනසමපදති සමපනනං විවිධහොජනං;¹⁶ සමපදනනති තිවිධ¹⁷ කුසලසමපදං; උසනෙතීති සා හොජනසමපද උපතයති; කසමා, සමපනනං කියං නං කතං¹⁸ යසමාස්ස තං කතකමමං සමපනනං පරිපුණ්ණනති අපෙඨා, සමපනනක්ඛිනාති සමපනනො අත්ථ ඉධ;

1. මුලො b.	10. ගමිතිරහුගත b s.	16. සමපනන l, සමපනන.
2. තසාති b s	11. උත්තානනලමග්ගමෙව(කත්ථ) l.	පද්ධිවිධ හොජනං s
3. තස්සතසසම ව	12. ත s. පථිපාසාගෙ උදකතිග්ගමනමග්ගසමපනනං b s, න h.	
4. කුලපාවෙණි b.	13. විපාකඵල s. වසෙනෙව b s.	
5. නාථාතීසෙසනති b s, ථාතීසෙසනාපියං න හොති s. සෙසනාපියං නහොති වුධිති h.		17. සමදනති l. තිවිධ b.
		සෙසනාපියං න හොති මහන්නං l.
6. උණණිනිනනාමිති ඵලනින්නවසෙන s. නින්නඵල b මිති තලවසෙන l.		
7. සකඛිලිලනති b.	14. පරිපුණ්ණං බිඤ්ඤඵලං වතුපෙසමපද s, පරිපුණ්ණ	
8. සකඛති s.	වණ්ණඵලං වතුපෙසමපද b.	
9. උඤ්ඤනලොණං b.	15. හොතීති s l.	18. කතනති s.

විජ්ජාචරණසමපනෙතාති තීති විජ්ජාති ච පඤ්ඤාදසති චරණධම්මෙති ච සමනතාගතො; ලද්ධාති ඵවරුපො පුග්ගලො විතතස්ස සමාදං අවෙකලලභාවං¹ ලභිතො; කතෙති කම්මසමපදනති පරිපුණ්ණ කම්මං² කරෙති; ලභති ච අසම්මසමපදනති³ අසම්ඤ්ඤා පරිපුණ්ණං ලභති; දිට්ඨිසමපදනති විපස්සනාදිට්ඨිං; මග්ගසමපදනති සොභාපතති මග්ගං; ඤාති සමපනනමානස්සාති පරිපුණ්ණවිතොනා හුත්වා අරහත්තං යාති; ඤා හොති සබ්බසමපදාති සා සබ්බදුක්ඛෙති⁴ විමුත්ති සබ්බසමපද නාම හොතිති.

8 4 5.

පඤ්ඤාමෙ දුක්ඛපපතතිස්සොති දුනපච්චයා උපපත්තිස්සො; දහනීති ධරෙති,⁵ අබ්බිච්ඡාතීති තස්සෙව වෙච්චනං; භාවෙතීති වසේති; ගීතො විමුත්තනති⁶ ගීතෙසු පඤ්ඤාසු කාමගුණෙසු විමුත්තො;⁷ උත්තරිං අභාවිකනති තතො උත්තරිං⁸ මග්ගඵලත්ථාය අභාවිතං; නාමුපපතතිස්සා සංවත්තනීති සං යානං පඤ්ඤාකුසලං කතං තත් තිබ්බත්තනත්ථාය සංවත්තනී; විකල්පස්සාති මග්ගෙන වා සමුච්ඡිත්ත රහස්ස සමාපත්තියා වා විකම්මතිත්තරහස්ස; දුනමත්තෙනෙව ති මුග්ගලොකෙ උපපජ්ඣං⁹ න සක්කා දුනං පන සමාධිවිපස්සනා විතතස්ස අලංකාරපරිවාරං හොති තතො දුනෙන මුද්‍රවිත්තො මුග්ගවිභාසෙ භාවෙත්වා මුග්ගලොකෙ නිබ්බත්තති; තෙන වුත්තං විතරහස්ස නො සරහස්සාති.

8. 4 6.

ඡට්ඨෙ පුඤ්ඤකිරියාති ච තාති තෙසං¹⁰ ආනිසංයානං වජ්ඣති වාති¹¹ පුඤ්ඤකිරියිසමඤ්ඤිති; දුනාදීනං හි ලක්ඛණෙ පිත්තං ධරෙත්වා ඵවරුපං නාම අමොගි දුනං දුතඛං සීලං රක්ඛිතඛං භාවනා භාසෙ තඛොති සත්තා පුඤ්ඤාති කරෙතති. දුනමෙව දුනමයං දුන මෙතනාසු වා පුරිමමෙතනතො¹² නිථ්ථන්තා සන්තිට්ඨාපකමෙතනා දුනමයං සීලාදීහි සීලමයාදීහි විය;¹³ සෙසවයෙසුපි ඵසෙව නයො පජිත්තං කතං හොතීති ථොකං මඤ්ඤං කතං හොති; නාහිසමොහා තීති න නිථ්ථජ්ජති; අකතං¹⁴ හොතීති භාවනාතයයොගෙසෙව¹⁵ අනාරඥො හොතීති අත්ථො. මනුස්සදෙහගගනති¹⁶ මනුස්සෙසු සමපත්තිරතිතං පඤ්ඤවිධං නිව්ඤ්ඤා; උපපජ්ජතීති පටිසංඝිවයෙන උපගච්ඡති තත් තිබ්බත්තනීති අත්ථො; මත්තස්සා කතනති පමාණෙන කතං ථොකං න ඛන්තං;¹⁷ මනුස්සසොගගනති¹⁸ මනුස්සෙසු

1. අවෙකලං s. පරිපුණ්ණභාවං b s.	13. පිට්ඨාදීහි පිට්ඨමයාදීහිවිය s.
2. පරිපුණ්ණං කම්මං s.	8. තතොඋපරි b s.
3. ලභතිචත්ථසමපදනති s	14. අනුක්කං l.
4. සබ්බාදුක්ඛෙති s.	15. භාවනායයොගොසෙව s.
5. පදහනීති s. ථරෙති b	16. මනුස්සදෙහගගනති b s.
6. ගීතොවිමුත්තනති s.	17. න ඛන්තං b. [තෙසං s,
7. අබ්බිමුත්තං s. උත්තරි b.	18. සොගගනති b s.
8. තතොඋපරි b s.	

සභ සපතෙතති වෙරං. සංවතෙතති; තස්ස හි සපතනාව¹ බහුතා
 හොනති යො ව නං පස්සති තස්මි. වෙරවෙව² උප්පාදෙති න
 නිබ්බායති එවරුපො හි පරස්ස රක්ඛිතගොපිතහණෙඛ අපරාධස්ස
 නිස්සංයො; අභුනබ්බකම්බානිසංචන්තනිහො හොතිති අභුතෙන
 අබ්බකම්බානං³ සංවතෙතති යෙන කෙනචි කතං⁴ තස්සෙව උපරි
 පතිස්සති;⁵ මිනෙතති හෙදනිසංචන්තනිහොති මිතෙතති හෙදං සං
 වතෙතති යං යං මිතතං කරොති සො සො හිජ්ජතිසෙව; අමනාස
 සද්දසංචන්තනිහොති අමනාපසද්දං සංවතෙතති යා යා වාචා කණ්ටකා
 කකකසා කට්ඨකා අභිසජ්ජති⁶ මමවෙජ්ජිකා ගතගතවිධානෙ තමෙව
 සුණාති මනාපසද්දසවනං නාම න ලහති එවරුපො එරුසවාචාය
 ගතමගො නාම; අනාදෙසාවාච⁷ සංචන්තනිහොති අගගෙනබ්බි
 වචනං⁸ සංවතෙතති කිං කසමා කපෙති කො හි තව වචනං
 ගගෙස්සතිති වතතබ්බං ආපජ්ජති අයං සමපප්පලාපස්ස⁹ ගතමගො;
 උම්මන්තකසංචන්තනිහො හොතිති උමමන්තකභාවං සංවතෙතති
 තෙන¹⁰ මනුස්සො උමමන්තො¹¹ වා බිත්තවිත්තො වා ඵලමුගො වා
 හොති අයං සුරාපානස්ස නිස්සංයො; ඉමස්මිං සුතෙන වට්ටමෙව
 කම්මතති.

දුනවගො වතුපො.

8. 5. 4.

පඤ්චමස්ස වතුපො¹² ඉමෙ වෙසි වාසෙවිධි මහාසාලාති පුරතො
 සිසෙ වෙ සාලරුකෙඛ දසෙස්සෙනො පරිකප්පොපමං ආහ ඉදං වුත්තං
 හොති ඉමෙ තාව මහාසාලා අවෙතනා සවෙ එතෙ¹³ සිසෙවතනා
 හුන්වා අවිධිබ්බසමන්තාගතං උපොසථං උපවසෙසද්දං එතෙසමි සො
 උපොසථො¹⁴ දීඝරතං හිතාය සුබාය අස්ස මනුස්සභුතෙ¹⁵ පන
 වතතබ්බමෙව නජීති.

8. 5. 6.

ජවෙධි සෙනාසස්මා අනුරුද්ධොති තා කීර දෙවතා අත්තනො
 සමපතති. මිලොකෙත්වා කිං හු ඛො නිස්සාය අයං සමපතති අමෙති¹⁶
 ලද්ධාති ආවජ්ජමානා ථෙරං දිස්වා මයං අමානං අයස්ස සුබ්බි
 චක්කවත්තිරජ්ජං කරොන්තස්ස පාදපරිවාරිකා¹⁷ හුන්වා තෙන දිත්තො
 වාදෙ සත්වා ඉමං¹⁸ සමපතති. ලභිමා¹⁹ ගච්ඡාම ථෙරං ආනෙත්වා
 ඉමං සමපතති. අනුගච්ඡාමාති දිවා²⁰ යෙනායස්මා අනුරුද්ධො

1. සපතනා ව b l.

7. අනාදෙසාවාචා s.

13. උපොසථවාසො b. සප්ප

2. වෙරං s.

8. අග්ගතෙතබ්බවචනතං b.

14. අස්සභුත b. [වාසො s.

3. අබ්බකම්බානෙන (කප්පි.) 9. සමපප්පලාපය l.

15. අමෙති සමපතති s.

4. කතං (කප්පි b. ගතමා s.

10. තෙන හි b s.

16. පාදපාරිවාරිකා b.

5. පතති b s.

11. උම්මාදෙ b s.

17. ඉදං b, l.

6. අභිසජ්ජති h s.

12. පඤ්චමාසපථමෙ s

18. ලභිමා b. 19. දිවාසෙව s

8. 7. 4.

වතුණේ එතදවොවාති අත්තනො පධානභූමියං උප්පන්න¹
 විතකකං හිකුක්ඛසසං ආරෙවෙතුං.² “පුබ්බාහං හිකඛවෙ”ති ආදි
 වචනං අවොච; ඔහාසනති දිබ්බවකුක්ඛසුඤ්ඤාභාසං; ඤාණදස්සනනති
 දිබ්බවකුභූතං.³ ඤාණසම්ඛාතං දස්සනං; සභානිවුත්ථපුබ්බනති එකතො
 වසිතපුබ්බං; ඉමස්මිං පන සුතො දිබ්බවකුක්ඛසුඤ්ඤං ඉද්ධිවිධසුඤ්ඤං
 වෙතොපරියසුඤ්ඤං යථාකම්මුපගසුඤ්ඤං අනාගතසුඤ්ඤං.⁴ පච්චුප්පන්න
 සුඤ්ඤං අතීතසුඤ්ඤං.⁵ පුබ්බෙතිවාසසුඤ්ඤනති ඉමාති තාච අට්ඨ සුඤ්ඤාති
 පාළියං එව⁶ ආගතාති. තෙහි පන සද්ධිං.⁷ විපස්සනාසුඤ්ඤාති වත්තාරි
 මග්ගසුඤ්ඤාති වත්තාරි ඵලසුඤ්ඤාති වත්තාරි පච්චවෙකඛනං⁸ සුඤ්ඤාති
 පටිසම්භිද්ධං⁹ සුඤ්ඤාති ඡ අසාධාරණසුඤ්ඤාතීති එතාති සුඤ්ඤාති සමො
 ධානෙතො කපේනෙතන එවං ඉමං සුත්තං කපිතං නාම භොති.

8. 7. 5.

පඤ්චමෙ අභිභාසනනානිති අභිභවනකාරණාති; කිං අභිභවනති
 පච්චනිකධම්මෙවි ආරම්භණාතිපි; තාති හි පටිපක්ඛභාවෙන පච්චනික
 ධම්මෙ¹⁰ අභිභවනති පුත්තලස්ස ඤාණුත්තරියතාය ආරම්භණාති,
 අර්ක්කතං රූපසඤ්ඤිති ආදිසු පන අර්ක්කතරූපෙ පරිකමවසෙන
 අර්ක්කතං රූපසඤ්ඤි නාම භොති, අර්ක්කතං හි නිලපරිකමං.
 කරොනෙතා කෙසෙ වා පිනෙත වා අකඛිතාරකාය වා කරෙති, පිත
 පරිකමං කරෙතො මෙදෙ වා ඡවියා වා හත්තකලපාදතලෙසු වා
 අකඛිතං පිතව්ධානෙ වා කරෙති, ලොභිතපරිකමං කරොනෙතා
 මංසෙ වා ලොභිතෙ වා ඡවතාය වා අකඛිතං රත්තව්ධානෙ වා කරෙති,
 ඔදුතපරිකමං කරෙතො අට්ඨිමති වා දනෙත වා නවෙ වා අකඛිතං
 සෙතව්ධානෙ වා කරෙති, තං පන සුනිලකං.¹¹ සුපිතකං සුලොභිතකං
 සුඔදුතං න භොති අවිසුද්ධිමෙව භොති; එකො ඛනිද්ධා රූපානි
 සංඝනිති යස්සෙවං පරිකමං අර්ක්කතං උප්පන්නං භොති නිමිතං.
 පන ඛනිද්ධා සො එවං අර්ක්කතං පරිකමස්ස ඛනිද්ධා ව අප්පනාය
 වසෙන අර්ක්කතං රූපසඤ්ඤි එකො ඛනිද්ධා රූපානි පස්ස
 තීති වුවෙති; පටින්නානිති අට්ඨනිතාති; සුචණ්ණදුබ්බණ්ණානිති
 සුචණ්ණාති වා ගොනතු¹² දුබ්බණ්ණාති වා පරිත්තවසෙනෙව ඉදං අභිභා
 සතනං වුත්තනති වෙදිතබ්බං; නානි අභිභුසෘෂාති යථා නාම සම්පන්න
 ගහණිකො කට්ඨජ්ජිත්තං.¹³ හත්තං ලභිතො කිං එත්ථ භුඤ්ජිතබ්බං
 අප්පීති සමකවිසිතො එකකමුත්තෙව¹⁴ කරොති එවමෙව ඤාණුත්ත
 රිකො පුත්තලො විසදසුඤ්ඤො කිමෙත්ථ පරිත්තකෙ ආරම්භණෙ සමා
 පජ්ජිතබ්බං අප්පී නායං මම භාගෙති¹⁵ තාති රූපානි අභිභවිතො

1. උප්පන්නං b s. 6. යෙව b s. 8. වෙකකතා b වෙකකණ s.
 2. ආරෙවෙසිතුං එවං b ආරෙවෙතුං එතං s. 9. වත්තාරි පටිසම්භිද්ධ s.
 3. භූත s 7. සධිං න ව b. 10. පච්චනිකධම්මෙ s. 13. මහත s.
 4. කම්මුපගසුඤ්ඤං b අනාගතංසසුඤ්ඤං b s. 11. සුනිලං s. 14. එකංකට්ඨෙමෙව s.
 5. පච්චුප්පන්නංසසුඤ්ඤං අතීතංසසුඤ්ඤං b s. 12. ගොනති s. 15. මම දුක්ඛකරෙති b.

සමාපජ්ජති සහ නිමිත්තප්පාදෙනව¹ අප්පනං පාපෙතිති අප්පො; ජානාමි පසංසාමිති ඉමිත්තා පනස්ස ආභොගො කවිතො, සො ච බො සමාපන්නිතො වුට්ඨිතස්ස න අනෙතා සමාපන්නියං එවං සඤ්ඤි හොතිති අප්පො. ආභොගසඤ්ඤායපි කානසඤ්ඤායපි එවං සඤ්ඤි හොති අභිභවනසඤ්ඤා හිස්ස අනෙතාසමාපන්නියමපි අත්ථි ආභොග සඤ්ඤා පන සමාපන්නිතො වුට්ඨිතස්සෙව; අප්පමාණානිති වට්ඨිත පමාණානි² මහනතානිති අප්පො; අභිභුක්කානි එත්ථ ව³ පන යථා මහත්තමො පුරිස්සො එකං භත්තවට්ඨිතකං ලභිතො අඤ්ඤාපි හොතු අඤ්ඤාපි⁴ හොතු කිං එසා⁵ මයහං කරිස්සතිති තං න⁶ මහනත්තො පස්සති එවමෙව ඤ්ඤාත්තරෙ පුග්ගලො විසදඤ්ඤො කිං එත්ථ සමාපජ්ජතිබ්බං න ඉදං අප්පමාණනි⁷ මයහං විතෙතකග්ගකරණෙ⁸ භාරෙ අත්ථිති අභිභවිතො⁹ සමාපජ්ජති සහ නිමිත්තප්පාදෙනව¹⁰ අප්පනං පාපෙතිති අප්පො; අජ්ඣන්තං අරුපසඤ්ඤීති අලාභිතාය වා අනත්ථිකතාය වා අජ්ඣන්තරූපෙ පරිකමමසඤ්ඤාපිරිතිතො; එතො ඛෙද්ධා රූපානි පස්සතිති යස්ස පරිකමම¹¹ නිමිත්තමපි ඛෙද්ධා උප්පන්නං සො එවං ඛෙද්ධා පරිකමමස්ස වෙව අප්පනාය ව වසෙන අජ්ඣන්තං අරුපසඤ්ඤා එතො ඛෙද්ධා රූපානි පස්සතිති වුවති; සෙසමෙත්ථ චතුස්ථානිභායතනෙ ව¹² චුත්තතයමෙව. ඉමෙසු පන චතුසු පරිත්තං විභාකකවර්තවසෙන ආගතං, අප්පමාණං මොහවර්ත වසෙන, සුවණ්ණං දෙසවර්තවසෙන, දුබ්බණ්ණං රුහවර්තවසෙන, එතෙසං හි එතානි සප්පායානි සා ව නෙසං¹³ සප්පායතා විසුද්ධිමග්ගෙ වරියතිදෙදසෙ චුත්තා. පඤ්චමඅභිභායතනාදිසු නිලනිභාසානිති¹⁴ සබ්බසම්මානිකවසෙන චුත්තා; නිලමණ්ණානිති වණ්ණවසෙන; නිල නිදස්සනානිති දස්සනවසෙන අපඤ්ඤායමානවිවර්ති අසමනිත්ත වණ්ණානි එකතිලානෙව හුත්වා දිස්සනතිති චුත්තං හොති; නිලනි භාසානිති ඉදං පන ඔභාසවසෙන චුත්තං නිලොභාසානි නිලප්පභා යුත්තානිති¹⁵ අප්පො; එතෙන නෙසං¹⁶ සුවිසුද්ධිතං දස්සෙති විසුද්ධි වණ්ණවසෙනෙව හි ඉමානි¹⁷ අභිභායතනානි චුත්තානි. නිලකසිණං උග්ගණ්ණනෙතො නිලසමිං නිමිත්තං ගණ්ණානි පුඨ්ථසමිං වා වත්ඨමිං වා¹⁸ වණ්ණධාතුයා වානි ආදිකං පනෙත්ථ කසිණකරණඤ්ඤා¹⁹ පරිකමමඤ්ඤා අප්පනාවිධානඤ්ඤා සබ්බං විසුද්ධිමග්ගෙ විත්ථාරතො චුත්තමෙවාති.

8 7. 6.

ජට්ඨෙ ඩිමොක්ඛානි කෙනට්ඨෙන විමොක්ඛා අධිමුච්චනට්ඨෙන, කො පනායං අධිමුච්චනට්ඨො නාම පච්චතිකධමෙමති ව සුට්ඨි මුච්චනට්ඨො ආරම්භෙම ව අභිරතීවසෙන සුට්ඨි මුච්චනට්ඨො පිතු අමෙක

1. නොපච්ච b s.	8. විතෙතකග්ගකරණෙ b s.	14. පඤ්චමාභිභායතනාදිසු
2. වුට්ඨිත s පපමාණානි b s.	12. යතනෙ s.	s නිලානිති b s.
3. එත්ථ b s.	9. කානි අභිභවිතො s.	15. සංයුත්තානිති b.
4. ලභිතො අඤ්ඤාමපි b අඤ්ඤාමපි හොතු අඤ්ඤාමපි s.		16. තෙසං s.
5. එස s.	10. විතතුප්පාදෙ b නෙවෙත්ථ b s.	17. ඉමානි චුත්තාරි s.
6. න තං b.	11. පරිකමමපි b s.	18. පුඨ්ථසමිං වා b.
7. කසිදං අප්පමාණං b s න b.	13. සා පනෙතෙසං s.	19. කසිණඤ්ඤා b.

විසංඛි¹ ඛිතපච්චිඛිතසං දුරකසං කයනං විස අනිග්ගතිනභාවෙන² නිරසඛිකතාය ආරම්භණෙ පටිත්ති³ චුත්තං හොති අයං පනඤ්චා පට්ඨිමෙ විමොක්ඛෙ නඤ්චි පුරිමෙසු විමොක්ඛෙසු අඤ්චි; රුපි රුපානි පසංහිති එත් අජ්ඣන්තං කෙසාදිසු නිලකසිණොදිවසෙන උප්පාදිත⁴ රුපජ්ඣානං රුපං තදස්සඤ්චිති රුපි ඛෙද්ධාපි⁵ නිලකසිණොදිති රුපානි ක්කානවකක්ඛුනා පසංහි; ඉමිනා අජ්ඣන්තඛෙද්ධාවන්ථුකෙසු⁶ කසිණෙසු උප්පාදිතජ්ඣානස්ස පුග්ගලස්ස චත්තාර රුපාවචරක්ඛානානි දසසීතානි; අජ්ඣන්තං අරුපසංඝඤ්චි අජ්ඣන්තං න රුපසංඝඤ්චි අත්තනො කෙසාදිසු අනුප්පාදිතරුපාවචරජ්ඣානොති අඤ්චා; ඉමිනා ඛෙද්ධා පරිකම්මං කඤ්චා ඛෙද්ධාව උප්පාදිතජ්ඣානස්ස රුපාවචරජ්ඣානානි දසසීතානි. සුභගෙනව අභිමුත්තො හොතිති ඉමිනා සුවිසුද්ධසු නිලාදිසු වණ්ණකසිණෙසු ක්කානානි දසසීතානි, තත්⁷ කිඤ්චාපි අත්තො අප්පනායං⁸ සුභගති ආහොගො නඤ්චි. යො පන සුවිසුද්ධං සුභං⁹ කසිණං ආරම්භණං කඤ්චා විහරති සො යසො සුභගති අභිමුත්තො හොතිති චත්තබ්බතං ආපජ්ජති තස්මා එවං දෙසනා කතා, පටිසම්භිදුමග්ගෙ පන. “කථං සුභගෙනව අභිමුත්තො හොතිති විමොක්ඛො ඉධ හික්ඛු මෙත්තාසහගතෙන වෙතසා එකං දිසං-පෙ-එරිත්වා¹⁰ විහරති මෙත්තාය භාවිතත්තා සත්තා අප්පටිකතුලා¹¹ හොතති කරුණාමුදිතාඋපෙඛා¹² සහගතෙන වෙතසා එකං දිසං-පෙ-එරිත්වා¹⁰ විහරති උපෙඛාය භාවිතත්තා සත්තා අප්පටිකතුලා¹¹ හොතති එවං සුභගෙනව අභිමුත්තො හොතිති¹³ විමොක්ඛො”ති චුත්තං. සබ්බසො රුපසංඝඤ්චානති ආදිසු යං චත්තබ්බං තං සබ්බං¹⁴ විසුද්ධිමග්ගෙ චුත්තමෙව. අයං අට්ඨමො විමොක්ඛොති අයං චතුත්තං ඛක්ඛානං සබ්බසො විසංඛිත්තා¹⁵ විමුත්තත්තා අට්ඨමො උත්තමො විමොක්ඛො නාම.¹⁶

8. 7. 7.

සත්තමෙ අනිජිසමොභාගිති න අරියකථා සදෙසකථා යාති වෙතනාති තෙ වොභාරෙ වොහරන්ති තායං එතං නාමං. අට්ඨමෙ චුත්තපටිපක්ඛිතයෙනඤ්චා¹⁷ වෙදිතබ්බො.

8 7. 9.

නවමෙ ඛිනතිසප්පිසාති බත්තියානං පරිසානං¹⁸ සන්තිපාභො සමාගමො; එස නයො සබ්බත්. අනෙකසනං ඛිනතිසප්පිසාති බිව්ඪි සාරසමාගමඤ්චිසමාගමලිච්ඡිවිසමාගමාදියදිතං අඤ්ඤාසු වක්කවා ලෙසුපි ලක්ඛනෙව; සලලපිනසුබ්බන්ති අලලාපසලලාපො කතපුබ්බො;

1. චතුඅසෙඛ b විසඬ s.	7. දසසීතානි, අඑ b.	12. උපෙඛා b s.
2. අනිග්ගතිනභාවෙන b s.	8. අප්පනාය b.	13. නොනි b.
3. පටිත්තනිඤ්ච b.	9. සුභ s.	14. තං b
4. උප්පාදිතං b s.	10. -පෙ- b.	18. පරිසා l.
5. ඛෙද්ධා වා b ඛෙද්ධා රුපානි පසංහිති ඛෙද්ධාපි s.	15. විසංඛිත්තා s.	
6. ඛෙද්ධවන්ථුකෙසු b.	11. අප්පටිකතුලා s b.	17. චුත්තපටිපක්ඛිතයෙනඅඤ්චා b.

සාකච්ඡාති ධම්මසාකච්ඡාති සමාපජ්ජිතපුබ්බා; ආදිසනො නෙසං. චණ්ණොති තෙ ඔදුතාපි හොනති කාලාපි මධ්‍යරච්ඡිපි සන්ධා සුවණ්ණචණ්ණො¹ ඉදං පන සණ්ඨානං පටිච්ච කප්පිතං සණ්ඨානමපි ච කෙවලං. තෙසං පඤ්ඤායති යෙව න පන භගවා මිලක්ඛසදිසො හොති නාපි ආමුත්තමණිකුණ්ඩලො බුද්ධිවෙසෙනෙව නිසිද්දති තෙ²පි අත්තනො සමානසණ්ඨානමෙව පස්සන්ති; ආදිසනො නෙසං සණ්ඨෙති තෙ ජිනනස්සරපි හොනති බණ්ඩස්සරපි³ කාකස්සරපි සන්ධා බ්‍රහ්මස්සරෙව; ඉදං පන භාසත්තරං සක්ඛාය කප්පිතං සචෙපි හි තත්ථ රුක් නිසිනො⁴ කථෙති අජ්ජරුක් මධුරෙත කථෙතිති තෙසං⁵ හොති කථෙත්වා පක්කනෙන පන භගවති පුත රුක්තං ආගතං දිස්වා කො නු බො අයනති විමංසා උපපජ්ජිති, තත්ථ කො නු බො අසනති ඉමසමිං. ථානෙ ඉදුනෙව මාගධිභාසාය සිහලභාසාය මධුරෙත⁶ කථෙන්නො කො නු බො අයං අත්තරතිතො කිං දෙවො උදුහු මනුස්සොති එවං විමංසන්නාපි න ජානන්ති අත්ථො. කිමත්ථං පනෙවං අජ්නන්තානං ධම්මං දෙසෙතිති වාසනත්ථාය එවං පුතො⁷පි හි ධම්මො අනාගතෙ පච්චයො හොතිති⁸ අනාගතං පටිච්ච දෙසෙති. අනෙක සනං බ්‍රාහ්මණපටිසනති⁹ සොණ්දණ්ඩසමාගමවයෙන¹⁰ වෙව අඤ්ඤ වක්කවාලවයෙන ව සමිතවො වෙදිතබ්බො.

8. 7. 10.

දසමෙ නිසිද්දන්නති ඉධ මමබණ්ඩං¹ අධිපෙතං; උදෙනං¹⁰ වෙතිසනති උදෙනස්ස¹¹ යක්ඛස්ස වෙතිසට්ඨානෙ¹² කතවිභාසෙ වුමති; ගොතමකාදිසුපි එසෙව නයො, භාමිනාති වඩ්ඪිතා; බහුලි කනාති පුනපුන කතා;¹³ ආනිකනාති¹⁴ සුත්තයානං විස කතා; චක්ඛුකනාති පතිට්ඨවෙධින¹⁵ වජ්ඣ විස කතා; අනුච්චිනාති අධිවේතා; පටිච්චනාති සමන්තකො විතා සුවඩ්ඪිතා; සුසමාරද්ධාති සුච්ඡි සමාරද්ධා; ඉදුති¹⁶ අනියමෙන කථෙත්වා පුත නියමෙනාදසෙකතුං¹⁷ කර්මාගතස්ස බොති ආදිමා. එත්ථ¹⁸ කප්පනති ආයුකප්පං තසමිං තසමිං කාලෙ යං මනුස්සානං ආයුප්පමාණං තං පරිපුණ්ණං කරෙන්නො තිවෙධිසා, කප්පාචසෙසං. මාති අප්පං වා හිසෙසාති වුත්ත¹⁹වස්සසතතො අති රෙකං වා;²⁰ මහාසිවෙත්ථෙරෙ²¹ පනාහ බුද්ධානං අට්ඨානෙ ගජ්ජිතං නාම නත්ථි පුනපුනං සමාපජ්ජිත්වා මාරණන්තික²² වෙදනං වික්ඛමෙන්නො හද්දකප්පමෙව තිවෙධිසාති, කස්සා පන න සිතොති,

1. සුවණ්ණචණ්ණොව s.	9. මමබණ්ඩං b.	16. ඉති b s.
2. ගග්ගරස්සරපි b බබ්බස්සරපි s.	15. පතිට්ඨානවෙධින b.	17. දසෙසන්නො b s.
3. සචෙපි හි සන්ධා b රජාසනෙ නිසිනො b s.		18. එත්ථ s.
4. නෙසං b s.	10. උදෙන s උදෙන b.	19. බුත්තං b.
5. මධුරෙත ආකාරෙන s.	11. උදෙන b s.	20. වා අතිරෙකං b.
6. හොති යෙවොති s.	12. යක්ඛස්ස වසනට්ඨානෙ b s.	21. මහාසිවෙත්ථෙරෙ b s.
7. පරිසක්ඛි ආදිනං b s.	13. බහුලිකනාති පුනපුනං කතා b s.	[මරණන්තික b s.
8. සමාගමාදිවයෙන b s.	14. ආනිකනාති s.	22. සමාපන්නති සමාපජ්ජිත්වා s

8. 6 4.

වතුන් වංශපර්ණානි ඉදමය්‍ය පවෙණිනාමවසෙන¹ ආලපනං තය්‍ය හි පුබ්බපුරියා වංශපර්ණානි ජාතානි තය්‍යං කුලෙ මනුස්සා වංශපර්ණානි වුවනති; ඉත්තංකොනානි ඉත්තංකමෙවන; නත්‍රාපාසාසානි ඉමය්‍යං කාලෙ ඉදං නාම කාතුං වට්ටනීති ජාතනෙ උපායභුතාය;² වුද්ධසිලිනොති වඩ්ඪකසීලා වුද්ධසමාචාරා;³ ආයනති ආගමනං; නාවොගාලානති නානිමහනතං; නානිහිනනති නානිකසිරං; පටිසාදසානි ගහෙතා වෙපෙතා; තත්ථ යස්ස වසතො විතුණො ආයො තය්‍ය වයො ආයං පරියාදතුං න සකෙකානි.

“වතුබා විහරෙ හොගෙ පණ්ණිනො ඤරමාවයං.

එතෙන හොගෙ භුඤ්ජය්‍ය චිති කමං පයොජයෙ

වතුන්ඤ්ච නිධාපෙය්‍ය ආපදසු භවිස්සති”ති.

එවං පටිපර්ණතො පන වයො ආයං පරියාදතුං න සකෙකානි.⁴ උද්ධර්වාදිකනති⁵ යථා උද්ධර්නති බාදිකුතාමෙන පකෙක උද්ධර රුකෙක වාලිනෙ එකප්පභාගෙතෙව බහුති එලානි පතනති සො බාදිතඛසුත්තකානි බාදිතා ඉතරුති බහුතරුති පභාය ගව්ඡති එවමෙවං⁶ සො ආයතො වයං බහුතරං කතා විපරිකර්තනො හොගෙ පරිභුඤ්ජති සො ‘උද්ධර්වාදිකංවායං’⁷ කුලපුත්තො හොගෙ බාදති’ති වුවනති; අජවුමාසිකනති අනාථමරණං;⁸ සමං ජීවිකං⁹ කපෙතීති සමො ජීවිකං¹⁰ කපෙතීති; සමජීවිකානි සමං ජීවිකා¹¹ අපාසවුබානිති විනාසස්ස ථානානි¹² උච්ඡානා කම්මබෙසෙසසුති කමකරණධානෙනසු උච්ඡානවිරියසමපනො; විධානවානි විධාන සමපනො;¹³ සොඤ්චානං සමපණ්ණිකනති සොඤ්චුතං සමපණ්ණිකං; සමවනාමෙ නානි වුද්ධතතායෙව වුද්ධොති එවං අවිතථනාමෙන; වාගො පුඤ්ඤං පවඩ්ඪනීති වාගො ව යෙසං පුඤ්ඤං වඩ්ඪනි;¹⁴ ඉමය්‍යං සුත්තෙ සද්ධාදයො මිස්සකා කපිතා. පඤ්චමං උත්තානමෙව.

8. 6. 6.

ජලෙඨි ගහෙකානි ගහවාසො; දිට්ඨිබමිකාපීති සන්ධිට්ඨිකා ගහ වාසසද්ධිසා¹⁵ සමපණ්ණිකාපීති ථිපෙතා මනුස්සගහෙක සෙසගහිනා; උහස්සං එතෙ කාමා පවුච්චනති¹⁶ භයඤ්ච දුක්ඛඤ්ච භයඤ්ච රෙගොච¹⁷ භයඤ්ච ගණෙඤ්ච¹⁸ භයඤ්ච සලලඤ්ච භයඤ්ච සමෙතා ව භයඤ්ච පමෙතා ව භයඤ්ච ගහෙකා වානි එවං උහස්සං එතෙ කාමා

1. වංශපර්ණානි b s නාම පවෙණිවසෙන b නාම පප්පවණ්ණිවසෙන s.
2. තත්‍රාපාසාසානි b s ජාතනෙ තත්‍රාපාස භුතාය b s. 14. වෙව සෙස පුඤ්ඤඤච
3. වුද්ධසිලිනොති s සුඛසමාචාරං s. 9. සමං ජීවිකං b. පවඩ්ඪනි b s.
4. න සකෙකානි යෙව b s. 10. සමං ජීවිකං b. 15. සද්ධිසා පුන මානුස්සා b පුනච
5. උද්ධර්වාදිවනි b 11. සමජීවිකානි සමජීවිකාය ජීවිකා b s. [මනුස්සගහිනා s.
6. එවමෙව s. 12. විනාසධානානි s. 16. පවුච්චනති l.
7. බාදිකං වායං s. 13. විදහනසමපනො b. 17. රෙගඤ්ච b l.
8. අජෙට්ඨමරණනති අනායසමරණං b අඛිමාරිකනති s. 18. ගණෙඤ්ච b l.

පවුළුවනති; සාකරුපෙනාති කාමසුඛෙන; පලිපනති වට්ඨපලිපං අතික්කමම;¹ ඉමසමිං ධානෙ විපස්සනං කථෙඤා² අස්ස භික්ඛුනො අර හත්තභාවො³ ගතිනො ගතපලිපං තං⁴ ඵවරුපං පජං ජාතිජරුපෙනං තිස්ස හවෙසු ඵඤ්ඤානං අවෙක්ඛතීති සුහෙත වට්ඨං කථෙඤා ගාථාසු විවට්ඨං කපිතනති. සත්තමධිමානි උත්තානානෙව.⁵

8. 6. 9.

නවමෙ උජුඤ්ඤානාති කායවඛ්ඤාදීනං අභාවෙන උජුකො; පඤ්ඤාසිලසමාතිනොති පඤ්ඤාය ව සීලෙන ව සමන්තාගතො; සජ්ඣානානනති දුනං දදන්තානං; පුඤ්ඤපෙචානනති⁶ පුඤ්ඤං ඔලොකෙනනානං;⁷ ඔපබ්බිකනති උපබ්බිපාකං; අවිභූතං ධානං අපප මාණං.⁸ දසමෙ සමුක්ඛකමෙඤ්ඤාති උත්තමො;⁹ සත්තානනති සබ්බ සත්තානං; සෙසං සබ්බත් උත්තානමෙව.¹⁰

ගොතමීවගොත ජට්ඨො.

8. 7. 1.

සත්තමස්ස පඨමෙ පටිච්ඡන්තස්සාති කායවිවේකෙන විචිත්තස්ස; නිශ්සන්තචුතතිනොති කත්ථි අනායත්තචුතතිනො විපස්සනාකමමි කස්ස;¹¹ ලාභාසාති චතුපට්ඨයලාභාය; සොචි ව පජිදෙචි වානි¹² සොකි ව පරිදෙචි ව;¹³ සොචිව පරිදෙචිවනාතිපි පාසො. චුතො ව සද්ධම්මාති තං බණ්ණෙව විපස්සනාබමො¹⁴ චුතො; ඉමසමිං සුහෙත වට්ඨවිවට්ඨං කපිතනති.¹⁵

8. 7. 2.

දුතියෙ අලං අත්තනො අලං පරෙසනති අත්තනො ව පරෙසඤ්ච නිතපට්ඨනතියං සමන්තො පරියතෙතො අනුච්ඡවිකො; ඛිප්පනිසනතිති ඛිප්පං උපධාරෙති¹⁶ බ්බුධානුභායත්තාදිසු කපියමානෙසු¹⁷ තෙ ධිමෙම ඛිප්පං ජානාතීති අන්තො; ඉමසමිං සුහෙත සමථවිපස්සනා කපිතා. පුග්ගලජ්ඣාසයෙන පන දෙසනාටිලාසෙන වෙව¹⁸මත්තනො පට්ඨාය ගෙට්ඨා ඔණං.¹⁹ කපිතනති.

8. 7. 3.

තතියෙ ඵවමෙචාති නික්කාරණෙනෙව යථා²⁰ ඵවමෙව; මොඤ්ඤිකාති මුලහ²¹පුරිසා තුව්ඡපුරිසා; අජෙක්ඛසනතිති යොජෙතති;²² අනුබ්බිකබ්බනති ඉරියාපථානුගමනෙන²³ අනුබ්බිකබ්බං මං න

1. පලිපජනති වට්ඨපලිපං.	9. උක්කමෙඤ්ඤා උත්තමො b s.	16. නතීති ඛිප්පං නිස්සාය අතික්කමමොති b s.	10. සෙසමෙත්ථ උත්තාන මනො ඛිප්පං උපධාරෙති s.
2. ධානෙවිපස්සනාවට්ඨෙඤ්ඤා ව. මෙවොති b s.		17. කපියමානෙසු s.	
3. අරහත්තං පත්තභාවො s.	11. කමිමස්ස b s.	18. මෙතං s. [දත්තානං s.	
4. ගතිප්පං b s.	12. සොචි ව පරිදෙචි වානි s.	19. ඔතරත්තං b ඔව-	
5. උත්තානත්තොනෙව b s.	13. සොකා ව පරිදෙචා ව b.	20. යථා අයං යාවති b	
6. පෙක්ඛානනති b s.	සොකො ව පරිදෙචො ව s.	21. මුලහ b.	
7. ඔලොකෙනනානං ගපෙසත්තානං b s.		22. නතීති යාවත්තී b s.	
8. ඔපබ්බිභූතං ධානං b අබ්බිභූතං.	14. විපස්සනා සමමමො b s.	23. ඉරියාපථානුබ්බිකෙන b s.	
මා නපජමාණං s අබ්බිභූතං l.	15. කපිතං b s.		

විජ්ඣිතබ්බං මඤ්ඤන්ති; ආජානනන්¹ අපසාදෙනො ඵවමාන; ඵස කීර භික්ඛු ඔවාදෙ දිනොපි පමාදමෙව අනුසුඤ්ඤාති² ධම්මං සුඤ්ඤා තස්මෙව වසති සමණධම්මං කාතුං නාගච්ඡති තස්මා නං ගගවා ඵවං අපසාදෙනා පුන යස්මා සො අරහත්තස්ස උපනිස්සය සමපනො තස්මා තං ඔවදනො “තස්මාතිග තෙ භික්ඛු ඵවං සික්ඛිතබ්බං”නති ආදිමාග. තත් “අජ්ඣන්තමෙව විතං සිතං හවිස්සති සුසණ්ඨිතං න වුප්පන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා විතං පරියාදය ථස්සන්ති”ති ඉමිනා තස්ස³ ඔවාදෙන නියකජ්ඣන්තවසෙන විනො කගතනාමනො මූලසමාධි වුනො තතො ඵත්තකෙනෙව සනතුට්ඨිං අනාපජ්ජිකා ඵවං සො සමාධි වසෙතිතබ්බොති දසෙස්සතුං “යතො ඛො තෙ භික්ඛු අජ්ඣන්තං විතං සිතං හොති සුසණ්ඨිතං න වුප්පන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා විතං පරියාදය තිට්ඨන්ති තතො තෙ භික්ඛු ඵවං සික්ඛිතබ්බං මෙතො මෙ වෙතොවිමුත්ති භාවිතා හවිස්සති-පෙ-සුසමාරද්ධා”ති ඵවමස්ස මෙතොවසෙන භාවනං වසෙස්සිකා පුන “යතො ඛො තෙ භික්ඛු අයං සමාධි ඵවං භාවිතො හොති ඔහුලි කතො⁴ තතො කිං භික්ඛු ඉමං සමාධිං සවිතක්කමපි⁵ සවිචාරං භාවෙය්‍යාසී”ති ආදි වුත්තං. තස්සන්තො යද තෙ භික්ඛු අයං මූල සමාධි ඵවං මෙතොවසෙන භාවිතො හොති තද කිං තාවතතෙනාපි⁶ තුට්ඨිං අනාපජ්ජිකාව ඉමං මූලසමාධිං අඤ්ඤාසුපි ආරම්භණසු වතුක්කපඤ්ඤාකජ්ඣානාති පාපයමානො සවිතක්කමපි⁷ සවිචාරන්ති ආදිනා නයෙන භාවෙය්‍යාසීති ඵවං වතා ව පන අවසෙසමුත්තිවිහාර පුබ්බිකමමපිස්ස අඤ්ඤාසු ආරම්භණසු වතුක්කපඤ්ඤාකජ්ඣාන භාවනං කරෙය්‍යාසීති දසෙස්සනො “යතො ඛො තෙ භික්ඛු අයං සමාධි ඵවං භාවිතො හොති සුභාවිතො තතො තෙ භික්ඛු ඵවං සික්ඛිතබ්බං කරුණා මෙ වෙතොවිමුත්ති”ති ආදිමාග. ඵවං මොනා පුබ්බිකම⁸ වතුක්කපඤ්ඤාකජ්ඣානභාවනං දසෙස්සිකා පුන කායානු පස්සනා⁹ පුබ්බිකමං දසෙස්සතුං “යතො ඛො තෙ භික්ඛු අයං සමාධි ඵවං භාවිතො හොති සුභාවිතො තතො තෙ භික්ඛු ඵවං සික්ඛිතබ්බං කායෙ කායානුපස්සී”ති ආදිං වතා “යතො ඛො තෙ භික්ඛු අයං සමාධි ඵවං භාවිතො හවිස්සති¹⁰ සුභාවිතො තතො කිං භික්ඛු යෙන යෙනෙව ගච්ඡති”ති ආදිමාග. තත් ගච්ඡති¹¹ ගමිස්සසි; ඵාසුං ඤෙමාති¹² ඉමිනා අරහත්තං දසෙස්සසි.¹³ අරහත්තප්පනොති සබ්බිරි යාපථෙපු ඵාසුං¹⁴ විහරති නාම.

1. අනුබ්ඝිතබ්බං න විජ්ඣිතබ්බං මඤ්ඤන්ති 9.	පස්සනාදි b s.	13. දසෙස්සති b s.
ආජානනන් b අනුබ්ඝිතබ්බං,	10. භාවිතොතොති s	14. ඵාසු b s.
මඤ්ඤන්ති ආදර්ශනන් b.	11. ගගස්සිති අදිමාග තත් ගගස්සිති b	
2. මෙවානුසුඤ්ඤාති s.	6. සවිතක්කං b.	තගස්සි ඵාසුයෙව තගස්සිති ආදිමාග
3. නා සමණධම්මං කාතුං ඉච්ඡති s න ඉච්ඡති තස්මා b.		තත් තගස්සිති s.
4. තාවස්ස b s.	7. තාවතතෙනාපි b තාවතතතකෙනාපි s.	
5. ඔහුලිකතො b.	8. පුබ්බිකමං b s.	12. ඵාසුයෙවාති s ඵසඤ්ඤාවාති b.

උපාදිණ්ණකසරිරං¹ නාම ඛණ්ඩිවොදිති අභිභුසායති බුද්ධා ව ඛණ්ඩිවොදි
 භාවං අපඤ්ඤා² පඤ්ඤාමෙ ආයුකොට්ඨාසෙ ඔහුප්පනස්ස පියමනාපකාලෙ
 යෙව පරිනිබ්බායනති බුද්ධානුබුද්ධසු ව මහාසාවකෙසු පරිනිබ්බුතෙසු
 එකකෙනෙව³ බාණ්ණකෙන විශ්වාසානිං හොති දහරසාමණේරපරිවා
 රෙන වා කතො⁴ අහො බුද්ධානං පරිසාති තිලෙහබ්බිතං ආපරේයස
 කසො න සිතොති. එවං වුතෙත්ථි යො පන වුච්චති⁵ ආයුකපොතාති
 ඉදමෙව අට්ඨකථාය නියාමිතං,⁶ සමා නං මාරෙතා පරිසුට්ඨින
 විතොනාති එත්ථ තනති නිපාතමත්තං යථා මාරෙන පරිසුට්ඨිතවිතොනො
 අපේක්ඛාත්ථවිතොනා⁷ අසේඤ්ඤා⁸ පි කොච්ඡුප්පිතො පරිච්ඡිකිතුං න
 සකතුණේයා එවමෙව නාසකඛි පරිච්ඡිකිතුනති අත්ථො; මාරෙ ති
 යස්ස සමබ්බිත සබ්බං වාදස විපල්ලාසා අපපඨිනා තස්ස චිත්තං
 පරිසුට්ඨාති ථෙරස්ස ව⁹ චත්තාරෙ විපල්ලාසා අපපඨිනා තෙනස්ස
 මාරෙ චිත්තං පරිසුට්ඨාසි එවමෙතං නාසකඛි පරිච්ඡිකිතුනති අත්ථො;
 චිත්තපරිසුට්ඨානං¹⁰ කරෙන්නො කිං කරෙතීති, හෙරවං රූපාරමමණං
 වා දසෙසති සද්දරමමණං වා සාවෙති තතො සත්තා නං දිස්වා¹¹
 සුඤ්ඤා වා සතිං විස්සජ්ජෙත්වා¹² විවච්ඡුඛා හොතති තෙසං මුඛෙන
 හත්ථං පට්ඨෙත්වා හදසං මද්දති තතො විසඤ්ඤාව හුත්වා තිට්ඨනති,
 ථෙරස්ස පනෙස මුඛෙ හත්ථං පට්ඨෙත්වා කිං සකඛිස්සති හෙරවා
 රමමණං පන දසෙසති තං දිස්වා ථෙරෙ නිමිත්තොභාසං න පරිච්ඡිකි.
 හගවා ජානනොත්ථෙව කිමත්ථං¹³ යාව තතිස්සං ආමනෙත්ථිති පරතො¹⁴
 තිට්ඨතු හනෙත්ථ හගවාති යාවිතෙ තුයෙකවෙතං දුක්ඛං තුයෙක
 වෙතං අපරද්ධිනති දෙසාතෙපනෙන සොකකනු¹⁵ කරණත්ථො; මාරෙ
 පාපිමාති එත්ථ සතෙත්ථ අනත්ථ නිසෙසෙත්තො¹⁶ මාරෙතීති මාරෙ;
 පාපිමාති තස්සෙව වෙච්චනං. යො හි පාපධම්මසමනනාගතත්තා පාපි
 මාති වුච්චති; භාසිනා ඛො පනෙසාති¹⁷ අයං හි හගවතො සමොධි
 පත්තියා¹⁸ අට්ඨමෙ සත්තාතෙ ඛොධිමණ්ණියෙව ආගන්තො හගවා
 යදත්ථං තුමෙති පාරමිසො පුරිතා සො වො අත්ථො අනුප්පන්නො¹⁹
 පරිච්ඡිකි සබ්බාසුඤ්ඤාණං කිං තෙ ලොකවිචාරණෙනාති වත්ථා යථා
 අජ්ජ එවමෙව පරිනිබ්බාතුදුති හනෙත්ථ හගවාති යාවි, හගවා වස්ස²⁰
 න තාවාහනති ආදිති වත්ථා පරිකඛිපි, තං සත්තාය “භාසිනා ඛො
 පනෙසා හනෙත්ථ”ති ආදිමාත. තත්ථ විස්සන්තාති මත්තං. යන
 ව්‍යත්තා;²¹ තථෙව විනිශ්චා; තථා විසාරද; ඔහුසුඤ්ඤාති තෙච්චික
 වසෙත ඔහු සුත්තං එතෙසනති ඔහුසුඤ්ඤා; තමෙව ධම්මං ධාරෙන්නතීති

1. උපාදිනන b s. කංසරිරං s.	13. පුරතො s	17. සමොධිපිපන්නො s
2. අපඤ්ඤා b.	8. ථෙරස්ස s.	14. තනු b පනෙත්ථ b.
3. එකකෙන s.	9. බාණ්ණකෙන. පරිසුට්ඨාසි යො පන b s	පරිසුට්ඨානං b. චිත්ත
4. තතො(අපරේයසව විතොනා) b.	15. නිසෙසෙත්තො b.	[පරිසුට්ඨානං s.
5. යොන රූමච්චි b.	10. තං දිස්වා වා b s.	18. අනුපන්නො b.
6. කථායං නියමිතං s.	11. විස්සජ්ජෙත්වා b. විසජ්ජෙත්වා s.	19. තස්ස b.
7. පරිසුට්ඨිතවිතොනා b.	12. කසමා s.	16. පනෙසා හනෙත්ථි s.
	20. බන්තො b s.	

බමමබ්බු; අථවා පරියන්තිබ්බුසසුතා වෙව පරිවෙබ්බුසසුතා ව පරියන්තිපරිවෙබ්බුමමානංයෙව ධාරණතො බමමබ්බුති එවමෙත්ථ¹ අත්ථා දට්ඨබ්බො; බමමානුබමමපටිපන්නාති අරියබමමසා අනුබමමභූතං විපස්සනාබමමං² පටිපන්නා; සාමිවිපටිපන්නාති³ අනුච්ඡික⁴ පටිපදං පටිපන්නා; අනුබමමවාදිනොති අනුබමමං වරණසිලා;⁵ සංඝං ආවජිසංඝනති අත්තතො ආවරියවාදං; ආවිකක්ඛිස්සනාති ආදිති සංඝාති අඤ්ඤාමඤ්ඤා වෙවචනාති; සහබමමනාති සහෙතුසෙතන සකාරණෙන වචනෙන; සප්පාටිකාදිසනති යාව⁶ නිය්‍යාතිකං කතාබමමං දෙසිස්සනාති;⁷ භුමමදිසනති සික්ඛාත්තයසඤ්ඤාති⁸ සකලසායනවුත්ථරියං; ඉදංනති සමධුං කිංතස්සාදවසෙන; ජීවනති වුද්ධිප්පත්තං⁹ සබ්බපාලිපුලං විස අභිඤ්ඤාසමාපත්තිවසෙන;¹⁰ විස්ථාදිසනති විස්ථං¹¹ තස්මිං තස්මිං දිසාභාගෙ පතිට්ඨිතවසෙන; බාහුජඤ්ඤානති බහුති ඤ්ඤං¹² පටිවිදුං මහාජනාභිසමයවසෙන; සුපුභුතනති සබ්බපකාරෙන¹³ පුපුලභාවප්පත්තං;¹⁴ කරං සාව දෙව මනුස්සෙති සුප්පසාසිනා¹⁵ යත්තකා විඤ්ඤාජාතිකා දෙවා වෙව¹⁶ චක්ඛුස්සා ව අත්ථි සබ්බෙති සුචුප්පකාසිත්තති අත්ථා; අප්පසාසුසෙකාති නිරුලසො; කුං හි පාපිම අට්ඨමසත්තාහතො පට්ඨාය පරිනිබ්බාතුදුනි හතෙන හතවා පරිනිබ්බාතු සුගතොති විරවනෙත්තා¹⁷ ආභිභේතිත්ථ අජ්ජදුනි පට්ඨාය විගතුස්සාහො හොති මා මයං පරිනිබ්බානත්ථ වායාමං කරෙහිති වදනි; සතො සමපජානො ආයුසංඛාරං ඛස්සජිති¹⁸ සතිං සුපට්ඨිතං¹⁹ කතා ඤ්ඤෙන පරිච්ඡේදා ආයුසංඛාරං විස්සජ්²⁰ පජති; තත්ථ න²¹ හතවා හත්ථෙන ලෙඬුං විස ආයුසංඛාරං ඔස්සජ්²² තෙමාසමත්තනවෙව පන එලසමාපත්තිං සමාපජ්ඣිතා තතො පරං න සමාපජ්ජස්සාමිති චිත්තං උප්පාදෙසි නං සකියං වුත්තං ඛස්සජිති; ඔස්සජ්ඣිති²³ පාසො මහාභුමිවාලොති මහනෙත්තා පඨවි²⁴ කමෙපා; තදු කිර දසසහස්සි ලොකධාතු කමපිත්ථ; ගිංසනස්සාති²⁵ හයජනකො; දෙවදුදුසිස්සො ව එලිංසුති දෙවහෙරියො එලිංසු දෙවො සුකබ්බජ්ජිත්තං²⁶ ගජ්ජ අකාලවිජ්ජිත්තං²⁷ නිවර්තිංසු බණ්ඩවස්සං වස්සිති වුත්තං හොති; උදුනං උදුනෙසිති කස්සා උදුනෙසි කොච නාම වදෙය්‍ය හතවා පච්ඡතො පච්ඡතො අනුබ්බිත්තා පරිනිබ්බාතු

1. එවමෙත්ථ b s	12. විඤ්ඤාතං b.	19. පුපට්ඨිතං s.
2. අරියබමමසා අනුරුපා බමමං විපස්සනාමග්ගං b. අනුරුපබමමං විපස්සනා මග්ගං s		
3. සාමිවිපටිපන්නාති b.	13. සබ්බාකාපරන b s.	20. විස්සජ්ඣි b විසජ්ඣි s
4. අනුච්ඡික b.	14. භාවං පත්තං b.	21. තත්ථ නං s.
5. අනුබමමවරණං b. අනුබමමවරණසිලා s.		22. ඔස්සජ්ඣි s විස්සජ්ඣි b.
6. සප්පාටිකාදිසනති s. යාවන b.		23. ඔස්සජ්ඣිති ඔස්සජ්ඣිති b
7. දෙවෙස්සනති b s.	15. සුප්පසාසිතනති s.	ඔස්සජ්ඣිති අවිස්සජ්ඣිති s
8. සමභිකාති b s සකලං h	16. ම s	24. පඨවි s.
9. වුඛිති s. පත්තං b.	17. විරවනෙත්තා s.	25. ගිංසනස්සාති b.
10. අභිඤ්ඤාසමාපත්තිවසෙන b. අභිඤ්ඤාසමාපත්තිවසෙන s.		26. සුගජ්ජිත්තං s.
11. විස්ථං b.	18. ඔස්සජ්ඣිති b s.	27. අකාලවිජ්ජිත්තං b s l.

භනෙනති උපද්දතො භයෙන ආයුසඛිතො. විසංජේජසිති¹ කසො
කාසො මා හොතුති තස්මා උදනපිතිවෙගවිසංධිං.² උදනං උදනෙසි;
තත් සබ්බෙසං සොණ්ඩිභාලාදීනමපි³ පච්චක්ඛිතාවතො තුලිතං
පරිච්ඡින්නතති තුලං කිං තං කාමාවචරකමං; න තුලං න වා අසං
තුලො සද්ධිසමස්සං⁴ අඤ්ඤං ලොකියකමං අපච්ඡි⁵ අතුලං කිං තං
චග්ගකකමං; අථ වා කාමාවචරං රූපාවචරං තුලං අරූපාවචරං
අතුලං; අපප්පිපාකං වා තුලං ඛත්තවිපාකං අතුලං; සමග්ගමනති සමග්ග
ගෙතුහුතං; භවසඛිතොති පුනඛතවසඛිතරකං රුසිකාරකං පිණ්ඩ
කාරකතති⁶ අපෙතා; අවසංජිති විසංජේජසි;⁷ මුහිති මුද්ධමුති;
අජකිත්තරතොති නිශක්කිත්තරතො; සමාහිතොති උපචාරප්පනා
වසෙන⁸ සමාහිතො; අහිද්⁹ කච්චමිමාති කච්චං පිය හිද්දි; අත්ත
සමග්ගමනති අත්තති සඤ්ජාතකිලෙසං;¹⁰ දුදං වුත්තං හොති සප්පා
කට්ඨන සමග්ගං. භවාහිසඛිරණට්ඨන¹¹ භවසඛිතරතති ව ලද්ධ
නාමං තුලාතුලසඛිතං ලොකියකමඤ්ඤ ඔස්සජ්ජි සඛිතාවසියෙ මහා
සොඛො කච්චං පිය¹² අත්තසමග්ගං කිලෙසඤ්ඤ අජකිත්තරතො¹³
සමාහිතො හුත්වා අහිද්දති;¹⁴ අථ වා තුලනති තුලෙනතො තිරෙනතො;¹⁵
අතුලඤ්ඤ සමග්ගමනති නිබ්බානඤ්ඤව භවඤ්ඤ; භවසඛිතොති
භවගාමිකමං; අවසංජිති¹⁶ මුහිති පඤ්ඤකිකා අතිච්චා පඤ්ඤනං
බන්ධනං නිරේඛො නිබ්බානං නිව්චනති ආදිනා නයෙන තුලයෙනො
මුද්ධමුති භවෙ ආදීනවං නිබ්බානෙ ව ආනිසංසං දිඤ්චා තං බන්ධනං
මුලභුතං භවසඛිතරං 'කමමං කමකකියාසං සංවත්තති'ති එවං
වුත්තෙන කමකකියකරෙන අරියමග්ගෙන අවසංජි¹⁷ කථං අජකිත්ත
රතො සමාහිතො අහිද්¹⁸ කච්චමිවත්තසමග්ගං. සො හි පිපස්සනා
වසෙන අජකිත්තරතො සමථවසෙන සමාහිතොති එවං පුබ්බිභාගතො
පට්ඨාස සමථවිපස්සනාඛලෙන කච්චමිව අත්තභාවං පරිශොනකිත්තා
සිකං අත්තති සමග්ගවත්තා අත්තසමග්ගමනති ලද්ධනාමං සබ්බතං.¹⁹
කිලෙසජාතං අහිද්දි කිලෙසාභාසෙව ච²⁰ කමමං අපප්පිසන්තිකතො
අවසංධිං නාම හොතිති²¹ එවං කිලෙසප්පනානෙන කමමං ජග්ගි
පභිනකිලෙසස්ස ච භයං නාම නත්ති තස්මා අහිතොව ආයුසඛිතරං
ඔස්සජ්ජි අහිතභාවදීපනත්ඤ්ඤ²² උදනං උදනෙසිති වෙදිතබ්බො.
සං මහාවාදානි යෙන සමයෙන යසමිං වා සමයෙ මහාවාදා
වායතති මහාවාදා වායනතො²³ උග්ගකපකවාතා නාම උට්ඨිතතති

1. විසජේජසිති s.

9. අහිද්දි b l.

17. අවසංජිති s.

2. මාහොතුති පිතිවෙගවිසංධිං. s. මාහොතුති තස්මා b l උදනං නත්ති තං. පිතිවෙග

3. සොණ්ඩිභාලාදීනමපි b s l 10. සඤ්ජාතං. කිලෙසං b 18 අහිද්දි b l. [විසංධිං. b.

4. තුලං b s. සද්ධිසමම b l. 11. භවසඛිරණට්ඨන b l 19. සබ්බ b l. සබ්බං s.

5. නත්ති b s l

12. මහාසොඛොවිස b.

20. කිලෙසාභාසෙවන ච b s.

6. පිණ්ඩකාරකතති s.

13. රතොහුත්වා b.

21. හොති b l. [කතං s.

7. අවසංජිති s.

14. අහිද්දි b

22. අහිතභාවඤ්ඤපනත්.

විසංජේජසි b. විසජේජසි s.

15. තුලනතිතුලෙනතො b. [විසං. භාවඤ්ඤපනත්. ම b

8. උපචාරප්පනා සමාහිවසෙන s. 16. අවසංජිති s l.

23. වායනති b l. වායනති s.

තෙ වායනතා සට්ඨිසහසාධිකනවයෝජනසතසහසාධිගලං උදක සකාරකවානං උපච්ඡිද්දනාති තතො ආකාසෙ උදකං හසානි තසම්. හසානො පඨවි හසානි¹ පුන වාතො අත්තනො ඛලෙන අනොයා ධම්මකර්තෙ විශ උදකං ආබ්භිනා ගණ්හාති තතො උදකං උග්ගච්ඡති තසම්. උග්ගච්ඡතො පඨවි උග්ගච්ඡති එවං උදකං කමපිතං පඨවිං කමෙපති එවඤ්ච කමන්තං යාවජ්ජකාලාපි² ගොතිගෙව බහුභාවෙන පන ඔගච්ඡනුගච්ඡනං³ න පඤ්ඤායති; මහිඤ්ඤා මහානුභාවාති ඉජ්ඣානසා මහනන්තාය මහිඤ්ඤා අනුභවිතබ්බසා මහනන්තාය මහානුභාවා; පටිත්තාති දුබ්බලා; අපමාණාති බලවා; සො ඉමං පඨවිං කමෙපතිති සො ඉද්ධිං නිබ්බන්තනා සංවෙජ්ජනො⁴ මහා මොහගලානො විශ විමංගනො වා මහානාගථරස්ස භාගිනෙයො; සබ්බරකිත්තසාමණෙරො විශ පඨවිං කමෙපති; සබ්බකමෙපතිති සමන්තතො කමෙපති; සමපකමෙපතිති තසොව වෙච්චනං; ඉති ඉමෙසු අධිසු පඨවිකමෙපසු⁵ පඨමො ධාතුකොපෙන දුතියො ඉද්ධානු භාවෙන තතියවතුන්තා පුඤ්ඤතෙජෙන පඤ්චමො ඤ්ඤතෙජෙන ඡවේධා සාධුකාරද්දනවසෙන සත්තමො කාරුඤ්ඤසභාවෙන⁶ අධිමො ආරෙදනෙන, මාතුකුච්ඡං ඔක්කමනො ව තතො නික්ඛමනො ව මහාසනො තසා⁷ පුඤ්ඤතෙජෙන පඨවි අකමපිත්ථ අභිසමේධාධිසං ඤ්ඤතෙජාභිගතා හුන්තා අකමපිත්ථ ධම්මචක්කප්පවත්තනො සාධුකාර භාවසංඝිකා සාධුකාරං දදමානා අකමපිත්ථ ආයුසඛාරමසාජ්ජනෙ කාරුඤ්ඤසභාවසංඝිකා⁸ චිත්ත සමේධාගං⁹ අසභමානා අකමපිත්ථ පරිනිබ්බානො ආරෙදනවෙගතුන්තා¹⁰ හුන්තා අකමපිත්ථ අයං පනත්තො පඨවිදෙවතාය වසෙන වෙදිතබ්බො. මහාභූතපඨවියා පනෙතං නත්ථි අවෙතනතතා. සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.¹¹

වාපාලවග්ගො සන්තිමො.

8. 8. 1.

අධිමසා පඨමෙ නො ව සිලවාති න සිලෙසු පරිපූරකාරි;¹² සමන්තපාසාදිකොති සමන්තතො පසාද්දනකො; සබ්බාකාරපටි පුණේති සබ්බෙති සමණාකාරෙති සමණධම්මකොට්ඨාසෙති පරිපුරෙ.

8. 8. 2.

දුතියෙ සන්තාති පච්චනිකසන්නතාය සන්තා(විමොඛාති);¹³ පච්ච නික්ඛමෙමති විමුත්තතතා ව විමොඛා¹⁴ තතියෙ භාවෙච්ඡ නොති භාවෙ ථ හු; සාසනානි අනුසඤ්ඤි;¹⁵ ආසවානං චසාසාති අරහත්තථලන්දාය.

1. උදකං හසානං. b l. 7. ඔක්කමනො ව තතො නික්ඛමනො ව මහාසනොයා s l.
 2. යාවජ්ජකාලාපි b l 8. ආයුසඛාරං b s. ඔක්කජ්ජනෙකාරුඤ්ඤසභාවෙගණ්හිකා b
 3. ඔගච්ඡතො. b l. 9. චිත්තසඛාරං. l s. [කාරුඤ්ඤසභාවෙ සංඝිකා s.
 4. සංවෙජ්ජනොවා b. 10. වෙගාතුර s. 13. සන්තා b l, විමොඛාති s.
 5. පඨවිකමෙපසු s. 11. උත්තානත්ථමෙවාති b l. 14. විමොඛා b s.
 6. කාරුඤ්ඤසභාව b l. 12. පරිපූරකාරි s. 15. අනුසිති b; අනුසිති s.

8. 8. 4-9.

වතුඥේ පතිභිනාසාති¹ පටිපතනාය; සො මමස්ස අනන්තසොති සො මම ජීවිතනතරයො² පුපුර්ජනකාලකිරියං කතෙන්නස්ස සග්ගනතරයො³ පි මග්ගනතරයො⁴ පි අස්ස; සත්ථිනා මා මෙ මානාති⁵ අඛමඛිතාති කනතනතීති සත්ථකා. පඤ්චමාදීති චුතතනායානෙව. නව මෙ සංසග්ගාත්මනාති පඤ්චවිධෙ සංසග්ගෙ ආරම්භා.

8. 8. 10.

දසමෙ කුසිතව ඤ්ඤතිති බුසිතස්ස වඤ්ඤති පතිට්ඨා කොසල්ල කාරණානීති අඥො; කම්මං සාත්තබ්බං හොතීති විවරවිවාරණාදිකං⁴ කම්මං කත්තබ්බං හොති; න විජ්ජං ආරහනීති දුට්ඨමිති විරියං නාරහති; අප්පනකස්සාති⁵ කා නවිපස්සනා මග්ගඵලධම්මස්ස අප්පතනස්ස පතතියා; අනාබ්භිග්ගස්සාති තස්සෙව අනාබ්භිග්ගස්ස අබ්ගමිත්වාය; අසච්ඡිකිතස්සාති තදෙව⁶ අසච්ඡිකිතස්ස සච්ඡිකරණත්වාය; ඉදං පඬිමනීති ඉදං හත්ථං නිපජ්ජාමිති⁷ එව. ඔසිදනං පඬිමං කුසිතවඤ්ඤ; ඉමිනා නායෙන සබ්බත්ථ අඥො වෙදිතඛෙය්. මාසානිනං වඤ්ඤාදිති එත්ථ පන සමෙමාභවිතතං⁸ නාම තිත්තමාසො විය යථා තං මාසො⁹ ගරුකො හොති එවං ගරුකොති අධිප්පායො; ගිලානා වුට්ඨිතො හොතීති ගිලානො හුඛා පච්ජා වුට්ඨිතො හොති. ආරම්භං ඤ්ඤති¹⁰ විරියකාරණාති තෙසමිති ඉමිනා ව නායෙන අඥො වෙදිතඛෙය් සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.

යමකවග්ගො අට්ඨමො.

8. 9. 1.

නවමස්ස පඬිමං හෙට්ඨා චුතතනායමෙව. දුතියෙ සද්දොති දුට්ඨාය සද්ධාය ස මනාගතො;¹¹ නො ච පටිපුච්ඡිනාති අත්තානත්ථං කාරණා කාරණං පටිපුච්ඡිතා න හොති; සමනනාගතොති¹² සාමිඅඥො පච්චතතං, සමනනාගතස්සාති චුතතං හොති; එකිනෙකමිතානං නාමනං බම්මදෙසනා හොතීති තථාගතස්ස එකනතපටිභානා¹³ බම්මදෙසනා හොති එකනතනෙව පටිභාති උපට්ඨාතීති අඥො.

8. 9. 3.

තතියෙ සද්ධෙ බම්මාති පඤ්චකඛිකා: ඡන්දමූලකාති අත්ථකාසය ඡන්දො¹⁴ කත්තුකම්මාත්ථො ඡන්දො භුලං එතෙසනති ඡන්දමූලකා; මනසි කාරණො සමිතවනතීති මනසිකාරසමිතවා; එස්සතො සමුද්දෙනති රුසිතවනතීති එස්සසමුද්දො; වෙදනාය චෙමොසරනනාති¹⁵ වෙදනා සමොසරණා; සමාධි එතෙසං පමුඛොති සමාධි පමුඛා; ඡෙට්ඨිකවෙට්ඨින

1. පටිතිතායාති b s. 8. එත්ථ පනමාසානිතං b. 13. එකනතපටිභාණං ව s. 2. ජීවිතනතරයොපි b l. 9. යථා තිත්තමාසො b s. 14. සඬච්ඡන්දො b s. 3. සත්ථං විය s. (සත්ත) b. 10. ආරහවඤ්ඤති s. 15. සමොසරනතීති b s. 4. විවරවිවාරණාදි s. 11. සමනනාගතොනොවුපසමකම්මාති න උපට්ඨ b. 5. අප්පනකස්සාති b. හති b, නො ච පඤ්චාසාධිතාති න උපට්ඨතිතා s. 6. තපසම ව, 7. නිපජ්ජාමිති b, 12. සමනනාගතනති b.

සති අධිපති¹ එතෙසනති සනාධිපතෙසා; සතිපෙට්ඨකාති අත්ථො. පඤ්ඤා උත්තර එතෙසනති පඤ්ඤානන්; විමුත්ති එව සාතෙ එතෙ සනති විමුත්තිසාන්; එත්ථ ච ඡන්දමුලකාදයො වත්තාතෙ'පි ලොකීයා කථිතා; සෙසා ලොකීයලොකුත්තරමිසසකාති.

8. 9. 4.

වතුත්ථො මහාවොගේති රජ්ජනතෙර දුබ්බිත්ථො සමත්ථො මහා වොගෙ; පජිසාපජ්ජනීති පරියාදානං ගවජනි; න විරට්ඨනිකො හොතීති අද්ධානං පාලෙනෙතා ථාත්ථො න සකෙකාති; අප්පහරනකස පහරතීති (අත්තනො අවෙරිනෙ අප්පහරනෙත ගුණසම්පන්නො ච මහලලකෙ ච තරුණදුරකෙ ච අප්පහරිතබ්බසුත්තකෙ පහරති; අනවසෙසං ආදියතී)ති² නිසෙසං ගණනති;³ ව්‍යත්තවොරුතං හි⁴ ඉදං වත්තං පරසං චිත්ත සන්නෙත්ථ⁵ එකො ගහෙතඤ්ඤා එකසමිං සන්නෙ දුබ්බලං දත්වා පීතෙ ගහෙතඤ්ඤා පුට්ඨත්තනන්ධුලාදිත්ත එකො කොට්ඨාසො⁶ ගහෙතඤ්ඤාති. අවමාසනේන කම්මං කගේතීති (ගාම නිගමරජධානීනං ආසන්නට්ඨානෙ චොරිකකම්මං කගේති; න ච නිධානකුසලො හොතීති යං) ලද්ධං⁷ තං දකඛිණේයෙස නිදතිත්ථො ඡෙකො න හොති පරලොකමග්ගං න සොබෙති.

8. 9. 5.

පඤ්චමෙ සං සමණේනාති යං ගුණජාතං සමණේන පභ්‍යඤ්ඤා; වුසිමනාති⁸ වුත්ථවරිග්වසං වුත්ථෙන,⁹ මුත්තො මොවෙමි බඩ්ඩනාති අතං¹⁰ සබ්බකුතෙති මුත්තො හුත්වා මහාජනමපි රහදිබ්බකුතො මොවෙමි; පරමදුගේනාති අඤ්ඤාන නෙතවි අසිකඛාපිතො අවො දිතො සසමගුඤ්ඤේන පටිවිජ්ඣිතා¹¹ පරමත්ථෙන¹² දත්තත්තා පරමදුගේනා නාම; පජිනිබ්බුත්තොති කිලෙසපරිනිබ්බානෙන පරි නිබ්බුත්තො.

8. 9. 6.

ජට්ඨ මා ච මසා සකොති සයො ච මයා සද්ධිං මා ගඤ්ජි; අක සිරලාහිති විපුලලාහි; සිලපඤ්ඤාණනති සිලඤ්ඤව ඤ්ඤාණඤ්ඤා;¹³ සබ්බමමාති සනතිපතිත්ථා; සමාගමමාති සමාගගත්ථා; සබ්බගණික විහාරනති ගණසබ්බගණිකවිහාරං; න හ¹⁴ නුන මෙති න හ¹⁵ නුන ඉමෙ; න්ථාහි පනමෙති න්ථා හි පන ඉමෙ; අඩගුලිපතොදකෙහිති අඩගුලිපතොදලට්ඨිං¹⁶ කත්වා විජ්ඣානෙන; සඤ්ජග්ගසනෙති මහා ගසිතං ගසනෙන; සබ්බිලනෙති සබ්බිලනෙන කෙළිමපි¹⁷ කගේතෙන.

1. සතිඅධිපතෙසා b l.

7. කම්මං කගේතීති ලබං bl

14. න හි b. 15. නහි b s.

2. අප්පහරනකසපහරති b l

8. වුසිමනාති b.

12. පරමෙන b.

16. අඩගුලිපතො

3. ගණනාති s.

9. වාසසංවුත්තෙන b.

මාසං වුත්ථෙන s.

දග්ඪිං b s.

4. බසත්තපමාරුතඤ්ඤා b s;

10. සයං s.

13. පඤ්ඤාණං ච s.

17. සංකිලනෙනති

5. චිත්තසාවසෙත්ථ b s.

11. අනොවදිතො සසමගුඤ්ඤං පටිවිජ්ඣිතා s. [කෙළිං b s.

6. එකකොට්ඨාසෙතො එකො b. එකං කොට්ඨාසං දත්වා එකො s.

8. 9. 7.

සත්තමෙ නිකකුජේරස්සාති තෙන දින්නස්ස දෙය්‍යධම්මස්ස අප්පට්ඨග්ගණෙත්ථ. පත්තනිකකුජ්ජ නකම්මවාචාය නිකකුජේරස්ස න අබ්බාමුඛට්ඨපනෙන; ¹අලාභාසාති චතුත්තං පච්චයානං අලාභස්ථාය; ²අනස්ථාසාති උපද්දවාය අවධිතා; උකකුජේරස්සාති උකකුජ්ජ න කම්මවාචාය උකකුජේරස්ස.

8. 9. 8.

අට්ඨමෙ අප්පසාදං සමෙදෙද්දත්ති අප්පසත්තභාවං ජානා පෙය්‍යු; ³අප්පසාදං පමෙදෙනෙන පන කීං කාතබ්බනති නිසින්නාය නතො න උට්ඨාතබ්බං (න චජ්ඣිතබ්බං) ⁴න පච්චුග්ගමනං කාතබ්බං න දෙය්‍යධම්මො දුතබ්බො. අගොචරෙති පඤ්චවිධෙ අගොචරෙ.

8. 9. 9.

නවමෙ ධම්මකාශ්ච ගිහිපටිස්සවනති ඉමං තෙමාසං ඉධෙව ච සි තබ්බනති වුත්තො ⁵ඵවං. හොතුති ආදිනා නයෙන පටිස්සවං; ⁶න සමවාපෙතිති වුත්තං න සච්චං කරෙති විසංවාදෙති.

8. 9. 10.

දසමෙ සමෙවකට්ඨානෙති අට්ඨපතිට්ඨානෙ ජේරධිකට්ඨානෙ; තං හි ජේරධිකං කත්වා කිඤ්චි සම්පකමමං කාතුං න ලභති; ⁷න ච තෙන මුලෙන වුට්ඨාපෙනබ්බනති තං මුලං කත්වා අභ්‍යානකමමං ⁸කාතුං න ලභති; ⁹සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.

සතිවග්ගො නවමො.

ඉතො පරං අඵචො බොජ්ඣා උපාසිකාති ආදිසු බොජ්ඣා උපාසිකා, සිරිමා උපාසිකා, පදුමා උපාසිකා, සුත්තා ¹¹උපාසිකා, මනුජා උපාසිකා, උත්තර උපාසිකා, මුත්තා උපාසිකා, බෙමා උපාසිකා, රුචි උපාසිකා, ¹²වුජ්ඣී රජකුමාරි, බිමබි උපාසිකා, සුමනා රජකුමාරි, මලලිකා දෙවි, තිස්සා උපාසිකා, ¹³තිස්සාය මාතා ¹⁴උපාසිකා, සොණා උපාසිකා, සොණාය මාතා ¹⁵උපාසිකා, උත්තර නන්දමාතා, විසාඛා මිගාරමාතා, බුරුල්ලන්තර උපාසිකා, සාමාවතී උපාසිකා, සුප්පවාසා කොලියඨිතා, සුප්පියා උපාසිකා, නකුලමාතා ගහපතානිති ඉමාසං එත්තකානං අට්ඨබ්ගසමන්තාගතං උපොසථකම්මමෙව කපිතං. ඉච්ඡෙනෙන විස්ථා රෙත්වා කපේතබ්බං සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානත්ථමෙවාති.

මනොරථපුරණියා ¹⁶අභිතුත්තරනිකායෙට්ඨකථාය

අට්ඨකනිපාතවණ්ණනා

තිට්ඨිතා.

1. අයධාමුච්ඡත්තපනෙන b.	8. කාතුං ලබ්බති s	14. නිසසමානා b s.
2. අලභනත්ථාය s.	9. අභ්‍යානවුට්ඨානකමමං s.	15. නිසසමානා උපාසිකා
3. සංජානාපෙය්‍යු s	10. න ලබ්බති s.	සොණා කාණ්ඩානා b,
4. න උට්ඨාතබ්බං l	11. සුබමමා s. සුබනා ඉතිපාලියං.	සොණා උපාසිකා
5. වුත්තෙ b s.	12. බෙමා උපාසිකා b l.	සොණාය මාතා උපා
6. නයෙන පටිස්සුතං පටිස්සවං s.		සිසා කාණ්ඩායනා s,
7. න සමවාපෙතිති s.	13. මලලිකා දෙවි s.	16. ඉති මනොරථපුරණියා b,

නවකනිපානවණ්ණනා.

9. 1. 1

නවකනිපානස්ස පස්මෙ සමෙඛාධපකිකානනති¹ චතුමග්ග සඛිකානස්ස සමෙඛාධස්ස² පකෙඛි භවානං උපකාරකානනති අපේඨා; පාළියං ආගතෙ ධම්මෙ සක්ඛායෙවං³ පුච්ඡති-කා උපනිසාති කො උපනිසස්සයපච්චයො;⁴ අනිසංලිඛනති⁵ අභිසලෙලිකිකා; සමථවිපස්සනා විතතස්ස විවරණේ සප්පායා⁶ උපකාරකාති වෙණොවිවරණසප්පායා; අපට්ඨත්තං ආරඤ්ඤා පවත්තා කථා අපට්ඨත්තත්ථා; සෙසෙසුපි එසෙව නයො; අසුභා භාවෙනඛා රුගස්ස පභානායාති අගමපේඨා සාලි ලායකොපමාය විභාවෙනඛො එකො හි පුරිසො අසිතං ගගෙඤ්ඤා කොටිකො පට්ඨාය සාලිකෙඛනෙන සාලිසො ලායති අථස්ස වතී. භිද්දිත්වා භාවො පටිසිංසු සො අසිතං ඵපෙත්වා යට්ඨි. ආදාය තෙනෙනව මනෙතන භාවො නිහරිත්වා වතී. පාකනිකං කත්වා පුන⁷ අසිතං ආදාය සාලිසො ලාඨි. තත්ථ⁸ සාලිකෙඛනතං විය චුදධිසායනං දුට්ඨං, සාලිලායකො විය යොගාවච්ඡරෙ, අසිතං විය පඤ්ඤා, ලායනකාලො⁹ විය විපස්සනාය කම්මකරණකාලො, යට්ඨි විය අසුභකම්මට්ඨානං, වතී විය සංවරෙ, වතී. භිද්දිත්වා භාවිතං පටිසනං විය සකසා අපට්ඨ සඛිකාය පමාදං ආරඤ්ඤා රුගස්ස උපපජ්ජනං, අසිතං ඵපෙත්වා යට්ඨි. ආදාය පටිට්ඨමග්ගෙනෙනව භාවො නිහරිත්වා වතී. පටිපාකනිකං කත්වා පුන කොටිකො පට්ඨාය සාලිලායනං විය අසුභකම්මට්ඨානෙනන රුගං විකම්මෙතත්ථා¹⁰ පුන විපස්සනාය කම්මං ආරභනකාලො, ඉමමත්ථ සක්ඛාය චුත්තං අසුභා භාවෙනඛා රුගස්ස පභානායාති. තත්ථ රුගස්සාති පඤ්ඤාකාමගුණිකරුගස්ස¹¹ මෙත්තාති මෙත්තාකම්මට්ඨානං; ච්ඡා පාදස්ස පභානායාති චුත්තනායෙනෙනව උපනතස්ස කොපස්ස පජ්ඣනත්ථාය; ආනාපානාසනිති යොලසවත්ථුකා ආනාපානසනිති; විනාසකුපපෙට්ඨදායාති¹² චුත්තනායෙනෙනව උපනතානං විකසිකානං උපපෙට්ඨනත්ථාය; අසම්මානසමුග්ගකානාසනිති අසම්මි උපපජ්ජනකස්ස නවට්ඨස්ස¹³ මානස්ස සමුග්ගකත්ථාය; අනිත්තසඤ්ඤා සංඝිඨාතිති අනිච්චලකම්මණේ දිට්ඨි අනත්තලකම්මණේ දිට්ඨිමෙව හොති එතෙසු හි නිසු ලකම්මණෙසු එකමිං දිට්ඨි ඉතරථයං දිට්ඨිමෙව හොති තෙන චුත්තං. “අනිච්චසඤ්ඤාදිනො භික්ඛවෙ¹⁴ අනත්තසඤ්ඤා සංඝිඨාති”ති දිට්ඨිමෙව ධම්මෙ නිබ්බානනති දිට්ඨියෙව ධම්මෙ අපච්චය පරිනිබ්බානං ච පාපුණාතිති ඉමයමිං සුතෙන වට්ටවිට්ටං කපිතං.

1. සමෙඛාධපකිකානනති b	7. පුනපි b s.	12. විකසකුපපෙට්ඨදායාති s.
2. සමෙඛාධස්ස b.	8. ලාඨි එත්ථ b.	13. උපපජ්ජනකස්ස b.
3. පාළියාගතෙ b. පාළියං ආගතෙ s	නවධසමම b s, සක්ඛායෙව s	
4. කොඋපනිසසාපච්චයො s	9. දායකකාලො l.	14. අනිච්චසඤ්ඤාදිනො
5. අභිසලෙලිකිකාති b	10. විකම්මෙතිත්ථා s'	මෙසිස b.
6. විතතස්සවිවරණපච්චයා b.	11. ගුණිකාස්ස රුගස්ස s.	

පටෙට පුඤ්ඤ අනුපට්ඨාපිතො පඤ්ඤ ඡන්දිකතානි රුජා හුන්වා උය්‍යාන කිලිකං කිලුනෙතා තිව්ධිනාවකපට්ඨාපෙතෙ නිසිදි තස්මිසෙද්දව නිසිදි, අථ¹ නිසින්නකාලතො පට්ඨාය සමණභාවො ජනිතො විය අහොසි රුජවෙසං ගහෙකුටා නාවකපට්ඨුතො² යෙකච්ඡන්තස්ස හෙට්ඨා මහාරහෙ පලුඤ්ඤ නිසිනෙතා විය ජාතො, අථස්ස තං සමානතිං අස්සාදස්සො නාමවිතකෙතො උදපාදි යො තස්මිං³ යෙව ඛණෙ සහොභගතිතෙ⁴ වෙ වොරෙ අනෙකුටා පුරතො ධර්මෙන විය අද්දස. තෙසු එකස්ස වධිං⁵ ආණාපනවසෙනස්ස ව්‍යාපාදවිතකෙතො උපපජ්ජි⁶ එකස්ස ඛනිතං ආණාපනවසෙන විහිංසාවිතකෙතො එවං යො ලතා ජාලෙන රුකෙකුටා විය මධුමකඛිකාති මධුබාතකො⁷ විය වං⁸ අකුසල විතකෙකති පරිකඛිතෙතො සමපරිකිණ්ණො අහොසි.⁹ තං සන්ධාය “අථඛො ආයස්මතො මෙසියස්සා”ති ආදි වුත්තං. අනාසනෙතාති අනුබද්ධො සමපට්ඨාරිතො;¹⁰ සෙනි හගවා ගෙනුපසඛිකමිති එවං පාපවිතකෙකති සමපරිකිණ්ණො කමමට්ඨානං සප්පායං කාතුං අසකෙතානෙතො ඉදං වත දිස්වා දීඝදස්සි හගවා පටිසෙබෙසිති සලලකෙකිතා ඉදං කාරණං දසබලස්ස ආරේචෙස්සාමිති නිසින්නාය නතො වුට්ඨාය, යෙන හගවා තෙනුපසඛිකමි.

9. 1. 4.

වතුණෙ උපට්ඨානසාලාසනති භොජනසාලායං; ගෙනුපට්ඨාන සාලාති සත්ථා නන්දකණ්ඨෙරෙන මධුරස්සරෙන ආරද්ධාය ධම්මදෙස නාය සද්දං සුන්වා ආනන්ද කො එස උපට්ඨානසාලායං¹¹ මධුරස්සරෙන ධම්මං දෙසෙතිති පුච්ඡන්වා ධම්මකපිකනන්දකණ්ඨෙරස්ස අජ්ජ හනෙත වාණෙති සුන්වා අතිමධුරං කන්වා ආනන්ද එසො භික්ඛු ධම්මං කපේති මගමපි ගන්වා සුඤ්ඤාමාති වන්වා ගෙනුපට්ඨානසාලා තෙනුපසඛිකමි;¹² බහිමාරකොට්ඨකෙ අට්ඨාසිති ඡබ්බණ්ණරස්මිතො විවරගහෙත පටිච්ඡාදෙකුටා අඤ්ඤතවෙසෙන¹³ අට්ඨාසි; කථාපටිසො සානං ආගමිකමානොති ඉදමවොචාති ඉදං කථාපට්ඨානං උදිකඛි මානො ධම්මකථං සුණ්නෙතො අට්ඨාසියෙව; අථායමා ආනන්ද නිකඛිනෙත පඨමෙ යාමෙ සන්ථි සඤ්ඤං අද්දසි පඨමො හනෙත යාමො අතිකකනෙතො¹⁴ ථොකං විස්සමථාති, සත්ථා තපේව¹⁵ අට්ඨාසි, අථායමා ආනන්ද, මජ්ඣිමයාමෙ’පි¹⁶ නිකඛිනෙත හනෙත තුළුන පකතිසා බත්තියසුඛිමාලා පුත බුද්ධිසුඛිමාලාති පරමසුඛිමාලා මජ්ඣිමයාමො’පි අතිකකනෙතො මුහුත්තං විස්සමථාති ආහ, සත්ථා තපේව¹⁵ අට්ඨාසි,

1. අථස්ස b. s.	9. පරිකඛිතො හොති b.	[සමපට්ඨාරිතො b l s.
2. නාවකපට්ඨුතො b s.	10. අනාසනෙතාති b s. අනුබධා b අනුබන්ධා s. අනුබ්ධා l.	
3. උදපාදි තස්මිං s.	11. සුන්වානන්දකොථෙසො උපට්ඨානසාලායං s. සුන්වා	
4. මහාසොභගතිතෙත b.	මහාමොරගතිතෙත s.	[ආනන්දකොථෙසො b.
5. එකස්සකමමකරණං b. එකස්ස වටි l.	15. තපේව b s.	16. යාමෙ s.
6. උපපජ්ජති b s.	12. තෙනුපසඛිකමිති l. තෙනුපසඛිකමි උපසඛිකමිති s	
7. මධුකාතකො b l s.	13. අඤ්ඤතකවෙසෙන s. අඤ්ඤතවෙසෙන b l	
8. මග b.	14. පඨමයාමො අතිකකනෙතො හනෙත b	

තසා සිතකසෙය්ව අරුණං¹ පඤ්ඤාසිත්ථ, අරුණුගමනඤ්ච
 ථේරස්ස ඉදංවෙවාචාති පාපෙතා කථාපරියොසානඤ්ච දසබලස්ස
 ඡබ්බණ්ණරත්ථිවිස්සර්ජනඤ්ච² එකපසාරතෙව අහොසි. අග්ගලං
 ආකොටෙසීති අග්ගනවෙන වාරකවාටං ආකොටෙසි; සාරජ්ජාස
 මානරුපොති³ ගරයමානො ඔත්තපමානො;⁴ දෙවතස්සසාරජ්ජං
 පතස්ස නත්ථි. එත්තභිමපි නො නිපසම්භාසෙසොති පටිසම්භි
 දප්පත්තස්ස අප්පටිසානං⁵ නාම නත්ථි එත්තකං පන න⁶ කථෙය්නති
 දසෙය්ති; සාමු සාමුති ථේරස්ස ධම්මදෙසනං සමපහංගතො ආග.
 අගං හෙත්ථ අප්පො සුග්ගතිතා ව හෙ ධම්මදෙසනා සුකම්භා වාති;
 කුලපුත්තානන්ති ආචාරකුලපුත්තානඤ්ච ජාතිකුලපුත්තානඤ්ච;
 අජිතො වා⁷ කුණ්ඨිතාවොති දුරියජ්ඣානසමාපත්තිං ගක්ඛායෙව
 මාග; අධිපඤ්ඤාධම්මවිපස්සනාසාති සම්භාරපරිග්ගහවිපස්සනා
 ඤ්ණස්ස; චතුසාරදෙකාති අස්සගොණගදුකාදිකො යො කොචි;⁸
 ඉදං වචොති ඉමං⁹ චතුරධෙගති සමන්තාගතං ධම්මං කථෙතා;
 විහාරං පාමිසිති ගතිකුටිං පටිට්ඨා; කාලෙත ධම්මසවනෙති
 කාලෙ¹⁰ කාලෙ ධම්මසවනස්මිං; ධම්මසාභවජාසාති පඤ්ඤකථාය¹¹
 ගම්භිරං අත්ථපදනති ගම්භිරං ගුලං¹² රතස්ස; පඤ්ඤාසාති සහ
 විපස්සනාය මග්ගපඤ්ඤාය; සමමසනපටිවේධපඤ්ඤාපි උග්ගහපරි
 පුච්ඡාපඤ්ඤාපි වට්ටතියෙව. පෙනො වා පච්ඡති වාති¹³ අරහත්තං
 පෙනො වා පාපුණ්ණියති වාති එවං ගුණසමභාවනාය සමානවෙති.
 අසත්තමානසාති අප්පත්තඅරහත්තා අරහත්තං වා අප්පත්තං මානසං
 එත්තසත්තපි අප්පත්තමානසා;¹⁴ දිට්ඨිධම්මසුච්ඡිකාරනති එත්ථ දිට්ඨි
 ධම්මසුච්ඡිකායෙ ලොකියොපි වට්ටති ලොකුත්තයෙපි.

9. 1. 5.

පඤ්චමෙ අවිජ්ජාකොසර්සාවජ්ජඅස්සද්ධියෙසු අකමපනතො
 පඤ්ඤාබලාදීති දට්ඨිබ්බාති; අකුසලසම්බ්භානාති අකුසලාති ඤ්ඤා;
 එස නයො සබ්බත් නාලමයිසාති අරියභාවං කාතුං අසමත්ථා
 අරියානං වා අනනුච්ඡිකා; මොදිට්ඨාති සුච්ඡි දිට්ඨා; මොචිකිනාති
 මනොවාසෙ සමුදාවාරපත්තා; අත්ථිකස්සාති ධම්මදෙසනාය අත්ථි
 කස්ස; ආජීවිකහස්සනති¹⁵ ජීවිතවුත්තිගයං; අසිලොභහස්සනති
 ගරවාහයං; පජිසසාරජ්ජහස්සනති¹⁶ පටිසං පථා සාරජ්ජං ඔත්තමන
 හයං; ඉමස්මිං සුතෙන වට්ටවිවට්ටං කම්භං.

1. හත්ථි සිතකසෙය්වස b.	12. ගුලං b s.
අරුණං b. අරුණුගමනං s.	13. පජ්ජති වාති b. ගවජ්ජිවා ති s.
2. ඡබ්බණ්ණරත්ථි b. විසජ්ජනං ව s.	14. අපත්ත b.
3. සාරජ්ජානරුපොති b.	8. දිකොවිස s. දිකො b.
4. ගරයමානො b. ගරයමානො ඔත්තපමානො සාරජ්ජමානො s	
5. දුප්පත්තස්ස පටිසානං b	9. ඉදං b.
6. එත්තකමපි න b.	10. සමපනති s.
7. අරියොච කුණ්ඨි b.	11. පඤ්ඤා b
	15. ආජීවිකහස්සනති s.
	අසිලොභහස්සනති b.
	16. පටිසංසාරජ්ජහස්සනති b

9. 1. 6.

ජවෙති ජීවිතපටිකතායති ජිවිතසමානා; සමුද්‍රගෙනකතානි සමාකරිතතා; කසිරෙත සමුද්‍රගව්‍යනති¹ දුකෙනිත උපපජ්ජති. රතනිභාගං වා දිවස්භාගං වාති එත් රතනිභාගෙ ඤා² රතනිභාගෙ යෙව පක්කමිතතා; රතනං වණ්ඩවාලාදිපරිපජ්ජෙ සති අරුණුගමනං ආගමෙනතං දිවසභාගෙ ඤා³ දිවා පක්කමිතතං දිවා පරිපජ්ජෙ සති සුරියත්ථගමනං⁴ ආගමෙනතං; සඛබාපිති සාමඤ්ඤත්ථසා භාවනාපාරිසුරි ආගමනං ජානිතා; සො පුග්ගලොති පදසා පන නානුබන්ධනතෙතානි ඉමිනා සමිතො. අනාපුච්ඡාති ඉධ පන තං පුග්ගලං අනාපුච්ඡා පක්කමිතතෙතන් අපො; අපි සනුජ්ජමානෙතානි අපි නික්කමිතසමානෙන; එවරුපො හි පුග්ගලො සච්චි⁵ දුරුකලාප සතං වා උදකසවසතං වා වාලිකමණ්ඨතං වා⁶ දණ්ඩං ආරොපෙති මා ඉධ වසිති නික්කමිතපෙති වා තං බමාපෙති⁷ යාවජ්චං සො අනු අනුබන්ධනතොව න විජිතතො.

9. 1 7.

සත්තමෙ පඤ්ච ධානානි අජ්ඣාචජිතුනති පඤ්ච කාරණානි අතික්කමිතුං; පාණතති අත්තමසො කුන්තිපිලලිකං; අදින්නනති අත්තමසො තිණ්සලාකමපි පරසත්තකං; ථෙසසඛබානනති ථෙසා විනෙතන;⁸ සනතිධිකාරකං කාමෙ පටිභුඤ්ජිතුනති සත්තිධිං කතා සපෙතා වජ්ජිකාමකිලෙසකාමෙ පටිභුඤ්ජිතුං අභතො; අකපපිසං කාමගුණං⁹ සකායෙතං වුත්තං. බුද්ධං පච්චක්කාතුනති න බුද්ධො අයතති එවං පටික්කපිතුං;¹⁰ ධම්මාදිසුපි එසෙව නයො. එවං තාව අව්චිකථාය ආගතං පාලියං පන ඉමසම් පුතෙන අගතිගමනානි කපිතානි. අව්චිමෙ බුද්ධාදිතං පච්චක්කානං කපිතං.

9. 1. 9-10.

නවමෙ පුද්දජ්ජෙන සද්ධිං ගතිතත්තා ආනුනෙය්‍යාති වුත්තං. දසමෙ ගොනුඤ්ඤි සොකාපතතිගගසා අනත්තරපච්චයෙන¹¹ සිබාපත්තබලවටිපසානාවිනෙතන සමන්තාගතො; සෙසං සඛත්ථ උත්තානත්ථෙවති.

සමෙබ්බාධවගෙහා පඨමො.

9. 2. 1.

දුතියස්ස පඨමෙ සෙන සඛවා නොනසඛකම්භිති සචෙ සත්ථා වාරිකං පක්කමිතුකාමො අසා ඉමසම් කාලෙ පක්කමෙය්‍ය සඤ්ඤා වාරිකං ගමනත්ථාය සත්ථාරං ආපුච්ඡාමිති විනෙතත්ථා හික්කුසසි

1. සමුද්‍රගව්‍යනති s.

5. විනෙතනපි s.

7. එවං නික්කපිතුං, l.

2. එත් b l.

6. අකපපිසං s.

8. අනත්තරපච්චයෙන

3. සුරියත්ථගමනං b. සුරියත්ථගමනං l s.

(ප වෙසො) b.

4. දුරුකලාපසතංවා වාලිකාසවසතංවා¹² b.

පරිවුණො උපසඬකම්; ආසන්නා මං හනෙනති සො කිර හික්කු ථේරං මහතා හික්කුපරිවාරෙන¹ ගව්න්තං.² දිසා ඉමෙ හික්කු හථාගතං පහාය සාරිපුත්තං පරිවාරෙනා නික්කන්තා ගමනවිවේජදමස්ස කරිස්සා මිති අධ්‍යානෙ කොපං බන්ධිතා එවමාහ; තත් ආසන්නාති සවෙට්ඨා; අසමිතිස්සන්නාති අධ්‍යාපෙනා³ අවධායං අද්දෙසෙනා; කිසමිං පන සො කාරණේ ආසාතං බන්ධිති, ථේරස්ස කිර දුඛලං වජ්ඣිතා උධ්‍යාය ගව්න්තො විවරකණ්ණො තස්ස සරීරං පුඬි වානො පහරිතිපි වදන්ති එත්තකෙන ආසාතං බන්ධිතා⁴ ථේරං මහතා පරිවාරෙන ගව්න්තං දිසා උසුයමානො⁵ ගමනවිවේජදමස්ස කරිස්සාමිති එව මාහ. එති ඩං හික්කුති සත්ථා තස්ස හික්කුණො වචනං සුඤ්ඤා න තං.⁶ හික්කු සාරිපුත්තො පහරිති වුත්තෙ හනෙන තුලෙන අත්තනො අග්ගසාවකස්සෙව පක්ඛං වහථ න මයහන්ති මසි මනොපද්‍යෙසං කන්ධා අපායෙ නිබ්බන්තෙය්‍යාති ඤාතො සාරිපුත්තං පකෙකාසාපෙනා ඉමමත්ථං පුච්ඡස්සාමිති එකං හික්කුං ආමනෙන්නා එවමාහ. අවා සුරණං.⁷ ආදුස්සාති කුඤ්ඤිකං ගහෙනා; සිහනාදන්ති සෙට්ඨිනාදං පමුඛනාදං අපජ්චන්තිස්සන්තාදං;⁸ එවං විති මහාථේරෙහි ආරොචිතො හික්කුගමෙසා රත්තිට්ඨානදිව්‍යාදිව්‍යානාති පහාය සත්ථා සත්ථා අගමාසි. බිසනාබමන්ති කථාබමං; ගුථගනන්ති ගුථමෙව ගුථගතං;⁹ සෙසෙ සුපි එසෙව නයො පඨමිසමෙහාති අකුරුකිනද්දස්සන්තො¹⁰ පඨමියා සමානෙන; න හි පඨවි මසි සුචිං නික්කිපන්ති සොමනස්සං කරොති න අසුචිං නික්කිපන්ති දොමනස්සං මයහමපි එවරුපං චිත්තන්ති දස්සෙති. විසුලෙනාති අපරිත්තෙන; මහගහනෙ නාති මහනතභාවං ගතෙන; අසමානෙහාති විධිතපමානෙහා; අමෙරෙනාති අකුසලවේරපුග්ගලවේරරහිතෙන; අවාසප්පකුන්ති නිද්දහෙතින විගතදොමනස්සෙන; සො ඉධාති සො අනුපට්ඨිත කායානුපස්සනාසතිපට්ඨානො හික්කු එවං කරෙය්‍ය මාදිසො¹¹ කථං එවරුපං කරිස්සති හනෙන්නා පඨමං සිහනාදං නදි; එවං සබ්බත්ථ සොජනා වෙදිතබ්බා. රජොහරණන්ති රජකුලාදිනං න සමමරුතිසා සමමරුන්ති වොලුකෙන පන පුඤ්ඤන්ති තස්සෙ තං නාමං;¹² කිලොපිහපෙත්ථාති¹³ පච්ඡිගස්සො උක්කිලිගස්සො වා; නිහනකවාසිති¹⁴ අත්තච්ඡන්තපිලොතිකවසනො;¹⁵ සුරසොති¹⁶ සුචිපිලො සොරවෙවන සමන්තාගතො; සුදුසොන්ති සුච්ඡි දමථං.

1. 'හික්කුගමිහපරිවාරෙන' කන්ඩි.

13 කිලොපිහපෙත්ථාති b 1

2. ආගව්න්තං s.

9. ගුථගතන්ති දුථමෙව bs

14. නන්තිකවාසිති s.

3. අක්කමාපෙනා b s, 10. අකුරුකිනපට්ඨිත පථමියා b. අකුරුකිනපට්ඨිත අද්දස්ස

4. බන්ධි b.

නපට්ඨිතපඨමියා s.

15. පිලොතිකාවගහනො b.

5. උසුයමානො b.

11. කරෙය්‍යාති සො b.

16. සුරසොති s 1.

6. තං. l.

12. රජොහරණන්ති රජසමමරුත වොලුකං පාදපුඤ්ඤන්ති

7. අවාසුරණං s.

ගහෙත්ථාමං b, රජකුලානං s. කන්ඩි සිහලපොත්තෝපි,

8. සෙට්ඨිනාදං හමුඛනාදං s. අපජ්චන්තිස්සන්තාදං b s. කන්ඩි-සිහලපොත්තෝපි.

උපගතො; සුමිතිනොති සුසිකතිනො;¹ න කිඤ්චි² සිංහනිති විශාණං
දිසු ගණනතමපි පිට්ඨිං. පරිමජ්ජනමපි න කිඤ්චි³ විගෙය්‍යෙති;
උසගවජ්ජනවිශාණසමෙතොති උසගස්ස ජිනනවිශාණස්ස විනතයදි
සෙන; අවමිසෙසයාති අවොං පිළිනො හවෙය්‍ය; හග්ගෙසයාති
ලජ්ජෙය්‍ය; ජිඤ්ඤානාති ජිඤ්ඤානං. ආපජ්ජෙය්‍ය; මෙදකථාලිකනති⁴
මෙදකථාලිකා වුවෙති සුනකාරකෙති සුසතිකඛමනස්සාය තස්ස තස්ස
කතවජ්ඣ, ථාලිකා; සමිහරෙය්‍යාති මංගස්ස පුරෙකො උකම්පිතො
ගවෙය්‍ය; ජිඤ්ඤානාති පරිනතමහනොති ජිඤ්ඤාති ගමනනාගතං;
උග්ගසරණනති උපරිමුඛෙති ජිඤ්ඤාති නිකඛමමානසුසං; සග්ගසරණනති
අධොමුඛෙති නිකඛමමානසුසං; එවමස්ස සකලසරීරං.⁵ සුසමකතිතං
හවෙය්‍ය; ජිඤ්ඤානාති නවති වණමුඛෙති පරිනතමහනං⁶ ජිඤ්ඤා,
එවමෙය්‍ය⁷ අධිමනවමෙති මිති⁸ අධෙගති ථෙරෙ අත්තනො සරීරෙ
නිව්ජ්ජුරුගතං කප්පිසි. අථමො සො හික්ඛුති එවං ථෙරෙන නවති
කාරණෙති සිහතාදෙ නදිතෙ අථ සො හික්ඛු; අවමසොති අපරධො;
මං අවමගමාති මං අතික්කමම අභිගවිතො පටිනො; සතිගණනාතුති⁹
බමතු; ආයතිං සංවරයාති අනාගතෙ සංවරණස්සාය පුන එවරුපස්ස
අපරධස්ස අකරණස්සාය; නග්ගොති එකංගෙන; සථාබමමං සමිකතෙ
සිති යථා බමමො සිතො තප්පි කණ්ඨි¹⁰ බමාපෙසිති වුත්තං ගොති;
නං ගො මසං සතිගණනාමාති¹¹ නං තව අපරධං මයං බමාම; වුඤ්ඤ
ගොති හික්ඛු අධිගස්ස විනසෙති එසා හික්ඛු අධිගස්ස විනසෙ වුඤ්ඤ
ගතවතො සාගතො වුඤ්ඤ¹² නාම කතමා අවමයං අවමයනො දිසො
යථාබමමං පටිකරිතො ආයතිං සංවරපජ්ජනා; දෙසනං පන පුග්ගලා
ධිට්ඨානං කණෙනො “ගො අවමයං අවමයනො දිසො යථා බමමං පටි
කණෙති ආයතිං සංවරං ආපජ්ජති”ති ආග. එලෙති සවෙ හි ථෙරෙන න
බමෙය්‍ය තස්ස හික්ඛුනො තස්සෙව සත්තධා මුඛා එලෙය්‍ය තස්සා ගතවා
එවමාග. සමෙ මං සොති සවෙ මං අයං හික්ඛු බමාහිති එවං වදති;
බමතු ව මෙ සොති අයමපි වායස්සා මයං බමතුති එවං ථෙරෙන තස්ස¹³
අවමයං පතිගණනා¹⁴ යමපි තං සජ්ඣ සමමුඛෙ¹⁵ බමාපෙසිති.

9 2. 2.

දුතියෙ ස උපාදිසෙසනති ස උපාදිසෙසනං;¹⁶ අනුපාදිසෙසනති
උපාදිසෙසනරුතිතං නිගගණං;¹⁷ මනනසොකාරිති පමාණකාරි
න පරිසුරකාරි¹⁸ න නාමාසං සාධිසුත්ත බමමසමිසාසො සමිසාසිති

1. සුසිකතිනොති සුමුඛසිකතිනො b s.	15. සඋපාදිසෙසනති සුපාදි
2. න කඤ්චි s.	9. කණෙති බමාපෙසිති l.
3. ආපජ්ජෙය්‍ය b.	10. පටිග්ගණනාමාති b s.
4. සකලසරීරං. සුමකතිතං b.	11. වුඤ්ඤ b s.
5. පරිනතමහනං b	12. තස්ස ව s.
6. එවමෙන b.	13. පටිග්ගණනාමාති b s.
7. අධිමනවමෙති s.	14. සයමපි වා සමමුඛෙ b,
8. පටිග්ගණනාතුති b, පටිග්ගණනාතුති s.	15. සඋපාදිසෙසනති සුපාදි
	සෙසං b.
	16. අනුපාදිසෙසනති උපාදි
	සෙසරුතිතං නිකමමොනං.
	b. උපාදිසෙසනරුතිතං. s.
	17. මනනසොකාරිති
	න පරිසුරකාරි b
	න පරිසුරකාරි s.

අප්පට්ඨානං නාම භගවතො නත්ති න තාවාහං ඉමං ඛම්මපරියායං කප්ථෙය්‍යති¹ අයං පනෙත් අපෙත්වා; මා ඉමං ඛම්මපට්ඨායං සුඛා පමාදං ආහංගිංසුති මයං කිර වතුහි අපායෙති මුත්තාති උපරි අර හත්තත්ථාය විරියං අකරෙන්නා මා පමාදං ආපජ්ජිංසු; පඤ්ඤාධිසංගමනි භාගිනොති තයා පුච්ඡිතස්ස පඤ්ඤාස්ස² යභාගෙන³ කපිතොති දුස්සෙති, ඉමෙයං පන නවන්තං පුග්ගලානං භවෙසු ඡ්ඤාදගවිනොදනත්ථං එතමෙව අවුප්පන්නං⁴ කතා “සෙය්‍යථාපි හික්ඛිවෙ අප්පමත්තකො”පි භූපො දුග්ගතො හොති එවමෙව ඛො අහං⁵ හික්ඛිවෙ අප්පමත්තකමපි භවං න වණ්ණෙමි අත්තමසො අච්ඡරයඛසාහ⁶ මත්තමපි”ති ඉමං සුත්තන්නං⁷ අභාසි, න කෙවලඤ්ඤා එතෙසංසෙව නවන්තං පුග්ගලානං ගති නිබ්බදායෙසං පන කුලානං තිණ්ණි සරණාති පඤ්ඤා පිලාති එකං සලාකහත්තං එකං පක්ඛිසහත්තං⁸ එකං වය්‍යාවාසිකං එකා පොක්ඛරණි එකො ආවාසො එවරූපාති නිබ්බදා⁹ පුඤ්ඤාති අත්ති තෙසමපි ගති නිබ්බදා⁹ භොතාපන්නසද්ධියානෙව තාති කුලාතිති.¹⁰

9. 2. 3.

තතිසෙ දිට්ඨිඛම්මපෙදනිසෙනති¹¹ ඉමසම්ඤ්ඤාචත්තභාවෙ¹² විපට්ඨනකකමමං; සම්මපනිසෙවෙදනිසෙනති¹³ දුතිසෙ අත්තභාවෙ විපට්ඨනකකමමං; සුඛිවෙදනිසෙනති සුඛිවෙදනාජනකකමමං; දුක්ඛි වෙදනිසෙනති දුක්ඛිවෙදනාජනකකමමං; පටිපක්ඛිවෙදනිසෙනති ලද්ධි විපාකචාරං; අපටිපක්ඛිවෙදනිසෙනති අලද්ධිවිපාකචාරං; ඛම්මපෙදනි සෙනති ඛම්මවිපාකදායකං; අපමෙදනිසෙනති න ඛම්මවිපාකදායකං; අමෙදනිසෙනති විපාකවෙදනාය අදායකං; ඉමසම්. සුත්තෙ වට්ඨ විවට්ඨං කපිතං.

9. 2. 4

වතුසෙත් සම්ඛිති අත්තභාවසම්ඛිතිතාය එවං ලද්ධිනාමො ථෙරස්ස සද්ධිවිහාරිකපෙරෙත්¹⁴ කිමාරම්මණාති කිංචච්චයා; සඛිකපට්ඨිනකතාති සඛිකප්පභූතා විතකතා; නාමරූපාරම්මණාති නාමරූපච්චයා; ඉමිනා මත්තාගෙ අරූපකිකිකා භූතූපාදයරූපඤ්ඤා¹⁵ විතකතානං පට්ඨයොති දුස්සෙති; කච නානාත්තං¹⁶ ගච්ඡන්තිති කසම්. ආනෙ නානාසභාවකං වෙමත්තං ගච්ඡන්ති; ඛාතුසුති රූපධාතුආදිසු අපඤ්ඤාසෙව හි රූපවිතකෙකා අපඤ්ඤා සද්දවිතකතාදුගොති; මස්ස සමුදයොති සම්පසුත්තථස්ස පට්ඨයා; වෙදනාසමොසරණාති තියෙය්‍යා වෙදනාසමොසරණා; එත්තකෙකා කුසලාකුසලම්භයකා කපිතා.

1. කප්පෙත්තනති s.	7. සුත්තං b.	12. ඉමසම්. සෙවත්තභාවෙ b.
2. භාගිනොති තයා s. පුච්ඡිතපඤ්ඤාස්ස b s.		සෙව අත්තභාවෙ s.
3. සභාවෙන b.	8. සලාකාහත්තං එකං වය්‍යාවාසිකං b. පක්ඛිසහත්තං s.	
4. අත්ථුපපත්ති b s.	9. නිබ්බදා b.	13. පෙරෙත් b s.
5. ඛවාහං b.	10. තාතිකුලාති b s.	14. කුතුපාදයරූපඤ්ඤා b l.
6. අච්ඡරයඛසාව b.	11. වෙදනිසෙනති b.	15. සමානානාත්තං b.

සමාධිපමුඛාති ආදයො පන අපවයපක්ඛිකාති¹ චෙදිතඛි; තත් පුබ්බධගමචෙට්ඨන ජෙට්ඨකචෙට්ඨන වා සමාධි පමුඛං එතෙසනති සමාධි පමුඛං; ජෙට්ඨකකාරණචෙට්ඨන සති අභිපතෙය්‍යා² එතෙසනති සමාධි පතෙය්‍යා; මහපඤ්ඤා උත්තර එතෙසනති පඤ්ඤානන්; එලවිමුත්තිං පඤ්ඤා සාරප්පතතා³ හොනති චිත්තනිසාති; ආරමභවසෙත අමතං නිබ්බානං ඔභාතිනා තත් පතිට්ඨිතාති අමහොභා; හෙන ව මා මඤ්ඤීති හෙන විසාරජනෙන අතං අග්ගසාවනෙන පුච්ඡෙන පඤ්ඤා විසාරජනිනති මා මානං වා දප්පං වා අකාසි.

9. 2. 5.

පඤ්ඤාමෙ තිණි වත්තාරි වසානි වසගණා අනෙකෙ වසගණා උප්පන්නා අසානි අනෙකවසගණාණිකො,⁴ නිසංසුති තසා ගපෙය්‍යං; අනෙකචිත්තනිති න හෙනචි හිඤ්ඤා කතාති කෙට්ඨං කමෙගමුට්ඨිතානෙව වණ්ණමාති; ජෙගුච්ඡිසඤ්ඤාචාති⁵ ජිගුච්ඡි තබ්බමෙව පටිකකුලමෙව;⁶ මාතුමහොගුතිකසාති⁷ වතුමහොගුත මයසා; ඔදනකුමමාසුපවමසසාති ඔදනෙන චෙට්ඨ කුමොසෙන ව උපවිතසා වසිතසා; අතිවමුච්ඡාදනපටිමද්දනහෙදනවිද්ධංසන ඔමමසාති හුතා අභාවචෙට්ඨන අතිවට්ඨමමසා දුග්ගතිවිසාතන්තාය නානාවිලෙපනෙන⁸ උච්ඡාදනධමමසා අබ්බපට්ඨධාමධවිපනාද නන්තාය සමඛාගනෙන⁹ පරිමද්දනධමමසා; දුරකාසල වා උරුපු සයාපඤ්ඤා ගඛවාසෙන දුග්ගතිතානං හෙසං¹⁰ හෙසං අබ්බ පට්ඨධානං¹¹ සමාදනන්තං අඤ්ඤාපිලනාදිවසෙන පරිමද්දන ධමමසා; එවං පරිහරිතසාපි ව හෙදන¹² විද්ධංසනධමමසා හිජ්ජන විකිරණසභාවසෙසාවාති අන්තං; එත්ථ ව අතිවට්ඨපදෙන¹³ චෙට්ඨ හෙදනවිද්ධංසනපදෙති වසා අත්ථගමො කපිතො. සෙසෙති සමුදයො, නිබ්බිඤ්ඤාති උක්කණ්ඨථ පජ්ඣථ ඉමං කායනති දුග්ගති; එවමිමසිං සුතෙන ඔලවට්ඨසානා කපිතා. ජට්ඨං වුත්තනගමෙව, පඤ්ඤාසිසෙන¹⁴ පනෙත්ථ ඤ්ඤාමෙව කපිතං.

9. 2. 7.

සත්තමෙ න මනාපෙන පච්චුපෙඨනති¹⁵ මනවසිනෙන මනං අලලිගතාකාරෙන¹⁶ ආසනා වුට්ඨාය න පච්චුග්ගමනං¹⁷ කණෙනති; න මනාපෙන අභිවාදෙනති න පඤ්ඤාපතිට්ඨිතෙන ව ඤ්ඤනති; අසක්ඛවමං දෙනති අවිතතිකාරෙන¹⁸ දෙනති; නා සක්ඛවමනති

1. අපවයපක්ඛිකාති b	9. (බුද්ධක)සමඛාගනෙන b,	14. සඤ්ඤාසිසෙන b s.
2. අභිපතෙය්‍යා s	10. දුග්ගතිතානං b,	15. පච්චුපෙඨනති b s.
3. භාරපතො b.	11. අභිතානං b l. සඤ්ඤාන b.	16. මනවසිනෙන අලලි
4. තිණිවත්තාරිවසානිගණිකො උප්පන්නා අසානි අනෙකවසගණාණිකො b.		ගතසෙනාකාරෙන b,
		අලලිගතාකාරෙන s.
5. ජෙගුච්ඡිසෙමාති b, ජෙගුච්ඡිසං සෙමාති s.		17. වුට්ඨායපච්චුග්ගමනං
6. පටිකකුලමෙව b s.	12. ජෙදන l.	න b
7. මාතුමහොගුතිකසාති b,	13. අතිවමසද්දන b.	18. අවිතතිකාරෙන s.
8. දුග්ගතිවිසාතන්තාය s, අභිවිලෙපනෙන s, කභිවිලෙපනෙන b,		

සහස්තා න දෙනති; න උපනිසිදනති ඛම්බසවනාසාති ධම්මං සුඤ්ඤා මාති න සම්පෙ නිසිදනති; න රසිසනති¹ න තුස්සනති සට්ඨිච්ඤා² ආසිත්තඋදකං³ විශ විචචෙතා⁴ ගච්ඡති.

9. 2. 8-9.

අඨ්ඨමෙ චෙතෙය්‍යජ්ඣාසයවසෙන මෙත්තාභාවනං පක්ඛිපිත්තා නවධගමනනාගතොති වුත්තං. නවමෙ විජ්ජාපිසාදිනිසොති විපප්පි ඥාතං මඛකුභාවං ආපජ්ජිමා;⁵ හීනං ඥාසනති උපරි දෙවලොකං උපාදය ගෙට්ඨිමො හීනොති වුච්චති; නො ව මො සථාසනති සථා බලං සංචිතජිමාති අත්තනො සත්තියා ව බලස්ස ව අනුරුපෙන සිලවත්තාතං සංචිතාගං කතා න භුඤ්ජිමා⁶.

9. 2. 10.

දසමෙ අපි නු නෙ ගහසති කුලෙ දානං දිසති⁷ න ඉදං සගවා හික්ඛුසඛසස්ස දානං⁸ සක්ඛාය පුච්ඡති සෙට්ඨිස්ස හි සරෙ හික්ඛුසඛසස්ස නිච්චං පඤ්ඤාදානං දිසති⁹ න තං සත්ථා න ජානාති ලොකියමනාජනස්ස පන දිස්‍යමානං දානං⁹ අත්ථි තං ලුඛං ගොති සෙට්ඨිස්ස විතතං. නු පිණෙති තං පුච්ඡාමිති¹⁰ පුච්ඡති; කුණාජකතති¹¹ සකුණකසහතතං සකුණකකෙහිපි¹² කණිකතණ්ඩුලෙගෙව පක්කං; ඕලඛගුණිසනති කඤ්ජකුසුතියං;¹³ අසක්කමමං දෙතිති අසක්කරිතා දෙති අවිත්තිකා රෙන¹⁴ දක්ඛිණෙය්‍ය අභාරවෙන දෙති; අසහස්ථා දෙතිති සගස්ථෙන දෙතා පරගස්ථෙන දෙති ආණන්තිමත්තමෙව කරෙතිති අස්ථා; අස ඕදා¹⁵ දෙතිති න නිරන්තරං දෙති¹⁶ සංචර්ජරකසොණබ්බලලි¹⁷ විශ ගොති; අනාගමනදිට්ඨිකො දෙතිති න කමඤ්ච ඵලඤ්ච සද්දතිතා දෙති; සත්ථ සත්ථාති තීපු කුලසම්පදාපු යසම් යසම් කුලෙ; න උලා ග්ග සත්තභොගාසාති ආදිපු නානගගරසෙ පුරණසාලිභොජනෙ¹⁸ උපනිතෙ විතතං. න නමති හරථෙතං ගෙගව්ඨිනනති වතා සෙන වා තෙන වා ඩාතෙන සද්ධිං සකුණකසහතතං¹⁹ අමතං. විශ සමපියා යනෙතා²⁰ භුඤ්ජති, කාසිකාදිපු වරවණ්දපු උපනිතෙපු හරථෙ තාති නිවාසෙනනස්ස පටිච්ඡාදෙතුමපි න සකෙකානති ගනෙත්තපි න සණ්ඨකතති වතා නාලිකෙකරසාවකමුලතවසදිසාති²¹ පන ඵුල වත්ථාති ඉමාති නිවාසෙනනා නිවත්භාවමපි ජානාති පටිච්ඡාදෙ කඛමපි පටිච්ඡාදෙනතිති සමපියායමානො නිවාසෙති, ගත්තියා න

1. න රසිසනති s. 11. කුණාජකතති s. 19. තෙන වා කඤ්ජකෙන
2. න සුත්ථුසනති සට්ඨිච්ඤා b. 12. අකුණකකෙහිපි b. සඬි. කුණකකණ්
3. ආසිත්තං උදකං s. 13. කඤ්ජකුසුතියං b. 20. සමපියායමානො b. [කහතනං. l.
4. විශ විචචෙතා b ගච්ඡනති s. 21. නාලිකෙකරසසාවකකමුලතව
5. ආපජ්ජිමා b. 14. අපවිතති. කතා දෙතිති අපවිතතිකාරෙන s. [සදිසාති s.
6. න හජ්ජිමා b. 15. අපවිච්ඡා s.
7. දිස්‍යති b s. 16. න නිරන්තරං දෙති ජපඛිකුසාමොචිස
8. දික්ඛාදානං s. භුතාවමිකෙකෙගාධං පක්ඛිපනතා විශ දෙති s.
9. දිස්‍යමානදානං b. 17. සංචර්ජරකං සොණබ්බලලි s. සොණබ්බලලි s. [සලිභොජනෙ s.
10. තං b s. 18. නානගගරසසුගතිසාලිභොජනෙ b නානගගරසසුගති

අක්‍ෂයානරථයානසුච්ඡේදසිවිකාදිසු¹ උපනිනෙසු හරථෙතානි චලා
චලානි² න සක්කා එත්³ නිසිදිතුනති වළා ජජජරරථකෙ උපනිනෙ
අයං නිව්වලො එත් සුඛං නිසිදිතුනති⁴ තං සාදිගති; න උලාසෙසු
සක්කපු කාමභුණ්ණුති අලබ්‍යතපටිගතතා රූපවිධියො ඉච්ඡියො දික්ඛා
ගක්ඛිනියො මඤ්ඤ එතා බාදිතුකාමා කිං එතාහිති යථාසුඛෙතෙව⁵
විතිනාමෙති; න සුඤ්ඤානති සොත්ථං න ඉච්ඡන්ති න සද්දහනතිති⁶
අත්ථං; න සොනං බද්ධනතීති කපිතස්ස සවනත්ථං සොතප්පසාදං න⁷
ඔදගනති; සක්කච්චනති ආදිනි⁸ වුත්තවිපරිසායෙත වෙදිතඤ්ඤානි.
වෙලාමොති ජාතිගොත්තරූපගොගසද්ධාපඤ්ඤාදිති මරියාදවෙලා⁹
අතික්කනෙතාති උලාසෙති භුණ්ණති සමන්තාගතතා එවං ලභිතාමො;
සො ඵවරූපං දුතං අදසි¹⁰ මහාදුතනති එත් අගමානුප්‍රවිති¹¹ කරා,
සො කීර අතිනෙ බාගණ්ණියං පුරෙතිතනෙතෙ පටිසන්ධිං ගණ්ණි,
වෙලාමකුමාරෙතිස්ස නාමං අකංසු, සො සොලසවස්සකාලෙ¹² බාග
ණ්ණි¹³ රුජකුමාරෙන සද්ධිං සිත්ථග්ගණත්ථං¹⁴ තක්කසිලං අගමාසි,
තෙ උගොපි දිසාපාමොක්ඛස්ස ආවරිසස්ස සනතිකෙ සිප්පං පට්ඨ
පසිංසු.¹⁵ යථා ව තෙ එවං අඤ්ඤාපි ජමුදිපෙ¹⁶ වතුරසිතිසහස්ස
රුජකුමාර, බොධිසත්තො අත්තනා ගතිතගතිතව්‍යානං¹⁷ පිට්ඨි
ආවරිසො සුඤ්ඤා වතුරසිතිකුමාරසහස්සානි සික්ඛාපෙති, සගමි
සොලසවස්සෙති ගතෙතඤ්ඤාපි¹⁸ නිති වස්සෙති උග්ගණ්ණි, ආවරිසො
වෙලාමකුමාරස්ස සිප්පං පභුණ්ණති ඤානා නානා¹⁹ වෙලාමො මයා
ඤ්ඤං සක්ඛං ජානාති කුමෙග සබ්බෙපි සමග්ගා ගතනා එතස්ස
සනතිකෙ සිප්පං²⁰ උග්ගණ්ණානි වතුරසිතිකුමාරසහස්සානි බොධි
සත්තස්ස නිශ්පාදෙති,²¹ බොධිසත්තො ආවරිසං වජ්ඣනා වතුරසිති
කුමාරසහස්සපරිවාරෙති නික්ඛමිනා එකං ආසන්නතගරං²² පඤ්ඤා තං²³
නගරසාමිකං රුජකුමාරං උග්ගණ්ණාපෙති තස්ස සිප්පෙ පභුණ්ණ
ත්තෙ තං තත්ථෙව²⁴ නිවෙතෙති, එතෙත්තපාසෙති වතුරසිතිතගර
සහස්සානි ගතනා වතුරසිතිසා රුජකුමාරනං සිප්පං පභුණ්ණ
කාමෙති තස්මිං තස්මිං නගරෙ තං තං නිවෙතෙති බාගණ්ණිරුජ
කුමාරං ආදිය බාගණ්ණිං පට්ඨාගඤ්ඤා, තත්ථ බාගණ්ණිරුජකුමාරං²⁵
පරිසොසිතසිප්පං රජෙජ අභිසිඤ්ඤාපු, බොධිසත්තස්ස²⁶ පුරෙති
තව්‍යානං අදංසු. තෙපි වතුරසිතිසහස්සරුජකුමාර සකෙසු²⁷ සකෙසු

1. අක්‍ෂයානසුච්ඡේද සිවිකාදිසු b. 18 ගතිතඤ්ඤා සිප්පං s. 24. ජාතෙත තත්ථ b
2. හරථෙතානිකානානි න සක්කා s චලචලානි b. 19. සො b. නිව්වෙතෙති s.
3. එත් සුඛං s. 11. අයං b s අනුප්‍රවිති s අනුප්‍රවිති b. 25. බාගණ්ණිං අග
4. නිසිදිතුනති වළා s 12. සොලසවස්සකාලෙ s. [මෙයි මුත්තසාකුමාරං b.
5. යථාසුඛෙතෙව b s. 13. බාගණ්ණි s. 20. තක්කසිප්පං b තක්කසනතිකෙ s.
6. සද්දහනතිති b. 14. සිත්ථග්ගණත්ථං b 21. නිශ්පාදෙති s, නිශ්පාදෙති b l.
7. න සොතප්පසාදං s න සොතප්පසාදං b. 22. ආසන්නං නගරං s
8. ආදිනිති b. 15. පත්ථපසිංසු b. 23. පඤ්ඤා b. 26 අභිසිඤ්ඤාසු
9. මරියාදං වෙලා s. 16. එවමඤ්ඤාපි ජමුදිපෙ s. වෙලාමස්ස b s.
10. දුතමෙදි b s. 17. අත්තනො s ගතිතව්‍යානෙ b s. 27. කුමාරං s.

රජේජු අභිෂෙකං පඤා අනුසංවිච්ඡරං ඛාණ්ඩසිරිඤ්ඤා උපට්ඨානං
 ආගමන්තී, තෙ රජානං දිසා වෙලාමස්ස සතතිකං ගතඤා ආවරිස
 අමො රජේජු පතිට්ඨිතා¹ විදෙය්‍යාථ යෙනෙත්තාති වන්තා ගමන්තී,
 තෙසං ගමනාගමනකාලෙ² සකච්ඡද්දමාතිකකාචි³ භොණ්ඩුකුඤ්ඤා
 රුද්දො ගණ්ණනානං ජනපදෙ අති විස උපද්දො තොති, මහා
 ජනො සතතිපතිඤා රුජඛකණ්ණ කඤ්ඤති, රජා වෙලාමං පසෙකා
 සිඤා⁴ ආවරිස උපද්දො ජනපදෙ රුජානො ගමනාගමනකාලෙ
 මහාවිලොපං කණෙනති මනුස්සා සන්ධාරෙත්තුං න සෙකකානති ජනපද
 පිලාය⁵ උපසමනෙ⁶ එකං උපායං කණරුතී, සාධු මහාරුජ උපායං
 කරිස්සාමි තුමාකං යත්තකෙන ජනපදෙන අන්තො තං පරිච්ඡිද්ධා
 ගණ්ණරුතී, රජා තථා අකාසි වෙලාමො වතුරසිතිසා රුජසහස්සානං
 ජනපදෙ විවාරෙඤා වක්කනාතිසං අපෙ විස රඤ්ඤා ජනපදසමි
 ඕසාරපෙසි,⁷ තෙනො පට්ඨාය තෙ රුජානො ආගමන්තාපි ගමන්තාපි⁸
 අත්තනො අත්තනො ජනපදෙනව සඤ්චරන්ති අමොකං ජන
 පදෙති විලොපං න කණෙනති රුජසාරවෙන රඤ්ඤා ජනපදෙපි න
 පිලෙතී, ජනපද සතතිසිත්තා නිස්සංගු නිරවා⁹ අහෙසුං, සමඤ්ඤ
 රුජානො හට්ඨිතුට්ඨා යෙන¹⁰ යෙන වො¹¹ ආවරිස අන්තො තං
 අමොකං වදරුතී¹² පචාරසිංසු, වෙලාමො සිසං නතානො අත්තනො
 අන්තො¹³ නිවෙසෙන සත්තරතනපරිපුරුතං ගඤ්ඤානං වාරුති
 විවරපෙඤා යාව සත්තමා කුලපරිවට්ඨා සඤ්චිතං¹⁴ ධනං ඔලො
 කෙඤා ආයවයං¹⁵ උපධාරෙත්තා මයා සකලජම්බුදීපං ඛොහෙත්තනන
 දුතං දුතං වට්ඨතිති රඤ්ඤා ආණෙවෙඤා ගඤ්ඤාතිර වාදසයොජ
 නිකා උචිතපතිසො කාරෙඤා තසමි. තසමි. ඤානෙ සප්පිමුට්ඨාණිත
 තෙලතිලකණ්ඩුලාදීනං ඤානන්තො මහාකොට්ඨාසාරුති පතිට්ඨා
 පෙඤා එතසමි. එතසමි.¹⁶ ඤාන එතතකා එතතකා ජනා සංවිදහර්
 යං කිඤ්චි මනුස්සානං උදධිඤ්ඤා නාම අපචි තෙනො එතසමිමි අසති
 මයං ආණෙවෙය්‍යාථාති මනුස්සෙ සංවිධාය අපුකදිවසනො පට්ඨාය
 වෙලාමමුඛාගමණ්ණ දුතං භුඤ්ඤන්තුති¹⁷ නගෙරි ගෙරිං වරුපෙඤා
 දුතස්සං පරිනිට්ඨිතන්ති දුතපුහෙතති ආණෙවිසෙ සහස්සස්සනකං¹⁸
 නිවාසෙඤා පඤ්චසහස්සනකං¹⁹ එකංසං කඤා සඤ්චාරකාරභුසිතො
 දුතවිමංසතන්තො එළිකච්ඡණ්ණස්ස උදකස්ස පුච්ඡණ්ණභිඤ්ඤාරං²⁰
 පුරෙඤා ඉමසමි. ලොකෙ සවෙ ඉමං දුතං පරිගහෙත්තුං පුත්තරුපා
 දකතිණ්ණසපුගලා අපචි ඉදං උදකං නිකඛිතිඤා පඨපිං ගණ්ණාතු
 සවෙ නපචි එවමෙව තිට්ඨතුති සවෙතිරියං කඤා භිඤ්ඤාරං²¹ අධොමුඛං

1. අමොසු රජේජු පතිට්ඨිතෙසු s.

14. පටිසං. b පටිසං. s. 15. බසවයං. b.

2. තෙසං ආගමනකාලෙ b.

8. ආගමන්තාපි b l.

16. එතෙකසමි. b.

3. යාචි s.

9. නිරවා s l.

17. දුතං භුතන්ති b.

4. පසෙකාසංපෙඤා s.

10. තුට්ඨා s l.

18. සහස්සස්සනකං වන්තං s.

5. ජනපදස්සපිලාය s.

11. යෙන b.

19. ගණ්ණිකා s.

6. උපසමනෙ s උපසම. b.

12. විදෙදරුති b.

20. භිඤ්ඤාරං l. [භිඤ්ඤාරං. s.

7. මණ්ණපෙසි b.

13. අත්තනො b s.

21. භිඤ්ඤාරං l සුච්ඡණ්

අකාසි උදකං ධම්මකරකෙන ගතිතං විය අභොසි, ඛොසියනො
සුඤ්ඤා වත භො ජම්බුදීපො එකපුග්ගලො¹පි දකකිණං පටිග්ගහෙත්තුං
සුත්තරුපො නච්ඡිති විප්පටිකාරං අකඛාසෙව දායකස්ස වසෙනායං.²
දකකිණං විසුජ්ඣිත්තාති උදකං නිකඛමිතා පඨවිං ගණිතාතුති විනොසි,
එළිකවට්ටිගදිගං³ උදකං නිකඛමිතා පඨවිං ගණති, ඉදුති දුනං දුක්ඛාමිති
දුනග්ගං පඤා දුනං ඔලොකෙතා යාගුචෙලාය යාගුං ඛජ්ජකචෙලාය
ඛජ්ජකං භොජනචෙලාය භොජනං දාපෙසි,⁴ එතෙතෙව නීභාජෙන
දිවසෙ දිවසෙ දුනං දියත්ති, තස්මිං ඛො පන දුනග්ගෙ ඉදං නාම අජ්ඣ
ඉදං⁵ නච්ඡිති වත්තඛිං නච්ඡි, ඉදං දුනං⁶ එනත්තමනොතෙව න⁷
නිව්ඨං ගම්ඤ්ඤාති රත්තසුචණ්ණං නීගරපෙඤා සුචණ්ණපාති.
කාරාපෙඤා⁸ වතුරසිති සුචණ්ණපාතිගහස්සාදිනං අත්ථාය වතුරසිති
ග්ජගහස්සානං ගායනං පටිඤ්ඤි; ග්ජානො විරස්සං වත මයං ආවරි
යෙන අනුග්ගතිතාති සඛිං සම්පාදෙතා පෙසෙසුං, දුනෙ දියත්තො
යෙව සත්තවස්සාති සත්තමායා අතික්කන්තා, අඨමුත්තමණො භිරඤ්ඤං
භාජෙතා දුනං දුක්ඛාමිති මහනෙත ඔක්කාසෙ දුනං සර්ජාපෙසි, සර්ජා
පෙඤා වතුරසිති සුචණ්ණපාතිගහස්සාති ආදිං කඤා කොට්ඨො
පට්ඨාය අදුසි. තස්මි රුපිසසුග්ගිති රජතකට්ඨරජතථාලරජතමාස
කෙති⁹ පුරුති; පාතිසො පන මුද්දිකාති ත සලලකෙතිකඛිං, එක
කරිසපමාසෙ භූමිභාසෙ වතස්සොව පාතිසො ඔපසිංසු, පාතිමකුචං¹⁰
නවරතනං¹¹ භොති මුඛවට්ටිනො පට්ඨාය අව්ඨරතනං¹² මුඛවට්ටිගා
ජසුනො¹³ ආජඤ්ඤරපො අනුපට්ඨායති, දදමානො පාතිගා ඛාති
රනෙතන වග්ගවග්ගෙ පටිග්ගාගකෙ ඔපෙඤා පඨවිං පාතිගං.¹⁴
පක්කිතනං දතා පච්ජා සන්ධිසන්ධිනො¹⁵ විශොජෙතා පාතිනති¹⁶ එව.
වතුරසිතිපාතිගහස්සාති අදුසි; රුපිසපාතිආදිසුපි එතෙව නගො.
එත්ථාපි ව¹⁷ සුචණ්ණසුග්ගිති සුචණ්ණකට්ඨසුචණ්ණථාල¹⁸සුචණ්ණ
මාසකෙති පුරුති; භිරඤ්ඤසුග්ගිති සත්තවිධවරරතනස්ස¹⁹ පුරුති;
සොචණ්ණොලඛකාග්ගිති සුචණ්ණොලඛකාග්ගිති; කංසුසංඛාරණග්ගිති
රජතමං²⁰ තිරපට්ටිකාති; තාසම්පන²¹ බෙහුනං සිඛනාති සුචණ්ණ
කොසකපට්ටියොනධාති අනෙසුං ගිව්ග සුමනදමං පිලකිංසු වතුසු
පාදෙසු නුසුරුති²² පිට්ඨියං වරදුකුල²³ පාරුතං කණෙග්ග සුචණ්ණ
ඝණං²⁴ ඛෙසිංසු; වස්ථකොට්ඨිගහස්සාති ලොකචොභාජෙන²⁵ විගති
වත්ථසුගාති එකා²⁶ කොට් ඉධ පන දග දග සාවකාති²⁷ චුත්තං; භොම

1. වග්ගෙත s. 10. රත්තනං s. 17. සත්තරග්ගෙත b. සත්තවිධරතන s.
2. එළිකවණ්ණ 11. පාතිමුඛවට්ටිය b s. සංසුනො s. 21. වරදුකුල b.
3. ගාජපෙසි s. [ගදිගං b s. 12. පාතිගා b. 18. රජතමාගිති s. 22. සුචණ්ණසුග්ගිති s.
4. ඉදං කාමි b. 13. කඤා පච්ජාසන්ධිනො s. 23. ලොකචොභාජෙන b.
5. ඉදුති තං දුනං b. 14. විශොජෙතාදෙති b s. 24. එක s. 25. දගසාවකාති
6. ඔනෙතෙතෙව b. 15. එත්ථාපි ව b. 19. තාතිපන b. b දගදගසාවකා එක
7. සුචණ්ණපාතිසො b. කාජෙතො b s. 20. පාදෙසු සුචණ්ණවරුති b. [කොට්ඨි
8. රජතථාලරජත මාසකෙති s. රජතකට්ඨ රජතත්ථාලරජතසරකෙති b. [චුත්තං s.
9. පාතිමකුලං s. පාතිමකුලං b. 16. සුචණ්ණකට්ඨ b. සුචණ්ණථාල s.

සුමුමානානි අදිමි ඩොමාදිසු යං යං සුමුමං තං තදෙව අදුසි; යානි පනෙතානි ඉඤ්ඤානං¹ උගහදානං මජ්ඣදානං භමජ්ඣදානනි² අදුන භමමතානි³ තානිපි එස වෙලාමය්ස දානමුඛෙ ඉදං නාම නාමිති වචනපථං පච්ඡන්ති. පරිවාරයාය අදුසි; නිජෙජා මඤ්ඤා ඩිග්ඤාදානානි නදියො විග විග්ගාදානනි; ඉමිනා එතතකෙතා⁴ සඨා වෙලාමය්ස දානං කප්ථනා ගහපති එතං මහාදානං ත අඤ්ඤා අදුසි අහං අදුසිං එවරුපං පත දානං දදනෙතා⁵පි අහං පටිග්ගාදානං සුත්තරුපං පුග්ගලං නාලඨං කං මාදියෙ මුදො ලොකයිං දිය්ස මානෙ⁶ දානං දදමානො කය්මා විනෙතානිති සෙට්ඨිය්ස දෙගතං වසෙට්ඨනෙතා සිසා ඩො පනි නෙති ආදිමාග. නත්ත ව යානි තද අනෙසුං රුපවෙදනාසඤ්ඤාසඤ්ඤාභිකාරවිඤ්ඤාණානි තානි නිරුද්ධානි කය්මා අහං තෙත සමයෙන වෙලාමො⁷ බ්‍රාහ්මණොති ආහානි, පවෙණියා අවිච්ඡන්තතතා, තානි හි රුපාදිනි නිරුද්ධිමානානි ඉමෙගං පට්ටයං⁸ දානා නිරුද්ධානි අපරපරං අවිච්ඡන්තං⁹ පවෙණිං ගහෙතා එවමාග. න නං කොපි දකඛිණං. සොඛෙතීති කොපි සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා දෙවො වා මාගෙ වා උච්ඛාය තං දකඛිණං සොඛෙතීති වතතකෙතා නානොසි¹⁰ තං හි දකඛිණං සොඛෙතො උත්තමකොපියා මුදො ගෙට්ඨිමකොපියා ධම්මකොපතාපති සාරි පුත්තකෙතරසදියො සාවකො සොඛෙය්ස; දිට්ඨිසම්පන්නානි දය්සන සමපන්නං සොතාපන්නං, ඉදං නිකායා මහසථලානරතනි ඉදං සොතාපන්නය්ස දිනනදානං ලොකියමහාජනය්ස සත්තමාසාසිකානි සත්තසංවච්ඡරති එතතකං හිරඤ්ඤසුචණ්ණං පරිවට්ඨනෙතන දිනනදානතො මහල්ලං; සො ව සනං දිට්ඨිසම්පන්නානානි එඨ එකය්ස සකදුගාමියිං වසෙන එකුත්තරසතං සොතාපනෙත කතා සොතාපන්නගණනා වෙදිතබ්බා; ඉමිනා උපායෙන සබ්බවාරෙසු හෙට්ඨා¹¹ හෙට්ඨා ආගතෙ(න) අනන්තරෙන අනන්තරෙන සතතුණං¹² කතා පුග්ගලගණනා වෙදිතබ්බා. මුදාසමුඛනි එඨ සමොසමුදානං සබ්බකෙතරං කතා නිසිනෙතා සබ්බො මුදාපමුඛො සබ්බොති වෙදිතබ්බා; වාතුද්දිසං සබ්බං උද්දිසානි එඨ¹³ වාතුද්දිසං සබ්බං උද්දිසා කතවිතාගෙ නාම යඨ වෙතියං පඨවිතියං. නොති ධම්ම සවනං කරියති¹⁴ වතුහි දියාති¹⁵ හිකුලු ආගතනා අප්පවිසුච්ඡිකායෙව පාදෙ ධොවිතා කුඤ්ඤිකාය වාරං විවරිතා සෙතාසතං පටිජග්ගිතා වසිතා සථාථාසුකං ගච්ඡති සො අනතමසො වතුරතතියා පණ්ණ සාලාපි නොතු¹⁶ වාතුද්දිසං සබ්බං උද්දිසා කතවිතාගෙතෙව වුට්ඨති; ඝරණං ගවෙඡ්ඡානානි එඨ මග්ගනාගතං අනිවත්තනසරණං.

1. යානිපන ඉඤ්ඤානං a.	7. පට්ටයෙ b s.	12. වෙදිතබ්බො b.
2. භමජ්ඣදානනි b.	8. අවිච්ඡන්ත b	13. ධම්මොසනං b කරියෙති s.
3. අදුනනානිසමමතානි s.	9. න නොති b	14. දියාති ව b s.
4. ඉමිනා b.	10. සබ්බවාරෙසු b s.	15. නොති b s.
5. දිට්ඨිමානෙ b.	11. ආගතෙ l. අනන්තරෙන සතතුණං s.	
6. වෙලාමය්සාමෙ s.	අනන්තරසතතුණං b.	

අභිසෙවනං; අපරෙ පනාහු අත්තානං නිශ්ශාතෙකා¹ දින්නත්තා සරණං
ගමනං තතො මහථලතරනති වුත්තං; සිකඛාපදං සමාදිසෙසාති
පඤ්චිලාති ගණේසා; සිලමි මහෙත්ත ආගතං අතිවත්තනසිලමෙව
කපිතං අපරෙ පනාහු සබ්බසත්තානං අභයදුතස්ස දින්නත්තා
සිලං තතො මහථලතරනති වුත්තං. ශබ්බුත්තමත්තනති² ගති
උග්ගතමත්තං විහබ්බුලීති ගතිපිණං ගතෙත්වා උපසිඛ්ඛතමත්තං;
අපරෙ පන ගද්දුත්තමත්තනති³ පාළිං වත්තා ගාවියා එකවාරං එන
අඤ්ඤාමත්තනති⁴ අස්සං වදන්ති; මෙත්තමත්තනති සබ්බසත්තානං
තිත්තානුචරණවිත්තං තමපන අප්පනාවසෙතෙව ගතිතං; අතිවම
සඤ්ඤානති මහස්ස අනන්තරපච්චයභාවෙන සිඛාප්පනබලව
විපස්සනං; උපමාතො පන ඉමාති දුතාදිති පුඤ්ඤාති එවං වෙදි
තබ්බාති. සචෙට්ඨි හි ජමුද්දිපං⁵ හෙරිතලසදිසං සමතලං කත්වා
කොට්ඨො පට්ඨාය පලලෙකි අත්ථරිත්වා අරියපුත්තලෙ නිසිදුපෙස්ස
තස්ස සොත්තාපත්තානං දස පන්තියො අස්ස සකදුගාමීනං පඤ්ච
අනාගාමීනං අසිඤ්ඤාසා⁶ විණාසවානං දිසස්සි පච්චෙකමුද්ධානං
එකා පන්ති සචෙට්ඨා සමාසමුද්ධානං එකකොච, එත්තකස්ස ජනස්ස
දින්නදුතතො සමාසමුද්ධානස්ස දින්නමෙව⁷ මහථලං ඉතරමපන.

විහාරදුතං පණිපාතං⁸ සිකඛා මෙත්තාය භාවනා,
බසනො සමමසන්තස්ස කලං නායස්සි සොලසිං.

තෙතෙව ගගවා පරිනිබ්බානසමයෙ ධම්මානුධම්මපට්ටකති
අනුත්තර පුජාති ආග. සෙසං සබ්බත් උත්තානත්මෙවාවති.

සීහනාදවගෙහා දුතියො.

9 3. 1.

තතියස්ස පරමෙ උත්තරකුරුකාති උත්තරකුරුවාසිතො; අඛි
ගණ්ණනති අභිභවනති අඛිකා විසිඨා පෙට්ඨිකා හොනති; අමමාති
තිත්තණ්ණා; අට්ඨකපායමපන නිද්දුක්ඛාති වුත්තං. අපට්ඨණ්ණාති
ඉදං මය්හනති පරික්ඛතරහිතා; නිසෙත්තාසුකාති තෙසං හි නිබ්බද්ධා⁹
ආයු වස්සසගස්සමෙව ගතිපි නිබ්බද්ධා⁹ තතො චට්ඨා සග්ගෙයෙව¹⁰
නිබ්බතනති; සතිමහෙත්තාති දෙවතානං හි එකන්තසුඛතාය සති
පිරි න හොති තෙරසිකානං එකන්තසුඛතාය ඉමෙමපන
මවාකිණ්ණසුඛසුඛතාය සති පිරි හොති; ඉධ මුහම්මට්ඨිසමාසොති
ජමුද්දිපෙ මුද්ධාපමෙවකමුද්ධානං උප්පත්තතො අට්ඨබ්බිකමග්ග
මුහම්මට්ඨිසමාසොට්ඨි ඉමෙව හොති.

1. නිශ්ශාතෙකා b l s.

5. ජමුද්දිපං s.

8. පිණ්ඩපාතො s පාණිපා

2. ගතෙත්වා ගතමත්තනති b.

6. අඤ්ඤාසාති b.

තො b පාණිපාතං l

3. ගොදෙත්තමත්තනති s ගද්දුත්තමත්තනති b.

9. නිබ්බද්ධා b.

4. එනඅඤ්ඤාමත්තනති s.

7. දින්නදුතමෙව s.

10. තතොගග්ගෙයෙව b.

9. 3. 2

දුතියෙ ජවසම්පන්නොති පදජවෙන සම්පන්නො; න චණ්ණ සම්පන්නොති න සරිච්චණ්ණෙන සම්පන්නො; පුරිසබ්බුංකෙසු ජව සම්පන්නොති ඤාණජවෙන සම්පන්නො; න චණ්ණසම්පන්නොති න ගුණවණ්ණසම්පන්නො;¹ සෙසං පාළිනගෙතෙව වෙදිකඛිං. ගඤ්ඤාත් වත්තඛිං සියා තං තිකතිපාතවණ්ණනායං වුත්තමෙව.

9. 3. 3.

තතියෙ කණ්ණං සම්මිමාති වෙ තණ්ණා එසනතණ්ණා එසිත තණ්ණා ව, යාය තණ්ණාය අජපථසබ්බාපථාදිති පටිපජ්ඣා හොතෙ එසති ගවෙසති අයං එසනතණ්ණා නාම, යා තෙසු² එසිතෙසු ගවෙසි තෙසු පටිලඤ්ඤාසු තණ්ණා අයං එසිතතණ්ණා නාම, ඉධ පන එසන තණ්ණා දුට්ඨඛිං; සජ්ඣාසනාති රූපාදිආරම්මණපරිසෙසනා යා හි එසනතණ්ණාය සති හොති; ලාභොති රූපාදිආරම්මණපටිලාභො හො හි පරිසෙසනාය සති හොති; විනිව්ජයො පන ඤාණතණ්ණා දුට්ඨිවිතකකවසෙන චතුඛිමො,³ තත් සුඛවිනිව්ජයං ජඤ්ඤාති සුඛවිනිව්ජයං ඤාතා; අජකිත්තං⁴ සුමුමනුසුඤ්ඤාසනාති අයං ඤාණ විනිව්ජයො; ඕනිව්ජසාති වෙ විනිව්ජයා තණ්ණාවිනිව්ජයො දුට්ඨි විනිව්ජයො මාති එවං ආගතාති⁵ අට්ඨසත්තතණ්ණාවිචරිතාති තණ්ණා විනිව්ජයො මාසට්ඨි දුට්ඨිගො දුට්ඨිවිනිව්ජයො; ඡන්දො මො ඉදමා නම්ඤ චිත්තකතිදුගොති ඉමසම්. පන සුත්තෙ ඉධ විනිව්ජයොති වුත්තො විතතෙකායෙව ආගතො; ලාභං ලභිතො හි⁶ ඉට්ඨාතිට්ඨං සුඤ්ඤාසුඤ්ඤාත්⁷ විතතෙකන⁸ විනිව්ජනනති එත්තකං මෙ රූපා රම්මණත්ථාය භවිස්සති එත්තකං සද්දාරම්මණත්ථාය එත්තකං මයං භවිස්සති එත්තකං පරස්ස එත්තකං පරිභුඤ්ඤාසාම් එත්තකං නිදහිස්සාමිති. තෙන වුත්තං ලාභං සම්මිම ඕනිව්ජසොති; ඡන්ද භික්කොති එවං අකුසලවිතතෙකන විතකතිතෙ වත්ථසම්. දුඛිල රුහො ව බලවරහො ව උපපජ්ඣති⁹ ඉදං හි ඉධ ඡන්දොති දුඛිල රුහස්සාතිවචනං; අජෙකිත්තානිනති අහං මමනති බලවසනතිට්ඨානං; සජ්ඣාසනාති තණ්ණාදුට්ඨිවසෙන පරිග්ගහකරණං; ඔච්ඡිසිත්තති පරෙහි සාධාරණභාවස්ස අසනතතා තෙතෙවස්ස පොරුණො එවං වචනත්ථං වදනති ඉදං අච්ඡිජිතං මයමෙව හොතු මා අඤ්ඤාස්ස අච්ඡිජිතං හොතුති පවත්තනතා මච්ඡිජිතනති වුච්චතීති. ආරක්කොති¹⁰ මාරපිදහනමඤ්ඤාසොපනාදිවසෙන¹¹ සුට්ඨ රක්කනං; අධිකරෙ තීති අධිකරණං කාරණස්සෙතං නාමං. ආරක්කොතිකරණනති භාවනසුංසකං ආරක්කොතෙතුති අත්ථො; දණ්ඩාදුනාදිසු පටිසෙධ නත්ථං.¹² දණ්ඩස්ස ආදුනං දණ්ඩාදුනං; එකතො ධාරදිනො සත්ථස්ස

1. ගුණවණ්ණෙන සම්පන්නො b. 7. සුඤ්ඤාසුඤ්ඤා b. 11. ඡන්දස්ස s.
2. නාම, ලාභෙසු b. 8. විතතෙකතෙව b. 12. පරහිසෙධනත්ථං b s.
3. චතුඛිමො s. 5. දුට්ඨිවිනිව්ජයොමාති s. 10. ආරක්කොති b. (රුහොව උපපජ්ඣති s.
4. අජකිත්ත b. 6. ලභිතොපි s. 9. දුඛිලරුහොඋපපජ්ඣති b දුඛිලරුහොබලව

ආදානං සන්ථාදානං; කලහොති කායකලහො'පි වාචාකලහො'පි; පුරිමො විගහහො; පච්ඡිමො විවාදො; තුවං තුවනති අගාරවට්ඨසෙන තුවං. තුවං. වට්ඨනං.

9. 3. 4.

වතුන් සත්තාවාසානි සත්තානං ආවාසා වසනට්ඨානානිති අන්තො; තත් සුද්ධාවාසාපි¹ සත්තාවාසොව අසබ්බකාලිකත්තා පන න ගතිතා² සුද්ධාවාසා හි බුද්ධානං බන්ධාවාරට්ඨානසද්ධිං³ අසබ්බස්ස කප්පසු⁴ බ්‍රිද්ධාසු අනිබ්බන්තනෙසු⁵ තං ධානං සුඤ්ඤං හොති ඉති අසබ්බකාලිකත්තා න ගතිතා. සෙසමෙත්ථ විඤ්ඤාණධර්මිසු වුත්තන යෙනෙව වෙදිතබ්බං.

9. 3. 5.

පඤ්චමෙ සන්තොති යමිං කාලෙ; සුප්පිවිතං හොතිති සුසු උපමිතං සුවඩ්ඪිතං හොති; කලලං වචනාසාති යුත්තං වත්තුං; විනාශනති විගත ර්තං; අසානිගබ්බමනති න සංරජ්ජනසභාවං;⁶ අනාවතතිබ්බමනති අනාවත්තනසභාවං. අනිබ්බන්තාරහං.⁷ අප්පට්ඨසනිකභාවෙනෙව⁸ නිරුජ්ඣනසභාවනති අන්තො; ඉමසමිං සුත්තෙ ඛණ්ණසභොව කපිතො.

9. 3. 6.

ඡට්ඨ වඤ්ඤාසුත්තොති මාතුනාමට්ඨසෙන පඤ්ඤානො වඤ්ඤා සුත්තපේඤ;⁹ මෙතසා විතං ප්පිවිතං.¹⁰ හොතිති විත්තාවාරපරි යායෙන¹¹ විත්තාවාරපරි යායො¹² විතො වඩ්ඪිතො හොති; මෙතසා¹³ විතසුප්පිවිතනති¹⁴ විත්තාවාරපරි යායෙන¹¹ විත්තාවාරපරි යායො¹² උපරුපරි විතො¹⁵ සුවඩ්ඪිතො හොති; නෙමස්ස විතං ප්පිසාදි සන්තීති තාති ආරම්භොති තස්ස ඛණ්ණසභස්ස විතතුප්පාදං ගහෙතො බෙපෙතො ධාතුං න සකෙතානති; අමිසසිකානති තාති ආරම්භොති¹⁶ අනලලිතත්තා තෙති අමිසසිකතං; ආනෙජ්ජපනනති¹⁷ අනිඤ්ජනභාවං නිථිඤ්ජනභාවං පත්තං; සිලායුපොති සිලාථමො;¹⁸ සොළසකුඤ්ඤානොති දීඝතො සොළසගන්තො; හෙමිඨා නෙමබ්බමාති ආවාටස්ස හෙට්ඨා ගතා; උප්පි නෙමස්සාති¹⁹ සුනිව්වානත්තාති අසමුසලෙති කොට්ටකා²⁰ කොට්ටකා සුට්ඨි නිබ්බාතත්තා; එමමෙව ඛොති එත්ථ සිලායුපො විස ඛණ්ණසභො දට්ඨිතො, මහාවාතා විස ඡසු වාරෙසු උප්පජ්ජනකා කිලෙසා, වතුනි දිස්සති ආගන්තො වාතානං සිලායුපං වාලෙතුං අසමත්භාවො විස ඡසු වාරෙසු උප්පජ්ජනක කිලෙසානං ඛණ්ණසභස්ස විතං වාලෙතුං අසමත්භාවො වෙදිතබ්බං. ඉමසමිං²¹ සුත්තෙ ඛණ්ණසභොව කපිතො.

1. සුද්ධාවාසො'පි s. 7. න නිබ්බන්තිරහං. b කප්පි වි සිහලපොත්තො'පි.
2. න ගතිතො s. 8 අප්පට්ඨසනිකභාවෙනෙව s. 15. උපරුපරිවිතො b s.
3. බන්ධාවාරසද්ධිං s. 9. පෙඨෙත්ථ b s. 16. තෙසං ආරම්භොතං s.
4. අසංවෙසස්සකප්පෙ b s. 10. මෙතසා විතං. b. 17. ආනෙඤ්ජපනනති b s.
5. අනිබ්බන්තසු b s. 11. විත්තාවාරපරි යායෙන b. 18. සිලාත්ථමො s.
6. විගතර්තං අසජ්ජන 12. විත්තාවාරපරි යායො b. 19. හෙමිඨාගතා b.
භාවං b අසත්භවබ්බමනති 13. වඤ්ඤාසුත්තපේඤ s. 20. අසමුසලෙති s.
ර්තෙන න සංරජ්ජනසභාවං s. 14. සුප්පිවිතං හොතිති s. 21. ඉමසමිං b s.

9. 3. 7-9

සත්තමෙ හසං චෙරං සෙසමනීති විතතුත්තාසහයඤ්ච¹ පුග්ගලචෙරව පටිලභති; වෙතසිකතනි විතතනිසසිහං; දුක්ඛතනි කායවත්ථුකං;² දොමනස්සනති පටිසයමපසුභතදුක්ඛං;³ ඉමසමිං සුතෙන සොතාපනති මග්ගො කපිතො. අට්ඨමං සිකුසබ්බස්ස කපිතං. ඉමසමිං පන සොතා පනෙතාව කපිතොති වුත්තං. නවමෙ ආසානවක්ඛුනීති ආසාන කාරණාති; ආසානං බකුනීති කොපං බකුති කරෙති⁴ උපාදෙති.

9. 3. 10.

දසමෙ ආසානපටිච්ඡිනානි⁵ ආසානස්ස පටිච්චනයකාරණාති; තං කුතොප්ඨ ලබ්භාති තං අනත්ථරණං මා අහොසිති එතසමිං පුග්ගලෙ කුතො ලබ්භා කෙන කාරණෙන සක්කා ලද්ධං පරෙ නාම පරස්ස අභගතො විතතරුපියා අනත්ථං කරෙතිති එවං විතතනා ආසානං පටිච්චෙනති; අඵවා සවාහං පටිකොපං⁶ කරෙය්‍යං තං කොප කරණං එත්ථ පුග්ගලෙ කුතො ලබ්භා කෙන කාරණෙන ලද්ධබ්බතනි⁷ අප්‍රො: කුතො⁸ ලාභාතිපි පාඨො, සවාහං එත්ථ කොපං කරෙය්‍යං තසමිං මෙ කොපකරණෙ කුතො ලාභා ලාභා⁹ නාම කෙ සියුත්ති අප්‍රො: ඉමසමි ඤ්ච අප්‍රො තතති නිපාතමතතමෙව හොති.

9. 3. 11.

එකාදසමෙ අනුසුබ්බනිශේධානි අනුපටිපාටිතිරේධා සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.¹⁰

සත්තාවාසවග්ගො නිතිරියො.

9. 4. 1-2.

වතුත්ථස්ස පඨමෙ අනුසුබ්බනිශේධානි අනුපටිපාටියා සමාපජ්ජි තබ්බවිහාරි. දුතියෙ සත්ථ කාමා නිරුජ්ඣනනීති යසමිං ධාතෙ කාමා වුපසමමනති;¹¹ නිශේධෙධානි අප්‍රවච්ඡෙත කඤ්ඤා;¹² නිව්ඤ්ඤානි තණ්හාදිට්ඨිවජ්ජානානං අභාවෙන නිව්ඤ්ඤා; නිබ්බුතානි අනෙතාපරි තාපනකිලෙසානං¹³ අභාවෙන නිබ්බුතා: නිතණ්ණානි කාම තණ්හාය නිතණ්ණා;¹⁴ පාරගනානි කාමෙ¹⁵ පාරං ගතා; නිදසෙහ නානි තෙන කානාසඛතන; එත්ථ කාමා නිරුජ්ඣනනීති එත්ථ පඨමජ්ඣාතෙ කාමා නිරුජ්ඣනනී; හෙ වානි සෙ පඨමජ්ඣානං සමාපජ්ජනති¹⁶ හෙ කාමෙ නිශේධෙධා¹⁷ නිශේධෙධා විහරනති¹⁸ නාම; සඤ්ඤානි පග්ගතිනඅඤ්ඤා ලි හුඤ්ඤා;¹⁹ සබ්බරුපාසෙසානි උපධාපෙය්‍ය; ඉමිනා උපාසෙන සබ්බත්ථ අප්‍රො වෙදිතබ්බො.

1. හසංඤ්චව s. 8 තං කුසසා s. 12. අප්‍රවච්ඡෙතකඤ්ඤා s අප්‍රවච්ඡෙතකඤ්ඤා b.
2. වෙතසිකපිදුක්ඛනනිකායවත්ථු b. 13. අනතපරිතාපන b [b s පාරංගතානි b.
3. සුත්තං දුක්ඛං s. 9. කුසසා b. 14. නිණ්ණානි b s කාමෙ s කාමසතා b නිණ්ණා
4. බකුති b. 10. උත්තානත්ථෙවමාන b 17. කාමෙ b s. 19. අඤ්ඤානිකාසුඤ්ඤා s
5. ආසානපටිච්ඡිනානානි b s. 15. කාම s. 18. විතතනා s [අඤ්ඤානිකානි b.
6. 'හොපං' b. 11. වුපසමමනති b 16. එත්ථ පඨමජ්ඣාතෙකාමානිරුජ්ඣනනි
7. කාරණෙන සකකාලබ්බනී s. තනිතපඨමජ්ඣානං සමාපජ්ජනනා b

9. 4. 3.

තතිසෙ උදුසීති ලාඵ¹දසිසේතෙ; එනදෙව බොක්කාති²එනදෙව බො එත්ථ : කාමසහගතාති කාමනිසිති; සමුදවරනාති මනොවාසෙ සඤ්චරනති; ආබාධාසාති ආබාධනාස පිළනාස; පටිසංසෙතාති කාරණෙන; එවං සබ්බවාරෙසු අත්ථො වෙදිතබ්බො. ඉමසමි සුතො අවෙද සිතසුඛං නාම කපිතං.

9. 4. 4.

වතුසේ සබ්බසෙතාති පබ්බතවාරිති : න සුප්පතිධිනං පතිට්ඨා පෙත්ථාති සථා සුප්පතිධිතා³ හොති එවං න පතිට්ඨපෙත්ථා;⁴ නං නිමිත්තනති තං පඨමජ්ඣානසංඛාතං නිමිත්තං; න සොධිට්ඨිතං අධිට්ඨානීති සථා සුට්ඨි අධිට්ඨිතං හොති න ඵලං අධිට්ඨාති; අනාගිතිංස මානොති⁵ අපොථෙන්නො අවිසෙසෙන්නො : මුදු විහතං හොති කම්මඤ්ඤනති⁶ සථා විපස්සනාවතං ලොකුත්තරමගගක්කේ මුදු.⁷ කම්මකම්මං කම්මසොග්ගං හොති එවමස්ස අභිඤ්ඤාපාදකං වතුසජ්ඣා නවිතං මුදු⁸හොති කම්මඤ්ඤං; අප්පමාණො සමාධිති වතුසුභවිසාර සමාධිවි මග්ගඵලසමාධිපි අප්පමාණො සමාධි නාම; ඉධ පන අප්ප මාණං⁹අප්පමාණාරම්භෙනති ඉමිනා පරියාසෙන සුප්පතුණො¹⁰සමාධි අප්පමාණසමාධිති දුට්ඨිබ්බො; සො අප්පමාණෙති සමාධිනා සුභා විනොතාති ඉමසමි ණානෙ අයං භික්ඛු විපස්සනං වසේසිනා අරහත්තං පතොනා. ඉද්දති ඛිණ්ණසවස්ස අභිඤ්ඤාපටිපාටිං දුස්සෙන්නො සස්ස සස්ස වාති¹¹ ආදිමාන.

9. 4. 5.

පඤ්චමෙ ආසවානං ඛිසනති අරහත්තං; සදෙව නාස්මි හොති රුපගනනති තසමිං පඨමජ්ඣානකක්කේ වත්ථුචසෙන වා විත්තා සමුට්ඨානිකාදිවසෙන වා සං රූපං නාම පවත්තති; වෙදනාගතා දිති සමපසුත්තවෙදනාදිනං.¹² වසෙන වෙදිතබ්බාති; නෙ ඛිමෙමති තෙ රූපාදයො පඤ්චකක්කධිමෙම; අනිච්චනොති ආදිසු තුන්වා අභාවා කාමරන අනිච්චතො; පතිපිලනාකාමරන දුක්ඛතො; රූප්පනා කාමරන¹³ රේගතො; අනෙතා දුස්සනාවේන ගණ්ඨතො; අනු පටිට්ඨවේන අනුක්කන්තාවේන ව සලලතො; දුක්ඛමනාවේන¹⁴ අඝතො; ආබාධනාවේන ආබාධගො; අසකාවේන¹⁵ පරතො; පලුප්පනාවේන පලොකතො; අස්සාමිකාවේන සුඤ්ඤතො; අවස වත්තනාවේන අනත්තතො; සමනුසස්සනීති බලවට්ඨිපස්සනාපඤ්ඤාස පස්සති; නෙති ඛිමෙමතිති හෙති පඤ්චකක්කධිමෙමති; පටිච්චාසෙතීති තිබ්බානවසෙන¹⁶ නිවරෙතති; අමනාස ඛාතුසාති නිබ්බානධාතුසා :

1. ලොඵ s. ලාලු b 6. න කම්මඤ්ඤනති ! කම්මතිසනති s. 14 දුක්ඛවේන b.
2. බෙවත්ථාති b s. 7. මුදු b s. 12. සංසුත්තවෙදනාදිනං s. 15. අනත්ත
3. සුප්පතිසිතං s. 8. මුදුනං s. 13. රුප්පනාකාමරන s. වෙදින b.
4. පතිට්ඨාපෙත්ථා b s. 9. පන s. 16. පටිච්චාසෙතීති කත්ථි, පටිපාදෙතිති
5. අනාගිතිසමානොති 10. අප්පතුණ b නිප්පන්නවසෙත b පතිට්ඨාපෙතීති
අනසංවිතොති s. 11. සං සප්පසවාති s. නිබ්බිඤ්ඤනවසෙන s.

විත්තං.¹ උපසංහරණීති² සුඤ්ඤාන ආනිසංසං දිස්වා ඔක්කාමරති; සන්නානති පච්චිකස්සන්තතාය³ සන්නං; පණ්ණිනනති අනප්පකං; සො නස්ස සිතො ආසවානං ඛසං පාපුණ්ණානීති සො තස්මිං පඨමජ්ඣානො සිතො තංබලවච්චපස්සනං වසෙයිති⁴ අරහත්තං පාපුණ්ණානි; අපරෙ නසො, සො තෙහි ධම්මෙහිති යස්මා අනිච්චතොති ආදිපු අනිච්චතො පලොකතොති විහි පදෙහි අනිච්චලක්ඛණං කපිතං දුක්ඛතොති ආදිහි ඡති දුක්ඛලක්ඛණං පරතො සුඤ්ඤානො අනත්තතොති නීති අනත්ත ලක්ඛණං තස්මා සො තෙහි එවං නිලක්ඛණං ආරොපෙතො දිට්ඨෙහි අනෙත්තාසමාපන්නියං පඤ්ඤාකම්මකම්මෙහි; විත්තං පටිච්චාසරණීති⁵ විත්තංපටිසංහරති මොචෙති අපනෙති; උපසංහරණීති විපස්සනාවිත්තං තාව⁶ සවනවසෙසන ඵුඨිවසෙසන පරියන්තිවසෙසන පඤ්ඤානතිවසෙසන ච සන්නං නිබ්බානනති එවං අසම්බන්ධ අමතාය ධාතුයා උපසංහරති මග්ගවිත්තං⁷ නිබ්බානං ආරම්භණකරණවසෙසනව⁸ එතං සන්නං එතං පණ්ණිනනති න එවං චද්දති⁹ ඉමිනා පනාකාමරන තං¹⁰ පටිච්චිකුණොතො තස්ස විත්තං උපසංහරණීති අපෙතා; සො නස්ස සිතොති තස්සා නිලක්ඛණාරම්භණය¹¹ විපස්සනාය සිතො; ආසවානං ඛසං පාපුණ්ණානීති අනුක්කමෙන මත්තාරෙ මග්ග භාවෙතො අරහත්තං පාපුණ්ණානි; තෙනෙව ධම්මකමෙනාති සමථවිපස්සනාධිමෙම¹² ඡන්දරගෙන; ධම්මනිද්දිසාති තස්සෙව චෙට්ඨනං. සමථවිපස්සනාසු හි සබ්බසො ඡන්දරගං පරියාදාදාදා සකෙකානෙත්තා අරහත්තං පාපුණ්ණානි¹³ අසකෙකානෙත්තා අනාගාමි භොති; නිශ්සුඤ්ඤාන චාති පොඨකරුපෙ වා;¹⁴ දුරෙ කණ්ඩං පාතෙතිති දුරෙපාති; අවිරුහිතං විජ්ඣානීති¹⁵ අභිඤ්ඤාවෙසි; සදෙව නස්ස භොති මෙදනාගමනති ඉධ රූපං න ගතිතං තස්මා සමථිකකන්තත්තා. අයං හි භෙට්ඨා රූපාවචරජ්ඣානං සමාපජ්ඣිතො රූපං අභික්කම්මිතො අරූපාවචරසමාපන්නිං¹⁶ සමාපනෙත්තාති¹⁷ සමථ වසෙත්තාපි නෙත¹⁸ රූපං සමථිකකන්තං භෙට්ඨා රූපං සමමසිතො තං අභික්කමම¹⁹ ඉද්දති අරූපං සමමසනීති විපස්සනාවසෙසනාපි තෙන²⁰ රූපං සමථිකකන්තං ආරුපෙප²¹ පන සබ්බසො²² රූපං²³ නද්දීති තං සක්ඛායාපි²⁴ ඉධ රූපං න ගතිතං, අථ නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායන්තං කස්මා න ගතිතනති සුබ්බමත්තා, තස්මිං හි මත්තාරෙ²⁵ රූපපක්ඛණා සුබ්බා න සමමසනුපතා.²⁶ තෙනෙවාහ ඉති බො භික්ඛවෙ යාවතා සඤ්ඤාසමාපන්නි තාවතා අඤ්ඤාපටිච්චෙධොති. ඉදං වුත්තං භොති යාවතා සවිත්තකසමාපන්නි නාම අද්ධි තාවතා ඔලාරිතෙ ධම්මෙ

1. නිබ්බාන ධාතුයා b.	11. විපස්සනා b	16. සමාපජ්ජනොපි s
2. විත්තං උපසංහරණීති බලවච්චපස්සනාපඤ්ඤාය පස්සති s.	17. අනෙත s නෙත b	
3. පච්චිකස්සන්තතාය s.	12. පරියාදාදා b.	කස්ස පි සිහලෙ ² පි අරුප. b.
4. විත්තං පඨිඨාපෙතීති s.	13. නිශ්පෙසකරුපෙව s.	18. අභික්කම්මිතා s.
5. විත්තං s.	10. නිලක්ඛණය b.	14. කණ්ඩං පාතෙතිති b.
6. අමතාසමාතුයාති නිබ්බානධාතුයා උපසංහරණීවිත්තං b.	19. අභික්කන්තා b s.	
7. ආරම්භණ වසෙසනව b.	15. අරුපාවචර. b.	21. සක්ඛායපි b
8. පණ්ණිනනති එවං චද්දති s පණ්ණිතං එවන්ති b.	22. අරුපක්ඛණාසඤ්ඤායන්තං	
9. ඉමිනා පනාමරන තං b පනාමරනතං s.	පයා b සමමසනොපයා s.	

සමමසනො අඤ්ඤාපටිවේධො හොති අරහත්තං සමපජ්ජති නෙව සඤ්ඤානාසඤ්ඤායත්තං පන සුබ්බමත්තා සඤ්ඤාසමාපත්තිනි න වුට්ඨති. කාසීභෙහෙනති කාසීති කානාහිරතෙන¹ එනාති; වුට්ඨතිඨොති තතො² සමාපත්තිතො වුට්ඨාය; සමකමානබ්බානිති³ සමම අකමා තබ්බාති සත්තාති පණීතානිති එවං කෙවලං ආදිකසිත්තබ්බාති පොමෙතබ්බාති වණේණතබ්බාතිති.

9. 4. 6.

ජට්ඨි සමබ්බාදෙති පඤ්චකාමගුණසමබ්බාදෙ; ඔක්ඛාසාධිගමොති ඔක්ඛාසස්ස අධිගමො; සන්තානං විසුද්ධිසාති සත්තානං විසුද්ධිං⁴ පාපනත්ථාය; සමතික්ඛමාසාති සමතික්ඛමනත්ථාය; අත්ථගමාසාති⁵ අත්ථං ගමනත්ථාය; ඤාසස්ස අධිගමාසාති සහවිපස්ස නකස්ස මගස්ස අධිගමනත්ථාය; නිබ්බානස්ස සමජීඝිඤ්ඤාසාති අපච්චයතිබ්බානස්ස පච්චකකරණත්ථාය; නදෙව නාම චක්ඛුං හවිස්සතිති තඤ්ඤාදව පසාද චක්ඛුං⁶ අසමතිත්තං හවිස්සති; නෙ රූපාති තදෙව⁷ රූපාරමඤ්ඤං ආපාථං ආගමිස්සති;⁸ නඤ්චාසන්තං නො පටිසංවේදිස්සතිති තඤ්ච රූපාසත්තං න ජාතිස්සති; ඡ්ඤසසුපි එසෙව නයො. උද්ඝ්ථිති කාඨද්ධිජෙව්ඤ්ඤා; සඤ්ඤාදිමෙව නු ඔබ්බාති සචිත්තකොසෙව නු ඔබ්බා; මකාගේ පදසැච්චිතත්තං. කිංසඤ්ඤාති කතරසඤ්ඤාය සඤ්ඤාදි හුත්වා; සබ්බසො රූපසඤ්ඤානනි ඉදං කසමා ගණති කිං⁹ පඨමජ්ඣානාදි සමමසිතො රූපාදිපටිසංවේදනා හොතිති, න හොති, යාව¹⁰ පන කසිණරූපං ආරමඤ්ඤං හොති. තාව රූපං සමතික්ඛන්තං නාම න හොති,¹¹ තං අසමතික්ඛන්තත්තාය¹² පච්චයො හවිද්ධං සක්ඛිස්සති¹³ සමතික්ඛන්තත්තා¹⁴ පන තං¹⁵ නත්ථි නාම හොති නත්ථිත්තාය පච්චයො හවිද්ධං න සකෙකානිති දූෂස්සාදුං ඉදමෙව ගණති. ජට්ඨිභානිසාති ජට්ඨිගහනතරවාසිති;¹⁶ නමාතිණ්ණොති¹⁷ ආදිසු රුහවසෙන න අසිණ්ණො දෙසවසෙන න අපනිනො; න සහච්චාරෙන සප්පසොගෙන කිලෙසෙ නික්ඛණ්ණිත්වා වාරෙනා සිතො කිලෙසානං පන ජිත්තනනෙත¹⁸ උපපන්නොති න සහච්චාරතිගහසෙ වාදිනවනො;¹⁹ විමුක්තත්තා සිතොති කිලෙසෙති විමුක්තත්තායෙව පතිට්ඨිතො;²⁰ සිත්තත්තා සන්තු සිතොති පතිට්ඨිතත්තායෙව²¹ සන්තුට්ඨො නාම ජාතො; සන්තුසිත්තත්තා නො පටිසංසාරිති සන්තුට්ඨිත්තායෙව පටිත්තායං නාපජ්ජති; අසමගහෙන ආනිදා සමාධි කිංඵලොති ඉමිනා අයං ථෙරී තාලඵලං යෙව²² ගහෙත්වා ඉදං ඵලං කිංඵලං නාමාති පුච්ඡිතානා විය

1. කාසීතිකානාහිරතොතෙති b. 14. අසමතික්ඛන්තත්තා s. 20. යෙවඤ්ඤො b s.
 2. වුට්ඨතිඨො b. 9. කසමාගණති b. 13. කිලෙසානං පටිත්තනපන්න b.
 3. වුට්ඨාය b සමමදක්ඛාතබ්බානිති s. 15. තඤ්ච s. 19. නිගහෙත්වා වාරිවාට්ඨො b.
 4. විසුද්ධි s l. 10. රූපාදිපටිසංවේදිනාමහොතිති b. 21. යෙවඤ්ඤො)
 5. අත්ථගමායාති b s. 11. අසමතික්ඛන්තත්තාමසොති b s. 12. සත්තායෙව b
 6. පසාදචක්ඛුං 1 පඤ්ඤා චක්ඛු b. 16. ජට්ඨිභානිසාති ජට්ඨිගහනතරවාසිති b.
 7. රූපාති තසො b. 12. අසමතිමතික්ඛන්තත්තාය b. 22. ථෙරීඵලඤ්ඤාදව b.
 8. ආපාථං ගමිස්සති b. 13. (හ)සක්ඛිස්සති b. 17. තමාසිත්තොති b.

අරහතඵලසමාධිං ගහෙනා අයං හතෙන ආනන්ද සමාධි කිංඵලො
 චුතෙනා හගවතාති පුච්ඡති; අඤ්ඤාඵලො චුතෙනාති අඤ්ඤා චුච්චති
 අරහතං. අරහතඵලසමාධි නාමෙසො චුතෙනා හගවතාති අයො; ඵමං
 සඤ්ඤාපිති ඉමාය අරහතඵලසඤ්ඤාය සඤ්ඤාපි තදයතනං නො
 පටිසංචෙදෙතිති එවං ඉමමිං සුතෙන අරහතඵලසමාධි කපිතොති.

9. 4. 7.

සත්තමෙ ලොකාසනිකාති ලොකායතපාඨකා;¹ සත්තනති සදා;
 සමිත්තනති නිරන්තරං; නිබ්බන්ධනනති නිබ්බතු එතං මා එතං පට්ඨ
 පෙඨ කො වො එතෙනෙත්වා;² ධම්මං වො බ්‍රාහ්මණා දෙසිස්සාමිති³
 අහං වො චතුසච්චබ්බමං⁴ දෙසිස්සාමි;⁵ දලහබ්බමොති දලහබ්බුං
 ගහෙනා සිතො; ඛණ්ණගහණොති ඉස්සාසො; දලහබ්බු නාම
 විසභස්සඤ්ඤාමං⁶ චුච්චති, විසභස්සඤ්ඤාමං⁷ නාම යස්ස ආරොපිතස්ස
 ජයාධදොධා ලොහසිසාදිතං භාගෙ දණ්ඩ ගහෙනා යාව කණ්ඩපප
 මාණං.⁸ උක්ඛිතස්ස පඨවිතො චුච්චති; සික්ඛිතොති දස මාදස
 වස්සාති ආවරියකුලෙ උග්ගතිතසිප්පො; කන්තහණ්ඩොති එකො
 සිප්පමෙව උග්ගණොති කතහණ්ඩො න හොති අයමපන කතහණ්ඩො⁹
 විණ්ණවසිභාවො;¹⁰ කතුපාසනොති රුජකුලාදිසු දස්සිතසිප්පො;¹¹
 ලහුතෙන අසනෙනාති අනෙකා සුසිරං කඤ්ඤා තුලාදිති පුරෙත්වා
 කතලකඛ්ඨරකමෙත සලලහුකකණ්ඩන; එවං කතං හි එකඋසභ
 ගාමි¹² චෙ උසභාති ගච්ඡති.-පෙ-අට්ඨඋසභගාමි සොලුඛඋසභාති¹³
 ගච්ඡති. අප්පසාසිතෙත්වාති නිද්දුකෙතන; අතිපාතෙත්වාති අතිකක
 මෙය්හ; ඉදං චුතතං හොති යථා සො ඛණ්ණගහණො තං විදප්පි
 චතුරධකුලං ඡායං සිසමෙව අතිකකමෙති¹⁴ එවං සකලවකකවාලං
 සිසසිසං¹⁵ අතිකකමතසමෙත්ත පදජ්වෙන¹⁶ සමන්තාගතො;
 සක්ඛාවනිභාසාති; පදසා ධාවතෙන; ඵමමාහංසුති එවං වදන්ති.

9. 4. 8.

අට්ඨමෙ සමුපබ්බුලො¹⁷ අහොසිරි පච්චපට්ඨිතො අහොසි; සමගා
 මෙත්වාමාති සමගාමං කරෙය්හාම සුපෙක්ඛය්හාම; අපසංසෙත්වාති¹⁸
 පලාසිංසුයෙව; උත්තරෙත්වා මුඛාති¹⁹ උත්තරමුඛා හුත්වා; අතිසනෙත
 වාති²⁰ අනුබන්ධනතියෙව; භිරුත්තාණගතෙනාති භිරුත්තාණං හස
 නිවාරණං පතිට්ඨාධිතං ගතෙන;²¹ අභරණිකාති සුදොධන කිඤ්ඤි
 අකතතඛා; කසමා පනෙස²² සමගාමො හොතිති අසුරි හි පුරෙති

1. ලොකවදකා b.	10. දස්සිතසිසංකා s	17. අපසංසුයෙවාති 1 අපසසි.
2. එතං වදපෙඨකො b.	එතෙන අත්ථො b s.	සච්චමාති s අපසිංසුයෙවාති b.
3. දෙසෙස්සාමිති b l.	එකඋසභ b.	18. උත්තරසිමුඛාති b s.
4. චතුසච්චබ්බමං b	ගච්ඡති අට්ඨ 1 ගච්ඡති අට්ඨ 19. අතිසනෙතවාති s.	
5. දෙසෙස්සාමි b s l.	සභාපිසොලුභ උසභාතිපි b.	20. භිරුත්තාණගතෙනාති
6. එමං s.	13. අතිසකාමෙති b	භරණිවාරණං
7. කණ්ඩපපමාණං b.	වකකවාලං සිසං b s.	පතිට්ඨාධිත ව්‍යසනb.
8. පොති b.	15. සමෙත්ත ජ්වෙන b.	21. පතනෙත්වා b පත
9. වසිභාවො s.	16. සමුපබ්බුලො s බ්‍රහ්මෙත්වා b.	සකං s.

තාවතිංසභවන¹ වාසිනො තෙ විතතපාවලියා² පුඨ්නකාලෙ දිබ්බ
 පාරිව්ත්තකකපුඨං. අනුසාරනති තතො උපපන්නකොධා ගණකථ
 දෙවෙති³ සමමුඛතමුඛවිධානෙනෙව සිනෙරුං අභිරුහනති දෙවාවි
 නිකම්මනති තෙසං ගොපාලකදුරකානං අඤ්ඤමඤ්ඤං අනකදණ්ඩ
 කෙති⁴ පහරණසදිසං පුඬං තොති සකෙකා දෙවරුථා හෙව්වා පඤ්චසු
 ණානෙත්‍ර ආරකම්. එපෙත්වා උපරි දෙවපුරං පරිවාරෙකා අත්තසදිසා
 වජ්ජරකත්වා පරිමා ධපාපෙසි⁵ අසුර හෙව්වා පඤ්ච ධානානි පරිබාහිකා
 අභිරුහ්නා⁶ ඉඤ්ජපරිමාගො දිස්වා නිවනතිකා අසුරපුරමෙව ගව්ත්තති.
 දක්ඛිණේන මුඛාති දක්ඛිණාමුඛා⁷ හුත්වා; අපදං ඔඩිකාති⁸ නිපදං
 නිරවසෙසං වසිත්වා;⁹ අදස්සනං ගණොති මාරොපි වට්ටපාදකං කකා
 රුපාවචරවතුත්ඤ්ඤානං සමාපන්නස්ස විතතං ජානාති තදෙව
 විපස්සනාපාදකං කකා සමාපන්නස්ස විතතං ජානාති අරුපාවචරසමා
 පනති පන වට්ටපාද වා හොති¹⁰ විපස්සනාපාද වා තං සමාපන්නස්ස
 මාරෙ විතතං න ජානාති; තෙන වුත්තං අදස්සනං ගතො පාටිමකොති.

9. 4. 9.

තවමෙ ආරඤ්ඤකස්සාති අරඤ්ඤවාසිනො; ගොවරසසුනස්සාති
 නොවරගහණත්ථාය ගව්ත්තස්ස;¹⁰ හත්ථිකලිහාති¹¹ මහනතා මහනතා
 නාහා;¹² හත්ථිවජ්ජාපාති තරුණපොතකා; ඔහගෙහා හගහනති
 නාමෙකා නාමෙකා ධර්මං,¹³ ඔගාහං ඔතිණ්ණස්සාති ඔගාති
 තබ්බිත්තා ඔගාහනති ලද්ධනාමං උදකතිත්ථං මතිණ්ණස්ස; ඔගාහා
 උතතිණ්ණස්සාති උදකතිත්ථො උතතිණ්ණස්ස; මුපකට්ඨොති
 වචකට්ඨො¹⁴ හුත්වා; ඉදති ගසමා දසබලස්ස හත්ථිනානෙන කිට්ටං
 නත්ථි සායනෙ පන තං සරිකම්කං පුගලං දසෙස්සතුං ඉදමාගතං,¹⁵
 තසමා තං පුගලං දසෙස්සෙනො ඵ්චමෙව ඔොති ආදිමාන.

9. 4. 10.

දසමෙ මලනෙසුති මලකරවෙයි;¹⁶ ඉබ්බෙ නාව ඩං ආනඤ
 හොගිති ඉදං¹⁷ හනවා තපුස්සස්ස ගහපතිනො¹⁸ ඉධ සිතෙන
 ආනඤෙන සද්ධිං කපාසලාපො හවිස්සති තතොතිදනං අභං
 මහනතං ධම්මපදියායං දෙසෙස්සාමිති ඤාත්වා ආහ; උපසඬකමිති
 සො කිර භුත්තපාතරගො දසබලස්ස උපව්වානං ගමිස්සාමිති
 නිකම්මනො¹⁹ දුරතොව ථෙරං දිස්වා ගෙනායස්මා ආනඤ
 තෙත්‍රපහමිකමි; පපානො විස වාසති සද්දිදං නෙකබමිනති යං ඉදං
 පබ්බජ්ජාසඬොතං නෙකබමිතං තං අමානං මහාපපානො විස

1. තාවතිංස b.	9. හොතු b.	15. ඉදමාගතං s.	18. තපුස්ස ගහ
2. විතතපාවලියා s.	10. ගොවරගහණත්ථාය අනුබ්බතිසෙව b		පතිස්ස s
3. දෙවාවති b.	11. හත්ථිකලිහාපිති s කලහාති b.		තපුස්සගහපතිනො b.
4. අඤ්ඤමඤ්ඤං දණ්ඩකෙති b s...	16. මලෙසුති මලකරවෙයි b මලනෙසුති මල		
5. උපෙසි b.	12. මහනතමහනතාහත්ථිපොතකා s මහනතා b. [කරවෙයි s:		
6. අභිරුහ්නා b. අභිරුහනතා s.	17. ඉධ b	19. නිකම්මනො b l.	
7. දක්ඛිණමුඛා s.	13. ඔහගෙහාගහනතිනාමෙකාඵපිතං b. හිතා l.		
8. ඔඩිකාති s.	14. මුපකට්ඨොති b s. මුපකට්ඨො b.		

ඔක්කාසිනා පක්කාසිනා උපට්ඨානි;¹ නොකබ්බමෙමි විනතං සක්කඤ්ඤීති පබ්බරජාය විතතං ආරම්භෙවසෙන² පක්කඤ්ඤි; තදෙවාරම්භං.³ කනා පසිද්ධි හදෙව පතිට්ඨානි⁴ පච්චිතිකධමෙමි ව⁵ විමුච්චති. එනං ඝනනනති⁶ එතං නෙකබ්බමං සන්නං විගතදර්ථපරලාභනති⁷ පස්සන්නානං භික්ඛුනං; ඛුත්තා ජනෙනා විසංඝාගොති තසිදං ඛුත්තා මහාජනෙන සද්ධිං භික්ඛුනං විසංඝාගං අසද්ධිනති⁸ අපථො; කථාපාභ නනති කථාමුලං; නාස්ස මස්සං ආනාඤ නොකබ්බමෙමි විනතං න සක්කඤ්ඤීති නස්ස එවං විතනෙකනනස්සාපි මයං. පබ්බරජාය විතතං න ඔතරති; එනං ඝනනනති පස්සන්තොති සාධු නෙකබ්බමනති පරිචිතක්ක නවසෙන එතං නෙකබ්බමං සන්නනති පස්සන්නස්සාපි;⁹ අනාසෙවි නොති න ආසෙවිතො න එසසිතො න සච්ඡිකතො;¹⁰ අධිගමමානි අධිගතනා පථා සච්ඡිකනා; නාමාසෙවෙස්සනති තං ආනිසංසං සෙවෙස්සං හථෙස්සං; සං මෙති යෙන කාරණෙන ත මයං; අධිගමිනති අධිගණති;¹¹ ස්වාස්ස මෙ භොති ආබාසොති නො මයං ආබාධනවේන ආබාසො භොති; අවිනික්කෙන විනතං න සක්කඤ්ඤීති අවිතක්කාවිචාරෙ දුතිස්සකානෙ ආරම්භෙවසෙන විතතං න පක්කඤ්ඤි; විනික්කෙස්සති විතක්කවිචාරෙසු; සෙසං සබ්බත් උත්තානත්මෙවොති.

මහාවග්ගො චතුර්ථො.

9. 5. 1.

පඤ්චමස්ස පඨමෙ උද්ධිති කාථද්ධියෙත්තෙ; අවිදුති¹² අඤ්ඤාසි; යුජ්ඣෙමධස්සොති මහාපඤ්ඤා; සො කානාමබ්බුද්ධා බ්බුද්ධොති¹³ යො කානං අබ්බුඤ්ඤි; පතිඋභානිසන්තොති එකිනාවචසෙන පතිඋතො¹⁴ වෙච උත්තමවේන ව නිසභො; මුනිති බ්බුද්ධමුනි; පටිසාසෙන්නාති එකෙන කාරණෙන; කාමසම්බාධස්ස භි අභාවමනෙතනෙව¹⁵ පඨමඤ්ඤානං. ඔක්කාසාධිගමො නාම න සබ්බා සබ්බං; නත්තාපඤ්ඤී¹⁶ සම්බාසොති තසම්මපි පඨමඤ්ඤානෙ සම්බාසො පතිඋලනා¹⁷ අත්ථියෙව; තත් පථිතිපි¹⁸ පාථො. කිංඤ්ඤි නත්ථ සම්බාසොති තසම්මං පන කානෙ කිං සම්බාසො නාම; අස්සමත්ථ සම්බාසොති අස්සං විතක්කවිචාරනං. අතිරුඤ්ඤානභාවො¹⁹ සම්බාසො සම්මිලා නාම; ඉමිනා උපාසෙන සබ්බවරෙසු අපථො වෙදිතෙබ්බො. නිපසට්ඨාසෙන්නාති න එකෙන කාරණෙන අථ මො ආසවක්කයො නාම සබ්බසම්බාධානං පටිනත්තා සබ්බෙන සබ්බං එකො²⁰ ඔක්කාසාධිගමො නාමාති.

1. මධ මහාසිනා උපට්ඨානි b. මධස්සක්කාසිනාපක්කාසිනා උපට්ඨානි s. [මනෙතනෙව b.
 2. ආරම්භෙවසෙන s. 9. පස්සන්නස්ස b. 15. කාම-සම්බාසිනාසිතිආභාග
 3. තදෙව ආරම්භං b s. 10. න එසසිකතො b. 16. තත්පථි s. 20. සබ්බං b.
 4. තත්ථවසන්තිට්ඨති s තත්පථිට්ඨති b. 17. සතිපිසම්බාසො පටිපුලනා s පටිපි
 5. පච්චිතිකධමෙමි s. 11. අධිගමමානි b s. අධිගමි b. අධිගමි s. ලකං b.
 6. එතං සන්නනතිපස්සන්තොති s. 12. අවිමානි b. 18. නත්තාපඤ්ඤී b. 19. අතිරුඤ්ඤා
 7. එවං s. 13. යොකානාමබ්බුද්ධමුනි s යොකානාමබ්බුද්ධමුනි b. [සාපො b s.
 8. මිසංගසද්ධනති b. 14. පටිලිත නිසංගාතිඑකිනාවචසෙනපටිලිතො b s

9. 5. 2.

දුතියෙ සථා සථා ව නදසනනනි යෙන යෙන කාරණෙන යෙන යෙනාකාරෙන¹ තං පථමජ්ඣානසම්ඛාතං ආයතනං හොති; නථා සථා නං කාසෙන ඵසිඤ්චා² විහරතීති තෙන තෙන කාරණෙන තෙන තෙනාකාරෙන³ තං සමාපත්තිං සහජානනාමකාසෙන ඵසිඤ්චා⁴ විහරති සමාපජ්ජතීති අත්ථා; කාසසකඛි වුත්තො හගමනා පටිසා සෙනාති යමා තෙන නාමකාසෙන පථමජ්ඣානං සච්ඡිකතං තසමා ඉමිනා පරියාසෙන⁵ කාසසකඛි වුත්තොති; ⁶නිපජ්ජිකාසෙනාති යත්තකං කාසෙන සකඛිකාතඛිං⁶ සබ්බස්ස කතතො අස්ස නිපජ්ජියාසෙන කාසසකඛි නාම.

9. 5. 3.

තතියෙ පඤ්ඤාස ව නං⁷ පජානාතීති⁸ පථමජ්ඣානවිපස්සනා පඤ්ඤාස පජානාති;⁹ ඉධාපි පරියාසනිපජ්ජියාසා¹⁰ පුරිමනසෙනෙව වෙදිතඛිං; යථා ව ඉධ ඵචං ඉතො පරෙසුපි.¹¹

9. 5. 4.

වතුත්ථං උභයනසෙන¹² වෙදිතඛිං. එත්ථ ව උභයොභාග විමුක්තොති උභයොභාගෙහි සමථවිපස්සනානං පච්චනිකතිලෙසෙහි විමුක්තො; පරියොසානෙන පන සමාපත්තිසා රූපකායතො අරියමග්ගෙන නාමකායතො විමුක්තොසෙව¹³ උභයොභාගවිමුක්තොති වෙදිතඛිං.

9. 5. 5.

පඤ්ඤාමාදිසු සංදිට්ඨිකොති යාමං පසිඤ්ඤාමො; නිබ්බානනති කිලෙසනිබ්බානං; පටිනිබ්බානනති තස්සෙව¹⁴ වෙච්චනං; නදබ්බ නිබ්බානනති පථමජ්ඣානාදිනා තෙන¹⁵ තෙන අබ්බෙන නිබ්බානං; දිඨ්ඨමමනිබ්බානනති තස්මිඤ්ඤාදිවත්තභාවෙ¹⁶ නිබ්බානං; සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානත්ථමෙවාති.

දසමො වග්ගො.

දුතියකොණ්ණසකො නිට්ඨිකො.

ඉතො පරෙසු ඛෙමනති නිරුපද්දවං; ඛෙමසන්නොති¹⁷ ඛෙම භාවං පත්තො සිකඛාදුබ්බලාභිති සිකඛාස දුබ්බලභාවකාරණාති සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානමෙවාති.¹⁸

මනොරථසුරණිසා අඩුතරනිකාසට්ඨකථාස

නවකතිපානවණ්ණනා

නිට්ඨිකා.

1. තදසනනනිසෙන(කාරණෙන)සෙනකාරණෙන b.	18. ඉමසමි.සෙව b ඉමසමි.
2. ප්‍රතිඤා b s.	8. තං b තං තං s.
3. විහරතීති තෙන (කාරණෙන) තෙනකාරණෙන b.	13. විමුක්තකාසෙව s. [සෙවකතභාවෙ s.
4. ඉමිනානසෙන b.	9. ජානාති s.
5. වුත්තො s.	14. තස්ස s.
6. සච්ඡිකාතඛිං b.	10. පරියාස නිපජ්ජියාස තා s කත්ථි සිහලෙපි.
7. පඤ්ඤාසෙන s.	11. පුරෙසුපි s.
	15. දිනා s.
	12. උභයෙන උභයනසෙනෙව b s.

දසකතිපාතවණ්ණනා.

10. 1. 1.

දසකතිපාතස්ස පඨමෙ කුසලානි සිලානිති අනවර්ජසිලානි; අමබ්බුභාවස්ස අවිප්පවිසාරස්ස අත්ථාය සංවත්තනනිති අවිප්පමි සාරස්ථානි; සොච තෙසං¹ ආනිසංසොති අවිප්පමිසාග්නිසංසානි; සඨාභුනඤ්ඤාණදස්සනිසෙස්ථානි ආදිසු යථාභුතඤ්ඤාදස්සනං නාම තරුණවිපස්සනා; නිබ්බිදා නාම බලවිවිපස්සනා විරතො නාම මහෙත්තා; විමුක්ති නාම අරහත්තඵලං; ඤ්ඤාදස්සනං නාම පච්ච වෙකකිතඤ්ඤාණං;² අග්ගාය පරෙත්තනීති අරහත්තතාය ගව්ජනති.³

10. 1. 2.

දුතියෙ න⁴ වෙනනාය කරුණිසත්ති න⁵ වෙනෙතො කප්පෙතො පකප්පෙතො කාතබ්බං; ධම්මනා ඵසාති ධම්මසභාවො ඵස⁶ කාරණ නිගමො අයං; අභිසංදෙන්නීති පවත්තෙතති; පටිපුරෙන්නීති පරි පුරෙණ්ණ⁷ කරෙන්නි, අපාග් පාරං.⁸ ගම්මනාසාති ඔරිමතීරභුතා⁹ තෙ භූමිකවට්ඨා¹⁰ නිබ්බානපාරං ගමනත්ථාය. තතියෙ හතුපතිසොති හත කාරණො. වතුත්ථපඤ්ඤාමෙසු මිති ථෙරෙති¹¹ කපිතභාවොව විශෙසො.

10. 1. 6.

ජලෙඨි නොච පඨමිසං පඨමිසඤ්ඤාදි අස්සාති පඨවිං.¹² ආරම්මණං කතො පඨවිති ඵචං උප්පන්නාය සඤ්ඤාය සඤ්ඤාදි න භවෙය්‍ය; ආපාදිසුපි ඵසෙච නෙයො. න ඉධ¹³ ලොකෙති ඉධ ලොකෙ උප්පජ්ජනකවතුකක පඤ්ඤාකරුකානසඤ්ඤාය න සඤ්ඤාදි භවෙය්‍ය; නි පරලොකෙති¹⁴ පර ලොකෙ උප්පජ්ජනකවතුකකපච්ඤාකරුකානසඤ්ඤාය ඵචං.¹⁵ න සඤ්ඤාදි භවෙය්‍ය; සඤ්ඤාදි ච පන අස්සාති අථ ව පනස්ස සමාපතති¹⁶ සවිතකක සමාපතතියෙච අස්සාති පුච්ඡති; ඵනං සත්තං ඵනං පණ්ණිනනති සත්තං. සත්තනති අප්පෙතො නිසින්නස්ස දිවසමපි විතතුප්පාදෙ සත්තං. සත්තනෙතව¹⁷ පවත්තති; පණ්ණිතං පණ්ණිතනති අප්පෙතො නිසින්නස්ස දිවසමපි විතතුප්පාදෙ පණ්ණිතං පණ්ණිතනෙතව¹⁷ පවත්තති; සද්දිදං සබ්බසම්මාරසමප්පාති නිබ්බානං නිබ්බානනති අප්පෙතො නිසින්නස්ස දිවසමපි විතතුප්පාදෙ නිබ්බානං නිබ්බානනෙතව¹⁷ පවත්තතිති. සබ්බමෙපනං¹⁸ ඵලසමාපතතිසමාධිං සක්ඛාය වුත්තං.

1. සොපි b නෙසං. b s ඵසෙතනෙව ගෙසං ආනිසංසාති l 11. මිති b කපිතභාවො s.
2. පච්චවෙකකිතාඤ්ඤාණං. b. 7. පරිපුරණ්ණං. b s 12. තෙච්චපච්චිකනති පච්චි. b.
3. අග්ගාය පඤ්ඤාදනීති අරහත්තත්ථාය l 13. නෙයො ඉධ b.
අරහත්තාය පුරෙන්නීති අරහත්තත්ථාය s 14. භවෙය්‍ය පරලොකෙති b l.
ගව්ජනති l s අරහත්තපාපකනති කප්පෙතති b. 15. සඤ්ඤාය b s.
4. දුතියෙ b. 3. අපරපරං. s. 16. සා සමාපතති b.
5. කරුණිසත්ති b. 9. ඔරිමපාරභුතා b. 17. සත්තනෙතමච s.
6. ඵසං b. 10. තෙභුමිකවට්ඨා s 18. සබ්බසඤ්ඤා s.

10. 1. 7.

සත්තමෙ සඤ්ඤී ව සනාහං ආවුසො නසමිං සමසෙ අහොසිනති
ආවුසො නසමිං සමසෙ අහං සචනිරේධො නිබ්බානනති ඉමාය ඵල
සමාපත්තිසඤ්ඤාය සඤ්ඤී අහොසිං; සචිත්තකා මෙ සා¹ සමාපත්ති
අහොසිති පච්චෙකඛනා කපිතා.

10. 1. 8-10.

අවධිමෙ සමනනසාසාදිකොති පාසාදුවහානංයෙව කායකම්මාදි
නං සබ්බාවතො සමන්තපාසාදිකො;² සබ්බාකාරපටිපුජෙති සබ්බෙති
කාරණෙති පරිපුණ්ණො. නාවමෙ සනාහාති ආරම්භසත්තතාසපි
අඩකසත්තතාසපි සත්තා; විමොඛාති³ පච්චනිකධම්මෙති විමුක්තත්තා
ආරම්භෙ ව නිරසඩ්ඛායාමෙවන⁴ සුච්ඡි මුක්තත්තා ඵං ලභිතාම,
අනික්ඛම්ම රුපෙති රුපජ්ඣානාති අනික්ඛම්මා පචිත්තා; සෙසං
සබ්බස්මිං උත්තානස්මිංවෙති.

ආනිසංසවගො පඨමො.

10. 2. 1.

දුතියස්ස පඨමෙ සඤ්චිකසමනනාගතොති පඤ්චති ගුණසෙඛති
සමන්තාගතො; නාතිදුරං⁵ නාවමාසත්තනති සං හි අතිදුරෙ⁶ හොති
පිණ්ඩාය වරිත්වා තස්මිං භව්ත්තස්ස කායචිත්තදුර්ථා හොනති⁷ තතො
අනුපපන්නං වා සමාධිං උපපාදෙතුං උපපන්නං වා පිරං කාතුං
න සමකතාති; අවමාසත්තං ඛුජ්ජනාකිණ්ණං හොති වත්තාලිය
උසභමත්තෙත පන පදෙසෙ තදුභයවිමුක්තං.⁸ ගමනාගමනසප්පත්තං
හොති;⁹ අසසකිණ්ණනති දිවසභාගෙ මහාජනෙන අනාකිණ්ණො.

10. 2. 2.

දුතියෙ කෙවලීති කෙවලෙති සකලෙති ගුණෙති සමන්තාගතො;
චුසිකමාති චුස්මි¹⁰ චුභමවරියවාසො; අසෙසබ්බාති අසෙස¹¹ ධම්ම
පරියාපන්නෙන ලොකුත්තරෙන; සිලකම්මකම්මාති සිලරුසිනා;
විමුක්තනික්ඛණ්ණිනාති ඵස්මි¹² ඵපෙති සිලාදයො තයො¹³ සෙසා
ඵලධම්මා විමුක්තා නාම; විමුක්තසිඤ්ඤාදස්සනං පච්චෙකඛන¹⁴
ඤ්ඤං; තං¹⁵ ලොකීයමෙව.

10. 2. 3.

තතියෙ ඛරමභාගිසාතිති හෙට්ඨාභාගියාති; උද්ධමභාගිසාතිති
උපරිභාගියාති; ඉමස්මිං සුත්තෙ වට්ටමෙව කපිතං. වතුසෙවි බිල
විනිබ්බා¹⁶ පඤ්ඤාකතිපාතෙ විත්ථාරිතායෙව. ආණ්ඩකපටිණාගෙනාති

1. නාමෙසා s.	7. දුරපථා හොති b s.	12. සිලකම්මකතාති ඵස්මි b.
2. සබ්බාවතො s සමන්තපාසො පාසාදිකො b s.		13. සිලාදයො b.
3. විමොඛාති b s.	8. පදෙසෙවසෙසං දුරස්සත්තපද්ධතිමුක්තං ව b.	
4. නිරසඩ්ඛායාමෙවන b s l.	9. නාමෙසාති b.	14. පච්චෙකඛනා b.
5. නාතිදුරං හොති s.	10. චුස්මි s	15. ඤ්ඤං b.
6. අතිදුරං s.	11. අසෙසා s.	16. බිල s විනිබ්බා b s.

දිසපුපුලගෙනන.¹ පඤ්චමෙ එවමෙව මොති යථා සබ්බසත්තානං සමමාසමුදොධා අග්ගො එවං සමබ්බසං කුසලධම්මානං කාරුපක අප්පමාදෙ අග්ගොති දට්ඨකො. නනු වෙස ලොකීයොව කුසලධම්මා පන² ලොකුත්තරපි, අපඤ්ච කාමාවචරෙව කුසලධම්මා පන චතු භූමකා³ කර්මෙස තෙසං අග්ගොති, පටිලාභකත්තෙන.⁴ අප්පමාදෙන හි තෙ පටිලාභනති⁵ තමො සො තෙසං අග්ගො. තෙනෙව⁶ චුත්තං සමබ්බ තෙ අප්පමාදමුලකාති. ජඞ්ගමානනති පථවි⁷ තලවාරිනං; පාණානනති සපාදකපාණානං; පදජානානති පදනි; සමොධානං ගමජනනිති ඔධානං පකෙඛපං ගමජනති; අග්ගමකඛාසනිති සෙට්ඨ මකඛාසනි; සද්දං මහනනනෙතනාති මහනනභාවෙන අග්ගං අකඛා සති⁸ න ගුණවසෙනාති⁹ අප්පො; ඛෙසිඛනති සුමනාපුප්ඵං.¹⁰ ඉදං කීර සුත්තං සුඤ්ඤා භාතිසමහාරජා විමංසිතුකාමතාස එකසමිං ගමෙක වතුජාත¹¹ ගමෙකි පරිභණ්ඩං කඤ්ඤා සුමනාපුප්ඵානි¹² ආභරපෙඤ්ඤා එකසං සමුග්ගසං¹³ මජ්ඣෙක සුමනාපුප්ඵවුට්ඨිං.¹⁴ උපෙඤ්ඤා සෙසානි¹⁵ තසං සමනභාවො වුට්ඨිං කඤ්ඤා උපෙඤ්ඤා¹⁶ වාරං පිට්ඨාස ඛති නිකඛිනෙතො; අථස්ස මුත්තං ඛති විනිනාමෙඤ්ඤා වාරං විවරිතො පටිසන්නස්ස සබ්බපථං සුමනාපුප්ඵංගමො ඝාතං පහරි. සො¹⁷ මහාතලසමිඤ්ඤෙව¹⁸ මහාවෙතිසානිමුඛො නිපජ්ජාතො ඛෙසිඛං තෙසං අග්ගනති කප්පෙනන සුකපිතං සමමාසමුදොධානාති වෙතිසං වජ්ඣි. කුඛිඛජානොති¹⁹ බුද්ධකරුජානො; බුද්ධකරුජානොතිපි²⁰ පාඨො. ඡවෙඨි ගොත්තුභුති සිඛාප්පන්නපිපස්ස නාතුතො²¹ නිඛානා රමමණෙන ගොත්තුභු²² ඤ්ඤෙන සමනනාගතො.

10. 2. 7.

සත්තමෙ සනාථාති සඤ්ඤාකා ඛුත්තඤ්ඤාචක්ඛා හුඤ්ඤා විහරථ; නාථං කරෙන්නති නාථකරණං අත්තනො සනාථභාවකරණං පඨිට්ඨාකරණාති¹³ අප්පො; කල්‍යාණමිත්තොති ආදිසු සිලාදිගුණ සමපන්නා කල්‍යාණං මිත්තා²⁴ අස්සාති කල්‍යාණමිත්තො; තෙවස්ස ථානනිසර්ජාදිසු සහ අයනතො සභාසාති කල්‍යාණසභාසො; විතොන වෙව කායෙන ච කල්‍යාණමිත්තෙත්තසුගෙව සමපට්ඨෙකො ගුණතොති කල්‍යාණසමපට්ඨෙකො; සුචචො²⁵ හොතිති සුඛෙන චත්තකො හොති සුඛෙන අනුසාසිතකො; චමොති ගාලෙන²⁶

1. දිසපුපුලගෙනන b දිසපුලගෙනන s.	18. සමිං යෙව b.	24. ගුණසමපන්නො
2. කුසලධම්මානං b.	11. මතුජාති b මතුජාති l.	කල්‍යාණමිත්තො b.
3. වාතුඛතුමකා b මතුඛතුමකා s.	19. කුට්ඨරජාති b.	25. සුඛිචචො l.
4. පටිලාභකපෙඨන s.	12. සුරතිනි පුප්ඵානි b සුරතිපුප්ඵානි s.	
5. පටිලාභනති s.	13. ගමකසං s.	20. කුට්ඨරජානොතිපි b.
6. තෙත b s.	14. සුමනපුප්ඵවුට්ඨිං l s.	26. ගාලෙක s.
7. ජඞ්ගලානනති b s පථවි s පථවි b.	21. සිඛාප්පන b විපස්සනාතුතො b s.	
8. අග්ගමකඛාසනි b s.	15. සෙසානං s.	22. ගොත්තුභු s.
9. න ගුණවසෙනාති b.	16. කඤ්ඤා s.	23. සනාථභාවකර b l පඨිට්ඨාකරති b
10. සුමන පුප්ඵං b s.	17. ආභරපෙඤ්ඤා b	පඨිට්ඨාකරති l.

එරුගෙන කකබලෙන වුනො¹ බමනි න කුපති; පදකිණිගොති
අනුසාසනිනි² යථා එකවො බවදියමානො³ වාමනො ගණනා
පපිඨරති වා අසුණනො⁴ වා ගව්නි එවං අකතා බවද එහෙන
අනුසාසන වුනොසු අනොවදනෙසු නො අසෙසු බවදියමානි
පදකිණි ගණනා;⁵ උවමාවමානි උවනිවනි; කිං කරණි
සානි කිං කරණිමිනි එවං වතා කතාබහකමානි; තත් උවනි
කමානි⁶ නාම විවරයා කරණං⁷ රජනං වෙතිගෙ සුධාකමං
උපොසථාගාරවෙතිගෙරබොධිසරෙසු කතාබහකමනි එවමාදිනි;⁸
අවචකමං නාම පාදබොවනාමකතාදිබුදුකකමං; නත්‍රාපාසාසානි
තත්‍ර උපගමනියා⁹ අලබ්භානුනි. කාතුං ගමෙයා හොති; අලං
සංචිඛානුනි විවාරෙතුං ගමෙයා;¹⁰ බමෙම අසා කාමො සිනෙහොති¹¹
බමෙමකාමො තෙපිටකං¹² වුද්ධිවචනං පියායතීති අපො. පිසෙමුදු
කාමෙති පරසමිං කප්පෙන ගකකවං සුණාති ගගඤ්ච පරෙසං
දෙසෙතුකාමො හොතිති අපො; අභිබ්බෙම අභිබ්බෙසෙති එත්
බමෙම අභිබ්බෙමා විනයො අභිවිනයොති වතුකං චෙදිතබ්බං.
තත් බමෙමාති සුතපිටකං;¹³ අභිබ්බෙමාති සතපාකරණානි;¹⁴
චිනිසොති උගතො විගමො; අභිබ්බෙමාති බකිකපරිවාර; අථ වා
සුතපිටකමි¹⁵ අභිබ්බෙමපිටකමි බමෙමා එවං, මහප්ලානි අභි
බමෙමා, සකලං¹⁶ විනයපිටකං විනයො, කිලෙසවුපසමකරණං¹⁷
අභිවිනයො, ඉති සබ්බමිමි එත් බමෙම අභිබ්බෙම ව විනයෙ අභි
විනයෙ ව උපාරපාමුරො හොතිති අපො. කුසලෙසු බමෙමසුනි
කරණෙත්තුමං. වතුමක¹⁸ කුසලබ්බකාරණා තෙසං අපි
ගමෙයා අතිකිතනවුරෙ හොතිති අපො.

10. 2. 8.

අවමෙමෙත්තුකමිසාසානි ථෙරෙති බවාදනුසාසනිදුන සමුසා
තිකාය භික්ඛුරණාය¹⁹ අනුකමපිතසා. නවමෙ අපිසමාසානි අරියා එත්
වසිංසු වසනාති වසිසනනාති අරියවාසා; සද්ධිසානි යෙ වාතෙ අරියා.²⁰

10. 2. 10.

දසමං²¹ යසමා කුරුරව්වසාසිනො හිකුලු ගමිතරපඤ්ඤා කාරකා²²
සුතපසුතතා තසමා යථෙව²³ තෙසං දීඝනිකායාදිසු මනානිදුනාදීනි
කපිතානි එවං ඉදමි ගමිතරං සුබ්බමං²⁴ තිලකිණිගතං සුතතං

1. වුනොසි s.	12. සුතතපනපිටකං s.	19. දසමෙ s
2. බවදියමානො b.	13. සතපකරණානි b.	20. ගමිතරපඤ්ඤා කාලෙ s.
3. අසුණනො b s.	14. සකල b.	සුතතපසුතතා b s.
4. ගණනා b.	15. වුපසමකරණං b	21. තසමාපි s. තසමාච b.
5. උවමකමං s. උවමකමොති b.	16. වාතුකමකං b	22. යථා b s.
6. කරණ s.	17. බවාදනුසාසනිදුන s	බවාදනුසාසන s
7. එවමාදි s	සමුසානිත කාසෙති එරණං b.	
8. නත්‍රාපාසාසානි නත්‍රාපගමනියාය b s.	22. සුබ්බම s.	
9. ගමෙයා හොති b.	18. අරියවාසානි අරියානං එව අවාසං තෙ අවාසිංසු අව	
10. අසාසාමොති b.	සනාති අවාසිසනනාති අරියවාසා b	
11. තෙපිටක s l.	අරියාදි අවාසනාති අවාසිසනනාති අරියවාසා l.	

තථෙව¹ අවොව; තථ සඤ්චිකවිපසංගිගොති පඤ්චි අවෙගති විපසසුතො හුක්ඛා බිණ්ණසවො අවසි වසති වසිස්සති තස්මා අං පඤ්චිකවිපසංගිනා² අරියස්ස වාසොති³ චුතො; එස නගො සබ්බත් එවං. ඔවා හික්ඛමෙ හික්ඛු ජලබහසමනනාගිනො හොතිති ජලබහුපෙකබ්බ සමනනාගතො හොති ජලබහුපෙකබ්බා ධම්මා නාම කෙති, ඤ්ණාදගො ඤ්ණනති චුතො කිරියතො වතොරි ඤ්ණ සමපසුතනවිතනාති ලබ්භනති සතතවිතාරෙති චුතො අවසි මතා විතනාති, රජ්ජනදස්සනං නථිති චුතො දස විතනාති ලබ්භනති, සොමනස්සං⁴ ආසෙවනවගෙන ලබ්භති; සන්තරකෙබ්බ වෙනසාති බිණ්ණසවස්ස හි තිස්ස වාමරසු සබ්බකාලෙ සති ආරක්ඛකිවං.⁵ සාධෙති තෙනෙවස්ස වරතො ව තිට්ඨතො ව සුතනස්ස ව ජාගරස්ස ව සතතං සමිතං. ඤ්ණදස්සනං පච්චිපච්චිතං. හොතිති චුච්චති. සුදුසමණ බ්‍රාහ්මණානති බහුතනං⁶ සමණබ්‍රාහ්මණානං; එත් ව⁷ සමණාති පබ්බජ්ජපගතා;⁸ බ්‍රාහ්මණාති හොවාදිතො; සුදුස මෙවෙකසමොගිති බහුති⁹ පාවෙක්කසමොති; ඉදමෙව දස්සනං සච්චං. ඉදමෙව සච්චනති එවං පාවිසෙක්කං ගතිතාති බහුති¹⁰ සච්චාතිති අත්ථො; නුණ්ණාතිති නිගවාති; සෙනුණ්ණාතිති සුච්චි නිගවාති; වතනාතිති විස්සධ්මාති; වතනාතිති වමිතාති; මුතනාතිති ජිනබකුතිකතාති;¹¹ සෙතිනාතිති පජ්ජිතාති; සෙතිස්සධ්මාතිති යථා න සුත විතතමාරෙගනති¹² එවං පටිතිස්සජ්ජතාති; සබ්බානෙවෙනාති¹³ ගතිතගගණස්ස විස්සධ්මාච වෙච්චනාති; සමවසසවෙකසගොති එත්¹⁴ අවයාති අනුතා සධ්මාති විස්සධ්මා සමමා අවයා සධ්මා එසනා අස්සාති සමවයසවෙකසනො විස්සධ්මසබ්බ¹⁵ එසනොති අත්ථො; ග්ගා විතතං මිමුතතනති ආදිති මග්ගස්ස කිව්වතිථ්ථනති කපිතා; ග්ගො මෙ සෙතිනොති ආදිති පච්ච වෙකකිනාස්¹⁶ එලං කපිතං; ගෙසං සබ්බත් උතතානත්මෙවාති.

නාඨකරණවගෙගා දුතිගො.

10. 3. 1.

තථිස්ස පඨමෙ විසමගතොති විසමධ්මානෙසු ගොවරෙසු ගතො; සබ්බානං ආපාදෙසිනති වධං පාපෙශං;¹⁷ තස්ස හි උස්සනන තෙජ්ජාය බ්‍රද්දකෙසු පාණෙසු අනුකම්පා හොති තස්මා යෙ පටිසත්තු භාවෙ සණ්ඨාතුං¹⁸ සක්ඛිස්සනති¹⁹ යෙ දුබ්බලා පලාසිතුකාමා ගවිස්සනති තෙ පලාසිස්සනතිති සිහනාදං නදික්ඛාච ගොවරස්ස

1. තථෙව s.	8. පබ්බජ්ජපගතා b.	15. පච්චෙවකිනා b.
2. විපසංගිතනා s විපසංගිතස්ස b.	9. බහු s.	16. භාතං වධං b s, පාපෙසං s.
3. අරියස්සවාතො අරියවාතොති s.	10. විතතබකුතාති b s කතාති b, [පාපෙසං b.	
4. සොමනස්සං b.	11. විතතං ආරෙගනති b s.	
5. ආරක්ඛාතිවං b සාධෙතිති s.	12. තෙවතාති b ගතිතතගගණස්ස b.	
6. බහුතං b.	13. ගතොති b s.	17. භාවෙන ගණ්ඨාතුං න b.
7. එත් b s.	14. සුච්චිවිසසධ්ම b s සච්ච s.	18. ගතිතසගතනති s.

පක්කමති; නාමානුකූලානං අබ්බවනනති යදි හි සහනතාය¹ සිතො
 තථාගතො හි² සබ්බාති³ ඉධ්‍යානිධ්‍යානි සහති සබ්බපරපච්ඡාදිනං⁴
 නිමමනෙන හතති; ඉදමස්ස⁵ සීහනාදස්මිනති අයමස්ස සීහනාදො⁶
 නාමානුකූලානති අසොකොති අයාධාරණානි තථාගතස්ස⁷ බලාති;
 යථා චා පුබ්බවුද්ධානං⁸ බලාති පුඤ්ඤසමපත්තියා⁹ ආගතානි තථා
 ආගතබලානිතිපි¹⁰ අපෙඨා; තත්ථ දුට්ඨං තථාගතස්ස බලං කායබලං
 ඤ්ණබලං¹¹ තෙසු කායබලං හත්ථිකුලානුසාරෙන චෙදිතබ්බං.
 චුත්තසොඤ්ඤං¹² පොඤ්ඤෙති.

“කාලාවකඤ්ඤා ගමෙගග්ගං පණ්ඩරං තමෙපිඛලං,
 ගතිමඛලංගෙගඤ්ඤා උපපායථ්ථද්දන්තිමෙ¹³ දසා”ති.

ඉමානි දස හත්ථිකුලානි. තත්ථ කාලාවකනති පක්කතිහත්ථිකුලං
 දව්ඨබ්බං යං දසනනං පුරිසානං කායබලං නං එකස්ස කාලාවකස්ස
 හත්ථිනො, යං දසනනං කාලාවකානං බලං නං එකස්ස ගමෙගග්ගස්ස,
 යං දසනනං ගමෙගග්ගානං නං එකස්ස පණ්ඩරස්ස, යං දසනනං
 පණ්ඩරානං නං එකස්ස තමෙස්ස, යං දසනනං තමොනං නං එකස්ස
 පිඛලස්ස යං දසනනං පිඛලානං නං එකස්ස ගතිහත්ථිනො යං
 දසනනං ගතිහත්ථිනං නං එකස්ස මඛලස්ස, යං දසනනං මඛලානං
 නං එකස්ස ගෙගස්ස, යං දසනනං ගෙගානං නං එකස්ස උපපායථ්ථස්ස,
 යං දසනනං උපපායථ්ථානං නං එකස්ස ජද්දන්තස්ස, යං දසනනං
 ජද්දන්තානං නං එකස්ස තථාගතස්ස,¹⁴ නායනසබ්බාතබලනති¹⁵ ඉද
 මෙව චුට්ඨති. තදෙනං පක්කතිහත්ථිගණනාය හත්ථිනං කොපි සහස්සානං
 පුරිසගණනාය දසනනං පුරිසකොපිසහස්සානං බලං හොති ඉදං(තාව)
 තථාගතස්ස කායබලං. ඤ්ණබලං පන පාළියං තාව ආගතමෙව.
 දසබලඤ්ඤං මජ්ඣිමෙ ආගතං චතුසෙවසාරජ්ජඤ්ඤං අව්ඨසු පරිසාසු
 අකමපනඤ්ඤං චතුසොනිපරිච්ඡද ඤ්ඤං පඤ්ඤාති පරිච්ඡදඤ්ඤං
 සංයුත්තතෙ ආගතානි තෙසුතති ඤ්ඤානි සත්තසත්තති ඤ්ඤානීති
 එවං අඤ්ඤානිපි අනෙකානි¹⁶ ඤ්ඤාබලං නාම. ඉධාපි¹⁷ ඤ්ඤාබලමෙව
 අභිසෙසං. ඤ්ඤං හි අකමපියෙව්ඨන උපපට්ඨනෙව්ඨන ච
 බලනති චුත්තං. ආසනං ආනතති සෙව්ඨිධ්‍යානං උත්තමධ්‍යානං
 ආසනා චා පුබ්බවුද්ධා¹⁸ තෙසං ආනතති අපෙඨා; අපි ච ගවසත
 ජෙට්ඨකො උසහො ගවසහස්සජෙට්ඨකො වසහො¹⁹ වජ්ජත
 ජෙට්ඨකො චා උසහො වජ්ජතහස්සජෙට්ඨකො වසහො²⁰ සබ්බගව
 ජෙට්ඨා සබ්බපරිසායසහො සෙහො පාසාදිකො මහාභාරවහො

සහනතාය ම සහනතායම පි. 8. සබ්බවුද්ධානං b. 14. තථාගතස්ස බලං s.
 ආථගතො l. 9. පුඤ්ඤසමපත්තියා s. 15. සබ්බානං s සංඝාට b.
 බ්බානිව b. මෙව s. 10. තථා තථාගතස්ස බලානීතිපි s. (බලනතිපි b s.
 රජපච්ඡාදිනො ච b චාදිනං ම s චාදනං b s. 16. අනෙකානි ඤ්ඤාසහස්සානි එ
 රජ b. ඉදමස්සහොති s. 11. ඤ්ඤාබලං b. 17. ඉධාපි b. (තං s.
 සීහනාදො අනිහනාදො s. 12. චුත්තං තෙසං s ඤ්ඤානං b. 18. සබ්බවුද්ධා b.
 7. තථාගතස්සව b s. 13. උපපායථ්ථ b ජච්ඡදන්තිමෙ s. 19. අසහො s.

අසනි¹ සහසදෙතිපි අසබ්බමපියො² නිසභො සො ඉධ උසභොති අබ්භෙසෙතො. ඉදමපි හි තස්ස³ පරියායවචනං. උසහස්ස ඉදනති ආසහං; ආනන්ති චතුති පාදෙති පඝපිං. උප්පිලොකා අවච්ඡානං; ඉදං පන ආසහං විශාති ආසහං යථෙව හි නිසහසබ්බානො උසභො උසහබ්ලෙන සමන්තාගතො චතුති පාදෙති පඝපිං. උප්පිලොකා අවච්ඡානො⁴ නිව්ඨිති එවං. තථාගතො⁵ පි දසති තථාගතබ්ලෙති සමන්තාගතො චතුති වෙසාරජ්ජපාදෙති අච්ඡිපරිසරි.⁶ උප්පිලොකා සදෙවනෙ ලොකෙ කෙනව පච්චතීකෙන පච්චාමිතෙන අකමපියො අවච්ඡානො⁷ නිව්ඨිති එවං. නිව්ච්ඡානො ච තං ආසහං. ආනං පරිජානාති උපගවජ්ජි න පච්චකමාති අතනති ආරොපෙති තෙන වුත්තං. ආසහං. ආනං. පරිජානාතීති. සමිසාසුති අච්ඡිප්පි⁸ පරිසාසු; සීහනාදං නිදනීති සෙට්ඨිනාදං. නදනී; තනු යථා සිභො සීහබ්ලෙන සමන්තාගතො සබ්බස්මි විසාරදො විගතලොමහංසො සීහනාදං. නදනී. එවං. තථාගතසීහො⁹ පි තථාගතබ්ලෙති සමන්තාගතො අච්ඡිප්පි පරිසාසු විසාරදො විගතලොමහංසො ඉති සකකායොති ආදිනා නයෙන නානාවිධදෙසනාවිලාසසමපනං. සීහනාදං. නදනී තෙන වුත්තං. පරිසාසු සීහනාදං. නදනීති. බුහමවික්කං. සමනෙතනීති එස්මි බුහමනති සෙට්ඨි.¹⁰ විසිට්ඨිං; වක්කනති ධම්මවක්කං; තමපනෙතං. දුට්ඨං. හොති පටිවෙධඤ්ඤාණඤ්ඤාව දෙසනාඤ්ඤාණඤ්ඤාව. තස්මි පඤ්ඤා පභාවිතං. අතනතො අරියඵලාවහං පටිවෙධඤ්ඤාණං කරුණාපභාවිතං. සාවකානං. අරියඵලාවහං. දෙසනාඤ්ඤාණං. තස්මි පටිවෙධඤ්ඤාණං. උප්පජ්ජමානං. උප්පන්නනති දුට්ඨං. තං. හි¹¹ අනිතිකම්මනතො යාව අරහත්තමග්ගා උප්පජ්ජමානං. එලකබ්ලෙණ උප්පන්නං. නාම, තුසිත භවනතො වා යාව මහාමොග්ගප්පලමෙක අරහත්තමග්ගා උප්පජ්ජමානං. එලකබ්ලෙණ උප්පන්නං. නාම, දීපඛිකරතො වා පච්චාය යාව අරහත්ත මග්ගා උප්පජ්ජමානං. එලකබ්ලෙණ උප්පන්නං. නාම, දෙසනාඤ්ඤාණමපි පච්චත්තමානං. පච්චත්තනති දුට්ඨං. තං. හි යාව අඤ්ඤාදකාණාඤ්ඤාසං සොනාපතනිමග්ගා පච්චත්තමානං. එලකබ්ලෙණ පච්චත්තං. නාම, තොසු¹² පටිවෙධඤ්ඤාණං. ලොකුත්තරං. දෙසනාඤ්ඤාණං. ලොකියං. උසහමපි පනෙතං. අඤ්ඤාදි අසාධාරණං. බුද්ධානංසෙව ඔරසඤ්ඤාණං. ඉදනි යෙති දසති බ්ලෙති¹³ සමන්තාගතො තථාගතො ආසහං. ආනං. පරිජානාති තාති විස්ථාරතො දසෙසතුං. “කතමාති දස ඉධ හිකම්මෙව තථාගතො ආනඤ්ඤා ආනතො”¹⁴ති ආදිමාන. තස්මි ආනාඤ්ඤා ආනතොති කාරණඤ්ඤා කාරණතො; කාරණං. හි යමා තස්මි එලං නිව්ඨිති තදයත්තවුත්තීකාය උප්පජ්ජති වෙව පච්චත්තති ච තස්මා

1. අසනි s.	6. අවච්ඡානොනො b.	9. තඤ්ඤා b s.
2. අසමපකූපිසො b s.	7. බහුමයමුත්තමග්ගපති සමග්ගානුමග්ගාග්ග	
3. ඉදමපිතිසො b.	තාමනිංස මාරමුම්පරිසහසබ්බානාසු අච්ඡිප්පි s.	
4. අවච්ඡානොනො b.	8. සෙට්ඨි උත්තමං b s.	10. තොසු ව s.
5. අච්ඡිපරිසරිපඝපිං b, අච්ඡිපරිසරිපඝපිං s.		11. සෙති s.

ශාන්තනි වුවමනි නං හඟවා යෙ යෙ බිමමා යෙසං යෙසං බිමමානං හෙතු පවමයා උප්පාදය නං නං ආනං යෙ යෙ බිමමා යෙසං යෙසං බිමමානං න හෙතු න පවමයා උප්පාදය නං නං අධ්‍යානනි පජානනෙතා ආනඤ්ච ආනනො අධ්‍යානඤ්ච අධ්‍යානනො යථාභූතං පජානාති; අභිධිමම පනෙතං “තස්ස කතමං තථාගතස්ස ආනඤ්ච ආනනො අධ්‍යානඤ්ච අධ්‍යානනො යථාභූතං ඤ්ණං”නති ආදිනා නයෙන විස්ථාරිතමෙව. සමිපිති යෙන ඤ්ණෙන; ඉදමපි¹ තථාගතස්සාති ඉදමපි² ආනාආනඤ්ණං තථාගතස්ස තථාගතබලං නාම හොතිති අත්ථො, එවං සබ්බපදෙසු යොජනා වෙදිතබ්බා. කම්මසමාදු නානිනි සමාදිසිත්වා³ කතානං කුසලාකුසලකමානං; කමමෙව වා කමමසමාදුනං; ආනිසො හෙතුසොති පවමයෙනො වෙව හෙතු හො ව; තස්ස⁴ ගතිඋපපිකාලපයොගා විපාකස්ස ආනං කමමං හෙතු⁵ ඉමස්ස පන ඤ්ණස්ස විස්ථාරකථා “අත්ථකච්චාති පාපකානි කමම සමාදුබාති ගතිසමපත්තිපටිබාලකාති⁶ න විපවනති”ති ආදිනා නයෙන අභිධිමම ආගතායෙව. සබ්බසමාමිතිනි සබ්බගති ගාමිතිඤ්ඤ; පටිපදනි මග්ගං; සථානුතං පජානාතිති බහුසුපි⁸ මනුසස්ස ඵකමෙව පාණං. සාතෙතෙතස්ස ඉමස්ස වෙතනා තිරය ගාමිති හවිස්සති ඉමස්ස තිරවජානෙයොතිගාමිතිති ඉමිනා නයෙන එකවස්සමිමි⁹ කුසලාකුසලවෙතනාසබ්බාතානං පටිපත්තිනං අවි පරිත්තො සභාවං ජිනාති ඉමස්සාපි¹⁰ ව ඤ්ණස්ස විස්ථාරකථා “තස්ස කතමං තථාගතස්ස සබ්බසමාමිතිපටිපදා¹¹ යථාභූතං ඤ්ණං ඉධ තථාගතො අයං මග්ගො¹² අයං පටිපදා තිරයකාමිතිති පජානාති”ති ආදිනා නයෙන අභිධිමම ආගතායෙව. අනෙකබාහුති¹³ වකුට්ඨාහු ආදිති කාමබාහුආදිති වා බහුබාහු;¹⁴ නානාබාහුති¹⁵ නායංයෙව බාහුතං විලක්ඛණතනා නානප්පකාරබාහු;¹⁶ ලොකනති බකායතන බාහුලොකං; සථානුතං පජානාතිති තාතං බාහුතං අවිපරිත්තො සභාවං පටිවිජ්ඣති; ඉදමපි ඤ්ණං “තස්ස කතමං තථාගතස්ස අනෙකබාහුතානාබාහුලොකං යථාභූතං ඤ්ණං ඉධ තථාගතො බකිනානතතං¹⁷ පජානාති”ති ආදිනා නයෙන අභිධිමම විස්ථාරිත මෙව. නානාබිමුත්තිකනනති භිනාදිති අබිමුත්තිති නානාබිමුත්තික භාවං, ඉදමපි ඤ්ණං “තස්ස කතමං තථාගතස්ස සත්තානං නානාබි මුත්තිකතං යථාභූතං ඤ්ණං ඉධ තථාගතො පජානාති¹⁸ සත්ති සත්තා භිනාබිමුත්තිකා”ති අදිනා නයෙන අභිධිමම විස්ථාරිතමෙව, පරිසන්තානනති පටිපානසත්තානං; පරිසන්තලානනති තතො

1. ඉදමපි සබ්බපෙ b s.	8. බහුසුපි b s.	18. අනෙකබාහුනති s.
2. ඉදමපිසබ්බපෙ s.	9. එකවස්සමි. s.	14. ආදිති වා බාහුති බහුබාහු b.
3. සමාදිසිත්වා s.	10. ඉමස්සපි b.	15. නානාබාහුනති s.
4. හෙතුහො ව; තථා b.	11. ගාමිතිපටිපදා b.	16. විලක්ඛණතා නානාප්ප
5. ආනං b. ආනං කමමනති s	12. අයං මග්ගො අයං අමග්ගො s.	කාරබාහු b.
6. ගතිසමපත්තිපටිබාලකාති b.	පටිබාහුති s.	17. නානාත්තං b.
7. සබ්බගතිගාමිති. b සබ්බගතිගාමිති. ව අග්ගාමිති. ව s.	18. තථාගතො b.	

අඤ්ඤායං භීතසන්නානං, එකස්මෙව චා¹ එතං පදවයං වෙනෙය්
වසෙන වඩා² වුත්තං; ඉඤ්ඤායං භීතසන්නානං සද්ධාදිනං ඉඤ්ඤා
නං පරභාවඤ්ඤා අපරභාවඤ්ඤා වුද්ධාදිනං භාවාදිනං අඤ්ඤා; ඉමස්සාපි³
ඤ්ඤායං විස්ථාරකථා “තස්ස කතමං තථාගතස්ස පරසන්නානං පර
පුත්තලානං ඉඤ්ඤායං පරිසරිතං යථාභූතං ඤ්ඤාං ඉධ තථාගතො
සන්නානං ආසයං ජානාති”ති⁴ ආදිනා නයෙන අභිධම්මෙ ආගතො
යෙව. කුණාභිමොක්ඛසමාධිසමාපනනීති පඨමාදිනං චතුත්තං.
කුණානං රුපි රූපානි පස්සතිති ආදිනං අවධිනං විමොක්ඛානං
සවිතකකසවිචාරදිනං තිණ්ණං සමාධිනං පඨමජ්ඣානසමාපනති
ආදිනං භාවනං අනුපුබ්බසමාපනතිනං; සමාධිලෙසනති භාන
භාගියධම්මං; මොද්දනති විසෙසභාගියධම්මං;⁵ වුද්ධානන් වොද
නම් වුද්ධානං⁶ තමො තමො සමාධිමො වුද්ධානන් එවං වුත්තං.
පගුණජ්ඣානසඤ්ඤා භවසුභසමාපනතියො ච; හෙට්ඨිමං.⁷
හෙට්ඨිමං භි⁸ පගුණජ්ඣානං උපරිමස්ස⁹ උපරිමස්ස පදවධානං හොති
තස්මා වොදනම් වුද්ධානන් වුත්තං. භවසුභස පන සබ්බකු
හෙති¹⁰ වුද්ධානං හොති ඵලසමාපනතියා නිරෝධසමාපනතීනො
වුද්ධානං හොති තං සක්ඛාය ච තමො තමො සමාධිමො වුද්ධානම්පි
වුද්ධානන් වුත්තං ඉදම්පි ඤ්ඤාං “තස්ස කතමං තථාගතස්ස කුණා
විමොක්ඛසමාධිසමාපනතීනං සමාධිලෙසං වොදනං වුද්ධානං යථාභූතං
ඤ්ඤාං කුණානි චත්තාරො කුණා අපෙකවෙවා කුණා සමපනතියෙව¹¹
සමානං විපතතිති පථෙවති”ති ආදිනා නයෙන අභිධම්මෙ විස්ථාරිත
මෙව. සබ්බඤ්ඤානං විස්ථාරකථාය විනිවිජ්ජො සමමානවිනොදනීයො
විහසිතධිකථාය වුත්තො, පුබ්බනිවාසානුස්සනිදිබ්බවකුඤ්ඤානං කථා
විසුද්ධිමග්ගෙ විස්ථාරිතො, ආසවකියකථා හෙට්ඨා වුත්තොයෙවති.¹²
තස්ස පරිවාදිකථා හොති දග්ගලඤ්ඤානං නාම පාරිසෙකා ඤ්ඤාං නස්සි
සබ්බඤ්ඤානඤ්ඤායෙසවායං පහෙදගති න නං¹³ කථා දව්ඨබ්බං අඤ්ඤා
මෙව භි දසබ්බලඤ්ඤාං අඤ්ඤාං සබ්බඤ්ඤානඤ්ඤාං, දසබ්බලඤ්ඤාං භි
සකසකතිච්චමෙව ජානාති සබ්බඤ්ඤානඤ්ඤාං තම්පි තහො අවසෙ
සම්පි ජානාති, දසබ්බලඤ්ඤානං භි පඨමං කාරණාකාරණමෙව ජානාති
දුරියං කම්මනතරපිපාකනතරමෙව¹⁴ තතියං කම්මපරිචේදමෙව
චතුස්සං ධාතුනානතතකාරණමෙව පඤ්ඤාමං සන්නානං අජ්ඣාසයො
ධිවුත්තමෙව ජව්ඨං ඉඤ්ඤානං තිකම්මදුභාවමෙව සත්තමං කුණාදිති
සද්ධිං නෙසං සමාධිලෙසාදිමෙව අවධිමං පුබ්බෙ නිවුත්තිකියතතති¹⁵
මෙව නවමං සන්නානං වුත්තිපරිසකිමෙව දසමං සම්පරිචේදමෙව
සබ්බඤ්ඤානඤ්ඤාමපන එතෙති ජාතිතබ්බං¹⁶ තහො උත්තරඤ්ඤා

1. භීතසන්නානං b.

2. වෙඩා s.

3. ඉමස්සපි s.

4. ආසයං ජානාති අනුසයං, ජානාතිති s.

5. භානභාගියධම්මං b.

6. වුද්ධානන්ති s.

7. සමාපනතියො ච b.

8. හෙට්ඨිමඤ්ඤා b, s.

9. ජ්ඣානං b.

10. භවසුභස සබ්බ s, ජ්ඣානෙති b s.

11. සමපනතියෙව b.

12. වුත්තොයෙව s.

13. තං ත b s;

14. කම්මනතරමෙව b.

15. සබ්බසන්නතී s.

16. ජාතිතබ්බං ච b s.

පජානාති එතෙසමපන කිව්වං න සබ්බං කතෙති නං හි ක්‍රියාං හුත්වා
 අපෙපභුං න සතෙකාති ඉද්ධි හුත්වා විකුබ්බිභුං න සතෙකාති මග්ගො
 හුත්වා කිලෙසෙ වෙපෙභුං න සතෙකාති. අපි ච පරවාදි එවං පුච්ඡි
 තබ්බො දසබලඤ්ඤාණං නාමෙතං සවිතක්කසවිචාරං අවිතක්කසවිචාර
 මග්ගං අවිතක්කසවිචාරං කාමාවචරං රූපාවචරං අරූපාවචරං
 ලොකීයං ලොකුත්තරන්ති, ජානනෙතා පටිපාටියා සත්ත ඤාණාති
 සවිතක්කසවිචරුනිති වක්ඛති තතො පරුති චෙ අවිතක්කසවිචාර
 නිති වක්ඛති ආසවක්ඛයඤ්ඤාණං සියා සවිතක්කසවිචාරං සියා අවිතක්ක
 සවිචාරමත්තං සියා අවිතක්කසවිචාරන්ති වක්ඛති තථා පටිපාටියා සත්ත
 කාමාවචරුනි තතො ඉද්ධි රූපාවචරුනි අවසානෙ එකං ලොකුත්ත
 රන්ති වක්ඛති සබ්බඤ්ඤානඤ්ඤාණමපන සවිතක්කසවිචාරමෙව¹
 ලොකීයමෙවාති වක්ඛති.² එවමෙත්ථ අනුපදවණ්ණනං කන්ධා³ ඉද්ධි
 යසො තථාගතො පඨමංගෙව ආනාඨානඤ්ඤාණනං⁴ චෙත්තය්‍ය
 සත්තානං ආසවක්ඛයාබ්ගමස්ස චෙව අනබ්ගමස්ස ච ආනාඨානභුතං
 කිලෙසාවරණාභාවං පස්සති ලොකීයසමොද්ධිවිධිනාදිදස්සනතො
 නියතමිච්ඡාදිධිවිධිනාභාවදස්සනතො ච අථ නෙසං කමමිපාක
 ඤ්ඤාණන විපාකාවරණාභාවං පස්සති තිගෙතුකපටිසංඝිදස්සනතො
 සබ්බන්ධාමිති⁵ පටිපද්ඤ්ඤාණන කමාවරණාභාවං පස්සති ආනන්තරිය
 කමාභාවදස්සනතො එවං අනාවරණානං⁶ අනෙකධාතුනානාධාතු
 ඤ්ඤාණන අනුසුලබ්මදෙසනන්ධං චරියාවිසෙසං පස්සති ඛාතුචෙමත්ත
 දස්සනතො අථ නෙසං නානාබිමුත්තිකතඤ්ඤාණන අබිමුත්තිං පස්සති
 පයොගං අනාදිසිත්ථාපි අබිමුත්තිවසෙන බ්මදෙසනන්ධං අපේඨං.⁷
 දිව්ඨාබිමුත්තිනං වසෙන⁸ යථාසත්ති යථාබලං බ්මමං ගෙසෙභුං ඉ ඡ්‍රිය
 පරෙපරියත්තිඤ්ඤාණන ඉ ඡ්‍රියපරෙපරියත්තං පස්සති සද්ධාදිනං
 තිකබ්බුද්ධාවදස්සනතො එවං පරිඤ්ඤානි ඡ්‍රියපරෙපරියත්තා පන
 තෙ සචෙ දුරෙ භොන්ති අථ ක්‍රියානාදිඤ්ඤාණන ක්‍රියානාදිසු වසිතුත්තතා
 ඉද්ධිවිසෙසෙන තෙ බිපපං උපගච්ඡති උපගන්තවා⁹ නෙසං පුබ්බ
 නිවාසානුස්සතිඤ්ඤාණන පුබ්බජාතිභාවනං.¹⁰ දිබ්බවක්ඛානුභාවතො
 පත්තබ්බන චෙත්තොපරියඤ්ඤාණන සමපති¹¹ විත්තවිසෙසං පස්සනෙතා
 ආසවක්ඛයඤ්ඤාණානුභාවෙන ආසවක්ඛයභාමිනියා පටිපද්දය විගත
 සමොභතතා ආසවක්ඛයාය බ්මමං ගෙසෙති. තස්මා ඉමිනානුක්කමෙන
 ඉමාති බලාති චුත්තානිති චෙදිතබ්බාති.

10. 3. 2

දුතියෙ සෙ තෙ බ්මමාති යෙ තෙ දසබලඤ්ඤාණසබ්බඤ්ඤානඤ්ඤාණ
 බ්මමා; අබිමුත්තිපද්ධනන්ති¹² අබිවචනපද්ධනං. බ්ක්‍රියාසත්තධාතුබ්මමා
 නන්ති අපේඨා; අබිමුත්තියොති¹³ හි අබිවම්භාති චුච්චන්ති තෙසං.¹⁴

1. සවිතක්කසවිචාරමෙවකාමාවචරමෙව s.

10. පුබ්බජාතිභාවං b. භාවං s.

2. ලොකීයමෙවාති s.

6. එවමනාවරණානං b.

11. සමෙත්ති s.

3. වණ්ණනං ඤ්ඤාණං b s.

7. අපේඨං s.

12. අබිමුත්තිපද්ධතන්ති b s

4. ආනාඨාන ඤ්ඤාණං ච b.

8. දිව්ඨාබිමුත්තිනං b.

13. අබිමුත්තියො b s

5. ගාමිති b.

9. උපගන්තවා ච b.

14. චුමිත්ති b.

තෙසං දසානභුතාය¹ දෙසනාය පබානතා² අතිතවුද්ධාපි³ හි එතෙ ධම්මෙ කප්පිංසු අනාගතාපි එතෙව කප්පිසානති තත්ථා ඛණ්ඩා දසො අභිවුත්තිපදාති⁴ නාම තෙසං අභිවුත්තිපදානං⁵ අථ වා භූත මත්ථං අතිභවිතා යථාසභාවතො අගගෙතො⁶ වතනතො අභිවුත්ති සොති⁷ දිවසීසො වුවවනති අභිවුත්තිනං පදාති අභිවුත්තිපදාති⁸ දිවසී දිපකාති වවනාතිති අපත්ථා තෙසං අභිවුත්තිපදානං දිවසීවොභාගිනං; අභිසද්දසාසවේනිතිසාසාති ජාතිතා පච්චක්ඛකරණත්ථාය; මිඤ්ඤාදදාති සද්දසොමනස්සප්පතො;⁹ භෙසං භෙසං නාථා නාථා ඛම්මං දෙසෙ භූතති තෙසං තෙසං දිවසීනතානං වා¹⁰ ඉහරෙසං වාසයං¹¹ සද්දා තථා තථා ඛම්මං දෙසෙත්තුං; හිනං වා හිනානති සද්දසානති හිනං වා ඛම්මං හිනො ඛම්මොති ජාතිස්සති; සද්දසානති¹² සද්දාඛිං; දඨස්සානති¹³ දඨඛිං; සච්ඡිකානාසානති¹⁴ සච්ඡිකානඛිං; නාථා නාථා සථාසද්දසාසානති තෙසු තෙසු ඛම්මෙසු යථාසභාවසද්දසං. ඉමිනා සඛිසද්දසාසානති දසෙසාති; එවං සඛිසද්දසාසානති දසෙසාති; පුන දසඛලසද්දසං දසෙසානො දස ඉමාතිති¹⁵ ආදිවාහ. දසඛල සද්දසම්පි හි තත්ථ තත්ථ යථාභූතසද්දසම්පෙවාති.

10. 3. 3.

තතිසෙ ආපනෙහිනා හොති කසද්ධි¹⁶ ආපතති කොට්ඨාසං ආපනනා හොති; අනුමිමාති අනුපවිසිතා¹⁷ පරිසො ගගෙතා;¹⁸ කාසද්ධිමිතිනති තිවිධං¹⁹ කාසද්ධිවරිතං; චම්ප්ප්පිති නති වතුඛිධං²⁰ වම්ප්ප්පිවරිතං; පාපිකා ඉස්සාති ලාමිකා උස්සා;²¹ පසද්දසා දිසා²² දිසාති සභවිපස්සනාය මග්ගපසද්දසා පසිති²³ පසිති පතානඛිං; ඉප්පකාති හම්ප්පකාති;²⁴ ඛප්පාසස්සාති²⁵ නිස්සාය උපසඛකම්මවා වසනාස්සා; අභිභූසාති අපේකාඨරිතා මද්දිතා; ඉදිස හිති වතනති; ඉමස්මිං සුතෙන සභ විපස්සනාය මනෙතා කම්පිතො.

10. 3 4.

වතුසෙ ජානාමිමං ඛම්මනති ඉමිනා සද්දසානාකාසෙ²⁶ වුතො; භාමිනාසොමහිති ආදිති භාවිතස්ස²⁷ තතිසවාරෙ වෙපි වාද එතෙතො වුතො. තසොපිමෙ හි²⁸ අරහතනමෙව පටිජානනති; අඛිඨවාදං වදෙසාති අපේකාඨමෙහි වාදං වදෙසා; උපසි භනතුනති²⁹ නිතරිතා දුතුං.

1. පදභූතා b s.

11. සද්දසානති b.

17. පරිසොගාගෙතො b s.

2. පදට්ඨානතො b s.

12. දිවසීනති s දිවසීනති b.

24. සද්දසාදසානති b.

3. අතිතාද්ධාපි b s.

13. සච්ඡිකානාසානති s සච්ඡිකාසරණනති b.

[කාසෙ b.

4. අභිවුත්ති b s.

14. දසසම්පාතිති s.

18. තිවිධ s.

25. ආදිතිව භාවනාවාරස්ස s.

5. අග්ගගෙතො b.

15. කිම්ප්පකාතිති b.

26. භාමිනාසොමහිති b.

6. අභිවුත්තිසො s.

19. වතුඛිධං s.

26. තසොපිමෙව b s.

7. අභිවුත්තිනං පදාති b s.

20. උස්සාන b උස්සාන s.

8. සභපනො b.

21. පසද්දස b.

27. උපසිනානති b s.

9. දිවසීනතා s.

22. දිවසීනතා වා b.

28. සච්ඡිකානාසානති s.

10. ආසං s.

16. අනුපවිසිතො b.

23. උපසාසස්සාති b.

10. 3. 5.

පඤ්චමෙ සකලථෙව්න කසිණානි තදුරමමණානං ධම්මානං
 ඛෙත්තවෙව්න අධිට්ඨානවෙව්න වා ආයතනානි¹ කසිණායනානි;
 උද්ධානානි උපරිගගනතලාභිමුඛං; අභොති හෙව්නා හුමිතලාභිමුඛං;
 කීර්තිසනාති ඛෙත්තමණකලං පිය සමනතා පරිවජ්ඣදිනා; එකච්චො හි
 උද්ධමෙව පසාපරති² එකච්චො අභො එකච්චො සමනතතො තෙන
 තෙනනවාසාරෙන³ එවං පසාපරති⁴ ආලොකමිව රූප⁵ දස්සනකාමො
 තෙන වුත්තං පඨවිකසිණමෙකො සඤ්ජානාති උද්ධං අභො තිරියනාති.
 අමිසනාති ඉද්ධං එකස්ස අඤ්ඤාභාවානුපගමනත්ථං වුත්තං; යථා හි
 උදකං පථිට්ඨස්ස සබ්බදිසාසු උදකමෙව හොති නාඤ්ඤා⁶ එවමෙව
 පඨවිකසිණං⁷ පඨවිකසිණමෙව හොති නත්ති තස්ස අඤ්ඤා⁸ කසිණ
 සමෙතද්දති එස⁹ නසො සබ්බත්ථං. අසමානානාති ඉදං තස්ස¹⁰ එරණ
 අපචාරණවසෙන වුත්තං. තං හි වෙතසා එරනතො සකලමෙව එරති
 න¹¹ අයමස්ස ආදි ඉදං මජ්ඣනාති පමාණං¹² ගණනාති; විඤ්ඤාණ
 කසිණනාති වෙත්ති කසිණ්ණාපිමාකාසෙ පවත්තවිඤ්ඤාණං¹³
 තථා හි තං විඤ්ඤාණනාති වුච්චති කසිණවසෙන¹⁴ කසිණ්ණාපි
 මාකාසවසෙන තත්ථ පවත්තවිඤ්ඤාණෙ¹⁵ උද්ධං අභො තිරියතා වෙදි
 තබ්බා. අයමෙත්ථ සබ්බපො. කමමට්ඨානභාවනානසෙන පනෙත්තාති
 පඨවිකසිණාදිති විත්ථාරතො විසුද්ධිමග්ගෙ වුත්තානෙව.

10. 3. 6.

ජවෙඨි කුමාරිපසඤ්ඤාසුති කුමාරිනං මාරිසිතානං සුචරිසු;
 අසඨස්ස පනතිං හදස්සස්ස සනතිනාති¹⁶ විසිති පදෙති අරහත්තමෙව
 කපිතං, අසනිනාති රාගාදිකිලෙසසෙනං; සිසසාකරුපනාති පියජාති
 කෙසු ව සාතජාතිකෙසු ව චත්ත්වු උපපජ්ජනතො එවං ලද්ධිනාමං;
 එකො¹⁷ කාසං සුබමනුෂ්ඨාබනාති¹⁸ එවං කිලෙසසෙනං ජිනිත්වා¹⁹
 අහං එකකොච කාසනෙනා සුඛං අනුමුජ්ඣං සච්ඡිකාසිං;²⁰ සනතිනාති
 සකතිභාවපත්තං²¹ ධම්මසකතිං; න²² සමපජ්ජති කොනචි මෙති මග්ගං
 කෙනති සද්ධිං මිත්තධම්මො නත්ති²³ පඨවිකසිණසමාපනතිපරමා
 ථො හගිති එකෙක සමණමුභාණා අසඨානිතිබ්බතෙතසුනාති;²⁴
 පඨවිකසිණසමාපනති පරමො උත්තමො අපෙඨාති ගහෙනා අති
 නිබ්බත්තෙත්තං; ආවතා වො හගිති පඨවිකසිණසමාපනතිපරමනාති

1. ආයතනානිති s.	10. හස්ස තස්ස b s.	18. සුබමානුෂ්ඨාබනාති s.
2. උද්ධමෙවකසිණංවසෙති s උද්ධමෙව ජානාති b.	19. ජාතිතො s.	
3. තෙනතෙනවාසාරණෙන b. 11. එරති b.	20. සච්ඡිකාසිං b.	
4. එවං සමපසාපරති s.	21. මජ්ඣනාතිපමාණං b.	21. සාච්ඡිකාසිං s.
5. රූපං b s.	22. කාසෙවපවත්තං විඤ්ඤාණං s 22. සනතින s	
6. න අඤ්ඤා b s.	23. පවත්තවිඤ්ඤාණං තත්ථකසිණවසෙන කසිණ්ණසා	
7. පඨවි s. පඨවිකසිණනාති b.	24. පවත්තවිඤ්ඤාණස්ස b.	පිමාකාසෙ b.
8. අඤ්ඤා s.	25. පතතිහදස්සසනාතිති s.	23. නාමනාති b s.
9. එකෙව b s.	26. එකාහං b එකොහ s.	24. අසඨානිතිබ්බතෙතසුනාති b

යනතිකා¹ පථවිකසිණසමාපනති උත්තමකා;² හදගිඤ්ඤාසි හගමාති නං
 හගවා අභිඤ්ඤාපඤ්ඤාය අභිඤ්ඤාසි; ආදිමදදසාති³ හමුදගසවං
 අදදස; ආදිනමමදදසාති දුක්ඛසවං අදදස; නිසසරණමදදසාති නිසෙධ
 සවං අදදස; මග්ගාමග්ගඤ්ඤාණදසානමදදසාති මග්ගසවං අදදස;
 අසමසංපනති⁴ එකෙසං චතුත්තං සමානං දිට්ඨත්තං අරහත්තසංඛා
 තස්ස අත්ථස්ස පඨිසෙවනං පරිලාභවුපසමතොය⁵ හදගස්ස සනති.⁶

10. 3. 7.

සත්තමෙ අභිජානාථාති අභිජානිතා පට්ටකං කතා විහරථ;
 අභිඤ්ඤාසාති අභිජානිතා: ඉධාති ඉමාය; ඛම්මදෙසනාය වා ඛම්ම
 දෙසනාති යදිදං සමණස්ස ගොතමස්ස ඛම්මදෙසනාය සද්ධිං අමානං
 ඛම්මදෙසනං අමානං වා ඛම්මදෙසනාය සද්ධිං සමණස්ස ගොතමස්ස
 ඛම්මදෙසනං ආරභි තානාකරණං වුච්චථ⁷ නං කීත්තාමාති
 වදනති; දුතියපදෙ⁸ පි එකෙව නගො. ඉති තෙ මජ්ඣේ භිත්තසු වණ්ණං
 විය සාසනෙන සද්ධිං අත්තනො ලද්ධිං වචනමත්තෙන සමධුරං
 ථපයිසු; නොච අභිනන්දිංසුති එවමෙතනති න සමප්පිච්ඡිංසු;
 න සමිත්තකාසිංසුති න ඉදං එවනති න පරිසෙධෙසුං, කසො, තෙ
 කීර තිප්පියා නාම⁹ ජානිතා වා අජානිතා වා කප්පෙය්‍යනති නාහි
 නන්දිංසු. න¹⁰ සමපාසිස්සනති සමපාදෙතා කප්පෙය්‍යං න සක්ඛස්සනති;
 උත්තරිමපි¹¹ විසානනති අසමපායනනා¹² උත්තරිමපි දුක්ඛං
 ආපජ්ජස්සනති සමපාදෙතා කප්පෙය්‍යං අසනෙකානනානං හි¹³ දුක්ඛං
 උපපජ්ජති; සථා නං හික්ඛමෙ අවිසංසම්නුති එත්ථ ව තනති නිපාත
 මත්තං යථාති කාරණවචනං යමිං¹⁴ අවිසමෙ පඤ්ඤා පුච්ඡිතා
 ගොනති අත්ථා; ඉතො වා පන සුඛාති ඉතො වා පන මම
 සාසනතො සුඛා; ඉතොති තථාගතකො¹⁵ පි තථාගතසාවකකො¹⁶ පි;¹⁷
 ආගමෙසාති පරිතොසෙය්‍ය; අඤ්ඤථා ආරාධනං¹⁸ නාම නන්දිති
 දසෙය්‍යති. එකඛමෙති එකමිං ඛම්මෙ; ඉමිනා උද්දෙසො දස්සිතො,
 පරතො කතමසමිං එකඛමෙති ඉමිනා පඤ්ඤා දස්සිතො, සමඛි
 සත්තා ආභාරට්ඨිකිකාති ඉදමපනෙත්ථ වෙය්‍යාකරණං, සෙසෙසුපි
 එකෙව නගො. සමිමා හිඛිඤ්ඤාමාගොති ආදිසු පන සමමා හෙතුනා
 නගෙන නිඛිදුනුපස්ස නාය නිඛිදුනො උක්ඛණ්ණෙනො විරහානු
 පස්ස නාය විරජ්ජනො පටිසම්ඛානුපස්ස නාය මුඤ්චනස්ස¹⁹ උපායං
 ඤ්ඤා²⁰ විමුච්චමානො අධිමොක්ඛවසෙන වා විමුච්චමානො
 සනතිට්ඨානං කුරුමානොති අත්ථා. උදගම්මෙයෙති පරිච්ඡිද්ධා

1. යනතිකා s. 8. නෙව s. 9. උත්තරිමපි s. 14. ආරාධනා b s.
 2. සමාපනතියා උත්තමකොපි b. 10. අසමපායනො b අසමපාදනෙතො s.
 3. අසසාදමදදසාති b. 11. නනානං s. 15. මුච්චතස්ස b s.
 4. පකභිසංඛිත්ත පරිලාභවුපසනනාය b පටිසංඛිතං සංඛිදරථපරිලාභවුපසනන
 5. සනති s. 12. යමිං b s. 16. උපායංකතා b. [තාය s.
 6. වුච්චථ b. 13. ඉතො සුඛා හි b s. අථ තථාගතො තථාගත සාවකො¹⁶ පි
 7. කාමි අත්තපරිසා b s. අථ තථාගතො¹⁶ පි අථ තථාගතස්ස සාවකො¹⁶ පි s.

පුබ්බන්තදස්සනෙන¹ සමමා පරියන්තදස්සාවි; සමමිඤ්ඤානිසමෙවමාති
 සමසභාගතනං² සදුණෙන අභිසමාගතත්වා; පුබ්බස්සන්තකිණි
 භෝතීති සකලචට්ටදුක්ඛස්ස පරියන්තං පරිච්චුමං කණ්ණොති;
 සඤ්ඤා සන්තාති කාමහවාදිසු³ එකචොකාරහවාදිසු ච සබ්බහවෙසු
 සඤ්ඤා සත්තා; ආභාරමිනිකාති ආභාරතො සිති එතෙසන්ති
 ආභාරවසිතිකා; ඉති සබ්බසත්තානං⁴ සීතියෙතු ආභාරෙ නාම එතො
 ධම්මො තස්මිං ඵෙතිසමමි; නනු ච එවං සන්නෙ යං වුත්තං “අසඤ්ඤ
 සත්තා”⁵ දෙවා අනෙකතුකා අනාභාරං අභස්සකා”ති අදි තං විරුජ්ඣ
 තීති, න විරුජ්ඣති තෙසං හි ක්කානං ආභාරෙ භොති එවං සන්න”පි
 “වත්තාණෙමෙ හික්ඛවෙ ආභාර”ති ඉදං⁶ විරුජ්ඣතීති, ඉදමපි
 න විරුජ්ඣති එතස්මිං හි සුත්තෙ නිප්පරියායෙන ආභාරලක්ඛණං⁷
 ධම්මො ආභාරති වුත්තා ඉධ පන පරියායෙන පච්චයො ආභාරෙති⁸
 වුත්තො, සබ්බධම්මානං හි පච්චයො ලඤ්ඤං වට්ටති සො ච යං යං එලං
 ජනෙති තං තං ආභරති නාම තස්මා ආභාරෙති වුච්චති. තෙනෙනවාස
 “අවිජ්ජාමසං” හික්ඛවෙ සාභාරං වදාමි නො අනාභාරං කො ච
 හික්ඛවෙ අවිජ්ජාය ආභාරෙ පඤ්ඤා නිවරණාතිස්ස වචනීය”තති
 අයං ඉධාධිපෙප්පනො.¹⁰ එතස්මිං-හි¹¹ පච්චයාභාරෙ ගතිතෙ පරියායා
 භාණ්”පි නිප්පරියායාභාරෙ”පි සඤ්ඤා ගතිතොව භොති. තත්ථ
 අසඤ්ඤා¹²භවෙ පච්චයාභාරෙ ලක්ඛති අනුප්පන්නො¹³ මුද්දො තිත්ථා
 යතෙන පබ්බජිතා¹⁴ වාසොකසිණෙ පරිකමමං කතා චතුත්ඤ්ඤානං
 නිබ්බන්තන්තා තතො වුච්චාය සි වතෙතං විත්තං සි විත්තං¹⁵ විත්තස්ස
 නාම අභාවොයෙව සාධු විත්තං හි නිස්සාය වධ්ඛනාදිපච්චයා¹⁶
 දුක්ඛං උප්පජ්ජති විතෙත අසති නප්පන්තති ඛන්ති. රුපිං උප්පාදෙත්වා
 අපරිහිනජ්ඣානා කාලං කතා අසඤ්ඤාභවෙ¹⁷ නිබ්බන්තති යො
 යස්ස ඉරියාපථො චනුස්සලොකෙ පණ්ණිතො අභොසි සො තෙන
 ඉරියාපථෙන නිබ්බන්තන්තා විත්තරූපසද්ධියො හුත්වා¹⁸ පඤ්ඤා කප්ප
 සතාති තිට්ඨති. එතත්තං අද්ධානං සසින්නො¹⁹ විශ් භොති ඵවරූපා
 නමපි සත්තානං පච්චයාභාරෙ ලඛති. තෙ හි යං ක්කානං භාවෙත්වා
 නිබ්බන්තා තදෙව නෙසං පච්චයො භොති. යථා ජියාවෙගෙන
 ඛිත්තසග්ගෙ යාව ජියාවෙගො අත්ථි නාව ගච්ඡති එවං යාව ක්කාන
 පච්චයො අත්ථි නාව තිට්ඨන්ති තස්මිං නිට්ඨිතෙ ඛිණ්ණවෙකා විශ් සත්²⁰
 පතන්ති වචනකාලෙ ච තෙසං සො රූපකායො අනන්තරධායති
 කාමාවචරසඤ්ඤා උප්පජ්ජති තෙන සඤ්ඤාප්පාදෙන තෙ දෙවා

1. පුබ්බන්තාපරන්තදස්සනෙන b පුබ්බන්තපරන්තදස්සනෙන s. 14. පබ්බජිතො s.
2. සමමිදුජං අභිසමෙවමාති b සමමාසභාවත්ථං b s. 15. හි විත්තං සි වත්තං. විත්තං b.
3. කාමහවාදිසු සඤ්ඤාහවාදිසු s. 9. අවිජ්ජා b 18. වධ්ඛනාදි පච්චයං s
4. සත්තානමපි b. 10. ඉධ අධිපෙප්පනො b s 17. අසඤ්ඤාභවෙ b අසඤ්ඤාභවෙ s
5. අසඤ්ඤාසත්තා s. 11. එතස්මිං b. 18. නිබ්බන්තන්තා b.
6. ඉදමපි s. 12. අසඤ්ඤා b s. 19. අද්ධානං පච්චයින්නො b.
7. ලක්ඛණං ව s. 13. අනුප්පන්නෙ පි s. අනුප්පන්නෙති b. 20. ඛිණ්ණවෙකා විශ්
8. පරියායෙන ආභාරාති b පච්චයා ආභාරෙති s වුත්තා b s. සග්ගෙ b

තමා කායා වුතාති පඤ්ඤායනති,¹ යෙ පන යෙ තෙරසිකා තෙව
උච්චානඵලපජ්චි² න පුඤ්ඤඵලපජ්චිති වුතතා තෙසං කො ආභාතෙති,
තෙසං කමමෙව ආභාතෙ³ කිං පඤ්ච ආභාර අපජිති, පඤ්ච න
පඤ්චාති ඉදං න වතතඛං, නනු පච්චයො ආභාතෙති, වුතතමෙතං
තයා⁴ යෙන කමමන නිරයෙ නිබ්බතනති තදෙව තෙසං සිති
පච්චයතතා ආභාතෙති⁵ යං සකාය ඉදං වුතතං. “න ව තාව කාලං
කරෙති යාව න තං පාපං⁶ කමමං බ්‍රහ්මනි හොති”ති. කම්මිකාර
කාරං⁷ ආරක්ඛාපි වෙත්ථ විවාදො න කාතභෙබ්බං. මුලෙ උපපජ්ජන
බෙලො’පි හි තෙසං⁸ ආභාරකිවං සාධෙති බෙලො හි නිරයෙ දුක්ඛ
වෙදනියො හුත්වා පච්චයො හොති සග්ගෙ සුඛවෙදනියො ඉති කාම
භවෙ නිප්පරියායෙන වතතාතෙ ආභාර රූපාරූපභවෙසු ස්වෙපකා
අසඤ්ඤා⁹ යෙසානං තෙසා අසඤ්ඤානඤ්ච අවසෙසානඤ්ච
පච්චයාභාතෙති¹⁰ ඉමිනා ආකාරෙන¹¹ සබ්බෙ සත්තා ආභාරවසීති
කාති වෙදිතඛං. තත්ථ වතතාතෙ වා පන එකො’පි¹² පච්චයාභාතෙ
දුක්ඛසව්වං, ආභාරසමුච්චාපිකා පුරිමතණ්හා සමුදයසව්වං, උභිතතං
අප්පවතති නිරෝධසව්වං, නිරෝධපජානනා පඤ්ඤා මග්ගසව්වතති
එවං වතුසව්වසෙත¹³ සබ්බවාරෙසු¹⁴ යොජනා කාතඛං.

10. 3. 8.

අච්චමෙ කජ්ඣලාසනති එවං නාමකෙ නගරෙ; කජ්ඣලාති¹
කජ්ඣලාචාසිනො; මහාපඤ්ඤාසුති මහනඤ්ඤාපරිණාමකෙසු
පඤ්ඤාසු; සථා මෙත්ථ බාසතීති යථා මෙ එත්ථ² උපච්චාති; සමමා
සුභාමිනවිතෙතාති තෙතුනා නයෙන සුච්චි භාවිතවිතෙතා; එසො
වෙවෙතස්ස³ අත්ථොති කිඤ්චාපි භගවතා වතතාතෙ ධම්මාති
ආදයො පඤ්ඤා වතතාතෙ ආභාරති ආදිනා නයෙන විසාරජ්ජනා
යයා පන වතුසු ආභාරෙසු පරිඤ්ඤාතෙසු වතතාතෙ සතිපච්චානා
භාවිතා හොනති තෙසු ච භාවිතෙසු වතතාතෙ ආභාර පරිඤ්ඤාභාව
හොනති තයා දෙසනාවිලාසෙන ව්‍යඤ්ඤාතෙවෙත්ථ නානා⁴ අත්ථො
පන එකෙයෙව ඉන්ද්‍රියෙසුපි⁵ එයෙව නයො. තෙන වුතතං එයො
වෙවෙතස්ස⁶ අත්ථොති, අත්ථො⁷ උභයමෙපකං එකමෙව⁸ හොති.

10. 3. 9.

නවමෙ ශාවිකාති යතතකා; කාසි¹ කොසලාති කාසිකොසල
ජානපදා;² අත්ථෙව අඤ්ඤාඵතතනති අඤ්ඤාඵත්ථං³ (අපි එව); අපි
විපජිණාමොති මරණමපි අපි;⁴ නසමිමපි නිබ්බිද්දතීති තයමමපි

1. පතනති b s.	9. අසඤ්ඤා s	16. මෙත්ථ b.	23. ජනපද b.
2. තෙතෙවුච්චානඵලපජ්චි b.	10. පච්චයාභාතති b.	17. එසොවෙවතස්ස b s.	
3. ආභාතෙති s	11. නිකාරෙන s	18. නානං b.	24. ධීතස්ස අඤ්ඤාඵ
4. තමමං b.	12. වතතාතෙ ආභාරයොවාපතකොපි b.		(තතං b)
5. ආභාතෙතොති b.	13. වතුසව්වසෙත b.	19. ඉන්ද්‍රියාදිසු s.	25. විපජිණාමනපි
6. පාප b s.	14. සබ්බවාරෙසු s.	20. අත්ථොති b s.	[s. අපි යෙව s b.
7. කම්මිකාර ආභාර s	කම්මිකාරකාරං b.	21. උභයමෙපකං මජ්ඣිමනිකං	
8. තෙසං b s.	15. කජ්ඣලාසනති b.	22. කාසි s.	සුච්චිණ්ණි b s.

සමපතනිජානෙ උක්කණ්ණති; අග්ගෙ මිරජ්ජනීති සමපතනියා අග්ග
කොසලුරජ්ජානෙ¹ විරජ්ජති, පගෙව භික්ඛුනිති පඨවතරංගෙව
භික්ඛෙ ඉතතර² චක්ඛුසානං පඤ්ඤාමගුණජානෙ; මනෝමසාති ක්කාන
මනෙත නිබ්බතා; බාග්ග්ගසෙසාභිතති බාග්ග්ගසියං උපපතනං;
තත්තීර කප්පාගො³පි මුදු සුත්තකතතිකාගො⁴පි³ ඡෙකා උදකමපි
සුචි සිනිද්ධං. උභගනාභාගිමිමබනති⁴ විසුචි පසෙසු සබ්බං⁵ මුදු
සිනිද්ධං බාග්ගි; වතසෙසා පටිපදා ලොකියලොකුතතරමියිකා කපිතා.
සඤ්ඤාසු පඨමා කාමාවචරසඤ්ඤා දුතියා රූපාවචරසඤ්ඤා තතියා
ලොකුතතරසඤ්ඤා වතුන්තා ආකිඤ්ඤාසුගතනසඤ්ඤා යසො පන
සා සඤ්ඤා අග්ගාති ආගතා තතොපරං සඤ්ඤාපඤ්ඤාතති නාම නත්ති
තසො අග්ගතති චුත්තා;⁶ බාහිරිභානතති සාසනතො බහිද්ධා
පටිත්තානං; නො වසං නො ව මෙ සිසාති සවෙ අහං අතීතෙ
න සියං⁷ එතරසිපි මෙ අයං අත්තභාවො න සියා; න භවිස්සාමි න මෙ
භවිස්සාතීති සවෙ⁸පි අනාගතෙ න භවිස්සාමි න ව මෙ⁹ තිඤ්ඤි පලි
බොධජානං භවිස්සති; අග්ගෙ මිරජ්ජනීති උචෙත්දදිට්ඨියං විරජ්ජති;
උචෙත්දදිට්ඨි භි ඉධ නිබ්බානස්ස සත්තතාය⁹ අග්ගතති ජාතා;
පරමස්මසුද්ධිතති¹⁰ උත්තමත්ථවිසුද්ධිං;¹¹ නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤාගතන
සමාපතතියා එතං අධිවචනං ආකිඤ්ඤාසුගතනං භි¹² විපස්සනා
පදවිඨානතතා අග්ගං නාම ජාතං, නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤාගතනං
දිසාසුභතතා;¹³ පරමදිට්ඨිමමනිබ්බානතති ඉමසමිඤ්ඤාච අත්ත
භාවෙ පරමනිබ්බානං; අනුපාදුමිමොමොති¹⁴ වතුති උපාදුනෙති
අගගෙනා විත්තස්ස විමොමො¹⁴ අරහත්තසෙසතං නාමං; පටිඤ්ඤාතති
සමතික්කමං; තත්ත භගවා පඨමජ්ඣානෙන නාමානං පරිඤ්ඤං පඤ්ඤා
පෙති, අරූපජ්ඣානෙති¹⁵ රූපානං පරිඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙති, අනුපාදු
නිබ්බානෙන වෙදනානං පරිඤ්ඤං පඤ්ඤාපෙති, නිබ්බානං භි සබ්බ
වෙදසිතපභානතතා¹⁶ වෙදනානං පරිඤ්ඤා නාම; අනුපාදු නිබ්බා
නතති¹⁷ අපච්චයපරිනිබ්බානං; ඉදං පන සුත්තං කප්පෙනතා භගවා
අනගිරති පිළිතාති පඤ්ඤාසුගතතාති දිස්සා තෙසං අනගිරති¹⁸
විනොදනත්ථං කප්පෙසි, තෙ¹⁹පි අනගිරතිං විනොදෙත්වා දෙසනානු
සාරෙන ඤ්ඤං පෙසෙත්වා¹⁹ සොකාපනනානුත්වා අපරභාගෙ විපස්සනං
විමෙඨිත්වා අරහත්තං පාපුණ්ණිසුති.

1. රජ්ජානෙ¹පි s.

9. භවතිකතතා b, සත්තතතා s.

2. ඉතර s.

10. පරමත්ථවිසුද්ධිතති b පරම සකඛ විසුද්ධිතති s.

3. සුත්තකතතිකාගො⁴පි තත්තවාගාපි s.

15. අරූපාවචරජ්ජානෙති s.

4. මිමබ්බතති b s.

11. උත්තමසත්තෙ විසුචි s.

16. අරූපාවචරෙති b.

5. පසෙසුමට්ඨං b s.

12. නඤ්ඤි b s.

17. පපභානතතා b s.

6. අග්ගතති s, චුත්තං b.

13. දිසාසුභතතාති s.

18. අනුපාදු පරිබ්බානතති s.

7. අතීතෙනාභවිස්සං s, න භවිස්සං b.

14. විමොමොති s.

19. අනගිරති s.

8. නමෙ s.

15. විමොමොති s.

19. ඤ්ඤං පෙසෙත්වා s.

10. 3. 10.

දසමෙ උසෙයාධිකාය¹ නිවහෙනා හොතිති යුද්ධතො නිවහෙනා
 හොති; ලද්ධාධිපායොති මහාකොසලරඤ්ඤා කීර බිමිසාරයා භිතරං
 දෙනෙන න විතනං රජානං² අනතරෙ සතසතසුච්ඡායො කාසිගාමො
 බිතු දිනෙනා,³ අජාතසතතුනා පිතරි සාතිනෙ මාතාපියං රඤ්ඤා
 විශොගසොකෙන නවිරසෙව මහා. තතො රජා පසෙනදි කොසලො
 අජාතසතතුනා (මාතාපිතරෙ) මාරිතා⁴ මම පිතුසනනකො ගාමොති
 තස්සන්ධාය අට්ටං කරෙති, අජාතසතතුපි මම⁵ මාතුසනනකොති,
 තස්ස⁶ භාමස්සන්ධාය වෙ'පි මාතුලභාගිනෙග්ගා වතුරච්ඡිතිං. සෙනං
 සතතාගිනිභා යුජ්ඣංසු, තත් පසෙනදිකොසලො වෙ වාරෙ අජාත
 සතතුනා පරජිතො නගරමෙව පාවිසි. තතිසවාරෙ කථං නු මො මෙ
 ජයො හවෙයගාති උපසසුතිවහෙන⁷ යුජ්ඣිතඛාකාරං ඤානා බ්‍රහ්ම
 රථසිද්ධා⁸ උපොති පසෙයාති පරිකම්පිතා අජාතසතතුං ගණති තාව
 දෙව ජයාධිපායස්ස ලද්ධාධිපායො නාම අහොසි; සෙනා
 ග්‍රහො හෙන පායාසි ආරාමං පාවිසි; කසමිං කාලෙ පාවිසිති, පිණ්ඩපාත
 පරික්කතතානං හික්ඛුනං¹¹ ඔවාදං දන්තා සමායමුදො ගකිකුපිං.
 පවිට්ඨ හික්ඛුසමෙස ව ඔවාදං සමපට්ඨජිතා අතතනො අතතනො
 රතතිට්ඨානදිවාට්ඨානානි ගතෙ. වඩ්ඛමනාති කසමිං සමයෙ¹²
 වඩ්ඛමනති, පණ්ණිතොජ්ජපට්ඨයා¹³ චිතම්ඛා¹⁴ විනොදනන්ධං
 කාදිසානං හි¹⁵ පට්ඨාභතතං වඩ්ඛමිතා නගානා¹⁶ සරිරං උතුං
 ගාතාපච්ඡා නිසජ්ජ සමණධම්මං කරෙන්නානං විතනං එකගං
 හොති; සෙ හෙ හික්ඛුති සො කීර කතං සන්ධා වාසුපගහොති¹⁷
 පරිවෙණෙන පරිවෙණං අගනන්ධා¹⁸ පුට්ඨිතාව ගම්ඤ්ජාමිති¹⁹ ඔලො
 කෙනෙනා අරඤ්ඤානපි²⁰ විග වඩ්ඛමමානෙ²¹ පංසුකුලිකෙ හික්ඛු
 දිසා තෙසං සතතිකං අගමාසිතං සන්ධායෙතං වුතනං. දස්සනාඛාමාති
 පසිඬුකාමා; මිඤ්ජොති ගකිකුපිං සන්ධායාගංසු;²² අනර්මානොති
 අතුරිතො සණ්ඨං පදපමාණධානෙ²³ පදං නික්ඛිපතෙනා වතනං
 කතා සුසමෙට්ඨමුතතාවාලික²⁴ සිත්ථවාරසදිසං වාලිකං අවිනා
 සෙනෙනාති අසන්ධා; ආලිඤ්ඤති පමුඛං; අග්ගලති කවාටං; උක්කා
 සිඛාති උක්කාසිතසද්දං කතා; ආකොමෙහිති අගනනෙතෙ ජයකං.

1. උසෙයාධිකා b. 11. පරික්කතත හික්ඛුනං l. 18. ආගනන්ධා b s l.
 2. රජුනං l. 12 කසමිං කසමිං සමයෙ b s. 19. පවිසස්සාමිති b s.
 3. කාසිගාමොනාම b s. බිතුතොදෙති b. 20. විලොකෙනෙනා b s. අරඤ්ඤා නෙති s.
 4. අජාතසතතුනා මාරිතා b. අජාතසතතුනා මාතාපියාර්මාරිතා s. අජාතසතතුනා
 5. මහා. s. 13. හොජ්ජපට්ඨමයස්ස s. 21. මහාවඩ්ඛනමෙ වඩ්ඛමමානෙ, (මාරිච්ඡා) l.
 6. සොති ඉති තස්ස s. 14. චිතම්ඛා b s. 22. සන්ධායාගංසු b s.
 7. අපසුගිවහෙන l. 15. විනොදනන්ධං දිවා වඩ්ඛමිතාති කරෙන්නතිනෙතොදිසා
 8. බ්‍රහ්මං දස්සිමා s. කඤ්ඤි s. (දිවා පට්ඨාභිකාවා හෙ)කාදිසාකඤ්ඤි b.
 9. අලඛිතසරති b. 16. තග්ගා b. 23. පදපමාණධානො s. හරිරපමාණෙත
 10. පට්ඨායෙහි සමිඛායො b. 17. කතං සුසමොති s. 24. සුසමෙට්ඨං මුතතාවාලි b.

කුඤ්ඤාදිද්දසමිපෙ කොටෙතිති වුත්තං ගොති; වාරං කීර අතිඋපරි අමනුස්සා අතිගෙව්වා දීඝජාතිකා කොටෙත්ති තථා අකොටෙත්වා මජ්ඣෙක උද්දසමිපෙ කොටෙත්තිත්තිත්ති ඉදං වාරංකොටෙන¹ වත්තනති වදන්ති. විවරි හඟවා මාරනති න² හඟවා උට්ඨාය වාරං විවරති,³ විවරනුති⁴ පන හත්ථං පසාරෙති තතො හඟවා කුමෙහි අනෙකකපස කොටිසු දුතං දෙනෙතති⁵ න හත්ථා වාරවිවරණකමං.⁶ කතනති සයමෙව වාරං විවටං තං පන යත්වා හඟවතො මනෙතන විවටං තත්වා විවරි හඟවා වාරනති වත්තං වටෙති, මෙකකුපසාරනති මෙත්තා සමපසුත්තං.⁷ කාසිකවාටසිකඋපහාරං, කන්තකුපසාරනති අයං හි ගජා පුමෙති ඵලසරීරෙ අගොසි දෙණපාකං කුඤ්ඤා අපසාය හඟවා.⁸

“මනුජස්ස සද්ද සතිමනො⁹ මත්තං ජානතො උද්ධගොජනො¹⁰

තනු තස්ස¹¹ හවනති වෙදනා සණ්ඨං ජීරති ආසුපාලය”නති.

ඉමං ඔවාදමදසි. ගො ඉමයමි. ඔවාදෙ සත්වා දිවසෙ දිවසෙ එකෙකං හාපෙත්වා¹² අනුකකමෙන නාළිකොදනපරමතාය සණ්ඨාසි, ගත්තාතිසියා මිරුති¹³ ජාතානි, තං හඟවතා කතං උපහාරං (සන්ධාය)¹⁴ කතකුපසාරං.¹⁵ අහං හනෙත කතවෙදිතං සමපසායමානොති ආහ; අපිසෙ¹⁶ කුසෙති සහපිපසායනකෙ මග්ගෙ,¹⁷ වුද්ධසිලොති වර්ධිත සිලො; අපිසිසිලොති අපොථුජ්ජනික¹⁸ සිලෙති සමනතාගතො; කුසල සිලොති අනවජ්ජ¹⁹ සිලෙති සමනතාගතො; ආරකුපසාරොති ජායමා නො²⁰ පි අරකුපසාර ජානො අතිසමුප්පායමානො²¹ පි අරකුපසාර අතිසමුප්පාය දෙවවිමානකපාය ගතිකුපිතා වසනො²² පි²³ අරකුපසාරෙවාති²⁴ දසෙත්තො එවමාහ; ගෙසං ගබ්බස් උත්තානස්මෙවාති.

මහාවග්ගො තිති යො.

10. 4. 1.

වතුපස්ස පඨමෙ සබ්බසුමුත්තාසාති ආදිසු සබ්බසුමුත්තා නාම සබ්බස්ස සුමුත්තාසො සුමුත්ත දෙවාති ආගතව්වානෙ විය සුමුත්ත හනෙතති වචන²⁵ සමපට්චන්තහාසො, යො ව තථාගතස්ස වචනං සමපට්චන්ති තස්ස තං දීඝරත්තං නිත්තාය සුඛාය සංවත්තති, තත්වා සබ්බස්ස සුමුත්ත හනෙතති වචන²⁶ සමපට්චන්තත්. පඤ්ඤානතො;²⁷ අසමපට්චන්තො ආදිතං සමපට්චන්තො²⁸ ආතිසංසං දසෙත්තො න බලකාසරෙන අතිහවිත්වාති එතමත්. ආවිකරෙත්තො ආහ සබ්බසුමුත්තාසාති, සබ්බජාසුත්තාසාති සබ්බස්ස ඵාසුභාවා²⁹ සහජිවිතාය සුඛවිතාරත්.

1. මාරකොටික s. මාරකොටන b. 16. අරිය s. 20. දෙවමිමානකපාසුගක
2. මාරනති s. 10. හොජනං b. 17. සහපිපසායනෙත කුපිසුගසනො²¹ පි b.
3. නවිවරති. s. 11. තනුකසං b s. මග්ගෙන b. විපසනෙ s. 21. ගෙවටිසිති bs.
4. විවරිතනුති s. 12. පොකං පොකං b s. හාසෙති s. 22. පිසවචන s.
5. අනෙකකුපසාරකොටිසු s. දුතං දෙදමානෙති b s. 23. මෙමවචන s.
6. මාරවිවරකමං s. 13. තනුතිමිති b s. 18. අපොථුජ්ජනිකෙති b s.
7. සමපසුත්ත s. l. 14. උපහාරං සන්ධාය b s. 24. සමපට්චන්තත් b.
8. හඟවා (දිවසෙ දිවසෙ පොකං පොකං හාපනත්වා) b. 25. සමපට්චන්තෙව s.
9. සතිමනො s. 15. කතකුපසාරං මො b s. 19. අනවජ්ජනි b s. 26. ඵාසුගත s.

යාති අපේ. දුමමිකුනං පුග්ගලානං නිග්ගහායාති දුමමිකු නාම
 දුසිලපුග්ගලා යෙ මමිකුභාවං¹ ආපාදියමානාති දුග්ගතින ආපජ්ජනති
 විතිකමං කණෙනතා වා කතා වා න ලජ්ජනති තෙසං නිග්ගහස්ථාය;
 තෙති සිකඛාපදෙ අගති කීං තුමොති² දිට්ඨිං කීං සුතං කීං අමොති කතං
 කතමය්මි වජ්ජමි. කතමං ආපනති³ රෙපෙඤා⁴ අමො නිග්ගහණ
 ථාති⁵ ගඛං විගෙගෙය්ග්ගං⁶ සිකඛාපදෙ පන සති තෙ⁷ සමෙකා සිකඛා
 පදං දුග්ගස්ථාය සහ ධමමන නිග්ගහෙසසති⁸ තෙන වුත්තං දුමමිකු නං
 පුග්ගලානං නිග්ගහායාති. පෙසලානනති පියසීලානං භික්ඛුනං ථාසු
 විහාරස්ථාය; පියසීලා භි භික්ඛු කතතබ්බාකතතබ්බං සාවජ්ජානවජ්ජං
 වෙලං මරියාදඤ්ඤා අජානනනා⁹ සිකඛාතතයපාරිසුරියා සවමානා කීල
 මනති¹⁰ තෙන පන සාවජ්ජානවජ්ජං වෙලං මරියාදඤ්ඤා ඤාතා සිකඛා¹¹
 පාරිසුරියා සවමානා න¹² කීලමනති තෙන තෙසං සිකඛාපදපඤ්ඤපනං
 ථාසු විහාරය සංවත්තති, යො වා¹³ දුමමිකුනං පුග්ගලානං නිග්ගහො
 යෙව¹⁴ තෙසං ථාසු විහාරෙ දුසිලපුග්ගලෙ නිග්ගාය භි¹⁵ උපොසංථ
 පචාරණා තිට්ඨනති සඛ්ඛකමොති නප්පවත්තනති සාමග්ගි න ගොඨි
 භික්ඛු අනෙකග්ගා¹⁶ උදෙසාදිසු¹⁷ අනුසුඤ්ඤා න සකෙකානති, දුසි
 ලෙසු පන නිග්ගහිතෙසු සබ්බො¹⁸ පි අයං උපදෙවො න තොති තෙනා
 පෙසලා භික්ඛු ථාසුං¹⁹ විහරනති තෙන වුත්තං²⁰ පෙසලානං භික්ඛුනං
 ථාසු විහාරයාති. එවමෙත්ථ²¹ අපේ වෙදිතෙබ්බා. දිට්ඨිධම්මිකානං ආස
 වානං සංචරණාති දිට්ඨිධම්මිකා ආසවා නාම අසංවරෙ සිතෙන තසමි.
 යෙව අතතභාවෙ පතතබ්බා පාණිප්පහාර දණ්ඩප්පහාර සත්ථප්පහාර
 හත්ථෙව්ජ්ජ පාදෙව්ජ්ජ අසීතති අයස විප්පට්ඨාරුද්දො,²² එතෙසං සංව
 රය පිද්දනාය ආගමනමග්ගස්ථකනායාති²³ අපේ; සමපරිසිකානනති
 සමපරිසිකා²⁴ ආසවා නාම අසංවරෙ සිතෙන කතපාපමුලකා²⁵
 සමපරිසෙ තරකාදිසු පතතබ්බා දුක්ඛවිගෙසා, තෙසං පටිසාතස්ථාය;²⁶
 අසසනනානනති සිකඛාපදපඤ්ඤනති යා භි සති සිකඛා²⁷ පඤ්ඤනති.
 ඤාතා²⁸ සථාපඤ්ඤතං පටිපජ්ජමානෙ භික්ඛු දිසවා වා යෙ²⁹ අප්ප
 සනනා පණ්ඩිතමනුස්සං³⁰ තෙ යාති වත ලොකෙ මහාජනස්ස රජ්ජන
 දුස්සනමුග්ගනවධානාති තෙති ඉමෙ සමණා ආරතා³¹ චිරතා විහරනති
 දුක්කරං වතකණෙනති පසාදං ආපජ්ජනති විතයපිට්ඨෙකං³² පොස්ථ
 කං දිසවා මිච්ඡාදිට්ඨිකතිවෙදි³³ බ්‍රාහ්මණා විග්ග තෙන වුත්තං අප්ප
 සනනානං පසාදයාති. පසනනානනති යෙ³⁴ පි සාසනෙ පසනනා

1. මමිකුභං b s. 10. සිකඛාතතය s 25. සිකඛාපද b s. 26. ඤාතා වා b s.
 2. අගතිතුමොති. b 11. නාති s. 18. විහරනති එවං b s. 27. යෙපි b s.
 3. ආරොපෙඤා s. 12. යෙව b. 19. රයාති එච්ඡෙබ්බා b s. 28. පණ්ඩිතාමනුස්සං s.
 4. නිග්ගහණිති b. 13. යෙව b. 20. දෙසා දුක්ඛවිගෙසා s තෙසං සංවරය b s.
 5. විගෙගෙය්ග්ගනති s විගෙගෙය්ග්ගි b. 21. මග්ගස්ථකනායාති s. 29. ආරතා b.
 6. තෙසං s. 14. නිග්ගාය උපොසංථපච්ඡ වාරණං b' නා b න s. 30. විතයපිට්ඨ b.
 7. නිග්ගහෙති b. 15. පනෙකග්ගා b. 22. අපේ; සමපරිසිකා l 31. මිච්ඡාදිට්ඨිකතෙවදි
 8. මරියාදඤ්ඤා b. 16. උදෙසාදිති b s. 23. කතපාපමුලකා b s. [b මිච්ඡා
 9. (ක) කීලමනති b. 17. ථාසු b. 24. පටිසාතස්ථාය වුපසමෙථාය s දිසිතෙවෙදි l.

කුලපුත්තා තෙ'පි සික්ඛාපදපඤ්ඤානති. වා¹ යථාපඤ්ඤාතං. පටිපථජ මානෙ භික්ඛු වා දිඤ්චා² අහො අය්‍යා දුක්ඛකරං කණෙනති යෙ යාව ජීවං එකභත්තා විනායංවරං³ පාලෙනති භියෙසා භිජෙසා පසිදනති තෙන වුත්තං පභත්තානං භියෙසාභාවායාති. සද්ධම්මට්ඨිනියාති තිවිමො සද්ධිමො පරියතති සද්ධිමො පටිපතති සද්ධිමො අධිගමසද්ධිමොති,⁴ තත්ථ සකලමපි මුද්ධවචනං. පරියතති සද්ධිමො නාම, තෙරස වුත්ත ගුණා වාරිත්ත⁵ සීලසමාධිවිපස්ස නාති අයං පටිපතති සම්මො නාම, නව ලොකුත්තරධිමො අධිගමසද්ධිමො නාම, තො සබ්බො'පි යමා සික්ඛා පදපඤ්ඤානතියා සති භික්ඛු සික්ඛාපදව තස්ස විභවනඤ්ච තදත්ථොත නත්ථං අඤ්ඤාඤ්ච මුද්ධවචනං. පරියාපුණන්ති යථාපඤ්ඤාතනඤ්ච පටි පථජ මානා පටිපතති. පුරෙඤා පටිපතතියා අධිගතනබ්බං ලොකුත්තර ධම්මං අධිගව්‍යන්ති තත්ථා සික්ඛාපදපඤ්ඤානතියා සද්ධිමො වීරවසී තිකො හොති තෙන වුත්තං සද්ධිමට්ඨිනියාති. විනාසානුගහනායාති සික්ඛාපදපඤ්ඤානතියා හි සති සංවරවිනායො පභානවිනායො සමථ විනායො පඤ්ඤානති විනායොති වතුබ්බිමො⁶ විනායො අනුගහතිතො⁷ හොති උපත්ථමතිතො සුපත්ථමතිතො⁸ තෙන වුත්තං විනායානුගහනායාති.

10. 4. 2.

දුතියෙ පාරජිකොති පාරජිකාපතති⁹ ආපනෙතා; පාරජිකකථා විපාකිනා හොතිති අසුකපුගලො පාරජිකං ආපනෙතා නු මො නොති¹⁰ එවං කථා ආරභිතා¹¹ අනිට්ඨාපිතා හොති; එභනායො සබ්බත්.

10. 4. 3.

තතියෙ උබ්බාතිකායාති සමපත්තඅධිකරණං වුපසමෙතුං¹² සඞ්ඝ තො උබ්බාතිකා උද්ධරිඤා¹³ විනාසෙ මො පන සිකො හොතිති විනාස ලක්ඛණේ පතිට්ඨිතො හොති; අසංභිණේති අසඤ්ඤාතවචනමනෙත න¹⁴ අත්තනො ලද්ධිං න විස්සරෙජ්ඣ¹⁵ පටිබලොති කායබලෙතපි ඤ්ඤාබලෙතපි සමන්තාගතො; අඤ්ඤාපෙතුනති ජානාපෙතුං; සඤ්ඤාපෙතුනති සමමා ජානාපෙතුං;¹⁶ නිජකාපෙතුනති ඔලොකා පෙතුං, පසාදෙතුනති සඤ්ජාතපසාදං කාතුං,¹⁷ අධිකරණන්ති විවාදාධිකරණාදි වතුබ්බිමං;¹⁸ අධිකරණසමුදයනති විවාදමූලාදිකං අධිකරණකාරකං; අධිකරණනිණේධනති අධිකරණානං වුපසමං,¹⁹ අධිකරණනිණේධනාමිතිං පටිපදනති²⁰ සත්තවිධං අධිකරණසමථං.

1 වා ඤ්ඤා s.	12. වුපසමෙතුං b.	18. වතුබ්බිමං අධිකරණං s.
2. භික්ඛු දිඤ්චා වා b.	13. උද්ධරිතාගහණත්ථාය b s	19 වුපසම.
3. එකභත්ත මුත්ථවරියං	14. අසංභිණේති s. න අඤ්ඤාසං වචනමනෙතනෙව b s.	
4. සම්මො b. (විනායංවරං b එකභත්තා මුත්ථවරියංවරං s	20. ගාමිනිපටිපදනතිය.	
5. බුත්තභගුණ වාරිත්ත වාරිත්ත වාරිත්ත b.	ගාමිනිපටිපදනති b.	
6. වතුබ්බිමො'පි s.	15. ලඞ්. විසෙජ්ඣති s. ලඞ්. විස්සරෙජ්ඣති b.	සත්තවිධ b.
7. අනුගහතිතො b s.	16. සමන්තාගතො හොති; සඤ්ඤාපෙතුනති සඤ්ජාතාපෙතුං s.	
8. හොතිසුපත්ථමිතො b හොතිසුපජ්ඣිතො l. (සඤ්ඤාපෙතුනති ජානාපෙතුං පඤ්ඤා		
9. පාරජික ආපනති b.	(පෙතුනති සමපත්තාපෙතුං b.	
10. නුපමාති s.	17. පෙකාමතුනති පසාදාපෙතුං පසාදෙතුනති සඤ්ජාතපසාදං	
11. ආරභිතා s.	කාතුං. පෙකාමතුනති පසාදෙතුං සංජාතපසාදං කාතුං b.	

10. 4. 4.

වතුන් අනිශ්චිතති උක්කණ්ඩිතභාවං, වූපකාසෙකුනති¹ විනොදෙකුං. අබ්බිලෙති උත්තමසිලෙ; විත්තපඤ්ඤාසුරි² එසෙව නයො.

10. 4. 7.

සත්තමෙ වතුසිති කාරණෙති; අවකස්සනති³ පරිසං ආකඤ්ඤාති විජ්වෙනති⁴ එකමත්තං උස්සාදෙනති,⁴ වූපකස්සනති⁵ අතිවිස ආකඤ්ඤාති⁶ සථා විසංසන්නා⁶ හොනති එවං කණෙනති; ආවෙති කමමාති⁷ කණෙනති⁷ විසුං සබ්බකමාති කණෙනති.

10. 4. 9.

නවමෙ කප්පමසිසනති ආයුකපං;⁸ කිබ්බිසං පසවතිති පාප විපාකං⁹ පටිලහති; ආපාසිකොති අපායගමති¹⁰ යො; නොරසිකොති නිරසෙ නිබ්බන්තනානො; වග්ගරනොති හෙදරනො; සොග්ගකම්මනො බංසනිති¹¹ යොගෙති බෙමනො අරහත්තනො බංසනි විගච්ඡති.

10. 4. 10.

දසමෙ අනුග්ගහොති අඤ්ඤාමඤ්ඤාසා¹² සඛගානුග්ගහො; සෙසං සබ්බෙ උත්තානමෙවති.¹³

උපාලිවග්ගො වතුන්ථො.

10. 5. 4.

පඤ්චමස්ස වතුන්ථ කුසිනාණසනති එවංනාමකෙ නගරෙ; දෙවතානං අන්තං බලිං හරනති එන්ති බලිගරණො තස්මිං බලි හරණෙ; අවජ්ඣෙදන අප්පනිමංසනාති¹⁴ ආදිසු යෙන කෙනවිදෙව පහපො වා¹⁵ හොති වෙජ්ඣකමාදිති වා කතාති තස්ස කායසමාවාගෙ උපවිකාදිති බාසිත්තාලපණ්ණං විස ඡිද්දොව¹⁶ පටිමසිතුං යන් කන්චි ගහෙනා ආමසිතුං අසකකුණ්ණස්සාය¹⁷ පටිමංසොව¹⁸ හොති විපරිතො අවජ්ඣෙද, අප්පටිමංසො නාම; වච්ඡිසමාවාගෙ පන මුසාවාද ඔමසවාදපෙසුඤ්ඤාඅමුලකානුදායනාදිති ඡිද්දො ව¹⁹ සප්පටිමංසො ව හොති විපරිතො අවජ්ඣෙද, අප්පටිමංසො; මෙත්තං නු වො මෙ මිත්තනති පලිබොධං ඡිද්දො කමමධිනාභාවනානුයොගෙන අභිග්ගමෙත්තවිත්තං;²⁰ අනාසානනති ආසාහවිරතිතං විකම්මනෙන න විග්ගාසාහනති අන්තො; කස්ථ වුත්තනති ඉදං සිකධිපදං කසම්.²¹ නගරෙ වුත්තං; කාලෙත වක්කාමිති ආදිසු එකො²² එකං ඔකායං කාලෙතො වොදෙනො කාලෙත වදති නාම; සබ්බමෙජ්ඣා යාග්ග²³

1. වූපකාසෙකුනති b, මිනෙකුං b s, 11. යොග්ගෙකම්මංසාධිසනති b, 19 ඡිද්දො b.
2. පඤ්චමාදිසුපි පඤ්ඤාපි l. 12. අසමග්ගස්ස l. 20. අබ්බිසං මෙත්තවිත්තං s, අබ්බි
3. ආසාහවිරති මිසපර්නති s, අවකඤ්ඤාති l. ගත (මෙත්තං)මෙත්තාමිත්තං b.
4. එකමත්තං උස්සාදෙනති b. 13. උත්තානමෙවමෙවති b s. 21. කිසම් b.
5. වූපකස්සනති s, අපකස්සනති b. 14. අප්පටිමංසනාති b s, [කතරණි s,
6. විසුං සිතං b, විසංසන්නා s, 15. පමාදෙවො s. 22. ආදිසු s.
7. ආවෙතිකමමාති s, 16. ඡිද්දොව b s. 23. සබ්බමෙජ්ඣාවො, ම s, ගණ
8. ආයුකපං නිරසෙතිනිකාරණං b s. මෙජ්ඣාවො ම s, ගලාකාස b s.
9. පාපං b, 17. ගහෙනා ආකම්මිතුං b s, යාග්ග b, යාග්ග s.
10. ගමිතිසො s. [සකකුණ්ණස්සාය s, 18. සප්පටිමංසො s, ම b s,

විතකකමාලකතිකඩාමාරමග්ගආසනසාලාසු වා උපට්ඨානසාලාසු වා¹
 වොදෙනො අසාලෙන චදනි. නාම; තච්ඡන් වදෙනො භුක්තන
 චදනි නාම;² දහර මහලුක පරිසාවවරක³ පංසුකුලික ධම්මකපික
 පථිරුපං. කුමනාකනනි⁴ වදෙනො ඵරුසෙන චදනි නාම; කාරණ
 නිසිතං. පන කකා හනෙන මහලුකත් පරිසාවවරකත් පංසුකුලි
 කත් ධම්මකපිකත් පථිරුපං. කුමනාකං ඉදන්ති වදෙනො සංග්ගෙන
 චදනි නාම; කාරණනිසිතං. කකා වදෙනො අසංගිනෙන චදනි
 නාම; මෙතනවිනො⁵ චකඩාමි නො දෙසනහෙති මෙතන
 විතං.⁶ පච්චුපට්ඨපෙකා⁷ චකඩාමි න දුට්ඨවිනො හුකා.

10. 5. 5.

පඤ්චෙකතං වා කඨිකනනි⁷ වාති චෙට්ඨනවිතිකකමං කරිංසු වා
 කරිංසනනි වා;⁸ රක්තනනි මණිරතනාදිසු යං කිංඤ්ච; සංග්ගතිති
 මාරෙතුං ඉච්ඡති; හඤ්චි⁹ සමඛාධං. හඤ්චමමදදන්ති වා තසාසො¹⁰
 හඤ්චි සමමදද, හඤ්චි සමමදදං.¹¹ එතාති හඤ්චමමදදං; සෙසෙසුපි
 එසෙව නසො.¹²

10. 5. 6.

ජටෙඨි¹³ සෙන සෙනවි¹⁴ කම්මච්ඡානෙනාති කඩිවණ්ඤාදිසු¹⁵
 යෙන කෙනවි කමෙවන, අනාපජ්ජ අකුසලනති කිංඤ්ච අකුසලං අනා
 පජ්ජනා; නිබ්බිසෙසාති උප්පාදෙය් ආවිනෙය්; අනාපජ්ජ අකුසලනති
 අකුසලං අනාපජ්ජනා;¹⁶ දකෙඛාති ජෙසකා; උච්ඡානසම්පනෙනාති
 උච්ඡානවිරයෙන සමන්තාගතො; අලං චචනාසාති සුතො; වචනාය;
 ඵකිනනසුඛපටිසංවෙදි විහරෙය්සාති එකනතමෙව කාසිකවෙතසික
 සුඛං (ඤ්ජෙන)¹⁷ පටිසංවෙදෙනො විහරෙය්; අනිවචාති හුකා
 අභාවතො;¹⁸ කුච්ඡාති සාතරතිනා;¹⁹ මුසාති නිවසුහසුඛාති ගග්ගමා
 නාපි²⁰ තථා න හොනනිති මුසා; මොසධම්මාති නසානසභාවා; තසා
 තෙ පටිච්ච දුකඛං උප්පජ්ජති දුකෙති. ඉධ වො²¹ පන වොති එත්ථ
 වොති නිපාතමතො; අපණ්ණිකං වා සොකාපනෙනාති අභිගතං.²²
 එකංසෙත සොකාපනෙනා වා හොති සො²³ පි කානං නිබ්බතෙනති²⁴ භුතම
 ලොකං වා ගතකා ජසු වා කාම සග්ගසු²⁵ එකනතසුඛපටිසංවෙදි හුකා
 විහරෙය්; ඉමස්මිං සුතෙන සත්ථා අට්ඨඛකපොසථස්ස²⁶ ගුණං කපෙති.

1. ආසනසාලාසු වා උපට්ඨානසාලාසු වා රිතකකමාලකතිකඩාමාරමග්ගආසනසාලාසු වා උපට්ඨාන
 සාලාසු වා පරිසාවවරකත් පංසුකුලිකත් ධම්මකපිකත් පථිරුපං. කුමනාකනනි වදෙනො ඵරුසෙන චදනි නාම;
 2. නාම අපමානං. නීති එතාති රතජනකාති රුදාදීති තත් මධුරති (තත්
 3. පරිසාවවරක b. පරිසුරති b.) නොනති b. 23. නිබ්බතෙනාති s.
 4. පථිරුපං. තවඉදන්ති s. කුමං ඉදන්ති b. 18. අභාවිනො b. s. 24. වා කාමාවචරෙසු s.
 5. මෙතනවිනො b. 13. සොකසග්ගසෙති සොකසග්ග සග්ගෙ b. s. සොකසග්ගෙති වා
 6. පච්චුපෙකා b. (පාසො අගමෙවිනො s. සොකසග්ගසෙතිපි අපෙකා, දුතිගපදෙ²⁷පි
 7. කඨිකනනි l. (එසෙවනෙය් b. s. 19. සාරරතිනා b. l. 25. අට්ඨඛිති කුපොසථස්ස s.
 8. කං වා කඨිකනනි වා s. 14. තෙන. 20. සුඛාපිඨං s. වඤ්චිතොසාපි s. බොසොනාපි b.
 9. හඤ්චි සමමදදනි ධම්මකපික b. s. 15. වංඤ්ජාදිකමෙසු s. වංඤ්ජාදි කමෙසු b.
 10. වා පාසො s. 16. උප්පාදෙය් b. ආවිනෙය් b. 21. සංදසෙසුපි b. s. ඉධ b.
 11. සමමදද b. s. (අභිගතෙය් s. 17. සුඛං b. 22. අභිගතං s.

10. 5. 7.

සත්තමෙ මිච්ඡාපණ්ණිනිනානි මිච්ඡා යපිතං;¹ අබමෙවජ්ඣා විසම
වජ්ඣාති අකුසලකමෙපථවසෙන අබමෙවරියගඛොතා විසමවරියා;
කුසලකමෙපථවසෙන ඉතර වෙදිතඛො. එවමිධ ඉදමෙව² කපිතං.

10. 5. 8.

අට්ඨමෙ (පබ්බජිතොනාති කරවාසං පභාය සායනෙ පබ්බජ්ජං උප
ගහෙනා; අභිණ්ණනාති අභිකමණං පුනපුනං; පච්චෙවකකිතඛොති
ඔලොකෙතඛො සලලකෙතඛො);³ චෙමණ්ණිකානි විවණ්ණභාවං.⁴
තං පනෙතං වෙවණ්ණියං⁵ දුට්ඨං හොති සරීරවෙවණ්ණියං පරිකාර
වෙවණ්ණියඤ්ච, තත් කෙසමඤ්ච⁶ ඔරොපනෙන සරීරවෙවණ්ණියං.
වෙදිතඛො, පුබ්බ පන නානාවිඤ්ඤා⁷ සුබ්බමච්ඡාති නිවාසෙත්වා⁸
නානගරසහොජනං සුවණ්ණරජතභාජනෙසු භුඤ්ජිතා⁹ සිරිගබ්බෙ
වරසයනාසනෙසු නිපජ්ජිතා¹⁰ නිසිදිතා¹¹ සපතිතවනිතාදිති හෙසජ්ජං.
කත්වාපි පබ්බජිතකාලනො පට්ඨාය ජිනනසම්භවිතකසාවරසපිතාති¹²
වත්ථාති නිවාසෙනඛොති අයපනෙත වා මත්තික¹³ පනෙත වා
මිඤ්ඤාදනො භුඤ්ජිතඛො රුකඛමුලාදිසෙනාසනෙසු තිණසන්තර
ණාදිසු¹⁴ නිපජ්ජිතඛො වමෙවණ්ණිකවටිකාදිසු නිසිදිතඛො පුඤ්ඤ
මුත්තාදිති හෙසජ්ජං කාතඛො.¹⁵ හොති එවමෙත්ථ පරිකාරවෙ
වණ්ණියං වෙදිතඛො. එවං පච්චෙවකකිතො ව මානො¹⁶ පභිසති;
සරපබ්බද්ධා¹⁷ මෙ ජීවිකාති මයං පරෙසු පටිච්ඡාති පරයතතා
වතුපච්චයජ්ජිකාති එවං පච්චෙවකකිතො හි (ඉරියාපථො සාරුපපා
හොති)¹⁸ ආජ්චො සුජ්ඣති¹⁹ පිණ්ඩපානො ව²⁰ අපචිතො හොති
චතුසු පච්චසෙසු අපච්චෙවකකිතපරිභොගො නාම න හොති. අසෙසු
මෙ ආකපෙසා කරණිකොති යො ගිහිතං උරං අභිනිහරිතා ගිවං
පග්ගහෙත්වා උලිභෙනාකාරෙන²¹ අනිසතපදවිතිහාරෙන²² ගමනා
කපෙසා හොති තතො අසෙසු ආකපෙසා මයා කරණිකො
සත්තින්ද්‍රියෙන සත්තමානසෙන සුගමත්තං²³ දුග්ගිතා විසමයානෙ උදක
සකවෙනෙව මනාපනියාමිතපදවිතිහාරෙන²⁴ හුත්වා ගතඛොති
පච්චෙවකකිතඛො; එවං පච්චෙවකකිතො හි ඉරියාපථො සාරුපපා
හොති තිස්සො සිකඛා පරිසුරෙත්ති;²⁵ අනානාති චිත්තං; සිලනො න
උපමෙදතීති අපරිසුද්ධා²⁶ තෙ සිලනාති සිලනො²⁷ න උපමෙදති;
එවං පච්චෙවකකිතො හි අජ්ඣත්තං ගිරි සමුද්ධාති සා²⁸ තිසු වාරෙසු

1. පපිතං b. 10. මත්තිකා b s. 17. පිණ්ඩපානොව ආවජ්ජිතො b. [කාදිසු s.
2. එවමිධවටමෙව s. 11. සනෙ b. මුඤ්ජනිණසන්තරණාදිසු b. මඤ්ඤකතිණසන්තර
3. අට්ඨමෙ අභිණ්ණං පච්චෙවකකිතඛොති අභිකමණං (අභිකමණං b) ඔලොකෙතඛො l b.
4. විවණ්ණභාවං විරුපභාවං s. 12. කතඛො b. 18. උපජිනනාකාරෙන b.
5. පනෙතං s. 13. වෙකකිතොතිකොපෙච මානොම s. 23. අපරිසුද්ධං s.
6. මඤ්ඤං s. 14. පරපපටිච්ඡාති b 19. විනිසාසෙති b s. 24. සිලනාති සිලපච්චයං s.
7. විඤ්ඤාති b s. 15. හි b l. 20. සුගමමත්තං s. 25. හො b.
8. නිවාසි s. 16. පරිසුද්ධාති b s. 21. මඤ්ඤකපදවිතිහාරෙන b s. 22. යො s.
9. පිතං ජිනනසම්භවිතකොව l. 22. කච්චිත්තමොති සලකකිණං නිපාතසමුද්

සංවරං සාධෙති තිසු වාරෙසු සංවරො චතුපාරිසුද්ධිසිලං සාධෙති¹
චතුපාරිසුද්ධිසිලෙ සිතො විපස්සනං චෛද්ධිඤා අරහත්තං ගණ්හාති²
මිඤ්ඤ සමුහමචාරීති පණ්ඩිතා සමුහමචාරයො;³ එවං පච්චෙක්ඛිතො⁴
බහිද්ධා ඔත්තපං ගණ්හාති නං තිසු වාරෙසු සංවරං සාධෙති ති ටුත්ත
නසෙතෙව⁵ චෙදිතබ්බං. නානාභාෂො චිනාභාෂොති ජාතියා නානා
භාෂො මරණෙන විනාභාෂො; එවං පච්චෙක්ඛිතො හි තිසු වාරෙසු
අසංවුත්තාකාරෙ⁶ නාම න භොති මරණස්ස සුපට්ඨිතා⁷ භොති,
(කම්මස්සකොමහිති ආදිසු කමමං මයහං සකං අත්තනො සත්තකත්ති
කමමස්සකා කමමෙන දුතබ්බං ඵලං දායං කමමස්ස දායං කමමදායං තං
ආදියාමිති කමමදායාදෙ කමමං මයහං යොති කාරණන්ති කමමයොති
කමමං මයහං බන්ධු ඤාතකොති කමමබන්ධු කමමං මයහං පටිසරණං
පතිට්ඨාති කමමපටිසරණො තස්ස දායාදෙ භවිස්සාමිති තස්සකමමස්ස
දායාදෙ තෙන දිත්තඵලං පටිග්ගාහකො භවිස්සාමි එවං) කමමස්ස
කතං⁸ පච්චෙක්ඛිතො⁹ පාපකරණං නාම න භොති. කම්මභූතස්ස
මෙ රත්තිඤ්චා¹⁰ මිතිපත්තනිති කීතනුංඛො මෙ වත්තපටිවත්තං.¹¹
කරෙත්තස්ස උදුහු අකරෙත්තස්ස බුද්ධිවචනං සඤ්ඤායත්තස්ස උදුහු
අසඤ්ඤායත්තස්ස යොතිසොමනසිකාරෙ කමමං කරෙත්තස්ස උදුහු
අකරෙත්තස්සාති කම්මභූතස්ස මෙ රත්තිඤ්චා විතිපත්තති පරි
වත්තන්තිති අපේඨා; එවං පච්චෙක්ඛිතො හි අපමාදෙ පරිසුරති.
සුඤ්ඤායාසෙ අභිරමාමිති විවිතොකාසෙ සබ්බිරියාපථෙසු එකතො¹².
හුඤා කච්චි හු¹³ අභිරමාමිති අපේඨා; එවං පච්චෙක්ඛිතො¹⁴ කාය
විචෙකො පරිසුරති. (උත්තරිමනුස්සබ්බමොති උත්තරිමනුස්සානං
උක්කට්ඨං මනුස්සභූතානං ක්කායිනං මෙව අරියානඤ්ඤා ක්කානාදිධම්මො
දසකුසලකමපථසබ්බාතමනුස්සබ්බමතො වා උත්තරිත්තං විසිට්ඨත්තං
ධම්මො මෙ මම සත්තානෙ අපි හු ඛො සත්ති හු ඛොති අපේඨා
අලමිඤ්ඤාණදස්සනවිසෙසොති මහග්ගනලොකුත්තරපඤ්ඤා පජාන
නටේන ඤාණං චකුක්ඛා දිට්ඨම්ච ධම්මං පච්චක්ඛිකරණතො දස්ස
නටේන දස්සනන්ති ඤාණදස්සනං අරියං විසුද්ධිං උත්තමං ඤාණ
දස්සනංඤාති අරියඤ්ඤාදස්සනං අලං අරියත්තකං කිලෙසවිද්ධංසන
යමත්ථං අරියඤ්ඤාදස්සනමත්ථං අස්ස වාති අලමරියඤ්ඤාදස්සනො
ක්කානාදිභෙදෙ උත්තරිමනුස්සබ්බමො අලමරියඤ්ඤාදස්සනො ච සො
විසෙසොවාති අලමරියඤ්ඤාදස්සනවිසෙසො අථවා තමෙව කිලෙස
ද්ධංසනත්ථං විසුද්ධිං ඤාණදස්සනමෙව විසෙසොති අලමරියඤ්ඤා
ස්සනවිසෙසො වා; අබ්බිභෙදොති පටිලද්ධො මෙ අපි හුඛො සො
න්ති පටිලද්ධිවිසෙසො සො අහං).¹⁵ පච්චිමෙ කාලෙති මරණමෙව¹⁶

හොති b s. 6. මාරෙසුසමත්තාකාරෙහි, පමිත්තාකාරෙ s. 14. භොති s.
2. අනුච්චිම s. 7. මරණස්සති සුපට්ඨිතාbs. 10. රත්තිදිවං b. 15. පරිසුරති l b.
3. අනුච්චිමාරෙහිs. 8. භොති, කම්මස්සකතො පන l b. 11. වත්ත(පත්ථ)පටිපත්ති b s.
4. භොති s. 9. භොති s. 12. එකතොවථ, එකතොව s. 16. මරණමෙඤ්ඤා
5. අත්තරත්තසත්ථ, අත්තරත්තසත්තෙව s. 13. හුඛො b s. නිපත්තො l b.

(නිපන්නකාලෙ; පුට්ඨාති සමුහවාරිති අධිගහගුණවිසෙසං පුට්ඨො;නා මධ්‍යගමිකාමිති පතිතකිකො නිතොතො න ගෙසො මිති.)¹ එවං පට්ටවෙකිනනසං හි මොසකාලකිරියා නාම න ගොති.

10. 5. 9.

නවමෙ පොතොගමිකොති² පුනඛවතිකිකතතො; හවසඛො ගොති හවසඛිරණකකමං;³ ඉමසමිං පුතොත වට්ටමෙව⁴ කපිතං.

10. 5. 10.

දහමෙ ලොකියලොකුතන් මියකා⁵ කපිතා. සෙසං සඛිත්ථ උත්තානත්මෙවාති.

අනෙකාසවගො පඤ්චමො.

පඨමො පණ්ණාසකො

නිට්ඨිතො.

10. 1. 1.

දුතිසංස පඨමෙ සමින්නපටිසංසකුසලොති⁶ අත්තනො චිගොතො වාදකුසලො;⁷ රජනති ආගතකුකුළපනාතිලෙසා;⁸ අඛණ්ණනති තත්ථ ජාතං අඛණ්ණාලුතිලකාදිං;⁹ ආසවානඛිඛසාසාති අරහත්තත්ථාය.

10. 1. 3

තතිසෙ පමිහානෙතාති වට්ඨනිකණ්ණානෙන.¹⁰ වතුපෙති අධිපඤ්ඤා ඛමමපිපසංනාසාති සඛිකාරපරිගණාගකපිපසංනාය. අවධිමෙ අමනො ගඛාති එත්ථ සලපාදිසෙසා නිඛිනානාභා කපිතා. නිඛිනානපටිසොසා නාති එත්ථ අනුපාදිසෙසා අනුපාදිසෙසං පත්තසං හි¹¹ සංඛි ඛමමා පරිසොසානපත්තා නාම ගොතති; සෙසපදාති ගෙට්ඨා වුත්තත්ථානෙව.

10. 1. 9.

නවමෙ නිසමාති සමා එවං අපරිචිතමිත්තසං¹² සාමඤ්ඤපෙත්ථා න සමපජ්ජති තසමා; සථාපඛිකජ්ජාපටිචිකඤ්ඤා නො මිත්තං හමිසංනාති හථා¹³ පඛිකජ්ජානුරූපෙන පරිචිතං. යෙ හි කෙච්ච පඛිකජ්ජාති නාම සඛෙක තෙ අරහත්තං පසෙත්ථා තසමා සං මිත්තං අරහත්තාබ්ගමත්ථාය පරිචිතං. වසිතිතං තං සථාපඛිකජ්ජාපරිචිතං. නාමාති වෙදිතඛිං. එව රූපං නො මිත්තං¹⁴ හමිසංනාති එවං¹⁵ සිකතිතඛිං; ලොකසංස සම ඤ්ඤා විසමඤ්ඤාති සත්තලොකසං¹⁶ සුචරිතද්වට්ඨිතාති; ලොකසංස

1. මරණමඤ්ඤාතිපනොතං b. 8. උපකාසිලෙසානං b. 14. එවරූපං පනමිත්තං l.

2. පොතොගමිකොති b s.

9. තත්ථ ජාතසං අත්තජාතං අඛිතවාලං කිලකාදි b l.

3. සඛිකරණකමං b.

10. වමනපට්ඨානෙන s. 15. හමිසංනාති b.

4. වට්ට (විට්ට)මෙව b.

11. එත්ථ අනුපාදිසෙසං පදසංකි l.

5. සිලබාසුසවමවිරිසසති පඤ්ඤා ලොකියලොකුතන් මියකා s.

6. කුසලාති b l.

12. අපරිචිතමිත්තසං b. 16. ලොකසංක l.

7. මිත්තවාලං b s, කුසලා b කුසලා s l.

13. තසමා; සථා b. හමිසංනාති s.

සමභවඤ්ඤා¹ විභවඤ්ඤාති නසං වඩ්ඪිඤ්ඤා² විනාසඤ්ඤා නථා සමපනති ව (විපනතිව); ලොකස්ස සමුදයඤ්ඤා අක්ඛමඤ්ඤාති³ පන සබ්බාරලොකං සන්ධාය වුත්තං; ඛනිකායනානං⁴ නිබ්බතතිඤ්ඤා හෙදඤ්ඤාති⁵ අපේඨා.

10. 1. 10.

දසමෙ අනුකම්පං උපාදයාති ගිරිමානඤ්ඤාතේර අනුකම්පං පටිච්ච; වක්ඛුරේණොති ආදයො වත්ථවසෙන චෙදිතඤ්ඤා; නිබ්බතති පසාදනං හි⁶ රේණො නාම නපී. කණ්ණරේණොති ඛනිකණ්ණ⁷ රේණො; පිනාසොති ඛනි නාසිකාය රේණො, රඛසාති⁸ නවෙති විලෙඛිතධ්මානෙ රේණො; පිනසමුච්ඡානාති පිනසමුච්ඡිතා; තෙ කීර වනති. සා⁹ හොනති. සෙසෙසමුච්ඡානාදිසු පිඨසෙව නයො. උතුපජිණාමජාති උතුපජිණාමෙන අවවුණ්ණාතිසිතෙන¹⁰ උපපජ්ජනකරේණා; විසමපජිණාමජාති අතිවිරධ්මාන¹¹ නිසජ්ජාදිනා විසමපජිණාමෙන ජානා; ඛපක්කම්භාති වධ්වක්කනුපක්කමෙන¹² ජානා; කම්මවිපාකජාති; ඛලවකමච විපාකසමුත්තා; සන්තනති රුකාදියන්තායා¹³ සන්තා; පණ්ණිනාති අතප්පකවෙති¹⁴ සෙසං සබ්බති උත්තානවෙති¹⁵.

සවිතතිකවග්ගො¹⁶ පඨමො.

10. 2. 1.

දුතියස්ස පඨමෙ ඝාභාරනති සප්පට්ඨං; විජ්ජාවිමුඛනීති ඵලඤ්ඤං වෙව සෙස¹⁷ සමපසුත්තධිමච්ච ව; බොජ්ඣක්ඛාති මග්ගබොජ්ඣක්ඛාති.

10. 2. 2.

දුතියෙ භවනණ්ණාසාති භවපඨනාය;¹⁸ එවං චිසුපි සුත්තෙසු වට්ඨමෙව¹⁹ කපිතං වට්ඨඤ්ඤාසථ පඨමසුත්තෙ²⁰ අවිජ්ජාමුලකං²¹ දුතියෙ නණ්ණාමුලකං.

10. 2. 3.

නතියෙ නිව්ඛික්ඛනාති නිසෙඛමති; ඉධ නිව්ඛාති ඉමසමි. සෙව²² පරිනිබ්බානං; ඉධ විභාසාති²³ ඉමං ලොකං විජ්ජිනා වුත්ථලොකං.²⁴

10. 2. 4.

වතුපේ අවෙවමසසන්තාති අවලප්පසාදෙන සමපනතා; සොනාපනතාති අරියමග්ගසොනං ආපනතා. පඤ්චමෙ වට්ඨමුලකං²⁵ සුඛදුක්ඛං පුච්ඡතං. ඡවෙධි සාසනමුලකං.

1. භවඤ්ඤා b.	10. උතුපජිණාමෙන b l.	18. පඨකාසං s. එවං චිසු s.
2. කසෙසවුච්චිඤ්ඤා s.	11. අතිධ්මාන b, ධාන l.	19. වට්ඨවිවට්ඨමච b.
3. අත්ඛනමඤ්ඤාති b s.	12. වධ්වක්කනාදි b. වධ්වක්කනා	20. පඨමෙසුත්තෙ b s.
4. ඛනිකාං b s.	දිකා s. උපක්කමෙන b s.	21. මුලකං වට්ඨං කපිතං b s.
5. හෙදඤ්ඤා ඤ්ඤාති s.	13. සන්තනා s.	22. සෙවලොකෙ b s.
6. පසාදනඤ්ඤාති s.	14. අතප්පකවෙති පණ්ණිනං b s.	23. විනාසනිධ්මාති s.
7. කණ්ණ s.	15. උත්තානවෙතිවෙති b s.	24. සුඛාපාස මුත්ථලොකං b s.
8. නඛනාති b.	16. සවිතතිවග්ගො b.	25. මුලක s.
9. ඛනිකං b.	17. ඵලඤ්ඤාඤ්ඤා අවසංස s.	

10. 2. 7.

සත්තමෙ නිලසකානිනති අනිතෙ බොධිසත්තස්ස ඔවාදෙ ධනා
(වානරසුථෙන)¹ නලෙති උදකස්ස පිනව්ඨානෙ මාපිතත්තා එවං ලඛ්ඛි
නාමං;² තුණ්හිභුතං තුණ්හිභුතනති යං යං දිසං අනුච්ඡෙදානෙති කන්ධ
කන්ධ තුණ්හිභුතමෙව; අනුච්ඡෙදානෙකොති කමතො³ විලොභකත්තා;
පිට්ඨි මෙ ආභිලාසනීති හගවතො භි⁴ ඡබ්බස්සානි⁵ මහාපඨානං පද
හත්තස්ස මහත්තං කායදුක්ඛං අහොති අථස්ස අපරිභාගෙ මහලුක
කාලෙ පිට්ඨිවානො උප්පජ්ජි⁶ උපාදිණ්ණකකරිස්ස ධානතිසජ්ජාදිති⁷
අප්පමත්තකෙන ආබොධෙන න සත්තං අභවිතුං⁸ කං ගහෙත්වාපි ථෙරස්ස
ඔකාසකරණන්ධං එවමාග. සබ්බාපිං පඤ්ඤපෙක්ඛාති⁹ එකමනෙත
පඨිරුපඨානෙ¹⁰ පඤ්ඤත්තස්ස කප්පියමඤ්චස්ස උපරි අත්ථිරිත්වා.

10. 2. 9.

නවමෙ තීරව්ජානකථනති අනිත්තානිකත්තං සත්තමොක්ඛ
මහානං තීරව්ජානභුතකථං¹¹; තත්ථ රුජානං ආරඤ්ඤ මහාසමමනො
මනානා ඛම්මානොක්ඛො එවං මහානුභාවොති ආදිනා නයෙන
පවත්තකථා භික්ඛකථා; එස නයො වොරකථාදිසු. තෙසු¹² අසුක්කො
රුජා අභිරුප්පො දස්සතිශයාති ආදිනා නයෙන ගෙහසිතකථාව¹³
තීරව්ජානකථා හොති, හො¹⁴පි නාම එවං මහානුභාවො බයං ගතොති
එවමපවත්තා පන කමමධ්ඨානභාවෙ තිව්ඨති, වොරෙසුපි මුලදෙවො
එවං මහානුභාවො මෙඝමාලො එවං මහානුභාවොති ගෙහසිත
කථාව¹⁴ තීරව්ජානකථා. යුද්ධසුපි භාරතයුද්ධාදිසු අසුක්කො
අසුක්කො එවං මාපිතො එවං විදෙධාති පසාදවසෙතොව¹⁵ කථා තීරව්ජාන
කථා හො¹⁶පි නාම බයං ගතොති එවං පවත්තා පන සබ්බන්ධ කමමධ්ඨාන
මෙව¹⁶ හොති, අපි ඩ අනතාදිසු එවං වණ්ණවත්තං¹⁷ රසවත්තං එස්ස
සමපනතං¹⁸ බාදිමනා භුඤ්ජමනා පිටිමනාති¹⁹ කාමස්සාදවසෙන කප්පතුං
න වට්ටති සාත්ථකං පන කත්වා එවං²⁰ වණ්ණාදිසමපනතං අනතං
පානං වන්ධං සයනං මාලං ගනිං සීලවත්තානං අද්දමං²¹ වෙතිගපුජං
අකමනාති²² කප්පතුං වට්ටති, ඤාතිකථාදිසුපි අමනාකං ඤාතකා සුර
සමන්ධාති වා පුබ්බෙ මයං එවං විච්ඡෙදාති යානෙති වටිමනාති වා අස්සාද
වසෙන වත්තුං න වට්ටති සාත්ථකං පන කත්වා හො²³පි නෙත ඤාතකා බයං
ගතොති වා පුබ්බෙ මයං එවරුපා උපාගතා²³ සබ්බස්ස අද්දමනාති වා
කප්පන්ධං ගාමකථාපි²⁴ සුභික්ඛදුක්ඛිකතාදිවසෙතොව²⁵ අසුකගාම
වාසිනො සුර සමන්ධාති වා එවං අස්සාදවසෙතොව²⁶ න වට්ටති

1. ධනා b.

11. භුතං කථං b s.

19. බාදිමනාභුඤ්ජමන පිටිමන b.

2. ලඛ්ඛිනාමෙති ගහමා b s.

12. කථාදිසු b s.

පරිභුඤ්ජමනාති b s.

3. කෙත්තාති තමො s. 13. ආදිනා ගෙහසිතං කථා s.

4. ආභිලාසනීති කමො ආභිලාසනී හගවතොති b s.

5. ඡබ්බස්සානි s. 14. එවං මහානුභාවොති නෙතං කමමං පටිවච අනොසුරති b s.

6. උප්පජ්ජති s. 15. මෙඝමාති කමමස්සාදවසෙතොව b s.

7. සර්වස්සාති වර්තනිසජ්ජාදිති s.

8. අප්පමත්තං අභවිතුං b.

9. පඤ්ඤපෙක්ඛාති b.

10. එකමනෙතං පඨිරුප්පඨානෙ s.

11. රසසමපනතං s.

12. වෙතිගපුජං s.

13. සුභික්ඛදුක්ඛිකතාදිවසෙතොව s.

14. අසුකගාම වාසිනො s.

15. අස්සාදවසෙතොව s.

16. අස්සාදවසෙතොව s.

10. 3. 1.

තතිසංසාර පඨමෙ සමපන්නසීලාති¹ සීලසමබ්ධිනො² හුතොති
 අනෙකා; තත්ථ චිති කාරණෙති සමපන්නසීලතා හොති සීලවිපතතිසා ව
 ආදිනවදස්සනෙන සීලසමපන්නසීලාති ආනිසංසදස්සනෙන තදුග්ගසමපි
 විසුද්ධිමග්ගෙ විපරිතං. තත්ථ සමපන්නසීලාති එතතාවතා කීර
 ගතවා චතුසාරිසුද්ධිසීලං උද්දිසිත්වා පාතිමොක්ඛසංවරසංවුත්තාති
 ඉමිනා තත්ථ ජෙට්ඨකසීලං³ විප්ථාරෙත්වා දසෙස්සසීති දීපවිහාරවාසී
 සුමමෙත්ථෙරො⁴ ආග. අනෙකවාසිනො පනස්ස තෙපිවකවුල
 නාගස්සෙත්ථෙ ආග උග්ගස්සෙති⁵ පාතිමොක්ඛසංවරෙව ගතවතා
 වුත්තො⁶ පාතිමොක්ඛසංවරෙස්සෙව හි සීලං ඉතරුති පන තිණි
 සීලනති වුත්තවධානං නාම⁷ අපිති අනනුජානනො වත්වා ආග
 “ඉන්ද්‍රියසංවරෙ නාම ඡවාග්රකම්මකතමෙව ආජිවපාරිසුද්ධි
 ඛිමෙතන සමෙත පච්චසුප්පතතිමත්තකං පච්චසංසතතිස්සිත්තං පච්චද්ධි
 පච්චසෙ ඉදමත්තති⁸ පච්චවෙක්ඛිත්වා පරිභුඤ්ජනමත්තකං නිපපරියා
 සෙන පාතිමොක්ඛසංවරෙව සීලං යස්ස සො හිත්තො අයං
 සිග්ගස්සෙත්වා විශ පුරිසො ගත්ථපාදෙ සෙසාති රක්ඛිස්සතිති න
 වත්තෙත්වා යස්ස පන සො අරෙත්වා අයං අවර්තනසීසො විශ පුරිසො
 ජිවිතං සෙසාති පුන පාතතික්ඛාති කාතුං සකෙසාති තස්මා⁹ සමපන්න
 සීලාති ඉමිනා පාතිමොක්ඛසංවරං උද්දිසිත්වා සමපන්නපාතිමොක්ඛාති
 තස්සෙව චෙවචතං වත්වා තං විප්ථාරෙත්වා දසෙස්සනො පාතිමොක්ඛ
 සංවරසංවුත්තාති අදිමාග.” තත්ථ පාතිමොක්ඛසංවරසංවුත්තාති ආදිති
 වුත්තත්ථානෙව. ආකාශෙත්වා මෙති ඉදං කත්වා ආරද්ධිතති, සීලාති
 සංසදස්සනත්ථං. සමෙ¹⁰පි අවිරපබ්බජිතානං වා දුප්පඤ්ඤානං වා
 එවමස්ස ගතවා සීලං පුරෙථ සීලං පුරෙථාති වදති කො හු බො සීල
 පුරණෙ ආනිසංසො කො විසෙසො කා වඩ්ඪිති තෙසං දස ආනිසංසෙ
 දසෙස්සාදුං එවමාග අපෙපවනාම එවං¹¹සමුත්ථාවරිතං පියමනාපතාදි¹²
 ආසවකකපරියොසානං ආනිසංසං සුත්වාපි සීලං පරිපුරෙස්සනති.
 තත්ථ ආකාශෙත්වා මෙති යදි ඉච්ඡෙත්වා; පිණො වස්සනති පියවකබ්බති
 සමපත්තිතබ්බො සිනෙහුප්පතතිසා පදවධානභූතො හවෙස්සා, මනා
 සොති තෙසං මනවධ්දිනකො තෙසං¹³ මනෙන පත්තෙත්වා මොග
 විතෙනා¹⁴ එරිතබ්බොති අනෙකා; ගරුති තෙසං ගරුධ්දිනකො¹⁵
 පාසාණ්චත්තසදිසො; හාවනිසොති අද්ධායමායස්මා ජානං ජානාති
 පස්සං පස්සතිති එවං සමනාවනිසො; සීලෙත්ථෙවස්ස පරිපුරකාරීති¹⁶
 චතුසාරිසුද්ධිසීලෙසුගෙව පරිපුරකාරී¹⁷ අස්ස අනුනෙන පරිපුරෙන
 කාරෙන¹⁸ සමනතාගතො හවෙස්සාති වුත්තං හොති; අස්සානතං
 මෙතොසමථිමනුසුතොති අත්තතො විත්තසමථි සුත්තො; අනිත්

1. පරිපුරණසීලා b s	6. පාතිමොක්ඛ s වුත්තොති b.	11. පියමනාපතාදි. s.
2. 'වා' b.	7. වුත්තවධානං b l.	12. තෙසං වා b s.
3. ජෙට්ඨකං සීලං s.	8. ඉදමෙත්ති s.	13. මෙත්තොවිත්තන b.
4. සුමමෙත්ථෙ b s.	9. තෙසං(තෙ) b.	14. ගරුධ්දිනකො b.
5. ත්ථ b.	10. නාම එතං b s.	15. පරිපුරකාරීති s.
		16. අනුනෙන
		17. අසාන
		18. රෙන b.

කනිෂ්කානොති ඛනි අනිභව කිංනො;¹ මිසස්සනාසාති සත්තවිධාය අනු
පස්සනාය; මූලෙකො සුඤ්ඤාගාමිනනති වසෙසිතො සුඤ්ඤාගාමනං;
එත්ථ ව සමථපිපස්සනාවසෙසන කමමධිංනං. හසෙකො රත්තිද්දිවං.²
සුඤ්ඤාගාරං පටිසිඤ්ඤා නිසිදමානො හික්ඛු මූලෙකො සුඤ්ඤාගාර
නනති වෙදිකසෙබ්බො, අයමෙත්ථ සමෙබ්බපො විත්ථාරො³ පන ඉච්ඡන්තන
මජ්ඣමනිකායධිකර්මං ආකමෙබ්බසසුත්තවණ්ණනාය⁴ ඔලොක
තසෙබ්බො. ලාභීති එත්ථ න භග්ගවා ලාභාදිනිමිත්තං.⁵ සිලාදිපරිපූරණං⁶
කපෙති, භගවා හි “සාසෙසනං ජිනනකපො න වාමං පසුතං හණ්”ති
එවං සාවකෙ මවදති කිං සො භනනිමිත්තං.⁷ සිලාදිපරිපූරණං කපෙත්ථ⁸
පුග්ගලජ්ඣායයවසෙසනනං.⁹ චුත්තං සෙසං හි එවං අජ්ඣාසයො භවසෙස
සමෙ මයං වතුහි පච්චයෙහි න කිලමෙයාම සිලාදීනි¹⁰ පුරෙත්ථ
සකතුණෙයාමාති තෙසං.¹¹ අජ්ඣාසයවසෙසනෙවමාත, අපිච දසානි
සංසො එස සිලස්ස යදිදං වත්තාරො පච්චයං නාම තථා හි පණ්ඩිත
මනුස්සානං කොට්ඨාදිසු ධර්මිකං නිහරිතො අත්තනාපි අපරිභුඤ්ඤා
සිලවත්තනානං දෙනති සිලස්ස දසානිසංසදස්සනත්ථමෙතං.¹² චුත්තං,
තතිසවාසර සෙසාහනති සෙසං අතං; නෙසං නෙ කාමති තෙසං දෙවා
නං වා මනුස්සානං වා තෙ මහි කතා පච්චයකාරං;¹³ මහස්මලා භොනතු
මහානිසංසාති ලොකියසුඛෙත ඵලභුතෙන මහත්ථ ලා ලොකුත්තරෙන
මහානිසංසා; උභයං වා එතං එකත්ථමෙව සිලාදිගුණසුත්තස්ස හි කවච්ඡ
හික්ඛාපි පඤ්ඤාත්තමත්තාය භුමිය පණ්ණසාලාපි කතා දින්නා
අනෙකානි කප්පසහස්සානි දුග්ගතිවිනිපාතතො රක්ඛති පරියොසා
නෙ ව අමතාය ධාතුයා පරිනිබ්බානස්ස¹⁴ පච්චයො භොති, “පිණ්දනං
අභමද්ධි”නති ආදීනි වෙත්ථ වස්සති සකලමෙව වා පෙතවස්සු විමාන
වස්සු ව සාධකං, වතුත්ථවාසර පෙතාති පෙච්චහවං.¹⁵ ගතා; ඤාතීති සස්ස
සසුරං;¹⁶ සාලොභිනාති එකලොභිතබ්බා පිති පිතාමහාදසො;¹⁷ කාල
කතාති¹⁸ මතා; නෙසනනති තෙසං තං මහි පසාත්තවිත්තං;¹⁹ තං වා
පසන්නෙන වින්නෙන අනුස්සරණං; යස්ස හි හික්ඛුනො කාලකතො²⁰
පිතා වා මාතා වා අමාතා සො සොකමෙත්ථ සිලවා කල්‍යාණධම්මොති
පසන්නවින්නො හුත්වා තං හික්ඛු අනුස්සරති නස්ස සො විත්තප්ප
සාදෙ’පි තං අනුස්සරණමත්තමෙව මහත්ථ ලං මහානිසංසමෙව භොති;
අරහිරනිසංසොති අභිනික්ඛමපපිපත්තිතා²¹ අරහිතා කාමගුණසු
රතිතා ව²² තෙසා අභිභවිතා අජ්ඣාසරිතා; හසෙසරමසෙසොති එත්ථ
හයං විත්තුත්තාසො’පි ආරමමණ්මපි; හෙරවං ආරමමණ්මෙව.

1. අනිකප්පකිංනො අවිනාසිකප්පකිංනොවා b s. 17. පිතා මහාදසො s.
2. රත්තිදිවං b 10. සිලාති b s. 18. කාල-කතාති b. නං b l.
3. විත්ථාරං b . 11. මානි සො b. 19. තෙසනති තෙසංවා මහිසසන්නවිත්තං
4. වණ්ණනායං s. 12. දෙනති සිලානිසංසදස්සනත්ථං හෙතං b. දෙනති සිලස්ස
5. ලාභනිමිත්තං b s. හරසානිසංසදස්සනත්ථමෙතං s. 21. කාමගුණසුරති
6. සිලාදිසු පරිපූරණං b s. 13. පච්චයාදනකාරං b. පච්චයාදනකාරං s. යා b.
7. ඔවදතිසොකපං ලාභ නිමිත්තං b s. 14. ධාතුයා නිබ්බානස්ස s.
8. කපෙත්ථ b s. 15. මව්චුභවං s. 20. නෙකමෙව පපිපත්තිතං s හික්ඛ
9. වසෙන පනෙනං b s 16. සස්සසසුරපසකිකා b s. මපපිපත්තිතං b

10. 3. 2.

පුත්‍රියෙ අභිඤ්ඤානෙතිනි¹ ගහනමජේක පුණ්ණවජ්ජෙ විශ සුරියො විශ ඤ්ඤෙති පාකටෙති; මරපුත්‍රති වර:² වුවෙනි පච්ඡම භාගො, පුත්‍රති³ පුරිමභාගො, පුරතො ධාවනෙනන පච්ඡතො අනු ඛකිනෙනන⁴ මහාපරිවාරෙනාති අපෙයා; කණ්ටකොති; විජ්ඣනට්ඨන කණ්ටකො;⁵ විසුඤ්ඤානනනි විසුඤ්ඤානං දස්සනං;⁶ මාතුගාමුපපිටාගෙනි⁷ මාතුගාමස්ස සම්ඵවාරිතා.

10. 3. 3.

තතිගෙ මණ්ණොති සරිරවණ්ණො; ධම්මාති නව ලොකුත්තර ධම්මො. වතුපත් අපිඤ්ඤාති අපොථුරුජනිකසිලාදීති⁸ මිස්සකතතා එවං වුත්තං;⁹ සාග්දසී ම භොති මග්දසීති¹⁰ සාරස්ස ව වරස්ස ව ආදයකො භොති¹¹ යඤ්ඤස්ස වරං තං ගණනාතිති අපෙයා.

10. 3. 5.

පඤ්ඤාමස්ස ආදිමති තාව යං වත්තබ්බං තං ඡකකතිපානෙ වුත්තමෙව. දුස්සිලො භොතිති ආදිසු¹² දුස්සිලොති නිස්සිලො; භවතො විමුත්තනිනිනි එලගමාධිං; පඤ්ඤාපිමුත්තනිනිනි එලඤ්ඤං; නිප්පජානාතිති උග්ගපරිපුච්ඡාවගෙන න ජානාති; දුස්සිලං අපච්ඡෙසං නිරුජ්ඣාතිති එත් පඤ්ඤා දුස්සිලානාති තාව සොකාපත්තිමග්ගෙන පභිසන්ති දස අරහත්තමග්ගෙන එලකඛණේ තාති පභිනාති නාම භොතිනි එලකඛණං සන්ධාය ඉධ නිරුජ්ඣාතිති වුත්තං. පුපුරුජනස්ස¹³ සිලං පඤ්ඤාති කාරණෙති භිජුති පාරජිකාපජුතෙන සිකඛා පච්චකානෙන නිජ්ඣපකඛඤ්ජෙන¹⁴ අරහතෙනන මරණෙනාති. තත් පුරිමා තස්සො පරිභානාය¹⁵ සංවත්තනනි, වතුපෙයා වධිකියා, පඤ්ඤාමො නෙව භානාය න වධිකියා, කථං පනෙතං අරහතෙනන සිලං භිජුතිති, පුපුරුජනස්ස හි සිලං අවචනනකුසලමෙව භොති අරහත්තමග්ගො ව කුසලාකුසලකමකඛණාය සංවත්තනනිනි එවං තෙන තං¹⁶ භිජුති. සවනෙනපි අකතං භොතිති සොතබ්බසුත්තකං අයුත්තං භොති; බාහුසවෙමනපි¹⁷ අකතං භොතිති එත් බාහු සවෙනි¹⁸ විරියං විරියෙන කත්තබ්බසුත්තකං අකතං භොති තස්ස අකතතතා සග්ගතො¹⁹ පි මග්ගතො²⁰ පරිභායති;²¹ දිට්ඨිසාපි අසප්පි මිඤ්ඤං භොතිති දිට්ඨියා පටිවිජ්ඣිතබ්බං අප්පට්ටිඤ්ඤං භොති අප්පට්ටිකකතං;²² සාමසිකමපි²³ විමුත්තං න ලභතිති කාලානුකාලං ධම්ම

1. අභිඤ්ඤානෙති අභිඤ්ඤා නෙතිති s.

2. පරපුත්‍රයාති පරං b, පරමපුත්‍රයාතිපරං s

3. පුත්‍ර s.

9. එතං වුත්තං s.

4. අනුච්ඡෙකන b, එ b s. + 10, සාග්දසීති b l.

5. කණ්ටකොති s.

11. භොතිතොසග්ගොගෙව b, ගො සාග්ගසග්ගොගෙව s

6. පටිපලාමදස්සනං s.

12. ආදිසුපන b s.

7. මාතුගාමුපමාගෙනි s, මාතුගාමොපමාගෙනි l.

8. අපොථුරුජනායසිලාදීති b s. 13. ස්ස පන s.

14. නිවෘත්තිපකකමගෙන s.

15. (භාවනා)පරිභානාය b, b.

16. එවං තෙන s.

17. බාහුසවෙමනපි b.

18. භායති s.

19. අපමමසකකතං b s

20. සාමසිකමපි s.

සවනං නිසාය පිතිපාමොජ්ජං න උභති; භානාය පරෙතීති භානාය පවතති;¹ සථාඥනං පජානාතීති සොකාපනිට්ඨා² පඤ්චිධං දුස්සිලං අපරිසෙසං නිරුජ්ඣතීති උග්ගපරිපුච්ඡාවසෙන ජානාති; කායං සමනෙනපි කතං භොතීති සොතබ්බසුත්තකං සුතං භොති; බාහුසමෙවනපි කතං භොතීති විරියෙන කතතබ්බසුත්තකං අත්ත මසො දුබ්බලවිපසානාමත්තකමපි කතං භොති; දිට්ඨිසාපි සුපසම් විදාං භොතීති අත්තමසො ලොකියපඤ්ඤායපි පච්චයපච්චෙවො කතො භොති; ඉමස්ස හි පුග්ගලස්ස පඤ්ඤා සිලං පරිබොවති සො පඤ්ඤාපරිබොතෙන³ විසෙසං පාපුණාති; පමාණිකාති පුග්ගලෙසු පමාණගාතා⁴ පමිණනතීති⁵ පමෙතුං තුලෙතුං අරහනති; එකො හිනොති එකො ගුණෙති හිනො, පණිනොති එකො ගුණෙති පණිතො⁶ උත්තමො; කං හිති තං පමාණකරණං; අභිකම්පන කතෙති සුඤ්ජරතරෙ; පණිනතතෙති උත්තමතරෙ; ඛම්මසොතො නිබ්බාහතීති⁷ සුරං සුත්වා පවත්තමානං විපස්සනාඤ්ඤං නිබ්බාහති⁷ අරියභූමිං පාපෙති; තදනතරං⁸ කො ජානෙසාති එවං⁹ කාරණං කො ජානෙස; සීලමා භොතීති ලොකියසීලෙන සීලවා භොති; සත්ථස්ස නං සීලනති අරහතනවිමුත්තිං පඤා සිලං අපරිසෙසං¹⁰ නිරුජ්ඣති නාම; තත්ථ යථාටුත්තායෙව¹¹ ඉතො පරෙසු චිත්ත අවෙගසු අනාගාමිඵලං විමුත්ති නාම, පඤ්ඤමෙ අරහතතමෙව, සෙසමෙත්ථ චුත්තනායානුසාරෙනෙව වෙදිතබ්බං. ඡව්ඨං උත්තානත්ථමෙව.

10. 3. 7.

සත්තමෙ ඛංසීති ගුණං¹² අනාදිසිත්වා¹³ හත්ථනාපි ගතිතො තස්ස¹⁴ සීසෙ'පි වච්චං කතෙති; සමනෙකාති පාගබ්බියෙන සමත්තා ගතො; (තිනතිනොති) තිනතිනං චුච්චති¹⁵ තණ්හා තාය සමත්තා ගතො ආසංකාමිත්‍රලොචා;¹⁶ දුෂ්ඤති දුරුජ්ඣො; අකාරුණිකොති නික්කාරුජ්ඣො;¹⁷ දුබ්බලොති අබලො අපපථාමො;¹⁸ ඔරවිනාති ඔරවසුත්තො ඔරවනෙතො වරති; නෙවසිකොති නිවයකතෙ.¹⁹

10. 3. 9.

නවමෙ අට්ඨානොති අකාරණෙ සවිත්තකමති²⁰ අනත්ථමෙ අව රිති ආදි කාරණං හවෙය්‍ය බාණුපගතාදිසු තං²¹ නත්ථි තස්මා තත්ථ ආසාතො නාම;²² සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානත්ථමෙවාති.

ආකඩ්ඩවගෙහා තතියො.

1. පච්චති b. ගච්ඡති s. 10. අපරිසෙසමපි b. අපරිසෙසංව s. 18. අපසන්ධාමො b.
2. ඵලං පඤා b s. 11. තත්ථ සුත්තිචුත්තායෙව b s. 19. නෙවසිකොති නිවයකතෙති l.
3. පඤ්ඤා පරිබොතෙන s. සීලෙන b s. 12. ඛංසීති ගුණධංසෙනා කස්සපි ගුණං b s.
4. පමාණිකාගතා b s. 13. අනාදිසිත්වා s. 20. සමත්තකපවතතියඤ්ඤාති b s.
5. පමිනනතීති b s. 14. හත්ථනපි ගතිතොතස්සති b. හත්ථනපි ගතිතොධංසෙති s.
6. ගුණෙති s. 15. සමත්තාගතො නිලලජ්ජා; s. සමත්තාගතො නිලලජ්ජාති
7. නිබ්බාහතීති b s. 16. ආසංකාමිත්‍රලොචා s. 21. බාහුසමෙව [නිලලජ්ජං චුච්චති b.
8. තදනතරං s. 17. නික්කාරුජ්ඣො b. [දිසුතං b. බාණුපාසාණාදිසුවා s.
9. තං එවං b. තං එතං s. 22. [න]ආසාතො නාම b. ආසාතො අට්ඨානෙ ආසාතො නාම s.

10. 4. 1.

වතුන්ස සඵලෙ විමසිසාදිකතෙනානි කිලෙසමරියාදං සිද්ධිකා
විමරියාදං කතෙන.¹ දුතියං උත්තානත්තෙව.

10. 4. 3.

තතියෙ නො ව පසිරුපාසිකානි න උපට්ඨානි. වතුන් කාසි
සමාපනතිකුසලොති කානෙති ව සමපතො සමාපත්තියඤ්ච
ජෙකො; ඉරිණන්ති² (තුච්ඡ) භාවං; විපිනන්ති ගුණවිපිනතං.³
නිගුණභාවං; අථවා ඉරිණසම්බාතං අරඤ්ඤං.⁴ විපිනසම්බාතං.⁵ මහා
ගගනඤ්ච ආපතොනා විය හොති; අනිසන්ති අවධිං; වාසනන්ති⁶
විනාසං; අනිසවාසනන්ති අවධිවිනාසං; කිනත්ත ධොති කෙන
කාරණෙන. පඤ්චමෙ කප්ඵි හොති විකප්ඵි⁷ කථනසිලො විවටං.⁸
කප්ඵි; නි සනතකකාරීති න සංඝතකාරී.⁹

10. 4. 6.

ජට්ඨ අබ්බාතිකොති අනභිගතෙ අබිගතමානෙන සමන්තා
ගතො; අබ්බානිසමෙවති අබිගතමානමෙව සච්චතො වදති.

10. 4. 7.

සත්තමෙ අබිකරණිකො හොතිති අබිකරණකාරකො හොති;
න සිසත්තාසානි¹⁰ න පියභාවාය; න ගරුත්තාසානි¹¹ න ගරුභාවාය;
න සාමඤ්ඤාසානි න සමණධම්මභාවාය; න ඵ්ඨිභාවාසානි න
නිරන්තරභාවාය; ධම්මානං න නිසාමකජාතිකොති නවත්තං
ලොකුත්තරධම්මානං න නිසාමනසභාවො න උපධාරණසභාවො;
න පටිසල්ලාණොති න පටිසල්ලිණො; සාසෙසානිති සඨභාවො;¹²
කුමෙසානිති කුටභාවො; ජිමෙසානිති න උජ්ඣකභාවො;¹³
වමෙසානිති වමකභාවො.¹⁴

10. 4. 8.

අට්ඨමෙ අකෙකාසකපටිභාස්කො අරියුපවාදි සමුගමවාදීනන්ති
ඵත්ථ සමුගමවාදිපදං.¹⁵ අකෙකාසකපරිභාසකපදෙති යොජේතබ්බං.
අකෙකාසකො සමුගමවාදීනං පරිභාසකො සමුගමවාදීනන්ති අරියා
නං පන ගුණෙ ඡිද්ධිසාමිති අතම්චට්ඨුනා උපවදනතො අරියුපවාදි
නාම හොති; සද්ධම්මසං නි වොද්දනිසන්ති සිකිනිත්තසම්බාතා
සාසනසද්ධම්මා අසං වොද්දනං න ගච්ඡන්ති;¹⁶ රේඛානිකිකන්ති ඵත්ථ
රේඛොව කිච්ඡා¹⁷ විපිනභාවකරණෙන ආතමොකාති වෙදිගබ්බො.

1. විමරියාදං කතො ඕතෙන b. 9. න සත්තකාරී b. 14. භාවා s.

2. ඉරිණන්ති s.

10. න පියතාසානි b s l. 15. අට්ඨමෙ අරියුපවාදිසමුගම

3. විපිනන්ති න ගුණවිපිනතං b, විපිනන්ති ගුණවිපිනතං s, මාරිත්තන්තිපදං b.

4. ඉරිණසම්බාතං මහාඅරඤ්ඤං s. ඉරිණසම්බාත අරඤ්ඤං b. 16. සාසනසම්මිමා අපවා

5. විපිනසම්බාත b, විපිනසම්බාතං s. 11. න ගරුත්තාසානි b s. දුකං නිගමේති b.

6. වාසනන්ති b s. 12. න පටිසල්ලිණො b. සඨභාවා කුමෙසානිති කුටභාවා s.

7. විකප්ඵි හොති l. 13. න උජ්ඣකභාවා s. 17. කිච්ඡ s.

8. කථනසිලොහොති විකප්ඵි සිලො s, කප්ඵි සිලො b, විවටං කතො b s.

10. 4. 9.

නවමෙ කොකාලිකො හික්ඛු සෙන හගවා නෙහුපසඛිකමිති කො අයං¹ කොකාලිකො කසමා ව උපසඛිකමි, අයං කීර කොකා ලික²රට්ඨි කොකාලික²නගරෙ කොකාලිකසෙට්ඨියා පුතො පබ්බජිතො පිතුනා³ කාරිතෙ විහාරෙ වසති⁴ චූළකොකාලිකොති නාමෙන;⁵ න පන දෙවදන්තපක්ඛිකො,⁶ සො හි බ්‍රාහ්මණපුතො මහාකොකාලිකො නාම. හගවති පන සාවච්ඡියං විහරන්තො ඓ අග්ගසාවකා පඤ්චමන්තති හික්ඛුසනෙති සද්ධිං ජනපදවාරිකං වරමානා උපකට්ඨාය වසසුපනාසිකාය විවෙකවාසං වසිතුකාමා තෙ හික්ඛු උසෙයාජේතා අත්තනො පත්තව්වරමාදාය තස්මිං ජනපදෙ තං නගරං පතා විහාරං අගමිංසු,⁷ තස්මිනෙයං කොකාලිකො වත්තං අකාසි තෙ'පි⁸ තෙන සද්ධිං සමොද්ධිං ආවුසො මයං ඉධ තෙමාසං වසිස්සාම මා නො කස්සචි ආරෙවෙසීති පටිඤ්ඤං ගගෙතො වසිංසු. වසිතො පචාරණාදිවසෙ පචාරෙතො ගච්ඡාම මයං ආවුසොති කොකා ලිකං ආපුච්ඡංසු. කොකාලිකො අජ්ජ ආවුසො⁹ එකදිවසං වසිතො සුචෙ ගමිස්සථාති වතො දුතියදිවසෙ නගරං පටිසිඬා මනුස්සො ආමන්තසි ආවුසො ඓ අග්ගසාවකෙ ඉධ¹⁰ ආගන්තො වසමානෙ'පි න ජානාථ න තෙ¹¹ කොපි පච්චයෙනාපි¹² නිමන්තනීති, කතං¹³ හන්තෙ ථෙරු කසමා නො¹⁴ නාගෙවසිත්ථාති, කිං ආවුසො ආරෙවි තෙන කිං න පස්සථ ඓ හික්ඛු ථෙරුසනෙ¹⁵ නිසිදන්තෙ එතෙ අග්ගසාවකාති, තෙ ඛිප්පං සන්තිපතීතො සප්පිථාණිකාදීති වෙව විවරදුස්සාති ච සංහරිංසු,¹⁶ කොකාලිකො චන්තසි පරමපටිච්ඡා අග්ගසාවකා පසුත්තවාමාය උපපන්නලාභං¹⁷ න සාදිසස්සනති අසාදි යන්නා¹⁸ ආවාසිකස්ස දෙථාති චක්ඛන්තීති තං ලාභං¹⁹ ගාභාපෙතො ථෙරුනං සන්තිකං අගමාසි, ථෙරු දිස්ථාව ඉෂම පච්චයා නෙව අමානං²⁰ න කොකාලිකස්ස කප්පන්තීති පටිකපිටිතො පක්කමිංසු. කොකාලිකො කථං හි නාම සයං අග්ගණන්තො²¹ මය්ගමපි අදුපෙතො පක්කමිස්සන්තී ආකානං උපපාදෙසි,²² තෙ'පි හගවතො සන්තිකං ගන්තො²³ භගවත්තං වද්දිතො පුත අත්තනො පරිසං ආදාය ජනපද වාරිකං වරන්තො²⁴ අනුපුබ්බෙන තස්මිං රට්ඨි තමෙව නගරං පච්චා ගමිංසු, නාගර ථෙරෙ සඤ්ජානිතො සහ පරිකඩාගෙති දානං සජ්ජේතො නගරමජ්ජෙක මණ්ඩපං කතො දානං අදංසු. ථෙරුනඤ්ඤා පරිකඩාගෙ උපනාමෙසුං; ථෙරු හික්ඛුසඛිකස්ස නියසාදසිංසු;²⁵ කොකාලිකො තං

1. සායං b.	9. අජ්ජාචුසො s.	17. උපපන්නං ලාභං s.
2. කොකාලි b.	10. ඉසෙව s.	18. න සාදිසන්ති b l.
3. පිහර b s.	11. න ජානාථන්තෙ b	19. තං ගණං b.
4. පටිවසෙති s.	12. පච්චයෙනපි b s.	20. නෙවමිතාකං s.
5. චූළකොකාලිකොනාම b.	13. නගරවාසිනො කතං b s.	21. අත්තනං s අග්ගණන
6. දෙවදන්තසප්පසංසං bs.	14. කසමා b.	22. උපපාදෙති s. නතො b
7. තං විහාරං අගමිංසු s.	15. හික්ඛු ථෙරෙ b.	23. ආගන්තො s.
8. වත්තං දසෙසෙසි s.	16. සභිබරිංසු b.	24. වරන්ති b. 25. නියසාදිංසු s l.

දිශා¹ විනෙතසි ඉමෙ පුබ්බෙ අපිච්ඡා අහෙසුං ඉදුති පාපිච්ඡා ජාතා පුබ්බෙ² පි අපිච්ඡා සනතුට්ඨා³ පච්චිත්තසද්ධිචා මහෙසුදුනි, ථෙරෙ උපසංඝකම්මා ආවුසො තුමෙහ පුබ්බෙ අපිච්ඡා විශ ඉදුති පන පාපභික්ඛු ජාතන්තා⁴ චන්දා මුලට්ඨානෙයෙව නෙසං පතිට්ඨං භිද්දිසාමිති තරමාතරුපො නික්කම්මා යෙන භගවා තෙනුපසංඝකම්; අයමෙස කොකාලිකො ඉමිනා ච කාරණෙන උපසංඝකම්භී වෙදි තබ්බො. භගවා තං තුරිතතුරිතං ආගච්ඡන්තං දිශාච ආවජෙජ්ජෙනා⁵ අසුදුසු අයං අගගාමකෙ අනෙකාසිතුකාමො ආගතො සක්කා නු බො පටිසෙධෙතුනති තතො න සක්කා පටිසෙධෙතුං අපරජ්ඣා⁶ ආගතො එකංගෙන පන පදුමනිරසෙ නිබ්බන්ධිසානිති දිශා සාරි පුත්තමොග්ගලානෙ⁷ පි නාම ගරහන්තං සුඤ්ඤා න නිසෙධෙතිති වාචා⁸ මොචන්තං අරිසුපවාදස්ස⁹ ච මහාසාචර්ජ්ජාවදස්ස නන්තං මා හෙවනති තික්කන්තුං පටිසෙධෙසි. තත්ථ මා හෙවනති එවං මා හණි¹⁰ සද්ධාසිකොති සද්ධාය ආගමකගෙ පසාදාවතො සද්ධාතබ්බ වචනො වා; සම්මසිකොති පත්තියාසිතබ්බවචනො; ¹¹ පක්කාමිති¹² කම්මානුභාවෙන වොදියමානො පක්කාමි¹³ මිකාසක්කං හි කම්මං න සක්කා පටිබාහිතුං. අවිරපක්කාගන්තොති පක්කාගන්තං සතො න විරෙතෙව; සබ්බකායො¹⁴ පුබ්බො අහොසිති කෙසග්ගමන්තමපි මිකාසං අවජෙජ්ජා සකලසරිරං අට්ඨිති භිද්දිතා උග්ගතාහි පිලකාහි¹⁵ අජෙකාත්ථං අහොසි; යසමා පන මුද්ධානුභාවෙන තථා රූපං කම්මං මුද්ධානං සමමුඛිභාවෙ විපාකං දුතුං¹⁶ න සකෙකාති දස්සනුපවාසෙ¹⁷ විජිතිතමත්තෙ දෙති තස්මා තස්ස අවිරපක්කාගන්තං පිලකා¹⁸ උට්ඨිති. කල්යාණමනනිසොති¹⁹ වණ්ණකම්මනිසො; ²⁰ බෙලුවසලාමුක²¹ මනනිසොති තරුණබෙලුවමන්තියො; සම්පජ්ජිසුති භිද්දිසු; තාසු භික්ඛාසු සකලසරිරං පනහපක්කං විශ අහොසි සො පසෙක්කන ගතෙතන ජෙතවනවාරකොට්ඨකෙ විශගිලිතමචෙජ්ජා²² විශ කදලිපතෙතසු නිපජ්ජි, අථ ධම්මසචන්තං ආගතාගතො²³ මනුස්සා ධි කොකාලික²⁴ අපුත්තමකාසි අත්තනොයෙව මුඛං නිස්සාය අනග ව්‍යසන්තං²⁵ පතෙතා²⁶ සීති ආගංසු, තෙසං සුඤ්ඤා²⁷ ආරක්කදෙවකා ධික්කාරමකංසු, ²⁸ ආරක්කදෙවතානං සුඤ්ඤා උපරි දෙවතානි²⁹ ඉමිනා උපායෙන යාච අකනිට්ඨභවතා එකධික්කාගෙ³⁰ උදපාදි. තුද්දිති³¹

1. තං දිශා කොකාලිකො b s.	11. සබ්බකායො b.	20. ආගතො s l.
2. අපිච්ඡාසනතුට්ඨා s.	12. පිලකාහි b.	21. සිසෙකාසාලික සිසෙකාසාලික b s.
3. ජාතාහි b.	13. දෙතුං s.	22. බසසනා b s.
4. ආවර්ජනො b.	14. ගරුදස්සනුපවාසෙ s.	23. සද්දං සුචා s.
5. ථෙරෙසු අපරජ්ඣා s.	15. පිලකා b.	24. සික්කාරං අකංසු s.
6. වාද s.	16. කල්යාණමනනිසොති s.	25. සිකාරමකංසු b.
7. අරිසුපවාදස්ස s.	17. විකාසමනනිසො b.	26. ආකාසදෙවතාහි s.
8. (ඒ එවමාන) එවං මාහණී b. මා එවං අහණී s.		27. තුමිඨදෙවතාහි b.
9. පටිසාධිතබ්බවචනො s.	18. බෙලුවසල්ලක s.	28. එකධික්කාගෙ b.
10. පක්කාමිති b.	19. විශගිලිතොමචෙජ්ජා s.	29. තුද්දිති s තුරිති b.

කොකාලිකස්ස උපජක්ඛායො භුදුරේරෙ¹ නාම අනාගාමිඵලං පඤ්චා
 බ්‍රහ්මලොකෙ නිබ්බන්ධො, සො භුමමට්ඨදෙවකාආදිං කඤ්ඤා අසුත්තං
 කොකාලිකෙන කතං අග්ගසාවකෙ අනත්මවජ්ඣනා අභ්‍යාවිකඤ්ජන
 නාති² පරමපරං බ්‍රහ්මලොකං සමපත්තං. කොකාලිකස්ස පාපකම්මං
 සුඤ්ඤා³ මා මග්ගං පස්සන්තස්සෙවායං නස්සි⁴ ඔවදිස්සාමි නං
 රේරෙසු විතතං පසාදන්ධායාති⁵ ආගනන්ධා තස්ස පුරතො අට්ඨාසි,
 තං සක්ඛායෙන චුත්තං භුදු⁶ පච්චෙකභුග්ගාති. පෙසලාති පියසිලා;⁷
 කොසි ඤා. අවුසොති නිපන්නතොව අකඤ්ඤි උමමිලොකා⁸ ඵවමාන.
 පස්ස සාවඤ්ඤා නෙති පස්ස⁹ යත්තකං තයා අපරදාං අත්තතො
 නලාවෙ¹⁰ මහාගණ්ඨං අපස්සන්තො සාසපමන්තාය පිළිකාය මං
 වොදෙතබ්බං.¹¹ මඤ්ඤාසිති ආග. අථ නං අදිට්ඨිපත්තො¹² අයං
 කොකාලිකො ගිලිතවිසො¹³ විශ කස්සච චචනං න¹⁴ කරස්සතිති
 ඤානා පුරිසස්ස භීති ආදිමාග. තත්ථ ඤායාති ඤායාති¹⁵ ඵරුස
 වාචා; ඡිද්ධති ඤායාති¹⁶ මුලෙයෙව නිකන්තති; නිද්ධති
 නිද්ධති¹⁷ දුස්සිලප්පගාලං; පසංඝතිති උත්තමමෙට්ඨ¹⁸ සමානවෙඤ්ඤා
 බිණ්ණාසවොති වදති; නං වා නිද්ධති සො පසංඝිසොති නො වා පසංඝි
 තබ්බො බිණ්ණාසවො නං අනත්මවජ්ඣනා වොදෙන්නො දුස්සිලො
 අයනති වදති; විචිනාති මුඛෙන සො කලිනාති සො තං.¹⁹ අපරධං
 මුඛෙන විචිනාති කාම; කලිනා නෙත්තාති තෙන අපරධෙන සුඛං
 න විද්ධති නිද්ධති පසංඝාය ගි පසංඝිති²⁰ ඤායාති ව²¹ සමකොව විපාකො;
 සබ්බස්සාපි සබ්බාපි අත්තනාති සබ්බෙන සකෙනවි²² අත්තනාපි සද්ධිං
 සො අකෙඤ්ඤා ධනපරාජයො නාම අයං අපමන්තකො අපරධො;
 සො සුඤ්ඤාසුති සො පන සමමග්ගතෙසු²³ පුග්ගලෙසු විතතං පද
 සෙය්‍ය²⁴ අයං විතතපපදෙයොව²⁵ තතො කලිතො මහත්තතෙන
 කලි; ඉද්දති තස්ස මහත්තතරභාවං දස්සෙන්නො සතං සහස්සානන්ති
 ආදිමාග. තත්ථ සතං සහස්සානන්ති නිරබ්බදගණනාය සතං
 සහස්සඤ්ඤා;²⁶ ඡන්දනිංසතිති අපරති ඡන්දනිංසති²⁷ නිරබ්බදති;
 පඤ්ඤා වාති අබ්බදගණනාය පඤ්ඤා²⁸ අබ්බදති; සමමග්ගතිති යං
 අරියෙ ගරුභන්තො නිරයං උපපජ්ජති තත්ථ ඵත්තකං ආයුප්පමාණන්ති

1. භුදුරේරෙ s. භුරිසේරෙ b. 13. ගිලිතවිසො l. 22. විතතපපදෙයො s l
2. අජ්ඣාපිකාසන්නනාති b. 14. න කස්සච චචනං. b. විතතපපදෙයො b.
3. බ්‍රහ්මලොකසමපත්තං. b. සද්දංසුඤ්ඤා s. තං සද්දං සුඤ්ඤා b.
4. පස්සන්තං ව සපත්තනාසි b. පස්සන්තස්සෙව වරුසො නස්සි s.
5. විතතපපසාදන්ධායාති bs. 15. ඤායාති ඤායාති¹⁵ ඵරුස b.
6. භුදු s. භුරි b. 16. උත්තමමෙට්ඨ b s 23. සතං සහස්සං b.
7. බ්‍රහ්මාති b. 17. නං b s. සතසහස්සං s.
8. නිසින්නාසොව b l කබරනඤ්ඤි b s. උමමිලොකා s. 24. ඡන්දනිංසං b. ඡන්දනි.
9. පසංඝාති සර b. 18. න විද්ධති නිද්ධති පසංඝායාති b. සාති s.
10. නලාපන s. 19. සපකත (මත්තන) උ b. 25. පඤ්ඤා ව s.
11. පිළිකාය පරං b වොදෙතබ්බං b s 20. සමමග්ගතෙසු s සමග්ගතෙසු l.
12. නිද්ධිපත්තො b අභිද්ධිපත්තො s. 21. දුස්සෙය්‍ය b.

අපො. කාලමකාසිති උපජ්ඣායෙ පක්කනෙන කාලමකාසි;¹
 පුමුතිරසෙති පාටියෙකෙකා පුමුතිරයො නාම නච් අවිච්ඡා
 නිරසමිතිසෙව² පන පුමුගණනාය පච්චිතබ්බො³ එකසමි. ධාන
 නිබ්බතී. විසතිබාටිකොති මාගධකෙන පසේන වතනාගේ පථො
 කොසලරට්ඨි එකපසේනා⁴ හොති තෙන පසේන වතනාගේ පථො
 ආලකං වතනාරි ආලකානි දෙදුණි⁵ මානිකා වතුමානිකා
 බාරි කාය බාරියා විසති බාරිකො; නිලමාහොති මාගධකානං සුබ්බම
 තිලානං තිලසකවං; අබ්බුදෙ නිරසොති අබ්බුදෙ නාම පාටියෙකෙකා
 නිරසො නච් අවිච්ඡායෙව පන අබ්බුදගණනාය පච්චිතබ්බො⁶ ධා
 නසෙසනං නාම; නිරබ්බුදදිසුපි එසෙව නයො, වසෙගණනාපි
 පනෙත් එවං වෙදිතබ්බො. යපෙව ති⁶ සතං සතසහසානි කොටි
 හොති එවං සතං සතසහසං⁷ කොටියො පනොටි නාම හොති සතං
 සතසහසං පනොටියො⁸ කොටිපපනොටි නාම සතං සතසහසං
 කොටිපපනොටියො නහුතං සතං සතසහසං නහුතානි නිනාහුතං
 සතං සතසහසං නිනාහුතානි එකං අබ්බුදං තතො විසතිගුණං
 නිරබ්බුදං එක නයො සබ්බන්තී.

10. 4. 10.

දසමං හෙට්ඨාචුත්තනසෙනෙව වෙදිතබ්බං. සෙසං සබ්බන්තී
 උත්තානන්තෙවන්තී.⁹

පෙරවගෙගා වතුපෙට්ඨා.

10. 5. 1.

පඤ්චමස්ස පඨවෙ ඝාතසෙනානි සාහසියකමෙවන. දුතියෙ
 භසානිති චිත්තප්පාසහසානි; වෙගනිති අකුසලවෙරති;¹⁰ අපිසො
 වස්ස ඤාසොති සහ විපස්සනාය මගො; ඉති ඉමස්මිං සති ඉදං
 හොතිති එවං ඉමස්මිං අවිජ්ජාදිකෙ කාරණෙ සති ඉදං සඛිබාරදිකං
 එලං හොති; ඉමස්සපපාද ඉදං උපපජ්ජතිති යො යස්ස¹¹ සහජාත
 පච්චයො හොති තස්ස උපපාද ඉතරං උපපජ්ජති නාම; ඉමස්මිං
 අසනිති අවිජ්ජාදිකෙ කාරණෙ අසති සඛිබාරදිකං එලං න හොති;
 ඉමස්ස නිජග්ගානි කාරණස්ස (අපපවත්තියා එලස්ස) අපපවත්ති හොති.

10. 5. 3.

තතියෙ ඝණ්ඨපෙසුනති¹² ඉරියාපඨමපි වචනපඨමපි සණ්ඨ
 පෙසුං;¹² අපසසද්දමිනිනාති අපසසද්දෙන මත්තභාණිනා සන්ධාර
 විනිතා; පරනොසොසප්පවසා මානි¹³ පරස්ස වා වචනකාරණා;

1. කාලං අකාසි b s.

6. යපෙව s.

11. අයො s. [සහසානි l.

2. නිරසමි. සෙව b.

7. යපෙවති සතං සත සහසානි b එමං සතං සත

3. පමුතාබ්බ s.

8. පපනොටියො b s.

12. සන්තපෙසුනති b.

4. එකොපසො b s.

9. උත්තානන්තෙවන්තී s.

13. පරනොසොසප්පවසා

5. වතුදෙදුණි b.

10. අකුසලවෙරසුගලවෙරති b s.

එනි b s.

වෙනසිනාති කප්පිතා;¹ මබ්බුතාති දෙවතාසංපත්තා නින්නෙජා;² භෙත්තකඛනාති පතිතකඛනා සහ ධම්මනාති සහෙතුකෙන (ආ) කාරණෙන වචනෙන.

10. 5. 4.

වතුපෙ වජ්ජිමාතිනොති ඵවනනාමකො; සබ්බං නිපනති සබ්බමෙව දුක්ඛකාරකාරිකං;³ සබ්බං නිපසිනති සබ්බං තපනිසිතකං; දුබ්බජීවිනති දුක්ඛකාරකාරිකං⁴ ජීවිකානුසොගං අනුසුතං; භාරකනති ගර්භිතබ්බසුතකං;⁵ සංසිතබ්බසුතකං; වෙනසිනොති සංසං අවිනිතො අසෙසෙති විනෙතබ්බො; අසෙසෙතිනොති⁶ න කිසෙති පසෙසෙපෙතුං සන්නොති; අථවා වෙනසිනොති සන්න විනාසකො; අසෙසෙතිනොති⁶ අපච්චකං නිබ්බානං පසෙසෙපති සංසංකතාදිසු⁷ කිසෙති පසෙසෙපෙතුං න සන්නොති; නි සො භගවා වෙනසිනොති සො භගවා ඵවං යාථාවතො⁸ සුඛා කුසලාකුසලං පසෙසෙපන්නො න අසෙසෙති විනෙතබ්බො පච්චකතොසෙව⁹ ධම්මෙ උපාදයං පසෙසෙපති¹⁰ තෙසං පසෙසෙපන්නො න සන්න විනාසකො සුචිනිතො සුසිකතිනො¹¹ සන්නවිනාසකොති අපෙඨා; තස්ස ව පසෙසෙතිනො සපසෙසෙතිනොසෙවති¹² දසෙසති. චිත්තනිං චිත්තවතො අකුසලා ධම්මාති මිච්ඡාදිට්ඨිසබ්බාතං විතතස්ස අචිත්තනිං අචිත්තවතො අකුසලා ධම්මා වසිතිනති නාම; තං සනාසෙතං චුතං. සාසනෙ පන විතතස්ස චිත්තනි සබ්බාතො චිත්තනි කුසලානංසෙව¹³ පච්චයො භොති.

10. 5. 5.

පසෙවමෙ තුණති අහොසිති සන්නපලධියං යනිා අපුච්ඡං පුච්ඡ නිති තුණති අහොසි; සබ්බසාමුක්ඛාසිකං¹⁴ වන මෙති මයා සබ්බ පුච්ඡානං උත්තමපුච්ඡං. පුච්ඡතො සමණො ගොතමො සංසාදෙති නො විස්සරෙජ්ජති¹⁵ නනු න විසභති සන්නොති¹⁶ න විස්සරෙජ්ජ තුණති ඵවං පාපිකං දිට්ඨිං මා පටිලභිති; නදස්සාති තං ඵවං උප්පන්නං දිට්ඨිගතං භවෙය්‍ය; සම්මනනිමනනි සඛා මජ්ඣිමදෙසෙ තගරස්ස උද්දාසාදිති¹⁷ මිගනි වා හොනති දුබ්බලානි වා සබ්බසො වා පන තෙසං පාකාරං භොති¹⁸ තඤ්ඤා තං අගභෙතවා පච්චනතිම.

1. පසෙවමෙ b s.	11. පසෙසෙපන්නො න b.	සො සෙවති b.
2. දෙවතාසංපත්තා නින්නෙජා b.	12. තස්ස ව පසෙසෙතිනොසෙවති	
3. සබ්බමෙව දුක්ඛකාරකාරිකං s.	13. චිත්තනිසබ්බාතො චිත්තනිකුසලානං සෙව b.	
4. දුක්ඛකාරකාරිකා s.	චිත්තනිසබ්බතං නානුමෙතිති චිත්තනිකුසලා	
5. ගර්භිතබ්බසුතකං භාසිතබ්බසුතකං b.	14. සබ්බසාමුක්ඛාසිකං s.	[නංසෙව s.
6. අපසෙසෙතිනොති s.	15. විසෙජ්ජති b s.	
7. සසන්නාදිසු s සසන්නාදිසු l.	16. න විසභති නනුසෙසකොති b.	
8. යාථාවතො b l	17. උද්දාසාකාරිකිති b අද්දාසාකාරිකිති s.	
9. විනෙතබ්බො න අසෙසෙතිනොති s.	18. සබ්බසොවංපන මාහොනතුම සොර	
සෙව s. අබ්බාසිකතොසෙව b.	සබ්බානෙතොති b පන සොර	
10. සෙසෙපෙති s. සෙසෙපෙති s.	සබ්බා න භොති s.	

නගරනති ආභ. දළුහුදුපනති පිරපාකාරපාදං;¹ දළුපාකාරතොරණනති පිරපාකාරකෙටුව පිරපිට්ඨිසඛිකාවකෙටු; එකමාරනති කඛො ආභ ඛුපාරසමිං හි නගරෙ ඛුහි පණ්ඩිතදෙවාරිකෙහි හවිතඛිං එකමාරෙ එකොව² වට්ටි තථාගතස්ස ව පඤ්ඤාය අපඤ්ඤා සද්දිසො නඤ්ඤි තස්මා පුට්ඨි³ පණ්ඩිතභාවස්ස ඔපමෙත්ථං එකංගෙව⁴ දෙවාරිකං දසෙසංගං එකමාරනති ආභ, පණ්ඩිතොති පණ්ඩිතෙවන සමනතාගතො; ව්‍යාපනොති වෙය්‍යනතිසෙන සමනතාගතො; මෙධාමිති ධානුප්පනති⁵ පඤ්ඤාසඛිකාතාය මෙධාය සමනතාගතො; අනුප්පිසාස පඨනති අනුප්පිසාසනාමකං මහං;⁶ පාකාරසංඝිනති විනතං ඉට්ඨිකානං අපගතට්ඨානං; පාකාරමිට්ටරනති පාකාරස්ස භින්නට්ඨානං; නදෙවෙනං පඤ්ඤනති තංගෙව සස්සතො ලොකොති ආදිනා නසෙන පුට්ඨිං ධප්පිතං⁷ පඤ්ඤං පුනපි පුට්ඨි; සඛො ව නෙන ලොකොති සත්තුපලද්ධිසංගෙව ධිකා අපඤ්ඤානාකාරෙන පුට්ඨිනති දසෙසති.

10. 5. 6.

ඡෙට්ඨි පුඛොසමාගොති පුඛසද්දිසාති නිරුද්ධාති⁸ කුරු මානො; කොත්ථ ආවුසොති⁹ කො එත්ථ අවුසො; සාවනා ආවුසො දිට්ඨිති සත්තිකා මාසට්ඨිව්ඛං¹⁰ දිට්ඨි නාම අඤ්ඤා; සාවනා දිට්ඨිව්ඛා නානති “ඛකාපි දිට්ඨිව්ඛානං අවිජ්ජාපි එසොසංඝි¹¹ විතකෙකාසංඝි අසොතිමනසිකාරෙසංඝි පාපමිත්තොසංඝි පරතොසොසංඝි¹² දිට්ඨිව්ඛාන”නති එවං සත්තිකං සත්තිවිධමපි¹³ දිට්ඨිව්ඛානං දිට්ඨිකාරණං නාම අඤ්ඤා; දිට්ඨිව්ඛානනති අධිකා¹⁴ අධිහවිකං පවත්තාය දිට්ඨියා එතං නාමං; දිට්ඨිපිට්ඨිව්ඛානනති “කතමාති අවධාරස දිට්ඨිපරිසුට්ඨා නාති යා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං දිට්ඨිගතනං දිට්ඨිකන්තාරං දිට්ඨිවිසුකං දිට්ඨි විජ්ජිතං දිට්ඨිසංගොජනං දිට්ඨිසල්ලං දිට්ඨිසමාධො දිට්ඨි පලිකොධො දිට්ඨිකකුතං දිට්ඨිපපාතො දිට්ඨිනුසංගො දිට්ඨිසන්තාපො දිට්ඨිපරිලාභො දිට්ඨිගතො¹⁵ දිට්ඨිපාදානං දිට්ඨිනිතිවෙසො දිට්ඨි පරමාසො ඉමාති අවධාරස දිට්ඨිපරිසුට්ඨානාති”ති එවං වුත්තං¹⁶ දිට්ඨිපරිසුට්ඨානං (සමුට්ඨානනති දිට්ඨිව්ඛානසංගෙව චෙට්ඨනං වුත්තකෙකං තං ඛකාපච්චසො දිට්ඨිනං උපාදාය සමුට්ඨානට්ඨිනාති සඛිං විජ්ජාතොසංගො සොනාපනතිමග්ගො පන දිට්ඨිසමුග්ගොනො නාම සඛිදිට්ඨිනං)¹⁷ සමුග්ගාතකත්තා; නමිත්තනති තං සඛිං අභං ජානාමි; කායානං වකඩාමිති නිං කාරණං¹⁸ අභං වකඩාමි.

1. දළුහුදුපනති පිරපාකාරං s.	14. දිට්ඨිව්ඛානනති දිට්ඨිනං අභිතිසිත්ථං අභිට්ඨා
2. එකො s.	8. පුඛසද්දිසාති ගතොති b.
3. තස්මාගෙත්ථ s.	9. කවිත්ථාචුසොති b.
4. ඔපමෙත්ථං තස්ම ව s.	10. මාසට්ඨිව්ඛං b s.
5. ධනුප්පනති s.	11. දිට්ඨිගතොසංඝිදිට්ඨිගතො s.
6. පාකාරමග්ගං s.	12. පණ්ඩිතොසංඝි b s.
7. එපතිස b.	13. අධිකාධිසංඝි b.
	14. කාරණං b.
	15. දිට්ඨිපරිසුට්ඨානං b l.
	16. වුත්තං s.
	17. සමුග්ගාතකත්තා;
	18. කාරණං b.

10. 5. 7.

සත්තමෙ සමමාදිට්ඨිකොති යාථාවදිට්ඨිකො¹ අට්ඨමෙ අඛිකරණ සමුප්පාදවුපසමකුසලොති වතුත්තං අඛිකරණානං මූලා මූලං² ගහෙතා වුපසමෙන (සමුප්පාදවුපසම) කුසලො තොති.

10. 5. 9.

තවමෙ දුරගිසමහවානීති³ සමහවිතුං දුක්ඛානි දුස්සභානි න සක්කා අප්පෙසකෙබ්බි අපේකාගාතිතුන්ති වුත්තං හොති; අරඤ්ඤ⁴ චන්ද්‍රපානීති⁵ අරඤ්ඤාති ව චන්ද්‍රපානීති⁶ ව; අරඤ්ඤකඩගුප්පාද නෙන⁷ අරඤ්ඤාති ගාමත්තං අනික්කමිත්වා මනුස්සානං අනුප වාරට්ඨානභාවෙන චන්ද්‍රපානීති; පනනානීති පරිසන්නානි⁸ අතිදුර්ගිති; දුක්ඛරං පමිවෙහිනති කායවිවෙකං දුක්ඛරං;⁹ දුරගිමතති අභිරමිතුං න සුක්කරං; එකතෙතති එකිභාවෙ; කිං දුස්සෙති කායවිවෙක කතෙ¹⁰ පිතථ චිත්තං අභිරමාපෙතුං දුක්ඛරං (වගංවයාරුමො¹¹ භි අයං ලොකොති. හරනති මඤ්ඤෙති හරන්ති¹² විස සසන්ති¹³ විස; මනොති) චිත්තං; සමාධිං අලභමානස්සාති උපවාරසමාධිං වා අප්පනාසමාධිං වා අලභන්තස්ස; (කිං දුස්සෙති) ඊදිසස්ස භික්ඛුනො තිණපණ්ණමිගාදි සද්දෙති විච්චෙති ව භිංයනකෙති¹⁴ වනාති චිත්තං වික්ඛිපිස්සන්ති¹⁵ මඤ්ඤෙති; සංසිද්ධස්සාති කාමචිතකෙති¹⁶ සංසිද්ධස්සාති; උපෙල මිස්සාති¹⁷ ව්‍යාපාදවිතිංසාවිනාසකෙති උදධං පිලවිස්සාති;¹⁸ කණ්ණ සංකොපිකන්ති¹⁹ කණ්ණධොවනෙන²⁰ කීලිතබ්බං; පිට්ඨිසංකොපි කන්ති²¹ පිට්ඨිධොවනෙන²² කීලිතබ්බං; තථ උදකං සොණ්ඩාය²³ ගහෙතා මිසු කණ්ණස්ස ආසිඤ්චනං කණ්ණසංකොපිකං²⁴ නාම, පිට්ඨිස්ස²⁵ ආසිඤ්චනං පිට්ඨිසංකොපිකං²⁶ නාම; ගාධං විඤ්චිති පතිට්ඨං ලභති; කො වාහං කො ව හජ්ජිනාගොති අහං කො හථි නාගො කො අහමපි²⁷ තිරව්ජානගතො අහමපි මයහමපි වත්තාගෙ පාදා (ඉමස්සාපි)²⁸ නනු උභො²⁹ පි මයං සමසමාති; වඩ්ඛකන්ති³⁰ කුමාරකානං කීලිතකං බුද්ධකතඛලං; සමිකන්ති දීඝදණ්ඩකෙන රසදණ්ඩකං³¹ පහරණකීලං; මොක්ඛමිකන්ති සමපරිවත්තකකීලං ආකාසෙ දණ්ඩකං ගහෙතා භූමියං වා සීතං ධිපෙත්වා හෙට්ඨිපරිස භාවෙන පරිවත්තනකීලන්ති වුත්තං හොති; විඛගුලිකන්ති³² තාල

1. යාථාවදිට්ඨිකො b.	12. සංසන්ති s.	23. පිඨිසං b s.
2. අඛිකරණානං මූලං s.	13. ගිසන්තකති b.	24. අහමපිපිති s.
3. සහෙවනානීති s.	14. වික්ඛිපන්ති b s.	25. ඉමස්සපි වත්තාගෙපාදා
4. අරඤ්ඤ b s.	15. කාමචිතකෙති b s.	මයහමපි b s වත්තාගෙ
5. චන්ද්‍රපානීති b.	16. උදලවිස්සාති b.	පාදා b වත්තාගෙව s.
6. අරඤ්ඤකඩගුප්පාදනෙන s.	17. උදධං පිලවිස්සාති b.	
7. පනනානීති s.	18. සංකොපිකන්ති b s.	26. වඩ්ඛකන්ති s.
8. කායවිවෙකො දුක්ඛරෙණ b'l.	19. කණ්ණං s කණ්ණෙණ b.	ධොවනත්තං b s.
9. කායවිවෙකා ² පි b.	20. පිඨි ධොවනත්තං b s.	27. රසදණ්ඩාය s.
10. මයමයාරුමො s.	21. සොණ්ඩස්ස l	28. විඛගුලිකන්ති s.
11. සංහරන්ති b.	22. සංකොපිකා b සං s.	

පණ්ණාදීති කතං වාග්‍යපාතාපරන පරිබ්බතවකකං; පණ්ණාලකකං
 වුවවර පණ්ණනාලී කාය වාලිකාදීති¹ මිනනනා කිලනති; රථකනති
 බුද්ධකරථං; බුද්ධකනති බුද්ධකධනුමව; ඉධ වො පන වොති එත්
 වොති නිපාතමතතං ඉධ වො පනාති අපොති; අඛං භං උපාඤ්ඤ
 විහරතිති එත් ඉඛිකාති වොදනපොති නිපාතො තෙන පෙරං සඛික
 මජ්ඣක විහාරත්ථාය වොදෙති නාසං² අරඤ්ඤවාසං අනුජානාති³ කසො
 අරඤ්ඤපෙනාසනෙ වසනො කිරසං වාසබුරමෙව පුරිසාති න ගජ
 බුරං සඛිකමජ්ඣක වසනො පන වෙ⁴ බුරති පුරෙත්වා අරභතං
 පාපුණ්ණිසාති විතසට්ටපක ව පාමොකොති හප්පසාති අථසාසං
 පරිසමමජ්ඣක පුබ්බපත්තං⁵ පුබ්බාතිනිතාරං විසංපෙත්තං⁶ ඉමං භික්ඛුං
 විතසධරානං අනවධාරනෙ ධපපසාමිති ඉමමත්තං පසාමානො සත්ථා
 පෙරසං අරඤ්ඤවාසං නානුජාති. දසමං උත්තානත්තමෙවොති.

උපාලිවග්ගො පඤ්චමො.

දුතියො පණ්ණාසකො
 නිට්ඨිතො.

10. 1. 1.

තතිසංස පඨමෙ සමණසඤ්ඤාති සමණොනං උපපජ්ජනක
 සඤ්ඤා; සහගතකාරිති⁷ නිරන්තරකාරි; අව්‍යාපපෙකාති⁸ නිද්දානොති;
 ඉදමත්තනිසං⁹ හොතිති ඉදමත්තං ඉමෙ පච්චයාති එවමසං ජීවිත
 පරිකඩාපරපු හොති පච්චවෙකතිපරිහොගං පරිභුඤ්ජතිති අපොති.

10. 1. 2.

දුතියං උත්තානත්තමෙව. තතිසෙ විශ්ඛනා හොතිති සග්ගතො¹⁰
 මග්ගතො ව ඉධ විරජ්ඣනං¹¹ හොති; නො ආශ්ඛනාති න සමපාදනා
 න පරිපුරකාරිතා¹² හොති, (පහොතිති පච්චතති.)¹³

10. 1. 4.

වතුපො සථාදිට්ඨි සමන්තං සමාදිණ්ණනති¹⁴ දිට්ඨානුරූපෙන
 පරිපුණ්ණං සමාදිණ්ණං සකලං ගතිතං; වෙකනාති තිස්ස වාපෙසු
 නිබ්බතතිතවෙනනාව ගතිතා; පණ්ණාති එවරූපො සියතති එව.
 සති පත්තා;¹⁵ පණ්ණිධිති දෙවො වා හවිසාමි දෙවඤ්ඤතරෙ
 වාති විතතට්ඨපනා;¹⁶ සඛිකාති සමපසුත්තසඛිකාති.¹⁷

10. 1. 5.

පඤ්චමෙ පුරෙවාරිකමෙව පුබ්බබ්බමා; අභිදෙවොති තං අනු
 බ්බ (මාන) මෙව.¹⁸

1. වාලුකාදීති b s. 7 සහගතකාරිති b s. 13. පරිපුරකාරිතා හොතිති| පහොතිති b.

2. නාසං b. 8. අව්‍යාපපෙකාති b s. 14. සමාදිනනනති b s.

3. අනුජාති b අනුජාතිති l. 9. ඉදමත්තනිසං s. 15. එවං පත්තා b. එවං පතිත

4. වෙ⁴ l b. 10. ම s. 16. විප්පත්තා b. පට්ඨනා s.

5. පුබ්බපට්ඨනං s. 11. මග්ගතොව විරජ්ජනං s. 17. සමපසුත්තකසඛිකාති l.

6. ම b කපෙත්තා b s. 12. පරිපුරකාරිතා s. 18. අනුබ්බමෙව l.

10. 1. 6.

ජවෙයි නිජ්ජවසුනිති නිරුරකාරණානි; ඔව්වාදිට්ඨි නිජ්ජණ්ණා
 හොතිති අයං හෙට්ඨා,¹ විපස්සනායපි නිජ්ජණ්ණා එවං පභිනා
 කසමා පුන ගතිහාති අසමුච්ඡානභ්‍යා, විපස්සනාය හි කිංඤ්චාපි
 නිජ්ජණ්ණා න පන² සමුච්ඡින්නා මග්ගො පන උපපජ්ඣා නං
 සමුච්ඡිජ්ජති න පුන වුට්ඨාතුං දෙති භසමා පුන ගතිනා; එවං සබ්බ
 පදෙසු යොජෙතඤ්ඤා,³ (එස්ඵ ව සමමාච්ඡින්නපච්චයා චතුසට්ඨි
 ධම්මා) භාවනාපාරිසුරිං ගච්ඡන්ති කතමෙ චතුසට්ඨි⁴ ආසාදාපත්ති
 මහකකිංකේ (අබ්‍යුතමාකවෙට්ඨන) සද්ධිඤ්ඤං පරිසුරති පනගතවෙට්ඨන
 විරිඨිඤ්ඤං උපට්ඨානවෙට්ඨන සද්ධිඤ්ඤං අවිසේකවෙට්ඨන සමාධිඤ්ඤං
 දස්සනවෙට්ඨන පඤ්ඤාඤ්ඤං⁵ විජානනවෙට්ඨන මතිඤ්ඤං අභිසංඤ්ඤ
 නවෙට්ඨන සොමනසසිඤ්ඤං පච්ඡන්තනනනිදාධිපතෙය්‍යවෙට්ඨන⁷
 ජිවිතිඤ්ඤං පරිසුරති අරහත්තඵලකිංකේ අබ්‍යුතමාකවෙට්ඨන
 සද්ධිඤ්ඤං⁸ - පෙ - පච්ඡන්තනනනිදාධිපතෙය්‍යවෙට්ඨන ජිවිතිඤ්ඤං
 පරිසුරතිති එවං චතුසු මග්ගෙසු චතුසු ච ඵළෙසු අව්ච්ඡිති හුන්වා ජතු
 සට්ඨිධම්මා පාරිසුරිං ගච්ඡන්ති.

10. 1. 7.

සත්තමෙ ධොවනන්ති අට්ඨිධොවනං; කසමිං හි ජනපදෙ මනුස්සා
 ඤ්ඤාකෙ මතෙ න ක්කාපෙනති ආචාරං⁹ බණ්ණිත්වා භූමියං නිදගන්ති අථ
 තෙසං සුභිභූතානං අට්ඨිති නිහරිත්වා ධොවිත්වා පටිපාටියා උස්සාපෙනා
 ගකුමාලෙති¹⁰ පුජෙත්වා යපෙනති නකිංකෙත පංතො තානි¹¹
 ගතෙත්වා ගෙදනති පරිදෙවනති තතො¹² නකිංකෙනං කිලුනති.

10. 1. 8.

අට්ඨමෙ විජෙවනන්ති දොසනිහරණසෙසරං; විජිනනා¹³
 හොතිති නිහවා හොති පනුදිතා,¹⁴ නාවමෙ චම්භනන්ති (චම්භකරණ)
 සෙසරං,¹⁵ දසමෙ නිද්ධානොති නිද්ධාමිනා,¹⁶ ඵකාදසමෙ අබ්‍යුතපරිසුර
 ණත්ථං සමමාදිට්ඨියෙව සමමාඤ්ඤන්ති වුත්තා, එවමෙතෙ සඤ්ඤාපි
 අරහත්තඵලධම්මා අසෙධා¹⁷ (අසෙධස්ස) පච්ඡන්තනා පච්චෙවකිංකේ
 ඤ්ඤාමපි අසෙධනති වුත්තං, වාදසමෙ අසෙධිකාති අසෙධායෙව
 අසෙධිකා;¹⁸ ඉමිනා සුතෙතන බිණ්ණාසපචා ව කපිතොති.

සමණසංඤ්ඤාචගෙහා පඨමො.

1. හෙට්ඨා (සත) b.	10. ගකුමාලාදිති s.	16. ජ භිමිකියාති b නිඛිමිති
2. එවං s	11. තාති අභිනි b s.	යාති s නිඛිමිතබ්බා b s
3. න s.	12. ගෙදනති පරිදෙවනති වා ගෙදනනා පරිදෙවනනා b.	
4. යොජනා පච්ඡන්තනා l. නසයා පෙදිතපඤ්ඤා s.	17. ධම්මා b ධම්මාපනානති s	
5. ගච්ඡන්ති සථං එස්ඵ ව චතුසසි b.	අසෙධාසස s.	
6. පඤ්ඤාඤ්ඤං පරිසුරති bs, 13, මිතිකා s.	18. අසෙධාසසාති අසෙධාසසා	
7. අබ්‍යුතමාකවෙට්ඨන s, අබ්‍යුතමාකවෙට්ඨන l	සෙව අසෙධාසසනකාචා s.	
8. සසිඤ්ඤං පරිසුරති - පෙ - s	14. නිහවාහොති s පඤ්ඤා l.	අසෙධාසසාති b.
9. ආචාරං පන b s.	15. චම්භනති සෙසරං b l චම්භනති චම්භනසෙසරං s	

10. 2. 1.

දුතියස්ස පඨමෙ පාටිසෙක්කං පුට්ඨා ව විස්සජ්ජනා ව¹ කතා. දුතියෙ එකතොව. තතියෙ උදෙදසං උද්දිසිඤ්ඤාති මාතිකං නිකඛිපිතා; සක්ඛු වෙව සංවණ්ණිතොති පඤ්ඤාසු ආනෙසු එතදග්ගෙ යපෙනෙන න සඨාග් සංවණ්ණිතො; සමගාමිතොති ගුණසමාචාරාය සමාගාමිතො; පහොතිති සතෙකාති; අතිසිඤ්ඤාති² අතික්කමිතා; ජානං ජානාතිති ජාතිතඛං³ ජානාති; පස්සං පස්සතිති පස්සිතඛං⁴ පස්සති; වක්ඛු භුතොති; වක්ඛු විස භුතො ජානො⁵ නිබ්බන්තො; ඤාණභුතොති ඤාණසභාභො; ධම්මභුතොති ධම්මසභාභො; බ්‍රහ්මභුතොති සෙට්ඨ සභාභො; වතනා සවතනාති වතනනෙ සමසේවා පවතනනෙ ව සමසේවා;⁶ අත්ථස්ස නිවණ්ණනාති⁷ අත්ථං නිහරිතො දසෙස්ස; සඨා නො භගවාති සඨා අමහාකං භගවා වසාකරෙස්ස.

10. 2. 4.

වතුපඨ අජිතොති⁷ එවතනාමතො; විතතඤ්ඤානිති විතතපාදසතාති, (සෙතිති)⁸ සෙති විතතඨානසතෙති අනුසුඤ්ඤ මානා උපාරද්ධා පජානන්ති උපාරද්ධමානා⁹ විරද්ධා නිග්ගහිතාති¹⁰ එවං ජානන්ති විරද්ධා මයං නිග්ගහිතා මයං ආරෙපිතො (නො) දෙසොති; පණ්ඩිතවක්ඛුනිති පණ්ඩිතභාවසාය කාරණාති.

10. 2. 5.

පඤ්ඤාමෙ ඛද්ධිමනස්සන්ති ලොකියං ඔරිමතිරං; (පාරිමනස්සන්ති) ලොකුත්තරං පාරිමතිරං; (පාරගාමිතොති නිබ්බාන)ගාමිතො; තීරමෙව්‍යානුඛාවතීති සක්කායතිරංසෙව¹¹ අනුධාවති; ධම්මෙ ධම්මානු වතතිතොති සමගා අභිභවන නවවිසෙධ¹² ලොකුත්තරධම්මෙ අනුධම්ම වතතිතො තස්සා ධම්මානුච්ඡිවිකාස¹³ සහ සීලාය පුබ්බිකාගපට්ඨතතිස්ස පවත්තමානා; මච්චුසබ්බස්සං සුදුහතරන්ති මච්චුතො ආනභුතං තෙභුමනවටං¹⁴ සුදුහතරං තරිතා; පාරමෙස්සනාති නිබ්බානං පාද ඤ්ඤානති; ඛකා අනොභව්‍යාගමොති වටතො විවටං ආගමම, විවෙසෙක සත්ථ දුරමන්ති යසම්. කායවිතතඋපට්ඨිවිවෙසෙක දුරහිරමං; තනුාභිරතිමිවෙස්ස හිතො කායමති දුට්ඨෙධි¹⁵ කායෙ පභාය; අතිඤ්ඤාතොති නිප්පලිකොධො; ආදුනවට්ඨිකාග්ගෙති ගහණ පටිතිස්සග්ගසංඛාරෙන නිබ්බානො; අනුපාදසං සෙ රතාති වතුති උපාදනෙති කිඤ්චි අනුපාදිසිතා සෙ අහිරතා; පටිතිබ්බුතාති තෙ අපවට්ඨපට්ඨිනිබ්බානෙන පට්ඨිබ්බුතා නාමාති වෙදිතඛො.

1, විසජ්ජනං ව s විස්සජ්ජනං ව b. 7. අජිතොති b ආජිතොති s.

2. අතිසිඤ්ඤාති s.

8. සතාති b l

12. නිවිසෙධ b l

3. තඛඛං b s.

9 උපාරද්ධා ජානාති b l s උපාරඛඤ්ඤාති b s.

4. භුතං s l.

10. නිග්ගහිතා b s

13. තස්ස b ධම්මස්සානුච්ඡ

5. පතනාතිවතනුං සමසේවාපවතනාති පවතනනුං සමසේවා b s.

විකාය b s.

6. නිසන්නතාති b s l.

11. සක්කායදිභිතිරංසෙව b s. 14. තෙභුමිකවටං s.

10. 2. 6.

ඡව්ධං භික්ඛුනං දෙසිතං. සත්තමෙ පච්චොග්ගෙහණීති පාපස්ස පච්චොග්ගෙහණං;¹ පස්සිකොති සන්ථරිතා;² අනන්තං ච චෙලං. අනන්තං ච අග්ගාභාරනති වාලිකාරසිස්සං ච අග්ගාභාරස්ස ච³ අනන්තරං. අච්චං භික්ඛුසඛිස්ස දෙසිතං. තෙසං සඛිස්ස උත්තානස්මෙවති.⁴

(පච්චොරොහණීවග්ගො දුතියො.

10. 3. 1.

තඨස්ස පථමෙ පසිසුද්ධාති නිමලා; පසිසොද්ධාති පහස්සන්; දුතියාදීනි උත්තානස්මෙනෙවති.

පාරිසුඛිවග්ගො තතියො.

10. 4. 1.

චතුස්ස පථමෙ ඝාඨුනති හද්දකං සිලිඨකං; දුතියාදීනි චුත්තානස්මෙනෙවති.

සාධුචග්ගො චතුස්මො.

අරියමග්ගවග්ගො චුත්තානස්මෙනෙවති.

තතියො පණ්ණාසකො

නිවසිතො.

10. 1. 1.

චතුස්ස පථමාදීනි උත්තානස්මෙනෙවති. අච්චමෙ ලොහහෙතු කම්මිත්ත පාණාතිපාතස්ස ලොහො උපතියස්සකොටියා හෙතු හොති; දෙසමොහස්මප්පුනෙතා¹පි. ඉමිනා උපාසෙත සඛිස්ස අපොච්චිතකො.

10. 1. 9.

තවමෙ පසිකකම්මනං හොතිති පරිවර්ජනං හොති; දසමෙ කම්මාරස්සනස්සාති පුච්ඡණ්ණකාරස්සනස්ස; භස්ස හොති නතති කස්ස නු නිං; පච්ඡාදුමිකාති පච්ඡාදුමිවාසිකා; කම්මණ්ඩලාති කම්මණ්ඩල ධාරිතො; සෙව්වලමාලකාති සෙව්වලමාලා විස ධාරෙතති. සෙව්වල පවතිවාසිතාතිපි චුත්තමෙව; උද්දහාග්ගෙහණාති සායපාතියක උද්දහාග්ගෙහනානුසංගමනුස්සනා; ආමංසස්සාසිති හස්සෙත පරිමර්ජයාසි.

10. 1. 11.

ඵකාදසමෙ උපකප්පකුති පාපුණාතු; ධානෙති ඔකාසෙ; හො අච්චානෙති හො අපනාකාසෙ; නෙරසිකානං ආකාග්ගෙ න ම නස්ස නිබ්බතනකමමෙව. තෙනෙව හි තෙ තස්ස යාපෙතති.

1. පච්චොග්ගං. b පච්චොග්ගං. s

2. පසිසොද්ධාති පස්සරිතා; b.

3. අග්ගාභාරස්ස ච s.

4. උත්තානං. b උත්තානස්මො. l.

තිරව්නානසොනිකානං පන තිණපණ්ණාදිවසෙන ආභාගේ වෙදි
 නඤ්ඤා මනුස්සානං ඔදනකුමාසාදිවසෙන, දෙව්නං සුඛා¹ හොජනාදි
 වසෙන; පෙතතිවිසසිකානං බෙලුසිඛිකානිකාදිවසෙන. සං වා පනස්ස
 ඉතො අනුපවෙව්ච්ඡන්ති² යං තස්ස මිත්තාදසො ඉතො දදන්තා
 අනුපවෙවසන්ති; පෙතතිවිසසිකා එව හි පරදනතුපථිවිතො හොතති.
 න අසෙසෙසං පරෙති දින්නං උපකප්පති. දසකො³ පි අනිසව්ලොති
 යං සකාය තං දුතං දින්නං තස්ස උපකප්පතු වා මා වා දයකෙන
 පන න සකකා නිප්පලෙන හවිතුං දයකො තස්ස දුතස්ස විපාකං
 ලභතිගෙව. අමිඛානෙ⁴ පි හවං ගොතමො සපිකපං වදන්ති
 අනොකාසෙ උපපන්නෙ⁵ පි තස්මිං ඤාතකෙ හවබොතමො දුතස්ස
 එලං පරිකප්පෙතිගෙව පඤ්ඤපෙතිගෙවොති පුච්ඡති. බ්‍රාහ්මණස්ස හි
 එවං දින්නස්ස දුතස්ස එලං දයකො න ලභතිහි ලද්ධි. අරස්ස හගවා
 පඤ්ඤං පටිජානිතා දයකො නාම යත්ත කත්ති පුඤ්ඤඵලුපථිවිධානො
 නිබ්බන්තො දුතස්ස එලං ලභතිගෙවොති දසස්සතුං ඉධ බ්‍රාහ්මණාති
 ආදිවාහ.

ගො තත්ථ ලාභී හොතිති සො තත්ථ හත්ථි⁶ යොනියං නිබ්බන්තො⁷ පි
 මඛලකත්ථිඛානං පතා ලාභී හොති. අස්සාදිසුපි එගෙව නසො.

ජාණුසේනාණිවග්ගො දුතියො.

සාමුච්ඡෙය්‍යා චුක්ඛානන්තොගෙවොති.

චතුසස්ථා පණ්ණාසකො
 නිට්ඨිතො.

පඤ්චමස්ස පඨමාදිති චුක්ඛානන්තොනෙව.

10. 1. 6.

ජංඛි සංඝප්පතිපටිසාසං වො ගික්ඛවෙ ඛම්මපටිසාසනති
 සංඝම්පනස්ස කාරණං දෙගනාසම්ඛාතං ඛම්මදෙගනං; සංඝප්පතීති
 සං කම්මං කමෙතෙනො ආසප්පති පරිපප්පති ජ්ඣ්ඤති; ජිම්මො
 ගතීති භෙන කමෙත යං ගතිං ගම්ඤති සා ජිම්මා හොති.
 ජිම්මෙප්පනතීති සත්ඤා යං ගතිං උපපජ්ජස්සති සාපි ජිම්මාව හොති;
 සංඝප්පජාපකාති සංඝප්පනසභාදා; භුතා භුතස්ස උප.නති
 හොතිති භුතමා සභාවතො විජ්ජමානකම්මා සත්ඤා නිබ්බන්ති
 හොති. එස්සා චුක්ඛතීති විපාකඵස්සා ජුගන්ති.

10. 1. 7.

සත්තමෙ සසෙවුගාතිකානනති වෙතෙතා පකප්පතා
 කතානං; උපවිකානනති;¹ චිතානං ව ධර්මිකානං; අසපිසංවිදිමාති²
 තෙගං කමොතං විපාකං අවෙදිසිතා;³ වංගති⁴ භාවතති

1. සුඛා =, 3 හත්ථි s 5 උපවිකානනති වධර්මිකානං අසපිසංවෙදිමාති bl.
 2. පිත්ථි s, 4. උත්තානං b උත්තානත්ථං l, 6. අසවෙදිසිතා b, 7. වංගති .

(විනත)නතභාවං.¹ තෙසං කමොනං පරිචේදපරිවවුමකාරණං;² නඤ්ච ඛො දිට්ඨංච ධම්මෙති තඤ්ච ඛො විපාකං දිට්ඨංච චෙදනිසං. දිට්ඨංච ධම්ම (උපපජ්ජති); උපපජ්ජති³ උපපජ්ජවෙදනිසං.⁴ අනන්තර අත්තභාවෙ; අපරෙ චා පටිසංසෙති අපරපරිසංසං⁵ වෙදනිසං පන සංසාරප්පවනෙන සති සහසසීමෙ අත්තභාවෙ (චා)ති⁶ ඉමිනා ඉදං දසෙසති සංසාරප්පවනෙන පටිලභාධිපාකාරගකමෙ න විජ්ජති⁷ සො ජගති ප්පදෙසො යත්තිකිංකරා මුළුවස්ස පාපකමාති. නිවිධාති තිප්පකාර; කාසකමමනාසද්දොසොපනාති කාසකමම සබ්බාතා⁸ විපතති; ඉමිනා නමෙන සබ්බපදාති වෙදිතබ්බාති.

10. 1. 8-9.

අට්ඨමෙ අපණ්ණසො මණ්ඨි සමන්තතො වතුරසොසො පාසකො.⁹ නවමෙ දුක්ඛස්සාති විපාකදුක්ඛස්ස වට්ටදුක්ඛස්සෙව වා; ඉමසමි පුත්තෙ මණ්ඨිමපමං නත්ති. එවං විගනාතිජෙකාති¹⁰ එවත්ති නිපාතමත්තං යථා වා මෙත්තං භාවෙනා විගතාතිජකා හවන්ති එවං. විගතාතිජෙකා; එවමස්ස විගතාතිජකාදිති නිවරණවිකම්මිකතං. දසෙසනා ඉදාති අකුසලතිස්සරණාති¹¹ කප්පෙනා මොනාසහගෙන නාති අදිමග. අප්පමාණනාති අප්පමාණසත්තාරමණතාය වා විණ්ණ වසිකාය වා¹² අප්පමාණං; පමාණකතං කම්මං නාම කාමාට්ඨරකමං; න නං නත්තාවතිජිත්ති මහාමසො¹³ පරිත්තං උදකං විස අත්තතො ඔකාසං ගහෙතා ධාතුං න සහෙතාති අථ ඛො නං ඔසෙ පරිත්තං උදකං විස ඉදමෙව අප්පමාණං කමමං අපෙකාසරිකා අත්තතො විපාකං නිබ්බන්ධනාති; දභරනාසගති දභරකාලතො පට්ඨාය; නාසං කාසො ආදාස ගමනිසොති ඉමං කායං ගහෙතා පරලොකං ගතතුං නාම න සකකාති අපෙතා; විගතනතෙති විගතකාරණො; අථවා විගතතෙව අනන්තරකො¹⁴ එකස්සෙව හි වුච්චිත්තස්ස අනන්තර දුතියං¹⁵ පටිසංචිචිත්තෙ දෙවො නාම හොති නෙරසිකො නාම හොති තිරවජානනතො නාම හොති පුරිමතෙයංපි¹⁶ විගතන කාරණභුතෙන දෙවො නෙරසිකො වා හොතිති අපෙතා; සබ්බං නං ඉධ මෙදනිසන්ති දිට්ඨංච චෙදනිසංකොට්ඨාසවසෙතතං¹⁷ වුත්තං; න නං අනුභවිස්සති මෙත්තාය උපපජ්ජවෙදනිසං භාවස්ස උපවජ්ජනත්තා උපපජ්ජවෙදනිසවසෙන න අනුගතං හප්පස්ස තිති¹⁸ ඉදං¹⁹ සොනාපනතසකදානාමිඅරියපුත්තලානං පට්ඨමෙකමණං.

1. සත්තිභාවං b ව්‍යත්තිභාවං l	10. හි එසේ s.	16. නසෙව s
2. පරිවවුමකාරණං b.	11. අකුසලානිස්සරණාති b	17. වෙදනිසංචිත්තවසෙතතං l.
3. උපපජ්ජති b.	12. අප්පමාණසත්තාරමණතාය b l.	
4. වෙදනිසං b s	13. තිට්ඨතිත්තං s මෙත්තානෙ s මෙත්තානො b.	
5. අපරපරිසංසං b අපරපරිසං s. 14. අනන්තරකො b අනන්තරකො l		
6. සහසසීමෙව අත්තභාවෙති s සහසසීමෙව අත්තභාවෙති b		
7. කතිලභි s පටිලභි විපාකවාරකමෙත න විජ්ජති b. 18. වසෙන අනුගතං b s l		
8. කාසකමමනාසද්දොසො s කාසකමමනනසබ්බාතා b න s හවිස්සති b s.		
9. සොසකො b.	15. දුරිය s.	19. ඉදංපන s.

වෙදිකකිං; අනාගාමිනාසාති ක්‍රියානාගාමිනාස; ඉධ පඤ්ඤාසාති
 ඉමසමිං සාසනෙ පඤ්ඤා ඉධපඤ්ඤා නාම¹ සාසනවරිතාස අරිය
 පඤ්ඤාස සුත්තසා² අරියතාවකසා;³ උත්තරිං මිත්‍රිකතිනති
 අරහතං.⁴ දසමං උත්තානත්මෙවාති.

කර්ජකායවගෙහා පඨමො.

(දුතියසා පඨමං ආදිං කතා සක්ඛා පෙසාලනනති උත්තානත්මා
 යෙවාති.)

මනාරථපුරණිසා අබ්බුත්තරතිකාසට්ඨකථාස

දසකතිපානවණ්ණනා

නිට්ඨිතා.

එකාදසකතිපානවණ්ණනා.

11. 1. 1.

එකාදසකතිපාහසා පඨමාදීති හෙට්ඨා චුත්තනාසානෙව. කෙවල
 කෙට්ඨි⁵ ආදිතො පඤ්ඤා නිබ්බිදවිග්ගං. මිධා හිඤ්ඤා එකා
 දසඛානාති කතාති. ඡට්ඨා පිකඛාපව්වකතානං අධිකං.

11. 1. 7.

සත්තමෙ දිට්ඨාදීති.⁶ අපෙකන අපෙකාති අපෙකන සද්ධිං අපෙකා;
 බ්‍රහ්මඤ්ඤාති බ්‍රහ්මඤ්ඤාති බ්‍රහ්මඤ්ඤාති සද්ධිං බ්‍රහ්මඤ්ඤාති;
 සංසද්ධිසාති සමපවත්තිසාති;⁷ සමෙසසාති සමානං හවිසාති;
 න මිග්ගසතිසාති න විරජ්ජිසාති;⁸ අග්ගපදසමිති නිබ්බානෙ.

11. 1. 8.

අට්ඨමෙ පච්චෙකකණ්ඨා⁹ කමිතා. නවමෙ දෙශිකා බ්‍රහ්මාති
 යවසසාදෙශිකා¹⁰ සමිපෙ බ්‍රහ්මා; අනන්තං¹¹ කප්පිකාති අභ්‍යන්තර
 කතා; ක්‍රියාසතිති විනෙතති; පජ්ජාසතිති ඉතො විතො ව නානප්ප
 කාරකං ක්‍රියාසති; (නිජක්‍රියාසතිති) නිරන්තරවසෙන නිබ්බානං ක්‍රියාසති;
 සඨමිමි¹² නිසාස ක්‍රියාසතිති සමාපත්තිසං සතිකතතිකප්පෙසනෙතං
 චුත්තං. සමාපත්තිසං හි සතිකතතිකතතා එස චුද්දතො නාම¹³
 කතො. ආපාදප්පි එසෙව නෙසො, කප්පකප්ප සති ආජාතිකක්‍රියාසිතං
 ගොතිති කථං කාරණාකාරණං ජානනසාස සිතිවසාස ක්‍රියාසිතං
 ගොති; සඨා ඉණ්ණති ආදිසු ඉණ්ණසද්ධිං බ්‍රහ්මසද්ධිං ජාතිසද්ධිං.¹⁴
 කල්පිකාතමහාපරාධසද්ධිසඤ්ඤා කතා අත්තනො අතිමුඛසා පතො
 දසා අපේක්‍ෂාකරණසම්බානං පහනං පසාතිති¹⁵ අපෙකා; නෙව

1. සාසනපඤ්ඤානාම s. 6. සත්තම b. 10. යසාසාදෙශිකා b l
 2. කසා b l සිහසා s. 7. පච්චෙකසති s 11. අනන්තං s. 12. පඨමි. l.
 3. අරියතාවකසාති අපෙකා s. 8 න විරජ්ජිසාති s. 13. එසෙව්වසා නාම b.
 4. උත්තරිං මිත්‍රිකතනති මිත්‍රිකතනති අරහතං l. 14. බ්‍රහ්මසද්ධිං බ්‍රහ්මසද්ධිං b l.
 5. කෙවලකෙට්ඨි b s. 9. පෙකකතා b. 15. පඨානං මිසසාතිති b.

පස්විං. නිසාස කාසනීති සමාපනතිසුඛනිකනතියා අභාවෙන¹
පස්විදාරමභෝය චතුක්කපඤ්ඤාකර්කානසඤ්ඤාය න කායති;²
නිකනතියා අභාවෙනෙව³ ආජානියො³ නාම භොතීති විභූතං කායති⁴
නිබ්බානාරමභෝය ඵලසමාපනතියා කායති; පස්විසං. පස්විසඤ්ඤා
විභූතා භොතීති පස්වාරමභෝ⁵ උප්පන්නා චතුක්කපඤ්ඤාකර්කාන
සඤ්ඤා විභූතා පාකවා භොති; “විභූතා භනෙන් රූපසඤ්ඤා අවිභූතා
අධිකාසඤ්ඤා”⁶ති ඉමයමිං සි සුතෙන සමතික්කමයං අභිකාය විභූතතා
වුත්තා. ඉධ පන විපස්සනාවසෙන අනිච්චදුක්ඛානත්තභො දිට්ඨිත්තා
විභූතා නාම ජාතා, ආපොසඤ්ඤාදිසුපි එසෙව නයො. එවමෙත්ථ
භෙට්ඨා විය සමාපනතිවසෙන සමතික්කමං අවතා විපස්සනාවාර
වසෙන⁷ සමතික්කමො වුත්තො. එවංකාසීති එවං විපස්සනා
පටිපාටියා ආගතවා උප්පාදිතාය ඵලසමාපනතියා⁷ කායනො.

11. 1. 10.

දසමෙ අවචනනනිවෙඨාති අන්තං අතික්කන්නා⁸ අවචන්තසඛිං
නං අවිනාසධමං නිබ්බානං නිට්ඨා අසාති අවචන්තනිවෙඨා; ඉමිනා
නමයන සෙසපද්ගති වෙදිකබ්බානි. ජනෙනසමිති ජනතසමිං⁹
පජායාති අත්ථා; සෙ ගොත්තපටිසාරිනොති සෙ ජනා තසමිං
ගොත්තෙ පටිලභනති¹⁰ අතං ගොතමො අතං කස්සපොති තෙසු
ලොකෙ¹¹ ගොත්තපටිසාරිසු ඛතියො සෙවෙඨා; අනුමනා මයාති
මම සබ්බඤ්ඤානසද්දණෙන සද්ධිං සංසද්දවා දෙසිතා මයා
අනුඤ්ඤාතා;¹² සෙසං සබ්බත්ථ උත්තානත්ථෙවොති.

නිසංසයවග්ගො පටිමො.

11. 2. 1.

දුතියස්ස පස්මෙ නානාවිහාරෙත්¹³ විහරන්තති ගිහිනං
නිබ්බේධා එකො විහාරෙත් නාම නත්ථි තයා අමානං අනිබ්බේ
විහාරෙන විහරන්තානං කෙන විහාරෙත්¹⁴ කතරෙන නිබ්බේ
විහාරෙන විහාරකතනති පුච්ඡති; ආරාධකොති සමාදකො
පරිපුරකො; ඛමිමසොනසමාපනෙනා බුද්ධානුස්සතිං භාවෙතිති ධම්ම
සොතසමාපනෙනා හුත්වා බුද්ධානුස්සතිං භාවෙති.

11. 2. 2.

දුතියෙ ගිලානා වුට්ඨිනොති ගිලානො හුත්වා වුට්ඨිනො. තතියෙ
කලාණමිත්තෙති සුමිත්තෙත්; එවමෙත්ථ කලාණමිත්තවසෙන
සබ්බානුස්සති කපිතා. කබ්බිංකාරභාර¹⁵ සක්ඛානනති නාමාවචර
දෙව්නාං; අසමසම්මුත්තොති අසමසම්මුත්තතියා (විමුත්තො)තිණසමො.

1. නිකනතියාභාවෙන b. නිසන්තියාඅභාවෙන l.	12. දෙසිතාති මයා
2. සඤ්ඤාය කායති b l.	7. ව b.
3. සො ආජානියො .	8. අන්තං අතික්කන්නා s.
4. නාම කායති ව පසාති b.9. ජනිතසමි. b l.	13. විහාරෙති s.
5. පස්වාරමභො b.	14. කෙතස්ස b විහාරෙ
6. වාරවසෙන s.	10. පටිසරන්ති b s.
	නාති s.
	11. තෙසු b.
	15. කබ්බිකාරභාර b. කබ්බි.කාර s.

11. 2. 4.

වතුසේ ගොනාමො අයං¹ සුභුති ගිහබුති ජානනොපි සත්ථා කථාසමුධාපනත්ථං පුච්ඡති; සද්ධංග උපාසකංග සුගතොති අනාථ පිණ්ඩිකං සක්ඛාසාහ; අනාථපිණ්ඩිකංග හි පුගතො අතතො වුල පිතු සත්තිකෙ පබ්බතො අථ නං සුභුතිසේරෙ අාදය සත්ථ සත්තිකං අගමාසි. සද්ධාසද්දනෙසුති සද්ධානං පුගලානං අපද්දනෙසු ලකඛණෙසු.

11. 2. 5.

පඤ්චමෙ සුඛං සුපතීති යථා සෙසජනා සමපරිවත්තමානා² කාකච්ඡමානා දුක්ඛං සුපනති එවං අසුපිකා සුඛං සුපතී තිද්දං ඔක්කනෙනාපි සමාපතති. සමාපනො විය හොති;³ සුඛං සෙවුජ්ඣ තීති යථා අසෙද්ද නිද්දානනා විජ්ඣමානා⁴ සමපරිවත්තනා දුක්ඛං පටිවුජ්ඣනති එවං අපටිවුජ්ඣනා⁵ වික්කමානං⁶ විය පදුමං සුඛං නිබ්බිකාසෙ පටිවුජ්ඣති; නි පාසකං සුපිනං පසංගතීති සුපිනං පසංගතොපි හද්දකමෙව සුපිනං පසංගතී වෙතියං වඤ්ඤනො විය පුජං කසෙන්නො විය ව⁷ හොති, යථා පනසෙද්ද අතනානං⁸ වොරෙහි සමපරිවාරිතං විය වාලෙහි උපද්දං විය පපානෙ පතනං⁹ විය ච පසංගතී න එවං පාපකං සුපිනං පසංගතී; මනුස්සානං සිසො ගොතීති උරෙ අාමුක්කමුත්තාහාසෙ විය සියෙ පිලකිතමාලා¹¹ විය ච මනුස්සානං පියො හොති මනාපො; අමනුස්සානං සිසො ගොතීති යථා ව¹² මනුස්සානං අමනුස්සානමපි පියො හොති; විසාබසේරෙ විය. වත්ථ විසුද්ධිමග්ගෙ මෙත්තාකමමධානතිදද්දසෙ විජ්ඣතිසමෙව. දෙවතා රක්ඛනතීති පුත්තමිව මාතෘපිතසෙ දෙවතා රක්ඛනති; නාසං අග්ගි වා ඩිසං වා සත්ථං වා කමතීති මෙත්තාපිතාරියා කාසෙ උත්තරය උපාසිකාස විය අග්ගි වා සංසුත්තාහාසකපුලසිවසේර රසෙව¹³ විය වා සංකිච්චසාමණෙරසං විය¹⁴ සත්ථං වා න කමති න පටිසති නාසංකාසං විකොපෙතීති වුත්තං හොති, ඛෙත්තුවත්ථ ඤාඤා¹⁵ කථස්සති; එකා කීර ඛෙත්ත වච්ඡකංග ඛිරධාරං මුඤ්චමානා අධ්මාසි එකො ලද්දකො තං විජ්ඣස්සාමිති ගසේන සමපරිවත්තොති දීඝ දණ්ඩං සත්තිං මුඤ්චි, සා¹⁶ තස්සා සරීරං ආභව්ව තාලපණ්ණං විය වට්ටමානා ගතා භනව උපවාරබලෙන න අප්පනාබලෙන කෙවලං වච්ඡකෙ බලවතිතවිත්තතාය. එවං මහානුභවා මෙත්තා. කුච්චං¹⁷ විතංගං සමාබ්බතීති මෙත්තාපිතාරිකො බිප්පමෙව විත්තං සමාබ්බති නපි තස්ස දක්ඛාසිතතනං; මුඛමණෙණා විප්පසිද්ධතීති බක්ඛනා පටුත්තතාලපකං¹⁸ විය වස්ස විප්පසනනවණ්ණං මුඛං හොති;

1. ගොනාම අයං s.

2. පරිවත්තමානා b l.

3. විය s.

4. නිද්දානනා s.

5. න එවං තං පටිවුජ්ඣනා s.

6. වික්කමානං b.

7. සුජංකසෙන්නො විය බමම. සුග්ගතො විය ම s.

8. අතනා b.

9. මවරතනං b.

10. අාමුක්කනාසෙ l.

11. පිලකිතමාලා b.

12. සපෙච b s.

13. පෙරසං විය s.

14. රසෙව b.

15. වත්ථ ඔපි වෙත්ථ b s.

16. සාච s.

17. කුච්චං.

18. තාලපකං s.

අසමමුලෝකා කාලං කඤ්ඤිති මෙතනාපිකාරිනො සමොභමරණං නාම නපි අසමමුලෝකා¹ නිද්දං ඔක්කමනොනා විය කාලං කඤ්ඤිති; උත්තරිං අපමච්ඡිජ්ඣානොති මෙතනාසමාපත්තිනො උත්තරිං අර හතතං අධිගතත්වං අසනෙකානොනා ඉතො ච විනා සුත්තපට්ඨදො විය මුග්ගලොකෙ උපපජ්ජති.²

11. 2. 6.

ජටෙඨි දසමොති ජාතිනොත්තවසෙන වෙච සාරපත්තකුල ගණනාය ව දසමෙ ධානෙ ගණිතියසිති³ නෙතස්ස දසමොත්තව⁴ නාමං ජාතං; අට්ඨකතාගණෙති අට්ඨකතනරවාසී; කුකුළුමාග්ගමෙති කුකුළුවසෙට්ඨිනා කාරිතෙ ආරමෙ; නොන හගවතා-පෙ-සමම දක්ඛානොති⁵ එනි අයං සමෙධිපත්තො යො සො හගවා සමතිංස පාරමිසො පුරෙතා සබ්බකිලෙසෙ හඤ්ජිතා අනුත්තරං සමොසමොධිං අභිසමුදොධා නොන හගවතා; තෙසං තෙසං සත්තානං ආයසා නුයසං ඡිත්තා; හත්තලෙ ධිපිතං ආමලකං විය සබ්බං ඤෙය්‍යධම්මං.⁶ පසස්සා; අපි ව පුබ්බෙතිවාසාදිති ජානතා; දිබ්බෙත වකුත්තා පසස්සා නිති වා විජ්ජාති ඡති වා පන⁷ අභිඤ්ඤාති ජානතා; සබ්බත්ථ අපටි හතෙන සමත්තවකුත්තා පසස්සා; සබ්බධම්මජානනසමත්තාය පඤ්ඤාය ජානතා; සබ්බසත්තානං වකුත්තවිසයාතිතාති නිරුක්කුඨොදිගතාති වාපි රූපාති අතිවිපුදොධන මංසවකුත්තා වා පසස්සා; අත්තතිත සාධිකාය සමාධිපදට්ඨානාය පටිවෙධපඤ්ඤාය ජානතා; පරිතිසයාධි කාය කරුණාපදට්ඨානාය දෙසනාපඤ්ඤාය පසස්සා; අත්තරිසික ධම්මෙ වා ජානතා; නිශ්ඤාතිකධම්මෙ පසස්සා; කිලෙසාරිනං⁸ හත්තනා අරහතා; සමමා සාමං සබ්බමමානං මුදධත්තා සමමාසමුදොධනාති එවං චතුර්වෙසාරජ්ජවසෙන චතුති කාරණෙහි ථොමිතෙන අපි නු මො එතො ධම්මො⁹ අක්ඛානොති; අභිසමබ්බනනති කතං උපාදිතං; අභිසමෙවනසිත්තනති වෙතිතං කපපිතං;¹⁰ සො නත්ඨිසිතොති සො තස්මිං සමථිපිපසස්සනාධම්මෙ සිතො; ධම්මග්ගෙන ධම්මනඤ්ඤාති පදවසෙනපි¹¹ සමථිපිපසස්සනාසු ඡන්දරුතො වුත්තනා; සමථිපිපසස්සනාසු හි සබ්බෙන සබ්බං ඡන්දරුතං පරියාදිසිත්වං සනෙකානොනා අරතා හොති අසනෙකානොනා අනාගාමී හොති සො¹² සමථිපිපසස්සනාසු ඡන්දරුතස්ස අපට්ඨනත්තං චතුර්වකානාවෙතනාය සුද්ධාවාසෙ නිබ්බත්තති. අයං ආචරියානං සමානත්ථකථා විතණ්ඩවාදී පනාහ “නෙතෙව ධම්මග්ගෙන නාති චචනතො අකුසලෙන සුද්ධාවාසෙ නිබ්බත්තති”ති. සො සුත්තං ආභරණිති වත්තබ්බො, අද්ධා අඤ්ඤං අපසස්සනො ඉදමෙව ආභරියසිති, තතො වත්තබ්බො, කිම්පනිදං සුත්තං නිත්තත්ථ උදුහු නොය්‍යත්තති,

1. අසමමුලෝකා පන b ව s. 5. 2. උත්තරිං s. 1. 3. ලොකං උපපජ්ජති b. 4. ගණිතිය b. 5. දසමොත්තව b s. 6. හගවතා අක්ඛානොති b. 7. සබ්බඤ්ඤායධම්මෙ b. 8. වාච පන s. 9. අරිතං b. 10. එකධම්මො s. 11. වෙතසිතං කපපිතං. 12. පදවසෙසි පදවසෙසි.

අදබා නිතර්නනි වකකි, තතො වතතතො එවං සතො අනා
 ගාමිඵලපිකෙන සමඵපසසනාසු ඡන්දර්ගො කතතතො හවිසසති
 ඡන්දර්ගෙන උපපාදිතෙ අනාගාමිඵලං පටිලදබං හවිසසති මා සුතනං
 මෙ ලදබනති යං වා තං වා දිපෙති පඤ්ඤං කප්පෙනෙන නි¹ ආවර්ගසස
 සනතිකෙ උග්ගතොති අඤ්ඤං පටිවිජ්ඣිතා කප්පං වට්ටති.
 අකුසලෙන හි සග්ගෙ කුසලෙන ච අපායෙ පටිසංඝි නාම නත්ති
 චුත්තසෙවකං.² හගවතා “න හිකම්මෙ ලොහජෙන කම්මෙන දෙස
 ජෙන කම්මෙන මොහජෙන කම්මෙන දෙවා” පඤ්ඤායනති මනුස්සා
 පඤ්ඤායනති යා වා පනඤ්ඤාපි කාමි සුගතියො අථ ඛො හිකම්මෙ
 ලොහජෙන කම්මෙන දෙසජෙන කම්මෙන මොහජෙන කම්මෙන
 නිරයො පඤ්ඤායති නිර්වින්නයොති පඤ්ඤායති පෙනතිවිසයො
 පඤ්ඤායති යා වා පනඤ්ඤාපි කාමි දුග්ගතියො³ එවං සඤ්ඤාපෙ
 තතො⁴ සමෙ සඤ්ජානාති සඤ්ජානාතු නො වෙ සඤ්ජානාති ගවජ
 පාතොව විහාරං පටිසිනා යාගුං පිවාසිති උයොජෙතොති. අසං
 ඛො ගහපති එකධම්මො අකම්මානොති එකං ධම්මං පුච්ඡෙන
 අයමි එකධම්මො අකම්මානො අයමි එකධම්මො අකම්මානොති⁵ එවං
 පුච්ඡාවසෙන කම්මතතා එකාදසපි ධම්මො එකධම්මො නාම කතො
 අමකුපපති අභේනාවා සතො⁶ පි එකධම්මොති වත්තුං වට්ටති. නිබ්බුඩං
 ගම්මසනොති නිබ්බං පරියෙසනො; සකිදෙවාති එකපපයොගෙ
 නෙව; කථං පන⁷ එකපපයොගෙන එකාදසනනං නිබ්බං අධිගමො
 හොතිති, ඉධෙකමෙවා අරඤ්ඤා ජීවිතචුත්තං ගවෙසමානො වරති
 තමෙනං අඤ්ඤාතරෙ අත්ථවරකො දිවා කිං හො වරසිති පුච්ඡති
 යො ජීවිතචුත්තං පරියෙසාමිති⁸ ආහ. ඉතරෙ තෙන හි සමම ආගමජ
 එතං පාසාණං පට්ටෙවිති⁹ ආහ. යො තං පට්ටෙවිති උපරුපරි සිතා
 වා කුච්ඡයා කුච්ඡං¹⁰ ආහවට්ට සිතා වා එකාදසකුමතියො පසසති¹¹ එවං
 එකපපයොගෙන එකාදසනනං අධිගමො හොතිති¹² ආවර්ගසසනං පටි
 සෙසිනාති අඤ්ඤාතිත්ථි යා හි යසං සනතිකෙ සිප්පං උග්ගතොති
 තසං සිප්පග්ගතොතො පුරෙ වා පච්ඡා වා අනතරන්තර වා ගෙහතො
 නිහරිතො ධනං දෙනති යෙතං ගෙහෙන නත්ති තෙ ඤ්ජිසසාගතො¹³
 පරියෙසනති යෙතං තමපි¹⁴ නත්ති තෙ¹⁵ සසාගතො පරියෙසනති
 තථා අලභමානා හිකම්මපි වරිතො දෙනති යෙව. තං සකියෙතං
 චුත්තං. කම්මනාගනති බාහිරකා තාව අතිශයානිකෝපි සායනෙ
 සිප්පමන්තදයකසං¹⁶ ධනං පරියෙසනති අහමපන එවං. විබ්බ
 නිශ්ශානිකසාගතෙ එකාදසවිධං අමකුපපත්ති පටිපදං දෙසෙන්නාසං
 ආවර්ගසස පුජං කිං න කරියාමි(කරියාමි)ගෙවාති වදති; සමමකං.¹⁷

1. පඤ්ඤා පුච්ඡෙනෙති s. 6. කථං l. a. අත්ථවර s. 11. ඤ්ජිසසාගතො s.

2. චුත්තසෙවකං s. 7. පට්ටෙවිති s. 12. තෙමපි s.

3. දෙවතා b. 8. උපරුපරිච්ඡිතාවා කුච්ඡං b. 13. තෙසං s.

4. පඤ්ඤාපෙතතො b. 9. පසසස b. 10. නොති b. 14. සිප්පසස දයකසං b.

5. අයමි එකධම්මො අයමි එකධම්මොති b. 15. පට්ටෙව s.

දුස්සපුගෙන අව්‍යාදෙසීති එකමෙකස්ස භික්ඛුනො එකෙකං¹ දුස්සපුතං අදසිති අපො; සමුද්ධාරවචනං පනෙත් එවරුපං හොති තස්මි අව්‍යාදෙසිති වුත්තං. පඤ්චසකං විහාරනති පඤ්චසකස්ස නිකං පණ්ණසාලං කාරෙසිති අපො.

11. 2. 7.

සත්තමෙ තිස්සො කථා එකනාළිකා චතුරස්සා නිසින්නවත්ති කාති. තත් පාළිං වතා එකෙකස්ස පදස්ස අත්ථකථනං එකනාළිකා නාම; අපණ්ඩිතගොපාලකං දුස්සොධා අපණ්ඩිතභික්ඛුං දුස්සොධා පණ්ඩිතගොපාලකං දුස්සොධා පණ්ඩිතභික්ඛුං දුස්සොධාති චතුක්කං බනිති කථනං චතුරස්සා නාම; අපණ්ඩිතගොපාලකං දුස්සොධා පරියොසානගමනං අපණ්ඩිතභික්ඛුං දුස්සොධා පරියොසානගමනං පණ්ඩිතගොපාලකං දුස්සොධා පරියොසානගමනං පණ්ඩිතභික්ඛුං දුස්සොධා පරියොසානගමනනති අයං නිසින්නවත්තිකා නාම; අයමධි² සබ්බාවරියානං ආවිණ්ණො. එකාදසති භික්ඛවෙ අවෙසගිති එකාදසති අගුණකොට්ඨාසෙති;³ ගොගණනති ගොමණ්ඩලං; පටිභට්ඨනති ගහෙති⁴ විවරිතුං; එනිකානතුනති වඩ්ඪිං⁵ ආපාදෙතුං; ඉධාති ඉමස්මිං ලොකෙ; න ඤාපඤ්ඤා හොතිති⁶ ගණනතො වා වණ්ණතො වා රූපං න ජානාති; ගණනතො රූපං⁷ න ජානාති නාම අත්තනො ගුත්තං සතං වා සහස්සං වාති සබ්බං න ජානාති සො ගාවිසු හවාසු වා පලාතාසු වා ගොගණං ගණෙතො අත්ථ එතතිකා⁸ න දිස්සන්තිති චෙ නිණ් ගාමන්තරති වා අට්ඨිං වා විවරනෙතා⁹ න පරියෙසති අසෙද්දසං ගාවිසු අත්තනො ගොගණං පටිච්ඡාසුපි ගොගණං ගණෙතො¹⁰ ඉමා එතතිකා⁸ ගාමෙව න අමනාකතති සට්ඨියා පොථෙතො න නිහරති තස්ස නට්ඨා ගාවිසො නට්ඨාව හොනති පරගාවිසො ගහෙතො වරති ගොසාමිකා¹¹ දිස්වා අයං එතතිකං කාලං අමනාකං ඛෙත්තු දුගිති තපෙත්තො අත්තනො ගාවිසො ගහෙතො ගච්ඡන්ති තස්ස නොගණො¹² පරිභාසති පඤ්ච තොරස¹³ පරිභොගතො¹⁴ පරිබාහිණෙ හොති. වණ්ණතො න ජානාති නාම එතතිකා ගාවි සෙතො එතතිකා රත්තො එතතිකා කාලා එතතිකා පාටලාති¹⁵ න ජානාති සො ගාවිසු හවාසු¹⁴ වා පලාතාසු වා-පෙ-පඤ්චගොරසපරිභොගතො¹⁶ පරි බාහිණෙ හොති. න ලක්ඛණකුසලො හොතිති¹⁵ ගාවිනං සරිසෙ කතං ඛත්තුසත්තිසුලාදිභෙදං ලක්ඛණං න ජානාති; සො ගාවිසු හවාසු වා පලාතාසු වා අත්ථ අසුකලකඛණො¹⁶ අසුකලකඛණො ච ගාමෙව න දිස්සන්තිති-පෙ-පඤ්චගොරසපරිභොගතො¹⁶ පරිබාහිණෙ හොති.

1. එකමෙකං l. 7. ගණනතො b s, 13. එතතිකා b එතතිකා s ගාමොරත්තො b s

2. අයං ඉධ b s, 8. එතතිකා b. එතතිකා s ගෙතො b s එතතිකා කාලා

3. අගුණකොට්ඨාසෙති b 9. වරනෙතො s. [එතතිකා මදකා පාටලාති s මදකා

4. පරිභොගෙතො b, 10. ගහෙතො s. [එතතිකාකඛති එතතිකාතිලාති b,

5. එනිං කාතුනති වුඩ්ඪිං s, 11. ගොගණමිකා b, 14. හතාසු b, 16 ව s,

6 න රුපඤ්ඤාති b l, 12. පරිභාසති ගොරස l, 15. හොති b,

න ආසාපිකං සාමෙතාති¹ ගුහනං බාණුකණිකාදිති පහවට්ඨානෙසු²
 වණ්ණො හොති තත් නිලමකතිකා අණ්ණකාති සපෙනති තෙසං
 ආසාපිකාති නාමං³ තාති දණ්ඩකෙන අපනෙනා හෙසජ්ජං දුතඛිං
 හොති බාල⁴ පොපාලකො තථා න කණෙති තෙන වුත්තං න ආසාපිකං
 සාමෙතා⁵ හොතිති. තස්ස ගුහනං වණ්ණං වසින්නති ගමිතීරං හොනති
 පාණකා කුච්ඡං පටිසනති ගාමො ගෙලඤ්ඤානිභූතා නෙව යාවදන්තං
 තිණාති⁶ බාදිතුං න පානියාති⁷ පාතුං සපෙකානති තත් ගුහනං
 බීරං ජිජ්ජති ගොණානං ජමො ගායති උභයෙසං⁸ ජීවිතතතරයො⁹ පි¹⁰
 හොති එවමස්ස ගොගණො¹¹ පරිතායති-පෙ-පඤ්චගොරසතො¹² පි
 පරිබාහිතෙ හොති. න චණං පටිච්ඡාදෙනා හොතිති ගුහනං වුත්ත
 නයෙනෙව සඤ්ජානෙ වණ්ණං¹³ හෙසජ්ජං දුතා වානෙන වා වීරකෙන¹⁴
 වා බක්ඛිකා පටිච්ඡාදෙනෙබ්බා හොති බාලගොපාලකො තං න කණෙති
 අවස්සං¹⁵ ගුහනං වණ්ණෙති යුසා පග්ගරතති¹⁶ තා අඤ්ඤාමඤ්ඤා
 නිසංසනති තෙන අපඤ්ඤාමපි වණ්ණං ජායන්ති එවං ගාමො
 ගෙලඤ්ඤානිභූතා නෙව යාවදන්තං තිණාති බාදිතුං-පෙ-පරිබාහිතෙ
 හොති. න යුමං ඝිතතා හොතිති අනෙතාවස්සං බිංසමකසාදිතං
 උස්සනතකාලෙ ගොගණෙ වජං පටිට්ඨා තත් තත් යුමො කාතකො
 හොති අපණ්ණිතගොපාලකො තං න කණෙති ගොගණො¹⁷ සබ්බරතති.
 බිංසාදිති උපද්දතො¹⁸ නිදදං අලභ්භා පුනදිවසෙ අරඤ්ඤා තත්
 තත් රුක්ඛමුලාදිපු නිපජ්ජන්තා නිද්දායති¹⁹ නෙව යාවදන්තං තිණාති
 බාදිතුං-පෙ-පරිබාහිතෙ හොති. න තික්ඛං ජානාතීති තික්ඛං²⁰
 සමනති වා විසමනති වා සගාහනති වා නිකාහනති වා න ජානාති;
 සො අතිජෙත²¹ ගාවියො ඔතාතෙති තාසං විසමතිජෙත පාසාණාදිති
 අකකමනානිනං පාදු භිජ්ජනති සගාහං ගමිතීරං²² තික්ඛං ඔතිණ්ණ
 කුමිතිලාදයො ගාමො ගණනති අජ්ජ එතතිකා ගාමො නට්ඨා අජ්ජ
 එතතිකා ගාමො නට්ඨාති²³ වත්තඛිතං ආපජ්ජනති, එවමස්ස
 ගොගණො²⁴ පරිතායති-පෙ-පඤ්චගොරසතො²⁵ පි පරිබාහිතෙ හොති.
 න පිතං ජානාතීති පිතං න ජානාති ගොපාලකෙන භි²⁶ ඉමාය
 ගාවියා පිතං ඉමාය න පිතං ඉමාය පානියතිජෙත ඔකාසො ලද්ධා
 ඉමාය න ලද්ධාති එවං පිතාපිතං ජානිතඛිං හොති. අගමප න
 දිවසගාගෙ අරඤ්ඤා ගොගණං රක්ඛිකා පානියං පායෙස්සාමිති²⁷
 නදිං වා කලාකං වා ඔගාහෙනා²⁸ ගමිතීති තත් මහාවසගා²⁹ ව
 බලවතාවියො ව දුබ්බලාති වෙව මහලකාති³⁰ ව තොරුපාති

1. ආසාපිකං හාතෙතාති b. 9. සඤ්ජානො වණ්ණං b. 21. පාසිස්සාමිති b

2. කණ්ණකාදිපහනකථානෙසු b. 15. නිද්දායනති b. 22. වා ගහෙතා b s.

3. ආසාපිකාති නාම s. 10. වීරකකෙන s. 16. තික්ඛමි b 23. මොඋසගා b s

4. බාල b s. 11. අභස්ස b s. 17. අතිජෙත b. ව අනුසං s.

5. තිණං b. 12. යුසංපග්ගරති b s. 18. ගමිතීර s. 24. මහලකාති s.

6. පානියං b. 8. ගහො b. 13. ගොගණං b. 19. අජ්ජඑතතිකාති b.

7. උභයෙසමි b s. 14. උපද්දතා b. 20. පිතමි අපිතමි න ජානාති b.

සිංඛගති වා ඵාසුකාති වා පහරිතා අත්තනො ඔකාසං කඤ්ඤා
 උරුප්පමාණං¹ උදකං පටිසිඤ්ඤා යථාකාමං පිටනති අවසෙසා ඔකාසං
 අලභමානා තීරෙ ධුතා කලලමිසුසං උදකං පිටනති වා අපිතා
 ඵව² වා ගොතති අථ සො ගොපාලකො පිටතීයං පහරිතා පුන
 අරඤ්ඤං පවෙසති තත්ථ අපිතා ගාථිතො පිපාසාය සුසුමානා³
 යාවදත්ථං තිණානි බාදිතුං න සකෙකානති තත්ථ ගුනතං බීරං ජිජ්ජති
 ගොණානං ජවො භායති-පප-පරිබාහිතෙ ගොති, න විපිං ජානාතීති
 අයං මගෙතා සමො (බෙමො) අයං විසමො සාසමෙකා සපාටිගයොති
 න ජානාති; සො සමං බෙමං මගං වජ්ජති ගොගණං ඉතරං⁴
 මගං පටිපාදෙති තත්ථ ගාමො සිභව්‍යායාදිනං ගනෙන වොරපරිසා
 යෙන ව අතිගුතා භනනමිගසපපටිගාගා ගිවං උක්ඛිපිතා තිට්ඨනති
 නෙව යාවදත්ථං තිණානි බාදනති න පානීයං⁵ පිටනති තත්ථ ගුනතං
 බීරං ජිජ්ජති-පප-පරිබාහිතෙ ගොති, න ගොවරකුසලො ගොතීති
 ගොපාලකෙන සි ගොවරකුසලෙන භවිතඛං පඤ්ඤාතිකමායෙ වා
 සත්තාතිකමායෙ වා ජාතිකමෙකා ඵකදිසාය⁶ ගොගණං වාමරතා,
 පුනදිවසෙ තත්ථ න වාමරතමෙකා මහතා සි ගොගණෙන සිතව්වානං⁷
 හෙරිතලං විස පුදධං ගොති නිතරිණං උදකමපි ආලුලියති⁸ කසමං
 පඤ්ඤමෙ වා සත්තමෙ වා දිවසෙ පුන⁹ තත්ථ වාමරතුං වට්ඨති
 ඵත්තකෙන සි තිණමපි පටිවිරුහති උදකමපි පසිදති අයං පන ඉමං
 පඤ්ඤාතිකමාරං වා සත්තාතිකමාරං වා න ජානාති දිවසෙ දිවසෙ
 රක්ඛිතව්වානෙනෙව රක්ඛිති අථස්ස ගොගණො හරිතයිණං¹⁰ න
 ලහති සුක්ඛිතිණානි¹¹ බාදනො කලලමිසුසං උදකං පිටති තත්ථ
 ගුනතං බීරං ජිජ්ජති-පප-පරිබාහිතෙ ගොති, අනවසෙසසදෙති ව¹²
 ගොතීති පණ්ඩිතගොපාලකෙන සි යාව වච්ඡකස්ස¹³ මංසලොගිතං
 සණ්ඨාති තාව ඵකං ථෙව ඵතෙ ධෙපනං යාවසෙසසදෙතිනා භවිතඛං
 අයං වච්ඡකස්ස කිඤ්ඤි අනවසෙසෙකො¹⁴ උහති බීරපකො¹⁵ වච්ඡා
 බීරපිපාසාය සුසුමති සණ්ඨාතුං අසකෙකානෙනා¹⁶ කමපමානො මාතු
 පුරනො පතිතා කාලං කතෙති මානා පුත්තං¹⁷ දිසා මයං පුත්තනො
 අත්තනො මාතු බීරං පාතුං න ලහතීති පුත්තසොකෙන නෙව යාව
 දත්ථං තිණානි බාදිතුං න පානීයං පාතුං සකෙකාති ඵතෙසු බීරං
 ජිජ්ජති ඵවමස්ස ගොගණො¹⁸ පි පරිකායති පඤ්ඤාගොරසතො¹⁹ පි පරිබා
 හිතෙ ගොති, ගුනතං පිතිට්ඨානං කතෙතරිති ගොපිකාගෙ; ගාමො
 පරිණායතති යථාරුචි ගතෙකො ගච්ඡනති ගොපිකාගෙකා ගෙ න²⁰
 අනිතරකපුජාසාති පණ්ඩිතො සි²¹ ගොපාලකො ඵවරුපෙ උසග

1. උරුප්පමාණං s උදරප්ප	7. විණ්ණධානං b ආවිණ්ණධානං s, 19. පණ්ඩිතො
2. අපිටනො ඵව s / මාණං b, 8.	ආලුලියති s 13. වච්ඡක b. b s.
3. පිපාසමානා b	9. න පුන b. 14 අසෙසෙකො s
4. ඉතර b.	10. රුහිතයිණං l. 15. බීරුපකො b. 18. ගොපරි
5. පානීයානි s.	11. සුක්ඛිතිණං b s. 16. න සකෙකානි s. භායනා
6. ඵකායදිසාය s.	12. සදෙති s. 17. පුත්තකං b s. න b l.

අතිරෙකපුජාය පුජෙති පණිතං ගොහතනං දෙති ගතිපඤ්චිකුලී
කෙති මණ්ඩිති මාලං පිලකෙති සිව්වෙසු පුච්ඡණ්ණරජකකොසකෙ
ඵපෙති රතනිං පදිපං¹ ජාලෙකා චෙලවිතානං ගොධා සයාපෙති
අයං පන තතො එකසකකාරමපි න කතෙති උයතා අතිරෙකපුජං
අලහමානා ගොගණං න රකකතති පරිසයං න විනොදෙතති²
එවමසා ගොගණො³පි පරිසයති පඤ්චගොරසතො⁴පි පරිබාහිතෙ
ගොති.

ඉධාති ඉමසමිං සාසනෙ; නි රුපසුඤ්ඤා ගොතිති “වතතානෙ ව
මහාභුතා⁵ චතුතතාඤ්ඤා මහාභුතානං උපාදය රුප”තති එවං වුතතං.
රුපං මහාකාරෙති න ජානාති ගණනතො වා සමුට්ඨානතො වා ගණ
නතො න ජානාති නාම “වකඩායතනං සොත ඝාන”ජ්වතා කාය රුප
සද්ද ගති රස ඵොට්ඨිකායතනං ඉති නිද්ධං පුරිසි නිද්ධං ජ්වති නිද්ධං කාය
විඤ්ඤාති වට්ඨිවිඤ්ඤාති ආකාශධාතු (ආපොධාතු⁶) රුපසං ලුහුතා
මුදුතා කමමඤ්ඤාතා උපවගො සතතති රුපසං ජරතා⁷ අතිවිමතා
කමමුට්ඨානෙ ආභාතෙ”ති එවං පාලියා⁸ ආගතා පඤ්චවිසති රුප
කොට්ඨාසාති න ජානාති, සෙයසථාපි සො ගොපාලකො ගණනතො
ගුහනං රුපං න ජානාති තුට්ඨපමො අයං හිකු සො ගණනතො රුපං
අජානනතො රුපං පරිගහතෙකා අරුපං වච්ඡෙපකා රුපාරුපං
පරිගහපකා පවමයං සලලකෙතිකා ලකකණං ආනෙපෙකා කමමයානං
මත්තං පාපෙකා න සකෙකාති, සො යථා තසා ගොපාලකසං ගො
ගණො න වසිති එවං ඉමසමිං සාසනෙ සීලසමාධිවිපසං නාමනථල
නිබ්බානෙති න වසිති, යථා ව සො ගොපාලකො පඤ්චති ගොරසෙති
පරිබාහිතෙ ගොති එවමෙවං⁹ අසෙවෙන සීලකමකෙන-පෙ-¹⁰ඤ්ඤා
දසං තකමකෙනාති පඤ්චති බ්වමකමකෙති පරිබාහිතෙ ගොති.
සමුට්ඨානතො න ජානාති නාම එතතකං රුපං එකසමුට්ඨානං
එතතකං මිසමුට්ඨානං එතතකං තිසමුට්ඨානං එතතකං චතුසමුට්ඨානං
එතතකං න කුතොපි සමුට්ඨාතීති¹¹ න ජානාති සෙයසථාපි සො
ගොපාලකො වණ්ණතො ගුහනං රුපං න ජානාති තුට්ඨපමො අයං
හිකු සො සමුට්ඨානතො රුපං අජානනතො රුපං පරිගහතෙකා
අරුපං වච්ඡෙපකා¹²-පෙ-පරිබාහිතෙ ගොති. නි ලකකණකුසලො
ගොතිති “කමමලකමණො බාලො කමමලකමණො පණිතො”ති
එවං වුතතං කුසලාකුසලකමමං පණිතබාල¹³ ලකකණතති න ජානාති
සො එවං අජානනතො බාලෙ වජෙජාතා පණිතො න සෙවති බාලෙ
වජෙජාතා¹⁴ පණිතො අසෙවනතො කපටියාකපටියං කුසලාකුසලං

1. කොසකෙ ම බාහෙති රතනිං දීපං b.

11. රුපං පරිගහතෙකා b

2. න වාජෙති b s.

7. පාලියං s

අරුපං වච්ඡෙපකා s.

3. මහාරු ව මහාභුතාති b s.

8. එවං b s අසෙවෙන s.

12. බාලපණිත s.

4. මකායතනං s සොතං යතනං ඝාතං යතනං b.

13. අවජෙජාතා b.

5. ආකාශධාතු b.

9. සීලකමකෙන අසෙවෙන සමාධිපඤ්ඤා විමුතති

6. සතතති ජරතා රුපසං b.

10. න කුතොපි සමුට්ඨානතාති s. [විමුතති b s.

සාවජ්ජානවජ්ජං ගරුකලසුකං සහෙකිවජ්ජෙනකිවජ්ජං කාරණං කාරණං න ජානාති තං අජ්නානෙනා කම්මට්ඨානං ගහෙතො වසේඨතුං න සහෙකාති, සො යථා තස්ස ගොපාලකස්ස ගොගණො න වසේඨති එවං ඉමස්මිං සාසනෙහි යථා වුත්තෙහි සිලාදීති න වසේඨති සො ගොපාලකො විස ව¹ පඤ්චිති ගොරසෙති පඤ්චති ධම්මකඛණෙති පරිබාහිරෙණ ගොති. න ආසාපිකං සාවෙධො² ගොතිති උපපන්නං කාමවිතක්කනති එවං වුත්තෙ කාමවිතක්කාදයො න විනොදෙති; සො ඉමං අකුසලවිතක්කං ආසාපිකං අසාවෙධො³ විතක්කවසිකො හුත්වා විවරනෙතො කම්මට්ඨානං ගහෙතො වසේඨතුං න සහෙකාති, සො යථා තස්ස ගොපාලකස්ස-පෙ-පරිබාහිරෙණ ගොති. න වණං සම්මාදෙධො ගොතිති වක්කුනා රූපං දිස්වා නිමිත්තගාහි ගොතිති ආදිනා නයෙන සබ්බාරම්මණේසු නිමිත්තං ගණිතනෙතො යථා සො ගොපාලකො න වණං පටිවජ්ජාදෙති එවං සංවරං න සම්මාදෙති⁴ සො විවට්ඨාගෙණ විවරනෙතො කම්මට්ඨානං ගහෙතො වසේඨතුං න සහෙකාති-පෙ-පරිබාහිරෙණ ගොති. න ධුමං කිත්තො ගොතිති. සො ගොපාලකො ධුමං විස ධම්මදෙසනාධුමං න කණෙති ධම්මකථං වං සරහඤ්ඤං වං උපනිසිත්තකකථං⁵ වං අනුමොදනං වං න කණෙති; තතො නං මනුස්සා ඛුසුසුතො ගුණවාති න ජානන්ති තෙ ගුණා ගුණං අජානන්තො වතුති පට්ටසෙති සඛගං න කණෙතති සො පට්ටසෙති කිලමානො බුද්ධවචනං සජ්ඣායං කාතුං වත්තපට්ටත්තං පුරෙතුං කම්මට්ඨානං ගහෙතො වසේඨතුං න සහෙකාති-පෙ-පරිබාහිරෙණ ගොති. න නික්ඛං ජානාතිති තිස්සගුතෙ⁶ ඛුසුසුතතික්කු න උප සංකමති; අනුපසංකමනෙතො ඉදං හනෙත බ්‍රහ්මඤ්ඤං කථං රෙපෙ තබ්බං⁷ ඉමස්ස භාසිතස්ස කො අපේඨා ඉමස්මිං ධානෙ පාළි කිං වදති ඉමස්මිං ධානෙ අපේඨා කිං දීපෙතිති එවං න පරිපුච්ඡති න පරිපඤ්ඤති න ජානාපෙතිති අපේඨා; තස්ස තෙ එවං අපරිපුච්ඡතො අවිචචං⁸ න විවරන්ති භාජෙත්වා න දස්සෙන්නති අපාකචං පාකචං න කණෙතති අනුත්තානිකභ්‍රමාන න උත්තානිකණෙතති⁹ අනෙක විභින්නෙසු ව කඛිධායාතියෙසු ධම්මෙසු¹⁰ අනෙකවිධාසු කඛිධාසු එක¹¹ කඛිධමපි න පටිවිනොදෙතති; කඛිධා එව¹² හි කඛිධායාතියා ධම්මා නාම තස්ස එකකඛිධමපි¹³ න නිහරන්තිති අපේඨා, සො එවං ඛුසුසුත තිස්සං අනුපසංකමිත්වා සකඤ්ඤා කම්මට්ඨානං ගහෙතො වසේඨතුං න සහෙකාති යථා වා සො ගොපාලකො තිස්සං න ජානාති එවං අයමපි¹⁴ හික්කු ධම්මතිස්සං න ජානාති අජානනෙතො අවිසයෙ පඤ්ඤා

1. විස s.	8. අම්මවට්ඨකථා b.	12. කඛිධායෙව b s.
2. භාජෙතො b.	9. භාජෙත්වා න අදස්සෙතති b අනුත්තානිකභ්‍රමාන න උත්තානික.	
3. අකුසලවිතක්කං අපොඤ්ඤා s.	[කණෙතති අපාකචං ව න පාකචං කණෙතති b]	
4. වණං න b s පට්ටසෙති b	[අනුත්තානිකං න උත්තානිකණෙතති අපා]	
5. උපනිසිත්තකකථං s.	කථාකථා පාකචං න කණෙතති b.	13. එකං කඛිධමපි
6. නික්ඛං s.	10. ධම්මෙසු b.	s කඛිධාපි b.
7. රූපෙනබ්බං b පුරෙතබ්බං s.	11. එකං කඛිධමපි s එකකථමපි l.	14. අය.

පුච්ඡති අභිධම්මිකං.¹ උපසංකම්මිකා කපටියාකපටියං පුච්ඡති විනාශධරං.
 උපසංකම්මිකා රූපාරූපපරිචේදං පුච්ඡති තෙ අවිසයෙ පුච්ඡා.²
 කපේතුං න සකෙකානති සො අත්තනා සකඛො කම්මට්ඨානා
 ගහෙතො වසේඨිතුං න සකෙකානි-පෙ-පරිබාහිරෙ හොති. න ජිනං
 ජානාතීති යථා සො ගොපාලකො පිතෘපිතං න ජානාති එවං ධම්මුප
 සංගිතං පාමුරු.³ න ජානාති න ලභති සවනමයං පුඤ්ඤකිරිසවත්ථුං
 නිසාය ආනිසංසං න විඤ්ඤති ධම්මසවනං.⁴ ගතො සකකම්මං
 න පුණොති නිසිනොති අයංති කපං කපේති අඤ්ඤවිසිතකො හොති
 සො සකකම්මං ධම්මං අපුණෙනො කම්මට්ඨානං ගහෙතො වසේඨිතුං
 න සකෙකානි-පෙ-පරිබාහිරෙ හොති. න ජිනං ජානාතීති සො
 ගොපාලකො මහාමහං විශ අයං ලොකියො අයං ලොකුත්තරෙති
 අරියං අධිබ්බිකං මහං යථාභූතං නපජානාති අජානෙනො ලොකිය
 මහෙහ අභිනිවිසිතො ලොකුත්තරං නිබ්බෙනතුං න සකෙකාති. -පෙ-
 පරිබාහිරෙ හොති න ගොවරකුසලො හොතීති සො ගොපාලකො
 පඤ්චාසකතාගවායෙ⁵විශ වත්තාගෙ සතිපට්ඨානෙ ඉමෙ ලොකියා
 ඉමෙ ලොකුත්තරෙති යථාභූතං නපජානාති අපජනෙනො
 සුමුච්ඡානෙනපු අත්තෙනො ඤ්ඤං වරපෙතො⁶ ලොකියසතිපට්ඨානෙ⁷
 අභිනිවිසිතො ලොකුත්තරං නිබ්බෙනතුං න සකෙකානි-පෙ-
 පරිබාහිරෙ හොති. අනවසෙසදොති හොතීති පටිග්ගසණ් මත්තං
 අජානෙනො අනවසෙසං දුභ්භි; නිදද්දසවායෙ පනස්ස අභිකංඝු-
 සමායෙතීති අභිගරිතො පවායෙතති; එත්ථ චෙ අභිගාරා වාචාහි
 භාගෙ පච්චයාහිතාගෙති.⁸ වාචාහිතාගෙ නාම මනුස්සා භික්ඛුස්ස
 සනතිකං ගතො වදෙය්සාථ හනෙත යෙනෙත්ථාති පවායෙතති, පච්ච
 යාහිතාගෙ නාම වදාදිති වා සප්පිනවතිතාදිති⁹ වා ගහෙතො භික්ඛු
 සබ්බස්ස¹⁰සනතිකං ගතො ගණ්හථ හනෙත යාවතකෙන¹¹ අයෙත්ථාති
 වදනති; නත්ථ භික්ඛු මත්තං න ජානාතීති භික්ඛු තෙසු පච්චයෙසු
 පමාණං න ජානාති; දයකස්ස වසො වෙදිතෙබ්බො දෙය්සධම්මස්ස
 වසො වෙදිතෙබ්බො අත්තෙනො ථාමො වෙදිතෙබ්බාති ඉමිනා නයෙන¹²
 පමාණසුත්තකං අගහෙතො යං ආගරනති තං සබ්බං ගණ්හාතීති¹³
 අයෙත්ථා, මනුස්සා විප්පට්ඨාරිනො න පුත අභිගරිතො පවායෙතති,
 සො පච්චයෙති කීලමනො කම්මට්ඨානං ගහෙතො වසේඨිතුං
 න සකෙකානි-පෙ-පරිබාහිරෙ හොති. තෙ න අභිජරකපුත්ථස්ස
 පුජෙත්ථා හොතීති සො ගොපාලකො මහාවසභෙ¹⁴ විශ ථෙරෙ භික්ඛු
 ඉමාය ආවි ථෙව රහො ව මෙත්තාකායකම්මාදිකාය අතීරෙකපුජාය

1. අභිධම්මිකං s. ආබිධම්මිකං b. 7. සතිපට්ඨානෙසු l.

11. යාවත්තකෙක s.

2. පුච්ඡා s.

8. වාචාහිතාගෙ ව පච්චයාහිතාගෙව b.

3. සඤ්ඤිතං b s. පාමුරු b. 9. සප්පිනවතිතපජාණිතාදිති b. 12. නියමෙමනෙව s.

4. ධම්මසවනස්ස b s.

10. සිහසුස්ස b s.

13. ගණ්හාතීති b l.

5. පඤ්චාසකතාහිකවායෙ s. පඤ්චාසිකවායෙ, මියසත්තාහිකවායෙ b.

6. ඤ්ඤං අපනාමෙත්ථා s. අවරපෙත්ථා b.

14. මහාඋසභෙ b s.

න පුජෙති; තතො ථෙරො¹ ඉමෙ අමෙතසු ගරු විතතිකාරො² න කතෙන්නාති නවකෙ හික්ඛු චිත්ත සමගමෙති න සමගමෙති නෙව ධම්මසමගමෙන සමගමෙති න ආමිසසමගමෙන³ විවරෙන වා පනෙතන වා⁴ පනතපරිසාපනෙතන වා වසනව්වානෙන වා කිලමනෙත'පි⁵ න පටිප්ඤානති පාළිං වා අධිකරං වා ධම්මකරා ඛික්ඛං⁶ ගුලගනන් වා න සික්ඛාපෙනති, නවකා ථෙරනං සන්තිකා සබ්බසො ඉමෙ ථෙව සමගමෙ අලභමානා ඉමස්මිං සාසනෙ පටිව්වාතුං න සනෙකානති යථා තස්ස නොපාලකස්ස ගොගමො න වසිති එවං සිලාදිති න වසිති, යථා ච නො පොපාලකො පඤ්ඤාති ගොගමෙති එවං පඤ්ඤාති ධම්මකමකෙති පරිබාහිරං ගොගමං. සුක්ඛපකෙතො⁷ කණ්ඩපකෙති චුතතවිපල්ලාසවගෙන සොපජනා වෙදිගෙබ්බාති.⁸

මනොරථසුරණිකා අඩකුනතරනිකායධිකර්මය

එකාදසකතිපානවණ්ණනා

නිට්ඨිතා.

එතතාවතා ව—

ආයාචිතො සුමතිනා ථෙරෙන හදනනෙත්තිපාලෙන කඤ්චිපුරදිසු මයා පුබ්බෙ සද්ධිං වස(නෙත)න. a

වරතමධපණ්ණේදිපෙ මහාවිහාරමිති (වස) නකාලෙ'පි පාකංගමෙ විස දුමෙ වලඤ්ඤමානමිති⁹ සද්ධිමමෙ.

පාරං පිටකතතසසාගරස්ස හනචා සිතෙන සු(ම)තිනා, පරිසුද්ධා ජීවෙනා (භි)යාවතො¹⁰ ජීවකෙනාපි.

ධම්මකර්මය නිපුණපරමනිකායස්ස (ධිකර්ම) ආරද්ධො,¹¹ යමහං වරකාලධිතිමිච්ඡන්තො සාස(නස්ථ)නං.¹²

සා හි මහාඅධිකර්මය සාරමාදය නිට්ඨිතා එසා, වතුනවුතිපපරිමාණය¹³ පාළියා¹⁴ භාණ්ඩාගෙති.

සබ්බාගමසංවණ්ණනමනොරථො පුරිතො ච මෙ¹⁵ යසවා, එතාය මනොරථසුරණිකා නාමං තතො අස්සා.

1. නෙ ථෙරං s.

6. ඛිං වා b s.

12. සාසනවරස්ස b s.

2. විතතිකාරං b.

7. සුක්ඛපකෙති පඤ්ඤා b.

13. න වුතිපරිමාණය b.

3. න ආමිසසමගමෙන සමගමෙති, ආමිසසමගමෙන සමගමෙති s.

4. විවරෙනවාසුනෙතන වා s.

8. සොපජතබ්බා b වෙදිගෙබ්බා සෙසං ඉමස්මිං ථෙව

5. කිලමනෙත මිලායනොස. වගෙන ඉසයා ව උතතර සබ්බසුනෙතසු උතතා

9. වාතතතෙ විසදුමෙ පලුඤ්ඤමානමිති s.

14. පාළියා s.

නන්දිභේවාති s.

10. පරිසුද්ධාජීවෙන යාපිතො'පි s.

15. පුරිතො මෙ s.

11. ධම්මකර්මය නිපුණෙති පරමිතිකායස්ස කාතුමාර්ගො b. ධම්මකර්මයනිපුණෙති

ධම්මකර්මයෙති අපරිමාණෙති පරිකිලිතපරිපජ්ජිතස්ස සමායවිතුස්ස, අධිකර්ම

අඩකුනතරනිකායස්ස කාතුමාර්ගො s. a. කච්චුරදිසු අයං පුබ්බසංවිතෙතන b.

එකුනසට්ඨිමනෙතා විසුද්ධිමනෙතා¹ භාණවාරෙති,
අත්ථපකාසනත්ථාය¹ ආගමානං කතො යත්ථා.

තය්ථා තෙන සකායං ගාරාගණ්ණනානසෙන² අව්ඨිකථා,
නිහඬික³ දියසිඬිසනං විසෙද්දය්‍යා භාණවාරනං.

නිහඬික³ දියසිඬිසනප්පමාණමිති භාණවාරතො එසා⁴
සමයං පකාසයනති මහාවිහාරධිවාසිනං.

මුලව්ඨිකථාසාරං ආදය මයා ඉමං කතෙතෙනන,
යං පුද්දෙද්වපිතං තෙන සබ්බලොකො පුඬි හොතු⁵.

පරමවිසුද්ධි⁶ සද්ධාමුද්ධිවිජයපතිමණ්ඩිතෙන සිලාවාරජ්ජවමද්ද
වාදි⁷ ගුණසමුදයසමුදිතෙන සකසමයසමයනතරගහනපෙකාභාහන
සමතෙත පඤ්ඤවෙය්‍යතනියසමනාගතෙන නිපිටකපරිසතතිප්ප
හෙදෙ සාව්ඨිකපේ සත්ථුයාසෙන අප්පටිහනඤ්ඤප්පභාවෙන මහා
වෙය්‍යාකරණෙන කරණසමපනතිජනිතප්පවිනිග්ගතමවුතෙදරවචන
ලාවණ්ණසුතෙන සුතතමුතතවාදිනා වාදිවරෙන මහාකපිනා
පතිනතපටිසමතිද්වාරිවාරෙ ඡලගිඤ්ඤදිප්පහෙදගුණපතිමණ්ඩිතෙ
ලතතරිමනුස්සබ්බමෙම පුප්පතිට්ඨිකමුද්ධිනං පේරුනං පේරවංසප්ප
දිපානං මහාවිහාරවාසිනං වාසාලාකාරගුතෙන සුවිසුලවිසුද්ධිමුද්ධිනා
මුද්ධිමණ්ණසොති ගරුඬි ගතින⁸ නාමධෙය්‍යෙන පේරෙන කතායං
මනොරථසුරණි නාම අබ්බතතරතිකායව්ඨිකථා.⁹

තාව තිට්ඨතු ලොකසමිං ලොකතිත්ථරණෙසිනං
දසෙසනති¹⁰ කුලපුතතානං නයං විතතවිසුද්ධියා
යාව මුද්දොති නාමමපි සුද්ධිවිතතස්ස කාදිනො
ලොකමති ලොකපේට්ඨස්ස පටිතති මහෙසිනොති.

අබ්බතතරතිකායව්ඨිකථා

තිට්ඨිතා.

1. අත්ථපකාසනත්ථාය b.	5. හොතුතෙන සංඛිං සුචිලොකොති b s.
2. කථාගණ්ණනාසනසෙනb.	6. පරමිසුචිසුචි s.
3. නිහඬික b s.	7. මද්දවහාදි s.
4. භාණවාරතො එවං s.	8. ගරුඬිකත s.
	9. නිකායව්ඨිකථා (ය එකා
දසකතිපාතවණ්ණනා) b.
	10. දසෙසති s.

මාලහාරිනී.

1. සහිතස්සමුත්තරමනි විජ්ජා-
දිකලංකාරවිහාරතලලජසමි,
සිඤ්ඤමමසසාදි ඛමමග්ගම-
ස්ථව්‍රගේ සහිතපති දිසාවයසමි.
 2. සුමනීති යනීති රුසිනො'හං
මුනිනො සාසනපාලනඤ්ඤෙති,
විමලිකරණං සමාරභිං යං
පවරඛතුතනරිකුස්ථවණ්ණනායං.
 3. සිරිසකසමුනිඤ්ඤවච්ඡරසමිං
රසවෙදමුඛිලොවනෙ ඛසනිතෙ,
නිසුණස්මනොරථාදිසුර-
ණ්ණසිඛානථිකථාය නං සමනතං.
 4. සුචිරධ්වලිපිප්පමාදබද්ධං
පවිනොදෙසිමනකඛරං අබද්ධං,
අපි වෙස්ස පුරුලිපිඤ්ඤද්ධං
පරිභිනස්ථවසා ඤ්ඤොපලද්ධං.
 5. ජිනධම්මපදනුරකඛිනස්ථං
ලිපිජ්ජතං දුරිතං නිරුකරෙතො,
යම්හාවිනිමබ්බතං සුචිණ්ණං
සුඛිතා තෙන පජ්ඣිලාපි ගොතු.
-

මනොරථසූරණියා

අඩගුනවර්තියායධිකර්මය

සංවර්ණිතපදනං අනුක්‍රමණිකා.

INDEX.

පිටිබ්බෙකා.	පිටිබ්බෙකා.
අකණ්ඨං අසුක්කං 578	අකුසලසංඛාතා 795
අකතං ගොති 584, 672, 770, 847	අකුසලස්ස සමාපතති 584
අකතකම්මෙති චා 612	අකුසලාධම්මා 854
අකතකල්පාණේ 552	අකුසලාපි ධම්මා 690
අකතඤ්ච අකතණා 598	අකුසල්ලපසංහිතං 631
අකතඤ්ඤානා 577	අකුසලෙධම්මෙ 686
අකතපාතරාසෝ 718	අකුසලෙති 471
අකතවේදිනා 577	අකෙකාසක පරිභාසනො- -514, 645, 849
අකථං කපි 573	අකෙකාසිතබ්බා 776
අකතිට්ඨගාමී 700	අකඛණ වෙධි 811
අකරණීයං 727	අකඛනො 679
අකරණීයා 706, 813	අකඛමා 541
අකසිරලාභී 479, 790	අකඛමො ගොති රූපානං 614
අකාමකස්සබ්බං 682	අකඛානො 867
අකාරුණිකො 848	අඛණ්ඩාති 655
අකාලඤ්ඤා 738	අඛිලො 480
අකාලවාදී 478	අඛෙය්‍යඤ්ඤා 683
අකාලෙන 478, 629	අගතිගමනාති 475
අකාලෙන වදති 838	අගපිනො 491
අකිච්චං කරෙති 516	අගාරං අඤ්ඤාචසනා 565
අකිච්ඡලාභී 479	අගාරවා 642
අකිඤ්චනො 859	අගාරවො 477, 585
අකිරියවාද 497	අගාරියපටිපතති* 630
අකිරියවාදො 743	අගොවරෙ 791
අකුක්කුච්චකර්මානං 562	අගොවරෙ 685
අකුතොගගං 481	අග්ගං 630
අකුතොගගා 605	අග්ගඤ්ඤා 487
අකුපාං 615	අග්ගඤ්ඤාති 771
අකුපාධම්මො 616	අග්ගපඤ්ඤාතතිගො 474
අකුපා 674	අග්ගපාසාද 503
අකුසලං 555	

පිටිය බෙකා.		පිටිය බෙකා.	
අගනුවර	868	අවුරුදු	670
අගනුවර කොටස	475, 503, 819	අවුරුදු	680
අගනුවර පරිසරය	637	අවුරුදු	680
අගනුවර	833	අවුරුදු කොටස	790
අගනුවර අංක	795	අවුරුදු	726
අගනුවර පරිසරය	817	අවුරුදු	778
අගනුවර	713	අවුරුදු	773
අගනුවර	530	අවුරුදු	510
අගනුවර වා විසං වා සංඛ්‍යාව		අවුරුදු	554
කමති	865	අවුරුදු	868
අගනුවර	554	අවුරුදු	837
අගනුවර	714	අවුරුදු	473
අගනුවර	832	අවුරුදු	547
අගනුවර	526	අවුරුදු	628
අගනුවර	860	අවුරුදු	778
අගනුවර	531	අවුරුදු	476
අගනුවර	532	අවුරුදු	643
අගනුවර	841	අවුරුදු	528, 643
අගනුවර	612, 764	අවුරුදු	570, 675
අගනුවර	638	අවුරුදු	782, 783
අගනුවර	790	අවුරුදු	715
අගනුවර	687	අවුරුදු	
අගනුවර	650, 756, 868	අවුරුදු	815
අවුරුදු	518	අවුරුදු	526
අවුරුදු	644	අවුරුදු	609
අවුරුදු	700	අවුරුදු	
අවුරුදු	624	අවුරුදු	581
අවුරුදු	521	අවුරුදු	781
අවුරුදු	851	අවුරුදු	666
අවුරුදු	739	අවුරුදු	711
අවුරුදු	519	අවුරුදු	543
අවුරුදු	675	අවුරුදු	807
අවුරුදු	563	අවුරුදු	540
අවුරුදු	798	අවුරුදු	496
අවුරුදු	721, 864	අවුරුදු	518
අවුරුදු	721	අවුරුදු	542
අවුරුදු	721	අවුරුදු	787
අවුරුදු	721	අවුරුදු	574
අවුරුදු	798	අවුරුදු	547

පිටියි ඛෙකා.	පිටියි ඛෙකා.
අජ්ඣාචරිතුං 796	අඤ්ඤානඤ්ඤං පටිවරති 739
අජ්ඣාරුහා 603	අඤ්ඤානපි පරියායෙන 775
අජ්ඣාවසානි 610, 635	අඤ්ඤා'පි කීර හො සත්තා 533
අජ්ඣාසනානි 779	අඤ්ඤායොසා 672
අජ්ඣාගාලොහා 726	අඤ්ඤාසං භික්ෂානං 637
අජ්ඣාතරුති 611	අඤ්ඤාසං පුත්‍රසමණ- -මුගහණානං 637
අජ්ඣාමග්ගති 757	අඤ්ඤාසු 724
අජ්ඣාමුට්ඨිනො 603	අඤ්ඤා මෙ ආකපෙපා- -කරණියො 839
අජ්ඣාසානං 807	අඤ්ඤා වා අඤ්ඤං 591
අජ්ඣාසිතං සච්චමුතං පරෙසං 485	අට්ටකො 634
අඤ්ඤා ලිකමමසාමිවිකමමං 775	අට්ටියෙය්‍ය 798
අඤ්ඤං ආරුධෙය්‍ය 628	අට්ඨිකානාගරො 866
අඤ්ඤං වීරංගමිසානි 658	අට්ඨි පහාරද 761
අඤ්ඤං ව්‍යාකරෙති 615	අට්ඨිමං හවං 695
අඤ්ඤං ව්‍යාකරෙනති 675	අට්ඨිමො විමොඛො 783
අඤ්ඤාතරං මනොමයං 602	අට්ඨි ලොකධමෙම 738
අඤ්ඤාතරං මනොමයං කායං 628	අට්ඨිසතං තණ්හාවිවරිතං 576
අඤ්ඤාතරං සාමඤ්ඤාගතං 562	අට්ඨානෙ 848, 860
අඤ්ඤාතරං සාමඤ්ඤාගතං 564	අට්ඨානෙ'පි හවං 861
අඤ්ඤාතරො 689	අට්ඨිකානාසමං 611
අඤ්ඤානු උපලාපනාය 706	අට්ඨිකානා 529
අඤ්ඤානු දිට්ඨිපදෙහි 727	අට්ඨිකායෙව 678
අඤ්ඤානු මිත්‍රිහෙද 706	අට්ඨිවෙධවිද්ධො 529
අඤ්ඤානුව 510	අඩ්ඨරතතං 690
අඤ්ඤාථතතං කිඤ්චි 546, 831	අඩ්ඨවාදං වදෙය්‍ය 827
අඤ්ඤාථාභාවො 470	අඩ්ඨො 697
අඤ්ඤාථාසමි 575	අණුං ථුලං 671
අඤ්ඤාදන්ත්‍රි 481, 630	අණුමනෙතසු වජේසු 472
අඤ්ඤාමඤ්ඤාසා ථලානි 678	අණ්ඩකොසමා 748
අඤ්ඤා ව්‍යාකරණානි 615	අණ්ඩගුතා 533
අඤ්ඤා විතතං 613	අණ්ඩගුතාය 746
අඤ්ඤා විතතං උපට්ඨිපෙති 533	අණ්ඩානි 731
අඤ්ඤානමානි 625	අනකතාවචරං 558
අඤ්ඤානුසාමො 628	අනමමයො 695
අඤ්ඤාපටිවෙධො 761	අනරමානො 833
අඤ්ඤාපෙහුං 836	අතිකාලෙන 614
අඤ්ඤාපලො 813	අතිකමම රුපෙ 818
අඤ්ඤා අයො උබ්බප්පෙතා 756	අතිවරිතො 514
අඤ්ඤාන 663	

	පිට්ඨකො.		පිට්ඨකො.
අතිඛිලං	516	අනුතරකකාය	518
අතිදිවං	615	අනුතරුපෙන	529
අතිනාමෙති	609	අනුතරවධාය ගඛං ගණනාති	519
අතිනිපාතං	693	අනුතරවිපතති	739
අතිපානෙය්‍ය	510, 813	අනුතරසංකල්පනා කමති	544
අතිමඤ්ඤතෙ	724	අනුතරසමාවං	787
අතිමානං	693	අනුතරසමාපණ්ණිති	498
අතිමිලුහජො	634	අනුතරං	839
අතිධිත්තං	859	අනුතරානං	714
අතිරුච්ඡාන කපිකො	738	අනුතරානං ආවිකානා	604
අතිරෙකං	632	අනුතරානං දමෙනති	517
අතිරෙක පුජාය	870	අනුතරානඤ්ච පරඤ්ච-	
අතිරෙකපුජාය පුජේතා	873	-අනුපහච්ච	625
අතිරෙකාය	632	අනුතරානුක්කංසෙති	491
අතිලීනං	680	අනුතරානුදිට්ඨි	696
අතිවත්තති	475, 716	අනුතරානුපෙකති	617
අතිවිජ්ඣ	675	අනුතරානුචාදනං	530
අතිවෙලං	647	අනුතරං	603
අතිසිට්ඨිලො	680	අනුතරං ගච්ඡති යත්ච	475
අතිතංසෙ	679	අනුතරං ගහෙත්තාන	724
අතිතත්තො	765	අනුතරං න ජානාති	725
අතිතාති ඡතතිංස	576	අනුතරං න පාඨනාති	610
අනුලං	787	අනුතරං ඊඤ්චති	694
අනුලඤ්චසමාවං	787	අනුතරකම්	577
අනෙකිච්ඡා	619	අනුතරකුසලො	629
අනෙකිච්ඡා	689	අනුතරගම්ඤ්ච	842
අනොගයං	714	අනුතරගමාය	661, 812
අනුතරගුත්තියා	518	අනුතරගමො	509
අනුතරවතුත්තො	597	අනුතරබහමං	471
අනුතරත්ථපි	635	අනුතරවරියා	498
අනුතරදන්තං	669	අනුතරවරියාය	763
අනුතරානං	852	අනුතරඤ්ඤානිඤ්ච	546
අනුතරත්තපො	563	අනුතරඤ්ඤ	619
අනුතරපරිතාපනානුයොගං	563	අනුතරතො පරියාදනං	536
අනුතරපරිත්තාය	518	අනුතරඥං	600
අනුතරහාවපිට්ඨිලාහො	544, 616	අනුතරපට්ඨසමතිදා	545, 614
අනුතරහාවිතං	474	අනුතරපට්ඨසංවේදිනො	588
අනුතරහාවේත උද්දෙසෙති	718	අනුතරපදං	675, 795
අනුතරමනා	533	අනුතරමඤ්ඤාය	467, 527, 553
අනුතරමනො	581, 668	අනුතරවසං	637

පිට්ඨකො.		පිට්ඨකො.	
අනභිතිංසමානො	810	අනාමනතවාරෙ ආපජ්ජති	647
අනභිරතසඤ්ඤා	607	අනායාසා	725
අනභිරතසඤ්ඤාදී *	540	අනායුස්සා	618
අනභිරතීං	837	අනාලයෙ ධම්මෙ	533
අනභිරතො ව මුහුචරියං-		අනාවතතිධම්මං	808
-වරුම්	605	අනාසනෙ	685
අනං	849	අනාසවං	650
අනංගසනං	627, 705, 849	අනාසෙවිතො	815
අනරියං	664	අනාලුතියො	673
අනරියපරියෙසනා	582	අනිකට්ඨ විතො	536
අනරියවොහාර	582, 783	අනික්ඛිතබුරෙ	694
අනලසො	491	අනික්ඛිතබුරො කුසලෙසු-	
අනවජ්ඣලං	537	-ධම්මෙසු	583
අනවජ්ජුඛං *	517, 570	අනිච්චතදුකඛුං	512
අනවජ්ජුඛයෙහං	517	අනිච්චතො	531, 764, 810
අනවජ්ජාති	486, 671	අනිච්චසඤ්ඤං	806
අනවඤ්ඤාතතිකාමො	697, 738	අනිච්චසඤ්ඤා	609, 665
අනවඤ්ඤාපටිලාභාය	537	අනිච්චසඤ්ඤාදයො	710
අනවට්ඨිතතො	695	අනිච්චසඤ්ඤාදී	699
අනවන්තාරිකං	623, 646	අනිච්චා	726, 838
අනවයො	620,	අනිච්චානුපයසි	540, 699, 722
අනවසෙසදොති	870, 873	අනිච්චන්දනපරිමදුන-	
අනායාසිකා	726	-විදාංසනධම්මස්ස	800
අනාගතාති ජතතිංස	576	අනිච්චෙ දුක්ඛසඤ්ඤා	609, 685
අනාගතතා ඉන්තනං	716	අනිච්චෙ නිච්චතති හික්ඛවෙ-	
අනාගතතායෙ ඉන්තනං	545	-සඤ්ඤාපිපල්ලායො	512
අනාගමනදිට්ඨිකො	624, 801	අනිධානවතීං වාචං භාසිතා	478
අනාගමනීයං වජ්ඣං	695	අනිප්පලො	861
අනාගාමිතාය	863	අනිමිතනං	720
අනාගාමී භොති	716	අනිමිතනං වෙනොසමාධිං	688
අනාසානං	837	අනිමිතතා වෙනොවිමුත්ති	657
අනානාපි	472	අනිරුක්ඛතජ්ඣානො	845, 846
අනාදරෙ	480	අනිවතති	606
අනාදානො	471	අනිසාරමිකපටි	617
අනාදිසික්ඛා	757	අනිසාමනිකා	563
අනාදෙශ්‍යවාචසංවතතතිකො	772	අනිසයිතාය	511
අනානාකපිකො	738	අනිතිසම්පදා	769
අනාපජ්ජ අකුසලං	838	අනිතිහං	486
අනාපුච්ඡා	796	අනුක්‍රමං උපාදය	598, 609, 842

පිටි වෙත.		පිටි වෙත.	
අනුකම්පකෙන	609	අනුපහව නලං	719
අනුකම්පනා	720	අනුපාද නිබ්බානං	832
අනුකම්පනා	600, 606	අනුපාද පරිනිබ්බානං	719
අනුකම්පාය	552	අනුපාදය	674
අනුකම්පිකා	658	අනුපාදය ආසවෙති	680
අනුකුලං	508	අනුපාදය යෙ රතා	859
අනුකුලයඤ්ඤං	507	අනුපාද විමුච්ඡනති	660
අනුකකමං	600	අනුපාද විමොඛො	832
අනුග්ගහෙස්සාමි	558, 581	අනුපාදියං න පරිතස්සති	722
අනුග්ගහො	837	අනුපාදිසෙසං	798
අනුවරනතිපි	673	අනුපාදිසෙසා	720
අනුධානමලා සඤ්ඤා	757	අනුප්‍රබ්බකිරියාය	761
අනුධර්මා	656, 784	අනුප්‍රබ්බකිරිනො	758
අනුධර්මාය	736	අනුප්‍රබ්බකිරිඤ්ඤා	809
අනුතපෙස්සති	765	අනුප්‍රබ්බපරිපදාය	761
අනුතපා	657	අනුප්‍රබ්බවිකාර	809
අනුතතරං	619	අනුප්‍රබ්බසිකාය	761
අනුතතරං යොගකෙමං	524	අනුප්‍රබ්බක	631
අනුතතරං සමායමොධං	715, 746	අනුපාතනසද්ධො	675
අනුතතරං	465	අනුපාදස්සති	601
අනුතතරය සමොධාය	562	අනුපාදනා	565
අනුතතරියාති	650	අනුපාදනරතො	720
අනුතතරෙ උපධිසංඛියෙ	682	අනුපාදනෙත	603
අනුදායතං පරිච්ඡ	625	අනුපානො	467
අනුදායාය	552	අනුපාචෙච්ඡති	515
අනුදායසෙති	611	අනුපාචෙච්ඡනති	861
අනුධම්මාරිකො	786	අනුපාදධම්මො	742
අනුධම්මතං	509	අනුබ්‍රහ්මිකබ්බං	779
අනුතය සංයෝජනං	697	අනුභවිස්සති	862
අනුපකකුට්ඨා	620	අනුමතා මයා	864
අනුපට්ඨිතාය සතියා	611	අනුමොදනති	600
අනුපපාදෙතො භාරයො	555	අනුමොදාමි	669
අනුපරියගා	736	අනුමොදිතබ්බං	504
අනුපරියාය පථං	855	අනුමොදිතා	706
අනුපරියාය පථො	728	අනුප්‍රඤ්ඤා	609
අනුපරිවත්තති	557, 738	අනුප්‍රතො	644, 657
අනුපරිවත්තනති	738	අනුයොගාය	643
අනුපලිතො ලොකො	506	අනුයොගො	567
අනුපහව	624, 625	අනුරකති	474

	පිට්ඨකො.
අන්වසෙ	580
අන්වාදී	566
අන්විතිව්‍යයඤ්ඤ	603
අන්වෙදං	651
අන්සංහිතං	566
අන්සංහිතෙන	629, 838
අන්සමපදං	770
අන්සං පතති	828, 829
අන්තං පවුරු ගොනති	624
අන්තභිතිබ්බතෙතසුං	828
අන්තභිසමයා	509 601
අන්තය	607, 771
අන්තසමපවුරුගොනති	514
අන්තසං	795
අන්තවෙස	741
අන්තනාම	628
අන්ත මෙ සෙයොයා	675
අන්ත විපරිණාමො	831
අන්ත සිහ පරියායො	753
අන්ත සුඛං *	517
අනුත්තරං පදං සන්නං	719
අනුපපරික්ඛාය	682
අනුපපරික්ඛි	527, 764
අන්ත අනන්ත ව	509
අන්ත විනොතතුං	620
අන්තතං ණානං	628
අන්තන අන්තං	863
අන්තව අඤ්ඤාත්තං	831
අන්තං අන්තං ගහෙති	724
අන්තං මෙ ගහිතො	724
අප්ඵ වො බොජ්ඣා උපාසිකා	791
අප්ඵ වො භබ්බාවතෙ	732
අප්ඵ වො සා භික්ඛුති	539
අප්ඵ වො සො නිභ්බානෙති	562
අප්ඵ වො සො භික්ඛු	798
අප්ඵ මෙ සබ්බසංගාරවො	478
අප්ඵති	599
අද්දණ්ඩන	723
අද්දනාදමනං	768

	පිට්ඨකො.
අද්දසානං ගතො	814
අද්දසානපරියොසානං	677
අද්දයකො	596
අද්දසි මෙ	768
අද්දිට්ඨං න මඤ්ඤති	484
අද්දින්නං	796
අද්දකම්මසුඛා මජ්ඣෙ	689
අද්දසං වා	667
අද්දසු	606
අද්දගතා	478
අද්දානකම්මො	592
අද්දානමග්ගපට්ටනො-	
-ගොති	504
අද්ද්ව්වා	726
අද්ද්වයං	828
අධම්මවරියා	696, 839
අධම්මවාදී	478
අධම්මිකා ගොනති	519
අධිකරණං	580, 807, 836
අධිකරණං ආදියති	623
අධිකරණකාරකො	645
අධිකරණනිරෝධං	836
අධිකරණනිරෝධගාමිනි-	
-පට්ටපදං	836
අධිකරණසමථා	735
අධිකරණසමුදයං	836
අධිකරණසමුපපාදමුපසම-	
-කුසලො	856
අධිකරණානං	735
අධිකරණිකො	849
අධිගච්ඡය්‍ය	637
අධිගණනාති	771, 806
අධිගණනාති	596
අධිගතෙන	692
අධිගතො	840
අධිගමනියාති	517
අධිගමාය	661, 812
අධිගමිං	815
අධිගමො	661

පිටි වසි කො.		පිටි වසි කො.	
අධිගමම	815	අනතිමඤ්ඤාමානො	634
අධිග්ගභිනා	487	අනතීනො	606, 663
අධිවිතතං	662	අනතතනො	532
අධිවචසමුපපන්නං	695	අනතතනී අතතා	512
අධිට්ඨභ	680	අනතතමනොහොති	581
අධිට්ඨානී	509, 662, 770, 810	අනතතසඤ්ඤා	609, 665
අධිපඤ්ඤාධම්මපි පඤ්ඤානාය-		අනතතසඤ්ඤා සංඝයානී	792
	-526, 795, 841	අනතතානුපයසී	700
අධිපපායො	739	අනතං	694
අධිමතතං	559, 691, 771	අනතං අධිපජ්ජති	725
අධිමානං	693	අනතමපි	724
අධිමානසචෝ	849	අනතර්භිතාය	564
අධිමානිකො	849	අනතර්සංභිතං	478, 664
අධිමානෙත	615	අනතරාය	791
අධිමුච්චමානො	700	අනතරාය සංවතතනී	529
අධිමුච්චිතා	622	අනධිගතං	645
අධිමුච්චෙය්	667	අනධිගතස්ස	789
අධිමුතතං හොති	682	අනධිවාසයනො	685
අධිමුතතස්ස	682	අනනුබොධා	465
අධිමුතෙතාහොති	681, 783	අනනුසුතතස්ස	731
අධියමානො	634	අනනුයොගෙ	715
අධිවචනං	822	අනනුලොමිකාය	694
අධිවතතනී	498	අනනුලොමිකෙන	614, 647
අධිවාසෙති	472, 793	අනනුසයා	642
අධිවුතනීපදනං	826	අනනුසුතෙසු ධම්මෙසු	585
අධිසසිතානී	732	අනනතර	630
අධිසීලෙ	710, 837	අනනතර ආසවානං ධයො	630, 662
අධිසීලෙ සම්පවතතා	617	අනපදෙසං	478
අධිසීලෙසු	648	අනපලොකිතා	752
අධුතනී	599	අනපෙබොදනාභං භික්ඛවෙ-	
අධො	828	-තග්ගිං භික්ඛුග්ගිං	584
අනගාරියං පබ්බජෙය්	565	අනපෙතො	600
අනග්ගභිතවිතෙතා	624	අනබ්භක්ඛාභුකාමා	753
අනග්ගභිතං	602	අනභාවං ගමෙති	472, 686
අනච්ජරියං	628	අනභාවකතා	742
අනච්ජරියං බො පන	762	අනභිජ්ඣා	496
අනජ්ඣාපනෙතා	491	අනභිජ්ඣාලු	496
අනඤ්ඤාතෙ අඤ්ඤාතමානී	625	අනභිභූතො	630
අනඤ පුබං *	517	අනභිසිතෙතා	524

පිටිබ්බෙකා.		පිටිබ්බෙකා.	
අප්පච්චානවිනේනා	600	අප්පමිසං අපහානුමිච්ඡති	724
අප්පච්චානී	526, 659	අප්පවෙදනියං	799
අප්පච්චිඤ්ඤානේනා	866	අප්පසද්දවිනීනා	853
අප්පච්චිඤ්ඤං	642	අප්පසන්නානං	835
අප්පච්චිඤ්ඤං ගොති	847	අප්පසාදං පච්චෙදෙය්‍යං	791
අප්පච්චිහත්තගොති	652	අප්පසංකා	563
අප්පච්චිහත්තා	762	අප්පාතබ්බෙකා	604
අප්පච්චිරතා	512	අප්පානී	486
අප්පච්චෙධා	465	අප්පාබ්බො	604
අප්පච්චසංවිදිත්වා	861	අප්පාසුක්ඛසංවත්තනිකො	771
අප්පච්චසරණො	539, 625	අප්පාහාරො	615
අප්පට්ඨා	615	අප්පිච්ඡකථා	615, 792
අප්පතිකුට්ඨා සමණෙති-		අප්පිච්ඡසං	766
-බ්‍රාහ්මණෙති විඤ්ඤති	487	අප්පිච්ඡො	763
අප්පතිමංසෙන	837	අප්පියපසංසි	738
අප්පතිරූපං	491	අප්පෙතනී	760
අප්පතිස්සා	642	අප්පෙසකකා	563
අප්පතිස්සො	585	අප්පොස්සුකෙකා	786
අප්පත්තමානසා	795	අඛ්‍යාය	604
අප්පත්තස්ස	612, 789	අඛඛි	602
අප්පත්තා	511	අඛ්‍යුද්ද නිරයො	853
අප්පපඤ්ඤං පපඤ්ඤවතී	546	අඛ්‍යුලෝභසිකො	608
අප්පපතිනො	465	අඛෙබ්බාතිණ්ණං	700
අප්පභොගා	563	අඛ්‍යාද්දසිං	484
අප්පමත්තස්ස ආකාපිනො	748	අඛ්‍යානාරාතං රතියා	729
අප්පමත්තො	735	අඛ්‍යානාරාතී	704
අප්පමාණං	589, 736, 828, 862	අඛ්‍යාගතො	598
අප්පමාණං වෙතොසමාධිං	513	අඛ්‍යුක්කච්ඡති	731
අප්පමාණා	783	අඛ්‍යුත්තඛම්මං*	467
අප්පමාණානි	782	අඛෙභාකාසො	564, 565, 572
අප්පමාණෙන	661, 797, 810	අඛ්‍යාපඤ්ඤා නිතං විතතං	631
අප්පමාණො	532	අභබ්බො	472, 585
අප්පමාණො තස්ස පුඤ්ඤති-		අභබ්බො නියාමං ඔක්කමිත්තුං	624
-සංකො	513	අභාවනීයො ගොති	648
අප්පමාණො බුද්ධො	519	අභාවිතං	770
අප්පමාණො සමාධි	810	අභික්කන්තං	570
අප්පමාදහාරවතා	664	අභික්කන්තං හො ගොතම	749
අප්පමාදෙ පමොදිතා	664	අභික්කන්තාතරො	526, 672, 848
අප්පමිද්ධො	616	අභික්කන්තවණ්ණං	660

පිට්ඨකො.		පිට්ඨකො.	
අභිකක්‍ෂනා	762	අභිනිහාරෙ	558
අභිකක්‍ෂනාය රත්තියා	660	අභිපක්‍ෂනො	606
අභිකක්‍ෂනො	570	අභිපාසනො	554, 664
අභිකක්‍ෂමනි	663	අභිභායතනානි	781
අභිකක්‍ෂමනනි	682	අභිභූයා	739, 781, 782, 827
අභිකක්‍ෂණං	539	අභිභූයා චත්තනි	724
අභිකක්‍ෂනො ආවාසො	776	අභිභූ	630
අභිපානානි	722	අභිභොයමි	606
අභිපානාථ	829	අභියනොච	813
අභිපායති	683	අභියානුකාමො	705
අභිප්‍රකාශං ලොකො	572	අභිරමනනි	758
අභිප්‍රකාශ චිත්තං පරික්‍ෂොධෙති	573	අභිරමමි	840
අභිප්‍රකාශං	497	අභිරමික්‍ෂාමි	612
අභිප්‍රකාශිනසො සික්කං	497	අභිරූපා	563, 611
අභිප්‍රකාශ විසමලොභං	516	අභිවාදනපච්චුට්ඨාන	775
අභිඤ්ඤනා	496, 750	අභිවාදෙති	740
අභිඤ්ඤනෙති	847	අභිවාදෙනති	800
අභිඤ්ඤය 481, 503, 582, 664,		අභිවිනසො	820
-735, 829		අභිසංඛිතං	508, 866
අභිඤ්ඤවොසානං		අභිසංඛිතෙති	578
-පාරමිප්පනො	585	අභිසංච්ඡිති	563
අභිඤ්ඤ සච්ඡිකක්‍ෂා	553	අභිසංඤ්චනසිතං	866
අභිඤ්ඤ සච්ඡිකිරියාය	827	අභිසංඤ්චි	589
අභිඤ්ඤසි	829	අභිසංඤ්චනති	817
අභිණ්ණං	839	අභිසංචාරයං	559
අභිණ්ණං සනති පාතා	701, 706	අභිසංචාරයඤ්ච	514
අභිද කචචමම	787	අභිසංචුද්ධං	480
අභිදො අසිරතනං	690	අභිසංචුද්ධො	486, 746
අභිධමකථං	612, 687	අභිසංචුඛිකා	792
අභිධමෙම	820	අභිහට්ඨං	873
අභිනන්දනති	672	අභුතබ්‍හක්කානසංචත්තනිකො	772
අභිනන්දිංසු	829	අභුතවාදී	478
අභිනන්දිනා	706	අභෙදනමුඛනි	800
අභිනිබ්‍ඛතතියා	688	අමඛකුභුතො	599
අභිනිබ්‍ඛිදා	748	අමතං ධාතුං කායෙන ඵසිති	674
අභිනිවෙසාය	722	අමතං පදං	511
අභිනිවෙසො	678	අමතගාමිනං	664
අභිනිසිද්ධි	611	අමතදුක්ඛො	696
අභිනිහාරකුසලො	661	අමතපරියොසානා	714

පිටිය බෙකා.	පිටිය බෙකා.
අනුරක්කනපඨානං 474	අනෙසනං 491
අනුරක්කනාපඨානං 519	අනෙළගලාය 511
අනුරක්ඛිස්සති 688	අනොකමාගමම 859
අනුරුද්ධො 772, 773	අනොජ්චන්තං 647
අනුලොමිකාති 720	අනොතතාපි 472
අනුච්චරිතං මනසා 480	අනොදරිකතතං 615
අනුච්චම 827	අනොධං කරිත්වා 695
අනුචිතකකයෙ 631	අනොච්චො භික්ඛුනං 776
අනුච්ලොකෙති 499	අනතකරෙ අභවිස්ස 547
අනුච්ලොකෙත්වා 843	අනතකරො භොති 776
අනුච්චට්ඨකාරං 753	අනතකිරියං 511
අනුච්ච්ඡන්දනසො 735	අනතකිරියාය 657
අනුසංඤ්ඤා 715	අනතගාභිකාය 616
අනුසයා ව්‍යන්ති භොන්ති 606	අනතමකාසි දුක්ඛස්ස 547
අනුසාසනං 820	අනතමසො පත්තපරියං—
අනුසාසනී 610	—පත්තමත්තමපි 652
අනුසාසිකා 658	අනතරං කරිත්වා 863
අනුසෙති 471	අනතරතො ජාතං 725
අනුසොතගාමි 466	අනතරධාපෙය්‍ය 687
අනුස්සනං 664	අනතරතිතා 690
අනුස්සනිට්ඨානං 662	අනතර 710
අනුස්සනිට්ඨානාති 661	අනතර ව අග්‍යාගාරං 860
අනුස්සරිතා 504	අනතර ව උක්කට්ඨං 504
අනුස්සවෙන 558	අනතර ව චෙලං 860
අනුස්සුකා 725	අනතර ව සෙතව්‍යං 504
අනුපයො 481	අනතරපරිනිබ්බාසි 700, 719
අනෙකධාතු 824	අනතරුසිකා 764
අනෙකධාතුපට්චෙධාය 663	අනතරුසිකා ධම්මා 470
අනෙකපරියායෙන 545	අනතරුසෙව කාලංකතො 510
අනෙකපරියායෙන බුද්ධස්ස—	අනතරුසො 612, 659, 789
—වණ්ණං භාසති 750	අනතරෙන යමකසාලානං 521
අනෙකවස්සගණිකා 549	අනෙත නිසිදුපෙති 648
අනෙකවස්සගණිකො 800	අනෙතා 688
අනෙකච්ඡිතං 692	අනෙතා අච්ඡිද්ධා 562
අනෙකච්ඡිතං ඉද්ධිමිධං 650	අනෙතාගතෙති ඉද්ධියෙති 721
අනෙකසතං ධනතියපරිසං 783	අනෙතාතිබ්බුක්ඛපොථීති 591
අනෙකසතං බ්‍රාහ්මණපරිසං 784	අනිකාරතිමිසා 532
අනෙජා 473	අනිකාරච්ඡිතවෙසා 677
අනෙලකං 678	අනිකාර 532

පිටුවේකො.	පිටුවේකො.
අනිකාරෙ නිකම් තෙතො	635
අනිකාමං	725
අනාහාරනෙසාදානං	615
අනුග්ග	518
අනාහාරෙ	496
අනුදෙව	857
අනුග්ගමාසං	776
අනාසනෙතො	794
අපගබො	744
අපවයාය	777
අපවෙ බ්‍රහ්මචාරයො	771
අපජ්ඣා	606
අපජ්ඣායන්	576
අපඤ්ඤා	519
අපඤ්ඤානතිකො	854
අපට්ඨෙවතො	684
අපඤ්ඤානං වා සොනාපනො	838
අපඤ්ඤානං පටිපදං	520
අපඤ්ඤානො මණ්ණි	862
අපදං වධිනි	814
අපදා	503
අපනතො	812
අපනාමෙති	739
අපනිජ්ඣා	721
අපනෙති	611
අපනෙතති	"
අපනෙය්‍යා	740
අපබ්බුතිනි	627
අපයංසෙව	813
අපරපාවචයා	658
අපරපාවචයො	756
අපරජ්නො	507
අපරධෙති	516
අපරිග්ගහා	806
අපරිතස්සාය	729, 767
අපරිපක්කවෙදනියං	799
අපරිපුරකාරි	632
අපරිමාණපදා	555
අපරියන්තවතියං	478
අපරියොනග්ගො	662
අපරිසුඤ්ඤාමාචාරා	562
අපරිසුඤ්ඤා ආනන්ද පරිසා	762
අපරිසෙසං නිරුජ්ඣති	847
අපරිහානධමො	690
අපරෙ වා පරියායො	862
අපලාපා	555
අපලොකිතා වා	752
අපවිඤ්ඤා දෙති	624, 801
අපසම්පජ්ජනති	740
අපසාදෙනති	674
අපහානුමිච්ඡති	724
අපාචිතං	475
අපාදකෙති	518
අපායං ගව්ඡති	466
අපායකුසලො	694
අපායමුඛාති	549, 778
අපායසම්පන්නං	769
අපායො	574
අපාරාධාරං ගමනාය	817
අපාසාදිකො	646
අපි	731
අපි අකුසලධර්මො	616
අපි නු තං ආනන්ද අධිකරණං	580
අපි නු තෙ ගහපති කුමර	801
අපි නු තිං	678
අපි පන පහාරද	758
අපි පනුජ්ජමානෙන	796
අප්පබ්බං අවර්මං	700
අපෙය්‍යමපි නං කට්ඨකාමි	627
අපෙති	555
අප්පකසිරෙන	813
අප්පකිච්චො	615
අප්පඤ්ඤානං	702, 707
අප්පඤ්ඤානකෙන	617
අප්පටිකකුලො	623
අප්පටිතිස්සජ්ජ	797
අප්පට්ඨකුලො	503
අප්පට්ඨානො	603

	පිටස් ලේකා.		පිටස් ලේකා.
අවිතගනිං	638	අසනතුටේයා	537
අවිතරුගො	679	අසනුත්තවිසාසාසි	617
අවේකඛති	739	අසන්දිඛං	758
අවේච්චපසන්නා	842	අසපතතිවිනිවෙසා	677
අවේච්චපසසාදෙන	665	අසපායකාරී	693
අවේදනියං	799	අසපුරිසං	576
අවේරෙන	661, 797	අසපුරිසතරං	"
අව්‍යාසිකො හොති	511	අසභාගවුත්තිකො	587
අව්‍යාකතවජුපු	719	අසමංවිමුත්තො	864
අව්‍යාපජ්ඣං	681	අසමාති	692
අව්‍යාපජ්ඣං සුඛං ලොකං	667	අසමානිත සමකපෙසා	480
අව්‍යාපජ්ඣාධිමුත්තො	681	අසමාතිතා	486
අව්‍යාපජ්ඣාරුමො	694	අසමාතිනො	468
අව්‍යාපජේකුත	661, 797	අසමුළුලොකා කාලං කරුණි	866
අව්‍යාපජේකා	857	අසමොගඤ්ච වෙනසො	682
අව්‍යාපනෙනන වෙනසා	496	අසමොගාධිමුත්තො	681
අව්‍යාපාදො	"	අසමොගො	"
අව්‍යාසෙකසුඛං	570	අසහත්ථා දෙනි	801
අසංකිණ්ණපුබ්බා	487	අසහානධමො	467
අසංකිණ්ණො	"	අසතිතං	536
අසංඛතා	503	අසාතච්චකාරී	693
අසංචරෙ	696	අසාතානං	621
අසංචුතා	532	අසාධාරණෙන	695
අසංචුතෙහි ඉන්ද්‍රියෙහි	611	අසාරදෙඛා	747, 748
අසංසග්ගකථා	615	අසාරගබ්වමං	808
අසංගිරෙ	735, 836	අසාහසෙන	723
අසකකච්චං	615, 801	අසිච්චමං ගහෙකා	611
අසකකච්චං දූතං දෙනි	624	අසිතව්‍යාහඛනි	584
අසකකච්චං දෙනති	697, 800	අසිතස්ස	599
අසකකච්චකාරී	693	අසිතා	473
අසකාරපරිනිබ්බාසි	720	අසිලොකහයං	795
අසල්කතස්ස	789	අසිසුනුපමා	612
අසජ්ඣායමලා	757	අසිහසෙත	605
අසනඤ්ච ධමෙමා	511	අසුකො	763
අසනි අමනසිකාරෙ	626	අසුචි	738
අසනෙත	723	අසුචිතා	648
අසඤ්චෙම	614, 648	අසුභං	696
අසනෙන	510, 813	අසුභතඤ්ඤං	512
අසනතුට්ඨිබහුලො	694	අසුභනිමිත්තානුයොගං	592

පිටිබෙකා.	පිටිබෙකා.
අසුභානුපයසී කායෙ 540	අහිංකාර 695
අසුභා භාෂවනබ්බා 792	අහිංසෙතෙ අනිතංසෙ 679
අසුරිකෙ 474, 758	අහිතානුකම්පිති 724
අසුරෙ 526	අහිතාය උක්කාය දෙව- 665
අසෙඛියා 858	මනුස්සානං 665
අසෙබෙන 818	අහිරුජකුලාති 518
අසෙවනකං 637	අහු උස්සාහො 606
අසෙසපිට්ඨගතිරොධා 544, 546	අහු සඛකපො 768
අසොනාසි 599	අහෙතුචාද 497
අසම්මානසමුග්ගාතාය 663, 792	අහොවන 659
අසම්මානො 507	ආකඛෙය්‍ය වෙ 845
අසම්මි භික්කවෙ සති 575	ආකප්පසම්පන්නො 607, 648
අසම්මි මානසමුග්ගාතො 657	ආකප්පන 758
අසාකො 673	ආකප්පො 839
අසානරී 519	ආකාසධාතුයා 597
අසාදමමසාරපි 528, 591	ආකාසසමෙන 661
අසාද්ධියං 692	ආකිඤ්ඤාදො යෙව 553
අසාදො 585	ආකිඤ්ඤාදිතිවෙසා 677
අසාපණියං පොසෙය්‍ය 561	ආකිණ්ණමනුස්සං 632
අසාපුටං 580	ආකොටෙසි 795
අසාමෙධං 507, 736	ආකොටෙති 833
අසාචාය 620	ආගච්ඡන්ති 497
අසාචෙය්‍යං 559	ආගතං පඤ්ඤං 607
අසාසිත්වා පස්සසාමි 659	ආගතඵලො 650
අසාදං 471	ආගතවිසො 528
අසාදදිට්ඨි 696	ආගතාගමා 676
අසාදෙහා 728	ආගතායා ඉත්තං 716
අසාසප්පතො 658	ආගතායායෙ ඉත්තං 545
අසාසරතො 671	ආගමනදිට්ඨිකො 624
අසාසාය ධම්මං දෙසෙමි 753	ආගමයමානො 717, 794
අසාසෙන 753	ආගමෙති තාව 793
අසුතකෙදව 676	ආගමම 662
අසොසංඝං වා 667	ආගිලායති 843
අසොසංඝි වො 717	ආගුං 669
අහං 545	ආසානං බක්ඛති 809
අහං තෙ භගිනි භාතා 718	ආසානපටිච්ඡනායා 626, 809
අහං හි බ්‍රාහ්මණ ජෙට්ඨා 747	ආසානවත්තති 809
අහාපෙත්වා 520	ආවමසිත්වාන 666
අහිංකාරමමිංකාරමානාපගතං 715	ආවයාය 777

පිට්ඨකො.		පිට්ඨකො.	
අමතපරියොසානා	714	අයමහමසමි	657
අමනාය ධාතුයා	810	අයමානුභාවො	731
අමනොගධා 607, 659, 714,		අයමෙත්ථ සමධාධො	815
800, 841		අයමපි බො කායො	663
අමනාපසද්දසංචතතනිකො	772	අයො	587
අමනාපානං	621	අයොගකෙඛමිනො	512
අමනුස්සා	612	අයොගකෙඛමි	471
අමනුස්සානං පියො හොති	865	අයොසා අනුරුඳො	773
අමමා	806	අරකඛිතාය වාචාය	611
අමිසසිකතං	682, 808	අරකඛිතෙනෙව	530, 611
අමුං හාටුසො පුරිසං	688	අරඤ්ඤං	571
අමුච්ඡිනො	491	අරඤ්ඤසමි	601
අමඛකපඤ්ඤා	672	අරඤ්ඤ වතපඤාති	856
අමඛකා	„	අරතීං	496
අමඛපිණ්ඩයා	677	අරතීරතීසහො	496, 845
අයං කාලො උදෙසස්ස	730	අරතීස්සහො	496
අයං බො ගහපති එකධමෙමා	867	අරසරුපො හවං	741
අයං බො මෙ තතියා-		අරහං සමමාසඤ්චුඳො	502
අභිනිබ්භිදා	749	අරහගතනං	648
අයං බො මෙ මුහුමණ පඨමා-		අරහතං අහොසි	688
අභිනිබ්භිදා	748	අරහතා	866
අයං තතියා විජ්ජා	749	අරහතො සුතං	670
අයං දුක්ඛසමුදයො	553	අරියං වා භුණ්භිභාවං	738
අයං ධමෙමා	766	අරියකතනාති සීලාති	597
අයං පඤ්චමො	644	අරියකතෙනති	513, 631
අයං පඨමො වෙතොඛිලො	643	අරියඤ්ඤාදස්සනවිසෙසො	840
අයං හතෙන ආනන්ද සමාධි-		අරියධමමං	631
කිංචලො	812	අරියධමෙම සීතො	517
අයං වා සො ධම්මවිනයො	557	අරියපාතෙනා	556
අයං ථුච්චති කාමානං විපාකො	690	අරියවංසා	487, 495
අයං ථුච්චති ගහපතායති	714	අරියවංසෙ සීතො	491
අයං ථුච්චති භික්ඛවෙ කාම-		අරියවාසා	820
යොගො	471	අරියසීලො	834
අයං ථුච්චති භික්ඛවෙ-		අරියස්ස	465, 589
සීතතෙනා	467	අරියස්ස විනයෙ	798
අයං වො අමනාකං අනුසාසනී	610	අරියා	656
අයං සමාධි පච්චුපන්නසුබො	589	අරියාය	583, 605, 847
අයංසා ලොකො ආරඳො	773	අරියායතනෙ	695
අයං සුභුති	865	අරියාය පඤ්ඤාය	793

පිට්ඨකො.	පිට්ඨකො.
අරියපචාදී සමුභවාරිතං 849	අවසංසංසකො 821
අරියෙ ඤයෙ 504, 834	අවසංසං ආදාය පක්කමනති 633
අරියෙන 570, 696	අවසංසං 787
අරියො 589	අවාපුරණං ආදාය 797
අරියො වසං ඤයො 853	අවිගතපෙමො 701
අරියො වා තුණ්හිභාවො 795	අවිජ්ජානකොසං 746
අරුණෙ 762	අවිජ්ජා 691, 748, 749
අරුපසංඤ්ඤා 782, 783	අවිජ්ජා අඤ්ඤාණං 471
අලං 555, 598, 607, 617, 618, 629, 678, 639, 775	අවිජ්ජාකංකං පදාලෙති 563
අලං අතතනො 779	අවිජ්ජාගතා 533
අලං කාතුං 598, 820	අවිජ්ජාගතාය 746
අලං ගොතමි 774	අවිජ්ජා තිවුතා 512
අලං තෙ අවිජ්ජාපිසාරාය 629	අවිජ්ජානුපතිතා 544
අලං පරෙසං 779	අවිජ්ජාපච්චයා 543
අලං වචනාය 584, 838	අවිජ්ජාපහෙදං 548
අලං සඤ්ඤා වපකාසිතුං 618	අවිජ්ජා පරමං මලං 757
අලං සංවිධාතුං 598, 820	අවිජ්ජායොගො 471
අලං සාකච්ඡා 607	අවිජ්ජා විනයෙ 533
අලංකාරාපවිචාරා 677	අවිජ්ජා විරහා 559
අලංකා ව 491	අවිජ්ජා විරහා විජ්ජානාති 676
අලංකානියාති 603	අවිජ්ජානා රෙසු 764
අලංකාදසතරෙති 554	අවිජ්ජානා විතතං න පකාසෙති 815
අලංකාදසතරෙ 554	අවිජ්ජා 815
අලංකාරිකාදසතරෙසං 604, 693	අවිජ්ජා 512
අලංකාරිකාදසතරෙසං 810	අවිජ්ජා වාදී 478
අලංකාරිකා 795	අවිජ්ජාකායං කුසලානං— 605
අලංකාරිකා 597, 726	අවිජ්ජාකො කුසලානං 658
අලංකාරිකා 584	අවිජ්ජාපිසාරානාති 817
අලංකාරිකා 5 0	අවිජ්ජාපිසාරානාතිසංසාති 817
අලංකාරිකා 712	අවිජ්ජාපිසාරාය 629
අලංකාරිකා 791	අවිජ්ජාපිසාරාය උපද්ධාතබ්බො 629
අලංකාරිකා 738	අවිජ්ජානං වා විතතං 668
අලංකාරිකා වා සුකං වා 756	අවිජ්ජා 676
අවකාශනාති 837	අවිජ්ජාය 656
අවජානාති 612	අවිජ්ජා වාතා වායනාති 520
අවජනණා 520	අවිජ්ජා සමිං 829
අවජිට්ඨාති 862	අවිජ්ජා රෙසු 615, 646
	අවිජ්ජා 670

පිට්ඨකො.

ආසනං යානං	468, 585, 691,
	822, 823
ආසයා	499
ආසවකකයං	605, 765
ආසවට්ඨානියෙති	764
ආසවා	559, 573, 641, 684, 867
ආසවානං	506, 733
ආසවානං ඛයං	536, 764, 810, 811
ආසවානං ඛයා	479, 480, 538
ආසවානං ඛයා අනාසවං	650
ආසවානං ඛයාය	520, 539,
	587, 659, 758, 841
ආසවානං ඛයො	630, 662
ආසවානං සංවරය	835
ආසවා විසාතපරිලාභා	683
ආසවෙ පහාය	623
ආසාරිකං සාටොතා	869, 872
ආසාදෙනබ්බං මඤ්ඤියානි	555
ආසිද්දෙ	605, 679
ආසෙවිතාය	736
ආහට්ඨ	640
ආහඤ්ඤති	610
ආහරිංසු	799
ආහාරං නිසාය	538
ආහාරං පථහති	538
ආහාරට්ඨිනිකා	830
ආහාරසමතුනො	538
ආහාරෙ පටිකකුලසඤ්ඤි	540
ආහු	473, 513, 509
ආහුතො	714
ආහුතෙය්‍යහති	713
ආශ්‍රිං	777
ආශ්‍රිඤ්ඤං	833
ආශ්‍රිපභෙදො	549
ආලකකන්ධාලිකා	678
ඉඛ්‍ය නිං උපාලි සමෙස විහරති	857
ඉට්ඨෙතං සමසමං	632
ඉට්ඨාගතං	510
ඉට්ඨාපකතො	615, 633

පිට්ඨකො.

ඉට්ඨා විනයෙ	701
ඉඤ්ඤති	827
ඉඤ්ඤනං	509
ඉට්ඨා	516, 690
ඉණං	863
ඉණං ආදියති	673
ඉණාදුනසමිං වදාමි	673
ඉතරිතරවිවරසනකුට්ඨියා ව- වණ්ණවාදී	491
ඉතරිතරෙන	487
ඉතරිතරෙන පිණ්ඩපාතෙන	491
ඉතායං	725
ඉති	470, 482
ඉති ඉමසමිං සති ඉදං හොති	853
ඉති එවරුපාති අතිතාති- ජතතිංස	576
ඉති කාමයොගො	471
ඉති ඛො භික්ඛවෙ	485
ඉති පටිසඤ්ඤිකානි	564, 659
ඉතිපිදං අකුසලං	555
ඉති හවාහවකපා	844
ඉති හවාහවගෙතු	470
ඉති මං ජනො ජානාතුති	486
ඉති මෙ අරහතො සුතං	670
ඉති රූපං	509
ඉති රූපස්ස සමුදයො	509
ඉති වදං බ්‍රාහ්මණො	552, 553
ඉතිවාදපපමොක්ඛාතිසංසත්ථං	486
ඉතිවුත්තකං *	467
ඉති සකකාය සමුදයො	502
ඉති සකකායස්ස අත්ථගමො	502
ඉති සකකායො	502
ඉති සච්චපරමාසො	507
ඉතිහ තත්ථ	739
ඉතිහිදං භික්ඛවෙ ඡ්ඛෙඛියතාප	551
ඉතො	710
ඉතො ව බ්‍රහ්මා	630
ඉතොහොගෙන- පටිසන්ධිසාමි	616
ඉතො වා පන සුතා	829

	පිට්ඨකො.
ඉතකරසදො	622
ඉත්තතං	545, 716
ඉත්තභාවක්ඛ්ඤාථාභාවං	470
ඉත්තසමිති හොති	575
ඉත්තංකප්පං	715
ඉත්තංලඛකාරං	716
ඉත්තිකුතතං	715
ඉත්තිකුමාරකපටිග්ගහණං	567
ඉත්තිවත්ඤ්ඤා	716
ඉත්තිඤ්ඤා	715
ඉත්තිවිධං	715
ඉදං තතො මහපථලතරං	805
ඉදං තෙ හොතු ආතිපේයසං	718
ඉදං දස්සනානං අග්ගං	630
ඉදං දුක්ඛං	553
ඉදං නිස්සරණං ව්‍යාපාදස්ස	656
ඉදං පඨමං	789
ඉදං භනෙන අනුස්සතිට්ඨානං	662
ඉදං භනෙන කථං	676
ඉදං භවානං අග්ගං	630
ඉදං භික්ඛවෙ චතුත්ථං මහා	
	පදෙසං 551
ඉදං මෙ වෙතස්සෙ ලීනතතං	711
ඉදං සුඛානං අග්ගං	630
ඉද්දඤ්ච පත මෙතං භික්ඛවෙ-	
	සක්කාය භාසිතං 509
ඉදමක්ඛාතං කාමානං-	
	නිස්සරණං 641
ඉදමක්ඛාතං සක්කායස්ස-	
	නිස්සරණං 642
ඉදමට්ඨිතං	833
ඉදමත්තනිස්ස හොති	857
ඉදමස්ස සිහනාදසමිං	822
ඉදමාසනං පක්ඛ්ඤාතතං	665
ඉදමපි බො භික්ඛවෙ-	
	ආරමමණං කර්මා 661
ඉදමපි තථාගතස්ස	691, 824
ඉද්දනිමං	668
ඉද්ධං	632, 786
ඉද්ධං	716

	පිට්ඨකො.
ඉද්ධිමා වෙතොවසිප්පතෙනා	557
ඉද්ධියා යසසා ජලං	475,
ඉධ 466, 683, 701, 829, 868, 871,	
ඉධ බො පත වො	838, 857
ඉධ වෙව තං විරෙධෙති	765
ඉධ නිට්ඨා	842
ඉධපක්ඛ්ඤාස්ස	863
ඉධ බ්‍රහ්මචරියවාසො	808
ඉධ භික්ඛවෙ භික්ඛු	649
ඉධ ලොකෙ	817
ඉධ විහාය	842
ඉධස්ස	596
ඉධෙව	561, 579
ඉධෙව තාව නිං ආනන්ද හොති	814
ඉන්ද්‍රියපරෙපරියතතං	825
ඉන්ද්‍රියානං	695
ඉන්ද්‍රියානඤ්ච සමතං පටිවිජ්ඣ	680
ඉන්ද්‍රියානි	720
ඉන්ද්‍රියානි ඔක්ඛිපි	773
ඉන්ද්‍රියානි විප්පසිද්ධංසු	682
ඉන්ද්‍රියෙති	611, 721
ඉමං අට්ඨමං	767
ඉමං ධම්මං	512
ඉමං පරියායමකාසි	665
ඉමමෙව කායං	589, 662, 663
ඉමස්මිං අසති	853
ඉමස්ස යුතො	676
ඉමස්ස නිරුධා	853
ඉමස්සප්පාද ඉදං උප්පජ්ජති	"
ඉමානි බො පටිබ්බාපකා-	
	චත්තාරි 553
ඉමානි චත්තාරි අභිරුපකුලානි	518
ඉමානි ගාථානි අනුමොදම්	669
ඉමිතා නයෙන තෙති	554
ඉමෙ ආසවා	573
ඉමෙ බො ආනන්ද ඡ පුග්ගලා	673
ඉමෙ බො භික්ඛවෙ-	
	චත්තාරෙ අරියවංසා 495
ඉමෙ වෙපි හද්දිය මහාසාලා	558

පිටිය ලේකා.	පිටිය ලේකා.
ආවරියකං	786
ආවරියධනං	634
ආවරියධනං පරියෙසිස්සනති	867
ආවාරගොවරසමපනනා	472
ආවිකමි	545
ආවිකිස්සනති	786
ආජඤ්ඤරථො	591
අජාතිංසු	727
අජාතියධාසිතං ගොති	863
අජ්වනො	649
අජ්විකහයං	795
අනපාය	643
අනාපිනො	748
අනාපි	506
අතිපේයං	718
අද්‍යනපටිතිස්සග්ගෙ	859
අද්‍යනාධිපායා	677
අද්‍යනාධිපායො	621
අද්‍යග ගමනියො	862
අදිබ්‍රහවරිසිකාය	738
අදිබ්‍රහවරිසිකො	739
අදිමද්දස	829
අදියති	724
අදියා	601
අදියසමුඛො	622
අදිනවං	471
අදිනවදස්සාපි	491
අදිනවමද්දස	829
අදිනවා	646
අදිනවො	755
අධානගාති	666
අධිපච්චං	716
අධිපච්චො ධපෙනති	582
අධිපතෙය්‍යානං	475
අධිපතෙය්‍යන	596
අධියසමුඛො	622
අනණ්‍යමුත්තමං	674
අනන්තරියං	539
අනන්දවෙතියො	550
අනාපානසති	792
ආතිසංසා	556, 736
ආනුප්‍රබ්‍හිකථං	625, 754
ආනෙජ්ජපනනං	682, 808
ආනෙජ්ජපනනා	556
ආපජ්ජති	529, 710
ආපතතිං ජානාති	735
ආපතතිහයාති	580
ආපදසු	602
ආපනො ගොති කඤ්චිදෙසං	827
ආපාඨදෙසො	516
ආපාදෙසිං	821
ආපාදෙස්සාමි	705
ආපාසිකා	619
ආපාසිකො	689, 837
ආබාධනො	531
ආබාධාය	810
ආබාධිකො	627
ආභස්සරු	712
ආභා නානුභොනති	532
ආභාය පුටං ගොති	730
ආභිවෙනසිකානං	479, 631
ආභිද්දසියං	687
ආභිසමාවාරිකං	581
ආභිසමාවාරිකා	587, 692
ආභිසලෙඤ්චිකා	615
ආභිසෙකො	524
ආභුජ්ඣා	572
ආමං පක්කවණ්ණේ	528
ආමකධඤ්ඤපටිග්ගහණො	567
ආමකමංසපටිග්ගහණො	”
ආමසමුහවාරිසු	679
ආමසෙය්‍යාසි	860
ආමාවසෙසං පාවෙති	644
ආමිසානගරො	618, 625
ආයං	778
ආයකුසලො	694
ආයතනෙන	644, 761
ආයතනෙනෙව පපාකො	758
ආයතනසො පටිභුත්තං	516
ආයතනුපපාදං	682

	පිටිබ්බෙකා.		පිටිබ්බෙකා.
ආයතන	600, 693	ආරමනජා	”
ආයතීං අනුප්පාදධම්මා	742	ආරමනජේ ආසවෙ පහාය	623
ආයතීං ගබ්භසෙය්‍යා	744	ආරමනධාතු	667
ආයතීං සංවරය	798	ආරමනවික්ෂිති	789
ආයතීං සුඛවිපාකො	589	ආරු	480
ආයතීජාතිජරුමරණීයෙති	471	ආරුධනො	864
ආයතීඤ්චසිකකාසමාදුනෙ-		ආරුධනා	857
අවිගතපෙමො	701	ආරුධසී	657
ආයමුඛං	590	ආරුධෙය්‍ය	628, 829
ආයමුඛානි	549	ආරුමො	657
ආයසකායං	725	ආරුචයාමි	734
ආයසමපන්නං	769	ආරුචෙති	648
ආයසමතා ආනන්දෙන සද්ධිං	668	ආරුචෙනති	763
ආයසමන්නං යෙවෙන-		ආරුඳනා	648
උපවාණං පටිභාසෙය්‍ය	628	ආරුභපටිණාගෙන	818
ආයසමා උදුසි	669	ආලයං	513
ආයසමා මං භනෙන	797	ආලයරතා	533
ආයුං බො පන දකා	515	ආලයසමමුදිතා	533
ආයුං දෙති	600	ආලයාරුමා	”
ආයුප්පමාණං	531	ආලයො	715
ආයුසංඛාරං ඔසාජ්	786	ආලිඛිති	734
ආයුසංවත්තනිකා පටිපදා	601	ආලොකඛත්‍රලො	694
ආයුසං භාගිනී හොති	515	ආලොකසඤ්ඤං	662, 721
ආරකා	725, 761	ආලොකසඤ්ඤා	573
ආරකකසනිතො	618	ආලොකො	748
ආරකකා	807	ආලොපො	568
ආරකකාධිකරණං	”	ආචරණා	603
අරඤ්ඤකසා	814	ආචසථො	563
අරඤ්ඤකෙන	612	ආචසපලිගෙධි	648
අරඤ්ඤකොසු	708	ආචසමච්ඡිති	618
අරඤ්ඤකො	633, 834	ආචිකත්තා	604
අරඤ්ඤා බො පන මෙ බ්‍රාහ්මණ-		ආචිකානා	611
විරියං අගොසි	747	ආචිකරුති	711
අරඤ්චිරියසා	766	ආචි වෙච රහො ච	617, 652
අරඤ්චිරියා	680	ආචිලො	635
අරඤ්චිරියො	583, 674	ආචෙතිකමමානි කරුනති	837
අරඤ්චොහොති	520, 693	ආසජ්ජ	797
අරඤ්චො	773	ආසජ්ජ දනං දෙති	768
අරඤ්චා	651, 739	ආසනොදකෙන පටි-	
අරභති ච විප්පට්ඨාරි ච	622	සුජේස්සාම	598

පිටිය බෙකා.	පිටිය බෙකා.
ඉමෙ වෙපි වාසෙට්ඨ මහාසාලා 772	උග්ගරන්තං 798
ඉමෙ වුවවන්ති 685, 686, 687	උග්ගාතිතා 605
ඉමෙ වුවවන්ති ආසවා සංවරු- පහානබ්බා 684	උචාරපසාචකමමාය 668
ඉමෙ වුවවන්ති භික්ඛවෙ ආසවා- පරිසෙවනා පහානබ්බා ,,	උච්චාවචං 664
ඉමෙසං හෙදාය 565	උච්චාවචාති 614, 820
ඉමෙසං හි ආනන්ද 521	උච්චාසද්දමහාසද්ද 592
ඉමෙසු භික්ඛවෙ ධම්මෙසු- අවිජ්ජානුපතිතා 544	උච්චාදනධම්මස්ස * 800
ඉමෙහි ව පන භික්ඛවෙ 496	උච්ච්ඡන්තමුලා 742
ඉමෙහි පඤ්චහි ඤානෙහි 596	උච්චේඡ්ච්ඡාමි 705
ඉරියමානං 669	උච්චේදවාදෙ 743
ඉරිණං 849	උජුං කායං පණ්ඩාය 572
ඉරියති 827	උජුගතං 651
ඉසයො 511	උජුභුතඤ්ච දස්සනං 513
ඉසිනං ධජො ,,	උජුභුතො 779
ඉස්සන්ධන 634, 778	උජුජුගතෙසු 515
ඉස්සරියපරියොසානා 676, 677	උජුජුභුතෙසු 602
ඉස්සා 827	උජුඤ්ඤායෙති 611
ඉස්සාමතිකා 563	උජුඤ්ඤානතිබලා 764
ඉස්සුකිති 618	උඤ්ජන පග්ගහෙන 605
ඉස්සුකි 666	උට්ඨානා කම්මධෙයොසු 778
උක්කට්ඨා 504	උට්ඨානඵලපජ්චි 535
උක්කට්ඨිනො 635	උට්ඨානවිරියාධිගතෙති 516, 601
උක්කලා 497	උට්ඨානසම්පන්නො 838
උක්කාසිචා 833	උට්ඨායකානං අභිතුය්‍ය- වත්තති 724
උක්කුලේඝ්‍ය 791	උණණ්ණතුණණ්ණො 524
උකෙකාටනං 568	උණණ්ණොණ්ණො 524
උකම්මතපලිසො 608	උණණ්ණා 598
උග්ගතසරිරස්ස 714	උණණ්ණානාභි 519
උග්ගගෙනබ්බං- පරියාපුණ්ණිතබ්බං 613	උණණ්ණාමතින්තාමි 769
උග්ගගෙනා 757	උතුපරිණාමජා 842
උග්ගගෙනා 550	උතුපරිණාමජාති 525
උග්ගා රුජපුත්තා 728	උත්තමදම්මපමම්මනුපාත්තං 505
උග්ගො 554,* 601	උත්තරතුරුකා 806
උග්ගො රුජමග්ගාමනො 697	උත්තරිං අපච්චිජ්ඤානො 866
උග්ගවිතඤ්ඤා * 535	උත්තරිං අභාවිතං 770
	උත්තරිං වස්ස පඤ්ඤාය- අත්ථං නපජානාති 610
	උත්තරිං මග්ගං භාවෙය්‍ය 727

	පිටිබෙකා.
උතතරිං වා මනුස්සධම්මා	604
උතතරිං විමුතතිං	863
උතතරිඤ්ඤා පතාරෙති	694
උතතරිඤ්ඤා විසාතං	829
උතතරි මනුස්සධම්මා	693, 840
උතතරෙතමුඛා	813
උතතාතා සෙනති	581
උතතාතිකරෙමි	545
උතතානො ගමතිරෙභාසො	528
උදකමඤ්ඤො	591
උදකසනෙතාසො *	490
උදකා අනුග්ගහාති	590
උදකුපමා	699
උදකුපස්සට්ඨං	634
උදකොරෙහකා	860
උදකොරෙහනායස්ස	530
උදපතෙතා	635
උදපාදි	476, 765
උදයඤ්ඤව න ලභෙය්‍ය	561
උදයඤ්ඤව නාබිගච්ඡිං	562
උදයත්ථගාමිනියා	583, 604
උදයත්ථිකො	561
උදයබ්බයං	473
උදයබ්බයානුපසිං	509
උදරච්ඡෙදහනං	633, 644
උදුතං *	467
උදුතං උදුතෙසි	637, 786
උදුසි	628, 810, 812, 815
උදුසිං	662
උදුමාරබාදිකං	778
උදෙනං වෙත්ඨයං	784
උද්දසෙත්ති	718
උද්දස්සකථං	756
උද්දෙසං උද්දිසිත්ථා	859
උද්දෙසස්ස	730
උද්ධං	473, 828
උද්ධං ජිවිතපරියාදුතා	561
උද්ධං තිරිසං අපාචිතං	475
උද්ධංසොතො අකතිට්ඨගාමි	700

	පිටිබෙකා.
උද්ධගිකා	517
උද්ධවකුකුච්චං	573
උද්ධවාය සංවතතති	680
උද්ධතෙන	480
උද්ධමාගියාති	818
උද්ධසො අරුණේ	762
උද්ධසො	574
උද්ධමාතකං	663
උතලා	486
උපකට්ඨො	714
උපකණ්ණකප්පි	617
උපකණ්ණකෙ	603, 756
උපකප්පතු	860
උපකාරසනෙතාසො *	492
උපකො	554
උපකකමධාතු	667
උපකතිලෙසා	512
උපචිතානං	861
උපචගා	764
උපචගුං	512
උපජායති	514
උපජිවිතො	607
උපජ්ඣායෙති	516
උපට්ඨපෙස්සනති	613
උපට්ඨගතති පරිවරනති	611
උපට්ඨානසාලායං	794
උපට්ඨාපෙනබ්බං	649
උපට්ඨාසි	484
උපට්ඨිතසතිස්ස	766
උපට්ඨිතා	515
උපට්ඨිතා පාරිවරිතො	664
උපදගාතබ්බො	629
උපධිකවයං	736
උපධිසංඛයෙ	481, 682
උපතාති	665
උපතිධාය	625
උපතිපජ්ජෙය්‍ය	734
උපතිසා	792
උපතිසිද්දෙය්‍ය	734

	පිටිය බිංකො.
උපතීක්ෂය සම්පන්නං ගොති	676
උපතීභන්තුං	827
උපතෙති	769
උපපජ්ජති	510, 557
උපපනති පටිලාභියාති	534
උපපනතියා සති	531
උපපාදෙති	554
උපරිනෙමස්ස	808
උපරුපරි ච ඛිකමති	640
උපලාපනාය	706
උපලික්ඛනති	611
උපලිප්පති	506
උපචජ්ජ.	580
උපචජ්ජො	555
උපචක්ඛනෙ	521
උපචාණං පටිභාසෙය්‍ය	628
උපචායනං	714
උපසංකම්	554, 697
උපසංයනති	508
උපසංහරති	811
උපසඛික්ඛමි 558, 597, 714, 715	814
උපසන්නුපසන්නො	687
උපසමාය	664
උපසම්පදය	583
උපසම්පාදෙන ඛිං	649
උපහච්චනලං	719
උපහච්චපරිනිබ්බාසි	700, 719
උපහාරං උපහරනති	525
උපාතීවත්තා	473
උපාදානක්ඛයස්ස ච	682
උපාදානක්ඛයො	681
උපාදුනෙ	660
උපාදය	575, 598, 609, 842
උපාදියති	722
උපාරභුමහ	859
උපාරභා පජාන නති	859
උපාරමහවිනෙකා	625
උපාරමහභයා	497
උපාලි	857

	පිටියිබෙකො.
උපාසක පතීනිටොයා	630
උපාසකෙන	631
උපාසිකා පටිදෙසිතා	718
උපෙබං	674
උපෙබං පටිලහනි	719
උපෙබකො විහරනි සතො-	
සමපජානො	559, 649
උපෙබකො විහරෙය්	623
උපෙබාසෙනදනනවා	670
උපජ්ජනි	502, 543, 770
උපජ්ජෙඛනි	611
උපජනං කාමවිතකකං	685
උපජනනුපජනනානං	735
උපජනනුපජනෙන	686
උපජලිනි	590
උපජිලවිසානි	856
උබ්බවුමං රථං කරෙති	757
උබ්බාතිකාය	836
උබ්බෙජෙනා	528, 756
උබ්බිජ්ජිතා	590
උබ්බිදෙදකො	"
උභතො	619
උභතොභාගවිමට්ටං	832
උභතොභාගවිමුහෙනා	698, 816
උභතො විදිජිතාන	688
උභයං එතෙ කාමා පවුච්චනති	778
උභින්නංයෙව අජ්ඣාය	607
උභො භාගෙ	517
උච්චයො	553, 558
උච්චතතකසංචතතනිකො	772
උච්චාදසා	521
උච්චාද විතතකෙබපා-	
ආරඤ්ඤකො	633
උච්චජ්ජනි	699
උච්චජ්ජමානකං යෙව	555
උච්චජ්ජිතා විපසානි-	
විලොකෙති	699
උච්චලමකාසි	678
උයොයාජනිකපටිසංයුතතං	776

ට්ඨකිකො.		ට්ඨකිකො.	
උයොධිකාය නිවනෙතො	833	එකධිමෙම	829, 830
උරතනාදිං කැදැති	552, 691	එකතතකාලකෙති	699
උරුවෙලායං	476	එකතතදුක්ඛං	578
උලුපති	611	එකතතපටිභානං	789
උසගවජ්ජනවිසාණසමෙන	798	එකතතපටිපුණ්ණං	565
උසගමුඛං *	760	එකතතපටිපුඤ්ඤං	565
උසාකකිත්වා	640	එකතතවාසෙන	672
උසාඛිතිතපටිසඛිතිතො	616	එකතතසුඛපටිසංවෙදී	838
උසාජ්ජිත්වා	757	එකතනිගතො	664
උසාදකජාතො	635	එකපදං චිපදං	691
උසාහති	611	එකහතතිකො	566
උසාහිසාමි	612	එකමතතානං දමෙනති	517
උසාදනං	610	එකමනනං අට්ඨාසි	758
උසාදෙති	759	එකමිදුහං	706
උසාහො	526, 606, 659	එකරසො	761
උසුකා	724	එකවාචිකවපි	580
උසුරහතෙන	647	එකසාටකා	682
උසොකෙති	576	එකාදසති භික්ඛවෙ අබෙහති	868
උසොසු	675	එකාගමනං	663
උසොලුති	526, 607, 659	එකිසා වා තිණොදක-	
උළාඤ	636, 801	දතතිසා විමානිතො	621
උළාරෙසු පඤ්චසු කාමගුණෙසු	802	එකිභාවාය	656, 738, 849
උළාඤ	532	එකෙන එකො වොහරති	557
උභතතං	761	එකො	735
උභරං	769	එකො අදුයකො	596
උභසති	611	එකො අනෙතො	688
එකං පටිසෙවති	793	එකො දුයකො	596
එකකම්භා තාව	793	එකොදි නිපකො සතො	674
එකග්ගං	748	එකොදිභාවාධිගතෙන	692
එකග්ගවිතතසා	493	එකොදිභාවාධිගතො	589
එකඛගිතිතා	673	එකොදි ගොති	542
එකවෙම ව දෙවා	578, 711	එකො පණ්ණිතො	662
එකවෙම ව විනිපාතිකා	578, 711	එකො බහිද්ධා රුපානි-	
එකතතං	668	පසාති	781, 782
එකතතකායා එකතත-		එකොව ලොකෙ	746
සඤ්ඤිතො *	713	එකොගං ක්කායං සුඛමනුබොධං	828
එකතතවාසෙන	672	එකො භිතො	672, 848
එකතෙන	856	එතං අනතීතො	663
එකථාරං	855	එතං බො පරමං සද්දණං	674

	පිටියැබෙකා.
එතං ඤාතියා යපාභුතං-	
සබ්බසංයෝජනකතියං	674
එතං පණ්ණිතං	817
එතං සන්තං	815
එතං සන්තං එතං පණ්ණිතං	817
එතං සන්තනනි පසානො	815
එතඤ්ච සලං	485
එතදවොච 538, 636, 642, 657,	
669, 726, 781	
එතදනුත්තරියං	664
එතදෙව බොත්ථ	810
එතාති ඤාණාති *	781
එතෙ කාමා පවුච්චනති යත්-	
සතොතා පුට්ඨජ්ජනො	660
එත්තකං වා මෙ අජ්-	
ආසවානං ඛිණං	733
එත්තකච්චි නො-	
නපාටිභාසෙය්‍ය	795
එත්තාවතා	688
එත්ථ	583
එත්ථ කාමා නිරුජ්ඣනති	809
එවං අනිච්චා භික්ඛවෙ සඛිංඤ 726	
එවං බො ආවුසො විතතං-	
සණ්ඨපෙතබ්බං	526
එවං බො ආවුසො සඛිංඤ-	
දට්ඨබ්බං	526
එවං බො දොණ චුහමණො-	
චුහමසමො හොති	634
එවං බො භික්ඛවෙ 507, 523, 556	
එවං බො භික්ඛවෙ භික්ඛු-	
පුග්ගලපරොචරඤ්ඤ හොති	730
එවං බො භික්ඛවෙ භික්ඛු-	
ඡළභික්ඛසමන්තාගතොහොති	821
එවං බො භික්ඛු	793
එවං වෙනඤ්ඤා පටිච්චනකො-	
උදපාදි	765, 766
එවං ඤාසි	864
එවං ඤාතියා යපාභුතං	674
එවං ධම්මෙ,	663

	පිටියැබෙකා.
එවං පසන්නො	521
එවං භාසී	663
එවං මහානුභාවෙ	705
එවං මහිද්ධිකානං	532
එවං මහිද්ධිකො	705
එවං මෙ හවිසානි ආතිථෙය්‍යං	718
එවං චත්තති	599
එවං චදෙය්‍ය	557
එවං විගතාභිජේකා	862
එවං විහරමානාපි	506
එවං වුත්තෙ වෙරඤ්ජා-	
චුහමණො	749
එවං සඤ්ඤාපි	313
එවංස නෙ	684
එවමාදීනවං ඤාතියා	471
එවමාහ	669
එවමාහංසු	813
එවමෙව	779
එවමෙව බො 500, 562, 604,	
626, 627, 628, 729, 731,	
732, 733, 746, 808, 819	
එවරුපං දුතං අදුසි	802
එවසමි	575
එසනා පටිනිසාධා	507
එසො වෙවෙනස්ස අත්ථො	831
එසො තස්ස නිස්සන්දො	592, 593
එහි නිං	538
එහි නිං භික්ඛු	797
එළමුගො	618
ඔකපෙය්‍යස්සං	685
ඔකස්ස වා පසස්ස	703
ඔකා අනොකමාගමම	859
ඔකාථො	755
ඔකාසථරණො	621
ඔකාසා	704
ඔකාසාධිගමො	661, 812
ඔකොට්මකො	523
ඔක්කනතං	628
ඔක්කමති	532
ඔක්කමනාය නිබ්බානස්ස	767,

පිටි ධර්මකා.		පිටි ධර්මකා.	
ඔකකමනෙ පුබ්බඛගමා	539	ඔරච්ඡා	488
ඔකකමමානා	613	ඔරිමනතීරං	859
ඔකකසං පසංග	718	ඔලග්ගෙයදුං	682
ඔකබ්බි	773	ඔලිබ්බුං	658
ඔගාධප්පත්තා	658	ඔවචො භික්ඛුනීනං භික්ඛුසු-	
ඔගාභං ඔතිණ්ණසං	814	වචනපථො	776
ඔගාභා උත්තිණ්ණසං	814	ඔවදදු නාසං භනෙන	597
ඔසංග නිත්ථරණං	562	ඔවාදපතීකරය	620
ඔජට්ඨාසී	662	ඔවාදිකා	658
ඔණතුණ්ණනො	524	ඔවාදුපසඛකමනං	776
ඔණනොණනො	524	ඔසඬි	726
ඔණොජෙසිං	763	ඔසංජ	786
ඔතරන්ති	551	ඔභාය	584
ඔතතපං නඤ්චි	673	ඔතිතභායෙ	675
ඔතතපබලං	583	ඔතිනො	640
ඔදනකුමමාසුපවයසං	800	ඔමාරිකමපි නිමිත්තං	613
ඔදරිකත්තසං	538	ඔමුගලං	685
ඔදහති	533	කංඛා	521
ඔදුතෙන වතේන	591	කංඛි ගොති	552
ඔදිසො	545	කංසකුටං *	568
ඔධසාපනොදො	591	කංසථාලො	590
ඔධුනාති	677	කංසුපධාරණාති	804
ඔපකකමිකා	525, 842	කඬිඛති	643
ඔපඬිකං	779	කඬිඛාට්ඨානියෙසු	676
ඔපපාතිකං සාරෙති	557	කච්චිත්ථ භනෙන	763
ඔපපාතිකො	557	කච්ඡං	720
ඔපරජ්ජං	621	කච්ඡමානාය	625
ඔපවාසසං	827	කජඛලා	831
ඔපසමිකො	533	කජඛලායං	831
ඔපසමිකො	764	කඤ්චිදෙසං	827
ඔපානෙති	687	කඤ්චිපාපමාගමා	519
ඔපානගුතං	754	කටග්ගාභො	673
ඔභග්ගොභග්ගං	814	කටනං	740
ඔභාසෙත්වා	660	කටසීං	512
ඔමානං	693	කටුකානං	621
ඔමෙසු	675	කට්ඨගති	714
ඔරබ්භිකො	563	කට්ඨත්ථං ඵරති	526
ඔරමනතකෙන	710	කණොජකං	801
ඔරමනාගිගාති	818	කණටකාමානං	685

පිටිමිකො.	පිටිමිකො.
කණ්ඩනො	847
කණ්ඩවිත්‍රකානි	562
කණ්ඩවමිනො	564
කණ්ණරෙගො	842
කණ්ණසන්ධිපිකං	856
කණ්ණපුබා	566
කණ්ණං	577
කණ්ණං ධම්මං අභිජායති	683
කණ්ණං ධම්මං මික්කමමානා	613
කණ්ණවිපාකං	577
කණ්ණපුක්කං	577
කණ්ණාභිජායිතො	683
කතං පඤ්ඤාං	607
කතං වා කට්ඨස්සන්ධිවා	838
කතා ථෙවං තං මයා	609
කතකමෙමිතිවා-	
අකතකමෙමිතිවා	612
කතකරණියො	675
කතකිව්වං	466
කතකුසලා	599
කතඤ්චි කතතො ජානියාම-	
අකතඤ්චි අකතතො	598
කතඤ්ඤානං	834
කතපාපො	552
කතපුඤ්ඤානා	498
කතපුබ්බං	704
කතමයමිං එකධමෙම	829
කතමෙ තෙන දෙවා දුට්ඨබ්බං	545
කතස්ස වා පඨවියො	793
කතගජො	610, 813
කතා මෙ පටිත්තා	519
කතා මෙ රත්තා	519
කතාවාසා	599
කතුපාසකො	510, 813
කතතා හොති නො හාසිතා	527
කතථි	623
කතථ වුදානං	837
කතථි ඡොති විකතථි	849
කපං ගිජාතෙති	618, 687
කපං කපං නාම	672
කපංකපංසලලං	657
කපං පටිගොති	624
කපං හි නාම	687
කපං හිමෙ	674
කපඤ්චි සන්ධි අංජානිය-	
කොසිතං හොති	863
කපමභූතස්ස මෙ රත්තංදිවා-	
විකිපතන්තී	840
කපාපටියොසානං-	
අගමයමානො	794
කපාපාහතං	815
කදරියා	514
කදරියො	720
කන්තා	516, 690
කන්දැති	552, 691
කන්දරං	572
කන්දරෙ	725
කපාලං අනතිමඤ්ඤාමානො	634
කප්පං	784
කප්පසන්තොසො *	490
කප්පට්ඨියං	837
කප්පට්ඨො	689
කප්පති	602
කප්පා	551
කප්පාවසෙසං	784
කප්පියං	771
කප්පියවිවරානි *	488
කප්පො අංශුපාමාණං	531
කබ්බිකාරාගකතානං දෙව්‍යානං	628
කබ්බිකාරාගාරාගකතානං	864
කම්ණ්ඩපුක්කා	860
කම්භි	515, 544, 865
කම්භියො	773
කම්පෙති	788
කම්පෙත්ථං	523
කම්මං කතන්තිකං හොති	789
කම්මං කතන්තිකං හොති	789
කම්මං දුලහං	603

පිටිබෙකා.	පිටිබෙකා.
කමමඤ්ඤං	810
කමමඤ්ඤා	680
කමමධ්මානෙත	838
කමමද්වයාද්	606, 840 *
කමමධෙයොසු	778
කමමනතපරියොසානා	677
කමමනතං පයොජෙති	523
කමමනතාභිතිවෙසා	677
කමමපටිසරණො	606, 840 *
කමමඵලපථි	535
කමමබ්බු	606, 840 *
කමමමෙවආභාරො *	831
කමමයොති	606, 840 *
කමමරතො	657
කමමවිපාකජා	842
කමමවිපාකජාති	525
කමමවිපාකො	522
කමමසවායං හො ලොකො	578
කමමසමාද්නානං	691, 824
කමමසමාරමනධ්මාසී	579
කමමසාකො	606
කමමසාකොමහි	840
කමමානං	667
කමමාරපුත්තසා	860
කමමාරුමතා	614
කමමාරුමා	709
කමමාරුමො	657
කමමාවරණතාය	694
කයවිකකයා	567
කයෙන	634
කරණසනෙතාසො *	490
කරණියාධිකරණියෙසු	554
කරුණෙ විමුත්තා	679
කරුණි කමමසමපදං	770
කලමපි තෙ නානුභවනති— සොළසිං	737, 738
කලලීභුතො	635
කලහො	808
කලි	484
කලිං	466, 852
කලිනා තෙත	466, 852
කලසාණං	576
කලසාණකාමා	613
කලසාණධමමං	576
කලසාණධමමතා කුසලධමමතා	504
කලසාණධමමො	522
කලසාණමිත්තනා	692
කලසාණමිත්තෙත	864
කලසාණමිත්තො	819
කලසාණවාකකරණො	527
කලසාණවාමො	527
කලසාණසමපවබෙකා	819
කලසාණසභායො	819
කලසාණෙන මනසා— අනුකමප හති	606
කලං වචනාය	808
කලවිත්තං	755
කලුතකුසලො	660
කච්චමච	787
කචිකතා	613
කසිණායතනාති	828
කසිරවුත්තකිකෙ	523
කසිරෙන සමුදගච්ඡන්ති	796
කසා නො තිං	860
කසසවි කිඤ්චනතයමිං	553
කසස වො දමමි	762
කළායමත්තියො	851
කළෙලරෙ	511
කළොපිකඤ්ථො	797
කා උපනිසා	792
කාකච්ඡමානා	658
කාකපෙය්‍යා	591
කාණො	523
කාමං මනසි කරෙතො	641
කාමකාමිනො	514
කාමගුණා	690
කාමනීරේධං	691
කාමපච්චයා ආසවා	641

	පිටිය බෙකා.		පිටිය බෙකා.
කාමහොගිනා	517	කායපරිහාරිකෙන	570
කාමහොගිනො	673	කායසංඛාරං	578
කාමහොගිනං යදිදං රුජං -		කායසකඛිට්‍රතො භගවතා	816
මක්ඛානා	474	කායසකඛි	698
කාමයමානො	690	කායසඤ්චිතනා හෙතු	543
කාමයොගවිසංයොගො	472	කායසඤ්ඤාසං	675
කාමයොගො	471	කායසමාචාරා	562
කාමරුගපරිපූර්ණිකෙන	635	කායසමාරම්භපච්චයා	559
කාමරුගපරෙතෙන	635	කායස්ස හෙදා	561
කාමරුගපභානාය	662	කායා චුඛි හොති	544
කාමරුගරතතායං	660	කායුපපතො	669
කාමරුගො	471	කායෙ	543, 644
කාමලාභාහිජ්ජපිනං	673	කායෙන	529, 555
කාමසගගතා	810	කායෙන ඵයසිත්වා	524, 816
කාමා	552, 660,	කායෙන සංචුතො	559
කාමානෙව සඛිං ගච්ඡන්ති	584	කායො	544, 588
කාමාභිමුත්තානං	623	කායො පස්සමාහි	651
කාමානං විපාකො	690	කාරණපාලි	636
කාමුපසංභිතං	631	කාරා	846
කාමෙ	605, 644, 796	කාලංකරොති	645
කාමෙ ව පටිසෙවති	466	කාලං ගතිං	508
කාමෙ පරිඤ්ඤාය	472	කාලං ගති භවාභවං	605
කාමෙසනා පභිනා හොති	507	කාලං ජානාති	730
කාමෙසනා භවෙසනා	507	කාලකතා	846
කාමෙසු	471	කාලකිරියා	657
කාමෙසු අසංයතා	476	කාලඤ්ඤාතා	527
කාමෙසු තිබ්බසාරුගං	497	කාලඤ්ඤා	619
කාමෙසු පලාප්‍රිතා	584	කාලද්‍යානාති	600
කාමෙහි නෙක්ඛමමරතං	670	කාලමකාසි	853
කාමො	690	කාලවාදී	478, 566
කාමොසප්‍රමානං	605	කාලා	536
කායං පණ්ණාසං *	572	කාලාගතාවස්ස	624
කායකචමං	617, 651	කාලෙදිත්තං	600
කායකමමනතසඤ්ඤාසං -		කාලෙන 508, 515, 527, 566, 771	
බ්‍යාපතති	862	කාලෙන කාලං	590, 626
කායදුච්චරිතං	827	කාලෙන ධම්මසචනං	536
කායදුච්චරිතෙන	648	කාලෙන ධම්මසචනෙ	795
කායදුච්චරිතෙන	583, 743	කාලෙන වක්ඛාමි	837
කායපරිසන්තිකං	559	කාලෙන වක්ඛාමි නො -	
		අකාලෙන	629

	පිට්ඨකේකා.		පිට්ඨකේකා
කාලො උද්දෙසස්ස	730	කිවපනාහං	887
කාවෙය්‍යා	613	කිම්බිලායං	612
කාසායානි	565	කිලනෙතා	627
කාසිකවදුනං	687	කිලෙසාවරණතාය	694
කාසිකොසලා	831	කුකකුකො	808
කාලිකාං වත්ථං	580	කුකකුට්ඨපකස්සෙව	748
කාලිකාරුමෙ	484	කුකකුටාරුමෙ	866
කිංකරණීයානි	614, 820	කුකකුටියා අණ්ඩානි අට්ඨවා-	
කිංකරණීයෙසු	614	දසවා වාදස වා	731
කිංකාරපටියාචිනියො	598	කුකකුටියා සමමා අභිසංඝානි	732
කිංසකුඤ්ඤි	812	කුච්ඡං ඔකකමනි	532
කිං හි මෙ	674	කුච්ඡපරිහාරිකොන	570
කිං හි මෙ කාරිස්සනති	752	කුටුඬං අජ්ඣාචසති	635
කිවචං අපරධෙති	516	කුඨාරි	852
කිවචං වා නො කාරිස්සති	600	කුඩුමලකපානො	730
කිවචකරණීයානි	721	කුඩ්ධරුපානො	677, 819
කිවචකරෙ	607	කුණපෙන	758
කිඤ්ච තත්ථ සමබ්බො	815	කුණ්ඤි	523
කිඤ්චන	623	කුතෙත්ථලභා	809
කිඤ්චනං	725	කුතො තං භනොත	580
කිඤ්චනතසම්මං	553	කුඤ්ඤපිටිකං ආදිය	561
කිඤ්චාපි තස්සා කුකකුටියා	732	කුතනදියො	726
කිට්ඨාදෙ	687	කුබ්බරං හනති	757
කිණ්ණති	633	කුමාරිපඤ්ඤාසු	828
කිත්තාවචනා	676, 721	කුමිනට්ඨානකථා	844
කිත්තති	631, 704	කුමහත්ථෙතකෙති	776
කිත්තතිමෙ ක්කායනති	674	කුමමග්ගො	692
කිත්තති ස්වාස්ස චවතියො	745, 746	කුරුරකමමනනා	564
කිත්තො ඉමිනා	678	කුලං	754
කිත්තානු චිං ගොහම්	775	කුලකුමාරියො	703
කිත්තානු ඛො	849	කුලපුත්තානං	795
කිබ්බිසං	552	කුලපුත්තො	584, 739
කිබ්බිසං පසවති	837	කුලමච්ඡරිනි	618
කිමබ්බ පන න මයං	632	කුලවංසං	769
කිමබ්බ පනාහං	538	කුලවංසො විරං යස්සති	600
කිමඤ්ඤාල	739	කුලිඤ්ඤියො	703
කිමස්ස	473	කුලෙසු	606
කිමස්ස රජග්ගසම්මං	611	කුසලං	552
කිමාරමමණා	799	කුසලඤ්ඤා දුතං	768

පිටිය බෙකා.	පිටිය බෙකා.
කුසලධම්මතා	504
කුසලධම්මපසමපදාය	558
කුසලමූලං	690
කුසලමූලාකුසලං	690
කුසලසීලො	834
කුසලාකුසලෙ ධම්මෙ- න ජානාති	622
කුසලාති සීලාති	817
කුසලාපි ධම්මා	690
කුසලාභිසඤ්ඤා	513
කුසලී නෙත හොති	736
කුසලෙසු ධම්මෙසු	573, 583, 820
කුසලෙසු ධම්මෙසු සමමතතං	624
කුසලෙති සුසමනනාගතස්ස	773
කුසලො හොති	536, 660
කුසිනාරායං	837
කුසිතව්‍යුත්ති	789
කුහකො	613
කුහනං	693
කුහා	486
කුහිඤ්චි ලොකෙ	509
කුචං	567
කුචෙය්‍යාති	756, 849
කෙ ව පුරිසපුග්ගලපරෙපරියං- ඤ්ඤා	672
කෙන විහාරෙන	864
කෙවට්ඨා මඤ්ඤා මච්ඡ- විලොපෙ	592, 723
කෙවලං භික්ඛාවරියාය	634
කෙවලකපං	580, 660
කෙවලී	470, 480, 818
කෙසී	528
කො අධිපපායො	739
කොකනදං	638
කොකාලිකො භික්ඛු	850
කොකාසකජානො	780
කො ව සමණං ගොතමං පසං- සිසාමි	636
කො ව සමණස්ස ගොතමස්ස- පඤ්ඤා වෙය්‍යතතියං-	
ජාතිස්සාමි	636
කො වාහං කො ව ගජ්ඣනාගො	856
කොවාහං හො	636
කොවි	805
කොතුගලමඛලිකො	630
කොතුගලමඛලෙන	695
කොථා ආවුසො	855
කොධගරුතා	510
කොධගරු න සද්ධම්මගරු	510
කොධනා අහොසිං	563
කොධනො	523, 665
කොධපරෙතො	724
කොධමානො	672
කොධසමමදසමමනෙතා	725
කොතාමො අයං සුභුති භික්ඛු	865
කොහු බො අයං	784
කො පන වාදෙ මනුස්සභූතං	659
කො පනෙසො හදුමුඛ	718
කො මනාතා කො සද්ධාතා	727
කොලියානං	515
කොලෙය්‍යකා	724
කොවිද	508
කො විසෙසො	739
කොසකොට්ඨාගාරො	620
කොසජාය	680
කොසී නිං ආවුසො	852
කාසාහං වක්ඛාමි	855
කච්චති	552, 553
කච්චති	623
කච නානතතං ගච්ඡන්ති	799
ඛජ්ජමානං	663
ඛඤ්ඤා	523
ඛඤ්ඤාති	613
ඛණ්ණිවෙවා	764
ඛණ්ණො වෙමා උපවම්හා	764
ඛණ්ණපුලං	618
ඛණ්ණිවෙවන	629
ඛන්තියපරිසා	534, 783
ඛන්තා	528
ඛන්තිය	679
ඛන්තිබලා	764

පිටිබිඹකා.		පිටිබිඹකා.	
බනනියා	528, 643	බෙමපනනො	470, 816
බනනිසොරව්වාබිපායා	677	බොහෙසාමි	627
බනනිසොරවෙව නිවිට්ඨා	517	බොමසුබ්‍රමානං	804-805
බනිනං උදයබ්බයං	473	ගභිගා යමුනා	759
බනිමාව මහාදුමො	600	ගව්ජං ආකාසධාතුයා	597
බමති	527, 711	ගව්ජසි	780
බමතු ව මෙසො	798	ගණාදුමො	692
බමනියො	773	ගණකිනො	531, 810 *
බමා	541	ගතපව්වාගතං *	488
බමො	650, 684, 819	ගතීං	673
බයං දුක්ඛස්ස පාපුණේ	474	ගනතුමරහති	757
බරසුසරෙන	580	ගත්ථපමොචනො	481
බරුජිතං නිවාසෙත්වා	564	ගතිබෙබ්බා *	554
බරුතං	621	ගනුගතමත්තං	806
බාණ්ණං	685	ගබ්බං ගණනාති	519
බාදනියහොජනියඤ්චස්ස	599	ගබ්බසෙය්‍යා	744
බාසිස්සති	767	ගබ්බො	778
බාරකථානො	730	ගමනසනොසො *	489, 892
බිත්තවිත්තා	512	ගමනෙන	510
බිප්පං යෙව විසෙසගාමි	557	ගමියාතිසංඛාරො	751
බිප්පං හි වෙති	511	ගමිතීරං	711
බිප්පඤ්ඤව ගන්තා	529	ගමිතීරං අත්ථපදං	675, 795
බිප්පනිසන්ති	527, 629, 779	ගමිතීරත්ථා	613
බිණා ජාති	722	ගමිතීරනෙමා	727
බිණා සඤ්ඤාති	675	ගමිතීරසිතං	769
බිණෙන නාතිමඤ්ඤති	711	ගමිතීරං	613
බියනබ්බමං	797	ගමිතීරෙසු	538
බීරගාමෙ *	653	ගමිතීරෙ	509
බීරමනා දධි	526	ගමමං	664
බීරෙදකිභුතා	612	ගරහා	769
බිලට්ඨාසී	757	ගරු	845
බුද්ධං මධුං	678	ගරුකරණා	656
බුරුමුණිං කට්ඨිනා	580	ගරුකරිස්ස නති	703
බෙත්තං	544	ගරුට්ඨානියං	738
බෙත්තකමත්තන සාමන්ත-		ගරුත්තනාය	738, 849
සංවොහාරෙ	607	ගරුඛමමං	776, 777
බෙත්තපමෙ	802	ගවා බීරං	526
බෙමං	664, 816	ගවෙසති	710
බෙමපනනො	660	ගහට්ඨකං බ්‍රහ්මවරියං	658

පිටිය ලේකා		පිටිය ලේකා.	
ගහණකුටං *	567	ගොතමො පරික්කපං වදනි	861
ගහණියා	604, 620	ගොතනපටිසාරිනො	864
ගහනුපටිවාරු	677	ගොනුගු	796, 819
ගහපතගති	713 *, 714	ගොපරිණොයකා	870
ගහපතානියො ව	514	ගොපසු	687
ගහපති	713	ගොපිතරෙ	870
ගහපතී ව	514	ගොපිතකං පිවිනා	627
ගාථා *	467	ගොවිනෙ	679
ගාධං කතතා නො වසිතා	528	ඝටිකං	856
ගාධං විනුති	856	ඝමමපරෙතො	627
ගාමකෙබ්‍රාතාති	616	ඝරමාවසං	607, 771
ගාමගාමිකස්ස	606	ඝරමෙසිනො	673
ගාමගාමිකො	658	ඝොරං	512
ගාමනතවිහාරිං	668	ඝොරවිසතා	647
ගාරයාං	854	ඝොරවිසො	528, 647
ගාරයාං අස්සපුටං	580	ඝොසප්පමාණො	517
ගාරයාං ධාතා	497	ඝොසෙන අනුගු	518
ගාරයො	555	ඝොසෙන වුයාති	518
ගාරවො	725	චක්කං	619, 823
ගිඤ්ඤාකාවසප්ථෙ	659	චක්කචතති	582
ගිඤ්ඤා	466	චක්කාති	497, 505
ගිරිගුහං	572	චක්කුතා	555
ගිලානකානඤ්ඤ බලාබලං	599	චක්කුතා චක්කු	715
ගිලානා වුට්ඨිතො	658, 789, 864	චක්කුතා රූපං දිස්වා	570
ගිහිධම්මො අනපෙතො ගොති	600	චක්කුන්ද්‍රියසංවරසංවුතො	683
ගිහිපටිස්සවං	791	චක්කුගුතො	859
ගීතං	633	චක්කුමා	465, 727
ගුත්තං	505	චක්කුරෙගො	842
ගුයාමනතා	616	චක්කු විඤ්ඤායා	690
ගුයාමස්ස ආවිකරෙති	711	චඛකමනති	833
ගුලාගුණධිකර්තො	574	චඛකමාසිගතො සමාසි	592
ගුට්ගතං	526, 797	චණ්ඩං ගන්ධං පරිවරෙජ්ජති	685
ගෙයාං *	467	චතුකොටිකපුඤ්ඤතා *	547
ගෙහතිස්සිතං	472	චතුගුණධිකො	627
ගොගණං	868	චතුචක්කං චතතති	497
ගොවරකුසලො	660 870, 873	චතුත්ථං මහාපදෙසං	551
ගොවරපසුතස්ස	814	චතුත්තං ක්කානාතං	525
ගොවරසමපනෙනා	472	චතුපඤ්ඤස්ස කුසලො ආනු	
ගොවරාය උක්කමති	500	තික්කුං තථාවිධං	509

පිටි බෙකා.		පිටි බෙකා.	
වතුපාද	503	වාරිකං පක්කාමි	774, 775
වතුපාදකො	795	වාරිතතතිලමපො	662
වතුසට්ඨිධම්මා *	558	වාලිකායං	793
වතං	602	වාලියපබ්බතො	793
වතනාති	506, 821	විභුලකං	856
වතනාරි අභිරුජකුලාති	518	විතතං උපසංභරති	811
වතනාරි අපතතිභයාති	580	විතතං නියාණතිතබ්බං	694
වතනාරි ධානාති අනුප-		විතතං පඤ්ඤාඤච භාවෙතු	623
වෙවජති	515	විතතං පටිවාරෙති	811
වතනාරෙ අරියවංසා	495	විතතං පරියාදියනති	808
වතනාරෙ අතිසංසා	556	විතතං පසිදි	762
වතනාරෙ කපපා	531	විතතං විමුච්චති	559, 680
වන්දනිකං	685	විතතං විරුජෙති	558
වන්දපජේරානො	536	විතතං සණ්ඨපෙතබ්බං	526
වන්දපභා	536	විතතං සමාධියති	588
වන්දනා	536	විතතධානසනාති	859
වන්දිකාපුතො	808	විතතනාතො	862
වන්දෙභාසො	536	විතතපරිකාරං	716
වම්මයොධිනො	728	විතතසං	587
වම්මවෙධවිඥො	529	විතතසං උපානතසං	553
වරංපි	472	විතතසං නිමිතතං	692
වරණං නාගසං නාපරෙ	670	විතතසුපසමෙ රතං	669
වරණසමපනො	547	විතතාලඛකාරං-	
වරණුපපනොසු	515	විතතපරිකාරං	716
වරනති අකුතොභයං	605	විතතාලඛකාරං-	
ව නති සඤ්ඤාජන-		විතතපරිකාරාත්මං දෙති	768
විපපමුතතා	675	විතතිකතා දෙති	624
වරපුරං	847	විත්තාති	690
වරෙ	473	විතතා කම්	577
වලකා	728	විරට්ඨිතිකො	592, 790
වචනි න පතිට්ඨාති	585	විරතතං අනුතපෙසාති	765
වාගවා	763	විරපබ්බජිතා	708
වාගා පුඤ්ඤං	673	විරසං බො මාරිස-	
වාගො පුඤ්ඤං පට්ඨිති	673, 778	මොග්ගලාන ඉමං පරියාය-	
වාතුද්දිසං සඛසං උද්දිසං	805	මකාසි	665
වාතුද්දිසො	617	විරිජියසද්දො	688
වාතුමභාපථෙ	591	විවරං පරිභුඤ්ජමානො	513
වාතුමභාභුතිකසං	800	විවරසනොසො *	488
වාතුරනො	723	විවරගෙතු	470

	පිටිබ්බෙකා.		පිටිබ්බෙකා.
විවරනං බාසිසසති	767	ඡබ්බිනං	663
වුණණකපානානි	663	ඡබ්බියාප්	551
වුතා පනනති	466	ඡතතිංසති	466, 852
වුති ගොති	544	ඡන්දං	694
වුතො ව සභාමිමා	779	ඡන්දමුලකා	789
වුලසුගදා *	482	ඡන්දරුගවසුපෙනා	518
වෙනනා	857	ඡන්දරුගවිතිබද්ධො	660
වෙනනාය කරණියං	817	ඡන්දරුගො	807
වෙනනාගං	891	ඡන්දසා	602
වෙනසිතා	854	ඡන්දගතිං ගවජති	475
වෙනසිතිං	691	ඡන්ද දුතං දෙති	769
වෙනසා අධිමුච්චමානො	700	ඡන්ද දෙසා භයා මොගා	475
වෙනසා විතතං පරිවිතං ගොති	808	ඡන්දො	526, 558, 659
වෙනසිකං	630, 809	ඡන්තං ආවුසො-	
වෙනසො අජකාරුගා	603, 765	ඵසායනනානං	546
වෙනසො ලිතතතං	711	ඡමානි	530, 719
වෙනසො විතිබ්බිකා	644	ඡමාය	514, 660
වෙනසො විවරං	626	ඡමාලාතං	526
වෙනසා සමුප්පිට්ඨප්පබ්බා	676	ඡමො ඡමාය	514
වෙනියං	784	ඡසු බමෙවසු	776
වෙනිසු	674, 765	ඡලබ්බසමන්තාගතං	666
වෙනෙති	731	ඡලබ්බසමන්තාගතො ගොති	821
වෙනොබ්බෙලො	643	ඡලාභිජාතියො	882
වෙනොපරියායං	687	ඡායං	600
වෙනොවසිප්පනො	467, 557	ඡායජිකා	600
වෙනො විමුත්ති	656, 657, 847	ඡාරිකා	727
වෙනො විමුත්තිං-		ඡද්දවජ්ඣං	798
පඤ්ඤා විමුත්තිං	622	ඡිඤ්ඤා	852
වෙනො විමුත්ති ඵලා	587	ඡිත්තපරිපඤ්ඤා	645
වෙනො විවරණසප්පායා	615, 792	ඡිත්තමුලකො	539
වෙනොසමථං	614, 845	ඡේදගාමිනී ගොති	522
වෙනොසමථසාමිපිං	473	ඡේදනං	568
වෙනොසමථසාමි	658	ඡගතො ගති	473, 475
වෙනොසමාධිං	688	ඡබ්බමානං	677, 819
වෙලකා	728	ඡට්ටකො	649
වොදකෙන	629	ඡට්ටගාතියා	812
ඡ බෙත්තානි *	493	ඡතුගාමං	793
ඡ විවරනි *	488	ඡතකනනා	566
ඡමානානි	681	ඡතකුගනනං	486

පිටිබෙකා.		පිටිබෙකා.	
ජනපදන්තවර්ගපනතො	723	ජිණ්ණා	478
ජනලපනතො	486	ජිනිනා	736
ජනවති	740	ජිහං ගව්ඨි	520
ජනෙතසම්.	864	ජිහගතෙ සති	520
ජනො	669	ජිහං ගති	861
ජනගුහමං	793	ජිහුපපනති	861
ජපොන	603	ජිහෙය්‍යාති	756, 849
ජමොලී	549	ජිහිතපරිකාරා	796
ජමොනදසොව	468, 496	ජිහිතපරිකාරෙසු	615
ජරං අනතීනො	606	ජිහිතපරියනතිනං	559
ජරාබලං	552, 582	ජෙගුච්ඡිකෙසුඤ්ච	800
ජරාබලං මාජීරී	602	ජෙගුච්ඡී	743
ජරාබලොමති	606	ජෙට්ඨාතිසං ගොතමං	
ජලං	475	වචනියො	746
ජවසම්පනතො	583, 650, 807	ජෙට්ඨා හවං ගොතමො	
ජවෙන	528, 643	සෙට්ඨා හවං ගොතමො	749
ජවො	643	ජෙතා මාරං සමාහතං	473
ජලො	618	ජෙවනියං	728
ජානසං *	467	ජොතයෙ	511
ජාතරූපං	567	ජොති	523
ජාතිජරාමරණීයෙති	471	ජොතිපරායනො	523
ජාතිහයං	530	ජොතිපාලො ව ගොවිඤ්ඤා	679
ජාතිමරණහයසං	473	කිංණවිමොකසමාධිං	
ජාතිමරණසංඛයෙ	660	සමාපනතිනං	691, 825
ජාතිමරණසංඛාවෙ	660	කිංතවිසයො	522
ජාතියාවනෙ	597	කිංතාති උපසම්පජ්ජ	674
ජාතිවාදෙන	620	කිංයං	828
ජානං	673	කිංයති	863
ජානං ජානාති	738, 859	කිංයථ	609
ජානං පසං	547	කිංයනති	674
ජානතා	866	කිංයි සමාපනතිකුසලො	849
ජානාමි පසාමි	485, 782	කිංයි හෙතෙ	812
ජානාමිමං ධම්මං	827	ඤ්ඤා ධම්මං නිරූපමිං	606
ජාතිපතයො	514	ඤ්ඤාති	827
ජාපයෙ	738	ඤ්ඤං වෙ ගොති	674
ජාලකජානො	730	ඤ්ඤදසනං	587, 725, 781
ජාලිනිං	573	ඤ්ඤදසනනන්ධො	817
ජිහව්‍යාද්ධිලාපරෙතො	637	ඤ්ඤදසනපටිලාභාය	509, 662
ජිගුච්ඡය්‍ය	798	ඤ්ඤදසනාය	562

පිටස්ඛේකා.	පිටස්ඛේකා.
සද්දණ්භූතො 859	නං තථාගතො න උපටස්ථාසි 484
සද්දණ්මෙව 521	නං තෙ මයං පතිගණ්භාම 798
සද්දණානි * 781	නං දමෙන සමුවළ්ඤ්ඤ 725
සද්දණෙන 696	නං ධම්මං 564
සද්දතකානං නෙනාති 611	නං නමස්සනාති 482
සද්දතයං 510, 827	නං නිමිත්තං 810
සද්දති 846	නං පජ්ඣාමිති උපෙඛං- 719
සද්දතිකුලාති 762	නං පරිපාටෙචා 626
සද්දතිබලිං 515	නං මම අස්ස කලි 484
සද්දතිවාසනෙන 557	නං මමස්ස මුසා 484
සද්දතො 614	නං වා නිද්දති යො පසංසියො 852
සද්දයං ධම්මං 504	නං සුණාති 683, 762
සද්දයස්ස අධිමමාය 661, 812	නං හි 672, 848
සද්දයෙ 834	නකකරස්ස 617, 656
සද්දයො 853	නග්ග 603, 798
සානං 468, 628	නජ්ජං නජ්ජං 690
සානකුසලො 552	නජ්ජනා 724
සානගතං හොති 516	නඤ්ච වෙතොවිමුත්තං 622
සානඤ්ච සානතො 691, 823	නඤ්චායතනං 812
සානතො 691, 823	නණ්භං පජ්ඣති 538
සානසො පටිලභාම 773	නණ්භං පටිච්ච 807
සානසො හෙතුසො 691, 824	නණ්භාකකයො 681
සානාසානෙසු 532	නණ්භාගතං 719
සානානි 529, 557, 796	නණ්භා දුක්ඛස්ස සමභවං 471
සානෙ 860	නණ්භා දුකියො 470
සීතං 682	නණ්භාධිපත්තා 467
සීතතතා සනතුසිතො 812	නණ්භාවිචරිතානි 575 * 576
සීතතෙතා 466, 467	නණ්භා සසිඛයවිමුත්තො 721
සීතධම්මො 758	නණ්භාසිඛබ්බි 689
සීතිකුසලො 660	නණ්භා හි නං සිඛබ්බි 688
සීතිධාතු 667	නණ්භුපාදා * 470
සීතො වා නිසිත්තං 591	නතියා අභිනිබ්බිදා 749
ඛංසා 529	නතියා චිජ්ජා 749
ඛේති 570	නතො 637, 767
තං කම්මං ඛෙපෙතො 716	නතො උත්තරි 768
තං කිං මඤ්ඤසි 680	නත්ථ ව පුබ්බකාරං 710
තං කුතෙත්ථලබ්බා 809	නත්ථ නිමිත්තං ගණ්භාති 681
තං බිප්පං යෙව අබිමුච්චිතා 622	නත්ථ තත්ථ පඤ්ඤාය 558
තං තං අරතී සහති 496	

පිට්ඨකො.	පිට්ඨකො.
තත් තත් යපාභුතඤ්ඤං 827	තදය්‍යාදෙනි 531
තත් තත් යපාරහං 498	තදනුපසම්පන්නස්ස 775
තත් දක්ඛා භවිස්සාම 598	තද්‍යතනං 816
තත්ථායසමා 580	තදෙව නාම චක්ඛුං භවිස්සාති 812
තත්‍ර තත්‍ර 693	තදෙවස්ස තස්මිං සමයෙ 662
තත්‍රචත 469, 470	තදෙවෙනං පඤ්ඤාං 855
තත්‍රාපඤ්ඤා සමාධායා 815	තත්‍ර සංයෝජනා හොතති 736
තත්‍රාභිරුතිමිවෙජ්‍යස් 859	තත්‍රාකුලජාතො 574
තත්‍රිදං 682	තත්‍රානිත්තාව භවිස්සාති 592
තත්‍රාපපත්තිස්ස සංවත්තති 770	තපං 854
තත්‍රාපායාය 504, 598, 778, 820	තපතීයාති 725
තපාගතං ආරක්ඛ 651	තපනමාදිචම්චනාලිකො 638
තපාගතංඛමමදෙසනා 787	තපස්සිං 854
තපාගතබලාති 585, 822	තපස්සි 744
තපාගතස්ස 585, 691	තප්පස්සො 696
තපාගතස්ස භාවිතා 480	තපො 644, 670
තපාගතස්සෙතං අධිවචනං 822	තපො ජිගුච්ඡාගෙනු 562
තපාගතෙන අභිසංක්‍රදාං 480	තඛමනුලච්ඡාදී 531
තපාගතෙ නිට්ඨංගතො 696	තමපරායනො 523
තපාගතෙ සද්ධං පටිලභති 564	තමහං ජානාමි 484, 669, 855
තපාගතො 481, 502, 564, 719	තමහං තත්ථ එවං වදෙය්‍යං 497
තපාගතො අග්ගමකකායති 475	තමෙනං දතා අවජානාති 622
තපාගතො න උපට්ඨාසි 484	තමෙව පුත්තස්සාදං 635
තපා තපා 581, 603, 816	තමෙව සඛ්‍යාමසිසං 610
තපාපිධං 509	තමො 523, 748
තපාසනනා 518	තමපස්ස තාදිසමෙව 484
තපා හි 592, 790	තමමයො 695
තප්පමං 526	තමනා කායං චුති 544
තපෙව 485, 511, 631, 725	තමනා ච පන තාදිතමනා 485
තදඛනතිබ්බානං 816	තඤ්ඤං හො ගොතම තපෙව 478, 740
තදඛෙන 809	තඤ්ඤං හො ගොතම න සම්පන්නමෙව 478, 740
තදඛිමුත්තො 531	තයො සනෙතාසා * 488
තදනුගායනති 633	තලං 719
තදනුභාසනති 634	තමකණ්ණිකො 696
තදනතරං 659, 672, 848	තසිතො 627
තදකුසාති භවතති 677	තස්මා 478, 583, 841
තදභිඤ්ඤාය 552	තස්මා අයොගකොමිති චුට්ඨති 471
තදභිඤ්ඤාසි භගවා 829	
තදස්ස 854	

පිටිය බෙකා.	පිටිය බෙකා.
තසමා තථාගතොති වුවටති 481	තිණවත්තාරකො 735
තසමාතිහ 721	තිණවතින්තාදසදානං 529
තසමා බුද්ධොසමි බ්‍රාහ්මණ 506	තිණසත්තාරකො 767
තසමිං ධරෙව 588	තිණං 726
තසමිං යෙව හවෙ 531	තිණ්ණකකුපමා 611-612
තසමිමපි තිබ්බිඤ්ඤාති 831	තිණණ්ණ විචිතිවෙත්තං 573, 756
තසං දිසායං ජාතො ගොති 756	තිණණ්ණ පාරගතො 466, 699
තසං තං විතතං 641	තිත්තං ජාතාති 869, 872
තසං තසෙව හවසං-	තිත්තකරෙ 678
අභිනිබ්බතතියා 688	තිදණ්ඩං හඤ්ඤති 757
තසං දායාදෙ හවසංගමි 606	තිපපානං 621
තසං න ඵලං ගොති-	තිබ්බං 521, 738
අත්ථි මෙ සෙය්‍යොති වා 675	තිබ්බගාරවො 665
තසං මයං ආනඤ්-	තිබ්බවත්තඤ්ඤා 701
තෙකබ්බමෙව විතතං න	තිබ්බරුගො 739
පක්ඛඤ්ඤාති 815	තිබ්බසාරගං 497
තසං මෙ අනු උසංගො-	තිසංගලා * 760
තිබ්බානං අභිපසංගො 606	තිරව්ජානකථං 843
තසං සමපජ්ජනෙ සුතං 468	තිරව්ජානකපිකො 738
තසං සමමා විමුහතසං 674	තිරියං 473, 475, 828
තසංසා 634	තිරියා නාම තිණජාති 640
තසංසා සිකාය 581	තිරෙකුබ්බං වා 715
තසංසාසු 800	තිරෙපාකාරං වා 715
තලාකසං 777	තිලමුග්ගමාසාපරන්තං 729
තාදිතමා 485	තිලවාහො 853
තාදිනො 503, 599, 674,	තිවිධා 862
තාදිසං 470, 484	තිසො 720
තාදිසාව 522	තිසො නාම භික්ඛු 665
තාදියෙව තාදි 485	තිරදසසිං සකුණං 678
තානසු 731	තිරමෙවානුධාවති 859
තාති මහායඤ්ඤාති 716	තිසු ආනෙසු 773
තාය 466	තිහමතං 663
තාරකරුපාති 520	තුච්ඡා 838
තාලාවජ්ඣකතා 742	තුච්ඡා පිභිනො 528
තාවතා පපඤ්ඤාසං ගති 546	තුණ්හි අගොසි 854
තාසං අඤ්ඤාතරු 658	තුණ්හි භාවං 738, 795
තිට්ඨතෙතං 813	තුණ්හිභූතං තුණ්හිභූතං 555, 843
තිණකට්ඨාදකං 728	තුදු 851
තිණපුරිසකෙ වා 811	තුදුපට්ඨෙවකමුග්ගා 852

	පිට්ඨකො.		පිට්ඨකො.
තුමොව තෙන පඤ්ඤාධිස්සති	817	තාසායුදං	554
තුලං	787	තාසායුදං මෙ	634
තුචං තුචං	808	තාසාගං	504
තුචං චිත්තං සමාධියති	865	තමපි නො	633
තුසිතං කායං	672	ඵඤ්ඤා	486
තුසිතා	473	ඵනං	597
තෙ අනෙජා	"	ඵමං	693
තෙ අසිතා	"	ඵලං උසාදෙති	759
තෙ බො මෙ භික්ඛවෙ-		ඵලට්ඨස්ස	580
භික්ඛු මාමකා	486	ඵලෙ තිට්ඨති	466, 699
තෙජසා තෙජං	844	ථාමධාතු	667
තෙජොධාතු පකුපාති	641	ථාමවා	583
තෙ තෙන පඤ්ඤාධිස්සනති	710	ථාවරෙය්‍යමිතා	483
තෙ ධමමෙ	810	පිනම්ඤ්ඤං	570
තෙන බො පන සමයෙන-පෙ	669	ඵලං පසුං	756
තෙන ව මා මඤ්ඤේ	800	ඵලකුමාරියො	616
තෙන ව රූපසොබුමෙත	475	ඵණං පටිච්ච	561
තෙන දට්ඨබ්බො	545	ඵණ්ණපතීතාති	714
තෙන නො	658	ඵපං *	488
තෙනාගං	763	ඵලං	671
තෙනුපසංකම් 514, 650, 678, 668		ථෙය්‍යසංඛිතං	796
තෙනෙව ධම්මරුගෙන	811	ථෙරු	708, 658
තෙනෙව පුරිමෙන අත්ත-		ථෙරුතං භික්ඛුතං	687
භාවෙන උද්දසෙසති	718	ථෙරුනුකම්පිතස්ස	820
තෙ යොගසුත්තා මාරස්ස	512	ථෙරු	614
තෙරුපා	812	දකාසයා	500
තෙරුච්ඡෙදනාති	663	දකඛා භවිස්සාම	598
තෙ වෙ කාලෙත පච්චෙතති	664	දකඛිණං අනුපපදස්සති	601
තෙසං තෙ කාරු	846	දකඛිණං පතීට්ඨාපෙති	666
තෙසං තෙසං තථා තථා ධම්මං-		දකඛිණං	631
දෙසෙතුං	827	දකඛිණං විසුද්ධියො	522
තෙසං දිවා ව රතෙනා ව	515	දකඛිණෙනමුඛා	814
තෙසං සත්තානං	544	දකඛිණෙය්‍යං ගවෙසෙති	710
තෙ සුඛිතා	473	දකඛිණෙය්‍යං ගති	713
තෙති ධම්මෙති	810, 811	දකඛිණෙය්‍යසු යං තතං	508
තෙහෙනං සුදෙසිතං	723	දකෙඛා	491, 504, 590, 838
තොදෙය්‍යස්ස	554	දට්ඨබ්බං	484, 547
තොයෙන න උපලිප්පති	506	දට්ඨය්‍යං	827
තාසායුදං	525	දට්ඨා දට්ඨබ්බං	481
තාසායුදං	763		

පිටිය බෙකා.	
දව්‍යාරං න මඤ්ඤති	485
දට්ඨ	606
දණ්ඩහසං	530
දණ්ඩාද්‍යනං	807
දත්තා අත්තමනො හොති	666
දත්තා අවජානාති	622
දදං විතතං පසාදයං	673
දදං විතතං පසාදෙති	666
දදුරං	740
දදුලං	714
දන්තං	505
දන්තො	482
දකිං	659
දකිවිදුහං	691
දකිංභිඤ්ඤ	539
දකිංභිකිකවෙ සතුපපාදෙ	557
දමට්ඨමට්ඨමනුප්පත්තං	505
දමෙනති	714
දලිගුසා ඛො නො තථා	
කොතබ්බං මඤ්ඤන්ති	763
දලිගු	563
දවත්ථා	634
දසපි කමමපථා *	583
දසබලඤ්ඤං *	827
දසමො	866
දසො	481, 630
දසාති මෙ	768
දසානකාමනරු	658
දසානකාමා	833
දසානසම්පන්නො	597
දසානානුත්තරියං	650
දසානාය	563, 661
දසානියා	563, 611
දසානියාති	530
දසාපි	518
දහති	770
දහරතය්‍යෙ	862
දහෙය්‍ය	485
දල්ඛධම්මො	510

පිටිය බෙකා.	
දල්ඛධම්මො	813
දල්ඛපරක්කමො	583
දල්ඛපාකාරතොරණං	855
දලිනුද්‍යුපං	855
දලෙනති	500
දුතබ්බං මඤ්ඤය්‍යාසි	754
දුතා	563
දුතං දෙති	624
දුතකථං	754
දුතඤ්ඤ	498
දුතපති	599
දුතවජ්ඣති	769
දුතාති	771
දුනුපපත්තියො	770
දුයං	720
දුයකතො විසුජ්ඣති	522
දුයකො	599
දුයකොපි අනිපථලො	861
දුයජ්ජං පටිපජ්ජති	601
දුයාදෙ	606
දුරුකමමිකො	687
දුලිද්දියං දුක්ඛං	673
දුස්සපුත්තා	728
දුස්සදුස්සපටිග්ගහණො	567
දුස්සමං	724
දිට්ඨං	475
දිට්ඨං න මඤ්ඤති	484
දිට්ඨධම්මෙති බ්බානං	816, 832
දිට්ඨධම්මෙවෙදනියං	799
දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරං	799
දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරානං	479, 631
දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරය	662
දිට්ඨධම්මොතිතිබ්බුතා	660
දිට්ඨධම්මිකා	778
දිට්ඨධම්මිකානං ආසවානං	835
දිට්ඨධම්මෙ ව ජීවිතං	607
දිට්ඨධම්මො	755
දිට්ඨපදෙති	727
දිට්ඨප්පත්තො	698

	පිටස් මෙකා.
දිව්‍යාධිව්‍යානං	855
දිව්‍ය	855
දිව්‍යගතමෙතං	719
දිව්‍යධ්‍යානපථගායනං	679
දිව්‍යධ්‍යානා	507, 855
දිව්‍යධ්‍යානා සමුහතා	507
දිව්‍යපටිවෙධෙ	701
දිව්‍යපටිපුට්ඨානං	855
දිව්‍යයා	672, 725, 847
දිව්‍යයාපි සුපටිවිද්ධං	848
දිව්‍යයා සුපටිවිද්ධා	479, 556
දිව්‍යයොගො	471
දිව්‍යසමපදං	694, 770
දිව්‍යසමපන්නං	678, 805
දිව්‍යසාමඤ්ඤගතො	656
දිව්‍යසීසා *	575
දිවෙඨන	776
දිවෙඨ ව ධමෙම	563, 689, 862
දිවෙඨ ව ධමෙම තිබ්බානං	792
දිත්තපුබ්බං කත්තපුබ්බං	704
දිපදං	691
දිපද	503
දිබ්බ වත්තාරො මාසෙ	730
දිවසභාගං	796
දිවසං අතිතාමෙති	609
දිවා ව රතෙතා ව	515
දිවා දිවසං	636, 753
දිවාචිත්තාරං නිසිදි	793
දිවාසඤ්ඤං අදිව්‍යාති	509, 662
දිවියං	768
දිසා න පටිභඤ්ඤති	487
දිසාපි මෙ න පක්කායනති	605
දිසවා	547, 669, 682
දිසවා ව සුත්තා ව	504
දිසවා දිසවා	827
දිසමඥානං	465
දිසායුතං දෙවතිකායං	764
දිපං	725
දුක්කරං	711, 856

	පිටස් මෙකා.
දුක්කං	630, 809
දුක්කං පටිබුජ්ඣති	644
දුක්කං සුපති	644
දුක්කං සෙති	520
දුක්කක්කයගාමිනියා	584, 605
දුක්කක්කයාය	656
දුක්කතො	475, 810*
දුක්කමං	711
දුක්කවිපාකෙති	471
දුක්කවෙදනියං	799
දුක්කවෙදනියා ආසවා-	
	අසාවෙය්‍යං 559
දුක්කසඤ්ඤා	609, 665
දුක්කසං	511, 547, 657, 862
දුක්කසං නත්තකරො	465, 689, 830
දුක්කසං සමභවං	471
දුක්කා	539
දුක්කානං	621, 684
දුක්කානුපසයි	700
දුක්කෙ අත්තකසඤ්ඤා	609, 665
දුබ්බද්‍රයං	518
දුග්ගති	574
දුග්ගතිභයං	530
දුග්ගතිනං	539
දුච්චරිතො සුචරිතො	648
දුජ්වෙතා	647
දුතියමපි බො	751
දුතියො අනෙතා	688
දුතියොපි සමණො නත්ති	579
දුතියො සුරියො	727
දුද්දදං	711
දුද්දසිනො	523
දුනති කම්මානසං	539
දුපඤ්ඤානං	692
දුපට්ඨිකාගති	666
දුපට්ඨිනොදයා	626
දුපට්ඨංසයො	509
දුපට්ඨයො	509
දුබ්බණ්ණො	523, 653

පිටියිඬෙකා.	පිටියිඬෙකා.
දුබ්බලීකරණේ	573
දුබ්බලො	848
දුභරතාය	777
දුමමඛකුයං	725
දුමමඛකුනං පුග්ගලානං	835
දුමමනො	559, 603, 649
දුරභිරමං	856
දුරභිසමාවානි	856
දුරුගතානං	621
දුරුසද්දෙ දුප්පසහො	509
දුරුතතවාදිනී	724
දුරුතතානං	621
දුරුපා	563
දුලලහා	516
දුස්සයුගෙන අවජාදෙසි	868
දුස්සිලො	514, 645, 847
දුස්සිලං	847
දුතෙය්‍යං	567, 757
දුරමං	859
දුරෙපානී	811
දෙමි	763
දෙවඤ්ඤතරො වා	644, 715
දෙවතා පරිකුපිතා හව නති	520
දෙවතාබලිං	516
දෙවතා රකකනි	865
දෙවදනෙත	519
දෙවදුඤ්ඤිතියො ඵලිංසු	786
දෙවනීකායං	764
දෙවපුතො	557
දෙවපාතොගා ගොති	556
දෙවභූතානං පනෙසං	596
දෙවලොකාය භාවයො	631
දෙවසමො ගොති	634
දෙව්‍යානං දෙව්‍යානුභාවං	532
දෙව්‍යානං ව	731
දෙව්‍යානං පිතමස්සනති	670
දෙවියා සද්ධිං	514
දෙවුපපත්‍යස්ස	506
දෙවෙ සමපාදය නතමති	769
දෙවො	526, 590, 715
දෙවො න වස්සති	726
දෙවො නො හවං හවිස්සති	505
දෙවො වා හවිස්සාමි	644
දෙසෙති	609, 661, 676
දෙසෙමි	545
දොණියා බඳො	863
දොණොපි සුදං බ්‍රාහ්මණො	505
දොමනස්සං	630, 809
දොවවස්සතා	660
දොවාරිකො	728
දොසනනරො	828
දොසා	475, 769
වයංවයසමාපනතිං	715
වයෙන	562, 738
විහමනං	663
වෙකප්පා	531
වෙජ්ඣං	689
වෙ වා තිණි වා මාගධකානි— ගාමකෙධත්තානි	716
ධංසනී	516, 837
ධංසි	555, 848
ධජ්‍යං	610
ධජාහවං *	488
ධතා	479
ධතානඤ්ච ධමමානං	527
ධතානි	697
ධනුකං	857
ධනුකලාපං සන්නයතිනි	611
ධනුග්ගහා	728
ධනුග්ගහො	510, 813
ධනෙන කීත්තස්ස	724
ධමමං	533, 661, 692
ධමමං න පස්සති	725
ධමමං පරියාපුණානි	556, 609
ධමමං වො බ්‍රාහ්මණ දෙසිස්සාමි	813
ධමමකාමො	820
ධුමමකුච්ඡිසමාවාපො	671
ධුමමකුසලො	629

පිට්ඨකො.	
ධම්මගරු	665
ධම්මගාරවතා	663
ධම්ම වක්කං	470, 503, 619
ධම්මවක්කුං	755
ධම්මවිග්ගතා	671
ධම්මථිවිනො	514
ධම්මඤ්ච අනුචිතකක්කයෙ	631
ධම්මඤ්ඤ	619
ධම්මතා ඵසා	817
ධම්මදස්සනං	512
ධම්මදස්සනෙ නිවෙසෙති	648
ධම්මදෙසනං සුත්තං	503
ධම්මදෙසනාය වා ධම්මදෙසනං	829
ධම්මධරු	468, 676, 786
ධම්මනන්දියා	811, 866
ධම්මනිසන්ති	701
ධම්මපටිසංවෙදිනො	588
ධම්මපටිසම්මද්දපනො	614
ධම්මපදුති	496
ධම්මපදුපිලපනති	557
ධම්මපරියායං	715, 861
ධම්මපමාණො	517
ධම්මසුතො	859
ධම්මමච්ඡරිති	618, 647
ධම්මමඤ්ඤය	467, 553
ධම්මයොගා	674
ධම්මරුහෙන ධම්මනන්දියා	866
ධම්මරුජා	723
ධම්මලඤ්චිති	516, 601
ධම්මවාදී	566
ධම්මවිතයො	557
ධම්මවිපස්සනාය	841
ධම්මවෙදං	651
ධම්මසඤ්ඤානතියා	609
ධම්මසංඤ්ඤා විනයසංඤ්ඤා	612
ධම්මසාකච්ඡා	536, 795
ධම්මසොතසමාපනො	651, 864
ධම්මසොතො නිබ්බහති	672
ධම්මසොතො නිබ්බාහති	848

පිට්ඨකො.	
ධම්මස්ස වානුධම්මං-	
ව්‍යාකරණෙති	753
ධම්මො	487, 581, 847
ධම්මො ව මං නප්පටිහන්ති	605
ධම්මොනං න නිසාමකජාතියො	849
ධම්මානුධම්මපටිපනො	467, 527, 553, 623, 730, 786
ධම්මානු වතතිනො	859
ධම්මානුසාරී	699
ධම්මාරුමො	693
ධම්මිකං රතබාවරණගුත්තිං	704
ධම්මිකඤ්ච ගිතිපටිස්සවං	791
ධම්මිකා	652
ධම්මිකෙති	516, 601
ධම්මිකො	723, 753
ධම්මුපසංගිතං	651
ධම්මෙ	643, 810
ධම්මෙ ධම්මානුචතතිනො	859
ධම්මෙත	619, 723, 854
ධම්මෙසු	529, 544
ධම්මෙති	725
ධම්මො	764, 820
ධම්මො දෙසිනො	470
ධම්මො හි ඉසිනං ධජො	511
ධම්මජාලිකායං	739
ධාතුයො	641, 656
ධාතුසු	799
ධාරං	590
ධාරසිස්සාමි	612
ධාරු	760
ධාරොතා	775
ධාරොථ	632
ධිරං	496
ධිරසංගති	496
ධිරෙ	481, 496
ධිරෙ පණ්ණිතොති චුවෙති	509
ධූපායති	576
ධූමං කතතා හොති	869, 872
ධූමරජො	512
ධොවනං	858

පිටියකො.	පිටියකො.
බොවනසනෙතාසෝ *	490
බොවෙය්‍ය	562
න අඤ්ඤාචිත්තං—	
උපට්ඨපෙස්සනති	613
න අත්තමනො හොමි	668
න අත්මඤ්ඤය න ධම්ම—	
මඤ්ඤය	467
න අනභාවං ගමෙති	472
න ඉධ ලොකෙ	817
න ඉස්සපේන	534
න උපට්ඨාසි	484
න උපනිසිදනති ධම්මසවණාය	801
න උපලිප්පති ලොකෙන	671
න උපසමාය	664
න උස්සෙසු	675
න උළාරය භත්තභොගාය	801
න එකිභාවාය	849
න ඔමෙසු	675
න කමෙච්ඡං ගව්ඡති	523
න කම්මකතං පයොජෙති	523
න කල්‍යාණවාක්කරණො	527
න කාලෙන පටිපුජෙතති	647
න කිඤ්චිලොකෙ උපාදියති	722
න කුලමාතා	658
න කඛතතාති	520
න බො අයෙයා අනුරුඥො—	
සාදියති	773
න ගරපරික්ඛාරෙති—	
පරික්ඛිත්තං	727
න ගරුතතාය	849
න ගොවරකුසලො	870, 873
න ඔගලමුඛාති	604
න ව ගමහිරසිතං	769
න ව තෙන මූලෙන මුට්ඨාපෙ—	
තබ්බං	791
න ව පග්ගරති	590
න ව පන සමණවචනහෙතුපි	530
න ව පනෙනෙ	756
න ව පහස්සරං	587
න ව මම කිවති	553
න වචති න උපපජ්ජති	510
න වාභිණ්ණො	812
න විරට්ඨිතිකො හොති	790
න වේතනාය කරණියං	817
න ව්‍යාදෙය්‍ය	602, 687
න ඡ්ඛාති	719
න ජනලපනත්ථං	486
න ජානාති	738
න ජාපයෙ	„
න ජා තෙරඤ්ඤරුය තීරෙ	476
න ජෙජා මඤ්ඤ විස්සන්දනති	805
න තං අනුභවිස්සති	862
න තං කොචි දක්ඛිණං—	
සොධෙති	805
න තං තත්ත්වතිට්ඨති	862
න තපනති න භාසනති	512
න තාවායං සාරිපුත්තං—	
ධම්මපරිශායො පටිභාසි	798
න තිත්ථං ජානාති	869, 872
න තෙන තිබ්බානධාතුයා—	
උනතතං වා පුර්වත වා	761
න හෙ භවනති	470
න තෙ හොනති මහපථලා	508
න ත්ඤ්ඤං කිඤ්චි	546
න ත්ඤ්ඤාචාද්‍ය	497
න ත්ඤ්ඤි උත්තරිං කරණියං	793
න ත්ඤ්ඤි ලොකෙ	509
න ත්ඤ්ඤි කොචි පාටිභොගො	552
න ත්ඤ්ඤි මෙ පුබ්බෙනාපරං—	
විසෙසො	715
න ත්ඤ්ඤි මෙ සෙයෙයා	675
න දවත්ථා	634
න දීපං ගොති කිඤ්චනං	725
න තිබ්බානාය	664
න තිබ්බියං	664
න තිරෙධාය	„
න තිවාරෙති	617
න නො ආමසමුගමවාදිසු	679

	පිටි බෙකා.
න නතකං	626
න නතකවාසී	797
න න්දිමුඛියා	762
න පකඤ්ඤා	547, 549, 641
න පටිපසංඝාදිලභෙන	692
න පටිබලො	618
න පටිසලාණො	849
න පටිසෙසනෙති	576
න පාටිකඤ්ඤා	547
න පාපකං සුපිනං පසාදි	865
න පාපියො	508
න පිතං ජානාති	869, 873
න පපජානාති	550, 610, 622, 847
න පපටිභනති	605
න පපටිභාසෙය්‍ය	795
න පපසිදති	641
න පානියෙය්‍ය	769
න භං ආගච්ච සීතා	640
න භඤ්ඤා භික්ඛවෙ පඨවි ව	511
න භද්දකං	657
න භද්දිකා කාලකිරියා	657
න භවිස්සාමි න භෙ භවිස්සති	832
න මඩකුභවිස්සාමි	841
න මඤ්ඤාති	484
න මනාපෙන	697, 800
න මරියාදසම්පන්නං	769
න මස්සනති	482, 670
න මගාප්පං ගොති	769
න මගස්සාදං	769
න මාතා පුත්තකාරණං	498
න මුච්චිලං	473
න මෙ තෙ භික්ඛවෙ භික්ඛු-	
මාමකා	486
න යපාධිපායා ගොති	522
න සිදං සුකරං	565
න රතන්තා	634
න රසියනති	801
න රිඤ්ඤා පටිසලාණං	609
න රූපඤ්ඤා ගොති	868, 871

	පිටි බෙකා.
න ලකඤ්ඤාසලො	868, 871
න වං	562
න වණං පටිච්ඡාදෙනා	869, 872
න වණණ්‍යම්පන්නො	807
න වච්චාති	600
න වසස්සාති	600
න වසු විපස්සනාඤ්ඤාසු *	540
න වා	658
න වාචො ගොති ගාරචො	725
න විකකිණනති	633
න විශ්‍යයතිස්සති	863
න විනොදෙති	472
න විමුච්චති	641
න විරූපාය	664
න විරියං ආරභති	789
න විපිං ජානාති	870, 873
න වෙධති	603, 758
න ව්‍යනති කාරෙති	472
න සංකිසිස්සනති	487
න සංකොඤ්ඤා	610, 621
න සකඛති	658
න සම්මාපෙති	791
න සණ්ඨානති	678
න සන්තතකාරී	557, 849
න සන්තතවුතති	557
න සන්තිට්ඨති	641
න සන්ධිගති	610
න සම්ප්‍රපස්සති	475
න සම්පජ්ජති කෙනවි මෙ	828
න සම්පසිදති	643
න සම්පාධිස්සනති	829
න සසඛාරනිශ්ශායනවාරිතං	
විනො	812
න සාධුරූපං ආසිදෙ	679
න සාරකඛති	694
න සුකරං උඤ්ඤෙත පස්සගෙන-	
යාපෙතුං	605
න සුප්පතිට්ඨිතං පතිට්ඨාපෙසො	810
න සුසස්සනති	802

පිට්ඨකො.	පිට්ඨකො.
න සො සොසෙන වුග්ගති	නානුපපවෙවෙත්ඥය 590
න සොතං ඔදහනති	නානුබ්බිතබ්බො 796
න සො තං වෙදනං වෙදියති	නානුභවනති 737
න සො භගවා වෙනසිකො	නානුසෙති 642
න සොධිට්ඨිතං අධිට්ඨාති	නාපරං ඉත්තකායාති 573
නසොවනති මඤ්ඤරෙ	නාභාසමානං 511
න හ නුත මෙ	නාභියා උග්ගනත්වා 640
නභාරුදද්දුලං	නාභිසමෙතාති 770
නති පන තෙ	නාමරුපාරමඤ්ඤා 799
න හි භවං ගොතමො - පෙ -	නායං කායො 862
නලකපාතං	නාරති ධීරසංගති 496
නාගං 505, 671	නාරහති 622
නාගවනෙ	නාලං 584, 618, 697
නාගස්ස	නාලං සඛිසමා වපකාසිතුං 618
නාගා	නාලමරියා 795
නාගො	නාවිඤ්ඤි * 554
නාවාසකතං	නාසිංසති 511
නාවුණ්ණාය	නාසිස්සානති 580
නාවොගාලුගං	නාස්ස අග්ගි වා විසං වා -
නාතිදුරං	සත්ථං වා කමති 865
නාතිමඤ්ඤති	නාස්ස සමපජ්ජනෙ 468
නාතිවතනති	නාස්සස්ස 616
නාතිසීනාය	නාගං කවති 552
නාතිහිනං	නාගං තං මුග්ගඤ්ඤා 740
නාථකරණං	නාගං මොග්ගලාන 721
නාථපුත්තො	නාගනතං ලොකස්ස අනතං 510
නාදිකෙ	නාමියා සාකං 602
නාගිගව්ඨිං	නිකට්ඨකායො, 536
නාගිමුච්චති	නිකති 568
නාගිවාසෙති	නිකාමයමානස්ස 644
නානතකප්ථා	නිකාමයමානො 635, 681
නානතකායා	නිකාමලාභී 479, 615
නානතකසඤ්ඤිතො	නිකාමෙති 531
නානාධාතු	නිකාමෙත්ථ 791
නානාගිමුග්ගතිකතං	නිකමධාතු 667
නානාභාවො විනාභාවො	නිකම්පනධුර 539
නානාරතතානං	නිකම්පනාති 690
නානාරුපෙසු මුච්ඡිතො	නිකම්පිතබ්බො 714
නානාවණ්ණං	නිගණ්ඨසාවකො 559, 751
නානාවිභාරෙන විහරතං	නිගණ්ඨො 619, 751

පිට්ඨකො.	පිට්ඨකො.
නිගුහනනි	නිනාදසද්දනං 529
නිගුහනනිකං	නිනෙතතා 859
නිගුහනනි	නිපකසකිනො 618
නිගුහය	නිපකා 589, 664
නිගුහෙතො	නිපකො 674
නිවුලවනෙ	නිපුණං 558
නිවෙලුවනෙ	නිපුණො 607
නිවද්දනං	නිපඤ්ඤනා * 523
ච්ඡානා	නිපපඤ්ඤවපදෙ 657
නිච්ඡානො	නිපපඤ්ඤාරුමස්ස 767
නිවෙජ්දෙති	නිපපඤ්ඤාරුමො 694
නිජ්ඣංසිතා	නිපජ්ජයායෙන 815, 816
නිජ්ජරවඤ්ඤිති	නිපෙසිකො 613
නිජ්ජරු	නිබ්බිතොලකං 602
නිජ්ජණ්ණො හොති	නිබ්බනං 670
නිජ්ඣනතිබලා	නිබ්බහති 672
නිජ්ඣපෙභුං	නිබ්බානං 481, 683, 692, 719, 816
නිජ්ඣයති	නිබ්බානධාතුයා 761
නිජ්ඣං ගතො	නිබ්බානපරියොසානා 677, 841
නිට්ඨංගනා	නිබ්බානස්ස සච්ඡිකිට්ඨයාය 661, 812
නිට්ඨා	නිබ්බානස්සෙව සනතිකො 506
නිට්ඨිභාසාමනනපරියොසානා	නිබ්බානාය 664, 735
නිත්තණ්ණා	නිබ්බානොගධගාමිනං 486
නිත්තුද්දනමත්තං	නිබ්බාහති 848
නිත්ථරණං	නිබ්බිද්දය 664, 735
නිද්දනං	නිබ්බිද්දිඨගං * 863
නිද්දනසමහවො	නිබ්බිද්දිඨගො 587, 676, 725
නිද්දසමඤ්ඤිති	නිබ්බිද්දති 831
නිද්ද	නිබ්බිද්දථ 800
නිද්දරුමතා	නිබ්බිද්දමානො 829
නිද්දරුමො	නිබ්බිසෙය්‍ය 838
නිද්ධනතා	නිබ්බුතා 809
නිද්ධුනාති	නිබ්බධිකං 691
නිධානකුසලො *	නිබ්බධිකපඤ්ඤා 553
නිධානවති	නිබ්බධිකපරියොසො 690
නිධිමුඛං ගවෙසනො	නිබ්බධිකාය 583, 605
නිද්දති	නිබ්බොගො භවං 742
නිද්දබ්‍යාරොසනාඋපාරමහගයා	නිමිත්තං 662, 681, 692, 711, 720
නිද්දයං	නිමිත්තමෙතං 470

පිටිය බෙකා.	පිටිය බෙකා.
නිමිත්තානුසාරී	නිසංසයං 751
නිමුග්ගපොසිති	නිසංසෙ 592
නිමුග්ගො	නිසංසයමපනො 793
නිමමංසලොභිතමක්ඛිතං	නිසංසො දුහබ්බො 649
නියතාසුකා	නිසංරණං 471, 835, 642, 656, 661
නියමං ඔක්කමිකුං	නිසංරණපඤ්ඤ 491
නියමානො	නිසංරණමග්ග 829
නියතාති	නිසංසාය කියායති 863, 864
නිරග්ගලං *	නිසංරණියා 641, 656
නිරග්ගලො	නිලනිදසුනාති 782
නිරග්ගමිනියා	නිලනිභාසාති ,,
නිරග්ගපි ගව්ඡති	නිලවණ්ණො 638
නිරග්ගවෙදනියං	නිලවණ්ණාති 782
නිරුමගකා	නිලවත්ථා 638
නිරුමසං සුඛං	නිලා 638
නිරුමසො	නිලාලඛාරා 638
නිරුග්ගනුත්තරිනො	නිවරණා 603
නිරුරමං	නුණ්ණාති 506, 821
නිරුප්කිති	නෙකං ජලොකදසොව 468, 496
නිරුප්කිතති	නෙකමමං 641, 681, 682
නිරුත්තකුසලො	නෙකමමං දව්ඨි බෙමනො 606
නිරුත්තපටිසමතිද්දපනො	නෙකමමරතං 670
නිරුප්ති	නෙකමමාභිරතං 764
නිරුධං	නෙකමමෙවි චිත්තං පකිඤ්ඤාති 845
නිරුධසඤ්ඤ	නෙකමජානපදසං 620
නිරුධා	නෙකමජානපද 519
නිරුධාය	නෙවසිකො 848
නිරුධෙඤ්ඤ	නෙතං ගභවනො කප්පති 602
නිවනො	නෙති 554
නිවාතනිවානො	නෙතෙ කාමා 690
නිවානවුත්ති	නෙතෙ ජ්ඣගනෙ සති 520
නිවාරයෙ	නෙතෙ 520
නිවිට්ඨපෙමො	නෙතති 611
නිවිට්ඨසද්ධො	නෙමනනණිකො 687
නිවෙසෙති	නෙමසං 808
නිසජ්ජාය	නෙමා 727
නිසාමකජාතියො	නෙමිත්තා 641
නිසිනො හොති	නෙමිත්තිකො 613
නිසිද්දනං	නෙයොසා * 535

පිට්ඨකො.	පිට්ඨකො.
තෙරඤ්ජරාය නිරෝ 476	නො ව සිලවා 783
තෙරසිකා 518, 619	නො වසා 719
තෙරසිකො 689, 837	නො වසාං නො ව මෙ සියා 832
තෙව අභිනන්දිංසු 829	නො පරං වමොති 491, 495
තෙව අභිනන්දිනබ්බං 550	නො පරානුපෙකඛි 617
තෙව කයෙන න විකකයෙන 634	නො පරිතසාති 617, 812
තෙව කිණ්ණති 633	නො වසිතා 528
තෙව බො ත්ඨායං 504	නො සකකච්චං 697, 800
තෙව ගාමෙ කට්ඨත්ථං ඵරති 526	නො සුභරතාය 777
තෙව ඡාරිකා පඤ්ඤායති 727	පංසුකුලං 488 *, 767
තෙවතතානුකකංසෙති 491, 495	පකරණෙ 718
තෙව දායකතො 522, 864	පකුප්පති 641
තෙව පඨවියං පඨවිසඤ්ඤී 817	පකකමති 570
තෙව සංකලෙපයා 682	පකකමනති 678
තෙවසඤ්ඤී නාසඤ්ඤීනො 503	පකකමියාති 678
තෙව සභායං නිසීදති 523	පකකාමි 706, 774, 851
තෙව සග්ගං ආදියති 723	පකකන්දති 547, 549, 767, 815
තෙව සුමනො 559, 649	පකකන්දිනො 728
තෙවසා විතතං පරියාදියනති 682, 808	පකකමානතතං 776
තෙවසා රුගපරිපුට්ඨිතං 651	පකකහනො 523
තෙවුසොනෙනි 576	පකකායනති 605
තෙසං 509, 746	පකකි සකුණො 570
තෙසාදකුලෙ 523	පගබො 694, 848
තෙළා 566	පගෙව 635, 832
නො අට්ඨානෙ 860	පග්ගණෙහ ඉසිතං ධජං 511
නො අපවයාය 777	පග්ගරනතං 798
නො අභිකකමනති 682	පඛිකා 660
නො ආරාධනං 857	පච්චායමානං 668
නො ව කල්‍යාණවාචො 527	පච්චායමානො 721
නො ව බො යං ත්ථං සකායං- 742	පච්චායසිනො "
නො ව බො යථා සතති යථා- 801	පච්චරත්තාය 724
නො ව පඨිරුපාසිතා 849	පච්චර 624
නො ව පරං අභිසිලෙ- 617	පච්චංසෙන 599
සමපවතතා හොති 617	පච්චකෙකාසති 678
නො ව පරිපුච්ඡිතා 789	පච්චකකාතුං 796
නො ව මෙ සියා 719, 832	පච්චකකාය 496
	පච්චතතං යෙව 589, 708, 722
	පච්චනතිමං 727, 854
	පච්චසිකො 851

පිටිබෙකා.	පිටිබෙකා.
පව්වයෝ ආභායේ *	පඤ්ච ස්‍යුණාති 830
පව්වලඤා	පඤ්ච ආනාති අර්කාචරිතුං 589
පව්වවිදුං	පඤ්චමතෙනති උපාසක- 796
පව්වවෙකකනතිමිත්තං	සතෙනති 763
පව්වවෙකකිතබ්බා	පඤ්චමො 644
පව්වාගච්ඡන්තො	පඤ්චසතං විහාරං 868
පව්වාජානො	පඤ්චති ආනෙනති 596
පව්වාසාරෙය්‍ය	පඤ්චති රථසතෙනති 597
පච්චුට්ඨානං *	පඤ්චාලිපුත්තො 511
පච්චුට්ඨොනති	පඤ්චන්ද්‍රියාති 539
පච්චුපට්ඨිතා ගොති	පඤ්චන්ද්‍රියා මුදු 679
පච්චුප්පන්නසුඛො	පඤ්චමෙ තිකකිවෙ ආදීනවා- 646
පච්චුප්පන්නාති ඡතතිංස	මධුරායං 809
පච්චෙකං	පඤ්ඤ ලිකො 809
පච්චෙකට්ඨානෙ	පඤ්ඤ සා 520
පච්චෙකසච්චාති 506, 821	පඤ්ඤත්තං න සමුච්ඡින්නති * 702
පච්චෙකසච්චො	පඤ්ඤතෙන ආසනෙ 680, 762
පච්චෙකාධිපට්ඨං	පඤ්ඤපෙත්වා 843
පච්චොරසමිං	පඤ්ඤවතො 766
පච්චොරෙගණි	පඤ්ඤ 673, 696
පච්ඡති	පඤ්ඤපෙමි 545
පච්ඡාතිපාතිනියො	පඤ්ඤබලං 583
පච්ඡා පුරෙ සඤ්ඤි	පඤ්ඤය 529, 553, 555, 558, 581, 583, 610, 738, 764, 795
පච්ඡාභවතා	පඤ්ඤය අතිවිජ්ඣා පසානති 675
පච්ඡාභුමිකා	පඤ්ඤය ව නං පජානාති 816
පච්ඡාලං බිපති	පඤ්ඤයති 727
පච්ඡාලියං බිපනති	පඤ්ඤයන්තං විපසානති 480, 697
පච්ඡිමෙ කාලෙ	පඤ්ඤය දිස්වා දිස්වා 827
පඡගති 472, 516, 685	පඤ්ඤය දුබ්බ ලිකරණො 603
පඡාය 651, 746	පඤ්ඤය දුබ්බ ලිකරණෙ 573
පඡේදානසොච	පඤ්ඤයනති 667
පඡකායති	පඤ්ඤය පරියොගාගමානො 700
පඡකායනති	පඤ්ඤ විපසානි 517
පඡකායනො	පඤ්ඤ විමුත්තිං 622, 847
පඤ්ඤ කප්පසතාති	පඤ්ඤ විමුත්තො 698
පඤ්ඤ බහවිපතිනො	පඤ්ඤ විරියෙන දිට්ඨියා 725
පඤ්ඤ බහසමන්තාගතො	පඤ්ඤවෙය්‍යනතියං 636
පඤ්ඤ බ්‍රහ්ම ස්‍ය	පඤ්ඤසීලසමාතිනො 779
පඤ්ඤ ව	

	පිටිය බෙකා.		පිටිය බෙකා.
පඤ්ඤා ඡේදය	539	පටිපසංඝ (කු)කුලදෙක	589, 692
පඤ්ඤා තතරං	581	පටිපසංඝමහනති	733
පඤ්ඤා තතරං	790, 800	පටිපසංඝමති	751
පඤ්ඤා පවිචාරං	676	පටිබද්ධවිනේයනා	716
පඤ්ඤා සංකුසලො	509	පටිබලො	618, 620, 648, 836
පඤ්ඤාධිප්පායෙන භාසිතො	799	පටිබුජ්ඣති	644, 865
පඤ්ඤාභිනිතො	520	පටිභණ්ඩති	541
පඤ්ඤාසු	831	පටිභානං	553, 600, 626
පටාකං පරිහරෙය්සං	753	පටිභානකවි	577
පටිකරිසාති	580	පටිභානපටිසමතිද්වපනේනා	614
පටිකරෙසි	798	පටිභානවා	480
පටිකසාති	553	පටිභානෙන	841
පටිකකනනං	571	පටිභාසි	798
පටිකකමනති	632	පටිභාසෙය්ස	628
පටිකකමනතු භුතාති	519	පටිරොසති	541
පටිකකුලසඤ්ඤා	623	පටිලභාම	773
පටිකේකාසිංසු	829	පටිලාභසනේනාසො *	489, 492
පටිකේකාසිතබ්බං	497, 504, 550	පටිවිකේතති	757
පටිගච්ච දිස්වා	485	පටිවාපෙති	810
පටිගච්චව	777	පටිවාරෙති	811
පටිග්ගතිතං	662	පටිවිජ්ඣ	680
පටිග්ගහෙසි භගවා	602	පටිවිනෝදෙනබ්බො	626
පටිග්ගාහකතො විසුජ්ඣති	522	පටිවිනෝදෙත්වා	623
පටිවරති	739	පටිවිරුද්ධො හොති	623
පටිවචකමමං	756	පටිවේදයාමි	734
පටිවජ්ජනකුට *	567	පටිසංඛා	683
පටිවජ්ජිතා	641	පටිසංවේදිසාති	812
පටිජානාති	468, 715	පටිසංඛාරෙති	648
පටිදෙසිතා	718	පටිසංඛානබලා	764
පටිදෙසිතාති	632	පටිසංඛායොතිසො	684, 685, 686
පටිතිස්සග්ගානුපසයි	722	පටිසඤ්චිකති	564, 659
පටිතිස්සට්ඨාති	507, 821	පටිසන්තිරිසාමි	616
පටිපජ්ජනති	486	පටිසන්තාරං කරොති *	534
පටිපදං	511, 719, 824	පටිසන්තාරගාරවො	664, 665
පටිපදා	539, 541, 601	පටිසල්ලාණසා	730
පටිපදෙදා	524	පටිසල්ලාණා වුට්ඨිතො	496, 658
පටිපනේනා හොති	552, 553	පටිසල්ලාණො	609, 701, 849
පටිපුජෙතති	647	පටිසුණාති	673
පටිපුජෙසාමි	598	පටිසෙවති	469, 793

පිටස්ථිතිය.	පිටස්ථිතිය.
පටිසෙවනා පහානබ්බා	684
පටිසොනගාමී	466
පටිසාචං	781
පටිසොනොති	576
පටිහඤ්ඤති	487
පට්ඨපෙමී	545
පට්ඨපෙසානති	708
පට්ඨං සීලවනොත්තං - පට්ඨාපෙති	600
පට්ඨා අභිනිබ්බිදා	748
පට්ඨාතිනිබ්බතතා	712
පට්ඨාභිසම්මුඤ්ඤා	476
පට්ඨො වෙතොබ්බලො	643
පට්ඨං ඉමං	723, 788
පට්ඨං නිසායාය ක්‍රියායති	863, 864
පට්ඨිකසිණසමාපතති	828
පට්ඨියං	817, 864
පට්ඨිසඤ්ඤා විභූතා හොති	864
පට්ඨිසඤ්ඤා අසා	817
පට්ඨිසමෙන	797
පට්ඨිතෙව අධිමුළෙවය්‍ය	667
පට්ඨිතිතිවෙසා	676
පණ්වෙන	580
පණ්ඩාය	572, 644
පණ්ඩි	857
පණ්ඩිතං	839
පණ්ඩිතං	558, 771, 811, 842
පණ්ඩිතරො	526, 672, 848
පණ්ඩිතා කාමා	584
පණ්ඩිතො	589, 692, 848
පණ්ඩිතවජ්ජති	859
පණ්ඩිතවෙදනියං	558
පණ්ඩිතො	509, 620, 855
පණ්ඩිතො පෙරො තෙව - සඛිං ගව්ඡති	478
පණ්ඩිතො මඤ්ඤති	636
පතනති	466
පතරති	699
පතායති	725
පතාරෙති	694
පතිගණ්ණානු	798
පතිගාඛපපතො	658, 699
පතිවයං	681
පතිවයො	798
පතිට්ඨාපෙති	666, 810
පතිට්ඨිතා	673, 680
පතිතා	466
පතිජීයති	563
පතිබ්බතා	724
පතිරූපදෙසවාසො	497
පතිලිතනිසංගො	815
පතිලිතො	506
පතිසානො	491, 589
පතිතිතාය	659, 789
පතොදව්ඡායං	529
පතනං	480
පතනකමාති	516
පතනකබ්බො	603, 854
පතනගතං	516
පතනගාහාපතො	649
පතනපරියාපතනං	617, 652
පතනාලාකං	857
පතොතා වා පව්ඡති වා	795
පත්තනා	857
පත්තරිකා	860
පත්තති	475, 838
පථබ්බො	723
පටිකං *	488
පදං සන්තං	719
පදක්ඛණ්ණාති	607, 820
පදජාතාති	677, 819
පදඤ්ච ඤාතො	739
පදපරමො *	535
පදව්‍යඤ්ඤාතාති	550
පදව්‍යඤ්ඤානොති	539
පදලෙති	563
පදලෙතො	746
පදලෙය්‍ය	660

පිටිබෙකා.		පිටිබෙකා.	
පදීපෙය්‍යං	563	පබ්බාජෙය්‍යාම	679
පදීපෙය්‍යස්ස	523	පභඞ්කරේ	511
පදුමං යථා	638	පභඞ්ගු	587
පදුමචිරයං	863	පභස්සරං	587
පදෙසවතති	579	පභිජ්ජංසු	851
පදෙසු	505	පමත්තා ගොනති	641
පධානකවිමො	592	පමාණකතං කම්මං	862
පධානපටිකස්ස	793	පමාණකා	672
පධානනති බො මෙහිය වදමානං—		පමාණවත්තාති	519
කිනති වදෙය්‍යාම	793	පමාණිකා	848
පධානාති	474	පමාදං	692
පධානාය	605, 643, 793	පමාදස්ස	610
පධාතියඞ්කාති	604	පමාදුඛකරණං	645
පනුජ්ජමානෙන	796	පමාදෙහගදස්සවං	506
පනුණණං කො තිවාරයෙ	496	පමිණනති	672, 848
පනුණණපච්චෙකසච්චො	506	පමුදිතස්ස	651
පනුණණාති	506, 821	පමොවනං	504
පනතාති	856	පමොදති	724
පනතඤ්චේ	608	පමොදිතා	664
පනතභාරේ	„	පසිරුපාසාමි	762
පනතරසපිණ්ඩාපාතබ්බෙත්තාති*	492	පසිරුපාසිං	561
පනතරස සත්තොසා *	„	පසිරුපාසිතා	849
පනතරස සෙනාසනාති *	493	පසිරුපාසෙය්‍ය	809
පපඤ්චතිරේඛො	546, 767	පරං දුගෙය්‍ය	485
පපඤ්චස්ස ගති	546	පරං වාචෙති	676
පපඤ්චාරුමස්ස	767	පරකකම්මානු	667
පපඤ්චති	546	පරකකමෙය්‍ය	603
පපඤ්චො	657	පරගවච්ඡේකා	528
පපතිතො	465	පරතො	475, 531, 810*
පපාතං	685	පරතොඝොසපච්චයා	853
පපාතො	758, 814	පරදත්තහොජිතං	515
පබ්බජිතෙන	839	පරත්තපො	563
පබ්බජෙය්‍යං	565	පරපටිබ්බා මෙ ජිවිතා	839
පබ්බජ්‍යාපටිවිතං	841	පරපටිතාපතානුයොගං	563
පබ්බජ්‍යාය වෙනෙති	731	පරපුග්ගලානං	824
පබ්බතං	572	පරපාචාද	579
පබ්බතාමපි කඤ්ඤරේ	725	පරමං	757
පබ්බතෙය්‍යා	735, 810	පරමතා	828
පබ්බාජෙනති	631	පරමස්සද්ධිං	832

පිටිබ්බෙකා.		පිටිබ්බෙකා.	
පරමදනෙතා	790	පරිබාස	580
පරමදිට්ඨබ්බමනිබ්බානං	832	පරිනිබ්බානං	816
පරමනිපච්චාකාරං	554	පරිනිබ්බාපෙනති	517, 714
පරමසච්චං	529	පරිනිබ්බාසති	531, 722
පරමාස	611	පරිනිබ්බාසිකො	764
පරමා සනති	481	පරිනිබ්බාසිසාති	690
පරමෙන	475, 753	පරිනිබ්බාසි	700, 719
පරලොකෙ	817	පරිනිබ්බිසාති	671
පරසතතානං	824	පරිනිබ්බුතො	465, 727, 790
පරුසිප්පාසං දෙනි	522	පරිපක්කවෙදනියං	799
පරුසිප්පාසා හොති	522, 529	පරිපඤ්ඤාති	676, 738
පරුනුපෙක්ඛි	617	පරිපඤ්ඤා	645
පරුනුවාදහසං	530	පරිපාටෙකා	626
පරුහවාස	519	පරිපුච්ඡති	676, 738
පරිකාපං චදනි	861	පරිපුච්ඡාස	730
පරිකුපිතා භවනති	520	පරිපුච්ඡතා	789
පරිකුප්පා	619	පරිපුණ්ණං	565
පරික්කමනං හොති	860	පරිපුණ්ණකොස-	
පරික්කාරෙති	727	කොට්ඨාශාරෙ	620
පරික්ඛිතතං	„	පරිපුණ්ණසෙවො	467
පරික්ඛිණ්ණචසංයෝජනො	675	පරිපුරකාරිති	658
පරිබා	728	පරිපුරකාරී	632, 845
පරිභූහති	711	පරිපුරෙති	589, 817
පරිශාහො	807	පරිපථරති	589
පරිචරනති	611	පරිපෙථාසකං පරිපෙථාසකං	590
පරිචාරෙතති	730	පරිබ්බජෙ	471
පරිචිතා	479, 656, 784, 808	පරිබ්බාජකො	649
පරිචිතාස	736	පරිහම්	628
පරිචිතෙති	516	පරිහාපිතාති	732
පරිජානාති	722	පරිහාසකො	645, 849
පරිඤ්ඤං	832	පරිහාසති	677
පරිඤ්ඤාස	472, 605	පරිහාසිතබ්බො	776
පරිණාහෙන	818	පරිභුඤ්ජමානො	513
පරිතසාති	617, 722, 812	පරිභුඤ්ජතුං	796
පරිතනෙතා	637	පරිභොගසනෙතාසො *	490, 493
පරිතතං කතං හොති	770	පරිභොති	624
පරිතතා	519, 788	පරිමද්දනබ්බවසා *	800
පරිතතාති	781	පරිමාණසනෙතාසො *	493
පරිදෙව්	779	පරිමුඛං සතිං උපට්ඨපෙකා	572

පිට්ඨකො.	පිට්ඨකො.
පරියන්තවතියං 566	පරිසසාරජ්ඣගං 795
පරියාදානා 756	පරිසසොහනා 577
පරියාදාය 605, 656, 739, 778	පරිසාය මණ්ඩො ව 476
පරියාදිගනනි 682, 808	පරිසාපු 468, 469, 823
පරියාදිගෙය්‍යාථ 814	පරිසිඤ්චිතා 668
පරියාදෙනනි 611	පරිසුඤා 565
පරියාපජ්ජනි 790	පරිසුඤා 731, 860
පරියාපන්නාය 511	පරිසුඤාන වෙනසා 591
පරියාපුණ්ණනි 539, 625	පරිසෙදිනානි 732
පරියාපුණ්ණානි 556, 609, 676	පරිසොධෙති 573
පරියාපුණ්ණිකබ්බං 613	පරිහරිතුං 868
පරියායදස්සාවි 625	පරිහරිස්සාමි 616
පරියායමකාසි 665	පරිහරෙය්‍යං 753, 798
පරියායෙන 689, 775, 810, 815	පරිහාතබ්බං 714
පරියායො 741	පරිහාතධිවෙමා 690
පරිසුට්ඨාය තිට්ඨති 584	පරිහානාය 614, 664
පරිසුට්ඨිකවිනෙතො 785	පරිහාපෙනනි 704
පරියෙට්ඨිං 691	පරිහාරතා 554
පරියෙසනසන්නොසො * 489, 492	පරිලාභා 641, 683
පරියෙසනා 807	පරුපාරමං වනෙනති 554, 555
පරියෙසිතං 480	පරෙති 817, 848
පරියෙසිස්සනනි 867	පරෙනෙන 635
පරියොගාහමානො 700	පරෙවරඤ්ඤා 730
පරියොදපෙති 646	පරෙවරා 467
පරියොදානා 860	පරෙවරානි 509
පරියොදානෙන 591	පරෙසහස්සං 723
පරියොධාය වත්තනි 516	පලාලපුඤ්ජං 572
පරියොනඤා 533, 627	පලාලිතා 584
පරියොනඤාය 746	පලිබණ්ණය්‍ය 561
පරියොනඤා 574	පලිගෙධි 648
පරිවජේජනි 793	පලිසො 608
පරිචිතකෙකා 765, 766	පලිපං 779
පරිසක්කසාමො ව 476	පුලුජ්ජනි 727
පරිසඬකාය 776	පලොකනො 532, 810*
පරිසඬානිතො 616	පලලඬකං 572
පරිසඤ්ඤා 619	පවසින්නති 622
පරිසතිං 554	පවත්තමංසං 756
පරිසද්ධසනා 589	පවත්තා 859
පරිසද්දෙති 589	පවත්තායෙ 633

පිටිවෙකා.	පිටිවෙකා.
පවතෙකයි 678	පසාමනා 588, 651
පවාරෙති 522	පසා යාවඤ්චි නෙ 852
පවාලං 761	පසාසාමි 659
පවිවිතතසා 766, 767, 779	පසාසුඛං 644
පවිවෙකං 856	පහානන්ධං 486
පවිවෙකකථා 615	පහානපඨානං 474, 519
පවිවෙකපිතිං 631	පහානසංඤ්ඤා 665
පවිවෙකාධිමුත්තො 681	පහානාය 578, 583, 792
පවිවෙකාරුමො 694	පහානාරුමො 494, 694
පවිවෙකෙ 539, 692	පහාරුදෙ 758, 761
පවිවෙකො 681	පභිණ්ණමනං 567
පවිසනති 500	පභිතතතසා 748
පවුච්චනති 660, 778	පභිතනෙතා 473, 735
පවුත්තං 633	පභිනා 506, 507, 687, 742, 744
පවුත්තා ඩිජ්ඣපදා 769	පභිනාති 507, 821
පවෙණ්ණිකා වා 603	පභිනො 480
පවෙදයනති 631	පභොති 859
පවෙදිතා 553	පළාසි 613, 666
පවෙදෙය්‍යං 791	පානතසා 687
පසංසති 852	පාකාරතොරණං 855
පසංසිතො 496	පාකාරවිවරං 855
පසංසිකො 466, 601, 607, 852, 854	පාකාරසන්ධිං 765
පසන්ධිපසන්ධො 636	පාචිතවංසදායෙ 765
පසත්තානං 835	පාචිකඛ්ඛා 547, 549, 556, 693, 701
පසඤ්ඤා 704, 718	පාචිකඛ්ඛිතඛ්ඛාති 530
පසවති 466, 678, 809, 837	පාචිදෙසනියෙසු 580
පසාදං 513, 626	පාචිභොගො 552
පසාදයං 673	පාණං 796, 819
පසාදෙකුං 836	පාණද්දිං සනතිං 725
පසාරයෙ 473	පාණභරුතං 621
පසිද්ධති 768	පාණානිපාතං පහාය 565
පසිද්ධි 762	පාණානිපාතො 771
පසුං 756	පාණිනා උදකං පටිවර්තනං 641
පසුතසා 814	පානිමොක්ඛසංවරසංවුත්තා 472, 845
පසාං පසාති 738, 859	පානුක්ඛරෙති 520
පසානා 866	පානුභාවා 532
පසානො 736, 815	පානුරහෙසුං 638
පසාථ නො 734	පානුරහොසි 477, 680, 739
පසාඤ්ඤා 507, 747	පානො 638

පිටිකොණ.	පිටිකොණ.
පාඨානාසි 632	පාරිමන්තිරං 859
පාදි කාගස්ස හෙ දුච්චෙ 670	පාරිසුද්ධි පටානියංගිකානි 558
පාදෙති උස්සකකිනි 640	පාච්ඡි 795
පාපං 576	පාසංසා ව භවන්ති 495
පාපකං සුපිනං පස්සති 865	පාසංසානිධානානි 844
පාපකම්මාචිතිව්ඡයො 673	පාසංඝසංඛාරිලං 769
පාපකො අකුසලෙ ධම්මෙ 686	පාසාදිකං 505
පාපකො මනසා 659	පාසාදිකා 563, 611
පාපකො මිත්තො 685	පාසාදිකො 646, 739
පාපකෙති 471	පිඬිතිශානිං මුහුණං 636
පාපඤ්ච කම්මං 466, 467	පිට්ඨිනො රථං පටිවත්තෙති 775
පාපදිට්ඨි 480	පිට්ඨි මෙ ආබ්ලායති 843
පාපධම්මං 576	පිට්ඨිසංකොපිකං 856
පාපධම්මො 514, 522	පිණ්ඩදුසිකා 728
පාපමිත්තනා 660	පිණ්ඩපාතඛෙත්තං * 490
පාපමිත්තා 710	පිණ්ඩපාතපටිකානෙත්තා 572
පාපසම්පවඩ්ඛා 660	පිණ්ඩපාතසත්තොසො * 491
පාපසභායා 660	පිණ්ඩපාතො * 660
පාපිකා ඉස්සා 827	පිණ්ඩියාලොපං 767
පාපිච්ඡා 710	පිත්තං පටිත්තතිනං වක්කං 619
පාපිච්ඡො 633, 666	පිත්තමහසුගා 620
පපිමා 785	පිනිතො ව 619
පාපියො 508	පිත්තසමුට්ඨානා 842
පාපුණ්ණ 474	පිත්තසො 660
පාමංසු 518	පිපාසිතො 627
පාමුඤ්ඤං 588	පියකරණං 656
පාමොකෙඛසු භික්ඛුසු 623	පියගර්භි 738
පාශාසි 833	පියවක්ඛුති 612
පාරංගනො 466, 605	පියතොය 738, 849
පාරගනා 785, 809	පියරූපා 690
පාරගනො 467, 699	පියරූපාභිත්තකිනො 512
පාරගාමිනො 859	පියවාදිනියො 598
පාරගු 473, 480, 739	පියසමුද්දායො 820
පාරමෙස්සනානි 859	පියසාතරූපං 828
පාරුඡිකකප්ථා 836	පියානං 592
පාරුඡිකො 660	පියාරිත්තං බන්ධෙය් 562
පාරුශ්ණං 717	පියො වස්සං 845
පාරුශ්ණෙ මෙත්තෙය් පඤ්ඤා 688	පිලුච්ඡාති 856
පාරිච්ඡයෙ 664	පිච්ඡා 627

පිටිමැකි.		පිටිමැකි.	
පිසාවෙන	605	පුනබ්බවාහිතිබ්බතති	744
පිහිනො	528	පුනරුගතා	466
පියමිද්දනො	621	පුබ්බකාරං කරුණි	630, 710
පිණෙති	516	පුබ්බභගමා	539, 857
පිතං ජානාති	869	පුබ්බදෙවකාති	517
පිතා අග්‍ය	773	පුබ්බපෙතකථා	844
පිති	588, 651	පුබ්බපෙතබලිං	516
පිනෙති	601	පුබ්බපෙතානං	607, 771
පුනක්‍රුසකුලෙ	523	පුබ්බාපයමානො	668, 855
පුග්ගලං උපතිධාය	625	පුබ්බාපරකුසලො	629
පුග්ගලපසාදෙ	648	පුබ්බාගං භික්‍ෂුවෙ අනනුස්ස-	
පුච්ඡතො	758	තෙසු ධම්මෙසු	585
පුජෙජා හොති පසංසිග්ගො	607	පුබ්බුට්ඨාගිතිග්ගො	598
පුද්දො හි	718	පුබ්බෙ	679, 771
පුද්දොකතො	498	පුබ්බෙකතමනුස්සරං	601, 771
පුද්දොකිරියවජ්ඣති	770	පුබ්බෙ ව කතපුද්දොතා	498
පුද්දොත්ථංස ජිංහිංසතො	631	පුබ්බෙතාපරං විසෙසො	715
පුද්දොපෙඛානං	779	පුබ්බෙව දුතා සුමනො	666
පුද්දොභාගියං	690	පුරකතා	472, 605
පුද්දොසං කොවිදා	508	පුරතොපිසං	627
පුද්දොනං	723	පුරත්ථිමා සමුදා පච්ඡිමො	510
පුද්දොභිසංසු	513	පුරත්ථිමෙන නගරංසං	564
පුද්දොනං පුද්දො-		පුරුණං	603
සංසද්දමානා	515	පුරු මං සො ධම්මො ආගච්ඡති	612
පුට්ඨංසෙකාපි	556	පුරිමතරුති	578
පුට්ඨංසෙකාපි	"	පුරිමවොහාරං පච්ඡිමවොහාරං	557
පුට්ඨා	841	පුරිමාති	578
පුණ්ණං නාම දුසි *	716	පුරිසං භුතතාපිං	687-688
පුත්තකාරණං	498	පුරිසගතිග්ගො	719
පුත්තංසාදං	635	පුරිසත්ථාමෙ	529
පුට්ඨ	470, 725	පුරිසථාමෙන	756
පුට්ඨපච්චෙකසච්චාති	506, 821	පුරිසපුග්ගලපරෙපරියක්‍යණෙ	672
පුට්ඨපඤ්ඤා	516	පුරිසමෙධං	507, 737*
පුට්ඨභූතං	786	පුරිසාධිපජායා	621, 677
පුට්ඨසමණව්‍යාගමණපච්චාදානං	637	පුරිසිත්ථියක්‍යණාති	689
පුට්ඨසමණව්‍යාගමණානං	506, 821	පුග්ගාමණිකො	606, 658
පුට්ඨස්සවනති	513	පුජිස්සාම	598
පුට්ඨස්සිතා	470	පුජෙතා	873
පුන ව පරං භික්‍ෂුවෙ භික්‍ෂු-		පුජෙස්සනති	703
භාවනාරුමො හොති	494		

පිටිබෙකා.		පිටිබෙකා.	
පුතිමුතනං	486, 767	එසසිනං	581
පුතිනි	663	එසසිනා	"
පුසමානසා	740	එසසිනා	524, 674, 816
පුරතනං	760, 761	එසො	688, 690, 861
පුරු රිවිවො	528	එතිකතනුං	868
පෙව්ව	466, 597, 716	එතිසෙය්	769
පෙව්ව සගෙහ ව මොදනි	517	එසන් උපජායති	514
පෙනා	581, 658	එසුං යෙව	780
පෙනතනිකො	606	එසු විහාර	615
පෙමනියා	566	එසු විහාරය	767
පෙය්වජ්ජං	498	එසුසා හොති	662
පෙය්වජ්ජන	763	පීතං	632, * 786
පෙසලා	708, 771, 852	පුටං හොති	730
පෙසලානං	835	පුටො අහොසි	851
පෙසෙනබ්බො	649	පුටිසා	481, 552
පෙතිනි වුතො	757	පුට්ඨං සලොධිමුතනමං	472
පොකබරණියං ඔහාසෙත්වා	660	පුසා පුසා බ්‍යානතිකරොති	559
පොකබරණියං	"	පේගු පේගුපරිවායො	528
පොපුජ්ජනිකං	664	පේගුගුහකං	734
පොනොහවිකාය	708	පොපුබරසා	741
පොනොහවිකො	471, 841	බජ්ඣ	725
පොරණා	487	බකුති	809
පොරියා	511, 527	බකුතාගාරිකො	564
පොරි	566	බකුතිය	562
පොසි	601	බකුතො	568
එරති	526	බබ්බජ්ජායකො	677
එරුසා	724	බරිතිසන්ධාය	564
එරුසෙන දමෙති *	528	බලං	600
එරුසෙන වදති	838	බලනං	693
එලං	769	බලවා	739
එලගණකා	733	බලසම්පන්නො	582, 650
එලති	798	බලාධිධානා	676
එලදසාථි	518	බලාති	764, 822
එලාති හිංසනති	678	බලිපටිග්ගාතිකා දෙවතා	607
එලිංසු	786	බලිහරණ	837
එසාතිරොධො	688	බහලගමනා *	760
එසාසමුදයා	789, 799	බතිඤා	666, 710, 781, 782
එසාසමුදයො	688	බතිඤා කථං අපනාමෙති	739
එසායතනානං	471, 546	බතිඤාරකොධිකො	775, 794

පිටිබ්බෙකා.		පිටිබ්බෙකා.	
බහිඬා ව න පසාති	518	බිලබ්බද්ධියං	801
බහිඬා නාසෙනති	740	බිලාසයා	500
බහිඬා ඵලදස්සාපී	518	බිජ්ඣාමං	726
බහිඬා රූපාති	782	බිජ්ඣාමභූතභාමසමාරමා	566
බහිඬා වික්කිත්තං	711	බුඩ්ධිසාවකො	649
බහිඬා සංයෝගං	716	බුඬං පට්ටකඛාභුං	796
බහිචාරකොට්ඨකෙ	775, 794	බුඬපබ්බං	805
බහුකාරු භනෙත	775	බුඬවිසයො	522
බහුජනකත්තා	566	බුඬස්ස වණ්ණං	750
බහුජනමනාපා	566	බුඬා	512
බහුඤ්ඤ	466	බුඬානසාසනං	478
බහුනා ජනෙන විසභාගො	815	බුඬානුස්සති	650, 651, 864
බහුත්තං වත අත්ථාය	771	බුඬො	506, 507
බහුපපද	503	බුඬොසමි	506
බහුභණ්ණො	647	බෙඵවසලාටුකමත්තියො	851
බහුභාතිසමි	646	බොජ්ඣබ්බා	842
බහුභරවං	513	බොජ්ඣා උපාසිකා	791
බහුභෙසජේජා	647	බොඬබ්බං	734
බහුරජා	646	බොධපක්ඛියානං ධම්මානං	605, 658
බහුලීකතා	656, 736, 784	බොධං	604
බහු වත මෙ කතං අස්ස	659	බසඤ්ඤානො	536
බහුච්චෙද්ධියං	799	බසඤ්ඤාසො	545
බහුස්ස ජනතා	504	බසඤ්ඤෙන බසඤ්ඤානං	863
බහුස්සුතා	785	බසන්ති කාරොති	559
බහුස්සුතො	478, 777	බසාරොසනා	497
බාරුණසෙය්‍යකං	832	බ්‍රහ්ම	601
බාලො අයං රජා	554	බ්‍රහ්මං	482
බාලො ථෙරො තෙව-		බ්‍රහ්මකාසිකා	712, 716
සබ්බං භවජති	478	බ්‍රහ්මවක්කං	469, 585, 691, 823
බාහාබලපටිවිතෙති	516, 601	බ්‍රහ්මවර්ගං	557, 610, 644, 670, 786
බාහිරකා	613, 832	බ්‍රහ්මවර්ගපරයනො	606
බාහිරස්ස උපාදය	575	බ්‍රහ්මවර්ගවාසො	806
බාහිර	547	බ්‍රහ්මවර්ගස්ස කෙවලී	480
බාහිරති	704	බ්‍රහ්මවර්ගෙසකා	507
බාහුජඤ්ඤං	786	බ්‍රහ්මවාරි පටිජානාති	715
බාහුලීකා	539	බ්‍රහ්මපථෙ	669
බාහුසමෙවනපි	672, 847, 848	බ්‍රහ්මපත්තා	556
බාලුකතිලානො	657	බ්‍රහ්මභූතෙන අත්තනා	563
බිලං ඕලගෙගග්‍යං	682	බ්‍රහ්මභූතො	859

පිටිබෙකා.		පිටිබෙකා.	
බ්‍රහ්මලොකපරියොසානා	677	හයං වෙරං පසවති	809
බ්‍රහ්මසමො	634	හයං සන්තාසං සංවේගං	500
බ්‍රහ්මිනාපි පසංසිනො	496	හයදස්සාවිනො	472
බ්‍රහ්මපගො	723	හයදස්සිවා	506
බ්‍රාහ්මණං	477, 636, 725	හයහෙරව්සහො	846
බ්‍රාහ්මණගහපතියා	519	හයා	475, 660, 768
බ්‍රාහ්මණධම්මො	633	හයානි	630, 853
බ්‍රාහ්මණපරිසං	784	හරති	599
බ්‍රාහ්මණසම්මානි	552, 553	හරිස්සති	600
බ්‍රාහ්මණා	478	හවං	695
බ්‍රාහ්මණො	466, 555	හවං ගොතමො	861
බ්‍රූමි	669	හවග්ගං	521
බ්‍රූහතනං	669	හවතණ්හා	465, 842
බ්‍රූහෙතා සුඤ්ඤාගාරුතං	846	හවතෙතති	465
හක්කිත්ථා	678	හවපටිලාභියාති	534
හගවනතං එතදවොච	561	හවමි නො	715
හගවනතං චිත්තොනො	706	හවයොගඤ්ච සබ්බසො	472
හගිති	717, 718	හවයොගෙන චූහයං	"
හබ්බො ගොති	644	හවයොගො	471
හවවාති	725	හවසංයොජනකකියො	674
හඤ්ජිත්ථා	678	හවසඛ්ඛාරො	787, 841
හඤ්ඤිතබ්බං	580	හවස්සා	688, 739
හණ්ඩනතං	678	හවා	552
හණ්ඩනතං පටිහණ්ඩති	541	හවානං අග්ගං	630
හතපොසි	601	හවාහවකථා	844
හතො	725	හවාහවසෙඤ්ච	470, 573
හතො වා නො හරිස්සති	600	හවිස්සනති	575, 672
හත්තකාලසමයො	690	හවිස්සනති වජ්ජි	606
හත්තකිලම්ථො	662	හවෙ න රජ්ජති	719
හත්තාදකො	621	හවෙසනා	507
හත්තු	598	හස්සං	657
හත්තුදොසකො	476	හස්සාරුමනා	614
හද්දකං	474, 657	හස්සාරුමො	710
හද්දිකා	657	හාගිති	515
හද්දිකො	597	හාගිත්ථ	723
හද්දුමි	718	හාරවාගිනො	710
හද්වාති පස්සනඤ්ච	519	හාවනං දෙසෙස්සාමි	589
හබ්බාව	732	හාවනාපධානං	474, 519
හයං	500, 503	හාවනාය	738

පිටිබෙකා.		පිටිබෙකා.	
භාවනාරතො	494	භෙදනබවමසා *	800
භාවනාරුමො	494, 693	භො	503
භාවතියො	845	භොගනගරෙ විහරති	550
භාවයනති	664	භොගපරිබ්බුලො	597
භාවිතකායොමිති	827	භොගව්‍යසනසංවත්තනිකො	771
භාවිතා	480, 656, 736, 784	භොග සුඛං *	517
භාවේතබ්බො	626, 792	භොගා	516, 680
භාවේති	651, 662, 770	භොගාධිපජායා	676
භාවේථ නො	659, 788	භොගානං ආදියා	601
භාවේය්‍ය	727	භොගෙන පටිසන්චරිසාමි	616
භාසති	534, 750	භොජනසම්පදා	769
භාසයෙ	511	භොජනියඤ්ඤාසාමි	599
භාසිතමනුභාසනති	634	මං අවචගමා	798
භාසිතා	527, 785	මංසපෙසුපමා	611
භිංසනකො	786	මංසවණිජා	631
භික්ඛාවරියාය	634	මකසා	529
භික්ඛු ව සීලසම්පන්නො	468	මකති	613, 625, 666
භික්ඛුදස්සනං	710	මගො	480, 657
භික්ඛුතියො	720	මග්ගං	727
භික්ඛුතිසු වචනපටො	776	මග්ගසම්පදං	770
භික්ඛුපරිසා ආනන්දං දස්සනාය	533	මග්ගාමග්ගඤ්ඤාණදස්සනමග්ගස	829
භික්ඛු ආමනෙතසි	484, 555	මග්ගො සඤ්ජායති	542, 606
භික්ඛුනං සික්ඛාසාර්ථං		මඩ්දකාමසාමි	841
සමාපන්නො	565	මඩ්දකාවො	721
භික්ඛානං වා සක්ඛාතා	565	මඩ්දකාසුතා	854
භීරුතතානං	552	මඩ්දකාලං පටෙවති නො කමමං	630
භීරුතතානගනෙන	813	මචලපානෙතා	524
භුජියාති *	656	මච්චබෙය්‍යං සුදුතතරං	859
භුඤ්ජං	517	මච්චපාසා පමොවනං	504
භුත්තාවිං	688	මච්ඡිකානකො	564
භුසා	682	මච්ඡිති	618
භුතගාමො	566	මච්ඡිතියං	807
භුතගච්චාති	725	මච්ඡිති	523 *, 666, 720
භුතවාදී	566	මච්ඡිතිලොපෙ	592, 723
භුතාති	519	මච්ඡිකං	659
භුතා භුතස්ස උපපතති හොති	861	මජ්ඣිමනිකාමා	631
භුතෙන	629, 838	මජ්ඣිමා කාමා	584
භුමිවාලො	786	මජ්ඣිමාය පඨානක්ඛමාය	604
භුරිමෙධසො	815	මජ්ඣිමා	526, 688, 689

පිටිමිකො.	පිටිමිකො.
මඤ්චනා 605	මනනභාණ්ඩයම් 648
මඤ්චවිසිකා නාම රෙගජාති 777	මනනා 688, 727
මඤ්ඤානති 763	මනනාධිපානා 677
මඤ්ඤරේ 518	මනනාභාසං 537
මඤ්ඤියානති 703	මනනාය බොධාබ්බං 734
මඤ්ඤ 530, 592, 723	මනෙත අධිසමානො 634
මණි 761, 862	මනෙතන 603
මණ්ඩලමාලෙ 662	මනුතනා 615, 633
මණ්ඩකාපුත්තො 554	මකානා 474
මණෙයා 476	මමඤ්ච වුමනාකඤ්ච 465
මත්තං න ජානාති 873	මමසා මුසා 484
මත්තඤ්ඤ 619	මමිංකාරමානාපගහං 715
මත්තපටියාගණනාසො* 492	මමිංකාර 695, 715
මත්තසො 770, 798	මයා සයං අභිඤ්ඤ- සවිකිකානා පච්චේදනා 553
මදනියො 773	මරණසඤ්ඤ * 640
මදුවං 643	මරණසතිං 659
මධුපිණ්ඩිකං 637	මලං 757
මධුරකජානො 605	මලනෙජු 814
මධුරයං 646	මලලිකා දෙව් 563
මනසා 659, 691	මසාරගලං 761
මනසානුපෙක්ඛිතා 479, 556	මසි 727
මනසිකරේනො 642, 662	මහග්ගනෙත 515, 661, 797
මනසිකාරසමච්චා 789	මහගිති 671
මනාපා 516, 690	මහච්ච රාජානුභාවෙන 603
මනාපා නාම තෙ දෙව් 599	මහනො නලාකසා 777
මනාපෙන 697, 800	මහනො මිලුපච්චිකසා 640
මනාපෙනෙව 525	මහනතමභිකසිති 478
මනාපො 845	මහනෙතන සමනනාගනො "
මනුස්සදේහස්ස 770	මහභිකා 563
මනුස්සධම්මා 604	මහභිකො 620, 697
මනුස්සභූතං 659, 669	මහනතං 669
මනුස්සානං පියො හොති 865	මහනතනෙතන 819
මනො 856	මහපථලතරං 805
මනොභාවනියස්ස 661	මහපථලා 508, 515, 607, 846
මනොමයං කායං 628	මහලලකා 478
මනොමයා 604, 832	මහස්සාදං 769
මනොමයෙන 768	මහාකොකාලිකො * 850
මනොරමෙ ආයතනෙ 600	මහාමුද්දෙ 674
මත්තපදං 633	

පිටිය ලේකා.	පිටිය ලේකා.
මහාවොරෙ 790	මාතුගාමො 563
මහාතුරියතාලිතවාදිතෙන 669	මාතුගතො 725
මහාදුනං 802	මාතො රුවි 774
මහාදුමො 600	මාදිසො 673
මහානාගා 671, 728	මානං 538, 693
මහානාමො 650	මානං නිසාය 538
මහානිසංසා 607, 846	මානවිතයෙ ධම්මෙ 533
මහානුභාවො 665, 705, 788	මානාපගතං 715
මහාපජාපති 774	මානාතිසමයා 507
මහාපඤ්ඤා 516	මානුසකෙන 596
මහාපඤ්ඤාසු 831	මාතෙසානති 703
මහාපදෙසෙ 550, 551	මාතො 533
මහාභූමිවාලො 786	මාතො දුමමඛකුයං අනු 725
මහාභොගා 563	මා පච්ඡා විපට්ඨසාරිතො- අනුවත් 610
මහාභොගො 620, 697	මා පමාදත් 609-610
මහාරමා 508	මා භික්ඛවෙ පුඤ්ඤානං භාගිත් 723
මහාවාතා 787	මාමං ජඤ්ඤා 673
මහාසයනං අගොසි 640	මාමකා 486
මහාසාලා 558, 601, 772	මාමඤ්ඤා 800
මහාසුපිතා 638	මා මෙ යොග්ගපථො නසා 615
මහිකා 51	මායාචී 666
මහිඤ්ඤා 532, 788	මාරං 473
මහිඤ්ඤො 500, 665, 705	මාරධෙය්‍යසරානුගෙ 765
මහි * 760	මාරධෙය්‍යාධිභූතො 473
මහෙසකකා 563	මාරසා 512
මා අනුසාවෙන 558	මාරිස 665
මා ඉමං ධම්මපරියායං සුත්වා- පමාදං ආහරංසු 799	මාරෙ පාපිමා 785
මා කඤ්චි පාපමාගමා 519	මාලුඛකාසුතො 582
මාගධිකානි ගාමකෙධ්‍යානානි 616	මාසාවිතං මඤ්ඤා 789
මාගනීකාදයො 649	මාගෙවං 546, 851
මාගවිකො 659	මාගෙවනාතිසා වචනියො 656, 657
මා ව මයා යයො 592, 790	මගරජා 499
මාණවෙති 612	මගරෙ රෙහණෙය්‍යා 697
මාතරි පිතරි ව 466	මච්ඡාදිට්ඨි 696, 858
මාතිකාධර 676	මච්ඡාදිට්ඨිකො 614
මාතිකාසමපනං 769	මච්ඡාදිට්ඨිගතා 512
මාතිතො ව පිතිතො ව 619	මච්ඡාපණිතිතං 839
මාතුනාමුපවිවාරෙ 847	මතනුගි 647

	පිටිබෙකා.
මිතෙතති හෙදන-	
සංවතනනිකො	772
මිදුනං උපපාදෙතො	634
මිදුහෙදං	706
මිද්ධසුඛං	592, 644, 721
මියනනි	725
මිලුපබ්බතස්ස	640
මිලුසුඛං	592
මුඛවණේණං විපපසිදති	865
මුඛාධානං	757
මුඛාවරණං මඤ්ඤ	530
මුච්චිනො	725
මුඤ්චනති	678
මුඤ්ඤබ්බඤ්ජහුනො	574
මුට්ඨස්සති කාලං කුරුමානො	556
මුතං	480
මුතනං	602, 670
මුතනපටිභානො	535
මුතනා	761
මුතනාති	506, 821
මුතෙතන වෙනසා	508, 667
මුතො මොවෙමි බනිනා	790
මුදු විතනං හොති කාමඤ්ඤ	810
මුද්ධාවසිතො	524, 564
මුනි	472, 787, 815
මුසා	464, 838
මුලසනනානකානං	678
මුලෙ ජිනෙය්‍ය	561
මෙතනං කායකමමං	617, 651
මෙතනං නුබො මෙ විතනං	837
මෙතනංසො	738
මෙතනවිතනං	723, 806
මෙතනවිතො වකබාමි	838
මෙතනා	626, 696, 792
මෙතනා වෙනොවිමුතති	656
මෙතනාවනාය	695
මෙතනාසහගතො	862
මෙතනුපහාරං	834
මෙතෙතය්‍යපඤ්ඤ	688

	පිටිබෙකා.
මෙදුතධම්මසමාපතති	714
මෙදකපාලිකං	798
මොධාපී	620, 855
මෙරයං වාරුණිං	631
මොකඩ්ඪකං	856
මොග්ගලාන	665, 721
මොග්ගලො *	554
මොසපුරිසො	779, 616
මොදති	597
මොදරෙ	599
මොමුනතො	615, 633
මොසධම්මා	838
මොසලං	580
මොහපඤ්චාපවිදුසු	518
මොහනෙය්‍යසු	472
මොහා	475, 769
යං ඉත්ථියා විදුති-	
සාමිකො ධනං	724
යං කිඤ්චි	485, 722
යං කුමො කරස්සති	616
යං නිස්සාය	667
යං නිස්සිතා	470
යං මහාවානා	787
යං මෙ	815
යං වා පනස්ස	861
යංස	793
යං සමණේන	790
යං හිස්ස	683, 684, 685, 686
යකඩයොති	718
යජනති අනුකුලං සදා	508
යජමානා	736
යජමානානං	779
යඤ්ඤං	508
යඤ්ඤත්ථාය	714
යඤ්ඤමනුස්සරතො	515
යඤ්ඤස්ස සම්පදා	666
යඤ්ඤති	716
යඤ්ඤතිනිවෙසා	677
යඤ්ඤ	508

පිටිබිකො.

යනං චරෙ	473
යනමෙනං පසාරයෙ	473
යනො 475, 478, 602, 727, 767, 808	
යනො වො	529, 608
යනො පතායති	725
යන් 475, 510, 557, 588, 626	
යන් කාමා නිරුජ්ඣනති	809
යන් දින්නං මහමද්දං	600
යන් දුක්ඛං නිරුජ්ඣති	664
යන් යන්	801
යන් යනුපපජ්ජති	602
යන් සන්නො පුට්ඨජ්ජනො	660
යන්සං තං සීලං	848
යනුති නාම 555, 580, 597, 672, 678	
යථා	558
යථා ඉණං	863
යථා තං	748
යථා තං භික්ඛවෙ අපිසයසමිං	829
යථා තං මාරෙත පරිසුට්ඨිතං	
විනෙතො	785
යථාතථං	481
යථා දිට්ඨි සමත්තං සමාදින්නං	857
යථා දිවා තථා රතනිං 509, 662, 721	
යථා ධම්මං පටිකරිසංකති 580, 798	
යථා ධම්මා තථා සන්නා	518
යථාධිපජායං දෙති	522
යථාධිපජායො	602
යථා නො භගවා	859
යථාපච්චයං වා කඤ්ඤති	631
යථාපබ්බජ්ජා පරිචිතඤ්ඤා-	
නො විතතං භවිස්සති	841
යථාපස්සනො	630
යථාබලං	801
යථාබලසන්නොසො *	490
යථාතිරන්නං විහරිතො	774
යථාභූතං 547, 587, 604, 674, 676	
693, 725, 764, 827	
යථාභූතං තප්පජානාති	550
යථාභූතං පජානනති	824, 848

පිටිබිකො.

යථාභූතඤ්ඤාදස්සනනෙතො	817
යථාභූතස්ස	630
යථාමං සමුඛමවාදිසු	679
යථා මෙ අනු සඛකපෙතො	768
යථා මෙත්ථ ඛායති	831
යථා යථා ව තදයත්තං	816
යථා යථා තං	691
යථා යථායත්ථ ලභෙථ අත්ථං	603
යථා රතනිං තථා දිවා 662, 721	
යථාරගං	498
යථාලාඛසන්නොසො *	490
යථාවිමුක්ඛවිතතං තං	
පච්චවෙකකති	614
යථාවිහාරං	658
යථාසඤ්ඤාදිස්සං	630
යථාසත්ති	801
යථාසාරුප්පසන්නොසො *	490
යථාසුඛිතස්ස	630
යථාසුණතො	"
යදජ්ඣි යං භූතං	719
යදරියං	820
යද	502
යදිච්ඡකං	591
යදිදං	706
යදිදං ඉධාගමනාය	665
යදිදං ගතියා උපපත්තියා සති	531
යදිදං තත්ථ තත්ථ කාලඤ්ඤාතො	527
යදිදං මහනතතෙතන	819
යදිදං මෙත්තො වෙතොවිමුක්ඛති	656
යදිදං රුජා මඤ්ඤාතො	474
යදිදං රුහු අසුරිනෙදු	"
යදිදං විමුක්ඛතියා විමුක්ඛතියං	596
යදිදං සබ්බසංඛාරසමපො	817
යදෙව තත්ථ සචං	532
යදෙව තත්ථ භොති	810, 811
යදෙව සො භොති	597
යදෙවස්ස දිවා සමාධිනිමිත්තං	662
යන්නං විතතං	542
යන්නාසං	598

පිටිබිකා.	පිටිබිකා.
ශතනුනානං 565	ශාවදෙව 718
ශමකසාලානං 521	ශාව දෙවමනුසොති 786
ශමකො * 554	ශාව ධංසිවායං 555
ශමරියගරනී 466, 852	ශාව බ්‍රහ්මලොකා 731
ශමුනා 759	ශාවමිති නිවේශය 511
ශමි 691, 824	ශාව සත්තමා පිතාමහසුගා 620
ශවකරණේ 740	ශා සා දිසා 621
ශසං 716	සුගතභිං භාවෙති 542
ශසවා ගොති 515	සුතතපටිභානො 535
ශසසා 475	සුඛස්ස 706
ශසසිනො 503	ශෙ ආසවා සංවර පතානබ්බා 687
ශසසි 614	ශෙ ගොතතපටිසාරිනො 864
ශසො 516	ශෙ ව කාමෙ පරිඤ්ඤා 605
ශමමිං සමයෙ විතතං—	ශෙ වස්ස උපජිවිතො 607
නිගගණ්ඨිතබ්බං 694	ශෙනෙ 679, 826, 833
ශස්ස බො පන තෙ අත්ථාය 470	ශෙ තෙ බ්‍රාහ්මණ රූපරසා 741
ශස්ස බො බ්‍රාහ්මණ —පෙ— 744	ශෙන 506, 522
ශස්ස විපට්ඨසාරජා 673	ශෙන කෙනවි කමමධ්‍යානෙන 838
ශාවිතකුපමා 612	ශෙන නිගණ්ඨො නාථපුත්තො 751
ශාවිතොව බහුලං පිචරං—	ශෙන භග්වා තෙනුපසඛකම් 595
පරභුඤ්ජති 524, 591	605, 650, 753, 758, 773, 794, 796
ශාති සමපන්නමානසො 770	ශෙනමිධෙකවෙවා මානුශාමො 563
ශාදිසකො තෙසං වණ්ණො 784	ශෙනාසකමා අනුරුද්ධො 772
ශාදිසකො තෙසං සරෙ ”	ශෙනාරුමො තෙන පායාසි 833
ශානිකතා 656, 736, 784	ශෙතිවජනං 591
ශානි විනේතනෙතො 521	ශෙනුපට්ඨානසාලා 794
ශානි නාති සීලාති 617	ශෙ පතතා ආසවකකයං 765
ශායං දිට්ඨි 656	ශෙපි නත්ථ සත්තා 532
ශායනො 498	ශෙභුයෙත්ත 500, 503
ශාය මානු භතො 725	ශෙසං 633
ශාවනිවඤ්ඤ 701	ශෙසාහං 846
ශාවජි විතමරණපරියාදනා 756	ශොගනෙකමතො ධංසති 837
ශාවඤ්ඤ 862	ශොගනෙකමස්ස 506, 524
ශාවතා 473, 503, 658, 828, 831	ශොගබ්‍රහ්මලො 694
ශාවතා ආවුසො දිට්ඨි 855	ශොගසුත්තා 512
ශාවතා ජගතො ගති 475	ශොගස්ස 730
ශාවතා දිට්ඨිධ්‍යානං 854	ශොගා 471
ශාවදත්ථං 644	ශොගො කරණීයො 526
ශාවදත්ථං ගතකිත්ථා 678	ශොගොවරියො 691

පිටිවෙකා.	පිටිවෙකා.
යො ව සතං දිට්ඨිසම්පන්නානං 805	රතියා 729, 767
යොජන ගණානී 555	රතීසමො 846
යොකානමුද්ධා බුද්ධො 816	රතො 657
යො තත් ඡන්දො 558	රත්තඤ්ඤ 487
යො තත් සාරො 626	රත්තඤ්ඤ 614, 708
යොධාජිවො 610	රත්තී 509, 662, 721
යොති වො ත්‍යායං 763	රත්තීච්චො 840
යොති වස්ස ආරිද්ධා 520, 693	රත්තීභාගං වා දිවසභාගං 796
යොතිමඤ්ඤතරං 673	රත්තූපරතො 567
යොතිසො 683	රථකං 857
යොතිසො විවිතො ධම්මං 697	රථකාරක්ඛලො 523
යො නුඛො තෙසං - පෙ - 745	රථසතෙති 597
යො තො ධම්මානං සුකුසලො 546	රථස්සාණිව යායතො 498
යො පච්ඡිමකො 521	රපිකා 728
යොබ්බතමදො 606	රපියාය 626
යො වා පනස්ස මාදිසො 673	රපිසාය .. චිං උස්සජ්ඣො 757
යො හි තත් දුක්ඛො 491	රකිගවෙසී 625
යො හි නාම ආයස්සා අසවානං -	රසග්ගානි 613
බයො උපසම්පජ්ඣ විහරිස්සති 538	රසසා උපෙතං 515
රත්තඤ්ඤතං 616	රසීයනති 801
රත්තාවරණගුත්තිං 704	රතො 617, 647, 652
රබ්බො 842	රතො කරොති කට්ඨං 740
රජං 841	රුගපරිපුට්ඨිතං 651
රජග්ගං 610, 611	රුගපරෙතො 611
රජතං 567	රුගවිත්තයාය වා පටිපනො 666
රජනීයා 690	රුගස්ස 696, 792
රජනීයෙසු 529, 558, 613	රුගා විත්තං විමුත්තං 821
රජනීයො 773	රුගාසිතොච්චි 611
රජාපථො 564	රුගො විත්තං අනුභංසෙති "
රජොගරණං 797	රුගො මෙ පභිනො 821
රජ්ජති 719	රුජකථා 843
රජ්ජහෙදො * 568	රුජබලිං 516
රජ්ජයා බජ්ඣ මිත්තනති 725	රුජමහාමනො 697
රට්ඨිකස්ස 606	රුජසුත්තා 519
රට්ඨිකො 658	රුජා වක්ඛවත්ති 582
රතං රම්මං 466	රුජිසයො 736
රත්තථා 634	රුමපුත්තො 554
රත්තං 838	රුහු අසුරිඤ්ඤ 474
රත්තගණානං 513	රිඤ්ඤති 609, 668, 694

පිටිබෙකා.	පිටිබෙකා.
විඤ්චනා	678
රුකකච්ඡුපමා	612
රුකකමුලං	572, 767
රුකකමුලානි	609
රුපකුලං *	567
රුපතනං	531, 810
රුපඤ්ඤා	521
රුපඤ්ඤා	868, 871
රුපපමාණො	517
රුපපසනො	"
රුපරසං	741
රුපස ඤ්ඤි	781
රුපසොබුමමනං ඤ්ඤා	475
රුපසොබුමමන	"
රුපසං සමුදයො	509
රුපානං	614, 650
රුපියපුරානි	804
රුපියසං	697
රුපි රුපානි පසානි	783
රුපෙ	644, 818
රුපෙන පාමිංසු	518
රුහතො	531, 810 *
රුහව්‍යසනං	557
රුහාතබ්බො	552, 645, 849
රුහණ්ණන	758
රුහන්තං පටිරුහනි	541
රුහසෙති වාචාය	677
රුහසන්තං	678
රුහණ්ණයො	697
රුකකච්ඡුසලො ගොති	868, 871
රුකකසාපනො	621
රුකා	491, 770
රුකාභිපායො	833
රුපකො	613
රුපනං	693
රුපා	486
රුකා	584, 809
රුහනි අත්ඝමපදං	770
රුහනි ව කාලෙන කාලං—	
වෙනසො විවරං	626
රුහෙඨ	803
රුහගතෙන	547
රුහකෙන අසනෙන	813
රුහසං	734
රුහං පටිච්ච විනිවර්තො	807
රුහමච්චිති	618
රුහසකකාරසිලොකං	537, 681
රුහසකකාරසිලොකසුඛං	592
රුහා	652
රුහාය	779
රුහි	846, 861
රුහෙන රුහං නිජ්ඣිංසිතං	613
රුහො	557, 807
රුහො අරුහො	738
රුබෙය්‍ය	562
රුපභි	688
රුඤ්ඤං	552
රුඤ්ඤා	564, 646, 682, 848
රුඤ්ඤො	635
රුබපමාණො	517
රුබාජිති	854
රුබනිඤ්ඤා ලිබෙය්‍ය	562
රුපනසම්පන්නො	728
රුකං	511, 738, 824
රුකකකාසිකා	844
රුකකවිනොසු	715
රුකකවිනා	522
රුකකමමා	738
රුකකතිරුබං	511
රුකකනගු	467
රුකකනරිකා	532
රුකකවිදුනවණ්ණිකා	515
රුකකසමුදයං	511
රුකකසමා	480
රුකකසං	510
රුකකායනිකා	813
රුකකුතතර	613

පිටිමිණිකා.	පිටිමිණිකා.
ලොකෙ 502, 509, 572	වණ්ණවනො 503
ලොකො 480, 738, 855	වණ්ණවාදි 491, 493
ලොකකාරකදුරකො 555	වණ්ණසමනො 582, 650, 807
ලොහජෙන 667	වණ්ණය 757
ලොහධම 672, 675	වණ්ණිනං 633
ලොහභෙදාකමි 860	වණ්ණො 847
ලොහො 675	වනං 644
ලොමවෙධවිදො 529	වනතති 497, 724
ලොපුපු විවජන- සනොසො * 490, 492	වනතා 711, 859
ලොහං 587	වනෙතති 585
ලොහිතවන්දනසා 637	වනෙතනති 554
ලොලෙයාමි 627	වන්තොටිසහයානි 804
වංසඤ්ඤා 487	වන්තා 566
වණ්ණරතො 837	වජ්ජිං සොධෙති 644
වග්ගු 506, 773	වජ්ජිං 695
වග්ගකං 856	වජ්ජිකතා 656, 736, 784
වග්ගකයාති 756, 849	වජ්ජිති 837
වවනකමි 711	වජ්ජන 591
වවනපථානං 621	වදඤ්ඤා 514, 600
වවනියාධිවවනියෙසු 554	වද හනො පච්චයෙන 522
වවනියො 656, 657, 746	වදෙය්‍යං 497
වවසා පටිච්ඡා 479	වදෙය්‍යාම 793
වවිදුච්චරිතං 827	වධං කතාන 725
වවිසංසාර 673	වධදණිතජ්ජා 724
වව්චතරු 564	වධාය උසසුකා "
වජ්ඣනුලො 646	වධායුහතීනෙ 659
වජ්ජයමානිනො 854	වධායොපතීනෙ "
වජ්ජ 606, 705	වඩුකා 521
වජ්ජනං වජ්ජවෙතියාති 704	වධො 568
වජ්ජක 659	වනපථං 572, 856
වඤ්චනං 568	වනභමිහන 758
වග්ගිං පටිසුණාති 673	වනසපතයො 726
වණං පටිච්ඡාදෙනා 869, 872	වනා තිබ්බනමාගතං 670
වණ්ජ්ජා 631	වනාසයා 500
වණ්ඤාපතිබ්බකානි 677	වනෙ 601
වණ්ණං 600, 750	වනතාති 506, 821
වණ්ණපොකරිතය 563, 611	වපකසුනෙව සන්තාර 687
වණ්ණමච්චිති 617, 647	වපකාසිකා 618
	වපො 559

	පිටි බිඳින.	පිටි බිඳින.
වමනං	858	වාසනලෙපනසමපනො 728
වමෙනති	491, 495	වාසිජවෙ 733
වයඤ්චස්සානුපස්සති	682	වාහි 756
වරතොති	500	වාළා අමනුස්සා 612
වරුද්ධි	607, 847	වාලෙහි 77
වලාහකා	527	විකජි 849
වචකට්ඨං	764	විකප්පි 617
වචකස්සනා	837	විකාලභොජනා 567
වසං ගවජ්ඨි	553	විකම්පනං 711
වසවනති	481, 630	විගතකථංකපො 656
වසිනා	528	විගතාතිජෙක්ඛා 573, 862
වසිප්පනො	467, 557	විග්ගහතිස්සති 863
වසුපෙතා	518	විග්ගහො 808
වස්සති	726	විග්ගාහිකකථා 721
වස්සභඤ්ඤා	497	විසානං 675, 829
වස්සසතජ්චි	510	විසානවා 537, 694
වස්සසතායුකො	77	විසානස්ස 522
වස්සිකං	819	විසානා 641
වාචාය	611, 677	විසානො 487
වාචිතමනුවාවෙනති	634	විවිකිච්ඡති 643
වාචො	725	විවිකිච්ඡාකථංකථාසලං 657
වාජපෙය්‍යං	508, 737 *	විවිතාති මුඛෙන 466, 852
වාතං අනුලොමෙති	644	විවෙය්‍ය දෙති 771
වාතවුට්ඨි	682	විජලාති 499
වාතා වායනති	520	විජානාථ 740
වාතොරිතො	635	විජ්ඣාපි 620, 723
වාදපථා	470	විජ්ජමානා 689
වාදනුපාතා	497	විජ්ජා 582, 748, 749
වාදනුවාවදො	753	විජ්ජාවරණසමපනො 770
වායනති	520	විජ්ජාභාගියා 665
වායමති	611	විජ්ජායනතකරො 546
වායාමො	526, 659	විජ්ජා විමුතති 842
වාරිතවතො	812	විජ්ජ්‍යපාදා * 559
වාරුණිං	631	විජ්ජ්‍යමාළි 597
වාලග්ගකොටි නිකුද්දනං	689	විඤ්ඤාස්සනාති 671
මග්ගං	689	විඤ්ඤාණං මජ්ඣිම 689
වාලරජ්ජයා	734	විඤ්ඤාණකසිණං 828
වාමනනසි සංයොජනං	745	විඤ්ඤාණට්ඨිකියො 711
		විඤ්ඤානං 480

	පිටිය ලේකා.
විද්‍යාදායකසාසනො	650
විද්‍යාදායක	757
විද්‍යාදායකපනා	„
විද්‍යාදායකපනාති *	656
විද්‍යාදායකසමුහවාරි	840
විද්‍යාදායක දේශිතා	671
විතකකතිදනො	807
විතකකපථො	504
විතකකසනොතොසො *	489,492
විතකකපථෙව්දාය	792
විතකකකති	504
විතකකකපු	815
විතුදති	677
විතතිං ආපජ්ජති	531,632
විතතිසංකප්පනො	607
විතජ්ජිකං	786
විදිතං	484
විදිතා	509
විදිතාන	688
විදුරුති	511
විදුංසනබ්මසො	800
විදුංසනා	506
විධවා	616
විධානවා	778
විධාසමතිකකනො	715
විධුපිතා	467,739
විධුමො	509
විතයධරු	676
විතයවාදී	566
විතයසංකප්පො	612
විතයානුග්‍රහයාය	836
විතයෙ බො පන සිතො	735,836
විතයෙ සංකප්පොතබ්බාති	550
විතයො	550, 551,820
විතමිකතා	506
විතාභාවො	840
විතාසංසාරාමි	705
විතිව්ජයා	807
විතිපාතිකා	578, 712

	පිටිය ලේකා.
විතිපාතෙති	618
විතිපාතො	574
විතිබ්බො	660
විතිබ්බා	644
විතිමොවෙකා	611
විතිවෙකොති	„
විතිවෙසා	677
විතිතා	468, 785
විතිලකා	663
විතිවරණදසොවි	518
විතොදෙති	472, 686, 793
විජුති	724
විපච්ඡාදායක *	535
විපරමොසො	568
විපරිණාමබ්මෙම	739
විපරිණාමො	831
විපසාති	480, 517, 518, 697
විපසානා	582, 679, 846
විපසානා පුබ්බභූතමං	542
විපාකාවරණතාය	694
විපිනං	849
විපුබ්බකජාතං	663
විපුලා හොති දහබ්බො	631
විපුලෙන	661, 797
විප්පකතා හොති	836
විප්පවිසාරජා	622
විප්පවිසාරිකියො	801
විප්පවිසාරිනො අනුවත්	610
විප්පවිසාරී	622, 646
විප්පසිදිංසු	682
විහජාමි	545
විහව්ඤ්ච	842
විභූතා	864
විමති	521
විමර්ශාදිකතෙන	849
විමානිතො	621
විමුඛා කම්මං කරුණති	647
විමුච්චති	559, 641, 680, 682
විමුච්චතො	854

	පිටි මිනිසා.		පිටි මිනිසා.
විමුක්තවිතතානං	620	විරියබලං	583
විමුක්තතතා සිතො	812	විරියසමථං අභිවිතං	680
විමුක්තා	720	විරියාරමනකථා	615
විමුක්තායතනානි	588	විරියාරමන	701
විමුක්ති 465, 582, 586, 617, 674		විරූපකෙති	518
විමුක්තිං 559, 596, 847, 863		විරූහනති	510
විමුක්තිං විමුච්චනො	854	විරූලිති	486, 585
විමුක්තිකඛිනො	818	විරූලිති	769
විමුක්තිඝ්ණදස්සනං	586, 587	විරෙවනං	858
	676, 725, 818	විරෙවනති	512
විමුක්තියා	581, 596	විලොකෙති	699
විමුක්තිසාරං	581	විවටො	528, 662
විමුක්තිසාරු	790, 800	විවරනති	676
විමුක්තො උපධිසංඛයෙ	481	විවරමි	545
විමොක්ඛසමාධි-		විවරි හගවා වාරං	834
සමාපනතිනං	691, 825	විවාදමූලානි	665
විමොක්ඛා	782	විවාදෙ	808
විමොඛා	788, 818	විවිච්චව කාමෙති	573
විමොඛො	697, 783	විවිතනං	571
විමොචනියෙසු ධම්මෙසු	559	විවේකනිත්තං	764
විමොචෙස්සති	668	විවේකනිසිතිනං	474
විසතතා	468, 785	විවේකපටිසංයුතනං	664
විසතෙනා	614	විවේකෙ යත් දුරමි	859
විසජ්ජපසෙවි	617	විවේකො	671
විසුලහං	611	විසංයුතෙනා	481, 608
විරජං විතමලං	755	විසංයොගාය	777
විරජ්ජති	832	විසංයොගො	471, 472
විරතො	567	විසං වා	861
විරුගත්ථං	488	විසඤ්ඤිතො	515
විරුගසඤ්ඤා	685	විසඤ්ඤාගාධිප්පායො	622
විරුගානුපසයි	722	විසටං	574
විරුගාය	664, 735, 777	විසතතා	485
විරුගො	503, 676	විසතතිනං	574
විරුජයං	472	විසමං	519, 520, 841
විරුජෙති	558	විසමගතාය පජාය	651
විරුධතා ගොති	857	විසමගතෙ	821
විරුධෙති	765	විසමවිජියා	839
විරිතතා ගොති	858	විසමපටිභාරජා	525, 842
විරියං	612, 673, 793	විසමපාතිනි සස්සානි හවනති	523

පිටුවැනිය.	පිටුවැනිය.
විසමා	519, 646
විසමණ්ණප්පා	631
විසාණසමෙන	798
විසාරද	468, 785
විසාරදෙ	599, 827
විසිබාකථා	844
විසුජ්ඣනනි	522, 661
විසුද්ධිබමා	661
විසුද්ධියා	522, 661, 812
විසුකදස්සනං	847
විසෙසගාමි	557
විසොජ්ජනසන්තොසො *	491, 493
විසොට්ඨස්ස	687
විසොට්ඨාය	511
විසොට්ඨියෙ	715
විසොඤ්ඤානි	805
විසොසි	617
විහංසු විහරනති ව	477
විහබ්බමො	506
විහාය	842
විහාරං	628, 795
විහාරපච්ඡයායං	662
විහාරෙ	677, 833
විහිංසති	677
විජමානො	706
විතමලං	755
විතරුහං	808
විතරුහන්තා	681
විතරුහස්ස	770
විතරුහො	666, 678, 727
විනිපනනති	840
විචිංජානාති	870, 873
විමංසා බමබ්වින්නතා	671
විරං ගමිස්සති	658
විරහිකරුපා	723
විසතිබාරිකො	853
විසති විවරසන්තොසා *	488
වුට්ඨතිත්වා	812
වුට්ඨානං	660, 692, 825
වුට්ඨිනො	496, 658
වුට්ඨිලිනො	778
වුට්ඨිලො	834
වුට්ඨා	478
වුට්ඨිං	486, 585
වුට්ඨියෙව ලිච්ඡි වජ්ජනං-	
පාවිකඛා නො පරිහානි	701
වුට්ඨි හෙසා භික්ඛු අරියස්ස-	
විනයෙ	798
වුට්ඨො හොති	584
වුට්ඨති	518
වුට්ඨිතං වුග්ගවරියං	675
වුට්ඨිතවුග්ගවරියො	467
වුට්ඨිතවා	675, 818
වුට්ඨිමනා	790
වුට්ඨකවෙඨා	735, 814
වුට්ඨකාසෙත්තුං	837
වුට්ඨසමකුසලො	856
වුට්ඨසමාය	735
වෙවිකිච්ඡි	552
වෙණිං මලිබ්බත්තුං	658
වෙනි	511
වෙදජාතා	515
වෙදනං	641, 722
වෙදනා	711
වෙදනානඤ්ච සමභවං	475
වෙදනාසමොසරණං	789, 799
වෙදබහුලො	694
වෙදලං *	467
වෙදලකථං	613
වෙදෙති	588
වෙධති	603, 758
වෙනකුලෙ	523
වෙනසිනො	743, 854
වෙපුලං	486, 585, 769
වෙමන්තා	690
වෙය්‍යාකරණං *	467
වෙය්‍යාකරණෙන	546
වෙය්‍යාවචමං	600

පිටුවේකො.	
වෙරං තසං න කෙනවි	738
වෙරසෙඤ්ඤා බ්‍රාහ්මණො	749
වෙරබ්‍රහ්මලො	646
වෙරසපත්තසංවත්තනිකො	771
වෙරුති	630, 853
වෙරෙවනො	511
වෙලං	860
වෙලාමො	802
වෙවණ්ණිකං	839
වෙසාරජ්ජකරණං	616
වෙසාරජ්ජපත්තො	658, 756
වෙසාරජ්ජාති	468
වෙසාලියා නියසාසි	752
වෙසියගොවරො	616
වෙච්ඡාණ්ඩකි	666, 717
වෙච්චියො	761
වො	838
වොකකමති	557
වොවරිතා	795
වොදුතං	692, 825
වොදුයනති	849
වොද්ධිං	795
වොයුඤ්ජති	580
වොයොජං අපජ්ජති	710
වොසානං	"
වොසානපාරමිං	585
වොසංගගපරිණාමිං	474
වොහරති	557
වොහාරවෙපක්කං	691
වොහාරා	783
ව්‍යංගපජ්ජ	558, 778
ව්‍යඤ්ජනකුසලො	629
ව්‍යත්තො	620, 647, 855
ව්‍යන්ති කරොති	472, 686
ව්‍යන්ති භාවං	861
ව්‍යන්ති භූතං	764
ව්‍යන්ති භොනති	606
ව්‍යසනං	771, 849
ව්‍යාකතො භොති	607

පිටුවේකො.	
ව්‍යාකරෙනති	615, 675, 753
ව්‍යාපජ්ජති	563, 610
ව්‍යාපජ්ජෙය්‍ය	859
ව්‍යාපාදදෙසං පභාය	573
ව්‍යාපාදසං	635, 656
ව්‍යාහඬති	584
සලපාදුනො	546
සලපාදිසෙසං	798
සලපාදිසෙසො	720
සංකප්පරාගො	690
සංකප්පෙය්‍ය	682
සංකිණ්ණපරිබො	608
සංකිලෙසිකෙති *	471
සංකිලෙසො	692, 755
සංකියනති	487
සංකිසියනති	"
සංකිලුති	715
සංකොලායති	"
සංඛිතං	711
සංගමම	482
සංඝෙ දුතාති දසාමි	687
සංගති ඤ්ජියං	505
සංයුත්තො	471
සංයොගවිසංයොගං	715
සංයොගාය	777
සංයොජනා	736
සංයොජනාති	692
සංවටති	537
සංවටමානසුදුහං	723
සංවටමානො	"
සංවණ්ණිතො	859
සංවත්තති	529, 656, 662, 770
සංවත්තනිකො	771, 772
සංවරත්ථං	486
සංවරපඨානං	474, 519
සංවරසංවුත්තො	472, 683
සංවරා	765
සංවරා පභාතබ්බො	683, 684, 687
සංවසමානො	557

පිටිබ්බෙකා.	පිටිබ්බෙකා.
සංවාසං	සකකවං පරිභුඤ්ජති 756
සංවාසා	සකකවං යෙව පසිරුපාසාම 762
සංවාසායං	සකකවං දදති 515
සංවාසෙන	සකකනා ගරුකතා 477
සංවිජ්ජති	සකකරිඤ්ඤානති 703
සංවිඛාතුං	සකකරොති 607
සංවිහරිමනා	සකකායං 642, 657
සංවිහරිඤ්ඤාම	සකකායනිරුධො 647, 689
සංවුත්තමමනනං	සකකායපරියාපනනා 503
සංවුත්තො	සකකායසමුදයො 502, 689
සංවෙගං	සකකායසං 502, 642
සංවෙජ්ජනියානි	සකකායො 502, 689
සංවොහාරමානො	සකකකපු විහරති 774
සංවොහාරෙ	සකකති 658
සංසග්ගජාය	සකකරකාලං 687
සංසග්ගාරුමනා	සකකරිලං 769
සංසග්ගො	සකකිං 828
සංසට්ඨා විහරිඤ්ඤානති	සකිලං 800
සංසට්ඨො	සගවචණ්ණො 528
සංසද්දිඤ්ඤාති	සග්ගං ලොකං 634
සංසප්පජාතිකා	සග්ගකථං 755
සංසප්පති	සග්ගඤ්ඤා නමතිට්ඨානං 515
සංසප්පතිපරියායං	සග්ගසංවත්තනිකා 513, 519
සංසප්පි ව මුසාවාදී	සග්ගෙ ව මොදති 597
සංඡරිතං	සභිකප්පවිතකකා 799
සංසාරං	සභිකපෙපා 768
සංසිද්ධි	සභිකපෙපති 788
සංසුඛගහණිකො	සභිකිලෙසං 755, 825
සකං ආවරිග්ගං	සභිකිලනො 790
සකදායාමිසකෙනා	සභිං ගච්ඡති 478, 548
සකදායාමිසං	සභිලිඛිතං 565
සකමාරගතො	සභිංපි 796
සකානි වා ඤාතිකුලානි	සභිංය 509, 793
සකිං නිමුග්ගො	සභිංය කුලානි උපසංකමති 537
සකිදෙව	සභිංය 526, 857
සකුණං	සභිංයෙර පරතො ඤාති 475
සකුණො	සභිංයනං 711
සකොති	සභිංය 761
සකකවං	සභිගණිකවිහාරං 790

පිටිවිකිකා.		පිටිවිකිකා.	
සඛගණිකා	657	සච්ඡිකානග්ගං	827
සඛගණිකාරුමනා	614	සච්ඡිකිරියාය	661, 812, 827
සඛගණිකාරුමො	692, 710, 766	සච්ඡිකෙලං	515
සඛගණිකාමි	783	සච්ඡිකි ධනුති	606
සඛගමම	790	සච්ඡිකාසිතමනුසච්ඡිකායනති	634
සඛගගවඤ්ඤාති	498, 763	සච්ඡිකං	587
සඛගගාය	656	සච්ඡිකාවතතිකානං	861
සඛගාමං ඔතරති	611	සච්ඡිකාග්ගති	715
සඛගාමසිසෙ	610, 704	සච්ඡිකාග්ගනෙත	790
සඛගාමාවචරු	621	සච්ඡිකාති	675
සඛගාමෙය්‍යාම	813	සච්ඡිකාතා	514, 666
සඛගාගබ්බං	537, 585	සච්ඡිකාතානං	515
සඛගාතිකං	585	සච්ඡිකාපෙතං	836
සඛගා පච්ඡිකා ව උභයං	660	සච්ඡිකා යනො ව සමුදෙති	475
සඛගං උද්දිසකු	805	සච්ඡිකා විපල්ලාසො	512
සඛගා රචනා	663	සච්ඡිකාදි	721, 812
සඛග පරිණායනා	708	සච්ඡිකාදි ව පන අසා	817
සඛග පිතරෙ	"	සච්ඡිකාදි ව පනාගං ආවුසො-	
සඛග ථාසුනාය	834	තසමිං සමයෙ අභොසිං	818
සඛග භෙදය	580	සච්ඡිකාදි රචිපමුතනා	675
සඛග සුච්ඡිනාය	834	සච්ඡිකාදි රචනා පතියනති	606
සඛගාපිං පච්ඡිකාපෙතං	843	සච්ඡිකා	666
සඛගාතං	507, 821	සච්ඡිකා පෙතබ්බං	526
සඛගාතනිකං	585	සච්ඡිකා පෙසුං	853
සඛග කාබ්‍රිති	643	සච්ඡිකා හනති	678
සඛග පි ගාරවො	478	සච්ඡිකා වාචා	537
සඛග විහරුති	857	සච්ඡිකා හන	629, 838
සච්ඡිකා පච්චිලදා	512	සච්ඡිකා හන පි දමෙති	528
සච්ඡිකා පරියායකුසලො	841	සච්ඡිකා දිට්ඨිසමපනනානං	805
සච්ඡිකා මං සො	798	සච්ඡිකා ධම්මං අනුකතමං	600
සච්ඡිකා	552	සච්ඡිකා සමාගමො	511
සච්ඡිකා මුසාවාපි පරං දභෙය්‍ය	485	සච්ඡිකා සහසානං	466, 852
සච්ඡිකා මෙන	778	සච්ඡිකා කකු	597
සච්ඡිකා මො	670	සච්ඡිකා කිකිකිවෙ ධම්මො	511
සච්ඡිකා පරාමාසො	507	සච්ඡිකා	700, 472, 813
සච්ඡිකා පෙති	791	සච්ඡිකා විහරු	559
සච්ඡිකා විති	678	සච්ඡිකා විපතෙය්‍යං	581
සච්ඡිකා කරණියා	555	සච්ඡිකා විපතෙය්‍යං	790, 800
සච්ඡිකා කරුණි	529	සච්ඡිකා රකෙති	618, 821

	පිටිබෙකා.
සති	572, 708
සතිහිව	670
සතිනෙපකෙක	701
සතිනෙපකෙකන	585
සතිබලං	585
සතිමනොතා	806
සතියා	555
සතිසමපඤ්ඤාය	663
සතිසමෙබ්බකායං භාවෙනි	686
සතුපපාදො	557
සතොතිකපුප්පිකපේ	471
සතොව අභිකූලතාවය	663
සතො සමපඤ්ඤා	559, 573
	649, 786
සතො පටිකූලතාවය	663
සතපුප්පිකපේ	679
සතතමා පිනාමකපුප්පි	620
සතතමො	679
සතතවර්ණප්පි	631
සතතසමානං	736
සතතපු පිනාමකපු	677
සතතා	512, 533, 578, 779
සතතානං විජ්ඣායා	812
සතතාපාසා	808
සතතිපුප්පිකපේ	612
සතතො	660
සතං වා	865
සතංකා	612, 789
සතරි අගාරවා විහරනති	642
සතරි කාබ්බති	643
සතරිවර්ණප්පි	631
සතරාදානං	808
සතරාති	714
සතී	757
සතුවරා	665
සතුවරාචතා	664
සතුවරාවෙනාපි න -	
පුච්ඡෙය්‍යාප	521
සතුවරාවො	692

	පිටිබෙකා.
සතුවරාව සංවර්ණභාවය	859
සතුවරා	723
සතුවරා	675
සතුවරා	471
සතුවරා ලොකො	477
සතුවරා සමානං	"
සතුවරා	564, 793
සතුවරා	510
සතුවරා	836
සතුවරා	695
සතුවරා න වොදායනති	849
සතුවරා වුට්ඨාපෙතො	614
සතුවරා	729
සතුවරා	585, 648, 667, 779
සතුවරා උපාසකානු පුතො	865
සතුවරා	513, 673, 768
සතුවරා	727
සතුවරාදොසං විනිපාතොති	618
සතුවරාපදානෙසු	865
සතුවරාබලං	537, 583
සතුවරාමතනං	681
සතුවරාය	584, 624
සතුවරාසිකො	851
සතුවරා විමුක්තො	698
සතුවරානෙතො	670
සතුවරා ස්ත්‍රියං	537
සතුවරාසිකො	729
සතුවරා	508, 597, 604, 667
	697, 729, 789
සතුවරා	819
සතුවරා	512
සතුවරා 558, 675, 715, 815, 817, 842	
සතුවරා වෙනොවිමුක්තො	547
සතුවරාපදං	719
සතුවරා විතනං	682
සතුවරාකාරී	557, 849, 857
සතුවරා වුක්තො	557
සතුවරා නිශ්චිතො	697
සතුවරාබාහිරං	590

පිටි බෙදා.	
සත්තවාමයා	740
සත්තවුන්හි සිලෙසු	557
සත්තා	518, 788, 818
සත්තානෙතු	611
සත්තාසං	500
සත්තිය	481, 725
සත්තියවි	641
සත්තියපදේ රතෝ	475
සත්තිය ගොනි	575
සත්තියවිසා	766, 767
සත්තියවිසා	491, 615
සත්තියවිසා	487, 569
සත්තියවිසා නො පරිත්තියවිසා	812
සත්තියවිසා	692
සත්තියවිසා	631
සත්තියවිසා	475, 509, 589
සත්තියවිසා නං හර්නා	600
සත්තියවිසා සපුරිසා	601
සත්තියවිසා *	488
සත්තියවිසා	610
සත්තියවිසා	658
සත්තියවිසා	564
සත්තියවිසා	750
සත්තියවිසා	756
සත්තියවිසා	550
සත්තියවිසා	599
සත්තියවිසා	816
සත්තියවිසා	666
සත්තියවිසා	862
සත්තියවිසා	863
සත්තියවිසා	565
සත්තියවිසා	742
සත්තියවිසා	813
සත්තියවිසා	465
සත්තියවිසා	730
සත්තියවිසා	611
සත්තියවිසා ගොනි	729
සත්තියවිසා නොමෙ-	
පරිතුණේතු	796

පිටි බෙදා.	
සත්තියවිසා පරිතුණේතු	613
සත්තියවිසා පරිතුණේතු-	
සත්තියවිසා * 490, 493	
සත්තියවිසා	716
සත්තියවිසා	701
සත්තියවිසා	706
සත්තියවිසා	525
සත්තියවිසා	781
සත්තියවිසා	542
සත්තියවිසා	590
සත්තියවිසා	724
සත්තියවිසා	724
සත්තියවිසා	693
සත්තියවිසා	517
සත්තියවිසා	468
සත්තියවිසා සර්මාවසා	771
සත්තියවිසා	647
සත්තියවිසා	665
සත්තියවිසා	509, 721
සත්තියවිසා විසා ගොනි	662
සත්තියවිසා	612
සත්තියවිසා	786
සත්තියවිසා	711
සත්තියවිසා	564
සත්තියවිසා	498
සත්තියවිසා *	655
සත්තියවිසා	671
සත්තියවිසා	512
සත්තියවිසා	862
සත්තියවිසා	854
සත්තියවිසා	"
සත්තියවිසා	496
සත්තියවිසා	599
සත්තියවිසා	851
සත්තියවිසා	481
සත්තියවිසා * 825, 826, 827	
සත්තියවිසා	824
සත්තියවිසා	671
සත්තියවිසා	480

පිටිබිකො.	
සබ්බධම්මානපාරගුං	670
සබ්බනිමිත්තානං	688, 720
සබ්බපාලිපුලො	730
සබ්බභූතානං	738
සබ්බරූභවිරතසා	507
සබ්බලුත්ථො	771
සබ්බලොකං අභිඤ්ඤාය	481
සබ්බලොකෙ	695
සබ්බලොකෙ අනභිරතසඤ්ඤා	607
සබ්බලොකෙ අනභිරතසඤ්ඤාදී	540
සබ්බලොකෙ යථාතථං	481
සබ්බසංයෝජනානිතං	670
සබ්බසංඛාරසම්පෝ	621, 817
සබ්බසංඛාරෙජු	540
සබ්බසංඤ්ඤාජනකඛයො	674
සබ්බසම්පදා	770
සබ්බසාමුක්ඛකංසිකං වත මෙ	854
සබ්බසො	472, 581, 626, 660
	674, 764
සබ්බසො රූපසඤ්ඤානං	783, 812
සබ්බසොපි සහාපි අත්තනා	466, 852
සබ්බාකාරපරිපුරෝ	788, 818
සබ්බාභිභූ	481
සබ්බාවතො කායසා	590
සබ්බෙ අවචරුපි	670
සබ්බෙ කාමා	552
සබ්බෙ ධම්මා	721, 789
සබ්බෙත සබ්බං	714, 719
සබ්බෙ භවා	552
සබ්බෙ මදෙ අභිභොග්‍යමි	606
සබ්බෙ සත්තා	830
සබ්බො ව තෙන ලොකො	855
සබ්බො සො න උපපාදෙති	554
සමුභවකෙ	477
සමුභවොදී	652, 840, 849
සභායං	523
සභිරු	647
සමං ජීවිතං කප්පෙති	778
සමංසලොභිතං	663

පිටිබිකො.	
සමකකාතබ්බානි	812
සමගතිශො	727
සමයාකකරණිං වාචං භාසිතා	566
සමයානන්දී	566
සමයානරතො	565
සමයා	702, 707
සමයාරාමො	565
සමවිතොතාව දෙමි	763
සමජීවිතා	778
සමඤ්ච විසමඤ්ච	841
සමඤ්චොපි	682
සමණං වා බ්‍රාහ්මණං වා	477, 522
සමණකාරණඛවො	740
සමණදුසි	"
සමණපදුමො	524, 525
සමණපලාපො	740
සමණපුණ්ඩරිකො	524, 525
සමණබ්‍රාහ්මණා	512, 821, 828
සමණවලො	524, 525
සමණවචනභෙදා	530
සමණසඤ්ඤා	857
සමණපුබ්‍රාහ්මලො	524, 525
සමණා	821
සමණෙන	476, 790
සමණෙ රුමපුතො	554
සමණොපි න ජමි	579
සමණො මඤ්ඤාති	552
සමතිකකාමාය	661, 812
සමතිතතිකො	591
සමත්තං සමාදිණණං	857
සමත්තො	675
සමථපුබ්බසිගමං	542
සමථානුයාගිතා	585
සමථාය වුපසමාය	738
සමථො ව විපස්සනා ව	582
සමධිග්‍යායා	677
සමනකෙ	511
සමනුඤ්ඤා	860
සමනුපස්සාති	475, 532, 810

	පිටිවිකල්පය.
සමනනපාසාදිකෝ	788, 818
සමනනා	678
සමනනාවරණෝ	518
සමනනාගතෝ	583, 789
සමනනානායමානෝ	720
සමනනාගතිනෝ	689
සමපනනෝ	651
සමයවිමුඛනායක	624
සමවජ්චාරෝ	646
සමවයසපට්ඨසනෝ	506, 821
සමවෙකකිනා	498
සමවෙකකිනා	473, 581
සමවෙකකිසාමි	581
සමවෙපාකිතිකා ගහණියා	604, 620
සමයෝ	542
සමසද්ධා	514
සමසමගතිකා	672
සමා	520, 541
සමාගවේජය්‍යං	557
සමාගමම	790
සමාදතිකුං	621
සමාදය න වතනනාති *	702
සමාදය සිකඛ්ඨ සිකඛාපදෙසු	473
සමාදයෙව පකකමති	570
සමාදිණණං	658, 857
සමාදිගෙය්‍ය	806
සමාධි	589, 691, 692, 856
සමාධිනිමිතනං	474, 588, 662
සමාධිපමුඛා	789, 800
සමාධිපරිකඛාර	713
සමාධිබලං	585
සමාධියති	542, 558, 651, 865
සමාධිමය්‍යෝ	692
සමාධිමා වාචෙසසති	668
සමාධිසංවතනනිකාති	617, 656, *
සමාධිසමාපනතිනං	825
සමාධිසං අභිනිහාරකුසලෝ	661
සමාධිසං කලුපිතකුසලෝ	660
සමාධිසං ගොවරකුසලෝ	"

	පිටිවිකල්පය.
සමාධිසං ධීතිකුසලෝ	660
සමාධිසං භවෙතා නොති	644
සමාධිසං චුට්ඨානකුසලෝ	660
සමාධිසං සමාපනතිකුසලෝ	"
සමානතතතා	498, 763
සමාපනති	584, 715
සමාපනතිකුසලෝ	660, 849
සමාපනතිනං	691
සමාපනනා	651
සමාරකෙ සමුභවකෙ	477
සමාරමනති	714
සමාරමනා	566
සමාතිනං	668, 669, 748
සමාතිනසං	692, 766
සමාතිනි න්දියෝ	467
සමාතිනෝ	787
සමිතං	472, 700, 813
සමිතාච්චි	511
සමිද්ධි	799
සමිතිනං	633
සමුකකට්ඨං	779
සමුච්ඡිදනාති *	702
සමුච්ඡිද	725
සමුදයං	471, 842
සමුදයාය	667
සමුදයෝ	509
සමුදගවේජනති	796
සමුද්වරනති	525, 662, 676, 810
සමුද්වරෙය්‍යාම	616
සමුදනෙතබ්බං	796
සමුද්ධාරෙ	558
සමුදෙති	475
සමුද්දකාසිකා	844
සමුද්ද පච්ඡිමෝ	510
සමුද්දාදචුපසමකුසලෝ	856
සමුසංයා	507
සමුපබ්බුලෝගා අහොසි	813
සමුභවච්ච	472
සමෙ යුග්ගෙ පතිට්ඨිතා	680

	පිටිබ්බෙකා.
සමෙව්ව	467
සමෙති	714
සමෙනමනුසාසියං	723
සමෙනති	517, 714
සමෙසාති	863
සමොධානං ගවජනති	677, 819
සමොසරණා	789
සමපකවෙපති	788
සමපවුරු	514
සමපජානකාරී හොති	571
සමපජානො	573, 649, 786
සමපජානො පතිස්සනො	491
සමපජුති කෙනවි මෙ	828
සමපජුතෙ	468
සමපද	666
සමපදනං	769
සමපනනං	478
සමපනනං හිස්ස නං කථං	769
සමපනනකොලකං	602
සමපනනඤ්ච	769
සමපනනපාතිමොක්ඛා	472
සමපනනසීලා	472, 845
සමපනනසීලෙසු	769
සමපනනො	769
සමපරුස වෙදනියං	799
සමපරුසිකං	778
සමපරුසිකස්ස	529
සමපරුසිකා	778, 835
සමපච්ඡතා හොති	617
සමපච්ඡෙතනති	633
සමපවෙධෙය්‍ය	682
සමපසීදති	643
සමපහාරෙ	610
සමපාදයතනමති	769
සමපාදෙස්සාම	599
සමපාසිස්සනති	829
සමපියෙතොව සංවාසං	633
සමථං	480
සමුච්චිපුබ්බා	676

	පිටිබ්බෙකා.
සමභුලා	478, 756
සමභුලාති සාකියානීති සද්ධිං	775
සමභුලාපි බො ගහපති ව-	
ගහපතාතියො ව	514
සමබොධෙ	661, 812
සමබොධො	815
සමෙබොධගාමී	764
සමෙබොධපක්ඛිකානං	792
සමෙබොධාය	562, 664, 735
සමෙබොධිං	472
සමභවඤ්ච	471, 787, 842
සමභවෙ න රජුති	660, 719
සමභාවිතො	859
සමභුතො	714
සමමතො න පෙසෙනබෙබො	649
සමමතෙතො	624, 725
සමමජාතිසමෙව්ව	830
සමමදක්ඛානො	866
සමමදඤ්ඤවිමුතො	675
සමමදෙව	615
සමමනනති	616
සමමපපජානාති භවස්ස පාරගු	739
සමමපඤ්ඤාය	547, 693, 719
සමමපධානා	473
සමමා අභිසසිතාති	732
සමමා විතතං විමුච්චති	674, 682
සමමාදිට්ඨි	562, 587, 692, 696
සමමාදිට්ඨිකා	618
සමමාදිට්ඨිකො	525, 859
සමමාදිට්ඨිසමාදානා	512
සමමාදුක්ඛකක්ඛයගාමීතියා	584, 605
සමමා දුක්ඛස්ස අනතකිරියාය	657
සමමාපරිභාවිතාති	732
සමමාපරිසෙදිතාති	"
සමමාපාසො	507, 737 *
සමමා තිබ්බිඤ්ඤානො	829
සමමා මානාතිසමයා	547
සමමා විමුතනවිතකස්ස	559
සමමා විමුතති	559, 663

පිටිකෙතො.

පිටිකෙතො.

සමමාවිමුතතිපට්ටයා-

සමනෙනපි අකතං ගොති 672,847

එතුසට්ඨිධමමා * 858

සමනෙනපි කතං ගොති 848

සමමාසති 496

සමනති යො 760

සමමාසමාධි 496,562, 587

සමාගතං 473

සමමා සමාධියති 587

සමිසාතං 518, 693

සමමාසමුදායන නෙ-

සමෙ සනෙතා 507

පටිජානතො 469

සමසාපජකං 578

සමමාසමුදොන 866

සමසාපජකං ඵසා 578

සමමාසමුදො 502

සමසාපජකාය 651

සමමාසමොධිං 715, 746

සසඛාරපරිනිබ්බාසී 700, 720

සමමා සුභාවිතවිනෙතා 831

සසඛාරනිශ්ශංක- 62

යමුධා 662

වාරිතවතො 589,812

සමමුධා විනයො දුතබ්බො 735

සසඤ්ඤිමි සමනතො 511

සමමුඛිභුතා 690

සසිසං පාරුපිත්වා 538

සමමුලෙතා කාලං කරොති 645

සසංමණ්ඩ්‍රාගමණීයා පජාය 477

සමෙමාසං 676

සසංමෙධං * 737

සමෙමාගවෙපකකං 691

සසුං 723

සයං ආමමිත්තාන 666

සහරුපජකායෙති 516

සයං කතං 695

සහජාතියං 674

සයං පඨමං සමාරමහති 714

සහඤ්ඤිති 516

සයං සංවුතෙසු 485

සහති 496,610

සරං 773

සහතො 725

සරං බුද්ධානසාසනං 478

සහත්වා දෙති 624

සරකුතතිමපි නිකාමයමානස්ස 644

සහධමිකො ඛාදුනුවාදො 497, 753

සරණං ගවෙජ්ජය් 805

සහධමෙමන 470, 516, 771, 786, 854

සරමු 519

සහපංසුකිලිකා 557

සරභු * 760

සහව්‍යතං 531, 532, 599, 716

සරවති 680

සහසාකාරො 568

සරුගාය 777

සහස්සානං 852

සරිතං 573

සහායකොපි භික්ඛවෙ-

සරිස්සති නෙකබ්බමස්ස 688

සහායකස්ස ආරොවෙනු 521

සරිරං 663

සහිතාසතිතස්ස 536, 757

සරිරං විජ්ඣං පරිනිබ්බිස්සති 671

සාකච්ඡා 784

සරුපට්චර්යා 564

සාකච්ඡානුගාහිතා 586

සරෙත භාසති 717

සාකච්ඡායමිනො 558

සලාකං 728

සාකෙතෙවිහරති කාලකාරමො484

සලාකගාමි 621

සාධං හඤ්ඤිත්වා 678

සලලතො 531,810 *

සාධාපතතපලාසෙන වඩස්සන්ති 601

සලලපිතපුබ්බං 783

සාහරපරියන්තං 723

පිටිය බෙකා.	පිටිය බෙකා.
සාවියොහො 568	සාමිවිපට්ඨං 515
සාවියොහොපනො 649	සාමිවිපට්ඨනනා 786
සාවොනා 869, 872	සාමුක්ඛංසිකං වන මෙ 854
සායොයොති 756, 849	සාමුක්ඛංසිකා 755
සානවමාය 643	සාමුද්දියං * 488
සානරූපෙන 779	සාරකඛති 694
සාතොදිකා 628	සාරජ්ජං 616, 628
සාප්පිකා 539	සාරජ්ජායමානරූපො 795
සාදියති 773	සාරතො පච්චාගච්ඡන්තො 681
සාදියන්ති 512	සාරද්දති 690
සාධාරණහොති 652	සාරඤ්ඤෙ වෙතියෙ 701
සාධු 699, 753	සාරපට්ඨො 528
සාධුං 860	සාරමො 558
සාධුකං උග්ගහෙත්වා 550	සාරුණීයධම්මං * 652
සාධුකාරසද්දෙ 731	සාරුණීයා 651
සාධු භගිනි සාධු භගිනි 717	සාරුද්ධි ව හොති වරුද්ධි 847
සාධු භද්‍රමුඛ 718	සාරෙ පතිට්ඨිකා 555
සාධුරූපං ආසිද්දෙ 679	සාරෙය්‍ය 591
සාධු සාධු 762, 766, 795	සාරෙ 626
සා නෙව සසුං ආදියති 723-724	සාලපුප්ඵකං බාදනියං 601
සාපදෙසං 566	සාලලට්ඨිං 562
සාපුගියා 558	සාලියමකං 729
සාපෙවා 708	සාලොතිනා 846
සාපෙවො 658, 716	සාවකභාසිනා 613
සාමං 543	සාවජ්ජාති 671
සාමගාමකෙ 660	සාවසා 775
සාමගතියා 656	සාවෙනා 757
සාමඤ්ඤාධිගං 562	සාසනං 788
සාමඤ්ඤායානුලොමිකා 487	සාසනං ආජාතීංසු 727
සාමඤ්ඤාය 738, 849	සාහසෙන 853
සාමඤ්ඤාන 695	සාහාරං 842
සාමණේරෙ උපට්ඨාපෙ- න ඛෙමා 649	සාහු දනං 716, 768
සාමනසංවොහාරෙ 607	සා හොති සබ්බසම්පද 770
සාමසිකමපි චිත්තනිං 672, 847	සිකඛමානං 473
සාමිකො 724	සිකඛාගාරවනා 663
සාමිසා 691	සිකඛාදුබ්බලාං ආවිකත්වා 611
සාමිපිං 473	සිකඛාදුබ්බලාංති 816
සාමිපිකමමං 775	සිකඛාතිසංසං 581
	සිකඛාපදං සමාදියෙය්‍ය 806

පිට්ඨකො.	පිට්ඨකො.
සිකාය 581, 761	සිලපාරිසුද්ධිපධානියඛන 558
සිකාසමාදනෙ නිබ්බන්ධෙ 701	සිලබ්බතපරමාසං 681
සිකාසාථ්වසමාපනෙතා 565	සිලවනොත්ත 600
සිකතිතසිකාය 776	සිලවනෙතති 652, 653
සිකතිනො 510, 813	සිලවා 629, 763, 788, 848
සිකෙබ්ථ 725	සිලවා හොථ 618
සිබාහෙදො * 568	සිලවිපනොතා 645
සිබාමොග්ගලානො 578	සිලසංවුතා 664
සිබ්බි 486	සිලසම්පන්නතරං 477
සිතං පානාකාසි 632	සිලසාමඤ්ඤගතො 617, 656
සිතා 470	සිලසාරෙ 537
සිප්පිසම්මුකං 687	සිලානි 587, 597, 692, 817
සිබ්බති 688	සිලානුග්ගතිතා 587
සිබ්බනසනොතාසො* 490	සිලෙ පතිට්ඨිනො 506
සිබ්බති 689	සිලෙසු අපරිපුරකාරී 632
සිබ්බනිමච්චගා 688	සිලෙසු අසමාගිනො 468
සියා 638, 719, 832	සිලෙසු පරිපුරකාරීං ධාරෙථ 632
සියා බො පන නෙ 805	සිලෙසෙවසං පරිපුරකාරී 845
සිරෙ පඤ්ඤ 670	සිව්විකාය 648, 663
සිලාසුපො 808	සිසචේත්ථං 580
සිලුච්චයෙ 670	සිසමුලකා * 575
සිලොකපටිලාභාය 537	සිසවෙයනං දදෙය් 682
සිලොකභයං 795	සිහනාදං 585, 691, 797
සිතවනෙ 679	සිහනාදං නදති 468, 469, 499, 823
සිතසා 684	සිහනාදයමි 822
සිතා වාරිධාර උබ්බිජ්ඣා 590	සිහො 499
සිතිහවිසානි 561	සිහො අනුත්තරෙ 482
සිතිහාවං 694	සිහො සෙනාපති 751
සිතිභුතො 563	සුකරං 605
සිතොදිකා 628	සුකුසලො 546
සිලං 513, 644	සුකකං 577
සිලං සමාධි පඤ්ඤ 465	සුකකවිපාකං 577, 578
සිලකථං * 755	සුකකංවා 756
සිලකඛනිං 587	සුකකවිපසාකා 542
සිලකඛකෙත 818	සුඛං 466, 588, 600, 651
සිලග්ගං 521	සුඛඤ්ඤිතං අධිවත්තති 498
සිලතො ව සුතෙන ව 468	සුඛං පටිබුජ්ඣති 865
සිලතො න උපවදති 839	සුඛං ලොකං 667
සිලපඤ්ඤණං 592, 790	සුඛං සුපති 736, 865

පිට්ඨකේතො.	පිට්ඨකේතො.
සුබද්‍රකං 543	සුතං නෙතං 478
සුබපට්ඨසංවේදී 563	සුතං මෙතං භනෙතං 754
සුබමනුත්තරං 674	සුතකම් 577
සුබමනුබොධං 828	සුතධරො 478
සුබමනුසුඤ්ජය්‍ය 807	සුතවා 480
සුබවිනිවර්ගං ජංගුසු * 807	සුතසන්නිවයො 479
සුබවිපාකා 513, 517 *	සුතානුග්ගතිතා 587, 688
සුබවිපාකො 589	සුතෙත 776
සුබවේදනියං 799	සුතෙතෙකවෙවන අවිසාරදො 646
සුබසංඝිතාති 690	සුතතං 467, 550
සුබසංඝාහාර 513	සුතතසො 637, 735
සුබානුපසයි 700	සුතෙතමතාරොතබ්බාති 550, 551
සුබාපට්ඨපද * 541	සුදනො 797
සුබාය ගොචු 718	සුද්ධො 693
සුඛිතා 473, 630	සුද්‍රතතරං 859
සුඛිතො 660	සුදෙසිතං 723
සුබෙති 516	සුද්ධිසිසා * 575
සුබෙතෙන 508, 690	සුද්ධා 555
සුබෙතනිගතා සුබං 466	සුද්ධාවාසානං 532
සුබෙසිතො 723	සුද්ධොත භජෙත 548
සුගතං 641	සුතබෙසු 633
සුගතිං සග්ගං ලොකං 634	සුනිබාතතතා 808
සුගතෙසු 466, 852	සුනිබාතා 727
සුග්ගතිතගාති 629	සුතෙතො 678
සුග්ගතිතං 588, 591	සුපති 644, 865
සුචරිතෙ 648	සුපතිත්ථා 628
සුචිං 771	සුපරිචිතං ගොති 808
සුජාතා 723	සුපාපිකා 563
සුඤ්ඤං බුහුමුපගො ”	සුපිතං පසාති 865
සුඤ්ඤතාපට්ඨසංයුතතා 613	සුපිතකුපමා 612
සුඤ්ඤතො 532, 810	සුපතාසිතං 786
සුඤ්ඤ 579	සුපපට්ඨතාමුතසා 773
සුඤ්ඤගාරාති 609, 846	සුපපට්ඨිදා 588, 848
සුඤ්ඤගාරො අභිරමාමි 840	සුපපට්ඨිදා 479, 556
සුණ්ණො 630	සුපපට්ඨිතං පතිට්ඨාපෙතො 810
සුණ්ණි ගතපති වා 564	සුපපතනං 508
සුණ්ණමගං ආවුසො 662	සුපපවතතිති 735
සුණ්ණි 683, 762	සුපපවේදිතෙ 764
සුතං 468, 480, 646, 662	සුභනිණ්ණා 713

පිට්ඨකො.	පිට්ඨකො.
සුභතිමිතො	592
සුභනෙතව අභිමුතො	783
සුභරතාය	777
සුභරෙ	615
සුභාවිතං	641, 831
සුභාසිතධරා	511
සුභාසිතෙන	603
සුභුති	865
සුභුමියං	591
සුමනා රජකුමාරී	593
සුමනො භොති	559, 649, 666
සුරභිගනිං	637
සුරකථං	844
සුරමෙරයපානා අපපට්චිරතා	512
සුලභාති	486
සුවවො භොති	819
සුවණ්ණදුබ්බණ්ණාති	781
සුවණ්ණපුරාති	804
සුවිදුරවිදුරාති	511
සුවිතිවජිතාති	735
සුවිතිතස්ස	773
සුවිතීතො	798
සුවිහතතාති	735
සුවිමුතතං	641, 715
සුවුට්ඨිතං	641
සුසනෙතාසො	615
සුසමනතාභාසස්ස	773
සුසමාරඬා	656, 784
සුසමාරඬාය	736
සුසමාහිතො	496
සුසුකාභයං	530
සුසුසුසති	533, 802
සුකරමංසං	602
සුතෙහි පාදෙහි	775
සුපට්ඨිතා	540, 581
සුරතසුරතො	687
සුරතො	672, 687, 797
සුරා	723, 728
සෙකකස්ස	664
සෙබං ධම්මං	587, 692
සෙබබ්ලාති	540, 583, 585
සෙබස්ස	614
සෙබො	524
සෙට්ඨො භවං	749
සෙනකා	628
සෙනට්ඨිකා නාම රොගජාති	776
සෙනවරං	504
සෙනා	640
සෙතුසාතො වුතො	538
සෙතො නාම නාගො	669
සෙදවකිතීතොති	516, 601
සෙතං	828
සෙතාපතිකො	658
සෙතාසතං	493 *, 571
සෙතාසතකෙබ්බතං *	493
සෙතාසතසනොසො *	"
සෙතාසනෙන	"
සෙන්නි	581
සෙය්‍යථාපි 578, 662, 711, 745, 776	
සෙය්‍යථාපි භික්ඛවෙ කුකකුටියං-	
අණ්ඩාති	731
සෙය්‍යපිදං	634
සෙය්‍යසුඛං	644
සෙය්‍යාමිසථපදීපෙය්‍යං	563, 675
සෙය්‍යො	508
සෙලාව	670
සෙවාරුපණකපරියො-	
නදො	627, 635
සෙවාරුමාලකා	860
සෙහි පාණ්ණි	666
සො ඉධ	797
සො ඉමං පථවිං කම්මෙති	788
සො ඉමං නිබ්බෙධිකං	691
සො ඉමිතා ව	571
සො එවමාහ	564
සො එවරුපං දුකං අදුසි	802
සොකපරිද්දුවානං-	
සමතිකකමාය	661

පිටිබෙකා.	
සො කායො න ගොති	544
සොබ්‍රමොති	475
සොබ්‍රමෙන සමන්තාගතො	"
සො ඛො අහං	748
සො චක්‍රතා රූපං දිස්වා	570
සොච්ච පරිදෙච්ච	779
සොවෙය්‍යං	557
සොණො	779
සොණං	721
සොණා	599
සොනං ඔදහති	533, 802
සො නං මග්ගං	542
සො තත්ථ සිතො	811, 866
සො තත්ථ ලාභී ගොති	861
සොතබ්බං	703, 763
සොතා	757
සොතානුගතානං	556
සොතානුබතා	"
සොතාපනනසදිසානෙව-	
තාතිකුලාති *	799
සොතාපනනා	838, 842
සොතින්ද්‍රියසංවරසංවුතො	684
සො තෙන න සමණොමඤ්ඤති	552
සොත්ථානං සමපරාසිකං	778
සොත්ථිං අතතානං කරොති	516
සොත්ථියං *	488
සොත්ථි	599
සොධෙති	644, 805
සොතකායනො	578
සොපි නුතස්ස තාදිසොච	636
සො පුග්ගලො	796
සොබ්බං	685
සො මං පඤ්ඤන	545
සො මමස්ස අනන්දයො	612
	659, 789
සොරච්චං	517, 643, 670
සොරවෙතන	528, 643
සොරතං	600
සොරතො ගොති	672

පිටිබෙකා.	
සොචගතිකා	513, 517 *
සොචවස්සනා	692
සොචණ්ණොලඛකාරති	804
සො චතස්සං	580
සො සනතුටෙයා ගොති	569
සො සුගතෙසු	466
සොහං	840
සොහං උදයඤ්චව නාඛගච්ඡිං	562
සො හි තෙසං ජෙට්ඨො	746
සොලසකුකකුතො	808
සොලසවස්සාති ගහට්ඨකං-	
බ්‍රහ්මවරියං සමාදිණ්ණං	658
සොලසපිණ්ඩපාතා *	491
සොලසාකාරසමපනනා	773
සොලසිං කලං	738
සෙනහපරෙතා	590
සෙනහානුගතා	"
සවාගතාති	735
සවාබිට්ඨිතං අබිට්ඨාති	810
සවාස්ස මෙ භොති ආබාධො	815
සෙව්ව ආරතිං සහති	496
හඤ්ඤමානෙ	719
හඤ්ඤරෙ	508
හතුපතිසං ගොති	676
හතුපතිසො	587, 725, 817
හත්ථකො ආලවකො	763
හත්ථසිකං	663
හත්ථරොහා	728
හත්ථිං පරිවජෙති	685
හත්ථිකලතා	814
හත්ථිකායං	621
හත්ථිච්ඡාපා	814
හත්ථිනාගො	856
හත්ථිසමඥං*	838
හත්ථිසම්මපි සිකඛති	620, 664
හදයඛගමා	565
හදයස්ස සන්තිං	828
හනනති	611
හනති	757

පිට්ඨකො.	පිට්ඨකො.
හතනි කුඨො පුට්ඨතානං 725	හිනා කාමෙ 859
හනතුං 714	හිමවාචකොසු සිලුවාසෙ 670
හන්ද 612, 632, 678	හිරකුසුපුරුති 804
හරනති මකොසු 856	හිරකුසුසා 697
හරයෙය් 798	හිරිබලං 583
හරිවන්දනාසා 637	හිරිමනො 673
හව්‍යං කන්ධා 508	හිරියං 768
හසමානකා මකොසු අකුසුං--	හිරි නත්ති 673
ව්‍යාකරෙනති 675	හිනං 664
හානගාමරෙව හොති 672	හිනං කායං 801
හානගාහියා සකුසු 550	හිනං වා හිනනති සුසානි 827
හානාය පරෙති 848	හිනසමි 832
හාපෙති 710	හිනා කාමා 584
හායතිමෙව 699	හිනෙ විමුත්තං 770
හාරහාරිණී 604, 735	හිනො 848
හිංසනති 678	හෙට්ඨා නෙමග්ගමා 808
හිනං විත්තං 631	හෙතුසො 691, 324
හිනාය සුඛාය 771	හෙමනතිකෙතං 733
හිනෙසිනා 609	හොති සො ආවුසො සමයො 542

TRIPITAKA PUBLICATIONS.

Vol. No. NAME OF BOOK.

EDITED BY

1. Petavattu Aṭṭhakathā, Second Edition
Siri Dhammārāmatissa Nāyaka Thero & Acarya Pandit Māpalagama Chandajōty Thero
2. Thera-Gāthāṭṭhakathā 1st Part,
Weliwitiye Pandit Sōrata Thero
3. Theri-Gāthāṭṭhakathā,
Sūriyagoda Sumangala Thero & Weboda Sangharatana Thero
4. Dīgha Nikāyaṭṭhakathā 1st Part,
Bihalpola Siri Dewarakkhita Nāyaka Thero
5. Dhammapadaṭṭhakathā 1st Part,
Heyyantuduwe Dhammakitti Siri Dewamitta Nāyaka Thero
6. Udānaṭṭhakathā, Second Edition
K. Siri Sumangala Ratanasāra Nāyaka Thero
7. Suttanipātaṭṭhakathā,
Bihalpola Siri Dewarakkhita Nāyaka Thero
8. Visuddhimaggāṭṭhakathā,
Weliwitiye Pandit Sōrata Thero & Pandit Palannoruwe Vimaladhamma Thero
9. Nettippakaraṇaṭṭhakathā,
Sūriyagoda Sumangala Thero & Māpalagama Chandajōty Thero
10. Mahāniddesaṭṭhakathā,
Pamunuwe Buddhadatta Thero
11. Khuddakapāṭṭhakathā,
Pandit Widurupola Piyatissa Nāyaka Thero
12. Buddhavamsaṭṭhakathā,
Boruggamuwe Acarya Siri Rewata Thero
13. Dhammapadaṭṭhakathā 2nd Part,
Acarya Pandit Welipitiye Dewananda Nāyaka Thero
14. Cūlaniddesaṭṭhakathā,
Pandit Yagirala Paññānanda Nāyaka Thero
15. Anguttara Nikāyaṭṭhakathā, 1st Part,
K. Siri Sumangala Ratanasāra Nāyaka Thero
16. Samyuttanikāyaṭṭhakathā 1st Part,
Boruggamuwe Acarya Siri Rewata Thero
17. Vimānavattu Aṭṭhakathā,
Dhammakitti Siri Dhammānanda Nāyaka Thero
- Madugalle Siri Siddhattha Nāyaka Thero & Acarya Morontuduwe Dhammānanda Nāyaka Thero

(TRIPITAKA PUBLICATIONS.)

Vol. No.	NAME OF BOOK.	EDITED BY
18	Thera-Gāthapāṭhakathā, 2nd Part,	Rerukāne Ariyañāna Thero
19.	Dīghanikāyaṭṭhakathā 2nd Part,	Boruggamuwe Acarya Siri Rewata Thero
20.	Jātakapāṭhakathā 1st Part,	Pandit Widurupola Piyatissa Nāyaka Thero
21.	Paṭisambhidā Maggaṭṭhakathā,	Mangala Dhammakitti Siri Jinaratana Nāyaka Thero, M. Siri Anomadassi Nāyaka Thero & Weliwitiye Pandit Sōrata Thero
22.	Samyutta Nikāyaṭṭhakathā 2nd Part,	Pandit Widurupola Piyatissa Nāyaka Thero
23.	Itivuttakapāṭhakathā,	Acarya Morontuduwe Dhammānanda Nāyaka Thero
24.	Jātakapāṭhakathā 2nd Part,	Pandit Widurupola Piyatissa Nāyaka Thero
25.	Sutta Sangahaṭṭhakathā,	Acarya Baddegama Siri Piyaratana Thero
26.	Cariyāpīṭhakapāṭhakathā,	Acarya Kukulnāpe Siri Dewarakkhite Thero
27.	Catubbhānawāraṭṭhakathā,	Pandit Doranegoda Nānasena Thero
28.	Samantapāsādikā Vinayaṭṭhakathā, 1st Part,	Acarya Baddegama Siri Piyaratana Thero & Welirwitiye Pandit Sōrata Thero
29.	Apadānaṭṭhakathā, 1st Part,	Weliwitiye Pandit Sōrata Thero
30.	Mātikapāṭhakathā,	Siri Saddhammakitti Karandana Jinaratana Thero
31.	Samyutta Nikāyaṭṭhakathā, 3rd Part,	Pandit Widurupola Piyatissa Nāyaka Thero
32.	Jātakapāṭhakathā, 3rd Part,	Pandit Widurupola Piyatissa Nāyaka Thero
33.	Anguttaranikāyaṭṭhakathā, 2nd Part,	Dhammakitti Siri Dhammānanda Nāyaka Thero -